ABSZTRAKTKÖTET

2019

Tavaszi Szél

DEBRECENI EGYETEM

25 DOSZ doktoranduszok országos szövetsége

TAVASZI SZÉL KONFERENCIA 2019

NEMZETKÖZI MULTIDISZCIPLINÁRIS KONFERENCIA

ABSZTRAKTKÖTET

SZERKESZTETTE:

NÉMETH KATALIN

KIADÓ:

MINDEN JOG FENNTARTVA.

BUDAPEST
2019.

ISBN 978-615-5586-42-2

TARTALOMJEGYZÉK

AGRÁRTUDOMÁNYI SZEKCIÓ 44

ÁBRI Tamás[1], SZABÓ Gergely[2], RÁSÓ János[1]
AKÁC ÁLLOMÁNY KÜLÖNBÖZŐ ÜLTETÉSI HÁLÓZATAINAK ÖSSZEHASONLÍTÓ ELEMEZÉSE TÉRINFORMATIKAI MÓDSZERREL 45

AMANI Hanieh[1], BARANYAI László[2], BADAK-KERTI Katalin[1]
DEVELOPMENT OF A COMPUTER VISION TECHNIQUE FOR EVALUATING CRUMB STRUCTURE IN SPONGE CAKE 46

BAKTI Beatrix
MEZŐGAZDASÁGI EREDETŰ ELFOLYÓVÍZZEL ÖNTÖZÖTT ENERGETIKAI ÜLTETVÉNY NÖVEKEDÉSI ERÉLY VIZSGÁLATA 47

BALOGH Eszter, KERN László, GÁBOR György, DÁLNOKI Anna Boglárka, RÁTKY József, ZSOLNAI Attila, ANTON István
EGYPONTOS NUKLEOTID-POLIMORFIZMUSOK (SNP) HATÁSA MAGYAR NAGYFEHÉR KOCÁK SZAPORODÁSBIOLÓGIAI TULAJDONSÁGAIRA 48

Oyuntogtokh BAT-ERDENE, Mohammed OTHMAN AHMED, Iman MIRMAZLOUM, Réka OSZLÁNYI, István PAPP, Anita SZEGŐ
EXPRESSION LEVELS OF AN ASCORBATE PEROXIDASE GENE IN RESPONSE TO SILICATE (SI) IN SALT STRESSED CUCUMIS SATIVUS L. 49

CSÁNYI Szilvia, HEGEDŰSNÉ DR. BARANYAI Nóra
TELEPÜLÉSEK, MINT A REGIONÁLIS HÁLÓZATOK CSOMÓPONTJAI 50

JUHÁSZNÉ TÓTH Réka, KISS Dóra, NYESTE Erika, CSAPÓ János
SZELÉNNEL DÚSÍTOTT TEJTERMÉKEK ELŐÁLLÍTÁSA 51

FALUDI GERGELY[1], DR. POLGÁR J. PÉTER[2], DR. BENE SZABOLCS[3]
EGY TEJELŐ SZARVASMARHA TELEP IVARDETERMINÁLT SPERMA FELHASZNÁLÁSÁNAK ELEMZÉSE 52

FRÓNA Dániel
ÉHEZÉS VS. REJTETT ÉHSÉG 53

HAJDÚ Péter
HÚSOK MINŐSÉG MEGŐRZÉSI IDEJÉNEK NÖVELÉSE ÚJ TECHNOLÓGIÁK SEGÍTSÉGÉVEL ÉS ENNEK HATÁSAI A TÁPLÁLKOZÁSTUDOMÁNYRA 54

HARTA István[1], SIMON Barbara[2], VINOGRADOV Szergej[3], WINKLER Dániel[4]
ÚJRAERDŐSÍTÉS HATÁSA A TALAJ SZÁNTOTT RÉTEGÉNEK (0-20 CM) TULAJDONSÁGAIRA, EGYKORI SZÁNTÓFÖLDI MŰTRÁGYÁZÁSI TARTAMKÍSÉRLETI TERÜLETEN 55

HERNÁDI Noémi
A TEJ, MINT FUNKCIONÁLIS ÉLELMISZER- AZ ANTIOXIDÁNS TARTALOM NÖVELÉSÉNEK LEHETŐSÉGEI 56

HERNÁDI Noémi57
A KOLOSZTRUM ITATÁS TECHNOLÓGIÁJÁNAK HATÁSA A BORJAK EGÉSZSÉGÉRE 57

HORVÁTH Éva, DR. KITH Károly, DR. SZÉLES Adrienn
N MŰTRÁGYÁZÁS ÉS AZ ÉVJÁRAT HATÁSA A RENFOR (FAO 320) KUKORICA HIBRID BELTARTALMI ÉRTÉKEIRE 58

Márta HORVÁTH, László BABINSZKY

REDUCING THE NEGATIVE EFFECTS OF HEAT STRESS WITH SPECIFIC NUTRITIONAL TOOLS IN IMPROVED PIGS 60
KAPÁS György Ádám
MAGYAR VIDÉK A HATÁROKON TÚL: HARGITA MEGYE VIDÉKGAZDASÁGA 61
KESZTE Szilvia, TÓTH-IHÁSZ Katalin, BALOGH Réka Enikő, DR. FERINCZ Árpád, DR. STASZNYI Ádám, DR. URBÁNYI Béla, DR. KOVÁCS Balázs
A BALATON EZÜSTKÁRÁSZ (CARASSIUS AURATUS GIBELIO) ÁLLOMÁNYÁNAK GENETIKAI DIVERZITÁS VIZSGÁLATA MITOKONDRIÁLIS GENOMI VIZSGÁLATOK ALAPJÁN 62
KISS-SZIGETI Nóra
COMPARATIVE STUDY OF HERBACEOUS DIVERSITY IN DIFFERENTLY STRUCTURED SHELTERBELTS 63
KNEIP Antal
FURMINT KLÓNOK ÉS KLÓNJELÖLTEK SZŐLÉSZETI ÉS BORÁSZATI ÉRTÉKELÉSE A TOKAJI BORVIDÉKEN 64
KOVÁCS Anikó[1], BADAKNÉ DR. KERTI Katalin[2], DR. SOMOGYI László[2]
ZSÍR-CUKOR RENDSZEREK VISZKOZITÁSÁNAK VIZSGÁLATA 65
Barnabás KOVÁCS, Péter VARGA, János MÁJER, László KOCSIS
THE BIOLOGICAL AND PHYSICAL EFFECTS OF TILLAGE, COVER CROPS AND MULCHING ON AN EROSION EXPOSED VINEYARD 66
Barnabás KOVÁCS, Péter VARGA, János MÁJER, László KOCSIS
BELTÉRI, ALACSONY ERŐFORRÁS IGÉNYŰ, VEGYSZERMENTES SALÁTATERMESZTÉS 67
KOVÁCSNÉ KONCZ Nóra[1], DR. POSTA János[2], DR. BÉRI Béla[3]
AZ ÉVSZAKOK HATÁSA KÜLÖNBÖZŐ GENOTÍPUSÚ SZARVASMARHAFAJTÁK LEGELŐI VISELKEDÉSÉRE HORTOBÁGYI SZIKESEKEN 68
KRIVDÁNÉ DOROGI Dóra Anikó
A SZABADFÖLDI, SÍKMŰVELÉSŰ SZAMÓCATERMESZTÉS KOMPLEX GAZDASÁGI ELEMZÉSE 70
KULCSÁR Szabina[1, 2], KÖVESI Benjámin[2], MÉZES Miklós[1, 2], BALOGH Krisztián[1, 2], ZÁNDOKI Erika[1]
EGYES FUSARIUM MIKOTOXINOK EGYÜTTES HATÁSÁNAK VIZSGÁLATA A BAROMFI GLUTATION REDOX RENDSZERÉRE 71
KULMÁNY István Mihály[1,2], KOVÁCS Barna[3], MILICS Gábor[1]
HÜVELYES NÖVÉNYEK (FABELES) SZEREPE AZ ÜVEGHÁZHATÁSÚ GÁZKIBOCSÁTÁS CSÖKKENTÉSÉBEN 72
MAGYAR Zoltán[1], VÉHA Antal[2], PEPÓ Péter[1], BARTÓK Tibor[2], GYIMES Ernő[2], SZARKA Péter[3]
A MALMI MŰVELETEK DON TOXIN CSÖKKENTŐ HATÁSÁNAK ÉS SZEPARÁLÓ TULAJDONSÁGÁNAK ÖSSZEHASONLÍTÁSA 73
MARCSISIN Tamás Máté, KIRÁLY Gergely
TERMÉSZETES FELÚJÍTÁSI LEHETŐSÉGEK A NYÍRSÉGI VÖRÖS TÖLGYES (QUERCUS RUBRA L.) ERDŐRÉSZLETEKBEN 75
NOVÁK Norbert
VÁROSI ÉS VIDÉKI ÉLET ÖSSZEHASONLÍTÁSA 76
PAPP-TOPA Emőke, ALEXA Loránd, KÁNTOR Andrea, KOVÁCS Béla, CZIPA Nikolett
KÜLÖNBÖZŐ FAJTAMÉZEK BELTARTALMI PARAMÉTEREINEK VIZSGÁLATA 77

PESTI-ASBÓTH Georgina, SZILÁGYI Endre, TOLNAI Emese, OLÁH János, STÜNDL László, REMENYIK Judit
TAKARMÁNY-ADALÉKANYAG HATÁSA BROJLER CSIRKE SZÉNHIDRÁT ANYAGCSERÉJÉRE 78
SIMON Brigitta[1], KUCSERKA Tamás[2], SOÓS Gábor[3], ANDA Angéla[4]
A SZÓJA (GLYCINE MAX L.) LEVÉLFELÜLETÉNEK ÉS TERMÉSMENNYISÉGÉNEK VIZSGÁLATA EVAPOTRANSPIROMÉTERBEN 80
SIMON Brigitta[1], KUCSERKA Tamás[2], SOÓS Gábor[3], ANDA Angéla[4]
FŰZ, NYÁR ÉS VEGYES AVAR LEBONTÁSÁNAK ÉS KIOLDÓDÁSÁNAK VIZSGÁLATA 81
SIMON Szabina[1], SIMON Brigitta[2], KUCSERKA Tamás[3], ANDA Angéla[4]
A NÁD LEBONTÁSÁNAK VIZSGÁLATA A BALATON KESZTHELYI-ÖBLÉBEN ÉS A KIS-BALATON INGÓI BERKÉBEN 82
SZABÓ Péter, KOVÁCS Barnabás, SOÓS Adrienn, VESZELKA Mihály, KOCSIS László
GLOBÁLIS TRENDEK A SZŐLŐ SZAPORÍTÓANYAG ELŐÁLLÍTÁSBAN 83
SZABÓ Stella[1], PÁLINKÁS Krisztina[2], SZABÓ Rubina Tünde[3], ZIMBORÁN Ágnes[4], SZABÓ Bence[5], KOVÁCS-WEBER Mária[6]
PECSENYECSIRKE SZÜLŐPÁRÁLLOMÁNYOK TELJESÍTMÉNYÉNEK VIZSGÁLATA ÜZEMI KÖRÜLMÉNYEK KÖZÖTT 84
SZANATI Angéla
A Z-GENERÁCIÓ KÖRNYEZETTUDATOSSÁGÁNAK VIZSGÁLATA 85
TAKÁCS István
A NÖVÉNYTERMESZTÉS EREDMÉNYEINEK ÉRTÉKELÉSE 86
TAKÁCS Marianna, OLÁH János
A NYÍRSÉGI AKÁCERDŐK MÉZTERMELÉSI LEHETŐSÉGEI ÉS KORLÁTAI 87
TOKODYNÉ SZABADI Nikolett, TÓTH Roland, LÁZÁR Bence, GÓCZA Elen
KLÍMAVÁLTOZÁS KÁROS HATÁSAINAK KIVÉDÉSE BAROMFIBAN 88
Orsolya TOMPA, Anna KISS, Zoltán LAKNER
ASSOCIATION OF THE HUNGARIAN FOOD CONSUMPTION STRUCTURE AND WATER FOOTPRINT 89
TÓTH Adrienn[1], NÉMETH Csaba[2], HIDAS Karina[1], AYARI Emna[1], TÓTH Kálmán[2], PENKSZA Péter[2], PÁSZTORNÉ HUSZÁR Klára[1], FRIEDRICH László[1]
FŐTT TOJÁSTERMÉKEK APRÍTÁSI MÓDJÁNAK HATÁSA A FÉLKÉSZTERMÉK MINŐSÉGÉRE 91
TÓTH Annamária, HALÁSZ Katalin
AKTÍV HATÓANYAGOT TARTALMAZÓ CELLULÓZ ALAPÚ LAPOK MIKROBIOLÓGIAI ÉS FIZIKAI JELLEMZŐINEK VIZSGÁLATA 92
ZIMBORÁN Ágnes[1], ERDÉLYI Márta[2], SZABÓ Stella[3], KOVÁCS-WEBER Mária[4]
KÓKUSZ- ÉS PÁLMAZSÍR ETETÉSÉNEK HATÁSA A BROJLERCSIRKE MELLHÚSÁNAK TÁPLÁLÓANYAG-TARTALMÁRA 93

ÁLLAM- ÉS JOGTUDOMÁNYI SZEKCIÓ 94

Mohammad Abdulmahdi AMIN ALFAOURI
THE DETERMINANTS IN THE INTELLECTUAL PROPERTY RIGHTS PROTECTION FROM NATIONAL AND INTERNATIONAL PERSPECTIVE 95
Mohammad Abdulmahdi AMIN ALFAOURI
THE THEORETICAL GROUNDS FOR THE PROVISION OF TRADEMARK PROTECTION 96

DR. BAGOSSY Mária
KÁRTALANÍTÁS AZ ALAPVETŐ JOGOKAT SÉRTŐ ELHELYEZÉSI KÖRÜLMÉNYEK MIATT 97
DR. BALOGH Sándor
AZ ELVESZETT EREKLYÉK FOSZTOGATÁSA? – A TITOK ÚJBÓLI FELFEDEZÉSE A BÜNTETŐJOGBAN 98
BARTHA Bence
A RÉGI PP. SZERKEZETI HIÁNYOSSÁGAI AZ ELSŐFOKÚ ELJÁRÁS KÖRÉBEN 99
AMOURI, Baya
THE HUNGARIAN MIGRATION POLICY AND EU MIGRATION POLICY: COMPLIANCE OR CONFLICT? *(SPECIAL FOCUS ON THE EUROPEAN MIGRANT CRISIS)* 100
Luca BOROS
NEO-NATIONALISM AS A NEW PATH FOR EUROPE 101
DR. CZABÁN Samu
JOG ÉS PSZICHOLÓGIA: KOGNITÍV TORZÍTÁSOK AZ IGAZSÁGSZOLGÁLTATÁSBAN ÉS A LEGALITÁSSAL SZABÁLYOZOTT MORALITÁS 102
CZIBERE Károly
A SZOCIÁLIS CÉLÚ ÉTKEZTETÉS FORMÁI ÉS SZABÁLYOZÁSA A SZOCIÁLIS JOGBAN 103
DIÓSI Szabolcs
A JÖVŐ ALGORITMUSVEZÉRELT TÁRSADALMAIVAL KAPCSOLATOS LESÜRGETŐBB KÉRDÉSEK 104
DR. BALÁSSY Ádám Miklós
A KÖZIGAZGATÁSI BÍRÓSÁGOK SZEREPE: AZ AKTUS FELÜLVIZSGÁLAT EURÓPÁBAN 105
DR. BENDES Ákos László
A DIGITÁLIS BIZONYÍTÉK (A MÚLT ÉS A JÖVŐ A JELENBEN) 106
DR. BIHARI Erika
BERUHÁZÁSVÉDELEM AZ EURÓPAI UNIÓBAN – PILLANATKÉPEK 107
DR. BOGNÁR Csaba
DIGITÁLIS- ÉS INTERKULTURÁLIS KOMPETENCIA TÉRNYERÉSE AZ ÜGYVÉDI HIVATÁSBAN 108
DR. BOKROS Attila
A SZEMÉLYES ADATOK VÉDELME EURÓPÁBAN, ÉS AZ ÁLTALÁNOS ADATVÉDELMI RENDELET HATÁSA 109
DR. BORBÁS Eszter
A MEDIÁCIÓ MEGKÖZELÍTÉSMÓDJAI 110
DR. FÁSKERTY Éva
A MEGVÁLTOZOTT MUNKAKÉPESSÉGŰEK ELLÁTÁSAI AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG GYAKORLATA TÜKRÉBEN 111
DR. FÁSKERTY Éva
REVIEW OF HUNGARIAN DISABILITY PENSION 112
DR. HALÁSZ Csenge
A MAGÁNÉLETHEZ VALÓ JOG DOGMATIKAI KÉRDÉSEI 113
DR. ILLÉS Kristóf
AZ EURÓPAI ÜGYÉSZSÉGRŐL… 114
DR. JUHÁSZ György

A FOGLALKOZÁS KÖRÉBEN ELKÖVETETT VESZÉLYEZTETÉS ÉS A GERÉB-ÜGY 115
KISS Attila
VEZÉRLŐ ELVEK A PERKONCENTRÁCIÓ SZOLGÁLATÁBAN 116
DR. KREKÁCS Dóra
A FEDETT NYOMOZÓ ÁLTAL (NEM) ELKÖVETHETŐ BŰNCSELEKMÉNYEK DOGMATIKAI KÉRDÉSEI 117
DR. KRISTON Edit
A CSALÁDTAGOK VAGYONI VISZONYAINAK RENDSZERE A PTK.-BAN 118
DR. LÁSZLÓ Balázs
AZ ÁRPÁD-KORI KIRÁLYI JOG ÉS AZ ÁLLAMSZERVEZETI FUNKCIÓK ÖSSZEFÜGGÉSEI RENDSZERELMÉLETI KERETBEN 119
DR. NAGY Melánia
GYERMEKEK A TERRORIZMUSBAN 120
DR. NAGY Teodóra
ROBOT-EMANCIPÁCIÓ: ÁLLAMPOLGÁRSÁG JUTTATÁSÁNAK HATÁSAI A GÉPEK JOGALANYISÁGÁRA 121
DR. NÉMETH Szabolcs
A KÖZÖSSÉGI OLDALAK SZOLGÁLTATÓINAK JOGI FELELŐSSÉGE – RENDSZERTANI ELEMZÉS 122
NOVÁK István
AZ ISZLÁM-KERESZTÉNY PÁRBESZÉD ÚJ KIHÍVÁSAI 123
OROSZ Flóra
INTEGRÁCIÓS MODELLEK AZ AGRÁRIUMBAN 124
DR. PAPP Petra
A NÜRNBERGI PER A JOG ÉS AZ ERKÖLCS HÁLÓJÁBAN 125
DR. RITÓ Evelin
EURÓPAI NAGYVÁROSOK „SMART CITY” FEJLESZTÉSEI 126
DR. SCHMIDT László
GONDOLATOK AZ ELŐRELÁTHATÓSÁGI KLAUZULA KIALAKULÁSÁRÓL ÉS ANNAK ALKALMAZÁSÁRÓL NEMZETKÖZI ÉS HAZAI VISZONYLATBAN 127
DR. László SCHMIDT
THOUGHTS ABOUT THE DEVELOPMENT AND DOMESTIC AND INTERNATIONAL APPLICATION OF THE FORESEEABILITY CLAUSE 128
DR. SZABÓ Zsolt Tibor
A KÖZBESZERZÉSI ELJÁRÁSHOZ KAPCSOLÓDÓ KORRUPCIÓS ÉS KORRUPCIÓS JELLEGŰ BŰNCSELEKMÉNYEK 129
DR. SZÉLES Krisztina
KIJÁTSZHATÓ-E AZ UNIÓS VERSENYJOG? - AVAGY TILTOTT ÁLLAMI TÁMOGATÁSOK AZ ADÓINTÉZKEDÉSEK LEPLE ALATT 130
SZENDRŐI Anna
A CSALÁDJOGI SZEMÉLYISÉGVÉDELEM SAJÁTOSSÁGAI 131
DR. SZÍVÓS Alexander
A DEVIZAKÖLCSÖN, MINT BEFEKTETÉSI JOGVISZONY 132
DR. VARGA Márk
A JOGCÍM ÉS A SZERZÉSMÓD KAPCSOLATA AZ EMPTIO VENDITIO ÉS A TRADITIO VISZONYA A RÓMAI JOGBAN 133
DR. VÉGER Alexandra
MAGYAR ÉS NEMZETKÖZI KÓTERHELYZET AZ UTÓBBI 5 ÉVBEN 134
DR. BACSÁRDI József, DR. WÁGNER Tamás Zoltán

LÉTEZIK-E HAZÁNKBAN DISZKRIMINATÍV HELYI ADÓZTATÁS? 135
DR. WELLMANN Barna Bence
IZLAND ÉS AZ ADATVÉDELEM KAPCSOLATA, KÜLÖNÖS TEKINTETTEL A MUNKAJOGBAN MEGJELENŐ ADATKEZELÉSRE 136
DR. FERENCZY Áron
THE PREPARATORY STAGE OF THE NEW CODE OF CIVIL PROCEDURE 137
GALICZ Kamilla Zsuzsanna
AZ „ÉSZ DIKTATÚRÁJA": A PORTUGÁL *ESTADO NOVO* AZ 1930-AS ÉVEKBEN 138
HELLENBARTH Virág Kornélia
ELFELEJTETT ALKOTMÁNYELLENESSÉG – A JOGALKOTÓ IGAZOLATLAN MULASZTÁSAI 139
Ismail OMED
THE EFFECT OF TRADITIONAL AND MODERN POLICIES ON TERMINATION OF EMPLOYMENT CONTRACT 140
KÉRI Judit
A FOGLALKOZTATÁSI NEHÉZSÉGEKRE ADOTT JOGSZABÁLYI VÁLASZ HÁROM KÜLÖNBÖZŐ KORSZAKBAN 141
Khaing MOE- THAZIN
MIGRANT WORKERS' RIGHTS UNDER INTERNATIONAL LABOR LAWS 142
KISS Rebeka
KISZERVEZETT JOGALKOTÁS? AZ ÖNÁLLÓ KÉPVISELŐI INDÍTVÁNYOK SZEREPE A TÖRVÉNYHOZÁSBAN 143
KOLOSTYÁK Kamilla
II. JÓZSEF HÁZASSÁGI PÁTENSÉNEK BONTÓPEREKRE GYAKOROLT HATÁSA 144
KOVÁCS Zsuzsanna
AZ 1879. ÉVI XL. TC. MEGALKOTÁSA AZ ORSZÁGGYŰLÉSI DOKUMENTUMOK TÜKRÉBEN 145
KOVÁCS Zsuzsanna
A KÖZOKTATÁS HELYZETE ÉS VÁLTOZÁSA A DUALISTA KORI MISKOLCON 146
KÜHRNER László
KIS FELNŐTTEK? – A SZIVÁRVÁNY SZÍNEI A SEMLEGES ÁLLAMBAN 147
LENGYELNÉ BÚS Zita
A JEGYZŐI TISZTSÉG KIALAKULÁSÁNAK FŐBB ÁLLOMÁSAI 148
LUGOSI József
A RENDSZERVÁLTÁS UTÁN BEKÖVETKEZŐ TÁRSADALMI VÁLTOZÁSOK HATÁSA A JOGÉRVÉNYESÍTÉSRE MAGYARORSZÁGON 149
MAZSU Dániel
ÖNVEZETŐ AUTÓK ÉS FELELŐSSÉG: ÚJ HELYZET RÉGI ALAKZATOK 150
PALOTAI Mónika
FOREIGN POLICY AND SECURITY IMPACT OF THE PRIVATE FORCES 151
RÁCZ Márk
A MARXIZMUS-LENINIZMUS OKTATÁSÁNAK JOGI SZABÁLYOZÁSA 1950-89 KÖZÖTT 152
DR. REPPONI Felícia Laura
A GYERMEKBÁNTALMAZÁS FELISMERÉSÉNEK MÓDSZEREI A GYERMEKVÉDELMI JELZŐRENDSZER GYAKORLATÁBAN 153
SALVADOR NETO Luis

A KÉNYSZERMIGRÁCIÓ ÉS A MENEDÉKJOG SZOROS KAPCSOLATA 154
SIMON Alexa
RÖVID ÚTON AZ IGAZSÁGHOZ? – A TERHELTI BEISMERÉS ÉS A VALÓSÁG ÖSSZEFÜGGÉSEI 155
SONG Dawei
REGIONAL INTERNATIONAL ORGANIZATIONS AND CYBERCRIME CONTROL: CHINA AND SHANGHAI COOPERATION ORGANIZATION 156
STANKOVICS Petra[1], KOVÁCS Barnabás Zoltán[2]
THE LEGAL ASPECTS OF AGRICULTURAL ORGANIC PRODUCTS AND LAND POLICY 157
SZABÓ Barbara
AZ ONLINE KÖZÖSSÉGI TEREK VESZÉLYEI 158
SZILÁGYI Zsuzsanna
„HA A FALAK BESZÉLNI TUDNÁNAK…" – NÉHÁNY GONDOLAT A CSALÁDON BELÜLI ERŐSZAKRÓL 159
TAKÁCS Dóra
"CSÖBÖRBŐL VÖDÖRBE?" – A MUNKAVISZONY HELYREÁLLÍTÁSA MINT A MUNKAVISZONY JOGELLENES MEGSZÜNTETÉSÉNEK JOGKÖVETKEZMÉNYE, KÜLÖNÖS TEKINTETTEL AZ EGYENLŐ BÁNÁSMÓD ELVÉNEK MEGSÉRTÉSÉRE 160
THEPPHAVANH Nimitxay
THE USE OF PARLIAMENTARY OVERSIGHT'S RESULTS IN LAOS 161
Tugce KILIC
INTEGRATION POLICY-MAKING FOR MIGRANTS IN EUROPE IN THE AGE OF MIGRATION MOVEMENTS 162
VARGA Dóra
A MUNKÁLTATÓI ELLENŐRZÉS KORLÁTAI A MUNKAVÁLLALÓ SZEMÉLYISÉGI JOGAIRA ÉS ADATVÉDELEMHEZ VALÓ JOGÁRA TEKINTETTEL 163
VINCZE Fanny Rose
JOGÁLLAMISÁG KONTRA JÓ ÁLLAMISÁG, AZ EMBERI JOGOK EURÓPAI BÍRÓSÁGÁNAK MAGYAR ÍTÉLETEI A LETARTÓZTATÁSOK ÉS A HOSSZ-ÜGYEK TÁRGYÁBAN 164
WAHDANI Fahed A, Fahed
REVERSE DOMAIN HIJACKING 165
ZAVACZKY Márk András
AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG VÉGREHAJTÁSI JOGGAL KAPCSOLATOS GYAKORLATÁNAK BEMUTATÁSA A 2012. JANUÁR 1-ÉT KÖVETŐEN INDULT ÜGYEKBEN, KÜLÖNÖS TEKINTETTEL AZ ALKOTMÁNYJOGI PANASZRA .. 167
ZAVACZKY Márk András
VÁLASZTOTTBÍRÓSÁGI HATÁROZATOK VÉGREHAJTÁSA A HATÁLYOS VÉGREHAJTÁSI TÖRVÉNY ALAPJÁN 168

BIOLÓGIATUDOMÁNYI SZEKCIÓ 169

ALLAGA Henrietta
CSIPERKEGOMBA-PATOGÉN PENÉSZGOMBÁK SZÉNFORRÁS-HASZNOSÍTÁSI PROFILJÁNAK VIZSGÁLATA 170
AL-NUSSAIRAWI Mohammed, BALÁZS Kriszt, MÁTYÁS Cserháti

MYCOTOXIN BIODETOXIFICATION POTENTIAL OF THE CUPRIAVIDUS GENUS 171
BARNA Lilla
A KAINÁT KÁROSÍTÓ HATÁSÁNAK KIVÉDÉSE A VÉR-AGY GÁT TENYÉSZETES MODELLJÉN 172
Kornélia BODÓ[1], Zoltán LÁSZLÓ[1], Ákos BOROS[2], Éva RUMPLER[3,4], Bohdana KOKHANYUK[1], Gréta TOLNAI[1], Péter NÉMETH[1], Péter ENGELMANN[1]
UNCOVERING THE ROLE OF NOVEL ANTIMICROBIAL MOLECULES IN IMMUNITY, ONTOGENESIS AND SEGMENT RESTORATION OF EISENIA ANDREI EARTHWORMS 173
CZÉKUS Zalán[1,2], KUKRI András[2], ÖRDÖG Attila[2], POÓR Péter[2]
KITOZÁN-INDUKÁLTA VÉDELMI FOLYAMATOK FÉNY- ÉS NAPSZAK-FÜGGŐ SZABÁLYOZÁSA PARADICSOMBAN 174
Ilona GRÓF
A BRONCHIAL EPITHELIAL CULTURE MODEL TO STUDY CYSTIC FIBROSIS AND FOR PHARMACEUTICAL TECHNOLOGY APPLICATIONS 175
HUSZÁR LÁSZLÓNÉ FEHÉR Evelin, DUDÁS Tamás, FARKAS Tamás, TOLDI József, VÉCSEI László
ÚJ LEHETSÉGES GYÓGYSZERJELÖLT KINURÉNSAV ANALÓG MOLEKULÁK IN VITRO ELEKTROFIZIOLÓGIAI VIZSGÁLATA FIZIOLÓGIÁS ÉS ISCHÉMIÁS KÖRÜLMÉNYEK KÖZÖTT 176
Bohdana KOKHANYUK, Rebeka NAGY, Kornélia BODÓ, Péter NÉMETH, Péter ENGELMANN
PHYLOGENESIS OF PHAGOCYTES: COMPARATIVE INVESTIGATIONS ON INVERTEBRATE AND VERTEBRATE IMMUNE CELLS 178
Anikó KUN-VARGA[1,2], Barbara GUBÁN[1], János VARGA[1], Lajos KEMÉNY[1,2], Zoltán VERÉB[1,2]
IMMUNOLOGICAL PROPERTIES OF ADIPOSE TISSUE DERIVED MESENCHYMAL STEM CELLS UNDER INFLAMMATORY CONDITIONS 179
MÉSZÁROS Mária[1,2], PORKOLÁB Gergő[2], DELI Mária[2], VESZELKA Szilvia[2]
CÉLZOTT NANORÉSZECSKÉK ÁTJUTTATÁSA A VÉR-AGY GÁTON TÖBBSZÖRÖS TARGETÁLÁSSAL 180
MEZEI Diána
A MÁTRIX METALLOPROTEINÁZ-9 BÉLSZAKASZ-FÜGGŐ VÁLTOZÁSAI STREPTOZOTOCIN-INDUKÁLT DIABÉTESZES PATKÁNYOK MYENTERICUS GANGLIONJAIBAN ÉS AZOK MIKROKÖRNYEZETÉBEN 181
MIKLOVICS Nikolett
EGY VI. TÍPUSÚ SZULFID KINON OXIDOREDUKTÁZ ENZIM C-TERMINÁLIS KINON KÖTŐ HELYÉNEK FUNKCIONÁLIS ANALÍZISE 182
MOLNÁR Árpád
CINK OXID NANOPARTIKULUMOK HATÁSA KERESZTESVIRÁGÚ NÖVÉNYEKRE 183
MÓNOK Dávid, KARDOS Levente, VÉGVÁRI György
NEHÉZFÉMEK FITOAKKUMULÁCIÓJÁNAK ÉS FITOTOXICITÁSÁNAK VIZSGÁLATA KISVIRÁGÚ BÁRSONYVIRÁG (TAGETES PATULA) TESZTNÖVÉNNYEL 184
NYERKI Emil
RÁK ÁTTÉTEK VIZSGÁLATA MARKOV-LÁNCOKKALAZ ABSZTRAKT CÍME 185
PALÁDI Petra

VÁROSI DOLMÁNYOS VARJAK TERÜLETHASZNÁLATA ÉS TÚLÉLÉSE 186
ROTTMAYER Dávid, DR. ALI Dorina, DR. HABIL. BÓDIZS Róbert
RÉGIÓSPECIFIKUS NEMI KÜLÖNBSÉGEK AZ ALVÁSI ORSÓK FÉLTEKEI LATERALIZÁCIÓJÁBAN: FÓKUSZBAN A FRONTÁLIS ÉS A TEMPORÁLIS LEBENY 187
RUSVAI Katalin, DR. CZÓBEL Szilárd
KÜLÖNBÖZŐ TÍPUSÚ SZÓRÓK GYOMFERTŐZÖTTSÉGÉNEK VIZSGÁLATA A MÁTRAI TÁJVÉDELMI KÖRZETBEN 189
SALAMON Pál
HUMÁN FEHÉRJÉK BIOSZINTÉZISE PROKARIÓTA EXPRESSZIÓS RENDSZERBEN 190
TUPICZA Róbert[1], SZABÓ Erna[2], TÓTH Hajnalka[3], KECSKEMÉTI Ádám[4], BARNA Teréz[5]
TERMOFIL, GH5-ÖS CSALÁDBA TARTOZÓ B-ENDOMANNANÁZ ENZIMEK TERMOSTABILITÁSÁNAK ÉS BONTÁSI KÉPÉNEK VIZSGÁLATA KÜLÖNBÖZŐ MANNÁN SZUBSZTRÁTON 191
SZABÓ Fruzsina
MITOKONDRIÁLIS MYOPATHIA ÉS ENCEPHALOMYOPATHIA HÁTTERÉBEN ÁLLÓ LEGGYAKORIBB GÉNEK NGS VIZSGÁLATA 193
SZVÁK Enikő[1,2], SKLÁNITZ Antal[4], SZABÓ Lénárd[4], BÉNI Áron[5], JÁNOS István[6], DOBRÓNÉ TÓTH Márta[6], SZIKSZAI Zita[7], KERTÉSZ Zsófia[7], MOLNÁR Mihály[8], HUBAY Katalin[8], MAJOR István[8], GYŐRY Hedvig[9], BIACSI Karola[10], PÁLFI György[2], MOLNÁR Erika[2], HAJDU Tamás[11], SZENICZEY Tamás[11], KARLINGER Kinga[12], BARANYAI Edina[13], SCHEFFER Krisztina[14], KOVÁCS József[15], SZIKOSSY Ildikó [3], SZIRMAI László[16], SZŐKE Attila[16], ZSÍROS Andrea[16], Marcell ERDŐDI[17], Ildikó PAP[2,3]
A NEPHTHYS PROJEKT – ELŐZETES EREDMÉNYEK 194
SZVÁK Enikő[1,2], SKLÁNITZ Antal[4], SZABÓ Lénárd[4], BÉNI Áron[5], JÁNOS István[6], DOBRÓNÉ TÓTH Márta[6], SZIKSZAI Zita[7], KERTÉSZ Zsófia[7], MOLNÁR Mihály[8], HUBAY Katalin[8], MAJOR István[8], GYŐRY Hedvig[9], BIACSI Karola[10], PÁLFI György[2], MOLNÁR Erika[2], HAJDU Tamás[11], SZENICZEY Tamás[11], KARLINGER Kinga[12], BARANYAI Edina[13], SCHEFFER Krisztina[14], KOVÁCS József[15], SZIKOSSY Ildikó [3], Lidija MCKNIGHT[16] Ildikó PAP[2,3]
EGY EGYIPTOMI HALMÚMIA MULTIDISZCIPLINÁRIS VIZSGÁLATA-ELŐZETES EREDMÉNYEK 196
TÁLAS László, KISS Alexandra, FARKAS Dóra, DEÁK Anna Gabriella, DR. SZEMÁN-NAGY Gábor
AZ ASPERGILLUS FUMIGATUS TAPADÁSI ÉS NÖVEKEDÉSI DINAMIKÁJÁNAK HOSSZÚTÁVÚ VIDEOMIKROSZKÓPOS VIZSGÁLATA 197
Gréta TOLNAI[1], Kornélia BODÓ[1], Zoltán LÁSZLÓ[1], Ákos BOROS[2], Éva RUMPLER[3,4], Bohdana KOKHANYUK[1], László MOLNÁR[3], Péter NÉMETH[1], Péter ENGELMANN[1]
IDENTIFICATION OF A NEW ANNELID B-CATENIN HOMOLOGUE: CHARACTERIZATION AND IMMUNE INDUCTION IN ADULT EISENIA ANDREI EARTHWORMS 198
SZABÓ Erna[1], TÓTH Hajnalka[2], KUKOLYA József[3], MIKLÓS Ida[4] és BARNA Teréz[5]
BIOTECHNOLÓGIAI HASZNOSÍTÁSÚ B-XILOZIDÁZ ENZIM TERMELTETÉSE E. COLI ÉS P. PASTORIS HETEROLÓG EXPRESSZIÓS RENDSZERBEN 199
TURÁNI Melinda, BAKSA Viktória, KOVÁCS Ferenc, KISS Alexandra, DR. SZEMÁN-NAGY Gábor György

TÖBBFALÚ KARBON NANOCSÖVEK (MWCNT) HOSSZ-ÖSSZEFÜGGÉS VIZSGÁLATA, GENO- ÉS CITOTOXIKUS HATÁSAINAK MEGFIGYELÉSE A SZARUHÁRTYA REGENERÁCIÓJA SORÁN 201

FILOZÓFIATUDOMÁNYI SZEKCIÓ 202

BIRÓ Ákos
A NYITOTT TÁRSADALOM, MINT A LEGÚJABB KORI ETIKAI PARADIGMA 203
JANCSÓ András
A SZEKULÁRIS ÁLLAM KATOLIKUS KRITIKÁJA - JOSEPH RATZINGER POLITIKAI GONDOLKODÁSA 204
JÁRDÁN- BIHARI Ágnes
A VÁSZNON INNEN ÉS TÚL 205
MOKLOVSKY Réka
AZ INTELLEKTUALITÁS ÉS A SZEXUALITÁS ZONGORAJÁTÉKA – ELFRIEDE JELINEK A ZONGORATANÁRNŐ CÍMŰ REGÉNYÉNEK ÉS FILMES ADAPTÁCIÓJÁNAK ELEMZÉSE 206
NAGY-MENYHÁRT Szidónia
AZ ELISMERÉS, MINT MOTIVÁCIÓ A MUNKAMIGRÁCIÓBAN 207
RUSZKAI Szilvia Éva
AZ IDEÁLIS POLITIKA HANNAH ARENDT FILOZÓFIÁJÁBAN 208
SZABADOS Bettina
A TEÓRIÁTÓL A PRAXISIG, AVAGY MIT JELENT FILOZOFÁLNI. LUKÁCS GYÖRGY FILOZÓFIAI ÚTKERESÉSEI 209
TAKÁCS Brigitta
IUSTITIA MÉRLEGÉN – AZ ANTIK RÓMAI BÖLCSELET KVALIFIKÁCIÓJA .. 210
TÓTH Péter
TÜKRÖM, TÜKRÖM, MONDD MEG NÉKEM… 211
VÉBER Virág
SZEMÉLYISÉGZAVAR ÉS MORÁLIS FELELŐSSÉG 212

FIZIKATUDOMÁNYI SZEKCIÓ 213

Atsu DIVINE
SOLAR PHOTOVOLTAIC WATER PUMPING FOR IRRIGATION: A SUSTAINABLE OPTION 214
GULYÁS Szilvia
FE ÉS CO ALAPÚ VÉKONYFILMEK VIZSGÁLATA 215
HORVÁTH Mercédesz[1], NAGYILLÉS Bálint[1], KOVÁCS Attila Pál[1]
FOTONIKUS KRISTÁLYSZÁLAK DISZPERZIÓJÁNAK VIZSGÁLATA ÉS POLARIZÁCIÓS TENGELYEIK HELYZETÉNEK MEGHATÁROZÁSA ABLAKOLT FOURIER-TRANSZFORMÁCIÓS SPEKTRÁLIS INTERFEROMETRIÁVAL 216
PÁLINKÁS András, DR. OSVÁTH Zoltán
DINAMIKUSAN HANGOLHATÓ MECHANIKAI FESZÜLTSÉG LÉTREHOZÁSA FÓKUSZÁLT LÉZERES BESUGÁRZÁSSAL ARANY NANOSZEMCSÉKRE HELYEZETT GRAFÉNBAN 217

FÖLDTUDOMÁNYI SZEKCIÓ 218

BENEDEK Viktória219
„IDEGEN NYELV" KÉPZÉSEK KÁRPÁTALJÁN 219
BIHARI Katalin
LATIN-AMERICA AND EUROPE – TRADE RELATIONS IN THE 21ST CENTURY 220
BIHARI Katalin
NEW CHAPTER IN THE RELATIONS BETWEEN BRAZIL AND HUNGARY 221
Bence Ádám BRAUN
IMPROVED CLUSTER ANALYSIS FOR WELL-LOGGING EVALUATION 222
BULÁTKÓ Kornél[1], BÁRÁNY Ágnes[2], JUHÁSZ Györgyi[3], KRISTÁLY Ferenc[4], MÓRICZ Ferenc[5], ORBÁN Richárd[6], SZUROMINÉ KORECZ Andrea, VELLEDITS Felicitász[8]
KÖZÉPSŐ MIOCÉN AGYAGOK ŐSLÉNYTANI ÉS KŐZETTANI VIZSGÁLATA A DERECSKEI-ÁROK D-DK-I RÉSZÉN ÉS AZ EDDIGI EREDMÉNYEK JELENTŐSÉGE AZ ŐSKÖRNYEZETI TÉRKÉPEZÉSBEN 223
CSÉPLŐ Anikó
RELATÍV PÁRATARTALOM KLIMATIKUS VÁLTOZÁSA MAGYARORSZÁGON 224
DROTÁR Nikolett
TOKAJ-HEGYALJA ZSIDÓ TURIZMUSÁNAK FOGADÓKÉPESSÉGÉT BEFOLYÁSOLÓ FEJLESZTÉSEK ÉS NEGATÍV HATÁSOK 225
IZING Máté Antal
KÁRPÁTALJA TURIZMUSA, KÜLÖNÖS TEKINTETTEL VISKRE 226
KERTÉSZ Gréta Titanilla[1]*, BURÓ Botond[1], GERGELY Virág[2], MOLNÁR Mihály[1]
FÖLDIGILISZTA BIOSZFEROIDOK C-14 VIZSGÁLATA, A TALAJKOR MÉRÉS MÓDSZERFEJLESZTÉSÉHEZ 227
LINC Annamária
A HATÁR, AMI SZÉTVÁLASZT? – HATÁRON ÁTNYÚLÓ EGYÜTTMŰKÖDÉSEK A KÁRPÁTALJAI MAGYAROK SZEMSZÖGÉBŐL 228
LOVÁSZ Csaba Máté-UHLJÁR Péter
KISKAPACITÁSÚ VÍZERŐMŰVEK MAGYARORSZÁGON 229
MÁLNÁSSY András
AZ ISZLÁM ÁLLAM TÖRÖKORSZÁGI TEVÉKENYSÉGE 230
MÁLNÁSSY András
BARÁT VAGY ELLENSÉG? – A TÖRÖK-IZRAELI POLITIKAI EGYÜTTMŰKÖDÉS LEHETŐSÉGEI 231
REZSEK Marietta [1], DEZSŐ József [2], LÓCZY Dénes [3]
A FENNTARTHATÓ ÉS HAGYOMÁNYOS TALAJHASZNÁLATI MÓDOK HATÁSA A TALAJOKRA A VILLÁNYI SZŐLŐTERÜLET PÉLDÁJÁN 232
SCHULTZ Éva
A MÚZEUM, MINT ÉLMÉNYÍGÉRET A 21. SZÁZADBAN. EGY LÁTOGATÓKUTATÁS TURISZTIKAI VONATKOZÁSAI 233
SZOPOS Noémi Mária, NAGY Bálint
TÉRINFORMATIKAI ALAPÚ HIDROLÓGIAI MODELLEK ALKALMAZÁSA ELTÉRŐ MINTATERÜLETEK PÉLDÁJÁN 234
UHLJÁR Péter
AZ AUTÓK URALTA VÁROS: A BUDAPESTI KERÉKPÁROS ÚTHÁLÓZAT FEJLESZTÉSÉNEK LEHETŐSÉGEI 235

HADTUDOMÁNYI SZEKCIÓ 236

BELÁZ Annamária
INFORMÁCIÓBIZTONSÁGI TUDATOSÍTÁS – ROSSZUL CSINÁLJUK 237
BOGNÁR Eszter Katalin
AZ IOT KATONAI ALKALMAZÁSI LEHETŐSÉGEI ÉS BIZTONSÁGI KIHÍVÁSAI 238
CSUTAK Zsolt
THE IDEA OF MANIFEST DESTINY REVISITED IN THE AMERICN FOREIGN AND SECURITY POLICY-MAKING 239
DEÁK Veronika
SOCIAL ENGINEERING FELHASZNÁLÁSA A LÉLEKTANI MŰVELETEK SORÁN 240
DURUCZNÉ TÉGLÁS Dóra
KRÍZISKOMMUNIKÁCIÓ A MAGYAR HONVÉDSÉGBEN 241
ERDÉSZ Viktor
THE ROLE OF SOCIAL MEDIA INTELLIGENCE IN ALL-SOURCE INTELLIGENCE 242
FELEGYI Júlia
A MENEKÜLTÜGYI MEGHALLGATÁSOK KÉRDÉSEI, ÉS AMI MÖGÖTTÜK VAN 243
FÜZESI Kitti
NUKLEÁRIS ENERGIA HASZNÁLATA BRAZÍLIÁBAN, A TÖRTÉNELMI HÁTTÉRTŐL AZ AKTUÁLPOLITIKAI KÉRDÉSEKIG 244
GYÖRÖK László
KATONAI LÉTESÍTMÉNYEK NÉHÁNY VÉDELMI LEHETŐSÉGE KISMÉRETŰ DRÓNOK NEM KÍVÁNT, BŰNÖS CÉLÚ HASZNÁLATA ÉS HATÁSA ELLEN 245
HARANGOZÓ Dániel
TÖRTÉNELMI ADÓSSÁG? (ÉSZAK-) MACEDÓNIA NATO-TAGSÁGA 246
HUDÁK Krisztina
AZ AMERIKAI EGYESÜLT ÁLLAMOK HADSEREGE ÉS A KULTURÁLIS ÖRÖKSÉGVÉDELEM KÉRDÉSE A HIDEGHÁBORÚ BEFEJEZŐDÉSÉTŐL NAPJAINKIG - KÖTELEZETTSÉGEK, FELADATOK ÉS LEHETŐSÉGEK HÁLÓJÁBAN 247
INÁNCSI Mátyás Ottó
A VIDEOJÁTÉK IPARBAN JELEN LEVŐ VIRTUÁLIS TARTALOMBÓL (LOOTBOX) EREDŐ KÉRDÉSEK NAPJAINKBAN 248
KÁROLY Krisztián
LORA (LONG RANGE) TECHNOLÓGIA KATONAI ALKALMAZÁSÁNAK LEHETŐSÉGEI 249
KATONA Gergő
ÁLTUDOMÁNYOS OLDALAK, MINT A LÉLEKTANI MŰVELETEK ESZKÖZE A KÖZÖSSÉGI MÉDIÁBAN 250
KOLLÁR Csaba
AZ INTELLIGENS VÁROSOK INFORMÁCIÓBIZTONSÁGÁNAK HUMÁN ASPEKTUSA 251
KOVÁCS Petra
NŐK A BRIT KIRÁLYI LÉGIERŐBEN (1938-1944) 252
KOZMA Klementina

ROMÁNIA VÉDELEMPOLITIKÁJÁNAK ALAKULÁSA 2004-TŐL NAPJAINKIG 253
KUSNYÍR Éva
„EGYETLEN TANÍTÓ A KÖZSÉGBEN” – TISZTSÉGVISELŐK I. VILÁGHÁBORÚS HADBA VONULÁSA AZ ABAÚJI REFORMÁTUS EGYHÁZMEGYÉBEN 254
LÁNGNÉ PETRUSKA Szidónia
A KOSZOVÓI HÁBORÚ KIBERDIMENZIÓJA 255
LASKA Pál Károly
A KIBERBIZTONSÁG ÉS A FILMMŰVÉSZET 256
LENGYEL Ádám
„RENDBEN, MAGA MONDJA MEG AZ ELNÖKNEK..." KUTATÓ-MENTŐ BEVETÉSEK ELŐKÉSZÍTÉSE AZ ÖBÖLHÁBORÚBAN 257
PÉNZVÁLTÓ Nikolett
TÖRÖKORSZÁG ÉS A NATO KAPCSOLATA 1991-TŐL NAPJAINKIG – FESZÜLTSÉG-ANALÓGIÁK 258
DR. PETRUSKA Ferenc
AZ ÖNGYILKOSSÁG JELENSÉGE A FIATAL AMERIKAI VETERÁNOK KÖZÖTT 259
Barnabás SÁNDOR[1], Dávid János FEHÉR[2]
WHOM AND WHAT CAN WE TRUST? – HOW CAN WE STEAL DATA WITH A USB CABLE 260
SZABÓ Levente Gábor
A JAPÁN BIRODALMI HADITENGERÉSZET A MÁSODIK VILÁGHÁBORÚ ELŐTT HOGYAN GYŐZHETI LE DÁVID GÓLIÁTOT? 261
TAKÁCS Bálint
MAGYAR HADIFOGLYOK CIVITA CASTELLANÁBAN (1915-1916) 262
URBANOVICS Anna
LATIN-AMERIKAI ORSZÁGKÉPEK ÖSSZEVETÉSE 263

HITTUDOMÁNYI SZEKCIÓ 264

ARANY-MICHELS Richárd Tibor
UTAK ÉS LEHETŐSÉGEK A CIGÁNYMISSZIÓBAN 265
BIHARI József
A BIBLIAI *ḤĒREM* AZ ÓKORI KÖZEL-KELETEN 266
DUDÁS Róbert Gyula
A MAGYAR DIASZPÓRA RÓMAI KATOLIKUS LELKIPÁSZTORI JELENLÉTÉNEK KÉRDÉSEI A 21. SZÁZADBAN 267
DUDEVSZKY Richárd
ISTEN JELENLÉTÉNEK TÉMÁJA EZÉKIEL KÖNYVÉBEN 268
JUHÁSZ Pál Balázs
„HISZEN JERUZSÁLEM ÚJRA FÖLÉPÜL…” – TÓBIÁS KÖNYVÉNEK JERUZSÁLEM-TEOLÓGIÁJA AZ APOKALIPTIKA FÉNYÉBEN 269
KATÓ Szabolcs Ferencz
UGARIT ÉS AZ ÓSZÖVETSÉG. MEGJEGYZÉSEK A KÉT KULTÚRA ÖSSZEHASONLÍTÁSÁNAK MÓDSZERTANÁHOZ 270
LUCSKI Márta
AZ ÉNKÉP ÉS A KERESZTYÉN HIT KAPCSOLATÁNAK ÖSSZEHASONLÍTÁSA MAGYAR ÉS DÉL-KOREAI REFORMÁTUS GYÜLEKEZETI TAGOK KÖZÖTT 271

NOVÁK István
A HÁZASSÁG, MINT SZERZŐDÉS A KATOLIKUS KÁNONJOGBAN 272
POSPÍŠIL Miklós
A HOMOSZEXUÁLIS ORIENTÁCIÓ JELENSÉGÉNEK TEOLÓGIAI VIZSGÁLATA 273
SZÁVA Péter
„ÚJ ÉNEKET ÉNEKLEK NEKED, ISTENEM, TÍZHÚRÚ LANTON ZENGEDEZEK NEKED." (ZSOLT 144,9) MÁS FELEKEZETEK HATÁSA A GYULAFEHÉRVÁRI EGYHÁZMEGYÉBEN HASZNÁLT KERESZTÉNY KÖNNYŰZENEI REPERTOÁRRA 274
SZÉKELY Csilla Imola
KOKAS KLÁRA VALLÁSOSSÁGA ÉS ISTENKÉPE 275
SZÉKELY Tamás
CANTERBURY-I ANSELMUS IMÁDSÁGAINAK ÉS LELKIGYAKORLATAINAK RITUÁLIS KARAKTERE 276
ZABOS Kornél
A KERESZTÉNY HÁZASSÁG ANTROPOLÓGIAI ALAPJAI AZ EGYHÁZI TANÍTÓHIVATALI MEGNYILATKOZÁSOK TÜKRÉBEN 277

IRODALOMTUDOMÁNYI SZEKCIÓ 278

BABOS Orsolya
KATAKLIZMA-NARRATÍVÁK A TUDOMÁNYOS FANTASZTIKUMBAN 279
BACSÓ Beáta
KARINTHY FRIGYES „GÉNIUSZ" C. KARCOLATÁNAK ÉS „LEPKETÁNC" C. SZÍNMŰVÉNEK ELEMZÉSE PLATÓN BARLANGHASONLATA ALAPJÁN 280
BALI-FARKAS Péter
A "GÉPIESSÉG" MINT AZ ANYA-ALAKOK INDIKÁTORA A *BŰN ÉS BŰNHŐDÉS*BEN 281
BLÁZOVICS Éva Noémi
A HASONMÁS-MOTÍVUM DRAGOMÁN GYÖRGY REGÉNYEIBEN 282
DEME Ágnes
„...MINDKÉTFÉLEKÉP MÁS ÉRTELMET AD". KÖZKÖLTÉSZETI JELENSÉGEK A KÉTÁGÚ VERS PÉLDÁJÁN KERESZTÜL 283
FARKAS Evelin
MEGKÖZELÍTÉSI LEHETŐSÉGEK A 19. SZÁZAD MÁSODIK FELÉBEN SZÜLETETT REGÉNYEK LEÍRÁSAIHOZ 284
FARKAS Nikolett
ÉLETKÉPEK NAGY IGNÁC *MAGYAR TITKOK* CÍMŰ REGÉNYÉBEN 285
FEJES Richárd
TRANSZMEDIÁLIS NARRATÍV RENDSZEREK ELEMZÉSE: KÍSÉRLETI METODOLÓGIA ALTERNATÍV VALÓSÁGJÁTÉKOK VIZSGÁLATÁRA 286
FRANKÓ Dorottya
A JEZSUITÁK ÉS MAGYARORSZÁGI FŐÚRI ASSZONYOK KAPCSOLATA A 17. SZÁZADBAN 287
FÜZI Péter
OLVASNI AZ OLVASHATATLANT 288
KARÁCSONY Szilvia
MOLNÁR FERENC A BÍRÓSÁGON 289

LÉNÁRT-MUSZKA Zsuzsanna
"WHY I HAS THE CHILD SAY IT BACK": TRAUMA, MOTHERHOOD, AND MEMORY IN *DESSA ROSE* BY SHERLEY ANNE WILLIAMS 290
LUDMÁN Katalin
HAJNÓCZY PÉTER POÉTIKÁJA ÉS A HAGYATÉK – EGY KUTATÁS ELŐZMÉNYEI ÉS KÉRDÉSFELVETÉSEI 291
MÉSZÁROS Enikő
RAÚL ZURITA TOTALITARISTA KÖLTÉSZETE 292
MOGYORÓSI Zoltán
POST-POSTCOLONIALISM IN GREAT BRITAIN: CONTEMPORARY TRENDS IN BRITISH PROSE 293
NAGY Dóra
AZ IDENTITÁS KÉRDÉSEI A KORTÁRS MAGYAR DRÁMA HÁROMSZÖGÉBEN – EGRESSY ZOLTÁN, HÁY JÁNOS ÉS SZÉKELY CSABA 294
SZÁNTAI Márk
IDEGEN TEREK (IDEGENSÉG ÉS ASSZIMILÁCIÓ ORAVECZ IMRE KALIFORNIAI FÜRJ CÍMŰ REGÉNYÉBEN) 295
SZŰCS Orsolya
WRITING THE BODY CORPOREAL CONSCIOUSNESS AND NARRATIVE LANGUAGE IN EIMEAR MCBRIDE'S *A GIRL IS A HALF-FORMED THING* 296
TÖLLI Zsófia
PÓZA A SZÍNPADON - A JELLEMÁBRÁZOLÁS ÉS NARRATÍVA PROBLÉMÁI A MEDIÁLIS VÁLTÁSBAN 297
TÖLLI Zsófia
AZ AMPLUA JELENSÉGE BULGAKOV ÉS CSEHOV DRÁMÁIBAN 298
TUNA Rita
AZAS SÁLÓM / ÁCÁT SÁLOM / *עצת שלום*. BACHER SIMON ALKALMI KÖLTEMÉNYEI A „MAGYAR ÉS ERDÉLYHONI IZRAELITÁK EGYETEMES GYŰLÉSÉHEZ" (KITEKINTÉSSEL BACHER SIMON ÉLETÉRE) 299
VÉGHELYI Balázs
ADY ENDRE ÉS A PESTI KABARÉ 300
ZÁMBÓ Bianka
„MARAD A FOGALOM ÉS A RAJZ, A SZÓ ÉS A STB." TANDORI DEZSŐ RAJZ-VERSEI 301

KÉMIA ÉS KÖRNYEZETTUDOMÁNYI SZEKCIÓ 302

BÉRI János, BUCZKÓ Noémi, KŐRÖSI Márton, DR. SZÉKELY Edit
MANDULASAV ALAPÚ VEGYÜLETEK OLVADÁSPONT-CSÖKKENÉSE SZUPERKRITIKUS SZÉN-DIOXIDBAN 303
BODNÁR Nikolett
EGY PRION PROTEIN MUTÁNS PEPTID OXIDÁCIÓS KÖRÜLMÉNYEINEK OPTIMALIZÁLÁSA 305
BOSNYÁKOVICS Gabriella
EGYES POTENCIÁLISAN TOXIKUS FÉMEK MEGKÖTŐDÉSÉNEK VIZSGÁLATA FAKÉREG APRÍTÉKON 306
HÁMORI Csaba[1], GYÉMÁNT Gyöngyi[2]
SZÉNHIDRÁTON HATÓ ENZIMEK AKTIVITÁSMÉRÉSE HPLC MÓDSZERREL 307

JAFFAR Ahmed Musa
MESOPOROUS SILICA NANOMATERIAL-SUPPORTED FE(III) CATALYSTS FOR EPOXIDE RING-OPENING REACTION: EFFECTS OF FUNCTIONALIZATION SOLVENTS AND LIGAND ON CATALYSIS 308
KEREKES Ivett, FEIGL Viktória, FARKAS Éva, MOLNÁR Mónika
ÖKOTOXIKOLÓGIAI TESZTEK KÖZÖNSÉGES TELEVÉNYFÉREGGEL BIOSZÉN MINT TALAJJAVÍTÓ ADALÉK HATÁSÁNAK FELMÉRÉSÉRE 309
KISS Gabriella Ilona
IZOTÓPARÁNYOK ALKALMAZÁSA AZ ORVOSI DIAGNOSZTIKÁBAN: MÓDSZERFEJLESZTÉS $^{65}CU/^{63}CU$ MEGHATÁROZÁSÁRA 310
KISS LEIZER Géza Károly
RFID-DRÓN MÓDSZEREK KÖZÚTI ÉS VASÚTI BALESETI HULLADÉKKEZELÉSBEN 311
[1]LUKÁCS Márton, [1]SZUNYOG Györgyi, [1]GRENÁCS Ágnes, [2]GIUSEPPE DI Natale, [2]GIUSEPPE Pappalardo, [2]VÁRNAGY Katalin, [2]SÓVÁGÓ Imre
A TAU FEHÉRJE KÉT KÖTŐHELYÉT MODELLEZŐ PEPTIDEK CU(II)-KOMPLEXEINEK OLDATEGYENSÚLYI VIZSGÁLATA 312
Moh Moh ZIN; Edit MÁRKI; Szilvia BÁNVÖLGYI
OPTIMIZATION OF EXTRACTION OF COLOR COMPOUNDS FROM BEET ROOT PEELS WITH ETHANOL SOLVENT 313
MÓNOK Dávid, KOTROCZÓ Zsolt, PABAR Sándor Attila, TÓTH Eszter, KARDOS Levente, VÉGVÁRI György
VÁROSI TALAJOK VIZSGÁLATA FIZIKAI, KÉMIAI ÉS MIKROBIOLÓGIAI MÓDSZEREKKEL 314
SZABÓ Kármen
POTENCIÁLIS GLIKOENZIM- INHIBITOROK AGGREGÁLÓDÁSRA VALÓ HAJLAMÁNAK VIZSGÁLATA 315
SAJTOS Zsófi
TERMELŐI MÉZMINTÁK ÁSVÁNYIANYAG-TARTALMÁNAK ÖSSZEHASONLÍTÓ ANALÍZISE 316
SIPOS Bence[1], KATONA Gábor[2]
NSAID TARTALMÚ POLIMER MICELLÁK FORMULÁCIÓJA ÉS VIZSGÁLATA 317
SZÉKELY Enikő
ASZPARAGINSAV HATÁSA A MULTIHISZTIDIN PEPTIDEK RÉZ(II)-KOMPLEXEI EGYENSÚLYI ÉS REDOXI SAJÁTSÁGAIRA 318
TAMÁSI Kinga[1], ZSOLDOS Gabriella[2], MAROSSY Kálmán[3]
ÉTKEZÉSI OLAJOK ALKALMAZHATÓSÁGÁNAK VIZSGÁLATA A GUMIIPARBAN 319
TILL Zoltán, VARGA Tamás, SÓJA János, MISKOLCZI Norbert, CHOVÁN Tibor
PSZEUDOKOMPONENSEKBŐL ÁLLÓ REAKCIÓHÁLÓZATOK STRUKTURÁLIS BIZONYTALANSÁGÁNAK VIZSGÁLATA 320
VARGA Norbert[1], CSAPÓ Edit[2]
PLA ÉS PLGA NANORÉSZECSKÉK SZERKEZETÉNEK ÉS KAPSZULÁZÁSI HATÉKONYSÁGÁNAK VIZSGÁLATA 321
VARGA Tamás
NÖVÉNYI C-14 VIZSGÁLATOK MODERN ÉS FOSSZILIS SZÉNFORRÁSOK KIMUTATÁSÁNAK CÉLJÁBÓL, FUKUSHIMÁTÓL INDONÉZIÁN ÁT DEBRECENIG 322

KOMMUNIKÁCIÓTUDOMÁNYI SZEKCIÓ 323

ÉNEKES András Előd
MAGYAR TOJÁSLABDA – AZ AMERIKAI FUTBALL MAGYARORSZÁGI MÉDIAREPREZENTÁCIÓI 324
JÁMBOR Dorottya
A HETERO- ÉS CISZNORMATIVITÁS KOMMUNIKÁCIÓTUDOMÁNYI ASPEKTUSAI 325
KRISTÓF Anikó
VADÁSZNŐ FOGALMI KATEGÓRIA VIZUÁLIS REPREZENTÁCIÓJA 326
LENGYEL Emese
MŰFAJI HAGYOMÁNYOK *AZ ARANY MEG AZ ASSZONY* CÍMŰ VÍGOPERA SZERKEZETÉBEN 327
MOLNÁR-KOVÁCS Dorottya
CHANGING IDENTITIES: THE „SELF" THAT THE SELF-HELP MOVEMENT TALKS ABOUT 328
NAGY-MENYHÁRT Szidónia
KOMMUNIKÁCIÓ A TELEPÜLÉSMARKETINGBEN 329
OROSZI Borbála
A MIGRÁCIÓ MÉDIAREPREZENTÁCIÓJA A KÖZMÉDIÁBAN 330
SÁNDOR Cecília
AZ ETNIKAI MARKETING ÉS A FOGYASZTÓI MAGATARTÁS KAPCSOLATA 331
SZOMBATHY Zsuzsa
A KOMMUNIKÁCIÓ JELENTŐSÉGE AZ ÁZSIAI BEVÁNDORLÓK ASSZIMILÁCIÓJÁBAN HAWAIIN 332
TÓTH Judit Gabriella
TRADITION AND IMPORTANCE OF SECONDARY REMEMBRANCE IN THE IDENTITY 333

KÖZGAZDASÁGTUDOMÁNYI SZEKCIÓ 334

ALAMIAN Rosa
THE IMPORTANCE OF INFORMATION SYSTEMS IN MANAGEMENT DECISION-MAKING OF THE STATE-OWNED EXPORT INSURANCE COMPANIES: LITERATURE REVIEW 335
BAKSA Máté
TÖBBSZINTŰ HÁLÓZATOK: AZ INTEGRÁLT ELEMZÉS ELMÉLETI ÉS MÓDSZERTANI ALAPJAI 336
BARTÓK László
A PÉNZÜGYI RENDSZER A KLÍMAVÁLTOZÁS SZOLGÁLATÁBAN: A PÉNZÜGYI RENDSZER ÉS A NEMZETI BANKOK SZEREPÉNEK VIZSGÁLATA AZ ÖKOLÓGIAI ÁTALAKULÁS TÜKRÉBEN 337
BUAH Aku-Sika
THE EFFECT OF COMMODITY PRICES ON EXCHANGE RATE; EMPIRICAL EVIDENCE FROM GHANA 338
CZIKKELY Márton
CIRKULÁRIS ÜZLETI FEJLESZTÉSI SZEMPONTOK SPECIÁLIS ÉRTELMEZÉSE 339

CSOBOLYA Anett
MOTIVÁCIÓ VIZSGÁLATA A VÁSÁROSNAMÉNYI SZILVA TERMÁL - ÉS WELLNESSFÜRDŐBEN 340
DÓRA Tímea
A SZENVEDÉLYBETEGSÉGEK MEGELŐZÉSE: AZ ALKOHOLIZMUS PRIMER ÉS TERCIER PREVENCIÓJÁNAK SZOLGÁLTATÁS SZEMLÉLETŰ ELEMZÉSE 341
CSAPÓ László Attila
A SMART LEAN INFORMÁCIÓGAZDÁLKODÁSI SIKERTÉNYEZŐI 342
KŐMÍVES Péter Miklós
HUMÁNTŐKE AZ AGRÁRIUM SZOLGÁLATÁBAN 343
DRABANCZ Áron
AZ EURÓPAI UNIÓS TAGÁLLAMOK ÉGHAJLATI ÉS ENERGETIKAI CÉLKITŰZÉSEINEK ELEMZÉSE 344
BERDE Éva, DRABANCZ Áron
AZ IDŐSEBB MUNKAVÁLLALÓK MUNKAERŐPIACI ELVÁRÁSAI ÉS LEHETŐSÉGEI 345
EREN Burak Atilla[1], PLASEK Brigitta[2], TEMESI Ágoston[3]
CONSUMER PERCEPTIONS OF YOUNG HUNGARIAN ADULTS TOWARDS CORPORATE SOCIAL RESPONSIBILITY (CSR) CONCEPT FOODS 346
FAZEKAS Lajos
SZÁLLODAI SZOBAFOGLALÁSI SZOKÁSOK ÉS AZOK VÁLTOZÁSÁNAK BEMUTATÁSA EGY MAGYARORSZÁGI HOTELEN KERESZTÜL 348
FILIZ Ugur
THE IMPORTANCE OF HUMAN RESOURCE MANAGEMENT FOR ORGANIZATIONS IN THE CONTEXT OF HUMAN CAPITAL THEORY 349
FRIESZ Melinda
ARE CENTRAL COUTERPARTIES PANACEA? 350
FÜLÖP Zoltán, PISTRUI Bence
EXAMINATION OF THE HUNGARIAN LABOR SHORTAGE 351
THALMEINER Gergő, HARMAT Vanda, GÁSPÁR Sándor
A VSM MÓDSZER ALKALMAZÁSA EGY CNC FÉMFORGÁCSOLÓ SZERVEZET ÉRTÉKTEREMTŐ FOLYAMATAIBAN 352
Gergő THALMEINER, Vanda HARMAT, Sándor GÁSPÁR
APPLYING THE VSM METHOD TO A COMPUTER NUMERICAL CONTROL METAL CUTTING ORGANIZATION IN THE VALUE CREATING PROCESSES 353
GENESIS Gyasi Sah
MANAGEMENT OF CREDIT FACILITIIES IN RURAL BANKS, A CASE OF ATWIMA KWANWOMA RURAL BANK, GHANA 354
GONZALEZ Oscar
NEW PRODUCTS DEVELOPMENT DURING A NATIONALISM TREND: CARS' INDUSTRY AGENDA IN MEXICO 355
GYURCSIK Petronella
A VÁLLALATI NYERESÉGADÓ ÉS A TŐKESZERKEZET ÖSSZEFÜGGÉSEI ... 356
HARMAT Vanda, THALMEINER Gergő, GÁSPÁR Sándor
AZ EGYÉNEK PERCEPCIÓI A KISZOLGÁLÓ ROBOTOKKAL KAPCSOLATBAN ÉS HAJLANDÓSÁGUK A VELÜK VALÓ KOLLABORÁCIÓRA 357
Vanda HARMAT, Gergő THALMEINER, Sándor GÁSPÁR
INDIVIDUALS' PERCEPTIONS OF SERVICE ROBOTS AND THEIR WILLINGNESS TO COLLABORATE WITH THEM 358

IVÁNYI Tamás
FOGYASZTÓI DÖNTÉSI FAKTOROK ÉS VEVŐI ELÉGEDETTSÉG MÉRÉSÉNEK LEHETŐSÉGEI A HAZAI FESZTIVÁLOK ESETÉBEN 359
Vivien JAKKEL
THE ACCREDITATION PROCEEDINGS AND GLOBAL ACCOUNTING IN CENTRAL-EUROPE 360
KARIMAN Somayeh
INFLUENCE OF NATIONAL CULTURE ON THE GLOBAL LEADERSHIP IN THE MULTICULTURAL ORGANIZATION 361
KARNAI Laura
A DEBRECENI EGYETEMISTÁK TÁPLÁLKOZÁSI GYAKORLATÁNAK VIZSGÁLATA 362
KEREKES Etelka
A KÖZPÉNZEKKEL VALÓ GAZDÁLKODÁS ELLENŐRZÉSÉNEK SZÜKSÉGESSÉGE ÉS MÓDSZEREI 363
KERESZTES Gábor
A MAGYAR INNOVÁCIÓS SZEKTOR TELJESÍTMÉNYÉNEK AKTUÁLIS HELYZETE AZ INNOVATÍV UNIÓS CÉLOK TÜKRÉBEN 364
KEREZSI Dóra
A KIEGÉSZÍTŐ MELLÉKLET INFORMÁCIÓTARTALMA A SPORTSZERVEZETEK KÖRÉBEN 365
KIS Katalin
A KÜLSŐ FORRÁSOK SZEREPE A KELET-AFRIKAI KÖZÖSSÉG BELSŐ KERESKEDELMÉNEK ÖSZTÖNZÉSÉBEN 366
KISS Gergely
A JÁTÉKOSÍTÁS ALAPJAI, AVAGY BESZÉLJÜNK A GAMIFIKÁCIÓRÓL! 367
KISS Gergely
AZ INFORMÁCIÓ HATALOM? 368
KOLLÁR Péter
GAZDASÁGI ALAPSZAKON TANULÓ HALLGATÓK MUNKÁLTATÓK ÁLTAL ELVÁRT KOMPETENCIÁINAK MÉRÉSE 369
DR. KÖBLI Ádám
NEMZETKÖZI JELENTŐSÉGŰ FÜRDŐVÁROSAINK VERSENYKÉPESSÉGI ÉS FEJLESZTÉSI JELLEMZŐI 370
KRÁTKI Noémi
TÁRSADALMI INTERVENCIÓ AZ ALKOHOLFÜGGŐ BETEGEK ESETÉBEN 371
LAKÓCAI Csaba
A FEJLŐDÉS ÉS FEJLETTSÉG SOKFÉLESÉGE A SZÁMOK TÜKRÉBEN: A GDP ÉS NÉHÁNY ALTERNATÍV MUTATÓ ÉRTÉKÉNEK ÖSSZEVETÉSE A VILÁG ORSZÁGAIBAN 372
LISKA Fanny
CO-CREATION A SZOLGÁLTATÁSMARKETINGBEN 373
LUKÁCS László István
A KETTŐS KÖNYVVITEL KÖNYVVEZETÉSI MODELLJEI 374
LUKÁCS László István, TÖRÖK Martina Zsófia
A KÖNYVVIZSGÁLAT TÖRTÉNETI ÁTTEKINTÉSE ÉS A HAZAI SZABÁLYOZÁS ÉS OKTATÁS FEJLŐDÉSÉNEK FŐBB SZAKASZAI 375
MARTON Ádám
AZ ÁLLAMADÓSSÁG FELHALMOZÓDÁSÁT MEGHATÁROZÓ TÉNYEZŐK ASPEKTUSAI 376

MEIRMANOVA Aigul
DIFFUSION OF AGRICULTURAL INFORMATION AMONG SMALL SCALE FARMERS IN THE CONTEXT OF DIGITAL ECONOMY (KAZAKHSTAN, KOSTANAY REGION) 377
NAGY Orsolya Bernadett
A SERTÉS VÁGÁSI ÉS FELDOLGOZÁSI FOLYAMATOK BELSŐ ELLÁTÁSI LÁNCÁNAK ELEMZÉSE 378
NÉMETH Kevin, DR. KŐMÍVES Péter Miklós
AZ ELSŐ BMW GYÁR MAGYARORSZÁGON 379
NOVOTNI Adrienn
FENNTARTHATÓSÁG A VÁLLALATI MENEDZSMENTBEN AZ IKEA PÉLDÁJÁN KERESZTÜL 380
NOVOTNI Adrienn
A KÖZÖSSÉGI MARKETING ÉS AZ ONLINE TRENDEK 381
PAPP-BATA Ágnes
ÖSSZEFÜGGÉS A FOGYASZTÓI ATTITŰDÖK, AZ EGÉSZSÉGMAGATARTÁS MOTIVÁCIÓI ÉS AKADÁLYAI KÖZÖTT A FUNKCIONÁLIS ÉLELMISZEREK PIACÁN 382
PISTRUI Bence László, FÜLÖP Zoltán
HOW TO WEAR A PERSONALIZED INDUSTRY 4.0 383
PLASEK Brigitta[1], SZAKÁLY Zoltán[2], TEMESI Ágoston[3]
AZ ÉLELMISZEREK ÉRZÉKELT EGÉSZSÉGESSÉGÉT BEFOLYÁSOLÓ SZEMPONTOK 384
RAFIEE Alhossaini Mahsa
AN APPLICATION OF LATENT CLASS ANALYSIS IN DEFINING AN INDEX FOR SOCIOECONOMIC STATUS 386
Mohamad SHATANAWI[1], Uyanga BATTSOLMON[2], DR. Ferenc MÉSZÁROS[3]
COMPARING ROAD USER CHARGING ACCEPTABILITY IN THE CITY OF BUDAPEST AND ULAANBAATAR 387
Jiandong SHI
ANALYSIS ON CHINESE FACTORS OF SINO-US TRADE IMBALANCE 388
SZABÓ Krisztina Vivien
HAPPYOLOGY, AVAGY A BOLDOGSÁG GAZDASÁGI TUDOMÁNYA 389
SZABÓ Rita
A NONPROFIT SZEKTOR SZEREPE A TÁRSADALMI INNOVÁCIÓBAN 390
SZABÓ Zsolt Mihály
ADATOK LEGYÜNK VAGY SZABADOK? - KLASSZIKUS STATISZTIKA ÉS A BIG DATA ELEMZÉSI ESZKÖZÖK 391
SZABÓ Zsolt Mihály
PÉNZÜGYI KULTÚRA SZEREPE A NYUGDÍJBIZTONSÁG MEGTEREMTÉSÉBEN 392
SZOLNOKI Bernadett
AZ EGÉSZSÉGES, DOLGOZÓBARÁT, KÖRNYEZETTUDATOS IRODAI MUNKAKÖRNYEZET KIALAKÍTÁSÁNAK ISMÉRVEI 393
TAKÁCS Krisztina
HAZÁNKBAN ALKALMAZOTT VÍZVIZSGÁLATI MIKROBIOLÓGIAI MÓDSZEREK 394
TAO Shiyi
WHAT SMART TOURISM CAN DO FOR THE RURAL POVERTY 395
TAO Shiyi

RESEARCH ON THE CONSTRUCTION OF CHINA'S SMART CITY EVALUATION SYSTEM 396
TOLNAY Anita, KORIS András
BESZERZŐI MAGATARTÁS VIZSGÁLATA A LABORATÓRIUMI PIACON 397
TÓTH Dávid
REPÜLŐTÉR MINT KAPU 398
TÜŰ-SZABÓ Norbert András
BÉRKÖLTSÉGEK ÉS BÉREN KÍVÜLI JUTTATÁSOK VIZSGÁLATA MULTINACIONÁLIS AUTÓIPARI VÁLLALATOKNÁL 399
UHLJÁR Péter
TÁRSADALOM, TÉR, TÁVOLSÁGOK: AZ ÉLELMISZERBOLT-HÁLÓZAT TÉRSZERKEZETÉNEK JELLEMZŐI BUDAPESTEN 400
H. VÁRADI Balázs
CÉLZOTT ESZKÖZÖK ALKALMAZÁSA A MONETÁRIS POLITIKÁBAN 401
VÖRÖS Máté
AZ ATIPIKUS FOGLALKOZTATÁS 402

KÖZIGAZGATÁS-TUDOMÁNYI SZEKCIÓ 403

AGILA RUANO Stefania
POPULISM IN SOCIAL MEDIA 404
DR. HERCZEGNÉ KŐMÍVES Henrietta
A PPP KÖZPONTI ÁLLAMI MENEDZSMENTJÉNEK SZERVEZETI ÉS MŰKÖDÉSI MEGOLDÁSAI AZ EURÓPAI UNIÓ EGYES TAGÁLLAMAIBAN 405
DR. KÁVÁSSY Tamás
DIGITÁLIS SZOLGÁLTATÁSOK AZ ÁFÁ-BAN: INNOVÁCIÓ VERSUS ADÓZÁS 406
DR. TELEKI Bálint
AZ EURÓPAI UNIÓ PÉNZÜGYI FELÜGYELETÉNEK ÁTALAKULÁSA A 2008-AS VÁLSÁG UTÁN 407
FÁSI Csaba
A DIGITALIZÁCIÓ EGYES KÖZIGAZGATÁSI ASPEKTUSAI 408
HEGYESI Zoltán
A VISEGRÁDI ORSZÁGOK TERÜLETI ÁLLAMIGAZGATÁSA 409
KIS Katalin
A DÉL-AFRIKAI KÖZTÁRSASÁG SZEREPE A DÉL-AFRIKAI VÁMUNIÓ BELSŐ KERESKEDELMÉBEN 410
DR. LEHOCZKI Zóra Zsófia
AZ ÁLLAMI VAGYON KEZELÉSÉÉRT FELELŐS SZERVEZET, AZ MNV ZRT. JELLEGZETESSÉGEI 411
LENGYELNÉ Bús Zita
A JEGYZŐ JOGÁLLÁSA A HATÁLYOS MAGYAR JOGBAN 412
LUDÁNYI Dávid
KONCEPCIÓVÁLTÁS A KÖZSZOLGÁLAT JOGI SZABÁLYOZÁSÁBAN 413
PANKÁR Tibor
GAMIFICATION IN THE PUBLIC ADMINISTRATION 414
PATÓ Viktória Lilla
HISTORICAL DEVELOPMENT OF SCIENCE POLICY *THE HUNGARIAN PATHS* 415

PKHAKADZE Tamar
ROLE OF NON-GOVERNMENTAL ORGANISATIONS IN YOUTH UNEMPLOYMENT 416
POLGÁR Zoltán
A TÁRSASHÁZAK KÖZIGAZGATÁSI KAPCSOLATA, KÜLÖNÖS TEKINTETTEL A VÁRHATÓ VÁLTOZÁSOKRA 417
RÁCZ Anita Mária
NŐK HELYZETE A MUNKAERŐPIACON 418
RÁCZ, Anita Mária
THE SITUATION OF WOMEN ON THE LABOUR MARKET 419
SZABÓ László András
IMPACT OF EMIGRATION AND IMMIGRATION ON PUBLIC SERVICE 420
SZAKOS Judit
TRENDEK AZ INNOVÁCIÓVAL ÖSSZEFÜGGŐ TÁRSADALOMTUDOMÁNYI KUTATÁSOKBAN 421
VARGA-KOCSICSKA Aleksandra
A VAJDASÁGI IDENTITÁS ALAKULÁS 1989-TŐL 422
WENINGER Sándor
A VÁROSARCULAT FŐBB KOMPONENSEINEK ONLINE ÉS OFFLINE KOMMUNIKÁCIÓS PERSPEKTÍVÁI, HAZAI ÉS KÜLFÖLDI KITEKINTÉS 423
WENINGER Sándor
SOFT INDIKÁTOROK ÉS ÉLHETŐSÉG: A SZEMPONTRENDSZEREK KAPCSOLATÁNAK ÖSSZEFÜGGÉSEI ÉS SZEREPKÖRÜK A TELEPÜLÉSMARKETING FOLYAMATÁBAN 424

MATEMATIKAI ÉS INFORMATIKAI SZEKCIÓ 425

BERKI Borbála
INFORMÁCIÓKIEMELÉS VIRTUÁLIS TÉRBEN ÉS BÖNGÉSZŐBEN 426
BERKICS Péter Marcell
ÖNADJUNGÁLT LINEÁRIS RELÁCIÓK 427
Szabolcs BLÁGA
HIGH-RESOLUTION, HAND-MOTION BASED SIGNATURE BIOMETRICS 428
DÁVID JÁNOS FEHÉR[1], BARNABÁS SÁNDOR[2]
COMMON SCAM THREAT EXAMINATION ON REAL ENVIRONMENT 429
Fekete GYÖRGY
BIOMECHANIKAI MOZGÁSLABOR SZOFTVERFEJLESZTÉSÉNEK SZEMPONTJAI 430
GARAI Lőrinc, HORVÁTH András
COMPUTING VIRTUAL COLOR PERCEPTION IN COLOR AFTERIMAGES 431
EBENEZER Komla Gavua[1], GABOR Kecskeméti[2]
EVALUATION OF MAPREDUCE SIMULATORS TOWARDS THE IMPROVEMENT OF DISSECT-CF 432
[1]GHANIM Hussein Ali Ahmed, [2]Dr. LÁSZLÓ KOVÁCS
ONTOLOGY MODEL OF LEARNING PROCESS IN WEB-BASED LMS 433
[1]KONCZ Adrienn, [2]GLUDOVÁTZ Attila
ENERGIAFELHASZNÁLÁS ÉS TOVÁBBI ERŐFORRÁSOK OPTIMALIZÁLÁSA EGY BÚTORIPARI VÁLLALATNÁL 434
HOLLÓSI János

KAPSZULA HÁLÓZATOK ÚTVÁLASZTÁSI ALGORITMUSÁNAK HATÉKONYSÁGI VIZSGÁLATA 435
OWAIS Mujtaba, SAMAD Dadvandipour
THE INFLUENCE OF THE FILTER AGGREGATES ON THE IMAGE CLASSIFICATION USING CONVOLUTIONAL NEURAL NETWORKS: A CASE STUDY OF HANDWRITTEN DIGIT RECOGNITION 436
KISS Adrienn
A KIBERBIZTONSÁG ÉS AZ „ÁTLAGEMBER" KAPCSOLATA 437
KUNOSNÉ NEDÉNYI Fanni
BEVÁNDORLÁSOS GALTON–WATSON FOLYAMATOK AGGREGÁCIÓJA 438
MOHD Aaqib Lone, DR. Zsolt TOTH
ONTOLOGY BASED NAVIGATION SOLUTIONS 439
Dóra Anna MATTYASOVSZKY-PHILIPP
COGNITVE INFORMATION SYSTEMS – ARTIFICIAL INTELLIGENCE & MANAGEMENT DECISIONS 440
MEDGYES Krisztián
SZENZORHÁLÓZATOK A KÖZLEKEDÉSBEN 441
NIKHÁZY László
ALGORITMUSOK TANÍTÁSA PROBLÉMAKÖZPONTÚ MÓDSZERREL 442
Gábor PETNEHÁZI
FORECASTING RANGE-BASED VOLATILITY USING LSTM 443
SZABÓ Dávid
VALÓSIDEJŰ OPENGL GRAFIKA MODERN C# KÖRNYEZETBEN 444
SZABÓ Máté 445
ELOSZTOTT GÉPI TANULÁSI MEGOLDÁSOK ÉS MOBIL PLATFORMOS KITERJESZTÉSÜK 445
VÉRTESY Gáspár
LIPSCHITZ 1 HALMAZOK 446

NATIONAL INSTRUMENTS - MŰSZAKI TUDOMÁNYI SZEKCIÓ 447

ÁGOSTON Máté
LIDAR ÁLTAL SZOLGÁLTATOTT PONTFELHŐ SZEGMENTÁCIÓJA 448
ALBINI Attila, ALBININÉ BUDAVÁRI Edina
A TÖBBLETINFORMÁCIÓ ENERGETIKAI JELENTŐSÉGE 449
ALSALAMAH Bassel, László KUZSELLA, Zsolt LUKÁCS
TESTING FOR SUSCEPTIBILITY TO HOT CRACKING ON A PHYSICAL SIMULATOR 450
David Adam ANGEL, DR. Marton BENKE, DR. Zoltan GACSI
PRODUCTION AND CHARACTERIZATION OF TITANIUM MATRIX NANOCOMPOSITES REINFORCED WITH NANO-CERAMIC PARTICLES 451
ASZTALOS Lilla
HATÓANYAG KIBOCSÁTÓ KOSZORÚÉRSZTENTEK BEVONATÁNAK VIZSGÁLATA 452
BAK Bendegúz Dezső[1], KALMÁR-NAGY Tamás[2]
ENERGIATRANSZFER MECHANISZTIKUS TURBULENCIAMODELLBEN 453
CHAHBOUB Yassine[1], DR. SZAVAI Szabolcs[2]
DETERMINATION OF GTN PARAMETERS FOR DUCTILE FAILURE IN FERRITIC STEEL 454

DARWISH Mahmoud
MEMRISTIVE BEHAVIOR IN VANADIUM DIOXIDE ELEMENTS: SIMULATION AND MODELING 455
DR. NAGY Sarolta[1], DR. JÓKAI Erika PhD[2]
PÁLYAORIENTÁCIÓS KÖZPONT FEJLESZTÉSE SORÁN VÉGZETT PILOT VIZSGÁLAT MUNKADIAGNOSZTIKAI MÉRÉSEINEK TAPASZTALATAI ÉS MÓDSZERTANA 456
ESŐ István
VIZSGÁLATI MÓDSZER KIDOLGOZÁSA NEM SZABVÁNYOS FEHÉRKORHASZTÓ GOMBAFAJ FAANYAGBONTÓ KÉPESSÉGÉNEK MEGHATÁROZÁSÁHOZ 457
FERENCZI Balázs, DR. NÉMETH Péter
MŰHELY RENDSZERŰ TERMELÉS ANYAGMOZGATÁSÁNAK OPTIMALIZÁLÁSÁRA ALKALMAZHATÓ STRATÉGIÁK ELEMZÉSE 458
GYENES Zoltán[1], GINCSAINÉ DR. SZÁDECZKY-KARDOSS Emese[2]
MOBILIS ROBOTOK MOZGÁSTERVEZÉSE AZ SVO ÉS APF MÓDSZEREKKEL 459
János JUHÁSZ[1], Márk GYÖNGYÖSI[2]
JÁRATTERVEZÉS A VÁROSI LOGISZTIKÁBAN 460
HAJDU Zsombor, BUDAI Csaba
EGYENÁRAMÚ MOTOROK SÚRLÓDÁSI VISZONYAINAK IDENTIFIKÁCIÓJA 461
HEGYES Tibor[1], DR. BARKÓCZY Péter[2]
ALUMÍNIUM ÖTVÖZETEK MELEGALAKÍTHATÓSÁGA ÉS VIZSGÁLATUK LEHETŐSÉGEI 462
KAZSOKI Attila Sándor[1,2], DR. HARTMANN Bálint[2]
ELOSZTÓHÁLÓZATOK TOPOLOGIZÁLÁSA ADATBÁNYÁSZATI MÓDSZEREK FELHASZNÁLÁSÁVAL 463
MOHAMAD Mehi Alddin Klazly
COMPUTATIONAL FLUID DYNAMIC SIMULATION FOR NON-NEWTONIAN FLOW PAST A FLAT PLATE 464
KOCSIS Bálint, HORVÁTH Csaba
UNDERSTANDING THE MACH RADIUS 465
KOCSIS Bálint, HORVÁTH Csaba
MODELLING OF THE NOISE OF ROTOR BLADES WITH POINT SOURCES 466
KOVÁCS Dénes Máté
GÉPI LÁTÁSHOZ HASZNÁLT NEURÁLIS HÁLÓK TANÍTÁSA 467
NAGY, András Lajos
DEVELOPMENT OF A LABORATORY AGING PROCESS FOR AUTOMOTIVE LUBRICANTS 468
PAPP Zoltán
LORA TECHNOLÓGIA ALKALMAZHATÓSÁGÁNAK VIZSGÁLATA VASÚTI KÖRNYEZETBEN 469
Zsolt SALYI[1], Adrienn HLAVACS[2], Marton BENKE[3]
MICROSTRUCTURAL EXAMINATION OF BORIDED STEELS 470
SASS Péter, TÓTH Máté
VÍZBEFECSKENDEZÉS ALKALMAZÁSÁNAK LEHETŐSÉGEI A KÖRNYEZETVÉDELMI NORMÁK TELJESÍTÉSÉNEK ELŐSEGÍTÉSE ÉRDEKÉBEN 471
Attila SCHWEIGHARDT

ORTHOTROPIC POLYMER RIM DESIGN AND PRODUCTION 472
[1]SZÁNTÓ Attila, [2]SZÍKI Gusztáv Áron, [3]SARVAJCZ Kornél, [4]SZÁNTÓ András
DINAMIKUS TESZTMÉRÉSEK ÉS SZIMULÁCIÓ SOROS GERJESZTÉSŰ EGYENÁRAMÚ MOTORON 473
SZOLYÁK Zsuzsanna
A GÁZ ALAPÚ TECHNOLÓGIÁK SZEREPE A VÁROSI KÖZLEKEDÉSBEN A SZÉN-DIOXID KIBOCSÁTÁS VISSZASZORÍTÁSÁNAK LEHETŐSÉGEI..... 474
TAKÁCS Krisztina
HAZÁNKBAN ALKALMAZOTT VÍZVIZSGÁLATI MIKROBIOLÓGIAI MÓDSZEREK 475
TISÓCZKI József
LÉTFONTOSSÁGÚ RENDSZERELEMKÉNT NYILVÁNTARTOTT EGÉSZSÉGÜGYI INTÉZMÉNYEK JOGSZABÁLYI KÖRNYEZETE..... 476
TOKODY Dániel, TOR Mária, ADY László
VASÚTI KUTATÁS-FEJLESZTÉS MAGYARORSZÁGON: INTEGRÁLT INTELLIGENS VASÚTFELÜGYELETI RENDSZER KIFEJLESZTÉSE..... 477
TOMPOSNÉ SZÜLE Veronika
CSATOLT TERMOMECHANIKAI FELADAT VÉGESELEM MÓDSZERREL TÖRTÉNŐ MEGOLDÁSA NAGY ALAKVÁLTOZÁSOK ESETÉN..... 478
TÓTH Ákos[1], LŐRINCZ László[2], HORVÁTH Attila[3], SZÉKELY Edit[4]
RACÉM IBUPROFEN REZOLVÁLÁSA *(R)*-1-FENIL-ETIL-AMINNAL, GÁZ ANTISZOLVENS- ÉS SZUPERKRITIKUS ANTISZOLVENS MÓDSZERREL..... 479
TÓTH, Álmos Dávid
INVESTIGATION OF THE TRIBOLOGICAL PROPERTIES OF SELECTED NANO-CERAMIC MATERIALS AS LUBRICANT ADDITIVES IN AUTOMOTIVE ENGINE OIL 480
ZENTAI Péter[1], TÓTH Zoltán[2]
CSALÁDI HÁZAK ENERGIAMENEDZSMENTJE INTELLIGENS ÉPÜLETINFORMATIKAI RENDSZERREL 481
VIRÁGH Eszter, KISS Bálint
PÁLYATERVEZÉS SPECIÁLIS STRUKTÚRÁJÚ KÉMIAI REAKCIÓKHOZ..... 482
VÖRÖS Ágnes, Prof. DR. NÉMETH Róbert
A FATEST ANATÓMIAI FELÉPÍTÉSÉNEK ÉS FIZIKAI-MECHANIKAI TULAJDONSÁGAINAK KAPCSOLATA..... 483
VÖRÖS Ágnes, Prof. DR. NÉMETH Róbert
A FATEST SZUBMIKROSZKÓPOS FELÉPÍTÉSÉNEK ÉS FIZIKAI-MECHANIKAI TULAJDONSÁGAINAK KAPCSOLATA..... 484

MŰVÉSZETI ÉS MŰVÉSZETTUDOMÁNYI SZEKCIÓ..... 485

ENDRŐDINÉ PÁSKU Veronika
HANGSZERJÁTÉK ÉS ÉNEK VISZONYA ZERKULA JÁNOS, GYIMESI PRÍMÁS ELŐADÁSMÓDJÁBAN..... 486
GUSZTIN Rudolf
AZ ORSZÁGOS MAGYAR DALÁRMOZGALOM KEZDETE AZ 1863-AS ÉS 1864-ES ORSZÁGOS DALÁRTALÁLKOZÓK TÜKRÉBEN..... 487
HORVÁTH Pál
A MAGYAR NYELVŰ OPERAJÁTSZÁS KEZDETEI..... 488
IBRAHIM Sonia

MAKING OF "FLUID PUBLIC HERITAGE SPACE "CASE STUDY: THE HISTORICAL AL- MARJEH SQUARE IN THE CITY CENTER OF DAMASCUS . 489
Xue KANG
DIAGRAM CALLED "FRACTURE"-- THE ARCHITECT'S ARTISTIC EXPRESSION OF URBAN DEVELOPMENT 490
KŐHALMI Péter
EGY NEOAVANTGÁRD UTÓPIA MAGYARORSZÁGON – NEGYVEN ÉVE ÉS MA. ERDÉLY MIKLÓS KREATIVITÁS-ELMÉLETÉRŐL ÉS MŰVÉSZETPEDAGÓGIÁJÁRÓL, VALAMINT ENNEK MÁIG TARTÓ HATÁSÁRÓL ÉS AKTUALITÁSÁRÓL..... 491
LAKATOS Gabriella
A HARMINCAS-NEGYVENES ÉVEKBEN KÉSZÜLT MAGYAR FILMEK ADAPTÁCIÓS HAGYOMÁNYA - FORRÁSKUTATÁS 492
LENGYEL Zsanett
A TEST ÉS A SZELLEM HATÁRAI A KORTÁRS IZLANDI KÉPZŐMŰVÉSZETBEN: ANNA RÚN TRYGGAYDÓTTIR: GARDEN (2017) INSTALLÁCIÓJÁN KERESZTÜL 493
Chao REN
THE EXPRESSION OF EMOTIONAL FACTORS IN MEMORIAL PUBLIC ART WORKS 494
SHI Yongting
APPLICATION RESEARCH OF VERNACULAR ARCHITECTURAL TECHNOLOGY IN THE DESIGN OF RURAL PUBLIC TOILETS - TAKING THE ARCHITECTURE AND LANDSCAPE DESIGN OF PUBLIC TOILETS IN HEPING VILLAGE, DAZU DISTRICT, CHONGQING, CHINA AS AN EXAMPLE..... 495

NYELVTUDOMÁNYI SZEKCIÓ 496

BARICEVIC-TAMASKÓ Eszter
A MAGYAR IGÉK MORFOLÓGIAI ADAPTÁCIÓJA EGY ARCHAIKUS HORVÁT NYELVJÁRÁSBAN..... 497
DABÓCZY Márta
DOES PERFECT PITCH ENHANCE SECOND LANGUAGE LEARNING ABILITIES?..... 498
DABÓCZY Márta
MUSICALLY TRAINED CHILDREN HAVE BETTER SHORT TERM VISUAL MEMORY..... 499
FEKETE Imre
A CRITICAL REVIEW ON LEARNER MOTIVATION RESEARCH IN BLENDED LEARNING 500
HAMSOVSZKI Júlia
A RÓZSA, MINT METAFORA A LENGYEL FRAZEOLÓGIÁBAN..... 501
KHELIFA Alaeddine
READING-FACTOR EFFECT ON WRITING STYLE: CASE OF HUNGARIAN LEARNERS OF ENGLISH..... 502
KOVÁCS Balázs
A JEGYANALÍZIS LEHETŐSÉGEI ÉS KORLÁTAI AZ AREÁLIS TIPOLÓGIÁBAN 503
LAKATOS Aliz

„MI A SZITU A SZLENGGEL?” ERDÉLYI KÖZÉPISKOLÁSOK SZLENGKÉPE . 504
LUDÁNYI Brigitta
KÓDEX KONTRA MISSZILIS LEVÉL - AZ ÉRDY-KÓDEX KIJELÖLT KORPUSZAINAK ÉS THURZÓ ELEK LEVELEINEK SZÖVEGTAGOLÁSA, KIS- ÉS NAGYBETŰ HASZNÁLATA 505
MAMBETALIEV Askarbek
A CRITICAL REVIEW OF THE BILINGUAL ADVANTAGE 506
ŐRI Péter
IS THE /S/ OF AN ASPIRATING LANGUAGE DIFFERENT FROM THE /S/ OF A TRUE VOICING LANGUAGE? 507
PÁLFY-MADARÁSZ Eszter
KÉRDÉS ÉS VÁLASZ SZABÁLYAI: A KÉRÉS BESZÉDAKTUSÁNAK TÁRSALGÁSELEMZÉSI VIZSGÁLATA..... 508
PAP Johanna
“HADARVA - HADARATLANUL” KÉPES-E A HADARÓ A BESZÉDTEMPÓ MEGVÁLTOZTATÁSÁRA?..... 509
SZABÓ Noémi
MULTILINGUAL AWARENESS IN THIRD LANGUAGE ACQUISITION: ENGLISH AS AN L3 IN THE HUNGARIAN PRIMARY SCHOOL CONTEXT 510
TURI Gergő
A HOSSZÚ KVANTOREMELÉS KÍSÉRLETES VIZSGÁLATA A MAGYARBAN 511

ORVOS ÉS EGÉSZSÉGTUDOMÁNYI SZEKCIÓ 513

AMER Faten[1], ATOUT Sameh[2], BONCZ Imre[3], ENDRI Dóra[4]
FACTORS INFLUENCING PHYSICIAN’S PRESCRIPTION FREQUENCY AND LOYALTY BEHAVIOR 514
ANDRADE Diego[1], DAS NEVES PEREIRA Rosilene[2], MATÉ Orsolya[3]
OCCUPATIONAL RISKS AND BURNOUT SYNDROME IN NURSING PROFESSIONALS 515
DR. BÁDON Emese Sarolta
KRAS MUTÁNS ALLÉLFREKVENCIA VIZSGÁLAT PRIMER ÉS METASZTATIKUS COLORECTÁLIS CARCINÓMÁBAN..... 516
BALÁZS Bence[1], TÓTH Zoltán[2], NAGY Fruzsina[3], NAGY József Bálint[4], KOVÁCS Renátó[5], TÓTH Ákos[6], KARDOS Gábor[7]
TÖRZSVÁLTÁS *ACINETOBACTER BAUMANNII* ESETÉBEN: AZ EGYOLDALÚ ANTIBIOTIKUM HASZNÁLAT HATÁSA 517
BANKÓ Csaba[1], NAGY Zsolt László[2], NAGY Miklós[3], NAGY-SZEMÁN Gábor[4], KÉKI Sándor[5], BACSÓ Zsolt[6]
A DIMICAAC SEGÍT AZ AKRIDIN NARANCS FOTOTOXICITÁSI MECHANIZMUSÁNAK A TISZTÁZÁSÁBAN..... 518
BARÁTH Barbara
AZ ALPHA-2 PLAZMIN INHIBÍTOR HATÁSA A VÉNÁS TROMBÓZISOK KOCKÁZATÁRA 519
BARNA Tamara
A MAGNÉZIUM-SZULFÁT KOMBINÁCIÓK UTERUSZ RELAXÁLÓ HATÁSÁNAK VIZSGÁLATA VEMHES PATKÁNYBAN..... 520
BARTH Anita

TELEMEDICINÁLIS LEHETŐSÉGEK A SZERVÁTÜLTETÉSBEN KELET-MAGYARORSZÁGON 521
Áron BARTHA[1], Balázs GYŐRFFY[2]
DEFINING CHARACTERISTICS OF HIGH STAGE CANCER PATIENTS WITH UNIQUE OVERALL SURVIVAL 522
BUJDOSÓ Orsolya[1], PÁL László[2], NAGY Attila[3], SZŰCS Sándor[4]
VAN-E KÜLÖNBSÉG AZ ETANOLTÓL ELTÉRŐ ALKOHOLT TARTALMAZÓ REGISZTRÁLT ÉS NEM REGISZTRÁLT TÖMÉNY SZESZESITALOK FOGYASZTÁSÁBÓL ADÓDÓ EGÉSZSÉGKOCKÁZAT KÖZÖTT? POPULÁCIÓS ALAPÚ ÖSSZEHASONLÍTÓ KOCKÁZATBECSLÉS 523
DÓZSA Gréta, PETRIKA Hajnalka
ALKOHOLBETEGEK FIZIKÁLIS ÁLLAPOTÁNAK JAVÍTÁSA FIZIOTERÁPIÁS ESZKÖZÖKKEL 524
Petra ARANY[1], Eszter RÓKA, Florent PERRET, Anthony COLEMA, Ildikó BÁCSKAY
BIOCOMPATIBILITY AND MATERIAL STRUCTURE EXAMINATIONS OF DIFFERENT STRUCTURED 3D PRINTED IMPLANTS 525
DR. BENCZE János, DR. HORTOBÁGYI Tibor
LEMUR TIROZIN-KINÁZ 2 EXPRESSZIÓ VÁLTOZÁSA A TAU PATOLÓGIA FÜGGVÉNYÉBEN 526
NEMES Dániel
FORMULATION OF LINSEED OIL BASED ORAL, LIQUID PHARMACEUTICAL DOSAGE FORMS CONTAINING KETOPROFEN 527
DR. SZABÓ István[1], HORMAY Edina[2], LÁSZLÓ Bettina[3], KARÁDI Zoltán[4]
A NUCLEUS ACCUMBENS ÍZÉRZÉKELÉSBEN BETÖLTÖTT SZEREPÉNEK VIZSGÁLATA ELEKTROFIZIOLÓGIAI MÓDSZEREKKEL SZABADON MOZGÓ PATKÁNYOKBAN 528
DR. SZÉCSÉNYI-NAGY Balázs, DR. GAÁL Péter
AZ ÉLETVÉGI ELLÁTÁSOK ALAKULÁSA A FEKVŐBETEG-ELLÁTÁS ÉS A GYÓGYSZERTÁMOGATÁSOK VONATKOZÁSÁBAN 529
FÁBIÁN Adél
AZ ASSZISZTÁLT REPRODUKCIÓT KÖVETŐ TERHESSÉGEK SZÜLÉSZETI JELLEMZŐI 531
FEJES Tamás
PSORIASIS MODELL FELÁLLÍTÁSA HACAT SEJTKULTÚRÁN ÉS ANTOCIANIN TARTALMÚ KIVONAT HATÁSAINAK VIZSGÁLATA 532
GELLÉN Gabriella[1], KLEMENT Éva[2], MEDZIHRADSZKY Katalin[3], Andrew HOLDING[4], BACSÓ Zsolt[5]
EPITOPE MAPPING ON P-GLYCOPROTEIN WITH CROSS-LINKING MASS SPECTROMETRY 533
GURBI Bianka
A CONNEXIN43, MINT PREDIKTÍV ÉS PROGNOSZTIKUS BIOMARKER VIZSGÁLATA FEJ-NYAKI TUMOROK *IN VITRO* MODELLJÉBEN 534
HAJDUNÉ Demcsák Lívia[1], SÁRVÁRY Andrea[2], SÁRVÁRY Attila[3]
AZ ONKOLÓGIAI OSZTÁLYON DOLGOZÓ ÁPOLÓK KOMPLEMENTER MEDICINÁVAL KAPCSOLATOS ATTITŰDJE ÉS KOMPLEMENTER MEDICINA HASZNÁLATA 535
HALÁSZ Hajnalka Emese[1], DR. GOGOLÁK Péter[2]
HISZTONACETILÁCIÓ HATÁSA MONOCITA EREDETŰ DENDRITIKUS SEJTEK DIFFERENCIÁLÓDÁSÁRA ÉS FUNKCIÓIRA 536

HAMMOUD Sahar[1], GHAZI Bassam[2], NASSREDINE Mohamad[3], ABOU HAIDAR Mohamad[4], KOCSIS Bela[5]
NURSES' AWARENESS OF INFECTION CONTROL MEASURES 538
HINNAH Barbara
ALTERED PACAP AND BMP SIGNALLING PATHWAYS IN KIDNEY OF ALZHEIMER'S DISEASE MICE 539
HORVÁTH Ivett Szalóme
FINOM MOTOROS KÉSZSÉG FEJLESZTÉSÉNEK JELENTŐSÉGE ISKOLAÉRETT KOROSZTÁLYNÁL, FIZIOTERÁPIÁS LEHETŐSÉGEK 540
HURJÁK Boglárka
SZERZETT XIII-AS VÉRALVADÁSI FAKTOR HIÁNYOS BETEG VÉRZÉSES ÉS TROMBOTIKUS KOMPLIKÁCIÓKKAL 541
HUSE Robin J.[1], GÁL Zsófia, KUMAR Sahel, GONDA Xénia, ESZLÁRI Nóra, MILLINGHOFFER András, JUHÁSZ Gabriella, BAGDY György, PETSCHNER Péter
INVESTIGATION OF THE EFFECT OF RS282114 WITHIN THE GABRR1 GENE ON CURRENT DEPRESSIVE SYMPTOMS IN A CANDIDATE GENE STUDY 542
KÁLMÁNDI Rita Angéla
EX VIVO ALVADÉK-LÍZIS VIZSGÁLATOK INTRAVÉNÁS TROMBOLÍZISEN ÁTESŐ AKUT ISZKÉMIÁS STROKE-OS BETEGEKBEN 543
KATONA Melinda[1], CSOMA Eszter[2]
HUMÁN POLYOMAVÍRUS 9, 10 ÉS 11 PREVALENCIA VIZSGÁLATA 544
KÉMÉNDI Beáta Vivien
KARDIOPROTEKTÍV MIKRORNS-EK KERESÉSE TRANSZKRIPTOMIKAI ADATHALMAZOK FAJOK KÖZÖTTI BIOINFORMATIKAI ANALÍZISÉVEL 545
KHATATBEH Haitham[1], GHARAIBEH Muntaha[2], ALFAOURI Ibrahim[3]
RATE OF MEDICATION ERRORS COMMITTED BY JORDANIAN NURSES 546
LEPP Kitti, Dr. NÉMETHNÉ Dr. GYURCSIK Zsuzsanna
A SCAPULARIS DYSKINESIS FORMÁI, ÁLLAPOTFELMÉRÉS ÉS AZ INTERVENCIÓS PROGRAM HATÉKONYSÁGÁNAK VIZSGÁLATA LABDAJÁTÉKOSOK KÖRÉBEN 547
KOLOSTYÁK Zsuzsanna
AZ EGR2 TRANSZKRIPCIÓS FAKTOR HIÁNYÁBAN BEKÖVETKEZŐ TRANSZKRIPTOMIKAI ÉS EPIGENETIKAI VÁLTOZÁSOK VIZSGÁLATA ALVEOLÁRIS MAKROFÁGOKBAN 549
KORMOS József, JENEI Attila
SEJTFELSZÍNI RECEPTOROK MINTÁZATÁNAK ANALÍZISE TRANSZMISSZIÓS ELEKTRONMIKROSZKÓP SEGÍTSÉGÉVEL 550
KORSÓS Marietta Margaréta, DR. VENGLOVECZ Viktória
NYELŐCSŐ ORGANOID SEJTKULTÚRA LÉTREHOZÁSA ÉS VIZSGÁLATA FIZIOLÓGIÁS ILLETVE PATOFIZIOLÓGIÁS KÖRÜLMÉNYEK KÖZÖTT 551
LENDVAI-EMMERT Dominika[1], DR. EMMERT Vanessza[2], DR. FUSZ Katalin PhD[3], PRÉMUSZ Viktória[1], DR. NÉMETH Viktória PhD[4], LIGETVÁRI Roland[1], DR. TÓTH Gergely Péter PhD[5]
DIAGNOSZTIKAI KIHÍVÁSOK GYERMEKKORI TEHÉNTEJFEHÉRJE-ALLERGIÁBAN 552
Erand, LLANAJ[1], Teuta MUHOLLARI[2], Roza ADANY[3]
FOOD AND NUTRITION RESEARCH IN WESTERN BALKANS IN THE LAST DECADE: EVIDENCE BASE AND OPPORTUNITIES FOR DEVELOPMENT 553
LOVAS Szabolcs

MUNKAKÖRNYEZETI KÉMIAI EXPOZÍCIÓK AZ ÁRUSZÁLLÍTÁS ÉS RAKTÁROZÁS ZÁRT TEREIBEN – EGY MUNKAEGÉSZSÉGÜGYI SZEMPONTBÓL ALULBECSÜLT FOGLALKOZÁSI KOCKÁZAT 554
MÁRTON Éva[1], HERRERA Diana[2], SZABÓ Réka[3], JANKA Eszter[4], LUKÁCS János[5], PENYIGE András[6], PÓKA Róbert[7], NAGY Bálint[8], SZILÁGYI Melinda[9]
A MIR200 ÉS MIR34 CSALÁD BIOMARKERKÉNT VALÓ ALKALMAZÁSÁNAK VIZSGÁLATA A PETEFÉSZEKRÁK DIAGNOSZTIKÁJÁBAN
Orsolya MATOLAY[1], Lívia BEKE, Andrea GYURKOVICS, Mónika FRANZ, Emese SAROLTA BÁDON, Judit BEDEKOVICS, Gábor MÉHES
TRACKING THE CD30 AND THE CARBONIC ANHYDRASE IX ENZYME EXPRESSION PATTERN IN CLASSICAL HODGKIN'S LYMPHOMA 557
MILTNER Noémi
FITOKANNABINOIDOK POTENCIÁLIS GYULLADÁSCSÖKKENTŐ HATÁSÁNAK FELTÉRKÉPEZÉSE *IN VITRO* EGÉR GYULLADÁSOS MODELLRENDSZERBEN 558
MINTÁL Kitti[1], Kovács Anita[2], Tóth Attila[3], Hormay Edina[4], Varga Adorján[5], Kocsis Béla[6], Lénárd László[7], Karádi Zoltán[8]
A GASZTROINTESZTINÁLIS TRAKTUS MIKROBA FLÓRA VÁLTOZÁSÁNAK MAGATARTÁSI FOLYAMATOKRA GYAKOROLT HATÁSA 560
MUHOLLARI Teuta, BUJDOSÓ Orsolya, SZŰCS Sándor, PÁL László
ESTIMATION OF LIFETIME EXCESS CANCER RISK DUE TO EXPOSURE TO ARSENIC IN DRINKING WATER IN HAJDÚ-BIHAR COUNTY; IS THERE A PUBLIC HEALTH CONCERN? 561
Ádám NAGY[1], András LÁNCKY[2], Balázs GYŐRFFY[3]
ANALYZING THE PROGNOSTIC VALUE OF CANCER HALLMARK GENES IN MULTIPLE TYPES OF TUMORS 562
NAGY Fruzsina[1], TÓTH Zoltán[2], BALÁZS Bence[3], MAJOROS László[4], KOVÁCS Renátó[5]
ECHINOCANDINOK ÉS A FARNESOL KOMBINÁCIÓJÁNAK *IN VITRO* VIZSGÁLATA *CANDIDA AURIS* BIOFILMEK ELLEN 563
NAGY József Bálint, BALÁZS Bence, KÖVÉR László, GYÜRE Péter, KARDOS Gábor
VETÉSI VARJAK (*CORVUS FRUGILEGUS*) ÁLTAL HORDOZOTT ESBL-TERMELŐ *ESCHERICHIA COLI* IZOLÁTUMOK JELLEMZÉSE ÉS ÖSSZEHASONLÍTÁSA HUMÁN TÜNETMENTES HORDOZÓKBÓL ÉS KLINIKAI MINTÁKBÓL SZÁRMAZÓ IZOLÁTUMOKKAL 565
NAGY Zsófia[1], SZARKA Krisztina[2]
HUMÁN PAPILLOMAVÍRUS 11 KAPSZID FEHÉRJÉINEK FUNKCIONÁLIS VIZSGÁLATA 567
NAGY-PÉNZES Gabriella[1], BALOGH Borbála[2], DR. BÍRÓ Éva[3]
A KÜLÖNBÖZŐ INTERNETES TEVÉKENYSÉGEK PROBLÉMÁS HASZNÁLATÁNAK VIZSGÁLATA KÖZÉPISKOLÁSOK KÖRÉBEN 568
ONCHONGA David Ondieki[1], Martin THURANIRA[2]
IMPACT OF ENGAGING PRACTICE ENHANCEMENT ASSISTANTS IN IMPROVING QUALITY OF CARE 569
ŐSZ Ágnes[1], NAGY Ádám[2], KRIZSÁN Szilvia[3], BÖDÖR Csaba[4], GYŐRFFY Balázs[5]
A HOMEOBOX GÉNEK ÉS KOFAKTORAIK PROGNOSZTIKUS SZEREPE NPM1 MUTÁCIÓVAL RENDELKEZŐ AKUT MIELOID LEUKÉMIA BETEGEKBEN ... 570
PANTA Cecília Rita
A SZFINGOZIN-1-FOSZFÁT POTENCÍROZÓ HATÁSA AZ ALFA1-ADRENORECEPTOROK ÁLTAL KÖZVETÍTETT VAZOKONSTRIKCIÓRA 571

PÓNUSZ Róbert[1], KOVÁCS Dalma[2], NÉMETH Noémi[3], PROF. DR. BONCZ Imre[4], DR. ENDREI Dóra[5]
A MAGYARORSZÁGI EGYNAPOS SEBÉSZET TERÜLETI EGYENLŐTLENSÉGEI 572
PRÉMUSZ Viktória[1], MAKAI Alexandra[2], PERJÉS Beatrix[3], PÁLVÖLGYI Ágnes[4], BODOR Andrea Lili[5], ONCHONGA David Ondieki[6], ÁCS Pongrác[7], LAMPEK Kinga[8], VÁRNAGY Ákos[9]
FIZIKAI AKTIVITÁSI AJÁNLÁSOK ÖSSZEFÜGGÉSE AZ ÉLETMINŐSÉGGEL ÉS EGÉSZSÉGI ÁLLAPOTTAL, KERESZTMETSZETI VIZSGÁLAT A NŐI REPRODUKCIÓ VONATKOZÁSÁBAN 574
RÁDULY Arnold Péter, DR. BORBÉLY Attila
ELŐREHALADOTT STÁDIUMÚ SZÍVELÉGTELEN BETEGEK GONDOZÁSA A DE KK KARDIOLÓGIAI ÉS SZÍVSEBÉSZETI KLINIKA SZÍVELÉGTELENSÉG AMBULANCIÁN - AZ ELSŐ 2 ÉV TAPASZTALATAI 575
RAFFAI Gellért
INTEGRAL ASPECTS OF THE BINGE EATING DISORDER: RESEARCH AND THERAPY 576
SEBESTYÉN Enikő, PÉNZES-DAKU Krisztina
A XIII-AS VÉRALVADÁSI FAKTOR ÉS A FIBRINOGÉN KÖLCSÖNHATÁSÁNAK MOLEKULÁRIS ALAPJAI 577
SKOPÁL Adrienn[1], Tamás KÉKI[2], Francisco CIRUELA[3], György HASKÓ[4], László VIRÁG[5], Endre KÓKAI[6]
AZ ADENOZIN 2A RECEPTOR ÉS A KATEPSZIN D PROTEÁZ FUNKCIONÁLIS KÖLCSÖNHATÁSÁNAK VIZSGÁLATA MAKROFÁGOKBAN 578
SOMODI Laura[1], BEKÉNÉ DEBRECENI Ildikó[2], KAPPELMAYER János[3], MUSZBEK László[4]
A CELLULÁRIS FXIII A TROMBOCITA AKTIVÁCIÓ SORÁN KÉPZŐDÖTT MIKROPARTIKULÁKBAN 579
STANKOVIC Mona[1], DR. TÖREKI Annamária[2], PROF. DR. LÁZÁR György[3], DR. PETŐ Zoltán[4]
A KIÉGÉS SZINDRÓMA VIZSGÁLATA A SZEGEDI TUDOMÁNYEGYETEM SEBÉSZETI KLINIKA DOLGOZÓI KÖRÉBEN ÉS ÖSSZEHASONLÍTÁSA A SÜRGŐSSÉGI BETEGELLÁTÓ ÖNÁLLÓ OSZTÁLYON KAPOTT EREDMÉNYEKKEL 580
SZABÓ Balázs
HUROK ALAKBAN RÖGZÍTETT AUTOLOG VENA INTERPOSITUM JELENLÉTÉBEN KIALAKULÓ ÁRAMLÁSI VISZONYOK, HAEMORHEOLOGIAI ÉS MICROCIRCULATIÓS PARAMÉTEREK VIZSGÁLATA PATKÁNYBAN 581
Dóra SZARKA[1], Edit TÓTH-MOLNÁR[2], Eszter VIZVÁRI[3], Orsolya BERCZELI[4], Peter HEGYI[5]
INTRACELLULAR PATHWAYS OF A_1 ADRENERGIC STIMULATION-EVOKED FLUID SECRETION IN ISOLATED LACRIMAL GLAND DUCTS IN MICE 582
TÁLAS László, KISS Alexandra, POLYÁK Lenke, BERTA Blanka, DR. MÁTHÉNÉ SZIGETI Zsuzsanna
DIGITÁLIS KÉPELEMZÉS A HISZTOPATOLÓGIÁBAN 583
TÁRKÁNYI Nóra, DR. MATOLAY Orsolya, PROF. DR. MÉHES Gábor
HYPOXIA ASSZOCIÁLT FAKTOROK EXPRESSZIÓS DINAMIKÁJÁNAK VIZSGÁLATA NEUROBLASTOMÁBAN DIGITÁLIS PATOLÓGIAI MÓDSZEREKKEL 584
TOLLÁR József, PROF. DR. NAGY Ferenc

A STROKE-ON ÁTESETT BETEGEK KÜLÖNBÖZŐ REHABILITÁCIÓS KEZELÉSEINEK ÖSSZEHASONLÍTÁSA (KÜLÖNÖS TEKINTETTEL A MOTOROS FUNKCIÓKRA, A POSZTURÁLIS INSTABILITÁSRA ÉS AZ ÉLETMINŐSÉGRE) 585
TÓTH Zoltán[1], PRÉPOST Eszter[2], NAGY Fruzsina[3], FORGÁCS Lajos[4], KOVÁCS Renátó[5], GESZTELYI Rudolf[6], KARDOS Gábor[7], MAJOROS László[8]
AZ EGYSZERI NAGYDÓZISÚ CASPOFUNGIN IN VIVO HATÉKONYSÁGÁNAK VIZSGÁLATA KLINIKAI CANDIDA ALBICANS ÉS CANDIDA DUBLINIENSIS IZOLÁTUMOK ELLEN 587
TÖRÖK Fanni
AZ ADNEXKÉPLETEK EVIDENCIA ALAPÚ ULTRAHANG DIAGNOSZTIKÁJA 589
Áron VAJDA, Orsolya MATOLAY, Gábor MÉHES, Lívia BEKE
TRACKING THE CARBONIC ANHYDRASE IX AND LATENT MEMBRANE PROTEIN 1 EXPRESSION DYNAMICS IN CLASSICAL HODGKIN'S LYMPHOMA 590
VARGA Gábor
A KORAI ÉS KÉSLELTETETT HATÁSÚ TÁVOLI SZERVI ISCHAEMIÁS PRAECONDITIONÁLÁS VÉDŐ HATÁSÁNAK ÖSSZEHASONLÍTÁSA VÉRÁRAMLÁSTANI ÉS SZÖVETTANI VIZSGÁLATOKKAL VESE ISCHAEMIA-REPERFUSIO SORÁN PATKÁNYBAN 591
DR. AFSHIN Zand[1], Valentina DOMA[2], DR. Bence L. RAPOSA[3], Dr. Tímea VARJAS[4]
EFFECT OF MONO- AND DIGLYCERIDES CONTAINING FOOD ADDITIVES ON ENZYMES OF ARACHIDONIC ACID METABOLISM IN VIVO SYSTEM 592

PSZICHOLÓGIA ÉS NEVELÉSTUDOMÁNYI SZEKCIÓ 593

BÁTHORI Noémi[1], POLNER Bertalan[2], NAGY Tamás[3], SIMOR Péter[4]
AZ ALVÁSMINŐSÉG ÉS A PSZICHÓZIS-SZERŰ TAPASZTALATOK KAPCSOLATA EGY LONGITUDINÁLIS VIZSGÁLAT TÜKRÉBEN 594
CSAPÓ Gyöngyvér
A MACHIAVELLIZMUS NARRATÍV SZEMPONTÚ MEGKÖZELÍTÉSE EGY SZERVEZETPSZICHOLÓGIAI KUTATÁS KERETEIN BELÜL 595
CSATÓ Anita
IDENTITÁSKÉRDÉSEK GRECSÓ KRISZTIÁN REGÉNYEIBEN – KORTÁRS IRODALOM BEEMELÉSE AZ ETIKAOKTATÁSBA 596
DALLMAN Kristóf
TANÓRÁN KÍVÜLI TEVÉKENYSÉGEK VÁLTOZÁSA A MAGYARORSZÁGI JEZSUITA GIMNÁZIUMOKBAN (XVII-XXI. SZÁZAD) 597
TÚRI Ibolya
A KONDUKTORI SZAKMÁRA ÉS A KÉPZÉS ÖSSZEFÜGGÉSEIRE VONATKOZÓ HALLGATÓI NÉZETEK 598
DUNÁS- VARGA Ildikó
A FOGYATÉKOSSÁGGAL ÉLŐ SZEMÉLYEK A NYÍLT MUNKAERŐPIACON. 599
ERDŐFI Anna Zsófia
A REBUILD PÁRKAPCSOLAT-ÉPÍTŐ TÁNC MÓDSZERÉNEK BEMUTATÁSA 601
FILE Bálint[1], GERŐ Dániel[2], BUETER Marco[3], SOMOGYVÁRI Zoltán[4], ULBERT István[5]

VÉLEMÉNYKINYERÉS SZABAD SZÓ ASSZOCIÁCIÓS HÁLÓZATOK MODULÁRIS VIZSGÁLATÁVAL 602
FILE Domonkos, BŐTHE Beáta, KAPITÁNY-FÖVÉNY Máté, DEMETROVICS Zsolt
AZ ALKOHOLFOGYASZTÁS CSÖKKENTÉSÉT CÉLZÓ ALKALMAZÁSOK ALACSONY HATÉKONYSÁGÁNAK EGY LEHETSÉGES OKÁNAK VIZSGÁLATA – VIZSGÁLATI PROTOKOLL 604
GÁSPÁR Csaba
EMPÁTIA A GYAKORLATBAN: TANÁROK EMPÁTIÁJÁNAK MÉRÉSE 605
HANKÓ Csilla
SZÜLŐ-GYERMEK KAPCSOLAT LÁTÁSSÉRÜLT ANYÁK BESZÁMOLÓI ALAPJÁN 606
JUHÁSZ Anikó
A HALÁLOS KIMENETELŰ BALESETET OKOZÓK PSZICHOLÓGIAI PÁLYAALKALMASSÁGI VIZSGÁLATAINAK KRITÉRIUMAI 607
KOCSIS Zsófia
A MUNKAVÁLLALÁS ÉS AZ ANYAGI TERHEK SZEREPE A LEMORZSOLÓDÁS FOLYAMATÁBAN 608
KOVÁCS-KÓSZÓ Eszter
KOOPERATÍV TANULÁS A KÖZÉPISKOLAI MATEMATIKAÓRÁKON 609
KRAKKER Anna
MAGYARORSZÁGI ÖKOLÓGIAI LÁBNYOM MÉRÉS 7-8. OSZTÁLYOS TANULÓK KÖRÉBEN 610
Iraz KURAL, Monika KOVÁCS
EFFECT OF PRIMING ATTACHMENT SECURITY ON PERCEPTION OF PERSONAL/GROUP DISCRIMINATION AMONG MEMBERS OF MINORITY GROUPS 611
LÉNÁRT-MUSZKA Zsuzsanna
A VITAMÓDSZER ALKALMAZÁSÁNAK HATÁSA A TÁRSADALMI INNOVÁCIÓRA: A VITÁZÁS ELSAJÁTÍTÁSÁNAK ÉS OKTATÁSÁNAK ÖSSZEFÜGGÉSEI KÜLÖNBÖZŐ KOMPETENCIÁK ÉS ATTITŰDÖK FEJLŐDÉSÉVEL 612
LOVÁNYI Eszter
AMIKOR MAGUK AZ ÉRINTETTEK A KUTATÓK: AZ EMANCIPATÍV KUTATÁSOK JELENTŐSÉGE 613
BALÁZS Dóra
ÚT A TUDOMÁNYOS ÉLET FELÉ: TERMÉSZETTUDOMÁNYOS PÁLYAVIZSGÁLAT A DEBRECENI EGYETEM HALLGATÓI KÖRÉBEN 614
BALÁZS Dóra, VAS János
ÖT ÉV TÁVLATÁBÓL - A DEBRECENI EGYETEM OSZTATLAN TANÁRSZAKOSAINAK VÉLEMÉNYE A KÉPZÉSÜKRŐL 615
MANXHUKA Afrodita
AZ IRODALOMTANÍTÁS TARTALMI MEGÚJÍTÁSÁNAK LEHETŐSÉGEI A POPULÁRIS IRODALOM TANÍTÁSA A MAGYARTANÁROK ÉS A LEENDŐ MAGYARTANÁROK PERSPEKTÍVÁJÁBÓL 616
MERO Piedra Angélica Liseth
GROSS MOTOR SKILLS IN YOUNG POPULATIONS WITH INTELLECTUAL DISABILITIES 617
WIN Yin Mar[1], MMARI James Elikana[2], RODRIGUES PIMENTA, Carla Liege[3], KOVÁCS Zsuzsa[4]

LITERATURE REVIEW: IMPLEMENTATION OF LESSON STUDY IN ASIAN CONTEXT 618
MOLNÁR Adrienn
ELMÉLET KERETRENDSZERÉBEN 619
MYINT LAY Aye Aye, NI Khin Mar (Dr)
THE RELATIONSHIP BETWEEN TEACHERS' EFFICACY AND CLASSROOM MANAGEMENT IN SELECTED PRIMARY SCHOOLS IN MONYWA TOWNSHIP IN MYANMAR 620
NAGY Luca[1], BALÁZS Katalin[2]
TÁRSADALMI CÉLÚ PROBLÉMÁK ELFOGADÁSÁT NEHEZÍTŐ TÉNYEZŐK FELTÁRÁSA 621
NEMES László
FELSŐOKTATÁS ÉS A KÖNYVTÁRAK AZ ELTE ÉS AZ NKE KÖNYVTÁRI, LEVÉLTÁRI SZERVEZETI MŰKÖDÉSÉNEK ÖSSZEHASONLÍTÓ ELEMZÉSE . 622
NYÉKI Emőke
TANÍTÁSMÓDSZERTANI ELEMEK ÉS AZ ÖNBIZALOM FEJLESZTÉSE A FELSŐOKTATÁSBAN 623
PECHAN Eszter
ALKOTÓ, FEJLESZTŐ METAMORPHOSES MESETERÁPIA FEJLESZTÉSI LEHETŐSÉGEI A KÉSZSÉGFEJLESZTŐ ISKOLÁBAN 624
RODRIGUES PIMENTA Carla Liege[1], RÓNAY, Zoltán[2], NÉMETH, András[3]
QUALITY ASSURANCE AND NATIONAL LEGAL FRAMEWORK: COMPARATIVE PERSPECTIVE BETWEEN HUNGARY AND GERMANY 625
SÁNDOR-DOBOS Emese
A CSAPATREZILIENCIA ELŐREJELZŐI: A HORIZONTÁLIS KOLLEKTIVIZMUS ÉS A MUNKAFOLYAMATOK ÚJRAÉRTÉKELÉSE 626
SVASTICS Carmen
ABLEISM AND ENTREPRENEURSHIP 627
SZABÓ Adrienn
SZŐNYI ERZSÉBET SZEREPE ÉS JELENTŐSÉGE A MAGYARORSZÁGI ZENEELMÉLETTANÁR-KÉPZÉS TÖRTÉNETÉBEN 628
THANT SIN Khin Khin, KOVACS Helena
SCHOOL-UNIVERSITY PARTNERSHIP: EXPLORING THE OUTCOMES OF A PARTNERSHIP PROGRAM AT DOCTORAL LEVEL 629
TOMORI Tímea
NYÍREGYHÁZI KÖZÉPISKOLÁK BELSŐ DOKUMENTUMAINAK ELEMZÉSE A KOMMUNIKÁCIÓS NEVELÉS SZEMPONTJÁBÓL 630
TÖRÖK Edina[1], FEKETE Kata[2], MAKKOS Zoltán[2], KÉRI Szabolcs[1,2]
A SZKIZOFRÉNIA- ÉS AZ AFFEKTÍV-SPEKTRUM SZUBKLINIKAI TÜNETEI ÉS A MENTALIZÁCIÓS FUNKCIÓK KÖZÖTTI ÖSSZEFÜGGÉS 631
VAS János
VIDEOJÁTÉKOK A DEBRECENI EGYETEMEN - EGY EGYETEMI SPECIÁLKOLLÉGIUM TAPASZTALATAI 632
VIRGINÁS Zolna
AZ ÁLLATOK MENTÁLHIGIÉNÉS HATÁSAI 633
VIRGINÁS Zolna
ÁLLATTERÁPIA HATÁSA IDŐSEKRE, A DEPRESSZIÓ, SZORONGÁS ÉS STRESSZ SKÁLA TÜKRÉBEN 634
VISSI Tímea

MOZGÁSFOGYATÉKOSSÁGGAL ÉLŐ SZEMÉLYEK SZUBJEKTÍV ÉLETMINŐSÉGÉNEK VIZSGÁLATA 635

RENDÉSZETTUDOMÁNYI SZEKCIÓ 636

BARÁTH Noémi Emőke
TISZTAVATÁS ELŐTT ÁLLÓ RENDÉSZETI HALLGATÓK ÉRTÉKRENDJE 637
BEZERÉDI Imre
A RENDŐRSÉG DECENTRALIZÁLÁSA, DEPOLITIZÁLÁSA ÉS DEMILITARTIZÁLÁSA 638
DR. POZSGAI Petra
KENYA BIZTONSÁGPOLITIKAI KIHÍVÁSAI 639
HARMATI Barbara
A PREDIKTÍV RENDÉSZET KIALAKULÁSA 640
HÉDER Klára
A MEGFIGYELŐ A MEGFIGYELÉSRŐL: ATTITŰDVÁLTÁS AZ „ORVOS” FEDŐNEVŰ ÜGYNÖK JELENTÉSEIBEN (1957-62) 641
IVANICS Zsófia
A FOGVATARTOTTI MUNKÁLTATÁS VIZSGÁLATÁNAK KONTEXTUSA ÉS LEHETŐSÉGEI 642
KOLLÁR Csaba
THE SOCIAL CREDIT SYSTEM AND THE SECURITY OF SMART CITIES 643
KOVÁCS Anna Eszter
A PÁRTFOGÓ FELÜGYELET SZAKMAI MŰKÖDÉSE, JELENLEGI HELYZETE ÉS SZAKMAI EGYÜTTMŰKÖDÉSI LEHETŐSÉGEI - RÉSZLETEK EGY DOKTORI KUTATÁSBÓL 644
LUKÁCS Dalma
AZ EGYHÁZI KULTURÁLIS JAVAK VÉDELME A VATIKÁNVÁROSI ÁLLAM ÉS OLASZORSZÁG TERÜLETÉN 645
NAGY Nikolett
A NŐI RENDŐRÖK HELYZETE A SPANYOL RENDÉSZETBEN 646

SPORTTUDOMÁNYI SZEKCIÓ 647

BALÁZS Bence, VÁCZI Márk
KÜLÖNBÖZŐ ÉLETKORÚ VÍZILABDÁZÓK MOTOROS KÉPESSÉGEINEK ÖSSZEHASONLÍTÁSA 648
DELI Balázs, ATLASZ Tamás
AZ UTÁNPÓTLÁS LABDARÚGÓK GYORSASÁGI PARAMÉTEREINEK ÖSSZEFÜGGÉSEI A SPORTÁGI KIVÁLASZTÁSSAL 649
DAJNOKI Krisztina, BÁCSNÉ BÁBA Éva, KŐMÍVES Péter Miklós, SZABADOS György Norbert
A KÖZÉPOSZTÁLY KLASSZIFIKÁCIÓJA ÉS FOGYASZTÁSI JELLEGZETTSÉGEI A VÁLSÁG UTÁN – KÜLÖNÖS TEKINTETTEL A SPORTFOGYASZTÁSRA 650
GOTTFRIED Péter
ÖNÉRTÉKELÉSI SAJÁTOSSÁGOK UTÁNPÓTLÁSKORÚ LABDARÚGÓK KÖRÉBEN 651
HEGEDŰS Imre

DEBRECENI EGYETEM HALLGATÓINAK SPORT- ÉS SZABADIDŐS TEVÉKENYSÉGE 652
KOROKNAY Zsuzsa, PFAU Christa
EGÉSZSÉGES TÁPLÁLKOZÁSSAL KAPCSOLATOS SZOKÁSOK A DEBRECENI EGYETEM HALLGATÓI KÖRÉBEN 653
NÁBRÁDI Zsófia
A FIZIKAI AKTIVITÁS ÉS A TÁPLÁLKOZÁS KAPCSOLATA A SAVANYÍTOTT TEJTERMÉKEK PIACÁN 654
SZABÓ Zoltán Tamás[1,2], VASS Lívia[2]
SPORTSZAKOS HALLGATÓK ISMERETEI ÉS ATTITŰDJE A FOGYATÉKOSSÁGGAL ÉLŐK SPORTJÁVAL KAPCSOLATBAN 655
SZENDERÁK János[1], BÁCSNÉ BÁBA Éva[2], HARANGI-RÁKOS Mónika[3]
TERÜLETI KÜLÖNBSÉGEK A SPORTSZOLGÁLTATÓ VÁLLALKOZÁSOK ESETÉBEN 656
SZIKSZAI-NÉMETH Ketrin
PERSONAL BRANDINGRE ÉPÍTŐ MARKETING STRATÉGIA A SPORTBAN 657
ZIMÁNYI Róbert G.
AZ I. ÉS II. KATEGÓRIÁS JEGYÁRAK KÖZÖTTI KÜLÖNBSÉGEK – A SPORT ÉS IGAZSÁGOSSÁG SZEMSZÖGÉBŐL 658

SZOCIOLÓGIAI ÉS MULTIDISZCIPLINÁRIS TÁRSADALOMTUDOMÁNYI SZEKCIÓ 659

AYTAR Esra
CONVERT HUNGARIAN WOMEN AND DYNAMICS OF CONVERSION 660
BALÁZS-LEGEZA Borbála
FALUSI MEGÉLHETÉSI STRATÉGIÁK A SZOCIALISTA KORSZAKBAN – ESETTANULMÁNYOK 661
BENEDEK Noémi
PROTEKTÍV FAKTOROK A GYERMEKVÉDELMI GONDOZÁSBAN NEVELKEDETT FIATALOK ÉLETTÖRTÉNETEIBEN 662
BOCSKOR Ákos
AZ OSZTÁLYON BELÜLI NÉPSZERŰSÉG ÉS STÁTUSZ VIZSGÁLATA ÉSZAK-MAGYARORSZÁGI ÁLTALÁNOS ISKOLÁKBAN: EGY KEVERT MÓDSZERTANÚ KUTATÁS TAPASZTALATAI 663
BOHÁCS Gergely
„BESÚGÓK”. KIUGROTT MAFFIÓZÓK HATÓSÁGOKKAL VALÓ EGYÜTTMŰKÖDÉSÉNEK OKAI ÉS KÖRÜLMÉNYEI AZ ESETTANULMÁNYOK FÉNYÉBEN 664
BOROS József
A LETERHELTSÉG ÉS MUNKA-MAGÁNÉLET EGYENSÚLY VIZSGÁLATA A DEBRECENI EGYETEM PHD HALLGATÓINAK KÖRÉBEN 665
DÉSI Ádám
A KÁBÍTÓSZER-FOGYASZTÁS ÉS A PÁRKAPCSOLATOK KONTEXTUSÁNAK NARRATÍV DIMENZIÓI 666
DOSZPOLY Roland
MIGRÁCIÓS GYAKORLATOK KÁRPÁTALJÁN ÉS A FELVIDÉKEN 667
FAUST Anita

JÖVŐKÉP, MODERNITÁS ÉS IDŐTÉNYEZŐK A VEZETŐI NARRATÍVÁKBAN A SZÍRIAI KONFLIKTUS ELSŐ SZAKASZÁBAN 668
FÜLÖP Tiffany
AZ ANIMÉS SZUBKULTÚRA TAGJAINAK IDENTITÁSTEREMTŐ JELENTÉSADÁSI FOLYAMATAI A TÁRGYBIRTOKLÁSON KERESZTÜL 669
GÉCZY Dorottya[1], ŐRY Fanni, VENDÉG Bence
A MAGYAR NEMZETI IDENTITÁS ÁLLAPOTAI ÉS A CIGÁNYELLENESSÉG VISZONYA SZOCIÁLPSZICHOLÓGIAI MEGKÖZELÍTÉSBEN 670
GERGELY Andrea
KOMATÁL ÉS GERILLAHORGOLÁS RECIPROK KAPCSOLATOK INTÉZMÉNYESÜLÉSE A BUDAPESTI JÓZSEF ATTILA LAKÓTELEPEN 671
GULYÁS Klára
A SZEMÉLYES SORSOK ÉS TÖRTÉNETEK SZEREPE A ROMA HOLOKAUSZT OKTATÁSÁBAN 672
GYURINA Eszter
VÁLSÁGKEZELÉS ÉS HIVATALI BELSŐ KOMMUNIKÁCIÓ HATÁSA A PROJEKT HUMÁNERŐFORRÁSRA 673
ILYÉS Márton[1], SZOLNOKI Pálma[2]
KORMÁNYZATI KOMMUNIKÁCIÓ VIZSGÁLATA A KVANTITATÍV SZÖVEGELEMZÉSI MÓDSZEREKKEL 674
JUHÁSZ Attila
TUDOMÁNYOS LÁTHATÓSÁG ÉS A RAGADOZÓ FOLYÓIRATOK 675
KEPE Nóra
A PSZICHOLÓGIAI DISKURZUS A 20-21. SZÁZADBAN 676
KŐVÁGÓ Emese
CHARACTERISTICS OF THE COMMEMORATIVE PRACTICES OF THE 1944 MASSACRES IN VOJVODINA 677
LENGYEL Emese
A SZOCIALIZMUS OPERETT-TERMELÉSÉNEK, VALAMINT OPERETTJÁTSZÁSÁNAK ZENE- ÉS MŰFAJSZOCIOLÓGIAI ÉRTELMEZÉSE . 678
LIPCSEI László Péter
A „BECSÜLET NAPJA”: A SZÉLSŐJOBBOLDAL KITÖRÉSSEL KAPCSOLATOS TÖRTÉNELMI EMLÉKEZETÉNEK DISZKURZÍV VIZSGÁLATA 679
MAIDO Marjorie
SOCIOLOGICAL INVESTIGATIONS ON FILIPINO SEAFARING IN INTERNATIONAL MARITIME TRANSPORT THROUGH THE LENS OF ELIAS 680
MERETEI Barbara
SUCCESSION IN HUNGARIAN FAMILY BUSINESSES – FROM A SYSTEMS-PSYHCHODYNAMICS APPROACH 681
MEZEI Martin
SZOLNOK MEGYEI JOGÚ VÁROS TERÜLETI VERSENYKÉPESSÉGÉNEK VIZSGÁLATA A JÖVŐ GENERÁCIÓJÁNAK SZEMSZÖGÉBŐL 682
MINCSIK Veronika
A HALÁL, TEMETÉS ÉS GYÁSZ MEGJELENÉSE BENEDEK ELEK MESE- ÉS MONDAVILÁGÁBAN 683
NAGY Ilona
AZ ÖNKORMÁNYZATI FELADATKÖRÖK TÁRSADALMI MEGÍTÉLÉSE A KÖZSZOLGÁLTATÁSOK KAPCSÁN 684
NYÍRŐ András

GAZDASÁGI DIVERZIFIKÁCIÓ ÉS RUGALMAS REAKCIÓK A XX. SZÁZADBAN A DOROGI SZÉNMEDENCÉBEN 685
OLÁH Dezső
KIREKESZTÉS VAGY PASZTORÁCIÓ AZ EGYHÁZAK SZEREPE A ROMA NEMZETISÉG EMANCIPÁCIÓJÁBAN 686
POLÁK-WELDON Réka
A VÁLLALATOK TÁRSADALMI FELELŐSSÉGVÁLLALÁSÁNAK CSELEKVÉSELMÉLETI VIZSGÁLATA 687
POLGÁR Veronika
A GLOBALIZÁLT J-POP ÉS J-ROCK A JAPÁN PRIZMAMŰVELET (KAWAIISÁG PRIZMA) 688
SÁNDOR Vivien
VÁROSIASODÁSI MINTÁZATOK: VÁROSIAS FALU, VAGY FALUSIAS VÁROS? 689
SIMON Sára
A BIG DATA ALKALMAZÁSI LEHETŐSÉGEI A DIGITÁLIS EGÉSZSÉGÜGYBEN 690
Elif Tuğba ŞIMŞEK
THE COMMON PLACES ON THE BASIS OF AN ALTERNATIVE ECONOMY ... 691
SZABÓ Henriett
KORTÁRS ETNIKAI KÖZÖSSÉGFOLYAMATOK A NAGYECSEDI HELYI TÁRSADALOMBAN 692
SZÁSZ Mária- Magdolna
SZÜLŐI VISZONYULÁSMÓDOK ELEMZÉSE EGY SZÉKELYFÖLDI KISTÉRSÉGBEN 693
TAKÁCS Flóra
MILYEN RENDŐRSÉGET SZERETNÉNK? - A RENDŐRSÉGBE, MINT TÁRSADALMI INTÉZMÉNYBE VETETT BIZALOM ÉS MEGÍTÉLÉSÉNEK ÖSSZETEVŐI EGY FÓKUSZCSOPORTOS KUTATÁS EREDMÉNYEINEK TÜKRÉBEN 694
TÓTH Anikó Panna
INFOKOMMUNIKÁCIÓS TECHNOLÓGIÁK ALKALMAZÁSA AZ IDŐSÖDÉSBŐL ADÓDÓ KIHÍVÁSOK KEZELÉSÉRE 696
TÓTH Judit Gabriella
FUNERAL TRADITIONS OF SCHÖNENWERD (SCHWITZERLAND) 697
TÓTH Lilla
NÉPZENEI GYŰJTÉSEK A HAJDÚSÁG TERÜLETÉN A 20. SZÁZADBAN 698
TRUONG Ngoc Thuy
ADAPTATION OF LIVELIHOOD PRACTICES FOR POVERTY REDUCTION AMONG KHMER COMMUNITY IN THE MEKONG DELTA, VIETNAM 699
VINCZE Anikó
A DIGITÁLISTÓL AZ OKTATÁSI EGYENLŐTLENSÉGEKIG AZ OTTHONI IKT-HASZNÁLAT DIMENZIÓI ÉS AZ ISKOLAI TELJESÍTMÉNY KÖZÖTTI ÖSSZEFÜGGÉSEK 700
VITA Emese
GYERMEKVÁLLALÁS: TÉNYEK ÉS TERVEK 701
ZIMÁNYI Róbert G.
SPORTEGYESÜLETEK A MENEDZSMENT VILÁGÁBAN – ELMÉLET ÉS GYAKORLAT 702

TÖRTÉNELEM ÉS POLITIKATUDOMÁNYI SZEKCIÓ 703

BÁNKI András
AZ EURÓPAI PARLAMENT A 2019. ÉVI EURÓPAI PARLAMENTI VÁLASZTÁSOKAT KÖVETŐEN (KUTATÁSI TERV) 704
BARÁTH Dóra
ANGOL KÖVETI JELENTÉSEK A NÉMET-RÓMAI BIRODALOMBÓL (1542–1546) 705
BLASKÓ Barbara
FRIULIAK A MAGYAR SZALÁMIIPARBAN 706
CZIKKELY Zsuzsanna
MAGYAR-JAPÁN DIPLOMÁCIAI KAPCSOLATOK A ’80-AS ÉVEKBEN ÉS EGY SZEMÉLYES KAPCSOLAT; MIJAMOTO TERU: SZUISZEI MONOGATARI CÍMŰ MŰVE 707
CSÍK Ádám Lajos
A MAGYAR GÉPKOCSIZÓ ÉS HARCKOCSIZÓ ALAKULATOK AZ 1968-AS CSEHSZLOVÁK INTERVENCIÓBAN 708
CSITÁRI Péter
„A KIRÁLY NEVÉRE ESKÜSZÖM HOGY FELESÉGÜL VESZEM…” EGY MEZOPOTÁMIAI HÁZASSÁG TÁRSADALMI HÁTTERE 709
CSORNYIJ Dávid
BEREG VÁRMEGYE A TANÁCSKÖZTÁRSASÁG IDŐSZAKÁBAN 710
DOMJÁN Dániel Ferenc
MIT TUDHATUNK A JUGOSZLÁV ÁLLAMBIZTONSÁGRÓL A MAGYARORSZÁGI IRATOK ALAPJÁN? 711
GAÁL Veronika
ETNIKAI KONFLIKTUSOK A DEMOKRATIZÁLÓDÓ CSEHSZLOVÁKIÁBAN. SZLOVÁK-MAGYAR VISZÁLY 1968-BAN 712
GYURKA Orsolya
ŐSKORI FÉMTÁRGYAK A DEBRECENI EGYETEM KLASSZIKA-FILOLÓGIAI ÉS ÓKORTÖRTÉNETI TANSZÉKÉNEK RÉGÉSZETI GYŰJTEMÉNYÉBŐL 713
IVÁNCSÓ Ádám
A SZOKOL- ÉS FRANKHAMISÍTÁS FELVIDÉKI VONATKOZÁSAI 714
KERESZTES Gábor
A SOPRONI BORVIDÉK KÖZÉP- ÉS KORA ÚJKORI TÖRTÉNETE 715
KERTÉSZ Tünde Fruzsina
KÁLLAY MIKLÓS EGYKORI MINISZTERELNÖK SZEREPE ÉS KAPCSOLATI HÁLÓZATA AZ AMERIKAI MAGYAR EMIGRÁCIÓBAN A MAGYAR NEMZETI BIZOTTMÁNY TAGJAKÉNT 1953-1967 KÖZÖTT - LEVELEZÉSE, BESZÉDEI ÉS A KORABELI EMIGRÁCIÓS SAJTÓ ALAPJÁN 716
KOVÁCS Márta
EGY MÁSIK „NAGY ÉHÍNSÉG”. AZ 1876–1878-AS INDIAI ÉHÍNSÉG ÉS KÖVETKEZMÉNYEI A KORABELI BRIT BESZÁMOLÓKBAN 717
KÖVESDI Lilla Dóra
AZ ÉLETMÓD VÁLTOZÁSAI ÉSZTORSZÁGBAN ÉS MAGYARORSZÁGON AZ 1970-ES ÉS 1980-AS ÉVEKBEN 718
LENGYEL Ádám
VIHAR A SIVATAGBAN. AZ EGYESÜLT ÁLLAMOK IRAK-POLITIKÁJA A CARTER-DOKTRÍNÁTÓL A HAJLANDÓK SZÖVETSÉGÉIG 719
LENGYEL Nóra

A NŐ A TÁRSADALOMBAN, A NŐ A TÁRSADALOMÉRT: ESTERHÁZY MÓRICNÉ KÁROLYI MARGIT KÖZÉLETI TEVÉKENYSÉGE 720
LJUBKA Katalin
HÁROM AZ EGYBEN: BRUBAKER „MODELLJE” ÉS A MAGYAR-UKRÁN VISZONYRENDSZER AZ ÚJ UKRÁN OKTATÁSI TÖRVÉNY ÁRNYÉKÁBAN . 721
LŐRINCZ Mónika Mária
A REFORMÁTUS OKTATÁS MEGÚJULÓ HAGYOMÁNYAI 722
MADARÁSZ Fanni
A PROTESTÁCIÓS ESKÜ HAGYOMÁNYA ÉS JELENTŐSÉGE JOHN SPELMAN POLITIKAI ÉRTEKEZÉSÉBEN 723
MAJZIK Dávid
MOKAN-KOMITÉ ELLENÁLLÁSI SZERVEZET SZEREPE A KOMMUNISTA HATALOMÁTVÉTELBEN MISKOLCON 724
Csaba Bence MEZEY
„WINNING THE HEARTS AND MINDS” – THE MALAYAN EMERGENCY AND ITS OUTCOME 725
NAGY Gergely
AZ AMERIKAI EGYESÜLT ÁLLAMOK TERMÉSZETI KIVÉTELESSÉGE – HOGYAN VÁLHATOTT EGY MEZŐGAZDASÁGI ORSZÁG IPARI NAGYHATALOMMÁ? 726
OROSZ Júlia
CSALÁD ÉS/VAGY MUNKA? A KÁRPÁTALJAI MAGYAR NŐK SZEREPVÁLLALÁSAI AZ 50-ES ÉVEK SZOCIALIZMUSÁBAN 727
PAPP Ákos
A SKÓT KIRÁLYSÁG EGYES SAJÁTOS RENDI GYŰLÉSEI: A KONVENCIÓK (1567-1689) 728
PÁZMÁNDI Ágnes
A HABSBURG-OSZMÁN DIPLOMÁCIA ÁTALAKULÁSA A 17. SZÁZADBAN – OSZMÁN KÖVETEK A CSÁSZÁRI UDVARBAN 729
RÁCZ Márk
A MAGYAR IGAZSÁG-ÉS ÉLET PÁRTJÁNAK TÖRTÉNETE 1993-2010 KÖZÖTT 730
ROMBAI Tibor
A NAGY HÁBORÚ HATÁSA AZ UNGVÁRI KIRÁLYI KATOLIKUS FŐGIMNÁZIUM MŰKÖDÉSÉRE 1914-1918 KÖZÖTT 731
SÁRHEGYI Tamás
A KANADAI MAGYARSÁG METANARRATÍVÁI 732
SÁRI Tamás
A PARASZTI TÁRSADALOM SZOCIÁLPOLITIKÁJA 733
SCHVÉD Brigitta Kinga
ANGLIA, MINT A HATALMI EGYENSÚLY ŐRZŐJE CHARLES DAVENANT *AN ESSAY UPON THE BALLANCE OF POWER* (1701) CÍMŰ ÉRTEKEZÉSÉBEN 734
Levente Gabor SZABO
SILK THE DRIVING FORCE OF JAPANESE MODERNIZATION 735
SZABÓ Mátyás
IGAZGATÁSI REFORMOK A NEOABSZOLUTIZMUS KORSZAKÁBAN 736
SZABÓ Regina
FEJJEL A FALNAK? – DONALD J. TRUMP ÉS AZ AMERIKAI-MEXIKÓI HATÁR VÉDELME 737
SZTANCS Gábor

SÁROS VÁRMEGYE TÁRSADALOM- ÉS TÖRTÉNELEMTUDOMÁNYI ÖNREPREZENTÁCIÓJA A DUALIZMUS KÉSEI IDŐSZAKÁBAN 738
TÓTH Balázs
AZ ELIT DEMOKRÁCIÁJA 739
TÓTH Gergely László
RITUÁLIS GYILKOSSÁGOK ÉS EMBERÁLDOZATOK A RÓMAI KÖZTÁRSASÁGBAN 740
UZONYI Anita
ÚJPÉTERY ELEMÉR DIPLOMATA KARRIERÚTJA 741
VÁRNAI Gergely
THE FOREIGN POLICY OF RUSSIA IN EAST-ASIA BETWEEN 1897 AND 1904 742
VÉGH Loretta Vivien
„…TITOKBAN MINDEN SZEBBLELKŰ […] HÖLGY SZERELME." FRIEDRICH ISTVÁN TESTKÉPE A KÉT VILÁGHÁBORÚ KÖZÖTT 743
VERES Tünde
A REGÉCI URADALOM 17. SZÁZAD VÉGI SZÁMADÁSKÖNYVEI 744
ZSIGER Ádám
REINHART KOSELLECK KORAI ANTROPOLÓGIAI NÉZETEI CARL SCHMITT ÁLLAMELMÉLETI FOGALMAINAK KONTEXTUSÁBAN 745

AGRÁRTUDOMÁNYI SZEKCIÓ

AKÁC ÁLLOMÁNY KÜLÖNBÖZŐ ÜLTETÉSI HÁLÓZATAINAK ÖSSZEHASONLÍTÓ ELEMEZÉSE TÉRINFORMATIKAI MÓDSZERREL

ÁBRI Tamás[1], SZABÓ Gergely[2], RÁSÓ János[1]
[1]*Nemzeti Agrárkutatási és Innovációs Központ Erdészeti Tudományos Intézet Ültetvényszerű Fatermesztési Osztály*
[2]*Debreceni Egyetem Természetföldrajzi és Geoinformatikai Tanszék*
abri.tamas@erti.naik.hu

Az utóbbi évtizedekben fokozódó jelleggel tapasztalható szélsőséges klimatikus jellemzők megjelenése, az egyre forróbb és szárazabb nyarak, a szélsőséges hőmérséklet és csapadék előfordulása kedvezőtlenül befolyásolják a faállományaink állapotát.
A klímaváltozással kapcsolatban készült előrejelzések arra utalnak arra, hogy a rövidtávú hatások elsősorban a termőréteg vízháztartási viszonyainak változásán keresztül érvényesülnek a talajhasználatra és a primer biomassza termelésre. A csökkenő termőképesség valódi problémaként jelentkezik a faanyagtermesztésben is, csökkentve a termelés minőségi és mennyiségi paramétereit, az ágazat termelésbiztonságát.
Az ültetvényszerűen termesztett fafajaink esetében a minőségi faalapanyag előállítása érdekében lényeges kérdés a változó környezeti feltételekhez legjobban illeszkedő optimális ültetési hálózat meghatározása.
Hazánk legelterjedtebb honosított fa faja a fehér akác (Robinia pseudoacacia L.). Népszerűségét nagy termőhelyi potenciáljának, talajvédelemben betöltött szerepének (defláció, erózió elleni védelem), fájának sokféle hasznosítási lehetőségének (szerszámfa, tűzifa, szőlőkaró, bútoripar), nagy vitalitásának, bő magtermésének, kiváló vegetatív felújuló tulajdonságának, szabad N-megkötő képességének, továbbá nagy mennyiségű és kiváló minőségű mézének köszönheti.
A Nemzeti Agrárkutatási és Innovációs Központ Erdészeti Tudományos Intézet Ültetvényszerű Fatermesztési Osztálya, a Debrecen 17 E erdőrészletben létrehozott egy akác hálózati kísérletet 2007-ben. A vizsgálat célja hogy a Nyírerdő Zrt. erdőgazdaság által legnagyobb területen ültetett akácfajta (Nyírségi kommersz akác) milyen ültetési hálózatban eredményezi a legnagyobb dendromassza produkciót, illetve ezzel együtt melyik hálózat adja a legjobb minőségű ipari alapanyagot, figyelembe véve, hogy a kísérletet gyenge termőképességű, szélsőségesen száraz termőhelyen létesítették, amely emiatt fokozottabban érzékeny a klímaváltozás kedvezőtlen hatásaira.
Az állományvizsgálatok hagyományos módszerrel az összes faegyed adatainak a felvételezését jelentik, amely nagyon munkaigényes, a nagy kísérleti területből kifolyólag több kutató számára, több napig tartó munkafolyamat. Olyan megoldást keresünk, amellyel rövid idő alatt megfelelő pontosságú információt kaphatunk az egyes hálózatok dendromassza produkciójáról. Kidolgozásunk alatt áll egy térinformatikai felvételezési metodika, amellyel ki szeretnénk váltani a nagy munkaigényes hagyományos állományvizsgálati módszereket.

Kulcsszavak: Klímaváltozás, erdészet, akác, ültetvényszerű fatermesztés, térinformatika

DEVELOPMENT OF A COMPUTER VISION TECHNIQUE FOR EVALUATING CRUMB STRUCTURE IN SPONGE CAKE

AMANI Hanieh[1], BARANYAI László[2], BADAK-KERTI Katalin[1]
PhD-student
[1]*Szent István University, Dep. of Grain and Industrial Crop Technology*
[2]*Szent István University, Dep. of Physics and Automation*
Amani.Hanieh@hallgato.uni-szie.hu

With increased expectations for high-quality bakery products, the need for accurate, fast quality control methods, is growing. Computer vision is a powerful tool which can provide a fast, non-destructive and cost-effective solution for this demand. Computer vision analysis is a method of objectively measuring color patterns in non-uniformly colored surfaces, and also determining other physical features such as image texture, morphological elements and defects. This study was carried out to examine the potential of computer vision system for evaluating effect of the energy content reduction on qualitative changes of color values (colorimetric parameters) and porosity of cake samples. The cakes samples were made in the laboratory according to a standard recipe, and with different energy values (10% and 20% lesser sugar content as compared to the control sample, replacing sugar with Stevia and replacing sugar with Xylitol). Three slices from each sample were cut and image acquisition was performed to extract colorimetric parameters using Image J v1.52 software. Results showed that color and porosity of the cake samples varied by changing energy content and image processing system can be suitable smart sensor for quality assessment of sponge cakes. However, this method needs certainly further research works to improve the validity of this technique for a wide range of bakery products.

Keywords: Color measurement, porosity, computer vision system, energy content

MEZŐGAZDASÁGI EREDETŰ ELFOLYÓVÍZZEL ÖNTÖZÖTT ENERGETIKAI ÜLTETVÉNY NÖVEKEDÉSI ERÉLY VIZSGÁLATA

BAKTI Beatrix
Tudományos munkatárs
Nemzeti Agrárkutatási és Innovációs Központ Erdészeti Tudományos Intézet, Ültetvényszerű Fatermesztési Osztály
Kutatási terület: energetikai ültetvények
bakti.beatrix@erti.naik.hu

A mezőgazdasági technológiai vizek elhelyezése leggyakrabban felszíni vízbefogadókban történik, amely jelentős környezetterhelést okoz. Tekintettel arra, hogy a vízkincs minőségének megőrzése, a talajok terhelésének csökkentése, illetve a víz- és energiatakarékos öntözési módok alkalmazása napjainkban egyre jelentősebb szerepet kap, az Nemzeti Agrárkutatási és Innovációs Központ (NAIK) Erdészeti Tudományos Intézete (ERTI) és az Öntözési és Vízgazdálkodási Önálló Kutatási Osztály (ÖVKI) együttműködésével 2013 áprilisában kísérletet hozott létre, a haltenyésztés során keletkező elfolyó víz energetikai ültetvényekben történő hasznosíthatóságának vizsgálatára, a Szarvas 0153/21-C hrsz-ú területen. A kísérletben két fafaj – nyár és fűz – teljesítményét vizsgáljuk, 3 öntözési kezelés mellett, valamint a rendelkezésre álló öntözővizek mennyiségi és minőségi paramétereit alapul véve elemeztük azoknak az alkalmazott fafajokra gyakorolt hatását. Arra kerestünk választ, hogy kétéves vágásfordulóban melyik tápanyagkezelés, illetve melyik fajta biztosítja a legnagyobb biomasszát és hogy miként változik a talajállapot. A talajállapot minősítését talajfizikai (talajellenállás, talajnedvesség-tartalom, térfogattömeg), talajkémiai (pH (H2O), pH (KCl), szervesanyag-tartalom) és talajbiológiai (földigiliszta egyedszám és biomassza tömeg) paraméterek mérésével végeztük el.

Kulcsszavak: halas elfolyóvíz, öntözés, energetikai ültetvény, biomassza, fűz, nyár

EGYPONTOS NUKLEOTID-POLIMORFIZMUSOK (SNP) HATÁSA MAGYAR NAGYFEHÉR KOCÁK SZAPORODÁSBIOLÓGIAI TULAJDONSÁGAIRA

BALOGH Eszter, KERN László, GÁBOR György, DÁLNOKI Anna Boglárka, RÁTKY József, ZSOLNAI Attila, ANTON István
PhD-hallgató
Nemzeti Agrárkutatási és Innovációs Központ, Állattenyésztési, Takarmányozási és Húsipari Kutatóintézet
Kutatási terület: Magyar nagyfehér és magyar lapály sertések szaporodásbiológiai paramétereinek javítása teljes genom vizsgálattal
balogh.eszter@athk.naik.hu

A magyar nagyfehér hússertés (MNF) fajta kialakulásának kezdete az 1900-as évek elejére tehető, amikor a nagyobb növekedési erélyű fajták iránti kereslet megnőtt. A fajta kialakulásában az angol nagyfehér, a német edelschwein, az angol középfehér és a svéd yorkshire fajták játszottak szerepet. A fajta nemesítése során a tenyésztési célok a következők voltak: a szaporaság (nagy alomlétszám, jó tejtermelő- és malacnevelő képesség), a növekedési erély, a takarmányértékesítés, a szervezeti szilárdság és a húsminőség javítása, valamint az alkalmazkodó- és a stressztűrő képesség növelése. Törzskönyvezése csaknem 100 éves múltra tekint vissza. A fajtát keresztezési programokban, illetve hibrid-előállításban általában anyai vonalként alkalmazzák. Pozitív tulajdonságai ellenére a magyar nagyfehér hússertés jelenleg kevésbé versenyképes, mint a modern hibridek. Ennek oka többek között az alacsonyabb szaporaság lehet. A termelési paraméterek javítása versenyképesebbé teheti a fajtát.
Az elmúlt években a molekuláris genetika gyors fejlődése lehetővé tette a genomvizsgálatok elvégzését az állattenyésztésben is. Az egypontos nukleotid- polimorfizmusok (SNP) tipizálása alapján a teljes genomra kiterjedő összefüggés vizsgálatok (genome-wide associaton study, GWAS) segítségével a sertések szaporodásbiológiai tulajdonságaival kapcsolatban álló lókuszok azonosítása is lehetővé válik.
Vizsgálataink célja olyan SNP-k azonosítása volt, amelyek befolyásolják a kocánkénti élve született malacszámot (TNB) és az alomsúlyt (LWA), a halva született malacok számát (NBD), a 21 napos átlagos alomsúlyt (M21D), valamint a két fialás között eltelt időt (IBL). A 11 telepről, 300 egyedtől begyűjtött vérmintákat a DNS kivonásáig -20°C-on tároltuk. A minták kiválasztásának kritériumai a következők voltak: i.) jó és gyengébb szaporodásbiológiai paraméterekkel rendelkező egyedek ii.) az egész populációra vonatkozó reprezentatív mintavétel.
A DNS tipizálást sertésre kifejlesztett nagy felbontású SNP chippel végeztük (GeneSeek® Genomic Profiler™ High-Density; Illumina Porcine SNP 60K BeadChip), amely 61177 SNP-t tartalmazott. A genotipizálást a Neogen Europe Ltd., (Skócia, Egyesült Királyság) végezte. A kocák reprodukciós adatait és tenyésztési paramétereit a Magyar Fajtatiszta Sertést Tenyésztők Egyesülete által fenntartott adatbázisból gyűjtöttük ki. Az adatok szűrését és SNP-k azonosítását multi-lókusz vegyes modell segítségével végeztük.
Az eredmények publikálása folyamatban van.

Kulcsszavak: magyar nagyfehér hússertés, SNP, genotipizálás, szaporaság

EXPRESSION LEVELS OF AN ASCORBATE PEROXIDASE GENE IN RESPONSE TO SILICATE (SI) IN SALT STRESSED CUCUMIS SATIVUS L.

Oyuntogtokh BAT-ERDENE, Mohammed OTHMAN AHMED, Iman MIRMAZLOUM, Réka OSZLÁNYI, István PAPP, Anita SZEGŐ
Szent István University, Department of Plant Physiology and Plant Biochemistry
oyuntogtokhb@gmail.com

Cucumber (Cucumis sativus L.) is a widely grown vegetable, which has relatively high capacity for Silicon (Si) accumulation. Si is known to be beneficial for a range of crops in alleviating biotic and abiotic stresses, including reduction of impact of some diseases, delaying senescence, improving photosynthesis as well as in promoting growth and yield. Since cucumber is sensitive to various environmental stresses like drought, salinity, low temperature etc., Si application can be a cost effective approach where mitigation of these stresses is advantageous.
Abiotic stresses, also in respect to salinity, cause accumulation of reactive oxygen species (ROS) including hydrogen peroxide H2O2. The tolerance of salt stress is directionally proportional with antioxidant enzyme activities. Ascorbate peroxidase (APX) catalyzes H2O2 dependent oxidation of ascorbic acid in plants, so it serves as a first line of defense against oxidative stress. Thus, the presented study focuses on the effect of silicate on the presence of APX transcript that presumably contributes to tolerance of cucumber against salinity stress as part of the antioxidant defense machinery.
Responses of Cucumis sativus cv. F1 hybrid 'Dirigent' plants were investigated under external sodium chloride (NaCl) and silicate (Si) treatments in a soilless growth system. Four treatments were investigated consisting of a control (Hoagland solution), 1.67 mM Si, 100 mM NaCl and 100mM NaCl with 1.67 mM Si grown in perlite medium in a controlled environment chamber.
An ascorbate peroxidase (APX) gene was selected in silico from the cucumber genome sequence. RNA was prepared using CTAB method from leaves at the 4 leaf growth stage from control, salt-, silicate-and salt+silicate treated plants. mRNA levels were measured by RT-PCR and RT-qPCR. Data showed that the cultivation conditions applied were appropriate and allowed to investigate physiological responses of cucumber plants to the treatments. The APX gene was highly induced by salt treatment, while this effect was effectively mitigated by parallel application of silicate. Silicon alone had a moderate inductive effect on APX gene expression.

Keywords: Cucumis sativus, Silicon, Ascorbate peroxidase, salinity, RT-qPCR

TELEPÜLÉSEK, MINT A REGIONÁLIS HÁLÓZATOK CSOMÓPONTJAI

CSÁNYI Szilvia, HEGEDŰSNÉ DR. BARANYAI Nóra
PhD-hallgató
Pannon Egyetem, Gazdálkodás- és Szervezéstudományok Doktori Iskola
Kutatási terület: Agro-ökonómia, vidékfejlesztés
szilvia.csanyi15@gmail.com

A vidék versenyképességének egyik alapvető feltétele a jól működő együttműködési hálózat. Ennek alapja egy olyan társadalmi és gazdasági kapcsolatrendszer, amelynek feltárása már egy ideje foglalkoztatja a témát kutató szakembereket. A hálózatkutatási módszertan alkalmazása jelentős potenciált rejt magában a regionális folyamatok feltárásában. Többek között lehetőséget nyújt a régión belüli interakciók struktúrájának, illetve azok fejlődésének, átalakulásának időbeni vizsgálatára. A kihívást elsősorban ezen igen bonyolult hálózatokat befolyásoló tényezők komplex vizsgálata jelenti. A korábbi empirikus klaszter vizsgálatok statikus megfigyelést alkalmaztak, míg ma már sokkal inkább a hálózatdinamika kerül előtérbe. A társadalmi hálózat analízis sikerességének szempontjából a gazdaságföldrajznak igen fontos szerep jut. Azonban több elméleti és empirikus kihívás felmerül a gazdaságföldrajz hálózati szempontú analízise során. Többek között az alábbi területeken: regionális innovációs rendszer, agglomerációs gazdaság. Emellett alapvető vita tárgyát képezi, hogy a földrajzi elhelyezkedés vagy pedig a hálózat a mérvadóbb a versenyképesség szempontjából. A regionális lehatárolás sok esetben nehezen értelmezhető, hiszen a hálózat nem egy földrajzi, hanem egy társadalmi jelenség, amely a régió határain átívelhet. Ráadásul dinamikus mivoltából következik, hogy a hálózatban létrejött egyenlőtlen viszonyok változhatnak is. A struktúra és a változások felismerésén túl igen fontos lenne az ezek mögött húzódó okok és következmények feltárása. Illetve annak a kérdésnek a megválaszolása, hogy a hálózati csomópontok (esetünkben a települések) kognitív képessége, a munkaerő-mobilitás, és az innovációt végző/ használó intézmények fejlettsége és egymással való kapcsolata milyen mértékig játszik szerepet a régió versenyképességében. A preferenciális kötődés elméletének nyomán az egyes települések központi vagy perifériális helyzetben vannak a hálózatban. Ezen csomópontok közötti együttműködés, a vállalatokhoz hasonlóan lehet társadalmi vagy kognitív hasonlóságon alapuló. Magának a hálózati pozíciónak pozitív hatása van az innovációs teljesítményre (Giuliani, 2007). Így tehát közvetlen és közvetett kapcsolatoknak és a strukturális lyukaknak kifejezetten nagy jelentősége van az innováció szempontjából (kifejezetten a tudásáramlás tekintetében). További lehetséges válaszokat adhat az ipar dinamikája és a hálózat fejlődése közötti szinergia kutatása (Wal, Boschma, 2008). Módszertan tekintetében a primer (felsorolás-visszahívás) és szekunder (szabadalmi adatok, stratégiai együttműködési és társasvállalati adatbázisok, közös publikációk, Európai Keretprogramok, internet) hálózati adatok használatakor szigorú feltételeknek kell teljesülnie a társadalmi hálózat elemzés hatékonyságának érdekében.
Jelen tanulmány elsődleges célja, hogy a regionális innovációs rendszerek szakirodalmába betekintést nyújtva egy új perspektívát nyújtson, aminek segítségével lehetővé válik a jövőben a primer és szekunder kutatás.

Kulcsszavak: vidékfejlesztés, hálózatok, innováció

Köszönetnyilvánítás
A kutatómunka az EFOP-3.6.3-VEKOP-16-2017-00008 azonosító számú "Innovatív tudományos műhelyek a hazai agrár felsőoktatásban" c. projekt támogatásával készült.

SZELÉNNEL DÚSÍTOTT TEJTERMÉKEK ELŐÁLLÍTÁSA

JUHÁSZNÉ TÓTH Réka, KISS Dóra, NYESTE Erika, CSAPÓ János
PhD-jelölt
Debreceni Egyetem Állattenyésztési Tudományok Doktori Iskola
Debreceni Egyetem Mezőgazdaság-, Élelmiszertudományi és Környezetgazdálkodási Kar, Élelmiszertechnológiai Intézet
Kutatási terület: Élelmiszertudomány, Élelmiszer-előállítás, Tej és tejtermékek, Borászat
tothre@agr.unideb.hu

A szelén jelentősége az elmúlt években jelentősen megnőtt. Számos betegség megelőzésében vesz részt, azonban Magyarország talajai szelénben szegények, ezért szükségünk van a pótlásra. A fogyasztó szempontjából az a legegyszerűbb, ha az alapélelmiszerekkel viszi be a szelént szervezetébe. Kutatásunkban magas szeléntartalmú tejből állítunk elő különböző tejtermékeket.
Egy Hajdú-Bihar megyei tehenészettel dolgozunk együtt kísérleteink során. Szerettük volna ipari körülmények között intenzív tejelő fajtával beállítani az etetési kísérletet, így hat második laktációs holstein-fríz tehénre esett a választásunk. Szelénes élesztőből és kukoricadarából premixet készítettünk, melyet 1; 2; 4; 6 mg dózisban adagoltunk naponta az állatok takarmányára. Az egyedi etetést úgy oldottuk meg, hogy a kísérlet ideje alatt a szarvasmarhák az elletőben elkülönítve kapták a szokásos takarmányt és a szelénes kiegészítőt. A tejből hetente mintát vettünk és a mérésig fagyasztva tároltuk. A mérés ICP-MS készülékkel történt tömény savas roncsolás után. A tej szeléntartalma a kontroll időszakban 52,42 µg/kg volt, a kezelések hatására emelkedett: már 1 mg kiegészítéskor 99,21 µg/kg, 4 mg szelén adagolásával pedig 128,26 µg/kg értékeket mértünk.
A tejterméket a kontroll tejből és két kezelés alkalmával vett tejekből készítettük a Debreceni Egyetem Élelmiszertechnológiai Intézetének tejüzemében. A teljesség igénye nélkül készült például kefir, joghurt, sajt és túró. A mérések ugyanúgy történtek, mint a tej esetében. A mintákat HNO3-mal és H2O2-dal roncsoltuk blokkroncsolóban, majd ICP-MS-sel mértük.
Méréseink szerint az általunk előállított tej és tejtermékek megfelelőek lehetnek a lakosság szelénbevitelének fedezésére.
További kutatásunkban szeretnénk modellezni a szelén kiürülését a szarvasmarhák szervezetéből, ajánlást dolgoznánk ki a tejtermékek fogyasztására, valamint szeretnénk vizsgálni a hulladékként keletkezett tejsavó élelmiszeripari felhasználhatóságát.

Kulcsszavak: szelén, takarmányozás, szarvasmarha, funkcionális élelmiszer, tej, tejtermékek

EGY TEJELŐ SZARVASMARHA TELEP IVARDETERMINÁLT SPERMA FELHASZNÁLÁSÁNAK ELEMZÉSE

FALUDI Gergely[1], DR. POLGÁR J. Péter[2], DR. BENE Szabolcs[3]
PhD-hallgató
[1]*Pannon Egyetem, Festetics Doktori Iskola*
[2]*Pannon Egyetem, Állattudományi Tanszék*
[3]*Pannon Egyetem Georgikon Kar*
Kutatási terület: Szarvasmarha tenyésztés
faludi.gergely@georgikon.hu

A szaporodásbiológia a tejelő szarvasmarha tenyésztés egyik meghatározó eleme, eredményessége hosszú távon meghatározza a termelés sikerességet. A tenyésztők érdeke hogy minél több és jobb genetikai hátérrel rendelkező utód szülessen, amelyek majd felülmúlják a szülői generációkat termelésben. A tejelő tehenészetekben a cél első sorban a minél nagyobb számú nőivarú utód. Ezzel bővül a szelekciós alap, és a nőivarú szaporulat egy része értékesíthetővé válik.

Napjainkban az állattenyésztésben egyre inkább a mindennapi gyakorlat részévé válnak a különböző biotechnológiai beavatkozások. Az egyik legelterjedtebb ilyen gyakorlati eljárás a mesterséges termékenyítés során ivardeterminált sperma felhasználása. Ez az eljárás közel 90%-os pontossággal lehetővé teszi a születő utód nemének meghatározását (Seidel et al.,1999; Tubman et al. 2004). Ennek a típusú termékenyítő anyagnak az ára magasabb, fertilitása azonban alacsonyabb lehet, ezért annak optimális felhasználása is fontos szempont. Ezekből a tényezőkből fakadóan ezt az eljárást elsősorban üsző termékenyítéseknél használják, és az itt is legtöbbször csak az első két termékenyítés során ajánlatos (Healy et al.,2013).

Az ivardeterminált sperma fertilitás csökkenésének pontos okait napjainkban is kutatják, mivel ezek kiküszöbölése az ivardeterminált sperma szélesebb körű felhasználását tenné lehetővé. Sok esetben tapasztalunk különbséget a bikák között is, illetve a technológiai körülmények is megszabják termékenyítések sikerességét (Seidel et al.,1999; Seidel & Schenk, 2008; Blondin et al. 2009). Schenk et al. 2009. kísérletei alapján valószínűsíthető, hogy a jelenleg a gyakorlatban használt 2*106 sperma szám mellett a szexált spermával történt sikeres termékenyítések száma a normál mesterséges termékenyítő anyaggal sikeres termékenyítések számának 70-80%-a.

Kutatatásunk során egy ezernél nagyobb fejt létszámú holstein-fríz tehenészet szaporodásbiológiai adatait dolgoztuk fel. Ez a tehenészet jelenleg a Magyarországon található egyik legmodernebb technológiájú és legmagasabb termelési színvonalú telep. Célkitűzésünk az volt, hogy képet alkossunk egy intenzív tejelő tehenészet szexált sperma felhasználásának hatékonyságáról és az azt befolyásoló tényezőkről.

Kulcsszavak: szarvasmarha, szaporodásbiológia, szexált sperma, ivardeterminált, mesterséges termékenyítés

ÉHEZÉS VS. REJTETT ÉHSÉG

FRÓNA Dániel
PhD-hallgató
Debreceni Egyetem, Gazdaságtudományi Kar, Ágazati Gazdaságtan és Módszertani Intézet
Kutatási terület: Élelmezésbiztonság
frona.daniel@econ.unideb.hu

A primer szektor alapjait képző mezőgazdaság, erdészet, halászat globális, európai és hazai szinten is a gazdaság és társadalom szerves alkotóelemei. A környezeti terhelés és a túlzott mértkében felhasznált természeti erőforrások globális méreteket öltöttek. A természeti erőforrások szűkösségét figyelembe kell venni, így ezeknek a szektoroknak is úgy kell termelniük, hogy a fogyasztói igényeket a lehető legkisebb környezeti terhelés mellett elégítsék ki. Az emberiség létszámának gyarapodása soha nem látott léptékben növekszik, melynek során folyamatosan használja fel a környezetében lévő természeti erőforrásokat. A próbámat az okozza, hogy ezen erőforrások felhasználása olyan mértékben történik meg, hogy azok természetes úton, ilyen rövid idő alatt nem tudnak újra termelődni. Az élelmezésbiztonság fontosságával és kérdésével már több, mint 40 éve foglalkozik a tudomány. A szakirodalmi előrejelzések és kutatások szerint, ha a népesség ilyen ütemben gyarapszik tovább, 2050-re 30%-os növekedést fog elérni, ami 9 milliárd embert jelent. Ezzel párhuzamosan a bolygó népességének döntő hányada (70%-a) városokban fog lakni, ami újabb területeket fog elvonni a természetes élőhelyektől. Ahogyan növekszik a népesség, globalizálódik a világ, úgy az étrendekben és az étkezési szokásokban is változás fog beállni. A fogyasztási szokások és kereslet egyre inkább eltolódnak a magasabb hozzáadott-értékű élelmiszerek irányba. Ezen élelmiszerek iránti igény fokozatos növekedése várható. Ebből adódóan a népességnövekedés és az étrendek változása komoly kihívás elé állítja mezőgazdaságot. Jelenleg 7,6 milliárd embert kell táplálni, viszont hamarosan – ahogyan az előrejelzések is mutatják – 9 milliárd ember megfelelő mennyiségű és minőségi élelmiszer ellátottságát kell megoldani. Jenleg a Föld még képes megfelelő mennyiségű élelmiszerrel ellátni a lakosokat. A gondok az egyes társadalmi csoportok jövedelem különbségéből és az élelmiszer globális elosztásából fakadnak. A globális népesség csaknem egyharmada, 2,3 milliárd ember túlsúlyos, melyből közel 700 millió elhízott. Az adatok szerint – a globalizáció robbanásszerű jelenléte ellenére – a korábban említettek függvényében még mindig 0,8 milliárd éhezik. Ezáltal egy fura paradoxon is megjelenik, miszerint egy adott régió vagy ország területén belül egyszerre létezik az alultápláltság és a túltápláltság jelensége is. Ezen jelenség mellett megfigyelhető az úgynevezett „rejtett éhség” fogalma, ahol is az egyén nem kalóriahiányban, hanem mikrotápanyag-hiányban szenved, ami megfelelő mennyiségű vitamin, ásványi anyag és nyomelem hiányt jelent. A mezőgazdaságnak és a termelőknek szembe kell nézniük olyan régi és új kihívásokkal, melyek megoldásához elengedhetetlenek a technikai újítások, módszerek és vívmányok felhasználása. A jövő nagy kihívása lesz, hogy a Föld egyre növekvő népességét megfelelő mennyiségű élelmiszer előállítása mellett a megfelelő minőségi szintet is biztosítani tudjuk.

Kulcsszavak: rejtett éhség, élelmezésbiztonság, népességnövekedés, mezőgazdaság

HÚSOK MINŐSÉG MEGŐRZÉSI IDEJÉNEK NÖVELÉSE ÚJ TECHNOLÓGIÁK SEGÍTSÉGÉVEL ÉS ENNEK HATÁSAI A TÁPLÁLKOZÁSTUDOMÁNYRA

HAJDÚ Péter
MSc-hallgató
Debreceni Egyetem Általános Orvostudományi Kar
Kutatási terület: Táplálkozás-, élelmiszertudomány, termékfejlesztés
peterhajdup@gmail.com

Magyarországon számos klasszikus tartósító eljárás ismeretes, többek között a füstölés, sózás, magas hőmérséklet használata vagy zsírban tárolás. Azonban a technológia fejlődésével létrejöttek új technológiák, amik illeszkednek a fogyasztók igényeihez, ilyenek az UV-sterilizálás, pasztőrözés, szuvidálás vagy a tindallozás. Az utóbbit még élelmiszerek sterilizálása nem alkalmazták.
Kutatásom alapvető célkitűzése az volt, hogy megvizsgáljam, alacsony hőmérsékleten (75°C), tindallozás segítségével lehetséges-e a teljes csíramentesség.
További célkitűzés, hogy a tindálozott húsok szobahőmérsékleten (22°C) 1 évig is eltarthatóak legyenek. A hőkezelés után a húsok forgalmazásakor és szállításakor a hűtő kocsik és szekrények szükségtelenek, nem utolsósorban a húsok beltartalmi és íz értékei is kevésbé csökkenhetnek alacsony hőmérséklet alkalmazásával. Alacsony hőmérséklet segítségével új innovatív eljárást alkossak, mely nagyipari felhasználás során is alkalmazható megfelelő eredményekkel.
Tindallozás során a vadhúsokat használtam alapanyagként. Kezdetben 75°C-on kezeltem 15 órán keresztül, majd hogy a spórák szaporodását elősegítsem 4 órán keresztül 40°C-on inkubáltam. A megmaradt spórákból vegetatív formák fejlődhetnek ki, melyek ismételt hőkezelés után elpusztíthatóak, ezért 1 órán keresztül 60°C-on, majd 40°C-on 4 órán keresztül hőkezeltem. Továbbá hogy a húsok teljes mértékben sterilek legyenek újból kezelést kaptak 15 órán keresztül 75°C-on.
Mikrobiológiai leoltásokat követően a minták teljesen csíramentesek, és ezáltal megőrizték sterilitásuk 8 hónapon keresztül szobahőmérsékletes (22°C) tárolás során. Két hónap elteltével 3 darab mintát 1 hétig 40°C-on inkubáltam, hogy ezzel is elősegítsem a spórák vegetatív formáinak kifejlődését. Azonban 1 hét után sem találtunk mikrobiális elváltozást.
A kutatás bebizonyította, hogy a vadhúsok alacsony hőmérsékleten való hőkezelése által lehetséges teljes csíramenteséget elérni, ezzel is törekedve a fenntarthatóságra. Azonban, hogy a fenntarthatóságot növeljük, mindenféleképpen szükséges a 75°C-os hőkezelés fázisának az idejét minimálisra csökkenteni, ahol a húsok még megtartják a teljes csíramentesség állapotát.

Kulcsszavak: Táplálkozástudomány, élelmiszertudomány, prevenció, termékfejlesztés

ÚJRAERDŐSÍTÉS HATÁSA A TALAJ SZÁNTOTT RÉTEGÉNEK (0-20 CM) TULAJDONSÁGAIRA, EGYKORI SZÁNTÓFÖLDI MŰTRÁGYÁZÁSI TARTAMKÍSÉRLETI TERÜLETEN

HARTA István[1], SIMON Barbara[2], VINOGRADOV Szergej[3], WINKLER Dániel[4]
[1]Phd-hallgató
[2,3,4]Egyetemi docens
[1]Szent István Egyetem, Környezettudományi Doktori Iskola,
[2]Szent István Egyetem, Mezőgazdaság- és Környezettudományi Kar, Környezettudományi Intézet
[3]Szent István Egyetem, Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar, Közgazdaságtudományi, Jogi és Módszertani Intézet
[4]Soproni Egyetem, Erdőmérnöki Kar, Vadgazdálkodási és Gerinces Állattani Intézet
Kutatási terület: [1]Hosszantartó műtrágyázás utóhatása akác- és tölgyerdőre, valamint a talaj tulajdonságaira; [2]A talaj biológiai aktivitása (elsősorban földigiliszták) és a talaj szervesanyagának mennyiségi és minőségi összefüggéseinek vizsgálata; [3]Diplomás pályakövetés, a vállalkozói hajlandóság mérése a felsőoktatási hallgatók körében, szántóföldek közgazdasági értékelése; [4]Madárközösségek ökológiája, bioakusztika, talajfaunisztikai vizsgálatok (Collembola).
[1]hartaistvan1990@gmail.com, [2]simon.barbara@mkk.szie.hu, [3]vinogradov.szergej@gtk.szie.hu, [4]winkler.daniel@uni-sopron.hu

Gödöllőn, 1972-ben műtrágyázási kísérletet állítottak be, hogy nyomon kövessék a kijuttatott műtrágyák növényekre és talajra gyakorolt hatását. A négy szakaszból, 12 blokkból és 240 parcellából álló kísérletekben egy kontrollt és négy növekvő mennyiségű műtrágyakezelést alkalmaztak, ismétlésekben. Az intenzív műtrágyázás hatásának kutatását aztán fokozatosan váltották fel a környezetvédelmi vizsgálatok. Így talajjavító meszezés és szervestrágyázás alkalmazására, majd félintenzív és extenzív növénytermesztésre rendezték át a kísérletet. 1998-ban a kísérlet nagy részét megszüntették, az „A" szakaszra pedig agrárerdő állományt telepítettek kocsánytalan tölgy (Quercus petraea) fafajjal. Jelenlegi kutatásainkban az erdősítés hatásait vizsgáljuk a talaj tápanyagforgalmára. A kísérleti terület lösszel kevert homokon kialakult rozsdabarna erdőtalajon helyezkedik el. A homok fizikai féleségű (KA=28) és karbonát-mentes (CaCO3=0%) feltalaj (0-20 cm) 1972-ben savanyú kémhatással (pHKCl=5,0), alacsony humusztartalommal (H%=1,5%), gyenge foszfor- (AL-P2O5=32 mg/kg), közepes káliumellátottsággal (AL-K2O=120 mg/kg) volt jellemezhető. Az intenzív műtrágyaadagok hatására a talaj kémhatása nagymértékben csökkent, amit a későbbi meszezés megemelt. A nagyobb műtrágyaadagokkal összhangban a nitrogén-, foszfor- és káliumellátottság jelentősen megnőtt, a humusztartalom az évek alatt lecsökkent. Jelenlegi vizsgálatainkhoz 2017 októberében vettünk talajmintákat, a 0-20 cm-es rétegből, kezelésenként három ismétlésben. Az eredményeket az ugyanazon parcellákról a telepítés előtt (1997) gyűjtött talajminták eredményeivel vetettük össze. A háromtényezős varianciaanalízis alapján a pHKCl az erdősítés következtében nem változott jelentősen, a meszezés és a korábbi műtrágyázás hatásai azonban még kimutathatók. A humusztartalom jelentősen emelkedett a 20 évnyi erdőborítottság hatására. Az AL-oldható foszfortartalom az erdősítés hatására csökkent, de a korábbi műtrágyakezelések hatása még érzékelhető. Az AL-oldható káliumtartalom esetében a tendencia hasonló, azonban a meszezésnek is szignifikáns hatása van. A KCl-oldható ammónium-tartalom különbségeiben a meszezésnek és műtrágyázásnak van hatása, míg a nitrát-tartalom a két mintavétel között eltelt idő alatt jelentősen lecsökkent.

Kulcsszavak: agrárerdő, műtrágyázás, tápanyag-gazdálkodás, tartamkísérlet, utóhatás

A TEJ, MINT FUNKCIONÁLIS ÉLELMISZER- AZ ANTIOXIDÁNS TARTALOM NÖVELÉSÉNEK LEHETŐSÉGEI

HERNÁDI Noémi
MSc-hallgató
Kaposvári Egyetem, Agrár- és Környezettudományi Kar, Takarmányozástani Tanszék
Kutatási terület: Tejelő szarvasmarha tenyésztés
hernadi.noemi93@gmail.com

A fejlett világban nagyon sokan szenvednek a szabadgyökökkel összefüggésbe hozható, civilizációs betegségekben. A halálos kimenetelű daganatos megbetegedések száma az elmúlt 50 évben 148 %-kal nőtt, illetve a keringési betegségek száma is emelkedett 113%-kal. A tudatos életmód térhódításával egyre többen ismerik meg a magas antioxidáns tartalmú élelmiszerek fogyasztásának előnyeit. A megnövelt antioxidáns tartalmú takarmánnyal előállított funkcionális élelmiszer válasz lehet az élelmiszeripari tendenciák változására, segítséget nyújthat a szabadgyökök által okozott betegségek megelőzésében. A tejzsír A- és E-vitamin tartalma által a tej fogyasztása hozzájárul az antioxidáns rendszer védelméhez.
Két nagyüzemi szarvasmarhatartó gazdaságban végeztem kísérleteteket Holstein-fríz tehenekkel. Az egyik telep bio-státuszú, a másik konvencionális. A kontroll csoport a korábban kapott TMR-t fogyasztotta, míg a kísérleti csoport takarmányába bekevertük a tesztelni kívánt, magas antioxidáns tartalmú komponenst.
Etetési kísérletenként három tej-mintavétel történt. Egyes kísérletek során vérmintákat is készítettünk, hogy megállapítsuk, meddig jutnak az antioxidáns hatású anyagok a szarvasmarha szervezetében. A minták teljes antioxidáns kapacitásának (TAC) meghatározásához legmegfelelőbbnek két módszer mutatkozott: a CUPRAC és a FRAP.
Az első (hántolt alakor búza) etetési kísérlet során a takarmány antioxidáns tartalmának változását szorosan követte a tej antioxidáns szintjének változása.
Takarmányanalitikai vizsgálataink eredményének birtokában olajipari- és zöldség-feldolgozási melléktermékekkel (napraforgó pogácsa, sütőtök velő, szőlőhéj dara) kísérleteztünk a továbbiakban. Ezekből a tejmintákból az E-vitamin különböző izomerjeit is megvizsgáltuk (α; β; γ; δ-tokoferol). A tej α-tokoferol tartalmában, a konvencionális gazdaság kísérleti csoportjánál enyhe növekedés mutatkozott. Gyenge, pozitív összefüggést kaptunk a TAC és az E-vitamin izomerjei között, a különféle tokoferol-izomerek szintén együtt mozogtak a tejben.
A sütőtök velő etetéssel az A-vitamin és a β-karotin tejbe történő szekrécióját tanulmányoztuk. A tejminták A-vitamin, valamint β-karotin-tartalma között közepesen szoros korrelációt mértünk.
A konvencionális telepen, egy magas E-vitamin + szerves Se tartalmú premixet vizsgáltunk. Az E-vitamin α-tokoferol-acetát (szervetlen) molekula formájában volt jelen. Az etetett premix hatására növekedett a tejminták TAC értéke.
A következő etetési kísérletben kiugróan magas TAC-értékű, a humán gyógyászatból már jól ismert máriatövismag- és homoktövismag-pelletek keverékét vizsgáltuk. A TAC sem a vérben sem a tejben nem változott. Sem kezelés, sem pedig időbeni hatást nem lehetett kimutatni. Nem találtunk összefüggést a TAC vérben, illetve tejben mért abszolút, illetve a relatív értékei között sem.

Kulcsszavak: antioxidáns, szarvasmarha, tej, E-vitamin

A KOLOSZTRUM ITATÁS TECHNOLÓGIÁJÁNAK HATÁSA A BORJAK EGÉSZSÉGÉRE

HERNÁDI Noémi
MSc-hallgató
Kaposvári Egyetem, Agrár- és Környezettudományi Kar, Takarmányozástani Tanszék
Kutatási terület: Tejelő szarvasmarha tenyésztés
hernadi.noemi93@gmail.com

A Holstein Fríz fajta kialakítása során a szakemberek a legmodernebb eszközöket alkalmazták. A fajta szelekciójának legfőbb célja a lehető legnagyobb tejtermelés elérése, azonban nem felejthetjük el, hogy hosszú hasznos élettartamú, magas színvonalon termelő egészséges állományt csak akkor tudunk kialakítani, ha megalapozzuk okszerű, minden igényt kiszolgáló borjúkori neveléssel. Az újszülött borjak az embrionális sajátosságaiknak köszönhetően a magzati élet során anyjuktól nem szereznek passzív immunitást, az aktív immunitásuk pedig még nem alakul ki, tehát egy nagyon érzékeny időszakon mennek keresztül. Az anyai immunanyagokat a borjú az első kolosztrumfelvételkor kapja meg. Ismert tény, hogy az elléstől eltelt idővel arányosan csökken a tehén kolosztrumának ellenanyag tartalma, illetve csökken a borjú bélhámjának ellenanyag áteresztő képessége (closure). Versenyt kell futnunk az idővel, hogy minél hamarabb, minél több, a lehető legjobb minőségű kolosztrummal lássuk el a borjút, ezzel biztosítva a megfelelő passzív immunitást. Csökkentenünk kell annak a lehetőségét, hogy patogén baktériumok fertőzzék a borjú emésztőtraktusát, illetve növelnünk kell a kolosztrumban található immunanyagok hasznosíthatóságát, erre kiváló lehetőséget nyújt a pasztőrözés. Kísérletünk során megpróbáltunk kidolgozni egy olyan, a telepi körülmények között is használható kolosztrum menedzsmentet, amely biztosítja a jövőben az egészséges borjakat, általuk a jövőbeni gazdaságosan termelő állományt. Vizsgáltuk többször ellett tehenek esetén a kolosztrum ellenanyag koncentrációjának Brix% -ban kifejezett értékének változását az elléstől eltelt idő függvényében. Mértük a kolosztrum ellenanyagtartalmának változását a pasztőrözés és a fagyasztás hatására. Vizsgáltuk a borjú első kolosztrum itatási időpontjának és a pasztőrözésnek a hatását a 48 órás borjú vérszérum ellenanyag szintjére. Továbbiakban hosszú távú vizsgálatként mértük az első kolosztrum itatás időpontjának és a pasztőrözésnek a hatását az itatásos borjú betegnapjainak számára, ezáltal az általános egészségügyi állapotára. Egy csoport esetén föcstej helyett, kolosztum készítményt használtunk, azzal a céllal, hogy megállapítsuk, a kereskedelmi forgalomban kapható föcstej készítmények milyen hatékonysággal használhatóak fel a kolosztrum menedzsment során. Kísérletünkben az idő előrehaladtával a tehenek egyedi kolosztrum ellenanyag szintje átlagosan 12 óra alatt az elléskori érték 65%-ára, 24 óra alatt 30%-ára csökkent. A borjak vérszérum ellenanyag mennyisége arányosan csökkent, minél később kapták az első itatást, egészségügyi státuszuk is ezzel párhuzamosan romlott. A pasztőrözés és az azt követő fagyasztás hatására kis mértékben csökkent a kolosztrum ellenanyag tartalma, ennek ellenére a borjak szérum immunglobulin koncentrációja növekedett. A pasztőrözött kolosztrummal itatott borjak betegnapjainak száma jelentősen alacsonyabb volt a nem pasztőrözött tejet kapó csoportéhoz képest.

Kulcsszavak: kolosztrum, szarvasmarha, immunglobulin, pasztőrözés

N MŰTRÁGYÁZÁS ÉS AZ ÉVJÁRAT HATÁSA A RENFOR (FAO 320) KUKORICA HIBRID BELTARTALMI ÉRTÉKEIRE

HORVÁTH Éva
PhD-hallgató
Debreceni Egyetem, Mezőgazdaság-, Élelmiszertudományi és Környezetgazdálkodási Kar Földhasznosítási, Műszaki és Területfejlesztési Intézet
horvath.eva@agr.unideb.hu

DR. KITH Károly
Tudományos segédmunkatárs
Debreceni Egyetem, Mezőgazdaság-, Élelmiszertudományi és Környezetgazdálkodási Kar Földhasznosítási, Műszaki és Területfejlesztési Intézet

DR. SZÉLES Adrienn
Egyetemi docens
Debreceni Egyetem, Mezőgazdaság-, Élelmiszertudományi és Környezetgazdálkodási Kar Földhasznosítási, Műszaki és Területfejlesztési Intézet

A kukoricát ma már szinte az egész világon termesztik, az egyik legfontosabb növény. Sokrétűen felhasználható, ezért a végtermék hasznosítási iránya szempontjából a hozam mellett fontos a megfelelő minőség elérése. Vizsgálatainkat a Debreceni Egyetem Látóképi Kísérleti Telepén végeztük, alföldi mészlepedékes csernozjom talajon, sávos elrendezésű kisparcellás tartamkísérletben. Három évben (2016, 2017 és 2018) elemeztük a tenyészidőszak klimatikus tényezőinek és a N műtrágya hatását a kukorica beltartalmi (keményítő, fehérje és olaj) értékeire. A kísérletben műtrágyázás nélküli (kontroll) kezelés mellett a tavaszi alaptrágyaként kijuttatott 60 és 120 kg N ha-1 dózist V6 és V12 fenofázisban további +30 és +30 kg N ha-1 követte. A betakarítást követően a beltartalmi értékeket a Foss-Infratec 1241 Grain analyzerrel határoztuk meg.
A kukoricaszem olajtartalma három év átlagában 4,57 g(100g sza.)-1 és 5,27 g(100g sza.)-1 érték között alakult. A csapadékos 2016. évben a legmagasabb érték az A_120 kezelésben volt, ami a műtrágyadózisok növekedésével enyhe csökkenést mutatott. A legalacsonyabb értéket, a V12_180 kezelésben mértük, amely azonban szignifikánsan nem igazolt. 2017-ben a legalacsonyabb olajtartalmat (4,75 g(100g sza.)-1) az A_60 kezelésben, míg a legmagasabbat (5,27 g(100g sza.)-1) a V12_180 kezelésben mértük. A két szélsőérték szignifikánsan különbözött egymástól. Megállapítható, hogy a műtrágyázás kismértékben befolyásolta a kukorica olajtartalmát. Az olajtartalom alakulására az évjárat is nagy hatással volt. A fehérjetartalom három év átlagában 6,97 g(100g sza.)-1 és 9,86 g(100g sza.)-1 között változott. 2016. évben a legalacsonyabb értéket (7,39 g(100g sza.)-1) a kontroll-kezelésben kaptuk, amely statisztikailag is jól elkülönült a többi műtrágya-kezeléstől. A legmagasabb (9,65 g(100g sza.)-1.) értéket a V12_180 kezelés biztosította, amely statisztikailag is igazolható különbséget mutatott. A Duncan teszt az elemzés során három csoportot különített el 2017-ben. A legalacsonyabb értéket (6,97 g(100g sza.)-1) a kontroll-kezelésben mértük, amely különbözött ($P<0,05$) a 2. és 3. csoportba sorolt műtrágya-kezelésektől. A legmagasabb fehérjetartalmat a V12_180 kezelés eredményezte ($P<0,05$). 2018. évben a legmagasabb értéket (9,30 g g(100g sza.)-1) a V12_180 kezelés biztosította, azonban a statisztikailag igazolható legnagyobb szignifikáns különbség már a V6_150 kezelésben kimutatható volt. Összességében megállapítható, hogy a műtrágyadózis növelés hatására a fehérjetartalom lineáris növekedést mutatott. A keményítőtartalom három év átlagában 70,81 g(100g sza.)-1és 76,25 g(100g sza.)-1 érték között változott. 2016-ban a legmagasabb értéket (74,85 g(100g

sza.)-1) a kontroll-kezelés biztosította, amely jelentősen eltért ($P<0,05$) a többi műtrágya-kezeléstől. 2017-ben a legalacsonyabb keményítőtartalmat (70,8 g (100g sza.)-1) a V12_180 kezelésben kaptuk, amely a Duncan teszt alapján is jól elkülönült a többi műtrágya-kezeléstől. 2018-ban 75,21 g (100g sza.)-1 volt az átlagos keményítőtartalom. Ebben az évben azonban nem volt kimutatható statisztikailag igazolható szignifikáns különbség a műtrágya-kezelések között. Összességében megállapítható, hogy a műtrágyadózisok növelésével a keményítőtartalom csökkenést eredményezett.

Kulcsszavak: kukorica, N műtrágyázás, fehérje, olaj, keményítő

REDUCING THE NEGATIVE EFFECTS OF HEAT STRESS WITH SPECIFIC NUTRITIONAL TOOLS IN IMPROVED PIGS

Márta HORVÁTH
PhD-student
University of Debrecen, Faculty of Agricultural and Food Sciences and Environmental Management, Department of Animal Nutrition and Food Biotechnology
Research area: Reducing the negative effects of heat stress in ducks
mhorvath@agr.unideb.hu

László BABINSZKY
Professor
University of Debrecen, Faculty of Agricultural and Food Sciences and Environmental Management, Department of Animal Nutrition and Food Biotechnology
babinszky@agr.unideb.hu

The aim of the review is to summarize the latest scientific findings on the negative effects of heat stress on swine production and how to mitigate them with specific nutritional tools.
Climate change has negative effects on animal production not only in the tropics but also worldwide. For the economic production it is necessary to use indoor, intensive production methods with intensive nutrition and concentrated nutrient content beside the environmental temperature being equal to the animal's thermoneutral zone.
The results and practice experiences show that high environmental temperature (above upper critical temperature) cause heat stress and has negative effects on the health status and production of pigs. Heat stress may change the energy and nutrient metabolism, the antioxidant status and the resistance capacity of pigs. The production parameters are also altered (e.g. decreased feed intake, lower weight gain and changed meat composition and quality).
Increased amount of free radicals are formed during the biosynthetic processes in cells under heat stress, which are eliminated during an effective and complex cascade process. This is called the three level antioxidant defence system. The first is the so-called direct enzymatic pathway which includes the neutralization of oxygen central free radicals. The second includes detoxification and recovery reactions of small molecule antioxidants. The third comes into action when the damage is done and these damaged systems (proteins, DNA) have to be eliminated from the organism by chaperons or DNA repair enzymes.
Exogenous antioxidants, such as vitamins and micro minerals must be provided from exogenous sources, mostly by nutrition to mitigate these adverse effects. Based on the recent review it can be concluded that increased amount (above requirements) of vitamins (A, E, C) and minerals (Se, Zn, Fe, Co, Mn) in the pigs diet can decrease the free radical formation and improve performance under heat stress. The antioxidant properties of vitamins and minerals are more sufficient in combination than separately because of the interactions.

Keywords: heat stress, pigs, vitamins and minerals, nutrition

MAGYAR VIDÉK A HATÁROKON TÚL: HARGITA MEGYE VIDÉKGAZDASÁGA

KAPÁS György Ádám
MA-hallgató
Szent István Egyetem, Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar
Kutatási terület: Térségfejlesztés, agrárgazdaság
hukapas@gmail.com

Kutatásom tárgyának alapjául azt a vizsgálati célt fogalmaztam meg magamban, hogy megvizsgáljam egy határon túli, többségében magyar lakta térség fontosabb társadalmi jellemzőit, valamint mezőgazdaságát a közöttük fennálló, elválaszthatatlan, egymást kölcsönösen befolyásoló tényezők és hatások komplex elemzésével kiegészülve. Kutatási területemnek a Székelyföldön elhelyezkedő Hargita megyét választottam.
Egy vidéki vonásokat hordozó térség társadalmát mindig is nagyban meghatározta a mezőgazdaság és a benne lezajló folyamatok. Elmondhatom, hogy a társadalomfejlesztés, a térségfejlesztés a helyi viszonyokhoz alkalmazkodó agrárfejlesztés nélkül kevés eséllyel hozhat áttörő eredményeket. Ahhoz, hogy a jövőben a közösen megfogalmazott célok e területeket érintően beteljesüljenek, ezt a fejlesztési háromszöget, úgy gondolom, együttesen kell kezelni.
Ugyanakkor a társadalomban lezajló változásokat olyan külső hatások is jelentősen befolyásolják, mint a globalizáció fogalma alatt, jelenleg zajló világtrend. Ez a jövőben elkerülhetetlenül fogja folyamatosan elérni a fejlesztésre szoruló területeket. Ha ezek a területek nincsenek felkészülve erre a külső hatásra, a leszakadás csak fokozódni fog, mely a jövőben jelentős társadalmi problémákat és feszültségeket okozhat.
Hargita megyében a magyar társadalmi hagyományok erős közösségteremtő erővel bírnak, mely alapul tud szolgálni egy sikeres térségfejlesztéshez. Úgy gondolom, hogy fontos a hagyományok előtérbe helyezése és lehetőségeinek kihasználása, amikor fejlesztésben gondolkodunk.
Kutatási anyagom egy nagyobb volumenű munka kezdete, melyben megvizsgáltam Hargita megye fontosabb társadalmi mutatóit, valamint agrárgazdaságát.
Kutatási módszernek primer és szekunder vizsgálatokat választottam. Primer kutatásom személyes interjúk keretében zajlott a térségi Mezőgazdasági Igazgatóság egyik vezető beosztású személyével, a Vidékfejlesztési Egyesület elnökével és a mezőgazdasági támogatásokat kifizető ügynökség elnökével. Szekunder kutatásomban pedig nemzeti és nemzetközi statisztikai adatbázisokra hagyatkoztam.
Véleményem szerint a jelen kutatási eredmények alapul szolgálnak egy általános helyzetkép feltárására a térségben, melyet felhasználva és kiegészítve a jövőben sikeres fejlesztéseket lehet végrehajtani Hargita megye vidékgazdaságában!

Kulcsszavak: Hargita megye, vidékgazdaság, térségfejlesztés, agrárgazdaság

A BALATON EZÜSTKÁRÁSZ (CARASSIUS AURATUS GIBELIO) ÁLLOMÁNYÁNAK GENETIKAI DIVERZITÁS VIZSGÁLATA MITOKONDRIÁLIS GENOMI VIZSGÁLATOK ALAPJÁN

KESZTE Szilvia, TÓTH-IHÁSZ Katalin, BALOGH Réka Enikő, DR. FERINCZ Árpád, DR. STASZNYI Ádám, DR. URBÁNYI Béla, DR. KOVÁCS Balázs
PhD-hallgató
Szent István Egyetem, Mezőgazdaság- és Környezettudományi Kar, Halgazdálkodási Tanszék
Kutatási terület: Molekuláris módszerek fejlesztése közösségi és gazdasági jelentőségű halfajokra
keszte.szilvia@gmail.com

Az ezüstkárász a XX. század második felében került hazánkba. Gyorsan elterjedt, hazánkban mára már invazívnak számít. Tógazdaságainkban „gyomhalnak” tekintik, természetes vizeinkben pedig komoly táplálék konkurenciát jelent az olyan halaknak, mint a védett széles kárásznak és az őshonos compó. Kutatásunk során célul tűztük ki, hogy megvizsgáljuk a Balaton és vízgyűjtő területein élő ezüstkárász populációinak genetikai diverzitását, a mitokondriális genom kontroll régiója (un. D-looop) alapján. A mitokondriális genom anyai öröklődésmenetet követ, így kiváló eszköze a filogenetikai vizsgálatoknak. A szekvencia elemzése lehetővé teszi a származási kapcsolatok felderítését a Balaton és vízgyüjtő területeinek populációi között.
A begyűjtött minták közül a Balaton belső területéről 29, Törekről 11, Kányavárról 10, az Őszödiberekről pedig 19 egyedet vizsgáltunk. A vizsgálat során a mintagyűjtést DNS izolálás követte, majd ezt követően PCR-rel felszaporítjuk az elemezni kívánt szekvencia részletet. A fragment tisztítást követően szekvencia elemzést végeztünk. A szekvenálást a Szent István Egyetem Halgazdálkodási Tanszékén,ABI 3130 Genetic Analyzer készülékkel végeztük, az eredmények kiértékelését pedig MegaX és DnaSP6 szoftverekkel végeztük el.
A négy populációból összesen 14 haplotíput tudtunk kimutatni. A leggyakoribb haplotípusba (3-as) összesen 23 egyed hordozza. Ezt a csoportot követi a 4-es és a 7-es haplotipus. Mindkettő 16-16 egyedben található meg, de több haplotípus is van, mely csak 1-1 egyedben volt megtalálható. Míg a balatoni és a töreki minták megosztva találhatóak az egyes haplotipus csoportokba a kányavári és az őszödibereki minták elkülönülve, külön-külön haplotipus csoportokba tartoznak.

Kulcsszavak: genetika, diverzitás, ezüstkárász, mitokondriális, D-loop

COMPARATIVE STUDY OF HERBACEOUS DIVERSITY IN DIFFERENTLY STRUCTURED SHELTERBELTS

KISS-SZIGETI Nóra
PhD-student
University of Sopron
Research area: Agroforestry, biodiversity, community ecology
szigeti.nora@uni-sopron.hu

After the Second World War, the establishment of shelterbelts took a great boost in Hungary. Several studies have focused on the effects of these plantations on agricultural production. Later, a large part of them were abolished because of the needs of large-scale farming. At present agroforestry, supported by the common agricultural policy of the European Union, is an area that is intensively researched alongside economic interests and ecosystem services. Usually, their biodiversity-enhancing effects are mentioned, mainly based on research in bird and arthropod communities, while the state of herbaceous vegetation in forest bands and in their surroundings is barely mentioned. Beside the economic disadvantage, the presence of arable weeds has many advantages in reducing erosion and having beneficial effects on soil micro-organisms, further they are also a source of food and habitat for insects useful for farming. The aim of this research is to examine how the herbaceous diversity of shelterbelts and their edges are influenced by the presence of the tree stock. Samples were taken in three shelterbelts with different tree species and structure. With the quadrate method, vegetation surveys were carried out inside the shelterbelts, in the boundaries connected to them, and, in comparison, in each of the three areas in a grassy, woodless margin through the determination of the cover values by species. Evaluation was carried out using community ecological methods (diversity and similarity indexes, hierarchical cluster analysis). Classification of the naturalness of plant species was based on Borhidi's "Social Behavior Types" (SBT).
The results show that in these secondary agricultural habitats, herb diversity is not primarily determined by the structure of the forest bands and by the composition of tree species. Even the presence or absence of tree plantations does not affect the community ecological comparison of the various areas to the extent, as their plant-geographical location. The presence of forest species is not typical even in semi-natural, species-rich forest bands, the herbaceous flora in all areas was formed mostly by arable weeds. In terms of diversity, more natural, but enclosed forest bands show more unfavourable conditions than the tree plantations of non-native tree species with a looser structure. Species with a negative value on Borhidi's scale (e.g. non-native, invasive plants) appeared with a higher number in semi-natural shelterbelts. The proportion of arable weeds typical for secondary areas, but which still have a positive sign in terms of the naturalness of an area, was the highest in shelterbelts with non-native tree species, providing more favourable light conditions.

Keywords: Shelterbelts, herbaceous diversity, agricultural ecosystem, community ecology

FURMINT KLÓNOK ÉS KLÓNJELÖLTEK SZŐLÉSZETI ÉS BORÁSZATI ÉRTÉKELÉSE A TOKAJI BORVIDÉKEN

KNEIP Antal
PhD-hallgató
Szent István Egyetem, Kertészettudományi Kar
Szőlészeti Tanszék, Tokaji Kutatóintézet Nonprofit Kft.
Kutatási terület: klónszelekció, alanyhatás-kutatás
kneipanti@yahoo.com

A Furmint hazánk egyik legjelentősebb és egyben igen régi szőlőfajtája, melyet elsősorban a Tokaji Borvidéken termesztünk. Formagazdagsága a XVIII. század óta ismert jelenség, később egyes változatainak csökkent termesztési értékét, a fajta leromlását is felismerték. A II. világháborút követően a pécsi és a tarcali kutatóintézetben végzett szisztematikus szelekciós tevékenység eredményeként születtek első klónjai, melyeket elsősorban nagy termőképesség és jó cukorgyűjtő képesség céljából emeltek ki. A 90-es években előtérbe kerülő minőségi szemlélet, illetve a prémium száraz borok megjelenése szükségessé tette a korábbi klónok újraértékelését, új klónjelöltek vizsgálatba vonását. A nagy fürttömeg, telt bogyó és erős növekedési erély helyett a kisebb és lazább fürt, az alacsony terhelésre és minőségi borászati alapanyag termelésére való alkalmasság lettek az újabb szelekciós szempontok. Kutatásunk során 2015 óta vizsgáljuk 8 államilag elismert klón, illetve közel 40 klónjelölt szőlészeti és borászati jellemzőit a Tokaji Borvidéken, három termőhelyen (Tarcal, Tolcsva, Mád). A fő fenológiai fázisok regisztrálása mellett a növekedési erély felmérését, illetve tőkefelvételezést végzünk a termékenység jellemzésére. Az érés időszakában bonitálás, majd a szüretet követően részletes fürt- és bogyómérés történik klasszikus és szoftveres képfeldolgozási módszerekkel. A kiemelt klónokat mikrovinifikáció után borászatilag is viszgáljuk, a boranalitikai méréseket és a borbírálatot gázkromatográf/tömegspektrométer (GC/MS, Debreceni Egyetem, Mikrobiológiai Tanszék) analízis egészíti ki az illó aromakomponens-tartalom felmérése céljából. Bár az eddigi vizsgálati évek alapján az egyes klónok, klónjelöltek termésjellemzőit jelentősen befolyásolja az évjárati hatás, bizonyos változatok kiemelhetők a korábbi érés, egészséges, száraz borkészítés céljára alkalmas termés és prémium borminőség szempontjából.

Kulcsszavak: Furmint, klón, Tokaji Borvidék

ZSÍR-CUKOR RENDSZEREK VISZKOZITÁSÁNAK VIZSGÁLATA

KOVÁCS Anikó[1], BADAKNÉ DR. KERTI Katalin[2], DR. SOMOGYI László[2]
[1]PhD-hallgató
[2]egyetemi docens
Szent István Egyetem Élelmiszertudományi Kar, Gabona és Iparinövény Technológiai Tanszék
Kutatási terület: Lipid-szénhidrát rendszerek, Zsiradékok termoanalitikai viselkedése és technológiai sajátosságaik (Édes- és sütőipari alkalmazások), Növényi és állati eredetű zsiradékok fizikai-kémiai jellemzői
[1]Kovacs.Aniko@etk.szie.hu, [2]Badakne.Dr.Kerti.Katalin@etk.szie.hu,
[2]Somogyi.Laszlo@etk.szie.hu

A zsiradékok kristályosodási jelenségeinek tanulmányozása elengedhetetlen az élelmiszeripari termékek szempontjából. Azonban az édes és sütőipari termékekben a zsiradékok nem önmagukban vannak csak jelen, hanem más alkotókkal együtt, jellemzően egyszerű vagy összetett szénhidrátokkal. A munkám célja a zsiradék és cukor rendszerek állománykialakító hatásának elemzése, annak vizsgálata, hogy a legjelentősebb állományjellemzők tekintetében a két makronutriens milyen kölcsönhatást gyakorol egymásra.
Az elvégzett kíséretek során lágy pálmazsírt és cukor 50-50 %-os keverékét vizsgáltam. A minták közötti különbséget a felhasznált cukor szemcseméretе illetve fajátja adta. Ezek alapján a kontroll zsírhoz viszonyítva 3 féle rendszert vizsgáltam: egy kristálycukorral, egy porcukorral, valamint egy kristályos fruktózzal készültet.
Az élelmiszeriparban a szállítási folyamatok szempontjából meghatározó tulajdonság az anyagok viszkozitása. Ezért a kutatásom során a különböző cukrok zsiradék-szénhidrát rendszer viszkozitására gyakorolt hatását elemeztem, mind rotációs, mind oszcillációs módszer segítségével.
A rotációs módszer eredményeiből látható, hogy a látszólagos viszkozitás értékek a cukor hozzáadásával csökkentek. Azonban nem állapítható meg egyértelmű tendencia a változásban.
Az oszcillációs mérések alapján megállapítható, hogy a különböző szemcseméretű cukrok hatására a rugalmassági és veszteségi modulus értéke jelentősen változott. A kristálycukor és a fruktóz hatására az értékek növekedtek, míg a porcukor hatására csökkentek a pálmazsírhoz képest. Az egyes méréseknél a minták között tapasztalt különbségek a cukor szemcseméretbeli eltérésére vezethetők vissza.
Összefoglalóan kijelenthető, hogy a zsiradékokkal keverve a szénhidrátok szemcseméretе jelentősen befolyásolja a rendszer viszkozitását, rugalmassági és veszteségi modulusának értékét.
A kutatási eredmények alapján érdemes további vizsgálatokat is végezni, a cukor mennyiségének módosításával, illetve cukorhelyettesítők alkalmazásával. Ezeket a vizsgálatokat érdemes mind modellrendszeren, mind reális élelmiszereken (elsősorban édesipari termékeken) elvégezni.

Kulcsszavak: Zsír-cukor rendszerek, oszcillációs viszkozitásmérés, rotációs viszkozitásmérés

THE BIOLOGICAL AND PHYSICAL EFFECTS OF TILLAGE, COVER CROPS AND MULCHING ON AN EROSION EXPOSED VINEYARD

Barnabás KOVÁCS, Péter VARGA, János MÁJER, László KOCSIS
PhD-student
University of Pannonia, Georgikon Faculty, Horticulture Department
Research area: Viticulture, Rhizosphere, Soil Biology, Erosion
kovacs.barnabas@georgikon.hu

On sloping vineyard cultivation sustainable cultivation methods are becoming increasingly important within today's adaptation to climate change impacts on these lands much exposed to erosion. On the Balaton uplands more than a decade ago, the Viticulture and Oenology Research Station (SZBKI-NAIK) in Badacsony recognized this significant hiatus across Europe and established a long-term study of soil covering processes in a vineyard that was deliberately exposed to erosion. Their aim was to compare the effectivity and ecological aspects of these processes and find answers for viticulturists looking for more economical and ecological future ways of farming in this wine region.
The results we present of our measurements taken in 2017 in soil enzyme activity, soil moisture and economic (yield) parameters of the studied soil and vineyard.
As compared to the average sunshine duration, in 2017 there had been 20% more but the temperature level and the amount of precipitation were close to the average values of many years, therefore conclusions can be reached not just for this year but generally for the climate of this wine region.
According to our results, mulching with organic plant wastes achieved the most positive effect on the parameters studied also effectively reducing exposure to erosion in the plantation.

Keywords: sloping vineyard, erosion, cover crop, mulching, soil biology

The publication is supported by the EFOP-3.6.3-VEKOP-16-2017-00008 project. The project is co-financed by the European Union and the European Social Fund.

BELTÉRI, ALACSONY ERŐFORRÁS IGÉNYŰ, VEGYSZERMENTES SALÁTATERMESZTÉS

Barnabás KOVÁCS, Péter VARGA, János MÁJER, László KOCSIS
PhD-student
University of Pannonia, Georgikon Faculty, Horticulture Department
Research area: Viticulture, Rhizosphere, Soil Biology, Erosion
kovacs.barnabas@georgikon.hu

A megvilágítás alatti beltéri növénytermesztés napjainkra egyre inkább elterjedté válik számos a termesztési és fogyasztói oldalon is jelentkező előnyének (környezeti kockázatok kizárása, nagyobb termesztési hatékonyság mint szabadföldön, illetve alacsonyabb vegyszerterheléssel, helyben előállított élelmiszer, stb.) köszönhetően. Az IBISWorld jelentései alapján 2011 és 2015 között évente 5,3 %-ot nőtt a gazdasági teljesítménye ennek az ágazatnak - mely ez évben átlépte az egy milliárd dolláros forgalmat - míg 2017 és 2021 közöttre már 6,3%-os éves növekedést becsülnek. Azonban e termesztési eljárás túlnyomórészt (~76%) talajnélküli termesztést jelent, mely számos termelőben és fogyasztóban ellenérzéseket vált ki a feltételezett beltartalmi értékcsökkenés, illetve a nem természetes forrásból származó tápanyagok miatt.
Kísérletünk során egy természetes lombhullató erdei ökoszisztémából kinyert felszíni (1-3 cm) talajon termesztettünk fejes salátát (Lactuca sativa L. var. Capitata L.) két egyező paraméterekkel rendelkező termesztő ládában. A különbséget a vízellátottság mértéke jelentette 'normál' (=N) és 'szárazság stressz' (=D), annak érdekében, hogy vizsgálhassuk a talaj baktérium és gombaközösségeinek denzitására (MPN=Most Probable Number) gyakorolt hatását a termesztésnek, illetve az FDA (Fluorescein diacetate hydrolysis) és a Dehidrogenáz enzimaktivitás vizsgálatokkal következtethessünk a talaj termesztés előtti, illetve azt követő össz-biológiai aktivitására.
A vizsgálati eredmények alapján a baktériumok száma igen jelentős mértékben csökkent a termesztés végére, de csak a 'normál' láda esetében. Jelentősebb különbséget mutatott tovább a Dehidrogenáz enzimaktivitás is, melynek mennyisége mindkét kezelés esetében emelkedést mutatott.
A talajok agrokémiai és fizikai paraméterei is a vizsgálat tárgyát képezték. A Nitrogén (NO3+NO2) tartalom csökkenése a várakozásainknak megfelelő volt, azonban a Foszfor tartalom jelentős emelkedése azonban nem várt eredmény. Feltételezzük, hogy a növény gyökérzete által kiválasztott gyökérváladékok, illetve a rizoszférában található mikroorganizmusok olyan az ammónium-laktátos laboratóriumi módszer (MSZ 20135:1999) által kimutathatatlan foszfort is mobilizáltak mely így a termesztés követő mérésben megjelent.

Kulcsszavak: beltéri termesztés, talajbiológia, vegyszermentes, enzimaktivitás

A publikáció elkészítését a EFOP-3.6.3-VEKOP-16-2017-00008 számú projekt támogatta. A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósult meg.

AZ ÉVSZAKOK HATÁSA KÜLÖNBÖZŐ GENOTÍPUSÚ SZARVASMARHAFAJTÁK LEGELŐI VISELKEDÉSÉRE HORTOBÁGYI SZIKESEKEN

KOVÁCSNÉ KONCZ Nóra[1], DR. POSTA János[2], DR. BÉRI Béla[3]
[1]PhD-jelölt
[2, 3]egyetemi oktató
[1,2,3]Debreceni Egyetem, Mezőgazdaság-, Élelmiszertudományi és Környezetgazdálkodási Kar, Állattenyésztéstani Tanszék
[1]Kutatási terület: agrártudományok/állattenyésztési tudományok
[2]Kutatási terület: agrártudományok/állattenyésztési tudományok. Tenyészértékbecslése, különböző állatfajok genetikai paramétereinek becslése.
[3]Kutatási terület: A különböző genotípusú tejhasznosítású fajták összehasonlítása. A hasznos élettartam növelésére irányuló molekuláris genetikai vizsgálatok. A kárpáti borzderes fajta génmegőrzésének programja.
[1]koncz.nora75@gmail.com
[2]postaj@agr.unideb.hu
[3]beri@agr.unideb.hu

A legelés a nagy testű növényevő állatok életében egy fontos időszak, amelyet nagy mértékben meghatároz a legelői viselkedés. Az állatok viselkedésének ismerete alapvető feltétele annak, hogy a haszonállatok termelési környezetét élettani igényüknek megfelelően tudjuk kialakítani. A legelés általános hatásain túl fontos ismerni, hogy az egyes állatfajok, sőt fajták legelésének milyen sajátosságai vannak, mivel ezek jelentős különbségeket mutathatnak. Tanulmányunk célja az évszakok hatásainak meghatározása különböző genotípusú szarvasmarhafajták legelői viselkedésére. Megfigyeléseinket a Hortobágyi Nemzeti Park területén végeztük. A kutatás során, 2018 tavaszán, nyarán és őszén a magyar szürke szarvasmarha és a vegyes genotípusú intenzív húsmarha (charolais keresztezett limousine F1-es állomány) legfontosabb legelői viselkedési formáit (mozgás, állás, fekvés, legelés, kérődzés) figyeltük meg, a reggeli kihajtástól a késői esti behajtásig. Gulyánként 20-20 egyedet jelöltünk meg és a megfigyeléseinket 20 percenként rögzítettük. Így összesen 116 időpontban jegyeztük fel az állatok viselkedését. Az állatokat extenzív körülmények között tartották, legeltetési időszakban nem kaptak kiegészítő takarmányozást. Kimutattuk, hogy a szarvasmarha legfontosabb legelői viselkedésformája az állva legelés. Általánosságban elmondható, hogy tavasszal a két fajta viselkedése között sem aktivitásban, sem legelésben nincs számottevő különbség. A két fajta viselkedése között jelentős különbséget nyáron és ősszel tapasztaltunk. Az intenzív húsmarha nyáron jóval többet mozgott, mint az extenzív magyar szürke, ősszel viszont a fekvéssel és a kérődzéssel töltöttek több időt. A legelő viselkedésükben a novemberi hónapban tapasztaltunk jelentős eltérést: a magyar szürke állomány több időt töltött táplálékfelvétellel, mint az intenzív húsmarha. A legkevesebb fekvés a nyári szezonban volt mind a két fajta esetében, az ősz beköszöntével viszont jelentősen nőtt a fekvéssel eltöltött idő, különösképpen az intenzív húsmarha esetében. Megállapítottuk továbbá, hogy a magyar szürke májusban volt a legaktívabb, kevésbé aktív novemberben. A táplálékfelvételükre is hatott az évszak: májusban és augusztusban kevesebb időt töltöttek legeléssel, mint novemberben. Az intenzív húsmarha esetében azt tapasztaltuk, hogy a nyári melegben többet mozogtak az állatok, mint májusban illetve novemberben. Legelő viselkedésükben szintén mutattak különbséget. Májusban és augusztusban lényegesen több időt töltöttek táplálékfelvétellel, mint novemberben. Az eredményeink azt mutatják, hogy az évszakoknak hatása van a két fajta legelői viselkedésére, mind aktivitására mind

legelésére. További vizsgálatokra lenne szükség annak megállapítására, hogy milyen hatások érvényesülnek a fajta és a környezet egyes elemei (például gyepminőség, időjárás) között.

Kulcsszavak: Viselkedés-formák, hagyományos legeltetés, extenzív és intenzív szarvasmarhafajták, szikes gyepek, évszakok hatása

A SZABADFÖLDI, SÍKMŰVELÉSŰ SZAMÓCATERMESZTÉS KOMPLEX GAZDASÁGI ELEMZÉSE

KRIVDÁNÉ DOROGI Dóra Anikó
PhD-hallgató
Debreceni Egyetem Gazdálkodástudományi Intézet
Kutatási terület: Tőke-és munkaerő-hatékonyság a hajtatókertészetben
dorogi.dora.aniko@econ.unideb.hu

A szamócatermesztés esetében több termelési mód egyidejűleg megjelenik hazánkban. Vannak olyan területek, ahol a hagyományos szabadföldi síkművelést alkalmazzák, azonban a gazdálkodók jelentős része a bakhátas szabadföldi vagy termesztőberendezés alatti szamócatermesztés mellett döntött. Intenzitás tekintetében a két végletet a hagyományos szabadföldi síkművelés és a fóliasátor alatti bakhátas művelés jelenti hazai körülmények között. Jelen dolgozat fő célkitűzése, annak megválaszolása, hogy gazdaságos tevékenység-e a hagyományos több éves kultúra (szabadföldi, síkművelés) esetében a szamócatermesztés a hazai természeti és gazdasági környezetben.
A vizsgálat klasszikus üzemtani elemzést testesít meg, de középpontjában a tőke- és munkaerő-hatékonyság értékelése áll. A termelés naturális adatainak begyűjtésére hazánkban magas színvonalon gazdálkodó termelő vállalkozásoknál került sor, ezért az eredmények nem az országos átlagot reprezentálják. A primer adatgyűjtés termelő üzemekben történt, és a naturális adatok (hozam, ráfordítások) felvételezésére koncentrált. A piaci árak (inputárak, outputárak) a termelő üzemektől és egyéb primer, illetve szekunder adatforrásokból származnak. Az adatfeldolgozás szimulációs determinisztikus modellben valósult meg. Az elemzési módszertan a költség-haszon elemzés, beruházás-gazdaságossági vizsgálat és érzékenységvizsgálatok köré csoportosul. Az eredményekből kiderült, hogy magas színvonalú gazdálkodás mellett a vizsgált termelési mód gazdaságosan alkalmazható a hazai gazdasági és természeti környezetben. A szabadföldi síkművelésű termesztés költségei más termelési módhoz viszonyítva alacsonynak tekinthetők, azonban ennek ellenére mégis kedvezőtlenebb eredményeket produkál a jövedelemtermelő képességet kifejező mutatók (fedezeti összeg, NPV) esetében. A szabadföldi, síkművelési termelési mód esetében a közvetlen termelési költségek értéke 4 828 eFt/ha, amely mellett 0,25 kg/tő (15,0 t/ha) fajlagos hozam és 510 Ft/kg értékesítési ár függvényében az elérhető árbevétel 7 650 eFt/ha. E két tétel különbségeként a fedezeti összeg értéke 2 821 Ft/ha. Az extenzívnek nevezhető szabadföldi termesztés előnye ezzel szemben az, hogy a belső megtérülési ráta (IRR) és a költségarányos jövedelmezőség kedvezően alakul, illetve kevésbé érzékenyen reagál a gazdasági környezet negatív irányú változásaira. A hatékonysági mutatót kifejezetten kedvező értékeket vettek fel, az ágazatban jónak tekinthetők. (közvetlen költségarányos-jövedelmezőség: 58,4 %; árbevétel-arányos jövedelmezőség: 30,6%). Az eredmények megfelelően alakultak, a 15. év végén 25 281 eFt/ha-os NPV keletkezik, a megtérülési idő kifejezetten rövid, már a 3. évben pozitív nettó jelenérték keletkezik. A PI és az IRR értéke is kedvező. (PI=6,87; IRR=44,7%).

Kulcsszavak: szamócatermesztés, ökonómia, síkművelés, hatékonyság, munkaerő

EGYES FUSARIUM MIKOTOXINOK EGYÜTTES HATÁSÁNAK VIZSGÁLATA A BAROMFI GLUTATION REDOX RENDSZERÉRE

KULCSÁR Szabina[1,2], KÖVESI Benjámin[2], MÉZES Miklós[1,2], BALOGH Krisztián[1,2], ZÁNDOKI Erika[1]
PhD-hallgató
[1]MTA-KE-SZIE Mikotoxinok az élelmiszerláncban Kutatócsoport
[2]Szent István Egyetem Állattenyésztés Tudományi Doktori Iskola
szabina.kulcsar@gmail.com

Hazánkban gyakori a Fusarium fajok által termelt mikotoxinok együttes előfordulása a takarmányokban. A fuzariotoxinok közé tartozó T-2 toxin és annak azonos toxicitású metabolitja a HT-2 toxin, a deoxinivalenol (DON) és a fumonizin B1 gyakran fordulnak elő együttesen is gazdasági állatok takarmány alapanyagaiban. Ezek egyedi toxikus hatásairól számos ismerettel rendelkezünk, azonban kevés információnk van ezek együttes (antagonista, szinergista, additív) hatásairól, a természetben viszont azonos környezeti körülmények között egy adott penészgomba faj akár több mikotoxin egyidejű termelésére is képes. Korábbi kutatások alapján elmondható, hogy a fuzariotoxinok hatására fokozódik az állati szervezetben a reaktív oxigén gyökök (ROS) képződése, amely kihat a biológiai antioxidáns rendszer, ezen belül az általunk vizsgált glutation redox rendszer, működésére. Az oxidatív stressz mértékétől függően ROS képződés hatására fokozódik az antioxidáns enzimeket kódoló gének expressziója, majd azok enzimatikus aktivitása. Vizsgálatunk célja a multi-mikotoxin expozíció által előidézett oxidatív stressz hatására bekövetkező intracelluláris biokémiai változások nyomon követése volt, különös tekintettel a glutation redox rendszer egyes elemeire, valamint az ezek mennyiségét/aktivitását kódoló gének expresssziójára.
In vivo, rövid távú (72 óra) T-2/HT-2 toxin + DON + fumonizin B1 terheléses vizsgálatot végeztünk baromfival, a keveréket két, egy alacsony (javaslati határértékkel megegyező mennyiség: T-2 toxin: 0,25mg/kg; DON: 5 mg/kg; fumonizin B1: 20 mg/kg) és egy magas (javaslati határérték kétszeres mennyisége: T-2 toxin – 0,5 mg/kg; DON – 10 mg/kg; fumonizin B1 – 40 mg/kg) dózisban alkalmazva. Post mortem mintavétel során a mikotoxin metabolizációját végző májat távolítottuk el a mikotoxinokkal szennyezett takarmány etetését követő 0. 24. 48. és 72. órában. Biokémiai módszerekkel meghatároztuk a májban a glutation redox rendszer markereit, a redukált glutation (GSH) mennyiségét és a glutation-peroxidáz (GPx) aktivitását. A génexpressziós vizsgálatokat a glutation-peroxidáz 4 (GPx4), a glutation-szintetáz (GSS) és a glutation reduktáz (GSR) génekre terjesztettük ki, amelyeket real-time PCR technikával vizsgáltunk. A biokémiai vizsgálatok eredményei szerint a májban alacsony dózist alkalmazva szignifikánsan nőtt a GSH mennyisége 24 órás multitoxin expozíciót követően, a kontroll csoporthoz képest. Hasonló tendencia volt megfigyelhető a GPx aktivitásánál is. A GPx4 és a GSS gének expressziója a 24. órában mindkét kísérleti csoportban emelkedett, a 72. órára viszont a magas dózisnál csökkent. A GSR expresszió az 24. órában emelkedett a 72. órában pedig mindkét dózis alkalmazásánál csökkent.
Az eredmények alapján elmondható, hogy a vizsgált mikotoxinok együttes hatására a májban aktiválódik a glutation redox rendszer, ami bizonyítja a kialakult oxidatív stresszre adott antioxidáns védekezést.
A kutatást az NVKP_16-1-2016-0016, GINOP-2.2.1-15-2016-00021 és az Európai Unió valamint az Európai Szociális Alap által támogatott EFOP-3.6.3-VEKOP-16-2017-00008 projektek támogatták.

Kulcsszavak: Fusarium, multi-mikotoxin, glutation redox rendszer, baromfi

HÜVELYES NÖVÉNYEK (FABELES) SZEREPE AZ ÜVEGHÁZHATÁSÚ GÁZKIBOCSÁTÁS CSÖKKENTÉSÉBEN

KULMÁNY István Mihály[1,2], KOVÁCS Barna[3], MILICS Gábor[1]
[1]*Széchenyi István Egyetem, Mezőgazdaság- és Élelmiszertudományi Kar*
[2]*Agrárgazdasági Kutató Intézet*
[3]*Külgazdasági és Külügyminisztérium*

A mezőgazdasági, erdőgazdálkodási és egyéb területhasználatok által okozott antropogenikus üvegházhatású gázkibocsátás (ÜHG) a globális emisszió 24 százalékáért, 11,8 GtCO2 mennyiségért volt felelős 2010-ben. A mezőgazdasági tevékenységből származó ÜHG volumene ebből 5,4 – 5,8 GtCO2 tett ki. A kibocsájtott gázok közül a dinitrogén-oxid (N2O), a metán (CH4) és a szén-dioxid (CO2) mennyisége a legnagyobb. A szántóföldi növénytermesztés szerepe a globális dinitrogén-oxid kibocsátásban jelenleg 70-75 százalék, de jelentősége az intenzív mezőgazdasági rendszerek elterjedésével folyamatosan növekszik.
A gabonafélék termesztésére specializálódott növénytermesztési rendszerek mára túlsúlyba kerültek. Amennyiben a gabonafélék vetésforgóban betöltött szerepe tovább fokozódik a jövőben, akkor az drasztikus környezeti károk bekövetkezését eredményezheti. Kutatásunk célkitűzésében a hüvelyesek (Fabales) üvegházhatású gázkibocsátás csökkentésében betöltött szerepe állt, amely elsősorban hazai és nemzetközi szakirodalmakra támaszkodott.
Megállapítottuk, hogy az optimális tápanyag-visszapótlás technológiai megvalósításán túl, a vetésforgó átalakításával is mérsékelhető a talajok N2O kibocsátása. A vetésforgóba illesztett hüvelyesek jelentik az egyik alternatív megoldását ezen cél elérésében, hiszen a fejlődésükhöz szükséges nitrogén egy részéhez képesek biológiai nitrogén megkötés (Biological Nitrogen Fixation – BNF) révén hozzájutni, így csökkentve a kijuttatandó műtrágya mennyiséget. Hazai és nemzetközi szakirodalmak alapján megállapítottuk, hogy a hüvelyes növények hektáronként 0-372 kg nitrogént képesek évente megkötni, amely átlagosan 10-30 százalékkal mérsékelheti a talajok N2O kibocsátását.

Kulcsszavak: üvegházhatású gázkibocsátás, vetésforgó, hüvelyes növények, BNF, nitrogén megkötés

Köszönetnyilvánítás: A kutatás megvalósítását az Új Nemzeti Kiválóság Program (ÚNKP-18-3-II-SZE-1) támogatta.

A MALMI MŰVELETEK DON TOXIN CSÖKKENTŐ HATÁSÁNAK ÉS SZEPARÁLÓ TULAJDONSÁGÁNAK ÖSSZEHASONLÍTÁSA

MAGYAR Zoltán[1], VÉHA Antal[2], PEPÓ Péter[1], BARTÓK Tibor[2], GYIMES Ernő[2], SZARKA Péter[3]
PhD-hallgató
[1]*Debreceni Egyetem Kerpely Kálmán Doktori Iskola*
[2]*Szegedi Tudományegyetem, Mérnöki Kar, Élelmiszermérnök Intézet*
[3]*Szegedi Tudományegyetem, Mérnöki Kar, Folyamatmérnöki Intézet*
magyarzoltan93@gmail.com

A búzát fenyegető betegségek közül az egyik legjelentősebb a Fuzárium fertőzés, amely világszerte komoly gazdasági és élelmiszerbiztonsági problémát jelent, mivel terméscsökkenést, minőségromlást, illetve akár mikotoxikózist is okozhat. A globális felmelegedés és az extrém csapadékeloszlás kedvezően hathat a Fuzárium megjelenésére. Emellett fontos kiemelni, hogy a magyar lakosság táplálkozása gabona orientált, így ezen tények tudatában kijelenthetjük, hogy a Fuzárium fertőzés problematikáját szem előtt kell tartanunk mind a búzatermesztés, mind a malomipar esetében.
Kísérleteinkben 6 eltérő Fuzárium fertőzöttségű (FDK= 3.3-25%) fajtaazonos búzatétel DON toxin (9.9-18.3 mg/kg) tartalmának csökkentését tűztük ki célul a legkülönfélébb malomipari műveletek felhasználásával laboratóriumi körülmények között. A kapott frakciók DON toxin tartalmát HPLC-MS módszerrel mértük.
A kísérletet a kombájn-tiszta tételek szelelőrostálásával kezdtük, amelynek átlagosan 35%-os DON toxin-redukáló hatása (DRH%) volt. A további műveleteket a tarározott mintákkal végeztük, így ennek toxintartalmát vettük 100%-nak. A gravitációs szeparátor igen eredményesnek bizonyult, hiszen DRH értéke 55% volt. A legeredményesebb módszer az optikai szeparátor volt (DRH=76%), amelyet jól tükröz az a tény, hogy az egyik minta szennyezettségét az EU-s limit alá sikerült szorítani (1.25 mg/kg). Az őrlés szeparáló jellege jól megmutatkozott, hiszen önmagában ezzel a művelettel 63%-os DRH értéket mutattunk ki a fehérliszteknél. Ha az őrlés előtt beiktattuk a hámozást, akkor 73%-os toxincsökkentő hatást sikerült realizálnunk. Abban az esetben, ha a hámozást és az optikai szeparátort kombináltuk, a DON toxin csökkentő hatás 89%-osra javult. Végezetül kombináltuk az optikai szeparátort és az őrlést, illetve ezt még kiegészítettük hámozással, ezekben az esetekben a DON toxin tartalom nem volt kimutatható, így sikerült a 0.75 mg/kg-os határérték (őrlemény esetében) alá szorítani a dezoxinivalenol szennyezettséget. Azonban minél több műveletet vetettünk be, annál nagyobb mértékű volt a mennyiségi veszteségünk, amely komoly gazdaságossági kérdéseket vet fel.
A kísérlet második részében a kapott búza frakciók egy részét Perten SKCS 4100-as mérőberendezéssel és Mininfra Smart (NIR) gabonaelemzővel megvizsgáltuk. Az optikai válogató főtermékének és melléktermékének Hardness Indexe szignifikánsan különbözött, amelyre magyarázat lehet, hogy a szemkeménység és a búza színe közötti összefüggés. A gravitációs szeparátor nehéz (fő) és könnyű (mellék) frakcióját összehasonlítva, szignifikáns különbséget realizáltunk a szemtömeg esetében. Ez alátámasztja a sűrűség alapján történő szétválasztás elvét. A tarározott tételhez képest szignifikánsan növekedett a gravitációs főtermék NIR-es fehérje és nedves-sikér tartalma. Az optikai és gravitációs szeparátorok fő- és melléktermékének NIR-es eredményei szignifikánsan különböztek.
A kapott eredmények arra engednek következtetni, hogy a hámozással és az optikai válogatással eredményes módon csökkenthető a DON toxin szennyezettség, ami lehetővé teheti magas toxin tartalmú tételek felhasználását is, hogy azok megfeleljenek az Európai Unió rendeleti előírásainak. A búza frakciók minőségi jellemzőinek gyors módszerekkel

kapott eredményei alapján érdemesnek látjuk elvégezni a főtermékek lisztminőségi vizsgálatait.

Kulcsszavak: búza, fuzárium, dezoxinivalenol, malmi műveletek, SKCS, NIR

TERMÉSZETES FELÚJÍTÁSI LEHETŐSÉGEK A NYÍRSÉGI VÖRÖS TÖLGYES (QUERCUS RUBRA L.) ERDŐRÉSZLETEKBEN

MARCSISIN Tamás Máté
PhD-hallgató
Soproni Egyetem, Erdőművelési és Erdővédelmi Intézet
Kutatási terület: A vörös tölgy erdőművelésének ökológiai vonatkozásai
marcsisin.tamas.mate@phd.uni-sopron.hu

KIRÁLY Gergely
Egyetemi tanár
Soproni Egyetem, Erdőművelési és Erdővédelmi Intézet
Kutatási terület: Erdőművelés, vegetációkutatás, dendrológia, taxonómia
kiraly.gergely@uni-sopron.hu

Az atlantikus Észak-Amerikából származó vörös tölgy (Quercus rubra L.) részaránya a hazai erdőkben jelenleg 1% körüli, s bár a térnyerés tendenciája országos szinten kismértékű, ez egyes régiókban mégis jelentősnek nevezhető. A faj elsősorban savanyú homokon (a Nyírségben és Belső-Somogyban), illetve szórványosan hegyvidéki savanyú talajú termőhelyeken bír létjogosultsággal, mivel fájának felhasználási köre egyre bővül. Bő és rendszeres makktermése kiaknázatlan lehetőségeket nyújt a természetes felújításra, emiatt több helyen alternatívaként tekintenek a fajra erdőtelepítésekben, illetve honos és nem honos fafajok állománycseréi során. Külföldön és itthon is tapasztalt tény, hogy bőségesen és rendszeresen, akár évente is előfordul a makktermés. Mivel nem őshonos faj, természetvédelmi okokból számos területen korlátozott vagy nem megengedett az alkalmazása.
2016-ban Nyírerdő Zrt. Nyírlugosi Erdészetének területén 2 erdőrészletében vizsgálatokat hajtottunk végre. A mérések helyszínéül szolgáló részletek természetes felújítással kezelt erdők. Mindkét részletről elmondható, hogy elsődleges rendeltetése faanyagtermelő, gazdálkodás tekintetében nincs bennük korlátozás. Az anyaállományok alatt hektáronként 10 darab 40 centiméter átmérőjű (0,5 m2-es) mintaköröket vettünk fel véletlen eloszlásban, ezeken belül meghatároztuk a csemeték számát. Az Encsencs 8F erdőrészletben 30, míg az Encsencs 11B erdőrészletben 20 mintakör került kijelölésre. A mérések során a 8F erdőrészletben 1047 db csemete, míg a 11B erdőrészletben 511 db csemete esett a mintakörök területére. A 0,5 m2-es mintaterületeken a 8F erdőrészletben átlagosan 35 db csemete volt található. A körök összterülete a részletben 15 m2-t fed le. A csemeteszámot 1 ha-ra átszámítva 700.000 egyed/ha értéket kaptunk. A mintaterületek nagysága a 11B erdőrészletben is 0,5 m2-esek, az általuk lefedett terület így 10 m2. A mintakörökben átlagosan 26 csemetét találtunk,1 ha-ra átszámítva ez 520.000 egyed/ha értéket ad. A 2018-as év nyarán visszatértünk és új módszerrel felvételeztük mindkét erdőrészletet. Ekkor már az egyedek méretéből adódóan 6x8 méteres úgynevezett precíz parcellákban került felvételezésre a vörös tölgy újulat. A csemeteszám változásáról elmondható, hogy kismértékű egyedszám csökkenés figyelhető meg. A 8F erdőrészletben 587.000, a 11B erdőrészletben 470.000 csemete/ha került meghatározásra. Ugyanezzel a módszerrel vételeztük fel a Nyírbéltek 39B 1,1 hektáros mesterséges felújításra kijelölt erdőrészletet. Az újonnan felvett Nyírbéltek 39B erdőrészletben, a mintaterületben 483 csemete volt található, ami hektáronként 100.625 csemeteszámot ad.

Kulcsszavak: Vörös tölgy, újulat, természetes felújítás, Nyírség

VÁROSI ÉS VIDÉKI ÉLET ÖSSZEHASONLÍTÁSA

NOVÁK Norbert
PhD-hallgató
Debreceni Egyetem
Kutatási terület: Vidékfejlesztés
novak.norbert@econ.unideb.hu

A népesség, a fejlődés, a kényelem, a foglalkoztatási lehetőségek, az oktatás stb. sűrűsége alapján az emberi települések két fő kategóriába sorolhatóak, azaz a városi és vidéki területekre. A város olyan emberi településre utal, ahol az urbanizáció és az iparosítás magas, másrészt, egy vidéki településen, az urbanizáció aránya meglehetősen lassú.
Napjainkban sokan úgy gondolják, hogy a városban élők sokkal, több előnnyel rendelkeznek, mint azok, akik vidéken élnek. A „városi" kifejezés csak olyan területre vagy területre utal, amely sűrűn lakott és rendelkezik az ember által létrehozott környezet jellemzőivel. Az ilyen területen lakó emberek többnyire kereskedelemmel vagy szolgáltatásokkal foglalkoznak. A városokban nagyfokú iparosodás van, ami jobb foglalkoztatási lehetőségeket eredményez a vidéki térségekhez képest. A városi terület lehatárolása nem csak a városokra korlátozódik, hanem a városok és külvárosokra (külvárosi területek) is.
Manapság a városokba az emberek azért vándorolnak, mert a vidéki munkanélküliség elrettenti az embereket. Azok az emberek, akik a városokba költöznek, minden tekintetben a városi életforma befolyása alá kerülnek.
Alapvetően három fajtáját lehet megkülönböztetni a városokba történő vándorlásnak, a tekintetben, hogy a város hogyan hat a vidéki társadalomra a migráción keresztül.

1. Munkavállalás a városokban
2. Ipari városok.
3. Metropoliszok

Számos előnye van az életnek a városi területeken, mint például a könnyű hozzáférhetőség a különböző kényelemhez, szórakoztató és oktatási lehetőségek, jobb közlekedési lehetőségek, egészségügyi létesítmények. Bár bizonyos hátrányokkal jár, mint a szennyezés, amelyet a nagyszabású iparosodás és a közlekedési eszközök, például a buszok, vonatok, autók stb. okoznak. A városi és vidéki társadalom egy összefüggés két véglete, ezek egymással együtt léteznek és napról napra kapcsoltban vannak egymással.
Ezzel szemben a „vidéki" kifejezést a külvárosban található régiónak nevezzük. Egy kis településre utal, amely egy város, kereskedelmi vagy ipari terület határain kívül helyezkedik el. Ide tartozhatnak a vidéki területek, falvak vagy tanyák, ahol természetes növényzet is megjelenik. Ezen területek népessége alacsony. A lakosság elsődleges jövedelmi forrása a mezőgazdaság és az állattenyésztés, de megjelenik a kereskedelem is. Kontinensenként eltérő az, hogy hány főtől beszélünk városról, például Indiában vannak olyan települések, melyek 15000 fő felett számít csak városnak.

Kulcsszavak: Város, vidék, összehasonlítás, különbségek

KÜLÖNBÖZŐ FAJTAMÉZEK BELTARTALMI PARAMÉTEREINEK VIZSGÁLATA

PAPP-TOPA Emőke, ALEXA Loránd, KÁNTOR Andrea, KOVÁCS Béla, CZIPA Nikolett
PhD-hallgató
Debreceni Egyetem, Mezőgazdaság-, Élelmiszertudományi és Környezetgazdálkodási Kar, Élelmiszertudományi Intézet
Kutatási terület: Mézek vizsgálata
papp-topa.emoke@agr.unideb.hu

A méz a méhek által növényi nektárból vagy növényi nedvekből, illetve növényi nedveket szívó rovarok által élő növényi részek kiválasztott anyagából gyűjtött természetes édes anyag, melyet a méhek begyűjtenek, saját anyagainak hozzáadásával alakítanak, raktároznak, dehidratálnak és lépekben érlelnek. Számos tanulmány szerint már az ősidők óta fontos szerepet játszik táplálkozásunkban, napjainkban pedig egyre többen fogyasztanak természetes eredetű táplálékokat, melynek része a méz is. Az utóbbi években fellendült a méz hamisítása is. A fogyasztási szokások és az ebből adódó „hamis méz" termelése miatt már számos tudományos kutatás is foglalkozik a mézek vizsgálatával.
Munkánk során akác-, hárs-, napraforgó és erdei mézek összes polifenol-, prolin-, és makroelem tartalmát, valamint elektromos vezetőképességét vizsgáltuk. A mintákat magyarországi méhészektől szereztük be, melyek mindegyikének Magyarország volt a gyűjtési területe.
Az összes polifenol tartalom esetén a legnagyobb koncentrációkat az erdei mézekben mértünk, a legalacsonyabb értékeket pedig az akácmézekben. A mézben található teljes aminosav-tartalom több mint felét a prolin alkotja. Hivatalosan nincsen a prolintartalomra vonatkozó határérték, de Európában a minimum 180 mg/kg értéket használjuk. A prolin fő forrása a pollen, ennek ellenére igen kevés található ebből az aminosavból az akácmézekben (206-267 mg/kg), ugyanakkor néhány napraforgó és erdei mézben ezeknek az értékeknek a többszörösét mértük (1012-1344 mg/kg). Az elemtartalom vizsgálatok során mértük a mézek K, Na, Ca, P, S és Mg tartalmát. A hárs- és erdei mézek esetében igen magas káliumtartalmat mértünk, a többi elem esetén megállapítható, hogy a többi mézzel ellentétben, az akácmézben igen kevés ásványianyag található. Elektromos vezetőképességük szorosan összefügg elemtartalmukkal. Az általunk vizsgált mézek elektromos vezetőképessége szintén az akácmézek esetén volt a legkisebb, míg egyes erdei mézek esetén igen nagy értéket kaptunk (943 µS/cm).

Kulcsszavak: méz, prolin, TPC, makroelem, vezetőképesség

TAKARMÁNY-ADALÉKANYAG HATÁSA BROJLER CSIRKE SZÉNHIDRÁT ANYAGCSERÉJÉRE

PESTI-ASBÓTH Georgina
PhD-hallgató
Debreceni Egyetem, Mezőgazdaság-, Élelmiszertudományi és Környezetgazdálkodási Kar, Élelmiszertechnológiai Intézet
georgina.asboth@gmail.com

SZILÁGYI Endre
Msc hallgató
Debreceni Egyetem, Mezőgazdaság-, Élelmiszertudományi és Környezetgazdálkodási Kar,
szilagyi.endre@agr.unideb.hu

TOLNAI Emese
tudományos segédmunkatárs
Debreceni Egyetem, Általános Orvostudományi Kar, Humángenetikai Tanszék
emese880311@gmail.com

OLÁH János
tudományos főmunkatárs
Debreceni Egyetem, Agrár Kutatóintézetek és Tangazdaság, Debreceni Tangazdaság és Tájkutató Intézet
olahja@agr.unideb.hu

STÜNDL László
egyetemi docens
Debreceni Egyetem, Mezőgazdaság-, Élelmiszertudományi és Környezetgazdálkodási Kar, Élelmiszertechnológiai Intézet
stundl@agr.unideb.hu

REMENYIK Judit
tudományos főmunkatárs
Debreceni Egyetem, Mezőgazdaság-, Élelmiszertudományi és Környezetgazdálkodási Kar, Élelmiszertechnológiai Intézet
remenyik@agr.unideb.hu

A hús ősidők óta az emberiség fontos tápláléka. Az állati eredetű táplálékok nélkülözhetetlenek szervezetünk számára, hiszen napi fehérjeszükségletünk fedezésében fontos szerepet játszanak. A népességnövekedés óriási kihívással állította szembe az állattenyésztést, hiszen nagy mennyiségű és jó minőségű élelmiszerre van szükség. A Ross 308 brojler megfelel az ipar és a fogyasztók által támasztott elvárásoknak. Folyamatos a kereslet olyan lehetséges takarmány-adalékanyagok iránt, amelyek növelik az állat stressztűrő képességét, hozzájárulnak a minőségi hústemékek előállításához.

Kutatásunkban célul tűztük ki olyan adalékanyagok fejlesztését, amelyek segíthetik az állati eredetű élelmiszerek hatékony előállítását. Továbbá, az előállított adalékanyagok hatásának vizsgálatát a Ross 308 brojler csirke szénhidrát-anyagcseréjére a teljes növekedés-fejlődési szakaszban.

Négy hatóanyagcsoportot állítottunk elő (karotinoidok, fruktooligomerek, probiotikumok, antocianinok), és alkalmaztuk takarmány-adalékanyagként.

A kísérletet 1250 vegyes ivarú Ross 308 brojler csirkén végeztük. A kísérlet 1 napos korban indult és 42 napos korban zárult. A kísérleti idő alatt négyfázisú (prestarter, indító, nevelő, befejező) takarmány és ivóvíz ad libitum állt az állatok rendelkezésre. Hat csoportot alakítottunk ki (2 kontrol csoport, 4 kezelt csoport), a kísérletben 3 fülke, fülkénként 60 madár (összesen 180 madár) részesült azonos kezelésben. Vérmintát vettünk 3., 8., 21., 35., és a 42. napon.

A tudományos világ egyre nagyobb hangsúlyt fektek az adalékanyagok biokémiai hatásának vizsgálatára, így ELISA mérési módszerrel mértük a vérplazma glükóz, inzulin, inzulinszerű növekedési faktor-1 (IGF-1), Növekedési hormon releasing hormon (GHRH), Ghrelin, Leptin koncentrációját. Vizsgáltuk, hogy a növekedés-fejlődés során, hogyan változnak a mért paraméterek, továbbá, hogy az általunk fejlesztett és alkalmazott hatóanyagok miként hatnak az állat szénhidrát-metabolizmusára.

A biokémiai eredmények statisztikai kiértékelését SPSS 23.0 statisztikai programmal végeztük.

Egytényezős varianciaanalízist (eltérő időpontonként) és ismételt méréses varianciamodellt (az időpontok hatásának és a kezelések együttes vizsgálatára) alkalmaztunk.

Eredményeink alapján elmondható, hogy mind a Ghrelin, Leptin, IGF-1,GHRH koncentráció a 35. napot követően szignifikánsan megemelkedett. A felhasznált takarmány-adalékanyagok hatására szignifikánsan magasabb értéket mértünk Ghrelin, Leptin és IGF-1 hormonok esetében.

Kulszszavak: szénhidrát anyagcsere, Ghrelin, Leptin, glükóz homeosztázis

Jelen munka a GINOP-2.3.2-15-2016-00042 számú projekt, „MIKROBIOM METAGENOMIKAI ÉS METAPROTEOMIKAI VIZSGÁLATA TAKARMÁNYOZÁS HATÁSÁRA GAZDASÁGI HASZONÁLLATOKNÁL” pályázat keretén belül valósult meg.

A SZÓJA (GLYCINE MAX L.) LEVÉLFELÜLETÉNEK ÉS TERMÉSMENNYISÉGÉNEK VIZSGÁLATA EVAPOTRANSPIROMÉTERBEN

SIMON Brigitta[1], KUCSERKA Tamás[2], SOÓS Gábor[3], ANDA Angéla[4]
[1]PhD-jelölt
[2]Docens
[3]Tanársegéd
[4]Egyetemi tanár
[1,2,3,4] Pannon Egyetem, Georgikon Kar, Meteorológia és Vízgazdálkodás Tanszék
Kutatási terület: a vízbe hulló avar lebontásának vizsgálata; szabad vízfelületek párolgásának, illetve növény-víz kapcsolat vizsgálata, mely termesztett és természetes élőhelyen lévő fajokra is kiterjed
simonbrigitta.georgikon@gmail.com

A mezőgazdaságban a szántóföldi növények termesztéséhez szükséges vizet a csapadék biztosítja. Ez a nem folytonos meteorológiai elem a klímaváltozás következtében várhatóan szélsőséges mennyiségi és időbeli eloszlást fog mutatni, melyet napjainkban is érzékelhetünk. Az egyre gyakrabban tetten érhető száraz, csapadékmentes időszakok – öntözés hiányában – nagy hatással bírhatnak a termesztett növénykultúrákra, befolyásolhatják a termelés mennyiségét és minőségét. A szójabab (Glycine max L.), a világ hatodik legnagyobb mennyiségben termesztettebb kultúrnövénye, fontos élelmiszer-, fehérje- és olajforrás. Termelését gyakran szárazság korlátozza. Korábbi kutatások alátámasztották, hogy mérsékelt vízhiány a vegetatív fázisban nem befolyásolja komolyan a szója termésmennyiségét, ezzel szemben generatív fázisban a vízhiány hatása a növény termésmennyiségének alakulására a legsúlyosabb. A kutatásunk célja a világélelmezésben jelentős szerepet játszó szója növény vízstressz hatásra adott válaszának jobb megismerése. A vizsgálat helyszíne a Pannon Egyetem Georgikon Karának Agrometeorológiai Kutatóállomása (Keszthely). Az állomás rendelkezik 24 db Thornthwaite-Matther féle kompenzációs evapotranspirométerrel (2*2 m felületű, 1 m mély, földbe süllyesztett tenyészedény), mely lehetővé teszi a növény számára optimális vízellátás biztosítását. Az evapotranspirométerek hagyományos alkalmazása (optimális vízellátás) mellett teljesen új elemként a növények felénél a kádakat 50%-os vízmegvonására alkalmaztuk virágzásban (R1 fenofázis). A vízmegvonás során a tenyészedénybe behulló csapadékot is megvontuk. Két indeterminált szójafajtát alkalmaztunk (Sinara és Sigalia), melyek levélterületét mindkét vízellátás esetében hetente mértük. A kísérlet végén meghatároztuk a termés, a szár és a teljes biomassza mennyiségét. A vízmegvonás szignifikánsan csökkentette a levélfelületet és a termésmennyiséget, függetlenül a vizsgált fajtától. A kutatás az Európai Unió és a Magyar Kormány támogatásával az Európai Regionális Fejlesztési Alap és a Széchenyi 2020 program társfinanszírozási konstrukciójában a GINOP-2.3.2-15-2016-00029 azonosító számú projekt keretében valósult meg. Az Emberi Erőforrások Minisztériuma ÚNKP-2018-3 kódszámú Új Nemzeti Kiválóság Programjának támogatásával készült.

Kulcsszavak: szója, Glycine max L., evapotranspirométer, levélfelület

FŰZ, NYÁR ÉS VEGYES AVAR LEBONTÁSÁNAK ÉS KIOLDÓDÁSÁNAK VIZSGÁLATA

SIMON Brigitta[1], KUCSERKA Tamás[2], SOÓS Gábor[3], ANDA Angéla[4]
[1]PhD-jelölt
[2]Docens
[3]Tanársegéd
[4]Egyetemi tanár
[1,2,3,4] Pannon Egyetem, Georgikon Kar, Meteorológia és Vízgazdálkodás Tanszék
Kutatási terület: a vízbe hulló avar lebontásának vizsgálata; szabad vízfelületek párolgásának, illetve növény-víz kapcsolat vizsgálata, mely termesztett és természetes élőhelyen lévő fajokra is kiterjed
simonbrigitta.georgikon@gmail.com

A vízbe hulló növényi anyag (allochton forrás) jelentősen hozzájárul egy víztest szervesanyag terheléséhez, ezért a lebontás vizsgálata és megértése alapvető fontosságú, mely nemzetközi szinten jelentősen kutatott. Szakirodalmi adatok leírták, hogy az egyes avarok keveredésekor gyorsabb bomlás tapasztalható. Magyarországon, folyóink és állóvizeink mentén nagy területen fűz és nyár erdők találhatók, melyek az avarhullás idején a vízbe kerülve hozzájárulnak a víz tápanyagterhelésének növekedéséhez. Vizsgálatainkat a Balaton és a Kis-Balaton területén végeztük 2017 novemberétől. A kísérletben a fűz (Salix sp.) és nyár (Populus sp.) avar lebontási ütemét határoztuk meg avarzsákos módszerrel, külön-külön és kevert állapotban. Az avarzsákos kísérlettel egyidőben kioldódás vizsgálatot is állítottunk be, melynek segítségével a bomló avarból vízbe oldódó összes nitrogén és foszfor mennyiségét határoztuk meg természetes hőmérsékleten. A kísérlet elején és végén megvizsgáltuk a növényminták nitrogén és foszfor tartalmát, illetve a visszamaradt avar tömegét. Kutatásaink során minden avar minden eszközben a lassú lebontási kategóriába esett. A vizsgálati időszak végére a növényi anyag foszfor mennyiségében történt jelentősebb csökkenés a kis-balatoni minták esetében. A kísérlet végén a vegyes avarral töltött avarzsákok esetében nem tapasztaltunk sem gyorsabb bomlást, sem magasabb nitrogén és foszfortartalom csökkenést. Ezzel szemben kioldódás kísérlet esetében nem találtunk különbséget a két mintavételi hely között és az összes nitrogén, illetve összes foszfor esetében a fűz avarnál mértünk nagyobb értékeket. A kevert avar kioldódásának vizsgálata során volt a legkisebb mértékű a tápanyagok vízbe való beoldódása. A publikáció elkészítését az EFOP-3.6.3-VEKOP-16-2017-00008 számú projekt támogatta. A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósult meg.

Kulcsszavak: avarlebontás, kioldódás, kevert avar, Balaton, Kis-Balaton

A NÁD LEBONTÁSÁNAK VIZSGÁLATA A BALATON KESZTHELYI-ÖBLÉBEN ÉS A KIS-BALATON INGÓI BERKÉBEN

SIMON Szabina[1], SIMON Brigitta[2], KUCSERKA Tamás[3], ANDA Angéla[4]
[1]MSc-hallgató
[2]Tanársegéd
[3]Docens
[4]Egyetemi tanár
Pannon Egyetem, Georgikon Kar, Meteorológia és Vízgazdálkodás Tanszék
Kutatási terület: a vízbe hulló avar lebontásának vizsgálata; szabad vízfelületek párolgásának, illetve növény-víz kapcsolat vizsgálata, mely termesztett és természetes élőhelyen lévő fajokra is kiterjed
simonszabina95@gmail.com

A nádasok nagymértékben hozzájárulnak a vizek öntisztulásához a víz alatti részeket borító élőbevonat révén, de azzal kevés tanulmány foglalkozik, hogy a növényi részek elhalásával a felvett tápanyagok milyen mennyiségben, és milyen ütemben jutnak vissza az élővizekbe. Vizsgálatunkban a nád (Phragmites australis L.) levél, rizóma és szár lebontási ütemét vizsgáltuk a szakirodalomban elterjedt avarzsákos módszer alkalmazásával 2017 novembere és 2018 júniusa között. Két különböző lyukbőségű avarzsákot alkalmaztunk (ø=3mm, ø=900µm), így a nagyobb szembőségű eszközbe a lebontást végző vízi makrogerinctelen szervezetek be tudtak jutni. A kísérletet a Balaton Keszthelyi-öblében és a Kis-Balaton Ingói berkében állítottuk be egy-egy természetes nádas folt közelében. A vizsgálat elején és végén meghatároztunk a növényi minták nitrogén és foszfor tartalmát is. A víztestekbe kihelyezett növényi anyagokból mintavételenként 3-3 párhuzamos mintát vettünk, majd a száraz tömegüket visszamérve meghatároztuk az avarfogyás mértékét, a „k" bomlási együtthatókat, illetve a felezési időket is. Eredményeink azt mutatták, hogy a leggyorsabban a nád rizóma fogyott, illetve a nád levél gyorsabban bomlott a nád szárhoz viszonyítva. A nád levél a nagy szembőségű avarzsákban kihelyezett minták esetében a közepes, míg a planktonhálós minták esetében a lassú kategóriába esett. A nád szár vizsgálatakor mindkét lyukbőségű eszközben lassú lebontási kategóriát állapítottunk meg. A nád rizómát a nagy szembőségű eszköznél a közepes, míg a kis szembőségűnél lassú lebontási kategóriába soroltuk. A projekt a Széchenyi 2020 program keretében valósul meg. Köszönet az EFOP-3.6.1-16-2016-00015 projekt anyagi támogatásáért. Az Emberi Erőforrások Minisztériuma ÚNKP-2018-2 kódszámú Új Nemzeti Kiválóság Programjának támogatásával készült.

Kulcsszavak: nád, Phragmites australis L., lebontás

GLOBÁLIS TRENDEK A SZŐLŐ SZAPORÍTÓANYAG ELŐÁLLÍTÁSBAN

SZABÓ Péter, KOVÁCS Barnabás, SOÓS Adrienn, VESZELKA Mihály, KOCSIS László
PhD-jelölt
Pannon Egyetem Georgikon Kar, Kertészeti Tanszék
Kutatási terület: szőlőtermesztés, szőlőszaporítás, borászat
szabopeter@georgikon.hu

Az International Vine and Wine Organisation (OIV, 2018) legfrissebb adatai alapján 2017-ben 7,6 millió hektáron termeltek szőlőt a világon. A világ szőlőtermelését jellemző tendenciák eredményeként globálisan azonosítható egyfajta átrendeződés. A szerkezeti átstruktúrálódás egy-részt területi, másrészt ennek következményeként a szőlőfelhasználást és így a fajtaalkalmazást is érinti. A világ szőlőtermő területe az utóbbi 10-15 évben enyhén csökkent, viszont nem egységesen az egész világon. Az európai tradicionális bortermelő országok jelentősen csökkentették szőlőültetvényeiket, míg más országok – köztük Kína – szőlőültetvényeinek területe markánsan megnövekedett.
A tanulmányban arra teszünk kísérletet, hogy bemutassuk a szőlőszaporítóanyag-előállítás nemzetközi helyzetét. A dolgozat kiemelten tárgyalja a nagyobb európai szőlő szaporítóanyagot előállító országokat. Tanulmányunkban kitérünk az alany, - és nemes fajta használatra, a törzsültetvények helyzetére, a szőlő szaporítóanyag export,- illetve importra, az oltvány és dugványhasználat arányára. Fontos kérdés a szőlő szaporítóanyag-előállítási technológiai változatok is (vakítás, tisztítás, stb.), oltás (parrafinozás), előhajtatás (közeg, időtartam, stb.), iskolázás (csepegtető öntözés, bakhát, párásítás, fagyvédelem, talajuntság kérdése, növényvédelem) technológiája. Foglalkozunk a szaporítóanyag, illetve az oltvány előállítási kapacitásokkal, a szaporító-anyag előállítás szabályozásával is.
Vizsgálatunkban kitérünk a hazai szőlőszaporítóanyag-előállítás helyzetére is, illetve elemezzük a hazai szőlőfajták pozícióját is. Dolgozatunk vizsgálja az adott fajta hazai és globális területarányát, valamint a hazai terület részesedését a globális területből. A hazai szaporítóanyag-előállítás vonatkozásában rávilágítunk azokra a területekre, ahol a jövőben szükséges lehet a beavatkozás.

Kulcsszavak: szőlő, oltvány, szaporítóanyag, bor

A publikáció elkészítését a EFOP-3.6.3-VEKOP-16-2017-00008 számú projekt támogatta. A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósult meg.

PECSENYECSIRKE SZÜLŐPÁRÁLLOMÁNYOK TELJESÍTMÉNYÉNEK VIZSGÁLATA ÜZEMI KÖRÜLMÉNYEK KÖZÖTT

SZABÓ Stella[1], PÁLINKÁS Krisztina[2], SZABÓ Rubina Tünde[3], ZIMBORÁN Ágnes[4], SZABÓ Bence[5], KOVÁCS-WEBER Mária[6]
[1,4]PhD-hallgató
[2,5]BSc-hallgató
[3]Tudományos segédmunkatárs
[6]Egyetemi docens
[1,3,4,5,6]Szent István Egyetem, Mezőgazdaság- és Környezettudományi Kar, Állattenyésztés-tudományi Intézet, Gödöllő
[2]Szent István Egyetem, Mezőgazdaság- és Környezettudományi Kar, Gödöllő
szabostellahun@gmail.com

A XXI. századra a baromfihús- és tojástermelés a világ élelmiszer-termelésének meghatározó ágazata lett és napjainkban már az emberiség állati eredetű fehérjeforrásainak legnagyobb hányadát adja. A legfontosabb szerepet az emberi test sejtjeinek felépítésében és működésében a fehérjék játsszák, melyeknek megfelelő mennyiségű és minőségű hiánya a szervezet immunrendszerének leromlásához vezethet. A húsok megfelelő arányban tartalmazzák azokat az esszenciális aminosavakat, amelyeket a szervezetünk nem tud előállítani. A baromfihús legnagyobb részét zárt istállókban, intenzív módszerrel tartott húscsirkével állítják elő. Hazánkban a baromfiágazat legnagyobb volumenű terméke a pecsenyecsirke. A termeléshez szükséges tojások előállítása szülőpártelepeken történik. A keltetést követően a termelő telepre érkező napos baromfi teljesítményét nagymértékben meghatározza a szülőpárállomány genetikai háttere és egészségi állapota.
Vizsgálatunk célja COBB 500, ROSS 308, RowanRanger, valamint Sasso szülőpár állományok termelései paramétereinek vizsgálata két termelési cikluson keresztül (2015/2016: COBB 500, ROSS 308, Sasso; 2016/2017: ROSS 308, RowanRanger), nagyüzemi körülmények között. Vizsgált paraméterek: tojástermelési intenzitás és elhullás mértéke a tojástermelési időszak alatt. A ROSS 308 állomány esetében vizsgáltuk az évjárathatást is.
Vizsgálataink során valamennyi állomány mindkét termelési időszakban a technológia felett teljesített közel a teljes tojástermelési periódus alatt. A 2015/16-os termelési évben a COBB 500 a 42-45. héten a technológia alatt termelt, továbbá megállapítható, hogy jelentősen alulteljesített (54,48%) a másik két állománnyal szemben (ROSS 308: 60,35%, Sasso: 62,68%) is. A ROSS 308-nál a vizsgált két termelési ciklusban a termelési eredmények között szignifikáns különbség nem volt tapasztalható, vagyis évjárathatás nem érvényesült. A 2016/17-es termelési év során a ROSS 308 (63,44%) jobban teljesített, mint a RowanRanger (57,91%). Az elhullást vizsgálva megállapítható, hogy annak eloszlása nem egyenletes, kiugrások tapasztalhatók. A 2015/16-os termelési évben a 26., 34., 40. és 47. élethéten valamennyi genotípus esetében, míg a 2016/17-es termelési évben ugyanez figyelhető meg a 25., 33-34., 39., 49., 54. és az 58. élethetekben, vélhetően a technológiai szintű selejtezések következtében. A 2015/16-os termelési évben a legmagasabb elhullás a ROSS 308 (12,38%), míg a legalacsonyabb a Sasso (9,06%) esetében volt. A 2016/17-es évet vizsgálva a RowanRanger 1,31%-kal magasabb mortalitási értéket ért el, mint a ROSS 308.
A vizsgálataink során megállapítottuk, hogy összességében a legkedvezőbb termelési paraméterekkel termelő állomány a ROSS 308 volt, míg a legalacsonyabb termelési eredményeket a COBB 500 produkálta.

Kulcsszavak: ROSS 308, COBB 500, RowanRanger, Sasso, tojástermelés

A Z-GENERÁCIÓ KÖRNYEZETTUDATOSSÁGÁNAK VIZSGÁLATA

SZANATI Angéla
MSc-hallgató
Pannon Egyetem, Georgikon Kar
Kutatási terület: környezetgazdálkodás
angieszan@gmail.com

Az emberiség számára évezredeken keresztül főként a természeti környezet jelentette a megélhetés alapvető forrását és az élet terét egyaránt. Az ember kezdetben passzívan alkalmazkodott, később aktívan, a megszerzett ismeretek felhasználásával már elkezdte átalakítani az őt körülvevő környezetet. Az ipari forradalmat követően több tényező hatására (felgyorsuló gazdasági növekedés, javuló életkilátások, népességszám növekedése) olyan globális fenntarthatósági problémák alakultak ki, amelyek gyökeresen átalakították a XX. század emberének környezethez való viszonyát. Az ember és környezete közötti harmonikus viszony felborult, egyre több környezeti válságtünet jelentkezett. A környezeti tényezőket addig „ubikvitásnak" tartotta, mindenütt, korlátlanul elérhetőnek és fogyaszthatónak, felhasználhatónak és egyben szennyezhetőnek vélte. A szemléletmód megváltozása, a környezet felértékelődése az 1960-as évektől kezdődött meg, amikor a tudósok hangsúlyozták az erőforrások korlátozottságát, ezzel az emberiség kollektív tudatát is elkezdték átformálni. Ugyanakkor a fogyasztói társadalom túlzott termelésre és túlzott fogyasztásra is ösztönzött.
A felhasznált módszer egy anonim, önkitöltős kérdőív összeállítása, majd az így gyűjtött primer adatok elemzése volt. A kérdőívben arra kerestem a válaszokat, hogy fiatal felnőttek miként viszonyulnak környezettudatossági kérdésekhez, a környezetszennyezés egyes formáinak a súlyosságához, ezek gazdasági, társadalmi és környezeti hatásaihoz. Néhány kérdéssel a válaszadók mindennapjai során alkalmazott közlekedési, hulladékkezelési, fogyasztási szokásaira is rákérdeztem. Törekedtem a felmérésben arra, hogy megvizsgáljam: a globális, országos és helyi szintű problémafelvetések kapcsán másként kezelik-e, ítélik-e meg a (kölcsön)hatások súlyosságának kérdését. Vizsgáltam továbbá a környezeti károk súlyosságával kapcsolatos véleményeket, a közvetlen és tágabb lakókörnyezet állapotának megítélését, a környezettudatossággal és fenntarthatósággal kapcsolatos fogalmak ismeretét.

Kulcsszavak: Fenntartható fejlődés, környezettudatos magatartás, globális problémák, Z-generáció

A NÖVÉNYTERMESZTÉS EREDMÉNYEINEK ÉRTÉKELÉSE

TAKÁCS István
PhD-hallgató
Debreceni Egyetem Kerpely Kálmán Növénytermesztési és Kertészeti Tudományok Doktori Iskola
Kutatási terület:Társadalom-technológia-környezet-energia, fenntartható, rendszerszemléletű fejlődés, Növénytermesztés eredményeinek elemző értékelése az Észak Alföld Régióban.
taktamist@gmail.com

A mezőgazdaság környezetátalakító hatása a legjelentősebb emberi tevékenység. Közel tízezer éves múltra tekint vissza akár az emberiség írott történelme, ami idő alatt a mezőgazdaság átformálta a világot. A mezőgazdálkodás fejlődése lehetővé tette a népesség növekedését. Míg 1950-ben körülbelül 2,5 milliárd ember élt a földön, addigra 2005-ben 6,5 milliárd, 2017-ben már 7,5 milliárd, 2030 körül 8 milliárd és az előremutató becslések szerint 2050-ben ez a szám akár jelentősen meghaladhatja a 9 milliárd embert.
A mezőgazdaságnak, mint termék előállító és értékteremtő tevékenységnek különleges szerepe van a magyar gazdaság szerkezetében és egész teljesítményében. A jelenségeit, folyamatait és trendjeit alapvetően befolyásolja, illetve meghatározza, mind az élelmiszer termelés, mind a környezetvédelem oldaláról. A mezőgazdaság és a regionális fejlesztés rendszerszemléletben vizsgálható (Sinóros-Szabó, 2012). Együttes eredményei határozzák meg alapvetően a technológiai, gazdasági és a társadalmi fejlesztést, illetve a természeti környezetet óvó megoldásokat és tevékenységeket. E szoros kohézió alkalmazása és kiaknázása társadalmi, gazdasági és természeti környezetekre jól kivetíthető megoldásokban gyökerezik. (Sinóros-Szabó, 2018)
A versenyképes és a gazdálkodók oldaláról nézve jövedelmező gabonatermesztés alapja a szűkösen rendelkezésre álló erőforrások minél gazdaságosabb felhasználása. Elsődleges a fejlett országokhoz hasonlóan a fenntarthatóságnak megfelelő, minőségorientált, környezet és tájvédelmet biztosító, vidékfejlesztést és szociális-társadalmi elvárásokat előtérbe helyező fejlődés.
A versenyelőnyök feltérképezése és értékelése, valamint helyes értelmezése mind az egyes gazdaságok, mind össznemzetgazdasági szinten az agrárpolitika egyik legfontosabb feladata és így a kereskedelmi siker záloga. A mezőgazdaság és az emberiség kérdése, hogy képesek vagyunk e megőrizni az ökológiai és ökonómiai sokféleséget, természeti erőforrásaink természetes számát és változatosságát, a flóra és fauna gazdaságát olyan környezetben és fokozódó nyomás alatt, mint az erőforrásválság, népességrobbanás, egészséges élelmiszertermelés biztosítása, energiaszükséglet valamint élet és munkahelybiztosítás a vidéki térben.

Kulcsszavak: Növénytermesztés, rendszerszemlélet, társadalom, gazdaság, természet

A NYÍRSÉGI AKÁCERDŐK MÉZTERMELÉSI LEHETŐSÉGEI ÉS KORLÁTAI

TAKÁCS Marianna
PhD-jelölt
Debreceni Egyetem, Mezőgazdaság-,Élelmiszertudományi és Környezetgazdálkodási Kar, Állattenyésztéstani Tanszék
Kutatási terület: méhészet, környezetgazdálkodás
takacsmarianna@agr.unideb.hu

OLÁH János
Tudományos főmunkatárs
Debreceni Egyetem, Agrár Kutatóintézetek és Tangazdaság, Debreceni Tangazdaság és Tájkutató Intézet
Kutatási terület: törzsállattenyésztés, szaporodásbiológia
olahja@agr.unideb.hu

Hazánkban a méhsűrűség évről évre növekvő tendenciát mutat, mellyel a legtöbb méhlegelő növényünk vetésterülete tudja tartani a versenyt (repce és napraforgó), azonban akácerdeink az elmúlt években veszélybe kerültek. Habár Európában a legnagyobb kiterjedésű akácosok Magyarországon találhatóak, jelenleg az akácerdő telepítések csökkenő gyakorisága miatt felmerült a kérdés, hogy egy adott területen található akácerdő méheltartó-képessége milyen korlátokkal rendelkezik? Akácosaink és a magyar akácméz ugyan hungarikummá lépett elő 2014-ben, azonban természetvédelmi okok miatt az akácosok arányának növekedése nem várható olyan ütemben, ahogyan a hazai méhcsaládok száma gyarapszik.

A magyar méhészeti ágazat legfontosabb terméke az akácméz, mely kiváló minősége miatt évtizedek óta keresett exportcikk. Mivel az akácerdők területi megoszlása nem egyenletes, így a méhlegelő minél szélesebb körű kihasználása érdekében vándorolnak a méhészek. Az 1960-as és ’70-es években még lehetősége nyílt a hazai méhészeknek, hogy az akác időben eltérő virágzási periódusait vándorlással még jobban kihasználják, hiszen az ország keleti és déli részein nyíltak az első akácosok, innen vándoroltak a nyugati és északi akácerdőkbe. Ez az időbeli eltérés 3-8 napot jelentett. Mára azonban ezek a virágzási periódusok összecsúsznak, melyet a magasabb tavaszi átlaghőmérséklet idéz elő.

Jelen kutatás célja, feltérképezni a nyírségi akácerdők méhcsalád-eltartó képességét, annak függvényében, hogy a helyi méhészetek mellett hány méhcsalád befogadására alkalmasak, hiszen erre a területre is évről évre több méhész vándorol a környező megyékből. Ez a vándorlási gyakorlat azonban a nyírségi akácerdők, mint méhlegelők beszűküléséhez vezethet. Szükséges tehát meghatározni azt a méhcsalád-számot, melyet a terület még el tud tartani, anélkül hogy a helyi méhészek megélhetését, versenyképességét, piaci pozícióját veszélybe sodorná, azáltal, hogy a méhcsaládonként megtermelt méz mennyisége csökken.

A jelenlegi szabályozás csak a vándoroltatásra terjed ki, miszerint méheket vándoroltatni csak érvényes állatorvosi igazolással lehet melyet kizárólag a hatósági vagy jogosult állatorvos állíthatja ki, a bizonyítvány pedig a kiállítástól számított 7 napig érvényes, illetve folyamatos vándorlás esetén a vándorlás teljes idejére. A szabályozás sajnos nem terjed ki annak korlátozására, hogy egy adott területen lévő akácerdő terület túlterhelésének elkerülése érdekében csak meghatározott méhcsalád tartására legyen lehetőség.

Kulcsszavak: Nyírség, méheltartó-képesség, akácerdő, méhsűrűség, méhlegelő-beszűkülés

KLÍMAVÁLTOZÁS KÁROS HATÁSAINAK KIVÉDÉSE BAROMFIBAN

TOKODYNÉ SZABADI Nikolett, TÓTH Roland, LÁZÁR Bence, GÓCZA Elen
Tudományos segédmunkatárs
Nemzeti Agrárkutatási és Innovációs Központ, Mezőgazdasági Biotechnológiai Kutatóintézet
Kutatási terület: Baromfi PGC tenyészetek létrehozása, jellemzése; A fiatalkori hőkezelés hatásának vizsgálata házityúk esetében
tokodyne.szabadi.nikolett@abc.naik.hu

Napjainkban a globális felmelegedés hatására kialakuló klímaváltozás egyre inkább a mindennapok középpontjába kerül. Igaz ez a gazdasági szektorra is, beleértve a baromfi ágazatot. A gazdasági veszteség mind a tojás számának csökkenésében, mind a haszonállatok mortalitási rátájának növekedésében megnyilvánul. Számos kísérlet irányult már eddig is a baromfi hőtűrő képességének javítására. Irodalmi adatok igazolják a hőkezelés hatásosságát, azonban pontos protokoll még nincs kidolgozva. Ennek első lépéseként egy a hőstressznek jobban ellenálló, valamint arra érzékeny tyúkfajta molekuláris genetikai összehasonlító vizsgálata történik meg. Ezekből a vizsgálatokból információhoz juthatunk a hőkezelés és az azt követő hőstressz hatására végbemenő expressziós változásokról. Első lépésként a hőkezelés, a kikelést követő második napon történt meg. A csibék 12 órán keresztül 38 oC-os környezetben voltak tartva, majd ezt követően a kezelést kapott egyedek feléből, illetve a kontroll állatok feléből is mintavétel történt. A kezelésen átesett, valamint a kontroll csoport többi tagja ivarérésig lett felnevelve, majd ezekből szintén megtörtént a mintavétel. A csibe és felnőtt házityúkok, kontroll és kezelt csoportjából négy féle szövetből történt mintavétel, ezután DNS és RNS izolálás következett. Az RNS mintákból cDNS átírás után állítottuk össze a qPCR reakciókat szövetspecifikus és hőstresszben érintett faktorokra specifikus mRNS és miRNS primereket alkalmazva. A miRNS-esek kulcsfontosságúak a génexpresszió szabályozásában. Úgy gondoljuk, hogy a miRNS-ek kifejeződési mintázatában a hőkezelés hatására létrejövő változások közvetlen információval szolgálhatnak az állatok adaptációs képességének hátterében meghúzódó molekuláris folyamatokról. Korábbi vizsgálatok alapján elmondható, hogy az előzetesen hőkezelésen átesett állatok reproduktív tulajdonságai hőstressz hatására kevésbé romlottak, mint az a hőkezelést nem kapott állatok esetében tapasztalható volt. A molekuláris genetikai eredményeink magyarázattal szolgálhatnak a hőkezelés eredményezte emelkedett állati adaptáció mibenlétéről.

Kulcsszavak: Klímaváltozás, hőkezelés, miRNS, adaptáció

ASSOCIATION OF THE HUNGARIAN FOOD CONSUMPTION STRUCTURE AND WATER FOOTPRINT

Orsolya TOMPA
PhD-student
Szent István University, Doctoral School of Food Science, Department of Food Economy
Research area: Nutrition Science, sustainable nutrition
orsolya.tompa@olympian.org

Anna KISS
PhD-student
Szent István University, Doctoral School of Food Science, Department of Food Economy
Research area: Nutrition Science
kiss.anna@891@gmail.com

Zoltán LAKNER
Head of Department
Szent István University, Doctoral School of Food Science, Department of Food Economy
Research area: Food Economy
lakner.zoltán@etk.szie.hu

Background: Nowadays, humanity face with a vast challenge due to the growing world population, climate change and shortage of natural resources and in the same time; our recent food system is not sustainable. Sustainable Nutrition (SN) is an approach that aims to resolve this problem. SN includes a wide range of aspects, such as sociological, cultural, environmental, nutritional, physiological, economical components. While SN is a major issue in the world of science, there is a gap of publication from the Eastern and Middle European region. This study aims to fill a part of this gap by analyzing the association between the Hungarian food consumption (HFC) and water footprint.
Methods: The estimation of the HFC was based on the published data of a national, representative survey (OTÁP 2014), FAOSTAT Food Balance Sheet and Hungarian Central Statistical Office (KSH). The nutrition composition of food items were obtained from USDA food composition database. The water footprint of food items were obtained from Water Footprint Network database where country specific data are available on water footprint of individual food items. Green water footprint (GWFP) and Blue water footprint (BWFP) were included in the calculation. Statistical analyses such as descriptive statistics and Spearman's rank correlation were performed by IBM SPSS Statistics® v. 25.
Results: Based on the proportions of the HFC, the weighted averages of GWFP and BWFP of the different food groups are the followings: cereals: 964 l/kg and 23 l/kg, meats and meat products: 5039 l/kg and 80 l/kg, fats and oils: 2408 l/kg and 33 l/kg, milk and diaries: 3075 l/kg and 33 l/kg, vegetables: 150 l/kg and 17 l/kg, sweets: 1857 l/kg and 4 l /kg, fruits: 762 l/kg and 46 l /kg and alcohols: 349 l/kg and 0 l/kg. There were significant positive (e.g., GWFP-total lipid: $r = 0.756$) and significant negative (e.g., GWFP-fiber: $r = -0.367$) correlations between the macronutrient and vitamin content of food items and GWFP and BWFP while there were no significant correlation between the mineral content and water footprint of food items ($p < 0.05$).
Conclusions: According to our results, based on the HFC, the water footprint of animal based products is remarkably bigger than the water footprint of plant based products. Calculated from the most relevant food items consumed in Hungary, there were significant positive correlations between the "unhealthy" nutrients and GWFP and BWFP and significant negative

correlation between the “healthy” nutrients and GWFP and BWFP. Based on the results of this study and published data, we can state that we “pay” more water for relatively unhealthy and overconsumed nutrients. There would be a need for a shift in the paradigm of our recent food system in order to ensure sustainable nutrition and sustainable future.

Keywords: sustainable nutrition, water footprint, food consumption

The research is supported by the Doctoral School of Food Science at Szent István University.

FŐTT TOJÁSTERMÉKEK APRÍTÁSI MÓDJÁNAK HATÁSA A FÉLKÉSZTERMÉK MINŐSÉGÉRE

TÓTH Adrienn[1], NÉMETH Csaba[2], HIDAS Karina[1], AYARI Emna[1], TÓTH Kálmán[2], PENKSZA Péter[2], PÁSZTORNÉ HUSZÁR Klára[1], FRIEDRICH László[1]
PhD-jelölt
[1]Szent István Egyetem, Élelmiszertudományi Kar, Hűtő- és Állatitermék Technológiai Tanszék
[2]Caprtiovus Kft.
Kutatási terület: élelmiszertechnológia, tojásfeldolgozás, kíméletes élelmiszer-feldolgozási techznológiák
toth.adrienn@etki.szie.hu

Vizsgálataink során arra kerestük a választ, hogy egyszerű mechanikai darabolással hogyan formázhatóak, egységesen alakíthatóak a főtt tojástermékek, esetünkben a tisztított, főtt kemény tojás, ill. a tojásfehérje rúd.
Vizsgálataink fő célja az volt, hogy ezzel a módszerrel egyszerűen, gyorsan, hatékonyan tudjunk darabos, rögös tojástermékeket, főként tojásfehérje alapú termékeket előállítani. Az aprítással készült félkész termékeket ezt követően tojásfehérje alapú tejtermék analógok készítésére használhatjuk, azonban a technológia optimalizálásához a jelen vizsgálat elengedhetetlen.
Vizsgálatainkhoz speciális átalakításokat végeztük egy „daráló" berendezésen, és hat különböző formázóval kapott mintákat vizsgáltuk a következő paraméterekre:

- mikrobiológiai paraméterek változása a gyártás során
- mikrobiológiai paraméterek változása a tárolás során (2-4°C-on történő tárolás)
- patogénok jelenléte
- fizikai paraméterek (szemcseméret)
- mikroszkópos szerkezeti vizsgálatok
- érzékszervi jellemzők (íz, illat)

Eredményeinkből látszik, hogy bár a főtt tojástermékekből (főtt tojásfehérje rúd, tisztított főtt keménytojás) viszonylag egyszerű aprításos/darabolásos lépéssel számos formájú, jól eltartható félkésztermékét állítható elő, ezek tejtermék analógnak nem alkalmasak, csupán félkésztermék előállítására alkalmas az aprítás.
Enne két fő oka:
1) az érzékszervi jellemzők tojásra jellemzőek. Ennek elfedésére, kiküszöbölésére további vizsgálatok szükségesek, ill. új más területeken történő fejlesztés hangsúlyozása mellett kell dönteni.
2) az állomány, például a fehérjedarabkák állománya egyértelműen megtartják a tojás jellemzőit.

Kulcsszavak: tojástermékek, tejtermék analógok, aprítási műveletek, technológia fejlesztés

AKTÍV HATÓANYAGOT TARTALMAZÓ CELLULÓZ ALAPÚ LAPOK MIKROBIOLÓGIAI ÉS FIZIKAI JELLEMZŐINEK VIZSGÁLATA

TÓTH Annamária
PhD-hallgató

HALÁSZ Katalin
Tudományos munkatárs
Soproni Egyetem, Simonyi Károly Műszaki, Faanyagtudományi és Művészeti Kar, Cziráki József Faanyagtudományi és Technológiák Doktori Iskola
Kutatási terület: természetes alapú polimerek, csomagolástechnológia, aktív és intelligens cellulózalapú csomagolások
toth.annamaria@phd.uni-sopron.hu, halasz.kata@uni-sopron.hu

Az Európai Unióban évente 88 millió tonna élelmiszerhulladék keletkezik, ennek értéke megközelíti a 143 milliárd eurót. Ételhulladék a termelői és fogyasztói lánc minden lépcsőjén keletkezik, a mezőgazdasági termeléstől a háztartásokig. Az ételhulladék keletkezése nemcsak az erőforrások pazarlásával jár, de káros hatással van a környezetre is: a hulladékok keletkezése és ártalmatlanítása több millió tonna szén-dioxid termelődésével jár.

A csomagolt élelmiszerek eltarthatóságát elsősorban a mikroorganizmusok, gombák és baktériumok jelenléte okozza. Romlást, erjedést okozó penészgombák: Penicillium expansum ,Wallemia sebi, Aspergillus brasiliensis, baktériumok: Micrococcus, Enterococcus, Bacillus, Salmonella, Staphylococcus, Listeria fajok. Aktív hatóanyagot tartalmazó, antimikrobiális élelmiszercsomagolások alkalmazásával, a hosszabb minőségmegőrzési és fogyaszthatósági idő növelésével, nagymértékben csökkenthető a fogyasztói láncon keletkező élelmiszer hulladék mennyisége.

Kutatásunk célja volt olyan aktív, cellulóz alapú csomagolás fejlesztése, mely egyszerre antimikrobiális és gazdaságosan előállítható.

A cellulózlapok aktívvá tételéhez réz-szulfátot és kálium-humátot alkalmaztunk. A réz jótékony hatása régóta ismert, már az antibiotikumok felfedezése és elterjedése előtt is alkalmazták, antibakteriális, antifungális hatása miatt humán és állatgyógyászatban is. A réz a cellulóz rostok felületén való megkötésének növelése, így az antimikrobiális hatás növelése érdekében vizsgáltuk a kálium-humát alkalmazhatóságát.

A huminsav ásványi szenekből nyerhető ki. Az alkálifém humátokat, a huminsavak vízben oldódó sóit, magas huminsavtartalmú lignitből állítják elő, mint például a magyarországi Dudarit, lúgos extrakcióval. Az extrakcióhoz leggyakrabban használt lúgok a kálium-hidroxid és a nátrium-hidroxid. Az így előállított alkáli humátok a kálium-humát és a nátrium-humát. Ezek az alkáli humátok a karboxil- és hidroxil csoportjaikon keresztül jól kötődnek fémekhez és jól kötődhetnek a cellulóz rostokhoz is. A humátban található funkciós csoportok a fémekkel és egyéb kationokkal komplexeket képeznek. A kálium-humát rézmegkötő képessége függ a szuszpenzió pH értékétől. Kutatók azt tapasztalták, hogy a különböző fémekkel más pH értéken képes hatékonyan kötést létrehozni fémionokkal az alkáli-humát. A kutatásunk során vizsgáltuk a barnaszénből előállított alkáli-humát savas pH értéken való rézmegkötő képességet, és, hogy ez miként befolyásolja a lapok különböző baktérium és penészgomba fajokra gyakorolt antimikrobiális hatását, valamint egyéb tulajdonságaira, mint a lapok optikai és mechanikai jellemzőire.

Kulcsszavak: kálium-humát, réz-szulfát, cellulóz, kompozit

KÓKUSZ- ÉS PÁLMAZSÍR ETETÉSÉNEK HATÁSA A BROJLERCSIRKE MELLHÚSÁNAK TÁPLÁLÓANYAG-TARTALMÁRA

ZIMBORÁN Ágnes[1], ERDÉLYI Márta[2], SZABÓ Stella[3], KOVÁCS-WEBER Mária[4]
[1,2]PhD-hallgató
[3,4]Egyetemi docens
[1,2]Szent István Egyetem, Mezőgazdaság- és Környezettudományi Kar, Állattudományi Alapok Intézet, Takarmányozástani Tanszék
[1,3,4]Szent István Egyetem, Mezőgazdaság- és Környezettudományi Kar, Állattenyésztés-tudományi Intézet
[1]zimboranagnes@gmail.com

A brojlercsirke mellhúsa napjainkban szinte az elsődleges állati eredetű fehérjeforrás. Az egészséges életmódot folytatók körében a legelterjedtebb, ezért is fontos, hogy antibiotikum-mentes és egészséges termék jusson a fogyasztóhoz. A kókusz- és pálmazsír gazdag rövid- és közepesen hosszú szénláncú zsírsavakban, ami bizonyítottan hatásos a baromfit érintő betegségekkel szemben. Munkánk során húsmintáktáplálóanyag-tartalmát vizsgáltuk különböző zsírsavak adagolása mellett. A vizsgálat célja a kókusz- és pálmazsír önállóan és együttesen meghatározott mennyiségének 5%-ban való beépítése brojlerek takarmányozás-technológiájába, és hatásának vizsgálata a brojlercsirke mellhúsának táplálóanyag-összetételére, elsődlegesen fehérjetartalmára vonatkozóan. A kísérlet során Cobb 500 szexált kakasokat (N=240) állítottunk kísérletbe a 6 hetes nevelési időszakban. Az állatokat kiscsoportos (N=24), mélyalmos tartásban helyeztük el. A kísérleti takarmányok adagolása a 14. életnaptól kezdődött. Exterminálásra a vizsgálat 0., 7., 14. és 21. napján került sor. A mellhúsok tápanyag-összetétel vizsgálata (Dickey-John Instalab 600 NIR) standard -20°C fokon való 10 hónapos fagyasztás után valósult meg. Eredményeink alapján megállapítható, hogy a vizsgált paraméterek közül a nedvességtartalom a különböző kísérleti csoportokban szignifikánsan nem különbözött (min.: 72,35%; max.: 74,68%). A fehérjetartalom esetében az első (7. nap) és a harmadik (21. nap) vágás eredményei között szignifikáns különbséget találtunk a mindkét esetben kontrollhoz viszonyítva ($p=0,0406$ és $p=0,0218$). Ezek alapján megállapítható, hogy a kontroll (K) csoporttal összevetve a kókusz- (KO) és pálmaolajos (PO) csoportokban az első vágáskor nagyobb volt a fehérjetartalom. Különbségeket nem csak a csoportok között, hanem azonos csoportban az egyes mintavételi időpontok között is találtunk. A második (14. nap) vágás esetében a napraforgó-olajos (NO) csoport közel 2%-kal kisebb fehérjetartalmat mutatott az első vágás adataihoz viszonyítva. A NO csoport értéke a K-hoz viszonyítva 2,5%-os negatív különbséget mutatott. Ebben az esetben szignifikáns eltérést nem találtunk. A harmadik vágáskor valamennyi csoport eredményei magasabbak voltak az előzőhöz képest, kivéve a KO csoportot, ahol az első vágástól kezdve folyamatos volt a csökkenés. A legjobb eredményt a kókusz- és pálmaolajos (KOPO) csoport érte el, melyben egyenletes növekedés volt megfigyelhető, illetve az első és a harmadik vágás között 1,84%-kal nagyobb fehérjetartalom volt mérhető. A zsírtartalom tekintetében az első mintavétel mintái között találtunk csupán szignifikáns különbséget a kontroll és a kísérleti csoportok között ($p=0,00629$). A vágások kapcsán elmondható, hogy a második mintavételkor mértük a mellhúsok legnagyobb zsírtartalmát valamennyi csoport esetében. A harmadik vágás idejére minden csoportban csökkentek az értékek. Összességében megállapítható, hogy a NO csoport minden vágás alkalmával a legalacsonyabb értékeket mutatta. Legjobb eredményt a KO mintákban mértünk. A K és PO csoportokban kiegyenlített eredményeket rögzítettünk.

Kulcsszavak: táplálóanyag-tartalom, brojlercsirke, baromfi, húsminőség

Az Emberi Erőforrások Minisztériuma ÚNKP-18-3 kódszámú ÚJ NEMZETI KIVÁLÓSÁG PROGRAMJÁNAK támogatásával készült.

ÁLLAM- ÉS JOGTUDOMÁNYI SZEKCIÓ

THE DETERMINANTS IN THE INTELLECTUAL PROPERTY RIGHTS PROTECTION FROM NATIONAL AND INTERNATIONAL PERSPECTIVE

Mohammad Abdulmahdi AMIN ALFAOURI
University of Debrecen, Faculty of Law and Political Science
Alfaouri7000@yahoo.com

This study attempts to explain the meanings of the protection of intellectual property rights (IPRs) according to the TRIPS agreement as the latest action to enhance the protection level and how to put enforcement teeth against infringements especially in Jordan as a prime example of a developing country, Furthermore, the role of the consumer to resist this phenomenon at the developing countries in particular because the infringement of the intellectual property rights are witnessing a remarkable increased, thus conventions and treaties were held to reduce these infringements, in particular, TRIPS Treaty. Moreover, the study attempts to explain that intellectual property laws are a balance between interested parties to achieve their main aims only through appropriate procedures and give the owner the right to apply a monopoly by using particular item for a specific period. This research paper used an analytical descriptive approach. Which relies on secondary data database. The comparative legal approach will be applied between the national legal system taking into consideration the enforcement perspective regard to the TRIPS Treaty that links to the Intellectual Property Rights. This research relies on the academic literature, which claimed that the infringements of IPRs become phenomena because the TRIPS Treaty prepared for the benefits of the large companies, thus the developing countries legislation, consumer's ethical attitude got affected negatively. Moreover, intellectual property laws need to apply the criminal sanctions jointly by civil remedies owing to the fact of the general deterrence.

Keywords: TRIPS Treaty, intellectual property rights, infringements

"Participation in the Spring Wind Conference was supported by the EFOP-3.6.3-VEKOP-16-2017-00007, "From talent to young researcher" Activities to support the career of researchers in higher education named project."

THE THEORETICAL GROUNDS FOR THE PROVISION OF TRADEMARK PROTECTION

Mohammad Abdulmahdi AMIN ALFAOURI
University of Debrecen, Faculty of Law and Political Science
Alfaouri7000@yahoo.com

The present study aimed to explore the theoretical grounds for the provision of trademark protection. It aimed to explore that based on the dilution theory that was proposed by Schechter (1927). It aimed to explore that based on the economic-social planning theory that was proposed by Naser (2007) with shedding a light on famous, non-famous and luxury trademarks.
Based on the economic-social-planning theory, it's necessary to protect all trademarks because there are economic and social benefits derived from providing such protection. Such benefits include: saving the searching cost incurred by the customer for searching for products that meet their needs. Based on Schechter's (1927) theory, in case non-famous trademarks are counterfeited, they can be protected through claiming customer confusion. That means that the trademark owner shall claim that customers will not be able to distinguish between the product of the original non-famous trademark and product of the fake trademark.
Based on Schechter's (1927) theory, in case famous trademarks are counterfeited, they can be protected through claiming dilution, but not through claiming customer confusion. That is because customers can distinguish between the product of the original famous trademark and the product of the fake trademark. However, the owner must prove that the trademark is famous. Luxury trademarks can be protected through anti-dilution protection methods by default. That is because the characteristics of the products of luxury trademarks enable customers to distinguish between the product of the original luxury trademark and product of the fake trademark.

Keywords: Trademark, trademark protection

"Participation in the Spring Wind Conference was supported by the EFOP-3.6.3-VEKOP-16-2017-00007, "From talent to young researcher" Activities to support the career of researchers in higher education named project."

KÁRTALANÍTÁS AZ ALAPVETŐ JOGOKAT SÉRTŐ ELHELYEZÉSI KÖRÜLMÉNYEK MIATT

DR. BAGOSSY Mária
PhD-hallgató
Debreceni Egyetem Marton Géza Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: A kínzás és az embertelen, megalázó bánásmód tilalma a büntetőjogban, különös tekintettel a Magyarország által vállalt nemzetközi kötelezettségekre
mariabagossy@gmail.com

Az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatti panasz- és kártalanítási eljárásra vonatkozó jogszabályi rendelkezések 2017. január 1. napján léptek hatályba. A jogalkotó ezen új jogintézmények bevezetésével az Emberi Jogok Európai Bírósága (továbbiakban: EJEB) *Varga és mások kontra Magyarország ügyben* hozott marasztaló ítéletére kívánt reagálni, megteremtve a fogvatartottak számára az Emberi Jogok Európai Egyezménye (továbbiakban: EJEE) 13. cikkének megfelelő hatékony jogorvoslati lehetőségeket. A hatékony jogorvoslathoz való jog az EJEE 3. cikkével, a kínzás tilalmával együttértelmezve kétféle, egymást kiegészítő jogorvoslati eszköz meglétét kívánja meg. A megelőző, preventív jogorvoslat a fennálló jogsérelem orvoslására szolgál és az embertelen, megalázó bánásmódot megvalósító bv. intézeti körülmények megszüntetését célozza. A fogvatartott szabadulását, a jogsértő körülmények megszűntét követően pedig olyan jogorvoslati eszköz fennállta szükséges, amely az elszenvedett sérelmek kompenzálására alkalmas. 2017. január 1. napja óta preventív jogorvoslati eszközként funkcionál az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatti panasz, míg a kompenzáció lehetősége a kártalanítási eljáráson keresztül biztosított. Az új eljárásokat az Emberi Jogok Európai Bírósága a *Domján kontra Magyarország ügyben* 2017. november 14. napján kelt határozatával egyezmény-konformnak minősítette. Ebből következően az elítélteknek és az egyéb jogcímen fogvatartottaknak immár kötelező kimeríteniük a belső jogban rendelkezésükre álló jogorvoslati lehetőségeket azt megelőzően, hogy kérelmükkel az EJEB-hez fordulnának. Előadásomban az elméleti alapvetést követően az általam a Debreceni Törvényszék büntetés-végrehajtási csoportjánál végzett kutatás eredményeit kívánom ismertetni. A kutatás a 2017. január 1. és 2018. június 30. napja között meghozott és jogerőre emelkedett büntetés-végrehajtási bírói határozatokra terjedt ki, és annak vizsgálatára irányult, milyen megállapítások tehetők a kártalanítási eljárással kapcsolatos bírói gyakorlatot illetően. A másfél éves periódusban érkezett 167 ügyből 51 fejeződött be jogerősen, kártalanítás megítélésével 2018. június 30. napjáig. A feldolgozott ügyek alapján szeretném bemutatni a kártalanítás iránti kérelmek elutasításának okait, a kártalanítást megalapozó, alapvető jogokat sértő egyes elhelyezési körülményeket (élettér hiánya, az illemhely elkülönítésének és önálló szellőzésének hiánya, nem megfelelő fűtés, szellőzés, világítás, illetve egyéb sérelmes körülmények), valamint a napi tételek összegének meghatározása során figyelembe vett szempontokat. A bemutatni kívánt tárgykörökhöz kapcsolódóan szeretnék kitérni azokra a kutatás során feltárt problémákra is, amelyek ezidáig a jogalkalmazás során felmerültek és akár széttartó bírósági gyakorlatot is eredményeztek a törvényszékek között.

Kulcsszavak: kínzás tilalma, embertelen bánásmód tilalma, kártalanítás, fogvatartott

„A Tavaszi Szél elnevezésű konferencián való részvételt az EFOP-3.6.3-VEKOP-16-2017-00007 azonosító számú, "Tehetségből fiatal kutató" A kutatói életpályát támogató tevékenységek a felsőoktatásban című projekt támogatta.”

AZ ELVESZETT EREKLYÉK FOSZTOGATÁSA? – A TITOK ÚJBÓLI FELFEDEZÉSE A BÜNTETŐJOGBAN

DR. BALOGH Sándor
PhD-hallgató
Debreceni Egyetem, Állam-és Jogtudományi Kar, Marton Géza Állam-és Jogtudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: A titok a magyar büntető anyagi jogban
san.dr.balogh@gmail.com

A titok olyan jelenség, melyről természete miatt nem szólhatunk; mégis beszélnünk kell róla. S hogy mennyire indokolt az utóbbi kívánalom, mi sem támasztja jobban alá, mint az a tény, hogy a jogtudomány több, mint egy évszázada méltatlanul elhanyagolja e speciális társadalmi intézményt. Különösen igaz ez a büntető anyagi jog területére, ahol utolsó nagy, áttekintő bemutatására 1908-ban került sor a neves jogtudós, Angyal Pál tollából. Leendő doktori értekezésemmel pontosan az előbb említett űrt kívánom minél inkább betölteni, górcső alá véve az anyagi büntetőjogi titokvédelem létjogosultságát. A vizsgálódási spektrumot a hatályos Büntető Törvénykönyvben (2012. évi C. törvény) szereplő, általam titokvédelmiként nevesített bűncselekmények halmazára (Minősített adattal visszaélés, Magántitok megsértése, Levéltitok megsértése, Személyes adattal visszaélés, Közérdekű adattal visszaélés, Gazdasági titok megsértése, Üzleti titok megsértése, Tiltott adatszerzés, Igazságszolgáltatással összefüggő titoksértés) szűkítem le különböző érvcsoportok mentén. Felmerülhet a kérdés, hogy első ránézésre ennyire különbözőnek tűnő deliktumokat miként foghatunk jogilag egyetlen értelmezési keretbe. Előadásomban elsőként erre próbálok választ adni, miután a titok evolúciójáról, jogi jelenséggé válásának folyamatáról átfogó képet vázoltam fel. Valamennyi (társadalomtudományi) kutatás megköveteli, hogy módszertanában összeszedett és koherens képet mutasson, így állítva biztos lábakra az összegyűjtött és végül aszerint rendszerezett ismeretanyagot. Különösen nagy ennek a jelentősége egy olyan komplex és sokrétű téma vonatkozásában, mint amilyen az anyagi büntetőjogi értelemben vett titokvédelem is. Az előbbiek okán előadásom második nagyobb szegmensében célom egyfajta kivonatot közvetíteni a „titokkutatás” általam legalkalmasabbnak, valamint leghatékonyabbnak tartott elemző metódusairól, átszűrve mindezt konkrét doktori disszertációs elemzőmunkám sajátos jellemzőin.

Kulcsszavak: titok, büntetőjog, titokvédelem

„A Tavaszi Szél elnevezésű konferencián való részvételt az EFOP-3.6.3-VEKOP-16-2017-00007 azonosító számú, "Tehetségből fiatal kutató" A kutatói életpályát támogató tevékenységek a felsőoktatásban című projekt támogatta.”

A RÉGI PP. SZERKEZETI HIÁNYOSSÁGAI AZ ELSŐFOKÚ ELJÁRÁS KÖRÉBEN

BARTHA Bence
PhD-hallgató
Károli Gáspár Református Egyetem Állam-és Jogtudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: A tárgyalási szerkezet változásainak hatásai, polgári perjog, tárgyalás-tárgyalásszerkezet
barthabence@digikabel.hu

Az új polgári perrendtartás (2016. évi CXXX. törvény) hatálybelépése alapvetően alakította át a korábbani eljárásjogi kódexet. Ez az átalakítás jelentős mértékben érintette az elsőfokú eljárást. A tanulmány célja, hogy bemutassa azokat a főbb pontokat - perszerkezeti elemeket − amelyek a régi Pp. (1952. évi III. törvény) hiányosságai voltak, amelyek egy új kódex elfogadásához vezettek.
A tanulmány a régi Pp. két szerkezeti egységét tekint át. Elsőként a keresetindítást, benne a keresetlevél formáját és tartalmát, valamint tárgyalást megelőző alperesi írásbeli ellenkérelem hiányát (esetlegességét) és ennek következményeit. Másodikként tárgyalást, az egységes tárgyalási szerkezet bemutatásával, a tárgyalás elhúzódásának szerkezeti okival. Ezzel a tanulmánynak az is a célja, hogy az új Pp. kodifikációja során negatív színben feltüntetett egységes tárgyalási rendszert megvizsgálja és feltárja azokat a szerkezeti hiányosságokat, aggályokat, amelyeket a gyakorlat és az elmélet már részben azonosított, és a kodifikációval a jogalkotó reagált is rá. Azonban érdemes ezeket az elemeket egybe gyűjteni és együtt áttekinteni, valamint megvizsgálni, hogy milyen módosításokat tett a jogalkotó.
A tanulmány be kívánja mutatni azokat a főbb novelláris változásokat is, amelyeket a régi Pp. hatályának évtizedei alatt a jogalkotó bevezetett és arra irányultak, hogy az egységes tárgyalási szerkezetből (és egyéb „hiányosságokból") adódó hátrányokat enyhíteni tudja. A régi Pp.-be került több a keresetindítási szakaszt és a tárgyalási szakaszt érintő paragrafus is. A tanulmány ezek hatásait kívánja feltárni.
A tanulmány végül - az azonosított szerkezeti hiányosságok tükrében − be kívánja mutatni azokat az új rendelkezéseket (perszerkezeti elemeket), amelyek a jelenleg hatályos polgári perrendtartásba azzal a céllal kerültek bevezetésre, hogy enyhítsék, megszüntessék a visszásságokat. Ezek az újítások az új Pp. jellegadó és jelentős újításai. A tanulmány terjedelmét és szerkezeti felépítését tekintve elsődlegesen a régi Pp.-re koncentrál és csak utaló jelleggel kívánja bemutatni a Pp. rendelkezéseit.

Kulcsszavak: régi Pp., egységes szerkezet, tárgyaláselőkészítés, Pp. novella, kodifikáció

THE HUNGARIAN MIGRATION POLICY AND EU MIGRATION POLICY: COMPLIANCE OR CONFLICT? *(SPECIAL FOCUS ON THE EUROPEAN MIGRANT CRISIS)*

AMOURI, Baya
University of Szeged, Faculty of Law and Political Sciences, Department of international and European Union Law
beyaamouri9@gmail.com

The refugee crisis challenged the existing migration policy and framework in the EU. The practice has shown that the existing rules are unfortunately fragile and incompatible with the urgency of the situation. However, the absence of a common migration policy, even the existence of totally opposed attitudes and different practices of member states in the regulation of the refugee wave, caused a complete failure of European Union migration and asylum policies. This paper addresses the Hungarian migration policy and its compliance with the EU migration policy in a time of migration crisis, a crisis that stands as one of the most important challenges today in the EU. After developing and applying a framework for analysis derived from a literature review, the existing differences in the Hungarian migration policy are clear in terms of strategic cultures and approaches to migration issues. Hungary defied the EU asylum policy and continued to outnumber restrictive policy changes until today. Yet policy restrictiveness, in Hungary, differs across policy types and migrant categories: entry and integration policies have become less restrictive for legal immigrants while border control, asylum and refugee policy have become more restrictive. To what extent the restrictiveness of Hungary's migration policy is in compliance with EU norms on immigrants and refugees? Is the Hungarian Migration policy toward asylum and refugee respectful of the human life and dignity of asylum seekers and refugees? The results enlighten a policy of migration mostly centred on the nation-state and national security rather than on people and human security.
As long as the distribution of institutional and political competences for asylum and refugee policy in the EU remains fragmented, and as long as the migration policy of its member states is repeatedly modified in response to each new political climate, the mere idea of working on comprehensive reform as part of a coordinated migration policy is a sign of progress. The solution is undoubtedly “legislative” in nature, to be combined with the international treaties and the EU norms and standards.

NEO-NATIONALISM AS A NEW PATH FOR EUROPE

Luca BOROS
PhD-student
National University of Public Service
Research area: European law, European Constitutional Law
bl.borosluca@gmail.com

The way how we look at our nation states has changed over the past few years. From the mid-2010's people across Europe and North-America want something different from the political elite and the international powers than before. Even though the theory of nationalism has a relatively short history but from the ideas of political philosophy it has definitely one of the biggest influence on today's politics in Europe. Nationalism has been through many changes and great minds and historical events shaped its content. If we think about any of the interpretations, nation and nationalism was something what unquestionably belonged to the communities. National self-determination, independency and sovereignty were goals to reach and nationalism was the ideology to unite people and the tool to achieve the goals. And it seemed to be working until the late 20th century but after the World Wars and the Third Reich the mainstream ideology turned away from the concept of nationalism. It became a welcomed wisdom that both nations and nationalism produce intolerance, ethnic cleansing, war and genocide. Therefore while the European Union and the other supranational organizations were celebrating their apparent victory, the Westphalian system was thrown away such as archaic practices as stoning adulteresses and slavery. But there is a new intellectual circle who offers a bold counter narrative. Their most striking claim is that any world government will necessarily be intolerant because ours is a world of diverse cultures. Cultures define the good in fundamentally different ways and, therefore, choices about what to value may diverge sharply without one choice being objectively superior to another. Yoram Hazony in his book, the Virtue of Nationalism, claims that there never was a more tolerant order of nations than the order was created on the basis of the Protestant construction that allowed all nations on its fate. It sparked the modern age in which the free competition of nations created the world what we live in, including science, art, political philosophy… Now we take it as granted but mankind never had it in history before. Since the end of the World War II this construction has been dying and what is replacing it is something what we can call the liberal construction under the aegis of the European Union, the United Nations and the international law. This liberal construction is still just a theory ad it's based on one single principal, the individual freedom. This is a beautiful Protestant principal taken and used by the liberal ideology, and at the end creates an intolerant imperial mind set by declaring religious rules, national laws or national interest against this liberal individual freedom. In the name of the principal of freedom everyone is going to have to agree to a certain universal interpretation what is determined by international law and actors. In this reading nationalism can gain back its original meaning: the right and the freedom of choice stepping out from the shade of an Empire, no matter of it's called the Holy Roman Empire, the EU or the liberalism. And following this way maybe it wouldn't be even impossible to create a Europe of strong nations as Hungary and other Member States propose.

Kulcsszavak: Nationalism, European Union

JOG ÉS PSZICHOLÓGIA: KOGNITÍV TORZÍTÁSOK AZ IGAZSÁGSZOLGÁLTATÁSBAN ÉS A LEGALITÁSSAL SZABÁLYOZOTT MORALITÁS

DR. CZABÁN Samu
PhD-hallgató
Eötvös Loránd Tudományegyetem, Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: Jog és Pszichológia
czsamu@gmail.com

„A kételkedés nem ellensége az igazságnak, a túlzott magabiztosság azonban igen.” (Elliot Aronson) A jog és pszichológia egy interdiszciplináris tudományterület, amely kifejezetten széles és kimunkált tudásanyagot hordoz, gyakorlatilag felölel mindent, ami a két tudományág keresztmetszetében található. Jogi horizontja széles, végigkíséri a jogalkotást, a jog megértésének a folyamatát és a jogsértésre adott reakciókat is. A pszichológiai emberkép és a pszichológia tudománya sokszor komoly kritikát jelent a jogi gondolkodásnak. Integrálása sok kérdést vet fel: hogyan értelmezhetők a racionalitás köré szerveződő jogi felelősségfogalmak egy pszichológiailag determinált világban; de sokszor nem csak feltesz, hanem választ is tud adni kérdésekre: hogyan lehet növelni az emberek igazságosság észlelését a jogi eljárások tekintetében, vagy hogyan lehet csökkenteni a hamis emlékek beszűrődését a különböző tanúvallomásokba. A konferenciára a fenti határ-köztes terület, a jog és pszichológia egy szegmensét mutatnám be, a kognitív torzítások szerepét a jogi eljárásban és a viselkedésszabályozásban. Bár sokféle kognitív torzítást ismerünk, a terjedelemre való tekintettel a kognitív disszonancia elméletére fogok csak részletesebben kitérni. „Mindenki jó és racionális ember”, legalábbis valahol mindenki annak tartja magát. A hétköznapokban azonban szembesülnünk kell azzal, hogy cselekedeteink sokszor „tisztességtelenek” vagy „rosszak”, ami szembe megy az önmagunkról alkotott képpel és nézeteinkkel. A tény és a tudattartam összeütközése esetén a kognitív mező az egyén tudattartamait olyan alakzatokba rendezi el, hogy ne legyen köztük disszonancia, és ne sérüljön önmagunkról alkotott elképzelésünk. Ez a kognitív redukció történhet a fenyegető vagy mindkét tudattartalom módosításával, illetve új tudattartam beillesztésével. Eme egyszerűnek tűnő elméletre tengernyi kutatás és gyakorlati következtetés épül, jogilag pedig releváns a következő szinteken: Kognitív torzítások az igazságszolgáltatásban: a különböző kognitív torzítások jelen vannak a nyomozástól a bírói döntéshozatalig. Eme önvédő mechanizmusok begyűrűzése könnyen juttathat ártatlan embereket börtönbe vagy vezethet elfogult, igazságtalan döntéshozatalhoz. Pszichológusok kifejezetten foglalkoztak az igazságszolgáltatással, kutatásaik és eme mechanizmusok pontos ismerete fontos lehet a jogi szakma és képzés számára. Legalitással szabályozott moralitás: egy viselkedés igazolásra szorul, attitűdváltozással jár, az attitűdváltozás pedig további döntéseket és viselkedéseket szül (kognitív eszkaláció). A kognitív disszonancia kutatások megmutatják, hogy nem az attitűd változtat a viselkedésen (például: felvilágosítás), hanem a viselkedés az attitűdön. Így a jog adott esetben meg tudja változtatni az erkölcsöt, és a viselkedésszabályozás sikeres lehet nem hagyományos eszközökkel is. Jogkövetés, a rendszerigazolás elmélete: önmagunk igazolásának a mechanizmusai nem csak egyéni szinten, de társadalmi léptékben is kimutathatóak. A hamis tudat, és a rendszerigazolás elmélete leegyszeresesítve arra mutat rá, az igazságos világba vetett hit hogyan vesz rá minket saját elnyomásunk legitimálására.

Kulcsszavak: jog és pszichológia, interdiszciplinaritás, kognitív disszonancia, önigazolás, viselkedés

A SZOCIÁLIS CÉLÚ ÉTKEZTETÉS FORMÁI ÉS SZABÁLYOZÁSA A SZOCIÁLIS JOGBAN

CZIBERE Károly
PhD-hallgató
Károli Gáspár Református Egyetem
Kutatási terület: A szociális jog változása az elmúlt 25 évben
czibere.karoly@kre.hu

Bizonyos esetekben a jogalkotó a rászoruló emberek számára nem pénzbeli támogatást, hanem természetbeni ellátást biztosít, mert abból indul ki, hogy ezekben az esetekben a természetbeni ellátás jobban szolgálja a rászoruló szociális biztonságát, nagyobb mértékben megfelel szükségleteinek. A tanulmány elméleti kereteként J. E. Stiglitz A kormányzati szektor gazdaságtana c. kötetének a szociális kiadásokról írt 14. fejezetét használjuk, amely azt tárgyalja, hogy a szociális támogatást mikor érdemes pénzben, és mikor érdemes természetben biztosítani.
A természetbeni ellátások között a legelterjedtebb az étkezés biztosítása Magyarországon, amelynek sokféle formája alakult ki az elmúlt 25 évben a szociális szabályozásban. Többek között a szociális étkeztetés, a népkonyha, a gyermekek ingyenes és kedvezményes étkeztetése a közoktatási intézményekben, a hátrányos helyzetű gyermekek szünidei étkeztetése.
A dolgozatban megvizsgáljuk azokat az érveket, amelyek az étkeztetés mint természetbeni ellátási forma mellett és ellen megfogalmazhatóak: miért nem hatékonyabb és eredményesebb pénzbeli támogatás formájában segíteni a rászoruló idősek, gyermekek napi étkezését. Megvizsgáljuk az egyes formák szabályozásainak eltéréseit: hol és miben tér el az idősek, a gyermekek, a hajléktalanok és más célcsoportok államilag támogatott étkeztetésének, mint kötelezően ellátandó állami feladatnak a szabályozása? Majd feltérképezzük az egyes szociális célú étkeztetési formák szabályozásának változásait: hogyan változott az étkeztetés társadalompolitikai háttere, funkciója az elmúlt 25 évben, és ez hogyan tükröződik a szabályozás változásaiban?
Végezetül megvizsgáljuk a Rászoruló Személyeket Támogató Operatív Program (RSZTOP) szerepét a szociális célú étkeztetésben. Az Európai Uniós forrásokból indított RSZTOP ugyanis tartós élelmiszereket biztosít hátrányos helyzetű családoknak, s ezért indokolt felvetni a kérdést, hogy ez a program a fent említett, alapvetően hazai költségvetési forrásból finanszírozott étkeztetési formákhoz milyen mértékben illeszkedik.

Kulcsszavak: szociális szabályozás, étkeztetés

A JÖVŐ ALGORITMUSVEZÉRELT TÁRSADALMAIVAL KAPCSOLATOS LESÜRGETŐBB KÉRDÉSEK

DIÓSI Szabolcs
PhD-hallgató
Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar
Kutatási terület: adatvédelem, prediktív adatelemzés, big data technológia
diosi.szabolcs@ajk.pte.hu

A 21. századi információs társadalom látszólag észrevétlenül lépett be az adatosítás korszakába. A digitalizálódó tercier szektor és a hálózatra kapcsolt okos eszközök egyre nagyobb mennyiségben hoznak létre olyan adatokat, melyek meghatározott személyekhez kötődve összetett profilok alkotására képesek. Az adatfeldolgozási eljárások rohamos fejlődésének köszönhetően a felhasználók által termelt hatalmas adathalmazokból korábban nem realizált minták és összefüggések feltárása is lehetővé válik.
A piaci szereplők viszonylag korán felismerték a Big Data alapú algoritmusokban rejlő lehetőségeket, így a böngészők, keresőmotorok, közösségi médiák használatakor létrejövő meta-adatok felvásárlásával és elemzésével régóta képesek személyre szabott marketing üzenetekkel befolyásolni potenciális vásárlóikat. A digitalizált formában keletkező adatok kereskedelmi értéke azonban elhanyagolható a rohamosan növekvő társadalmi és politikai jelentőségükhöz képest; Az emberi mérlegelést kiiktató gépi döntések alkalmazása (banki hitelbírálat, biztosítóintézetek kockázati besorolása) az élet legkülönbözőbb területein kínálhat látszólag előítéletektől mentes, pártatlan döntéshozatalt. A prediktív adatelemzés elterjedésével a múlt eseményeinek és motivációinak feltérképezésén túl, a jövő mindinkább pontosabb előrejelzése válhat realitássá (NDAS, PREDPOL, COMPAS). Az államok által kezdeményezett hatalmas kiterjedésű adatgyűjtés, feldolgozás és elemzés pedig a mindenkori hatalom társadalomirányító/ellenőrző befolyásának eddig nem tapasztalt mértékű növekedését hozhatja magával (Social Credit System - 2020).
Az tanulmány célja, hogy bizonyos mélységig ismertesse az MI és a Big Data algoritmusok társadalomra gyakorolt hatásait. Megfogalmazott tézise szerint a jelenkor jog-és intézményrendszere nem képes kellő hatékonysággal felvenni a küzdelmet a jövő adatvezérelt társadalmának kihívásaival szemben. Részletesen tárgyalja az egyén autonómiájának sérülékeny helyzetét olyan rohamosan fejlődő technológiákkal és jelenségekkel szemben, mint a „predictive policing", a viselkedésalapú marketing, a biometrikus szenzorok elterjedése, az adatdiszkrimináció vagy a túlzó mértékben kiépülő megfigyelőállam.
A tanulmány a felvázolt témát jogtudományi, politológiai és szociológiai megközelítésekből tárgyalja. Jogi érvelést elsősorban az adatvédelem és az információs jogok - különösképpen az információs önrendelkezési jog - tekintetében alkalmaz.

Kulcsszavak: információs társadalom big data algoritmus, prediktív elemzés, adatvédelem, adatdiszkrimináció

A KÖZIGAZGATÁSI BÍRÓSÁGOK SZEREPE: AZ AKTUS FELÜLVIZSGÁLAT EURÓPÁBAN

DR. BALÁSSY Ádám Miklós
PhD-hallgató
Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola Jogtörténeti, Jogelméleti és Egyházjogi Tanszék
Kutatási terület: A (közigazgatási) bíráskodás jogbiztonsága és annak logikája, Közigazgatási Bíráskodás, Jogi logika
adam.m.balassy@gmail.com

„Verwaltungsrecht als konkretisiertes Verfassungsrecht."
(Fritz Werner)

A tanulmány betekintést kíván adni a különböző európai közigazgatási rendszerek felülvizsgálatát végző szervek működésébe, történelmi felállításába és alkotmányos létjogosultságába. Legfőképpen olyan kérdéseket tárgyalva, hogy mikortól beszélhetünk közigazgatási bíróságokról és alkotmánybíróságokról. Továbbá két különálló független szervezet miképpen végezheti el a jogalkotó (azaz az adminisztratív szervek) aktusainak felülvizsgálatát – fejlesztését. A különböző történelmi behatások miképpen befolyásolták a két intézményrendszer kialakulását és miért tekinthető mind a két fórum a jogállamiság alapjának.

A közigazgatási bíráskodások retrospektív bemutatásakor elsődlegesen azt szükséges górcső alá vennünk, hogy miképpen sikerül(t) megvalósítani Európában a különböző államhatalmi ágak által kibocsátott közigazgatási határozatok (bírósági, vagy a független igazságszolgáltatás által biztosított kritériumoknak megfelelő „szuverén" szerv) felülvizsgálatát anélkül, hogy megsértenék az államhatalmi ágak elválasztásának látszólagos alapelvét és az ahhoz tartozó alkotmányos identitás eszméjét. Véleményem szerint a probléma esszenciája kettős. Elsődlegesen azért, mert szükséges meglátnunk azt, hogy Európa majd minden országában működik valamilyen alkotmányvédelemmel felruházott – centralizált vagy decentralizált – szerv, amely különböző szinten, de végez homogén normakontrollt a közigazgatási határozatok felett. Másodlagosan pedig azért, mert Magyarországnak és törvényhozónak kötelessége volt pótolni azt a hetvenéves kiesést, amit az 1949. évi XX. törvény és az akkori politika okozott a közigazgatási akutsok felülvizsgálatával kapcsolatban. A különböző történelmi adottságainkból következik, hogy nemzeti önazonosságunkat, identitásunkat visszamenőlegesen nem lehet feladni, azonban jövőre nézve megváltoztathatók (X/01416/2018 ABH [71-72]), *mivel az önazonosságot alkotó értékek a történeti alkotmányfejlődés alapján jöttek létre* (22/2016 ABH). Identitás képünk képes fejlődni, akár egy gyermek tudata vagy mint egy tanuló diák, aki elolvassa a tankönyvek sorait. Ebből következik, hogy Európa különböző országai, különbözőféleképpen oldották meg az államhatalmi rendszereket kiszolgáló apparátus aktusainak felülvizsgálatát. Mivel nem találunk egységes forrásalapot a független közigazgatási bíróságok vagy az alkotmányvédelemmel felruházott elkülönülő a kormányzati rendszerbe beolvadó (finn modell) szervekkel kapcsolatban, ezért a jogértelmezés eszközeit szükséges alkalmaznunk annak feltárásához és értelmezéséhez.

Kulcsszavak: Jogösszehasonlítás, Közigazgatási Bíráskodás, Alkotmánybíráskodás, Közigazgatási Bírósági rendszerek, Jogállamisági alapok

A DIGITÁLIS BIZONYÍTÉK (A MÚLT ÉS A JÖVŐ A JELENBEN)

DR. BENDES Ákos László
PhD-hallgató
Pécsi Tudományegyetem Állam-és Jogtudományi Kar
Kutatási terület: A digitális adat felhasználása a büntetőeljárás során
bendes.akos@ajk.pte.hu

A digitális bizonyíték első gondolata már 1960-ban megfogalmazódott a digitális falu fogalmának megalkotásával, amely előre vetítette a jövőt. A globális falu fogalmat Marshall McLuhan kanadai médiateoretikus alkotta meg az 1960-as évek elején, és arra utal, hogy az elektronikus kommunikációs technológiák fejlődésével a világ oly mértékben vált összekötötté vagy „kicsivé", mint egy falu, amelyben az emberek gyorsan kommunikálnak és minden eseményről szinte azonnal értesülnek. A globális falu fogalommal már 30 évvel előre megjósolta a World Wide Web létrejöttét. A digitális világ fejlődésén és az ezzel párhuzamosan fejlődő digitális bizonyítékokon keresztül mutatom be a jelen és a jövő legfőbb bizonyítékainak kialakulását és alkalmazhatóságát, valamint a felmerülő problémákat. A bizonyítás és a bizonyítási eljárás bemutatása után a bizonyítási eszközöket és a bizonyítékokat elemzem, ezt követően pedig áttérek a digitális nyomok osztályozására és keletkezésére. Az informatikai bűncselekmények típusai mind különböző digitális nyomot hagynak maguk után, ennek keretében bemutatom a szakértő munkáját és felhívom a figyelmet a nyomozás során felmerülő nehézségekre. A digitális bizonyítékoknak kiemelkedő szerepe van a szakértői gyakorlat során, ahol meg kell különböztetni a helyszíni vizsgálatot és a laboratóriumi vizsgálatot, amelyek során kiemelkedő szerepe van a szakértő felkészültségének és folyamatos képzésének a technika fejlődésének köszönhetően. A digitális bizonyítékok szakszerű és eredményes felhasználásának és tárolásának elengedhetetlen feltétele, hogy a keletkezésüktől kezdve a történeti fejlődésén át vizsgáljuk egészen a mai megvalósulási formáiban. A szakértők munkájának bemutatása és megismerése elengedhetetlen, hogy megértsük a digitális nyomokból kinyert bizonyítékok valós tartalmát, hogy a büntetőeljárások minél nagyobb hatékonysággal eredményre vezessenek. A digitális bizonyíték az büntetőeljárásnak egy három idősíkot felölelő részen, ugyanis múltban alakultak ki és a jelenben vizsgáljuk őket és a jövő legnagyobb kihívása lesz.

Kulcsszavak: digitális adat, jövő, büntetőeljárás, szakértő, nyom

BERUHÁZÁSVÉDELEM AZ EURÓPAI UNIÓBAN – PILLANATKÉPEK

DR. BIHARI Erika
PhD-hallgató
Debreceni Egyetem Marton Géza Állam-és Jogtudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: Beruházásvédelem a nemzetközi magánjogban és az Európai Unió jogában
bihari.erika@unideb.hu

Az Európai Uniónak (EU) a beruházásvédelem területén történő egyre aktívabb szerepvállalása napjainkban számos konfliktusforrást jelent, akár csak az uniós jog és a nemzetközi egyezményeken alapuló nemzetközi beruházásvédelem kollíziója is.
Az EU-ban néhány évvel ezelőtt kezdetét vette egy új beruházásvédelmi politika kialakítása, amely sokszor „összeütközni" látszik a nemzetközi beruházásvédelemmel, akár a szabályozást, a vitarendezést, vagy akár a választottbírósági eljárást nézzük.
A két dimenzió között az összeütközést jelenti többek között a tagállamok egymással kötött kétoldalú beruházásvédelmi egyezményeinek (BIT) uniós joggal való összeegyeztethetőségének kérdésköre. Ebben az esetben az összeegyeztethetőség abban áll például, hogy van-e a tagállamoknak hatásköre kétoldalú beruházásvédelmi egyezmények útján vagy más módon szabályozni a tagállamok közötti beruházásokat, tekintettel például a letelepedés és a tőke szabad mozgására vonatkozó szabályokkal való átfedésekre. A kérdésben az EU Bírósága már hozott döntést, hiszen az Achmea-ítéletben kimondta, hogy az EU-n belüli kétoldalú beruházási megállapodások beruházó és állam közötti választottbírósági eljárásra vonatkozó kikötései ellentétesek az EU-Szerződésekkel és ez által veszélyeztetik az uniós jog autonómiáját és közvetlen hatályát. Azonban az e témakörben felmerülő egyéb kérdések (mint például az, hogy lehet-e bármilyen hatása az EU Bírósága döntésének a kereskedelmi (nem BIT alapú) választottbíróságokra, hogyan alakulnak a nem uniós befektető és uniós tagállam között létrejött (EU-n kívüli) BIT alapú választottbírósági döntések, hogyan lehet értelmezni a multilaterális egyezményekre - mint például az Európai Energia Charta - a Bíróság döntését stb.) megválaszolása még várat magára.
A kutatás célja elsődlegesen az uniós beruházásvédelem szabályozásának és az Európai Unió Bírósága releváns esetjogának megismerése, illetve elemzése annak érdekében, hogy az aktuális, vagy akár a fentebb ismertetett kérdésekre is válaszokat lehessen adni.

Kulcsszavak: beruházásvédelem, Európai Unió, BIT, Achmea-ügy, választottbíróság

„Jelen absztrakt az Emberi Erőforrások Minisztériuma ÚNKP-18-3 kódszámú Új Nemzeti Kiválósági Programjának támogatásával készült"

DIGITÁLIS- ÉS INTERKULTURÁLIS KOMPETENCIA TÉRNYERÉSE AZ ÜGYVÉDI HIVATÁSBAN

DR. BOGNÁR Csaba
MA-hallgató
Eötvös Loránd Tudományegyetem Pedagógiai és Pszichológiai Kar
Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar Doktori Iskola
Kutatási terület: társadalmi változás – társadalmi probléma – jogintézmények kutatási téma
csbognardr@gmail.com

Életvitelünket a legutóbbi években alapjaiban átalakító digitalizáció és technológiai fejlődés szinte minden területen korábban felfoghatatlan változások sorát gyorsuló ütemben tárja elénk. Mindez a legtradicionálisabb hivatások művelését is átalakítja, köztük az ügyvédséget is. A sokféleséggel, beláthatatlanul táguló határokkal megbirkózás és interkulturális viszonyrendszerek a napi rutin részévé váltak. A változó piaci szükségleteknek és diverzitásnak megfelelés mellett együtt élő hagyományos ügyvédi szerepek a mában nem kontraszt, hanem normalitás. A globalizációhoz és a határokon átívelő ügyekhez, kapcsolatokhoz, jogrendszerekhez és nyelvekhez való alkalmazkodás szolgáltatások nyújtásának és azok módosuló formáinak alapjává válik, az egysíkú összefüggéseket mindinkább háttérbe szorítva, amelyek száma mindezzel párhuzamosan is csökkenő képet nyújt a tudás elérhetővé válása, laikus támogatás elérhetősége révén a profizmust csak komplex problémák körére hívva segítségül. Emellett már nem csupán ügyvédségen belüli, de a szaktudást kiváltó számítógépes háttérbázison alapuló szolgáltatókkal is egyre élénkebb versenyhelyzet alakul ki. Megszokott formákat óvó szabályozások a kor követelményeihez való igazodáshoz szintetizálódnak. Az ügyvitelhez elengedhetetlenné válik a jogászi tudáson túli - egyre inkább nemzetköziesített - menedzsment szemlélet, digitális és interkulturális kompetencia. Ez utóbbi fókusz értékelése és kutatása segít megragadni a megállíthatatlanul erősödő multikulturalitásban rejlő számtalan lehetőséget és új piaci szegmenseket, melynek kihasználása akár liberális, akár konzervatív értékrend mellett egyaránt nélkülözhetetlen a talpon maradáshoz. A mindent átható virtuális reprezentáció prioritása során ügyvédi honlapok objektív strukturáltságra törekvő empirikus vizsgálata nyújthatja azt a kutatási felületet, ahol a titkokat őrizni akaró tradíciók és a posztmodern utáni éra találkozásában monitor képernyőn át transzparens digitális kirakatok és reklámok segítenek belelátni a zárt ajtók mögött folyó munka „boszorkánykonyháinak” instant jelenébe.

Kulcsszavak: ügyvéd, interkulturális kompetencia, digitalizáció, lawtech, multikulturalizmus

A SZEMÉLYES ADATOK VÉDELME EURÓPÁBAN, ÉS AZ ÁLTALÁNOS ADATVÉDELMI RENDELET HATÁSA

DR. BOKROS Attila
PhD-hallgató
Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: A jogállamiság értékének védelme az Európai Unióban
drbokrosattila@gmail.com

Az általános adatvédelmi rendelet („GDPR") 2018. május 25. napjától kezdődően alkalmazandó közvetlenül az Európai Unió tagállamaiban. Hatálybalépése számos újdonságot hozott, ugyanakkor mégsem radikális váltás a korábbi adatvédelmi rendszerekhez képest – ellentétben számos adatkezelő megítélésével. Kétségtelen, hogy a technológiai változásokkal együtt járó, új típusú adatkezelések szabályozása, a vállalkozások terheinek csökkentése, valamint a tagállami adatvédelmi rendszerek differenciáltságának megszüntetése mind-mind előnyös hozadéka a GDPR hatálybalépésének. A GDPR hatálybalépése ugyanakkor ezeken túlmenően hatással lehet az Európai Unió alapjogi és értékvédelmi gyakorlatára is. A jelen tanulmány ezek bemutatását célozza.
Az Emberi Jogok Európai Bíróságának és az Európai Unió Bíróságának személyes adatok védelmével kapcsolatos emberi jogi gyakorlata a magánélet tiszteletben tartásához való jogra épül (Emberi Jogok Európai Egyezménye 8. cikk; Alapjogi Charta 7. cikk). Ezen túlmenően az Alapjogi Charta 8. cikkében rendelkezik önálló alapjogi tényállásként a személyes adatok védelméről is. Ilyen speciális rendelkezéssel az Emberi Jogok Európai Egyezménye nem bír (megalkotásának történeti sajátosságai miatt), amely ugyanakkor nem akadályozta meg az Emberi Jogok Európai Bíróságát, hogy élő jogra („living instrument") hivatkozással a személyes adatok védelme vonatkozásában is kialakítsa gyakorlatát. Ez a gyakorlat napjainkban is alakul és – az Alapjogi Charta 52. cikk (3) bekezdésére mentén – alapját képezi az Európai Unió Bírósága vonatkozó alapjogi ítélkezésének. A jelen tanulmány egyik célja ennek keretében, hogy elemezze az Európai Unió Bíróságának az Alapjogi Charta 7. és 8. cikkekre épülő joggyakorlatát, különös figyelemmel arra a körülményre, hogy az Európai Unió Bírósága adatvédelmi vonatkozású ügyekben e két cikkre egyszerre hivatkozik úgy, hogy a két cikk közötti kapcsolatot, illetve az egyes cikkek terjedelmét nem részletezi.
Az emberi jogi aspektus mellett az adatvédelem területe tágabban az Európai Unióról szóló Szerződés 2. cikkében megfogalmazott értékek védelmét is szolgálja. Az Európai Unió Bírósága vonatkozó joggyakorlatában számos alkalommal hivatkozott a jogbiztonság, a független adatvédelmi hatóság (mint államszervezeti sajátosság), valamint az egyes emberi jogok, ütköző érdekek közötti egyensúly követelményére. Ennek mentén a tanulmány másik célja, hogy feltárja (i) milyen kapcsolat van áll fenn az uniós értékek védelem és a személyes adatok védelme között; (ii) mennyiben hozhat változást az általános adatvédelmi rendelet hatálybalépése; (ii) mennyiben hivatkozhatók az általános adatvédelmi rendelet, illetve az Alapjogi Charta rendelkezései értékvédelmi (elsődlegesen kötelezettségszegési) eljárások során. A tanulmány bemutató, leíró és elemző-összehasonlító módszerek használata útján mutatja be az Európai Unió személyes adatok védelmével kapcsolatos gyakorlatát, illetve az adatvédelmi jog értékvédelmi vetületét.

Kulcsszavak: személyes adatok védelme, általános adatvédelmi rendelet, GDPR, uniós értékek

A MEDIÁCIÓ MEGKÖZELÍTÉSMÓDJAI

DR. BORBÁS Eszter
PhD-hallgató
Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar
Kutatási terület: Polgári jogi felelősség, Mediáció
borbas.eszter@ajk.pte.hu

A mediációs eljárás elterjedése óta, annak különböző formái alakultak ki. Míg az ezredfordulót megelőzően evaluatív és facilitatív irányzatokat különböztettünk meg, addig, mára négyféle irányzattal találkozhatunk, amelyek egymástól igencsak eltérő vonásokat mutatnak, azonban mindegyikük a mediáció nevet viseli és mindegyikük egy közös szemléletből eredeztethető. A facilitatív, evaluatív, transzformatív és narratív mediációs irányzatok olyannyira eltérő jellegzetességekkel rendelkeznek, hogy az kihat az irányzatok által képviselt mediációs eljárás rendjére, menetére is. (A mediáció kialakulásakor elsőként, a facilitatív szemléletű mediáció nyert teret, amely elsősorban annak volt köszönhető, hogy az eljárás, a bírósági peres eljárással szemben megfogalmazott kritikai észrevételeket igyekezett kiküszöbölni.)
A különböző mediációs típusok röviden, sajátosságukra tekintettel, az alábbiakban foglalhatók össze: Az evaluatív mediáció jellemzője, hogy ebben az esetben a mediátor a vitatott kérdés szakértője. Ilyenkor nem csak a konfliktuskezelés a feladata, hanem mint szakember is részt vesz az eljárásban. A facilitatív mediációs eljárásban, a mediátor a folyamatnak a semleges, pártatlan vezetésével segíti elő az esetlegesen megkötendő megállapodást, de ebben az eljárásban a mediátor nem fogalmaz meg véleményt, nem ad tanácsot. A narratív mediáció esetén, nem a megállapodás létrehozása a fő cél, hanem a felek viszonya. A transzformatív mediáció elsődleges feladata pedig, a felek közötti kapcsolat javítása, az alapkonfliktus feloldása.
Összehasonlító jellegű tanulmányomban részletesen mutatnám be az említett irányzatok jellegzetességeit, a fentieken felül, külön kitérnék a helyreállító szemléletű mediáció ismertetésére is.

Kulcsszavak: Alternatív konfliktuskezelés, facilitáció, narratív mediáció, transzformatív szemlélet

A MEGVÁLTOZOTT MUNKAKÉPESSÉGŰEK ELLÁTÁSAI AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG GYAKORLATA TÜKRÉBEN

DR. FÁSKERTY Éva
PhD-hallgató
Széchenyi István Egyetem Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: A megváltozott munkaképességű személyek helyzete
eva.faskerty@gmail.com

A prezentációmban alkotmánybírósági határozatokon keresztül kívánom bemutatni a megváltozott munkaképességűek ellátásának rendszerét hazánkban, az időközben felmerült problémákat és megoldási javaslatokat.
Több esetben fordult elő, hogy a Kúria mint felülvizsgálati bíróság tanácsa az előtte folyamatban lévő társadalombiztosítási határozat bírósági felülvizsgálata iránt indított peres eljárásban az eljárás felfüggesztése mellett az Alkotmánybíróság eljárását kezdeményezte a megváltozott munkaképességű személyek ellátásairól és egyes törvények módosításáról szóló törvény meghatározott rendelkezése nemzetközi szerződésbe ütközését állapítsa meg és azt semmisítse meg, továbbá rendelje el a jogszabályi rendelkezés konkrét egyedi ügyben történő alkalmazásának tilalmát.
Az alkotmánybíróság az ügyeket „személy specifikusan" volt kénytelen vizsgálni, tekintettel arra, hogy egy adott személy egészségi állapotának javulásán vagy romlásán keresztül lehet kizárólag vizsgálni, hogy az adott jogszabályhely alkalmas -e az egyes személyek állapot javulásának vagy éppen romlásának tükrében pontosan meghatározni a juttatás jellegét, időtartamát stb. A rokkantsági ellátások összege a 2012. január 1. napját megelőzően folyósított rokkantsági nyugdíjak összegéhez képest kizárólag akkor csökkenthető, ha az ellátásra jogosult személy állapotában javulás következett be, azonban a szabályozás nem határozza meg az állapotjavulás fogalmát. A jogalkotóra az alkotmánybírósági határozatok tükrében még jelentős jogalkotói tevékenység vár.

Kulcsszavak: Alkotmánybíróság, esetjog, Kúria, rokkantsági ellátás, rokkantsági járadék

REVIEW OF HUNGARIAN DISABILITY PENSION

DR. FÁSKERTY Éva
PhD-student
Széchenyi István University
Research area: Hungarian disability pension
eva.faskerty@gmail.com

I would like to give a flash in connection with the review of hungarian disabiliti pension. By the Act CXCI of 2011 on Allowances for Persons with Disabilities and the Amendment of Certain Legislation and the Fundamental Law of Hungary need to clarify the difference between the invalidity annuityand the disability benefit In my presentation I will summarise how they work, and I will also discuss with you how the Hungarian disability benefit system works through two Constitutional Court decisions . I will also analyse the concerning legal framework in 2018 and the necessity of legislative changes in the near future.
THE FUNDAMENTAL LAW OF HUNGARY highlights among the NATIONAL AVOWAL the followings: We hold that we have a general duty to help the vulnerable and the poor.
We hold that the common goal of citizens and the State is to achieve the highest.
The FUNDAMENTAL LAW also states that Article O)Everyone shall be responsible for him- or herself and shall be obliged to contribute to the performance of state and community tasks according to his or her abilities and possibilities." and Article Q) (2) In order to comply with its obligations under international law, Hungary shall ensure that Hungarian law is in conformity with international law.
Although in 2011 the rehabilitation system changed substantially, we need more changes in the year of 2019 too. Previously, the employment prospects of persons with reduced capacity to work had been largely determined by two main types of welfare provision: disability pensions and rehabilitation subsidies. In the last two decades several attempts had been made to curb disability pension claims by tightening the rules.

Keywords: disability benefit, invalidity annuity, legislative changes

A MAGÁNÉLETHEZ VALÓ JOG DOGMATIKAI KÉRDÉSEI

DR. HALÁSZ Csenge
PhD-hallgató
Miskolci Egyetem, Deák Ferenc Állam-és Jogtudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: A magánélethez való jog aktuális kérdései
ha.csenge0701@gmail.com

A kutatási témám és készülő PhD dolgozatom munkacíme „*A magánélethez való jog aktuális kérdései"* címmel került meghatározásra. A Tavaszi Szél Konferencián is e témakörhöz illeszkedve, a magánélethez való jog dogmatikai kérdéseit kívánom röviden összefoglalni.
Első ízben szükséges szót ejteni magának a „magánéletnek" a fogalmáról. Hiszen nem egy egzakt, jogi normákkal könnyedén meghatározható definícióról van szó, hanem a tulajdonképpeni emberi privát szféra védelméről. Arra vonatkozóan, hogy mi is jelenti ezen oltalom tárgyát, eltérő meghatározásokat találunk a szakirodalomban. A magánélethez való jog első és alapvetőnek tekinthető megfogalmazása, kissé rendhagyó módon, egy tudományos műhöz köthető. A Samuel Warren – Luis Brandeis szerzőpáros 1890-ben a Harvard Law Review-ban tette közzé tanulmányát, amely a *„The Right to Privacy"* címet viselte. A páros a személyiség sérthetetlenségéből kiindulva, abszolút szerkezetű jogviszonyként tekintett a privacy-re. Annak ellenére, hogy a magánszférát, a mai viszonyokhoz képest, meglehetősen szűk értelemben tették vizsgálat tárgyává, a tanulmány jelentőségét már számos korabeli gondolkodó is felismerte, Harry Kalven Jr. egyenesen *„minden idők legnagyobb hatású jogi tanulmányának"* nevezte a Harvard Law Review-ban megjelent írást. A kiindulási alap tehát létrejött, továbbgondolására pedig számos kísérlet született. Készülő tanulmányomban ezeket a dogmatikai értelmezéseket kívánom részletesen bemutatni, mind a hazai, mind a nemzetközi fogalmi kísérleteket figyelembe véve.
A „magánélet" definiálását érintő anomáliákat követően a magánélethez való jog hazai jogtörténeti fejlődésének legfontosabb állomásait igyekszem röviden felvázolni.
Ezt követően szükségesnek ígérkezik a magánélethez való jog hazai jogrendszerben történő elhelyezése, melynek érdekében egy interdiszciplináris kitekintés is szükségesnek ígérkezik. E tekintetben kiemelt szerephez jut az alkotmányjogi szabályozás és az Alkotmánybíróság tevékenysége, hiszen a testület több határozatában is foglakozott a magánélethez való jog kérdéseivel. Majd bemutatom a polgári jogi szabályozás sajátosságait valamint, a magánélet védelméről szóló 2018. évi LIII. törvény szerkezetét és nóvumait is. A jogszabályi háttér vizsgálata során felhívom a figyelmet a Ptk. valamint az új jogszabály közötti esetleges ellentmondásokra, kiemelve e körből a közéleti szereplők helyzetét. E tekintetben előremutató megállapítások, és de lege ferenda javaslatok megfogalmazására törekszem.

Kulcsszavak: magánélethez való jog, privacy, személyiségi jogok, polgári jog, közszereplők

AZ EURÓPAI ÜGYÉSZSÉGRŐL…

DR. ILLÉS Kristóf
PhD-hallgató
Eötvös Loránd Tudományegyetem, Állam, - és Jogtudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: Az Európai Unió büntetőpolitikája Magyarországról szemlélve, Különös tekintettel az Európai Unió pénzügyi érdekeinek védelmére
illeskristof46@gmail.com

Jelenleg számos intézmény, valamint irányelvvel harmonizált jogi szabályozás teszi elvi szinten lehetővé az Európai Unió pénzügyi érdekeinek a védelmét. Ennek hatékonysága a gyakorlatban azonban kérdésesnek mutatkozik, figyelemmel olyan tényekre, mint például: magában a határokon átnyúló hozzáadottértékadó-csalás évi mintegy 50 milliárd eurós bevétel-kiesést okoz az Unióban, vagy, hogy a tagállamokban elcsalt pénzek összege csak 2015-ben megközelítette a 640 millió eurót, a szabálytalanul felhasznált források összege pedig közel 3,2 milliárd eurót tett ki az adott évben. A számok magukért beszélnek és megalapozzák azt a tényt, hogy napjainkban nem hatékony az Unió pénzügyi érdekeinek védelme. Ennek ellenére élénk vita figyelhető meg a – politikán túl – a hazai kortárs jogirodalomban is arról, hogy szükséges-e az Európai Ügyészség felállítása – és ha igen miként, – illetve ahhoz csatlakozzon-e hazánk vagy sem.
Előadásomban elsőként foglalkozom azzal, hogy az Európai Ügyészség hol helyezkedik majd el az Európai Unió politikáiban, azon belül is a büntető ügyekben folytatott igazságügyi együttműködés rendszerében. Kitérek arra, hogy – a fentieken túl – mely körülmények teszik különösen szükségessé a szervezet felállítását. Ennek keretében elemzésem körébe vonom az Európai Ügyészség és a büntető igazságügyi együttműködés területén létező szervek – az Európai Csalás Elleni Hivatal (OLAF), valamint az Európai Unió Büntető Igazságügyi Együttműködési Ügynökség (EUROJUST) – viszonyát, továbbá rámutatok arra, hogy mennyivel fog erősebb hatáskörökkel rendelkezni az Európai Ügyészség a fenti két szervnél és ez milyen problémák megoldására jelent(het) majd orvosságot.
Előadásom középső blokkjában a fenti absztrakt megállapításokat egy hazánkra konkretizált gyakorlati példán keresztül teszem érzékletesebbé és színesebbé, melyben az OLAF egyik jelentését elemzem a téma tükrében.
Ezt követően bemutatom, miként vette kezdetét az Európai Ügyészség felállítása és hol tart jelenleg a folyamat. Majd megosztom a saját álláspontomat a szakirodalomban is megjelenő, az Európai Ügyészség létrehozásával összefüggő aggályokkal kapcsolatban. Ennek keretében összesítem az Európai Ügyészség működésének várható előnyeit is.
Végezetül előadásomat az Európai Ügyészséggel kapcsolatos problémafelvetéssekkel zárom, mely érinti a kimaradó tagállamok okozta zavarok kérdését, valamint az egységes európai büntetőeljárásjog hiányának problematikáját. Mindkét problémára hozok gyakorlati példát, mely segíti az egyes problémakörök relevanciájának megítélését és befogadhatóságát.
Amennyiben az időkeret erre még lehetőséget enged zárásként, pár mondatban megosztom a területen jelentkező kutatási és kutatásmódszertani nehézségeket is a doktorandusz kollegákkal.

Kulcsszavak: Európai Ügyészség, OLAF, EUROJUST, Európai Unió büntetőpolitikája, Európai Unió pénzügyi érdekeinek védelme

A FOGLALKOZÁS KÖRÉBEN ELKÖVETETT VESZÉLYEZTETÉS ÉS A GERÉB-ÜGY

DR. JUHÁSZ György
PhD-hallgató
Debreceni Egyetem Marton Géza Állam és Jogtudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: Az orvos büntetőjogi felelőssége, a foglalkozás körében elkövetett gondatlan veszélyeztetés
juhaszgyuri@icloud.com

Az orvos büntetőjogi felelőssége, az orvosi műhiba az elmúlt években jelentős média és ezzel közfigyelemre tett szert két tragikus kimenetelű otthonszülés kapcsán. Mindkét esetben Dr. Geréb Ágnes szülész-nőgyógyász szakorvos, pszichológus és bába járt el. A büntetőjogi felelősségre vonás alapját a foglalkozás körében elkövetett veszélyeztetés törvényi tényállása képezi. A tényállását az orvos akkor valósítja meg, ha a rá vonatkozó szakmai szabály megszegésének eredményeként – azzal okozati összefüggésben - a beteg legalább közvetlen veszélyhelyzetbe kerül. A közvetlen veszély fogalma meghatározott személyre és helyzetre konkretizált veszélyt jelent, amely veszélyhelyzet kapcsán fennáll az élet, testi épség és egészség sérelmének reális és azonnali bekövetkezésének lehetősége. A Fővárosi Ítélőtábla 2.Bf.195/2017/12. számú ítéletével Geréb Ágnes vádlottat bűnösnek mondta ki 1 rendbeli halált okozó foglalkozás körében elkövetett veszélyeztetés vétségében és 1 rendbeli maradandó fogyatékosságot okozó foglalkozás körében elkövetett veszélyeztetés vétségében ezért 2 év fogházbüntetésre, és 10 év szülész-nőgyógyász orvosi valamint szülésznői foglalkozástól eltiltásra ítélte. Geréb Ágnes az első esettel kapcsolatban a szülés kísérése során három súlyos foglalkozási szabályszegést valósított meg, melyek a magzatnak a szülés folyamán bekövetkezett halálával közvetlen okozati összefüggésben állnak. A második eset kapcsán az Ítélőtábla megállapította, hogy az ikerszülés során a B magzat a szülés során legalább 12 percig oxigénhiányos állapotba került, amely következtében maradandó fogyatékosságot szenvedett. A bíróság indokolásában kimondta, hogy Geréb az A magzat megszületése után méhűri vizsgálatot és burokrepesztést nem végzett, elmulasztotta az óránkénti méhszájvizsgálatot és olyan szakmai szabályszegéseket követett el, amelyek okozati összefüggésben voltak a magzatnál kialakult maradandó fogyatékosság állapotával, tehát a megfelelő szintű ellátás hiánya miatt alakulhatott ki a hypoxiás állapot. A fenti ügy kapcsán számos egymással ellentmondó szakértői vélemény született, amelyek felhívhatják a figyelmet azon körülményre, hogy az orvosi szakma szabályai nem állnak egyértelműen rendelkezésre. Erre természetesen magyarázatul szolgálhat az orvoslás komplex és szerteágazó volta, és a gyakorlat során felmerülő helyzetek individualitása is. Ezen problémák felvethetik azon kérdést is, hogy egy adott orvosi beavatkozás, amely egy olyan atipikus, előre nem látható akut, azaz pár perces döntési helyzetben történik, amelyre nincs meghatározva pontos eljárásrend, azaz protokoll, az előre nem látható és nem kiszámítható káros következmények beállta esetén egy esetleges büntetőeljárásban a szakértők utalógos – akár több hónapos, éves – vizsgálódási eredményétől függően kerülhet elbírálásra.

Kulcsszavak: büntetőjog, orvosi felelősség, műhiba, Geréb Ágnes-ügy

„A Tavaszi Szél elnevezésű konferencián való részvételt az EFOP-3.6.3-VEKOP-16-2017-00007 azonosító számú, "Tehetségből fiatal kutató" A kutatói életpályát támogató tevékenységek a felsőoktatásban című projekt támogatta.”

VEZÉRLŐ ELVEK A PERKONCENTRÁCIÓ SZOLGÁLATÁBAN

KISS Attila
PhD-hallgató
Debreceni Egyetem Marton Géza Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: a perkoncentráció megvalósulása és alkalmazási lehetőségei az új Pp. alapján
drkissattila92@gmail.com

Jól látható, hogy az új polgári perrendtartás hatálybalépésével meglehetősen átrendeződött a perjogi alapelvek rendszere. Az új törvény megalkotásával a jogalkotó elsődleges célkitűzése a perhatékonyság rendszerszintű megvalósítása, amit mindenekelőtt a per koncentrálásával kíván elérni. Ez a gondolat vezetett ahhoz, hogy a viszonylag tömör alapelvi fejezetben helyet kapó vezérlő elvek többsége szoros összefüggésben áll a perkoncentrációval, azonban egyes elvek csak kisebb mértékben kapcsolódnak hozzá. Találkozhatunk olyan princípiumokkal – mint például a rendelkezési elv –, amelyek már hosszú évtizedek óta alapvetésül szolgálnak a polgári eljárásjogban, azonban olyan alapelvek is helyet kaptak a kódexben, amelyekre újdonságként tekinthetünk. Jó példa utóbbira a bíróság közrehatási tevékenysége, továbbá a felek részéről az eljárástámogatási kötelezettség, amelyek kifejezetten a per koncentrálását hivatottak elősegíteni. Megemlítendő, hogy az alapelvi fejezeten kívül rekedt alapelvek is komoly ráhatással bírnak az eljárás egyes szakaszaira, intézményeire, azonban nem hatják át a polgári eljárásjog teljes spektrumát. Ilyen alapelvként tartjuk számon többek között a közvetlenség, szóbeliség, nyilvánosság elvét, vagy a tényállás szabad megállapításának elvét. Előadásomban kizárólag a törvény alapelvi fejezetében található vezérlő elvek vizsgálatára szorítkozom, amelyek áthatják a polgári peres eljárás teljes rendszerét és szabályozását. Konferencia-előadásommal azt a célt kívánom megvalósítani, hogy kritikus szemléletmóddal felvázoljam a polgári perjogi alapelvek rendszerének átalakulását, valamint rámutassak a felmerülő problémákra, mindezen túl megfelelő jogalkotási javaslat megtételére is kísérletet teszek. Egyebek mellett felmerül a perkoncentráció alapelvként történő meghatározásának megkérdőjelezése is. Alapvetően nem komparatív szemléletmód uralja az előadást, viszont olykor egy-egy mintaadó külföldi alapelvi megoldás említése elengedhetetlen.

Kulcsszavak: vezérlő elv, alapelv, perkoncentráció, polgári eljárásjog, polgári per

„A Tavaszi Szél elnevezésű konferencián való részvételt az EFOP-3.6.3-VEKOP-16-2017-00007 azonosító számú, "Tehetségből fiatal kutató" A kutatói életpályát támogató tevékenységek a felsőoktatásban című projekt támogatta.”

A FEDETT NYOMOZÓ ÁLTAL (NEM) ELKÖVETHETŐ BŰNCSELEKMÉNYEK DOGMATIKAI KÉRDÉSEI

DR. KREKÁCS Dóra
PhD-hallgató
Eötvös Loránd Tudományegyetem, Állam, - és Jogtudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: A bűnszervezet felderítésének kérdései és bizonyítási problémái
dora.krekacs@gmail.com

A fedett nyomozó bűncselekményeinek lehetősége nem újszerű kérdés, tekintve, hogy az e körben felmerülő alkotmányos és gyakorlati problémák igen nehezen teszik lehetővé azon paradoxon feloldását, mi szerint a fedett nyomozó, a bűnüldöző hatóság tagjaként kénytelen maga is bűncselekményt elkövetni céljának elérése érdekében. A problémával kapcsolatban már azon kiinduló kérdés felvetésénél is, hogy megengedhetjük-e egy jogállamban, hogy a fedett nyomozónak munkája elvégzéséhez esetenként szükséges bűncselekményeket elkövetni, egymással szöges ellentétben álló álláspontokat találhatunk. A kérdésre igenlő válasz adása után pedig rengeteg megoldás lelhető fel egyes országok szabályozásában.
Előadásom bevezetőjeként röviden bemutatom az amerikai és német szabályozási megoldásokat a fedett nyomozó által elkövetett bűncselekmények megengedhetősége szempontjából.
Ezt követően a magyar jogi szabályozás terén mind a korábbi, mind pedig a hatályos törvényekben foglalt verziókat ismertetem. Általánosságban elmondható a magyar jogszabályokról, hogy főszabályként büntetni rendelik a fedett nyomozó által elkövetett jogi normát sértő cselekményeket, azonban bizonyos feltételek teljesülése esetén egyes jogszabályba ütköző cselekmények körében – amelyet összefoglalva a „szolgálati feladat teljesítése közben elkövetett bűncselekmények" kategóriájával jelölhetünk – a fedett nyomozó a jogalkotó által eljárásjogi választott megközelítés körében a feljelentés elutasításával, illetve a nyomozás megszüntetésével mégis mentesül a felelősségre vonás alól. A kivétel kivételeként a korábbi szabályozás a más életének szándékos kioltásával járó bűncselekményeket jelölte meg, vagyis ebben az esetben életbe lép főszabályként a fedett nyomozó felelősségre vonása. Ezen szabályok összességgel azonban mind rendszertani helyüket, mind tartalmukat tekintve is több probléma merült fel.
A téma sokrétű és alkotmányos kérdéseket is érintő mivoltát tekintve az Alkotmánybíróságnak is állást kellett foglalnia, ezért előadásomban röviden bemutatom és reagálok az AB ezen tárgyban hozott határozatára is.
Jelenleg hatályos szabályozásunkat tekintve elmondható, hogy a kivétel kivételének szabálya, vagyis a más életének szándékos kioltásával járó bűncselekmények köre bővült a szándékosan maradandó fogyatékosságot vagy súlyos egészségromlást okozó bűncselekményekkel, illetve ezentúl rendszertani szempontú dogmatikai problémák tisztázására is sor került. A kivétel kivételének szabályának állatorvosi lovaként mutatom be az emberölés kísérletének több lehetséges fajtáját és ehhez igazodóan a felelősségre vonás elkerülését vagy éppen el nem kerülését, láthatóvá téve ezzel a szabályozás következetlenségét, tekintettel a gyakorlatban bekövetkező eltérő eredményekre.
Végül de lege ferenda megfogalmazásával zárom előadásomat.

Kulcsszavak: Fedett nyomozó, fedett nyomozó bűncselekményei

A CSALÁDTAGOK VAGYONI VISZONYAINAK RENDSZERE A PTK.-BAN

DR. KRISTON Edit
PhD-jelölt
Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar Polgári Jogi Tanszék – Miskolci Egyetem Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: A szerződési szabadság érvényesülése a „családi vagyonjog" szerződéses viszonyaiban
kristonedit01@gmail.com

A polgári kor szellemisége és eszméi olyan folyamatokat indítottak be világszerte, melyek csak később, a mai modern jogrendszerekben fejtik ki hatásukat. Ezek az eszmék természetesen a család megítélését is jelentősen befolyásolják. A történelem folyamán nagyon hosszú ideig a házasság, illetve a törvényen vagy biológiai kapcsolaton alapuló leszármazás jelentette a családi kapcsolatok bázisát. Ez azonban a modern társadalmak vonatkozásában már nem helytálló megállapítás. A polgárosodás, valamint a jogegyenlőség eszméinek hatására kialakultak az embert megillető alapjogok, melyeknek modern megítélését nagyon hosszú jogérvényesítési harc előzte meg. Ezen alapjogok egyike a magánélethez és családi élethez való jog, melynek modernkori értelmezése jelentősen átalakította a család jogi megítélését.
A 2013. évi V. törvény hatályba lépésével jelentős változásokat indikált a családjog területén, megbontotta ugyanis a szabályozás klasszikus jellegét, részben teret engedett a házasságon kívüli együttélési formáknak. A megalkotott normaanyag igyekszik lépést tartani a modern társadalmi viszonyokkal és elvárásokkal, ugyanakkor az elkészült eredmény számos kérdést nyitva hagy a jogalkalmazó számára. Különösen igaz ez a családon belüli vagyonjog területére. A klasszikus családjogi szabályozásban a házassági vagyonjog dominanciája megkérdőjelezhetetlen volt, ugyanakkor a jogalkotásban előálló változások (értem ez alatt a da facto élettársi kapcsolat szabályozásának és a bejegyzett élettársi kapcsolat normaanyagának megjelenését) szükségszerűen előidézik a szemléletváltást. A joggyakorlatban egyre nagyobb igény mutatkozik a házasságon kívüli, egyéb párkapcsolati formákból eredő jogviták rendezésére, ami alapján azt a megállapítást tehetjük, hogy a családtagok közötti vagyoni viszonyokat nem szoríthatjuk kizárólag a házassági vagyonjog területére.
Előadásomban azon kérdésekre keresem a választ, hogy a család jogi fogalma és a vele együtt járó vagyonjogi kérdések milyen változásokon estek át, valamint, hogy a jelenleg hatályos Ptk. milyen válaszokat ad a modernkori kihívásokra? Lehet-e párhuzamot vonni az együttélési formák jogi szabályozása között, vagy a rendszertani értelmezés kell, hogy előtérbe kerüljön?

Kulcsszavak: családjog, vagyonjog, vagyonjogi szerződés, családi vagyonjog

AZ ÁRPÁD-KORI KIRÁLYI JOG ÉS AZ ÁLLAMSZERVEZETI FUNKCIÓK ÖSSZEFÜGGÉSEI RENDSZERELMÉLETI KERETBEN

DR. LÁSZLÓ Balázs
PhD-hallgató
Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar
Kutatási terület: Árpád-kori magyar közjogtörténet
lbali90@t-online.hu

A jogtörténeti kutatás egyik legnagyobb kihívása, egyben gyakori értékmérője is az, hogy adott jogtörténeti téma vizsgálata mennyiben lehet fontos és hasznos a mai élő jog megértésében, alkalmazásában, esetleg fejlesztésében. Az Árpád-kor (köz)jogi berendezkedése és a mai magyar jog és államberendezkedés között folytonosságot kimutatni jószerével lehetetlen, ennek ellenére egyes jogintézményekben jelentős hasonlóságok mutathatók ki.
E két, időben távoli időszak (köz)jogi berendezkedésének különbözősége a vizsgálat során mégis áthidalhatónak látszik, ha az államot mint rendszert és annak funkcióit helyezzük a vizsgálat középpontjába.
Az Árpád-korban a király közjogi állását meghatározó, számára gazdasági vagy politikai előnyt biztosító jogosultságok, a tágabb értelemben vett *ius regium* (királyi jog) elemei lényegüket tekintve a király hatalomgyakorlásának formái. Ha ezeket a hatalomgyakorlási formákat párhuzamba állítjuk a mai államszervezet alapvető funkcióival, a főbb állami szervek alapvető feladatkörével és tevékenységével, számos hasonlóságot, átfedést találhatunk, természetesen a korszakokból adódó nyilvánvaló különbségek mellett.
Mindkét korszakban megtaláljuk például a rendszer szabályalkotó (törvényhozó), végrehajtó (igazgatási), kikényszerítő és jogvitákat feloldó (bíráskodási), rendfenntartó (rendészeti), gazdasági (fiskális és monetáris), kommunikációs (külügyi és hadi) funkcióit, de vizsgálható például az állam és az egyház viszonya is.
Az egyes funkciók (tevékenységi formák, illetve hatáskörök) vizsgálata során pedig eljuthatunk annak a kérdésnek megválaszolásáig, vajon volt-e, és milyen értelemben lehetett az Árpád-kori Magyarországon alkotmányozó hatalom, és ki gyakorolhatta azt.

Kulcsszavak: Árpád-kor, királyi jog, államszervezet, állami funkciók, rendszerelmélet

„A kutatás a TÁMOP 4.2.4.A/2-11-1-2012-0001 azonosító számú Nemzeti Kiválóság Program – Hazai hallgatói, illetve kutatói személyi támogatást biztosító rendszer kidolgozása és működtetése konvergencia program című kiemelt projekt keretében zajlott. A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.”

GYERMEKEK A TERRORIZMUSBAN

DR. NAGY Melánia
PhD-hallgató
Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar
Kutatási terület: Terrorizmus, Migráció
nagy.melania@ajk.pte.hu

„Hasonlóképpen növekszik azoknak a hadműveleteknek az aránya, amelynek egy vagy több gyermek, esetleg fiatal is részese. 2016 januárjában háromszor annyi öngyilkos merényletre került sor gyermekek és fiatalok bevonásával, mint az azt megelőző január során."
- részlet a Terrorizmus Elleni Küzdelem Központjának 2016 februárjában publikált jelentéséből.

Az Iszlám Állam nem hagyta ki a harcosainak toborzása alkalmával a gyermekkorú fiúkat. Általános iskolákból, felsőoktatási intézményekből toborozzák a fiatalokat.

Az eszköz nem meglepő módon sokszor az erőszak és az elrablás. Ilyen eszközökkel valósítják meg a csatlakozásukat. Az árvaházak visszatérő jelleggel célpontjaik a terroristáknak. Tevékenységük alapja, hogy a családi háttérrel nem rendelkezők könnyebben befolyásolhatóak, és ezek a kis fiatal katonák céltalanságukban értelmet találnak az életüknek egy igaz ügyben való harc során. Kiszemeltjeik életkora nagyon változó a gyerekek már 15 év alatt is célpontokat jelentenek. Legfőbb tevékenységeik közé tartoztak a civilek ellen megvalósítható öngyilkos merényletek. Kisegítő munkát is végeztettek velük, mint például főzést, ellenőrző pontok őrzése, propaganda célokat szolgáló videók forgatása vagy hírszerzés. Legszörnyűbb videókban megjelentek a gyermekek, mint a nyugati hitetlenek hóhérjai.

Előadásom során a gyermekek szerepvállalást mutatom be, a terror szervezetek tevékenységeimben.

Kulcsszavak: terrorizmus, gyermek katonák, ISIS

ROBOT-EMANCIPÁCIÓ: ÁLLAMPOLGÁRSÁG JUTTATÁSÁNAK HATÁSAI A GÉPEK JOGALANYISÁGÁRA

DR. NAGY Teodóra
PhD-hallgató
Eötvös Loránd Tudományegyetem, Állam- és Jogtudományi Kar
Kutatási terület: Alkotmányjog, alapjogi jogalanyiság, robotok és mesterséges intelligencia jogi szabályozása
nagy.teodora@hetek.hu

A mesterséges intelligencia és a robotika folyamatos fejlődése új és összetett kihívások elé állítja társadalmunkat. A változások a jogi környezetre is hatással lesznek, már most jelentkeznek olyan kérdések (pl. autonóm jármű által okozott károk, mesterséges intelligencia alkalmazása az igazságszolgáltatásban), melyekre a jelenlegi szabályozási rendszerek nem vagy csak hiányosan képesek választ adni. A jognak az összetett jogalkotási problémára több oldalról kell reagálnia- egyrészt a feltalálók, gyártók oldaláról, másrészt a társadalom részéről és végül maguknak az autonóm eszközöknek a szemszögéből. Nem kis feladat egy ilyen többszintű szabályozásnak a létrehozása, szem előtt tartva, hogy az alapvető értékek és jogok az emberek és robotok közötti kapcsolat minden egyes szakaszában érvényesüljenek. Ebben a folyamatban különös hangsúlyt kell fektetni az emberek biztonságára, magánéletük sérthetetlenségére, méltóságára és önállóságára. Mielőtt a szabályozási tervezetek a technikai kérdésekben elvesznének, az első kérdés a jogalanyiság tisztázása. A jogrendszerben az alanyiság kérdése személyek (természetes és jogi személyek) valamint tárgyak felosztásban tárgyalandó. Emellett létezik köztes kategória, melyek nem tekintendőek jogilag személynek, de tárgynak sem (pl. magzat, állatok, természet). A jognak választania kell, hogy a személyek és dolgok felosztásán belül helyezi el, vagy pedig egy teljesen új státuszt kreál nekik. Amennyiben személynek minősíti az autonóm gépeket a jogalkotó, akkor arra a kérdése, hogy a mesterséges intelligenciával rendelkező eszközöknek vannak-e emberi jogaik, igen lesz a válasz. Viszont ha dolgoknak, akkor ez a probléma fel sem merül a szabályozás körében. Az előadás a szaúdi állampolgárságot nyert Sophia elnevezésű humanoid robot esetét felhasználva vizsgálja a gépek alanyiságának kérdését, bemutatva a különböző jogalanyiságí megközelítéseket és ezek hatását a jogi környezetre. Sophia, a robot esete az írás által felvetett kérdést jogalanyi státusz irányába tolja, ugyanis 2017-ben állampolgársággal ruháztak a humanoid robotot, méghozzá Szaúd-Arábiában. Maga a gép egy Hong Kong-i székhelyű cégnek, a Hanson Robotics-nak a fejlesztése, melyet a nagyközönségnek először 2016 márciusában, Texasban mutattak be. Sophiát ezt követően az ENSZ is speciális státusszal ruházta fel: első nem-emberként kapta meg az Innováció Bajnoka címet az ENSZ fejlesztési programjától. A szervezet történetében először ítéltek oda nem-embernek, azaz gépnek, bármilyen státuszt. Szaúd-Arábia nem hozta nyilvánosságra az állampolgársággal járó jogok és kötelezettségek körét, amivel azt jelzi, hogy pusztán hírverésről és politikai döntésről volt szó, nem tényleges jogalanyiság biztosításával. Hír(át)verés vagy sem, az eset számos etikai és jogi szabályozási kérdést felvet a robotok jövőjével kapcsolatban. Ha robotok egyre inkább az emberhez hasonlóak lesznek, egyre többet szereznek emberhez hasonló tulajdonságokat jár-e nekik jogaik elismerése és védelme? A robotikával és mesterséges intelligenciával foglalkozó tervezetek ezt a döntést igyekeznek kikerülni, viszont a jogi szabályozásban való továbblépéshez nélkülözhetetlen lesz választ adni rá.

Kulcsszavak: robotok, mesterséges intelligencia, állampolgárság, jogalanyiság

A KÖZÖSSÉGI OLDALAK SZOLGÁLTATÓINAK JOGI FELELŐSSÉGE – RENDSZERTANI ELEMZÉS

DR. NÉMETH Szabolcs
Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar Doktori Iskola
Kutatási terület: A közösségi oldalak szolgáltatóinak jogi felelőssége
szabolcs.nemeth9@gmail.com

A közösségi oldalak napi használatának elterjedésével párhuzamosan, egyre gyakrabban merül fel ezen online platformok, és a hozzájuk tartozó applikációk szolgáltatónak jogi felelőssége. Az elmúlt évek nagy publicitást kapó, jellemzően a Facebook mint legnépszerűbb szociális média platform működése kapcsán kirobbanó botrányok (pl. Cambridge Analytica-ügy 2018-ból) rávilágítottak arra, hogy ezen szolgáltatók működésének jogi keretek közé terelése nem a „holnap", hanem a „ma" elvégzendő feladata.
A kodifikáció különböző szintjein és a különböző jogrendszerekben eltérő válaszokat találunk a jogalkotók részéről ezen kérdésekre. Előadásunkban rendszertani elemzésünket kívánjuk bemutatni arra vonatkozóan, hogy a közösségi média szolgáltatók jogi felelőssége milyen jogterületek kapcsán merül fel, bemutatva az egyes jogalkotói megoldások közös vonásait, valamint eltéréseit. Az egyes jogterületek kapcsán a jogforrások és – ahol már van kialakult – joggyakorlat kerül ismertetésre, külön figyelmet fordítva azon tényezőkre, amelyek speciálissá teszik a közösségi oldal szolgáltatók jogi felelősségének megállapítását, és az esetleges jogsértések esetén az ezzel kapcsolatos jogérvényesítés kereteit. Kitekintést teszünk a közösségi oldalak használatával kapcsolatos további lehetséges jogi relevanciájú témakörökre – a felhasználók által az oldalakon, mint publikációs platformokon elkövetett jogsértésekre – de fókuszunkat jelen előadás keretei között arra a kérdésre helyezzük, hogy ezen speciális, országhatárokon és társadalmi csoportokon átnyúló szolgáltatás, és a mögötte álló, hihetetlen gazdasági és információs vagyon birtokában lévő nagyvállalatok működése miként befolyásolható a jog eszközrendszerével és milyen teendői vannak ennek kapcsán úgy a jogtudománynak, mint a jogalkalmazó entitásoknak.

Kulcsszavak: közösségi oldal; Facebook; infokommunikációs jog

AZ ISZLÁM-KERESZTÉNY PÁRBESZÉD ÚJ KIHÍVÁSAI

NOVÁK István
PhD-hallgató
Miskolci Egyetem, Deák Ferenc Doktori Iskola
Kutatási terület: A szekularizmus, pluralizmus és klerikalizmus hatása a 20. századi egyházi és házasságjog fejlődésére
novakistvan71@gmail.com

A párbeszéd olyan lehetőségét mutatom be, amely véleményem szerint azt a lehetőséget adja, amely által megtaláljuk a megértésnek új dimenzióit. Két szó, *dzsihád* és *béke,* ami megjelenik az előadásban, majd a párbeszédben nagy szerepet betöltő idő-tényezőről beszélek. A dzsihád fogalma alatt azt értjük, hogy szükséges a hitet megőrizni, megtartani, vagyis erőfeszítést tenni a hitért, de nem elfogadható a vallás álcája alatt véres háborúkat kreálni. Jézus béke fogalma pedig egyértelműen a hit szelíd, de határozott megőrzésére utal az előadás olvasatában. Az idő-tényező jelentőségét abban látom, hogy nekünk, kereszténynek meg kell tanulni egy újabb szemszögből szemlélni a másik vallását. A misztikusok sokat segítenek a vallások megerősödésében.
A dzsihád fogalmát mindenképpen el kell vonatkoztatni az adott kor erőszakot követelő értelmezésétől, és mivel az egész világ érdeke a béke, ennek erejében kell dolgozni mindenkinek a jövőben. A dzsihád szó bemutatása és értelmezése a Korán és az iszlám gondolkodók segítségével kötelező feladat. Jézus szerepe különleges, mert arra tanít és ad példát születése, élete és halála által, hogy erőszakot félretéve, ellenségeinknek is megbocsátva törekedjünk a békére.
Megfogalmazhatjuk, hogy az iszlám és keresztény párbeszéd nemcsak *vallási,* hanem *kultúrák közötti* és *politikai-gazdasági-jogi* párbeszédet is jelent. A szekularizáció ténye kedvez az iszlám megerősödésének. A párbeszéd során erre oda kell figyelni, és a mi elvallástalanodott világunkban megértetni, hogy nemcsak két vallás, hanem élet-felfogás is létezik, és ez lehet a párbeszédben a további segítségünk.

Kulcsszavak: dialógus, megbékélés, szeretetet, dzsihád, idő-tényező

INTEGRÁCIÓS MODELLEK AZ AGRÁRIUMBAN

OROSZ Flóra
PhD-hallgató
Miskolci Egyetem Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: Agrárjog, A szociális farmok modellje
oroszflora93@gmail.com

Az integráció a mezőgazdasági termelésszervezésben kulcsszerepet tölt be. Az integráció mezőgazdaságban megjelenő célja között szerepel például a kínálati oldal koncentrációja és az integrációban részt vevő tagok termékei forgalomba hozatalának segítése, a termelési költségek optimalizálása és magasabb árbevétel generálása, a környezetkímélő termesztési és termelési technikák alkalmazása. Ezek az előnyök arra ösztönzik a termelőket, hogy a hatékonyabb működés, piaci pozíció elérése érdekében együttműködjenek más termelőkkel azonos termék vagy termékcsoport vonatkozásában. Az agráriumban az együttműködés különböző szintű formái jelennek meg. A kooperáció megnyilvánulhat egy közös szervezeti keret létrehozásával vagy szerződéses kapcsolaton keresztül. Az előbbi esetben az együttműködés -a termelői kapcsolatok iránya és jellege alapján- horizontális és vertikális lehet. A horizontális együttműködés az azonos méretű és azonos gazdasági potenciállal rendelkező vállalkozások összefogása, míg a vertikális együttműködés termékpálya integrációt takar. A szerződéses együttműködés esetében pedig tevékenység orientált szabályozási egységről van szó.
Kutatásomban arra keresem a választ, hogy a termelői értékesítő szervezetek (TÉSZ-ek) és a termelői csoportok (TCS-k), mint horizontális integrációs formák milyen szerepet töltenek be a mezőgazdasági integráció körében. Továbbá vizsgálat tárgyává teszem azt is, hogy a TÉSZ-ek és TCS-k hogyan kapcsolódhatnak a szociális farmok működéséhez. A szociális farmok olyan multifunkcionális mezőgazdasági modellek, melyek az integráció speciális formáját testesítik meg, ugyanis a társadalmi, gazdasági és ökonómiai érdekek komplex módon jelennek meg bennük. Működésüket tekintve minden farm más, de az közös bennük, hogy mezőgazdasági tevékenységek végzésén alapuló foglalkoztatást biztosítanak a hátrányos helyzetű személyek számára. Estükben is történik tehát mezőgazdasági termelés. Hipotézisem szerint, a TÉSZ-ek analógiája alapján a szociális farmok együttműködése hatékonyan segítheti a megtermelt mezőgazdasági termékek értékesítését, a magasabb bevétel realizálását.

Kulcsszavak: mezőgazdasági integráció, termelői értékesítő szervezet, termelői csoport, szociális farm

A NÜRNBERGI PER A JOG ÉS AZ ERKÖLCS HÁLÓJÁBAN

DR. PAPP Petra
PhD-hallgató
Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola Bűnügyi Tudományok Intézete
Kutatási terület: nemzetközi büntetőjog; „A nemzetközi büntetőjog szabályozásának aktuális kérdései”
dr.jur.papppetra@gmail.com

„Egy pillanatra sem szabad elfelejtünk, hogy a tárgyalás jegyzőkönyve alapján, amelyekre támaszkodva ma ezek felett az emberek felett ítélkezünk, holnap bennünket fog megítélni a történelem.”

(Robert H. Jackson)

Hetvenhárom évvel ezelőtt zárult le a történelem legjelentősebb pere, *a nürnbergi per*. Mérföldköve a történelemnek s a nemzetközi jognak egyaránt. Először kerültek felelősségre vonásra azok a nem mindennapi gonosztevők, akik oly súlyos bűntetteket követtek el az individuum ellen, amelyet a világ korábban még nem tapasztalt, a rettentő pusztítás nyomot hagyott *minden* ember életében. Hosszú évtizedek óta indítja meg a történészeket, a jogászokat, s apologétáik igyekeznek a történelem egyfajta torz számot adásává tekinteni, a nemzetközi jogban bekövetkezett visszalépésnek minősíteni. A békés együttélés politikájának megóvása érdekében fontos a nürnbergi ítélet szellemiségét ápolni és alapelveit megőrizni. A vitatható kérdései egyfelől a jogi fundamentumával, másfelől az erkölcsi mivoltával kapcsolatosak. A társadalom gerincét a jog képezi, s, ha a jogban felmerül az igazságtalanság kérdése, a határ a jogbiztonság és az igazságosság között elmosódik, így az megrendíti a társadalom jogba vetett hitét, amely lehetőséget ad a további feszültségek generálására. Németországnak és szövetségeseinek katonai legyőzését követően a bűnösök felelősségre vonása mellett társadalmi és egyéb, politikai érdekek szóltak. A nemzetközi szerződések megsértésével, illetőleg a nemzeti jog áthágásával aligha lehetett volna megteremteni a felelősségre vonás jogi kereteit, így a német jogban újjáélesztették a természetjogot, s ezen alapon ítélték el a háborús főbűnösöket. Jelen konferenciatanulmány arra tesz kísérletet, hogy a nürnbergi pert az imént írtak tükrében, egy eltérő perspektívából mutassa be, fókuszában a jog és az erkölcs dimenziója áll.

Kulcsszavak: jog és erkölcs, nemzetközi büntetőjog, nürnbergi per, természetjog, jogpozitivizmus

EURÓPAI NAGYVÁROSOK „SMART CITY” FEJLESZTÉSEI

DR. RITÓ Evelin
PhD-hallgató
Miskolci Egyetem Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: közigazgatás, e-kormányzat, elektronikus közszolgáltatások, Smart City, mesterséges intelligencia
jogrito@uni-miskolc.hu

A különböző közigazgatás- és városfejlesztési stratégiák az elmúlt években a legtöbb Európai Uniós tagállamban kiemelt szerepet kapnak. Ha az okos város programok között vizsgálódunk megfigyelhető, hogy a már létező városok fejlesztése kifejezetten hangsúlyos.
Nagy múltú és változatos környezeti, társadalmi és gazdasági helyzetű települések hoztak létre okos közlekedési és közmű rendszereket, integrált városirányítási központokat (pl. Sao Paolo Brazíliában az IBM közreműködésével), e-közigazgatási és szolgáltatási infrastruktúrákat, illetve olyan fejlesztési programokat, amelyekben az adatoknak és technológiai eszközöknek kiemelt szerepe van.
További fontos programok jöttek létre olyan városokban, amelyek szélesebb körű együttműködéseket valósítottak meg, amelyekbe sokféle szereplő tud becsatlakozni és aktívan részt venni a települések működtetésében és fejlesztésében.
Jelen tanulmány a Smart City – okos város gyakorlati megvalósulásának néhány példáját mutatja be. Három olyan európai nagyváros – Amszterdam, Bécs és Párizs – okos város fejlesztéseinek ismertetésére és elemzésére esett a választásom, amelyek nemzetközi szinten is a legjobbak között találhatók.
Az okos város fejlesztések a folyamatban lévő európai integráció fontos területei, tekintettel arra, hogy jelenleg a világ lakosságának több mint 54%-a városokban tölti mindennapjait és ez a szám az elkövetkezendő néhány évben még tovább fog emelkedni. Ez a folyamat nem csak a városok jelentőségére mutat rá, hanem arra a felelősségre és megoldandó problémára is, amit az urbanizáció világszerte jelent. A gazdasági kihívások, a fenntartható és kiszámítható jövő megteremtésének szándéka eredményezte az okos település koncepciók kidolgozását, amelyek a legújabb információs és kommunikációs technológiákat alkalmazzák a gyors és átlátható működés érdekében.
Az internet és a digitális technológiák átalakítják világunkat az üzleti és a magánélet minden területén. A városoknak pedig aktív szerepet kell játszaniuk a digitális forradalomban, és az abból fakadó új digitális lehetőségeket minden polgár és vállalkozás számára elérhetővé kell tenniük.

Kulcsszavak: okos város, smart city, urbanizáció, városfejlesztés, e-közigazgatás

GONDOLATOK AZ ELŐRELÁTHATÓSÁGI KLAUZULA KIALAKULÁSÁRÓL ÉS ANNAK ALKALMAZÁSÁRÓL NEMZETKÖZI ÉS HAZAI VISZONYLATBAN

DR. SCHMIDT László
PhD-hallgató
Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar Doktori Iskolája
Kutatási terület: Felelősség a szerződéssel és a szerződésen kívül okozott károkért, az előreláthatósági klauzula
lacus00722@gmail.com

Kutatási témám a szerződésszegéssel, illetve a szerződésen kívül okozott károkért való helytállási felelősség kérdése, azon belül is az előreláthatósági klauzula. Már a szakdolgozatomban is a hibás teljesítéssel okozott károkért való felelősséget vizsgáltam. Az előreláthatósági klauzula azonban nemcsak a polgári jogban, de a gazdasági jogban a vezető tisztségviselők felelőssége kapcsán, és a munkajogban is fontos szereppel bír.
A szerződésszegéssel okozott károkért való helytállás kapcsán már régen megfogalmazódott az az igény, miszerint az okozati (felelősségi) láncolatot valahol meg kell szakítani. Ennek egyik módszere az előreláthatósági klauzula alkalmazása. . Az előreláthatósági klauzula, mint kártérítési felelősséget megállapító tényező, és mint a kártérítés mértékét meghatározó intézmény is vizsgálható és vizsgálandó.
Az előreláthatósági klauzula kialakulását kezdeti alkalmazását - nemzetközi kitekintéssel is-, és itthoni gyakorlatát egészen a 2013. évi V. törvény (új Ptk.) hatálybalépéséig, illetve azután is kutatom, vizsgálom.
Magyarországon már- többek között - Eörsi Gyula, Lábady Tamás és Vékás Lajos is foglalkoztak ezzel a kérdéskörrel, a bírósági gyakorlat is alkalmazta a károkért való helytállási felelősség limitálását, jóval azelőtt, hogy a jogalkotó azt az új Ptk. rendelkezései közé emelve, tételes jogi normává tette volna.
Az előreláthatósági klauzula alkalmazásra kerül például az áruk nemzetközi adásvételéről szóló 1980. évi Bécsi ENSZ Egyezményben is és az Európai Polgári Jogi Alapelvek között is.
Előadásomban, illetve majd a publikációmban is az előreláthatósági klauzula kapcsán inkább érdekességeket, jogeseteket mutatnék be.

Kulcsszavak: kártérítés, felelősség, előreláthatóság

THOUGHTS ABOUT THE DEVELOPMENT AND DOMESTIC AND INTERNATIONAL APPLICATION OF THE FORESEEABILITY CLAUSE

DR. László SCHMIDT
PhD-student
University of Pécs Faculty of Law Doctoral School
Research area: liability for damages caused by non-performance of an obligation, and non-contractual liability for damages; the foreseeability clause
lacus00722@gmail.com

My research topic is the liability for damages caused by non-performance of an obligation, non-contractual liability for damages, and the foreseeability clause. I wrote my thesis about the liability for the damages caused by defective performance. The foreseeability clause does not only important in the field of the civil law, but also in the field of the labor law, and the economic law (legal liability of the executive officers).
The role of the foreseeability is dual: a) base of the liability which means that the party who is breaching the contract can be held liable for damages he could foresee, and b) the amount of damages for the loss caused by non-performance in the obligee's property, including lost income, is such sum as the obligee is able to verify that the loss, as the potential consequence of non-performance, was foreseeable at the time of the conclusion of the contract.
I examine the development and the early application of the foreseeability clause until the promulgation the Act V of 2013 on the New Civil Code and after that.
In Hungary, among others, Gyula Eörsi, Tamás Lábady, and Lajos Vékás were examined this area and the judicial practice also applied the limitation of the liability for the damages, long before it showed up in the new civil code as a substantive law or statutory provision.
The foreseeability clause also applied in the UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG; Vienna Convention), and in the Principles of European Contract Law (PECL).
In my presentation, and also in my publication I'd like to demonstrate some interesting case about the foreseeability clause.

Keywords: liability, damages, foreseeability

A KÖZBESZERZÉSI ELJÁRÁSHOZ KAPCSOLÓDÓ KORRUPCIÓS ÉS KORRUPCIÓS JELLEGŰ BŰNCSELEKMÉNYEK

DR. SZABÓ Zsolt Tibor
PhD-hallgató
Eötvös Loránd Tudományegyetem, Állam- és Jogtudományi Kar

A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) 420. § (1) bekezdésében foglalt törvényi tényállás az egyedüli az egész Büntető Kódexben, amely diszpocíziójában tényállási elemként rögzíti a közbeszerzési eljárást. Ennek ellenére, a közbeszerzési eljáráshoz további, olyan büntetni rendelt tényállások társíthatóak, amelyek szükségszerűen megvalósulnak, befejezetté válnak stádiumtani szempontból, ha az állami közpénzek pályáztatás során történő kiosztásakor megjelenik a felek közötti bűnös kapcsolat.
Első bűncselekményi kört az aktív és a passzív vesztegetés, valamint a befolyással üzérkedés és a befolyás vásárlása deliktumok képezik. A vesztegetés esetében az egyik elsődlegesen bizonyítandó kérdés az, hogy a jogtalan előny mint a bűncselekmény elkövetési tárgya az ajánlattevő és az ajánlatkérő vonatkozásában miben, milyen formában és mikor realizálódik, tekintettel arra, hogy más, hivatali vagy gazdasági vesztegetéses jogesetekhez képest a jogtalan előny anyagi jogi fogalmi köre speciális. Előadásomban a jogtalan előny speciális körének ismertetésével utalok a bizonyítás nehézségére, valamint ismertetem, hogy a közbeszerzési eljáráshoz köthető vesztegetés során mit is értünk jogtalan előny alatt.
Prezentációmban arra is rá kívánok világítani, hogy a közbeszerzési eljárás során melyek azok a magatartások, amelyeket a felek - főként az ajánlatkérő - tipikusan kifejthetnek annak érdekében, hogy a bűnös kapcsolatból értelemszerűen következő részrehajló eljárást az aktív vesztegető nyerje meg (kifejezetten ilyen magatartás az ajánlattevők körének korlátozása, az eljárás jogszerűtlen mellőzése, az ajánlattevő indokolatlan kizárása, vagy az ajánlattevő profiljára szabott pályázati feltételek biztosítása, kialakítása). Újabb bizonyítási nehézséget jelent, hogy az ajánlatkérő az esetek többségében nem természetes személy, hanem gazdasági társaság, sőt, akár cégcsoport is lehet, így az sem egyszerűen eldöntendő kérdés, hogy adott büntetőeljárásnak kik lesznek a terheltjei.
A teljesség igénye nélküli, példálózó eljárásbeli magatartásokból az is kitűnik, hogy egy nem tisztességes közbeszerzési eljárás alapja valamely korrupciós bűncselekmény elkövetése, majd a lezárt közbeszerzési eljárás után, a ne bis in idem elvének sérelme nélkül válik tényállásszerűvé a versenyt korlátozó megállapodás bűntette, azaz a Btk. 420. § (1) bekezdésében rögzített tényállás nem a közbeszerzési korrupció fogalma. Ennek igazolására felvázolom, hogy személy szerint mit értek közbeszerzési korrupció alatt.
Előadásom harmadik felében ismertetem, hogy a büntetőbíróságok az előbbi, a Btk. XLII. Fejezete alatti deliktum elkövetési magatartásához milyen célzatot fűznek, végezetül – a bírói gyakorlatban és a szakirodalomban kialakult álláspontok alapján – elemzem, hogy az ajánlatkérő oldalán beszélhetünk-e hivatalos személyi minőségről, amely miatt nem gazdasági, hanem hivatali aktív és passzív vesztegetés lesz a megfelelő jogszabályi minősítés, avagy nem.

KIJÁTSZHATÓ-E AZ UNIÓS VERSENYJOG? - AVAGY TILTOTT ÁLLAMI TÁMOGATÁSOK AZ ADÓINTÉZKEDÉSEK LEPLE ALATT

DR. SZÉLES Krisztina
PhD-hallgató
Debreceni Egyetem Marton Géza Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola

Közismert nagyvállalatok, jelentős összegek – Az Apple 13 milliárd, az Amazon 250 millió eurós adókedvezményt kapott Uniós tagállamoktól. A két világméretű vállalat az eltérő adóügyi bánásmód miatt csaknem teljes egészében mentesült az adózás alól. Az Európai Bizottság szerint mindkét eset sérti az állami támogatásokra vonatkozó uniós versenyjogi tilalmakat, hiszen lehetővé tették, hogy az Apple, illetve az Amazon jóval kevesebb adót fizessenek, mint más, hasonló helyzetben lévő vállalkozások és ezáltal torzult a tagállamok közötti verseny. Az Európai Unió Működéséről Szóló Szerződés (továbbiakban: EUMSz.) 107. cikkének első bekezdése rögzíti az uniós versenyjogi értelemben vett állami támogatás fogalmát. E rendelkezés szerint az állami támogatás olyan támogatás, mely közvetlenül vagy közvetve állami forrásból származik, előnyhöz juttat bizonyos vállalkozást vagy ágazatot és ezáltal torzítja a tagállamok közötti versenyt. Azok a támogatások, melyek kimerítik ezeket a fogalmi elemeket, főszabály szerint tilosak, mivel a belső piaccal ellentétesek. A közös, belső piac léte és hatékony működése az integráció esszenciális része, hiszen a Közösség létrehozásának alapvető célja is a belső határok nélküli gazdasági tér megteremtése volt. Az említett ügyek sajátossága, hogy úgy merítik ki a meg nem engedett állami támogatás fogalmát, hogy első ránézésre nem is támogatásról van szó. Azonban az Európai Bizottság és az Európai Unió Bíróságának esetjogából kiolvasható, hogy a belső piaccal összeegyeztethetetlen támogatások formáinak számos variációja létezik. Tipikusan ide sorolhatóak az adókedvezmények és az adómentességek is. De nem minden esetben. Tudjuk, hogy az EU-ban a tagállamok szuverenitásához hozzátartozik, hogy szabadon határozhatják meg gazdaságpolitikájukat, így joguk van az adóztatási politikájukat és szabályozási rendszerüket szabadon meghatározni. Ez a döntési szabadság azonban nem korlátlan, hiszen a tagállamok a belső piaccal összeegyeztethetetlen adóintézkedéseket nem nyújthatnak. Egyrészről azt látjuk, hogy a belső piac hatékony működése megkövetelné a harmonizációt, másrészről viszont maguk az alapítószerződések gátolják meg az egységesítést. A Szerződések harmonizációs törekvéseket fogalmaznak meg egyes adótípusok (közvetett adók) terén, de nem fogalmaznak meg konkrét célokat. Máskor (így a közvetlen adózásnál) pedig kifejezetten engedik az uniós kötelezettségektől való eltérést. Az EUMSz 114. cikke rögzíti, hogy a jogharmonizációs kötelezettség nem terjed ki az adózásra. A problémát az jelenti, hogy nincsen egyértelmű határvonal a tagállamok és az Unió kompetenciái között, azaz, hogy mikor jogszerű és mely esetekben jelent tiltott állami támogatást egy adóintézkedés.

Kulcsszavak: uniós versenyjog, állami támogatás, adó, adóintézkedés

„A Tavaszi Szél elnevezésű konferencián való részvételt az EFOP-3.6.3-VEKOP-16-2017-00007 azonosító számú, "Tehetségből fiatal kutató" A kutatói életpályát támogató tevékenységek a felsőoktatásban című projekt támogatta.”

A CSALÁDJOGI SZEMÉLYISÉGVÉDELEM SAJÁTOSSÁGAI

SZENDRŐI Anna
PhD-hallgató
Debreceni Egyetem Marton Géza Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: A személyiségi jogok védelme a családjogban
annaszendroi@yahoo.com

A személyiségvédelem *örökérvényű*, a társadalmi hatásoknak köszönhetően egyúttal *folyamatosan változó* terrénuma a jognak. A személy a modern jogrendszerek alapvető értéke, a jogi szabályozások elsődleges célja az eszmei értelemben vett emberi személyiség önmegvalósítása. Vitathatatlan tény, hogy a személyiségvédelem a polgári joghoz kötődik a legtöbb szállal, s hagyományosan a polgári jogi szabályok kontextusában értelmezendő, a személy azonban nem marad meg a polgári jog keretein belül: a személyiségi jogokat *lehetetlen* önmagukban, elszigetelten szemlélni.
Alappal merülhet fel bennünk a kérdés, hogy a családjogban – mint speciális vonásokkal rendelkező személykapcsolatok jogában – megvalósuló személyiségvédelem rendelkezik-e eltérő sajátosságokkal a személyiségi jogok klasszikus polgári jogi védelméhez képest? Hogyan realizálódik a személyiségvédelem a családtagok relációjában?
Jelen előadás ezen kérdések megválaszolását tűzi ki céljául, összehasonlítva a polgári jogi és családjogi személyiségvédelmet, vizsgálva azok kapcsolódási pontjait, eltéréseit.
A családjog a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény megalkotásával – közel tizenöt évig tartó kodifikációs munkálatot követően – integrálásra került a polgári jogi szabályok közé, elveszítve ezáltal rendszertani önállóságát.
Előzetes feltevésem ennek ellenére az, hogy a családjog – az általa szabályozott életviszonyok egyedisége és komplexitása folytán – többletelemet mutat fel a személyiségvédelem területén is. A *család* az emberi társadalom forrása és alapító eseménye, mely sajátos rendező elvekkel és belső – jogon túli – szabályokkal rendelkezik. Az pedig magától értetődő, hogy a család sajátos atmoszférájában a személyiségi jogok is speciális módon érvényesülnek.
Hipotézisem alátámasztása érdekében vizsgálat tárgyává teszem a családjogban érvényesülő személyiségi jogok speciális szerkezetét (a jogtudomány által bevezetett *relatív személyiségi jogok* kategóriáját), alanyi körét, valamint a Ptk. személyiségi jogi katalógusában ugyan nem rögzített, de a családjogban kitüntetett relevanciával bíró személyiségi jogokat veszem szemügyre.
Elméleti téziseim igazolására a bírósági, valamint alkotmánybírósági gyakorlatot hívom segítségül: álláspontom szerint ugyanis a személyiségi jogok tartalma, illetve ezen jogokba történő beavatkozások korlátja a bírósági esetjog megismerésén és feldolgozásán keresztül válik értelmezhetővé.

Kulcsszavak: személyiségvédelem, személyiségi jogok, családjog

„A Tavaszi Szél elnevezésű konferencián való részvételt az EFOP-3.6.3-VEKOP-16-2017-00007 azonosító számú, "Tehetségből fiatal kutató" A kutatói életpályát támogató tevékenységek a felsőoktatásban című projekt támogatta.”

A DEVIZAKÖLCSÖN, MINT BEFEKTETÉSI JOGVISZONY

DR. SZÍVÓS Alexander
PhD-hallgató
Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar
Kutatási terület: Pénzügyi jog, A pénzügyi kultúra
szivosal94@gmail.com

A devizakölcsön ügyletek érvénytelensége kapcsán indított peres eljárások során az adósok fokozatosan vesztettek a mozgásterükből, a jogalkotó határozatai egyre inkább szűkítették a kölcsönbevevők lehetőségeit, reményeit. A Kúria 6/2013 számú jogegységi határozatában akként foglalt állást, hogy a deviza kölcsönszerződések esetében nem kellett az adós részére a 2007. évi CXXXVIII. törvény (Bszt.) 40-42. §-a szerinti tájékoztatást nyújtani. A hivatkozott jogszabályi rendelkezések a befektetési szolgáltatási tevékenység körében kötött szerződésekre vonatkoznak, amelyek körét a Bszt. 5. § tételesen felsorolja, azonban a deviza alapú kölcsönök tipikus esetben nem tartoznak ide. A Budapesti II. és III. Kerületi Bíróság 2016 nyarán hozott ítéletével szembe ment a fentebb idézett határozatban leírtakkal. A Bíróság álláspontja szerint az adós nem tudott arról, hogy a megállapodás mögött, attól elválaszthatatlanul befektetési jogviszony van. Amennyiben igazat adunk a Kerületi Bíróság okfejtésének, úgy számos ponton támadhatóvá válnak a pénzügyi intézmények és fogyasztók között létrejött kontraktusok. Az ítélet indokolásában kifejtettek alapján a bankok részéről az ügyfeleknek nyújtott tájékoztatásnak jóval több információt kellett volna lefednie, köszönhetően annak, hogy a kölcsönszerződésekre az akkor hatályos Bszt. és 2001. évi CXX. törvény rendelkezései is irányadók voltak.
A tanulmány elkészítésének egyik célja, hogy az említett ítélet és a jogszabályi előírások összehasonlításával bemutassa a devizakölcsön ügyletek és a befektetési jogviszonyok közötti kapocs meglétét. A másik cél előző megállapítás fényében a devizaszerződésekre vonatkozó érvénytelenségi okok felsorolása, elemzése.
Gyakorló ügyvédjelöltként úgy gondolom, a választott téma aktualitása megkérdőjelezhetetlen, tekintettel arra, hogy a bíróságok előtt még mindig számos deviza per folyamatban van. Az adósok megsegítésére szolgálhat bármely elképzelés, újabb rés a pajzson, amellyel a bankok védelmezik magukat a lakossági fogyasztóikkal szemben.

Kulcsszavak: Érvénytelenség, Tájékoztatási kötelezettség, Befektetési jogviszony

A JOGCÍM ÉS A SZERZÉSMÓD KAPCSOLATA AZ EMPTIO VENDITIO ÉS A TRADITIO VISZONYA A RÓMAI JOGBAN

DR. VARGA Márk
PhD-hallgató
Nemzeti Közszolgálati Egyetem Közigazgatás-tudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: A telekkönyv intézményének történeti és nemzetközi összefüggései
varga.mark@uni-nke.hu

Előadásomban az adásvétel, mint kötelmi jogügylet, azaz a szerződés, illetve a traditio, mint tulajdonátruházó ügylet, vagyis a szerzésmód viszonyát szeretném bemutatni. A kutatásom eredményeként bemutatom, hogy egyes esetekben a tulajdon átszállás megvalósulhat jogcím nélkül is, míg más jogrendszerekben tulajdonszerzés nem megy végbe akkor, ha azt érvényes jogcím nem alapozza meg. Itt tehát a dolog feletti hatalom megszerzése önmagában nem eredményezi a tulajdonjog megszerzését, szükséges a jogrend által elismert, és érvényes jogcím.
A római jogi szabályok alapján előadásomban összehasonlítom a traditio és az annak alapját képező jogügylet, azaz causa viszonyát a hatályos magyar jogszabályi rendelkezések jogcímre és szerzésmódra vonatkozó előírásaival.
A vizsgálatom során arra a következtetésre jutottam, hogy a római jog az átruházás kapcsán szintén a tradíciós átruházási rendszert alkalmazta, ennélfogva az átruházás érvényességéhez szükséges a dolog birtokának átruházása mellett az érvényes jogcím. A római jogi rendelkezések vizsgálata alapján kijelenthető, hogy az átruházás nem megfelelő causa alapján történik, akkor az nem eredményez tulajdont, csak birtokot, vagy bírlalatot.
Az új Ptk. külön szabályozza az ingókra és az ingatlanokra vonatkozó átruházást. Az ingók esetében kettős feltételrendszert támaszt az átruházás érvényességéhez, megkövetelve egyrészt az erre irányuló szerződést, másrészt pedig a dolog birtokának átruházását. A régi Ptk. értelmében az ingatlanok tulajdonjogának az átruházása esetén szintén szükség van egyfelől a jogcímre, (amely lehet szerződés is) másfelől a tulajdonosváltozás ingatlan-nyilvántartási bejegyzésére.
Az adásvétel szabályait megvizsgálva az adásvétel jogcímén történő átruházáshoz szükséges egyfelől az érvényes jogcím: az adásvételi szerződés megkötése, melyben az eladó a vevőre ruházza a dolog tulajdonjogát. Másrészről pedig a dolgot fent említett szabályok alapján köteles a vevő birtokába bocsátani. Ehhez kapcsolódóan a vevő kötelessége a vételár megfizetése és a dolog átvétele. Ingatlanok esetében további előírás, hogy az eladó a tulajdonjog átruházásán felül köteles a dolog birtokának átruházására is.
A kutatásom rámutatott arra, hogy a magyar magánjog által alkalmazott tradiciós rendszer gyökerei egészen a római jogig nyúlnak vissza, és Gaius traditió-ról alkotott definíciója a hatályos jogszabályokra vonatkoztatva is megállja a helyét.

Kulcsszavak: jogcím, szerzésmód, tulajdonszerzés, traditio, emptio venditio, causa

MAGYAR ÉS NEMZETKÖZI KÓTERHELYZET AZ UTÓBBI 5 ÉVBEN

DR. VÉGER Alexandra
PhD-hallgató
Pázmány Péter Katolikus Egyetem

Az Emberi Jogok Európai Bírósága több olyan ítéltet hozott a 2016-os évben, amely merőben megváltoztatta a büntetés-végrehajtáshoz a hozzáállásunkat. Számos olyan szak- és jogpolitikai döntés született, amelynek célja az, hogy a büntetés-végrehajtás modernizálódjon és a fennálló problémákat felszámolja. A büntetés-végrehajtási intézetek túltelítettsége az európai országok egy részében igen komoly, megoldásra váró problémákat okoz. Ehhez a problémakörhöz kapcsolódna az előadásom és tudományos cikkem is. Előadásomban és tudományos cikkemben is a magyar és nemzetközi kóterhelyzet változásairól, vagyis a magyar és nemzetközi büntetés-végrehajtási intézmények telítettségéről, helyzetéről, zsúfoltságáról szólna. Fel kívánom tárni magyar és nemzetközi viszonylatokban (érintve Franciaország, Németország, Románia, Anglia, Oroszország, Amerika egyes régiót érintve) mind azokat a változásokat, amelyek az elmúlt 5 év statisztikai adatforrások megmutatnak, vagyis legalábbis leszűrhetőek a börtönzsúfoltság változásáról, elért eredményeket, kudarcokat. Mivel lehet összefüggésben a zsúfoltság? A zsúfoltság összefüggésben állhat azzal, hogy több az olyan elkövető, aki olyan bűncselekményt követett el, amely szabadságvesztésre ítélendő? Vagy inkább azzal van összefüggésben a zsúfoltság, hogy szigorúbb lett a büntetőpolitika? Mely eszközök, módok és más megoldások állnak rendelkezésre, amely a zsúfoltságot csökkentheti, vagy teljes mértékben megszüntetheti? A korábban megjelentetett átlaglétszámok helyett az összehasonlíthatóság és az objektív elemzési kép érdekében az adott évekre vonatkozó éves fogvatartotti átlaglétszámok statisztikai összevetésével is foglalkozom. Célom, hogy egy olyan átfogó képet mutassak be, amely visszatükrözi az eddig elért pozitív és negatív hatásokat, rávilágítson azokra a gócpontok, amelyekre érdemes több figyelmet fordítani, valamint utaljon azokra az irányokra, amely a büntetés-végrehajtásnak rövid és hosszútávon a hasznára válik.

Kulcsszavak: büntetés-végrehajtás, börtön, zsúfoltság, telítettség, statisztika, fogvatartás

LÉTEZIK-E HAZÁNKBAN DISZKRIMINATÍV HELYI ADÓZTATÁS?

DR. BACSÁRDI József
PhD-hallgató
Bábolnai Közös Önkormányzati Hivatal
Kutatási terület: Önkormányzatok, önkormányzati rendészet
jozsef.bacsardi@gmail.com

DR. WÁGNER Tamás Zoltán
PhD-hallgató
Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Jog- és Államtudományi Kar
Kutatási terület: Protekcionizmus
wagnertomi@freemail.hu

Kevéssé vizsgált, de meglátásunk szerint fajsúlyos kérdése az adóztatásnak a helyi, azaz önkormányzati adóztatás kérdése. Hazánkban mindösszesen 3.178 települési önkormányzat működik, amelyek számára nyitva áll a helyi adóztatás lehetősége. A helyi adók kivetésének joga az önkormányzatok alapvető jogai közé tartozik, hiszen az önkormányzati adó fajtájáról és értékéről való döntés joga az Alaptörvény 32. cikk (1) bekezdés h) pontjában már meghatározásra kerül. A helyi adóztatás az önkormányzati igazgatás egyik legfontosabb kérdése, hiszen a helyi adóbevételek azok, amelyekkel az önkormányzatok önként vállalt feladataikat, közszolgáltatásaikat finanszírozni tudják, illetve a kötelező helyi feladataikat magasabb szinten valósíthatják meg. A helyi adóztatás nélkül önkormányzatiságról nem is beszélhetnénk. A helyi adókra vonatkozó alapvető jogszabályunk, az 1990. évi C. törvény (Htv.), amelynek keretei között az önkormányzat egy-egy helyi adót bevezethet, alkalmazhat. A Htv. keretei, azért, hogy az önkormányzatok minél jobban érvényesíthessék a helyi adópolitikájukat, tág teret enged az egyes helyi adók mértékének megállapításánál. Ugyanakkor viszont e területen is irányadó az állami támogatásokra irányadó szabályozás, melynek értelmében az önkormányzatok nem nyújthatnak indokolatlan támogatásokat az egyes vállalkozásoknak. A helyi adók megléte vagy akár csak bevezetésének kérdése, illetve mértéke, ugyanis egy-egy vállalkozás alapításánál, fejlesztésénél kiemelt szempontnak minősül. Vajon fellelhető-e bármilyen nyoma annak, hogy egy önkormányzat a helyi adó bevezetésekor vagy mértékének megállapításakor diszkriminál egyes vállalkozásokat, megsértve ezzel az állami támogatásokra vonatkozó uniós szabályozást?
Tanulmányunkban e kérdés megválaszolására vállalkozunk, melynek keretében hazánk 23 megyei jogú városát vizsgáljuk meg, hogy milyen helyi adókat és helyi adó mértékeket alkalmaznak. Ennek során olyan mintákat keresünk, amely földrajzi (vagy esetlegesen más) alapon megvalósuló diszkriminációra utalhat. Előzetesen úgy véljük, hogy az építményadó és telekadó helyi adók mértékének szabályainál lehet felfedezni diszkriminatív adóztatási gyakorlatot. Éppen ezért a vizsgálat súlypontja ezen adónemekre fog esni.
Tudomásunk szerint még nem vizsgálták a megyei jogú városok adóztatását versenyjogi szempontból, éppen ezért a téma mindenképpen újszerűnek minősül.

Kulcsszavak: helyi adók, állami támogatás, vállalkozások, szelektivitás, önkormányzati mozgástér

IZLAND ÉS AZ ADATVÉDELEM KAPCSOLATA, KÜLÖNÖS TEKINTETTEL A MUNKAJOGBAN MEGJELENŐ ADATKEZELÉSRE

DR. WELLMANN Barna Bence
PhD-hallgató
Széchenyi István Egyetem Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: munkajog, adatvédelem
wellmann.barna@ga.sze.hu

Az Új Nemzeti Kiválóság Program keretén belül 2019 márciusában lehetőségem van egy rövid izlandi kutatóutón részt venni melynek során PhD-disszertációm témájához, (röviden összefoglalva témám az adtavédelem megjelenése a munkajogban) kapcsolódó kutatást fogok végezni.
Izland hagyományosan fejlett társadalommal, valamint az utóbbi évtizedekben kiemelkedő jelentőségű informatikai tudással és újító jellegű megoldásokkal rendelkezik, a kormányzati igazgatás és ügyintézés már most is szinte kivétel nélkül elektronikus úton, digitalizált formában zajlik. Izland sajátos vonása, hogy – habár a lakosság nagy része Reykjavíkban, illetve annak vonzáskörzetében lakik - az országon belül rendkívül nagy távolságok vannak, valamint a téli hónapok során a közlekedési viszonyok sem feltétlenül ideálisak. E körülmények álláspontom szerint az olyan atipikus munkavégzési formákat, mint a távmunka és a home office előtérbe kerülését teszik indokolttá és szükségessé.
A közigazgatási működés és a munkavégzés ilyen jelentős mértékű digitalizációja azonban számos veszélyt rejt magában: a személytelenség, a sok esetben visszakövethetetlen folyamatok, valamint - a témámhoz kapcsolódóan – a személyes adatokkal kapcsolatos adatvédelmi incidensek állandó veszélyforrást és kockázati tényezőt jelentenek. Tekintettel arra, hogy Izland az Európai Gazdasági Térség tagja, az Általános Adatvédelmi Rendelet (GDPR) hatálya erre az országra is kiterjed, így az abban foglalt rendelkezéseket alkalmazni kell. Azonban az elektronikus átállás az Északi államokban, így Izlandon is már jóval a GDPR megalkotása előtt elindult és megtörtént, így az országnak már jelentősen korábban hatékony lépéseket kellett tennie a megfelelő adatvédelmi szabályozás megteremtése érdekében.
Kutatásomban, valamint az annak eredményeiről készítendő előadásban és publikációban arra törekszem, hogy bemutassam az izlandi adatvédelmi jog legfőbb szabályait, a jogi megoldások mögött meghúzódó társadalmi érdekeket és indokokat, illetve - amennyiben az elérhető források ezt lehetővé teszik – az egész izlandi adatvédelmi szabályozás munkajogi vetületeit kívánom előtérbe helyezni.

Kulcsszavak: Izland, adatvédelem, munkajog, adatkezelés a munkajogviszonyokban

THE PREPARATORY STAGE OF THE NEW CODE OF CIVIL PROCEDURE

DR. FERENCZY Áron
PhD-student
University of Debrecen, Géza Márton Doctoral School of Legal Studies, Péteri Law Firm
Research area: Civil Procedure, Analysis of the Creation of Civil procedure
aron.ferenczy@gmail.com

With the entry into force of the new Code of Civil Procedure, a new chapter began in the field of private law enforcement. The Act CXXX of 2016 on the Code of Civil Procedure is completely renewing and changing the rules of the existing civil procedure, its structure and certain institutions. The principle of concentration of proceeding is displayed, following which the procedure is divided into two stages: the preparatory stage and the main hearing stage. The essence of the preparatory stage is that the parties, with the facilitation of the court, shall lay down the boundaries of the legal dispute, while the substance is the main hearing stage is only the taking of evidence to which the legislator has applied concrete exclusion.
In this legal environment, I would like to present the course of the preparatory stage, its problems and the solutions by practical that I have been experienced to date. The course of preparatory stage is quite diverse, because three possible passes are rejected by the law: setting the date for the preparatory hearing, ordering further preparation in writing, or proceeding without a preparatory hearing. However, in all cases, the court is obliged to make an order closing the preparatory stage, which in practice is very interesting. The problems of the preparatory stage means, among others, the change of attitude on the part of courts and legal representatives, a greater demand for the precision and care of legal representatives, and a procedural change in the court injunction as well. Judicial practice over the course of more than one year has solved many practical problems, but there are still significant provisions that need to be interpreted and applied. To mention an example, it was considered like that the seemingly contradictory provision in section 183 (4) and (5) of the new Code of Civil Procedure, which provide for changing of the preparatory statements.
In addition to the above provisions, the postponement of the preparatory hearing or the exclusions at the main hearing stage raised a number of practical questions. I endeavour to provide a unified view of the theoretical and practical solutions of the preparatory stage.

Keywords: Code of Civil Procedure, preparatory stage, main hearing stage, court injunction, order closing the preparatory stage

"Participation in the Spring Wind Conference was supported by the EFOP-3.6.3-VEKOP-16-2017-00007, "From talent to young researcher" Activities to support the career of researchers in higher education named project."

AZ „ÉSZ DIKTATÚRÁJA”: A PORTUGÁL *ESTADO NOVO* AZ 1930-AS ÉVEKBEN

GALICZ Kamilla Zsuzsanna
MA-hallgató
Pécsi Tudományegyetem, Állam- és Jogtudományi Kar
Kutatási terület: egyetemes jogtörténet, nemzetközi jog
kamillagalicz@gmail.com

Témám a coimbrai közgazdaságtan-professzor, António de Oliveira Salazar nevéhez fűződő rendszer, az *Estado Novo* (Új Állam), amely meghatározó jelentőséggel bírt a XX. századi portugál államtörténetben. A rezsim közel fél évszázados fennállása a téma szűkítésére kényszerített, ezért az 1930-as évekre, mint a kiépítés és konszolidáció periódusára helyezem a hangsúlyt. Ennek fő indokaként a korszak történelmiségét emelném ki, kellően távolinak ítélve meg ahhoz, hogy a vonatkozó szakirodalom elfogultság nélkül tudjon róla nyilatkozni. A két világháború közötti Portugália különböző – ideológiai, államszerkezeti, társadalomszervezési – aspektusainak koherens egységbe foglalásával kívánok képet adni egy olyan, több tudományterületet is érintő témáról, amely hazai körökben kevéssé ismert.
A salazarizmus különböző forrásokra támaszkodott, azoktól átvette a legfontosabb komponenseket, amelyeket egységes eszmerendszerben szintetizált. A vezérmotívumok közé a nemzet és az állam fogalma és kapcsolata, a Portugál Gyarmatbirodalom területi integritásának megőrzése, a portugál népnek a tengerentúli vidékek civilizálásában és katolizációjában betöltött szerepe, a társadalmi és politikai korporativizmus, valamint a nemkívánatos elemek elnyomása tartoztak. A kulcselemek bemutatásához mindenekelőtt a vonatkozó normákat elemzem: az 1933. évi Alkotmányt, továbbá olyan közjogi dokumentumokat, mint az 1930-as Gyarmati Okmányt, a Szentszékkel kötött 1940-es Konkordátumot és az 1933-as Nemzeti Munkatervet.
A szekunder, elsősorban portugál, illetve kismértékben magyar nyelvű források, így jogtörténészek, történészek és politológusok munkáinak felhasználásával rávilágítok azokra a sajátosságokra, amelyek az *Estado Novó*t elhatárolták a korszak más, nem-demokratikus rendszereitől, elsősorban Mussolini fasizmusától, és amelyek arra indították Salazart, hogy „az ész diktatúrájának” nevezze a portugál rezsimet. Összegzésként alá kívánom támasztani, miért a portugál politológus, Manuel Braga da Cruz *Estado Novo*-definícióját tartom a legpontosabbnak: „Salazar *Estado Novó*ja a kormányfő alkotmányosan rögzített és igazgatott, egyszerre polgári és rendőri diktatúrájában ötvözte a [luzitán] integralizmusban gyökerező nacionalista ideológiát és a katolicizmus által inspirált társadalmi korporativizmust.”

Kulcsszavak: portugál államtörténet, *Estado Novo*, ideológiai alapok, salazarizmus

ELFELEJTETT ALKOTMÁNYELLENESSÉG – A JOGALKOTÓ IGAZOLATLAN MULASZTÁSAI

HELLENBARTH Virág Kornélia
MSc-hallgató
Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar
Kutatási terület: Alkotmányjog, Alkotmánybíráskodás, Államelmélet
hellenbarthvirag@gmail.com

Az Alkotmánybíróság bármely, a hatáskörébe tartozó eljárás keretei között mulasztással előidézett alaptörvény-ellenességet állapíthat meg, ebben az esetben felhívja a mulasztást elkövető szervet feladatának teljesítésére. A gyakorlatban ez annyit jelent, hogy a legrégebbi teljesítetlen mulasztás 1997. június 30-a óta várja, hogy Magyarország eleget tegyen az 1947. évi XVIII. törvénnyel becikkelyezett Párizsi Békeszerződés 29. cikkének 3. pontjában foglaltaknak, amihez azóta mintegy 20 ügy csatlakozott. Arról azonban, hogy mi lesz velük, még mindig nem született döntés.

A jogalkotói mulasztás figyelmeztetés utáni sorsával kapcsolatban elsőként az a probléma merül fel, hogy nincs olyan rendelkezés sem az Alaptörvényben, sem törvényben, amely a jogalkotót arra kötelezné, hogy egyáltalán napirendre tűzze a fennálló alkotmányellenesség megvitatását, így az Alkotmánybíróságnak ez a funkciója jelzésértékű marad annak ellenére, hogy egy-egy mulasztással előidézett alaptörvény-ellenességnek a jogrendszerre, és rajta keresztül az egész társadalomra milyen kihatása lehet. Következő problémánk a teljesítés igazolása lesz, hiszen a figyelmeztető feladatkör ugyan az Alkotmánybíróságra van ruházva, az igazolásra vonatkozó szabályok szintén hiányoznak a jogrendszerből. Jelenleg az Alkotmánybíróság ezekben az esetekben egy olyan orvos szerepét tölti be, aki hiába állítja fel a diagnózist, nem kezelheti tovább a beteget, és semmilyen hatással nem lehet a további sorsára.

Az elméletben igazolhatatlan teljesítések ellenére a gyakorlatban találkozhatunk olyan megállapításokkal, mint „az Országgyűlés a feladatok egy részét rendezte", „a törvény részben rendezte a mulasztást", amik a jelenleg hiányos szabályozási keretek között nem helyezhetők el a jogrendszerben. Véleményem szerint az elvárás jogalkotóval, vagy az alkotmány módosítójával szemben az lenne, hogy ennek a joghézagnak a betöltése céljából alkosson meg olyan szabályozást, amelyen keresztül őt egy alkotmányos szerv mulasztása esetén ennek a pótlására kényszerítené, valamint a hatalmi ágak elválasztására tekintettel az teljesítés igazolására vonatkozóan is jelölje ki az ellenőrző szervet. Milyen lehetőségek vannak a gyakorlati megvalósításra? Először ennek a két feladatnak a már létező alkotmányos szervek közötti kiosztását, majd alternatív konstrukcióként egy új alkotmányos szerv létrehozásának lehetőségét mutatom be.

Kulcsszavak: Alkotmánybíróság, hatáskör-gyakorlás, mulasztás, alkotmányellenesség kiküszöbölése

THE EFFECT OF TRADITIONAL AND MODERN POLICIES ON TERMINATION OF EMPLOYMENT CONTRACT

Ismail OMED
PhD-student
University of Debrecen, Géza Márton Doctoral School of Legal Studies
Research area: Unfair Termination of Employment Contract and Methods of redressing it
Omed.ismail@spu.edu.iq

The formulation of rules and regulations is highly effected by policies and regimes followed by a state in reaction of political, cultural, economics, and social needs from time to time. Philosophically, the law can be investigated within the context of above categories to examine its root and the logic of its adaptation. From this point, the governmental policies and patterns for the process of articulating law also might be analyzed in light of political and social needs, meaning that the distinguish between different policies which impact formulating law in a state to another, depends on social and political changes. The variety of policies, however, can serve different aspects, and reflect the strategy of government in dealing with labour markets. In this regard, the number of regimes and policies that could affect regulating the subject of termination of employment contract is numerous. Accordingly, termination rules of employment contract may differ in terms of rigidity and flexibility due to the different policies involved with labour markets. Rigidity and flexibility in termination rules, then, can be interpreted by referring to adopted policy in responding to the social variables. The classification of involved policies at that area to distinguish between the traditional and modern one, rely on the historical background of emerging those policies in the past and ongoing effect on the future of enactment towards sustainable developments. It is apparent that the major policies provided in the field of labour law, are the policy of "job security" and "labour market flexibility" in which the termination rules of employment contract, internationally or locally, can be regulated. Though, the boundaries between job security and labour market flexibility are complex, and debatable, theories and justifications concerning both of them are clear. It is worth mentioning that job security initiates from the point aims at providing more protections to workers. Accordingly, this policy is used "to protect workers against labour market risks" where the protection legislations are needed to protect workers against arbitrary dismissal. The term of employment protection legislations (EPL), then, refer to the entire set of legislations, regulations, and court rulings that place some restrictions to the employers' willing in the employment contract. Such those regulations and restrictions are, of course, serving workers in one hand, and negatively impact labour market on the other hand. In contrast, labour market flexibility tends to reduce protections of workers based on different argumentations. An examination of the basic elements of job security and labour market flexibility, with examining the necessity of emerging such those policies, will respond the real questions about how rules of termination of employment contract have been changed and developed in different ways and in multiple periods between states. Another question also could be answered is to what extent should employees be protected under those policies from not been fired unfairly in the job, and the negative or positive impact for providing such a high protection of employees on labour market activities.

Keywords: policies, termination rules, security, flexibility

"Participation in the Spring Wind Conference was supported by the EFOP-3.6.3-VEKOP-16-2017-00007, "From talent to young researcher" Activities to support the career of researchers in higher education named project."

A FOGLALKOZTATÁSI NEHÉZSÉGEKRE ADOTT JOGSZABÁLYI VÁLASZ HÁROM KÜLÖNBÖZŐ KORSZAKBAN

KÉRI Judit
Tudományos segédmunkatárs
Szegedi Tudományegyetem, Állam-és Jogtudományi Kar, Munkajogi és Szociális Jogi Tanszék
Kutatási terület: szociális jog, foglalkoztatás, munkanélküliség
keri.judit@juris.u-szeged.hu

A munkanélküliség magyarországi alakulásának nyomon követése már a múlt század elején megkezdődött és napjainkban is nagy figyelmet kap. Ezért célom három, a jogalkotás és a társadalmi folyamatok szempontjából fontos szakasz elkülönítése. A kutatás egyik érdekessége, hogy a különbözőségek mellett a három kiemelt szakasz mutat hasonlóságokat is, például a fiatal munkanélküliek foglalkoztatása kapcsán, annak ellenére, hogy több mint száz év telt el a vizsgálat kezdő és végpontja között.
A szakirodalom által elkülönített aktív és passzív megoldásokra is volt és van példa mindhárom időszakban.
Annak igénye, hogy a munkanélküliség okozta problémákra valamilyen jogszabályi úton válasz szülessen, már több mint száz éve megjelent. Az 1900-as évek elején felmérték annak súlyát, hogy bizonyos munkaerő-piaci folyamatok – mint például kivándorlás – megindultak és azok komoly hatással vannak a hazai foglalkoztatásra. Emellett a munkanélkülieknek szükségük van a jövedelmük pótlására, amely megvalósulhat munkanélküli biztosítás formájában. Kevésbé ismert, hogy született egy törvénytervezet az 1920-as években a munkanélküli biztosítás bevezetésére, ám az végül nem került elfogadásra.
Az első, munkanélküli biztosítás szabályozása iránt felmerülő igény megjelenéséhez képest hosszú idő elteltével született egységes jogi szabályozás. Második fontos lépcső volt a foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról szóló 1991. évi IV. törvény, amely meghatározott és ma is keretbe foglalja a munkanélküliek által igénybe vehető ellátásokat, eszközöket.
Napjainkban a két korábbi szakaszhoz képest más munkaerő-piaci folyamtokkal is szembe kell nézni, az Flt. elfogadásakor igényelhető ellátások, eszközök más formában, akár más elnevezéssel léteznek. Ezek a megoldások a törvény elfogadása óta sok módosításon esetek át, a jogosultak köre, az igénybevétel feltételei több ponton változtak. Mindezzel – a korábbiakhoz hasonlóan – a munkanélküliség kedvező irányba történő alakulását kívánják megvalósítani.

Kulcsszavak: munkanélküli biztosítás, foglalkoztatás, jogszabályi változás

MIGRANT WORKERS' RIGHTS UNDER INTERNATIONAL LABOR LAWS

Khaing MOE- THAZIN
PhD-student
University of Debrecen, Géza Márton Doctoral School of Legal Studies
Research area: Rights of Migrant Workers in Myanmar
thazinkhaingmoe@gmail.com

Migrant labour, casual and unskilled workers who move about systematically from one region to another offering their services on a temporary, usually seasonal, basis. International labor migration is the mobility of labor from one country to another for a period more than one year. Migrant workers problem is the very important issue for every country. Nowadays the people from one country, especially which are less developed country, are working abroad to another country. The total number of international migrants increases continuously. International labor migration is one of the objective bases of becoming an integrated international system. They need to get their rights without being infringement. The migrants from some country who have less developed are still facing the infringement of their some rights, for instance, freedom of speech, right to live, not getting the remuneration regularly, freedom of movement, etc. The migrant workers need to enjoy the rights under the international labor standards.

There are two kinds of migrant workers around the world, legal and illegal. How do the governments protect the illegal migrant workers? This issues is so complicated and deep problem for every country because many of the people lived in the borders are entering into another country illegally. Even the legal migrants often face the infringement of their rights in their workplace. The illegal migrants can have a lot of being violation of their rights.

In my presentation I will present about the migrant workers' rights under the International Labor Laws, conventions, Organization etc. I will make my publication by pointing out the rights of the migrants, their facing requirements, their remedies, their chances, their accommodation, etc. And I want to pull my hypothesis by making this research. How many migrant workers are facing the infringement of their rights around the world? How many percentage of the infringement can be reduced in the future? I want to express and state these questions on my paper exactly. I think these two questions are very important to every migrant workers around the world.

Keywords: Rights, International migrants, legal, illegal, infringement

"Participation in the Spring Wind Conference was supported by the EFOP-3.6.3-VEKOP-16-2017-00007, "From talent to young researcher" Activities to support the career of researchers in higher education named project."

KISZERVEZETT JOGALKOTÁS? AZ ÖNÁLLÓ KÉPVISELŐI INDÍTVÁNYOK SZEREPE A TÖRVÉNYHOZÁSBAN

KISS Rebeka
BA-hallgató
Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Államtudományi és Közigazgatási Kar
Kutatási terület: Alkotmányjog
kiss.rebeka@uni-nke.hu

Kutatásom a hazai törvényalkotás jelenlegi helyzetét tárja fel, azon belül is a törvénykezdeményezési jog kérdéskörét járja körül, különös figyelmet szentelve az önálló képviselői indítványok körüli anomáliáknak. Így a képviselők által előterjesztett törvényjavaslatoknak a törvényalkotás menetébe, továbbá a jogrendszer egészébe illeszthetőségét vizsgáltam. A vonatkozó jogszabályok rendelkezéseinek megvalósulását térképeztem fel azzal a céllal, hogy feltárjam, a gyakorlatban vannak-e ezen jogszabályoknak be nem tartott rendelkezései, ezáltal közjogilag érvénytelenek-e indítványaik. A felmerülő problémák kapcsán kitértem az előzetes hatásvizsgálat, az egyeztetési és véleményezési eljárások hiányának, a kodifikációs és jogdogmatikai zavaroknak, a mennyiségi jogalkotásnak, valamint az indokolás kiskapuinak kérdésére.
Az elvégzett kutatás során bemutattam, hogy hogyan válik a parlament egyre inkább a kormányzás helyszínévé, és figyelhetjük meg az elfogadott közjogi rendszer kisipari módszerekkel történő átírását. A törvénykezdeményezésre vonatkozó adatgyűjtésem során statisztikákkal bizonyítottam, hogy 2010 óta megnőtt a törvényalkotás során az önálló képviselői indítványok szerepe. Valamint három esettanulmány segítségével megvilágítottam, hogy a gyakorlatban hogyan gyorsítják fel az önálló képviselői indítványok a jogalkotást.
Abból kifolyólag, hogy a hazai szakirodalomban nem született még az országgyűlési képviselők törvénykezdeményezési jogát átfogóan vizsgáló tanulmány, pályamunkám megpróbálja ezt az űrt hiánypótló jelleggel betölteni. Ennek keretében olyan, de lege ferenda javaslatokat tettem, melyekkel a jelenleg kialakulóban lévő, úgynevezett „parlamenti kormányzás” folyamata visszafordítható, és a törvényhozásban jelenleg némiképp anomáliaként funkcionáló önálló képviselői indítványok köre visszaterelhető a szükséges mederbe.

Kulcsszavak: alkotmányjog, parlamenti jog, jogalkotás, törvényhozás, önálló képviselői indítványok

II. JÓZSEF HÁZASSÁGI PÁTENSÉNEK BONTÓPEREKRE GYAKOROLT HATÁSA

KOLOSTYÁK Kamilla
BA-hallgató
Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Államtudományi és Közigazgatási Kar
Kutatási terület: A házassági bontóperek szabályozása
kolostyakkamilla@hotmail.com

A társadalom legkisebb egysége és egyben alappillére a család, amelynek csírája a házasság. Sajnos napjainkban a házasság stabilitásának gyengülése tapasztalható. A jelenség a társadalmat alapjaiban rázza meg. A tapasztalt tragikus élethelyzetek gondolkodásba ejtettek és kíváncsivá tettek, hogy mit csináltak elődeink másként, s hogyan gondoskodtak jogszabályok útján a család intézményéről.
Munkám során azt a célt tűztem ki, hogy mélyrehatóan megismerjem a házassági köteléki jogot, kiemelt figyelmet szentelve a protestánsok által alkalmazott joggyakorlatra és arra, hogy II. József reformjai miként befolyásolták a korábbi válási gyakorlatot. Ugyanis II. József házassági rendelete megszüntette a katolikus szentszékek világi ügyekben történő bíráskodását, valamint a felekezetek joga szerint folyó házassági pereket, és azokat a világi törvényszékek elé utalta; ugyanakkor a házasságot, hogy érvényes legyen, a felek saját plébánosa, vagy vallásszolgája előtt rendelte köttetni. Kutatásaim során az 1787-1835 közötti időszakra koncentráltam. Elsősorban a fellebbezett kúriai pereket és a bontóperek perkivonatait tanulmányoztam át. Ezekből megismerhettem az eljárás menetét és megbizonyosodhattam arról, hogy egy megromlott házasság esetén a felek társuktól milyen akadályok leküzdése árán tudtak megszabadulni. Továbbá a peranyagokból megtudhattam azt is, hogy eleink milyen magánéleti gondokkal küzdöttek, és azokat miként tudták megoldani. A gyűjtőmunkát a Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltárában végeztem.
A kutatás eredményeként megállapítható, hogy a házassági reform elméletileg felszabadított a megromlott viszony alól, gyakorlatilag azonban a hagyományos jogi mechanizmusok alkalmazásával ezen szabadságot jelentősen korlátozta, amelyet a bírák válásellenes hozzáállása csak tovább fokozott. Ennek köszönhetően a nemkívánatos házastárstól való megszabadulás csak kevesek kiváltsága volt. A pátens ténylegesen megvalósuló jelentősége abban állt, hogy a bontás az egyház hatásköréből kikerülve polgárivá vált.

Kulcsszavak: bontóok, család, erkölcs, erőszak, házasság, jogtörténet, válás

A kutatás az Emberi Erőforrások Minisztériuma ÚNKP-18-1-60 kódszámú Új Nemzeti Kiválóság Programjának támogatásával készült.

AZ 1879. ÉVI XL. TC. MEGALKOTÁSA AZ ORSZÁGGYŰLÉSI DOKUMENTUMOK TÜKRÉBEN

KOVÁCS Zsuzsanna
PhD-hallgató
Miskolci Egyetem, Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: Törvényhatósági jogú és rendezett tanácsú városok működése és társadalma a dualista kori Magyarországon, különös tekintettel Miskolc vonatkozásában.
kovacs.zsuzsanna.3525@gmail.com; jogkzs@uni-miskolc.hu

A kihágás a büntetendő cselekmények trichotomikus rendszerében a legenyhébb fokozat elnevezése volt. A szankcióval fenyegetett cselekmények társadalomra kevésbé veszélyes csoportját foglalta magába, amely az állami paranccsal szembeni engedetlenséget torolta meg. Tekintettel arra, hogy javarészt a közigazgatás rendjének akadályozásában, esetleg veszélyeztetésében nyilvánult meg, döntően a közigazgatási szervek eljárásának keretében szankcionálták.

A polgári kor törvényei a törvényesség és a törvényi szabályozás garanciális elsőségének elve alapján a társadalmi élet majd valamennyi területét átfogták, amely jogrendszer alaptétele a jogbiztonság volt.

Az 1878. évi V. tc. a bűntettekről és vétségekről (Btk.), valamint az 1879. évi XL. tc. a kihágásokról (Kbtk.) alkotják az első magyar törvénnyé lett teljes büntetőkódexet. A Btk. indokolása, valamint a Kbtk. egységes rendszert alkot, amelyből megismerhető a kor tudományossága, és egyben a társadalmi viszonyok, amelyek között a kódexek keletkeztek.

1879-től a kihágásoknak bűncselekményekhez történő sorolását maga a jogszabály végezte el, ezért a kihágások korában a legfontosabb feladatnak azt tekintették, hogy megtalálják azon ismérveket, amelyeknek segítségével más bűncselekményektől történő elhatárolás végbemehet, illetve, hogy választ keressenek arra, az elkülönítés alapvetően mennyiségi vagy minőségi jellegű-e.

A kiegyezés lényegéből következett a magyar tradicionális intézmények továbbvitele. Maga az országgyűlés is megtartotta kétkamarás szerkezetét, tárgyalási módját. Az alkotmányos szabályok a két tábla viszonyát az egyenjogúság elvi alapjára építették, mindazonáltal a hétköznapok sodrásában a súlypont a képviselőházra tevődött át. Ez egyfelől az alsótábla nagyobb politikai legitimációjával magyarázható, másfelől a főrendek mind kisebb politikai aktivitásával.

A polgári magyar állam létrejöttének kezdete óta az egyik legfontosabb köz-, társadalom-, politikai és kultúrtörténeti forrásegyüttes az Országgyűlés két házának tevékenységét dokumentáló Országgyűlési nyomtatványok. A törvényeket 1867 után az Országgyűlés két háza fogadta el, majd a király szentesítette azokat.

A Képviselőházi irományok és naplók, valamint a Főrendiházi irományok és naplók elsődleges forrásai előadásomnak, hiszen ezekben találhatók meg mind a törvényjavaslatok, azok módosításai, a bizottsági beszámolók, kérvények, mind az ülésen elhangzottak. Sok esetben a tetszésnyilvánítást és a bekiabálást is rögzítették.

Előadásomban ennek a törvénycikknek a vitáját, módosításait kívánom bemutatni azon elsődleges anyagok felhasználásával, amely hűen őrzik az akkori jogalkotók érveit, munkáját.

Kulcsszavak: kihágás, dualizmus, országgyűlés, Képviselőházi Napló

A KÖZOKTATÁS HELYZETE ÉS VÁLTOZÁSA A DUALISTA KORI MISKOLCON

KOVÁCS Zsuzsanna
PhD-hallgató
Miskolci Egyetem, Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: Törvényhatósági jogú és rendezett tanácsú városok működése és társadalma a dualista kori Magyarországon, különös tekintettel Miskolc vonatkozásában
kovacs.zsuzsanna.3525@gmail.com; jogkzs@uni-miskolc.hu

A közoktatás állapota nem választható el az aktuális történelmi időszaktól, kormányzatának és helyi társadalmának az oktatásról vallott nézeteitől, sem az iskolákra fordított anyagi támogatási hajlandóságuktól.
Miskolc város életében is több alkalommal ütköztek a szándékok és lehetőségek, olykor a közvélemény és a város vezetésének látszólagos szembenállása is megmutatkozott. Kutatási területemhez kapcsolódva azt kívánom bemutatni, hogy a gyorsan fejlődő város mennyiségi és minőségi igényeit a közoktatás intézményrendszere hogyan tudta követni és kielégíteni.
A századfordulóra világosan különvált az óvodai nevelés, az alapozó, valamint a felsőbb- és középfokú nevelés-oktatás, továbbá a többszintű képző intézményrendszer Magyarországon.
Miskolcon az óvodai nevelés már 1842-ben jelen volt, azonban a működést részletesen szabályozó törvény csak 1891-ben jelent meg. Az elemi oktatás működésében meghatározó volt az 1868. évi XXXVIII. törvénycikk, amely szabályozta és létrehozta a felsőbb népiskolákat és polgári iskolákat is.
Miskolcon a gimnáziumi oktatás kezdetei az 1700-as évek első évtizedeire tehetők, az egységes értelemzést nyújtó szabályozást az 1883. évi XXX. törvénycikk adta.
A szakképzés alsó fokát, a tanoncképzést keretjelleggel az 1872. évi ipartörvény, valamint az 1875. évi kereskedelmi törvény írták elő, a működés részletes szabályozása azonban az 1884. évi ipartörvény megjelenéséig váratott magára.
A keretszabályozás hiánya mellett a közoktatás fejlesztésének másik akadályát az iskolák fenntartása okozta. A népiskolai közoktatás tárgyában kiadott 1868. évi XXXVIII. törvénycikk előírta a tankötelezettséget, így az addigi egyházi iskolák mellett az államnak is hozzá kellett járulnia az oktatás biztosításához. Ennek következtében kialakultak az egyházi, államsegélyes egyházi, községi (helyi önkormányzatok, városi tanácsok, törvényhatósági jogú városok által működtetett), államsegélyes községi, állami (társulati), valamint magán, alapítványi fenntartású intézmények.
Jelen előadás keretei között azt kívánom bemutatni, hogy Miskolc városában a közoktatás modernizációja egyrészt a régebben működő intézmények (óvoda, népiskolák, gimnáziumok) jogszabályi harmonizációját és fejlesztését, másrészt a gazdasági, társadalmi kihívásokra reagáló új iskolatípusok (felsőbb népiskola, polgári, ipari és kereskedelmi szakképző tanfolyamok és intézmények) létesítését hogyan jelentette.

Kulcsszavak: dualizmus, Miskolc, közoktatás

KIS FELNŐTTEK? – A SZIVÁRVÁNY SZÍNEI A SEMLEGES ÁLLAMBAN

KÜHRNER László
MSc-hallgató
Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar
Kutatási terület: Alkotmányjog, gyermekjogok, politikai szabadságjogok
kuhrner.laszlo@gmail.com

A gyermekek jogaik és érdekeik érvényesítése tekintetében kevesebb és gyengébb eszközzel rendelkeznek nagykorú társaikhoz képest. Különösen igaz ez alapjoggyakorlásuk tekintetében. Ugyan az Alaptörvény alapjogi katalógusa tartalmaz számos, gyermekspecifikus, gyermekek védelmét szolgáló alapvető jogot, illetve alapít az állam számára kötelezettségeket, azonban az alapjogok és alapjoggyakorlás kérdéskörét rendszerként szemlélve korántsem kapunk pozitív képet. A gyermekek tekintetében az alapjoggyakorláson belül is külön kérdéseket vet fel politikai szabadságjogaik gyakorlásának kérdése, mely jogok gyakorlásának mikéntje és hogyanja számos vita tárgyát képezi napjainkban.
A gyermekek alapjoggyakorlásának korlátozása mellett érvként szokás említeni a gyermek alacsonyabb ítélőképességét és egészséges fejlődésének védelmét. Azonban hol ér véget a gyermek védelme és hol kezdődik a jó élet egy felfogásának átadása, akár akarata ellenére? A kettő közötti határvonal könnyűszerrel elmosódhat. Éppen ezért a gyermekek szabadságjogait érintő bármely intézkedésnek szigorú kritériumoknak kell megfelelnie, mely kritériumok alapvető eleme kell, hogy legyen a semlegesség.
Az állam nem választhat a jó élet felfogásai között, szól a semlegesség elvének alapvetése. Ezt az elméletet megfogalmazása óta számos kritika érte, sőt a semlegesség támogatói között is különböző felfogásokat találhatunk. Az elv különböző megfogalmazásit, valamint kritikáit áttekintve azonban több megbékíthető ellentéttel, közelíthető állásponttal találkozunk.
Kutatásomban a semlegesség rawls-i koncepcióját, valamint az arra született reflexiókat és kritikákat megvizsgálva kívánom megalkotni a semlegességnek egy olyan kritériumrendszerét, mely mind a semlegesség hívei, mind annak kritikusai számára elfogadható lehet. Ezt követően rámutatok arra, hogy a semlegesség elve kezdetleges formában a magyar alkotmányos kultúrában is megjelenik, végezetül pedig a semlegességet segítségül hívva vizsgálom a Szivárványhatározatot és az alapjogi cselekvőképesség koncepcióját a gyermekek politikai szabadságjogai tekintetében.

Kulcsszavak: politikai szabadságjogok, gyermekjogok, semlegesség

A JEGYZŐI TISZTSÉG KIALAKULÁSÁNAK FŐBB ÁLLOMÁSAI

LENGYELNÉ BÚS Zita
PhD-hallgató
Miskolci Egyetem Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: A jegyzői státusz változásai
lengyelne.zita@gmail.com

Jelen publikáció során a jegyzői tisztség kialakulásának főbb állomásait kívánom bemutatni. Témaválasztásom indokolása, hogy disszertációm témája a jegyzői státusz változásainak vizsgálata egészen a 19. századtól kezdődően Magyarországon.
A magyar közigazgatásban a jegyzői tisztséget Mária Terézia szabta meg az 1767. évi úrbéri rendeletben, ekkor állandósult és vált szabályozottá, valamint általánossá. A notarius (jegyző) fogadott tisztviselő volt, a vármegye parancsait hajtotta végre. Fizetett tisztség volt. Írásbeli, adminisztratív tevékenységet folytatott. A jegyzőt a község szabadon választhatta, s helyette újat választhatott. Az első és második községi törvény megerősítette a jegyzők helyzetét, ekkor a jegyző tisztségét nyilvános pályázat alapján, határozatlan időre választották. A helyi tanácsokról szóló 1950. évi I. törvény a jegyzői tisztség helyett a tanács végrehajtó bizottságának titkára (vb-titkár) tisztséget hozott létre. A vb-titkár hivatásos államigazgatási dolgozó volt, tanácselnök segítője. Feladata a szocialista törvényesség biztosítása volt, a hatósági tevékenység eredményességének, a hivatalai munka rendjének biztosítása. Ebben az időben a vb-titkár megbízatása az őt megválasztó tanács megbízatásának lejártát követően megválasztott új tanácsnak az alakuló üléséig tartott. 1971-től a harmadik tanácstörvénytől a vb-titkár helyzetet lényegesen megváltozott. Ettől kezdve a tisztségét államigazgatási funkciónak tekintették, ezért nem kellett a tanács tagjának lennie, de képesítési feltételeket szabtak meg. Innentől kezdve a tisztséget már nem a vb választotta meg, hanem a tanács testülete, a kinevezés pedig határozatlan időre szólt.
Minderre tekintettel a disszertációm során a jegyzői státusz változásait kronológiai rendszerben tanulmányozom, összehasonlítva egyéb jogrendszerekben történő előfordulásával.

Kulcsszavak: jegyző, községi törvények, végrehajtó bizottság titkára, tanács

A RENDSZERVÁLTÁS UTÁN BEKÖVETKEZŐ TÁRSADALMI VÁLTOZÁSOK HATÁSA A JOGÉRVÉNYESÍTÉSRE MAGYARORSZÁGON

LUGOSI József
PhD-hallgató
Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar
Kutatási terület: Jogérvényesítés a polgári peres eljárásban
drlugosijozsef@gmail.com

Bevezetés: A jogérvényesítés folyamata több tudományág nézőpontjából (polgári eljárásjog, alkotmányjog, (szociál)pszichológia, (jog)szociológia) kutatható. A jogszociológiai szempontú elemzés a folyamat társadalmi és jogpolitikai összefüggéseivel foglalkozik. A tanulmány a hazai jogérvényesítés folyamatát helyezi középpontba az utóbbi majdnem három évtizedben bekövetkezett változásokra figyelemmel.
Tárgyalás: A jogérvényesítés jogszociológiai megközelítését alapvetően befolyásolja a hatályos jogszabályi környezet (*hatalmi-politikai feltételek*). A hatályos jogszabályi előírások határozzák meg a joghoz való hozzájutás feltételeit, a bíróságon kívüli igényérvényesítés lehetőségeit, a bírósági szervezetrendszer intézményi alapjait. A hazai rendszerváltás után több, a hatályos Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvényt (Pp.-t) érintő Pp. novella (1992. évi LXVIII. törvény, 1995. évi LX. törvény, 1997. évi LXXII. törvény, 1999. évi CX. törvény, 2001. évi CV. törvény, 2005. évi XVII. törvény, 2005. évi CXXX. törvény, 2008. évi XXX. törvény, 2009. évi LII. törvény, 2010. évi CLXXXIII. törvény, 2011.évi LXXXIX. törvény, 2011. évi CLXI. törvény), majd az új Polgári perrendtartás (2016. évi CXXX. tv.) és egyéb bíróságon kívüli jogérvényesítést elősegítő jogszabályok (2002. évi LV. törvény, 2003. évi LXXX. törvény) is születtek. A hatályos jogszabályi környezet mellett a jogalanyok szocializációja, iskolázottsága, családi környezete, intellektuális háttere, anyagi lehetőségei, az információk befogadására való nyitottsága, társadalmi kapcsolatainak kiterjedtsége, a természetes személyek jogtudata és erkölcsi érzéke egyaránt determinál(hat)ja a jogérvényesítéshez való viszonyulásukat (*társadalmi-kulturális feltételek*). Milyen társadalmi folyamatok váltották ki a jogalkotói közbeavatkozást a hazai rendszerváltást követően a fennálló jogszabályi rendelkezésekbe? Magyarországon 1989-1990-t követően a piacgazdaság kialakulása, a gazdálkodó szervezetek elterjedése, az életkörülmények megváltozása, a munkanélküliség megjelenése, a létbizonytalanság jelenléte a korábbi időszakhoz képest mindenképpen szignifikáns társadalmi változást előidéző körülményeknek tekinthetőek, amelyek a társadalom tagjainak magatartását befolyásolhatták.
Következtetések: • A jogszabályi változások általában utólag követik a társadalmi változásokat (Maczonkai Mihály: Jogszociológia Pécs,1997.7.o.). • A jogi norma tartalma a politikai hatalmi elit aktuális állapotának visszatükröződése. • A jog „nem tükrözi, hanem létrehozza (konstituálja) a hatalmi viszonyokat, a hatalomhoz fűződő képzeteket, az egyenlőtlenségek elfogadását” (Fleck Zoltán: Jog és társadalom, jogszociológia 9-39.o., 16.o. - In: Jogszociológiai előadások (szerk.: Fleck Zoltán) ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2014.). • „A jog növekedése a jogesetek felhalmozódását, s annak következtében a jogtételek és a jogi szervek felszaporodását jelenti” (Horváth Barna: A jogelmélet vázlata Attraktor, Máriabesnyő - Gödöllő 2004., 72.o.). • A társadalmi változásokat a jogszabályi előírásoknak nemcsak figyelemmel kell kísérnie, hanem bizonyos szempontból befolyásolnia is kell(ene).

Kulcsszavak: társadalom, életviszonyok megváltozása, jogszabály-alkotás, jogérvényesítés

ÖNVEZETŐ AUTÓK ÉS FELELŐSSÉG: ÚJ HELYZET RÉGI ALAKZATOK

MAZSU Dániel
PhD-hallgató
Debreceni Egyetem Marton Géza Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: Az Európai Unió hagyományos jogelveinek és szabadságainak érvényesülése a Digitális Egységes Piacon
dani@mazsu.hu

A gépi erővel hajtott eszközök megjelenése a közlekedésben forradalmasította az utazást és az áruszállítást. A vasutak a korábbiakhoz képest hatalmas távolságokat tudtak megtenni megbízhatóan. De az összes technológiai újdonsághoz hasonlóan, nem voltak balesetmentes a használatuk. Az ilyen balesetek során keletkező, a korábbiakhoz képest szinte összemérhetetlen, károk rendezésére nem állt rendelkezése felelősségi rendszer. Ekkor született a kontinensen a veszélyes üzemi felelősség, mint felelősségi alakzat, ami a gépjárművek elterjedése után azokra is kiterjedt. Jelenleg ugyan ekkora ugrás előtt állunk a közlekedésben. A mesterséges intelligencia és a különböző érzékelők fejlődése miatt már megjelentek, és éveken belül el is terjedhetnek az önvezető autók. Eddig ennek az önvezető autóknak technikai és technológiai korlátai voltak, de ezek mára már megszűntek. Most már csak a szabályozás szab határt. És a különböző szabályozási területek közül a legtöbbször említett, az esetleges balesetek miatt, a polgári jogi felelősség kérdése. Ennek a megvizsgálásához a technológia fejlesztésében leginkább érintett területek közül kettőt, az Egyesült Államokat és az Európai Uniót vizsgáltam meg, hogy hogyan alakul jelenleg az önvezető autók használata során a felelősség, mind harmadik személy, mind a sofőr, illetve az üzembentartó kára esetén. Az amerikai megoldások közül az üzembentartó és gyártó viszonyában az tort law termékfelelősségének három válfajának, a gyártási, a tervezési és a leírási hibának a lehetséges alkalmazási köre, feltételei, valamint a kizáró okok, és a károsult oldalán felmerülő nehézségek kerülnek bemutatásra. Az Európai Unióban a fentebbi viszonylatban is alkalmazott termékfelelősség európai verziója kerül bemutatásra, az önvezető autók által létrehozott speciális, és potenciálisan ellentmondó szerződéses felelősséggel egyetemben. A jelenlegi alakzatokat követően néhány példát mutatok be az Unióban, amiket az egyes jogalkotók már specifikusan az önvezető autók által generált helyzetek rendezésére hoztak.

Kulcsszavak: önvezető autó, kártérítés, Európai Unió, Amerikai Egyesült Államok, felelősség

„A Tavaszi Szél elnevezésű konferencián való részvételt az EFOP-3.6.3-VEKOP-16-2017-00007 azonosító számú, "Tehetségből fiatal kutató" A kutatói életpályát támogató tevékenységek a felsőoktatásban című projekt támogatta.”

FOREIGN POLICY AND SECURITY IMPACT OF THE PRIVATE FORCES

PALOTAI Mónika
PhD-student
National University of Public Sercive, Doctoral School of Public Administration
Research area: Prosecution of perpetrators for genocide, crimes against humanity, war crimes and for the crime of aggression by national and international tribunals
moniepalotai@yahoo.com

The legitimate use of force and violence is generally presumed to be the realm of the state. However, the thriving position of the private sector in security and military functions over the last twenty some years has cross-questioned this. According to theapproach military force presumes the sole compass of the state, whereas states administer and manage foreign security policy using public assets, and that this balance of power is basedon the state capabilities, therefor it doesn't account the current role played by Private Military and Security Companies (PMSC) and doesn't reflect reality whereas PMCSs play an important role in the triage of security – defence – foreign policy realm.The extensive outsourcing of violence, security and military force to various PMSCs, the growing operations – both in numbers and in volume - and the ever-growing need for expertise, consequently, may have immenseoutcomes for coordinatingforeign policy and the balance of power in the international system as well. To date, nevertheless, this empirical shift in the nature of military force has not been reckoned in the IR studies. In the past half-century since Eisenhower's famous "military-industrial complex" speech, private-military companies have become from subcontractors and individuals tomulti billion dollarworth of multinationalcompanies which were present at numerous operations all over the world. Supplementing state resources with private forces allows states to extend their military capabilities. The process has resulted in a creation of a new foreign policy tool, governments have expanded the range of foreign policy options available to state leaders. Despite of this overall increase and hype in the use of PMSCs, however, there has been vitaldivergences in how broadly and for which functions states have privatised, therefore it has got different leverages and influences on the countries foreign policy and their approach toward legislative control. This paper particularly examines three countries and their approachtoward military and security outsourcing the presumed aim and the consequences of such acts on foreign policy and legislative overview. In the US, PMSC are being used as an extension of the military with significant resource restructuringthat is accompanied by the reduced capacity of the Congress. As per the Russian modus operandi the private security and military firms areevident tool of foreign policy with full throttle of political and legislative support of the Kremlinto fortify and advance political, military and economic interests. In Russia private forces are part of a hybrid warfare strategy. Whereas, in South Africa PMSC are being used as a mix tool of law and order, military extension and a flourishing business to tackle local and regional issues. With the results, this paper overview new insights - by presenting examples - to the academia and policymakers to reconsider the traditional approach. Methodology/Approach: the paper consists of a detailed critical analysis of the operation of PMSCs which it places within the context of previous studies, internationally, on the role of their conduct within the industry in relation to foreign policy making.

Keywords: private military and security company (PMSC), armed conflict, international relations, foreign policy and international law

A MARXIZMUS-LENINIZMUS OKTATÁSÁNAK JOGI SZABÁLYOZÁSA 1950-89 KÖZÖTT

RÁCZ Márk
MSc-hallgató
Károli Gáspár Református Egyetem Állam-és Jogtudományi Kar
Kutatási terület: a Rákosi-és Kádár-korszak felsőoktatási politikája
racz.mark@gmail.com

Dolgozatomban, valamint előadásomban azt mutatom be, hogy Magyarországon 1989 előtt milyen jogi garanciák léteztek a marxizmus-leninizmus oktatására. Bár a szocializmus időszakában az ideológiai oktatás sokkal szerteágazóbb volt, mint azt gondolnánk, jómagam mégis csak a főiskolák és egyetemeken történt oktatására fókuszálok, arra szűkítettem le kutatásomat.
Egyrészt levéltári forrásokra (MNL, PIL), másrészt a vonatkozó szakirodalomra támaszkodom. Ezen kívül interjú-részleteket is bemutatok, melyek kézirat formájában lelhetőek fel.
A Rákosi-és Kádár-korszak számára rendkívül fontos területről van szó, amely meghatározta a későbbi generációk gondolkodásmódját.
Kutatásom során arra jutottam, hogy a Minisztertanácsi jegyzőkönyvek között a 36628/1950. XII. 22. sz. határozat rendelkezett erről a területről, valamint hogy ez eredetileg egy VKM előterjesztés volt. Úgy rendelkeztek, hogy a határozatot nem kell közzétenni.
1957 után is folytatódott a hazai felsőoktatásban ez a fajta sajátos tudás átadása, azonban fokozatosan a hagyományos értelemben vett szakmaiságot igyekeztek előtérbe hozni, több-kevesebb sikerrel. Gondolok itt az 1968. évi 15. számú törvényerejű rendeletre, amely a Politikai Főiskolát volt hivatva létrehozni.
Módszertanom elsősorban leíró jelleget ölt. A hazai intézménytörténetet a debreceni, Kossuth Lajos Tudományegyetemen keresztül mutatom be. Bemutatásra kerülnek a kötelezően oktatott tantárgyak is: tudományos szocializmus, politikai gazdaságtan, filozófia. Előkerülnek a szabadon választott tárgyak is: szociológia, esztétika, logika, marxista politikatudomány. A döntési mechanizmusokon keresztül is sok minden megérthető a rendszert illetően.
Komparatív megközelítésemnek köszönhetően előadásom Észak-Koreába enged betekintést, hiszen igyekeztem egy ma is létező, valamint a szocialista nyomokat magán viselő állam ideológiai oktatási berendezkedésének jogi hátterét bemutatni, összehasonlítani. Az 1960-as évek második felében elhalványultak a klasszikus marxizmus tanai, és fokozatosan előtérbe került a chuche-rendszer, ami egy monarchikus- sztálinista-koreai hagyományokat egyaránt magán viselő jegyeket hordozó eszmének tekinthető. Ez a folyamat 1970-es évekre vált teljessé.
Fontos tudni, hogy hazánkban olyan emberek is tevékenykedtek, akik azt megelőzően (1945 előtt) a Szovjetunióban tanították a bolsevik propagandát. Kassai Géza és Berzeviczy Gizella munkásságát emelném ki. Elsősorban az ottani hadifoglyoknak tartottak előadást, ennek köszönhetően már a 30-as évektől megfigyelhető azok munkássága, akik túlélték a nagy sztálini tisztogatásokat.
Tekintettel arra, hogy DOSZ- rendezvényen szeretnék részt venni, egy pillanatkép erejéig bemutatom az OTDK 1969-87 közötti marxizmus-leninizmus szekciójának rövid történetét is, illetve annak jogszabályi hátterét.

Kulcsszavak: ideológia, szocializmus, jogszabályok, egyetem, politika

A GYERMEKBÁNTALMAZÁS FELISMERÉSÉNEK MÓDSZEREI A GYERMEKVÉDELMI JELZŐRENDSZER GYAKORLATÁBAN

DR. REPPONI Felícia Laura
PhD-hallgató
Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar Doktori Iskola
Kutatási terület: A hátrányos helyzetű gyermekek jogvédelme és érdekképviselete, a hátrányok leküzdésére szolgáló stratégiák
felicia.repponi@gmail.com

A KSH adatai szerint évente több, mint tizenötezer gyermek válik bántalmazás áldozatává. Mindemellett évente ötvenezer gyermek ügye kerül bántalmazás gyanúja miatt a gyermekjóléti szolgálatok elé. Ezzel hazánk a különösen veszélyeztetett országok közé sorolható.
A gyermekekkel foglalkozó szakemberek számára kihívást jelent a bántalmazás jeleinek a megfelelő időben történő észlelése, illetőleg kérdéses az is, milyen hatással jár a hatóságok bevonása az érintettek életébe és milyen eszközrendszer áll rendelkezésre a jelenség kezelésére a hatályos jogi szabályozás szerint.
A gyermekvédelmi jelzőrendszer kötelezettsége a bántalmazás gyanúja esetén is a jelzés a gyámhivatal felé, a gyámhivatalnak pedig feljelentési kötelezettsége is fennáll. Mindemellett a rendőrségnek is többletfeladatai vannak a nyomozás lefolytatásán kívül a gyermek bántalmazásának vagy veszélyeztetettségének észlelése esetén.
Meglátásom szerint három aspektusból vizsgálható a kérdés: egyfelől a gyermekbántalmazás dogmatikája, másfelől a bántalmazás jelzésére és felismerésére szolgáló protokoll, harmadsorban pedig a gyakorlati alkalmazás kérdései.
A dogmatikai megalapozást tekintve több fogalom is kapcsolódik a gyermekbántalmazás témaköréhez (például a veszélyeztető körülmény, gyermekvédelmi probléma), illetőleg a szakirodalom és maga a szabályozás is használ olyan kifejezéseket, melyek szinonimaként értelmezhetők (mint a gyermekkel szembeni rossz bánásmód). A bántalmazás jeleinek időben történő felismeréséhez, és a protokoll követéséhez elengedhetetlen az egységes fogalomrendszer használata, illetve az egyes kifejezések világos tartalmi elhatárolása. A protokollhoz pedig szorosan kapcsolódik a gyakorlati megvalósítás – példának okáért kulcsfontosságú lehet egy ügy kezelésében és az alkalmazandó közbelépés eldöntésében az eset felvételére szolgáló adatlap is.
A tanulmányban többek közt azokra a kérdésekre keressük a választ, hogy vajon mennyi időbe telik a jelenlegi rendelkezések alapján, amíg hatékony segítséget kap egy bántalmazott gyermek, illetőleg milyen esetleges reformok bevezetése szolgálhatná a gyorsabb és hatékonyabb gyermekvédelmi intervenciót.

Kulcsszavak: gyermekjogok, gyermekvédelem, gyermekvédelmi jelzőrendszer, gyermekbántalmazás, jelzési kötelezettség

A KÉNYSZERMIGRÁCIÓ ÉS A MENEDÉKJOG SZOROS KAPCSOLATA

SALVADOR NETO Luis
PhD-hallgató
Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: Menedékjog és diplomáciai jog
salvador.neto.salvador@gmail.com

Az egyre sűrűsödő polgárháború, a mélyszegénység, a politikai és egyéb konfliktusok, az egyre gyakoribb környezeti problémák, valamint a vallási, társadalmi, politikai üldöztetés következtében vagy csupán a jobb élet reményében sokan kényszerülnek hazája elhagyására. A menekültkérdés az államok számára nem egyszerűen politikai kérdés vagy jogi kihívás. Ennél több! A menekültekért való felelősség a jog és a társadalmi lét lényegéből fakad. Már a tanulmány elején itt kívánom megjegyezni, hogy a migrációt mind társadalmi, mind jogi szempontból alapvetően összetett jelenségnek tartom. Minden jel arra mutat, hogy a kényszermigráció jelenségével és annak következményeivel hosszabb távon kell számolni.
Tanulmányomban a kényszermigráció és a menedékjog jellemzőin keresztül igyekszem igazolni a témakör létjogosultságát, kiemelten figyelembe véve a fogalom kialakulását. A téma aktualitását mi sem mutatja jobban, mint az a tény, hogy a migráció volumenének és ütemének következményeként ma már nincs a világnak olyan országa, amelyet ne érintene a jelenség problémája. A dolgozatban arra keresem a választ, hogy mennyire hatékonyak a migrációs problémákra adott jogalkotói válaszlépések nemzeti és nemzetközi szinten, illetve belátható időn belül megoldhatásra kerülhet-e a menekültkérdés.
Az 1951. évi menekültügyi egyezmény a nemzetközi menekültvédelem legfontosabb dokumentuma. Az egyezmény meghatározza azokat a kritériumokat, amelyek alapján valaki menekültnek minősül, valamint definiálja, milyen jogvédelem, támogatás és szociális jogok illetik meg a menekülteket. Amikor a magyar és nemzetközi szakirodalom a migrációt és ezen belül a kényszermigrációt tárgyalja, elsősorban az államokra, a jogra és a civil szervezetekre fókuszál. Az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata 14. cikke (1) bekezdése értelmében minden személynek joga van az üldözés elől más országban menedéket keresni, és a más ország nyújtotta menedéket élvezni. A menekültekre vonatkozó nemzetközi szabályozás centrális eleme az Egyesült Nemzetek Szervezete (ENSZ) égisze alatt született, a menekültek helyzetére vonatkozó 1951. évi genfi egyezmény, illetve az ezt módosító 1967. évi jegyző könyv. Magyarországon a 2007. évi LXXX. törvény a menedékjogról 1. § (1) E törvény szabályozza a Magyar Köztársaság által nyújtott menedékjog tartalmát, a menekültként, oltalmazottként, valamint menedékesként történt elismerés feltételeit, továbbá az elismerésre, illetve annak visszavonására irányuló eljárást.
Összegezve megállapítható, hogy a kényszermigráció problematikája rendkívül összetett jelenség, s kezelése nemzetközi összefogást igényel. A migráció rendkívül szerteágazó, egyszerre társadalmi, kulturális, gazdasági, politikai és jogi problémákat kiváltó összetett jelenség, melyet mind nemzeti, mind nemzetközi szinten kezelni kell. A tömeges népvándorlás, népmozgás olyan valóságos és átfogó jelenség, amelynek pozitív és negatív hatása alól egy állam sem vonhatja ki magát, s amely elől nem is zárkózhat el.

Kulcsszavak: Államok, kényszermigráció, menedékjog, menekültek

RÖVID ÚTON AZ IGAZSÁGHOZ? – A TERHELTI BEISMERÉS ÉS A VALÓSÁG ÖSSZEFÜGGÉSEI

SIMON Alexa
MSc-hallgató
Debreceni Egyetem
Kutatási terület: Büntetőeljárási jog
simon.alexa71@gmail.com

Tanulmányom középpontjában a terhelti beismerés, illetve az anyagi igazság és a valósághűség kapcsolata áll. Ezen téma ötlete korábbi tudományos munkám apropóján merült fel, melynek során az új büntetőeljárási kódex bírói szerepfelfogás alakulására, illetve az anyagi igazság érvényre jutására gyakorolt hatásait vizsgáltam. Akkori kutatásaim alkalmával, csak érintőlegesen foglalkoztam az egyezség jogintézményével, valamint a további, a terhelti beismerést szorgalmazó nóvumokkal. De már akkor is világossá vált, jelenlegi kódexünk a beismerő vallomást, mint az eljárás végeláthatatlannak tűnő útvesztőjéből vezető kiutat, több ponton is beiktatta az eljárás folyamatába. Az ezen jogintézmények között fennálló kapcsolat pedig számos kérdést vet fel, többek között a megalapozottság, a valósághűség követelménye relációjában.
Összességében az, hogy erre a témakörre esett választásom, a vizsgált jogintézmények léte és alkalmazása kapcsán felmerülő kérdéseknek, illetve a megoldásra váró problémák létének köszönhető, melyek megoldása izgalmas feladatnak ígérkezik a jövőre nézve. Mindemellett a téma rendkívül újszerű, hiszen a 2017. évi XC. törvény némiképp új megvilágításba helyezte ezen kérdéskört, így kevés, a hatályos szabályozásra épülő tudományos munkát találunk a téma kapcsán.
Munkám során a terhelti beismeréshez kapcsolódó jogintézmények hatályos szabályozását vontam vizsgálat alá. Ehhez elsősorban az eljárási törvény miniszteri indoklását, a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvényhez íródott kommentárt, illetve a Büntetőeljárási Törvény magyarázatát hívtam segítségül. Ezen elemzéseim eredményét a fellelhető szakirodalmi forrás segítségével összevetettem a megalapozottság, a valósághűség követelményével, illetve az anyagi igazság feltárásának kívánalmával.
Kutatásaim során világossá vált, a valódi dilemma az:
A konszenzus ereje valóban képes-e elrendezni a valósághűség kontra időszerűség kérdést.
Vizsgálódásaim nyomán arra a következtetésre jutottam, a jelenlegi törvényi konstrukció megoldást nyújthat egy, a régmúltban gyökerező problémára, az eljárások elhúzódására. Mindezt oly módon, mely által az opportunitás jegyében megalkotott rendelkezések nem kell, hogy szükségszerűen az anyagi igazság csorbítását hozzák magukkal. A haladó szellemű jogi megoldás számos változást generál, de kizárólag akkor válthatja be a hozzá fűzött reményeket, ha jogalkalmazás területén is partnerekre lel. A büntetőeljárás valamennyi szereplője részéről nyitottságot kíván a hatékonyság és az elégedettség jegyében.

Kulcsszavak: opportunitás, időszerűség, valósághűség, anyagi igazság

REGIONAL INTERNATIONAL ORGANIZATIONS AND CYBERCRIME CONTROL: CHINA AND SHANGHAI COOPERATION ORGANIZATION

SONG Dawei
PhD-student
University of Debrecen, Géza Márton Doctoral School of Legal Studies
Research area: Cybercrime/ Criminal Law/ Criminology
dwsong0430@gmail.com

The Shanghai Cooperation Organization (SCO) is a permanent intergovernmental international organization, the creation of which was announced on 15 June 2001 in Shanghai (China) by the Republic of Kazakhstan, the People's Republic of China, the Kyrgyz Republic, the Russian Federation, the Republic of Tajikistan, and the Republic of Uzbekistan. It was preceded by the Shanghai Five mechanism.
The Shanghai Cooperation Organization is the first regional international organization which is named by the city of the China. China and the other neighbor countries founded this intergovernmental organization for the political purpose which including the national security and international cooperation on some new and challenged issues.
One of these critical issues is the national cyber-security. For the purpose of defending the increasing challenging problems which brought by the cybercrimes and protect the national information security, in 2006, the leaders of all the member countries of the SCO signed together a piece of announcement to show the attitude of the SCO of facing the national information security; and, in 2009, the SCO passed a piece of agreement which named "Agreement on Cooperation in Ensuring International Information Security between the Member States of the SCO".
This agreement is not the first international conventions on cybercrime and cyber-security in the whole world. As we all know, the first one might be the Budapest Convention on Cybercrime in Europe. However, this is the first international agreement on cybercrime which dominating by China. From this agreement, we can find some attitude and announcements of combatting the cybercrime and reserving the national information security from the China's viewpoint.
Also, this agreement arguably represents the voice of eastern Asian countries on cybercrime. It is much more different from the previous international convention on Internet Protections. In this pluralized world, we can find that different countries when they facing the same issues, they might have the different foci.

Keywords: Shanghai Cooperation Organization, Cybercrime, International Cooperation

"Participation in the Spring Wind Conference was supported by the EFOP-3.6.3-VEKOP-16-2017-00007, "From talent to young researcher" Activities to support the career of researchers in higher education named project."

THE LEGAL ASPECTS OF AGRICULTURAL ORGANIC PRODUCTS AND LAND POLICY

STANKOVICS Petra[1], KOVÁCS Barnabás Zoltán[2]
PhD-hallgató
[1]Pannon Egyetem Georgikon Kar, Növénytermesztési és Földhasználati Tanszék
[2] Pannon Egyetem Georgikon Kar, Kertészeti Tanszék
Kutatási terület: Agrárjog, Földhasználat, Támogatáspolitika, Birtokpolitika, Talajvédelem
stankovics.petra@gmail.com

The focus of the European Commission's public consultation on the future of the CAP is to improve the current system of direct payment mechanisms in the light of the future challenges. The current CAP runs from 2014 to 2020, so it is very interesting to see what changes can be expected in the post-2020 system. The study presents the most important rules concerning the sector of agricultural organic production on the EU single market and the agricultural and rural development support system focusing on how it would change after 2020. Our work is based on the analysis of legislation and the examination of the results of the EU Commission consultation on the post-2020 CAP. Legislative analysis covers the current EU and domestic legislation on organic farming and of the single area payment and other direct payments, as set out in Annex XVII of 2007. on certain issues related to the procedure related to agricultural, rural development and fisheries subsidies and other measures, and the Act No. 0/2015. (III. 13.) FM and the four basic regulations of the current CAP cycle.
The dissertation analyzes the new regulation on organic farming the Regulation 2018/848 of the European Parliament and of the Council. This directive states that the organic production is a complex system that includes economic governance and food production, combining best environmental and climate protection practices, ensuring high levels of biodiversity, conserving natural resources and applying high animal welfare standards and high-level production rules that meet the growing consumer demand for products made using natural materials and processes. Organic production thus has a dual social role: on the one hand, it carries out a special market created by the demand of consumers for organic products and, on the other, it produces public goods that contribute to the protection of the environment and to animal welfare and rural development.
The objectives of the EU land policy on organic production is to create a legal framework for implementing new agricultural policy, that should be promote fair competition and the proper functioning of the internal market for organic products, to maintain and justify consumer confidence in eco-labeled goods.

Kulcsszavak: land policy, organic farming, support system, single market, CAP

SUPPORTED BY THE ÚNKP-18-3 NEW NATIONAL EXCELLENCE PROGRAM OF THE MINISTRY OF HUMAN CAPACITIES"

AZ ONLINE KÖZÖSSÉGI TEREK VESZÉLYEI

SZABÓ Barbara
MSc-hallgató
Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar
szabo.barbara@ajk.pte.hu

A közösségi terek használata az információs társadalom mindennapjainak szerves részét képezi így megkönnyítve az információ gyors és egyszerű áramlását. Ugyanakkor fontos felhívni a figyelmet arra, hogy e korlátok nélküli információközlés számos veszélyhelyzetet okozhat, hiszen az egyén különösebb meggondolás nélkül saját akaratánál fogva közöl olyan információkat magáról és környezetéről, amely által könnyen erőszakos bűncselekmények áldozatává is válhat.
A közösséghez való tartozás az embernek természetes lényéből fakadó igénye, amely akár virtuális is lehet. A modern társadalom, társadalmi élet napjainkban a valóságon túli világban teljesedik ki, elnyomva a valóságot, amely az idő elteltével egyre inkább a háttérbe szorul.
A nemzetközi sajtó illetve bulvár média óriási visszhangot keltett a különböző médiaközlő eszközökön keresztül, az internet által milliókhoz eljutott új típusú bűncselekményhullámnak. Az internet az az eszköz, amelynek térnyerése által szinte korlátok nélkül kapcsolatba tud lépni bárki a világ bármely pontján élő természetes személlyel, amely igazán kedvező az öngyilkosságot propagáló csoportok számára.
Fontos kiemelni azt, hogy ezen bűncselekmények legveszélyeztetettebb áldozati körébe a gyermekek tartoznak, akik életkori sajátosságuknak köszönhetően sokkal befolyásolhatóbbak.
A modern köntösbe bújtatott öngyilkosságban közreműködés ma már valójában öngyilkosságra való felbujtás, ahol nem konkrétan az öngyilkosság elkövetésére próbálják rábírni az áldozatot, hanem olyan helyzetbe hozzák, ahol úgy érzi, hogy nem marad más választása.
Hogy ki áll ezeknek a haláleseteknek a felbujtása és az öngyilkosságban közreműködés mögött? A modern világunkban nehéz megválaszolni ezt a kérdést, hiszen nehezen megállapítható a bűncselekménynek az az alanyi köre, akit felelősségre tudunk vonni.
Az öngyilkosságot propagáló játékoknak az a céljuk, hogy felhívják a játékosokat arra, hogy minél több emberhez juttassák el a játékot vagy annak hírét. Ezzel a játékot terjesztők köre is bővül, így akár szándékegység nélkül is könnyen válhat felbujtóvá vagy bűnsegéddé bárki, és nagyon gyorsan következhet be az áldozattá válás. Az internet anonimitása miatt pedig az elkövető felderítése okozhat számos problémát.
A pályamunkámban azt kívánom vizsgálni, hogy az online világ számtalan előnye mellett óhatatlanul fellépő veszélyek ellen hogyan lehet küzdeni.

Kulcsszavak: online, játék, gyermek, felbujtás, öngyilkosság

„HA A FALAK BESZÉLNI TUDNÁNAK…” – NÉHÁNY GONDOLAT A CSALÁDON BELÜLI ERŐSZAKRÓL

SZILÁGYI Zsuzsanna
MA-hallgató
Debreceni Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar
szsuzsanna96@gmail.com

A nőkre és a gyermekekre jóval több veszély leselkedik az otthonukban, mint azon kívül. Sajnos ez a tény statisztikai adatokkal is igazolható. A családon belül elkövetett erőszakos cselekmények száma napjainkban meglepően magas, még úgy is, hogy csak kisebb számuk kerül napvilágra. Speciális jellege miatt az egyik legfontosabb, szabályozást igénylő terület a gyermekek érdekét sértő és a család elleni bűncselekmények körében.
A családon belüli erőszaknak korábban nem voltak következményei, gyakoriságuk miatt társadalmilag elfogadottnak tekintették a cselekményt. Az 1960-as években a feminizmus elterjedésével került középpontba ez az igen súlyos probléma. A hatályos Büntető Törvénykönyv 2013-ban kriminalizálta a kapcsolati erőszakot, célja az ilyen jellegű bűncselekmények elleni hatékonyabb fellépés volt.
A kapcsolati erőszak több szempontból is kiemelt fontosságú: számos megjelenési formája van, így a lelki, a fizikai, a szexuális, a szóbeli és a gazdadasági vagy anyagi erőszak. Az elkövető és a sértett ismerik egymást, érzelmi, akár gazdasági közösségben élnek, a sértett így különösen kiszolgáltatott helyzetbe kerül. A segítségkérés hiánya mind a sértettek részéről, mind pedig azok felől, akik tudnak róla, de magánügynek tekintik azt, megnehezíti a bűncselekmény elleni hatékony küzdelmet. Az érzelmi kiszolgáltatottság, az állandó félelem és reménytelenség miatt a tapasztalatok is azt mutatják, hogyha a családon belüli erőszak áldozatai kérnek ugyan segítséget, a legtöbb esetben még az érdemi intézkedés előtt meggondolják magukat, és elzárkóznak a további együttműködéstől. A legtöbb esetben az áldozatok rendszeres, folyamatos és célzatos bántalmazást és fizikai-lelki terrort élnek át. A bántalmazó egyik legfőbb célja, hogy az áldozatot minél nagyobb mértékű kiszolgáltatottságba és alárendeltségbe taszítsa, hogy felette hatalmat gyakoroljon és megfélemlítse felsőbbrendűségét szüntelenül éreztetve.
Előadásomban a családon belüli erőszak kiemelt jelentősége és a társadalomban való intenzív jelenléte mellett, részletesebben kitérek az elkövetői és a sértetti oldalra, valamint a bűncselekmény látenciájára.

Kulcsszavak: családon belüli erőszak, kapcsolati erőszak, bántalmazás

“CSÖBÖRBŐL VÖDÖRBE?” – A MUNKAVISZONY HELYREÁLLÍTÁSA MINT A MUNKAVISZONY JOGELLENES MEGSZÜNTETÉSÉNEK JOGKÖVETKEZMÉNYE, KÜLÖNÖS TEKINTETTEL AZ EGYENLŐ BÁNÁSMÓD ELVÉNEK MEGSÉRTÉSÉRE

TAKÁCS Dóra
Ma-hallgató
Debreceni Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar
Kutatási terület: munkajog
doratakacs14@gmail.com

Ugyan a munkaviszony megszüntetésére vonatkozó szabályokat a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény kimerítően meghatározza, a munkaügyi perek döntő hányada a munkaviszony megszüntetésével kapcsolatban indul, elsősorban a megszüntetés jogellenességére hivatkozással. Ebből is következik, hogy az elméleti megalapozottság ellenére a gyakorlati alkalmazás során akadnak olyan anomáliák és kérdéses területek, amelyek indokolttá teszik a terület vizsgálatát, igazolják annak fontosságát, valamint mindenkori aktualitását.
A téma jelentőségére Petrovics Zoltán is rávilágít egyik tanulmányában, amelyet a Kúria joggyakorlat-elemző csoportja is idéz a munkaviszony jogellenes megszüntetése jogkövetkezményeiről készített összefoglaló véleményében. Eszerint a jogkövetkezményekre vonatkozó szabályrendszer bizonyos szempontból fontosabbnak tekinthető magánál a megszüntetésre vonatkozó szabályanyagnál, hiszen ezen áll, vagy bukik, hogy a sérelmet szenvedett félnek lehetősége van-e hatékony jogvédelemben részesülni. Ez az a normacsoport ugyanis, amely a legtöbbet árul el arról, hogy egy adott megszüntetési rendszer miként viszonyul a felek közötti hatalmi egyenlőtlenség problematikájához, és miként igyekszik egyensúlyi helyzetet teremteni.
Kutatásom során éppen ezen hivatkozott normacsoport vizsgálatára vállalkozom, ezen belül is a jogellenes munkaviszony-megszüntetés egyik leginkább sajátosnak nevezhető jogkövetkezményét, a megszüntetett munkaviszony helyreállítását teszem a vizsgálatok tárgyává. A jelenlegi törvényi szabályozás a munkaviszony helyreállítását öt esetben teszi lehetővé, kutatásom során ezek közül a törvényi felsorolásban elsőként szerepeltetett egyenlő bánásmód követelményébe ütközés esetére fókuszálok.
Célom, hogy a téma elméleti, szabályozási és gyakorlati oldalát egyaránt megvizsgálva választ találjak a felmerülő kérdésekre. Nevezetesen, hogy milyen indokok vezették a jogalkotót egy első olvasatra paradoxnak tűnő jogintézmény megalkotására, illetve, hogy a sérelmet szenvedett felek mennyiben élnek ezzel a lehetőséggel? Továbbá, milyen további kérdéseket vethet fel a munkaviszony helyreállítása, így például miként kell tekinteni a köztes időtartamot, megilleti-e díjazás a sérelmet szenvedett munkavállalót erre az időszakra, illetve mikortól, milyen hatállyal áll helyre a munkaviszony?
Összességében tehát, kielégítő megoldást jelent-e a jogellenesen elbocsátott munkavállalók számára a munkaviszony helyreállítása? Vagy, ahogy a címben is szerepel, a munkaviszony helyreállítása, mint a jogellenes munkaviszony-megszüntetés jogkövetkezménye a munkajog világának „csöbörből vödörbe” esete? Kutatásom során ilyen, és ezekhez hasonló a kérdésekre igyekszek válaszokat adni.

Kulcsszavak: munkajog; jogellenes munkaviszony-megszüntetés; munkaviszony helyreállítása; egyenlő bánásmód

THE USE OF PARLIAMENTARY OVERSIGHT'S RESULTS IN LAOS

THEPPHAVANH Nimitxay
PhD-student
University of Szeged, Doctoral School of Law and Political Sciences
Research area: Political science
nimitxaythepphavanh@gmail.com

Lao People's Democratic Republic (Laos) is an independent country located in Southeast Asia. It has the National Assembly as its legislative branch who has the power to elect the Prime-Minister based on the recommendation of the President. Its governmental system is the president-parliamentialism with the dual accountability of the Prime-Minister and Cabinet to both the National Assembly and the President. Regarding to Laos's law on parliamentary oversight of the National Assembly and Provincial Assemblies, the parliamentary oversight is a main role of the National Assembly and Provincial Assemblies to monitor, to search evident, on the Constitution and Laws implementation of the targeted organizations or persons in order to propose solutions and solving measures to those targets. As same as many other independent states, Laos, constitutionally, has its legislative body - the National Assembly – representing rights and interests of people, exercises a role on overseeing activities of the executive organs regarding the Constitution and Laws. As the main role, the National Assembly has to concentrate on monitoring, considering and evaluating works of organizations and persons aiming to oversee working operations of the government and governmental institutions, regarding the Constitution and Laws, who are targets to be overseen together with those officials whom the National Assembly elected and approved and provincial assemblies. Due to the importance of this role, the National Assembly has paid its attention to the practices of parliamentary oversight processes and their ensuing results. It even made this role as a specific law for addressing crucial norms and measures relating to the role implementation. This research aims to focus on the use of these results practicing in Laos recently, in order to analyze and conclude the significance of the parliamentary oversight role, by using analytical and doctrinal methods. This research is going to provide a short overview of parliamentary oversight processes in Laos and largely analyse the use of results receiving after those processes have been implemented. This research will finally end with summarizing significances of the parliamentary oversight role in Laos and some author's opinions reflecting to the whole research.

Keywords: Laos's practices, national assembly, oversight's results, parliamentary oversight

INTEGRATION POLICY-MAKING FOR MIGRANTS IN EUROPE IN THE AGE OF MIGRATION MOVEMENTS

Tugce KILIC
PhD-student
University of Szeged, Doctoral School of Law and Political Science
Research area: Migrant, refugee and asylum seeker integration, EU External Migration Policy, EU-Turkey Deal

Integration is one of the most important human rights based on the migration experiences and migration is not a new phenomenon for the European continent. It has been an important factor of change, development for decades. Due to developed industry, rule of law and human rights, many people immigrated or sought a shelter in Europe. However, the migrants profile in each region has quite different from each other. It can be evaluated under three categories: post-colonial migrants, labour migrants and displaced persons and refugees. While the migrant profile of North-Western countries varied as post-colonial, labour and asylum immigrants, the south of Europe majorly received post-colonial migrants. And currently, Turkey is the most refugee hosting country in the world as opening its doors for forced migrants/refugees. The unprecedented number of irregular inflows triggered by the conflicts going in the Middle East and the safe or voluntary return of the refugees is not a matter of discussion now. Furthermore, the new generation is already born in the asylum and/or protection countries and for the long term, a comprehensive integration policy including education, access to labour market, social cohesion and even naturalization for the citizenship will be needed. Who are the actors of integration policy-making in Europe? How can the local governance can be supported and later have a more embracing national approach to avoid from the secondary movement? Is it possible to create a “best fit” integration policy for the Common European Migration and Integration Policy by looking at the activities of different migrant receiver countries? Stretching the national approach and bring a more measurable integration policy should be on the agenda of the whole countries hosting refugees and migrant receiver countries.

A MUNKÁLTATÓI ELLENŐRZÉS KORLÁTAI A MUNKAVÁLLALÓ SZEMÉLYISÉGI JOGAIRA ÉS ADATVÉDELEMHEZ VALÓ JOGÁRA TEKINTETTEL

VARGA Dóra
MA-hallgató
Debreceni Egyetem Állam – és Jogtudományi Kar
Kutatási terület: Munkajog
vargadora96@gmail.com

A munkajogviszony alanyait különböző jogok illetik meg és kötelezettségek terhelik. Ezek törvényi szabályozása kulcsfontosságú, hiszen az e jogviszonyban lévő alá – fölé rendeltség miatt olykor a munkáltató könnyen átlépheti azt a láthatatlan határt, mellyel már a munkavállaló érdekeit sértheti és amellyel szemben védelmet kell biztosítani. E védelem egyrészt levezethető az Alaptörvényből, másrészt a Munka törvénykönyvéből, mely részletes szabályokat tartalmaz az ellenőrzésre nézve. Kutatásom alatt a fent említett, témámhoz kapcsolódó jogszabályokat vettem górcső alá, amelyeket a bírói gyakorlatból vett példákkal igyekeztem alátámasztani. A levont következtetések alapján megállapíthatjuk, hogy a munkáltató e jogának törvényi kereteket átlépő gyakorlása során főként személyiségi jogsértésről beszélhetünk, így fel kell tennünk a kérdést: meddig mehet el a munkáltató jogai gyakorlása során, anélkül, hogy azzal ne okozzon hátrányt másnak, de legfőképp az általa alkalmazott munkavállalónak? A személyiségvédelem, annak eszközei, mint polgári jogi kategóriák munkajogban történő alkalmazhatósága érdekes helyzetet szül, mely helyzet megoldásának kifejtése is szerepet kap munkám során, a Polgári Törvénykönyv vonatkozó szakaszainak, valamint az ítélkezési gyakorlat egyes eseteinek értelmezésével. A munkáltató azon túlmenően, hogy megsértheti a munkavállaló valamely személyiségi jogát, fontos alapvető jogokat is korlátozhat eljárása alatt, ilyen a személyes adatok védelméhez való jog vagy épp a magánélethez való jog. E sérelmek kompenzációjára szolgálhat a polgári jog által szabályozott sérelemdíj intézménye, melynek munkajogi jelentősége szintén elemzésre kerül a tanulmányban. Az ellenőrzés konfliktust okozhat a munkavállaló magánélete és a munkáltató jogos gazdasági érdeke között, így kérdéses, hogy miként lehet rendeltetésszerűen egyensúlyozni e két jogosultság között. Ennek kapcsán elengedhetetlen az egyes adatvédelmi előírások, a munkajogviszonyok során általában jellemző adatkezelés és az ahhoz szükséges jogalapok bemutatása, mind a magyar, mind pedig a nemrégiben nagy változásokhoz vezető uniós szabályozás, az Általános Adatvédelmi Rendelet (GDPR) rendelkezésein keresztül. Célom eléréséhez röviden szükséges áttekinteni az Emberi Jogok Európai Bíróságának munkáltatói ellenőrzésre vonatkozó döntéseit, hiszen a személyes adatok védelméhez való jogunk sérelme leggyakrabban e jogosultság gyakorlása során következhet be.
Az újdonságként megjelenő Általános Adatvédelmi Rendelet több ágazati jogszabályban vezetett komoly változáshoz, így a választott témám által érintett egyes törvényekben is. Az Mt. tervezett módosítása alapján az egyik ilyen fordulat a különleges adatok (pl. biometrikus adat, bűnügyi személyes adat, kóros szenvedélyre vonatkozó adat) kezelését érinti, amelyre nézve eddig a munkáltatónak viszonylag kevés jogosultsága volt, azonban a jövőben ez bővülhet. Következtetésképpen megállapíthatjuk, hogy az adatvédelmi innováció nemcsak a mindennapok életvitelébe avatkozik be és változtatja meg azt folyamatosan, hanem beférkőzik a munka világába is, szélesebb felületet biztosítva így a munkáltatói visszaéléseknek, különösen az ellenőrzési jog gyakorlása során.

Kulcsszavak: munkáltatói ellenőrzés, adatvédelem, GDPR, személyiségi jogok

JOGÁLLAMISÁG KONTRA JÓ ÁLLAMISÁG, AZ EMBERI JOGOK EURÓPAI BÍRÓSÁGÁNAK MAGYAR ÍTÉLETEI A LETARTÓZTATÁSOK ÉS A HOSSZ-ÜGYEK TÁRGYÁBAN

VINCZE Fanny Rose
MA-hallgató
Pécsi Tudományegyetem, Állam- és Jogtudományi Kar
Kutatási terület: Szabadságjogok – szabadelvű jogi kultúra a kontinentális jogrendszerekben
fannyrose4@gmail.com

Minden nemzedék meghatározza azon alapvető jogtárgyakat, amelyek súlyos megsértése büntetést von maga után. Az európai térségen belül, az Emberi Jogok Európai Egyezményének égisze alatt fogalmazódnak meg a kiemelt védelemben részesülő emberi jogok és alapvető szabadságok. Ezek közül a szabadsághoz és biztonsághoz való jogot és a tisztességes eljáráshoz való jogot érdemes külön nevesíteni, mivel a napjainkban ezen alapjogok szerepe egyre inkább felértékelődik. Ha a hazánk biztosítani akarja a demokratikus jogállam működését, akkor különös figyelmet kell szentelnie a büntetőeljárással kapcsolatos alapvető értékek biztosítására.
A tanulmányomban a 2010 és 2017 között, az Emberi Jogok Európai Bíróságának a szabadsághoz és biztonsághoz való jog és a tisztességes eljáráshoz való jog tárgyában született magyar ítéleteit ismertetem, hogy a szisztematikus és rendszertani hiányosságokat, valamint az ebből fakadó hazai, külföldi tendenciákat és az új büntetőeljárásról szóló törvényt párhuzamba állíthassam. A vizsgálat alapjául, megközelítőleg kétszázhetven ítélet szolgált, amelyek nagy része marasztalással végződött. Mindez azt sugallja, hogy bizonyos területeken a hazánk még az elvárt garanciális minimumot sem érte el. Égető hiányosságok mutatkoznak a büntetőeljárási jog egyes szegmenseiben: így például az alternatív kényszerintézkedések alkalmazása és az ezeket elutasító bírósági végzések megalapozottságának köreiben. Ugyancsak kemény kritikával illette a Bíróság az eljárások tartamára vonatkozó jogszabályokat, illetve ezek hiányát. Az igazságszolgáltatás hiányosságait nem lehet az Egyezmény félreértelmezésre vagy az elavult joggyakorlatra fogni; a jogszabályok tényleges hatékonysága független a jogrendszer sajátosságaitól. Ha a megfigyeljük a hasonló kérdésekkel küzdő országokat, nem kell olyan messzire menni, hogy ne rendszeridegen jogintézményeket kelljen átvenni.
A magyar büntető perjog hosszú utat tett meg, hogy elérje a mai formáját, de pár területen adós maradt a korszerű, alapjogokat védelmező rendelkezésekkel. Korántsem reménytelen a büntetőeljárási rendszer helyzete, viszont az is igaz, hogy probléma bonyolultabb annál, minthogy egy jogszabály módosítással orvosolható legyen. A szemléletváltásnak belső igényként kell megjelennie a jogalkotók, a jogalkalmazók, és általánosságban a jogszolgáltatásban résztvevők körében, hogy az emberi jogok és alapvető szabadságok védelmének a gyakorlatba történő átültetése gördülékenyen mehessen.

Kulcsszavak: alapjogok, büntetőeljárási jog, Emberi Jogok Európai Bírósága, Emberi Jogok Európai Egyezménye

REVERSE DOMAIN HIJACKING

WAHDANI Fahed A, Fahed
PhD-student
University of Debrecen
fahedw@yandex.com

There is often a conflict between domain rights and trademark rights If a party has a specific domain name but the other party owns trademark rights with that name, it's likely that there's a problem, one of these problems presented by domain names hijacking. From a legal perspective, domain names hijacking taking important place in cyberspace challenges, in this scenario, domain names rights are infringed when a third party managed to transfer a domain name to his account without illegal right to be able to resell it and gain money The practical practice of famous companies' trademarks registering, and keep them for specific time to achieve profit after reselling them. The financial motivation is the most one behind domain names hijacking millions of dollars of domain names are at risk as a result of this new source of profit, thus, there has been a sharp increase in reverse domain names hijacking domain names hijacking defined as the illegal seizure of domain names by Change the domain name mechanism of Reverse domain hijacking the mechanism of Reverse domain hijacking is presented by registration or use of a trademark as a domain name in bad faith, its concluded that trademark should be use as domain name only, and that using should be in bad faith but without permission of the original owners. the UDRP Policy Rules specify the hijacking of a reverse domain name in a bad faith complaint, resulting in abuse of the UDRP management process. it also creates a cause of action for reverse domain name hijacking against trademark owners who misuse or abuse their rights Bad faith matter Reverse domain name hijacking' is defined by paragraph 1 of the UDRP Rules to mean using the UDRP in bad faith to attempt to deprive a registered domain-name holder of a domain name. It may be concluded that the bad faith principle is inherently controversial and difficult to approve, that's why in many legal stable areas, the courts abandoned efforts to regulate a bad faith.

The reason behind this is that it is very difficult to prove bad faith because it involves proving something about the state of decision maker's mind, as well as it is impossible to anticipate all of the possible fact patterns related to bad faith The ICANN has identified the following actions as examples of bad faith:

(1) evidence of efforts to extract payments for use of the domain name.

(2) evidence of registration as part of an attempt to prevent the owner from using his mark as a domain name and evidence of a pattern of such conduct

(3) evidence of registration as part of an effort to disrupt the mark owner's business; and

(4) evidence that the domain name was used to divert commercial Internet traffic from the mark owner.

One factor to consider is whether there is bad faith in the extent to which a trademark is used commercially prior to registration or the use of a domain name.

Civil actions

ICANN' s policy didn't try to solve issues that do not involve a bad-faith domain name holder .While the UDRP is limited to cases of bad faith registration and use with bearing in mind that UDRP panelists currently have no tools by which to punish abuses such as Reverse Domain Name Hijacking, such a finding might be used in a local jurisdiction where such abuses might constitute a tort such as tortious interference with contract or an unfair business practice.

impact of Reverse domain hijacking

Neither the UDRP nor the ACPA provides much deterrent to curb trademark owners' abuse of their rights to abate reverse domain name hijacking practices, as a result, reverse domain

name hijacking can disrupt or severely affect the business and operations of the domain owner, including the denial and theft of email services, unauthorized disclosure of information through phishing and tapping sites.

Keywords: domain names, hijacking, Reverse hijacking, RDNH

“Participation in the Spring Wind Conference was supported by the EFOP-3.6.3-VEKOP-16-2017-00007, "From talent to young researcher" Activities to support the career of researchers in higher education named project.”

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG VÉGREHAJTÁSI JOGGAL KAPCSOLATOS GYAKORLATÁNAK BEMUTATÁSA A 2012. JANUÁR 1-ÉT KÖVETŐEN INDULT ÜGYEKBEN, KÜLÖNÖS TEKINTETTEL AZ ALKOTMÁNYJOGI PANASZRA

ZAVACZKY Márk András
PhD-hallgató
Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: polgári perjog, végrehajtási jog
zavaczkymark@yahoo.com

„*Az Alkotmánybíróság végrehajtási joggal kapcsolatos gyakorlatának bemutatása a 2012. január 1-ét követően indult ügyekben, különös tekintettel az alkotmányjogi panaszra”* c. előadás során az alkotmánybírósági határozatok puszta bemutatásán túl elsősorban elemezni kívánom az egyes határozatokhoz kapcsolódó végrehajtási jogi dogmatikai vetületeket, tudományos megközelítéseket, illetve elemezni kívánom tárgyban kialakult belső tudományági vitákat, amelyekhez saját részről gyakorlati problémafelvetésekkel élnék a lehetséges megoldási javaslatokkal együtt. Mindehhez alapul venném a releváns szakirodalmi forrásokat (tanulmányok, monográfia fejezetek, szakcikkek). Ezt követően kitérnék a végrehajtási joggyakorlat bemutatására, jogszociológiai elemzéssekkel, adatokkal, problémafelvetésekkel, azok lehetséges megoldási javaslataival, amelynek jelentős részét képezné az Alkotmánybíróság igénybevételének lehetősége. Így a témaválasztásból adódó kérdéskört a maga teljes komplexitásában járnám körül, érintve a releváns részleteket, úgy mint: végrehajtás és az alapeljárás kapcsolata, a végrehajtó szerepe és feladatai, végrehajtási kifogások hatékonysága és szerepe a végrehajtási eljárásokban. Ugyanúgy az Alkotmánybírósági Határozatok (a továbbiakban: ABH) bemutatása és elemzése is szerves részét képezné az előadásnak. Az ABH-k feldolgozásán túlmenően az előadás alapját jelentő tanulmányhoz cca. 15-20 önálló forrás, számos BH, EBH felhasználását is tartom szükségesnek. A végrehajtási eljárások során a jogorvoslatok viszonylag szűk körben vehetőek igénybe, ennek megfelelően az eljárásokban részt vevő felek alapjogi sérelmei is nehézkesen orvosolhatóak. Témaválasztás aktualitását és létjogosultságát mi sem bizonyítja jobban, minthogy az Alkotmánybíróság irányadó gyakorlata az egyedi ügyekben eljáró bíróságok jogértelmezéséhez képest számos eltérést mutat, amely eltérés egyfajta megoldásra szoruló neuralgikus pontként aposztrofálható.

Kulcsszavak: végrehajtási jog, jogorvoslat, alkotmánybíróság, alkotmányjogi panasz, alapjogvédelem

VÁLASZTOTTBÍRÓSÁGI HATÁROZATOK VÉGREHAJTÁSA A HATÁLYOS VÉGREHAJTÁSI TÖRVÉNY ALAPJÁN

ZAVACZKY Márk András
PhD-hallgató
Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: polgári perjog, végrehajtási jog
zavaczkymark@yahoo.com

„Választottbírósági határozatok végrehajtása a hatályos végrehajtási törvény alapján” c. előadással a választottbírósági határozatok végrehajtására vonatkozó szabályokat kívánom vizsgálat tárgyává tenni. Sorrendiségét tekintve az előadás a végrehajtandó határozat megszületésétől kezdődően, a végrehajtás elrendelésén át, a végrehajtás foganatosításakor alkalmazandó speciális szabályokig tartó ívet venne fel. Mindemellett kitekintéssel élnék jogösszehasonlító jelleggel az egyes jogrendszerekben hatályban lévő hasonló tárgyú jogszabályokkal. Továbbá feldolgoznám a külföldi határozatok Magyarországon történő végrehajtására, illetve a magyarországi határozatok külföldön történő végrehajtására vonatkozó szabályokat, különös tekintettel a külföldi választottbírósági határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, New Yorkban, 1958. június 10-én kelt Egyezményre, illetve a nemzetközi jogsegélyre és a külföldi határozatok elismerésére és végrehajtására vonatkozó viszonosság megállapításáról szóló 36/2017. (XII. 29.) IM rendeletre.

Kulcsszavak: választottbíróság, végrehajtás elrendelése, végrehajtás foganatosítása, külföldi határozat elismerése, külföldi határozat végrehajtása

BIOLÓGIATUDOMÁNYI SZEKCIÓ

CSIPERKEGOMBA-PATOGÉN PENÉSZGOMBÁK SZÉNFORRÁS-HASZNOSÍTÁSI PROFILJÁNAK VIZSGÁLATA

ALLAGA Henrietta
PhD-hallgató
Szegedi Tudományegyetem, Biológia Doktori Iskola
Kutatási terület: Csiperkegomba-patogén penészgombák összehasonlító vizsgálata
henrietta.allaga@gmail.com

Különböző penészgomba-fajok, mint a Trichoderma aggressivum, Lecanicillium fungicola, Cladobotryum mycophilum és a Mycogone perniciosa világszerte nagy veszteségeket okoznak a csiperkegomba-termesztésben. A kórokozó penészgombák pontos fajszintű azonosítása és részletes jellemzése egyaránt nélkülözhetetlenek hatékony védekezési módszerek kifejlesztéséhez. Munkánk során célul tűztük ki a csiperkegomba (Agaricus bisporus) termesztéséből izolált, és az ITS (internal transcribed spacer) régió szekvenciaelemzése alapján azonosított különböző penészgombák szénforrás-hasznosítási képességének vizsgálatát. A törzseket PDA (potato dextrose agar, burgonyadextróz agar) táptalajon tartottuk fenn 25 °C-on. A szénforrás-hasznosítási profilokat a patogén penészgombák és a csiperkegomba esetében csészés kísérletekben, minimál táptalajon (5 g/L (NH4)2SO4, 1 g/L KH2PO4, 0,5 g/L MgSO4, 15 g/L agar desztillált vízben) végeztük, melyet 2 g/L koncentrációban egészítettünk ki az egyes szénforrásokkal. A vizsgálatok során 98 szénforrást teszteltünk. Pozitív kontrollként D(+)-glükózt használtunk, míg a negatív kontroll nem tartalmazott szénforrást. A lemezekre 5 mm átmérőjű micéliumkorongot helyeztünk a telepek aktívan növekedő széléről, majd a csészéket 25°C-on inkubáltuk. A növekedési sebességeket mm/nap értékben adtuk meg a lemért telepátmérő-értékek átlagából számolva. Néhány szénforrás jelentősen gátolta a patogén penészgombák pozitív kontrollhoz viszonyított növekedését, többségük azonban a csiperkegombára is kedvezőtlen hatással volt. Eredményeink alapján viszont egyes szénforrások alkalmazhatók lehetnének komposztadalékként bizonyos patogén fajok által kiváltott tünetek kialakulásának megelőzése vagy azok mértékének csökkentése érdekében. Az L-szorbóz gátló hatásúnak bizonyult négy különböző patogén penészgomba (T. aggressivum, T. decipiens, C. mycophilum és M. perniciosa) esetében is, míg a csiperkegomba hatékonyan hasznosította (95%-os növekedés volt tapasztalható a glükóz tartalmú táptalajhoz képest). A tesztelt szénforrások között nem találtunk olyan gátló hatású vegyületet a száraz mólé kórokozójával (L. fungicola) szemben, amely lehetővé teszi a csiperke zavartalan növekedését, habár – az előzetes eredmények alapján – a fertőzés magasabb hőmérsékleti értékeken nem alakul ki. A kórokozó 30 °C-on nem képes növekedni, míg ez az érték még optimálisnak tekinthető a csiperkegomba számára. A mikovírusokat tartalmazó L. fungicola izolátumok több szénforrás jelenlétében is redukált növekedést mutattak a vírusmentes törzsekhez képest, ami szerepet játszhat a patogenitásban.

Kulcsszavak: csiperkegomba, penészgombák, szénforrás

Köszönetnyilvánítás: A kutatómunka a Magyar Kormány és az Európai Unió által a Széchenyi 2020 program (GINOP-2.2.1-15-2016-00006) támogatásával valósult meg.

MYCOTOXIN BIODETOXIFICATION POTENTIAL OF THE CUPRIAVIDUS GENUS

AL-NUSSAIRAWI Mohammed, BALÁZS Kriszt, MÁTYÁS Cserháti
PhD-student
Szent István University, Department of Environmental Safety and Ecotoxicology, Faculty of and Environmental Sciences
Research area: toxicology and molecular biology, microbiology and environmental protection, microbiology, biodegradation and toxicology
cserhati.matyas@mkk.szie.hu

Contamination of food and feed stuff by several types of toxigenic molds is unavoidable problem and a commonly disregarded case. Mycotoxins are toxic chemical compounds which is producing by fungi. The occurrence of mycotoxins is intrinsic to various agricultural commodities food and feed products globally. Among mycotoxins, five are the most important, ochratoxin A (OTA), aflatoxin B1 (AFB1), zearalenone (ZEA), trichothecene (T-2) and deoxynivalenol (DON). Ochratoxins are secondary metabolites producing by Aspergillus and Penicillium sp, which are threatening the animal and human health through the contamination of feed and food. World Health Organization (WHO) and the International Agency for Research on Cancer (IARC) has been classified ochratoxin A as group 2B possible carcinogenic to humans. It can cause various health effects to humans such as Balkan Endemic Nephropathy (BEN) and chronic interstitial nephropathy (CIN). Aflatoxins are mycotoxins synthesised by moulds, especially Aspergillus flavus, A. nomius and A. parasiticus; their occurrence is widespread. The risk to humans from AFB1 is due to being classified as a group 1 carcinogenic. Corn, nuts, oil seeds and spices are most vulnerable to AFB1 infections. Zearalenon (ZEA) is an oestrogenic mycotoxin, produced by different Fusarium species. The trichothecene mycotoxin T-2 also produced by Fusarium spp, which has epidermal toxicity to humans and animals. T-2 can cause a systemic toxicity through its absorption via intact skin in addition to alimentary toxic aleukia.
The detoxification and degradation of mycotoxins is urgent objective due to their toxicity levels. There are different methods which have been developed in order to eliminate or reduce the effects of these toxic compounds such as chemical (ozonation), physical (absorbents) and biological (biodegradation via microorganisms). Biological methods are the most promising approach to detoxify and degrade or reduce the mycotoxins level.
Cupriavidus genus is characterized as gram negative bacteria's, which can inhibit several niches such as root nodules, and aquatic environments as well as to its resistance to heavy metals and some of them are significant xenobiotics degraders. The genus have sixteen type strains which have been investigated for their biodegradation and detoxification potential on the main five mentioned mycotoxins. The biodetoxification was measured by different methods, according the mycotoxins, SOS Chromo test for genotoxicity of the AFB1, BLYAS test for oestrogenity of the ZEA, zebra danio embrio injection test for OTA, DON and T2 effects. Till the present time, five strains are able to degrade OTA, three strains can degrade AFB1 and four strains degrade ZEA from the 16 type strains.
This research was supported by Development and Innovation Fund (NKFIA); Grant Agreement: NVKP_16-1-2016-0009. Mátyás Cserháti was supported by the Bolyai János Postdoctoral Fellowship provided by the Hungarian Academy of Sciences.

Keywords: Ochratoxin-A, aflatoxinB1, Zearalenone, detoxification, biodegradation

A KAINÁT KÁROSÍTÓ HATÁSÁNAK KIVÉDÉSE A VÉR-AGY GÁT TENYÉSZETES MODELLJÉN

BARNA Lilla
PhD-hallgató
Szegedi Tudományegyetem, Természettudományi és Informatikai Kar Biológia Doktori Iskola
Magyar Tudományos Akadémia Szegedi Biológiai Kutatóközpont, Biofizikai Intézet, Biológiai Barrierek Kutatócsoport
Kutatási terület: neurobiológia, vér-agy gát kutatások
barna.lilla@brc.mta.hu

Az epilepszia a második leggyakoribb idegrendszeri zavar, amelynek kialakulásában a glutamát neurotranszmitternek és receptorainak meghatározó szerepük van. Az ionotróp glutamát receptorok közé tartoznak a kainát receptorok, amelyeknek elsődleges ligandja az epilepszia kísérletes kiváltására is alkalmas kainsav. A vér-agy gát károsodás központi eleme az epilepszia kórfolyamatának. Az epilepszia kainsav által kiváltott kísérletes állatmodelljein a vér-agy gát károsodásról már rendelkezésre állnak adatok, de a kainsav közvetlen hatását agyi endotélsejt tenyészeteken eddig nem vizsgálták. Ezért a kainát receptorok jelenlétét és a kainsav hatására bekövetkező változásokat tanulmányoztuk a vér-agy gátat alkotó sejtek tenyészetein.
Wistar patkányokból izolált primer agyi endotél-, pericita- és gliasejt tenyészeteken vizsgáltuk a kainsav hatását a sejtek életképességére (impedancia-mérés), valamint morfológiájára. A három sejttípusból álló vér-agy gát modellen mértük a permeabilitás változását. Fluoreszcens festékekkel követtük a nitrogén monoxid és a szabad oxigéngyökök termelődését. A kainát receptorok jelenlétét polimeráz láncreakcióval, majd szekvenálással vizsgáltuk. A kainsav okozta változások kivédésére négy lehetséges védőanyagot is teszteltünk.
Sikeresen igazoltuk a kainát receptorok jelenlétét primer agyi endotélsejteken. A kainsav kezelés dózis- és időfüggő módon károsította az agyi endotélsejteket, de nem befolyásolta a glia- és pericita sejtek életképességét. Az agyi endotélsejtek klaudin-5 kapcsolófehérjéjének immunfestés mintázata megváltozott kainsav kezelést (100 μM) követően, a szakadozott festődés a sejthatárokon barrier megnyílásra utalt. Az asztrogliasejtek esetében a GFAP immunfestés alapján a sejtek alakjában és szerkezetében lényeges különbség nem volt. A kainsav szignifikánsan fokozta a vér-agy gát modelljén a permeabilitást jelzőanyagokra, valamint serkentette agyi endotélsejtekből a nitrogén-monoxid felszabadulást, míg a szabad oxigéngyökök szintje nem változott. A ciklooxigenáz-gátló indometacin egyik tesztben sem mutatott protektív hatást. A gyulladáscsökkentő dexametazon és szimvasztatin, és a szabadgyökfogó edaravon szignifikáns védőhatást mutatott a kainsav okozta életképesség-csökkenéssel és permeabilitás-fokozódással szemben. A dexametazon csökkentette a kainsav kezelés által megemelt nitrogén-monoxid termelést.
Kísérleteinkben sikerült igazolni a kainát receptorok jelenlétét primer agyi endotélsejteken. Elsőként mértük ki, hogy a kainsav csökkenti az agyi endotélsejtek életképességét, megváltoztatja a sejtek közötti kapcsolófehérjék immunfestődését, és fokozza a sejtek nitrogén-monoxid termelését. A vér-agy gát modellen kainsav hatására megemelkedett a permeabilitás jelzőmolekulákra, amit dexametazon, szimvasztatin, illetve edaravon hatóanyagokkal való kezelés kivédett. Eredményeink alapján a kainsav közvetlenül károsítja az agyi endotélsejteket, mely hatás védőanyagokkal gátolható.

Kulcsszavak: vér-agy gát, tenyészetes modell, kainsav, kainát receptor

UNCOVERING THE ROLE OF NOVEL ANTIMICROBIAL MOLECULES IN IMMUNITY, ONTOGENESIS AND SEGMENT RESTORATION OF EISENIA ANDREI EARTHWORMS

Kornélia BODÓ[1], Zoltán LÁSZLÓ[1], Ákos BOROS[2], Éva RUMPLER[3,4], Bohdana KOKHANYUK[1], Gréta TOLNAI[1], Péter NÉMETH[1], Péter ENGELMANN[1]
PhD-student
[1]*University of Pécs Department of Immunology and Biotechnology, Clinical Center, Medical School*
[2]*University of Pécs Department of Medical Microbiology and Immunology*
[3]*University of Pécs Department of Comparative Anatomy and Developmental Biology, Faculty of Sciences*
[4]*Hungarian Academy of Sciences, Institute of Experimental Medicine, Laboratory of Reproductive Neurology*
Research area: developmental biology, comparative immunology, evolutionary biology
[1]*bodo.kornelia@pte.hu*

Lumbricin and its orthologue antimicrobial peptides were typically isolated from annelids. In this study, mRNA for lumbricin and -serendipitously- a novel lumbricin-related mRNA sequence were identified in Eisenia andrei earthworms.
The determined mRNA sequences of E. andrei lumbricin and lumbricin-related peptide consist of 477 and 575 nucleotides. The precursors of proline-rich E. andrei lumbricin and the related peptide comprise 63 and 59 amino acids, respectively. The anticipated molecular weights of the proline-rich lumbricin and the related peptide are 7413.35 and 7066.84 Da. Phylogenetic analysis indicated a close relationship and strong similarity with other annelid lumbricins. The highest expression of both mRNAs appeared in the proximal part of the intestine (pharynx, gizzard), while other tested organs had moderate (body wall, midgut, ovary, metanephridium, seminal vesicles, ventral nerve cord) or low (coelomocytes) levels. During ontogenesis, their expression unveiled a consecutive increase in embryos. We observed mainly similar but diminished mRNA expression pattern throughout anterior and posterior regeneration process. Experimental coelomocytes depletion further lessened the target genes expression patterns. Following 48 h of in vivo Gram-positive (Staphylococcus aureus) bacteria challenge both mRNAs were significantly elevated in coelomocytes, while Gram-negative (Escherichia coli) bacteria or zymosan stimulation had no perceptible effects.
To draw conclusions, our extraordinary data further confirms the conservation of lumbricin and the existence of multiple isoforms as well as roles of these proteins within annelids.
Acknowledgements: This work was supported by PTE-ÁOK-KA 2017-04 and the Bolyai János Research Scholarship of the Hungarian Academy of Sciences to EP.

Keywords: innate immunity, antimicrobial peptides, earthworms, lumbricin, regeneration

KITOZÁN-INDUKÁLTA VÉDELMI FOLYAMATOK FÉNY- ÉS NAPSZAK-FÜGGŐ SZABÁLYOZÁSA PARADICSOMBAN

CZÉKUS Zalán[1,2], KUKRI András[2], ÖRDÖG Attila[2], POÓR Péter[2]
[1]PhD-hallgató
[1]Szegedi Tudományegyetem, Biológia Doktori Iskola
[2]Szegedi Tudományegyetem, Természettudományi és Informatikai Kar, Növénybiológiai Tanszék
Kutatási terület: Növényi stresszfiziológia, fotoszintézis kutatás
czekus.z@bio.u-szeged.hu

A patogénfertőzés hatására bekövetkező egyik elsődleges immunválasz a sztómazáródás. A fertőzés folyamatának modellezésére használt kitozán (CHT) egy olyan gomba sejtfal eredetű elicitor, mely a sztómanyitódás gátlása mellett reggel elősegíti a sztómazáródást. Azonban a növényi válaszreakciók fény- és napszakfüggése még nem ismert a folyamatban. Kísérleteink során különböző napszakokban végeztünk CHT kezelést (17, 21, 5, 8 óra), majd a növények válaszreakcióit a kezeléseket követően különböző időpontokban detektáltuk (6, 9, 15 óra). A CHT-indukálta védelmi reakciók fényfüggésének tisztázása érdekében a reggeli kezeléseket követően párhuzamosan tartottunk növényeket fényben illetve sötétben. A CHT amellett, hogy gátolta a fény által kiváltott sztómanyílást hajnalban, sztómazáródást indukált reggel, a kezelés időpontjától függetlenül. Az elicitor alkalmazásának következtében a fényfázis első felében fokozódott a reaktív oxigénformák termelődése a zárósejtekben, a kezelés időpontjától függetlenül, viszont a reaktív nitrogénformák produkciója csak délután nőtt meg szignifikánsan. A második fotokémiai rendszer (PSII) effektív kvantumhatásfoka (□PSII), valamint a fotokémiai kioltási együttható (qP) hajnalban csökkent a CHT kezelések eredményeként, a záró- és mezofillumsejtekben egyaránt. A védekezésben szerepet játszó válaszgének vizsgálata során a patogén-kapcsolt PR1 (Pathogenesis-related 1) megemelkedett expressziója volt tapasztalható, mely a CHT-kezelt levelekben a hajnali időpontban jelentkezett, maximális kifejeződést a fényfázis első felében mutatott. Érdekes módon a sötétség gátolta a CHT hatását a PR1 átíródására, mely a CHT-indukálta védekezési folyamatok fény általi szabályozását feltételezi. Az ERF1 (Ethylene Response Factor 1) expressziójában nem volt tapasztalható szignifikáns változás a vizsgált időpontokban, a kezeléseket követően. Azonban a védekezési válaszokban tapasztalt változások megerősítik a környezeti tényezők szerepét a növényi immunválaszok szabályozásában, elicitor kezelések esetén.

Kulcsszavak: kitozán, klorofill a fluoreszcencia, nitrogén-monoxid, reaktív oxigénformák, sztóma

A munka az Emberi Erőforrások Minisztériuma UNKP-18-3-I-SZTE-17 kódszámú Új Nemzeti Kiválóság Programjának, valamint az NKFIH OTKA FK 124871-es pályázatának támogatásával készült.

A BRONCHIAL EPITHELIAL CULTURE MODEL TO STUDY CYSTIC FIBROSIS AND FOR PHARMACEUTICAL TECHNOLOGY APPLICATIONS

Ilona GRÓF
PhD-student
Hungarian Academy of Sciences Institute of Biophysics, Biological Research Centre
Research area: biological barriers, drug delivery, epithelial culture models, cystic fibrosis
grof.ilona@brc.mta.hu

Culture models of the respiratory system are not only important to study drug transport, but to better understand the pathomechanism of pulmonary diseases. Cystic fibrosis is a genetic disorder featured by thick mucus, altered pH, infections and inflammation in the lung. Based on clinical observations NaHCO3 inhalation may help to dilute the thick, acidic mucus and decrease the inflammation. To better understand and treat this disease more relevant culture models are needed. One of the most important aspects of these models is the reconstitution of the complexity of the respiratory system. Our research hypothesis was, that artificial sputum medium (ASM) containing mucin, would provide a physiological microenvironment for respiratory epithelial cells and create a better air-liquid interface. Our aim was to establish and characterize a new in vitro cystic fibrosis model using human bronchial epithelial cells co-cultured with human endothelial cells in different conditions.
For the co-culture model system human wild type and mutant CFBE bronchial epithelial cells and endothelial cells were used. ASM with different compositions, pH and NaHCO3 levels were tested. The cell membrane changes were investigated by plasma membrane fluidity measurements. The barrier properties were characterized by electrical resistance measurements and permeability studies for marker molecules. The morphological properties were analyzed by immunohistochemical staining for junctional proteins.
The presence of endothelial cells and the ASM induced better barrier properties in respiratory epithelial cells, as reflected by the higher resistance, the lower paracellular permeability and the stronger interepithelial junctions. The NaHCO3 treatment was non-toxic to epithelial cells, changed plasma membrane fluidity and altered the pH of the individual cells.
We established and characterized a new in vitro bronchial epithelial co-culture model for the investigation of cystic fibrosis. Furthermore we verified the effect of NaHCO3 in pathological conditions. This model could contribute to the development of new pharmacotherapy to more efficiently treat cystic fibrosis.

Keywords: CFBE; Co-culture model; Cystic fibrosis; ASM

ÚJ LEHETSÉGES GYÓGYSZERJELÖLT KINURÉNSAV ANALÓG MOLEKULÁK IN VITRO ELEKTROFIZIOLÓGIAI VIZSGÁLATA FIZIOLÓGIÁS ÉS ISCHÉMIÁS KÖRÜLMÉNYEK KÖZÖTT

HUSZÁR LÁSZLÓNÉ FEHÉR Evelin
PhD-hallgató
Szegedi Tudományegyetem, TTIK, Élettani, Szervezettani és Idegtudományi Tanszék
Kutatási terület: Idegtudományok, neuroprotekció
feher.evelin23@gmail.com
DUDÁS Tamás
MSc-hallgató
Szegedi Tudományegyetem, TTIK, Élettani, Szervezettani és Idegtudományi Tanszék
Kutatási terület: Idegtudományok, neuroprotekció
dudi.14t@gmail.com
FARKAS Tamás
Egyetemi docens
Szegedi Tudományegyetem, TTIK, Élettani, Szervezettani és Idegtudományi Tanszék
Kutatási terület: Idegtudományok, neuroprotekció
tfarkas@bio.u-szeged.hu
TOLDI József
Egyetemi tanár
Szegedi Tudományegyetem, TTIK, Élettani, Szervezettani és Idegtudományi Tanszék
Kutatási terület: Idegtudományok, neuroprotekció
toldi@bio.u-szeged.hu
VÉCSEI László
Egyetemi tanár
Szegedi Tudományegyetem, ÁOK, Interdiszciplináris Kiválósági Központ, Neurológiai Klinika
Kutatási terület: Idegtudományok, neuroprotekció
vecsei.laszlo@med.u-szeged.hu

Manapság az egyik, igen előkelő 3. helyen álló halálok a stroke, vagy másnéven agyi érkatasztrófa. Sajnos igen nagy százalékban érinti a fiatalabb generációt is, de nagyobb mértékben az idősebbeket sújtja. A betegek többsége valamilyen egészségkárosodás, vagy kognitív visszamaradással kénytelen élni további életét. A károsodás mértéke nagyban függ attól az időtől, amíg a beteg orvosi segítséget kap.

Ezen károsodások krónikus romlásának lehetséges megelőzésein dolgozunk, és keresünk olyan gyógyszerjelölt molekulákat, amelyekkel akár meg is állíthatnánk ezen krónikus károsodások romlását.

A kiindulási anyag, egy a szervezetben megtalálható quinolinvázas vegyület, a kinurénsav (KYNA), amely bizonyítottan neuroprotektív hatással rendelkezik. Ezen tulajdonságát az N-metil-D- aszpartát (NMDA) típusú glutamát receptorok modulálásán keresztül fejti ki, mivel non-szelektív antagonistája a receptornak. A fent említett receptoroknak igen nagy szerepe van a glutamát indukálta excitotoxicitás folyamatában. A receptor működésének gátlásával pedig csökkenhet a glutamát indukálta excitotoxicitás káros hatása. Azonban a kinurénsavnak hátránya, hogy szisztémásan adagolva csak igen kis mennyiségben jut át a vér-agy gáton. Ez a tulajdonsága indukálta azt a kutatási projektet, amelyben a Szegedi Tudományegyetem Gyógyszerkémiai Intézetében a kinurénsavval analóg molekulákat szintetizálnak.

Ezen molekulák közül vizsgáltunk meg többet fiziológiás, és in vitro ischémiás körülmények között. Az in vitro ischémiás modellben oxigén-glükóz deprivációs metodikát alkalmaztunk

(oxigén-glükóz depriváció, OGD), és találtunk két olyan analógot, amelyek in vivo kísérletekben is ígéretesek lehetnek, ugyanis ischémiás körülmények között késleltették a hippocampus CA1 régióban található piramissejtek aktivitásának csökkenését.
A későbbiek folyamán szándékunkban áll az ígéretes analógokat szintén in vitro koncentráció-hatás mérésekben, valamint receptor gátlókkal kombinálva is megvizsgálni.

Kulcsszavak: KYNA, excitotoxicitás, OGD, ischémia

PHYLOGENESIS OF PHAGOCYTES: COMPARATIVE INVESTIGATIONS ON INVERTEBRATE AND VERTEBRATE IMMUNE CELLS

Bohdana KOKHANYUK, Rebeka NAGY, Kornélia BODÓ, Péter NÉMETH, Péter ENGELMANN
PhD-student
University of Pécs Department of Immunology and Biotechnology, Clinical Centre
Research area: developmental biology, comparative immunology
kokhanyuk.bohdana@pte.hu

Invertebrate models are regularly used to study immune functions with cross-referencing to the more complex vertebrate immune system. Particularly, we hypothesized that earthworm phagocytes are functionally similar to vertebrate macrophages. We aimed to observe the internalization of Escherichia coli and Staphylococcus aureus by THP-1 human monocytic leukemia cells and Eisenia andrei coelomocytes in the presence of different uptake inhibitors.
Samples were pretreated with different endocytosis inhibitors (colchicine, cytochalasin B and cytochalasin D) and then incubated with FITC-conjugated E.coli and S. aureus. Phagocytosis was also monitored in RPMI medium without FBS, RPMI with 10% heat inactivated FBS, or 10% non-heat inactivated FBS. Furthermore, cells were incubated at 4°C to test energy-dependent uptake inhibition. Additionally, we checked the effect of coelomocyte-preconditioned RPMI medium (heat inactivated/non-heat inactivated) on the phagocytic activity of freshly-isolated coelomocytes. Samples were analyzed by microscopy and flow cytometry.
The effect of colchicine on bacterial uptake was insignificant. However, cytochalasin B caused strong inhibition of internalization, as well as incubation at 4°C revealed partial inhibition of phagocytosis. This suggests that other uptake pathways might be involved in parallel.Interestingly, bacterial uptake is increased when coelomocytes were incubated with non-heat inactivated FBS or coelomocyte pre-condtitoned medium, which might propose that coelomocytes secrete opsonizing molecules (complement-like factors) for engulfment of bacteria.
Comparison of the various inhibitor effects has revealed that there are immune mechanisms which areevolutionary conserved for human and earthworm immunocytes.

Keywords: earthworms, innate immunity, phagocytosis, THP-1 cell line

IMMUNOLOGICAL PROPERTIES OF ADIPOSE TISSUE DERIVED MESENCHYMAL STEM CELLS UNDER INFLAMMATORY CONDITIONS

Anikó KUN-VARGA[1,2], Barbara GUBÁN[1], János VARGA[1], Lajos KEMÉNY[1,2], Zoltán VERÉB[1,2]
PhD-student
[1]*University of Szeged Department of Dermatology and Allergology*
[2]*University of Szeged Regenerative Medicine and Cellular Pharmacology Research Laboratory, Department of Dermatology and Allergology*
Research area: regenerative medicine, stem cell biology, immunology
varga.aniko9102@gmail.com
vereb.zoltan@med.u-szeged.hu

Fat tissue contains mesenchymal stem cells (MSC) with high differentiation potential and special immunomodulatory functions. Due their multipotency these cells are prominent candidates for cell therapy applications however their immunological properties are not well known. Our goals were to isolate and cultivate adipose tissue derived MSCs (ADMSC) and investigate in vitro their behavior under inflammatory conditions.
ADMSCs were isolated by enzymatic digestion of adipose tissue collected from plastic surgery procedures. Phenotype analysis was carried out by flow cytometry and microscopy, osteogenic, adipogenic and chondrogenic differentiation potential were tested in vitro. ADMSC were activated by TLR ligands (LPS, PolyI:C) and pro-inflammatory cytokines (TNFα, IL1β, IFNγ) and the secreted cytokines measured by ELISA. Regenerative potential was tested by time lapse microscopy.
ADMSC showed fibroblastoid morphology and grew as monolayers in vitro and could be maintained in culture for more than 10 passages. ADMSC expressed the important MSC markers (CD29, CD44, CD73, CD90 and CD105) with absence of endothelial (CD31, VEGFR2) or hematopoietic cell markers (CD34, CD45, CXCR4) respectively. CD49a/Integrin α1, CD51/Integrin αV, CD146/MCAM were present and CD18/Integrin β2, CD54/ICAM1 were absent in the surface of the in vitro cultured cells. Majority of the cells showed ConA, WGA, RCA 120, DBA and PHA-E lectin positivity resulting in a special carbohydrate pattern. ADMSCs were able to differentiate into bone, fat and cartilage tissue respectively. Furthermore, ADMSC secreted increased amount of IL-6 after 12 and 24 hrs treatment by LPS (17133.87+5634.68 pg/ml at 12h; 36475.27+7173.43 pg/ml at 24h time points, Mean+SEM), PolyI:C (7628.49+15363.07 and 32477.968+12632.40 pg/ml), TNFα (7792.47+2220.19 and 16244.08+5691.59 pg/ml) and IL-1β (31045.16+4044.77 and 47633.87+1424.16 pg/ml) compared to untreated controls (1327.41+488.04 and 3367.74+630.2 pg/ml). IL-8 could be detected in the supernatants of ADMSC only upon LPS (33198.38+10334.42 and 47824.73+7499.74 pg/ml), PolyI:C (19943.01+11188.54 and 42542.47+12289.85 pg/ml) TNFα (18716.39+6563.95 and 33663.44+13532.77 pg/ml) and IL-1β (47994.08+3973.77 and 55800.53+1975.91 pg/ml) treatment, but not in the untreated controls.
CXCL-10 could be detected in the supernatants of ADMSCs just due upon PolyI:C treatment. ADMSC were able to close wound within 24 hour after scratching the cell culture.
Adipose tissue is an abundant and accessible source of several types of stem and progenitor cells found within the stromal vascular fraction (SVF) such as ADMSC. Based upon our results these cells fulfilled the ISCT (International Society for Cellular Therapy) criteria and could be useful for regenerative therapeutic applications and in daily surgical practice as well.

Keywords: mesenchymal stem cell, inflammation, cytokine

CÉLZOTT NANORÉSZECSKÉK ÁTJUTTATÁSA A VÉR-AGY GÁTON TÖBBSZÖRÖS TARGETÁLÁSSAL

MÉSZÁROS Mária[1,2], PORKOLÁB Gergő[2], DELI Mária[2], VESZELKA Szilvia[2]
Tudományos segédmunkatárs
[1]*Szegedi Tudományegyetem, Elméleti Orvostudományok Doktori Iskola*
[2]*Magyar Tudományos Akadémia Szegedi Biológiai Kutatóközpont, Biofizikai Intézet*
Kutatási terület: neurobiológia, vér-agy gát kutatások, célzott nanopartikulumok fejlesztése és tesztelése agyi gyógyszerbejuttatásra
meszaros.maria@brc.mta.hu

A központi idegrendszer megbetegedéseinek különösen nehéz a gyógyszeres kezelése, mivel a vér-agy gát jelentősen korlátozza a hatóanyagok bejutását a vérből az idegszövetbe. A vér-agy gát anatómiai alapját az agyi hajszálerek endotélsejtjei alkotják, amelyeket szoros sejtkapcsolatok kötnek össze. A potenciális gyógyszerjelölt molekulák jelentős része vagy egyáltalán nem, vagy csak kis hatékonysággal képes átjutni a vér-agy gáton. Habár a probléma megoldására jelentős erővel folynak kutatások, eddig nem sikerült olyan módszert találni, amellyel célzottan, megfelelő mennyiségben lehetne hatóanyagokat az agyba juttatni. A nanoméretű gyógyszerbeviteli rendszerek fejlesztése ígéretes megoldást jelenthet gyógyszerek hatékony agyi bejuttatására.
Kutatási célunk olyan vezikuláris nanohordozó rendszerek előállítása biokompatibilis, nem-ionos felületaktív anyagokból (nioszómák), melyek felszínére a vér-agy gát tápanyagszállító transzportereinek (solute carrier, SLC) ligandjait kötve az agyi endotélsejtek képesek lesznek felismerni, megkötni, majd az agyba juttatni a nanopartikulumokba zárt modellanyagot.
A nioszómák felszínére a vér-agy gát SLC traszportereit célzó ligandokat, glükózt és alanint, a glutation transzportert célzó glutationt, illetve ezek kettős kombinációit kötöttük. A nioszómák belsejébe fluoreszcens modellanyagként a vér-agy gáton nagyon kis mértékben átjutó szérum albumint (Evans kék-albumin komplex, EBA) csomagoltunk. A nanorészecskék sejtekbe való bejutását az EBA töltet spektrofotometriájával és konfokális mikroszkópiával igazoltuk. Megvizsgáltuk az EBA sejtfelvétel hőmérsékletfüggését és a metabolikus gátlószer nátrium-aziddal, valamint az endocitózis gátlószereivel (filipin, citokalazin-D) szembeni érzékenységét. Anizotrópia mérésekkel vizsgáltuk a nioszómák membránfluiditására gyakorolt hatását. Módosítottuk az endotélsejtek felszíni töltését a glikokalix enzimatikus emésztésével és kationos lipid kezeléssel, majd megvizsgáltuk, hogyan befolyásolja ez a töltésváltozás a nanopartikulumok sejtfelvételét.
Az alanin-glükopiranóz és az alanin-glutation kettős ligandkombinációval célzott nioszómákba csomagolt EBA-t szignifikánsan nagyobb mértékben vették fel az agyi endotélsejtek, mint a jelöletlen nanorészecskéket. Hasonló eredményeket kaptunk tenyészetes vér-agy gát modellen végzett permeabilitási vizsgálatokban. A sejtfelvétel mechanizmusát vizsgálva igazoltuk, hogy (1) a nioszómákat a sejtek endocitózissal veszik fel, (2) az agyi endotélsejteket borító glikokalix befolyásolja ezt a felvételt, (3) a targetált nanopartikulumok megnövekedett sejtfelvételével a membránfluiditás fokozódik. Végül állatkísérletekben is kimutattuk, hogy az EBA töltet magasabb fluoreszcens jelet ad az SLC ligandokkal, valamint kettős kombinációikkal célzott nanorészecskékkel injektált egerek agyi régiójában.
Eredményeink alapján ezek az új, a vér-agy gát SLC transzportereit célzó nanopartikulumok alkalmasak lehetnek hatóanyagok fokozott agyi bejuttatására.

Kulcsszavak: agyi gyógyszerbejuttatás, vér-agy gát, nioszóma, tápanyagszállító transzporterek, kettős targetálás

A MÁTRIX METALLOPROTEINÁZ-9 BÉLSZAKASZ-FÜGGŐ VÁLTOZÁSAI STREPTOZOTOCIN-INDUKÁLT DIABÉTESZES PATKÁNYOK MYENTERICUS GANGLIONJAIBAN ÉS AZOK MIKROKÖRNYEZETÉBEN

MEZEI Diána
PhD-hallgató
Szegedi Tudományegyetem, Természettudományi és Informatikai Kar, Élettani, Szervezettani és Idegtudományi Tanszék
Kutatási terület: Enterális idegrendszer, diabétesz, extracelluláris mátrix
mezei.diana@bio.u-szeged.hu

Kutatócsoportunk korábban bizonyította, hogy streptozotocinnal (STZ) indukált diabéteszes patkányokban a bélperisztaltika szabályozásában meghatározó jelentőségű myentericus nitrerg neuronok, valamint az entericus ganglionok oxigén- és tápanyagellátásában fontos szerepet játszó mesenterialis kapillárisok a bélcsatorna egyes szakaszaiban különböző mértékben sérülnek, és az azonnali inzulinkezelésre is eltérően reagálnak. Diabéteszes állatokban leírtuk a kapillárisok permeabilitásának szabályozásában meghatározó endotheliális bazális membrán (BM) megvastagodását és az endothelsejtek közötti szoros kapcsolatok sérülését. Feltételezzük, hogy a bélfalban olyan régió-specifikus molekuláris különbségek vannak, amelyek döntően hozzájárulnak az entericus neuronok és mikrokörnyezetük diabétesszel összefüggő bélszakasz-specifikus sérüléséhez. Az ereket körülvevő BM megvastagodását az extracelluláris mátrix (ECM) komponensek fokozott szintézise és/vagy csökkent degradációja is eredményezheti, ezért kísérleteink célja az ECM molekulák lebontásában meghatározó mátrix metalloptoteináz-9 (MMP9) expressziójának a vizsgálata kontroll, diabéteszes és inzulinnal kezelt diabéteszes patkányok különböző bélszakaszaiban, a myentericus ganglionokban, a bélfal kapillárisaiban és a simaizomban.
A kísérleti állatokat random módon kontroll, STZ-nal indukált diabéteszes és inzulinnal kezelt diabéteszes csoportra osztottuk. A hyperglykaemiát egyszeri intraperitonealis STZ injekcióval indukáltuk (60 mg/kg). Tíz héttel a diabétesz kiváltása után cervicalis dislocatiot követően a duodenumból, ileumból és a colonból szövetmintákat vettünk, melyeket elektronmikroszkópos vizsgálatokhoz készítettünk elő. A MMP9 expresszió kvantitatív változását posztembedding immunhisztokémiai módszerrel vizsgáltuk.
A MMP9 fiziológiás expresszió bélszakasz-specifikus különbségeket mutatott. A kontroll állatok colonjában szignifikánsan magasabb volt a MMP9-et jelölő aranyszemcsék száma a duodenumhoz és az ileumhoz viszonyítva a myentericus ganglionokban, míg a kapillárisok endotheliumában és a simaizomban a szemcsék denzitása az ileumban volt a legnagyobb. A duodenumban sem a myentericus ganglionokban, sem a bélfal kapillárisaiban, sem pedig a simaizomban nem találtunk változást az aranyszemcsék denzitásában egyik kísérleti csoportban sem. Diabéteszes patkányok ileumában mindhárom vizsgált kompartmentben lecsökkent a MMP9 expressziója. Ez a csökkenés az endotheliumban és a simaizomban volt a legjelentősebb. A colonban a MMP9-et jelölő szemcsék denzitása csökkent a ganglionokban és az endotheliumban is. A ganglionokban ez a változás szignifikáns is volt. Az azonnali inzulin-kezelésnek régió-specifikus hatása volt a diabéteszes változásokra.
Eddigi eredményeink azt mutatják, hogy a MMP9 expresszió bélszakasz-specifikus változása összefüggésben lehet az entericus neuronok és mikrokörnyezetük diabéteszhez köthető regionális sérüléseivel. Ezen változások hátterében álló molekuláris mechanizmusok tisztázása laboratóriumunkban folyamatban van. Jelenleg a metalloproteinázok 1-es típusú szöveti inhibitorának (TIMP-1) az expresszióját vizsgáljuk.

Kulcsszavak: 1-es típusú diabétesz, extracelluláris mátrix, MMP9

EGY VI. TÍPUSÚ SZULFID KINON OXIDOREDUKTÁZ ENZIM C-TERMINÁLIS KINON KÖTŐ HELYÉNEK FUNKCIONÁLIS ANALÍZISE

MIKLOVICS Nikolett
PhD-hallgató
Szegedi Tudományegyetem, Természettudományi és Informatikai Kar, Biológia Doktori Iskola
Kutatási terület: VI. típusú szulfid kinon oxidoreduktáz enzim analízise
mmiklovicsnnikolett@gmail.com

A szulfid oxidációját katalizáló membrán kötött szulfid kinon oxidoreduktáz (Sqr) enzimek rendkívül ősi fehérjék, az élővilág szinte összes csoportjában megtalálható FAD kofaktort tartalmazó flavoproteinek. Kulcsszerepet játszanak a sejtek toxikus szulfid elleni védekezésében, mikrobiális energianyerő folyamatokban, nehézfém toleranciában, illetve eukarióta szervezetekben jelátvivő funkciót is betöltő szulfid koncentrációjának szabályozásában. Az Sqr enzimek a szulfid oxidációja során felszabaduló elektronokat juttatnak a mikrobiális vagy mitokondriális biológiai membránokból az enzim aktív centrumába bejutó kinon vegyületekre, ahol azok redukciója lejátszódik.
A fototróf bíbor kénbaktérium Thiocapsa roseopersicina genomjában egy IV. típusú (SqrD) és VI. típusú (SqrF) szulfid kinon oxidoreduktáz fehérjét kódoló gént lehetett azonosítani. Kutatásainkat a kevéssé jellemzett SqrF enzimen végeztük. Az Sqr enzimcsalád C-terminális régiója flexibilis és magasan konzervált a diszulfid reduktáz enzimcsalád tagjaiban. A domén egyik funkciója a kinon szubsztrát molekuláknak az enzim aktív centrumába való eljutását biztosító apoláris csatorna kialakítása. Munkám során célul tűztem ki a kinon kötő helyet kialakító aminosavak funkciójának analízisét. Szekvencia összehasonlítások és a rendelkezésre álló szerkezeti információk alapján az Sqr fehérjékben jellemzően rendkívül konzervált, elágazó láncú apoláros aminosavak hozzák létre a membránhoz kötődő felszíntől az aktív centrumig húzódó kinon kötő zseb egyik oldalát, míg az apoláris zseb szemközti felszíne jellemzően egy aromás aminosav (általában fenilalanin) benzil oldallánca. T. roseopersicina SqrF fehérje esetén ezt a jellemző struktúrát jól reprezentálva a csatorna egyik oldalát a hidrofób V331 és I333, míg a másikat az aromás csoportú F366 hozhatja létre és így tölthetnek be fontos szerepet a kinon redukció folyamatában.
Strep II affinitás peptiddel fuzionáltatott vad típusú, valamint V331A, I333A és F366A mutáns SqrF fehérjéket termelő T. roseopersicina törzseket hoztam létre az enzimváltozatokat kódoló expressziós vektorok természetes SqrF fehérjét nem termelő törzsekbe juttatásával. Affinitás kromatográfiával tisztított membránfehérjéket denaturáló és natív gélelektroforézissel, abszorbancia spektroszkópiával, valamint biokémiai és enzimkinetikai módszerekkel vizsgáltam. Az eredmények igazolják a vizsgált aminosavak szerepét a kinon kötő hely kialakításában, a szubsztráttal való kölcsönhatásban és az enzim működési folyamatában.

Kulcsszavak: kinon, szulfid kinon oxidoreduktáz (Sqr), szulfid, redukció, aktív centrum

CINK OXID NANOPARTIKULUMOK HATÁSA KERESZTESVIRÁGÚ NÖVÉNYEKRE

MOLNÁR Árpád
PhD-jelölt
Szegedi Tudományegyetem Természettudományi és Informatikai Kar Növénybiológiai Tanszék
Kutatási terület: Nitro-oxidatív stressz és reaktív nitrogénformák
molnara@bio.u-szeged.hu

A nanotechnológia fejlődése számos új anyag ipari méretű felhasználását eredményezte, melyek közül a fém oxid nanopartikulumok sem kivételek. A cink oxid nanopartikulumok számos egyedi kémiai és fizikai tulajdonsággal bírnak, mint például a széles abszorbciós spektrum vagy a magas kémiai, mechanikai, hő és fotostabilitás, valamint kötéstípusuk miatt félvezető anyagokról beszélhetünk. A tulajdonságaik lehetővé teszik felhasználásukat a lézer technológiában, elektronikában, kerámiagyártásban, mezőgazdaságban, optikában és gyógyszeriparban. A talajba kijutva hatással vannak az élőlényekre, mely alól a növények sem kivételek. A növényekben legjellemzőbb hatások az oxidatív stressz és a fotoszintézis változása. A cink oxid nanopartikulumok alkalmazása nagymértékben nőtt az elmúlt években, így pozitív tulajdonságaiktól eltekintve meg kell vizsgálni, milyen hatással vannak a környezetre hosszú távon.
A kísérleteinkben 6nm-es cink oxid nanopartikulumokkal kezeltünk két keresztesvirágú fajt, az indiai mustárt (Brassica juncea) és olajrepcét (Brassica napus) kontroll (0), 25 mg/l és 100 mg/l koncentrációban. Megvizsgáltuk a növények növekedési paramétereit, életképességét, két redox homeosztázissal kapcsolatos enzimet valamint a protein tirozin nitrációt.
Eredményeink alapján a kisebb kezelési koncentráció pozitív hatással volt a növekedési paraméterekre, de az életképesség kismértékben csökkent. A nitráció és enzimaktivitások kismértékben változtak, de nem jelentősen. A nagyobb kezelési koncentráció gátolta a növények növekedését, melyhez egy megváltozott nitrációs mintázat és enzim aktivitás társult. Az kijelenthető, hogy a mustár jobban alkalmazkodott a cink oxidhoz, mint az olajrepce. Eredményeinkből következik, hogy a cink oxid hatásai bár egyértelműnek tűnnek növekedési paraméterek alapján, de biokémiai szinten további vizsgálatokat igényelnek a reaktív oxigénformák mellett a reaktív nitrogénformák és nitrozatív stresszfolyamatok is.
A munkát az Emberi Erőforrások Minisztériuma támogatta az Új Nemzeti Kiválósági Program (UNKP-18-3-IV-SZTE-34) keretein belül. A kísérletek anyagi hátterét a következő pályázatok támogatták: NKFI-6 K120383, NKFI KH 129511.

Kulcsszavak: nanopartikulumok, protein tirozin nitráció, indiai mustár, olajrepce

NEHÉZFÉMEK FITOAKKUMULÁCIÓJÁNAK ÉS FITOTOXICITÁSÁNAK VIZSGÁLATA KISVIRÁGÚ BÁRSONYVIRÁG (TAGETES PATULA) TESZTNÖVÉNNYEL

MÓNOK Dávid, KARDOS Levente, VÉGVÁRI György
PhD-hallgató
Szent István Egyetem, Kertészettudományi Kar, Talajtan és Vízgazdálkodás Tanszék
Kutatási terület: környezettudomány, talajtan, szennyezett talajok
monokdavid27@gmail.com

A talaj felső rétegében felhalmozódó nehézfémek komoly környezeti kockázatot jelentenek, hiszen kémiailag és biológiailag nehezen bomlanak le, a mobilitásuk pedig csekély mértékű. Egyes kutatások szerint a különböző bársonyvirágfajok alkalmasak lehetnek a nehézfémek jelentős mértékű fitoakkumulációjára a talajból, így ezek a növények akár fitoremediációs célokra is alkalmazhatók. A szakirodalomban kevés információ található arról, hogy a nehézfémeknek milyen toxikus hatása van ezekre a növényekre. Ennek vizsgálata azonban célszerű, mivel a növényben való felhalmozódásuk során gátolhatják a növények fotoszintézisét, sejtosztódását, vízfelvételét, valamint gyökérképződését.
Tenyészedényes kísérletünkben négy különböző nehézfém (Cd, Pb, Cu, Zn) hatását vizsgáltuk a kisvirágú bársonyvirágra. Az alkalmazott nehézfém dózisok a 6/2009. KvVM-EüM-FVM együttes rendeletben foglalt „B" talajszennyezettségi határérték 0, 1, 2 és 4-szeresei voltak. 120 napos terhelési periódus után megvizsgáltuk a növény növekedési paramétereit (hajtáshossz és tömeg, gyökérhossz és tömeg), valamint az esztétikai paramétereit (levelek és virágok száma, virágok átmérője). A kísérlet végén visszamértük a növény és a teszttalaj nehézfém koncentrációját is. Ezt HNO3+H2O2 feltárás után AAS-rel határoztuk meg. A teszttalaj típusa réti talaj volt, legfontosabb jellemzői az alábbiak voltak: KA:39; pHDV: 7,1; CaCO3 %: 3,5; humusz %: 3,9. A statisztikai értékeléshez ANOVA és Tukey tesztet alkalmaztunk, melyek során 95 %-os szignifikancia szintet ($p<0,05$) használtunk.
A kisvirágú bársonyvirág számára a Zn jelentősen fitotoxikusnak bizonyult, mivel szignifikáns mértékben csökkentette a hajtás hosszát, a gyökér tömegét, valamint a virágjának átmérőjét már 400 mg/kg koncentráció (a határérték kétszerese) esetén is a kontrollhoz képest. A másik három nehézfém (Cd, Pb, Cu) alkalmazása esetén csak a legnagyobb dózisban (a határérték négyszerese) csökkentek szignifikáns mértékben a vizsgált növényi paraméterek. A mért nehézfémkoncentrációkat tekintve megállapítható, hogy a kisvirágú bársonyvirág képes a Cd és a Zn fitoakkumulációjára, hiszen 7-18-szor nagyobb koncentrációt mértünk a növény hajtásában, mint a teszttalajban. A Cu szintén akkumulálódott a növény hajtásában, azonban a növekvő Cu dózisok hatására a felhalmozódás mértéke jelentősen csökkent.

Kulcsszavak: nehézfém, bársonyvirág, fitoakkumuláció, fitotoxicitás

RÁK ÁTTÉTEK VIZSGÁLATA MARKOV-LÁNCOKKALAZ ABSZTRAKT CÍME

NYERKI Emil
MSc-hallgató
Szegedi Tudományegyetem, Bolyai Intézet

Manapság igen sokat lehet hallani különböző statisztikákat, hogy mely halálozási ok a legjelentősebb. Ezek között szinte mindegyik országban első helyen áll a szív és érrendszeri betegségek, mint a szívroham, érelmeszesedés. Csupán a fejlődő országok kis részében előzik meg ezen betegségeket a fertőzések, de ez esetben a higiéniás környezet is az oka. Emellett az öregedő társadalom miatt a neurodegeneratív betegségek aránya is kezd emelkedni, melyek ellen rendkívüli erőfeszítéssel irányulnak kutatások, több-kevesebb sikerrel.
A fejlődő országokat kivéve a világ minden táján igen jelentős halálozási ok a rosszindulati (malignus) tumorok, melyekről részletesen az irodalomjegyzékben lesz szó. A WHO kimutatása szerint, 2016-ban ezek közül is a tüdőt és a légutat érintő malingus daganatok okozták a 4. leggyakoribb halálozási okot. Azonban, nem csak az elsődleges tumorok jelentenek veszélyt, hiszen ezeket szerencsés esetben észlelni és kezelni is tudják. Sokszor azonban az áttétekkel van a probléma, hiszen mikor az elsődleges daganat eléri az észlelhető méretet, az áttétek nem feltétlenül fedezhetőek fel, így azok további problémákat, esetleg halált okozhatnak.
Célom az volt, hogy egy olyan matematikai, szimulációs modellt hozzak létre, mellyel ezen áttétek megjelenése szimulálható. Ennek kivitelezéséhez Markov-láncokat alkalmaztam, mely egy olyan sztochasztikus folyamat, mely rendelkezik memórianélküliségi tulajdonsággal. Ahhoz, hogy a modellből tényleges szimuláció váljék, Monte Carlo módszerrel vegyítettem. Az MCMC (Markov-chain, Monte Carlo) technikát gyakran alkalmazzák különböző vírusterjedési modellek esetén.
Összesen 16 féle rákos megbetegedést és az áttéteit vizsgáltam a kialakított modell három különböző változatában, mely összesen 15 millió iterációt jelent. Ezt úgy is felfoghatjuk, mintha 15 millió ember rákos megbetegedését vizsgálnánk meg az első stádiumból kiindulva a teljes betegség alatt.
A szimulációk alapján elmondhatom, hogy a modell további fejlesztések után alkalmazható lehet akár gyógyászatban is, jelenlegi változatát szakember validálta. Továbbiakban tervezem, hogy még több paramétert alkalmazva még pontosabb modellt hozzak létre.

Kulcsszavak: rák, szimuláció, statisztikus orvostudomány

VÁROSI DOLMÁNYOS VARJAK TERÜLETHASZNÁLATA ÉS TÚLÉLÉSE

PALÁDI Petra
MSc-hallgató
Debreceni Egyetem, Mezőgazdaság-, Élelmiszertudományi és Környezetgazdálkodási Kar, Természetvédelmi Állattani és Vadgazdálkodási Tanszék
Kutatási terület: A dolmányos varjú területhasználatának és túlélésének vizsgálata városi környezetben
paladi17@gmail.com

A dolmányos varjú (Corvus cornix) az utóbbi évtizedekben erőteljesen urbanizálódik, és egyre nagyobb számban van jelen Európa számos városában, így Debrecenben is. A varjak populációinak drasztikus növekedése azonban számos problémát vet fel a városi fauna (fészekfosztogatás, predáció) és a lakosság szempontjából egyaránt („kukázás", zajongás, agresszió).
A fentiek miatt elképzelhető, hogy a jövőben városi állományaik szabályozására lesz szükség. Az esetleges beavatkozások tervezéséhez elengedhetetlen a faj minél alaposabb megismerése, így indokolt egyre szélesebb körű kutatásuk mind viselkedéstani, mind pedig városökológiai szempontból. Kutatásom célkitűzése, hogy ismeretekkel szolgáljon a városi dolmányos varjak területhasználatáról és túléléséről, melyekről ez idáig kevés információ áll rendelkezésünkre.
A mozgásmintázat vizsgálatára csapdázással befogott dolmányos varjakat egyedi, adott szezonnak megfelelő színű szárnybilétákkal jelöltünk, majd a jelölt egyedeket standard módszerekkel kerestem vissza. Két keresési útvonalat jelöltem ki: egy, a DE Böszörményi úti kampuszának környékét lefedő rövidebb útvonalat, amelyen heti négy felmérést végeztem, és egy hosszabb útvonalat, amely Debrecen északi városrészében húzódott. Ezt heti két alkalommal mértem fel. 2016 novembere és 2018 augusztusa között több, mint ezer észlelési adat gyűlt össze, melyek eloszlása alapján hat jelentős, a varjak által gyakran látogatott pihenő- és táplálkozóhelyet lehetett elkülöníteni: a Böszörményi úti kampuszt, a Doberdó utcai buszvégállomást, a DEAC sporttelepet, a Békás-tavat, a Nagyerdei Stadiont illetve a Nagyerdei Kultúrparkot (Állatkert). Minden ilyen frekventáltan használt hely valamilyen permanens táplálékforrás meglétével köthető össze; az eredmények alapján így kijelenthető, hogy a varjak előfordulása szorosan összefügg az állandó, könnyen elérhető ökológiai források jelenlétével. Ez idáig összesen 46 madárra került egyedi jelölés, közülük 44 egyedről van információnk. A szabadon engedést követően három madár esetében csak egy, 41 esetében többszöri észlelésről is beszélhetünk. Az átlagos túlélés viszonylag magas volt, hat madárról ismert bizonyosan, hogy elpusztult. Kutatásom eredményei fontos adalékkal szolgálnak a városi dolmányos varjak biológiájáról, melyek természetvédelmi, vadgazdálkodási (városi vadgazdálkodás) és városgazdálkodási szempontból is relevánsak.

Kulcsszavak: dolmányos varjú, városi környezet, területhasználat, túlélés, szárnybiléta

RÉGIÓSPECIFIKUS NEMI KÜLÖNBSÉGEK AZ ALVÁSI ORSÓK FÉLTEKEI LATERALIZÁCIÓJÁBAN: FÓKUSZBAN A FRONTÁLIS ÉS A TEMPORÁLIS LEBENY

ROTTMAYER Dávid
MSc-hallgató
Semmelweis Egyetem Magatartástudományi Intézet, Pszichofiziológiai és kronobiológiai kutatócsoport
Kutatási terület: alvási orsók, EEG, lateralitás, pszichofiziológia, személyiség
rottmayer.david.ni@gmail.com

DR. ALI Dorina
Pszichiáter rezidens
Semmelweis Egyetem Magatartástudományi Intézet, Pszichofiziológiai és kronobiológiai kutatócsoport
Kutatási terület: alvási orsók, EEG, lateralitás, pszichofiziológia, pszichopatológia
alidorina@gmail.com

DR. HABIL. BÓDIZS Róbert Ph.D
Tudományos főmunkatárs
Semmelweis Egyetem Magatartástudományi Intézet, Pszichofiziológiai és kronobiológiai kutatócsoport (csoportvezető)
Kutatási terület: alváskutatás, álomkutatás, alvási orsók, EEG, lateralitás, pszichofiziológia
bodizs.robert@med.semmelweis-univ.hu

Az alvási orsók a NREM (non-rapid eye movement) alvási fázis típusos elektroenkefalogram (EEG) regisztrátumaiban a 11-16 Hz tartományba tartozó hullámformák, melyek vonás-szerű és tapasztalatfüggő neuroplaszticitással állnak kapcsolatban. Elengedhetetlen felfedni funkcionális szerepüket a kognitív folyamatokban, agyunk vonás-szerű különbözőségeiben, a nemi különbségekből fakadó eltérő agyi működésben, valamint a pszichopatológiai jelenségekben.
Kutatócsoportunk frontális (Fp1-Fp2, F3-F4, F7-F8) és temporális (T3-T4, T5-T6) EEG elektródapárok által regisztrált egészséges, felnőttkori alvási orsó adatokat vizsgált (N = 157, korcsoport: 17−69 év, 71 nő), ahol az egész éjszakás alvási regisztrátumokat négy alvási ciklusra bontottunk. Fő célunk volt megtudni a gyors és lassú orsók denzitásának, időtartamának és amplitúdójának féltekei lateralizációjában megjelenő nemi dimorfizmusát a frontális és temporális agyterületeken.
Első lépésben megvizsgáltuk külön a férfi, majd külön a női csoportot, ahol a nullhipotézisünkben feltételeztük, hogy nem találunk oldaliságot. A frontális elvezetések esetén a női résztvevőcsoportot - a férfiakéhoz képest - nagyfokú jobb oldali orsózási dominancia jellemezte; míg a temporális agykérget tekintve a férfiak produkáltak robosztus bal oldali orsó-dominanciát.
A két nemi csoport közti valós különbség (nemi dimorfizmus) ugyancsak szignifikánsnak bizonyult az elemzés során: számos frontális elektródapárról származó adat alapján jobb oldali orsózási túlsúlyról számolhatunk be a nők javára; a temporális agyterületek tekintetében pedig szignifikáns bal oldali lateralizáció írható le, melyet a férfiak csoportja okozott.
Mindent összevetve elmondható, hogy a nőkre relatíve jellemzőbb volt alvás során a frontális jobb oldali orsózási dominancia a férfiakhoz viszonyítva; a férfiak esetében pedig a temporális bal oldali lateralizációs túlsúly figyelhető meg – a női csoporthoz képest.

Végezetül, az imént említett, nőkre jellemző jobb féltekei lateralizáció feltételezhetően az ébrenléti frontális jobb oldali domináns agyi aktivitásra utal. Ez alapján eredményeink elősegíthetik a jobb agyféltekéhez köthető egészséges negatív affektivitás; valamint a nőkre jellemző magasabb fokú affektív kórképekre való fogékonyság megértését. Ezenkívül a bal temporális kéregben regisztrált, férfiak által produkált orsózási dominancia a verbális és kognitív funkciók féltekei lateralizációjának nemi dimorfizmusával állhat kapcsolatban.

Kulcsszavak: alvási orsó, féltekei lateralizáció, frontális agykéreg, temporális agykéreg, nemi különbségek.

KÜLÖNBÖZŐ TÍPUSÚ SZÓRÓK GYOMFERTŐZÖTTSÉGÉNEK VIZSGÁLATA A MÁTRAI TÁJVÉDELMI KÖRZETBEN

RUSVAI Katalin
PhD-hallgató
Szent István Egyetem, Környezettudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: a szórók gyomfertőzöttségének vizsgálata
r.kati24@gmail.com

DR. CZÓBEL Szilárd
Egyetemi docens
Szent István Egyetem, Mezőgazdaság- és Környezettudományi Kar, Természetvédelmi és Tájökológia Tanszék
Kutatási terület: vegetációdinamika; restaurációs ökológia, üvegházhatású gázok fluxusai; növénytársulások szünfiziológiája; földhasználati változások hatásai; trópusi taxonok ökofiziológiája
czobel.szilard@mkk.szie.hu

A vadtakarmányozás hatásait széles körben vizsgálták már, különösen az északi országokban, azonban hazánkban eddig kevés ilyen jellegű kutatás volt. A befogást, elejtést szolgáló etetőhelyek (ún. szórók) viszont már a védett természeti területeken is egyre terjednek, jelentős területhasználati konfliktusokat okozva ezzel. Vizsgálatom célja ezért a szórók körüli gyomfertőzöttség mértékének felmérése volt. A Mátrai Tájvédelmi Körzetben két jellemző szórótípust – egy erdei és egy tisztáson kialakított – szórót vizsgáltam meg. A szórók középpontjából 4 transzszekt indult, min¬degyiket 22 db 1×1 m-es érintő kvadrát alkotta, melyekben cönológiai felvétel készült százalékos borításbecsléssel. A vizsgálatot 2016 májusában és augusztusában vé¬geztem. A transzszektek mentén zavarási gradienst mutattam ki: a gyomok aránya a szórók középpontjától távolodva csökkent, míg a ter-mészetes fajok aránya nőtt. Ez legjobban a tisztáson lévő szórónál rajzolódott ki, s feltehetően a záródás hiánya miatt ez esetben jóval nagyobb volt a gyomfajok száma, illetve azok tömegessége is. Jelentős különbség volt a vizs¬gált aszpektusok növényzete között: májusban kisebb borítás és kevesebb gyomfaj volt jellemző, míg augusztusban tömegessé váltak a T4-es gyomnövények. Az erdei szóró kevésbé bizonyult fertőzöttnek. A szórás helyét a csupasz talajfelszín, illetőleg gyér aljnövényzet jellemezte, a két felmérés során közel azonos borítási értékekkel és kevés gyomfajjal. A fertőzés mindkét esetben jellemző¬en csak a szórók közvetlen környezetére terjedt ki, de így is értékes élőhelyfoltok pusztulhatnak el, s a szórók akár egy biológiai invázió gyújtópontjai is lehetnek. A leginkább veszélyeztetettek a nyílt területek, például a fajokban gazdag, kis erdei tisztások. Ezeken az élőhelyeken ugyanis a fény- és bolygatáskedvelő gyomfajok jelentős teret nyerhetnek. A zárt erdei állományokban e fajok jellemzően nem képesek tömegesen megjelenni, ellenben egy esetleges bolygatás esetén itt is könnyen megtelepedhetnek. Javaslom ezért elsősorban a védett természeti területeken kialakított szórók elhelyezésére vonatkozó jogszabály-módosítási javaslatok megfogalmazását, a szórók lehetőleg erdei élőhelyeken történő kialakítását a nem védett területeken is, valamint az etetőanyag kiszórásának mennyiségi és minőségi szabályozását.

Kulcsszavak: szóró, gyom, élőhelydegradáció, biológiai invázió

HUMÁN FEHÉRJÉK BIOSZINTÉZISE PROKARIÓTA EXPRESSZIÓS RENDSZERBEN

SALAMON Pál
PhD-hallgató
Pécsi Tudományegyetem, Természettudományi Kar, Kémiai Intézet,
Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem, Csíkszeredai Kar, Biomérnöki tanszék
Kutatási terület: biotechnológia, molekuláris biológia, enzimológia
salamonpal@uni.sapientia.ro

A rekombináns fehérjék túltermeléséhez mind az eukarióta, mind a prokarióta expressziós rendszereket használjuk. A megfelelő rendszer kiválasztása függ a gazdasejt növekedési sebességétől, tenyészetétől, a célgén expressziójának szintjétől és a szintetizált fehérje poszttranszlációs módosításaitól. Az expressziós rendszer típusától függetlenül, az alapvető elemek az expressziós vektor és az expressziós gazdaszervezet. A prokarióta rendszer a laboratóriumi és ipari méretekben a leggyakrabban használt rendszer a fehérjék túltermelésére. Ez a rendszer elsősorban az Escherichia coli (E. coli) baktériumokon alapul, mely előnyeiként említhetjük az ismert genetikai háttérét, a gyors tenyésztését, az alacsony fenntartási költségét, a magas célfehérje hozamot, a termék egyszerű tisztítását és széles alkalmazási tartományát. A prokarióta expressziós rendszernek hiányosság, hogy nem minden fehérje oldható formában termelődik. A citoplazmában képződött helytelenül feltekeredett fehérjék oldhatatlan aggregátumokat képezhetnek, amelyeket inkluzíós testeknek nevezünk. Az így expresszált termék nem rendelkezik, vagy alacsony a biológiai aktivitása.
Az utolsó néhány évben több az apoptózistól független sejthalál útvonalat is leírtak, köztük a nekrózis egy típusát, a nekroptózist, mely szabályozott program szerint okozza a sejtek pusztulását. A különféle tumorok egyik alapvető jellegzetessége az apoptotikus sejthalál elkerülése. Normál körülmények között az apoptózis gátolja a nekroptózis kialakulását, így nekroptózis egy ígéretes folyamat, mely képes lehet ezen tumorok elpusztítására, hiszen az apoptózis gátlása megkönnyíti a nekroptotikus sejthalál útvonalak aktivációját. A sejthalál útvonalak immunológiai kimenetének befolyásolása jelentős klinikai haszonnal járhat a gyulladási folyamatok szövetdestrukciójának csökkentésében, a tumorok immunrendszer általi felismerésének fokozásában, a neurodeganeratív betegségek vagy a tumorok kezelésében.
Munkánk során ezen új programozott sejthalál, a nektroptózis kulcsmolekuláinak fehérje-fehérje interakcióit vizsgáljuk. A fehérje-fehérje interakcióhoz szükséges rekombináns fehérjét bioszintézissel állítjuk elő, prokarióta expressziós rendszerben, heterológ expresszióval. Az általunk használt prokarióta rendszer lehetővé teszi, hogy rövid idő alatt nagy mennyiségű rekombináns fehérjét állítsunk elő.
Eredményeink segíthetnek annak megértésében, hogy milyen mechanizmusok szabályozzák a különféle sejthalál folyamatok egymásra hatását, ezáltal lehetőséget teremtenek a sejthalál intenzitásának és immunológia kimenetének befolyásolására különböző kórképek esetén.

Kulcsszavak: bioszintézis, nekroptózis, heterológ expresszió, E. coli

TERMOFIL, GH5-ÖS CSALÁDBA TARTOZÓ B-ENDOMANNANÁZ ENZIMEK TERMOSTABILITÁSÁNAK ÉS BONTÁSI KÉPÉNEK VIZSGÁLATA KÜLÖNBÖZŐ MANNÁN SZUBSZTRÁTON

TUPICZA Róbert[1], SZABÓ Erna[2], TÓTH Hajnalka[3], KECSKEMÉTI Ádám[4], BARNA Teréz[5]
[1]MSc-hallgató
[2]Tudományos segédmunkatárs
[3]Kutatási asszisztens
[4]Tudományos segédmunkatárs
[5]Egyetemi adjunktus
[1,2,3,5]Debreceni Egyetem, Természettudományi és Technológiai Kar, Genetikai és Alkalmazott Mikrobiológia Tanszéki
[4]Debreceni Egyetem, Természettudományi és Technológiai Kar, Szervetlen és Analitikai Kémiai Tanszék
Kutatási terület: Fehérje/enzim biotechnológia
[1]tupikiraly@gmail.com
[2]szabo.erna@science.unideb.hu
[3]toth.hajnalka@science.unideb.hu
[4]kecskemeti.adam@science.unideb.hu
[5]barna.terez@scince.unideb.hu

A növényi sejtfal poliszacharidok teljes vagy részleges lebontása nagy jelentőséggel bír különböző biotechnológiai eljárásokban így a bioetanol gyártásban és az állati takarmányok előállításában. A növényi sejtfal hemicellulóz frakciójának mobilizálását többek között mannolitikus enzimrendszer végzik, amelyben endo-hatású mannanáz és exo-hatású mannozidáz enzimek kaszkádszerű működése figyelhető meg. Az enzimek ipari alkalmazásának alapfeltétele a megfelelő kinetikai tulajdonságok mellett a kiváló termostabilitás, a sótűrés és a széles pH tartományban való működés.
A kutatásaink során a Thermobifida nemzettséghez tartozó három különböző fajból (T. fusca, T. cellulosylitica, T. halotolerans) származó, vad típusú endo-β-1,4-mannanáz enzimek kinetikai, stabilitási és mannán szubsztrát bontási képét vizsgáltuk. A glikozid hidrolázok 5-ös osztályába tartozó enzimek nagymértékű aminosav szekvencia hasonlóságuk (<93%) ellenére, változó hő- és környezeti stabilitással rendelkeznek. A T. fusca endomannanáza rendelkezik a legnagyobb termostabilitással (t1/2=125min-1) Ca2+ jelenlétében, míg a legkevésbé termostabil a T. cellulosilytica endomannanáza bizonyult (t1/2= 22min-1) 70°C-on. T. halotolerans enzim stabilitását jelentősen növelte a NaCl (0,4M) és Ca2+ jelenléte. Mind a három enzim pH tűrésére jellemző a kissé bázikus közeg és a széles pH tartományban való működés (pH 5-9).
Az enzimek környezeti stabilitásán kívül vizsgáltuk az enzimek bontási képét galaktomannán és glükomannán szubsztráton. Az endo-β-1,4-mannanázok a mannán poliszacharid láncon belüli β-1,4-es kötéseket hidrolizálják különböző méretű oligomannánokat felszabadítva. A hidrolízis előrehaladtával a nem produktívan kötődő illetve a β-1,4-mannozidos kötést nem tartalmazó oligoszacharidok dúsulnak fel, kialakítva ezzel az enzimekre jellemző termékmintázatot. Megállapítható, hogy mind a három endomannanáz galaktomannán bontása hasonló összetételű, bióz, trióz, pentaóz és heptaóz oligoszacharid termékelegyet eredményez. A termékpalettán belül azonban az egyes oligoszacharidok mennyiségi aránya enzimenként változó. Glükomannán szubsztráton a vizsgált endo-β-1,4-mannanázok bióz, trióz, tetraóz és pentaóz összetételű bontási képet adtak. Azonban ennél a szubsztrátnál is megfigyelhető az

egyes oligoszacharidok eltérő feldúsulása a különböző eredetű endo-β-1,4-mannanáz enzim katalizálta hidrolízisben.
Jelen és jövőbeni kutatási feladatunk az oligoszacharid termékek interglikozidos kötéseinek meghatározása, az enzimek szubsztrát kötőhelyeinek feltárása, amellyel szerkezeti magyarázatot kaphatunk az enzimek jellegzetes termékmintázatára.

Kulcsszavak: biotechnológia, endomannanáz, oligoszacharid termékmintázat

MITOKONDRIÁLIS MYOPATHIA ÉS ENCEPHALOMYOPATHIA HÁTTERÉBEN ÁLLÓ LEGGYAKORIBB GÉNEK NGS VIZSGÁLATA

SZABÓ Fruzsina
MSc-hallgató
Eötvös Loránd Tudományegyetem Természettudományi Kar
Kutatási terület: neurogenetika
fruzsi.szabo94@gmail.com

A primer mitokondriális betegségek a mitokondriális genom és a nukleáris DNS (nDNS) mitokondriumok felépítéséért és működéséért felelős proteineket kódoló gének mutációi következtében kialakuló kórképek. A betegség több szervi érintettséggel, multiszisztémás formában jelentkezik. Hátterében mind domináns, recessziv, X-hez között és maternális öröklésmenet is kimutatható, valamint ugyanazon gén autoszómális domináns és recessziv formában is öröklődhet. Jelen adatbázisok szerint ez kb. 1500 fehérjét tesz ki, amelyek közül eddig mitokondriális betegségre jellemző klinikai tünetekkel kb 500-at társítottak.
Munkánk során 167 olyan nDNS által kódolt gént vizsgáltunk, amelyek a mitokondriális replikációért, transzkripcióért, transzlációért, az mtDNS biogenezisérért, mitokondriális morfogenezisért, metabolizmusért és dinamikáért felelős kulcsfontosságú proteineket kódolják, amelyekben a ClinVar adatbázis alapján a patogén mutációk aránya magas.
Célkitűzés: Vizsgálatunk során arra kerestünk választ, hogy az általunk kiválasztott 167 gén eltérései milyen gyakorisággal és milyen klinikai fenotípussal asszociációban fordulnak elő a magyar betegeink körében.
Betegek és módszerek: Munkánk során 75 (28 férfi és 47 nő), multiszisztémás fenotipussal rendelkező beteget vizsgáltunk, akiknél az izombiopszia vagy a laktát terhelés vizsgálat igazolta a mitokondriális betegséget. A DNS-t vérből vagy izomszövetből izoláltuk. A kiválasztott 167 gént újgenerációs target szekvenálással vizsgáltuk. A klaszterek elsődleges bioinformatikai analízisét követően a variánsokat a humán referencia genomhoz annotáltuk. Az in silico analízis során a ritka (minor allél frekvencia >0.01), magas biológiai jelentőségű nonszensz, misszensz, frameshift és splice site mutációkra fókuszáltunk. A variánsokat a ClinVar és HGMD adatbázisok valamint az ACMG irányelv szerint priorizáltuk.
Eredmények: 76 beteg target NGS vizsgálatából összesen 390 ritka variánst találtunk. A kohortunkban összesen 24 betegben, 19 ismert patogén és 20 jelenleg ismeretlen jelentőségű ritka variánst találtunk.
Megbeszélés: Az NGS target szekvenálással a vizsgált betegeink cc 30%-ban találtuk meg a kórkép hátterében álló eltérést. A variánsok további vizsgálata jelenleg folyamatban van.

Kulcsszavak: mitokondriális betegségek, nDNS mutációk, myopathia, encephalomyopathia

A NEPHTHYS PROJEKT – ELŐZETES EREDMÉNYEK

SZVÁK Enikő[1,2], SKLÁNITZ Antal[4], SZABÓ Lénárd[4], BÉNI Áron[5], JÁNOS István[6], DOBRÓNÉ TÓTH Márta[6], SZIKSZAI Zita[7], KERTÉSZ Zsófia[7], MOLNÁR Mihály[8], HUBAY Katalin[8], MAJOR István[8], GYŐRY Hedvig[9], BIACSI Karola[10], PÁLFI György[2], MOLNÁR Erika[2], HAJDU Tamás[11], SZENICZEY Tamás[11], KARLINGER Kinga[12], BARANYAI Edina[13], SCHEFFER Krisztina[14], KOVÁCS József[15], SZIKOSSY Ildikó [3], SZIRMAI László[16], SZŐKE Attila[16], ZSÍROS Andrea[16], Marcell ERDŐDI[17], Ildikó PAP[2,3]
PhD-hallgató
[1]Szegedi Tudományegyetem, Biológia Doktori Iskola, Humánbiológia Képzési Program
[2]Szegedi Tudományegyetem, Természettudományi és Informatikai Kar, Embertani tanszék
[3]Magyar Természettudományi Múzeum, Embertani tár
[4]Continental Automotive Hungary Kft, Minőségbiztosítási labor
[5]Debreceni Egyetem, Mezőgazdaság- Élelmiszertudományi és Környezetgazdálkodási Kar, Agrokémiai és Talajtani Intézet
[6]Nyíregyházi Egyetem, Környezettudományi Intézet
[7]Magyar Tudományos Akadémia Atommagkutató Intézet, Ionnyaláb-fizikai Laboratórium
[8]Magyar Tudományos Akadémia Atommagkutató Intézet, Hertelendi Ede Környezetanalitikai Laboratórium, Klímakutatási és Környezetfizikai Laboratórium
[9]Szépművészeti Múzeum
[11]Eötvös Loránd Tudományegyetem, Embertani tanszék
[12]Radiológiai Klinika, Semmelweis Orvostudományi Egyetem
[13]Agilent Atomic Spektroszkópiai Laboratórium, Szervetlen és Analitikai Kémia Tanszék, Debreceni Egyetem
[14]Magyar Nemzeti Múzeum, Semmelweis Orvostörténeti Múzeum
[15]Déri Múzeum
[16]MOL Magyar Olaj- és Gázipari Nyrt.
Kutatási terület: antropológia
szvakeniko@gmail.com

Projektünk célja a Magyar Természettudományi Múzeum Embertani tárában őrzött egyiptomi múmiák multidiszciplináris vizsgálata.
A kutatás első szakaszában az egyének biológiai rekonstrukciója és a kémiai elemanalízisek segítségével (FAAS, ICP) képet kaptunk az egykor élt emberek táplálkozási szokásairól. A CT és rtg vizsgálatok segítségével számos információt nyertünk az egyének egészségi állapotára vonatkozóan.
Az elmúlt években az ATOMKI-ban végzett C14vizsgálatok segítségével több múmia korát sikerült igazolni. Ezzel sikerült kizárni a XIX. században virágzó múmiakereskedelem során gyakran alkalmazott hamisítást.
A mumifikáló anyagok szerves kémiai analízisével az volt a célunk, hogy azonosítsuk a mumifikálás során használt természetes anyagokat. Célunk volt annak megállapítása is, hogy az elhunytakat milyen minőségű eljárásnak vetették alá. A nagyobb mennyiségben alkalmazott és jó minőségű anyagok felhasználása arra utalhat, hogy az egyén előkelő helyet foglalt el a társadalmi ranglétrán. A minőségi anyagok ugyanis drágább mumifikálási eljárást is jelentettek.

Kulcsszavak: Egyiptom, múmia

Támogatóink: Continental Automotive Hungary Kft., DE, ELTE, NYE, SZTE, MTM, ATOMKI Debrecen, NOVO-LAB Kft.
Szvák Enikőt az EMMI az Emberi Erőforrás Támogatáskezelő által kiírt Nemzeti Tehetség Program keretében a „Nemzet Fiatal Tehetségeiért Ösztöndíj” (NTP-NFTÖ-18-B-0206) számú pályázat támogatta.

EGY EGYIPTOMI HALMÚMIA MULTIDISZCIPLINÁRIS VIZSGÁLATA- ELŐZETES EREDMÉNYEK

SZVÁK Enikő[1,2], SKLÁNITZ Antal[4], SZABÓ Lénárd[4], BÉNI Áron[5], JÁNOS István[6], DOBRÓNÉ TÓTH Márta[6], SZIKSZAI Zita[7], KERTÉSZ Zsófia[7], MOLNÁR Mihály[8], HUBAY Katalin[8], MAJOR István[8], GYŐRY Hedvig[9], BIACSI Karola[10], PÁLFI György[2], MOLNÁR Erika[2], HAJDU Tamás[11], SZENICZEY Tamás[11], KARLINGER Kinga[12], BARANYAI Edina[13], SCHEFFER Krisztina[14], KOVÁCS József[15], SZIKOSSY Ildikó [3], Lidija MCKNIGHT[16] Ildikó PAP[2,3]

PhD-hallgató

[1]Szegedi Tudományegyetem, Biológia Doktori Iskola, Humánbiológia Képzési Program
[2]Szegedi Tudományegyetem, Természettudományi és Informatikai Kar, Embertani tanszék
[3]Magyar Természettudományi Múzeum, Embertani tár
[4]Continental Automotive Hungary Kft, Minőségbiztosítási labor
[5]Debreceni Egyetem, Mezőgazdaság- Élelmiszertudományi és Környezetgazdálkodási Kar, Agrokémiai és Talajtani Intézet
[6]Nyíregyházi Egyetem, Környezettudományi Intézet
[7]Magyar Tudományos Akadémia Atommagkutató Intézet, Ionnyaláb-fizikai Laboratórium
[8]Magyar Tudományos Akadémia Atommagkutató Intézet, Hertelendi Ede Környezetanalitikai Laboratórium, Klímakutatási és Környezetfizikai Laboratórium
[9]Szépművészeti Múzeum
[11]Eötvös Loránd Tudományegyetem, Embertani Tanszék
[12]Radiológiai Klinika, Semmelweis Orvostudományi Egyetem
[13]Agilent Atomic Spektroszkópiai Laboratórium, Szervetlen és Analitikai Kémia Tanszék, Debreceni Egyetem
[14]Magyar Nemzeti Múzeum, Semmelweis Orvostörténeti Múzeum
[15]Déri Múzeum
[16]The University of Manchester, School of Earth and Environmental Sciences, Manchester
Kutatási terület: antropológia
szvakeniko@gmail.com

A debreceni Déri Múzeum Egyiptomi gyűjteményéből származó halmúmia vizsgálatával egyik célunk annak megállapítása, hogy a maradvány mely állatmúmia típusba sorolhatóbe.
A CT és RTG vizsgálatok eredményei segítenek megállapítani a mumifikálás módját. Célunk a mumifikálási módszerének és az eljárás során használt anyagok kémiai módszerekkel történő azonosítása. Szeretnénk kideríteni, hogy az állatot milyen minőségű eljárással mumifikálták. Ha több és drágább anyagot sikerül kimutatni a szerves kémiai analízis során, az arra utal, hogy az állat esetleg valamilyen kiemelt státuszt tölthetett be, pl. háziállat vagy istenként tisztelt templomi állat lehetett. Célunk volt az állat lehető legpontosabb rendszertani besorolása. Az eddigi vizsgálatok szerint a hal a Harcsaalakúak (Siluriformes) rendjébe tartozik, vélelmezhetően afrikai harcsa (Clarias gariepinus). A múmia pontos korát C14 vizsgálattal kívánjuk meghatározni. Ezzel kizárható annak a lehetősége, hogy a maradvány egy XIX. században készült hamisítvány.

Kulcsszavak: Egyiptom, múmia, hal, Siluriformes

Támogatóink: Continental Automotive Hungary Kft., DE, ELTE, NYE, SZTE, MTM, ATOMKI Debrecen, NOVO-LAB Kft.
Szvák Enikőt az EMMI az Emberi Erőforrás Támogatáskezelő által kiírt Nemzeti Tehetség Program keretében a „Nemzet Fiatal Tehetségeiért Ösztöndíj" (NTP-NFTÖ-18-B-0206) számú pályázat támogatta.

AZ ASPERGILLUS FUMIGATUS TAPADÁSI ÉS NÖVEKEDÉSI DINAMIKÁJÁNAK HOSSZÚTÁVÚ VIDEOMIKROSZKÓPOS VIZSGÁLATA

TÁLAS László, KISS Alexandra, FARKAS Dóra, DEÁK Anna Gabriella, DR. SZEMÁN-NAGY Gábor
PhD-jelölt
Debreceni Egyetem Molekuláris Biotechnológiai és Mikrobiológiai Tanszék
Kutatási terület: Digitális képanalízis, gombamorfológia,
talas88laszlo@gmail.com, kissalexandra0329@gmail.com, farkasdora12@gmail.com, anna.g.deak@gmail.com, bigdegu@gmail.com

Az invazív gombák micéliális folyamatainak megismerése fontos paraméter a fonalas gombák alapvető vizsgálataihoz. Ez egyrészt azért fontos, mivel a hífákban lejátszódó folyamatok részben összefüggésbe hozhatók az ipari fermentációk kihozatalának maximalizálásával, másrészt az invazív gombák okozta megbetegedések egyre gyakoribban fordulnak elő, és halálos fertőzéseket okoznak az immunhiányos betegekben. A gomba morfológiájában bekövetkező változások dinamikájának kvantitatív és kvalitatív leírása azonban továbbra is jelentős kihívást jelent. A gombás spórák letapadási dinamikájának pontosabb megismerése lehetőséget biztosíthat egyrészt a fermentációs rendszerek termelékenységének növelésére, másrészt az invazív gombás megbetegedések elleni védekezésre.
Ebben a kutatásban a nagy felbontású video mikroszkópos technikát a digitális képelemzéssel kombinálva olyan rendszert fejlesztettünk ki, amivel gyorsabb és pontosabb képet kaphatunk a gombák letapadási és növekedési dinamikájáról. A rendszer segítségével nemcsak az emlőssejtek bakteriális és gombás fertőzésének fázisait írtuk már le, hanem a gyakorlatban hasznosítottuk a mycoplasma fertőzések kimutatásában.
A rendszerrel megvizsgáltuk, hogy hogyan tudjuk detektálni az Aspergillus fumigatus növekedési és letapadási dinamikáját. 3 fontos szempontot vizsgáltunk, ami a növekedési és letapadási dinamika alapját képezi. A brown mozgás megállását, az első hífa elindulásának idejét és a hífa első elágazásának kialakulását. Az irodalmi adatok alátámasztják azt a hipotézist, hogy a fonalas gombák letapadási ideje, dinamikája és növekedési üteme között szoros kapcsolat van, amelyet befolyásolhat a virulencia faktoruk. Ennek a három tényezőnek a változását elemeztük az egyes spórákra nézve. Szerettük volna megvizsgálni, hogy olyan gombaellenes szerek, amelyeknek a hatásmechanizmusa ismert, okoznak e változás a letapadási és növekedési dinamikában, illetve hogy a szerek fejtenek e ki valamilyen hatást a spórák letapadási és hífázási dinamikájában. Kísérleteinkhez az Amfotericin B-t (AMB) választottuk, melynek antimikotikus hatását az Aspergillus fumigatusra már bizonyítottan leírták és a Vorikonazolt, amely másmilyen módon gátolja a gomba növekedését.
A kísérletek elvégzésekor azt a meglepő eredményt találtuk, hogy az általunk vizsgált antimikotikumok rövid távon gyorsítják a brown- mozgás megszünését, ami a felülethez való tapadás faktora. A legfontosabb orvosi jelentőségű megfigyelés a vorikonazol patomechanizmusával kapcsolatban az volt, hogy nem tapadt a konídiospórákhoz, nem gátolta meg a csírázást, de késleltette a hifa kialakulását és annak növekedését. Ezzel szemben az amfotericin B hozzátapadt a konídiumokhoz, meggátolta a csírázást, a hifa növekedését és elágazását. Következtetésképpen az AMB hatékony a gomba növekedésének megakadályozásában, de a fungális fertőzés megelőzésére nem alkalmas.

Kulcsszavak: konídiumok letapadása, képfeldolgozás, brown mozgás, Aspergillus

IDENTIFICATION OF A NEW ANNELID B-CATENIN HOMOLOGUE: CHARACTERIZATION AND IMMUNE INDUCTION IN ADULT EISENIA ANDREI EARTHWORMS

Gréta TOLNAI[1], Kornélia BODÓ[1], Zoltán LÁSZLÓ[1], Ákos BOROS[2], Éva RUMPLER[3,4], Bohdana KOKHANYUK[1], László MOLNÁR[3], Péter NÉMETH[1], Péter ENGELMANN[1]

MSc-student

[1] University of Pécs Department of Immunology and Biotechnology, Clinical Center, Medical School

[2] University of Pécs Department of Medical Microbiology and Immunology

[3] University of Pécs Department of Comparative Anatomy and Developmental Biology

[4]Hungarian Academy of Sciences, Institute of Experimental Medicine, Laboratory of Reproductive Neurology

tolnaigreta00@gmail.com

Wnt/β-catenin signalling is an undoubtedly conserved morphogenic pathway throughout the evolution. β-catenin (β-cat) plays an indispensable role in cell proliferation, differentiation, apoptosis, migration, tissue homeostasis, immune cell functions as well as during developmental processes. Until now, several β-cat homologues have been described among invertebrates, but not from the widely used model organism, the earthworm Eisenia andrei. Thus, our major aim was to isolate and characterize a novel homologue of β-cat in E. andrei earthworms.

Based on the accessible annelid β-cat sequences conventional RT-PCR was carried out to identify a β-cat candidate in E. andrei. Acquired PCR products were sequenced and analyzed using bioinformatic tools. Afterwards, qPCR reactions were performed to measure the β-cat mRNA levels in various tissues, and following in vitro, in vivo pathogen challenge (Gram-positive / -negative bacteria, zymosan) and in vitro LiCl stimuli in time-resolved manner.

We ascertained a partial mRNA sequence of β-cat in E. andrei (Ea-β-cat). This partial cDNA comprised of 518 bp in the coding region. Deduced amino acid sequence composed of 172 amino acids that included the first armadillo repeat. The constructed phylogenetic tree revealed strong similarities among Lophotrochozoan β-catenins. Ea-β-cat evidenced omnipresent, but variable expression in the different Eisenia tissues: high (metanephridia), moderate (ventral nerve cord, ovary) or low (vesicula seminalis, coelomocytes). In vitro and in vivo pathogen exposures demonstrated escalated mRNA level at 24 h and 48 h. In addition, in vitro 24 h LiCl treatment triggered a significantly elevated β-cat mRNA compared to controls.

To sum up, our preliminary results indicated that Ea-β-cat plays essential role in the immune functions and the maintenance of earthworm's homeostasis as well.

Keywords: innate immunity, Wnt/β-catenin signalling, β-cat homologues, earthworms, pathogen exposure

Acknowledgement: This work was supported by the Bolyai János Research Scholarship of the Hungarian Academy of Sciences and Medical School Research Foundation, University of Pécs (PTE-ÁOK-KA 2017/04) to EP, GINOP-232-15-2016-00050 and EFOP-361-16-2016-00004.

BIOTECHNOLÓGIAI HASZNOSÍTÁSÚ B-XILOZIDÁZ ENZIM TERMELTETÉSE E. COLI ÉS P. PASTORIS HETEROLÓG EXPRESSZIÓS RENDSZERBEN

SZABÓ Erna[1], TÓTH Hajnalka[2], KUKOLYA József[3], MIKLÓS Ida[4] és BARNA Teréz[5]
[1]Tudományos segédmunkatárs
[2]Kutatási asszisztens
[3]Tudományos főmunkatárs
[4]Egyetemi docens
[5]Egyetemi adjunktus
[1,2,4,5]Debreceni Egyetem, TTK, Genetikai és Alkalmazott Mikrobiológiai Tanszék
[3]Nemzeti Agrárkutatási és Innovációs Központ, Agrár-környezettudományi Kutatóintézet, Környezeti és Alkalmazott Mikrobiológiai Osztály
Kutatási terület: Fehérje biotechnológia, molekuláris biológia
[1]szabo.erna@science.unideb.hu
[2]toth.hajnalka@science.unideb.hu
[3]kukolya.jozsef@akk.naik.hu
[4]miklos.ida@science.unideb.hu
[5]barna.terez@science.unideb.hu

Napjainkban a mikroorganizmusok és a magasabb rendű szervezetek sejtkultúrái (emlős, rovar és növényi sejtkultúrák) a leggyakrabban alkalmazott gazdaszervezetek mind a heterológ, mind a homológ fehérje termelésére. A mikroorganizmus (prokarióták és eukarióták) gazdaszervezetek előnye az egyszerűbb genetikai módosításuk és a magas növekedési rátájuk.
Ezen szempontokat figyelembe véve választottuk a biotechnológiai hasznosítású T. fusca β-xilozidáz enzim termeltetésére az E. coli baktérium és a metilotróf P. pastoris élesztőgombát.
Különböző stratégiát követve alakítottuk ki a baktérium és az élesztőgomba alapú expressziós rendszereket. Intracelluláris fehérje termeltetést valósítottunk meg E. coli BL21(DE3)pLysS törzsek transzformáns sejtjeivel, amelyek hordozzák a T. fusca β-xilozidáz enzimet kódoló gént tartalmazó, T7lac promóterrel bíró vektorkonstrukciót. A metilotróf élesztőgomba esetén a P. pastoris KM71 törzs genomjába homológ rekombinációval többszörösen integrálódó expressziós kazetta tartalmazza a β-xilozidáz enzimet kódoló gént, amelyhez 5’ irányban α-factor szignál szekvencia kapcsolódik. A genomba történő integrálódást az tette lehetővé, hogy a konstruált plazmid hordozza a genomi DNS szekvenciával homológ HIS4 gént. A szignál szekvencia lehetővé tette az extracelluláris fehérje termeltetést, az alkohol oxidáz 1 enzimet kódoló gén promóterének használata pedig a β-xilozidáz enzim kifejezésének indukálhatóságát metanollal.
Vizsgálataink második fázisában a növekedési körülmények szisztematikus változtatásával optimalizáltuk a baktérium és a metilotróf élesztőgomba tenyészetek rekombináns β-xilozidáz enzimet termelő képességét, rázatott kultúrákban. Az E. coli tenyészetek esetében a túltermeltetésből adódó fehérje aggregátumok keletkezésének minimalizálása volt a meghatározó a rekombináns β-xilozidáz termeltetés hatékonyságában. Az élesztőgomba alapú extracelluláris β-xilozidáz termeltetés érzékenyen reagált a tápközeg minőségére, a pH szabályozására, a megfelelő levegőztetésre és az extracelluláris proteázok jelenlétére.
A termékkinyerés, a „downstream” technológia egyszerűsége az ipari folyamatok gazdaságosságának kulcsa, a mi esetünkben a rekombináns enzim aktív és homogén formában, mennél kevesebb lépésben történő izolációjának a kidolgozását jelenti. A bakteriális termeltetésben a sejtfeltárás, a nagy mennyiségű E. coli fehérjéktől való szeparálás nehezítette meg az enzim izolációját. A Pichia rendszer előnye a kevés extracelluláris szennyező jelenléte, hátrány viszont a fermentlé pH és ionerősség átállításának nehézsége.

Ennek elkerülésére csak néhány kromatográfiás eljárást alkalmazhattunk. A két expressziós rendszerben termelt rekombináns fehérjéket biokémiai szempontokból karakterizáltuk. A legmeghatározóbb különbség az élesztőgomba által termelt rekombináns enzim N-glikozilációs mintázata, amely módosította a rekombináns β-xilozidáz enzim néhány tulajdonságát.
További célunk a lépték növelés, annak a megvizsgálása, milyen feltételek mellett tudunk a leghatékonyabb fehérje termeltetést elérni a bakteriális és metilotróf élesztőgomba alapú heterológ expressziós rendszerekben.

Kulcsszavak: β-xilozidáz, biotechnilógia, P. pastoris, E. coli, expresszió

TÖBBFALÚ KARBON NANOCSÖVEK (MWCNT) HOSSZ-ÖSSZEFÜGGÉS VIZSGÁLATA, GENO- ÉS CITOTOXIKUS HATÁSAINAK MEGFIGYELÉSE A SZARUHÁRTYA REGENERÁCIÓJA SORÁN

TURÁNI Melinda, BAKSA Viktória, KOVÁCS Ferenc, KISS Alexandra, DR. SZEMÁN-NAGY Gábor György
Tudományos segédmunkatárs
Debreceni Egyetem, Molekuláris Biotechnológia és Mikrobiológiai Tanszék
femystra@gmail.com, viktoriabaksa@gmail.com, kovacsferi09@gmail.com, kissalexandra0329@gmail.com, bigdegu@gmail.com

A szén nanocsövek olyan ultrafinom részecskék, melyek a 1-100 nm mérettartományba esnek, és egy- vagy többrétegű grafén lapokba szerveződnek. Speciális szerkezeti, fizikai és kémiai sajátosságaik miatt főleg az iparban történő alkalmazásuk jelentős. Ugyanakkor ígéretes orvosi és biológiai felhasználási lehetőségeket is rejtenek magukban, ám ezen területeken történő biztonságos alkalmazásukhoz megbízható toxikológiai vizsgálatokra van szükség.
Kísérleteink során ipari minőségű, többfalú nanocsöveket használtunk. Ilyen típusú nanorészecskék vannak jelen az üzemanyagok égési termékeiben és egyes járművek műanyag elemeinek megerősítéséhez használt karbonszálas alkatrészekben egyaránt. Kutatásunk célja az autóbalesetek során keletkezett szemsérülések vizsgálata a karbon nanocsövek jelenlétében, hosszútávú in vitro regenerációs karcmodell felhasználásával, ahol a karcba jutott, különböző koncentrációjú (5-100 μg/ml), átmérőjű (10-50 nm) és hosszúságú (0,5 - 30 μm) MWCNT-k toxikus hatásait vizsgáltuk.
Kutatásainkat humán limbális (HuLi) tranziens amplifying sejteken végeztük. A nanocsövekkel történő kezelést követő regenerációs folyamatok valós idejű nyomon követéséhez hosszútávú, közeli infravörös time-lapse mikroszkópiát; és az ezáltal nyert képi adatok feldolgozására egyedi digitális képanalízist alkalmaztunk. Genotoxikológiai vizsgálatainkhoz pedig a kromatin kondenzálódási intermedierek analízisét vettük alapul, majd a kromoszóma szerkezetek fluoreszcens megfestését és mikroszkópos megfigyelését végeztük el.
Vizsgálataink megerősítették, hogy a szemsérüléseknél fennálló expozíció során ezen nanorészecskék bejuthatnak a sebbe, ahol a koncentráció függvényében akár a szaruhártya tökéletlen, hegesedő gyógyulását is okozhatják. A fizikai jelenlétükkel a sejtpázsit felgyűrődését és a sejt proliferáció részleges gátlását indukálhatják; illetve a kontroll mintáknál tapasztaltakhoz képest meghosszabbítják az osztódási időt. Továbbá a magállomány kondenzálódása során a legtöbb esetben az MWCNT-k meggátolták a végső metafázisos kromoszómák kialakulását.
A felsértett sejtpázsit időben elnyújtott regenerációját, lassabb, hegesedő gyógyulását és a kromatin kondenzálódás folyamatának zavarát tovább fokozhatja a szén nanocsövek hosszából adódó aggregálódás jelensége is. Tapasztalataink szerint a szén nanocsövek hossza arányos azok mikro-aggregátumainak méretével. Ugyanakkor a megnövekedett aggregátum méretek (300-9000 μm2) következtében kevésbé mutattak geno- és citotoxikus hatást, mint rövidebb változataik esetében, ahol az aggregátumok 250–350 μm2-es tartományba estek.

Kulcsszavak: karbon nanocsövek, MWCNT, genoxikológia, citotoxikológia, aggregálódás

FILOZÓFIATUDOMÁNYI SZEKCIÓ

A NYITOTT TÁRSADALOM, MINT A LEGÚJABB KORI ETIKAI PARADIGMA

BIRÓ Ákos
MSc-hallgató
Debreceni Egyetem Bölcsésztudományi Kar
Kutatási terület: A huszadik századi társadalomfilozófia, politikafilozófia, etika
biro.akos9812@gmail.com

Karl R. Popper filozófiai munkásságát többféleképpen értelmezték. Számos diszciplinával foglalkozott, de ezeket igyekezett életében koherens rendszerfilozófiává alakítani. Noha ez a rendszer nem lép fel úgy, mint más totalitáson alapuló világkép-formáló elméletek, mégis határozottan jelen vannak olyan elemei, amik összekötik az egyes tudományterületeket. A szabadság, a moralitás és a folytonos kritikai önreflexió keveréke a huszadik század viharos időszakaiban egy legitim alternatívát nyújtott a nyugati társadalomnak, mind társadalomelméleti, mind politikafilozófiai szinten. Jelen kutatásomban a nyitott társadalom etikai mibenlétét vizsgálom. Tézisem gerincét egy horizontálisan felrajzolt etikai skála fogja adni, amellyel a szélsőségek és a nyitott társadalom eszméjének viszonyát kívánom bemutatni.
Ebben a tekintetben Popper munkásságában kirajzolódik egy etikai konfliktus is, a gazdasági, filozófiai vagy társadalmi értelmezések – kritikák mellett.
A skála egészét körvonalazni kívánom. Egyik végén a radikális individualizmus "etikai" képe áll. Ezt Popper maga is veszélyesnek tartja abból a tudományelméleti doktrínából kiindulva, hogy az élő ember, minden tudása mások által ráhagyományozott tudáson alapszik. Tehát megmutatkozik egy ismeretelméletből levezetett erkölcsi hozzáállás is a radikális individualizmusnál.
A másik oldalt ideológiától függetlenül a kollektivista társadalomegységesítő – utópikus – etikaként lehet meghatározni.
Jól látható, hogy a skála széleit az atomizált és kollektív társadalom dihotóm ellentétpárja fogja képezni, középen pedig a nyitott társadalom eszméje foglal helyet.
Kutatásomban külön részt szeretnék szentelni Popper tudományelméletének azon logikai módszerének, amit falszifikációnak nevezünk. A kritikai racionalizmusnak is – mint választás – járuléka egy erkölcsi hozzáállás a világban végbemenő változásokhoz. Ez a választás lehet racionalitáson alapuló, szocializáció vagy habitus eredményezte orientáció. Mégis a falszifikáció objektivitást és logikai konzisztenciát követel. Így alapvetően eredményezi a popperi irányvonal, az etikai választás utáni – képzeteinktől és meggyőződésünktől mentes – objektív vizsgálódást.
Popper "etikája" elsősorban az egyént célozza meg. A társadalomképe az egyének tolerancián alapuló együttélését szorgalmazza. Tévedés azt hinni, hogy a nyitott társadalom konfliktusoktól és érdekektől mentes. Ez a társadalmi kép alapvetően a tolerancián, a potencialitáson és az egyéni felelősségvállaláson alapszik. Az individum több mint egy a sok közül. Az Utópia és erőszak című esszé erről határozottan értekezik. Amennyiben az egyén felolvad a közösségben vagy általános etikája teret enged a szélsőségeknek, akkor az egyén felelős a kialakult állapotokért a tolerancia és a demokráciaparadoxon értelmében.
Kutatásomban nagy hangsúlyt kell helyeznem a radikális individualizmus és az utópikus kollektivizmus értelmezésére és számba venni azokat a veszélyeket, amelyeket ezek az irányzatok jelentenek. Így a tézisem szerint meghatározásra kerül, milyen etikai megpróbáltatásnak van kitéve az egyén és így a nyitott társadalom elmélete.

Kulcsszavak: Karl R. Popper, Nyitott társadalom, etika, társadalomfilozófia

A SZEKULÁRIS ÁLLAM KATOLIKUS KRITIKÁJA - JOSEPH RATZINGER POLITIKAI GONDOLKODÁSA

JANCSÓ András
MA-hallgató
Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar
Kutatási terület: politikafilozófia; A szabadelvű állam morálfilozófiai koncepciójának antropológiai dilemmái a kortárs konzervatív filozófiai diskurzusban
jancso.andras@hook.hu

Dolgozatom témája a szabadelvű állam koncepciójának a morálfilozófia és filozófiai antropológia perspektívájában keresztül történő vizsgálata, ami Hans-Ernst Böckenförde jogfilozófusig nyúlik vissza, majd a 2000-es évek elején a Habermas-Ratzinger vitával került ismét a politikafilozófia spektrumába. A Böckenförde-paradoxon néven elhíresült tétel alapján a szabadelvű állam olyan morális előfeltevéseken nyugszik, amelyeket a liberális demokrácia nem képes biztosítani. Ezen kiindulópontból kívánom megvizsgálni a kurrens konzervatív politikafilozófiai diskurzus eredményeit, fókuszba helyezve a már említett Joseph Ratzinger – későbbi XVI. Benedek pápa – politikai gondolkodását.
Ezen eredmények afelé mutatnak − bár nem kezelhető egységesként a kurrens vita −, hogy a szabadelvű állam morális megalapozottsága a szekularizált környezetben nem releváns kérdés. Ezzel szemben véleményem és előzetes hipotézisem szerint a liberális demokrácia antropológiai vizsgálata a Böckendförde által már korábban megfogalmazott tételt bizonyíthatja.
Álláspontom szerint az illiberális vagy alacsony intenzitású demokrácia-felfogások terjedésénél szükségesnek mutatkozik megvizsgálni, hogy a szabadelvű demokráciák milyen morális alapokra épülnek – ebben előremutató Ratzinger sokrétű politikafilozófiája – és azok esetleges eróziója milyen hatásokkal jár a liberális demokrácia tartalmára vonatkozóan. Dolgozatom új kontextust kínálhat, mivel a kurrens magyar nyelvű szakirodalom a téma elméleti alapkutatásán túl nem fordít kellő figyelmet a jelenség fontosságára. Továbbá szeretném megvizsgálni azokat az antropológiai dilemmákat, amelyek reményeim szerint rávilágítanak azokra az ellentmondásokra, amelyek a liberális demokráciák inkoherenciájának látszatát keltik.
Ratzinger középpontba helyezését politikafelfogása indokolja. A hagyományos keresztény politikai gondolkodástól eltérően elutasítja a politika közvetlen „átteologizálását”, amelynek alapja a hit és az ethosz esszenciális felfogásán alapszik, és mindkettőt az egyes ember személyiségéhez köti. Továbbá úgy véli, hogy amennyiben a hitet és a politikát túl szoros kapcsolatban hoznánk, akkor a hit és ezzel a keresztény remény méltatlanul beleszövődne a jelzett politikai végességébe és ezzel elvesztené erejét, valamint maga a politika is eróziónak indulna. Úgy véli, hogy a politikai valóság a teológia imperatívusza által olyan szakrális szerepet kapna, amely nem jár a politikának.

Kulcsszavak: szekuláris állam, katolikus kritika, Ratzinger, Böckenförde

A VÁSZNON INNEN ÉS TÚL

JÁRDÁN- BIHARI Ágnes
PhD-hallgató
Debreceni Egyetem Humán Tudományok Doktori Iskola
Kutatási terület: A digitalizáció művészetelméleti vonatkozásai
agnes.bihari@yahoo.com

Kulturális identitásunk egyik meghatározó eleme a művészeti alkotások saját szemmel való látásának igénye. Ebben a vonatkozásban a múzeum olyan helyszínként funkcionál, amely lehetőséget ad az autopsziára, az eredeti mű és a befogadó közötti intim viszony kialakulására, és a műalkotások megértésére. A művészeti múzeumok az uralkodó korstílus megalkotásának, a mindenkori ízlés kielégítésének és a nagy kánonok felállításának, illetve elfogadtatásának aktív esztétikai színterei. Az egykor elszigetelten működő, főúri, egyházi, királyi gyűjtemények nyilvánossá válásával megszületett a múzeumi látogató, akinek innentől kezdve lehetősége nyílt személyesen találkozni a művészettörténet kiemelkedő alkotásaival. A múzeumi pillanat, a genius loci, az eredetivel való elementáris erejű találkozás ettől kezdve egybeolvadt a múzeumi tapasztalattal.
Az értelemadás, a jelentés- konstruálás és reprezentálás a kiállítások tekintetében elsődleges szempont, amely párhuzamosan fut az élményadás kritériumával. A különböző digitális, interaktív információs eszközök használta paradigmaváltást eredményezett a kiállítás-rendezésben, újabban pedig egyre népszerűbbé válnak az olyan kiállítások, amelyeken egyetlen eredeti műalkotást sem állítanak ki, helyette a róluk készült digitális másolatot vetítik ki a kiállítótér falaira, padlójára. Ezek az immerzív kiállítások a modern technológia lehetőségeit ötvözik, az autopszia ellenében a „bevonódás” élményére alapozva az erőteljes vizuális látvány segítségével próbálják megismertetni a látogatókat egy- egy nagy festő életművével (például Gustav Klimt, Egon Schiele, Vincent Van Gogh).
A hermeneutikus hagyományban a megértés és az esztétikai élmény a befogadó és az esztétikai értékkel rendelkező tárgy találkozásának az eredménye. Az immerzív kiállítások a megértés kérdését vetik fel, így az előadás célja megvilágítani a megértés gondolati hátterét, Hans- Georg Gadamer hermeneutikai művészetfilozófiája valamint Robert Jauss recepcióesztétikájának vonatkozásában.

Kulcsszavak: immerzivitás, megértés, értelmezés

AZ INTELLEKTUALITÁS ÉS A SZEXUALITÁS ZONGORAJÁTÉKA – ELFRIEDE JELINEK A ZONGORATANÁRNŐ CÍMŰ REGÉNYÉNEK ÉS FILMES ADAPTÁCIÓJÁNAK ELEMZÉSE

MOKLOVSKY Réka
PhD-hallgató
Debreceni Egyetem, Humán Tudományok Doktori Iskola
Kutatási terület: Másnak-mutatás a nők reprezentációjában
mokireka@gmail.com

Előadásomban Elfriede Jelinek osztrák írónő 1983-as regényét, *A zongoratanárnő*t, és annak filmes adaptációját, Michael Haneke 2001-es rendezését elemezném esztétikai szempontok alapján, a filozófiai hagyományt figyelembe véve.
Az általam választott alkotásokban a nő és a férfi közötti kapcsolaton, dinamikán túl megvizsgálható egy nőnek az anyjához, valamint a mesternek a tanítványhoz fűződő viszonya, a női, szerelmi és szakmai féltékenység működésbe lépése, a felek közötti versengés, a dominanciáért, hatalomért folytatott párharc, a művészetről, alkotásról való gondolkodás, az ahhoz való kötődés - és az említetteket ábrázoló különböző összetett lelki- és viselkedésbeli mechanizmusok.
A zongoratanárnő főhősnője, Erika Kohut anyja zsarnoki felügyelete alatt töltötte egész életét; a rákényszerített viselkedési mintákból, a felvett szerepekből, a mindezekből származó elfojtásokból, kicsavarodott szexualitásának köréből még akkor sem tud szabadulni, amikor a nála jóval fiatalabb, elragadó tanítványa, Walter Klemmer elhatározza, hogy meghódítja. A magába zárkózó, az intellektualitás és a szexualitás keresztttüzében ragadó, lényének elemi részeit elnyomó nő, és a kettejük kapcsolatában elvaduló, elállatiasodó férfi története lehetőséget nyújt arra, hogy a filozófiatörténet során – például Arthur Schopenhauer, Friedrich Nietzsche és Sigmund Freud gondolatvilágában – felmerülő olyan problémákat, kérdésköröket felvessek, mint a test és a szellem kapcsolata, egységben vagy ellentétben állása, az elfojtás, elrejtés, alakoskodás és szerepjátszás.
Előadásomban nagy jelentőséggel bíró szempont lenne továbbá, hogy a női identitás, szellemiség és érzékiség regényben való megteremtésében és bemutatásában mennyire érvényesül a szerző női mivolta, ebből következően milyen sajátosságai vannak a karakterábrázolásnak és a narratívának.

Kulcsszavak: Elfriede Jelinek, Michael Haneke, A zongoratanárnő, nőiség, elfojtás

AZ ELISMERÉS, MINT MOTIVÁCIÓ A MUNKAMIGRÁCIÓBAN

NAGY-MENYHÁRT Szidónia
PhD-hallgató
Debreceni Egyetem, Szociológia és Társadalompolitika Doktori Program
Kutatási terület: Társadalmi elismerés
nagyszidike@gmail.com

Az elismerés fontossága az emberi élet megannyi dimenziójában meghatározó. Számos filozófus foglalkoztatott az elismerés konceptualizálásával, amely szemmel láthatóan is összetett jelenség. Kanadában Charles Taylor nevéhez fűződik a méltó elismerés fogalma, amelyet emberi szükségletként definiált. Az Amerikai Egyesült Államokban Nancy Fraser az anyagi javak újraelosztását, valamint a sajátos életformák elismerését hangsúlyozza az igazságosság kérdése kapcsán. Németországban Axel Honneth alkotta meg az elismerés átfogó elméletét, amelyet a megvetés fogalmának tisztázása előzött meg. Nancy Fraser és Axel Honneth egy közös kötetben is publikálták elméleteik kapcsolódási pontjait, amelyet egy vita során összegeztek. A szerzők különböző társadalomfilozófiai problémákra keresik a megoldást, így elméleteik alapja és kiindulás pontja különbözik egymástól.
Az elismeréselmélet a filozófiát más tudományágakkal hozza kapcsolatba. Különböző motivációs elméletek alapjaként szolgál az elismerés fontossága, amely a filozófia és pszichológia kapcsolatát igazolja, ugyanakkor nem elhanyagolható a filozófia és szociológia kapcsolata sem ebben a témakörben.
Kutatásom során a munkavállalás szándékával történő külföldi migrációt jelenségének hatását vizsgálom, fókuszálva a Gyergyóremetei (Románia) középkorú családok életére. Kutatásom jelenlegi szakaszában elért eredményeim igazolják a külföldi munka során szerzett elismerés fontosságát. Jelen esetben a hangsúlyt a verbális elismerésre helyezem, nem pedig a pénzbeli jutalmazásra, amelyet az egyén fizetés formájában kapott külföldön a munkája elvégzéséért. A munka elismerésének fontossága hangsúlyosan kirajzolódott eddigi kutatásomban. Előadásomban az elismeréselmélet és a külföldi munkamigráció kapcsolatát elemzem, az interjúalanyaim által megosztott tapasztalatok alapján.

Kulcsszavak: Elismerés, újraelosztás, igazságosság, megvetés, motiváció

AZ IDEÁLIS POLITIKA HANNAH ARENDT FILOZÓFIÁJÁBAN

RUSZKAI Szilvia Éva
PhD-hallgató
Eötvös Loránd Tudományegyetem, Filozófiatudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: politikai filozófia, társadalomelmélet
ruszkai.szilvia.eva@gmail.com

Hannah Arendt politikafilozófus totalitarizmus-bírálata és modernitás-kritikája nyomán élesen megfogalmazza, hogy melyek a modern politika nemkívánatos elemei. Kritikai attitűddel veszi górcső alá a modern politikát a totalitárius rendszerektől a képviseleti demokráciáig. Azonban arra nem ad választ, hogy mindezzel szemben milyen lenne vagy lehetne az ideális politikai modell. Kritikai műveiből leszűrhetjük, hogy melyek egy jól működő politikai rendszer szükségszerű előfeltételei, ám ezek korántsem elégséges kritériumok az ideális modell felállításához. Előadásomban arra vállalkozom, hogy Arendt kritikai művei nyomán rekonstruáljak egy modellt az ideális politikai berendezkedésről.
Fontos aláhúzni, hogy Arendt nem foglal állást a kérdésben, a késő modernitás tendenciáinak bírálata nála épp abban gyökerezik, hogy modern viszonyok között nem, vagy csak nagyon nehezen alakítható ki az az állapot, amikor az egyének elhivatottan és mindenféle függőségektől mentesen, szabadon léphetnek be a politikai térbe, ahol minden vélemény és szempont megmutatkozhat. *A forradalom* (1991 [1963]) című monográfiájában töredékesen utal az általa ideálisnak tartott berendezkedésre, az elemi tanácsok vagy „elemi köztársaságok" képében. Ez a modell azonban éppen kidolgozatlansága miatt, szabad teret enged az értelmezéseknek. Az elemi köztársaságok arendti láncolatát értelmezhetjük a nemzetállami keretek felszámolásaként (Habermas 1979), a nyilvánosság-modell kiterjesztéseként (Sik 2012) vagy egyszerűen metaforaként is (Wellmer 2000).
The Human Condition (1958) című főművében expliciten meghatározza kritériumait azokkal az egyénekkel szemben, akik lehetőséget, jogot és mindenek előtt felelősséget kapnak arra, hogy a nyilvános-politikai térbe belépjenek és a közügyekkel foglalkozzanak. Az arendti *homo politicus* figurája erősen beágyazott az antik filozófiába, azonban párhuzam vonható Max Weber politikus figurájával is (1989 [1919]). A kulcs mindkét filozófus esetében a motiváció, ami az egyéneket a közügyek felé irányítja. Úgy vélem, az „ideális politikus" koncepciója által közelebb kerülhetünk a kitűzött célhoz, az ideális politikai modell felállításához.
A harmadik, expliciten tetten érhető kritérium a deliberatív-elv. Arendt számára a legfontosabb a közös (beszéd)cselekvés, a közös tanácskozás elve. Bár egzisztencialista marad abban az értelemben, hogy az egyes egyéneket belső motiváció hajtja, mégis a plurális közösség megteremtése a legfőbb kritériuma az arendti nyilvános-politikai térnek. A közös tanácskozás, beszédcselekvés Arendt értelmezésében maga a politika, így tekinthetjük azt a modern tanácskozó vagy deliberatív demokrácia előfutárának is. Az elemzés során Jürgen Habermas (1996) és Seyla Benhabib (1996) értelmezéseire támaszkodom.
Az előadás célja tehát, hogy az Arendt által töredékesen és részletekben megfogalmazott elméletekből, fogalmakból egy egységesített elméletet rekonstruáljon, melynek jelenkori relevanciájára is rá kíván mutatni, kijelölve helyét a kurrens elméletek körében. Nem egy új modell felállítása a cél, hanem Arendt elméleteinek és fogalmainak rekonstruálása és egységbe rendezése úgy, hogy az koherensen tudjon válaszolni arra, hogy milyen az ideális politika.

Kulcsszavak: Hannah Arendt, ideális politika, elemi köztársaságok, homo politicus, deliberatív-elv

A TEÓRIÁTÓL A PRAXISIG, AVAGY MIT JELENT FILOZOFÁLNI. LUKÁCS GYÖRGY FILOZÓFIAI ÚTKERESÉSEI

SZABADOS Bettina
PhD-hallgató
Eötvös Loránd Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, Filozófiatudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: Lukács György, 19-20. századi német és magyar filozófiatörténet
szabados.bettina@gmail.com

„Minden jelentős embernek csak egy gondolata van; sőt kérdéses, vajon a gondolatnak lehet-e egyáltalán többes száma; vajon a sokrétűség talmi gazdagsága nem pusztán a felületre, a töltelékre vonatkozik?" Lukács György már 1911-ben, pályája kezdetén, megfogalmazta a fentebbi kijelentést, ami később egész gondolkodói életútját meghatározta. A mondat értelmét főként a „jelentős" szó határozza meg, túllép az ész és értelem kategórián, antropológiai tényezőként határozza meg a zsenialitást, ahogy arra Földényi F. László is rávilágított, azonban a századforduló idején még nem egy „jelentős" és „kész" filozófus testesül meg a fiatal Lukács György személyében, hanem egy önmagát kereső és ezt az egy gondolatot kifejezésre juttatni kívánó gondolkodó.
Habár Lukács György fiatalkori útkeresésével számos szakirodalom foglalkozik, például Vajda Mihály, Hermann István, Márkus György, Földényi F. László, esztétikájával Konstantinos Kavoulakos, Judith Butler, előadásom során Lukács György saját gondolkodói útját szeretném végigkövetni. Kutatásom témája ezért lényegében egy filozófiai nyomkeresés, olyan értelemben, hogy a „tettes" személye és a végeredmény már ismert, az oda vezető út azonban még homályba vész. Érdeklődésem középpontjában tehát az áll, hogy mit jelent filozofálni a fiatal Lukács György elgondolása alapján.
Előadásom során egy eszmetörténeti betekintést szeretnék nyújtani a századelő filozófiai irányzatainak tükrében: A fiatal Lukács György, mint neokantiánus gondolkodó, ontológiai megalapozását keresi a művészeteknek, mivel, ahogy Földényi is írja, az esztétikai minőségekben látja megalapozottnak a társadalmi és egyénen túli képződményeket. Lukács a végső és eldöntendő kérdéseket szeretné megoldani, a filozófia alapproblémája kerül itt előtérbe. Nem rendszerek részproblémái érdeklik, hanem az élet végső aspektusai, ez heidelbergi művészetfilozófiájának és esztétikájának alapgondolata. A korszak nagy filozófusa, szociológusa, Max Weber, felismerte és üdvözítette a művészetnek ezen újszerű megközelítését, de közte és Lukács között markáns gondolkodói ellentét húzódott: megoldhatóak-e a filozófia végső kérdései? Adekvát értelemben tehát: a varázstalanított világban, Max Weber kifejezésével élve, lehetséges-e filozofálni? *A heidelbergi művészetfilozófia és esztétika* lehetséges válasz erre a kérdésre, probléma, hogy soha nem készült el.

Kulcsszavak: Lukács György, filozofálás, esztétika, művészetfilozófia

IUSTITIA MÉRLEGÉN – AZ ANTIK RÓMAI BÖLCSELET KVALIFIKÁCIÓJA

TAKÁCS Brigitta
PhD-hallgató
Debreceni Egyetem Filozófia Intézet
Kutatási terület: antikvitás, római filozófia
fukoxantin@gmail.com

Az előadás célja annak a magától értetődő ténynek újszerű érvekkel történő megvilágítása, hogy a római antikvitás kultúráját és szellemiségét, intellektuális teljesítményét és műveltségét, szakirodalmát és szépirodalmát miért övezi joggal mind a mai napig nagyfokú tisztelet, a latin nép nagyjainak tollából származó műveket miért illeti meg méltán az egész emberiség legőszintébb csodálata és nagyrabecsülése. A tárgy kifejtése – amely tárgyat nagysága miatt az előadás – pars pro toto – elsősorban a bölcseleti művekről való értekezésre korlátoz – egy olyan imaginárius opponens kritikáját és feltételezhető ellenérveit veszi alapul, aki az antik kor kiválóságát egyoldalúan a görög nép érdemeiből eredezteti. Az expozé eme vitázó féllel szemben lép fel, s vélekedését olyan értékmérők alapján cáfolja, amelyek – anélkül, hogy megkövetelnék az egyes filozófiai témákban való alaposabb elmélyülést – lehetővé teszik az ókori görög illetve latin filozófiai corpus kvalitásának objektív megítélését. Ezek az eszközök igen változatosak: részint az irodalom területéről vett analógiákat foglalnak magukba, részint jól ismert szentenciáknak, proverbiumoknak mint az igazság égiszeinek felmutatásában állnak, részint pedig a nyelvek jellegzetességeinek – grammatikai, fonetikai és lexikai tulajdonságaiknak – valamint a nyelvet használó szerzők stílusának, a szövegek stilisztikai sajátosságainak vizsgálatát jelentik. Mindezeken túlmenően olyanfajta érvek is megtalálhatók közöttük, amelyek az alapvető emberi igazságosság és méltányosság szempontjaiból kiindulva vonnak le következtetéseket. A nevezett argumentumtípusokat az előadás a római bölcselet, tágabb értelemben pedig az egész római literatúra védelmére sorakoztatja fel – kimutatva az ezek felé irányuló respektus megalapozottságát tagadók nézeteinek egyrészt paradox (vagyis a hagyományos vélekedéssel szembenálló), másrészt abszurd és tarthatatlan voltát.

Kulcsszavak: görög-római filozófia, apológia, argumentum a contrario

TÜKRÖM, TÜKRÖM, MONDD MEG NÉKEM...

TÓTH Péter
PhD-hallgató
Szegedi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar, Málnási Bartók György Filozófia Doktori Iskola
Kutatási terület: vallástudomány, filozófia, valláselmélet, vallás és erőszak, mimetikus elmélet
tpeterr07@gmail.com

Vágyainkat másvalakitől kölcsönözzük – állítja René Girard, alapjaiban megkérdőjelezve ezzel azt, hogy mennyire tekinthet az ember önmagára mint autonóm személyiségre. Girard mimetikus elméletének kulcsfogalma az utánzás, amely a francia gondolkodó szerint a legalapvetőbb szinten határozza meg az emberi kapcsolatokat és viszonyrendszereket, mind individuális, mind közösségi szinten. Ebből kiindulva Girard a vallás, illetve valamennyi társadalmi, kulturális és politikai intézmény eredetét az utánzásos viszonyrendszerekre, a mimetikus kapcsolati struktúrákra vezeti vissza. Előadásomban Girard mimézis fogalmát, valamint mimetikus vágyelméletét mutatom be dióhéjban, a mimetikus kapcsolati struktúrák spektrumán keresztül, egészen az emberré-válástól kezdve az úgynevezett antagonisták miméziséig. Tulajdonképpen Girard a vágy és az erőszak problematikájának vonatkozásában három elterjedt gondolati alapállással, mondhatni már-már sztereotípiával megy szembe. Az első ilyen gondolati alapállás, hogy a (emberi) vágy autentikus, autonóm, saját és egyéni. A második ilyen elterjedt nézet, hogy a konfliktusok alapvetően a különbségekből, nem pedig a hasonlóságból adódnak. Végül a harmadik állítás szerint a vallás sokkal inkább oka az erőszaknak, mintsem annak korlátozására kialakult jelenség, mechanizmus. Végső soron – a mimetikus vágyelmélet alapján - az identitás kérdéskörének vonatkozásában azon gondolati alapállás mellett kívánok érvelni, amely szerint az ember csak kontextusban, másokkal való összefüggéseiben értelmezhető igazán, szemben az önmagában zárt, önálló individuumként való értelmezés koncepciójával.

Kulcsszavak: mimézis, utánzás, identitás

SZEMÉLYISÉGZAVAR ÉS MORÁLIS FELELŐSSÉG

VÉBER Virág
PhD-hallgató
Eötvös Loránd Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, Filozófiatudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: morális felelősség, implicit előítéletek, analitikus etika
veber.virag@gmail.com

A morális ítélkezés gyakorlatában gyakori jelenség, hogy egyeseket hibásabbnak ítélünk meg a cselekedeteikért másoknál, és gyakran csak akkor gondoljuk át az ítéleteinket, ha több információnk lett az adott helyzetről. Hasonlóképpen, amikor dicsérünk valakit, gyakran összehasonlítjuk a cselekvőket: XY több dicséretet érdemel ezért a cselekedetért, mint ZV azért a cselekvésért. Előadásomban arra fókuszálok, hogy nincs ez másképpen a mentálisan beteg személyeknél sem: nem egyszerű választ adni arra a kérdésre, hogy morálisan felelősek-e azok, akik valamilyen mentális betegséggel rendelkeznek. Az olyan cselekedetek esetében, amelyek nem kívánatos következményekhez vezetnek (például valaki testi sérülést okoz másnak), a józan gondolkodás azt mondja, hogy vannak olyan körülmények, amelyek fennállása esetén a cselekvő felelős a tettéért (és megérdemli a büntetést), míg más körülmények között nem felelős (nem érdemel büntetést). Azonban a kettő közötti elválasztóvonal közel sem olyan világos, mint szeretnénk: mikor mondhatjuk, hogy felelős, és mikor nem? Továbbá e két eset (teljes felelősség és annak teljes hiánya) között számos olyan köztes eset van, ahol az ágens felelős a nem kívánatos következményekért bizonyos mértékig, de nem teljesen: egyes pszichológiai folyamatok indokolják a teljes felelősség-tulajdonítást, míg mások igazolják a „csökkentett” felelősség megadását.
Előadásomban amellett foglalok állást, hogy azzal a nézettel szemben, amely szerint a mentális betegség teljesen felmenti az ágenst a morális felelősség alól, egy árnyaltabb képre van szükségünk: a személyiségzavarban szenvedő személyeknek vannak szándékaik, képesek döntéseket hozni, választani, és a fokozati felelősséggel rendelkeznek. Először röviden kitérek a mentális betegség meghatározásának nehézségeire, illetve kiemelem, hogy dolgozatomban csak a személyiségzavaros mentális betegekkel foglalkozom. Ezt követően bemutatom, hogy milyen érvek szólhatnak amellett, hogy ne tekintsük felelős ágenseknek a mentálisan beteg személyeket, majd kitérek a fokozati felelősségre.

Kulcsszavak: mentális betegség, morális felelősség, felmentés, fokozati felelősség

FIZIKATUDOMÁNYI SZEKCIÓ

SOLAR PHOTOVOLTAIC WATER PUMPING FOR IRRIGATION: A SUSTAINABLE OPTION

Atsu DIVINE
PhD-student
Szent István University Mechanical Engineering Doctoral School
Research area: Solar Energy Engineering
atsud22@yahoo.com

The deficit in electricity generation coupled with the increasing unit cost of electricity from the grid and the rampant power outages is affecting the efficient water pumping requirement for irrigation in most of the irrigation sites powered by the national grid in Ghana. The traditional raining and cropping seasons are also changing because of the effects of climate change. Thus, for food production to match the rate of growth of population, the study and application of non-traditional sources of sustainable power supply for irrigation purposes has to be urgently exploited. The main objective of this paper is to assess the techno-economic possibilities of using solar PV power to run a water pumping for irrigation system currently using the national grid. The technical aspect of the study looked at the current power situation, management and the sizing of a solar PV system for the irrigation scheme whiles the economic study considered the current cash flows, the ability to pay their electricity bills and the financials of the proposed PV system design for the scheme. The investment payback for the project was determined to be nine months. The unit cost of electricity for the payback period was found to be $0.734 /kWh whiles the unit cost of electricity based on the lifespan of 25 years was $0.027/kWh.

Keywords: Solar PV, Irrigation, electricity Grid, efficiency, sustainability

FE ÉS CO ALAPÚ VÉKONYFILMEK VIZSGÁLATA

GULYÁS Szilvia
PhD-hallgató
Debreceni Egyetem, Fizikai Tudományok Doktori Iskola
Kutatási terület: Anyagtudomány
gulyas.szilvia@science.unideb.hu

A különböző nanoszerkezetű anyagok technológiában való felhasználásához elengedhetetlen ezen anyagok vizsgálata, a bennük lejátszódó folyamatok megértése. Az ipari alkalmazások folyamatosan új elvárásokat támasztanak az anyagokkal szemben és új kihívások elé állítják a kutatókat. Az ipari alkalmazás szempontjából fontos, hogy ezeket a rendszereket kontrollált körülmények között, viszonylag alacsony hőmérsékleten, viszonylag rövid idő alatt, költséghatékonyan lehessen előállítani. Épp ezért fontos alapkutatási terület megismerni ezekben az anyagokban néhány 100°C hőmérsékleten lezajló diffúziós és egyéb fizikai folyamatokat.
Bizonyos fázisok, pl. az L10 szerkezetű FePt, CoPt alkalmasak nagy sűrűségű merőleges mágneses adattárolásra. Ezen fázisok fontos tulajdonsága, hogy mágnesezés során hiszterézis viselkedést mutatnak, melyet nagy telítési mágnesezettség, nagy koercitív erő és nagy mágneses anizotrópia energia jellemez. Ez utóbbi tulajdonság fontos abban az esetben, ha az anyagból adattároló eszközt akarunk készíteni, hiszen, ha az anizotrópia energia kicsi lenne, akkor például a szobahőmérsékleten zajló termikus fluktuációk során megváltozhatna a domének mágnesezettségének iránya, vagy a szomszédos domének írásakor átmágnesezés történhetne és adatvesztés lépne fel. Az ilyen rendezett szerkezetű fázisok előállítása legtöbbször hőkezeléssel történik.
Munkám során nagy sűrűségű mágneses adattárolásra alkalmas Fe/Pd(/X), Co/Pt(/X) vékonyrétegek hőkezelés hatására bekövetkező szerkezetátalakulásait és az ennek során létrejövő fázisok kialakulását vizsgáltam. A vizsgálatokhoz többféle paraméterű (összetétel, rétegvastagság) bi- és trirétegeket készítettem magnetronos porlasztással, majd a mintákat viszonylag alacsony hőmérsékleten (300-500°C) vákuumban hőkezeltem. A hőkezelések után szekunder neutrálisrész tömegspektrométerrel (SNMS) feltártam a filmek mélységi profilját és röntgen diffrakcióval (XRD) meghatároztam a mintában megjelenő fázisokat. Az így kapott eredmények alapján a későbbiekben mágneses vizsgálatokat fogunk elvégezni, illetve a minták felépítése és a hőkezelés optimalizálható. A mérési eredmények alapján mindkét rendszer esetén a harmadik (X) komponens jelenlétében a mágneses szempontból szükséges L10 fázis alacsonyabb hőmérsékleten létrehozható volt. Előadásomban a kísérleti eredmények alapján a lejátszódó folyamatok értelmezésére is kitérek.

Kulcsszavak: mágneses adattárolás, vékonyréteg, rendezett fázis, mélységi profil

FOTONIKUS KRISTÁLYSZÁLAK DISZPERZIÓJÁNAK VIZSGÁLATA ÉS POLARIZÁCIÓS TENGELYEIK HELYZETÉNEK MEGHATÁROZÁSA ABLAKOLT FOURIER-TRANSZFORMÁCIÓS SPEKTRÁLIS INTERFEROMETRIÁVAL

HORVÁTH Mercédesz[1], NAGYILLÉS Bálint[1], KOVÁCS Attila Pál[1]
PhD-hallgató
[1]*Szegedi Tudományegyetem*
Kutatási terület: Fotonikus kristályszálak diszperziójának vizsgálata spektrálisan bontott interferometriával
orvathmercedesz@titan.physx.u-szeged.hu

A fotonikus kristályszálak optikai tulajdonságai mikrostrukturált szerkezetük megfelelő módosításával, bizonyos határokon belül tetszőlegesen változtatható, így az adott alkalmazási területen lehetővé válik a legkedvezőbb optikai paraméterekkel bíró fényvezetés. Azonban a gyártási folyamatok következtében eltérések jelentkezhetnek a tervezett és a gyártás során kapott szálgeometria között, amely a fotonikus szálak optikai tulajdonságait is befolyásolja. Emiatt a gyártási folyamatokat követően fontos a szálak optikai tulajdonságainak diagnosztikája, többek között a diszperziójuk mérése is.
A spektrálisan bontott interferometria egy nagypontosságú, lineáris módszer, amely alkalmas optikai elemek, így optikai szálak diszperziójának mérésére is. A spektrális interferogramok kiértékelésére több módszer is alkalmazható, melyek közül egy korábbi publikációban már igazoltuk, hogy kettősen törő optikai szálak esetében az egyik legelőnyösebb az ablakolt Fourier-transzformációs (windowed Fourier-transform, WFT) kiértékelési módszer. Amennyiben a szál gyors és lassú polarizációs tengelye mentén terjedő módus egyszerre gerjesztődik, a WFT módszerrel egyetlen spektrális interferogram felvételével megkapható a gyors és a lassú tengelyre jellemző kromatikus diszperzió, illetve a két polarizációs módus egymással való interferenciáját leíró csoportkésleltetés-különbség (differential group delay, DGD) is. Mivel a diszperzió mérés pontosságát jelentősen befolyásolja a polarizációs módusok gerjesztettségének mértéke, így a szálak polarizációs tengelyeinek helyzetét a lehető legpontosabban szükséges ismerni.
Jelen kutatásban megvizsgáltam egy kettősen törő légmagú (HC-800-02, NKT Photonics) és tömör magú (LMA-PM-5, NKT Photonics) fotonikus kristályszál diszperziós tulajdonságait ablakolt Fourier-transzformációs spektrális interferometriával. Emellett kidolgoztam egy szintén WFT alapú mérési módszert, amely alkalmas kettőstörő optikai szálak polarizációs tengelyének hullámhosszfüggő meghatározására.
Kísérleti elrendezésként egy kétutas Mach-Zehnder interferométert építettem, melynek megvilágítására egy titán:zafír oszcillátor (Femtolasers, Rainbow, központi hullámhossz: 800 nm, impulzushossz: 6 fs, FWHM = 150 nm) szolgált. Az interferométer tárgykarjába helyeztem a vizsgált mintákat, egy 89,9 cm hosszúságú HC-800-02 típusú szálat, majd egy 92,5 cm hosszúságú LMA-PM-5 típusú fotonikus szálat. Az interferométer kimenetén az interferáló nyalábok spektrumát egy nagyfelbontású spektrométerrel (Ocean Optics, HR4000, 700-900 nm, spektrális felbontás: 0,2 nm) vizsgáltam. A szálak polarizációs módusainak gerjesztését egy félhullám-lemezzel végeztem.

Kulcsszavak: fotonikus kristályszál, spektrális interferometria, diszperzió mérés, polarizáció, kettőstörés, ablakolt Fourier-transzformáció

DINAMIKUSAN HANGOLHATÓ MECHANIKAI FESZÜLTSÉG LÉTREHOZÁSA FÓKUSZÁLT LÉZERES BESUGÁRZÁSSAL ARANY NANOSZEMCSÉKRE HELYEZETT GRAFÉNBAN

PÁLINKÁS András
PhD-jelölt
Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Természettudományi Kar Fizikai Tudományok Doktori Iskola
palinkas.andras@energia.mta.hu
DR. OSVÁTH Zoltán
Tudományos főmunkatárs
Magyar Tudományod Akadémia, Energiatudományi Kutatóközpont Műszaki Fizikai és Anyagtudományi Intézet – Nanoszerkezetek Laboratórium
Kutatási terület: Szilárdtestfizika, Anyagtudomány, Nanotechnológia
osvath.zoltan@energia.mta.hu

SiO_2 felületre párologtatott néhány nanométeres vastagságú aranyfilmből lokális, lézeres hőkezeléssel 5x5 μm^2-es területeken nanoszemcséket hoztunk létre. A kialakított struktúrára, tehát a folytonos aranyfilmre, ill. a nanoszemcsékre nedves kémiai módszerrel rézre növesztett CVD-grafént transzferáltunk, úgy, hogy a grafénra hőre oldó ragasztószalagot préseltünk, majd a réz hordozót rézklorid és sósav elegyében leoldottuk. Ezután a grafént és a ragasztószalagot a mintára nyomtuk, majd 95 ^oC fok, a ragasztó oldási hőmérséklete fölé melegítetve a ragasztószalag levált és a grafén a mintára került. Kontrollként tiszta SiO_2 felületre helyezett grafént használtam. Sorozatban, egymás után több Raman-spektroszkópiai mérést végeztünk a rendszereken különböző intenzitású fókuszált lézeres besugárzással. A magas intenzitású (6mW) méréssel lokálisan fűtve a mintát vizsgálhattuk a grafén ellenállóságát a lézeres besugárzással szemben, míg az alacsony intenzitású (0,6 mW) vizsgálatokkal a mintában kialakuló dópolást és mechanikai feszültséget monitorozhattuk. Az arany nanoszemcsék pozitív, míg a grafén negatív hőtágulási együtthatóval rendelkeznek, így a hőkezelés során jelentős húzóirányú mechanikai feszültség jött létre a grafénban, ami lézerfolt továbbmozgatásával relaxálódott. Így demonstráltuk, hogy az alkalmazott lézerteljesítmény megválasztásával a grafénban lévő feszültséget dinamikusan hangolhatjuk. Megállapítottuk, hogy míg a SiO_2 hordozón lévő grafénban a lézeres besugárzás roncsolódást és jelentős p-dópolást okozott, addig az arany nanoszemcsékkel alátámasztott grafénben nem történt irreverzíbilis változás. Az irodalomban eddig csak a standard SiO_2 hordozón vizsgálták a grafén tűrőképességét, ugyanakkor rámutattam, hogy az alátámasztó hordozó és valószínűsíthetően az azon kialakuló vízfilm ezt jelentősen befolyásolhatja. A minták struktúráját mind a hőkezelések előtt, mind a hőkezelések után atomerő mikroszkópiával vizsgáltuk. Az arany réteg elektrosztatikus dópoló hatását pásztázó alagútmikroszkópiával és spektroszkópiával vizsgáltuk. A grafénnal fedett arany nanoszemcsékből készíthető, a felület-erősített Raman-jelenséget kihasználó eszközök kecsegtető lehetőséget jelentenek akár az egyedi molekulákra is érzékeny szenzorok területén. Ezek tervezésekor figyelembe kell venni, hogy az alkalmazott lézer intenzitása megfelelő legyen, azaz ne veszélyeztessük a rendszer stabilitását, ugyanakkor kellően nagy jel-zaj arányt érhessünk el. Továbbá figyelembe kell venni a hőmérséklet hatására lejátszódó egyéb folyamatokat, mint az esetleges felületi kristályosodás vagy oxidáció. A bemutatott eredmények ilyen típusú szenzorok tervezéséhez nyújthatnak alapot, ill. segíthetnek megérteni a grafén lézeres besugárzással szembeni ellenállását befolyásoló tényezőket.

Kulcsszavak: grafén, nanorészecske, hibrid nanoszerkezet, Raman-spektroszkópia, Atomerő mikroszkópia

FÖLDTUDOMÁNYI SZEKCIÓ

„IDEGEN NYELV" KÉPZÉSEK KÁRPÁTALJÁN

BENEDEK Viktória
PhD-hallgató
Debreceni Egyetem, Földtudományok Doktori Iskola
viktoriabenedek1@gmail.com

Ukrajnában napirendi ponttá vált a nemzeti kisebbségek államnyelvismeretének és használatának szigorítása. A nemzetiségi nyelveket beszélők ragaszkodnak a saját nyelvükhöz, identitásukhoz, de alkalmazkodniuk kell az államalkotó nemzethez is. Az őshonos népeknek tekintett orosz és a krími tatár nemzetiségek képeznek kivételt. Kárpátalján keresik az alku tárgyát képezhető kiskapukat, amelyekkel megőrizhetővé válhatna a kisebbségi nyelveket beszélők sokasága.
A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola égisze alatt 2002 óta indulnak nyelvi képzések. Az éppen aktuális igényeknek megfelelően angol, német, francia, ukrán, orosz, magyar nyelvű képzések színesítik a nyelvi repertoárt, különböző szinteken.
A kárpátaljai lakosság körében egyre nagyobb népszerűségnek örvend a magyar nyelv, mint idegen nyelv. Elsősorban a Kárpátalján élő ukránok, magyar felmenőkkel rendelkező szórvány vidékeken élő, már magyarul alig értő lakosság, de a hágón túl élők körében is van igény a magyar nyelv elsajátítására. Nem hiába, hiszen ezzel könnyebben el tudnak helyezkedni az ukrán munkavállalók Magyarországon is.
Napjainkban azonban, Kárpátalja szerte terjed az ukrán nyelv, mint idegen nyelv oktatása is, a kárpátaljai magyarság körében. Bár hiányos az államnyelv ismeretük, készek azt megfelelő módszertannal és tanárokkal elsajátítani.
Ahhoz, hogy Ukrajnában boldogulni tudjanak a kisebbségek is, fontos, hogy kellőképpen ismerjék az államalkotó nemzet nyelvét. A jövőbeni tervezetek, előreláthatólag, nem bízzák a véletlenre az otthon dolgozni kívánó lakosság nyelvismeretét. Drasztikus lépésekkel igyekeznek bevezetni szankcióikat.
De lehetséges-e úgy alkalmazkodni az új körülményekhez a nemzetiségeknek, hogy nem szenved csorbát az eddigi életútjuk, öntudatuk, szülőföldhöz való ragaszkodásuk? Vagy netán ők is megelégelik az ellehetetlenítési törekvéseket, és kedvet kapnak egy csatlakozásra a migrációs mozgalomba? Meg lehet állítani a folyamatot, vagy jelentősen tovább csökken a kárpátaljai magyarok száma?

Kulcsszavak: Kárpátalja, magyarok, külföld, nyelvek, peregrinusz

LATIN-AMERICA AND EUROPE – TRADE RELATIONS IN THE 21ST CENTURY

BIHARI Katalin
PhD-hallgató
Pécsi Tudományegyetem, Földtudományok Doktori Iskola
Kutatási terület: Latin-Amerika és az Európai Unió kapcsolatai
kati_bihari@yahoo.com

The present paper gives an overview of the economic and trade relations between Latin-America and the European Union in the first two decades of the 21st century. I intend focus primarily on the foreign trade relations and the flow of investments between the two regions.
I will also examine the cooperation between the European Union and MERCOSUR (Common Market of the South), with special emphasis on the comprehensive free trade negotiations started in 1996. It is important to note that MERCOSUR is the most significant regional integration among the partners of the EU, and their cooperation can be regarded as the first classic example of interregionalism.
The potential advantages of a mutually beneficial EU-MERCOSUR agreement would result in the dismantling of several market protection measures that will enable European exporters to access the Mercosur countries' markets more efficiently. At the same time, agricultural exports are expected to rise from Mercosur countries, that will most certainly impact the sensitive EU agricultural sector.
The Latin-American and Caribbean region has gone through a notable economic and social development, partly due to globalisation and partly due to market liberalisation that had been implemented in order to criteria required in order to access to the World Trade Organisation (WTO). The WTO accession also contributed to the strengthening of the integration of the region in global economy.
Parallel with the development of the region, the European Union has also recognised the considerable potentials inherent in the relations underlying with the Latin-American and Caribbean countries, partly as an investment target and partly as a 500-member consumer market.
In addition to the outlining the economic interests of the parties, I intend to analyise the role of foreign policy and geopolitics in the shaping of the EU-Latin-America relations.

Keywords: trade relations, free trade agreement, MERCOSUR, Latin-America and the Caribbean, European Union

NEW CHAPTER IN THE RELATIONS BETWEEN BRAZIL AND HUNGARY

BIHARI Katalin
PhD-hallgató
Pécsi Tudományegyetem, Földtudományok Doktori Iskola
Kutatási terület: Latin-Amerika és az Európai Unió kapcsolatai
kati_bihari@yahoo.com

The paper gives an overview of the political and economic relations between Brazil and Hungary, with special emphasis on the trends after the Opening to the South Strategy of the Government of Hungary was launched in 2015. The strategy focuses mainly on the strengthening of the Latin American and African relations. With the recent election of the new Brazilian President, Jair Bolsonaro, a new chapter can be expected in the bilateral relations due to the similar political ideology of the two governments.
Brazil is the fifth largest country in the world, with the fifth largest population. It is undoubtedly a major player in emerging markets, as an active member of the G20 Grop and as a BRICS state, it is widely regarded as an important regional power and a major global player. The country is rich in natural resources and minerals and has considerable land for cultivation, which greatly contributes to its strength in agriculture and the country being an important producer of raw materials.
The grave economic and political crisis in Brazil experienced between 2013 and 2016 had a fairly negative impact on the bilateral relations with several partners, including Hungary. However, the new Brazilian government that took office in January 2019 is apparently seeking new allies and partners, therefore, the relations with Hungary are being re-evaluated. For Hungary, Brazil is the 2nd biggest export market in the Latin-American region after Mexico. Although the large distance between the two countries poses a barrier to the increase of bilateral trade relations, there is still room for improvement.
In addition to economic cooperation, the study highlights other areas that can contribute to the strengthening of the overall bilateral relations between Hungary and Brazil, such as culture, scientific cooperation and education as well.

Keywords: Brazil, Hungary, trade, economic cooperation, Opening to the South

IMPROVED CLUSTER ANALYSIS FOR WELL-LOGGING EVALUATION

Bence Ádám BRAUN
PhD-student
University of Miskolc, Department of Geophysics
Research area: Well-logging and formation evaluation
braunbence000@gmail.com

The exploration and production of fossil fuels are performed with ever increasing intensity all over the world to supply greater regions with energy. In this study, a novel multivariate statistical approach, a non-hierarchical *k*-means-type cluster analysis is presented for the advanced evaluation and interpretation of well-log data measured in a coal deposit. For the estimation of the optimal cluster number, Sum of the Squared Error (SSE) is calculated, which measures the standardized distance of the objects to their nearest centroids.
The non-hierarchical *k*-means cluster analysis is improved by the Most Frequent Value method, which is able to provide added petrophysical information and a robust solution in course of the investigation of geologically complex reservoirs and deposits. The simple presence of a greater coal seam does not mean the uniform quality of it. Some intervals could be clayey or silty; the exact determination of reserve is a crucial task for the mining industry.
The traditional clustering procedure is based on the use of Euclidean distance (E-CA) for grouping the objects of multivariate observations into different clusters. In order to classify the given dataset, the Most Frequent Value method as a robust statistical estimator is integrated with the *k*-means clustering algorithm (MFV-CA). The Cauchy-Steiner weights derived from the Most Frequent Value procedure is used to measure the weighted distance between the objects, which improves the performance of cluster analysis compared to the classical E-CA. By choosing a distance metric using the Steiner-weights, one can exclude the harmful effect of instrumental errors or background noises and make the results of cluster analysis more reliable. The feasibility of the MFV-CA method is tested using wireline logs and mud-log data. In addition to the case study, a test using the same, but noisy logs also confirms, that the MFV-based cluster analysis is able to distinguish the lithological units more effectively and provide additional content to standard well log analysis.
Another advantage of the suggested method is that the preset of weighting coefficients is automatically defined for any dataset during the iteration process. In the future, by the multi-well application of MFV-CA method, a quick and semi-automated 2D or 3D evaluation of any kind of formations would be performed.

Keywords: cluster analysis, well-log, coal, MFV

KÖZÉPSŐ MIOCÉN AGYAGOK ŐSLÉNYTANI ÉS KŐZETTANI VIZSGÁLATA A DERECSKEI-ÁROK D-DK-I RÉSZÉN ÉS AZ EDDIGI EREDMÉNYEK JELENTŐSÉGE AZ ŐSKÖRNYEZETI TÉRKÉPEZÉSBEN

BULÁTKÓ Kornél[1], BÁRÁNY Ágnes[2], JUHÁSZ Györgyi[3], KRISTÁLY Ferenc[4], MÓRICZ Ferenc[5], ORBÁN Richárd[6], SZUROMINÉ KORECZ Andrea, VELLEDITS Felicitász[8]

[1]PhD hallgató, [2]Senior geofizikus, [3]Projektvezető, Senior geológus, [4]Tudományos főmunkatárs, [5]Egyetemi tanársegéd, [6]Senior geológus, [7]Senior paleontológus, Geológus [8]Egyetemi docens

[1,4,5,8]Miskolci Egyetem, Műszaki Földtudományi Kar, Ásványtani és Földtani Intézet

[2,3,6,7]MOL Nyrt.

Kutatási terület: [1,3,8]szedimetológia, [8]karbonát szedimentológia [3,8]kőolajföldtan, [1,3,4,5,6,8]kőzettan, [7]őslénytan, [7]foraminifera [6]szerves kőzettan, [4,5,6]geokémia, [4,5]ásványtan, [4]agyagásványtan, [1,3,4,5,6,7,8]geológia, [2]geofizika, [2]szeizmika, [1,2,3,8]karotázs

[1]kornel.bulatko@gmail.com, [2]ABarany@mol.hu, [3]GyoJuhasz@mol.hu, [4]askkf@gold.uni-miskolc.hu, [5]moriczferi@gmail.com, [6]ROrban@mol.hu, [7]KAszuro@mol.hu, [8]foldfeli@uni-miskolc.hu

A térképezési terület a Derecskei-ároktól D-DK-re helyezkedik el, amelynek belső részén egy kisebb árokszerkezet alakult ki az alsó-középső miocén folyamán. A terület aljzatát idős palezóos metamorf kőzetek alkotják (csillámpala, gneisz, amfibolit), amelyre közvetlenül települ a változatos miocén szárazföldi-folyóvízi (vöröshomokkő, vörös kavicsos homokkő, vörös aleurolit-agyag) és tengeri üledékes kőzetek (homokkő, kavicsos homokkő, lithothamniumos mészkő, agyagmárga, márga, konglomerátum, aleurolit), ill. piroklasztikus kőzetek (riolittufa, tufit) is megjelennek a tengeri, folyóvízi és szárazföldi üledékes kőzetekből álló rétegsorban. A miocén rétegsor felett pannon tengeri (homokő, agyagmárga, márga, mészmárga, aleurolit) és pleisztocén folyóvízi (homokkő, kavicsos homokkő, aleurolit, agyag) üledékes kőzetek következnek.

A miocén üledékes rétegsor vastagsága a területen belül 80-700 m között változik, ill. egyes fúrások még 700 méter után sem érték el a paleozóos aljzatot. A rétegsorban csak a felső 50-80 méteres szakaszból rendelkeztünk régi koradatokkal (bádeni, középső-miocén), amelyek nem pontosak, ill. a magfúrások kőzetanyagai sem lettek teljes hosszában kőzettanilag megvizsgálva. Az új őslénytani (foraminifera vizsgálat, nanoplakton vizsgálat) adatokkal kiegészítve egy új őskörnyezeti modell került felépítésre, amelyben az agyagoknak fontos szerepük volt, ugyanis a koradatok többségét agyagokból tudtuk kinyerni a vizsgálatok során. Az őslénytani vizsgálatokkal együtt újra dokumentálásra kerültek a magfúrások kőzetanyagai (magfotók és vékonycsiszolatok), ill. új röntgen (XRD) vizsgálati adatok is rendelkezésre állnak az eddig nem vizsgált szakaszokból. A kőzettani és őslénytani adatokat beillesztettük a szeizmikus (2D) és karotázsszelvényekből létrehozott őskörnyezeti modellbe, ill. a megfelelő szakaszokon módosítottuk a korábbi modellt. A modellen belül lehetőség nyílt pontosítani a bádeni-szarmata határt és az üledékképződési környezetekkel együtt a rétegtani egységek térbeli lehatárolását.

Kulcsszavak: őskörnyezet, bádeni, középső-miocén, agyag, üledékes kőzetek

RELATÍV PÁRATARTALOM KLIMATIKUS VÁLTOZÁSA MAGYARORSZÁGON

CSÉPLŐ Anikó
PhD-hallgató
Pécsi Tudományegyetem Természettudományi Kar Földtudományok Doktori Iskola
Kutatási terület: A felszín és a felszínközeli határréteg szerepe a ködképződésben
acseplo@gamma.ttk.pte.hu

Földünk éghajlatváltozásának mértéke a múlt század utolsó évtizedeitől kezdve mérhetővé vált. Legkönnyebben kimutatható változás a léghőmérséklet emelkedésében mutatkozik. A magasabb hőmérsékletű levegő nagyobb mennyiségű vízgőz befogadására képes, a Clausius-Clayperon egyenlet alapján a léghőmérséklet 1ºK-kal történő emelkedése 7%-os telítési vízgőztartalom növekedést eredményezhet. A vízgőz mennyiségének exponenciális növekedése számos légköri folyamat megváltozását eredményezheti, ugyanis a vízgőz a halmazállapot változása során felszabaduló látens hőnek köszönhetően a légköri dinamikus folyamatok egyik irányítója. Továbbá a vízgőz légköri jelenléte a Föld sugárzás egyenlegét is befolyásolja a felhők sugárzási tulajdonságain keresztül, valamint mivel jelentős üvegházhatású gáz, így a Föld energia háztartásában is meghatározó szerepet tölt be. Kutatásunk során 8 magyarországi szinoptikus meteorológiai állomásra vonatkozó léghőmérséklet és nedvességtartalom hosszú-távú mérési adatsorokat vizsgáltunk évszakos felosztással. Minimum- és átlaghőmérséklet adatsoraink eredménye alapján elmondható, hogy a téli, tavaszi és nyári időszakok során a vizsgált állomások mindegyikén hőmérséklet növekedés tapasztalható a vizsgált periódusban, az őszi évszak esetén találtunk nem egyértelmű tendenciákat. A légköri nedvességtartalom elemzését a relatív- és abszolút nedvességtartalom vizsgálatán keresztül végeztük el. Eredményeink alapján a relatív nedvességtartalom csökkenése mellett az abszolút nedvességtartalom növekedése látható. A növekvő léghőmérséklettel jellemezhető téli, tavaszi és nyári időszakok során csökkenő relatív nedvességtartalom, de növekvő abszolút vízgőztartalom tendenciát láthatunk. Az őszi évszak esetében – a léghőmérséklethez hasonlóan – nem tudunk egyértelmű, minden állomásra vonatkozó trendet megállapítani. Évszakos vizsgálat során megállapítható, hogy a legkisebb mértékű eltérések minden vizsgált változóra az őszi évszakban jellemzőek, a legnagyobb relatív nedvességtartalom csökkenés tavasszal alakult ki, a nyári évszakban észlelhetőek a legnagyobb változások mind a léghőmérséklet, mind az abszolút nedvességtartalmat tekintve.

Kulcsszavak: éghajlatváltozás, relatív páratartalom, léghőmérséklet

TOKAJ-HEGYALJA ZSIDÓ TURIZMUSÁNAK FOGADÓKÉPESSÉGÉT BEFOLYÁSOLÓ FEJLESZTÉSEK ÉS NEGATÍV HATÁSOK

DROTÁR Nikolett
PhD-hallgató
Debreceni Egyetem, Földtudományok Doktori Iskola
Kutatás terület: Tokaj- Hegyalja turisztikai fejlesztése, és a fejlesztés gazdasági, társadalmi hatása
drotar.nikolett0411@gmail.com

Tokaj-Hegyalján a XVII-XIX. században jelentős számú zsidó közösség élt. A Hegyalján maradt zsidó értékek és emlékek a csodarabbi sírok a zsinagógák, zsidó temetők a második világháború után folyamatosan pusztultak. Az Európai Unió állásfoglalását követően megindult Európában a zsidó értékek megőrzését célzó program, amelyhez hazánk is csatlakozott. Hegyalján a zsidó értékek megóvása a 2004-es évtől kezdődött. Felújították a zsinagógák egy részét, az imaházakat, a zsidó temetők síremlékeit, a csodarabbi sírokat és a temetők környezetét. Az elmúlt két tervezési ciklus időszakában a fejlesztések során, Mádon olyan beruházásokat hajtottak végre, amelyek a zsidó turisták komplex kiszolgálását tették lehetővé. A hegyaljai települések zsidó temetőinek sírkő adatait, számítógépes applikációban rögzítették, melyben a megadott GPS koordináták alapján a honvágy turizmus résztvevői számára könnyítették meg a keresést. A tematikus turistautak mintájára létrehozták a „Csodarabbik útját", mely a zsidó értékeket fűzi fel, felkeresve a négy csodarabbi sírt. A tematikus útvonalon résztvevő turisták számára a zsidó értékek megtekintése mellett, zarándokszállást, és speciális programokat is kínálnak. (Mádi Zsidó Napok) A fejlesztések megteremtették az épített és kulturális értékek megújulását, azokat a szolgáltatásokat, amelyeknek köszönhetően a zsidó turizmus mindhárom területén jelentősen nőtt a turisták száma. Évente 12.000-20.000 zsidó turista érkezik Hegyaljára, a csodarabbik halálának évfordulóját ünnepelni. A világ minden tájáról jönnek, ahol haszid zsidók élnek. Az év többi időszakában Sabbatok ünneplésére is érkeznek turisták és az üzletemberek is folyamatosan keresik fel a csodarabbi sírokat. Ugyancsak folyamatos turistaforgalmat generál a honvágy turizmus, amit elősegített a sírkövekről készített applikáció. A zsidó érkezések fogadási feltételeinek kiszolgálásában jelentkeztek anomáliák az elmúlt három évben. A turisták utaztatását, étkeztetését, és elszállásolását fővárosi központból végzik. Kóser étterem, hiányában az étkezéshez szükséges kóser alapanyagokat Budapestről és külföldről szerzik be. Egy-egy jorcájt (csodarabbi halálévforduló) alkalmával a szálláshelyek Miskolctól Sátoraljaújhelyig telitetté válnak. Ezeken a napokon jelentős szálláshiány tapasztalható. A Sabbatok ünneplésére érkező zsidóság igényeit a települések szálláshelyei biztosítani tudják. A kutatás arra irányul, hogy hogyan oldható meg a nagy létszámú turistaérkezés szállásigénye. Az elmúlt két évben, amerikai és izraeli zsidók ingatlanfelvásárlásokba kezdtek elsősorban a csodarabbi sírok településein. Bodrogkeresztúrban 31 ingatlant vásároltak, melyeket szálláshelyként működtetnek. Az ingatlanvásárlások, a lakásárak indokolatlan megemelkedéséhez vezettek. Egy-egy Bodrogkeresztúri ingatlanért akár 40-50 millió forintot is fizettek. A további fejlesztések feltételeként a kialakult társadalmi feszültségeket oldani kell, és a helyi önkormányzatokkal és a helyi lakossággal egyetértésben lehet megoldani a szálláshelyfejlesztéseket. A zsidó turisták utaztatásában, étkeztetésében, is további fejlesztésekre lenne szükség, hiszen a központosított szervezés kevés lehetőséget biztosít a helyi vállalkozók részére. A zsidó turizmus jelentős mértékű vendégforgalmat generál, de nagyobb figyelmet kell fordítani a fenntartható fejlesztésre.

Kulcsszavak: turizmus, Tokaj- Hegyalja, zsidó értékek

KÁRPÁTALJA TURIZMUSA, KÜLÖNÖS TEKINTETTEL VISKRE

IZING Máté Antal
Hallgató
Szegedi Tudományegyetem, Gazdaság- és Társadalomföldrajz Tanszék
Kutatási terület: Kárpátalja, migráció, turizmus, rurális turizmus
izing.mate@gmail.com

Kárpátalja napjainkban a Kárpát-medence egyik legnagyobb társadalmi, gazdasági és politikai nehézségeivel küzdő térsége. A gazdasági kilátástalanság, a magas szintű munkanélküliség, az ukrán-orosz konfliktus okozta bizonytalanság egyaránt hozzájárul a magas elvándorlási rátához, mely Kárpátalja megyében kimagasló arányokat mutat a kárpát-medencei NUTS 3-as területi egységek közül.
A turizmus a gazdaság olyan ágazata lehet, mely hosszútávon képes hatni a szülőföldön való boldogulásért. Kárpátalja népszerű idegenforgalmi típusa a falusi turizmus, mely a térség magyarlakta részén a rendszerváltás után alakult ki, főként hazánk vendégkörét megcélozva. Pályamunkámban be kívánom mutatni Kárpátalja idegenforgalmi helyzetét, nagy figyelmet fordítva a térség magyar nyelvterületén található falusi turizmusának, különös tekintettel Viskre.
Annak érdekében, hogy mindezt összetett, több oldalról megvilágított módon tegyem, a szakirodalom feldolgozásán túl elsőként interjúkat készítettem a viski turizmusszervezővel, vendégházak tulajdonosaival, helyi idegenvezetővel és a KMKSZ viski alapszervezetének elnökével. A kutatás második egységét 2017-2018-ban készült kérdőíves felmérés adja. Az 509 adatközlő Visken legalább egy éjszakát eltöltött, 18. életévüket betöltő személyek, kik személyes jelenlétemben, anonim módon töltötték ki a kérdőíveket.
Az interjúk legfontosabb konzekvenciája, hogy szélesebb körű együttműködés szükséges a (helyi) döntéshozók és a turizmusban dolgozók között. A falusi turizmusban dolgozók többsége nyugdíjas. Fontos lenne, hogy a fiatalok számára is vonzó tevékenységgé váljon e jövedelemkiegészítő lehetőség.
A vendégkört illetően megszűnni látszik a budapesti, Pest- és Győr-Moson-Sopron megye privilégiuma, A vendégek korszerkezete ma erőteljesen elöregedő, a fiatalok számára kevésbé vonzó. Kiemelt célkitűzésként kell kezelni, hogy fiatalok, baráti vagy családi társaságok számára vonzó turisztikai attrakciókkal rendelkezzen a falusi turizmus. A szolgáltatásokat illető értékelések kapcsán jelentős különbségek figyelhetők meg az egyéni és szervezett úton érkező vendégek között. Felmértem továbbá a szükséges háttérváltozók figyelembevételével az általános trendeket, sajátosságokat.
Az alacsony szinten értékelt szolgáltatások kijelölésével meghatározhatók azok területek, melyek javításával a jövőben tovább javítható a viski falusi turizmus által nyújtott szolgáltatások minősége, melyhez reményeim szerint kutatásommal hozzájárulhatok.

Kulcsszavak: Kárpátalja, turizmus, falusi turizmus

FÖLDIGILISZTA BIOSZFEROIDOK C-14 VIZSGÁLATA, A TALAJKOR MÉRÉS MÓDSZERFEJLESZTÉSÉHEZ

KERTÉSZ Gréta Titanilla[1]*, BURÓ Botond[1], GERGELY Virág[2], MOLNÁR Mihály[1]
Tudományos segédmunkatárs
[1]Magyar Tudományos Akadémia Atommagkutató Intézete, Izotóp Klimatológiai és Környezetkutató Központ
[2] Debreceni Egyetem, Természettudományi és Technológiai Kar, Ásvány- és Földtani Tanszék
Kutatási terület: talajok/paleotalajok, negyedidőszaki üledékek illetve a benne lévő datálható anyagok radiokarbonos vizsgálata
kertesz.titanilla@atomki.mta.hu

A másodlagos karbonátok vizsgálatának jelentős szerepe van a természettudományos vizsgálatokban, ugyanis részletes információkkal láthatnak el bennünket az egykori őskörnyezeti viszonyokról. Segítségükkel nemcsak a korábbi éghajlat ariditására vagy humiditására lehet következtetni, de a kilúgozási folyamatok kiterjedésére és intenzitására is. Ezek közé tartoznak a felületi és a felület alatti bevonatok, a meszesedett gyökérsejtek, a tűs rostos kalcitok és a földigiliszta bioszferoidok.
A radiokarbon kormeghatározási módszer jól alkalmazható rövid élet idejű szerves anyagokra, azonban a talaj nem egynemű és nem is egy korú szerves anyagok alkotják, így a „talajkor" értelmezése egy igen összetett feladattá válik. Különböző irányzatok léteznek a C-14 módszerrel történő talajkorolásra (összes szerves szénből, vagy csak bizonyos frakciók szenének mérése, illetve talán a legismertebb és leggyakrabban használt anyagok a makrofosszíliák mint pl. faszén, fa/növényi maradvány, vagy csiga/kagyló korolása). Makrofosszíliák korolásakor a C-14 módszer valós kort ad, ám jól konzerválódott, megfelelő minőségű és mennyiségű makrofosszília maradványt találni egy adott mintában gyakran nem lehetséges. Az összes szén/vagy egyéb szénfrakció C-14 korok esetében a „reservoir hatás" korrekciója okozhat nehezen megoldható feladatot. Felvetődik a „másodlagos karbonátok" lehetséges alkalmazása, azonban ezek használatát is számos nehézség kíséri a C-14 korolás mentén, hiszen széntartalmuk nem mindig marad érintetlen az idők során, illetve képződésük körülményei sokszor olyanok, hogy nem csak a formálódáskor építhetnek be biogén szenet.
Azonban található "egy másodlagos karbonát" a földigiliszta bioszferoid. Ez egy ígéretes, perspektivikus irány lehet, az általuk kiválasztott $CaCO_3$ tartalmú bioszferoidok vizsgálata, mivel a giliszták jellemzően friss, biológiai szénnel táplálkoznak és abból választják ki a karbonátos granulákat. A bioszferoidok radiokarbonos vizsgálatát csak az AMS módszer teszi lehetővé, hiszen ezek 0,5-2,0 mm átmérőjű kis kalcit golyók, melyek össztömege általában kisebb, mint 1-2 mg/db.
Az előadás során bemutatom az első hazai kísérletsorozatot az MTA Atomki HEKAL AMS laborjában, melyben kidolgoztuk a granulák mintaelőkészítési technikáját, azt nemzetközi standard anyagokon ellenőriztük, majd néhány természetes talajmintából kinyert granula mintán bemutatom annak alkalmazhatóságát.

Kulcsszavak: földigiliszta, bioszferoid, talaj, radiokarbon, korolás

A kutatást az Európai Unió és Magyarország támogatta az Európai Regionális Fejlesztési Alap társfinanszírozásában a GINOP-2.3.2.-15-2016-00009 azonosítószámú 'IKER' pályázatban.

A HATÁR, AMI SZÉTVÁLASZT? – HATÁRON ÁTNYÚLÓ EGYÜTTMŰKÖDÉSEK A KÁRPÁTALJAI MAGYAROK SZEMSZÖGÉBŐL

LINC Annamária
PhD-hallgató
Eötvös Loránd Tudományegyetem, Földtudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: határmentiség, turizmusföldrajz
Lincannamary@gmail.com

Az „Európa határok nélkül” koncepció lokális, empirikus kivitelezése a napjaink Európájában a regionalizmus térhódításának egyik jelensége. E folyamatban kitüntetett szerepet kap a határ menti régióknak az egymásra találása, illetve ennek támogatása. A határon átnyúló együttműködések a határ menti területek gazdasági különbségeinek kiegyenlítését célozzák. Ezen kooperációk az Európai Unió integrációjában az új lehetőségek keresése révén születtek meg, amely egyben a térségek határ menti szerepének és magának a határnak a változását is okozták.
Kutatásunk célterületének az Európai Unió egyik külső határszakaszának, a magyar-ukrán államhatár menti – Szabolcs-Szatmár-Bereg megye és Kárpátalja – térségét választottuk. A határ két oldalán lévő terület több száz éven át egy állam részeként funkcionált, ám a határ átalakítások és így a területek egymástól való elszeparálása révén gazdasági-társadalmi egyenlőtlenségek megszilárdultak, illetve nőttek e két területen. A sok évtizeden át tartó teljes elkülönítés után, a 20. sz. végén a határ két oldalán lakó azonos kulturális gyökerekkel rendelkező két csoport újra kapcsolatot alakíthatott ki egymással. E kapcsolatok eleinte csupán a közös kulturális értékekre, életre épültek. Majd Magyarország Európai Uniós csatlakozása révén mára már lehetőség nyílt az együttműködéseknek egy magasabb szintre lépésére, amely már biztosítja az kooperációk típusának bővítését az élet számos területén, s így a határ menti területek életminőségbeli javításának lehetőségét is.
Kutatásunkban előtérbe kerül az együttműködések hátterének, jellegének és minőségének a vizsgálata. E határ menti régiók általános földrajzi kontextusának leírása mellett a működő programokat elősegítő és akadályozó tényezőinek feltárása is megvalósulhat. Emellett megvizsgáljuk, hogy a határ két oldalán lévő területen élő népesség kulturális homogenitása, hasonló identitása mennyire befolyásolja a határon átívelő kooperációkat. Mindehhez primer és szekunder kutatást használunk, amely alapján elmondható, hogy ezen együttműködések a kárpátaljai magyarok megmaradását célozza a helyi gazdasági tevékenységeiknek a segítése, növekedése révén.

Kulcsszavak: határ, határ menti terület, határon átnyúló együttműködés gazdaságfejlesztés

KISKAPACITÁSÚ VÍZERŐMŰVEK MAGYARORSZÁGON

LOVÁSZ Csaba Máté-UHLJÁR Péter
MSc-hallgató
Eötvös Loránd Tudományegyetem, Természettudományi Kar, Környezet- és Tájföldrajzi Tanszék
Kutatási terület: megújuló energiaforrások, energetika
lovasz.csaba.mate@gmail.com, uhljar.peter.hu@gmail.com

A természetvédelmi és fenntarthatósági szempontokra épülő energetikai hálózatok jellege a megújuló energiaforrások rendszerbe állítása. Magyarországon a naperőművek építése előtérbe került. Eközben a szélkerekek üzembe állítása a szigorú szabályozások miatt stagnál, illetve azok beépített összteljesítményének visszaszorulása várható az elavulás miatt. Ezenkívül a geotermiára és a biomasszára alapuló energiatermelést kell megemlítenünk a fenntartható jelleg alatt (utóbbi jelen pillanatban a legjelentősebb a megújulók között). Talán feltűnő, hogy a felsorolásból a vízerő-hasznosítás hiányzik. Ennek alapvetően két oka van: egyrészt Magyarország víztestei jellemzően alacsony esésmagasságúak, így a kisebb vízfolyásokon az erőművek építése általában nem éri meg sem gazdasági, sem természetvédelmi szempontból. Mindamellett a nagyobb vízhozamú folyókon – például a Dunán – jelentős potenciálok kiaknázatlanok. Ez a lehetőség azonban a Bős-Nagymaros Vízlépcsőrendszer körüli, évtizedek óta fennálló viták miatt úgymond 'tiltott' kategóriába sorolandó. Másként kifejezve – vélhetően az igen nagy politikai kockázat miatt – a következő években nem várható társadalmi párbeszéd kezdeményezése sem.
Joggal merül fel a kérdés, hogy ezek után mi indokolja a dolgozat témaválasztását. Jelen kutatással nem egy, a vízenergiatermelésre alapuló energetikai forgatókönyv beharangozása a célunk, hanem a jelenleg marginálisan kezelt, összességében 15-20 MW összteljesítményt kitevő kiskapacitású vagy törpe vízerőművek mérnöki, gazdasági és nem utolsó sorban természetvédelmi szempontból indokolt bővítési lehetőségeinek számbavétele. Ezzel összhangban fogalmaztuk meg a dolgozat hipotézisét, miszerint a következő években az adottságok lehetővé teszik a jelentős fejlesztést (100 MW-os nagyságrend) egyrészt fenntartható keretek, másrészt a 0-5 MW méretig terjedő erőműkategóriák között.

Kulcsszavak: energiahálózat, decentralizáció, vízerőmű, kiskapacitás, megújuló

AZ ISZLÁM ÁLLAM TÖRÖKORSZÁGI TEVÉKENYSÉGE

MÁLNÁSSY András
PhD-hallgató
Pécsi Tudományegyetem, Földtudományok Doktori Iskola
Kutatási terület: Törökország geopolitikai irányváltásai a 21. század elején
malnassy.andras@gmail.com

Törökország vonatkozásában, ha korábban a terrorizmusról beszéltünk sokáig azt a kurd szeparatisták, elsősorban a Kurdisztáni Munkáspárt (PKK) szemszögéből lehetett vizsgálni. Az elmúlt években azonban egy új fenyegetés jelent meg, elsősorban a szíriai polgárháború következményeként. Az egyik legnagyobb biztonságpolitikai kihívás, mellyel Törökország szembenéz a Szíriában és Irakban harcoló dzsihadista csoportokhoz köthető. 2015 júliusában a török hatóságok nagyszabású terrorellenes műveletekbe kezdtek, melyek az ország területén tevékenykedő iszlamista és dzsihdista hálózatok ellen is irányultak. Mindezek mellett 2016 augusztusában Törökország katonai offenzívát indított Szíria északi részén az Iszlám Állam visszaszorítása és a török-szír határ megtisztítása érdekében. A terrorellenes háború keretében a kormányzat megkezdte a szír határ mentén egy három méter magas betonfal építését, amely részben az Iszlám Állam, részben pedig a PKK katonáinak bejutását hivatott megakadályozni. 2015 nyarától Ankara terrorellenes műveleteire reagálva az Iszlám Állam számos terrorcselekményt hajtott végre az ország területén. Ezek a támadások közvetlenül a török kormányzat és a társadalom ellen irányultak. Az elmúlt években megsokasodtak továbbá a terrorszervezethez köthető házkutatások, letartóztatások az ország egész területén, elsősorban a nagyobb városokban. Mindezek mellett a dzsihadista csoport több, magas rangú vezetőjét is Törökországban sikerült elfogni, letartóztatni, amelyek ugyancsak a terrorszervezet aktivitására, az országban való jelenlétére utalhatnak. A kis-ázsiai ország válaszút elé érkezett. Feltehetjük ugyanis a kérdést, hogy vajon Törökország képes-e megfékezni a szíriai polgárháborúra visszavezethető, az ország stabilitására veszélyt jelentő, a terrorizmushoz köthető fenyegetéseket?

Kulcsszavak: Iszlám Állam, Törökország, terrorizmus, regionális kihívások, biztonság
JEL kódok: F500, F510, F520

BARÁT VAGY ELLENSÉG? – A TÖRÖK-IZRAELI POLITIKAI EGYÜTTMŰKÖDÉS LEHETŐSÉGEI

MÁLNÁSSY András
PhD-hallgató
Pécsi Tudományegyetem, Földtudományok Doktori Iskola
Kutatási terület: Törökország geopolitikai irányváltásai a 21. század elején
malnassy.andras@gmail.com

Törökország és Izrael politikai kapcsolatát az elmúlt évtizedekben a hullámvölgyek, adott korszakokban azonban az együttműködés jellemezte. A kapcsolat ciklikusságát sok esetben kevésbé a közös értékek, sokkal inkább az érdekek befolyásolták. Az Igazság és Fejlődés Párt (AKP) kormányra kerülésével, annak regionális ambíciói magában hordozta az Izraellel ápolt szoros kapcsolat leépítését és a viszony átértékelését. Ugyanakkor a jelenlegi körülmények, az ellenséges szomszédos államokkal körbevett Törökország számára Izrael fontos szövetséges lehet a jövőben. A „*zéró probléma a szomszédokkal*" külpolitikai stratégia kudarca 2015-re nyilvánvalóvá vált, Törökország szembekerült déli arab szomszédai mellett Iránnal és Oroszországgal is. Ez a fejlemény szükségessé tette a nyugati szövetségi rendszer felé fordulást, mely során Izrael szerepe újra felértékelődött a török külpolitikai stratégiában. A 2016. június 26-án bejelentett kiegyezési megállapodás kompromisszumot jelentett mindkét állam kormányzata szempontjából. A kilencvenes években és a kétezres évek első évtizedében tapasztalható intenzív együttműködés azonban egyhamar nem fog visszatérni, a két állam külpolitikai gondolkodásában továbbra is számos eltérő tényező található, amelyek befolyásolják a jövőbeni kapcsolatok alakulását. Ezt egészíti ki a komoly nézeteltérést jelentő szíriai és iraki kérdés. Izrael ugyanis támogatja a Törökország által terrorszervezetnek tekintett kurd erőket, amely a későbbiekben is fontos kérdés lehet a kétoldalú kapcsolatok alakulását illetően. A gazdasági lehetőségek elemzésekor lényeges lehet kiemelni a két országot érintő energiakorridor geopolitikai aspektusainak értékelése. A szénhidrogének szállítására alkalmas vezetékrendszer kiépítésével sem a Hormuzi-szorost, sem a Szuezi-csatornát nem kell majd igénybe venni, mely biztonságpolitikai és gazdaságossági szempontból is nagy hangsúllyal bír.

Kulcsszavak: Izrael, Törökország, geopolitika, regionális együttműködés
JEL kódok: F500, F510, F520

A FENNTARTHATÓ ÉS HAGYOMÁNYOS TALAJHASZNÁLATI MÓDOK HATÁSA A TALAJOKRA A VILLÁNYI SZŐLŐTERÜLET PÉLDÁJÁN

REZSEK Marietta[1], DEZSŐ József[2], LÓCZY Dénes[3]
[1]PhD-hallgató
[2]Adjunktus
[3]Egyetemi tanár
[1]Pécsi Tudományegyetem, Természettudományi Kar, Földtudományok Doktori Iskola
[2,3]Pécsi Tudományegyetem, Természettudományi Kar, Földrajzi és Földtudományi Intézet
[1]Kutatási terület: A fenntartható és hagyományos talajhasználati módok hatása a talajokra a pannon pedorégióban
[2]Kutatási terület: Karszt hidrológia, vízkémia; Hidraulikai kapcsolat felszíni és felszín alatti víztestek között; Környezetszennyezés (nehézfémek, szénhidrogének) és környezeti monitoring rendszerek
[3]Kutatási terület: Árterek geomorfológiája és geoökológiája; Antropogén geomorfológia; Tájhelyreállítás (különös tekintettel a folyami árterekre); Mezőgazdasági célú tájértékelés
rezsekma@gamma.ttk.pte.hu; dejozsi@gamma.ttk.pte.hu; loczyd@gamma.ttk.pte.hu

Európa szerte fokozott érdeklődés mutatkozik a biztonságos élelmiszer ellátást és ökoszisztéma-szolgáltatás növelését elősegítő környezethasználati módok iránt (organikus gazdálkodás, biogazdálkodás). Az organikus és a vegyes produktumú (diverzifikált) gazdálkodás elterjesztését az indokolja, hogy a módszer nem csak a termény minőségét, vegyszermentességét, magas beltartalmi értékét hivatott biztosítani, hanem hosszabb távon kívánja megőrizni vagy javítani a környezet állapotát, az ökoszisztéma szolgáltatások minőségét.
A villányi mintaterület egy lösszel fedett, felszíni erózióra érzékeny szőlőtermő terület, ahol kísérleti parcellát állítottunk be i, fedetlen, szántott; ii, fűkeverékkel és iii, gyógynövénnyel fedett művelési módokra.
A lösz borította szőlőtermő helyen megállapítottam, hogy az eddigi organikus művelési gyakorlatban az erózió elleni védekezés nem megfelelő, mert a szőlőterületeken a szántás felhagyása kompakcióval jár, ami rontja a talaj levegő- és vízgazdálkodási tulajdonságait.
A biotermék előállítási szabályainak megfelelően a gazdálkodó leggyakrabban réz alapú fajtákat használhat, aminek hatásfoka kisebb, mint más (nem engedélyezett) kemikáliáké. A réz feldúsulása hosszabb távon aggodalomra adhat okot. A méréseink ezt a tendenciát valószínűsítik.
A talaj ásványi N-tartalma - nitrát, nitrit és ammónia - a növények számára rendelkezésre álló nitrogén mennyiségét jelenti. A nitrát tartalom (NO_3-) a talaj egyik termékenységi mutatója. A szőlő tápanyag-ellátottsága szempontjából fontos a nitrogén. A talaj össz-nitrogén tartalma elsősorban a talajban lejátszódó mikrobiológiai folyamatok függvénye. Ha a nitrát felhalmozódik vagy NO-ra és NO_2-re alakul más talajösszetevőkkel való kölcsönhatás révén, troposzférikus ózonképződést, savas esőt, üvegházhatást és a sztratoszférikus ózon károsodását okozhatja.
Eddigi méréseink alapján egy összehasonlító elemzést végeztünk, mely során megállapítottuk, hogy a terület nitrogénellátottsága (5 mg/kg) a szakirodalom alapján átlagosnak bizonyul.

Kulcsszavak: biogazdálkodás, diverzifikáció, erózió, nehézfémek, nitrogénformák

A MÚZEUM, MINT ÉLMÉNYÍGÉRET A 21. SZÁZADBAN. EGY LÁTOGATÓKUTATÁS TURISZTIKAI VONATKOZÁSAI

SCHULTZ Éva
PhD-hallgató
Pécsi Tudományegyetem, Természettudományi Kar, Földtudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: kulturális turizmus, a múzeumok turisztikai szerepe
Schultz.Eva@uni-bge.hu

A városi turizmus napjaink globális turisztikai megatrendje, amelynek kiemelt vonzerő-elemei a múzeumok. A túlturizmusosodás (overtourism) jelensége a múzeumokat is elérte, ami mögött egyre kevésbé feltételezhetjük a hagyományos értelemben vett kulturális látogatói motivációt. A megváltozott látogatói igények kielégítésének szükségességét az új muzeológia hirdette meg a 20. század végén, ami a klasszikus múzeumi funkciók közül leginkább a kultúraközvetítésben eredményezett paradigmaváltást. Ennek eredményeként a posztmodern kor múzeuma a látogatóit ismerő, belőlük erős érzelmi kötődést kiváltó események közösségi élménytere, ami a különböző keresleti szegmensek megszólítására több szintű örökséginterpretációs módszereket alkalmaz és ezzel párbeszédet hoz létre. A múzeumok szerepe vitathatatlan a helyi tárgyiasult és szellemi értékek megőrzésében, valamint az élményalapú informális tanulásban, így turisztikai attrakcióként is megjelennek. Egy múzeum turizmusban játszott szerepének meghatározásához a kulturális statisztikai adatbázis kevés (becsült) adatot biztosít, ezért a kereslet intézményi szintű felmérése kulcsfontosságú. A látogatókutatás (visitor study) interdiszciplináris (pedagógiai, pszichológiai, szociológiai, marketing) megközelítésű gyakorlatára napjainkban nemzetközi szakmai szövetségek és konferenciák épülnek. A hazai országos múzeumok közül a Magyar Nemzeti Múzeum 2019-ben átfogó, részben turisztikai célú látogatókutatást indított. A tanulmány célja a szakirodalmi háttér összefüggéseiben elhelyezve az egész éves kutatás részleges eredményeinek bemutatása.

Kulcsszavak: kulturális turizmus, városi turizmus, múzeum, látogatókutatás

TÉRINFORMATIKAI ALAPÚ HIDROLÓGIAI MODELLEK ALKALMAZÁSA ELTÉRŐ MINTATERÜLETEK PÉLDÁJÁN

SZOPOS Noémi Mária
PhD-hallgató
Debreceni Egyetem, Földtudományi Doktori Iskola, Természetföldrajzi és Geoinformatikai Tanszék
Kutatási terület: Komplex vízgyűjtőelemzés román és magyar mintaterületeken
szopos.noemi@science.unideb.hu

NAGY Bálint
PhD-hallgató
Debreceni Egyetem, Földtudományi Doktori Iskola, Természetföldrajzi és Geoinformatikai Tanszék
Kutatási terület: Egy magyarországi vízfolyás választott szakaszának komplex hidrológiai modellezése
nagy.balint@science.unideb.hu

A térinformatika alkalmazása napjainkban egyre szélesebb körű és egyre több lehetőséget nyújt különböző jelenségek modellezésére és a különböző állapotok térbeli ábrázolására. A térinformatikai szemlélet, szoftverek és módszerek több tudományterület munkáját is megkönnyítik, ez alól nem kivétel a hidrológiai és vízügyi rendszerekkel foglalkozó szakterületek sem.
Kutatásunk témája a hidrológiai modellek alkalmazására irányul, amelyek fontos szerepet töltenek be a vízügyi tervezés megalapozásában, a hazai vízügyi igazgatóságok munkája és az antropogén hatások modellezése során (folyószabályozás, folyómeder átépítés, vízgazdálkodás stb.).
Az említett hidrológiai modellek nagy jelentőséggel bírnak a vízfolyások működési sajátosságainak részletesebb megismerésében, illetve a nagyvizek idején esetlegesen bekövetkező árvizek elleni védekezésben.
A téma aktualitását és fontosságát többek között az is alátámasztja, hogy az Európai Környezetvédelmi Hivatal jelentése alapján, az árvizek okozzák a legnagyobb természeti katasztrófákat Európában, a gazdasági károk tekintetében.
Az általunk elkészített hidrológiai modellek lehetőséget nyújtanak vízfolyások árhullámainak vizsgálatára. A kutatás során bemutatjuk két különböző vízfolyás modellezésének folyamatát, ismertetjük az alkalmazott módszereket és a levonható következtetéseket.

Kulcsszavak: Hidrológiai modellezés, HEC-RAS, villámárvíz, digitális domborzatmodell

AZ AUTÓK URALTA VÁROS: A BUDAPESTI KERÉKPÁROS ÚTHÁLÓZAT FEJLESZTÉSÉNEK LEHETŐSÉGEI

UHLJÁR Péter
MSc-hallgató
Eötvös Loránd Tudományegyetem, Természettudományi Kar, Regionális Tudományi Tanszék
Kutatási terület: urbanisztika, közlekedésföldrajz, fogasztásföldrajz
uhljar.peter.hu@gmail.com

A budapesti agglomeráció közlekedési rendszerében feszültségek állnak fent, amely visszavezethető hálózati (földrajzi) és strukturális (ágazaton belüli) egyenlőtlenségekre. A dolgozat tárgya a kerékpározás vizsgálata, ami a közlekedési munkamegosztáson belüli szerepének megerősödésével meghatározó szegmense lehet a fenntartható városfejlődésnek.
A kutatás keretrendszerét a városmorfológiai elemek, avagy a város funkcionális térszerkezetének vizsgálata adja. Ezen belül kitűntetett szempont a Duna térszervező jellege, amely hatással van a vonalas infrastruktúrák sugaras-gyűrűs alaprajzára.
Elsőként arra a kérdésre kerestem a választ, hogy az említett feszültségek hátterében milyen magyarázó tényezők állnak az eltérő jellegű város- és agglomerációs részeken? A földrajzi elkülönítésnek célja azoknak a beavatkozási területeknek a feltársa, ahol a kerékpározás fejlesztése egyrészt indokolt, másrészt az a legnagyobb hatékonysággal csökkenti az autós utazások számát, mind közvetlen, mind közvetett módon.
A hivatásforgalom mellett figyelembe kell venni a turizmus adta szempontokat, illetve lehetőségeket is. Ennek a legfőbb indikátora a Budapestet keresztező EuroVelo6 transzeurópai korridor, amely magára fűzi, illetve magához vonzza a város úgynevezett kulturális bokrait, azaz a turisták által leginkább kitüntetett úticélokat (Budai Várnegyed, Dunakorzó, Andrássy út stb.).
A dolgozat módszertanának talán legfontosabb eszköze az európai kitekintés. Ennek során – a sokaságba vett esetek kétharmadában – személyes terepbejárás, illetve közvetett információszerzés (angol nyelvű fejlesztési stratégiák és programok) által lehetővé vált fővárosunk ilyen jellejű fejlettségének összevetésen alapuló jellemzése, azaz, hogy a társadalmi vagy az infrastrukturális jellegek mutatnak relatív előrehaladást, elmaradottságot. Az összevetés legfőbb célja mégis a ’jó példák’ és azok alkalmazhatóságának, valamint a magyarországi környezetre ráilleszthető hátráltató körülmények számbavétele Bakutól Glasgowig, Sevillától Oslóig, mintegy 50 nagyváros és több mint 30 ország helyzetének elemzésével.
A kutatás célja egy fenntartható, progresszívan megvalósítható és kompromisszumos alapokon nyugvó javaslattétel a kerékpáros szegmens hálózati és strukturális fejlesztésére.

Kulcsszavak: kerékpár, közlekedés, fenntarthatóság, településmorfológia, Budapest

(A dolgozat a Fővárosi Önkormányzat által kiírt 2018/2019-es Budapest Ösztöndíj Program szakmai támogatása mellett készül.)

HADTUDOMÁNYI SZEKCIÓ

INFORMÁCIÓBIZTONSÁGI TUDATOSÍTÁS – ROSSZUL CSINÁLJUK

BELÁZ Annamária
PhD-hallgató
Óbudai Egyetem Biztonságtudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: Információbiztonság a közszektorban, információs rendszerek, kiberbiztonság, nemzetközi jog
belaz.annamaria@phd.uni-obuda.hu

A nagy ütemű globalizációs és digitalizációs folyamatoknak köszönhetően, az okoseszközök, valamint az Internet használata napjainkra szinte minden állampolgár számára természetessé vált. Ugyanakkor az információs rendszerek biztonságos használata továbbra is kihívást okoz a felhaszálók számára. Napról napra új sebezhetőségek és támadási formák jelennek meg, melyek veszélyesek lehetnek a nem kellően felkészült (tudatos) netezők számára. A fejtett társadalmakban különösen ki vannak téve a veszélyeknek, az X és Z generáció tagjai, akik születésüktől fogva az „okos eszközök" világában nőttek fel és készségszinten használják ezeket az eszközöket.
A fiatalok biztonságos internet-használati oktatása, az információbiztonsági tudatosítás kiemelkedő fontosságú terület. A veszélyek elkerülésére és a biztonságos internetezés módszerének megismerésére hivatottak az információbiztonsági tudatosító képzések és anyagok. Kiemelten fontos, hogy olyan oktatási, ismeretterjesztési eszközök álljanak rendelkezésre, amelyek valóban hatékonyak és megfelelő válasz tudnak adni a biztonsággal kapcsoaltos kihívásokra. A figyelemfelhívást, az oktatási anyagok biztosítását tűzte zászlajára az EU Safer Internet programja (SIP), mely Magyarországon is működik 2009 óta.
Ugyanakkor az elmúlt években jelentősen változtak a tanulási módszerek, minták, példaképpen széles körben használt felületek autodidakta tanulásra az online videómegosztó portálok. Ezen változások az információbiztonsági tudatosító képzések felülvizsgálatának szükségességére hívják fel a figyelmet.
A kutatás célja annak vizsgálata, hogyan épül fel az információbiztonsági képzés a magyar közoktatásban a Nemzeti Alaptanterv alapján és hogyan egészítik ezt ki más szervezetek (pl SIP) képzései. A hagyományos képzési programokat összevetem az autodidakta tanulást lehetővé tevő YouTube videómegosztó portálon elérhető anyagokkal. Statisztikai és néhány egyszerűbb összefüggés vizsgálat segítségével bemutatom az eredményeket, végül összegzem a következtetéseket és javaslatot teszek a kutatás kiterjesztésére illetve a magyar információbiztonság-tudatosság képzés összetettebb megismerésére.

Kulcsszavak: információbiztonság, tudatosság, oktatás, trendelemzés, deep and dark web

AZ IOT KATONAI ALKALMAZÁSI LEHETŐSÉGEI ÉS BIZTONSÁGI KIHÍVÁSAI

BOGNÁR Eszter Katalin
PhD-hallgató
Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar, Katonai Műszaki Doktori Iskola
Kutatási terület: elektronikai hadviselés; összadatforrású felderítés és elemzés; Big Data, adatbányászat
bognarek@uni-nke.hu

A modern hadviselés kapcsán leginkább szembetűnő változás az információ, mint fegyver megjelenése. A katonai műveletek alapját a megszerzett információ révén elérhető helyzetértékelési képesség adja. Manapság a katonai műveletek során nem elsősorban az adatok megszerzése jelenti a fő kihívást, sokkal inkább az, hogy az adatokból kinyerjük a releváns információt, melyet a parancsnoki döntéshozatal számára hasznos felderítési adattá, tudássá konvertáljunk. Mivel minden tevékenység a megszerzett információ köré szerveződik, a védelmi szféra rendkívül nagy figyelmet fordít a legújabb technológiák iránt, melyekkel fejleszteni tudja információs folyamatait, különösen az információ megszerzését és minél hatékonyabban és gyorsabban történő feldolgozását. A felderítés által támogatott számítógépes vezetés-irányítási képességek eltérő struktúrájú, rendkívül nagy mennyiségű adat megszerzését teszik lehetővé, ugyanakkor hatalmas kihívást jelent az így keletkező adatmennyiség hatékony és időérzékeny feldolgozása. A problémára megoldást nyújthatnak a korszerű, Big Data technológiák, adatbányászati algoritmusok, gépi tanulás.
Egy modern adatelemzésen alapuló rendszer integrálni tudja a felderítés különböző adatforrásai által szolgáltatott adatokat, az adatbányászati technológia segítséget nyújt az információ túlterhelésének kezelésében, az adatok különböző mintázatának felismerése, különböző adatredukciós, adatszűrési eljárások révén hozzájárul az időszerű, széleskörű, pontos felderítési információ előállításához.
A felderítési adatok egyre jelentősebb részét képezik a nyílt forrásból elérhető (OSINT – Open Source Intelligence) adatok. Az ilyen információforrások szerepe a különböző közösségi média felületek (Facebook, Twitter stb.) megjelenésével egyre inkább felértékelődik.
Előadásom során feltárom és gyakorlati példán keresztül szemléltetem a szövegbányászat OSINT adatok esetében történő katonai alkalmazási lehetőségeit.

Kulcsszavak: felderítés, OSINT, Big Data, szövegbányászat

Támogatás: Az előadás az Emberi Erőforrások Minisztériuma ÚNKP-18-3-I-NKE-37 kódszámú Új Nemzeti Kiválóság Programjának támogatásával készült.

THE IDEA OF MANIFEST DESTINY REVISITED IN THE AMERICN FOREIGN AND SECURITY POLICY-MAKING

CSUTAK Zsolt
PhD-student
National University of Public Service, Doctoral School of Military Science, Analyzing the intellectual background of the 21st century strategy making in the American security and foreign policy
Research area: American Studies Research Center, research fellow
csutak.zsolt@uni-nke.hu

According to the assumptions of the representatives of the theory of *constructivism* and *historical sociology*, the core concepts of any society as well as the fundamental principles shared by the ruling elite tend to affect and determine the policy-making strategies and ideas of a government in the matter. Along the recent decades, with the tragic rise of religiously embedded and inspired security risks and terror attacks, within the discipline of security and defense studies the need for analyzing the intellectual background and idea-setting of certain events with global impact has been soaring. The causes of wars, and of hard or softer regional conflicts may vary from economic, political reazons to the murky setting of religiously embedded ideas, which are part of the political and intellectual history and setting of the given country or nation. From this respect regarding the United States, the 19th century American ideas of divine *exceptionalism* and providential *manifest destiny* have proved to express significant intellectual as well as political impact upon many decision makers up to primary executive level. These famous ideas were shared by several American presidents, from Zachary Taylor, Andrew Jackson, Wilson through Eisenhower and Kennedy to Reagan and George W. Bush. The United States is not to be considered simply a big, influential country on the stage of global affairs, but rather a very special state formation even chosen by divine providence to be „a shining City upon the Hill" and to show great example for the nations of the world in the quest for freedom, democracy and common wellfare. These much-quoted classic 17th century puritan ideas of providence and „new Izrael" to be established in the colonies of the new world have been later on supplemented with the creed of the American civic religion, a commonly shared cult of patriotism and stance against anything threatening the American way of life, from communism to Islamic terrorism. Naturally, this set of ideas has meant to be a suitable legitimizing power tool as well as striking rhetoric framework in proclaiming the fight against evil powers ranging from the Spanish Kingdom, Mexico, though Nazi Germany and the Red threat of the Soviets during the cold war or the „rogue states" of the 21st century. The new protestant, American evangelical churches and their extremely influential 70 million pious followers tend to share all these core values and principles as well as their political reprezentatives in the state and federal decision-making boards. This fact, obviously should not be neglected by any political power or analyst in the US in order to obtain a deeper and more thorough understanding of the American reality and intellectual tradition.

Keywords: manifest destiny, American exceptionalism, security and foreign policy-making

SOCIAL ENGINEERING FELHASZNÁLÁSA A LÉLEKTANI MŰVELETEK SORÁN

DEÁK Veronika
PhD-hallgató
Nemzeti Közszolgálati Egyetem
Kutatási terület: A kibertámadási képességek képzésének lehetőségei és korlátai a közszolgálati kiberbizonság fejlesztése érdekében
deak.veronika@uni-nke.hu

A social engineering olyan módszerek és technikák összessége, amely a befolyásolás és manipuláció segítségével teszi lehetővé bizonyos információk megszerzését. A lélektani műveletek (PSYOPS) célja katonai szempontból a szembenálló fél befolyásolására, manipulálására irányuló tevékenység végrehajtása. Ahogy a definíciók hasonlóságából sejteni lehet, a lélektani műveletek során social engineering technikákat is alkalmazhatnak információszerzésre, amely elengedhetetlen feltétele a hatékony befolyásolás megvalósításának.
Jelen előadás célja annak bemutatása, hogyan és miért alkalmazhatók a social engineering információszerző technikák a pszichológiai műveletek során. Továbbá annak feltárása, hogy milyen információk szükségesek a sikeres lélektani műveletek végrehajtásához, valamint mely technikák segítségével érhető el a leghatékonyabban ezen információk megszerzése.

Kulcsszavak: lélektani műveletek, PSYOPS, social engineering, befolyásolás.

KRÍZISKOMMUNIKÁCIÓ A MAGYAR HONVÉDSÉGBEN

DURUCZNÉ TÉGLÁS Dóra
PhD-hallgató
Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Hadtudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: Kríziskommunikáció a Magyar Honvédségben
duruczne.dora@gmail.com

A kríziskommunikáció napjainkban a kommunikáció tudomány egyik leggyorsabban fejlődő, nagyfokú érdeklődésre számottevő területe. Amennyiben kiindulási alapként tekintünk a „nem kommunikálni lehetetlen" axiómára, úgy ki kell jelentenünk, hogy krízis, válság, veszélyhelyzet, katasztrófa esetén ez még fokozottabb. Ugyanakkor törekednünk kell rá, hogy ezekben az esetekben szervezetünk kommunikációja célzott, a körülményekhez képes előre tervezett és pontosan meghatározott legyen.
A Magyar Honvédségben a rendszerváltást követő években és évtizedekben a társadalmi nyilvánosságot is elérő, a társadalom széles rétegeit érdeklő változások mentek végbe. Tömeghadseregből kisebb létszámú, professzionális haderő jött létre. A Magyar Honvédség vezetése felismerve a kommunikációban rejlő lehetőségeket kialakította a tárca szintű kommunikációs rendszert, amely a következő évtizedekben folyamatosan fejlődött. A sorkatonaság megszűntetése valamint a NATO csatlakozás és az önkéntes haderőre történő átállás az 1990-es és a 2000 évek első felének komoly érdeklődést kiváltó eseményei voltak, amelyek során a társadalmi elfogadtatás előtérbe került. A tudatos és rendszeres kommunikáció tervezése és szervezése ekkorra a honvédelmi tárca vezetésének szerves részét képezte. A demokratikus jogállamiság működtetésének egyik feltétele a honvédség társadalmi elfogadottsága és az erre szolgáló kommunikációs stratégia megléte.
A honvédség élete, tevékenysége békeidőben, konfliktusmentes helyzetekben a többi állami szervhez hasonló nyilvánosság előtt zajlik. Biztonságpolitikai, honvédelmi és a honvédelmet érintő protokolláris témákban a tájékoztatás folyamatos.
A honvédség ugyanakkor egy veszélyes „üzem", ahol a feladatok, vagy a feladatok során használt eszközök, anyagok (lőszer, robbanóanyag) miatt nő a krízishelyzetek kialakulásának kockázata. Míg békeidőben a Magyar Honvédség élete és tevékenysége nem kelt túl nagy érdeklődést, ellenben a krízishelyzetek (haláleset, baleset) felkeltik a média és a közvélemény figyelmét. A kríziskommunikáció a szervezet vezetőinek és az állomány kommunikációval foglalkozó tagjainak legnehezebb, ám megkerülhetetlen feladata. „Gyors, hiteles, pontos tájékoztatás"– szabja feladatul a Honvédelmi Minisztérium Szervezeti és Működési Szabályzata a kommunikációval kapcsolatos tevékenység kritériumait.
Előadásomban az utóbbi években előfordult kisebb vagy nagyobb szintű krízisek, válságok kommunikációs kezelésének áttekintését, értékelését, esetleges kritikai észrevételek, javaslatok megtételét tüzöm célul. Az előfordult esetek nagy száma nyomán nincs arra lehetőség, hogy az összes, a Magyar Honvédséget érintő krízis vagy válság, esetleg katasztrófát értékeljem, csupán néhány kiragadott példa alapján törekszem áttekintő képet adni a kommunikációs rendszer működésére.

Kulcsszavak: kommunikáció, kríziskommunikáció, Magyar Honvédség, katona, válság

THE ROLE OF SOCIAL MEDIA INTELLIGENCE IN ALL-SOURCE INTELLIGENCE

ERDÉSZ Viktor
PhD-hallgató
Nemzeti Közszolgálati Egyetem
Kutatási terület: A mesterséges intelligencia felhasználási lehetőségei a korszerű hírszerző tevékenységben
viktorerdesz@hotmail.com

The creation of SOCMINT is the reaction of national security and law enforcement agencies to the exponencial growth of the importance of online social media. The presentation examines the main attributes of social media, the circumstances of the emergence of SOCMINT and offers methodological recommendations. Online social media plays a growing role in the social, economic and political life in virtually all countries. Content shared on social media platforms significantly influence users' beliefs concerning world events, and shape their ideological, political, religious, social, etc. views. Based on this, intelligence based on social media (SOCMINT) has been playing an ever growing part in the information gathering activities of intelligence and law enforcement organizations. Social media platforms have radically changed most users' online habits. Users tend to consume online content through social media platforms, primarily on facebook. This phenomenon affects state organizations directly in itself, since content that is only published on traditional internet media sorfaces (e.g. homepages) reach less users. The change of internet habits affect intelligence and law enforcement agencies as well, since traditional Open Source Intelligence (OSINT) methods (e.g. utilising search engines, content providers etc.) provide less results. In order to track current, relevant information, such institutions need to focus more on social media. Moreover, the added value of SOCMINT, like identifying networks and opinions leaders, is also not primarily accessible through traditional OSINT methods. The importance of social media from the intelligence perpective first became obvious during the events of the Arab Spring in 2012. However, SOCMINT methods were not developed until the rise of ISIS. The terrorist group launched a massive propaganda and recruitment campaign, utilising online social media. Amongst the tens of thousands of foreign terrorist fighters (FTFs) who joined ISIS, several thousand arrived from European muslim communities. Many of them maintained connection with sympathizers and friends at home through social media channels. The real importance of such online activities was shown during the terrorist attacks of May 2014 (then in March 2016) in Brussels, January 2015 in Verviers, November 2015 in Paris, and July 2016 in Nizza. All these attacks were directed by ISIS's so-called Caliphate. After the anti-ISIS coalition's efforts agains core ISIS territory in Syria and Iraq bear fruit, ISIS replaced its directed attacks with enabled and inspired attacks executed by so-called „Lone Wolves". Such individuals utilised easily consumable information regarding attack methods developed in conlict areas, primarily in Afghanistan, the Middle East and North Africa, as well as methods tailored to Western European environments, like knife and car attacks. At the same time, utilising SOCMINT, Western intelligence and law enforcement helped to uncover parallel societies where muslim youth, raised end educated in Western countries, interiorize and spread the ideology of ISIS and al-Qaeda, utilising those against their own home countries. Since SOCMINT provides a tremendous amount of information, analysing data from SOCMINT sources requires specialized methodology. This includes the standardized collection of data in order to make it extractable by dedicated software and utilising network analysis tools.

Keywords: Intelligence, law enforcement, SOCMINT, social media, ISIL/DAESH

A MENEKÜLTÜGYI MEGHALLGATÁSOK KÉRDÉSEI, ÉS AMI MÖGÖTTÜK VAN

FELEGYI Júlia
PhD-hallgató
Nemzeti Közszolgálati Egyetem
Kutatási terület: A harmadik országból érkező menedékkérők meghallgatási sajátosságai és nemzetbiztonsági jelentősége
julia.felegyi@gmail.com

Napjaink egyik legjelentősebb biztonsági kihívása a migráció. A szerző az alapvető fogalomtisztázásokat követően (menekült, menedékkérő, menekültügyi meghallgatás) röviden szemlélteti a magyar menekültügyi eljárás folyamatát és rátér a menekültügyi meghallgatásra, mellyel kapcsolatban személyes szakmai tapasztalattal bír (Bevándorlási és Menekültügyi Hivatal). A menekültügyi meghallgatás részletezésére kerül sor, melynek keretén belül szó esik az interjú előkészítéséről, a helyszínről, a jelenlévő személyekről és a pszichológia fontosságáról is. Ismertetésre kerül a kérdéssor fejlődésének, változásának folyamata, párhuzamba állítva a migrációs válsággal kapcsolatos eseményekkel, jogszabály-változásokkal és irányelvekkel. Összehasonlításra kerül néhány nyilvánosan hozzáférhető, más EU-tagállamok által alkalmazott kérdéssorozattal, elemezve azok „gyenge" és „erős" pontjait. A hatályos menekültügyi kérdéssorozat részletes ismertetésekor a szerző kitér a kérdések mögöttes szándékára és a válaszadáskor kapott információk felhasználhatóságára, relevanciájára, nemzetbiztonsági jelentőségére. Az elemzést követően ismertetésre kerülnek a témával kapcsolatos gyakorlati tapasztalatok. A publikáció célja a menekültügyi meghallgatás kérdéseinek elemzése és felülvizsgálata, hogy levonhatók legyenek olyan következtetések és javaslatok, melyek segítségével ugyanannyi idő alatt hatékonyabban, több releváns információ birtokába jussanak a meghallgatást vezetők, ezáltal könnyebben születhessen döntés egy-egy menekültügyi kérelem kapcsán, és több, hasznos információ birtokába juthassanak a nemzetbiztonsági szolgálatok is, mely következtében akár országaink biztonsági szintje is emelkedhetne.

Kulcsszavak: migráció, nemzetbiztonság, menekültügy

NUKLEÁRIS ENERGIA HASZNÁLATA BRAZÍLIÁBAN, A TÖRTÉNELMI HÁTTÉRTŐL AZ AKTUÁLPOLITIKAI KÉRDÉSEKIG

FÜZESI Kitti
PhD-hallgató
Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Hadtudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: Energiabiztonság Latin-Amerikában
fuzesikitti@gmail.com

A latin-amerikai országok, kiváltképp Brazília és Argentína, érdeklődése a nukleáris energia használata iránt különösen az 1950-es években nőtt meg, és egyértelműen a gazdaság-élénkítő programokhoz kapcsolódott. Ennek legfőbb célja az volt, hogy a modern technológiának köszönhetően a dél-amerikai országok energetikailag önellátóvá válhassanak. Mind Brazíliában, mind Argentínában ebben az időben indultak el a hazai ipart fejlesztő intézkedések, a gazdasági növekedés pedig az energiaszükséglet fokozott emelkedését eredményezte. Bár a dél-amerikai országok energetikai szempontból kivételes helyzettel rendelkeznek, hiszen a megújuló és a nem megújuló energiaforrások tekintetében is jelentős készletekkel bírnak, gazdaságuk az 1970-es évek közepéig leginkább a fosszilis tüzelőanyagok importálásától függött. Az 1973-as olajválság változtatásra hívta fel Brazília vezetőinek figyelmét, hiszen a „brazil csoda" 10 éve alatt az állam elsősorban a kedvező külső feltételekre, olcsó energiára támaszkodott. Ebből kifolyólag az atomenergia kutatások elsődleges célja a gazdasági függés csökkentése volt.
A gazdasági érdekek mellett ugyanakkor fontos megemlíteni a nukleáris kutatások mögött húzódó politikai érdekeket, kapcsolatokat is. Az atomkutatások a hidegháború időszakában indultak meg a dél-amerikai kontinensen, amely az Egyesült Államok érdekszférájához tartozott. Éppen ezért az együttműködés egyetlen lehetséges partnerének az USA bizonyult. A kooperáció azonban nem volt problémamentes, mivel Brazília többször is megpróbált az NSZK-val megállapodásokat kötni az urándúsítás technológiájának importálásáról, amit az Egyesült Államok mindannyiszor megakadályozott. Az 1970-es és 1980-as években komoly versengés folyt Brazília és Argentína között, hiszen mindkét állam növeli akarta befolyását a latin-amerikai térségben.
A kutatás célja, hogy elemezze az atomenergia felhasználásának fejlődését Brazíliában az 1950-es évektől napjainkig, továbbá rávilágítson a nukleáris energia iránti érdeklődés gazdasági és politikai aspektusaira.

Kulcsszavak: Latin-Amerika, Brazília, atomenergia, energiabiztonság

KATONAI LÉTESÍTMÉNYEK NÉHÁNY VÉDELMI LEHETŐSÉGE KISMÉRETŰ DRÓNOK NEM KÍVÁNT, BŰNÖS CÉLÚ HASZNÁLATA ÉS HATÁSA ELLEN

GYÖRÖK László
Mérnöktanár
Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Katonai Műszaki Doktori Iskola
Szent István Egyetem, Ybl Miklós Építéstudományi Kar
Kutatási terület: Katonai műszaki infrastruktúra elmélete. A katonai műszaki infrastruktúra épületeinek, építményeinek felújíthatósága és/vagy újak építése a különleges igénybevételek és a gazdaságosság függvényében
gyorok.laszlo@gmail.com

Drónok használatának igénye a társadalmi környezetben a lakosság és a szervezeti szféra tagjai között már évtizedekkel ezelőtt elkezdett kialakulni. Azóta ez az igény folyamatosan növekszik köszönhetően egyfelöl az alkalmazásukban érdekelt szervezetek tevékenysége fejlődésének, a polgári személyek szabadidős aktivitása változásának, valamint a témáról a médiában elérhető kommunikációnak, másfelöl az ezekkel az eszközök gyártásával, forgalmazásával foglalkozó szervezetek stratégiái alakulásának. Ezek a változások napjainkban is növelik a használatban lévő pilóta nélküli járművek és alkalmazóik mennyiségét, akik szervezett keretek között folyó képzéseken ellenőrzötten is fejleszthetik működtetői képességüket.
Amellett, hogy a drónok terjedése a működtető szervezetük vagy személyeik részére előnnyel jár, számos típusuk használata azok fegyveralkalmazási és kommunikációs képességük alapján veszélyeket hordoz magában. Ennek megfelelően a pilóta nélküli járművek jelentette negatív kockázatok csökkentése érdekében mind az összeállításuktól a forgalomba hozatalukig terjedő folyamatokra, mind a használatukra vonatkozóan számtalan szabályt és eljárást vezettek be, jogszabályi korlátokat aktualizáltak, alkottak és léptettek hatályba. Mindazonáltal ezek a változások nem képesek teljes mértékben megakadályozni drónok minden terület környezetében való nem kívánt alkalmazását. Természetesen a drónok által jelentett veszélyek arányosan összefüggenek egyrészt a terület tulajdonosa és használói fontosságával, az ottani események, a helyben tárolt, használt javak értékével és szimbolikus jelentőségével, másrészt a terület és építményei, épületei védőképességével, védelmével is. Azonban területeknek, objektumoknak és létesítményeknek a személyek és olyan eszközök, mint a kerekes járművek mozgásától, bejutásától való hagyományos védelméhez képest a háromdimenziós mozgást végző drónok elleni védelem igénye más, új típusú megoldások alkalmazását teszi szükségessé. Fontos megjegyezni, hogy ezek közül az adott területnek, az objektumnak és a meglévő, különböző adottságú épületek, építmények, vagy a szabadabban kialakítható újak típusának az ott hatékonyan és eredményesen megvalósítható megoldások közül érdemes választani.
Tárgyi publikáció keretében az egyes objektumok, létesítmények elhelyezkedési és kialakítási típusai drónok nem kívánt, bűnös célú használata és hatása által jelentett veszélyeztetettség változatok függvényében kerül bemutatásra néhány védelmi megoldással.

Kulcsszavak: drón, létesítmény, objektum, védelem

TÖRTÉNELMI ADÓSSÁG? (ÉSZAK-) MACEDÓNIA NATO-TAGSÁGA

HARANGOZÓ Dániel PhD
Külső munkatárs
Külügyi és Külgazdasági Intézet
Kutatási terület: Nyugat-Balkán, posztszovjet Közép-Ázsia, civil-katonai kapcsolatok, védelempolitika, haderő-átalakítás
daniel.harangozo@outlook.com

Macedónia (jelenleg érvényes hivatalos nevén Észak-Macedónia) Horvátország és Albánia mellett az úgynevezett Adriai Karta alapító tagja volt, mely a részt vevő NATO-csatlakozását volt hivatott elősegíteni. Azonban míg Horvátország és Albánia 2009-ben az atlanti szövetség tagjává vált, Macedónia esetében a görög-macedón névvita megoldatlansága miatt akkor erre nem kerülhetett sor, annak ellenére, hogy az ország felkészültsége megfelelt a NATO-követelményeknek. Az elhúzódó névvita következtében az állam több mint egy évtizedet töltött a NATO különböző partnerségi és tagságra felkészítő programjaiban (így például a Csatlakozási Akcióterv [MAP]), az atlanti szövetségbe való belépést végül a görög-macedón vita megoldását jelentő, 2018-ban aláírt és 2019 februárjában hatályba lépett Prespai Egyezmény tette lehetővé. Előadásomban röviden áttekintem az észak-macedón NATO-csatlakozás folyamatát és kitérek arra is, hogy a NATO-ba való belépés hogyan segítheti elő az ország további demokratizálódását, a Nyugat-Balkán stabilizációját, illetve hogyan illeszkedik a szövetség tágabb stratégiai céljaihoz.

Kulcsszavak: NATO-bővítés, Nyugat-Balkán, Észak-Macedónia, macedón-görög névvita

AZ AMERIKAI EGYESÜLT ÁLLAMOK HADSEREGE ÉS A KULTURÁLIS ÖRÖKSÉGVÉDELEM KÉRDÉSE A HIDEGHÁBORÚ BEFEJEZŐDÉSÉTŐL NAPJAINKIG - KÖTELEZETTSÉGEK, FELADATOK ÉS LEHETŐSÉGEK HÁLÓJÁBAN

HUDÁK Krisztina PhD
PhD-hallgató
Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: a kulturális örökségvédelem rendészeti aspektusai, a régészeti korú tárgyak illegális kereskedelme, a kulturális örökség és a kulturális identitás kapcsolatai, identitásépítés
krisztigram@gmail.com

Az előadás az amerikai hadsereg örökségvédelmi szakpolitikájának indulását ismerteti. A mai helyzet korántsem egy már befejezett folyamat utáni állókép, azonban jól mutatja az amerikai hadsereg útkeresését a hidegháború befejeződése után, és vele egy átalakuló imázs kép tudatos formálására való törekvést. A kilencvenes évektől napjainkig, amerikai részvétellel lezajlott háborúk közül számos területen komoly műkincskrízis bontakozott ki, amely állásfoglalásra és válaszlépésekre kényszerítette az amerikai kormányzatokat. Nemcsak a Hágai Konvenciók kötelezettségei, hanem a mindennapi háborús tapasztalatok is a kulturális örökségvédelem irányába fordították az amerikai hadügyi vezetés érdeklődését, amely számos következménnyel járt. Az előadás röviden vázolja ezek mellett azt is, hogyan vesz részt az amerikai és részben az európai tudományos élet az amerikai hadsereget támogató tudományos háttérmunkában, valamint bemutatja az egyes amerikai kormányzatok eltérő törekvéseit ebben a kérdésben a kilencvenes évektől napjainkig.

Kulcsszavak: Hágai Konvenciók, kulturális örökségvédelem, illegális műkincskereskedelem, amerikai hadsereg

A VIDEOJÁTÉK IPARBAN JELEN LEVŐ VIRTUÁLIS TARTALOMBÓL (LOOTBOX) EREDŐ KÉRDÉSEK NAPJAINKBAN

INÁNCSI Mátyás Ottó
MA-hallgató
Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Államtudományi és Közigazgatási Kar
Kutatási terület: Hadtudomány, Kiberbiztonság
matyi10012@live.com

Háttér: A videojátékok napról napra fejlődnek, és megújulnak. A játékosok nem csupán új technikai megoldásokkal találják szembe magukat, hanem új üzletpolitikákkal is a fejlesztők részéről. Az egyik ilyen megoldás a mikro-tranzakció és lootbox rendszer bevezetése. Mindkettő a szoftveren belüli virtuális tartalom vásárlását jelenti, a mikro-tranzakció során előre tudja a játékos, hogy milyen tartalmat vásárol, a lootbox esetében pedig véletlenszerű virtuális tartalmat kap. Utóbbit erősen hasonlítják a szerencsejátékhoz, mivel jelentős értékkülönbségek vannak a megszerezhető tartalmak között és a véletlen szerepe kiemelt fontosságú.
Módszer: Megvizsgáltam a Scopus tudományos adatbázison, jelen lévő összes videojátékkal kapcsolatos tanulmányok kulcsszavait, ezeket egymással összevetettem, hogy tendenciát tudjak kirajzolni. Így választ kaptam arra a kérdésre, hogy mely intézmények foglalkoznak a témával, a kulcsszavak alapján melyek a kiemelt részei a kérdéskörnek. Ezt összevetettem szociális médiaelemző szoftverrel, ami szintén kulcsszavak és tendencia alapján vizsgálja meg a kérdéskört. Megvizsgáltam azon egyetemeket, amelyek a videojátékok kérdésével foglalkoztak, és bemutattam őket. Rövid tanulmányok alapján az aktuális, felmerülő problémákat bemutattam (pl.: szerencsejáték kérdése, függőség problémája). Kérdőívet hoztam létre IPA módszertan (egy előzőleg lefolytatott IPA módszertant alkalmazó kutatás nyújtotta a kérdőív fundamentális részét) alapján. A kérdőív kielemzéséhez az SPSS statisztikai elemzőprogramot használtam, főleg kereszttáblás analízist alkalmazva. A kereszttábla analízis mellett khi-négyzet tesztet is lefuttattam, hogy az összefüggést bizonyítani vagy cáfolni tudjam a táblasorok között. A kérdőívemet több mint 700 ember töltötte ki, és a megosztott téma megtekintése meghaladja a 60 ezret.
Eredmények: A videojátékosok tisztában vannak azzal, hogy a lootbox ugyan úgy működik, mint a szerencsejáték, megállapítást nyert az is, hogy a mikro-tranzakciós rendszert jobban szeretik, mint a lootbox rendszert. De az is bizonyítást nyert, hogy a mikro-tranzakciós rendszert, sem kedvelik, hanem inkább megtűrik. A releváns kutatási témák, kulcsszavak elemzése után kiderült, hogy a kérdéskör forró téma, egyre több kutató foglalkozik vele. Feltörekvőben van a szerencsejáték és az addikció kérdése a videojátékok kutatása szempontjából. A szociális médiaelemző szoftver választ adott arra, hogy a videojátékos közösség gyakran indulatok alapján kezd el egy adott témával foglalkozni, főleg olyankor, amikor valamilyen botrány van egy játék körül. Ez kirajzolódott a FIFA és a Star Wars Battlefront sorozat esetében is, és ilyenkor emelkedtek ki az ezekből eredő problémák. Majd pár nap után a problémák kérdése lecsengett. Ezzel szemben kutatások tekintetében sokkal stabilabb, kiszámíthatóbb pályán mozognak a kérdéskörök a kulcsszavak alapján. Azt a hipotézist, hogy a társadalmi szubkultúrákhoz való tartozás hatással van a vásárlás mértékére virtuális tartalmak tekintetében, se cáfolni se megerősíteni nem tudtam az alacsony válaszadás miatt.

Kulcsszavak: lootbox, mikro-tranzakció, videojáték, gaming

LORA (LONG RANGE) TECHNOLÓGIA KATONAI ALKALMAZÁSÁNAK LEHETŐSÉGEI

KÁROLY Krisztián
PhD-hallgató
Nemzeti Közszolgálati Egyetem Katonai Műszaki Doktori Iskola
Kutatási terület: Korszerű rádiófrekvenciás eszközök, rendszerek, valamint eljárások katonai célú, illetve veszélyhelyzeti alkalmazása
krisztian.karoly@mil.hu

Napjaink információ technológia forradalma hatással van korunk hadviselésére is. Mind a békeidei körletekben, mind a műveleti területen felértékelődik az automatizált adatcserére képes szenzorhálózatok alkalmazása. Ezen szenzorhálózatok adaptív alkalmazásával reális információkat gyűjthetünk a megfigyelt területről, amely hozzájárul a pontosabb harchelyzet ismeretünk, ezzel együtt az információs fölényünk kialakításához.
Ezen szenzorhálózatokat összeköthetjük vezetékes és vezeték nélküli interfészekkel, amelyek közül utóbbi nagyobb rugalmasságot, és könnyebb telepíthetőséget biztosít a hálózat számára. Ilyen vezeték nélküli technológia a LoRa (Long Range) is, mely a 868 MHz-es ISM sávban működik, 1%-os adáskitöltési tényezőt alkalmazva. A technológia kedvező tulajdonságai következtében egyre nagyobb számban jelenik meg a polgári életben nagy kiterjedésű, csillagpontos topológiájú szenzorhálózatok támogatására. A gyakorlati tapasztalatok alapján képes 25 mW adóteljesítmény mellett összeköttetést létesíteni 14 km-es távolságban lévő bázisállomásokkal.
Kutatásimban vizsgálom a LoRa technológia katonai illetve védelmi szférában történő alkalmazásának lehetőségeit.

Kulcsszavak: LoRa, Long Range

A KUTATÁS AZ EMBERI ERŐFORRÁSOK MINISZTÉRIUMA ÚNKP-18-3-IV-NKE-27 KÓDSZÁMÚ ÚJ NEMZETI KIVÁLÓSÁG PROGRAMJÁNAK TÁMOGATÁSÁVAL KÉSZÜLT.

ÁLTUDOMÁNYOS OLDALAK, MINT A LÉLEKTANI MŰVELETEK ESZKÖZE A KÖZÖSSÉGI MÉDIÁBAN

KATONA Gergő
MSc-hallgató
Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Államtudományi és Közigazgatási Kar, közigazgatás-szervező
Kutatási terület: Kiberbiztonság, állhírek, közösségi média
katonagergo520@gmail.com

A dolgozatban az áltudományokat és álhíreket, illetve ezeknek hatásait vizsgálja a szerző. Ennek keretében elemzi az online közösségi médiát, mint az áltudományok közvetítő népszerű platformot. A szerző a dolgozatában megvizsgálja a téma hazai és nemzetközi tudományos kutatásait,, ami alapján bemutatja, hogy nemzetközi és hazai kutatásokban milyen aspektusból dolgozzák fel a témát a tudományos közleményekben.- A dolgozat az álhírek vizsgálatát a lélektani műveletek oldaláról közelíti meg. A dezinformáció, ami az álhírek terjesztésének egyik vezérlő motívuma a történelem folyamán mindig is fontos szerepet töltött be a katonai, politikai alkalmazás esetében, az online tér megjelenésével, és a földrajzi határok megszűnésesével azonban egy olyan csatorna keletkezett, ahol ez a lélektani műveletek folytatása korábban soha nem tapasztalt mértékben és minőségben végezhető. A dolgozatban a szerző elemzi az áltudományok és azon belül kitüntetett figyelemmel az álhírek platformjait, megvizsgálja az álhíroldalak, mint önálló jelenség, és mint hálózati elem. A szerző kérdőíves felmérés segítségével, amelyet a Nemzeti Közszolgálati Egyetem hallgatói körében végzett, osztályozza a hallgatók álhírekkel kapcsolatos attitűdjeit. A kérdőív szkópjában azért a Nemzeti Közszolgálati Egyetem hallgatói kerültek, mert a diploma megszerzését követően vélelmezhetően az állami szféra különböző hivatásnemeiben fognak karriert építeni, döntéstámogatói, idővel döntéshozói beosztásba kerülni, ebből következően lényeges, hogyan, milyen módon szerzik a híreket, milyen gondolatok befolyásolják világképüket. A kérdőív mellett a szerző megvizsgálta a magyarországi álhíroldalakat a hálózatelemzés módszerével, valamint szentiment analízist végzett.

Kulcsszavak: áltudomány, álhírek, közösségi média

AZ INTELLIGENS VÁROSOK INFORMÁCIÓBIZTONSÁGÁNAK HUMÁN ASPEKTUSA

KOLLÁR Csaba
PhD-hallgató
Óbudai Egyetem Biztonságtudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: digitális kor társadalmi vetületei és gazdasági hatásai, intelligens városok, információbiztonság humán aspektusa, ember-gép interakció, mesterséges intelligencia
kollar.csaba@phd.uni-obuda.hu

Jelenleg két emberből egy már városban él, s az előrejelzések szerint ez az arány tovább fog erősödni, mivel 2070-re már három emberből kettő fogja a városi életet választani a vidéki élet helyett. A városi, nagyvárosi élet a maga sajátosságaival egyszerre vonzó és bizonyos értelemben taszító az átlagember számára. Vonzó, mert rendszerint több lehetőséget kínál a karrierépítésre, a tanulásra és továbbtanulásra, a szórakozásra, a kalandra, a vásárlásra, a fogyasztásra, a kapcsolatok építésére, az orvosi és szakorvosi ellátásra, a kényelmesebb életre, a szolgáltatások elérésére, összességében a vidékhez képest nagyobb a lehetőség a választásra. A városi élet árnyoldala többek között a közlekedési dugókban, a bűnözésben, a zsúfoltságban, a légszennyezettségben, az elmagányosodott tömegben, a nagyobb stresszben, bizonyos betegségek iránti nagyobb fogékonyságban érhető nyomon. A kérdés adott: hogyan tehető élhetőbbé, szerethetőbbé és biztonságosabbá a város?
A városi folyamatok jelentős része már nem képzelhető el automatizmusok, algoritmusok, szakértői rendszerek nélkül nélkül, sőt, egyre több területen már a mesterséges intelligencia is arra hivatott, hogy a város pillanatnyi állapotáról szóló adatok és információk feldolgozása révén hatékony megoldásokat kínáljon a városnak a változó külső és belső környezethez való alkalmazkodáshoz.
Miközben a gépi intelligencia fontosságát és növekvő szerepét már senki nem kérdőjelezi meg, az intelligens városok (információ)biztonsága továbbra sem képzelhető el a különböző rendszereket fejlesztő, működtető, üzemeltető, használó ember megfelelő biztonságtudatossága nélkül. A biztonságtudatosság fejlesztése azért kap kiemelt hangsúlyt a városi léptékben, mert a hibás adatokból, vagy az adatok hiányából, vagy az adatok nem időben történő továbbításából eredő károk a város működésében viszonylag hamar jelentkeznek káosz, fennakadás, üzemzavar formájában. A tanulmány az intelligens városok fontosabb alrendszereit (dimenzióit) ismerteti, az információbiztonság, s azon belül kiemelten a humán információbiztonság fókuszában. Primer és szekunder kutatási eredmények alapján a szerző kitér a különleges jogrend városi léptékű értelmezésére, rámutat a kibertérben a városokat veszélyeztető (nem csak) humán támadási módszerekre és azok kivédésére, az információbiztonság-tudatosság fejlesztésének fontosabb módszereire, valamint az ebből eredeztethető és számítható biztonsági haszonra is.

Kulcsszavak: intelligens város, információbiztonság, mesterséges intelligencia

Megjegyzés: A tanulmány az Emberi Erőforrások Minisztériuma ÚNKP-18-3-I-OE-96 kódszámú Új Nemzeti Kiválósági Programjának támogatásával készült.

NŐK A BRIT KIRÁLYI LÉGIERŐBEN (1938-1944)

KOVÁCS Petra
PhD-hallgató
Nemzeti Közszolgálati Egyetem Hadtudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: Hadtudomány, Hadművészet elmélete, Lengyel pilóták az angliai csatában
KovacsPetra@uni-nke.hu

A második világháború során nem csak férfiak szolgáltak a Brit Királyi Légierő (Royal Air Force – továbbiakban: RAF) kötelékében.
ATA – Légi szállítási Tartalékos Légierő (Air Transportation Auxiliary)
Sir Kingsley Wood, a Légügyi Miniszter létrehozta a Polgári Légi Őrséget (Civil Air Guard) a Brit Királyi Légierő feladatainak segítésére. Csatlakozhatott minden tizennyolc és ötven év közötti személy, aki valamely repülőklub tagja volt, nemre való tekintet nélkül. 1939 júliusára a licencet szerzettek száma három és négyezer közé tehető, valamint további tízezer pilóta állt kiképzés alatt (ebből 900 nő).
A Női Tartalékos Légierőt (Women's Auxiliary Air Force – WAAF) 1939-ben alapították. Több tízezer nő jelentkezett önkéntes szolgálatba már az első évektől. 1941-től a Korona Fegyveres Erőinek részévé vált. 1943 júliusára elérték a 182 ezres létszámot. A háború végeztével megkezdődött a demobilizáció, melynek eredményeképp 1946 júliusára százezer pilóta hagyta el a szolgálatot. A Kormány tudatában volt a WAAF fontosságának és eredményeinek, elkezdték újratárgyalni a női légierő újbóli létrehozását. Ennek eredményeképp 1949. február 19-én újraalakult a Női Királyi Légierő.
A világ minden tájáról érkeztek önkéntesek, 1943-ra 48 nemzetiség képviselte magát, ide értve például ír, karibi és lengyel nőket.
A lengyelek között az egyik legismertebb női pilóta Krzystyna Skarbek – más néven Christine Granville –, aki nem csak a WAAF tagja volt, hanem a Churchill által létrehozott Különleges Műveleti Egységnél (Special Operations Executive – SOE) is szolgált.

Kulcsszavak: II. világháború, RAF, lengyel, pilóták, nők

ROMÁNIA VÉDELEMPOLITIKÁJÁNAK ALAKULÁSA 2004-TŐL NAPJAINKIG

KOZMA Klementina
PhD-hallgató
Nemzeti Közszolgálati Egyetem
Kutatási terület: Geopolitika, geostratégia, az Egyesült Államok és Románia partnersége
kozma.klementina@uni-nke.hu

A NATO csatlakozás egy régóta várt mérföldkő teljesítésének számított a román állam számára. A rendszerváltást követő éles Nyugat felé fordulás már a kezdetekben egyértelművé tette azokat az átalakulási szükségleteket, mellyel Romániának szembe kellett néznie. Külpolitikai lépéseivel elszántan igyekezett bizonyítani, hogy elköteleződését komolyan veszi az Észak-atlanti térség biztonságának elősegítésében. Így még azt megelőzően, hogy tagjává vált volna a NATO-nak részt vett a balkáni műveletekben és az Irak elleni háborúban egyaránt. Belpolitikai téren azonban számos megoldatlan problémával küszködött, többek között a nagymértékű államadósság leküzdésével és korrupcióval. A NATO Kelet irányú bővítésének az Oroszország által táplált ellenszenv sem kedvezett Bukarestnek. A román haditechnikai eszközök modernizációja és cseréje, a katonai infrastruktúra és hadiipar fejlesztése folyamatosan zajlott ugyan, de a védelmi kiadások kezdetbeni alacsony szintje visszahúzta az országot. Jelen tanulmány célja a román védelempolitika irányvonalainak és fejlődésének bemutatása annak fényében, hogy az állam keleti bástyává vált a nyugati szövetségi rendszereknek. Egy sor változást eredményezett a NATO követelményeinek történő megfeleltetése a Román Haderőnek és egy stabil kétoldalú stratégiai partnerség kialakítása az Egyesült Államokkal. A Deveşelun üzembe helyezett rakétavédelmi komponens célja az esetleges keleti irányú rakétatámadások elhárítását szolgálja, melyet az Egyesült Államok szigorúan felügyel. Ezzel azonban Románia célpontjává vált az Oroszországi Föderáció fenyegetéseinek. A regionális biztonsági környezet a Krím-félsziget elfoglalását követően átalakult és instabillá vált. A tanulmányban arra is kitér a szerző, hogy Románia helyzetének és szerepének elemzése Magyarország szemszögéből miért számít jelentősnek.

Kulcsszavak: Románia, NATO, védelempolitika, Kelet-Európa

„EGYETLEN TANÍTÓ A KÖZSÉGBEN” – TISZTSÉGVISELŐK I. VILÁGHÁBORÚS HADBA VONULÁSA AZ ABAÚJI REFORMÁTUS EGYHÁZMEGYÉBEN

KUSNYÍR Éva
PhDhallgató
Debreceni Egyetem Történelmi és Néprajzi Doktori Iskola, Néprajz Program
Kutatási terület: Vallási néprajz, egyháztörténet, Abaúji Református Egyházmegye, I. világháború hatása a lokális közösségekre
evakusnyir@gmail.com

A református értékrend és normarendszer vizsgálatában elsősorban a lokális társadalmi kontextusok kerülnek előtérbe az átfogó, univerzális igényű magyarázatok helyett. Ezen megközelítés által felértékelődnek a mindennapi vallásgyakorlatot, a helyi közösségek egyházi életét megörökítő forráscsoportok. Az I. világháború évei alatt az Abaúji Református Egyházmegyében lezajlott mozgósítás menetét elsősorban levéltári források alapján rekonstruálom. Az ehhez felhasznált forráscsoportok a következők: a Tiszáninneni Református Egyházkerület püspöki iratai és közgyűlési jegyzőkönyvei; az Abaúji Református Egyházmegye gyűléseinek jegyzőkönyvei; az Egyházmegye gyülekezeteinek presbiteri jegyzőkönyvei és egyéb szálas iratanyagai, valamint a Sárospataki Református Lapok 1914 és 1921 közötti számai. Elemzési módszerem egy alapvetően kronológiai megközelítés, ami az egyes forrástípusok egymás mellé rendezésére épül. Egy fentről lefelé haladó, háromszintű elemzést végeztem el, a következő módon: évek szerinti lebontásban áttekintettem elsőként a püspöki iratanyagot, hiszen az egyházkerület vezetőjeként a mindenkori püspök kapta kézhez a különféle állami és minisztériumi rendeleteket, körleveket, melyek gyakran szigorúan bizalmasak voltak. Ezt követően a Tiszáninneni Református Egyházkerület közgyűlési jegyzőkönyveit társítottam ugyanolyan éves lebontásban a püspöki iratok mellé. Ez az első, legfelső szint: az egyházkerület szintje. A középső, második szint az Abaúji Református Egyházmegye gyűléseinek jegyzőkönyveiből származó adatok egyházkerületi szinttel történő összevetése volt. Harmadik, legalsó szintként az egyházmegye gyülekezeteinek presbiteri jegyzőkönyveit, valamit iratanyagát vetettem össze a magas-egyházi döntésekkel. Ez a módszer megfelelőnek bizonyult annak feltárására, hogyan befolyásolták egyrészt az állami döntések az egyházkerület és a püspök döntéseit, mindez hogyan került közvetítésre az egyházmegyék felé, és végül, milyen hatást váltott ki az abaúji gyülekezetekben. Hipotézisem szerint a háború érzékelése nem országos szinten történik, hanem mindig a konkrét lokális kényszerhelyzetek által válik értelmezhetővé egy közösség, esetünkben az egyházközségek számára. A háború generálta lokális kényszerhelyzetek legfőbb adatokkal szolgáló forráscsoportját a gyülekezeti presbitériumi jegyzőkönyvek alkotják. Jellegükből adódó sajátosságuk, hogy a magas-egyházi iratokkal és jegyzőkönyvekkel szemben kevésbé stilizáltak vagy cenzúrázottak. Ezért a mozgósítások és a hadba vonulás olyan tényezőinek feltárására is alkalmasak, melyek a nyomtatott egyházkerületi vagy egyházmegyei iratanyagba nem kerülhettek bele. Az I. világháború alatt vezetett abaúji presbiteri jegyzőkönyvek vizsgálata lehetőséget ad arra, hogy a háborúval járó kényszerhelyzetek gyülekezeti megoldásait felvázolhassuk. Így kerülhetnek a vizsgálat középpontjába a lelkészek, tanítók és harangozók hadba vonulása által generált belső gyülekezeti konfliktusok, a különféle védekező és tiltakozó stratégiák, valamint a jegyzőkönyvekbe bekerült állami mozgósítási és honvédelmi propaganda retorikai elemei is.

Kulcsszavak: I. világháború, mozgósítás, egyháztörténet, lokális közösségek, háborús propaganda

A KOSZOVÓI HÁBORÚ KIBERDIMENZIÓJA

LÁNGNÉ PETRUSKA Szidónia
PhD-hallgató
Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Hadtudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: Koszovó biztonságföldrajzi értékelése
petruskasz@gmail.com, petruska.szidonia@uni-nke.hu

Jugoszlávián belül az albán többségű Koszovó és Metóhia autonóm tartományként Szerbia részét képezte, 1974-től csaknem a tagköztársaságokéihoz hasonló státuszt élvezett. Miután 1989-ben Slobodan Milošević rezsimének térnyerésével autonómiáját felfüggesztették, az ekkorra a lakosság több mint 90%-át alkotó albánok passzív ellenállásba kezdtek, a nemzetközi közösség támogatásában bízva. A délszláv válság első szakaszát lezáró daytoni békeszerződés azonban csalódást okozott számukra, hiszen Koszovó helyzetével nem foglalkozott. Ekkortól, főleg a fiatalabb albánok körében, egyre népszerűbbé vált a fegyveres ellenállás gondolata. A kezdetben kisebb merényleteiről elhíresült Koszovói Felszabadítási Hadsereg és a jugoszláv hadsereggel megerősített szerb erők között 1998 elejétől egyre véresebb összecsapások bontakoztak ki. A nemzetközi közösség hosszú ideig a konfliktus tárgyalásos megoldására törekedett, ám stratégiájuk sikertelennek bizonyult. A háborút végül csak az etnikai tisztogatások következtében fenyegető humanitárius katasztrófára hivatkozva megindított NATO-légicsapások segítségével sikerült lezárni, 1999 júniusában.
Előadásomban a koszovói háborút kísérő internetes tevékenységeket kívánom körbejárni. Az internet világméretű térhódítása az 1990-es években kezdődött, s az évtized végére a technológia már eléggé elterjedt volt ahhoz, hogy új, változatos lehetőségeket kínáljon a konfliktusban érintett felek, illetve egyéb szereplők számára, hogy esetlegesen befolyással legyenek a háborús események alakulására. A kibertérben lezajlott eseményeket a sok szempontból a hétköznapi internethasználathoz közeli aktivizmustól a hekker-módszerekkel operáló „hacktivizmuson” át a kiberterrorizmusig terjedő skálán kísérelem meg elhelyezni. Mindez érdekes geopolitikai tanulságokkal is szolgál, ezen túlmenően azonban arra is választ keresek, hogy mi lehetett az oka annak, hogy a nyilvánvalóan technológiailag élen járó Amerikai Egyesült Államok nem indított nagyszabású kibertámadást a Milošević-rezsim megbuktatása érdekében.

Kulcsszavak: Koszovói háború, Internet, aktivizmus, hacktivizmus, kiberhadviselés

A KIBERBIZTONSÁG ÉS A FILMMŰVÉSZET

LASKA Pál Károly
MSc-hallgató
Nemzeti Közszolgálati Egyetem Államtudományi és Közigazgatási Kar
Kutatási terület: Kiberbiztonság és a film kapcsolata, Kiberbiztonsághoz tartozó jogok és kötelezettségek, Kiberhadviselés története
laskapal@gmail.com

A kiberbiztonság napjaink egyik legégetőbb, ún. „forró” témája. Azonban úgy tűnik, mégsem jutnak el információk erről a széles tömegekhez, még szervezett oktatási formák keretei között sem.
A célkitűzésem, hogy próbálom megkeresni a keskeny mezsgyét a kiberbiztonság, az oktatás és a filmművészet között, kitérve arra, hogy hogyan lehet a társadalom tudatosságát ezen a téren növelni a filmművészet alkotásai által.
Önálló kutatásom homlokterében az az emberi hozzáállás áll, hogy vajon növelhető-e a tudatosság egy olyan új jelenség területén, mint a kiberbiztonság. A jövő hadseregében, rendészetében, igazgatásában dolgozó szakemberek képzése nélkülözhetetlen megfelelő mélységű informatikai, sőt kibervédelmi kompetenciák fejlesztése nélkül. Azonban a jelenlegi metódusok hatékonysága elmarad a kívánatos szinttől. Ezért próbálok markáns kísérletet tenni, hogy a filmművészet eszközeivel tegyük láthatóvá, milyen veszélyei lehetnek egy kibertámadásnak, milyen kibervédelmi metodika mentén lehetséges egy támadás elhárítása, hogyan jelennek meg a támadók, stb.
Primer és szekunder kutatásokat is végeztem a témában, figyelembe véve a nemzetközi szakirodalom nóvumait is. Ez alapján elmondható, hogy speciális szakértelem szükséges egy lehetséges kibertámadás elhárításához, az ilyen irányú ismeretek elsajátítását megkönnyítheti, ha egy könnyebben befogadható közeg közvetíti az információkat: a film.
A gondosan és tendenciósusan kiválasztott mozgóképes példák nemcsak a megfelelő szakemberek képzése terén kecsegtetnek sikerrel, hanem az átlagemberek kiberbiztonsági prudenciájának szintjét is pozitívan befolyásolhatja.
Összegzésképpen elmondható, hogy a tudomány és művészet összefügg a kiberbiztonság területén. A filmművészet alkalmasnak tűnik arra, hogy növelje a kiberbiztonsági tudatosság szintjét, azonban bizonyos tényezők hatására a megvalósítás a jövő kérdése.

Kulcsszavak: Kiberhadviselés, kiberbiztonság, filmművészet, filmtörténet, oktatás

„RENDBEN, MAGA MONDJA MEG AZ ELNÖKNEK..." KUTATÓ-MENTŐ BEVETÉSEK ELŐKÉSZÍTÉSE AZ ÖBÖLHÁBORÚBAN

LENGYEL Ádám
PhD-hallgató
Szegedi Tudományegyetem, Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar, Történettudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: jelenkori hadtörténet, különleges műveletek, aszimmetrikus hadviselés, az Egyesült Államok külpolitikája a '70-es évektől napjainkig
adamlengyel92@gmail.com

Az 1990-1991-es öbölháborúról, mint elsöprő sikerről és a modern háborús technológiák és stratégiák diadaláról szokás beszélni. A hadműveletek során a szövetséges erőknek sikerült alacsony veszteségek mellett felszabadítani Kuvaitot Irak megszállása alól.
A harci kutató-mentő (CSAR) alakulatok szempontjából azonban a hadjárat egyáltalán nem nevezhető sikertörténetnek. A végrehajtott bevetések elenyésző százalékában sikerült a célszemélyeket megmenteni, és sokszor még a sikeres akciókat is csak félsikerként könyvelhették el.
Ennek a borzasztó teljesítménynek a fő oka azonban az elmaradott szervezési rendszerben és a parancsnokságok ilyen jellegű akciókkal szembeni ellenállásában keresendő. Bár a technológiai fejlődés elérte a kutató-mentő alakulatok, a szervezésben ezen nem tükröződött, és meg kellett küzdeniük a helyükért a Fegyveres Erők más fegyvernemeivel is az elismerésért.
Előadásom során azt kívánom bemutatni, hogyan zajlott az Amerikai Egyesült Államok Különleges Erőinek, köztük a kutató-mentő akciók végrehajtásáért felelős Ejtőernyősmentő (US Air Force Pararescue) alakulatoknak a kitelepülése és az Egyesített Különleges Műveleti Parancsnokságba (JSOC) való betagozódása. Kitérek arra, hogy az ilyen jellegű akciókkal milyen módon számoltak – vagy épp nem számoltak – a Sivatagi Pajzs (Desert Shield) és Sivatagi Vihar (Desert Storm) hadműveletek során, mik lehettek az okai annak, hogy a tábornokok nem támogatták az ilyen jellegű akciókat. Végezetül azt is, hogy a legénységi állomány részéről, mind a Légierő, mind a Hadsereg, mind pedig a Haditengerészet szemszögéből mi volt az általános vélekedés és hozzáállás a harci kutatás-mentéshez.

Kulcsszavak: CSAR, öbölháború, PJ, JSOC, különleges műveletek

TÖRÖKORSZÁG ÉS A NATO KAPCSOLATA 1991-TŐL NAPJAINKIG – FESZÜLTSÉG-ANALÓGIÁK

PÉNZVÁLTÓ Nikolett
PhD-hallgató
Nemzeti Közszolgálati Egyetem
Kutatási terület: Törökország biztonság- és védelempolitikája
penzvalto.nikolett@uni-nke.hu

Az előadás Törökország és a NATO viszonyát mutatja be a hidegháborút követő időszakban. Az 1991-től napjainkig eltelt éveket három időperiódusra osztja, és komparatív módszerrel vizsgálja az Ankara és szövetségesei közötti feszültségek forrásait. A kutatás arra a kérdésre kereste a választ, hogy mennyiben igazolható az állítás, miszerint Törökország egyre távolodik a NATO-tól?
Törökország és NATO-szövetségesei kapcsolatát az utóbbi években számos belső (demokrácia, emberi jogok kérdése, fegyverbeszerzések) és külső (szíriai konfliktus, Oroszországgal fenntartott viszony) feszültség terheli. A vitás kérdések többekben kételyeket vetettek fel a NATO második legnagyobb létszámú fegyveres erejével rendelkező Törökország megbízható szövetséges voltát illetően. Az 1991 és 2019 közötti időszak vizsgálatából azonban nem mutatható ki, hogy Ankara egyértelműen távolodna a NATO-tól. A Törökország és a NATO közötti konfliktusok többsége politikai, nem pedig katonai természetű, valamint bilaterális alapú, tehát nem a szervezet egészének és Törökországnak a konfliktusa. A török orientációváltás percepciójának két fő oka az egyre autoriterebb irányt követő török belpolitika, és az egyre magabiztosabb és önállóbb török külpolitika. Törökország számára a NATO-tagságnak, és az ezzel járó kollektív védelmi garanciának azonban nincs valós alternatívája, az együttműködés fenntartása pedig Ankara és a NATO kölcsönös érdeke.
Az előadás célja, hogy hozzásegítsen a NATO második legnagyobb fegyveres erejével rendelkező, geopolitikai és geostratégiai szempontból megkerülhetetlen fontosságú Török Köztársaság biztonsági percepcióinak, NATO-n belüli viselkedésének jobb megértéséhez; az állandó és változó feszültségi pontok azonosításán keresztül a jövőbeli potenciális feszültségforrások csökkentéséhez; a kölcsönös megértésen alapuló hatékonyabb együttműködés kialakításához.
A téma apropóját a NATO megalapításának (1949) idei 70. évfordulója (2019), aktualitását a Törökország és a NATO közötti feszültségek adják. Hazánk számára Magyarország NATO-tagsága, valamint a keleti nyitás várhatóan folytatódó külpolitikai célrendszere teszi kiemelten fontossá a kutatást. Az előadást megelőző kutatómunka az Emberi Erőforrások Minisztériuma ÚNKP-18-3-I-NKE-95 kódszámú Új Nemzeti Kiválóság Programjának támogatásával valósult meg.

Kulcsszavak: Törökország, NATO, katonai együttműködés, kollektív védelem, Oroszország

AZ ÖNGYILKOSSÁG JELENSÉGE A FIATAL AMERIKAI VETERÁNOK KÖZÖTT

DR. PETRUSKA Ferenc
Egyetemi tanársegéd
Nemzeti Közszolgálati Egyetem
Kutatási terület: Humán rekonverzió
petruska.ferenc@uni-nke.hu

A jelen tanulmány a Világkereskedelemi Központ elleni támadástól napjainkig elkövetett veteránöngyilkosságok okait kívánja kideríteni, miközben részletesen bemutatja, hogy az amerikai kormányzati és civil szervezetek milyen erőfeszítéseket tesznek jelenleg is az önkezű halál visszaszorítására. E támadást követően az Amerikai Egyesült Államok fokozta a terrorizmus elleni küzdelmét, amely gyökeresen átalakította hadereje missziós tevékenységének karakterét és növelte annak intenzitását. A terrorellenes műveletekben résztvevő, majd leszerelő katonák a „9/11-es veteránok" elnevezést kapták és napjainkban is következetesen így hivatkozzák őket. A körükben megmutatkozó öngyilkosság növekedése hazájukban közismert jelenség mindkét nem és valamennyi korosztály körében. Az amerikai veteránokról való gondoskodásért a Veteránügyi Minisztérium (Department of Veteran Affairs - VA) felel és gondoskodik a veteránok egészségügyi és lakhatási ellátásáról, a szociális gondoskodásáról, valamint polgári továbbképzéséről, és persze küzd a tanulmány tárgyát képező öngyilkosságok megelőzése érdekében is. Az Amerikai Egyesült Államok veterángondoskodása, annak intézményesítése és finanszírozása, sőt még a veteránok ellátásának informatikai háttere is összkormányzati szinten valósul meg, emellett össztársadalmi támogatást is élvez és ezek minden szintjén, nemzetközi összehasonlításban is páratlan. A rendkívül széleskörű és nagyléptékű támogatások ellenére az öngyilkosságok számát a közelmúltig csak kismértékben sikerült csökkenteni. A tárca emiatt hatalmas erőfeszítéseket tesz az öngyilkossági kockázatoknak kitett veteránok felkutatására, illetve tovább erősíti a programjait, amelyek során széleskörben alapoz a többi tárca és a veteránszervezetek, sőt az amerikai civiltársadalom közreműködésére is. Az érintett és önkéntesen bevont szervezetek új stratégiákat dolgoznak ki az öngyilkosság kockázatának kitett veteránok támogatására, valamint a széleskörű ellátásban részesítik őket az összehangolt, sokoldalú és a kiterjesztett támogató szolgáltatások révén.

Kulcsszavak: Army, továbbfoglalkoztatás, rekonverzió, lakhatás

WHOM AND WHAT CAN WE TRUST? – HOW CAN WE STEAL DATA WITH A USB CABLE

Barnabás SÁNDOR[1], Dávid János FEHÉR[2]
[1]MSc-student
[2]PhD-student
[1]*Óbuda University Donát Bánki Faculty of Mechanical and Safety Engineering*
[2]*Óbuda University Doctoral School on Safety and Security Sciences*
Research area: Cybersecurity, IT Security, Wireless Network Security
[1]*sandor.barnabas@gmail.com*
[2]*david.janos.feher@gmail.com*

The number of cyber-attacks on companies is continuously increasing day by day, thanks to the advancement of information technology, the ever-higher value of data and the shortage of professionals. Such attacks cause severe material damage to both companies and individuals. The threat of data leakage, especially of personal data, in recent years has not bypassed the most prominent global companies. Cyber-attacks were primarily technology-based, in which hackers exploited the vulnerabilities of applications on the company's servers. However, there is a much more sophisticated, but riskier attack which is the Social Engineering method, based on human ignorance and credibility. Combining this method with a special attack can be more efficient and effective. In my research I investigate the connection between these two techniques in a corporate environment, where there is a higher degree of confidentiality among colleagues so that a personal attack can be implemented more efficiently. Using a specially crafted USB cable, I illustrate how to obtain data from a particular computer or smartphone, or even transmit malicious code without the user's knowledge. These attacks, both for the individual user and for the company, can cause severe material and intangible damage in short and long term, and can even lead to total downtime. In my study, the operation of the device is presented, and various attacks simulated in a laboratory environment. I present the main aspects of a successful attack and examine the possible failure factors. My goal is to draw the attention and caution to the users in order to prevent them from accessing or attacking the company’s data. In order to achieve this, companies need to maintain continuous security awareness trainings and develop an appropriate security approach for everyday life. I make the appropriate security awareness suggestions to avoid and prevent such attacks.

Keywords: Cybersecurity, Enterprise Security, Social Engineering, Security Awareness, USBNinja

A JAPÁN BIRODALMI HADITENGERÉSZET A MÁSODIK VILÁGHÁBORÚ ELŐTT HOGYAN GYŐZHETI LE DÁVID GÓLIÁTOT?

SZABÓ Levente Gábor
Szegedi Tudományegyetem, Történelemtudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: Japán történelme, Japán modernizáció, haditengerészet

Az első világháborúban Japán, az Egyesült Királyság szövetségeseként az Antant hatalmakhoz csatlakozott. A háború során a japán flotta több hadműveletben is részt vett mint Csingtao ostroma és Mikronézia elfoglalása. Ezeken kívül az angolok kérésére egy flottát küldtek a Mediterráneumba, melynek feladata a szövetséges konvojok védelmezése, továbbá a német és osztrák-magyar tengeralattjárók üldözése volt. A japán flotta nagyjából 700.000 katona szállítását biztosította 16 hónap alatt, nagyban hozzájárulva a háborús sikerhez.
A háború lezárást követően, egy tengerészeti fegyverkezési verseny volt kialakulóban a győztes hatalmak között. Látván, hogy a fegyverkezés tönkretenné a szövetségi rendszert, a főbb hatalmak Washingtonban aláírtak egy öthatalmi egyezményt, a flotta méretek korlátozása érdekében. Az Egyesült Királyság és az Egyesült Államok dominanciája érvényesült és ennek megfelelően 533,000+137,000 tonnában szabták meg a flottájuk maximális méretét, Japánnak 320,000+82,000 tonnát biztosítottak, továbbá Franciaország és Olaszország flottáját 175,000+60,000 tonnában maximalizálták.
Ez a limitáció egyszerre volt áldás és átok Japánra. Áldás volt, mivel nem lettek volna képesek, semmilyen körülmény között sem, tartani a versenyt a fő vetélytárssal, az USA-val. Ugyanakkor átok is volt mivel a japán szakértők szerint ahhoz, hogy legyőzzék az amerikai csendes-óceáni flottát minimum 70%-os arány kellett volna az amerikaiakhoz képest, a szerződés viszont 60%-ban maximalizálta a flotta méretét.
Ahhoz, hogy leküzdjék ezt a hátrányt kénytelenek voltak hatalmas pénzeket ölni fejlesztésekbe, továbbá át kellett dolgozni az amerika ellenes stratégiát. Ennek a hosszú távú eredménye a gyors és rendkívül nagy fegyverzettel ellátott csatahajók és nehéz cirkálók lettek.

Kulcsszavak: Japán, haditengerészet, tengeri hadviselés

MAGYAR HADIFOGLYOK CIVITA CASTELLANÁBAN (1915-1916)

TAKÁCS Bálint
PhD-hallgató
Debreceni Egyetem, Történelmi és Néprajzi Doktori Iskola
Kutatási terület: A magyar hadifoglyok helyzete Olaszországban, az első világháborúban
takacsb@yahoo.com

Az előadás témája a magyar hadifoglyok helyzete, élete az Olaszország középső részén található Civita Castellana városában létesített hadifogolytáborban. A Nagy Háború centenáriumának köszönhetően egyre több olyan tanulmány jelenik meg, melyet az első világháborús hadifogság körülményeinek bemutatásának szentelnek. Száz év eltelte után ugyanis még mindig adósok vagyunk a legtöbb hadifogolytábor bemutatásával, illetve a fennmaradt naplók, visszaemlékezések, levelezések és egyéb források tükrében a hadifogoly-életutak ismertetésével. A Civita Castellana-i fogságról még nem született tanulmány sem magyar, sem külföldi történészek tollából. Nem tárgyalja a témát az eddigi két legátfogóbb munka, a kétkötetes Hadifogoly magyarok története (1930 és 1940), illetve Keglovich Rita A Nagy Háború magyar hadifoglyai Olaszországban című doktori értekezése (2018) sem. Az olasz történészek szintén más hadifogolytáborok történetének feldolgozásával foglalkoztak. Civita Castellana egy Rómától kb. 60 km-re, északra fekvő kisváros. A hadifoglyokat 1915 júliusától kezdve egy kora újkori várban (Forte Sangallo) internálták, ahonnan 1916. május 22-én elszállították őket más hadifogolytáborokba. Számuk meghaladta a 700-at. Az alábbi kérdésekre kerestem a választ: Pontosan mikor és hány hadifogoly érkezett Civita Castellanába? Milyen volt a hadifogolytábor épülete és őrsége? Milyen ellátást biztosítottak a hadifoglyoknak (élelem, fűtés stb.)? Mivel töltötték az időt a hadifoglyok – például voltak-e szórakozási, sportolási, hitéleti, nyelvtanulási lehetőségeik? Milyen munkát végeztettek velük? A témának több forrásbázisa is van. Alapvető forrás az 1907-es Hágai IV. Konvenció, amely a hadifoglyokkal való bánásmódot és a hadifogság körülményeit szabályozta. Az Olasz Hadsereg Vezérkari Levéltára (Archivio dell'Ufficio Storico dello Stato Maggiore dell'Esercito Italiano) őrzi a hadifogsággal kapcsolatos olasz szabályozásokból megmaradt iratokat, továbbá statisztikákat a hadifogolytáborokról és az ellenséges katonák fogságba eséséről. Feldolgoztam továbbá az illetékes megyéspüspök jelentését, melyet XV. Benedek pápának készített a hadifogolytáborban tett látogatásáról és a Vatikáni Titkos Levéltár (Archivum Secretum Apostolicum Vaticanum) őriz. A vizsgálatot két magyar katona, Kozeschnik János (őrvezető, M. kir. 1. honvéd gyalogezred) levelezésével és Palatinus Gyula (hadapródjelölt őrmester, M. kir. 29. honvéd gyalogezred) visszaemlékezésével árnyaltam, akik Civita Castellanában voltak hadifoglyok. Számos izgalmas részletet és emléket örökítettek meg fogolytábori életükről, melyek segítenek megválaszolni a feltett kérdéseket. A vizsgálatba bevontam a magyarországi sajtót is: a Pesti Hírlap két cikkben is tudósított a Forte Sangallo-i magyar hadifoglyokról. A Veszteséglajstrom (Verlustliste) füzeteit felhasználva kísérletet tettem a Civita Castellana-i hadifoglyok névjegyzékének összeállítására; a város halotti anyakönyvei alapján pedig elkészítettem az ott elhunyt magyar katonák listáját.

Kulcsszavak: első világháború, hadifogság, olaszországi hadifogolytáborok, Civita Castellana, Forte Sangallo

LATIN-AMERIKAI ORSZÁGKÉPEK ÖSSZEVETÉSE

URBANOVICS Anna
MA-hallgató
Nemzeti Közszolgálati Egyetem Nemzetközi Közszolgálati Kapcsolatok Szak
Kutatási terület: Latin-amerikai társadalom
anna.urbanovics@gmail.com

Az előadás témája a jelenlegi latin-amerikai országképek, elsősorban Brazília, Argentína és Mexikó vonatkozásában. A három ország mindegyike előkelő helyen szerepel a különböző nemzetközi országkép és nemzeti márka felmérésekben, valamint aktívabb szerepet követelnek a mai nemzetközi rendszerben. A dolgozat az Anholt-modell kormányzat, export, turizmus, kultúra, emberek, bevándorlás és befektetés pillérei köré épül. A kutatás komplex módszertanra épül, az országmárkázás kutatási terület különböző modelljeit és elméleteit igyekszik ötvözni az empirikus kutatás eszköztárával. Ilyen eszközök a tudománymetriai elemzések, a kérdőíves felmérés, valamint a közösségi média elemzés is.
Az első hipotézis az Anholt-modell alkalmazhatóságát, aktualitását igazolja tudománymetriai mérések segítségével, melyek alapján máig ez tekinthető a legnépszerűbb országimázs elméletnek a nemzetközi szakirodalomban. Ezt követően az országok politikai megítélése kerül bemutatásra, amiből az tűnt ki, hogy a világháló megkönnyítette mind a helyiek, mind a nemzetközi közösség tájékozódását. Az export hirdetésében ki kell emelnünk a márkaerős, közvetlenül a fogyasztókhoz szóló vállalatokat, melyek sokkal hatékonyabb marketing stratégiájukkal inkább bekerülnek a köztudatba, mint a márkaértékük tekintetében vezető nagyvállalatok. Ezt követően a turizmus- kultúra- emberek hármasa került elemzésre, melyek mindegyikénél megfigyelhető, mennyire fontos tényezők az országok arculatában. Ennek oka, hogy a legtöbben a latin-amerikai országokat, mint egzotikus turisztikai desztinációkat ismerjük, valamint a nemzeti sztereotípiák és a világsajtóban közölt hírek inkább a kulturális elemeket emelik ki. Ezért sem meglepő, hogy a gasztronómia és a sportok vezetnek ezeken a listákon a kitöltők körében. Végül az országok életszínvonalának összevetése került sorra olyan elemek mentén, mint a Humán Fejlettségi Index, a versenyképesség, vagy épp a komoly társadalmi problémaként jelentkező közbiztonság. Az elemzés eredményeként azt láthatjuk, hogy Magyarország előrébb végzett ezeken a rangsorokon, amivel a kérdőív kitöltői is tisztában vannak.

Kulcsszavak: Latin-Amerika; országimázs; Anholt-modell

HITTUDOMÁNYI SZEKCIÓ

UTAK ÉS LEHETŐSÉGEK A CIGÁNYMISSZIÓBAN

ARANY-MICHELS Richárd Tibor
PhD-hallgató
Debreceni Református Hittudományi Egyetem, Hittudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: Interkulturális és inkulturációs szempontok a magyarországi romák között végzett egyházi szolgálatban
michels.richard@reformatus.hu

A misszió Isten missziója, Ő a küldő. Csak a Szentháromság titkának kontextusában érthető. Részesedés Isten küldetésében. Az Isten kezéből jön és csak általa létezik. A misszió átölel minden embert léte minden vonatkozásában.
A misszió vertikális és horizontális síkja nem választható el egymástól. Ugyanakkor a horizontális szükségek, a szociális kérdések megoldása nem lehet előbbre való és transzparensebb, mint Krisztus személye és jelenléte és megváltása. Azaz nem lehet független a világ bajaira való reagálás, azok megoldása Krisztus személyétől, rá kell, hogy mutasson minden cselekedet.
Elengedhetetlen a szükség és a szociális háttér ismerete, a mire van igazán szükség kérdésének feltevése, mert a külső szemlélő, mást értő és gondoló nem biztos, hogy ugyanazt gondolja szükségnek és segítségnek, amit mi.
Az Isten igéje bármilyen sajátos helyzetben lévő embert ér el, mindig a környezethez, a sajátos élethelyzethez alkalmazkodva kell megjelennie. A cigányság a társadalom minden más rétegétől különböző, egészen sajátos társadalmi helyzetben van. A más-más környezetben és élethelyzetben lévő emberek között ugyanannak az üzenetnek más a jelentése, más értelmet hordoz, máshogy szólít meg és máshogy érint meg, állít helyre vagy gyógyít meg és a megalázottságból, kirekesztettségből felemel. A sajátos élethelyzetet figyelembe véve szükséges megközelítenünk minden embert.
Két irány fogalmazható meg, az egyik az evangélium felől indul, a másik a szociális szükség oldaláról. Az megállapítható, hogy: Ha a szociális körülményekből indulunk ki, előbb-utóbb eljutunk az igehirdetés és a lelki javak kérdéséhez, mert aki az egész embert akarja szolgálni, nem hagyhatja ki az örök kérdéseket. Viszont aki az igehirdetés, kultúra, a szellemi javak felől közelíti meg a cigánypásztorációt, nem kerülheti meg a szociális problémákat sem.
A cigányság egy önálló nép, sajátos adottságokkal, történelemmel. Csak a sajátos jegyek figyelembevételével vihetjük az evangéliumot körükbe.
Minden csoport, minden közösség más és más, de vannak általánosan jelenlévő akadályok, amelyek minden cigány közösség életében előfordulnak. A leggyakoribbak a következők: eltérő kultúra, eltérő gondolkodásmód, általában nehéz szociális helyzet, társadalmi megítélés, előítélet, hagyományok különbözősége, alacsony önértékelés, nehéz szociális helyzet, munkanélküliség, kirekesztés.
Mindezek a jellemzők nem csak a cigányságra igazak, hanem más népcsoportokra is, például az indiai dalitokra, akik kaszton kívüliek, „érinthetetlenek”, a társadalom kirekesztett tagjai és egyetlen út van számukra a méltó életre, ez pedig a hit, az evangélium gyógyító ereje. A két népcsoport közötti párhuzamok, megoldási lehetőséget adhatnak számunkra, megismerve a dalit nép küzdelmét, megtérését, missziójá, annak tapasztalatait átültethetjük saját szolgálatunkba.

*Kulcsszavak***:** cigánymisszió, kirekesztés, megbékélés, evangélium, dalitok

A BIBLIAI *ḤĒREM* AZ ÓKORI KÖZEL-KELETEN

BIHARI József
PhD-hallgató
Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Hittudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: A ḥērem
joseph.bihari@gmail.com

Az Ószövetség egyik kevéssé kutatott, ám annál érdekesebb fogalma a héber *ḥērem* (חֵרֶם, LXX-ben: ανάθημα), amely elsősorban szentségi és háborús kontextusban fordul elő. Névszói használatát a magyar bibliafordítások leggyakrabban az (Úrnak) teljesen, véglegesen, esküvel „felajánlott", „szentelt", „átkozott" kifejezéssel adják vissza (pl. Lev 27,28-29). Amíg igei – döntően háborús –, használata esetén az ellenség teljes megsemmisítéséről, elpusztításáról, (az Úrnak való) szenteléséről, az „átok beteljesítéséről", véghez viteléről esik szó (pl. Józs 6,17-24).

A fogalom eredeti, pontos jelentése mindmáig tisztázatlan. Ebben részint közrejátszott az a tény, hogy a háborús-*ḥērem*ről rendkívül kevés leírásunk maradt, sokáig kizárólag az ószövetségen keresztül volt ismeretes. Ez változott meg 1868-ban, a Kr. e. IX. századi moabita *Mēša'*-sztélé kalandos megtalálásával, amely a 2Kir 3. fejezetében olvasható izraelita hadjárat moabita olvasatáról és *Mēša'* király hódításairól tanúskodik, hallatlan párhuzamot mutatva a háborús-*ḥērem* ószövetségi használatával. A következő áttörésre 2007-ig kellett várni, amikor L. A. S. Monroe egy – már régóta ismert – ódélarab felirat fordítását revideálva újabb példával szolgált a háborús-*ḥērem* ókori közel-keleti felbukkanására. A felirat *Karibʾīl-Watar*, szabeus uralkodó hadjáratairól tudósít, amelynek keretében *Našan* városán hajtja végre a *ḥērem*et. Saját kutatásomban két másik feliratot találtam, amelyek szintén explicit módon tanúskodnak a fogalom használatáról.

Előadásom során elsősorban egy általános bevezetést kívánok nyújtani a témához, a főbb szempontok, és a kutatástörténet fontosabb állomásait bemutatva, majd a *ḥērem* ókori közel-keleti kontextusára térnék ki, néhány etimológiai és szemantikai példán keresztül, külön hangsúlyt fektetve a párhuzamos attribútumokra (társított motívumok, cselekmények, istenségek).

Kulcsszavak: ḥērem, háború, felajánlás, ókori Közel-Kelet

A MAGYAR DIASZPÓRA RÓMAI KATOLIKUS LELKIPÁSZTORI JELENLÉTÉNEK KÉRDÉSEI A 21. SZÁZADBAN

DUDÁS Róbert Gyula
hallgató
Apor Vilmos Katolikus Főiskola
Kutatási terület: diaszpórakutatás, egyháztörténet
dudas.robert@hangadok.hu

Sokszor hangoztatott – már-már közhely – hogy magyarok mindenhol élnek a világban. Nagyjából nemzetünk ötödrészét alkotják a 20. század történelmi viharaiban Nyugatra; azaz Észak- és Dél-Amerikába, Ausztráliába, Izraelbe, Dél-Afrikába, valamint Európa nyugati felébe kivándorolt, kitelepített, száműzött vagy kimenekült magyarok. Ők alkotják a 2,5 milliós külhoni magyar diaszpórát, akinek nagyjából fele beszéli még – valamilyen szinten – a magyar nyelvet.

A magyar katolikus egyház már az emigráció korai időszakától kezdve folyamatosan próbálta biztosítani a magyar nyelvű lelkipásztori ellátást, ezzel nem csak a lelkipásztori kérdésekben, hanem az élet számos kérdésében is támogatva a kivándoroltakat. Az 1800-as évek végétől számítva napjainkig nagyságrendileg 1500 katolikus pap látott el ilyen jellegű feladatot. Mégis a 21. század elején úgy tűnik, hogy ez a feladatkör egyre nehezebben betölthető, egyre kevesebben vannak azok a lelkipásztorok, akik vállalnák azt, hogy a külföldi magyarok papjai lennének. Ezzel szemben a diaszpóra magyarságában – különösen sok helyen a fiatalok − igényelnék a magyar nyelvű lelkipásztorok tevékenységét, hiszen ez nekik nem csak a lelki életet segíti elő, hanem a magyarságuk fennmaradását.

Előadásomban megvizsgálom a magyar diaszpóra kiterjedtségét, illetve azt, hogy jelenleg hol található magyar katolikus papi jelenlét. Válaszokat keresek arra, hogy hogyan lehetne megoldani, hogy a jelenlegi paphiányban, amely a magyarországi egyházmegyéket sújtja, mégis el lehessen látni a diaszpórát is.

Javaslatokat vetek fel a paphiány megoldására, korabeli példák, illetve a modern lelkipásztori módszerek felhasználásával. Különösen fontosnak tartom, s előadásomban ki fogom emelni a lelkipásztori irodák, a missziók, valamint a pappá nem szentelt, teológiát végzett lelkipásztori munkatársak esetleges szerepét és funkcióját.

Kulcsszavak: diaszpóra, lelkipásztor, lelkipásztori munkatárs, misszió, római katolikus egyház

ISTEN JELENLÉTÉNEK TÉMÁJA EZÉKIEL KÖNYVÉBEN

DUDEVSZKY Richárd
PhD-hallgató
Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Hittudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: Ezékiel könyve
dudevszky86@gmail.com

Isten jelenléte (és annak hiánya) fontos és gyakori témája az egész Ószövetségnek, de kifejezetten kulcsfontosságúvá válik Ezékiel próféta könyvében, ahol meghatározza az egész irodalmi mű szerkezetét és annak tartalmát is. A „Jelenlét" büntetésből – a Szövetség megszegése miatt – elhagyja a jeruzsálemi templomot, és Izrael életéből is kilép mint üdvözítő és aktív résztvevő. Miután a büntetés beteljesedett, Isten (aktív) jelenléte visszatér Izraelbe, új jeruzsálemi templomába, miközben helyreáll Izrael teljes életrendje.
Előadásomban először röviden felvázolnám az ókori közel-keleti viszonyokat és elképzeléseket, amelyek keretében az istenek jelenlétének témája felmerül. Továbbá hogyan kezelték ezeket a vallásos életben, különös tekintettel a háborús körülményekre, amelyek párhuzamba állíthatóak Jeruzsálem Kr. e. 587-es ostromával.
Ezután megvizsgálnám Isten jelenléte témájának két elterjedt megjelenési formáját az Ószövetségben: az úgynevezett „Név-teológiát", amelyet a kutatás hagyományosan a deuteronomisztikus teológiához (D) kapcsol; valamint a „Dicsőség-teológiát", amit viszont a papi teológiához (P) kötünk. Ezek a teológiai koncepciók több ponton eltérnek és hasonlítanak. Mi itt a „Nevet" és a „Dicsőséget" – mint az isteni „Jelenlét" két megfogalmazását – lokalizációjuk és mobilitásuk szempontjából vizsgálnánk, ahogyan azok (elsősorban) Ezékiel könyvében megjelennek.
Témánk szempontjából különösen fontos a Dicsőség (illetve a Név) kapcsolata a jeruzsálemi templommal, a Szentek Szentjével és a Szövetség Ládájával. Isten jelenléte az izraelita vallástörténetben (és üdvtörténetben) egyre koncentráltabban kapcsolódik ezekhez a helyekhez és a hozzájuk kapcsolható tárgyakhoz. Később, a babiloni fogság kezdetével, elsősorban Ezékiel könyvében eloldódik teológiailag ezektől, mintegy mobilizálva a Dicsőséget, megalkotva ezzel a „fogság teológiáját". Ezen mozzanat különösen élesen fogalmazódik meg az Ez 11,16-ban: „én lettem számukra a szentély azon a földön, ahová mentek".
Előadásomban főleg a felmerülő alapfogalmakat szeretném tisztázni, röviden kitérve a szakirodalomban felmerülő különböző kulcsfontosságú véleményekre. Másodsorban a témák ezékieli vonatkozását fejtegetném részletesebben, ahogy azok felmerülnek, és adott esetben kifejezetten meghatározzák a könyv tartalmát vagy szerkezetét.

Kulcsszavak: Ezékiel, dicsőség, név-teológia, jelenlét

„HISZEN JERUZSÁLEM ÚJRA FÖLÉPÜL…” – TÓBIÁS KÖNYVÉNEK JERUZSÁLEM-TEOLÓGIÁJA AZ APOKALIPTIKA FÉNYÉBEN

JUHÁSZ Pál Balázs
PhD-hallgató
Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Hittudományi Kar
Kutatási terület: Tóbiás könyve
juhaszpalbalazs@gmail.com

Tóbiás könyve az elmúlt negyven esztendőben a biblikus kutatás homlokterébe került. Ennek elsődleges oka a qumráni leletanyag kiértékelése, melyben több szövegtanút is találtak a művel kapcsolatban. A Kr. e. 200 körül, héber vagy arám nyelven keletkezett könyvben több alkalommal találkozunk Jeruzsálem városának nevével. Ez természetesen nem puszta helymeghatározást jelent, hanem teológiai vonzata is van – különös tekintettel a mű közegét jelentő diaszpóra számára –, mely a kánoni szöveget tekintve bővülést, kibontakozást mutat.
A könyvben a zsidók szent városa, Jeruzsálem az 1., az 5., a 13. és a 14. fejezetekben jelenik meg, vagyis alapvetően a mű keretéhez tartozik. Az 1. fejezetben – mely Tobit önjellemzését és életrajzát adja az olvasónak – az izraelita kultusz központjaként, a zarándoklat és az alamizsnaadás, vagyis a jámborsági cselekedetek helyszíneként jelenik meg a város. Az 5. fejezet új gondolatot nem hoz, mivel az 1. fejezetre való visszautalást tartalmaz.
A könyv egységét a kutatástörténet során számtalan aspektusból megvizsgálták és a legtöbb kérdés a 13. és a 14. fejezettel kapcsolatban merült fel. Mivel ebben a két fejezetben kifejezetten hangsúlyos a Jeruzsálem-teológia, ezért a mű egységére vonatkozó állításokat is röviden számba kell vennünk. Zimmermann (1958), Wikgren (1962) és Rost (1976) ezeket a szakaszokat Kr. u. 70, a jeruzsálemi templom pusztulása után keletkezett szövegeknek tartja. Ezt cáfolta a qumráni anyag, amiben találtak töredékeket ezekből a fejezetekből is. Ebben a két fejezetben új elemmel bővül a Tóbiás könyvében megjelenő Jeruzsálem-motívum: eszkatologikus távlatot kap a város.
Ha Tóbiás könyvét az apokaliptika kiforrott formájával vetjük össze, akkor feltűnik, hogy több ponton megegyezés mutatható ki, illetve markáns eltérések is megfigyelhetőek. Ezért külön ki kell térnünk az apokaliptika és az eszkatológia ószövetségi fogalmára, valamint ezeknek Tóbiás könyvében megjelenő tartalmára, illetve a műben a Jeruzsálem városával való összefonódásukra.
A Tóbiás könyvében megjelenő Jeruzsálem-teológia kifejezetten fontos a zsidó hívő olvasó számára, hiszen a diaszpóra körülményei: a kultusz külső megtartásának lehetetlensége, az individuális és kollektív bizonytalanság és kiszolgáltatottság felértékelték JHWH lakóhelyének a szerepét.

Kulcsszavak: Tóbiás könyve, Jeruzsálem, apokaliptika, eszkatológia

UGARIT ÉS AZ ÓSZÖVETSÉG. MEGJEGYZÉSEK A KÉT KULTÚRA ÖSSZEHASONLÍTÁSÁNAK MÓDSZERTANÁHOZ

KATÓ Szabolcs Ferencz
tanársegéd
Kolozsvári Protestáns Teológiai Intézet
Kutatási terület: Ószövetség, ókori Közel-Kelet, prófétakönyvek, mítoszok, eposzok
katoszabolcs@yahoo.com

Az ugariti szövegek 1929-es felfedezése hatalmas szenzáció volt az 20. század első felében. Nemcsak egy nyugat-sémi kultúra írásos, szellemi örökségét fedezték fel Ras Shamra törmelékei alatt, hanem a vallásos szövegek istennevei a legnagyobb mértékig megegyeztek az ÓSZ-ben Jhwh mellett olvasható istennevekkel. Az ÓSZ-ből ismert „kánaáni" istenek, hirtelen megelevenedtek mítoszok, eposzok, rituálék és más kultikus szövegek ékírásos agyagtábláin. Nem maradhatott el a tudományos ováció, amely röviddel a felfedezés után Mezopotámia helyett Ugarit felé fordította figyelmét. Ebben az időben olyan munkák születtek, amelyek nagyon sokszor az ÓSZ-i igehelyeket ugariti idéztekkel magyarázták, ugariti szövegek kontextusába helyezték azokat. Ilyen volt pl. a háromkötetes Ras Shamra Parallels, Kuhnigk Nordwestsemitische Studien zum Hoseabuch című könyve, vagy éppen Dahood zsoltárkommentárja.
Az ellenállás sem maradhatott el. Rendtorff élesen tiltakozott az ellen, hogy az izráeli szövegeket ennyire mechanikusan egy térben és időben távol eső szövegkorpusszal hasonlítsák össze. Helyette a föníciai kultúrát ajánlja az összehasonlítás alapjául. Ezzel elindult egy második Babel-Bibel Streit, ami lényegében még ma is érezteti hatását. Szükség volt és szükség van tehát az összehasonlítás egy újabb megalapozására, amely immár nem elégszik meg az azonos kultúrkörrel kiindulópontként.
Ebben két támpontunk lehet. Dietrich és Loretz az ugariti ábécé kutatásában rámutat arra, hogy az ugariti hangkészlet, mely 30 hangzót különböztet meg, megegyezik egy Bet Shemesh-ben talált ábécével, azaz egy palesztin területről származó ábécével. Mivel az ugaritiben létezik egy 22 hangzós ábécé is, arra a következtetésre jutnak, hogy az ugariti szövegekért felelős királydinasztia valahonnan Palesztina területéről vándorol ki és jut hatalomra Ugaritban. Eredményeiktől függetlenül az mítoszok és eposzok helyneveinek vizsgálatából, Margalit arra következtetésre jut, hogy a mítikus események színterei szintén palesztinai helységek, mely arra utal, hogy a szövegekben fellelhető hagyományok erről a területről eredeztethetők. A két megfigyelés ugyanabba az irányba mutat: az ugariti szövegekben fellehető hagyományok egy az Izráelhez térben közel eső régióból származnak, amelyek így elegendő alapot szolgálnak a két kultúra szövegeinek egy módszertanilag megalapozott összehasonlításához, amelyben természetesen figyelembe kell venni egy ilyen összehasonlítás határait. Az előadás az ugaritológia ezen új eredményeit kívánja a magyar tudományos közönség elé tárni.

Kulcsszavak: Ugarit, Ószövetség, módszertan

AZ ÉNKÉP ÉS A KERESZTYÉN HIT KAPCSOLATÁNAK ÖSSZEHASONLÍTÁSA MAGYAR ÉS DÉL-KOREAI REFORMÁTUS GYÜLEKEZETI TAGOK KÖZÖTT

LUCSKI Márta
PhD-hallgató
Debreceni Református Hittudományi Egyetem, Hittudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: Hittudományi – Gyakorlati teológia
lucski.marta@gmail.com

Jelen előadásban két társadalmi csoport, a magyar és a dél-koreai református közösségek tagjainak társadalmi és gyülekezeten belüli helyzetére fókuszálva ismertetem az énkép és a keresztyén hit kapcsolatának sajátosságait. Ösztöndíjasként Dél-Koreában betekintést nyerhettem a koreai református gyülekezetek életébe, lehetőségem nyílt megismerni azok tagjait. Ezen élmények és tapasztalatok vezettek arra a felismerésre, hogy a történelmi és a kulturális háttér szintén befolyásolja a keresztyén hívők énképének fejlődését a vallásos neveltetésen túl. Az előadás során a két nemzet reformátussága közti – a kutatásom során felmért – hasonlóságok és különbségek kerülnek bemutatásra.

A 21. század társadalmában az egyén egyik legfontosabb kérdése, hogy miképpen definiálhatja önmagát saját társas környezetében, vagy abban a társadalomban, amelynek a tagja. Mindenki törekszik sikeressé, elégedetté válni, hiszen a média is, amely szintén hatással van a gondolkodásra, minden téren ennek a fontosságát hangsúlyozza. Mégis sokan elbizonytalanodnak személyük értékes voltában, és ennek következtében az életükkel és önmagukkal való elégedettséget külső forrásokból próbálják megszerezni.

Annyi világosan látható, hogy a ma embere saját értékességében elbizonytalanodott, megterhelik a szorongás, a betegségek, félelmek, a bizonytalan jövőkép, valamint a folyamatosan szűkülő társas, bizalmi kapcsolatok. Mindemellett a külső, társadalmi nyomás és elvárások miatt is egyre nagyobb terheket kell hordoznia. A keresztyén ember is elbizonytalanodott identitásában a mai szekularizált, fogyasztói társadalomban. Nehézségeket okoz összeegyeztetni a keresztyén értékrendet és a konzumtársadalom igényeit és lehetőségeit, amelyek mind ellentmondásokhoz vezethetnek. Mindez hatással van a keresztyének énképére és annak fejlődésére egyaránt.

Kutatásom során a gyakorlati teológia, azon belül a pasztorálpszichológia tudományága felől közelítem meg az adott kérdéskört. A Biblia és a keresztyén teológia tanításainak segítségével korunk társadalmi kérdéseire, problémáira válaszokat és megoldásokat kereshetünk.

Kulcsszavak: énkép, keresztyén identitás, pasztorálpszichológia

A HÁZASSÁG, MINT SZERZŐDÉS A KATOLIKUS KÁNONJOGBAN

NOVÁK István
PhD-hallgató
Miskolci Egyetem, Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: A szekularizmus, pluralizmus és klerikalizmus hatása a 20. századi egyházi és házasságjog fejlődésére
novakistvan71@gmail.com

Az előadásban az általam kreált házasság-fogalom így szól: a katolikus kánoni házasság egész életre szóló és gyermekek nemzésére irányuló, egymást boldogítani akaró, kölcsönös kijelentésen alapuló szerződés, amely a hét szentség egyike. A házassági szerződés megítélésem szerint egy olyan szerződés, amely a már létező szerződésnek, a házasságnak a „pontosítása". Talán azt is mondhatjuk, hogy a házasság egy keretszerződés, amit a felek, ha akarnak, a kötelező elemeken kívül kiegészíthetnek egy újabb szerződéssel. Egyet nem szabad elfelejteni, nevezetesen azt, hogy a polgári jog által szabályozott házasság, mint szerződés manapság nem jelenik meg olyan erősen a jogban, mint a kánonjogi fogalom esetében. A polgári jog házasság fogalma nem beszél kifejezetten szerződésről, szövetségnek sem nevezi a házasságot, hanem feltételezi a fogalom implicit fogalmában azt, hogy a szerződés és szövetségkötés mégiscsak jellemző tulajdonsága a házasságnak. A házassági szerződés szinte újra szerződéssé emeli, vagy éppen „süllyeszti" a házasság fogalmát és létezésének tényét.
A házasság olyan szerződés, amelyben nem lehet szigorúan a törvény erejénél csak az erkölcs erejénél fogva kikövetelni a teljesítést. Gondoljunk például arra, hogy önmagában a házasságkötés nem jogosítja fel egyik felet sem arra, hogy a másikkal beleegyezése nélkül nemi kapcsolatot létesítsen. Fontos utalni a tartalmi elemekre. Egyes szerződéseknél érvényesül a szerződéskötési szabadság, a tartalmi elemeket a felek meghatározhatják szabadon általában. A házasságnak azonban csak azok az eleme, amelyek isteni és természeti törvények által vannak meghatározva a kánoni házasság esetében. Érdekes az is, hogy bizonyos szerződéseknél a beleegyezést lehet pótolni, akár bírói ítélettel is, itt ez nem lehetséges. Ez a szerződés örökös és kölcsönös. Nem lehet megszüntetni még a clausula rebus sic stantibus esetében sem! Hatálytalanítás sem létezik, szemben más szerződésekkel. Végül oszthatatlan szerződésről van szó, habilitas, consensus és a kötelező forma megtartása szükséges.

Kulcsszavak: szerződés, keretszerződés, kánoni házasság, fogalom-meghatározás, állandóság

A HOMOSZEXUÁLIS ORIENTÁCIÓ JELENSÉGÉNEK TEOLÓGIAI VIZSGÁLATA

POSPÍŠIL Miklós
PhD-hallgató
Selye János Egyetem, Rendszeres és Gyakorlati Teológiai Tanszék
Kutatási terület: Etika; Homoszexualitás kutatása, keresztyén szemmel
miklos.pospisil@gmail.com

A Biblia nem említi a homoszexuális vagy a homoszexualitás kifejezéseit. A homoszexuális kifejezés 1. használata nyomtatásban tudomás szerint 1869-ben történt egy röpiratban, amiről később kiderült, hogy egy bizonyos Karl Maria Kertbeny-től származott, aki a porosz anti-szodoma törvényekről vitázott. Ebből adódik a kérdés, vajon a Szentírás tiltásai a homoszexualitással kapcsolatban akár az Ószövetség, akár az Újszövetség részeiben alkalmazhatók-e posztmodern korunkra? Megannyi kritika éri Pál apostolt, mondván nem ismerte a homoszexuális orientációt, ahogy a görög-római kor sem, így csupán heteroszexuálisokban gondolkodhatott, akik homoszexuális aktusokat hajtottak végre. Úgy gondolják, ha tudomása lett volna a modern kor tudományos eredményeiről, már ami a homoszexuális irányultságot illeti, másképp nyilvánult volna meg a témában. Ebből adódóan olyan eseteket mutatok be, amelyek sejtetni látszanak, hogy mind a görögök, mind a Pál korabeli rómaiak tudtak az orientáció jelenségéről, nem csak elvétve, hanem általánosságban is.
A továbbiakban annak elemzésével foglalkozom, hogy valóban lehetetlenség a homoszexuális orientáció megváltoztatása, vagy sem? Mit nevezünk egyáltalán változásnak? Az ezzel egybevágó, elmúlt évek kutatásait szeretném boncolgatni, majd konklúziót levonni.
Gyakran hallani olyan érveket, miszerint a homoszexuális orientáció már születés előtt rögzül, így felesleges minden próbálkozás, amit megváltoztatására fordítanak. Meg kell hát vizsgálnunk a lehetséges okozatokat, amelyek a homoszexualitás létrejöttéért felelnek. Ezek között szerepel biológia, gyerekkori tapasztalatok, környezeti hatások és a felnőttkori tapasztalatok.
Bizonyosan vannak, akik mindent megtettek, hogy megváltoztassák homoszexuális irányultságukat, de kudarcot vallottak próbálkozásaikban. Vajon milyen opciók maradnak számukra? Milyen reménységekben lelhetnek nyugalmat a Szentírás tanúbizonyságának fényében? Tanulmányom végén ezen kérdésekre próbálok válasszal szolgálni.

Kulcsszavak: homoszexualitás, orientáció, kutatások, Szentírás, keresztyén

„ÚJ ÉNEKET ÉNEKLEK NEKED, ISTENEM, TÍZHÚRÚ LANTON ZENGEDEZEK NEKED.” (ZSOLT 144,9) MÁS FELEKEZETEK HATÁSA A GYULAFEHÉRVÁRI EGYHÁZMEGYÉBEN HASZNÁLT KERESZTÉNY KÖNNYŰZENEI REPERTOÁRRA

SZÁVA Péter
PhD-hallgató
Babes-Bolyai Tudományegyetem, Ecumene Doktori Iskola
Kutatási terület: Liturgika, egyházi zene, keresztény könnyűzene a római katolikus liturgiában. Az egyházi zene közösségformáló ereje
szavapeter@yahoo.com

A jelenlegi cikk kiinduló pontja a II. Vatikáni Zsinat Sacrosanctum Concilium című liturgikus konstitúció 120. pontja, amely lehetőséget ad más hangszeres énekek felhasználására mint a gregorián éneklés a római katolikus liturgiában. A XX. század során több keresztény felekezet vívta meg a belső harcot a hagyományos himnuszok és az új zene között. Erre a belső harcra a Katolikus Egyházban is sor került és némely területein, közöttük a gyulafehérvári egyházmegyében még mindig hosszas vita övezi a kortárs keresztény könnyűzene használatát a liturgiákban. A nyugatról érkező kulturális behatások, az újdonság varázsa és a 60-as és 70-es évek történelmi hangulata eredményezte a kortárs keresztény könnyűzene beszivárgását magyar nyelvterületre is. Voltak merész, sikeres, de ugyanakkor sikertelen próbálkozások is Magyarországon a zsinat utáni időszakban. Ezek ellenére az úgynevezett „beat-mise” a kommunizmusban mégis terjedt és teret hódított magának országhatárokat átlépve megérkezett az erdélyi Gyulafehérvári Egyházmegyébe is. A különböző lelkiségi mozgalmak voltak a legmegfelelőbb terjesztési miliők ezen új énekek számára, amelyeket az adott közösségek a közösségi szentmiséken is énekeltek. Ahogyan a lelkiségi mozgalmak közösségei (Katolikus Karizmatikus Megújulás, Fokoláre, Taizé stb.) azonos elvekkel rendelkező nemzetközi közösségektől új énekeket tanultak meg, lassacskán felhasználták ezeket a közösségi liturgiákon, nem mindig figyelve a liturgikus szabályokra és előírásokra. Ezt a jelenséget vélem megállapítani fő okként azért, hogy azonos dalok fedezhetőek fel egy katolikus szentmisén, egy evangélikus, református ifjúsági istentiszteleten, egy baptista vagy más neo-protestáns felekezetek istentiszteletén. A jelenlegi cikk az említett egyházmegyében létező ifjúsági zenecsoportok által használt énekrepertoárjában igyekszik felfedezni, melyik ének melyik felekezettől származik.

Kulcsszavak: Liturgia, keresztény könnyűzene, Gyulafehérvári Főegyházmegye, beat-mise

KOKAS KLÁRA VALLÁSOSSÁGA ÉS ISTENKÉPE

SZÉKELY Csilla Imola
PhD-hallgató
Debreceni Egyetem, Bölcsészettudományi Kar, Humán Tudományok Doktori Iskola
Kutatási terület: Vallásosság és gyermekkép Kokas Klára pedagógiai munkáiban
szcsillaimola@gmail.com

Kokas Klára (1929-2010) zenepedagógus, zenepszichológus három írása alapján foglaljuk össze a kokasi istenkép-jellemzőket, miután rövid kitekintést végzünk a témánkat érintő istenfogalom, istenkép történetének alakulására. A fogalmak tisztázása segíti a tisztánlátást és egyértelműsíti a tanulmány kulcsfogalmait (Isten, lélek, vallás, vallásosság, spiritualitás). E kutatás részét képezi annak a nagyobb lélegzetű kritikai elemzésnek, amely a kokasi pedagógiát három fő dimenzió szerint próbálja rendszerezni: Istenre, az emberre és a gyermekre vonatkozóan. Kutatásunk, megállapításaink eredményeképpen megragadható lesz a Kokas-koncepció nevelésfilozófiai háttere, amelyre az egész módszer alapoz, és megismerhetők lesznek a Kokasi nevelési értékek, az Istennel való kapcsolata, világképe, értékrendje, valamint Kokas Klára helye és szerepe a reformpedagógiai irányzatok között.
Kokas Klára gazdag és igen változatos életművének meglehetősen tehetős része mai napig nem került publikálásra. Az életmű papír alapon, digitálisan, internetesen illetve hangzó formában elérhető egészéből (könyvei, tanulmányai, vele készített interjúk, filmek, rádióműsorok, honlap, felnőttképzési kurzusok dokumentumai, a Kokas Klára Agapé Zene-Életöröm Alapítvány kiadványai közül) kvalitatív kutatásunk alapját három írás képezi: A deszka galaktikája című esszé (2002), A zene felemeli a kezeimet című könyv (1992) és a Megfésültem a felhőket posztumusz kötet (2012).
A kokasi istenfogalom és vallásosság, illetve az ő Istennel való kapcsolatának vizsgálatát nehezíti, hogy 1990-ig nem volt ésszerű nyíltan beszélni, írni a katolikus, keresztény kötődésről, sem egy bibliai emberképre épülő pedagógiai alapvetésről. Kokas Klára vallásos közegben nőtt fel, ami erős befolyással volt későbbi hitéletének, ezáltal pedig pedagógiai meggyőződésének, tehát sajátos személyiségfejlesztő módszerének alakulására.
A kutatás módszere: Kvalitatív tartalomelemzés, interpretáció, az Atlas.ti7 számítógépes program segítségével.

Kulcsszavak: Kokas Klára, istenkép, vallásosság, spiritulatitás

CANTERBURY-I ANSELMUS IMÁDSÁGAINAK ÉS LELKIGYAKORLATAINAK RITUÁLIS KARAKTERE

SZÉKELY Tamás
PhD-hallgató
Károli Gáspár Református Egyetem Hittudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: Canterbury-i Anselmus teológiája és filozófiája különös tekintettel Anselmus Orationes sive Meditationes című gyűjteményének szövegeire
tamas.szekely88@gmail.com

Canterbury-i Anselmus *Orationes sive Meditationes* (*Imádságok és Lelkigyakorlatok*) című gyűjteménye 19 imádságot (*Oratio*-t), és 3 Lelkigyakorlatot (Meditatio-t) tartalmaz. A szövegek alaphangja a bűnbánat, funkciója a közbenjárás. A bűnbánó alaphang nem csupán Anselmus költői adottságainak bemutatását teszi lehetővé, de egyben a filozófiai és teológiai traktátusaiból ismert *hamartológiájának* és *kegyelemtanának* árnyalására is lehetőséget ad. A közbenjáró imádságnak két formáját képviselik a szövegek: az egyik eset, amikor az imádkozó maga gyakorolja a közbenjárást, imádkozva barátaiért (18. ima), ellenségeiért (19. ima) és papként imádkozva közösségéért (17. ima); a másik pedig, amikor a szentek megszólítása azt a célt szolgálja, hogy imádságukkal vegyenek részt az imádkozóval együtt Isten kiengesztelésében (szép példája a Szent Péterhez szóló 9. ima). Az alaphang és a funkció mellett ugyanakkor célszerű a célközönség összetételét is megvizsgálni. Ennek meghatározásában Anselmus levelezése szolgáltat megbízható forrást, amely egyúttal arról is informál, hogy Anselmus korának elismert imádságszerzője volt. Kolostori vezetőként a kor szokásai szerint elsődleges olvasóközönsége a helyi nemesség volt, melynek életvitele nem tette lehetővé a mindennapos vallásgyakorlatot, ezért levélben kértek lelki vezetést és hitüket erősítő olvasmányokat. Ugyanakkor Anselmus rendtársai is kedvelték ezeket az imádságokat, melyeket velük is megosztott, sőt ők is megrendelőkké váltak, az ő kérésükre írta meg a legnagyobb hatást gyakorló Máriához szóló imákat. Mindez pedig felvet egy vizsgálatra szoruló kérdést: ha Anselmustól azért kértek spirituális szövegeket, hogy azok a mindennapos hitgyakorlat egyfajta pótlékaiként szolgáljanak, alkalmasak-e arra, hogy valódi spirituális élményt idézzenek elő? Ez abban az esetben lehetséges, ha rituális jellegüknél fogva képesek az istentiszteleti „élményt" előidézni. A szövegek ritualitás célokat szolgáló megfogalmazását konkrét szövegi példák révén igyekszem kimutatni (egyrészt a gyűjteményhez készült előszó bemutatásával, másrészt kísérő levelek releváns megfogalmazásaival, harmadrészt néhány imádság-részlet szövegeiben liturgia töredékek, szerkesztés, direkt-asszociációk belekomponálásának kimutatásával). Amennyiben pedig sikerül igazolni a szövegek rituális karakterét, még akkor is vizsgálatra szorul maga a hatásmechamizmus. A magyarázatot a korszak kulcsfogalma, a *spirituális olvasás* szolgáltatja, melynek ismertetéséhez a majdnem kortárs Szentviktori Hugó *Didascalicon* című írásához célszerű folyamodni. Hugo írása, a szerzetesi hagyományhoz igazodva, az olvasásról, imádságról és tanulásról úgy beszél, mint amelyek ugyanazon hitgyakorlat különböző formái. Az olvasás is része az életszentségnek, ezáltal pedig már eszköze a szakrális tértől és közösségtől való fizikai távolság és akadályoztatás, elszigeteltség áthidalásának.

Kulcsszavak: középkor, dogmatörténet, liturgiatörténet, Canterbury-i Anselmus, lelkiség.

A KERESZTÉNY HÁZASSÁG ANTROPOLÓGIAI ALAPJAI AZ EGYHÁZI TANÍTÓHIVATALI MEGNYILATKOZÁSOK TÜKRÉBEN

ZABOS Kornél
PhD-hallgató
Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Kánonjogi Posztgraduális Intézet
Kutatási terület: Egyházjog, Házasságjog
kornel.zabos@gmail.com

A jelen dolgozat a házasság szentségével foglalkozik, Bibliai és Egyházjogi alapokra fektetve és kimutatva Isten üdvözítő akaratát az ember számára a házasságon keresztül. Támaszkodik a Szentírásra, Egyházi törvénykönyvre, a pápák körleveleire és enciklikáira, valamint a Szenthagyományra.
Ma válságban van a házasság, a család, magas százalékot üt meg a válások száma. Sokan a házasságra, csak jogi szempontból tekintenek, és megfeledkeznek arról, hogy Isten szemében a hiteles és érvényes házasság egy megszeghetetlen, egész életre szóló sorsközösség, mely a továbbiakban nem érzelmek kérdése, hanem döntés a hűség mellett.
Az emberek többsége nem veszi elég komolyan vagy nem elég kitartó, hogy betartsa a hiteles tanítást, valamint nem tudja felmérni, hogy el tudja-e majd viselni partnerét 'hibáival', rossz szokásaival egy egész életen át.
Ma, amikor válság uralkodik az egész világon, válságban a házasság, válságban a gazdaság, sokan úgy gondolják, hogy válságban az egész emberiség. Felvetődik az a kérdés, hogy hol az Egyház? Hol az Egyház tanítása? Hol vannak a keresztény tanúságtevők?
Világszerte az emberek csak saját érdekeikkel foglalkoznak és nincsenek már tekintettel a másik fél érdekeire. Ebben a korban, ebben az elvilágiasodott társadalomban, mindinkább szükség van arra, hogy az Egyház felszólaljon. A mai kornak nagyon nagy szüksége van a keresztény tanúságtevőkre, akik rá tudnak mutatni ebben az elértéktelenedett világban az igazi Értékre.

Kulcsszavak: házasság, család, egyház tanítása, értékek, boldogság

IRODALOMTUDOMÁNYI SZEKCIÓ

KATAKLIZMA-NARRATÍVÁK A TUDOMÁNYOS FANTASZTIKUMBAN

BABOS Orsolya
PhD-hallgató
Miskolci Egyetem Irodalomtudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: Intermediális narratívák és határátlépések a populáris irodalomban és kultúrában
babos.orsi@rocketmail.com

A sci-fit sokféle jelzővel illethetjük: beszélhetünk róla úgy, mint az ötletek, a változás vagy a kognitív elidegenedés irodalmáról, kiemelhetjük fontos jellemzőjeként, hogy a (ma még) lehetetlent fiktív tudományos alapokra helyezve lehetségesnek mutatja, vagy azt, hogy az ismeretlent próbálja feltérképezni és ezáltal közelebb hozni olvasóihoz.
Éppen ezen műfaji sajátosságokból következik, hogy a történetbeli konfliktus forrását sokszor egy világméretű, vagy egyelőre csak egyéni, de később egy egész közösséget fenyegető kataklizma előjeleinek megjelenése, közeledése, vagy a baj bekövetkezése nyújtja. Az előadásomban hat ilyen jellemző narratívát vizsgálok, melyekben az érintettek részéről a fenyegetéshez való hozzáállás sokszor gyökeresen eltérő és ennek következményeképp a veszélyből adódó problémák kezelésének teljesen különböző módjaival találkozhatunk. A hat narratíva a következő: 1. A klasszikus felvilágosodás, ill. a pozitivizmus szellemiségének narratívája: az emberiség fejlődése töretlen és bármilyen krízis álljon is elő, az emberi erővel és összefogással megoldható, áthidalható és legyőzhető (Asimov – Alapítvány-Birodalom sorozata). 2. Az átmeneti állapot narratívája: Jelen világunk és fejlettségi fokunk csupán egy lépcsőfok egy alacsonyabb rendű és egy magasabb rendű létállapot között. A magasabb rendű állapot elérése vezethet az emberiség megváltásához (2001 – Űrodsszeia, Arthur C. Clarke: A gyermekkor vége). 3. A disztópia/kiútkeresés narratívája: A világunk romlott és (szinte) menthetetlen hely. A tömegek fölött autoriter rezsim uralkodik, a jogállamiság nem, vagy csak részleteiben működik, az állampolgár megtévesztett/megfigyelés alatt áll, az emberek túlterheltek és/vagy elidegenedtek egymástól. Kilátástalan helyzetükön lényegében már csak egy külső beavatkozás (csoda, transzcendens, vagy olyasmi, amit a jelen tudomány még az előbbi kategóriákba sorol) segíthet(ne) (ld. Philip K. Dick művei). 4. A jelentéktelenség narratívája: az emberiség, illetve a föld története egy kozmikus narratívának csupán hallatlan jelentéktelen szeletkéje. Porszemek vagyunk a világegyetemben, valójában nem számít, hogy mit teszünk, vagy mit nem. (Arkagyij és Borisz Sztrugackij: Piknik az árokparton, Vonnegut: A Titán szirénjei, Douglas Adams: Galaxis útikalauz stopposoknak). 5. Noé bárkája narratíva: a Föld sorsa az elkerülhetetlen pusztulás, de az emberiség egy kiválasztott része/ az ártatlanok (gyermekek, állatok) esélyt kapnak az újrakezdésre egy másik világban (Kim Stanley Robinson: Aurora, Amikor megállt a Föld). 6.Világmegmentés-narratíva: az abszolút antropocentrikus nézőpont, melynek értelmében az emberiség megmentése a „gonosz" idegenektől/természeti katasztrófától/gépektől abszolút elsőbbséget élvez. A hollywoodi tömegfilm tipikus sablonja. (Világok Harca, Terminátor, szatirikus feldolgozások: Orson Scott Card: Végjáték, Robert Heinlein: Csilagközi invázió).
Előadásomban a fentebbiekben felvázolt kategóriákat példázó irodalmi művek és filmek bevonásán keresztül azt vizsgálom, hogy milyen létfilozófiai alapállás húzódik meg a felsorolt motívumrendszerek mögött és hogy ezek adott esetben hogyan formálják a világnézetünket, milyen jövőket és megoldási módokat projektálnak az emberiség számára.

Kulcsszavak: tudományos fantasztikus, fikció, narratíva

KARINTHY FRIGYES „GÉNIUSZ” C. KARCOLATÁNAK ÉS „LEPKETÁNC” C. SZÍNMŰVÉNEK ELEMZÉSE PLATÓN BARLANGHASONLATA ALAPJÁN

BACSÓ Beáta
PhD-hallgató
Országos Rabbiképző – Zsidó Egyetem, Zsidó Vallástudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: Karinthy Frigyes életművének kutatása filozófiai és vallástudományi szempontból
bacsobea@freemail.hu

Eddigi kutatásaimban (ld. *Az ezerarcu lélek – Telma Titusz kiáltványa, Bacsó Beáta tanulmányával*, Sáránszki Kiadó, Sajóvelezd, 2011), már részben próbáltam bemutatni Karinthy sajátos kozmogóniáját és az ebből következő ontológiai, ill. morálfilozófiai elképzeléseit. Most készülő disszertációmban az eddigi kutatások folytatásaként az egész életművön átívelő „álom-élet”, ill. „harmadik állapot” lételméleti elképzelését, a „felelős ember” fogalmának (mely messiás-figuráiban nyilvánul meg) morál- és egzisztenciál-filozófiai vonatkozásait, valamint kozmogóniájának komplexebb feltárását és bemutatását tűztem ki célul. Karinthy egész életművét átszövi a világmegváltás lehetőségének keresése, ennek megfelelően alkot meg különböző messiás-figurákat, pl. a *Holnap reggel* c. színművének „homunkuluszát”: Ember Sándort, *Az ezerarcu lélek és Telma Titusz kiáltvány*a-nak főhősét: Telma Tituszt, a *Kötéltánc* c. kisregényének összetett messiás/álmessiás figuráját: Jellen-Darman-Raganzát. A most vizsgálandó *Géniusz* c. karcolata, mely először 1908-ban még *Va-con-dia* címen jelent meg a *Budapesti Napló* hasábjain, majd annak teljesebb, érettebb. színműváltozataként 1927-ben megjelent *Lepketánc* főhőse, Géniusz szintén a fent vázolt megváltó-figurák közé sorolható. A korabeli kritika lesújtó értetlenséggel fogadta a színdarabot, sajnos ez a további recepciótörténetére is rányomta bélyegét, ami a mű mélyebb filozófiai mondanivalójának meg nem értésével, társadalomkritikai üzenetének elutasításával magyarázható. A két mű részletes elemzésével éppen ezen erényeit próbálom feltárni és bizonyítani. Karinthy filozófiai műveltségét és önálló filozófiai gondolkodását sokan még ma is kétségbe vonják, holott számos műve rácáfol erre, ahogy a vizsgált két mű alapjául is az antik filozófia egyik legmeghatározóbb gondolkodójának, Platónnak a barlanghasonlata, ill. az *Állam* ideatana szolgál. Mindkét műben a szereplők vakok (innen jön a Va-kondia, ill. a Vakong mint országelnevezés), de közülük egy fiatalember, Géniusz szert tesz a látás képességére, és ezt a csodálatos felfedezését szeretné társaival is megosztani, melyet egy cikként közöl a „Nemzeti Tapintat” oldalán. A karcolatban társai értetlenül állnak felfedezése és az ebből következő filozófiai fejtegetései előtt, nevetség és gúny tárgyává válva, Géniusz, a már l á t ó – vagyis a platóni értelemben vett igazságot meglátó emberként, filozófusként arra kényszerül, hogy értetlen, jobban mondva érteni és látni nem akaró v a k társait, és addigi hazáját, Va-kondiát elhagyja. Az ugyanerre a témára épülő, de későbbi színművét, a *Lepketánc*ot Karinthy már tudatosan egy görög dráma színhelyeként rendezi be. A színmű „átveszi” az eredeti karcolatban is szereplő Géniusz cikkének tartalmát és honfitársainak értetlen elutasítását, de a történet jóval bonyolultabb, a jellemek kidolgozottabbak, és a történet más, pesszimista irányba fordul, hiszen a történet végén maga a fény, a látáshoz szükséges „platóni” közvetítő közeg tűnik el, mely záró képpel Karinthy a húszas években megjelenő fasizmus baljóslatú árnyait vetíti előre.

Kulcsszavak: Karinthy, Genius, Platón, Barlanghasonlat, megváltás

A "GÉPIESSÉG" MINT AZ ANYA-ALAKOK INDIKÁTORA A *BŰN ÉS BŰNHŐDÉS*BEN

BALI-FARKAS Péter
MSc-hallgató
Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar
Kutatási terület: Anya-alakok a Bűn és bűnhődésben
ordas.pi@gmail.com

Előadásomban F. M. Dosztojevszkij *Bűn és bűnhődés* c. regényének egy eddig kevéssé kutatott értelmezési területét vizsgálom, az explicit és implicit utalások ismertetése, jelfejtése segítségével új perspektívát igyekezvén nyitni a már számos szakirodalmi munkában interpretált mű recepciójában. Elemzésem során támaszkodom a hagyományos szemiotikai (Lotman, Toporov, Torop) és poétikai (Bahtyin) értekezésekre, kiegészítve azokat pszichológiai kutatások (C.G. Jung) eredményeivel. Az értelmezéshez felhasznált irodalomból számos tanulmány az International Dostoevsky Society társaság évente megjelenő folyóirata, a *Dostoevsky Studies* tanulmányai, cikkei közül való, tekintettel arra, hogy e kritikai írások jól tükrözik a regény megközelítési lehetőségeinek kiválasztására mind a mai napig érvényes útkeresés egy-egy állomását. Így a „klasszikusnak" tekinthető interpretációk mellett igyekeztem a nemzetközileg elismert legfrissebb kutatási eredményekre támaszkodni, ezekbe integrálva a hazai Dosztojevszkij-kutatás eredményeit is. Jelen előadás azt hivatott bemutatni, hogy a *Bűn és bűnhődés*ben fellelhető női alakok bonyolult viszonyrendszerben kapcsolódnak egymáshoz, illetve a regény főszereplőjéhez. Igyekszem röviden ismertetni az anya-alakok értelmezési- és csoportosítási lehetőségeit, valamint Raszkolnyikov fejlődését az így kialakult csoportok prizmáján át vizsgálni. Elkülöníthetővé válnak a *primer* (Pulherija Alekszandrovna, Aljona Ivanovna, Praszkovja Pavlovna, Katyerina Ivanovna) és *szekunder* anya-alakok (Szonya, Dunya, Lizaveta) csoportjai. A különválasztott csoportok és azok tagjainak részletes ismertetése helyett jelen munkában arra kívánok koncentrálni, hogyan jut el Raszkolnyikov a hamis anyák uralta világból Szonyához. A regény szövegében tizenegyszer szereplő szó, a "gépiesen" (машинальо) módhatározó, előfordulásainál Raszkolnyikov minden esetben jelen van. Ezeket a jeleneteket kronológiai sorrendben vizsgálva rátalálhatunk a *primer* anya-alakoktól a *szekunder*ek csoportjához vezető ív explicit utalásokból álló gerincére.

Kulcsszavak: Dosztojevszkij, Bűn és bűnhődés, szemiotika, poétika, anya-archetípus

A HASONMÁS-MOTÍVUM DRAGOMÁN GYÖRGY REGÉNYEIBEN

BLÁZOVICS Éva Noémi
PhD-hallgató
Babeş – Bolyai Tudományegyetem, Hungarológiai Tanulmányok Doktori Iskola
Kutatási terület: kortárs magyar irodalom, Dragomán György művei
lorentz.eva.noemi@gmail.com

A hasonmás (Doppelgänger) vándormotívuma a személyiség részekre bontásával és megtöbbszörözésével való játék. A hasonmás Sigmund Freud szerint attól kísérteties, hogy a vele szembesülőt drámai bizonytalanságban tartja a másik lelkének léte felől. A hasonmás tapasztalata a lelki elbizonytalanodás tapasztalata, egyáltalán az Én határainak zártságával kapcsolatos bizonytalanság. A hasonmás jelensége azonban mindig tükörkép, amelyben az egyik személy birtokában van a másik tudásának, azonosul a másik személlyel, olyannyira, hogy valójában az válik bizonytalanná, melyik az ő igazi énje. A kérdés természetesen az Freud számára, hogyan keletkezik az Én összefüggésében a kísértetiesként fellépő Másik, az a hasonmás, amely leleplez valamit, aminek titokban kellett volna maradnia.
Dolgozatom témája a hasonmás megjelenítésének narrációs eljárásai Dragomán György regényeiben: A *pusztítás könyve, A fehér király* és *Máglya*. Célom feltárni a hasonmás megjelenéséhez kapcsolódó elemeket, a Freud által megfogalmazott kísérteties hatás, valamint a hasonmás létrejöttét megképző narrációs, intertextuális és intermediális eljárásokat.
A hasonmás eltérő szerepet és helyet kap a három regény szerkezetében. *A pusztítás könyvé*ben a főszereplő a saját ellenfelét ismeri fel a tájat uraló gonosz hatalomban, melynek a két pólusát az egymás hasonmásaként látott szereplők testesítik meg, és mindkettő elpusztítása után tud elmenekülni a körzetből. A *Máglyá*ban az ikerpár mellékszereplőkként jelennek meg, sőt epizódszereplőkként. A szerepkörük a főszereplő fejlődésének illusztrációja. *A fehér király*ban metaforikus funkcióval bír. A hasonmás vizsgálata a regények szerkezetének és elbeszélésmódjának újabb rétegét tárja fel.

Kulcsszavak: hasonmás, Dragomán György

„...MINDKÉTFÉLEKÉP MÁS ÉRTELMET AD". KÖZKÖLTÉSZETI JELENSÉGEK A KÉTÁGÚ VERS PÉLDÁJÁN KERESZTÜL

DEME Ágnes
PhD-hallgató
Szegedi Tudományegyetem, Történelemtudományi Doktori Iskola, Néprajzi szakképzés
Kutatási terület: Folklorisztika, irodalomtudomány, közköltészet, népi írásbeliség
agi.deme@gmail.com

Folklór és irodalom határterületei, pontosabban a két kategória közötti átfedések sokáig méltánytalanul hanyagolt témája az utóbbi időben egyre több kutatói figyelmet kap. A közköltészet fogalma a népi kéziratos könyvek tartalmának részletesebb vizsgálatával jól illusztrálható.
A kézzel írt, gyakran több tulajdonos által használt vegyes tartalmú korpuszok népköltészet és irodalom szimbiotikus kapcsolatának gazdag tárházai. Lapjaikon egyaránt megnyilvánul az egyén művészi törekvése és az alkotások közösségi használata. Egy adott alkotó termékei kelnek új életre változatok formájában, vagy éppen egy variáció „indul" önálló útra.
Doktori disszertációm és mesterképzést záró szakdolgozatom témájául egyaránt egy népi kéziratos könyv elemzését választottam. Ez alkalommal az utóbbi, körülbelül 1810-ben összeállított, nagy valószínűséggel Vályi Klára költőnőhöz köthető kéziratos füzet tartalmára hivatkozom.
A Szegedi Somogyi Károly Városi és Megyei könyvtárban *Vőfélykönyv* néven leltárba vett kéziratos könyv három nagy tematikus egységéből a címben is megjelenő vőfélyversek jelentik az egyiket. A vőfélyversek előtt céhes köszöntőket, utánuk a feltételezett szerző név- és ünnepnapokra aktualizált különféle költeményeit olvashatjuk. Külső megjelenését, fizikai paramétereit tekintve a füzet összesen 55 oldalból áll, a kézírás könnyen olvasható, és végig egységesnek látszik. A három nagy szövegcsoport világos elkülönítése tudatos szerkesztésre utal.
A részletes elemzésre kiválasztott *Az Igaz Szeretetnek hármas kötele* című vers nagy valószínűséggel Gvadányi Józseftől származik. A költemény formai bravúrja, hogy sorainak horizontális és vertikális olvasata is lehetséges, és *„…mindkétfélekép más értelmet ad"*. A vers kötetben való megjelenésének körülményei, valamint hasonló alkotások megjelenése például Mikszáth Kálmánnál és Sárosi Gyulánál minden bizonnyal izgalmas témát jelentenek. Az idézett illusztrációkon keresztül igyekszem összefoglalni az úgynevezett kétágú vers műfajának változatos elnevezési lehetőségeit, történetiségét, előadási alkalmait és a hozzá kapcsolódó folklorizációs jelenségeket.

Kulcsszavak: Népi kéziratos könyv, közköltészet, Vályi Klára, kétágú vers

MEGKÖZELÍTÉSI LEHETŐSÉGEK A 19. SZÁZAD MÁSODIK FELÉBEN SZÜLETETT REGÉNYEK LEÍRÁSAIHOZ

FARKAS Evelin
PhD-jelölt
Debreceni Egyetem, Magyar Irodalom- és Kultúratudományi Intézet
Kutatási terület: Jókai Mór írásművészete, vizualitás és irodalom
farkasevelin125@gmail.com

Hansági Ágnes *Műfajtörténeti poétika és narráció* című tanulmányában (HANSÁGI Ágnes, *Műfajtörténeti poétika és narráció=A kispróza nagymestere. Tanulmányok Jókai Mór novellisztikájáról,* szerk. HANSÁGI Ágnes, HERMANN Zoltán, Veszprém, Balatonfüred Városért Közalapítvány, 2017, 17–49.) a heterogenitást mint Jókai Mór novellakorpuszának alapvonását határozza meg. Ez a sokszínűség szerinte az alábbi rétegek mindegyikében érvényesül: terjedelem, epizódszám, narrációs technika, fikció/valóság, téma, nyelvi kidolgozottság, hírérték, más műfajoktól és kulturális regiszterektől való távolság. Bár a narrációs technika és a nyelvi kidolgozottság esetében a Jókai-szakirodalmak közül az utóbbi években több is igyekezett rámutatni a változatosságra mint attribútumra, a szövegekben szereplő karakterleírások eddig ebből a szempontból kevésbé kerültek előtérbe. Előadásomban ezekre, a szereplők külsejét megjelenítő szövegekre koncentrálok majd, főként azt vizsgálva, milyen értelmezési szempontok alapján közelíthetünk feléjük, ha történelmi regényekbe ágyazódnak, ez a műfaji környezet ugyanis sajátosnak bizonyul a valós/fiktív és a történelem/irodalom relációit illetően.

A különböző nézőpontok feltárásához főként az angolszász szakirodalom aspektusait veszem alapul. Ezek körültekintően tárják fel a 19. század második felének regényirodalmára jellemző leírástípusokat, különbséget téve irodalmi (literary description) és fiziognómiai leírás (physiognomic literary description) között és körüljárják a realizmus, a fiziognómia és az ekphraszisz 19. századi fogalmait is. Mivel ezek a munkák főként az angol prózairodalomból vesznek példákat, az előadásom fontos részét képezi, hogy Jókai Mór regényeinek értelmezéséhez a magyar helyzet felvázolását és a különbségek felmutatását is elvégezzem. Így kerül majd szóba a lavateri fiziognómia hazai befogadástörténete és a korabeli regényelméleti munkák szempontrendszere is.

Kulcsszavak: Jókai Mór, 19. század, irodalmi leírás, fiziognómia

ÉLETKÉPEK NAGY IGNÁC *MAGYAR TITKOK* CÍMŰ REGÉNYÉBEN

FARKAS Nikolett
PhD-hallgató
Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Irodalomtudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: Az elbeszélés lehetőségei Nagy Ignác epikájában
f.nikolett93@gmail.com

Nagy Ignác 1844-45 között füzetekben megjelentetett regényében, a *Magyar titkok* című detektívregényében vizsgálom az életképeket. A háromkötetes, közel 1000 oldalnyi szövegkorpuszban több helyütt találhatunk életképszerű leírásokat. A regényt két fő irányból közelíti meg az irodalomtudomány. Az egyik a korabeli recepcióból kiindulva az epika alakulástörténeti folyamatába ágyazva elemzi a regény újszerű vonásait. A másik irány pedig a műfaji jegyeket elemezve von le következtetéseket. Jelen előadásom célja, hogy mindkét irányt figyelembe véve tekintsem át a *Magyar titkok* életképeit. Az életképek sorozata és a detektívtörténet szálai élesen különválnak egymástól. Sok esetben nincsen logikai kapcsolat a cselekmény és az aktuális életkép között, mégis van egy eszköz, amely közelíti egymáshoz a városi jeleneteket, anekdotákat a detektívtörténet elemeivel: a narrátor fecsegése. A narrátor utalásokkal köti össze a szövegrészeket, például amíg úton van valahová, addig egy életkép elbeszélésével szórakoztatja olvasóját. Többek között a (1837-től) Jelenkor és a (1844-től) Budapesti Híradó hasábjain jelentek meg szép számmal írásai, illetve a Magyar Életképek sorozatban is többször publikált, melyek közül néhányat a regénybe is beválogatott. A témával elsőként Szinnyei Ferenc 1902-es négyrészes ItK cikksorozatában találkozhatunk, a Budapesti Híradó Budapesti Hírharang című rovatát szerkesztő Nagy Ignác tollából idéz életképeket. Továbbá Szigethy Gábor kimutatta, hogy több, a regényben megjelenő életképek valójában már korábban a két említett sajtótermékben napvilágot láttak. Van néhány szöveg, mely a Magyar Életképek sorozatban jelent meg, ilyen például az Éjféli tapasztalások című fejezete a regénynek. Célom az, hogy a Szigethy Gábor által megkezdett kutatást folytassam és feltárjak minél több ilyen korábbi és a füzetek megírása alatt publikált életképet, s ha lehet, (műfaj)elméleti kontextusba helyezzem őket.

Kulcsszavak: Nagy Ignác, Magyar titkok, életkép, műfajelmélet, sajtótörténet

TRANSZMEDIÁLIS NARRATÍV RENDSZEREK ELEMZÉSE: KÍSÉRLETI METODOLÓGIA ALTERNATÍV VALÓSÁGJÁTÉKOK VIZSGÁLATÁRA

FEJES Richárd
PhD-hallgató
Eötvös Loránd Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar
Kutatási terület: Transzmediális narratológia, game studies
afejesrichard@gmail.com

2004-ben az ilovebees.com weboldalon keresztül 210 GPS koordinátára és időpecsétre találhatott bárki, aki arra tévedt. Rövidesen kiderült, hogy ezek a koordináták 210 köztéri telefonfülkével vágtak egybe az Egyesült Államok területén, és abban a bizonyos, feltüntetett időpontban a telefonok megcsörrentek. Minden egyes hívást fogadtak.
Ezek az események konkrétan megtörténtek az *I Love Bees* elnevezésű ARG (alternatív valóságjáték) lefolyása alatt. Az említett telefonhívások pedig további támpontokat nyújtottak a játék körül szerveződő közösség számára, hogy még mélyebbre ássák magukat a történetben. Ez azonban csak egyetlen példa arra, hogy egy ARG hogyan képes több médiumot, sőt magát a valóságot is bevonni a narratív hálózatába. Ez a rendszeralkotó képesség pedig az egyik kulcsfontosságú tulajdonsága az alternatív valóságjátékokhoz hasonló transzmediális narratíváknak, „játékoknak".
Jelen kutatás pontosan ezekre a hálózatos narratív jelenségekre fókuszál, mint például az alternatív valóságjátékok, hiszen ezek a rendszerek egy óriási és kiterjedt mediális konstrukciót működtetnek különösen jól koordinált módokon. Pontosabban: e kutatás három különböző ARG univerzumra fókuszál közelebbről: *The Beast* (2001) amely Steven Spielberg *A.I. – Mesterséges értelem* című filmjének promóciós anyagának részét képezte, és amelyet az elsőként tartanak számon a műfajában; *I Love Bees* (2004), amely a *Halo 2* című videójáték promóciójában vett részt; végül pedig az *EverymanHYBRID* (2010-2019) című ARG-t veszi górcső alá, amely egy független, indie fejlesztésű YouTube alapú alternatív valóságjáték.
A kutatás célja, hogy feltérképezze az ARG-k által megképzett narratív és mediális szerkezeteket, feltárja a kapcsolódási pontjait az univerzuma és a valóság különböző elemeivel a teljes konstrukció vizualizációjának segítségével.
Az elemzések a game studies, fan studies, irodalomelmélet és médiaelmélet diszciplináin alapulnak, ezeket a területeket próbálja meg valamilyen formában egyesíteni. Ian Bogost *egységműveleti* (unit operational), *egységanalitikai* (unit analytical) módszerei, Jane McGonigal ARG kutató terminológiája, Jan-Noël Thons és Mary-Laure Ryan transzmediális vizsgálatai mind kulcsfontosságúnak bizonyulnak jelen kutatás, és a komplex narratív rendszerek feltárásának szempontjából. Ezekkel a teoretikai eszközökkel felszerelkezve, kiegészítve az alternatív valóságjátékok esettanulmányszerű close „reading" gyakorlásával, a tanulmány megpróbál választ adni arra a kérdésre, hogy strukturális szempontból hogyan épülnek fel ezek a történetmesélési formák, illetve miként formálja újra mindez a narratívákról és medialitásról kialakított képünket.

Kulcsszavak: transzmédia, arg, alternatív valóságjáték, hálózat, narratológia

A JEZSUITÁK ÉS MAGYARORSZÁGI FŐÚRI ASSZONYOK KAPCSOLATA A 17. SZÁZADBAN

FRANKÓ Dorottya
PhD-hallgató
Miskolci Egyetem, Irodalomtudományi Doktori Iskola, Bölcsészettudományi Kar
Kutatási terület: Batthyány Borbála levelezése, 17. század
doroti9305@gmail.com

A jezsuita szerzetesek és a főúri asszonyok kapcsolatába való betekintést a Batthyány Borbálának írott levelek által szeretném felvázolni, ehhez három jezsuita páter, Lanczmár Márton, Hannula Jakab és Sámbár Mátyás leveleit választottam, ezeket szándékozom előadásomban sorra véve bemutatni, hasonlóságokat, különbözőségeiket megfigyelve célom következtetéseket levonni. A témaválasztásom fő szempontja, hogy Batthyány Borbáláról annak ellenére, hogy a korabeli egyik legnagyobb főúri család tagja, kevés információ áll rendelkezésre. Bizonyos, hogy fiatalon lett gróf Forgách Zsigmond országbíró felesége, majd özvegye, nem ment újra férjhez. Ezen tények érdeklődésem középpontjába helyezték Borbála személyiségét, a levelekben felmerülő témák egy önálló, modernebb, érdeklődő, felvilágosult női portré körvonalazódását engedik feltételezni, mint amilyet a korszak hagyományos család- vagy nőképe reprezentál.
A fent említett jezsuiták a felső-magyarországi, pozsonyi, bécsi eseményekben nagyon jártasak voltak, politikai tájékozottságuk széles körű és alapos volt, ennek alapján mind köz-, mind pedig egyháztörténeti megközelítést is lehetővé tesz a levelek tanulmányozása. Mindhárman kül- és belpolitikai hírekkel látták el Batthyány Borbálát, komoly ismeretekkel rendelkeztek a politika mellett hadi, gazdasági és akár jogi jellegű kérdésekben is. A feldolgozott anyagok tanulsága szerint a jezsuiták nem, vagy nem csak elsősorban lelki vezetőként, vagy egyházi személyükben találtak a nemességgel kapcsolatot, hanem mint bizalmasaik, hivatalos ügyeik intézői léptek fel, melyet Borbála anyagi támogatással, patrónai tevékenységgel viszonzott.
A levelekben fő vonulatként egy évekig elhúzódó birtokper jelenik meg, mely Borbálának nehézségeket okozott, a páterek diplomáciai kapcsolatukat felhasználva igyekeznek segíteni az asszonynak, belevonva a korszak neves alakjait, egyaránt egyházi és világi méltóságokat. A több éves per alakulása a dokumentumokból rekonstruálható, így példázza a nemesség tagjai között fellépő konfliktusok kezelésének módját, emellett mindenképp érdekfeszítő egy önálló, birtokait egyedül igazgató nemesasszony válasza a kialakult helyzetére. A levelek a 17. század második felében keletkeztek, magyar nyelvűek, így a korabeli magyar nyelvhasználat, nyelvtani szabályszerűségek, vagy mai szemmel ennek hiánya kimutatható. Mindhárom jezsuita magyar nemzetiségű volt, fogalmazásuk, szókincsük viszont módfelett eltérő, hiszen sokat utazó, sokat látott személyekről van szó. Emellett az ismétlődő formulák, megszólítások, stílus követése betekintést nyújt a század műveltségébe, irodalmiságába, a két társadalmi réteg viszonyáram érintkezési lehetőségeire. Történettudományi vonatkozásokat tekintve, a század második fele vészterhes időszak volt, zajlottak a török háborúk, elkezdődtek a visszafoglalások, a táborbeli helyzetekről érdekes tájékoztatást nyújtanak a levelek, így az említett szempontokat megvizsgálva a jezsuiták és Batthyány Borbála összefüggésében szeretnék átfogó betekintést nyújtani a kora újkor ezen évtizedeibe.

Kulcsszavak: Batthyány, kora újkor, levelezés, főúri, jezsuita

OLVASNI AZ OLVASHATATLANT

FÜZI Péter
PhD-hallgató
Szegedi Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar
Kutatási terület: Tandori Dezső költészete, kortárs magyar irodalom, irodalomelmélet
fzipeter@gmail.com

Amennyiben végigtekintünk a *Koppár köldüs* meglepően szűk, de szélsőségekkel fémjelzett recepcióján, egy rontott nyelv képe rajzolódik ki előttünk, amelyet az írógépet pontatlanul használó szerző hozott létre a szövegeit félregépelve és amelyet már a puszta olvashatóság érdekében is fel kell javítani, helyre kell állítani valamilyen módon.
Ugyan igaz, hogy Tandori Dezső kötete az életmű egészére jellemzően, egyetlen koncepciót visz végig és ezzel egy teljesen új nyelvet teremt, ahogy ennek a jelentőségét többek közt Margócsy István is a pályakezdő *Töredék Hamletnek* című kötethez hasonlítja, ez a nyelv azonban nem biztos, hogy roncsolt, tudatosan romlott.
A rontott nyelv mellett pálcák törők, mint például a szöveget ceruzával „feljavító" Bányai János is, kénytelen belátni, hogy a kötet szövegei ilyen módon sosem állíthatók helyre, tehát nem arról van itt szó, hogy a rárakódott hibarétegtől kell megszabadítani a kötetet jó filológusként annak érdekében, hogy a végső értelmes egészet megkapjuk. Ennek ellenére a kötet teljes recepciójában jelen van az az elképzelés, amely a recepciót összegző Bedecs Lászlónál csúcsosodik ki, aki a kötet mögé már egy feltárható és a koncepció részeként tudatosan lerontott hangzó alapszöveget helyezett, amit az írógép kopogásának zaja fed el.
Maga a kötet is eljátszik azzal, hogy az írógépen történő pontatlan gépelés ront el egy egyébként hibátlanul hozzáférhető alapszöveget a kötet legelején elhelyezett Jékely- és József Attila-átiratokkal, amelyek hibátlan állapotukban megtalálhatóak a kötet legvégén is. Ez azonban nem feltétlenül jelenti azt, hogy mindegyik szöveg így született, sokkal inkább tartható álláspontnak tűnik az, hogy a kötet szövegei, ahogy a két átirat is, a lejegyzésükre használt eszközön vagy technikai médiumon keresztül rögzült. A kötet lejegyzésére használt írógép pedig nem csupán azért idegen, mert reflektáltan idegen a billentyűzetkiosztása, hanem azért is, mert elszakítja az embert a fizikai írás folyamatától és az uniformizált billentyűhasználatot teszi csak lehetővé.
Az így létrejövő „hibák" tehát nem rontások, roncsolások, esetlegesen egy utólagos és tudatos átalakítás következményei, hanem a lejegyzés sajátosságai, és egy utólagos feljavítás, korrektúra elmaradásának nyomai. Ez azonban még csak a kötet nyelv- és írásjelhasználatának némely jellegzetességét magyarázza, számos helyen a betűcsere ugyanis hasonlósági alapon megy végbe, ahogy arra Tóth Ákos is rámutatott. Ezt ugyan már könnyebben lehetne tudatos romlásnak tekinteni, ám az előzőhöz hasonlóan fel lehet ezt is tüntetni az írógép felé tett engedménynek, ahol az adott és hozzáférhető karakterkészletből már nem a jelentés alapján, hanem esztétikai elvek alapján, mint például a fizikai megjelenés, kerül kiválasztásra a lenyomandó billentyű.
Ezen elképzelések és elgondolások mentén nézve a *Koppár köldüs* már nem csak egy radikálisan új nyelviséget mutat be, hanem minden korábbihoz képest egy sokkal erőteljesebben technicizált írásmódot is, melyet a kötet nyers mivolta miatt magában az írás aktusában tudunk megragadni.

Kulcsszavak: Tandori Dezső, Koppár köldüs, Írógép, Írás, Technicizálódás

MOLNÁR FERENC A BÍRÓSÁGON

KARÁCSONY Szilvia
PhD-hallgató
Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Irodalomtudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: Molnár Ferenc perei az életmű kontextusában, Irodalmi szerzői jogi perek és kiadatlan művek
karacsonyszilvia27@gmail.com

„Molnár Ferencről nagyon nehéz tárgyilagosan írni: Molnár Ferencnek lelkes rajongói és dühödt ócsárlói vannak. Irodalmi alakja halála óta is az indulatok kereszttüzében áll.” – írja róla Hegedüs Géza *A magyar irodalom arcképcsarnoká*ban. Ez a tézis a mai napig helytálló, ugyanis a színházak időről-időre előveszik és felújítják darabjait, az irodalom- és színháztörténet a mai napig foglalkozik hatásával. A kérdés azonban az, hogy vajon a hatása máig tartó vagy csak a századforduló idején volt kiemelkedő?
A kritika természetesen már életében foglalkozott vele, például az 1908-ban induló *Nyugat* is figyelemmel kísérte az éppen akkor külföldi babérokra törő fiatal Molnár pályáját. A *Nyugat* kritikái egyrészt kiemelkedő jelentőséggel bírtak a folyóirat kimagasló irodalmi szerepe miatt, másrészt pedig azért is érdekes, hiszen maga Molnár távolságtartással fordult a *Nyugat* felé, nem kívánt azonosulni az új irányvonallal, amelyet a folyóirat képviselt. Természetesen azonban nemcsak irodalmi folyóiratok foglalkoztak munkáival, hanem számos korabeli színházi szaklap is, mint például a *Magyar Színpad*, a *Színházi Élet* vagy a *Színházi Hét* is, illetve ezen kívül más lapok is, mint *Az Újság*, *A Hét*, a *Pesti Napló*, stb. A sajtóorgánumok mellett 1929-ben Halmi Bódog kiadásában jelent meg az első monográfia Molnárról, amelyet azonban hosszú szakirodalmi hallgatás követett. Az 1940-es és 1950-es évek Budapestjén a reprízek és új bemutatók ellenére a sajtó nemigazán reflektált Molnár munkáira, sőt még halálhírére sem.
Ezt a csöndes időszakot a hatvanas évek szakmai vitája törte meg, melyet a Vígszínház 1962-es *Játék a bíróságon vagy a 'Molnár-ügy'* című előadása előzött meg. Ez a premier rendkívül érdekes a Molnár-kutatást tekintve, azonban érdemtelenül kevés figyelmet kapott a kutatóktól. A jelentősége pedig éppen fő kérdésében rejlik, azt vizsgálja, hogy Molnár milyen utat mutat az őt követő generációk számára, van e jelentősége munkásságának, beszélhetünk e tényleges hatástörténetről. Színháztörténeti szempontból is rendkívül izgalmas, hogy ezekre a kérdésekre a szakirodalmakból és a drámákból kiragadott részletekkel keresik a választ. A darab további érdekessége, hogy noha a korabeli kritika foglalkozott a Vígszínház új premierjével, azonban nem igazán került be a Molnár-szakirodalomba, játékhagyományba.
Előadásomban szeretném megvizsgálni, hogy ez a Vígszínházi premier miként kötődhet Molnár korábbi irodalmi pereihez (kiemelkedő jelentőséggel a Vígszínházi perhez), illetve áttekinteni, hogy vajon milyen kritikai hangot adott ez a bemutató a Molnár-kutatásokhoz, mennyire volt hivatott releváns választ keresni Molnár fontosságára az irodalmi és színházi tudományos életben.

Kulcsszavak: Molnár Ferenc, Vígszínház, per, Molnár-ügy, színháztörténet

“WHY I HAS THE CHILD SAY IT BACK”: TRAUMA, MOTHERHOOD, AND MEMORY IN *DESSA ROSE* BY SHERLEY ANNE WILLIAMS

LÉNÁRT-MUSZKA Zsuzsanna
PhD-hallgató
Debreceni Egyetem
Kutatási terület: Irodalomtudomány
Lenartmzs@mail.com

The paper analyzes the role of trauma, motherhood, and memory in the novel *Dessa Rose* (1986) by Sherley Anne Williams, and demonstrates how this text fits into a corpus of novels and short stories, written since the 1970s, by and about African American women. The denial of African American women’s humanity goes hand in hand with a denial of their maternal rights as well. The pervasive erasure of mothers’ stories and subjectivities that originates from slavery has reverberated in the fiction of the past few decades not only as a renewed interest but as a lack, a void at the same time: even though plots often heavily rely on pregnancy and childbirth, happy mothers are few and far between in this corpus. Black maternal suffering seems inevitable, as does the break in the bonds between mothers and children. This ambiguity in fiction—interest in but lack of— thus sheds light on extradiegetic reality insofar as it mirrors the conditions African American mothers have faced.

It is in this context, then, that Dessa Rose, a female slave, is denied agency and narrative authority, and is dehumanized by several people in her environment—black and white, men and women alike. However, she resists being objectified and refuses to take up the reductive subject positions offered to her as well; rather, she engages in violent, radical acts of rebellion, which results in her being branded as a “devil woman,” as well as in subtle resistance, which is misconstrued by those in power. Her words and actions as a woman and a mother are continuously misread since those who profit from her subjugation—be it monetary or psychic profit—project their biases onto her.

The novel thus demonstrates that the bodily hyper-visibility and discursive invisibility of Black women compounds the different types of trauma brought about by slavery, such as being kept in bondage, being used to breed, and having to give birth under traumatic circumstances. Traumatized through the body and via discourse alike, the protagonist heals through two different kinds of intersubjective experience: a corporeal connection with other black women and her family, and constructing and keeping alive a narrative that privileges her point of view. Her children as well as the black women in her community become witnesses on two levels: firstly, they act as empathetic listeners who give her validation, providing for her an outlet to narrativize her past traumas, and secondly, they alleviate her pain and help fade her memories of somatic suffering through touch. The presentation will read the process of traumatization relying on Bessel van der Kolk’s theory of trauma and Dori Laub’s model of healing and recovery.

Kulcsszavak: African American contemporary fiction, motherhood studies, trauma theory, (neo-)slave narratives

HAJNÓCZY PÉTER POÉTIKÁJA ÉS A HAGYATÉK – EGY KUTATÁS ELŐZMÉNYEI ÉS KÉRDÉSFELVETÉSEI

LUDMÁN Katalin
PhD-hallgató
Miskolci Egyetem Irodalomtudományi Doktori Iskola
Kutatási terült: 1945 utáni magyar próza, Hajnóczy Péter
katalin.ludman@gmail.com

„Fölösleges azon elmélkedni, hogy ez az életmű »túlságosan« Én-központú, hogy »alanyi«, hiszen az a »cselekmény«, amelynek ábrázolására Hajnóczy vállalkozott reáliáit (figuráit, tárgyait, históriáit) tekintve statikus, csak spirituálisan folyamatszerű. A kérdés inkább az, hogy milyen prózatechnikával lehetett ebbe a folyamatba beemelni a tárgyi elemeket, felállítani a díszleteket. Röviden: meglelni ennek az elvont tárgyiasságnak a narratív formáit, amelyek közt a benső dráma lejátszódik." – írja Reményi József Tamás az általa (is) szerkesztett 1993-as Hajnóczy kötet utószavának szánt tanulmányában. Az említett, poétikai értelemben vett útkeresés Hajnóczy Péter életművének egészét meghatározza és túlmutat az értelemezői munkával feltárható összefüggések leírásán.
Hogy a hagyományos értelemben vett szövegformálás módozati hogyan és miként bomlanak le (vagy inkább szét) az életműben, az tehát alapos filológiai-textológiai vizsgálódást kíván, mely vizsgálódás szükségszerűen Hajnóczy Péter hagyatékára koncentrál.
Ez a kalandos sorsú, egészében soha fel nem tárt anyag a Szegedi Tudományegyetemen található, 9 papírdobozban. A Miskolci Egyetem Irodalomtudományi Doktori Iskolájának hallgatójaként, ennek az anyagnak a digitalizálását, értő feldolgozását és szelektálását, illetve adatbázisban való rögzítését tűztem ki célul az elkövetkezendő évekre. Remélve, hogy ez a munka egyúttal érvényes muníciót biztosít az életmű egészének újraolvasására, újbóli pozícionálására.
Előadásom ennek a vállalkozásnak legfontosabb kérdésfelvetéseit, tétjét és irányait igyekszik bemutatni, de olyan módszertani kérdésekre is kitér, amelyek az eddigi munkafázisokat is alapvetően meghatározták.

Kulcsszavak: filológia, textológia, Hajnóczy Péter, magyar próza

RAÚL ZURITA TOTALITARISTA KÖLTÉSZETE

MÉSZÁROS Enikő
PhD-jelölt
Szegedi Tudományegyetem, Összehasonlító Irodalomtudományi Tanszék
Kutatási terület: latin-amerikai irodalmak, XX. századi chilei költészet
enik.meszaros@gmail.com

Raúl Zurita, kortárs chilei költő, a Pinochet-diktatúra évei alatt (1973-1990) kezdte meg költői aktivitását. Életműve nem zárkózik a textualitás korlátai közé, az évek során publikált verseskötetei és zenei együttműködései mellett a *land art* jeles képviselője, illetve a santiagói Chilei Egyetem tanára mind a mai napig. Előadásom Zurita munkásságának egy kevésbé ismert szakaszára irányul. Kevesen tudnak róla, hogy a diktatúra alatt egy CADA néven megalakult művészeti csoport (melynek Zurita volt az egyik mozgatórugója) buzgó, ám szinte láthatatlan tevékenységet folytatott Santiago közterületein, amivel vitathatatlanul óvatos és fokozatos társadalmi átalakulások előmozdításában játszott rendkívül fontos szerepet. A művészetet szigorúan elválasztva bármiféle igazság keresésétől és politikai propagandától, a CADA tagjai hozzájárultak az emberi dialógusok gyakorlatának visszaszerzéséhez, a kétségek és sokoldalúságok felismerésére való társadalmi érzékenység finomításához, melyekre mind a katonai rezsim berendezkedése, mind a fogyasztói társadalom megerősödése mellett sürgető szükség mutatkozott. A CADA művészeti projektjei között a legfontosabbakként említhetjük a költészet klasszikus, textuális határainak átlépését, a jelölők és jelentések közötti kapcsolatok általános újraformálását, a művészet és a publikum kapcsolatának szinte teljesen észrevétlen módon történő újrateremtését. Előadásom során Raúl Zurita egyéni (az égre, az Andok-hegység láncolatára és az Atacama-sivatagra felvitt versek) és a CADA csoporton belül megvalósított (a tejes zacskók, a repülővel kiszórt művészeti röpiratok, a szépművészeti múzeum bejáratának lefedése és az utcai falfestések esetei) költészeti szereplését kívánom bemutatni, kitérve az alaposan kigondolt módszerekre, melyekkel a csoport tagjai pszichológiai hatást tudtak kifejteni a művészeten keresztül. Reményeim szerint Zurita munkásságának tárgyalásakor egy igen sikeres példát láthatunk a költészet társadalmi szerepvállalására és az emberi élet aktusával való azonosulására, az előadás végére pedig közelebb kerülhetünk a kérdés megválaszolásához, milyen szempontból lehet ezt a fajta költészetet totalitarista költészetnek nevezni.

Kulcsszavak: Zurita, CADA, Pinochet, költészet, totalitarista

POST-POSTCOLONIALISM IN GREAT BRITAIN: CONTEMPORARY TRENDS IN BRITISH PROSE

MOGYORÓSI Zoltán
PhD-hallgató
Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Irodalomtudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: fordítástudomány, posztmodern irodalom, posztkoloniális irodalom, brit kortárs irodalom
mogyorosi.zoltan91@gmail.com

One of the most crucial social issues of the last decades has been the emergence of a new globalist and cosmopolitan social structure in Western Europe, which is often described as a New World Order by emblematic thinkers of the postcolonial discourse (e.g. Stuart Hall, Caryl Phillips). The identity crisis arising from these social and cultural changes significantly determine the themes of contemporary British literature, as Great Britain has been being affected by this transformation since the collapse of the colonial empire. The traditional 20th century concepts – and therefore the whole discourse – of postcolonialism call for revision, since the former periphery, the postcolonial other has arrived at the former imperial centre. The subaltern subjects are searching for their voice in the heart of the mainstream society. Literature, by its nature, had to react to the new situation, and the so-called postcolonial authors had to take an ambivalent attitude to self-representation. Namely, they are forced to locate themselves in a much more hybrid position than being the distinct and isolated other in the 20th century binary opposition. Although there might remain some common tropes that inevitably appear in texts dealing with the new identity crisis (for example migration, trauma, displacement), the means of self-representation can highly differ. In this paper, the three forms of self-representation of postcolonial – or post-postcolonial – authors will be examined: a reconstructed self-othering aspect of Chris Abani's narrator in *Becoming Abigail* (2006), the universality and invisibility of Caryl Phillips's narration in *A Distant Shore* (2003), and the ambivalent subjectivity of the narrator in Xialou Guo's *A Concise Chinse-English Dictionary for Lovers* (2007).

Kulcsszavak: postcolonialism, postmodernism, post-postmodernism, representation, voice

AZ IDENTITÁS KÉRDÉSEI A KORTÁRS MAGYAR DRÁMA HÁROMSZÖGÉBEN – EGRESSY ZOLTÁN, HÁY JÁNOS ÉS SZÉKELY CSABA

NAGY Dóra
PhD-hallgató
Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Bölcsészettudományi Kar, Irodalomtudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: 20. századi és kortárs magyar drámairodalom
nagydora92@gmail.com

Külön-külön, ám egy viszonylag rövid időszakon belül egyszerre, 2000 és 2013 között jelent meg három kortárs szerzőnk – Egressy Zoltán, Háy János és Székely Csaba – első összerendezett drámakötete, melyek mind erős koncepcionalitásról és univerzumteremtő aktusról adnak tanúbizonyságot. Ráadásul a kötetekben szereplő szövegek egy irányba mutatnak, könnyen fedezni fel bennük közös motívumokat, így ajánlva fel a kollektív elemzés lehetőségét. Jelen előadás korpuszát tehát ez a 10, azonos időszakból származó dráma képezi, melyek szintetizáló vizsgálata segíthet képet kapni a kortárs drámaírás helyzetéről és jellemző pontjairól.

Előadásom célja körüljárni és feltárni a szövegek alkotta világokat, felhívni a figyelmet azok közös jellemzőire, összeolvashatóságukra. Ilyen esszenciális közös pontok többek között: a kötetkompozíció jelentősége, a szerző által kreált közeg és nyelv, az itt és máshol világának ütközése, az identitás problematikus volta. Ebben a prezentációban azonban mindent átfogó elemzésre nem vállalkozom. A drámák környezetének és jellemzőinek rövid bemutatása után arra keresem a választ, hogy milyen identitások létezhetnek egy ilyen kapaszkodók nélküli világban? Egyáltalán lehetséges-e stabil, a szó elsődleges jelentésében értett önazonosságról beszélni ilyen töredezett közösségekben? Sikerülhet-e a körülvevő világ nyomásától független én meghatározása?

Az előadás végén pedig kitekintek egy lehetséges párhuzamra az identitás kérdései és a nyelvi meghatározottság között. Ugyanis a három szerző egyaránt saját nyelvük világában kérdezteti rá a szereplőket problémáikra és önmagukra, mely nyelvi közeg mindhárom kötet esetén az írók által teremtett környezet része. Ahogy a szereplők az énreprezentáció és a megszólalások során egyszerre élik meg saját lényük nyelvbe ágyazottságát és a nyelv alkalmatlanságát, korlátait, úgy paralel módon az identitás keresésekor beleütköznek abba a kettősségbe, hogy létük a környezetbe ágyazott, mely környezet azonban alkalmatlan a bizonyosság megteremtésére.

A prezentáció fő vonala tehát a közös pontok és az identitás vizsgálata a három drámakötetben, mindenekelőtt azonban fontos felállítani és tartani azt az igényt, mely szerint előadásom túl kíván lépni egy egyszerű összehasonlító elemzésen. Bár elsődlegesen támaszkodom a szövegek szoros vizsgálatára, annak eredményiből nem csupán egymás mellé kívánom sorakoztatni a hasonló motívumokat; sokkal inkább felhívni a figyelmet azokra a folyamatokra és témákra, melyek egyidőben vannak jelen az irodalmi érdeklődésben, és ezáltal hasonló módon jelennek meg Egressy, Háy János és Székely Csaba munkásságában.

Kulcsszavak: drámairodalom, identitás, nyelviség

IDEGEN TEREK (IDEGENSÉG ÉS ASSZIMILÁCIÓ ORAVECZ IMRE KALIFORNIAI FÜRJ CÍMŰ REGÉNYÉBEN)

SZÁNTAI Márk
PhD-hallgató
Szegedi Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, Irodalomtudományi Doktori Iskola
Modern Magyar Irodalom Alprogram
Kutatási terület: Vidékiségreprezentáció a modern és kortárs magyar irodalomban
szantaimark@gmail.com

Oravecz Imre regénytrilógiájának egyik konstitutív eleme az idegenségtapasztalat színrevitele. Ez legmarkánsabban a trilógia második részében, a *Kaliforniai fürj* című regényben artikulálódik, amely a kivándorlás és a megtelepedés krónikája. Bár az „ókontri" elhagyása, az Amerikába vezető út előkészítése már az *Ondrok gödré*ben elkezdődik, a harmadik kötetben pedig a visszatéréstörténet kínál ehhez hasonló értelmezési szempontokat, mégis, a *Kaliforniai fürj* kérdez rá talán leginkább azokra az elméleti problémákra, amelyek a mobilitás, az idegenség, az asszimiláció és a kulturális hibriditás dimenzióit mozgósíthatják.
A regény által színre vitt idegenségtapasztalat az obligát nyelvi-kulturális különbségek tárgyalásán túl leginkább a térhasználatban mutatkozik meg: a falut és szűkebb környezetét addig alig-alig elhagyó, saját helyeihez elementárisan kötődő parasztcsalád számára a hazaihoz képest radikálisan eltérő, idegen terek utópikus-heterotópikus alakzatokként funkcionálnak. Különösen igaz ez a hajó vagy a vonat köztes terére, valamint a vasúti állomások, vagy éppen az Amerikába érkező bevándorlókat fogadó Ellis Island non-lieu jellegére. A nagyváros távolban felsejlő fényei az amerikai tömegkulturális miliő szimbólumaiként funkcionálnak, a kisváros által kínált séta és kószálás mint a szabadidő eltöltésének lehetséges módjai pedig a terekhez fűződő viszonyokat rendezik át és írják újra. A regényben a térkezeléssel szoros összefüggésben ember és gép, valamint ember és természet relációja is újraértelmeződik, a terek sikeres belakása, az azonosulás lépcsőfokainak végigjárása pedig végül az asszimilációban és a Magyarországra történő visszatérésről való lemondásban kulminál. Az előadás a regény térkezelésének vizsgálata révén igyekszik kimutatni az idegenség (tér)poétikai szervezőelemeit.

Kulcsszavak: Oravecz Imre, térpoétika, idegenség, kortárs próza

WRITING THE BODY CORPOREAL CONSCIOUSNESS AND NARRATIVE LANGUAGE IN EIMEAR MCBRIDE'S *A GIRL IS A HALF-FORMED THING*

SZŰCS Orsolya
PhD-hallgató
Pázmány Péter Katolikus Egyetem Irodalomtudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: ír irodalomtörténet, kortárs ír próza, narratológia, kognitív irodalomtudományi szemléletek, test és nyelv kapcsolata az irodalmi művekben, testábrázolás kortárs ír regényekben, transzdiszciplináris regényelméletek
orsolya.szucs@yahoo.com

It seems passé to claim that our contemporary society is best characterized by an ungraspable flux of rapid changes yet the affirmation is pressingly valid. The human material (what it used to define) has transformed and old terms have become inoperable. This urges the need to forge theories that are able to take an authentic account of the past yet acknowledge the circumstances of the present. Sociologist Zygmunt Bauman (2013) termed our age as being in "the crisis of trust" characterized by fragmentation, atomization and the loss of belief in the functioning of human communities and political institutions.
Under such socio-theoretical circumstances it is difficult to create and sustain authentic and fucntioning means of representation. However it can be suggested that the novel form still stands as a valuable medium to connect, reflect and describe the human character. It was essentially created as a genre able to capture the human condition in various experimental and unencumbered ways. In the case of the Irish literary context its existence is characterized by various conflicting historical and political chains. It has often been termed as 'traditional' and even 'backward-looking', however as early as 2006 literary critic Declan Kiberd argued that "actual Irish behavior has more usually been innovative."
The current paper discusses how this innovative aspect of contemporary Irish fiction is represented in Eimear McBride's fascinatingly complex novel entitled *A Girl is a Half-formed Thing* (2013). Her novel stretches the capacities of the genre, it tests the experimental sexual/textual limits and forges a new language for the body to express itself. McBride's prose is rule-breaking in many ways, through its narrative language and also through the mode of rendering seemingly classical Irish topics like the broken family unit, religion, rural existence through fascinatingly new perspectives. It forces our attention towards abuse and the body, trauma and the female experience while making the reader itself feel and experience to a corporeal level. The main theoretical guidelines of the analysis will be cognitive literary theories as well as the work of French philospher Jean-Luc Nancy.

Keywords: contemporary Irish fiction, language-body, corporeal, trauma

PÓZA A SZÍNPADON - A JELLEMÁBRÁZOLÁS ÉS NARRATÍVA PROBLÉMÁI A MEDIÁLIS VÁLTÁSBAN

TÖLLI Zsófia
BA-hallgató
Debreceni Egyetem, Bán Imre Kultúratudományi Szakkollégium
zsofia.tolli@gmail.com

Az a tendencia figyelhető meg az utóbbi évek színházi évadjaiban, hogy egyre népszerűbb a prózaátiratok színpadi szerepeltetése az alternatív társulatok és a kőszínházak körében egyaránt. Az alkotók szemében a történet és a mondanivaló szempontjából másodlagos az alapmű műfaja, technikai és dramaturgiai szempontból azonban számos módosítás szükséges ahhoz, hogy az adott mű a színpadon is „működjön". Adaptációként vagy átdolgozásként tekintünk ezekre a darabokra? Miért fontos ez és mi a különbség?
Dolgozatomban egy konkrét példán keresztül vizsgálom a regény színpadra adaptálhatóságának nehézségeit: Tar Sándor *Szürke galamb* című regényének és a Stúdió K Színház által bemutatott azonos című előadásnak az összehasonlítása által. Az elemzés hangsúlya a mediális váltásban történő jellemábrázolás és narratíva problémáira tevődik – kitérve a rendező, Horváth Csaba-féle fizikai színház sajátosságaira. A mozdulat nem válik el élesen a megszólalásoktól, a koreográfia a szüzsé egy eszközévé válik. A letisztult díszlet, a kellékek intuitív használata, a viszonylagos eszköztelenség és az egyedi mozgásformák használata teszi lehetővé azt, hogy a „szövegtest" metamorfózisa láthatóvá váljon. A verbalitás sajátos módon kapaszkodik a nem csupán illusztratív mozgásba, így az „testszövegként" születik újjá. A regényben meghatározó metafizikai sík az előadás során a cselekmény mellett szimbolikus értelmezési rétegként jelenik meg. A vizualitás finom utalásokra és pergő akciójelenetekre válik szét, az alkalmazott zenei megoldások buzdítják és aláfestik a fokozódó őrületet. A dramaturgiai megoldások, a narrátor szerepe nagyban változik az alapműhöz képest – elemzésem során a különbségekre, hasonlóságokra, és ezek jelentőségére is kitérek.

Kulcsszavak: színház, Tar Sándor, prózaátirat, jellemábrázolás

AZ AMPLUA JELENSÉGE BULGAKOV ÉS CSEHOV DRÁMÁIBAN

TÖLLI Zsófia
BA-hallgató
Debreceni Egyetem, Bán Imre Kultúratudományi Szakkollégium
zsofia.tolli@gmail.com

A commedia dell'arte hagyománya nagy hatást gyakorolt az orosz színjátszásra és a későbbi drámaírókat is befolyásolta. Ezt a folyamatot részben már kutatták – Csehov jól ismert drámáinak szerkezete is hasonlóságot mutat, valamint karakterei is párhuzamba állíthatók az improvizációs műfaj karaktertípusaival. Dolgozatom témájaként Bulgakov műveiben, fókuszálva a *Zojka lakása* című drámára, keresem azokat a kapcsolódási pontokat, amelyek a bulgakovi dráma világát a commedia dell'arte-hoz, illetve a népi színjátszáshoz kapcsolja.
A vizsgálat szempontjai között elsőként az orosz színjátszás, színházi hagyomány rövid összefoglalója kap helyet. Ennek segítségével történeti kontextusban helyezem el a szerzőt és munkásságát. A további vizsgálódás tárgya a műfaj. Gyakran előfordul orosz művekkel, hogy mivel Nyugat-Európába csak valamilyen közvetítőnyelvről való fordítás révén jutottak el, néhány kulcsinformáció elvész vagy eltorzul. Ezért nagyon fontos, hogy a dráma elemzésénél visszatérjünk az eredeti szöveghez. A műfaji megkötés fontos szerepet játszik, paratextusként, a drámaszöveg értelmezésekor. A *Zojka lakása* buffonada, tehát ennek fényében kell a további vizsgálatot végezni.
Részletes elemzés foglalkozik a dráma szereplőivel és a dramaturgiai felépítéssel. A karakterek viszonyainak egyik szervezőereje az ún. amplua, amely már a csehovi szövegekben is tetten érhető. Ez a jelenség egyértelműen a commedia dell'arte szereplőinek erőhármasának modern változata, amely a dráma szervezőerejét adja. A *Zojka lakása* alakjai párhuzamot mutatnak az itáliai rögzült szerepkörökkel. Ez alátámasztható nem csak viselkedésük, szövegeik alapján, de a dramaturgiában betöltött szerepük minőségével is. Ez utóbbi kimutathatóan merített a commedia scenarioból. Dolgozatomban részletesen foglalkozom azokkal a momentumokkal, amelyek nem specifikusak Bulgakov munkájára, hanem ezen túlmutatva, egy olyan színjátszó és drámaíró hagyomány részeit képezik, amely nem csak Bulgakovot inspirálta.

Kulcsszavak: drámairodalom, commedia dell'arte, jellemábrázolás, Csehov, Bulgakov

AZAS SÁLÓM / ÁCÁT SÁLOM / עצת שלום. BACHER SIMON ALKALMI KÖLTEMÉNYEI A „MAGYAR ÉS ERDÉLYHONI IZRAELITÁK EGYETEMES GYŰLÉSÉHEZ" (KITEKINTÉSSEL BACHER SIMON ÉLETÉRE)

TUNA Rita
MA-hallgató
Országos Rabbiképző-Zsidó Egyetem
Kutatási terület: zsidó kultúratörténet, irodalom- és hittudomány
tunarita@gmail.com

Bacher (Bachrach) Simon 1823-ban született a felvidéki Szent-Miklóson (1863-tól: Liptószentmiklós). 1867-ben költözött Pestre, ahol 1874-től, 1891-ben bekövetkezett haláláig, a Pesti Izraelita Hitközség könyvelőjeként tevékenykedett és írta verseit németül és héberül, fordításai mellett. Az elsők között volt, ki magyar költők költeményeit héber nyelvre fordította és kiadatta. Többek között Kölcsey, Petőfi, Vörösmarty, Eötvös, Arany verseit, közöttük a Himnuszt és a Szózatot is. 1868-ben héber és német nyelvű alkalmi költeménnyel (**AZAS SÁLÓM / ÁCÁT SÁLOM /** עצת שלום) köszöntötte a „Magyar és Erdélyhoni Izraeliták Egyetemes Gyűlését" (Kongresszus). Alkalmi költeményének címe utalás Zehárjá/Zakariás próféta soraira (VI,13): „*…és ülni és uralkodni fog az ő székében, és pap is lesz az ő székében, és békesség tanácsa lesz kettőjük között*." Az említett költemények részletes analizálása és mindkettő magyar nyelvre fordítása segítségével előadásomban bemutatom Bacher Simon nézeteit, a Kongresszust lelkesen támogató elképzelését és vizionált jövőképét, kitérve néhány érdekesebb és sokatmondó szóhasználatra; valamint I. Ferenc Józsefnek és a Kongresszus összehívójának: Eötvös Józsefnek tulajdonított szerepére. A költemények 20 darab 6 soros versszakokat foglalnak magukban, tehát összesen 120 sort, hasonlóan az ókori zsidó parlament, a „Nagy Gyülekezet Férfiúinak" számához. E törvényhozó testület volt az, amely a babilóniai fogságból visszatért zsidók új körülmények, kihívások közötti életét szervezte, határozta meg. Ebben az esetben is szembetűnő a párhuzam a magyarországi zsidósággal, kiket a Kongresszust megelőző évben (1867) emancipáltak. Mindazáltal a költeményekben aprólékos és bravúros szerkesztés nyomai fedezhetőek fel, hiszen a héber és a német nyelvű szövegek végrímeinek képlete ugyanaz: az első négy sorban *keresztrímek* (a-b-a-b) találhatóak, amit *párosrím* (c-c) követ. Bacher Simon verse rendhagyó és nagyon-nagyon különleges, teljesen idegen a hagyományos héber versformáktól, az a kor magyar nyelvű verseinek stílusát, formáit és rímképleteit követi. Az analizált verseket a költő héberül és németül is megírta és egy füzetecskében megjelentette, amelyet a National Library of Israel gyűjteményéből sikerült megszerezni. (Érdekes, hogy a magyar nyelvű borítón a „szózat" szó olvasható: „*…szózat az első magyar izraelita CONGRESSUS ünnepélyes megnyitása alkalmával*…") Azt vártuk, hogy a két költemény lefordítása után, egy darab, egységes, teljes magyar nyelvű fordítást lehet készíteni, amely alkalmas lesz a három nyelvben (héber, német, magyar) használatos consecutio temporum szabályainak, jellegzetességeinek vizsgálatára, elemzésére. De a fordítások után kiderült, hogy a két vers valójában nem azonos, és a két fordítás így - habár összevethető egymással - de mégsem készíthető belőle egy, teljesértékű magyar nyelvű fordítás, mert akkor a költő mondandója is sérülne. A héber nyelvű inkább egy szűk célközönséget céloz meg, míg a német nyelvű a szélesebb közönségnek szól, hiszen a kor magyarországi zsidósága már a német nyelvet érti és használja, ám mindkét költeményt áthatja a korabeli Európa új és szabad szelleme, a pozitív jövőkép vizionálása.

Kulcsszavak: zsidó, consecutio temporum, héber, német, fordítás

ADY ENDRE ÉS A PESTI KABARÉ

VÉGHELYI Balázs
PhD-hallgató
Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészet és Társadalomtudományi Kar
Kutatási terület: irodalom a pesti kabarében; dalszöveg és irodalom
veghelyibalazs@gmail.com

Ady Endréről, ha nem is köztudott, de tudható, hogy szorosan kötődött a pesti kabaréhoz, azon belül is Nagy Endre kabaréjához, amelynek nem titkolt célja volt, hogy a szórakoztatás mellett kultúraközvetítő szerepet is betöltsön. Ady publicisztikájával és költészetével is hozzá akart járulni ehhez az ügyhöz. Előadásomban azt próbálom körbejárni: miért volt fontos Adynak a kabaré, illetve a kabarénak Ady – és hogyan hatottak egymásra. Választott témám fontos részét képezi készülő doktori disszertációmnak, amely a pesti kabaré és az irodalom kapcsolatát vizsgálja a századforduló és az első világháború között.

A témán belül külön figyelmet érdemel a zeneszerző Reinitz Béla és a színész-énekesnő Medgyaszay Vilma tevékenysége. Előbbi sanzonokat komponált az Ady-versekből, utóbbi pedig előadásával és személyes népszerűségével erősítette a hatást a Modern Színház Cabaret közönsége előtt. Itt tisztázandó kérdés lehet a különböző művészeti ágakból összekapcsolódó szerzőségek, valamint alkotó és előadó viszonya a huszadik század első évtizedeiben.

Az előadásban, illetve a tanulmányban kitérnék a művek keletkezés- és hatástörténetére, azt is rekonstruálva: maga a költő miként fogadta sanzonná lett verseit. Nem lehet figyelmen kívül hagyni azt sem, hogy Ady nemcsak engedte, hogy verseit megzenésítsék, hanem maga is vállalkozott dalszövegek írására. Nagy Endre emlékezése szerint ilyenek például a *Kató a misén* vagy *A Zozó levele.* Itt fontos tisztázandó kérdés (de legalábbis felvetendő probléma) a vers és a dalszövegek viszonya egyrészt általánosságban, másrészt pedig az adott életművön belül.

A felvetett témát részben korabeli dokumentumok (újságcikkek, levelek…), valamint az érintettek későbbi visszaemlékezései alapján szeretném megvizsgálni. Alapvetően művelődéstörténeti megközelítéssel és interdiszciplináris szemlélettel közelítenék a felmerülő kérdésekhez.

Ady Endre szélesebb körű megismerésében és elfogadásában fontos szerepe volt Nagy Endre kabaréjának, ezért úgy vélem, mindenképpen érdemes átfogóan foglalkozni ezzel az irodalom-, zene-, színház- és – a kabaréról mint jelenségről, valamint annak közönségéről szólva – társadalomtörténeti szempontból egyaránt érdekes és alaposabb feldolgozásra váró kérdéskörrel.

Kulcsszavak: Ady Endre, Reinitz Béla, Nagy Endre, kabaré, dalszöveg

„MARAD A FOGALOM ÉS A RAJZ, A SZÓ ÉS A STB.” TANDORI DEZSŐ RAJZ-VERSEI

ZÁMBÓ Bianka
PhD-hallgató
Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Irodalomtudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: Szó–és–kép viszonyok a líra peremvidékén. Rövidvers, önarckép-vers és rajz-vers a késő- és posztmodern magyar költészetben
zambobianka@gmail.com

Előadásomban egy ezidáig figyelmen kívül hagyott verstípus bemutatására teszek kísérletet, a rajz-versére. Míg a vizuális költészet virágzásaként számon tartott avantgárd és neoavantgárd korszakban megjelenő figurális versek (kalligrammák, képversek, síkversek stb.) meglehetősen nagy szakmai visszhangot kaptak és kapnak mind a mai napig, a Tandori Dezső költészetében megjelenő, általam „rajz-verseknek” nevezett, a költő kézírásából és kézi rajzaiból kiépülő szó–és–kép alakzatok (pl. *Sziszüphosz bekarikázva*; *Vázlat*; *Versláb-fej*; *Jambikus táj*, *A versreszelő*, *A múlt idő jele t (tt)* című versek) vagy a Weöres Sándor kézírásos könyvében szereplő rajz-versek (vö. *Weöres Sándor kézírásos könyve*) az egyes életművek recepciójában, illetve az irodalomtudományi diskurzusban teljes mértékben reflektálatlanul maradtak. Gottfried Boehm *A képleírás* című tanulmányában feltett kérdése kutatásom tömör összefoglalásaként vagy illusztrációjaként is állhat: *„De hát miért kellett a képnek elnémulnia, és a beszédnek megvakulnia? Amikor pedig kölcsönösen képesek voltak egymást ragyogóan megvilágítani és kiegészíteni?”* A vizsgálat alá vont szövegkorpusz – meglátásom szerint – megerősíti a Boehm kérdésében rejlő megállapítást, miszerint kép és szó kölcsönösen megvilágítják és kiegészítik egymást. Kutatásom során az említett verstípus poétikai körülhatárolásán túl a képi medialitás e verstípus befogadása során játszott, kiemelt szerepének a vizsgálatára helyezem a hangsúlyt. Vizsgálódásomat *Weöres Sándor kézírásos könyve* felől indítom, fókuszába pedig Tandori Dezső *Úgy nincs, ahogy van,* illetve az *Ördöglakat* című kötetének rajz-verseit állítom, melyek „kibontására” visszatérő motívumaikon keresztül (mint a homokóra, a jambus, a végtelen fektetett nyolcasa, a sakkfeladvány 65. mezője, Szüszifosz köve, Hérakleitosz folyója és Duchamp piszoárja) teszek kísérletet.

Kulcsszavak: vizualitás, posztmodern, medialitás, Tandori Dezső, Weöres Sándor

KÉMIA ÉS KÖRNYEZETTUDOMÁNYI SZEKCIÓ

MANDULASAV ALAPÚ VEGYÜLETEK OLVADÁSPONT-CSÖKKENÉSE SZUPERKRITIKUS SZÉN-DIOXIDBAN

BÉRI János
MSc-hallgató
Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, Vegyészmérnöki és Biomérnöki Kar
janosberi@gmail.com

BUCZKÓ Noémi
MSc-hallgató
Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, Vegyészmérnöki és Biomérnöki Kar

KŐRÖSI Márton
Egyetemi tanársegéd
Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, Kémiai és Környezeti Folyamatmérnöki Tanszék
mkorosi@mail.bme.hu

DR. SZÉKELY Edit
Egyetemi docens
Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, Kémiai és Környezeti Folyamatmérnöki Tanszék
Kutatási terület: szuperkritikus oldószerek, preparatív léptékű elválasztóműveletek
sz-edit@mail.bme.hu

Az elmúlt évtizedek új technológiái között szerepel a szuperkritikus rendszerek alkalmazása. Tiszta anyagok esetén kritikus nyomás és hőmérséklet anyagi jellemző, míg keverékek esetén az összetétel is befolyásolja. A szén-dioxid alacsony kritikus paraméterekkel rendelkezik: 73,9 bar és 31,1°C. Emellett nem mérgező, könnyen hozzáférhető és szabadon alkalmazható. Hátránya a nyomáson üzemelő technológiák fokozott biztonságtechnikai kockázata és magasabb beruházási költsége. Azonban több sikeres alkalmazásra is van példa: kávé koffeinmentesítése, teflon ipari előállítása, vízmentes textilfestés, szuperkritikus kromatográfia. Kutatócsoportunk eddig >50 rezolválási rendszert vizsgált szuperkritikus szén-dioxidban és >5 esetében az enantiomer tiszta formában való előállítását is megvalósítottuk. Több anyagnál is korlátozó összetételt figyeltünk meg, amely összetételek közel esnek az optikailag aktív anyag olvadási fázisdiagramján jelentkező eutektikus összetételhez. Ismert azonban, hogy a vizsgált anyag olvadékában jól oldódó gázok jelentős olvadáspont-csökkenést okoznak és ez sok esetben – egy bizonyos nyomás alatt – ellensúlyozza a pusztán a nyomás emelése miatt várható olvadáspont-emelkedést. Munkánk célja az enantiomerek olvadási fázisdiagramjának meghatározása szén-dioxid nyomás alatt és azok összevetése az azonos rendszer atmoszférikus olvadási fázisdiagramjával.
Az atmoszférikus olvadáspontmérést TA Instruments DSC Cell 2920 hőáram-kompenzációs DSC készüléken végeztük, míg az enantiomertiszta és a racém 3-klórmandulasav szén-dioxid nyomás alatti méréseit Setaram C80 Calvet Calorimeter nagynyomású DSC-n. A benzilammónium mandelát nyomás alatti és a 3-klórmandulasav keverékoldószeres (szén-dioxid: acetonitril 58:1 mólarány) méréseit látóüveges, változtatható térfogatú nagynyomású cellában hajtottuk végre.
Mind a két anyag esetén megfigyelhető volt a szén-dioxid olvadáspont-csökkentő hatása. A 3-klórmandulasav esetén 12-20 MPa nyomástartományban 4-14 °C olvadáspont-csökkenést figyeltünk meg, míg az acetonitril jelenléte mellett 16-20 MPa nyomástartományban 23-28 °C

op. csökkenés volt tapasztalható. A benzilammónium-mandelát só esetében 8-20 MPa tartományban 6,5-15 °C olvadáspont-csökkenést tapasztaltunk és megfigyeltük a nyomás növelésével az op. ismételt emelkedését is.

Kulcsszavak: szuperkritikus, segédoldószer, szén-dioxid, olvadáspont-csökkenés, mandulasav

A kutatómunkát támogatta az NKFIH a FIEK_16-1- 2016-0007 (Felsőoktatási és Ipari Együttműködési Központ) keretében.

Az Emberi Erőforrások Minisztériuma ÚNKP-18-3 kódszámú Új Nemzeti Kiválóság Programjának támogatásával készült (ÚNKP-18-3-I-267 és ÚNKP-18-3-IV-260). Kőrösi Márton köszöni a DAAD támogatását.

EGY PRION PROTEIN MUTÁNS PEPTID OXIDÁCIÓS KÖRÜLMÉNYEINEK OPTIMALIZÁLÁSA

BODNÁR Nikolett
PhD-hallgató
Debreceni Egyetem, Természettudományi és Technológiai Kar, Szervetlen és Analitikai Kémiai Tanszék
Kutatási terület: bioszervetlen és koordinációs kémia, témája: fémkatalizált oxidáció
bodnar.nikolett@science.unideb.hu

Egyes fémionok fontos szerepet játszanak az élő szervezetek működésében, annak biokémiai folyamataiban. Bizonyos neurodegeneratív elváltozások kialakulásában és lefolyásában is szerepet töltenek be, mint például az Alzheimer-kór, a Parkinson-kór, és a prionbetegségek. Ezen idegrendszeri betegségek kialakulása a fehérjemolekulák konformációváltozásával és az azt követő aggregációjával van összefüggésben. Az újabb tanulmányok azt mutatják, hogy a fémionok nemcsak a koordinációjuk révén, hanem a reaktív oxigént tartalmazó részecskék képződésének elősegítésével is hozzájárulnak a neurodegeneratív betegségek kialakulásához. A fehérjék fémion-katalizált oxidációja (MCO) többek között még bizonyítottan hozzájárul az oxidatív stresszhez és a biológiai öregedéshez is. A fehérjékben oxidációra érzékeny aminosavak találhatóak, ilyen például a metionin és a hisztidin is. A hisztidin oxidációjakor elsődlegesen 2-oxo-hisztidin, míg a metionin oxidációjakor metionin-szulfoxid, erélyesebb körülmények között pedig metionin-szulfon keletkezik. A biomolekulák fémion-katalizált oxidációja során a Cu(II)-ionok alkalmas elektrondonorral kölcsönhatásba lépve redukálódnak. A képződött Cu(I)-ionok a peptidek specifikus fémkötőhelyeihez koordinálódva hidrogén-peroxiddal reagálnak, aminek eredményeként OH•-gyök képződik. A OH•-gyök azon nyomban oxidálja a fémionnal szomszédos oldalláncot. Ez egy oldallánc-specifikus folyamat. Ennek eredményeként a peptid fémkötőhelye oxidálódik, de a peptidkötés hasadása is bekövetkezhet. Ez a folyamat nagymértékben függ a peptid szekvenciájától. Az említett szabadgyök-generáló rendszerek helyettesíthetőek a Cu(II)/H_2O_2 rendszerrel. Munkánk során célul tűztük ki az Ac-SPKTNMKHA-NH_2 prion mutáns peptid vizsgálatát oxidációs körülmények között, illetve az oxidációs körülmények optimalizálását annak érdekében, hogy minél több oxidált terméket tudjunk azonosítani. Az eredmények azt mutatják, hogy Cu(II)/H_2O_2 rendszer esetében csak a metionin oxidációja következik be és nem keletkezik 2-oxo-hisztidin származék. Ezen rendszer esetében csak nagy H_2O_2 felesleg esetén következett be a hisztidin oxidációja, míg aszkorbinsavat, mint elektrondonort hozzáadva a rendszerhez a 2-oxo-hisztidin mellett több termék keletkezését is bizonyítani tudtuk. A vizsgálatokat Fe(III)/H_2O_2 rendszerre is kiterjesztettük. A reakciókat dinamikusan követtük nagyhatékonyságú folyadékkromatográfiával (HPLC), továbbá ESI-MS és MS/MS vizsgálatokkal azonosítottuk a keletkező oxidált termékeket.

Kulcsszavak: Oxidáció, metionin, hisztidin, réz

Köszönetnyilvánítás: A kutatás a GINOP-2.3.2-15-2016-00008 GINOP-2.3.3-15-2016-00004 számú projektek keretében, az Európai Unió támogatásával, az Európai Regionális Fejlesztési Alap társfinanszírozásával valósult meg. Munkánkat az OTKA (K 115480 és K 124983) támogatta. Az Emberi Erőforrások Minisztériuma ÚNKP-18-4 kódszámú Új Nemzeti Kiválóság Programjának és a Bolyai János Kutatási Ösztöndíj támogatásával készült.

EGYES POTENCIÁLISAN TOXIKUS FÉMEK MEGKÖTŐDÉSÉNEK VIZSGÁLATA FAKÉREG APRÍTÉKON

BOSNYÁKOVICS Gabriella
PhD-hallgató
Szent István Egyetem, Mezőgazdaság- és Környezettudományi Kar, Környezettudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: A talaj és a zöld infrastruktúra szerepe a fenntartható csapadékvíz-elvezető rendszerekben
bosnyakovics.gabriella@gmail.com

Beépítetlen területeken a csapadékvizet a talaj és a növényzet eltározza és megszűri, ezzel szemben a tetőkre és burkolt felületekre - utakra, parkolókra - hulló csapadékvíz nem tud beszivárogni a talajba. Az útról lefolyó csapadékvíz nehézfémekkel és egyéb szennyeződésekkel terhelheti a befogadót. A nehézfémek a talajba jutva bekerülhetnek a táplálékláncba, vagy a talajvízbe kerülve elszennyezhetik akár az ivóvízbázist is. A talaj és a növényzet szerepe régóta ismert a csapadékvizek helyszíni tisztításában, hiszen a legősibb víztisztítási módok ezen alapulnak. A hirtelen lezúduló, nagy intenzitású csapadékeloszlási viszonyokhoz alkalmazkodva kialakíthatunk olyan tározó területeket, amelyek a víz visszatartásával és helyben hasznosításával csökkentik az árvízcsúcsot és az elvezetendő víz mennyiségét. Az ún. „esőkertek" alkalmasak lehetnek a csapadékvíz elvárt mértékű megtisztítására és a víz átmeneti tározására.
Méréseink során arra keresünk választ, hogy a fenyőkéreg és - mivel az esőkert ültetőközegének jelentős részét ez teszi ki - maga az esőkert bír e potenciálisan toxikus fém megkötő tulajdonsággal. Mivel a tisztítás már az ültetőközeg legfelső rétegében elkezdődik, így először egyes potenciálisan toxikus fémek megkötődésének vizsgálatát végeztük el fakéreg aprítékon. A statikus (batch) kísérlet során a mulcs réz-ion, cink-ion és ólom-ion visszatartó-képességét vizsgáltuk, és az adszorpciós izotermák segítségével meghatároztuk a maximálisan megkötheto szennyezőanyag mennyiséget. Szárított, aprított homogenizált 1,4 – 5,6 mm közötti átmérőjű mintára ismert koncentrációjú oldatot öntöttünk, majd 2 órás rázatás után a leszűrt oldatokat AAS atomabszorpciós spektrofotométer visszamértük, ebből meghatározva az abszorbeált mennyiségeket.
A kapott eredmények értékelése nemlineáris függvényillesztéssel történt.
Méréseink alapján elmondható, hogy a mulcs az ólmot nagyobb mértékben megköti, mint a rezet vagy a cinket.

Kulcsszavak: esőkert, mulcs, csapadék, nehézfém, adszorpció

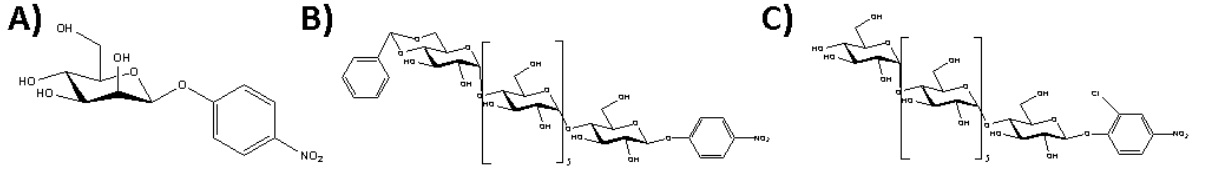
SZÉNHIDRÁTON HATÓ ENZIMEK AKTIVITÁSMÉRÉSE HPLC MÓDSZERREL

HÁMORI Csaba[1], GYÉMÁNT Gyöngyi[2]
[1]PhD-hallgató
[2]Egyetemi docens
Debreceni Egyetem, Szervetlen és Analitikai Kémiai Tanszék
Kutatási terület: Biokémia, Glikoenzimek vizsgálata
[1]hamoricsaba@scinece.unideb.hu
[2]gyemant.gyongy@science.unideb.hu

A szénhidrátot átalakító enzimek fontos szerepet töltenek be minden élőlény anyagcseréjében és több ilyen enzimnek orvosi, diagnosztikai vagy ipari jelentősége is van. Ezen enzimek vizsgálatával fontos információk nyerhetők a katalízis hátterében lévő molekuláris szintű folyamatokról. Bár a HPLC ma már alap analitikai módszernek tekinthető a gyógyszer és élelmiszeriparban, enzimaktivitás mérésére kevésbé terjedt el. Ennek egyik oka, hogy csak szakaszos aktivitásmérésre alkalmas, de ezt a hátrányt kompenzálhatja az, hogy a kromatogram a mechanizmusra és a szubsztrát átalakítás mértékére vonatkozó információkat is tartalmaz. Előadásomban bemutatom három eltérő hatásmechanizmusú szénhidráton ható enzim kromofor csoportot tartalmazó szubsztrátokkal megvalósított HPLC alapú aktivitásmérési módszerét. A vizsgálatokba bevont enzimek:

- A transzferázok közé tartozó EC 2.4.1.1 glikogén foszforiláz, ami a glikogén raktárakból glükózt szabadít fel és a 2-es típusú diabétesz terápiájában célenzim lehet. Gátlásával a vércukorszint csökkentése érhető el
- A hidrolázok osztályába tartozó EC 3.2.1.1 α-amiláz, ami a keményítő lebontásáért felelős, és működésének leírása a vizsgált fajoknál mezőgazdasági szempontból fontos.
- A hidroláz enzimből mutációval létrehozott mannoszintáz, mely katalizálja a több mannóz egységből álló oligoszacharidok keletkezését, így környezetbarát szintézisek katalizátora lehet.

Szubsztrátként 2-klór-4-nitrofenil kromofor csoportot tartalmazó maltoheptaózt (CNPG7) és glükóz-1-foszfátot, *4,6-O-benzilidén*-4-nitrofenil-β-maltoheptaozidot (BzG7PNP), 4-nitrofenil-β-D- mannopiranozid akceptort (PNP-α-M) és α-D-mannozilfluorid donort alkalmaztunk (1. ábra).

1. ábra: Az aktivitásméréshez használt szubsztrátok szerkezete: A) 4-nitrofenil-β-D-mannopiranozid B) 2-klór-4-nitrofenil-β-maltoheptaozid (CNPG7) C) *4,6-O-benzilidén*-4-nitrofenil-β-maltoheptaozid (BzG7PNP).

Az vizsgálatok során a szubsztrátok és termékek elválasztáshoz Agilent 1260 Infinity II (kvaterner pumpa, automata injektor, diódasoros detektor) folyadékkromatográfot használtunk. Az elválasztás fordított fázisú oszlopokon, különböző arányú acetonitril-víz oldószerelegyekkel, izokratikus vagy gradiens elúcióval történt. A kromofor tartalmú oligoszacharid vegyületeket 302 nm hullámhosszon detektáltuk.

Kulcsszavak: HPLC, α-amiláz, glikogén-foszforiláz, mannoszintáz

Köszönetnyilvánítás: A kutatás a GINOP-2.3.2-15-2016-00008 számú projekt keretében, az Európai Unió támogatásával, az Európai Regionális Fejlesztési Alap társfinanszírozásával valósult meg.

MESOPOROUS SILICA NANOMATERIAL-SUPPORTED FE(III) CATALYSTS FOR EPOXIDE RING-OPENING REACTION: EFFECTS OF FUNCTIONALIZATION SOLVENTS AND LIGAND ON CATALYSIS

JAFFAR Ahmed Musa
PhD-student
University of Pannonia, Research Institute of Biomolecular and Chemical Engineering
Research area: catalysts, membrane biocatalysts, enzyme immobilization
aadmeral@yahoo.com

The interest in the development of new heterogeneous catalysts remains unabated because of their long proven uses in industries as well their prospects of applications in several new and existing industrial and commercial processes. In this respect, mesoporous silica nanomaterials provide a unique advantage for making new and better heterogeneous catalysts because of their surface silanols, which allow for not only for further functionalization but also as catalytic moieties themselves. However, the lack of full knowledge regarding their structure-property relationship has often limited the synthesis of mesoporous silica-based heterogeneous catalysts for a range of catalytic applications. In this project, the effects of different solvents on the density of grafted catalytic groups on mesoporous silica (SBA-15) and the catalytic activity of the resulting materials have been investigated by grafting N-(2-aminoethyl)-3-aminopropyltrimethoxysilane (diamine) and 2-(diphenylphosphino) ethyltriethoxysilane (pph2) in toluene and 2-propanol. This procedure produced two materials with diamine and pph2 ligands, respectively. The materials were then coordinated with Fe(III), and the catalytic properties and activities of the resulting materials were tested for epoxide ring opening reaction. The effect of the ligands as well as the indirect influence of solvent dependent grafting has been discussed.

Keywords: heterogeneous catalysts, mesoporous, nanomaterials, ligands

ÖKOTOXIKOLÓGIAI TESZTEK KÖZÖNSÉGES TELEVÉNYFÉREGGEL BIOSZÉN MINT TALAJJAVÍTÓ ADALÉK HATÁSÁNAK FELMÉRÉSÉRE

KEREKES Ivett, FEIGL Viktória, FARKAS Éva, MOLNÁR Mónika
PhD-hallgató
Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, Alkalmazott Biotechnológia és Élelmiszertudományi Tanszék
Kutatási terület: Környezettoxikológia, ökotoxikológia, környezeti mikrobiológia
ker.ivett91@gmail.com, vfeigl@mail.bme.hu, farkas.eva@mail.bme.hu, mmolnar@mail.bme.hu

Napjaink környezeti kockázatmenedzsmentjének két kiemelt problémaköre a talajvédelem, valamint az emberi tevékenység során keletkező hulladékok kezelése és elhelyezése. Ehhez a két területhez kapcsolódva a bioszén, mint talajjavító adalékanyag hatását vizsgáltam leromlott homoktalajon közönséges televényféreggel (*Enchytraeus albidus*) talajjavítást célzó mikrokozmosz kísérletekben. A talajromlással kapcsolatos problémák növekedésével egyre nő az igény talajállatokkal kivitelezett ökotoxikológiai tesztek fejlesztésére. A talajlakó állatok viselkedése ökológiai szempontból fontos szubletális válasz lehet akár a szennyezőanyagok jelenlétére, akár a talajminőség romlására vagy éppen javulására. Az elkerülést (vagy területválasztást) tesztelő állati tesztorganizmusokat alkalmazó módszerek alkalmas lehetnek a talaj, mint élőhely minősítésére, mivel az állatok azon képességén alapulnak, hogy igyekeznek fizikailag eltávolodni a számukra kellemetlen hatású anyagoktól. Kutatásunk során közönséges televényféreggel tanulmányoztam a bioszén dekompozitor szervezetek élőhelyére gyakorolt hatását, mortalitás, elkerülési és preferencia, mint végpontok tesztelésével. Két eltérő fizikai-kémiai jellemzőkkel rendelkező bioszén - gabonahéj és papírgyártású szennyvíziszap, valamint fűrészpor alapanyagú termékek - hatását tanulmányoztam 0,5 m/m%, 1 m/m% és 2 m/m% koncentrációban savanyú homoktalajba keverve. Az elkerülési tesztek során, amelyeknek célja az volt, hogy megállapítsam, milyen mértékű dózisokat kedvelnek, illetve tolerálnak a tesztállatok, az irodalomban leírtakkal ellentétben, nemcsak a kontroll talajjal összehasonlítva vizsgáltam az elkerülést, hanem a bioszén típusokat és koncentrációkat egymás mellé téve is vizsgáltam az állatok választását. Az elkerülési/területválasztási tesztek esetén az állatok számára felkínált két oldal közötti szignifikáns választás megállapítására Poisson eloszlású 2 mintás ANOVA próbát végeztem. Eredményeim alapján a módszer alkalmas bioszén esetén a lebontó makroszervezetek számára legelőnyösebb adalékanyag koncentráció meghatározására. Az állatok szignifikáns mértékben preferálták a bioszénnel javított talajt a kezeletlen kontroll talajjal szemben, már a legkisebb alkalmazott bioszén dózis (0,5%) esetén is, valószínűsíthetően a bekevert bioszén termékek pH és víztartó kapacitást növelő hatásának köszönhetően. Ezen felül a tesztállatok különbséget tettek a számukra előnyösebb bioszén koncentrációk között is, általában a legnagyobb, 2%-os bekeverési koncentrációt preferálva. Továbbá az állatok választottak az eltérő bioszén típusok közül is, a gabonahéj és papírgyártási szennyvíziszap alapú terméket előnyben részesítve. Eredményeink felhívják a figyelmet arra, hogy a talajjavító anyagok alkalmazhatóságának felmérése során kiemelt jelentőségű az olyan szubletális végpontokat vizsgálata is, mint például a területválasztás (elkerülés/preferencia), amely nem a populáció túléléséről, hanem a talaj, mint élőhely minőségének megváltozásáról ad releváns eredményt.

Kulcsszavak: bioszén, ökotoxikológia, talajjavítás, televényféreg

Köszönetnyilvánítás A kutatási munkát az NKFIH K_16 120464 pályázat, valamint a "BME K+F+I stratégia" projektjének keretében a TÁMOP 4.2.1/B-09/1/KMR-2010-0002 program támogatott.

IZOTÓPARÁNYOK ALKALMAZÁSA AZ ORVOSI DIAGNOSZTIKÁBAN: MÓDSZERFEJLESZTÉS ^{65}CU/^{63}CU MEGHATÁROZÁSÁRA

KISS Gabriella Ilona
PhD-hallgató
Debreceni Egyetem, Fizikai Tudományok Doktori Iskola
Magyar Tudományos Akadémia Atommagkutató Intézet, Izotóp Klimatológiai és Környezetkutató Központ
Kutatási terület: Újszerű izotóparánymérési módszerek fejlesztése és alkalmazása
gabriella.kiss92@gmail.com

A fémionok az élő szervezetben lejátszódó biokémiai folyamatokban jelentős szerepet játszanak, számos fém, így a réz is létfontosságú mikrotápanyagnak tekinthető az emberi szervezet számára. Bioszervetlen kémiája igen jól leírt, számos enzimatikus folyamatban (pl. ceruloplazmin, COX, SOD) katalizátorként, kofaktorként vesz részt. Ugyanakkor ha túl nagy mennyiségben van jelen a szervezetben, úgy reaktív gyökök képződésében lehet szerepe.
Bizonyos krónikus és daganatos betegségekhez (pl. limfóma, mell-, gyomor- és tüdőrák, májzsugorodás) egyértelműen köthető a megnövekedett rézmennyiség a szérumban, valamint egyes tanulmányok vizsgálják a szerepét a tumorok angiogenezise, illetve a metasztázisok kialakulása kapcsán.
Nemcsak a szérum rézmennyiség lehet azonban érdekes diagnosztikai szempontból, hanem a manapság egyre inkább előtérbe kerülő (más fémionok, pl. kalcium, magnézium mellett) a 65-ös és 63-as rézizotóp arányának meghatározása is. Néhány tanulmány vizsgálta különböző májbetegségekben, vastagbélrákban, mellrákban szenvedő páciensek szérumában mért réz izotóparányt, és a kapott eredmények egyértelműen eltérést mutattak az egészséges kontrollcsoportok eredményeihez képest.
Az izotóp frakcionáció függ a koordinálódó ligandumtól, valamint a rézion oxidációs állapotától is. Általánosságban elmondható, hogy a könnyebb izotóp/redukáltabb formában lévő ion soft jellegű kötésekkel koordinálódik inkább. A nehezebb, 65-ös izotóp inkább oxidált formában van jelen, nagyobb elektronegativitású ligandumokhoz koordinálódik szívesebben. A szérumban, valamint a különböző daganatos szövetekben mért értékeket vizsgálva a szérum jellemzően ^{63}Cu-ban gazdagodott, míg a ^{65}Cu izotóp a tumoros szövetekben halmozódott fel inkább. Ezek az eredmények ígéretes tumormarkerré teszik ezt a módszert.
Az IKER Laboratóriumban az izotópok arányának igen pontos és precíz meghatározásához egy Neptune Plus multikollektoros ICP tömegspektrométer (Thermo Scientific) áll rendelkezésünkre, a minták előkészítését pedig tisztatéri környezetben, nagytisztaságú vegyszerek és ioncserélő gyanták segítségével végezzük.

Kulcsszavak: réz, izotóparány, tumormarker, multikollektoros ICP MS, tisztatér

RFID-DRÓN MÓDSZEREK KÖZÚTI ÉS VASÚTI BALESETI HULLADÉKKEZELÉSBEN

KISS LEIZER Géza Károly
PhD-jelölt
Óbudai Egyetem Biztonságtudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: Hulladékgazdálkodás műszaki biztonságtechnikai kérdései
kissleizer@t-online.hu

A közúti és vasúti közlekedéshez kapcsolódó balesetek során környezetbe jutó veszélyes anyagok biztonságosabb azonosíthatósága, a károk minimalizálása és a keletkező veszélyes hulladékok hatásainak minél gyorsabb kezelésének lehetősége érdekében a rádiófrekvenciás azonosítás és a mai legmodernebb felszereltségű drónok alkalmazásának lehetőségeit kutatom.
Ennek során szükséges a magasabb fokú környezeti biztonság feltételeit tudományos igényességgel is teljesítő hulladékkezelés további lehetőségeinek feltárása, a hulladékok mielőbbi biztonságos és szakszerű kezelésének kiterjesztése, új lehetőségek kutatása a közúti és vasúti közlekedési balesetekben.
A drónok bevetésének jelentősége rendkívüli, amennyiben a helyszín nehezen, vagy egyáltalán nem közelíthető meg, de a mérgezés- fertőzés- robbanásveszély esetén is sok elhárító, mentő szakember testi épségét, életét menthetik meg e korszerű eszközök.
A gyorsabb és szakszerűbb elhárítást lehetővé tevő drónokat RFID leolvasóval, kommunikációs modullal alkalmazó komplex biztonsági rendszer csökkenti a veszélyes anyagok nagyobb mérvű környezetbe jutását, veszélyes hulladékká válását, hiszen a szennyezés terjedésében a mielőbbi beazonosítás, mentés és az időfaktor jelentősége pótolhatatlan szerepet tölt be.

Kulcsszavak: drón, RFID, környezetbiztonság, veszélyes hulladékok, károk minimalizálása, közúti vasúti balesetek

A TAU FEHÉRJE KÉT KÖTŐHELYÉT MODELLEZŐ PEPTIDEK CU(II)-KOMPLEXEINEK OLDATEGYENSÚLYI VIZSGÁLATA

[1]LUKÁCS Márton, [1]SZUNYOG Györgyi, [1]GRENÁCS Ágnes, [2]GIUSEPPE DI Natale, [2]GIUSEPPE Pappalardo, [2]VÁRNAGY Katalin, [2]SÓVÁGÓ Imre
[1]PhD-hallgató
[1]Debreceni Egyetem Szervetlen és Analitikai Kémiai Tanszék
[2]CNR-Institute of Biostructures and Bioimagining
Kutatási terület: oldategyensúly, pH-potenciometria, peptidek
lukacs.marton@science.unideb.hu

A neurodegeneratív megbetegedések molekuláris hátterét széles körben kutatják, azoban még mindig sok kérdés maradt megválaszolatlanul. Ilyen megbetegedések többek között az Alzheimer-, Parkinson- és Creutzfeld-Jackob-kór, amelyek hátterében egy jól meghatározott fehérje szerkezeti megváltozása áll, amelynek rendellenes viselkedése idézi elő az említett betegségek kialakulását. Közismert tény, hogy ezen szerkezeti változásokban átmeneti fémionok is részt vesznek. Az Alzheimer-kór esetében az amiloid-β molekula mellett a tau fehérje átalakulása is bekövetkezik. Az amilod-β esetében úgy találták, hogy a Cu(II)-ion hatással van a megváltozott szerkezetek létrejöttére, ugyanakkor a tau esetében vitatott a fémion pontos szerepe; mindazonáltal kötődése a makromolekulához megtörténik. Ahhoz, hogy a molekuláris folyamatokat jobban megérthessük, és szélesítsük a meglévő tudásanyagot, támogatva a további vizsgálatokat, szükséges, hogy megismerjük a tau fehérje, mikrotubulusokhoz nem kötött, szabad N terminális részének koordinációs kémiai viselkedését. Ezért célunk volt két olyan modell peptid szintézise, oldategyensúlyi és spektroszkópiás vizsgálata Cu(II)-ion jelenlétében, amelyek a natív szerkezetben 14. (Ac-EVMEDHAG-NH2, Tau9-16) és 32. (Ac-QGGYTMHQ-NH2, Tau26-33) pozíciójában található hisztidin aminosavat tartalmazzák. Az eredményeket kiegészítettük a két kötőhely összekapcsolását modellező (Ac-EDHAGTMHQD-NH2, Tau12-16+30-33) peptid vizsgálatával is.

Kulcsszavak: oldategyensúly, tau, fehérje, pH-potenciometria, réz

OPTIMIZATION OF EXTRACTION OF COLOR COMPOUNDS FROM BEET ROOT PEELS WITH ETHANOL SOLVENT

Moh Moh ZIN; Edit MÁRKI; Szilvia BÁNVÖLGYI
Szent István University, Department of Food Engineering
zinlay.net.mm@gmail.com

Pigments are chemical compounds that absorb light in the wavelength range of visible region. They are present in all living matters providing the attractive colors. Generally, they are classified into natural, nature-identical, and artificial according to their origins. Lately, the application of synthetic colors becoming gradually replaced by natural ones according to the consumer demand. Nevertheless, their sensitivity to heat, pH and light, higher cost, lower stability drawbacks their usage. Natural color compounds such as betalains, carotenoids, anthocyanins, and carminic acids are normally used in food and pharmaceutical preparation. Among them, betalain exhibiting strong antioxidant properties are getting interests of scientific researchers in recent days. To date, that kind of compound is present in 37 species of 8 genera in Amaranthaceae family which is one of the 17 families of the order Caryophyllales. Betalains composed of a nitrogenous core structure, betalamic acid which combined with amino acid and derives violet betacyanins (fluorescence) and yellow betaxanthins (non-fluorescence). Both compounds are in visible region of electromagnetic spectrum. Beetroot crops which represent an important source of bioavailable compounds like nitrate, phenolic compound, ascorbic acid, carotenoids, betalains, vitamins, and minerals are receiving significant interest of consumer nowadays. Betalain compounds are present not only in the whole tuber, but also in stalk, peel, and even pomace. Several attempts have been made to investigate the extraction of these compounds from the whole tuber of beet root. However, investigation of color compound content in waste parts is very few. This study focuses on optimization of extraction parameters of color compounds (betaxanthin, vulgaxanthin, and betacyanin) from beet root peel. In this research, betalain compounds were extracted from beet root peel with different process variables such as extraction temperature (20°C, 35°C, 50°C), extraction time (1 h, 3 h, 5h), and peel-to-solvent ratio (1:1, 1:1.67, 1:5). The quantities of three color compounds in the extract juice were measured at different wavelengths such as at 480 nm for vulgaxanthin, 484 nm for betaxanthin, and 535 nm for betacyanin with Spectronic Genesys 5 UV-Visible spectrophotometer. Empirical design of experiment namely called Response Surface Methodology will be used as a statistical tool to optimize the multivariable process. From this investigation, we can expect that the concentration of the color compounds will be affected by operating temperature. This investigation shows effective way to extract the good quality color compounds with high yield and so it will be helpful to extend the application of betalain compounds in food and pharmaceutical industries.

Keywords: beetroot; betalain; betaxanthin; vulgaxanthin; betacyanin

VÁROSI TALAJOK VIZSGÁLATA FIZIKAI, KÉMIAI ÉS MIKROBIOLÓGIAI MÓDSZEREKKEL

MÓNOK Dávid, KOTROCZÓ Zsolt, PABAR Sándor Attila, TÓTH Eszter, KARDOS Levente, VÉGVÁRI György
PhD-hallgató
Szent István Egyetem, Kertészettudományi Kar, Talajtan és Vízgazdálkodási Tanszék
Kutatási terület: Talajtan, talajbiológia, szennyezett talajok
monokdavid27@gmail.com

A városi területek talajait jelentősen befolyásolják a különböző antropogén tevékenységek. Ezek hatására sok városi talaj leromlott, fizikailag degradálódott, és gyakran tartalmaz valamilyen toxikus anyagot, amely környezeti problémákat okozhat. További probléma, hogy ezek a talajok általában alig rendelkeznek aktív talajélettel. A talaj minőségének vizsgálatára ezért különböző mikrobiológiai indikációs módszerek lehetnek alkalmasak. Kutatásunk célja egyes budapesti területek talajainak fizikai, kémiai és mikrobiológiai vizsgálata volt.
Kutatásunk során összesen 48 talajmintát gyűjtöttünk 12 különböző Budapesti területről 0-20 cm-ig terjedő mélységben. A mintákból az alábbi fizikai/kémiai paramétereket határoztuk meg: műtermék mennyisége és minősége, Arany-féle kötöttség (K_A), mechanikai összetétel, térfogattömeg, humusztartalom (%), összes sótartalom (%), pH (H_2O, KCl). A talajok legvalószínűbb élő mikroba számát MPN (Most Probable Number) módszerrel határoztuk meg, mellyel vizsgáltuk az összes kitenyészthető mikroba, valamint a mikroszkópikus gombák csíraszámát. Mértük továbbá a talajok dehidrogenáz enzimaktivitását (DHA), valamint végeztünk egy mikroszkópos baktériumszámlálást is. Szabvány módszerek közül a szennyezett talajokra alkalmazható *Azotobacter agile* teszt (MSZ 21978/30-1988), és a *Pseudomonas fluorescens* teszt (MSZ 21470-88) módosított verzióit alkalmaztuk. A statisztikai elemzés során szignifikáns ($p<0,05$) különbségeket kerestünk a különböző területek eredményei között. Az egyes vizsgálatok összehasonlítására pedig korreláció elemzést alkalmaztunk.
Az eredményeink alapján a minták többsége nagy mennyiségű (10 % feletti) műterméket tartalmazott. A talajok pH-ja 6,6 és 8,4 között volt, míg a többi fizikai és kémiai paraméter nagy változatosságot mutatott. A mikrobiológiai vizsgálatok alapján a begyűjtött minták többségében alacsony mikrobaszámot, valamint enzimaktivitást tapasztaltunk.

Kulcsszavak: városi talaj, talajbiológia, MPN, dehidrogenáz

POTENCIÁLIS GLIKOENZIM- INHIBITOROK AGGREGÁLÓDÁSRA VALÓ HAJLAMÁNAK VIZSGÁLATA

SZABÓ Kármen
PhD-hallgató
Debreceni Egyetem Szervetlen és Analitikai Kémiai Tanszék
Kutatási terület: biokémia, glikoenzimek
szabo.karmen@science.unideb.hu

Az utóbbi években egyre nagyobb tudományos érdeklődésre tett szert a promiszkuitásnak nevezett jelenség, mely egyes inhibitorok többféle enzimen kifejtett szignifikáns gátló hatását jelenti. Ez kifejezetten nagy problémát jelent a gyógyszergyártás területén, ahol a nagyáteresztőképességű szűrések (HTS) során a molekulakönyvtárakban fals pozitív találatok jelenhetnek meg. Az ilyen inhibitorok gátlási mechanizmusának hátterében a vegyületmolekulák által alkotott aggregátumok képződése állhat, melyek kölcsönhatásba lépnek a célfehérjével. Ilyen módon semmiképpen nem lehet az inhibitor enzimmel szembeni specificitásáról beszélni. Ez a jelenség nemkívánatos a gyógyszerfejlesztésben, hiszen amennyiben egy adott gyógyszer több, különböző targethez is hozzá tud kapcsolódni, megnő a kockázata a lehetséges mellékhatásoknak. Célul tűztem ki e jelenség részletes tanulmányozását olyan módon, hogy több különböző enzimen egyaránt hatásos glikoenzim-inhibitorok esetében vizsgálom a promiszkuitásra való hajlam feltételeit. Ezek a szakirodalomban feltüntetett feltételek a következők: idő-függés, enzimkoncentrációval szembeni érzékenység, detergens jelenlétében mutatott érzékenység, valamint egymástól szerkezetükben és mechanizmusukban jelentősen eltérő célenzimen kifejtett szignifikáns gátló hatás. Először két természetes eredetű inhibitort választottam ki; a korábbi tanulmányok alapján hatékony α-glikozidáz inhibitornak talált akarbózt illetve az α-amiláz gátlószerként ismert tannint. Az előbbiről feltételeztem, hogy nem fog eleget tenni a promiszkuitás előbb említett feltételeinek, míg az utóbbi esetében alapos volt a gyanúm, hogy egy aggregálódásra hajlamos vegyületről van szó. A vizsgálatok során megerősítést nyertek ezek a feltevések, így a szintetikus eredetű, molekulakönyvtárakból származó inhibitorok aggregálódásra való hajlamának tanulmányozása során az akarbózt negatív, míg a tanninit pozitív kontrollként tudtam alkalmazni. A mérések kivitelezéséhez spektrofotometriás illetve izotermális titrálási kalorimetria (ITC) módszert használtam. Ezt követően hét szintetikus eredetű vegyület esetében vizsgáltam az aggregálódás lehetőségét. Különböző enzimek esetében végeztem el e vegyületek gátlásvizsgálatát, majd a hasnyálmirigy eredetű α-amiláz enzimet alkalmazva valósítottam meg a detergenssel szembeni érzékenységre irányuló méréseket. Azon inhibitoroknál, melyek eleget tettek az addigi feltételeknek, elvégeztem az időfüggés vizsgálatát olyan módon, hogy a reakció indítása előtt az enzimet és az inhibitort adott ideig inkubáltam. Továbbá azokban az esetekben, ahol megalapozott volt az aggregáció gyanúja, fényszórásmérést végeztem. A fényszórásmérés, mellyel nyomon követhetjük a részecskeméret esetleges időbeli növekedését, egyértelmű bizonyítékot tud szolgáltatni az aggregátumok kialakulására. E vizsgálatoknak kettős szerepe van: egyrészt amennyiben több potenciális glikoenzim-inhibitorról bebizonyosodik az aggregálódásra való hajlam, egy esetleges szerkezeti analógia felismerése segíthet a HTS módszert hatékonyabbá tenni. Másrészt abban az esetben, ha egy vegyület több különböző enzimen is jelentős gátló hatást fejt ki, de azt nem az aggregátumképzés révén éri el, a már ismert gyógyszerek új alkalmazási lehetőségei nyílnak meg előttünk, ilyen módon növelve a gyógyszerek hatékonyságát, például komplex betegségek esetén.

Kulcsszavak: aggregálódás, inhibitor-specificitás, glikoenzim, molekulakönyvtár

TERMELŐI MÉZMINTÁK ÁSVÁNYIANYAG-TARTALMÁNAK ÖSSZEHASONLÍTÓ ANALÍZISE

SAJTOS Zsófi
PhD-hallgató
Debreceni Egyetem, Természettudományi és Technológiai Kar, Kémiai Doktori Iskola
Kutatási terület: környezetanalitika.
sajtos.zsofi@science.unideb.hu

A méz széleskörű felhasználása ismert, fontos része az egészséges táplálkozásnak, mint édesítőszer, valamint vitamin- és ásványianyag-forrás A környezet kiváló indikátora, vizsgálata ezért környezetvédelmi és élelmiszerbiztonsági szempontból is jelentős. Ásványianyag-tartalmuk 0,1-0,2% körül változik nektáreredetű, 1% körül harmateredetű mézekben. Minőségüket sok tényező befolyásolja, köztük a gyűjtési terület geológiai adottsága, az antropogén eredetű szennyezettség mértéke és a nektáradó növényfaj típusa. Amennyiben a vízben, a talajban vagy a levegőben valamely komponens koncentrációja megváltozik, az észlelhető a növények összetételében, ezáltal a méhek által gyűjtött pollenben, valamint nektárban is.
Munkánk céljaként tűztük ki a mézek karakterizálását, az elemtartalom és a botanikai, valamint geológiai eredet közötti kapcsolat vizsgálatát, egy rutinanalízis számára is könnyen adaptálható minta-előkészítési és mérési módszer fejlesztésével, melyet a költséghatékony elemanalízist biztosító mikrohullámú plazma atomemissziós spektrométerre (MP-AES) optimalizáltunk.
Az analízis során 187 hazai termelői mézmintával dolgoztunk, melyeket a NUTS rendszer szerinti 7 régióra, valamint 11 fajra osztottunk. Az MP-AES technika segítségével mért 19 elem (Na, Ca, Mg, K, Al, B, Ba, Bi, Cd, Co, Cr, Cu, Fe, Li, Mn, Ni, Pb, Sr és Zn) koncentrációjára kapott eredményeket statisztikai módszerekkel értékeltük.
Az elemanalízis eredményeit kanonikus diszkriminancia analízisnek (CDA) alávetve a vizsgált 11 faj közül 5 (akác, hárs, gesztenye, erdei, napraforgó) különült el egymástól. A vizsgált régiók közül Nyugat-Dunántúl, illetve Közép-Magyarország mutat szeparációt. Méréseink alapján legnagyobb összesített elemtartalommal a régiók közül a Közép-Dunántúlról származó minták, fajok közül pedig a gesztenyemézek rendelkeznek. Megállapítottuk, hogy a legnagyobb mennyiségben előforduló elem a kálium, melynek értéke a mintákban 300-2500 mg/kg között változott. Kisebb statisztikai csoportokra bontva a mintákat a varianciaanalízisnél szignifikanciát mutató elemek alapján diszkriminancia analízist végezve nagyobb különbségeket láttunk, de a régiók még így is nagy homogenitást mutattak.
A vizsgált mézek elemtartalma nagyobb mértékű eltérést mutat a nektáradó fajták, mint a nektáradó területek függvényében. Ennek alapján megállapítható, hogy az elemösszetételt inkább a botanikai eredet határozza meg, fajspecifikus jelleget mutatva. Munkánk alapján kijelenthetjük továbbá, hogy a költséghatékony MP-AES módszer alkalmas a mézminták elemanalitikai vizsgálatára, nagy mintaszám bevonásával történő sorozatmérések és kis koncentrációk esetén is megbízható eredményeket szolgáltat.

Kulcsszavak: környezetanalitka, atomspektroszkópia, méz, MP-AES, ICP-OES

Köszönetnyilvánítás: Az elemanalitikai mérések elvégzéséhez szükséges ICP-OES és MP-AES készülékeket az Agilent Technologies Inc. (Novo-Lab Kft) bocsátotta rendelkezésünkre. A kutatás a GINOP-2.3.2-15-2016-00008 számú projekt keretében, az Európai Unió támogatásával, az Európai Regionális Fejlesztési Alap társfinanszírozásával valósult meg.

NSAID TARTALMÚ POLIMER MICELLÁK FORMULÁCIÓJA ÉS VIZSGÁLATA

SIPOS Bence[1], KATONA Gábor[2]
[1]MSc-hallgató
[2]Egyetemi tanársegéd
Szegedi Tudományegyetem Gyógyszerésztudományi Kar Gyógyszertechnológiai és Gyógyszerfelügyeleti Intézet
Kutatási terület: nanotechnológia, nano-gyógyszerhordozó rendszerek
[1]sipos.bence96@gmail.com
[2]katona@pharm.u-szeged.hu

Bevezetés: A nano-gyógyszerhordozó rendszerek közül a polimer micellák is kiemelkedő megoldást jelentenek, ha vízoldékonyságot szeretnénk növelni vagy biohasznosíthatóságot fokozni. A polimer micella kialakításához amfifil graft co-polimert használtunk, amelyek fizikokémiai karakterükből adódóan segítik a kívánt paramétereket növelni. A részecskeméret optimálisan 80 nm körüli, mely a biológiai membránokon történő áthatolást könnyíti meg.
Célkitűzés: A kutatásunk célja, hogy non-szteroid gyulladácsökkentőket polimer micellába zárjunk a biofarmáciai paraméterek javítása és a kedvezőbb terápiás felhasználás érdekében.
Eszközök és módszerek: A formulációhoz különféle szerves oldószereket használtunk, elsősorban etanolt és acetont. Modell vegyületünknek a Meloxicámot (BCS II) választottuk, melyet folyamatos keverés mellett 1M-os NaOH oldat segítségével oldottunk, majd a micellaképzőként használt Soluplus® (PEG 6000 – vinil kaprolaktám – vinil-acetát 13:57:30 arányú keveréke) is feloldásra került. Az oldószert rotációs bepárlóval vagy fűtőlemezes keverőberendezésen elpárologtatva távolítottuk el, így egy szilárd fázisú terméket kapva. A mintáinkat Box-Behnken design alapján készítettük el. A polimer micella teljeskörű feltérképezéséhez meghatároztuk a termékek részecskeméretét, polidiszperzitását, zéta-potenciálját, valamit a fizikokémiai karakterizálás XRPD, DSC, spektroszkópiai módszerekkel történt. In vitro kioldás vizsgálatainkat mesterséges gyomor- és bélnedvben végeztük.
Eredmények: Sikeresen optimalizáltuk a faktoriális kísérletterv segítségével a polimer micellák előállítását. A részecskeméret megközelítette az irodalmi adatokat, monodiszperzitást mutatott és a zéta potenciál is megfelelő volt. A műszeres vizsgálataink segítségével megállapítottuk, hogy a polimer sikeresen bezárta a hatóanyagot. In vitro kioldás során jelentős kioldódási sebességnövekedést tapasztaltunk.
Összegzés: A Soluplus® kiváló segédanyagnak bizonyult a formulációban, megfelelő polimer micellák keletkeztek. A nano-gyógyszerhordozó rendszer kialakítása megfelelő fizikai paramétereket eredményezett, sikeresen növelte a modell hatóanyag vízoldékonyságát.

Kulcsszavak: nanotechnológia, polimer micella, NSAID

ASZPARAGINSAV HATÁSA A MULTIHISZTIDIN PEPTIDEK RÉZ(II)-KOMPLEXEI EGYENSÚLYI ÉS REDOXI SAJÁTSÁGAIRA

SZÉKELY Enikő
PhD-hallgató
Debreceni Egyetem, Természettudományi és Technológiai Kar, Szervetlen és Analitikai Kémiai Tanszék
Kutatási területe: bioszervetlen és koordinációs kémia, témája: multihisztidin peptidek réz(II)-komplexeinek egyensúlyi és redoxi sajátságainak vizsgálata
szekely.eniko@science.unideb.hu

Az élő szervezet számára bizonyos fémionoknak létfontosságú szerepe van és az élő szervezetben előforduló fehérjék képesek a fémionokat megkötni. A fémionok kötődése a metalloproteinek peptidláncában jelenlévő oldalláncok donorcsoportjain keresztül történik. A fémionok leggyakoribb kötődési helye a hisztidin oldalláncán található imidazolnitrogén. A fémionok közül a réz és a cink fehérjéhez kötött formában található meg. Az egyik legjelentősebb metalloenzim, mely e két fémion megkötésére egyidőben alkalmas a Cu,Zn-szuperoxid-dizmutáz (CuZnSOD) enzim.
A CuZnSOD enzim aktív centrumában található cink két hisztidin imidazolnitrogénhez és egy aszparaginsav karboxilátcsoporthoz, míg a réz három hisztidin imidazolnitrogénhez koordinálódik. A réz- és cinkiont hídligandumként egy deprotonált imidazolát gyűrű köti össze. A CuZnSOD enzim a szervezetben feleslegben lévő szuperoxid gyök elbontására szolgál. A cink szerkezetalakító szerepet tölt be, míg a réz az enzim aktív centrumában a redoxifolyamatok katalízisében vesz részt, így működése szempontjából fontos szerepet játszik a Cu(II)/Cu(I) átalakulás.
Ezen enzim aktív centrumának szerkezeti modelljei azok a védett multihisztidin tetra-, penta- és hexapeptidek lehetnek, melyekben különböző pozícióban aszparaginsav (Ac-HADH-NH_2, Ac-HDAH-NH_2, Ac-HAHDH-NH_2, Ac-HDHAH-NH_2, Ac-HADHAH-NH_2) található.
A multihisztidin peptidek Cu(II)-ionnal alkotott komplexeinek szerkezeti meghatározása pH-potenciometria, UV-látható spektrofotometria és cirkuláris dikroizmus spektroszkópia módszereivel történt, míg a Cu(II)/Cu(I) átalakulást ciklikus voltammetriás elektrokémiai módszerrel követtük nyomon.
A vizsgálatok azt mutatták, hogy az említett aszparaginsavat tartalmazó peptidek esetén a közbenső hisztidin szolgál elsődleges kötőhelyül a Cu(II)-ion számára. Az elektrokémiai paraméterek azt tükrözik, hogy a komplexek stabilitásának növekedésével az imidazol koordinációjú komplexek redoxipotenciálja csökken. Ugyanakkor az oldalláncbeli karboxilátcsoport jelenléte nincs hatással ezen kis tagszámú multihisztidin peptidek Cu(II)-komplexeinek redoxi sajátságaira.

Kulcsszavak: Hisztidin, aszparaginsav, réz, CuZnSOD, ciklikus voltammetria,

Köszönetnyilvánítás: A kutatás az NKFIH K115480 számú pályázatának támogatásával, valamint a GINOP-2.3.-15-2016-00008 számú projekt keretében, az Európai Unió támogatásával, az Európai Regionális Fejlesztési Alap társfinanszírozásával készült.

ÉTKEZÉSI OLAJOK ALKALMAZHATÓSÁGÁNAK VIZSGÁLATA A GUMIIPARBAN

TAMÁSI Kinga[1], ZSOLDOS Gabriella[2], MAROSSY Kálmán[3]
PhD-hallgató
[1]*Miskolci Egyetem, Kerámia és Polimermérnöki Intézet*
[2]*Coloplast Kft.*
[3]*Miskolci Egyetem, Kerámia és Polimermérnöki Intézet; Wanhua-Borsodchem Zrt.*
[1]*Kutatási terület:* Polimerfizika, elasztomerek, kompozittechnológiák
[2]*Kutatási terület:* Természetes eredetű polimerek és orvosi műanyagok
[3]*Kutatási terület:* Polimerfizika, PVC anyagismeret, ipari polimerizációs folyamatok
[1]*polkinga@uni-miskolc.hu*
[2]*femzsgab@uni-miskolc.hu*
[3]*marossyk@gmail.com*

Vizsgálataink során olyan természetes eredetű gumiipari adalékanyagok fejlesztését tűztük ki célul, amelyek kevésbé terhelik a környezetet és nem károsak az emberi egészségre. Ahogyan a médiában is hallható, számos műanyagféleség került „tiltólistára", annak vélt vagy valós környezeti hatása miatt. Ebben kiemelt szerepe van a gumiipari hulladékoknak, amelyek valóban tartalmaznak karcinogén hatású adalékokat, szennyezőanyagokat: ilyenek a ftálsav-észterek (lágyítószerek) és az ún. PAH-ok, vagy policiklusos aromás szénhidrogének (égetéskor szennyezők).
Ezek kiváltására étkezési növényi olajokat teszteltünk -elsősorban hazait- ezek a következők voltak: *repce, tökmag, napraforgó, lenmag* és a *mákolaj*. Az általunk elkészített gumikeverékeket különböző anyagvizsgálati módszereknek vetettük alá, amellyel a növényi olajok ún. lágyítóhatását szerettük volna igazolni: mechanikai tulajdonságok, mint a Shore A keménység és szakítószilárdság; felületi-morfológiai tulajdonságok: FT-IR és SEM; illetve különböző UV fény öregítéses tesztek kiegészítve termomechanikai elemzésekkel: DSC és DMA által. A gumiipar egyik legtöbbet alkalmazott adalékanyagai a lágyítószerek, melyek segítségével technológiailag kezelhetőbb keverékeket kapunk, ám illékony jellegük miatt érdemes környezetkímélőbb alternatívákat alkalmazni, a fogyasztók magasabb expozíciója miatt.
Előzetes piackutatásaink pedig alátámasztják vizsgálataink jelentőségét, hiszen a magyar agrárszektor egyik kiemelkedő szegmense az olajnövény-termesztés, illetve növényi olaj gyártás.

Kulcsszavak: növényi olajok, gumi, lágyítószerek, környezetvédelem

Köszönetnyilvánítás: "A tanulmányban ismertetett kutató munka az EFOP-3.6.1-16-00011 jelű „Fiatalodó és Megújuló Egyetem – Innovatív Tudásváros – a Miskolci Egyetem intelligens szakosodást szolgáló intézményi fejlesztése" projekt részeként – a Széchenyi 2020 keretében – az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg"

PSZEUDOKOMPONENSEKBŐL ÁLLÓ REAKCIÓHÁLÓZATOK STRUKTURÁLIS BIZONYTALANSÁGÁNAK VIZSGÁLATA

TILL Zoltán, VARGA Tamás, SÓJA János, MISKOLCZI Norbert, CHOVÁN Tibor
Pannon Egyetem Mérnöki Kar
Kutatási terület: Ipari heterokatalitikus reaktorok viselkedésének tanulmányozása
tillz@fmt.uni-pannon.hu

Az összetett kémiai folyamatok gyakran pszeudokomponensekből álló reakcióhálózatok segítségével kerülnek modellezésre. Ezek a modellek azonban többféle bizonytalansággal terheltek. Ezt egyrészt a mérési hiba (a mérés torzítása, illetve a mért adatok szórása) okozza, másrészt az, hogy az ilyen típusú reakcióhálózatokban több alternatív úton is keletkezhet egy-egy komponens, ennek megfelelően az egyes reakcióutakhoz tartozó kinetikai paraméterek csak viszonylag széles konfidencia intervallum mellett identifikálhatóak. Végül figyelembe kell venni, hogy a bizonytalanságra hatással van az is, hogy hogyan kerülnek definiálásra a reakcióhálózatot alkotó pszeudokomponensek. Ebben az előadásban ez utóbbi hatás kerül bemutatásra.

A vizsgálat alapját képező reakciórendszer műanyaghulladékok termokatalitikus pirolízisének leírására került fejlesztésre. A szakaszos folyamat során 50 g műanyag keverék (autóipari hulladékokból kinyert HDPE/LDPE/PP keverék) került bemérésre egy két reaktorból álló laboratóriumi reaktorba, különböző zeolit bázisú katalizátorok alkalmazása mellett. A két reaktor izoterm működtetésű, hőmérsékletük azonban eltérő (első reaktor: 425/455/485 °C, második reaktor: 380 °C). A kilépő pirolízis gáz első lépésben egy vizes hőcserélőben 50 °C-ra került lehűtésre. A kondenzálódó nehezebb komponensek adott időközönként gyűjtött mintái gázkromatográfiás méréssel kerültek jellemzésre, míg a nem kondenzálódó könnyű komponensek esetében a kizárólag a teljes térfogatáram került lemérésre.

Jelen kutatás célja a már rendelkezésre álló mérési adatok (következésképpen adott mérési bizonytalanság), valamint rögzített komplexitású reakcióhálózat (adott számú komponens és reakció) mellett annak vizsgálata, hogy hogyan változik a modell teljes bizonytalansága a pszeudokomponensek definiálásának módosítása során. Adott számú komponens esetén így meghatározható a modell hiba minimuma, ezáltal a modell bizonytalansága csökkenthető, mely hozzájárul az ilyen típusú modellek szélesebb körű alkalmazhatóságához.

Kulcsszavak: műanyag pirolízis, kinetika identifikálás, optimalizálás, hulladék újrahasznosítás

PLA ÉS PLGA NANORÉSZECSKÉK SZERKEZETÉNEK ÉS KAPSZULÁZÁSI HATÉKONYSÁGÁNAK VIZSGÁLATA

VARGA Norbert[1], CSAPÓ Edit[2]
[1]PhD-hallgató
[2]Egyetemi adjunktus
Szegedi Tudományegyetem, Fizikai Kémiai és Anyagtudományi Tanszék
Kutatási terület: polimerek, kolloidkémia
[1]varganorbi0000@gmail.com
[2]tidecs2000@yahoo.co.uk

Köszönhetően a jó biokompatibilitásának, könnyű kezelhetőségének, illetve viszonylag alacsony árának, a poli(laktid-co-glikolid) (PLGA) az egyik leggyakrabban alkalmazott biopolimer a hatóanyag hordozó rendszerek területén. Kutatásaink során hatóanyag tartalmú polilaktid (PLA) és poli(laktid-co-glikolid) nanorészecskéket állítottunk elő nanoprecipitációs módszerrel, továbbá megvizsgáltuk a szintézis paraméterek (koncentráció, oldószer, stabilizátor) részecske szerkezetre gyakorolt hatását.
A felhasznált PLA és PLGA kopolimereket (PLGA65: 65:35 laktid:glikolid arány, PLGA75: 75:25 laktid:glikolid arány) gyűrűfelnyitásos polimerizációval állítottuk elő. A polimereken elvégzett IR spektroszkópiás és a differenciális pásztázó kalorimetriás (DSC) mérések alapján a szintézisek sikeresen lejátszódtak. A peremszög méréssel kapcsolatos eredmények jól mutatják, hogy a hidrofilitás szisztematikusan változik a laktid:glikolid arány függvényében. A szintetizált polimerek szűk molekulatömeg-szórással rendelkeznek, amit a dinamikus fényszórás mérések (DLS) és a polimerek kicsapásával kapcsolatos mérések alátámasztanak.
A nanorészecskék szintézise különböző stabilizátorok (cetil trimetil ammónium bromid (CTAB), poli(vinil alkohol) (PVA) és Pluronic F127) és oldószerek (aceton, 1,4 dioxán) mellett nanoprecipitációs módszerrel történt. A DLS mérések és a rögzített TEM felvételek azt mutatták, hogy mind két paraméter jelentős hatással van a részecskék méretére és stabilitására. A legkisebb méretet a Pluronic F127-nél értük el (kb. 190 nm).
A kapszulázási hatékonysággal kapcsolatos vizsgálatok során különböző hidrofilitású hatóanyagokat (tokoferol polietilén glikol 1000 szukcinát (TPGS), ketoprofén (KP), tokoferol (TP)) alkalmaztunk. A legnagyobb kapszulázási hatékonyságot (EE%) a leghidrofóbabb tokoferolnál sikerült elérni (~90%). Továbbá a TEM felvételek alapján a tokoferol tartalmú PLA/PLGA nanorészecskéknél jól definiált mag-héj szerkezet kialakulása is megfigyelhető, amelyet a koncentrációk változtatásával szabályozni tudunk. Tehát az eredmények alapján egyértelműen kijelenthető, hogy a nanoprecipitációs módszer alkalmazásával is megvalósítható a mag-héj szerkezetű kompozit kialakítása.

Kulcsszavak: PLGA, nanoprecipitáció, tokoferol, mag-héj szerkezet

Köszönetnyilvánítás: A kutatást a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Hivatal (NKFIH) K116323 és GINOP-2.3.2-15-2016-00060 azonosító számú projektjei támogatták. A kutatás a Bolyai János Kutatási Ösztöndíj támogatásával készült (Csapó Edit).

NÖVÉNYI C-14 VIZSGÁLATOK MODERN ÉS FOSSZILIS SZÉNFORRÁSOK KIMUTATÁSÁNAK CÉLJÁBÓL, FUKUSHIMÁTÓL INDONÉZIÁN ÁT DEBRECENIG

VARGA Tamás
PhD-hallgató
Debreceni Egyetem, Fizikai Tudományok Doktori Iskola
Kutatási terület: Környezettudomány, Környezetfizika
varga.tamas@atomki.mta.hu

A radiokarbont, a szén 14-es tömegszámú izotópját (^{14}C, C-14) nem csak kormeghatározásra használhatjuk, hanem a környezettudomány számos területén is. A fosszilis tüzelőanyagok, a radiokarbon geológiai léptékben rövid felezési idejének köszönhetően, nem tartalmaznak radiokarbont, teljesen elbomlott abban. A nukleáris létesítmények, úgy mint atomerőművek és orvosi alkalmazások pedig radiokarbont bocsáthatnak ki, amely megnövelheti a légkör radiokarbon szintjét, ahogy ezt tették az atombomba kísérletek, amik a hatvanas években a légköri radiokarbon koncentrációt megközelítőleg a duplájára emelték. A légköri CO_2 $^{14}C/^{12}C$ izotóparányának hosszútávú, folyamatos műszeres monitorozása költséges folyamat. Mivel a növényzet a légköri CO_2-ot fotoszintézis útján építi be önmagába, így közvetve információt kaphatunk a legkülönbözőbb területek légköri radiokarbon szintjéről. Így vizsgálhatjuk radioaktív kibocsátó helyek, mint például atomerőművek (Fukushimai atomkatasztrófa) vagy fosszilis kibocsátóhelyek, úgy, mint a közlekedés és fosszilis tüzelőanyagot égető erőművek hatását a levegőre. A tanulmányban vizsgáltuk egy, a Fukushima Dai-ichi atomerőműtől 60 km-re nőtt fa faévgyűrűit, hogy meghatározzuk a baleset hatását a sziget belsejében. Az eredmények mélyrehatóbb megismerésének céljából légköri modelleket futtattunk, hogy a baleset időpontjában és a vegetációs periódusban vizsgáljuk a légköri trajektóriákat. Kimutattuk, hogy a radiokarbon jelentős része a baleset pillanatában az óceán irányába mozoghatott és a sziget belsejében nem mutatható ki megemelkedett radiokarbon koncentráció a faévgyűrűben. Hasonló vizsgálatot folytattunk Indonéziában, Bali szigetén és Debrecen belvárosi környezetében, ahol forgalmas városi csomópontokat és háttérterületeket vizsgáltunk. További mintavételi pontot jelöltünk ki egy vulkán közelében, ahol esetleges fosszilis CO_2 kibocsátás történhet. Falevél mintákat gyűjtöttünk, ahol meghatároztuk a falevél széntartalmának $^{14}C/^{12}C$ izotóparányát. A vizsgálat során jól kirajzolódnak a legforgalmasabb területek, fosszilis szénnel terheltebb csomópontok. Ez nem csak egy közepes méretű fejlett városban mutatható ki, mint Debrecen, hanem a fejlődő országnak tekinthető Indonéziában, Bali szigetén egyaránt.

Kulcsszavak: radiokarbon, környezeti monitoring, fosszilis, Fukushima, vegetáció

KOMMUNIKÁCIÓTUDOMÁNYI SZEKCIÓ

MAGYAR TOJÁSLABDA – AZ AMERIKAI FUTBALL MAGYARORSZÁGI MÉDIAREPREZENTÁCIÓI

ÉNEKES András Előd
PhD-hallgató
Debreceni Egyetem, Irodalom- és Kultúratudományok Doktori Iskola
Kutatási terület: Mediális kultúratudomány, A sport kulturális jelentés rétegei
enekes.andras.elod@gmail.com

Előadásomban a tengerentúl legnépszerűbb sportjának hazai fogadtatását vizsgálom különböző médiaszövegek elemzésén keresztül – a folyamat kultúrtörténeti összefüggéseit is figyelembe véve. Az amerikai futball nem csupán sportágként számít az egyik legfontosabb intézménynek az Egyesült Államokban, az ország kulturális önmeghatározása is egyben, a nemzeti identitás szimbolikus hordozója. Legfőbb kérdésem az, hogy ez a kontinensünkön kvázi új sport miben tudott vonzó alternatívát kínálni a sportkultúránkat bő egy évszázada meghatározó labdarúgás helyett, hiszen a nézettségi adatok és az amerikai futball hazai infrastruktúrája évről évre meggyőzőbb fejlődést mutat.
Érvelésemben belső és külső tényezőkre vezetem vissza az amerikai futball magyarországi népszerűségét. Előbbi esetében az európai labdarúgással összevetésben vizsgálom a játékszabályokat, a mozgásformákat, de az egyes társadalmi csoportok számára képviselt sportértékeket is, míg utóbbi, külső tényezőkön a közvetítettség különböző aspektusait értem.
Az amerikai National Football League (NFL) mérkőzéseit a kétezres években kezdték el sugározni a magyar kereskedelmi sportcsatornák, a közvetítések során pedig az egyik legismertebb magyar kommentátor, Faragó Richárd hangját hallhatták a nézők. Faragó a következő években több helyszíni tudósításával és a sportág történetéről szóló könyvével az amerikai futball hazai arcává vált, de nem csupán kedvező a magyarországi médiafeltételeknek köszönheti jelenlegi pozícióját a „tojáslabda”, hanem a sportág populáris kultúrához való szoros viszonyához is. A Super Bowlok félidei show-ja évről évre nézettségi rekordot dönt, s ezen kitüntetett alkalmak a szórakoztatás mellett amerikai popzene kánonját is erősen alakítják.
Azzal, hogy másfél évtizede Magyarországon is közvetítik a nagydöntőket, a hazai közönség közelebbinek érezheti magához az amerikai popkultúra történelmi pillanatait, ez pedig magyarázatot nyújthat például arra, hogy a sportág szakkifejezéseit miért nem fordítják le magyarra. Az amerikai futball egy sajátos világszemlélet, mely egy másik kontinensen is megmaradt amerikainak. Előadásomban ennek okainak és következményeinek magyarázatára is kísérletet teszek.

Kulcsszavak: amerikai futball, sportmédia, médiakutatás, médiatörténet, cultural studies

A HETERO- ÉS CISZNORMATIVITÁS KOMMUNIKÁCIÓTUDOMÁNYI ASPEKTUSAI

JÁMBOR Dorottya
PhD-hallgató
Budapesti Corvinus Egyetem, Társadalmi Kommunikáció Doktori Iskola
Kutatási terület: a nemi esszencializmus identitásformáló hatásai magyar transzszexuális nőknél
d.jambor.dorottya@mail.com

A heteronormativitás és cisznormativitás a transznemű emberek számára a kirekesztés manifesztációjának egy formája, mely értelmében egy határ húzódik meg a normatív és nem normatív identitások, valamint a normatív és nem normatív test között. Ahogy a nevük is indikálja, a heteronormativitás a heteroszexuális nemi orientáció normatív jellegét univerzálisan kinyilatkoztató gondolkodásmód, míg a cisznormativitás a transzneműséggel szemben a ciszneműség (tehát a születéskor számára kijelölt nemmel való teljes azonosulás) normatív jellegét jelöli. Bár a transz* emberek esetében elsősorban a cisznormativitás játssza a nagyobb szerepet marginalizált mivoltuk, illetve az őket érő elnyomás diskurzusok mentén történő újratermelésében, azonban sok esetben kiegészül, sőt, olyakor kéz a kézben jár a heteronormativitás jelenségével is. E két jelenség mögött számos olyan párhuzamos, elsősorban narratívákba oltott sztereotípia érhető tetten, mely összemossa a nemi identitás és a szexuális orientáció közötti határvonalat - sokszor tévesen.
Előadásomban azt kívánom boncolgatni, hogy a különböző kommunikációtudományi elméletek mentén hogyan vehető górcső alá a heteronormativitás és a cisznormativitás, amennyiben a normatív diskurzusok alkalmazása, illetve ezáltal a transznemű embereket érő elnyomás, a róluk alkotott sztereotípiák és a gondolkodásmód hogyan, milyen elméletek mentén ragadhatók meg.
A hetero- és cisznormativitás sztereotip mivoltának igazolására Foucault diskurzuselméletén keresztül kívánok rávilágítani, mindezt A szexualitás története című tanulmányából, mely a diskturzuselméleten kívül a szexuális devianciaként számontartott magatartások szemszögéből elemzi a hatalom és a diskurzus kapcsolatát. Mindezek mellett Foucault mellett olyan számos társadalomtudós elméletét kívánom vizsgálni, akik Foucault munkásságából merítve gondolták tovább a heteronormativitás és cisznormativitás transz* emberekre gyakorolt hatását társadalmi szinten, mint például Judith Butler, Eve Kosofsky-Sedgwick, valamint Jack Halberstam.

Kulcsszavak: heteronormativitás, cisznormativitás, transzneműség, Foucault, diskurzus, norma

VADÁSZNŐ FOGALMI KATEGÓRIA VIZUÁLIS REPREZENTÁCIÓJA

KRISTÓF Anikó
PhD-hallgató
Budapesti Corvinus Egyetem, Társadalmi Kommunikáció Doktori Iskola
Kutatási terület: Vadásznők vizuális reprezentációja és annak változásai
aniko.kristof@gmail.com

A vadászat a kezdetek óta fontos szerepet játszik az emberek fennmaradásában. Ma már a vadásznők is meghatározó szereplői a vadásztársadalomnak.
A női vadászok száma exponenciálisan 495%-al nőtt 1998 és 2017 között. A növekedés nemcsak százalékosan, de a nemi arányokban is megmutatkozik: 1998-ban a férfiak aránya az összes regisztrált vadász közül 99.2% volt, napjainkra az arányuk csökkent 96,1%-ra az összes vadász között. Ezért feltételezhető, hogy a nők napjainkban kevésbé idegenkednek ettől a fegyveres, korábban maszkulin sportként reprezentált sporttevékenységtől, mint régebben. Következtetésképpen a vadásznők egyre gyakrabban megjelentek a különböző médiaplatformokon és közösségi oldalakon.
A vizualitás mindig is fontos szerepet játszott a történelmünk során. Mikor az emberek valamilyen vizuális produktumot alkotnak óhatatlanul is részt vesznek egy vizuális retorika folyamatban. Ez igaz a vadásznők vizuális kommunikációjára is. Az általuk választott képbeállítások, színek, elhelyezkedések és kellékek segítenek kifejezni önmagukat, mint vadásznők.
Akárcsak a verbalitáson alapuló hagyományos retorika, a vizuális retorika is az önkifejezés stratégiáján alapul. A kutatásomban a vadásznőkkel, az ő megjelenésükkel, médiareprezentációjukkal, illetve ezeknek változásaival foglalkozom. A kutatás legfőképpen arra koncentrál, hogy ők maguk hogyan alakítják a róluk kialakult képet és a *vadásznő* fogalmi kategória vizuális jellemzőit.
A kutatásomban kizárólag a magyarországi vadásznőkre koncentrálok, és az ő számaikat és megjelenítésüket veszem figyelembe. Ennek az oka az, hogy minden országban más a vadásznők helyzete, mivel más módon fejlődött kulturálisan az évek során a képük.

Kulcsszavak: vadásznő, vizuális retorika, vizuális reprezentáció, fogalmi kategória

MŰFAJI HAGYOMÁNYOK *AZ ARANY MEG AZ ASSZONY* CÍMŰ VÍGOPERA SZERKEZETÉBEN

LENGYEL Emese
BA-hallgató
Debreceni Egyetem, Bölcsészettudományi Kar
Kutatási terület: A 20. századi bécsi-magyar és magyar operettek és filmes adaptációik narratív elemzése, a tánc- és dalblokkok tánc- és vizuális antropológia felőli értelmezése, valamint az operettek, vígoperák és népszínművek műfaji összehasonlító vizsgálata
lengyelemese1@gmail.com

A 20. századi magyar vígoperák struktúrájára jellemző a műfaji összetettség, megtalálható bennük a különböző elő- és rokonműfajok szerkezetének hagyománya, mintázata. Esetpéldám – Krúdy Gyula *Az arany meg az asszony* című művéből készült Kenessey Ernő komponista által átformált, azonos című vígoperája, melyet először 1943-ban mutattak be – is abba a kutatási projektbe illeszkedik, ahol a művek librettójának struktúrájában keresem a népszínműi elemeket, valamint az operettszerkezet mintázatát. Éppen ezért narratológiai szempontok, a témahasználat, a főbb karaktertípusok, a dalblokkok és funkcióik elemzése kerül előtérbe. Mindeközben amellett érvelek, hogy ezeknél a műfajoknál – a népszínműnél, a magyar operettnél és a magyar vígoperánál is – hibridekről beszélhetünk, a zsánerek el- és összemosódását figyelhetjük meg. Továbbá, hogy már rég nem beszélhetünk fejlődés- és hanyatlástörténetről az említett műfajok esetében, sőt az opera és operett, népszínmű a vizsgált időintervallumban a *middlebrow* kultúra részeként értelmezhetőek. Így az elitkultúra és a tömegkultúra fogyasztás- és minőségbeli különbséget is feltételező ellentétpárját, éppen a hibridizáció és a különböző hagyományok megjelenése miatt a már említett *middlebrow* kategóriájára szükséges változtatni. *Az arany meg az asszony* elemzése az alábbi szempontok mentén történik: *(1)* a szüzsé bemutatása és a történetben fellelhető sablonok lejegyzése, *(2)* a főbb szerepkörök és a szereplők funkcióinak feltérképezése, *(3)* a karakterekhez tartozó dalblokkok szövegének vizsgálata, *(4)* a „zenei struktúra” – kerülve a zenetudományi elemzést, a vígopera szerkezetét ismertető operettfüzetek kategóriáinak ismertetése – lejegyzése, *(5)* a nemzeti sztereotípiák megjelenésének vizsgálata. Várhatóan körvonalazódik, hogy milyen népszínműi és operettszerkezeti elemeket azonosíthatunk ebben az alkotásban, így az esetpélda a műfaji hibridizáció problémáját is jól szemlélteti.

Kulcsszavak: 20. századi magyar vígopera, middlebrow kultúra, műfaji hibridizáció, operettszerkezet, népszínműi elemek

CHANGING IDENTITIES: THE „SELF" THAT THE SELF-HELP MOVEMENT TALKS ABOUT

MOLNÁR-KOVÁCS Dorottya
PhD-hallgató
Debreceni Egyetem, Irodalom- és Kultúratudományi Doktori Iskola, Magyar- és Összehasonlító Irodalom program, Mediális kultúratudományok alprogram
Kutatási terület: önfejlesztő kultúra, politikai kommunikáció, identitás-reprezentációk az új médiában
kovacs.dorottya@arts.unideb.hu

Since the publication of Napoleon Hill's *Think and Grow Rich* in 1937 the self-help book has held an increasingly prominent position in popular culture in the USA and some Western-European countries. Despite fierce criticism aimed at best-selling titles and the culture they were creating, the movement has never lacked faithful followers wanting to educate themselves, become more self-aware or solve their financial problems.
In post-communist countries of Eastern Europe however the genre has only really appeared after the collapse of the Soviet Union with translations of the "classics" being published in the 1990s and local self-help authors appearing only after the millennium. It is always interesting to see how the often sceptic and disenchanted Eastern-European reader reacts to the neoliberal, individualistic philosophy of the self-development culture, and to see how local gurus are trying to shape, and in some cases, tone down the very distinct rhetoric of the genre to suit their audiences.
With this dichotomy in mind in my paper I aim to find out what kind of readers do self-help titles pre-suppose and what type of readers are they trying to create. In other words: what does the self-developed individual look like? To categorize assumed readers and to trace back the underlying philosophy that connects the books and other media texts of the genre I use narrative analysis and the close reading of a small sample of internationally best-selling titles. However, I do not use audience research to study the texts from the reader's perspective or to measure their effect on the reader's identity. Because the goal of any self-development book is to sell a way of thinking and living, I assume that loyal consumers of these media texts (more or less) subscribe to the main ideas and philosophies they are spreading.
With the myth of the self-made man and the axiom that the individual is ultimately in charge of his/her destiny the self-help movement has undoubtedly influenced American mainstream culture. Eastern-Europe being at the beginning of its journey with the self-help genre, I find it important to study the philosophy these texts offer and the identities they are trying to help create.

Kulcsszavak: self-help, popular culture, neoliberalism, individualism

KOMMUNIKÁCIÓ A TELEPÜLÉSMARKETINGBEN

NAGY-MENYHÁRT Szidónia
PhD-hallgató
Debreceni Egyetem, Szociológia és Társadalompolitika Doktori Program
Kutatási terület: Településmarketing
nagyszidike@gmail.com

Napjaink kommunikációs szokásai, eszközei és elvárásai a technikai fejlődés hatására megváltoztak. A hagyományos kommunikációs csatornák szerepét átvette az online média, amely azonnali és tömeges információ áramlását teszi lehetővé. A tömegkommunikáció olyan egyirányú kommunikációs folyamatot jelent, amely során több csatornán keresztül történik a célközönség tájékoztatása, szórakoztatása, oktatása vagy akár befolyásolása is. A tömegkommunikációs eszközök jelentős hatással vannak az emberekre és mindennapi életükre. A globalizáció hozadékaként az internet közelebb hozza az embereket egymáshoz, ugyanúgy, mint az árukat és szolgáltatásokat az emberekhez.
A településmarketing egy olyan piacépítő munka, amelynek középpontjában a település lakói, vállalkozói, az ott befektetők és az odalátogatók állnak. A régió- és településmarketing terméke maga a földrajzilag körülhatárolt hely, amely adottságaival, értékeivel és lehetőségeivel sajátos vevői körének igénykielégítését teszi lehetővé. Egy település kínálata számtalan termékből, szolgáltatásból és értékből tevődik össze.
A településmarketingben számos kommunikációs csatorna létezik, amelyek segítségével a célközönség elérhetővé válik, ezáltal információhoz jut az aktuális programokról, fejlesztésekről, lehetőségekről. Napjainkban a WEB 2.0 alkalmazások használatánál már nem az a kérdés tevődik fel, hogy hogyan érik el a település vezetők az érintetteket, hanem az, hogy hogyan találják meg őket könnyebben.
Empirikus kutatásomban egy kérdőíves felmérés eredményeit összegzem, amely során a lakosság elégedettségét mértem fel a megvalósult fejlesztésekkel kapcsolatosan, valamint azt, hogy milyen csatornákon értesülnek a leginkább a fejlesztésekről és eseményekről. Kutatási terepem Hargita megye (Románia) egyik nagyközsége, Gyergyóremete volt. Az eredményeket vizsgálva kirajzolódik mindenik korosztálynak a legmegfelelőbb és leginkább elérhető kommunikációs csatorna.

Kulcsszavak: Tömegkommunikáció, településmarketing, kommunikációs csatorna, célközönség, WEB 2.0 alkalmazások

A MIGRÁCIÓ MÉDIAREPREZENTÁCIÓJA A KÖZMÉDIÁBAN

OROSZI Borbála
PhD-hallgató
Budapesti Corvinus Egyetem, Társadalmi Kommunikáció Doktori Iskola

Doktori kutatásom kapcsán merült fel a kérdése annak, hogy milyen uralkodó médianarratívákat találunk ma Magyarországon. A kutatásom célja megtudni, hogy milyen mediatizált (makroszintű) nacionalista diskurzusokat figyelhetjük meg egy ifjúsági, katolikus közösségben és kideríteni, hogy melyik diskurzus formálja erősebben az idegenekhez való viszonyt, a nacionalista vagy a keresztény? Az általam vizsgált katolikus közösségben a migráció kérdése kapcsán fogékonyak-e az újabban egyre népszerűbb kirekesztő megközelítésre, vagy erősebb az elsődleges szocializáció során elsajátított keresztény szellemiség (szeretet, befogadás, irgalom stb.) és ennek hatására inkább a humanitárius megközelítést részesítik előnyben? Eredményeinket – csupán a vizsgált közösségre vonatkozóan – fogalmaznánk meg arról, hogy mi történik, amikor két látszólag ellentmondó, egymásnak feszülő értelmezési keret verseng egymással. Kérdés, hogy mit mondhatunk majd el a közösség tagjainak idegenekkel kapcsolatos attitűdjeiről? Idegenellenes, semleges vagy befogadó? Az előadásnak nem célja a közösséget és az eddigi vizsgálatok eredményeit bemutatni, csupán a közmédia narratíváinak azonosítására fókuszál.

Hogy az előbb leírtakat még pontosabban vizsgálni tudjuk első lépésként meg kell határoznunk a domináns médiatartalmakat, médianarratívákat, hiszen ezek hatással vannak a társadalmi attitűdökre és a közvéleményre is. Vizsgálnunk kell, hogy miről, mennyit és milyen összefüggésekben tudósít a magyar közmédia. Az előadás során kitérek majd olyan kérdések megválaszolására is mint, hogy a 2010-es évek egyik meghatározó jelenségét, a globális migrációt hogyan értelmezi, miként keretezi újra, ábrázolja és mutatja be a magyar közmédia esti híradója? Valamint ez a médianarratíva hogyan befolyásolhatja a migrációról szóló társadalmi vitát?

A kutatás célja, hogy átfogó képet kapjunk a magyar közmédia híradójának felépítéséről és tartalmainak keretezéséről, így értelmezve a híradók által konstruált valóságot, melyet nap mint nap jól megszerkesztett üzenetként eljuttat annak fogyasztóihoz, befogadóihoz. Ennek érdekében a kommunikáció- és médiatudomány kvantitatív és kvalitatív módszereivel megvizsgáltuk és elemeztük Magyarország első és legrégebbi televíziós csatornájának esti híradóját: az M1 Híradót.

AZ ETNIKAI MARKETING ÉS A FOGYASZTÓI MAGATARTÁS KAPCSOLATA

SÁNDOR Cecília
PhD-hallgató
Budapest Corvinus Egyetem, Társadalmi Kommunikáció Doktori Iskola
Kutatási terület: A székelyföldi nemzetépítés - a kisebbségi etnikai marketing és az etnikai fogyasztás
ceciliasandor@yahoo.com

Székelyföldön a rendszerváltást követően a többé-kevésbé régi időkből öröklött mítoszok, a székelység múltjára, szabadságjogaira, hagyományaira történő hivatkozás, a szimbólumok újjáélesztése és sajátos arculatának felélesztése reneszánszát éli. Van egy erőteljes politikai törekvés, a magyar kulturális nemzetből "kiszakított" nemzetrésznek egy erős, önálló régióként való megteremtése. Ezzel párhuzamosan megfigyelhető a székelyföldi azonosságtudat kifejező elemeinek egy kulturális piaci színtere, a folklórelemek adaptációja a piaci érvényesülés kontextusába és a szimbólumok nemzeti kanonizációja.
A székelyföldi nemzetépítés rendkívül összetett és mindmáig le nem zárt, sőt, az utóbbi időben felerősödni látszó folyamat. Ennek részei a nemzeti szimbólumok újratermelése vagy újrafelfedezése (zászló, himnusz), a különböző sportversenyek, tevékenységek hangsúlyosan nemzeti keretben történő értelmezése (székely vágta, hoki) és végül az etnikai fogyasztás kereteinek profitalapú vagy szociális hátterű megteremtése (Székely Gyümölcs, Góbé, Merkúr üzletlánc).
A kapuját Csíkszentsimonban 2014-ben megnyitó Igazi Csíki Sör Manufaktúra tevékenysége e folyamatba illeszkedik, de nem csak folytatja ezt a hagyományt, hanem egy új szintre is emeli azt. A manufaktúrában gyártott terméknek mind előállítása, mind jellemzője és kommunikációja a székely-magyar etnikai csoporthoz igazított. A gazdasági célú márkázás a hagyomány jegyében emel ki bizonyos jellemzőket, melyek ugyanúgy, mint egy múltbéli szimbólumrendszer, a kulturális örökség emlékezetét veszik igénybe. Megalkottak, kitaláltak egy hagyomány-kezdeményt, melyet történeti tényezőkkel alátámasztva összekapcsoltak a kisebbségi nemzetkoncepcióval. A Csíki Sör tehát egy olyan kapitalista vállalkozás, mely marketingjében e felfele ívelőben levő etnikai diskurzust, a nemzeti szimbolizmus elemeit használja, termékét a kultúra és az identitás segítségével adja piacra, egy olyan kontextusban, amikor ezeknek egy erős (nemzetpolitikai és gazdasági) felhajtóerejük van.
A nemzethez vagy etnikai csoporthoz tartozás szubjektív érzése (Turner, Niedermüller, Bindorffer. Feischmidt-Brubaker) a "nemzet fogyasztásának" alapja. Jon Fox a mindennapi nemzeti mivolt részének tartja a nemzeti identitásgyakorlatként értelmezett fogyasztást. Az identitásértékkel felruházott fogyasztói javak közüli választás egy tudatos szimbolikus termelésként értelmezhető, mint a fogyasztónak egy identitásformáló cselekvőképessége.

Kulcsszavak: etnikai marketing, szimbolikus fogyasztás, székelyföldi nemzetépítés, Csíki Sör

A KOMMUNIKÁCIÓ JELENTŐSÉGE AZ ÁZSIAI BEVÁNDORLÓK ASSZIMILÁCIÓJÁBAN HAWAIIN

SZOMBATHY Zsuzsa
MSc-hallgató
Károli Gáspár Református Egyetem
Kutatási terület: Ázsiai bevándorlók Hawaiin: kulturális asszimiláció és nem verbális kommunikáció
hawaiimagyarok@gmail.com

Előadásom központi kérdése, hogy milyen szerepet játszott a nem verbális kommunikáció abban, hogy Hawaii közkedvelt célpontjává vált az ázsiai bevándorlóknak. Megvizsgálom a bevándorlási hullám különböző időszakait, és összehasonlítom azokaz az őslakos hawaiiak lélekszámával. Hipotézisem szerint az ázsiai bevándorlók számára megkönnyítették a beilleszkedést a hawaii kultúrával közös elemek. E feltevés mentén elindulva megismerkedünk az évek során gyarapodó távol-keleti közösséggel, elemzem kultúrájukat és nem verbális kommunikációjukat, továbbá összehasonlítom azokat az őslakos hawaii emberekével. Számos hasonlóság figyelhető meg az őslakosokkal. Ilyen a kínaiaknál a fej érintésének tilalma, a japánoknál a behunyt szem a hallgató szerepében, vagy a filippínók által használt szemöldök vonogatás az igenlő válasz vagy bólintás helyett. Az őslakos hawaiiak nem verbális kommunikációja számos ellentétet mutat az általunk ismerttel. Bár az európaiak és amerikaiak számára zavaró lehet a szociális mosoly és a szemkontaktus hiánya, az ázsiai emberek könnyen azonosulnak ezekkel, és hasonlóan fontosnak tartják az idősekkel szembeni tiszteletet és gesztusokat. Munkám fő irányvonala így a nem verbális kommunikáció elemzése és összehasonlítása. Rövid kitekintésként megvizsgáljuk a Hawaiin beszélt angol alapú pidzsin távol-keleti elemeit is.
A bevándorlási hullámot az 1900-as évek elejétől napjainkig felölelően vizsgálom a népszámlálási adatok felhasználásával. A munkám kiemelten foglalkozik a legfrissebb számokkal is: Hawaiin 1.360.301 fő élt 2010-ben. E szám jelentős része, több mint 525 ezer ember ázsiai származásúnak vallotta magát. Ebből 197.497 fő filippínó, 185.502 fő japán, 54.955 fő kínai, 24.203 koreai, 9.779 vietnámi, 53.142 fő pedig más ázsiai országokból származó bevándorló volt. Az őslakos hawaiiak száma kevéssel haladta meg a 80 ezret. Mintegy száz évvel korábban, 1910-ben a mindössze 191.909 főt számláló Hawaiin az őslakosok száma 26.041 fő volt. Ugyanebben az évben a legnagyobb számban a japánok voltak jelen, mintegy 79.675 fővel. Az ázsiai származású személyek száma folyamatosan nő, a filippínó lakosság például száz év leforgása alatt majdnem megszázszorozódott.
A fentiekben látható számadatok segítenek megérteni, hogyan alakult az ázsiai közösség Hawaiin, és hogyan simult könnyedén bele az alacsony lélekszámú őslakosok kultúrájába. Előadásomban ismertetem a nem verbális kommunikáció jelentőségét, és rámutatok az ázsiai és az őslakos hawaii kommunikáció közös pontjaira.

Kulcsszavak: Hawaii, kommunikáció, nem verbális, bevándorlás

TRADITION AND IMPORTANCE OF SECONDARY REMEMBRANCE IN THE IDENTITY

TÓTH Judit Gabriella
PhD-student
Corvinus University of Budapest Social Communication Doctoral School
Research area: Collective rememberance, result of secondary remembrance on identity

Psychological research of remembrance was started by the work of Frederic C. Bartlett in 1932, who put emphasis on the social nature of remembrance. Bartlett stressed that fact mostly, that human remembrance has had a social feature since early days, one fixes one's experiences on the basis of one's knowledge about the world. The pyschologist also stated that the memories of the individuum – which link to a life event – are effected by others'recalls. On the basis of this it can be said our memories are formed in our social relationships.
Term of remembrance was still introduced by Maurice Halbwachs, who said that memories of the persona are fixed among the social frames references, which ensures a contact surface, and on the other hand they give meaning for our memories. These cognitive and emotional frames consist of schemas, which help selection, systematization and interpretation of events.
Present performance deals with the collective remembrance of Nyésta village, which is an aging one located in Cserehát of Hungary. The base of the researching means the social effectiveness of remembering and the author tries to introduce how important the tradition and the secondary remembrance in our identity and what kind of attitudes can be created because of this.

Keywords: identity, remembrance, communication

KÖZGAZDASÁGTUDOMÁNYI SZEKCIÓ

THE IMPORTANCE OF INFORMATION SYSTEMS IN MANAGEMENT DECISION-MAKING OF THE STATE-OWNED EXPORT INSURANCE COMPANIES: LITERATURE REVIEW

ALAMIAN Rosa
PhD-student
University of Miskolc, Enterprise Theory and Practice Doctoral School
Research area: Management
rosa.alamian@gmail.com

Debate about export insurance that should be privatized or stay state-owned, has been always a question. However, in this study it is not the point. The point is how information systems can help the managerial decision-making in the state-holder export insurance companies to maximize their efficiency, so they can attract more investors and be less dependent on governmental budget. In most countries, these companies are state-owned or dependent on government because the covered risks by export insurance policies and financial resources needed for this area are so vast. In today's insurance business, there is a growing need for information especially when the subject of the insurance is export and international trade. State-owned export insurance companies in most countries are very important corporates that issue the most of export credit insurance policy of the country. When the size of companies increases, the numbers of employees, customers and transaction also increases. Therefore, the complexity of the information needed for effective decision-making and other management duties will ascend. Managers in every level need on time and most efficient information to be able to take decisions properly. Especially in export insurance companies, it has a vital effect, because, the insurers in addition to consider the information about their customers (exporters), they also should pay serious attention to the information about the customers of the insured exporters. They face wide and serious international & country political, commercial and economical risks. To overcome these risks, the accurate and timely information and also up to date information system is crucially needed. Especially, strategic decisions for insuring the exports to foreign countries require being completed up to date to the countries and companies' situation. According to these descriptions, this study tries to investigate the impact of proper function of information systems on the efficient function of management decision making and how it can affect the attraction of these companies for investors.

Keywords: Decision making, export insurance, information systems, management

TÖBBSZINTŰ HÁLÓZATOK: AZ INTEGRÁLT ELEMZÉS ELMÉLETI ÉS MÓDSZERTANI ALAPJAI

BAKSA Máté
PhD-hallgató
Budapesti Corvinus Egyetem, Gazdálkodástani Doktori Iskola
Kutatási terület: Szervezet- és vezetéselmélet
mate.baksa@uni-corvinus.hu

Ahogy a globális társadalom és gazdaság mind komplexebbé és összekapcsoltabbá válik, úgy lesz egyre elterjedtebb a hálózatos megközelítésmód a társadalomtudósok körében. E növekvő népszerűség oka, hogy bármilyen társadalmi szerveződés értelmezhető hálózatként, vagyis egymással kapcsolatban álló szereplők együtteseként. Minthogy egyre több adattal rendelkezünk magunkról és társas környezetünkről, mindinkább ezek közös mintázatait érdemes vizsgálnunk az egyedi adatok és tulajdonságok helyett. A hálózatos megközelítésmód e magasabb rendű összefüggések feltárását teszi lehetővé, és ezzel számos új felfedezéssel kecsegtet.

A szervezeti hálózatkutatás két jól elkülöníthető irányban fejlődik. Ezek egyike a szociológia hagyományaira erőteljesen építő szervezeti kapcsolathálózatelemzés, amely a munkatársak közötti kapcsolatok szerkezetét vizsgálja. E kutatások eredményeinek köszönhetően például pontosabb képet kaptunk a szervezeti tagok közötti kommunikáció és tudásmegosztás mechanizmusairól, az informális vezetők szerepéről, illetve a pozitív kapcsolatok megtartó erejéről. A kutatások egy másik iránya a szervezetközi hálózatokat vizsgálja: eszerint a szervezetek maguk is hálózati szereplőkként jelennek meg tágabb társadalmi környezetükben. A hálózati perspektíva itt a stratégiai szövetségek, ellátási láncok, klaszterek és érdekvédelmi ernyőszervezetek újszempontú elemzését tette lehetővé.

A személyközi és szervezetközi hálózatkutatással foglalkozó kutatók azonos tudomány-filozófiai alapállást alkalmaznak, azonos fogalomkészletet használnak, és részben átfedő témákat dolgoznak fel. A két vizsgálódási terület képviselői között mégis alig alakult ki párbeszéd: nem reflektálnak saját alapfeltevéseikre, és alig építenek egymás eredményeire. Az utóbbi időben ezért a szervezetelméletekkel foglalkozó tudományos diskurzus egyik előremutató témájává vált a szervezetek hálózatelméletének többszintű megközelítése. E mikro és makroszintű elemzési szinteket áthidaló kutatási irány arra törekszik, hogy összekapcsolja a személyközi és szervezetközi hálózatokkal foglalkozó kutatásokat.

Irodalomkutatásra építő tanulmányomban részletesebben bemutatom e két eltérő hagyomány és vizsgálódási terület egyedi és közös pontjait, majd felvetem az integráció és az egymástól való kölcsönös tanulás lehetőségeit. A két eltérő elemzési szint közötti kapcsolat megteremtésére három irányból teszek javaslatot: (1) konnekcionista (tartalmi), (2) strukturalista (formai-modellszerű), valamint (3) paradigmatikus (ismeretelméleti-módszertani) lehetőségeket mutatok be.

Kulcsszavak: szervezeti kapcsolathálózat, szervezetközi hálózatok, többszintű megközelítések, beágyazott hálózatok, hálózat paradigma

A PÉNZÜGYI RENDSZER A KLÍMAVÁLTOZÁS SZOLGÁLATÁBAN: A PÉNZÜGYI RENDSZER ÉS A NEMZETI BANKOK SZEREPÉNEK VIZSGÁLATA AZ ÖKOLÓGIAI ÁTALAKULÁS TÜKRÉBEN

BARTÓK László
PhD-hallgató
Szegedi Tudományegyetem, Gazdaságtudományi Kar, Közgazdaságtani Doktori Iskola
Kutatási terület: monetáris politika, zöldpénzügyek, francia gazdaságtörténet, francia gazdaság- és pénzelmélet
laszlo.bartok.1988@outlook.com

A klímaváltozás kérdése a XX. század végén került egyre inkább a döntéshozók látókörébe. Az első számottevő előrelépés az 1997-es Kiotói Egyezmény volt, amely az első, a világ szinte valamennyi – 160 - országa által ratifikált klímaváltozással kapcsolatos egyezményének tekinthető. Jóllehet, a környezetvédelem kérdése nem újkeletű probléma a közgazdaságtanban, hiszen Arthur C. Pigou már az 1920-as években felhívta a figyelmet a környezetszennyezés gazdasági vetületére, melyet a közgazdász negatív externáliaként azonosított, amit a piac korrekciójával, kormányzati beavatkozás útján lehet megszüntetni. Ez az állami beavatkozás rendszerint nem jelent mást, mint a kormányzat által kivetett adót, melyet a szakirodalom csak Pigou-féle szennyezési adónak nevez, amellyel kapcsolatban sokáig az a nézet uralkodott, hogy jelentős mértékben rontja a versenyképességet. Porter elmélete azonban megcáfolta ezt, ugyanis a környezetvédelmi adó kivetése épp a versenyképesség javulását segíti elő, köszönhetően annak, hogy a vállalatokat folyamatos innovációra készteti. Kérdés azonban, hogy ezen energiahatékonyságra és a környezetszennyezés csökkentésére irányuló fejlesztéseket milyen pénzügyi forrásokból lehet finanszírozni? A dolgozatomban bemutatom, hogy a szükséges technológiai megoldások kifejlesztése és a megújuló energiaforrások hatékonyabb felhasználásának javítása érdekében, milyen feladat hárul a pénzügyi szektor szereplőire. Itt kitérek arra is, hogy a klímaváltozás idővel nemcsak a vállalati, de a pénzügyi szektor szereplőit is egyre nagyobb kihívás elé állítja, hiszen a klasszikus technológiákba való befektetés az ökológiai átalakulás miatt növekvő kockázatokat jelent a befektetők számára, így a pénzügyi piacok szereplői is érdekeltté válnak az éghajlatváltozás elleni küzdelemben. A zöld technológiákba történő befektetésekre próbál megoldást nyújtani az úgynevezett zöldpénzügyek és azon belül is a zöldkötvények piaca, ahol azonban a hagyományos befektetésekkel ellentétben, teljesen eltérő kockázati tényezőkkel találják szembe magukat, mind a befektetők, mind a beruházók. Végül dolgozatomban bemutatom, hogy a pénzügyi piac szereplőinek a mobilizálása mellett, a jegybankoknak hogyan kellene újragondolniuk eddigi célkitűzéseiket, hiszen a klímaváltozás jelentős hatással lehet az árstabilitásra, nem beszélve arról, hogy a pénzügyi piacokon megjelenő újabb kockázatok a pénzügyi stabilitást is veszélyeztethetik. Így az Egyesült Nemzetek Szervezetének szakemberei szerint az egyes központi bankoknak céljaik közzé kell emelni a klímaváltozás elleni küzdelmet, az ugyanis indirekt módon, de hatással van az ár- és a pénzügyi stabilitásra egyaránt. Ehhez azonban arra van szükség, hogy a jegybankok újragondolják az eddig használt pénzügypolitikai eszközeiket, és – ha szükséges - több, úgynevezett nem konvencionális megoldást is fel kell venniük eszköztárukba.

Kulcsszavak: zöldpénzügyek, zöldkötvények, monetáris politika, nem konvencionális monetáris politikai eszközök, árstabilitás, pénzügyi stabilitás

THE EFFECT OF COMMODITY PRICES ON EXCHANGE RATE; EMPIRICAL EVIDENCE FROM GHANA

BUAH Aku-Sika
PhD-student
University of Miskolc, Doctoral School of Enterprise Theory and Practice Doctoral School
Research area: The Effect of Commodity Prices on Exchange rate: Empirical Evidence from Ghana
akusikabuah@gmail.com

The main purpose of this study is to examine the effect of commodity prices on exchange rate using Ghana as a case study. Monthly data on exchange rate, cocoa, gold, interest rate and inflation from the periods 1999 to 2014. The exact definition of the term commodity is used to describe a class of goods for which there is demand but which is supplied without qualitative differentiation across a market. There are two main types of commodities and these are soft commodities and hard commodities. Soft commodities are goods that are grown; they include agricultural products such as, cocoa, coffee, soybeans, wheat, sugar, tea, etc, while hard commodities are those ones which are extracted through mining, talk of, gold, iron ore, copper, silver, etc. Ghana, like most of these countries has her primary domestic export commodities as well, for example, cocoa, timber, gold, and recently oil. The study first adopted Custav Cassels's absolute version of the PPP model to establish a relationship between commodity prices and the exchange rate. The Johansen cointegration technique and the Vector Error Correction Model (VECM) were used to test if cointegration exists among the variables of interest and measure the long run relationship among the variables of interest respectively. The study further proceeded to test for the presence of volatility among to commodity prices using the GARCH methodology. The results indicated that the commodity prices are volatile and therefore have stochastic shocks. The study finally used the Impulse Response Function to examine the stochastic shocks of the commodity prices on the exchange rate. The study however found out that all the variables are positively related with the exchange rate except for inflation.

Keywords: Exchange rate, Commodity Price, fluctuations, cocoa, gold

CIRKULÁRIS ÜZLETI FEJLESZTÉSI SZEMPONTOK SPECIÁLIS ÉRTELMEZÉSE

CZIKKELY Márton
PhD-jelölt
Szent István Egyetem, Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar, Regionális Gazdaságtani és Vidékfejlesztési Intézet
Kutatási terület: Cirkuláris gazdaságtan, üzleti modellfejlesztés, fenntarthatóság és vízgazdálkodás
czikkely.marton@gtk.szie.hu

A vízellátás, vízminőség-gazdálkodás egyike a települési szinten értelmezhető legfontosabb feladatoknak. Azért tekinthető kiemelt jelentőségű területnek, mert a tiszta és bőséges ivóvíz biztosítása alapfeladatként definiálandó a fejlett országok tekintetében. Azonban a víztisztítás, mint a jó minőségű ivóvíz ellátás egyik sarokpontja, számos gazdasági kérdést felvet. Nem szabad elfeledkeznünk arról, hogy ez a szektor indikátora lehet annak a kutatás-fejlesztési viszonyrendszernek, mely alapjaiban integrálja a különböző tudományterületeket, így a gazdaságtudományi és a természettudomány (vízgazdálkodást) feladatköröket is. Témám, mely doktori disszertációm egy részét is adja, ezen a komplex területen kíván adaptálható eredményeket felmutatni, mégpedig a cirkuláris fejlesztési, üzleti modellalkotási folyamatok vízgazdálkodási hatékonyság-növelési szempontból történő vizsgálatával.
A vízgazdálkodási szektorra nézve jelenleg nem bővelkedik a nemzetközi szakirodalom gazdasági és üzleti modellfejlesztési területen prezentált kutatási eredményekben. Ennek okát abban látom, hogy jelenleg még mindig tartja magát az a gazdasági paradigma, mely elfogadja a vízgazdálkodás lineáris gazdasági struktúrájának jellegét, és nem feltétlenül preferálja a körkörös fejlesztési blokkokon keresztül történő hatékonyság-növelést. Ugyanakkor, nem hagyható figyelmen kívül az a reális igény, mely nem csak a műszaki és természettudományos attitűd hangsúlyozására, hanem a gazdasági szempontok integrációjának szükségességére is vonatkozik.
A munkám során alkalmazott módszertan a ReSOLVE keretrendszer által meghatározott cirkuláris fejlesztési blokkok adaptálása volt. Definiáltam azokat a rendszerfejlesztési pontokat, ahol a körkörösség alapelvei érvényesülhetnek, és részét képezhetik a Business Model Canvas módosításának. Meghatároztam a transzformálható lineáris blokkokat. A modern víztisztítási irányzatok jellemzően a biológiai adszorpciós közegeket, tehát a természetes anyagokat alkalmazó módszerek. Ennek fényében, a módszertannal alátámasztott rendszerfejlesztés sarokpontjai az új technológiai struktúra bevezetése, a biodegradálható alapanyagok, mint elsődleges nyersanyag inputok alkalmazása, valamint a rendszer alapanyag-, energia- és költséghatékonysága köré összpontosulnak. A munkám során kapott eredményeimet a Business Model Canvas-ba, mint egy általánosan alkalmazott, könnyen adaptálható üzleti modellbe építettem. A struktúra felállításával olyan cirkuláris gazdasági fejlesztési javaslatokat tudtam megfogalmazni, melyek reményeim szerint sikeresen alkalmazhatók a vízellátás hatékonyság-növelése szempontjából, illetve a településfejlesztési kérdésekben is jelentős előre lépést jelenthetnek.

Kulcsszavak: Vízellátás, Urbanizáció, Cirkuláris gazdaság, Fentarthatóság

MOTIVÁCIÓ VIZSGÁLATA A VÁSÁROSNAMÉNYI SZILVA TERMÁL - ÉS WELLNESSFÜRDŐBEN

CSOBOLYA Anett
Szociális munkatárs
Lépéselőny Közhasznú Egyesület
Kutatási terület: közgazdaságtudomány, motiváció
anettke91@freemail.hu

Az egyetemi évek után mindenki kikerül a munkaerőpiacra, és előbb-utóbb munkába áll. Az idő múlásával azonban csökken az emberek lelkesedése, és ekkor merül fel a kérdés, mivel lehetne őket újra lendületbe hozni. Éppen ezért úgy gondolom, hogy a motiváció vizsgálata aktuális.
Kutatásom céljául a motiváció vizsgálatát választottam és azt szeretném feltárni, hogy mi motiválja a munkavállalókat, a vezetőt, a vezető milyen kapcsolatban áll a beosztottakkal, továbbá, hogy mennyire elégedettek az emberek a fizetésükkel, kapnak-e elismerést és visszacsatolást, és igénylik-e az elégedettségvizsgálatot. A vizsgálódásomban kérdőívet és interjút használtam. A kérdőíveket a Szilva Termál- és Wellnessfürdő dolgozóival töltettem ki, a célzott interjút pedig a vezetővel készítettem.
Kutatásom során a következő eredményeket kaptam: a dolgozókat legfőképp a fizetés motiválta. Második helyen állt az önmegvalósítás, harmadikon a szakmai kihívás, negyediken a karrier, végül az ötödik helyen a főnök személyisége. A munkatársak, a munkaidő, a szabadidő, valamint a cég jellemzője kevésbé motivált.
A munkával, munkahellyel kapcsolatos értékek fontossága és megvalósulása között ellentét volt megfigyelhető. A dolgozók így értékelték a fontosságot: első helyre került a munkahely biztonsága, másodikra a családi élettel való összeegyeztethetőség, harmadikra a vezető pozitív személyisége, a jó munkatársi kapcsolat, munkahelyi légkör és a rugalmas munkaidő, negyedikre a munka elismerése és a visszacsatolás. Középmezőnyben foglalt helyet a tanulási, fejlődési lehetőség és a képességek, készségek hasznosítása, végül az önállóság, a munka változatossága és az egészséges munkakörülmény kerültek kiválasztásra.
A következő kérdésben azt kellett eldönteniük, hogy ezek az értékek milyen mértékben voltak jelen a munkahelyen. Szerintük leginkább a vezető pozitív személyisége érvényesült. Ezt követte az egészséges munkakörülmény, a jó munkatársi kapcsolat, munkahelyi légkör, az önállóság és a rugalmas munkaidő. A munka változatossága volt jelen legkevésbé. A többi érték megítélése ezek közé esett.
Észrevehettem, hogy nem volt teljes összhang a két kérdés eredményei között. Amit a dolgozók feltétlenül fontosnak tartanának (biztonság, családi élettel való összeegyeztethetőség), az csak kevésbé nyilvánult meg a munkahelyen.

Kulcsszavak: motiváció, tartalomelméletek, folyamatelméletek, ösztönzésmenedzsment

A SZENVEDÉLYBETEGSÉGEK MEGELŐZÉSE: AZ ALKOHOLIZMUS PRIMER ÉS TERCIER PREVENCIÓJÁNAK SZOLGÁLTATÁS SZEMLÉLETŰ ELEMZÉSE

DÓRA Tímea
PhD-hallgató
Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, Gazdálkodás- és Szervezéstudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: Az egészségügyi marketing aktuális kihívásai, különös tekintettel a prevencióra
dora.timea@mvt.bme.hu

Hazánkban a vezető halálokok között szerepelnek a szív - és érrendszeri, valamint a daganatos betegségek, melyek kórokaként igen gyakran a kémiai alapú addikciós betegségek tehetők felelőssé (leggyakrabban: dohányzás, alkoholizmus). A prevenció területe kiemelt az alapellátásban, mivel ennek célja az emberek egészségtudatosságának kiépítése, többek között ezen addikciós kórokok kialakulásának megelőzése vagy késleltetése. A tanulmány a prevenció primer, szekunder illetve tercier szintjein igyekszik vizsgálni a lakosságnak nyújtott megelőző szolgáltatások specifikumait, kifejezetten az alkoholizmus betegségkörére vonatkoztatva. Célja, hogy átfogó képet vázoljon fel a hazai prevenció ezen területéről, felvetve a detektált fókuszpontokat az ezirányú szolgáltatásokban, illetve az ebből nyert eredményekre alapozva marketing irányultságú fejlesztési javaslatokat fogalmazzon meg.
Ennek megalapozására első körben szekunder kutatás alapján gyűjti össze az alkoholizmussal illetve annak következményeiként detektált betegségekkel kapcsolatos gyakorisági adatokat, mind hazai mind globális szinten, illetve ismerteti az ebből eredeztethető legfőbb halálokokat. A primer prevenció szintjén vizsgálja a megelőző programok specifikumait, a szenvedélybetegségek szövődményeire szekunder szinten kialakított szűréseket, illetve a társadalomba való visszahelyezést szolgáló tercier kezeléseket nyújtó szolgáltatások tartalmát. A szolgáltatások jellemzőit figyelembevéve, primer kutatásként folytatott mélyinterjúk eredményeivel szemlélteti a programokban vizsgált prevenciós szinteken, a közreműködő szakmai személyzet véleményét és álláspontját az alkoholizmus prevenciójáról hazánkban.
A tanulmány kiemelt esettanként bemutat egy országos elérhetőségű programot, mely a prevenció több szintjén is az alkoholfogyasztás mérséklését igyekszik elérni. A szolgáltatás specifikumainak és hatásának vizsgálatára, egy a programszervezővel készített interjú, illetve a programban résztvevők kérdőves megkérdezéssel felmért véleménye kerül összehasonlításra. A tanulmány bemutatja a megkérdezések módszertanát, megalapozva azok eredményeit, illetve igyekszik kiemelni a leglényegesebb fókuszpontokat melyet az addikciókra irányuló prevenció más területeken is hasznosítani tudna. Végül, amennyiben az eredmények interpretációja során bebizonyosodik ennek szükségessége, módosításokat javasol a vizsgált program fejlesztése céljából.

Kulcsszavak: prevenció, marketing, egészségügy, szolgáltatásjellemzők

EMBERI ERŐFORRÁSOK MINISZTÉRIUMA
AZ EMBERI ERŐFORRÁSOK MINISZTÉRIUMA ÚNKP-18-3-II. KÓDSZÁMÚ ÚJ NEMZETI KIVÁLÓSÁG PROGRAMJÁNAK TÁMOGATÁSÁVAL KÉSZÜLT.

A SMART LEAN INFORMÁCIÓGAZDÁLKODÁSI SIKERTÉNYEZŐI

CSAPÓ László Attila
Fiatal kutató
Szent István Egyetem
Kutatási terület: információgazdálkodás
csapo.laszlo.attila@gtk.szie.hu

Néhány évtizeddel ezelőtt a szakirodalmakban megjelent az információ, mint a vállalati működés nélkülözhetetlen eszköze, majd később jelentősége tovább nőtt és már új erőforrásként definiálták. Ezt követően létrejött az információmenedzsment fogalma, amelyet azóta egy komplexebb tartalmú tudásmenedzsment váltott fel. Az azonban a kezdetek óta változatlan, hogy folyamatainkhoz, azok fejlesztéséhez és az így meghozandó mindennapi döntésekhez szükség van az információra. Közhely, de igaz, hogy az információ egyben hatalom is. Ma már azonban nem elegendő csak az információ birtokában lenni, hiszen inkább jellemző, hogy túlságosan nagy mennyiségű adat áll a rendelkezésünkre, így sokszor inkább az jelent igazán nagy kihívást, hogy a megfelelő mennyiségű és minőségű adat a megfelelő helye és időben, a döntéshozó számára megfelelő struktúrában rendelkezésre álljon. Ezen kiélezett gazdasági versenyben nagy szükség van arra, hogy a vállalatról, a folyamatainkról naprakész információink legyenek, amely egyben a döntések előkészítését és a folyamatfejlesztések alapját is adja egyben.
Az IKT adata lehetőségek kihasználása és az ezáltal elérhető eredmények azonban még jócskán alul maradnak a tervezettekhez, valamint az ebben rejlő tényleges potenciálhoz képest, annak ellenére, hogy a különböző internetes portálokon nap-mint nap találkozunk olyan hírekkel ahol például a Smart City, vagy a Smart Home egy újabb és újabb technikai vívmányáról számolnak be, amelyek a Smart Enterprise rendszerekben több esetben már régebben jelen vannak, de mégsem kellően hangsúlyosak. A mai világban olyan kiélezett a vállalatok közötti versenyhelyzet, hogy nagyon nagy jelentősége van annak, hogy mennyi az összes termelési költségünk. És itt nemcsak a villamos energia ellátásra, vagy földgáz fogyasztásra gondolok, hanem a többletmunka miatti emberi erőforrás, a selejtek általi alapanyag, és a különböző veszteségek miatt felhasznált egyéb erőforrások költségeire is. Éppen ezért gondolom azt, hogy nagyon nagy veszteség csökkentési, növekedési, és ezáltal versenyképesség javító hatása is van annak, ha tudatosan használjuk a rendelkezésünkre álló információkat, valamint továbbiakat gyűjtünk annak érdekében, hogy a bizonytalanságot, így a döntéseink kockázatát csökkenteni tudjuk.
Éppen ezért az itt bemutatni kívánt kutatásom célja az volt, hogy újszerű szemlélettel elemezzem a már létező Smart Factory, valamint a Lean szemlélet elemeit, sikertényezőit és specifikációit, amely során kiemelten kezeltem azt a tényt, hogy a Smart fogalma – hasonlóan a Toyota-filozófiához – nem kizárólag egy eszközrendszer, hanem egy szemléletmód is.

Kulcsszavak: információgazdálkodás, IT, lean, smart, folyamatfejlesztés

„az Emberi Erőforrások Minisztériuma ÚNKP-17-4 kódszámú Új Nemzeti Kiválóság Programjának támogatásával készült.”

HUMÁNTŐKE AZ AGRÁRIUM SZOLGÁLATÁBAN

KŐMÍVES Péter Miklós
Tanársegéd
Debreceni Egyetem, Gazdaságtudományi Kar, Vezetés- és Szervezéstudományi Intézet
Kutatási terület: emberi erőforrás menedzsment, felsőoktatásmenedzsment
komives.peter.miklos@econ.unideb.hu

A 21. században várhatóan tovább folytatódik majd a világ népességének növekedése, amely újabb kihívások elé állítja a mezőgazdaságot. Az agráriumnak egyre csökkenő földterületen kell a változó fogyasztási szokások és a népességnövekedés által okozott többletigényeket kielégíteni, amire a hagyományos mezőgazdasági megoldások csak korlátozott mértékben alkalmasak.
A humántőke jelentősége több szempontból is fel fog értékelődni a mezőgazdaságban. Egyfelől az agrármunka jelentősen veszített vonzerejéből, az ágazat munkaerő-utánpótlásában jelentős problémák mutatkoznak. Ez részint a mezőgazdaságban megjelenő tulajdonosi szerkezetre is kihatással van. Emellett meg kell azt is említeni, hogy a növekvő élelmiszerárak által realizált többletjövedelem az esetek jelentős hányadában nem jut el ténylegesen a mezőgazdasági termelőkhöz, ami hosszabb távon a mainál nagyobb mértékű elvándorlást fog eredményezni a mezőgazdasági termelésben érintett vidéki területekről. Ezen túl pedig azt is ki kell emelni, hogy a növekvő termelés iránti igény kielégítésére a mezőgazdaságnak számos olyan új eszközt és technológiát kell alkalmaznia, amelyek optimális kezelése rendkívül komplex feladat, amihez magasabb fokú képzettségre van szüksége a mezőgazdasági munkaerőnek.
A mezőgazdasági munkavállalók tudásának és képzettségének fejlesztésében a formális oktatásnak kiemelt jelentősége van. Az iskolarendszerű képzések hatékonyságát azonban nagyban befolyásolja az információáramlás sikere, ami nem kis részben a kommunikáció és az oktatás módszertanán múlik. Különböző országokban végzett felmérések bizonyítják, hogy megfelelő formában megfelelő közönség számára lebonyolított képzések hatására a termelés hatékonysága és a hozamok emelkednek, a realizálható haszon is növekszik. Ebben a körben a mezőgazdasági szakismeretek oktatása mellett a vállalkozói ismeretek tanításának, a vállalkozói készségek és kompetenciák fejlesztésének is kiemelt jelentősége van.

Kulcsszavak: Mezőgazdaság, oktatás, élelmezés, vállalkozói ismeretek, emberi erőforrás menedzsment

„Az Emberi Erőforrások Minisztériuma ÚNKP-18-3 kódszámú Új Nemzeti Kiválóság Programjának támogatásával készült”

AZ EURÓPAI UNIÓS TAGÁLLAMOK ÉGHAJLATI ÉS ENERGETIKAI CÉLKITŰZÉSEINEK ELEMZÉSE

DRABANCZ Áron
PhD-hallgató
Budapesti Corvinus Egyetem, Általános és Kvantitatív Közgazdaságtan Doktori Iskola
Kutatási terület: Fenntarthatóság, klímavédelmi intézkedések
aron.drabancz@gmail.com

Korunk legkomolyabb kihívásai közé tartozik a globális klímaváltozás: a növekvő tengerszint és a változó klíma már ma is milliók életét változtatja meg alapjaiban. Az Európai Unió számos kezdeményezéssel próbálja meg lassítani a globális klímaváltozást és elősegíteni a fenntartható fejlődést. Ennek egyik fontos alapja a 2020-ra kitűzött 20%-os üvegházhatású gázkibocsátás csökkentés, a 20%-os energiahatékonysági cél, illetve a 20%-os megújuló cél elérése.

Tanulmányomban az EU-s célkitűzéseket elemzem. Megvizsgálom, hogy a 2020-as, 2030-as, illetve 2050-es célok elérhetők e, illetve az egyes tagállamok milyen mértékben járulnak hozzá a kibocsátáscsökkentéshez európai, illetve világszinten. Az elemzés során klaszterelemzést is végzek, megvizsgálom, hogy mely európai országok járnak élén a célok elérésében és rámutatok mely tényezők segíthetik itt a gazdaság átalakulását.

Tanulmányomban először röviden felvázolom az EU fenntartható fejlődéshez kapcsolódó politikájának keretrendszerét, majd bemutatom a 2020-as, 2030-as és 2050-es célokat. Ezt követően elemzem az EU egészének vállalásait, illetve az egyes térségekét, valamint a 2016-os és 2017-es adatok alapján a kitűzött célok realitását. Ezt követően hierarchikus klaszterelemzéssel identifikálom a jobban és kevésbé jobban teljesítő országok csoportját és rámutatók mely tényezők okozhatják az eltéréseket a tagállamok között.

Elemzés eredményei alapján a 2020-as aggregált célok elérhetők, azonban az egyes tagállamoknak nem biztos, hogy sikerül a kitűzött cél elérése 2020-ig.

Kulcsszavak: klímaváltozás, Európai Unió, szabályozás, fenntartható fejlődés, klaszterelemzés

AZ IDŐSEBB MUNKAVÁLLALÓK MUNKAERŐPIACI ELVÁRÁSAI ÉS LEHETŐSÉGEI

BERDE Éva
Egyetemi tanár
Budapesti Corvinus Egyetem, Mikróökonómia Tanszék
eva.berde@uni-corvinus.hu

DRABANCZ Áron
PhD-hallgató
Budapesti Corvinus Egyetem, Általános és Kvantitatív Közgazdaságtan Doktori Iskola
Kutatási terület: Aging economy
aron.drabancz@gmail.com

A legtöbb jóléti államban Európában, a kormányok egyre komolyabb fenntarthatósági problémával néznek szembe a nyugdíjrendszer kapcsán, a jelenlegi formájában a felosztó-kirovó nyugdíjrendszer a legtöbb országban nem fenntartható. A körülmények miatt egyre fontosabbá válik, hogy az idősebb korosztály minél tovább dolgozzon, aktív maradjon a munkaerőpiacon.

Számos tanulmány vizsgálta korábban, hogy a különböző nyugdíjreformok miként hatnak annak fenntarthatóságára, azonban az idősebb korosztály igényei és lehetőségeinek empirikus szakirodalma viszonylag szűk. A tanulmányunkban székesfehérvári, illetve budapesti kérdőíves felmérésünk eredményeit elemezzük, melyben az idősebb válaszadók kitértek arra, hogy miként képzelik el nyugdíjas éveiket. Elemzésünkben azt találtuk, hogy az időskori foglalkoztatási rátát meghaladó mértékben szeretnének az időskorú munkavállalók a nyugdíjkorhatár elérése után is alkalmazásban maradni. A munkával, egészséggel, társadalmi és anyagi helyzettel való elégedettség hatott az idősebb munkavállalók későbbi munkavállalási hajlandóságára. A legtöbb munkavállaló továbbá úgy véli a nyugdíjas korában nem fog jelentősen csökkeni jövedelme, miközben a legtöbb tanulmány a magyar nyugdíjrendszer fenntarthatósági problémáit vetíti előre.

A tanulmányunkban alapvetően a kérdőív egészségügyi válaszait vesszük elemzés alá, megvizsgáljuk, hogy a Magyarországon egészségben eltöltött évek száma, illetve a kérdőívben a válaszadók szubjektív egészségügyi jólléte mennyire van összhangban, illetve az egészségügyi problémák mennyire korlátozhatják az idősebb korosztály munkaerőpiaci jelenlétét. Az idősebb munkavállalók jövőbeli szubjektív jólléte, illetve várakozásaik néha túlzónak tekinthetők, így úgy véljük, hogy a várt foglalkoztatási ráta növekmény a 65 év feletti korosztály körében csak részben realizálódhat.

A tanulmányban a kérdőív elemzése mellett gazdaságpolitikai ajánlásokat is megfogalmazunk, melynek segítségével talán lehetne növelni az időskorúak munkaerőpiaci aktivitását.

Kulcsszavak: elöregedés, humán tőke, időskori munkavállalás, kérdőív, nyugdíjrendszer

CONSUMER PERCEPTIONS OF YOUNG HUNGARIAN ADULTS TOWARDS CORPORATE SOCIAL RESPONSIBILITY (CSR) CONCEPT FOODS

EREN Burak Atilla[1], PLASEK Brigitta[2], TEMESI Ágoston[3]
[1,2]PhD-student
[3]Assistant professor
[1,2,3]Szent István University, Department of Food Economics
Research area: Food marketing
[1]eren.burak.atilla@hallgato.uni-szie.hu
[2]plasek.brigitta@hallgato.uni-szie.hu
[3]temesi.agoston@etk.szie.hu

Easier access to information with the tremendous rapid change in communication in the last age of our civilization is changing and shaping the present-day world so fast. Especially by the emergence of a new medium of communication such as social media, the flow of information between people and societies has increased. This has enabled the possibility of positive propaganda in the areas of health, environment and social welfare. With this development of mind and awareness, people, as in consumer position, have begun to demand that the companies they buy their products and services should be more sensitive and constructive in these matters. The prominence will be even more striking when the natural structure of the food industry is taken into account its close relationship with health, welfare and the environmental matters. When essential and direct relationship between foods and people is considered, it is understood that the food economy is inevitably one of the most important sectors in Corporate Social Responsibility (CSR) practices.

Therefore, we decided to glance into consumer preferences of workaday Hungarian food shoppers, who regularly make their own food shopping, about special concepted food products that are currently in the market or other possible and potential alternatives that they would like to see in the current food market. As we know that, within last few decades, concepted foods have become more and more trendy, especially in healthy food area which is dominated by organic and functional foods. Even, we can see the separated shelfs or sectors in the markets which are dedicated for those types of products. So, in light of this determinations five different concepts which are related with health and environment notions has been selected to get opinions of ordinary food shoppers from Budapest, Hungary through Focus Group Discussion, as a qualitative research method. This research technique has been applied to reveal perceptions and thoughts towards functional foods, sustainably produced or environmental-friendly food products, bio (organic) foods, fair-trade foods and lastly awareness-creator food products with a campaign in social matters, particularly our modern-day world's societal cruxes such as; issues of minorities and refugees.

Right after a few warm-up questions, participants were briefly informed about the concepts through definitions, and they were asked about that what type of food products they would prefer to see in the market and have any motivation to buy, which can be defined as willingness to purchase. The participants have been asked to prioritise the concepts among each other according to importance level based on their willingness to purchase approaches and made a group consensus.

According to our results in the focus group the most important type of concept is functional food. The reason behind it for the participants was the attitude of "*for me, I am, and my own health is the most important*". The least influential concept was the one which aims to solve social and migration issues. The interesting thing with this concept was the differences between the two focus groups. We also asked the participants; do they think that the food industry has a place at all in solving these kinds of social problems. In the first focus group

they said no, because we can’t be sure about where our money will go, they don’t trust this kind of process: *“If I want to donate some money for this kind of thing, then I will send the money myself to a non-profit foundation”.* While the second focus group said, that there is a place for this in the food industry but only to some extent: “*If that product is not much more expensive than one without anything like this then I would buy the one which tries to help people*”.

Keywords: consumer perception, food claim concepts, sustainable food, social valued food, corporate social responsibility

SZÁLLODAI SZOBAFOGLALÁSI SZOKÁSOK ÉS AZOK VÁLTOZÁSÁNAK BEMUTATÁSA EGY MAGYARORSZÁGI HOTELEN KERESZTÜL

FAZEKAS Lajos
PhD-hallgató
Debreceni Egyetem Gazdaságtudományi Kar, Gazdálkodástudományi Intézet, Ihrig Károly Gazdálkodás- és Szervezéstudományok Doktori Iskola
Kutatási terület: Dinamikus árazás hatása a szállodák jövedelmezőségére
fazekas@aquaticum.hu

Az elmúlt évtizedben az utazási szokásokkal együtt a szállodai szobafoglalási szokások is jelentősen átalakultak, megváltoztak. A szállodákat üzemeltető vállalkozások igyekeznek minél pontosabban megjósolni és szegmentálni a várható keresletet, amely egyik alappillére a ma már egyre népszerűbb dinamikus árazási módszereknek. A 2000-es évek előtt a magyarországi szállodák jelentős része az évet 3-5 szezonra bontotta, amelyekben eltérő szobaárakat alkalmazott. A szezonalitás szerinti árdifferenciálás volt a dinamikus árazás egyik alapköve. Az informatikai rendszerek és az értékesítési technológia robbanásszerű fejlődése ma már a napon belüli, akár több alkalommal történő szobaárazást is lehetővé teszi az üzemeltetők számára, akik ezt már nem csak az eltérő időpontban érkező vendégek szobaárainak differenciálása miatt teszik meg. Ugyanez a fejlett technológia a potenciális vendégek számára is rendelkezésre áll. Pillanatok alatt össze tudják hasonlítani az árakat, szobafoglalási döntéseik meghozatala előtt számos paramétert tudnak figyelembe venni. Ráadásul a vendégek foglalásról szóló döntése és a szállodai szobába történő érkezése között eltelt átlagos idő jelentős mértékben lerövidült. A szállodák vendégekért vívott csatája hosszabbá vált. Mindezek arra ösztönzik a hozammenedzsereket, hogy a lehető legjobban feltérképezzék a foglalási szokásokat, azokat nemcsak az árazási modelljeikbe, hanem a hotel marketing stratégiájába is beépítsék. Igyekeznek a foglalókról, ajánlatot kérőkről mindent megtudni, őket kategorizálni annak érdekében, hogy a perszonalizált árképzés rögös útján elindulhassanak, hiszen ez az út vezet a szobák különböző értékesítési csatornák közötti optimális elosztásán keresztül a bevétel maximalizálásához. Kutatásomban egy magyarországi szálloda véletlenszerűen kiválasztott szobafoglalásait elemezve, rendszerezve bemutatom a foglalási szokások időbeni változását, illetve a foglalók és a foglalások kategorizálásával rávilágítok arra, hogy milyen lehetőségeket tár fel a foglalások elemzése az árak kialakításánál. Az eredmények lehetőséget biztosítanak arra is, hogy a szállodák marketinggel foglalkozó kollégái is felhasználják azokat stratégiájuk kialakítása során.

Kulcsszavak: hotel, revenue management,szobafoglalás, szegmentáció

THE IMPORTANCE OF HUMAN RESOURCE MANAGEMENT FOR ORGANIZATIONS IN THE CONTEXT OF HUMAN CAPITAL THEORY

FILIZ Ugur
PhD-student
Szent István University, Management and Business Administration
filiz.ugur@phd.uni-szie.hu

Importance of human capital has increased significantly with the start of the new millennium by representing one of the key elements of modern economies in the 2000s. Developed countries have started to focus their attention on skill-intensive industries to gain and maintaining sustainable leadership in the world's economy. The main reason for focus and attention on the human capital in this era can be explained with the transformation of the business environment from the labour-oriented theory into the theory of knowledge.
Currently, it is a matter of fact that knowledge is recognised as one of the most important fundamental resources of all kinds of businesses. In this knowledge-oriented business environment, the human capital possesses the ability to manage the knowledge in the context of skills, quality, talent and motivation they carry. Therefore, it is essential for all organizations and companies to employ qualified human resources who can manage the knowledge in the most efficient and productive way to reach success in their businesses. Considering that developing a deep understanding of the human capital in accordance with the necessity of the new era and build effective management of human resources can play a central role in the success of the organizations and companies by increasing the organizational performance and providing a sustained competitive advantage in the world's economy.
In this context, this paper aims to conduct a literature review to develop an understanding on the changing perception of the human capital concept in the new millennium and how it is aligned with the human resources management and its practices in the organizations. The concepts of human capital and human resources management are analysed theoretically and the impact of effective human resources management for the organizations are provided in accordance with the organizational performance and sustainable competitive advantage.

Keywords: human capital, human resources management, organizational performance, competitive advantage, company performance

ARE CENTRAL COUTERPARTIES PANACEA?

FRIESZ Melinda
PhD-hallgató
Budapesti Corvinus Egyetem, Gazdálkodástani Doktori Iskola
Kutatási terület: központi szerződő felek, kockázatelemzés
melinda.szodorai@gmail.com

After the distress hit the financial system in 2008, at the London Summit in April 2009, the G20 leaders all agreed that the current system is vulnerable, so globally appropriate steps shall be taken to overcome the discrepancies. The biggest concerns were related to the regulatory framework that was incapable of preventing imbalances and the spillover of distress among entities, or even countries. As a result, over the past decade, structural changes were applied in the financial system. Recent regulatory initiatives aim to enforce the system by proposing stronger prudential requirements and improved protection rules. To measure the resilience of these kinds of new infrastructures, regulators call for the application of stress tests. The primary goal besides the assessment of resilience, the quality of their management and the stability of the financial system is also the subject of several tests. A particular element of CCP's daily function is the default waterfall guarantee system, to which the result of stress tests defines the contribution of the clearing members. Calibrating the methodology of stress test to determine the proper contributions for the clearing members must consider two points of view: the default waterfall shall be prudent enough so in case of extreme distress a CCP could survive. On the other hand, if the clearing service becomes too expensive, a burden will be put on market participants to join the system. This would have an adverse effect, and so the primary goal to clear OTC trades through CCPs making markets transparent and safe would fade.
While CCPs have several benefits in a risk management aspect, many have criticized their growing importance. This paper discusses many differences between regulations on stress testing the financial system applied in the United States and the European Union. In particular, we focus on differences on requirements of the elements composing the default waterfall and their possible consequences. From this discussion, we draw the following policy conclusions: (1) even though compared to the EU's regulations the US regulatory background is relatively more flexible, to achieve the expected financial stability, further fine-tuning shall be made to achieve the desired financial stability, further fine-tuning shall be made; (2) the stress test applied on CCPs is hard to calibrate and regulated uniquely, as the risk profile of each entity differs significantly, so this is why (3) to fulfill its primary role, we analyzed possible application of stress test designs, and we highlight the discrepancies in current regulatory background.

Kulcsszavak: central counterparty, stress test, EMIR, default waterfall

EXAMINATION OF THE HUNGARIAN LABOR SHORTAGE

FÜLÖP Zoltán, PISTRUI Bence
PhD-hallgató
Budapesti Corvinus Egyetem
Kutatási terület: Ipar 4.0, digitalizáció és munkaerőpiac
zoltan.fulop@uni-corvinus.hu; pbence0202@gmail.com

According to the KSH survey, approximately 4,5 million people were employed in 2018 in Hungary. If we remove the number of the "public employed" (közfoglalkoztatott) workers, then we get only 4,2-4,3 million people, because in the last few years the number of the "public employed" people were approximately 200 thousand. (kozfoglalkoztatas.bm.hu)
In the "Munkaerőpiaci Tükör 2017" (Labor Market Mirror 2017) – basic work – Bakó and Lakatos claim that almost all Hungarian workforces are employed somewhere, so it is very difficult to grow. The hardly employable layer started to participate in the labor market as well. For example, more and more unemployed and inactive people start working and former "public employed" people tend to appear on the primary labor market. (Fazekas et al. 2018) At the same time more students and retired people join the world of labor.
The "best age for work" is between year 25 and 54 and in this age range more than 82% of people are employed. With this indicator value Hungary is in the top third of the best EU countries among this indicator. (Fazekas et. al. 2017)
According to KSH data, the unfilled workplaces in Hungary were higher than 85 thousand at the end of 2018. (KSH, 2019) From this, the same number in the private sector is about 65 thousand.
Other surveys show different numbers. According to NFSZ (National Employment Service) (Data processed and published by Matheika, 2017) the number of unfilled workplaces was above 90 thousand from 2014 and by this time it is above 150 thousand. May they use a different methodology and sampling, but most studies show a growing shortage of workforce.
The number of unemployed people is decreasing but vegetating at a level of approximately 190 thousand people. Theoretically, it could mean that if we trust in the first data half as much as the second one, then almost all unemployed people could have a job. (Fazekas et. al., 2018)
Do not forget that in Hungary the population is declining, and we have an aging society, so the supply of workforce is getting less and less.
These tendencies might encourage enterprises to adapt new technologies from Industry 4.0 or just simply automatize, which must not be Industry 4.0 technology. Nábelek et al. (2016) calculated that in Hungary, by only using the existing technology, about 500 thousand workplaces could be automatized. This would mean a huge amount of experienced workforce on the labor market.
Frey and Osborne (2013) also claim that many of the jobs could be automatized, and done by algorithms and robots, and not just in the manufacturing but also in the service sectors.
There are other well-known researchers with similar results e.g. Arntz [2016]; Achemoglu [2017], etc.). More researchers claim that not only the low-skilled jobs will disappear, but the middle and high skilled ones are also endangered by technology. However, at the same time many people of different age, skills and knowledge etc. will come to the labor market. It will be a great challenge for the decision makers to prepare for this with education, retraining systems and temporary assistance. If the preparation and the re-employ process do not prove to be successful enough, there might as well occur a social tragedy.

Kulcsszavak: Industry 4.0; Digitalization; Work 4.0; Employment; Occupations

A VSM MÓDSZER ALKALMAZÁSA EGY CNC FÉMFORGÁCSOLÓ SZERVEZET ÉRTÉKTEREMTŐ FOLYAMATAIBAN

THALMEINER Gergő
MSc-hallgató
Szent István Egyetem, Vezetéstudomány Tanszék
Kutatási terület: lean kontrolling, folyamatmenedzsment
thalmeiner.gergo@gtk.szie.hu

HARMAT Vanda
PhD-hallgató
Budapesti Corvinus Egyetem, Szervezeti Magatartás Tanszék
Kutatási terület: ember-robot interakció
vanda.harmat@uni-corvinus.hu

GÁSPÁR Sándor
PhD-hallgató
Szent István Egyetem, Pénzügymenedzsment és Controll Tanszék.
Kutatási terület: lean kontrolling, folyamatmenedzsment
gasparsandor@hotmail.com

Hazánk egyik jelentős problémája a termelékenység alacsony szintje. Ez az alacsony szint pedig kiemelkedően jellemző a kis- és közép vállalkozások körében. A régiós és a nyugat-európai országokban ezen méretű szervezetek átlagos termelékenységi szintje magasabb, mint hazánkban. A jelenlegi és várhatóan a közeljövőben is jelen lévő munkaerőhiányos környezet a vállalkozásokat kihívás elé állítja. A munkaerő megtartásához hozzájáruló bérnövekedés megteremtése hosszútávon kizárólag a termelékenység növelésével biztosítható. Ha a szervezet nem képes a termelékenység növelésének elérésére, alul marad mind a hazai, mind pedig a nemzetközi-globális versenyben.
A hazai kis- és középvállalkozások termelékenységének és a versenyképességének növelésében kulcs elem lehet a modern gazdálkodásszervezési és menedzsment rendszerek, például a lean menedzsment alkalmazása. A lean menedzsment az egyik leggyakoribb és leghatékonyabb folyamatszervezési módszer, illetve filozófia, amelyet a szekunder és tercier szektorokban bevált módon alkalmaznak, olyannyira, hogy a lean szemléletre épülő menedzsment módszerek alkalmazása sok esetben versenykritériummá, sőt fundamentálissá vált. Manufacturing in industries such as CNC technology, where lean tools and methods are considered useful and applicable, and more and more small and medium enterprises are striving for effective application. It can be said that these systems are also well suited to these industries and can be drastically improved in terms of productivity through proper application. Kutatásunkban egy CNC fémforgácsoló szervezet folyamatait, azon belül is a CNC marási és esztergálási folyamatok értékfolyamat feltérképezését készítjük el. Ez az értékfolyamat feltérképezési módszer lehetőséget kínál arra, hogy az ágazatban felmerülő veszteségek megismerhetővé és kiküszöbölhetővé váljanak. A térkép elkészítésén keresztül megvalósítható a mudákat termelő folyamatok kiszűrése és ezáltal az átfutási idő csökkentése, illetve a termelékenység növekedése. Vizsgálatunk során egy CNC technológiával megmunkált fémalkatrészeket gyártó vállalkozás példáján keresztül mutatjuk be a módszer gyakorlati megvalósulását.

Kulcsszavak: lean, vsm, termelékenység, folyamatmenedzsment, veszteség feltérképezés

APPLYING THE VSM METHOD TO A COMPUTER NUMERICAL CONTROL METAL CUTTING ORGANIZATION IN THE VALUE CREATING PROCESSES

Gergő THALMEINER
MSc-student
Szent István University, Department of Management Science
Research area: lean controlling, process management
thalmeiner.gergo@gtk.szie.hu

Vanda HARMAT
PhD-student
Budapest Corvinus University, Department of Organizational Behavior
Research area: human-robot interaction
vanda.harmat@uni-corvinus.hu

Sándor GÁSPÁR
PhD-student
Szent István University, Department of Finance Management and Control
Research area: lean controlling, process management
gasparsandor@hotmail.com

One of the major problems in Hungary is the low level of productivity. This low level is particularly trait for small and medium-sized businesses. In the countries of the region and in Western European countries, the average productivity level of these organizations is higher than in Hungary. The current and expected short-term labor shortage environment puts businesses at a challenge. Creating wage growth that contributes to maintaining the workforce can only be achieved in the long term by increasing productivity. If the organization is not able to increase productivity, it will remain below both domestic and international-global competition.
The key to increasing the productivity and competitiveness of domestic small and medium-sized enterprises can be the use of modern management organizational and management systems, such as lean management. Lean management is one of the most common and effective process management methods and philosophies used in the secondary and tertiary sectors, so much so that the use of lean-based management methods has in many cases become a competitive criterion and even a fundamental one. At the same time, in industries where project production is under way, lean tools and methods are not considered applicable, but this assumption does not necessarily stand. It can be said that these systems are also well suited for these industries, and with their proper application, drastic improvements can be achieved in increasing productivity.
In our research, we prepare the processes of a CNC metal cutting organization, including the mapping of the value process of CNC milling and turning processes. This value-flow mapping method offers the opportunity to become aware and eliminate the losses in the industry. By creating the map, it is possible to filter out the processes that produce mud and thus reduce lead time and increase productivity. In the course of our investigation, we present the practical implementation of the method through an example of a company manufacturing metal parts machined with CNC technology.

Keywords: lean, vsm, productivity, process management, loss mapping

MANAGEMENT OF CREDIT FACILITIIES IN RURAL BANKS, A CASE OF ATWIMA KWANWOMA RURAL BANK, GHANA

GENESIS Gyasi Sah
University of Miskolc, Faculty of Economics, Department of Accounting and Finance
qkogenesis@uni-miskolc.hu

Micro-credit is one of the largest assets and the main source of income to Rural Banks in Ghana. However, microcredit tends to be a source of worry to Rural Banks. It is risky and expensive to manage. The study sought to assess how microcredit is managed in Atwima Kwanwoma Rural Bank. It also examined whether the performance of micro loans were in line with Bank of Ghana`s benchmark. In the area of credit delivery, the Bank of Ghana does not accept anything below excellent work. Thus, if the bank cannot make over 80% debt recovery, meaning, the default rate should not be more than 20% as anything above that is considered outrageous. This work shows the criteria used in identifying credit worthy clients, the efficiency of the loan payment procedures, the level to which the banks teach and supervise the customers and problems encountered in recovering bank loans granted.
Using a cross sectional survey design, structured questionnaire and purposive sampling strategy, primary data was collected from a sample of 320 respondents. This was further studied using comparative, statistical and correlation analyses. Information on non-performing loans was obtained from the books of accounts while the research also relied on data from Ghana Commercial Bank Annual Reports and Credit Policy documents for analysis.
The research revealed that the bank policies and credit management were in agreement, yet, in practical terms neither of them (bank policies and credit management) influenced the credit performance in the rural bank. The study showed that the bank had higher default rate, hence, operating far below the Bank of Ghana benchmark recovery rate. It was recommended that the bank should adopt innovative lending methodologies such as group lending and dynamic lending to joint-liable group to solve the problem of high default rate. Also the banks portfolio management should organize business operation seminars especially on risk management for their clients.

NEW PRODUCTS DEVELOPMENT DURING A NATIONALISM TREND: CARS' INDUSTRY AGENDA IN MEXICO

GONZALEZ Oscar
PhD-student
University of Pécs, Faculty of Business and Economics, Doctoral School of Business Administration
Research area: internationalization, small and medium enterprises
ipad.glez@gmail.com

New product development process on the global scenario has an enormous implication with the rise of pro-national policies for the future, especially for emerging economies like Mexico. It is not a secret that a trend of nationalism is emerging. In the EU, the exit of Great Britain caught by surprise mainly the automotive logistics sector. Companies have to deal with changing environments always more competitive and challenging.
Understanding New Product Development (NPD) strategies in a global context, implies to know consumer perception towards products and markets. Hostility in the worldwide market is one of the issues. Examples in Asia and America shows its implication in the NPD process. In the 80's the great impulse of Japan on manufactured goods like cars, electronics, home appliances boosted a new generation of management tools. Back in the '90s, the best practices included idea generation, add strategic planning to the NPD process, the measure of NPD performance, support of top management, focus in newer products, use customer-centered NPD processes. During the decade of the 2000s, everything is around customer participation during the NPD process. The results may suggest an effect of polarization.
Regarding NPD strategies in the cars' industry play an active role in management strategies and their marketing counterparts. The importance of the industry in Mexico is relevant since the country is the 4th world export power of automotive products and the biggest exporter in the Latin America region. However, its focus is mainly in manufacturing and not in innovation and generation of patents.
There are no simple solutions to determine the best way to boost successful new products; the strategic classification and ranking of the new products seem to be essential when allocating resources. Good relations between firms and customers could be maximized with the degree of customer involvement but may not affect relationships with new customers.
Market orientation of the product is essential; The tendencies of nationalism defiance the way that logistics work and will determine the type of new products that will be produced around the world. Additionally, understanding how customer's perception works in every country is a crucial part of international marketing. Finally, determine new product development strategies like resource allocation, long-term goals, and classification of portfolios.

Keywords: New Product Development, Nationalism, Cars' Industry

A VÁLLALATI NYERESÉGADÓ ÉS A TŐKESZERKEZET ÖSSZEFÜGGÉSEI

GYURCSIK Petronella
PhD-hallgató
Szent István Egyetem
Kutatási terület: vállalatfinanszírozás, tőkeszerkezet
gy.petronella01@gmail.com

Az adózás és a tőkeszerkezet összefüggéseit több szempontból is megközelíthetjük, de az ezzel foglalkozó kutatások alapvetően a kamat jellegű és a nem kamat jellegű adómegtakarítási tényezők elemzésére helyezik a hangsúlyt.
A kamat jellegű adómegtakarítási lehetőségek vizsgálatakor abból az alapösszefüggésből indulunk ki, hogy az idegen tőke után kamatot kell fizetni, amely a jelenleg hatályos számviteli előírások értelmében csökkenti a vállalati nyereségadó alapját, így a fizetendő adót is. Jóllehet, hogy – az elmúlt években is tapasztalható – társasági adó mértékének csökkenésével, valamint az alacsony kamatkörnyezetnek köszönhetően az úgynevezett „adópajzs" hatás jelentősége csökken, de tekintettel arra, hogy a tőkeszerkezeti döntések többsége nem tudatos, így azt feltételezhetjük, hogy az idegen tőke bevonása iránti igényre nem gyakoroltak jelentős hatást az említett körülmények. Ergo az összefüggések számszerűsítéséből levont következtetések a hatékony és jövedelmező pénzügyi menedzsment fontos eszközévé válhatnak.
A nem kamat jellegű adómegtakarítási eszközök tipikus példája az értékcsökkenési leírás, amely a társasági adóról szóló törvény által meghatározott mértékben csökkenti a számviteli törvény szerinti adózás előtti eredményt, tehát alacsonyabb adóalap után kevesebb lesz a fizetendő adó is. Véleményem szerint ez a jelenség nincs közvetlen összefüggésben a finanszírozás, illetve a tőkeszerkezet alakulásával, de a kamat jellegű adómegtakarítás vizsgálata során nem hagyhatjuk figyelmen kívül a nem kamat jellegű eszközöket sem.
Tanulmányomban az említett kamat jellegű és nem kamat jellegű adómegtakarítási lehetőségek elméletének részletesebb bemutatása, valamint a témában publikált korábbi kutatások eredményeinek szintetizálása mellett 500 hazai vállalkozást magába foglaló, 2016-2017-es üzleti évre vonatkozó adatbázis alapján, különböző statisztikai módszerek alkalmazásával elemzem a tőkeszerkezet, illetve a társaságok nyeresége után fizetendő adó közötti kapcsolat meglétét, valamint erősségét. Tehát kutatásom célja az „adópajzs" hatás gyakorlati érvényesülésének tesztelése magyarországi vállalkozások példáján.

Kulcsszavak: tőkeszerkezet, finanszírozás, társasági adó, nyereségadó, adópajzs hatás

AZ EGYÉNEK PERCEPCIÓI A KISZOLGÁLÓ ROBOTOKKAL KAPCSOLATBAN ÉS HAJLANDÓSÁGUK A VELÜK VALÓ KOLLABORÁCIÓRA

HARMAT Vanda
PhD-hallgató
Budapesti Corvinus Egyetem, Szervezeti Magatartás Tanszék
Kutatási terület: ember-robot interakció
vanda.harmat@uni-corvinus.hu

THALMEINER Gergő
MSc-hallgató
Szent István Egyetem, Vezetéstudomány Tanszék
Kutatási terület: lean kontrolling, folyamatmenedzsment
thalmeiner.gergo@gtk.szie.hu

GÁSPÁR Sándor
PhD-hallgató
Szent István Egyetem, Pénzügymenedzsment és Controll Tanszék
Kutatási terület: lean kontrolling, folyamatmenedzsment
gasparsandor@hotmail.com

Az ipari robotok mellett az autonóm, mobil kiszolgáló robotok alkalmazása is egyre elterjedtebbé válik a szervezetekben. A professzionális kiszolgáló robotok képesek az őket körülvevő entitások és objektumok azonosítására, az emberek által feltett kérdések megértésére és a válaszadásra, valamint az önálló helyváltoztatásra. Veszélyes, unalmas, repetitív feladatok ellátására alkalmazhatók, amely lehetővé teszi, hogy az emberekkel kollaboráljanak egymás képességeit kiegészítve. Így az ember-robot munkaerő integrálásának a célja a munkavégzés hatékonyságának a növelése azáltal, hogy az egyének és a robotok a tudásokhoz jobban illeszkedő feladatokat látják el. A kiszolgáló robotok szervezeti alkalmazásával az emberek a komplex, kihívó, kreativitást és problémamegoldást igénylő munkák ellátására koncentrálhatnak a monoton, rutinfeladatok helyett. Az emberi és robot munkaerő integrálásának feltétele, hogy az egyének elfogadják a robot kollégákat és hajlandóak legyenek a velük való kollaborációra. Az elfogadást az egyének attitűdjei, személyisége és a robotokkal kapcsolatos korábbi tapasztalataik mellett a percepciójuk alakítja, ezért a vezetésnek érdemes feltárnia a szervezet tagjainak robot kollégákkal kapcsolatos észleléseit a robot munkaerő bevezetését megelőzően.
Jelen kutatás célja, hogy megvizsgálja az egyének kiszolgáló robotokkal kapcsolatos percepcióit és a hajlandóságukat a velük való kollaborációra. Ehhez Bartneck és munkatársai (2008) robotokkal kapcsolatos percepciók mérésére létrehozott kérdőívét alkalmaztuk, mely öt tényező mentén csoportosítja az egyének észlelésének felmérését célzó kérdéseket. A vizsgálat elvégzéséhez szükséges adatok gyűjtése hazai szervezetekben történt online kérdőív segítségével. A kutatásban résztvevők (n=120) egy videófelvétel megtekintése után válaszoltak a percepcióik feltérképezésére irányuló kérdesekre, amelyen az intelligens, humanoid Cruzr robot volt látható emberekkel történő interakciói közben különböző szituációkban. Az eredmények alapján megállapítható, hogy a kitöltők fele nem szívesen dolgozna a videón látott kiszolgáló robottal, melynek okait a percepcióik elemzésével tárjuk fel.

Kulcsszavak: ember-robot interakció, percepció, kiszolgáló robot, ember-robot munkaerő, robot kolléga

INDIVIDUALS' PERCEPTIONS OF SERVICE ROBOTS AND THEIR WILLINGNESS TO COLLABORATE WITH THEM

Vanda HARMAT
PhD-student
Budapest Corvinus University, Department of Organizational Behavior
Research area: human-robot interaction
vanda.harmat@uni-corvinus.hu

Gergő THALMEINER
MSc-student
Szent István University, Department of Management Science
Research area: lean controlling, process management
thalmeiner.gergo@gtk.szie.hu

Sándor GÁSPÁR
PhD-student
Szent István University, Department of Finance Management and Control
Research area: lean controlling, process management
gasparsandor@hotmail.com

Besides industrial robots, the application of autonomous, mobile service robots is becoming more and more widespread in organizations. Professional service robots are able to identify the entities and objects surrounding them, understand people's questions and respond to them and are able to move independently. They are applied to carry out dangerous, monotonous and repetitive tasks, thus collaborating with humans in a complementary manner. The aim of integrating human-robot workforce is to enhance the effectiveness of work by giving both humans and robots tasks that suit their skills more. By applying service robots in organizations, humans can focus on performing complex and challenging tasks that require creativity and problem-solving skills, instead of carrying out monotonous, tedious tasks. The condition for the integration of human-robot workforce is that people accept their robot colleagues and are willing to collaborate with them. Acceptance is shaped not only by people's attitudes, personality and their experience with robots, but also by perceptions; therefore, managers should investigate the employees' perceptions of robot colleagues before introducing robot workforce.
The aim of this research is to examine people's perceptions of service robots and their willingness to collaborate with them. In order to achieve this goal, we have applied the Bartneck's et al. (2008) questionnaire, which breaks questions investigating people's perceptions into categories based on five factors. The collection of data has been carried out in Hungarian organizations with the help of an online survey. The participants (n=120) had to answer questions about their perceptions after watching a video representing interactions between the intelligent, humanoid Cruzr robot and people in different situations. The results have revealed that half of the respondents would not like to work with service robots. The underlying reason for this will be investigated through the analysis of people's perceptions.

Keywords: human-robot interaction, perception, service robot, human-robot workforce, robot colleague

FOGYASZTÓI DÖNTÉSI FAKTOROK ÉS VEVŐI ELÉGEDETTSÉG MÉRÉSÉNEK LEHETŐSÉGEI A HAZAI FESZTIVÁLOK ESETÉBEN

IVÁNYI Tamás
PhD-hallgató
Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, Menedzsment és Vállalkozásgazdaságtan Tanszék
Kutatási terület: Online fogyasztói tartalmak megjelenése és hatása a turizmusban
ivanyi@mvt.bme.hu

A tanulmány célja, hogy a hazai zenei fesztiválokat vizsgálva a fogyasztói döntési faktorok és a vevői elégedettség mérésének lehetőségét határozza meg. Hazánkban ugyanis a nyári turizmus egyik kiemelkedő elemévé vált az elmúlt években a különböző fesztiválok megrendezése, különösen a könnyűzenei és összművészeti fesztiváloké, amelyek számos magyar és külföldi Z és Y generációs fiatal nyaralásának meghatározó elemei. A zenei fesztiválok évről évre történő megrendezése rendszerességet teremt a fiatalok turisztikai döntésében és komoly törzsközönség, hűséges, akár márkaevangelista vevő kialakulásához vezethet.

Egy fesztiválnak számos célja lehet, amely a turizmusban résztvevő fogyasztó számára az észlelt vevőértéket tudja növelni. Ennek eredményeképpen a fogyasztó egyrészt több időt tölt el, vagy több pénzt költ a desztinációban, másrészt pedig megosztja élményeit, kialakulhat a hűség és visszatérő látogatója lehet a helyszínnek. Adott esetben a fogyasztó számára komoly ráfordítások és döntési faktorok is megjelenhetnek, hiszen a fiatalok pénzügyi, időbeli kerete és az alternatíváktól való elesés veszélye összetettebb vásárlói döntési folyamatot eredményez. A fesztiválok kulcsszerepe miatt fontos megállapítanunk azt, hogy melyek azok a tényezők, amelyek az utazást és a programválasztást megelőzően a fogyasztók figyelembe vesznek. Az elégedettség szempontjából kiemelten fontos, hogy ezen tényezőkben az események, a fesztiválok hogyan teljesítenek, illetve milyen élményt tudnak nyújtani (a megszokottból való kilépésben – eszképizmus, szórakozásban, tanulásban vagy esztétikai élményben). A nyújtott élmény függvénye, hogy a fogyasztók a későbbiekben szeretnének-e visszatéri az adott helyszínre és a fesztiválra, illetve, hogy örömmel osztják-e meg élményeiket, keltik-e jó hírnevét a fesztiválnak.

Az előadásban és a tanulmányban ezen tényezők hazai primer kvantitatív mérésére és elemzésére teszünk javaslatot nemzetközi és hazai szakirodalom és korábbi kutatások áttekintésével.

Kulcsszavak: fesztiválturizmus, fogyasztói magatartás, fogyasztók által létrehozott tartalmak, online marketing, vevői elégedettség

THE ACCREDITATION PROCEEDINGS AND GLOBAL ACCOUNTING IN CENTRAL-EUROPE

Vivien JAKKEL
PhD-student
University of Miskolc, Faculty of Economics, Institute of Finance and Accounting
jakkel.vivien@gmail.com

In Central Europe we can distinguish two types of politics - the English and The French models- of higher education system's accreditation proceedings which models go back to the 1990's. The English model leads back to the trends of higher education to market effects while the French model explains it with the agreements initiated by the state. The above mentioned two models are typical mainly in the German accreditation which effected the whole Central European accreditation political system. Different from Western Europe, the accreditation system shows close relationship with political changeover as its presence can be led back social and political changes which caused higher education reformation activities in the last decade. Since the EU accession Western-European effect can be felt only in the Austrian accreditation policy. Specialists believed that the main reasons of introducing the method are transnationalism and catching up. Due to my research field and the actuality of the topic, in my essay I examine the education of accounting in higher education after accreditation and the effects of it in seven Central-European countries around Hungary like Slovakia, Ukraine, Romania, Serbia, Croatia, Slovenia and Austria. The still ongoing continuous transformation of accounting plays an important role in economic life so the education and spread of changes have a significant role. International changes of accounting must be built in the future specialists' knowledge as they have to do their work in a new changing system, the IFRS. My empirical research extends to the range of basics and international accounting. My research was made in the most significant economic universities of the previously mentioned countries. My analysis was created on the basis of the schedules and emetic programs originated from the universities' websites.

Keywords: accreditation, Central Europe, transnationalism, change, international accounting

INFLUENCE OF NATIONAL CULTURE ON THE GLOBAL LEADERSHIP IN THE MULTICULTURAL ORGANIZATION

KARIMAN Somayeh
PhD-student
University of Miskolc, Enterprise Theory and Practice Doctoral School
Research area: Management
somy2012kariman@yahoo.com

Globalization, both in a cooperative sense and a competitive sense, has changed the way organizations must do business As businesses engage more frequently in activities such as foreign direct investment, and opening branches or satellites in other areas of the globe, it creates a multicultural environment that presents both opportunities in terms of creativity and innovation through the diversity of ideas, and challenges in keeping teams and working units motivated and free of conflict. Serious research based on the conceptual and empirical level of searching argues that the cultural differences in the organizations, management, and leadership facilitated by the multiple models of national culture. These can be offering the usefulness templates for defining and comparing the management and leadership styles in the organization and business strategies across national borders. According to the base of the several types of research and in my opinion national culture has a significant effect on the role of the global leadership in multicultural organizations. In addition, the extensive cultural variations described from the past bring the new definition concerning the global leaders. Global leaders who possess cultural awareness, intercultural competence, and global knowledge relating to the diversity of the cultures. In addition, previous researches have already provided the six models of national cultures (theory of jungle) which can be continuing to utilize in the organizational research literature especially for management and leadership. These include frameworks proposed by Kluckhohn and Strodtbeck, Hofstede, Hall, Trompenaars, Schwartz, and House and his globe associates. Each model tries to highlight different aspects of societal beliefs, norms, values, and attitudes around the world. According to the previous studies each of this theory has its own benefits and limitation. So, the main objective of this research is to provide an overview of the relationship style among the diversity of national culture and the way of defining the global leadership styles in multicultural organizations.

Keywords: National culture, Global leadership

A DEBRECENI EGYETEMISTÁK TÁPLÁLKOZÁSI GYAKORLATÁNAK VIZSGÁLATA

KARNAI Laura
PhD-hallgató
Debreceni Egyetem Gazdaságtudományi Kar
Kutatási terület: „A helyes táplálkozási gyakorlat és az egészségtudatos táplálkozás megvalósulásának vizsgálata a debreceni egyetemisták körében”
karnai.laura@econ.unideb.hu

Az élelmiszeripar globális jelentősége manapság egyre inkább felértékelődik, köszönhetően a világméretű élelmiszerigény ugrásszerű növekedésének, valamint a fogyasztói igények terén történő változás miatt, melyet a civilizációs betegségek rohamos terjedése hívott életre. Napjainkban egyre inkább előtérbe került az étkezés fontossága az egészség megőrzésében és helyreállításában, hiszen egyre több a cukorbetegséggel, a szív- és érrendszeri betegséggel és a különböző ételallergiával küzdők száma. Manapság sok esetben problémát jelent, hogy mit, és mit nem szabad enni, vagy hogy mit jelent az egészséges táplálkozás. Táplálkozás-élettani szempontból az élelmiszereket 6 különböző csoportba sorolhatjuk, melyek alkotó elemei az úgynevezett, sokat emlegetett táplálkozási piramisnak. Az étkezésünket leginkább meghatározó élelmiszercsoportok a piramis alján találhatók, ezeket minden héten fogyasztani kell, s a piramis csúcsán kaptak helyet azok az élelmiszerek, amelyek fogyasztása kevesebbszer ajánlott. A vizsgálatom középpontjába a fiatal debreceni egyetemisták táplálkozási szokásait kívánom helyezni, hiszen ezen korosztály egészségtudatosságának vizsgálata kitüntetett szerepet kap, mind hazai, mind pedig nemzetközi szinten. Egyre több kutatás igazolja, hogy a fiatalok étkezési szokásai egyre komolyabb egészségügyi problémákat eredményeznek, mint például a túlsúly, a cukorbetegség, a szívbetegség, a keringési problémák, az egyre többet emlegetett emésztőrendszeri betegségek, vagy esetleges rákos megbetegedés, melyeket tovább fokoz a mozgáshiány, a dohányzás, valamint az alkoholfogyasztás is. A kutatás elsődleges célja feltérképezni azt, hogy a debreceni egyetemisták mindennapos étkezési szokásai mennyire követik a dietetikusok által megalkotott egészségtudatos és helyes táplálkozáshoz szükséges élelmiszerek táplálkozási piramisának ajánlásait. Primer vizsgálatom alapját számos hazai dietetikussal folytatott szakmai fókuszcsoportos interjú elkészítése jelentette, akik segítségével összeállítottam a fiatal korúak táplálkozási piramisát. A kutatás további részét a megfigyeléses eljárással végeztem el, mely során véletlenszerű kiválasztással ételfogyasztási napló készítése során megfigyelhettem, hogy milyen minőségű és mennyiségű ételeket fogyasztanak a hallgatók étkezéseik során. Az eredmények során összehasonlíthatóvá vált a dietetikusok által elvárt és a valós fogyasztási szokás.

Kulcsszavak: táplálkozási piramis, egészségmegőrzés, egészségtudatos táplálkozás

A KÖZPÉNZEKKEL VALÓ GAZDÁLKODÁS ELLENŐRZÉSÉNEK SZÜKSÉGESSÉGE ÉS MÓDSZEREI

KEREKES Etelka
PhD-hallgató
Szent István Egyetem Gazdálkodás és Szervezéstudományok Doktori Iskola
Kutatási terület: A gazdálkodással kapcsolatban lévő controlling technikák alkalmazásának kapcsolata. A költségvetési szerv által alapított gazdasági társaságok kontrollrendszere
etelka.kerekes@gmail.com

A kutatási témám választását nagyban befolyásolta az a tény, hogy költségvetési ellenőrzési szakon végeztem és végzés után több közpénzekkel gazdálkodó szervezetnél/intézménynél vállaltam belső ellenőri munkát. Tapasztalatom szerint a közpénzekkel gazdálkodó szervezet/intézmény a szűkösen rendelkezésre álló forrásokkal nem mindig hatékonyan, gazdaságosan és eredményesen gazdálkodik. Ezért elhatároztam, hogy kutatni fogom azokat az eszközöket, módszereket, amelyekkel a közpénzekkel gazdálkodókat rá lehetne vezetni, hogy mindig tartsák szem előtt tevékenységük során a hatékonysági, gazdaságossági és eredményességi kritériumokat, ezzel is segítséget nyújtva a szervezet/intézmény első számú felelős vezetője részére.
A kutatásom során feltérképeztem azokat a nemzetközi és hazai elméleteket, alapelveket/standardokat, gyakorlati módszereket, jogszabályokat, stb., amelyeket az ellenőrzési szakma az ellenőrzések megtervezése, lebonyolítása, értékelése, hasznosítása során alkalmaz. Ezeket részletesen feldolgozom az elkészítendő disszertációmban.
Célom az, hogy egy részletes összefoglaló anyagot készítsek, összefoglalva/bemutatva a „jó gyakorlatokat” amely majd ismeretterjesztési anyagként is forgathatóvá váljon az ellenőrzési munkában eligazodni szándékozók számára. A disszertációm készítéséhez felhasználom az eddigi munkahelyeim által kialakított és működtetett belső ellenőrzés szervezetét, az ellenőrzések által feltárt hiányosságok megszüntetésére tett intézkedések eredményességi, hatékonysági és gazdaságossági hatásait.
A disszertációmat a szokásos bevezető és összefoglaló fejezeteken kívül 3-4 részre osztanám. Első részben bemutatnám az ellenőrzési tevékenység és módszertan fejlődéstörténetét (nemzetközi és hazai területen). A második részben tárgyalnám a folyamatosan frissített nemzetközi szakmai gyakorlati keretrendszert, az ellenőrzési tevékenység etikai követelményeit, személyi-pszichikai feltételeit, az ellenőrzési módszereket/eszközöket, a bizonyosságot adó és tanácsadó tevékenység szükségességét, feltételeit, a kockázatelemzés és az ellenőrzés eredményességének összefüggéseit. A harmadik részben pedig a költségvetési gazdálkodás területén már hazánkban is meghonosított belső kontrollrendszer elemeinek struktúráját és a költségvetési szerveknél kiépített/kiépítendő belső ellenőrzések gyakorlati hatásait, amelyeket konkrét esetpéldákon keresztül szemléltetnék. A negyedik részben pedig a konklúziók levonása történne és javaslatokat fogalmaznék meg a még hatékonyabb ellenőrzési munka megvalósítása érdekében.
Összességében e kutatásomnak eredményeként fogom azt is betudni, hogy nagyon sok elméleti és gyakorlati problémát ismertem meg és ezek megoldására tett intézkedések is gyarapították az ellenőrzési munkám hatékonyabb végzését. A konferenciára a négy fejezetből kívánok rövid ismertetést bemutatni.

Kulcsszavak: belső ellenőrzés, kontrollrendszer, hatékonyság, gazdaságosság, eredményesség

A MAGYAR INNOVÁCIÓS SZEKTOR TELJESÍTMÉNYÉNEK AKTUÁLIS HELYZETE AZ INNOVATÍV UNIÓS CÉLOK TÜKRÉBEN

KERESZTES Gábor
Soproni Egyetem
keresztes.gabor@uni-sopron.hu

Az Európai Unió versenyképességének javítását célzó fő irányvonalakat az Európa 2020 stratégiában fektették le az évtized elején. A stratégia egyik meghatározó pillére, hogy 2020-ra létrejöjjön az Innovatív Unió, mely a versenyképesség növelésének, a gazdaságfejlesztésnek és a munkahelyteremtésnek az alapja. A legfontosabb prioritás, hogy Európa felzárkózzon a globális versenyben és az uniós állampolgárok életszínvonala javuljon. Ennek megfelelően az EU számos elérendő feladatot fogalmazott meg a tagállamok számára, melyek folyamatos értékelése a stratégia közelgő véghatárideje szempontjából is kiemelkedő jelentőséggel bír.
Az Uniós elképzelésekkel összhangban Magyarország innovációs rendszerében is alapvető változások zajlottak le az elmúlt évtizedekben, években. Új irányítói jogkorú intézmények jöttek létre, melyek az állam szabályozói és élénkítő feladatait hivatottak ellátni. Számos gazdaságélénkítő szabályozásra és pályázati eljárásra került sor, fókuszálva a KKV-k szerepére. Azonban a nemzetközi innovációs eredmények tekintetében a magyar teljesítmény stagnált az elmúlt évtizedben, egyelőre nem hozta meg a kívánt hatásokat a hazai stratégiákban lefektetett lépések sorozata. Ennek okaira keressük főként a választ a kutatásban. A tanulmány célja a magyar innovációs szektor aktuális helyzetének elemzése az Innovatív Uniós célkitűzéseket alapul véve nemzetközi és hazai viszonylatban.

Kulcsszavak: Innovatív Unió, Magyarország, versenyképesség

A KIEGÉSZÍTŐ MELLÉKLET INFORMÁCIÓTARTALMA A SPORTSZERVEZETEK KÖRÉBEN

KEREZSI Dóra
PhD-hallgató
Debreceni Egyetem, Ihrig Károly Gazdálkodás- és Szervezéstudományok Doktori Iskola
Kutatási terület: Kiegészítő melléklet információtartalma
kerezsi.dora@econ.unideb.hu

A gazdálkodó egységek működése szempontjából a döntéshozatal a legnagyobb körültekintést igénylő feladatok egyike. A piacgazdaságban az időtényező a siker egyik sarkalatos pontja, a gyors reagálásnak és döntéshozatalnak egyik alapvető követelménye, hogy a gazdálkodó egység megfelelő időben birtokolja a döntéshozatalhoz szükséges információkat. Az elmúlt időszakban zajló, sok esetben negatív pénzügyi folyamatok miatt fokozottan előtérbe került, hogy a vállalatokról megszerezhető információk a lehető legmagasabb szinten biztosítsák a megbízható és valós összképet. Ennek következtében fokozott figyelem irányult a számviteli beszámolókra, a beszámolókkal szemben támasztott követelményekre. Így jogosan merül fel kérdésként az, hogy a beszámoló részeként közzétett kiegészítő mellékletek milyen mértékben biztosítják ezt a megbízható és valós képet a szervezetekről, valamint mennyire felelnek meg a jogalkotók szándékainak. A kutatás fő célkitűzése annak vizsgálata, hogy a sporttevékenységet végző vállalkozások számviteli beszámolóinak kiegészítő mellékleteiben szereplő, és az azokból nyerhető információk milyen módon és mértékben felelnek meg a számviteli törvény előírásainak, továbbá mennyire támogatják azok a döntéshozókat. A kutatás során a 931-es TEÁOR számú sporttevékenységet végző vállalkozások kiegészítő mellékleteinek elemzésére irányul. Előző kutatások eredményeképpen elmondható, hogy a szektor fejlődése egyértelmű, hozzájárulása a bruttó hozzáadott értékhez mind összegében, mind arányaiban növekedést mutat, ami indokolja a téma aktualitását.

Kulcsszavak: sportágazat, nonprofit- és profitorientált szervezetek, kiegészítő melléklet, információtartalom

A KÜLSŐ FORRÁSOK SZEREPE A KELET-AFRIKAI KÖZÖSSÉG BELSŐ KERESKEDELMÉNEK ÖSZTÖNZÉSÉBEN

KIS Katalin
PhD-hallgató
Pécsi Tudományegyetem, Természettudományi Kar
Kutatási terület: Az afrikai regionális integrációk kereskedelempolitikai intézkedéseinek hatékonysága
katalink@gamma.ttk.pte.hu

A tanulmány célja azoknak a tényezőknek a feltárása, amelyek befolyásolhatják az afrikai regionális integrációk, köztük a Kelet-afrikai Közösség belső kereskedelmét. Az elemzés aktualitását az adja, hogy a regionális integrációk egyre fontosabb szerepet töltenek be a világgazdaságban. Afrikában is számos regionális integráció működik, amelyek kiemelt figyelmet szentelnek a belső kereskedelem élénkítésének. A belső kereskedelem ösztönzése pedig a tagországok integráltságát javítja, ezáltal hozzájárulhat az erőforrások hatékonyabb elosztásához és a termelési folyamatok összehangolásához is, ami a beáramló tőke produktívabb felhasználását segítheti, ezzel indítva el a fejlődés spirálját. A korrupció csökkentése, a politikai stabilitás növelése és a szabályozó környezet javítása pedig tovább növelheti a működőtőke beáramlását, ezzel segítve a régió gazdasági növekedését, amihez pedig a kelet-afrikai régió kedvező befektetési kilátásai is hozzájárulhatnak.
Az afrikai régió alacsony hazai tőkekoncentrációja már felhívta a figyelmet a külső források fontosságára, ugyanakkor hatékonyságuk máig nem egyértelmű. A hivatalos fejlesztési támogatások inkább belső ellátási célokat szolgálhatnak, vagy a donor országok számára írhatnak elő kötöttségeket. A hazautalások és főként a külföldi működőtőke-befektetések pozitívan hathatnak a belső kereskedelemre, így a kelet-afrikai régióban is kiemelt figyelmet kell szentelni az üzleti környezet fejlesztésének. A fejlesztés már meg is kezdődött, hiszen a Kelet-afrikai Közösség három tagországa is kiemelt helyet foglal el a befektetésre javasolt országok között. A tőkebefektetések az infrastrukturális beruházásokon túl a magas hozzáadott értékű szektorokba is áramlanak, ezzel hozzájárulva a tagországok belső kereskedelmének szerkezeti átalakulásához, ami a versenyképességet is növelheti, javítva a tagországok integrációérettségét a mélyebb integrálódási folyamathoz.
A tanulmány statisztikai elemzése rámutatott, hogy integrációkhoz való tartozás nagyobb potenciális piacot jelent, amely a külső tagokkal szembeni kereskedelmet ösztönözheti, míg a belső kereskedelem vonatkozásában a nagyobb piac nem egyértelműen ösztönző tényező. A belső kereskedelmet inkább a korábbi koloniális kapcsolatok ösztönzik, míg a távolság negatívan befolyásolja. A Kelet-afrikai Közösség tagországaiba áramló külső források hatása sem egyértelmű. A hazautalások, az Aid for Trade támogatások, de főként a közvetlen tőkebefektetések hatnak pozitívan a belső exportra.

Kulcsszavak: Kelet-afrikai Közösség, kereskedelem, FDI, segélyek

A JÁTÉKOSÍTÁS ALAPJAI, AVAGY BESZÉLJÜNK A GAMIFIKÁCIÓRÓL!

KISS Gergely
PhD-hallgató
Miskolci Egyetem, Gazdaságtudományi Kar
Kutatási terület: A gamifikáció szerepe a vállalkozások teljesítménynövelésében
kiss.gergely@uni-miskolc.hu

Az ember lényéből eredően szeret játszani, ami már nagyon fiatalon, a csecsemőkortól indul és végigkísér bennünket életünk alkonyáig. A játék által önfeledten tudunk kikapcsolódni, élményeket szerezni és társas készségeinket, szociális kompetenciáinkat fejleszteni, például ha közösségben játszunk. De vajon ez a játékosság jelenthet-e előnyt a munkában? Jelenthet-e előnyt egy vállalkozás számára? Már az 1800-as évek végén regisztráltak az üzleti szférában olyan akciókat, amelyek jutalmazások révén próbáltak lojalitást elérni. 2002-re tehető és Nick Pelling játékfejlesztő nevéhez fűződik a gamifikáció kifejezésének bevezetése. Magyarországon a legtöbb forrásmunka a „játékosítás" elnevezést használja a gamifikáció jelenségére. A gamifikáció alkalmazása az üzleti szférában 2011-ben San Fransiscóban áttörő méreteket öltött, de már korábban is léteztek olyan vállalatok, amelyek a játékszerű gondolkodást alkalmazták.
Kutatásom fő kérdése, hogy melyek azok az üzleti területek, ahol a gamifikáció alkalmazható. Hol működik hatékonyan a játékosítás? Van-e és kimutatható-e összefüggés egy vállalat teljesítőképessége és a játékosítás alkalmazása között? Azt feltételezem, hogy a játék eszköze a pszichológiai mechanizmusok által, tudatos és jól kialakított eljárásként alkalmazva segíti az egyént a feladatai hatékonyabb elvégzésében, így teljesítménye nőni tud. Ezáltal a vállalat eredményessége is javul, tehát a gamifikáció alkalmazása pozitív hatással van a vállalatok teljesítményére.
Jelen tanulmányban a gamifikáció elméleti alapjait mutatom be. Célom egy rövid szakirodalmi összefoglaló készítése, mellyel későbbi kutatásomat kívánom megalapozni. A megismert források közül ki szeretném emelni Fromann Richárd nevét, aki Játékoslét című könyvével egy hiánypótló szakirodalmat adott a tudományterületnek: összefoglalja a legfontosabb gondolatokat a gamifikációval kapcsolatban, valamint a JátékosLét Kutatóközpont felméréseiről ad tájékoztatást. A nemzetközi irodalmak közül a Zichermann-Linder szerzőpáros a Gamifiaction az üzleti játékok forradalmasítása című művében jó gyakorlatokat oszt meg a vállalkozáson belüli csoportok hatékonyságának növelésével kapcsolatban.

Kulcsszavak: Játékosítás, gamifikáció, teljesítménynövelés, vállalati eredményesség

AZ INFORMÁCIÓ HATALOM?

KISS Gergely
PhD-hallgató
Miskolci Egyetem, Gazdaságtudományi Kar
Kutatási terület: A gamifikáció szerepe a vállalkozások teljesítménynövelésében
kiss.gergely@uni-miskolc.hu

A publikáció az információs aszimmetria megjelenése a közgazdasági modellezésben témakörben íródott azzal a céllal, hogy a kutatási témámban jelentkező információs állapotokat, különös tekintettel az információs aszimmetriát elemezzem.
A téma aktualitását valósnak tartom, mivel a negyedik ipari forradalom vagy ipar 4.0 kifejezések egyre jobban azt sugallják, hogy itt valami változás van. A változás pedig valóban elérkezett. Erőforrásaink átalakulnak, egyre zöldebbek és fenntarthatóbbak próbálunk lenni, hogy szükségleteinket fedezni tudjuk. Erőforrásaink közül a jelen publikáció az információra, mint szükségletkielégítéssel, illetve igénnyel kapcsolatos kategóriára tekint.
A cikk három fő részre osztható: először elméleti áttekintést, majd gyakorlatorientáltabb példákat mutatok be. Munkám során a közgazdaságtan alapkérdéseitől indítva mutatom be témámat, majd a termelési tényezők rövid elemzése után az információs aszimmetria definícióját adom meg. Elemzem az információs aszimmetriának az alapesteit, illetve azok kimeneteleit. A második részben pedig olyan szakirodalmi példákat mutatok be, melyeket kutatók készítettek, hogy bizonyítsák a (közgazdasági) modellezés során az információs aszimmetria jelentőségét különböző területeken. A példák kiválasztásakor a fő szempont az, hogy elsődlegesen gazdasági eseteket mutassak be. Ezt követően a játékosítás térnyerő hatását szemléltetem, definíciók és egyéb gondolatok alapján.
A cikk jelentősége a tématerület összefoglalásában, a főbb tanulságok kiemelésében, illetve a a kutatási témámmal való kapcsolódási pontok ábrázolásában van. A játékosítás egyre nagyobb hatást gyakorol az erőforrásokkal való gazdálkodás során például az emberi tényezőkre, mind a kiválasztási, mind a fluktuáció elleni küzdelemben, illetve a teljesítménynövelésben. Az információs aszimmetria máshol is megjelenik: a gamifikációval együtt például a vevői motiváció növelésében, vagy a vezetői visszajelzések rendszerében.

Kulcsszavak: Játékosítás, gamifikáció, teljesítménynövelés, információs aszimmetria, vállalati eredményesség

GAZDASÁGI ALAPSZAKON TANULÓ HALLGATÓK MUNKÁLTATÓK ÁLTAL ELVÁRT KOMPETENCIÁINAK MÉRÉSE

KOLLÁR Péter
PhD-jelölt
Szent István Egyetem, Gazdaság és Társadalomtudományi Kar
Kutatási terület: emberi erőforrás menedzsment, kompetenciamenedzsment, munkaerőpiac
kollar.peter@gtk.szie.hu

Munkáltatói oldalról vizsgálva egyre erősebben jelentkező elvárás a leendő munkavállalókkal/pályakezdőkkel szemben különböző kompetenciák megléte. A kompetencia alapú gondolkodás megjelenése az emberi erőforrás gazdálkodásban magával hozta a munkaköri követelmények kompetencia alapú meghatározását. Azaz nem általános értelemben vett ismeret, tudás, készség és képesség alapján történik a munkavállalóval szemben támasztott munkáltatói elvárások megfogalmazása, hanem ezen összetevők a viselkedés szintjén kerülnek értelmezésre. Egyetemi kurzusok kiscsoportos műhelymunkáikból fakadóan a hallgatók magatartása, aktivitása kompetenciák lenyomataként is értelmezhetők. A kapcsolódó kutatás célja egy kompetencia mérési módszer kidolgozása, valamint egy, számos kompetencia indexet log-állományok (pl.: rögzített csoportos feladatmegoldások) alapján levezetni akaró módszertan vizsgálata. A projekt további célja, hogy javaslatot tegyen, valamint hozzájáruljon a felsőoktatásban kibocsátott diplomák kompetencia alapú minőségének ellenőrzéséhez, valamint annak biztosításához.
A tanulmány összegyűjti a legfrissebb hazai és nemzetközi kompetenciakutatások eredményeit. Képet alkot a hazai munkáltatók által elvárt egyes kulcs, általános és funkcionális kompetenciákról. Összehasonlítja a munkáltatói elvárásokat a képzési és kimeneti követelményekben megfogalmazott kompetenciákkal. A kutatáshoz kapcsolódóan kidolgozásra került egy a magatartások és viselkedésjegyek megfigyelésére alkalmas helyzetgyakorlatokat, csoportmunkafeladatokat tartalmazó kézikönyv, valamint összeállításra került egy kompetencia szótár és módszertani útmutató, valamint hozzá kapcsolódóan egy feladatközpontú kompetenciamérő keretrendszer. A kutatás az Emberi Erőforrások Minisztériuma által támogatott, ÚNKP-18-3 Új Nemzeti Kiválósági Program keretén belül valósult meg.

Kulcsszavak: munkaerőpiac, kompetencia, megfigyelés, értékelő központ

NEMZETKÖZI JELENTŐSÉGŰ FÜRDŐVÁROSAINK VERSENYKÉPESSÉGI ÉS FEJLESZTÉSI JELLEMZŐI

DR. KÖBLI Ádám
Egyetemi adjunktus
Edutus Egyetem

Magyarország nemzetközileg is elismert, értékes hagyományokkal rendelkező turisztikai desztinációi közül kiemelkednek a fürdővárosaink, amelyekben magas minőségű egészségturisztikai szolgáltatások fogadják a vendégeket. Kutatásomban a legismertebb, legtöbb vendéget vonzó és legmagasabb minőséget nyújtó magyar fürdővárosok - Bük, Gyula, Harkány, Hajdúszoboszló, Hévíz, Sárvár és Zalakaros - komplex versenyképességi jellemzőit , illetve az ezekhez kapcsolódó turizmus- és településfejlesztési lehetőségeit vizsgálom.
Ezek a települések kiemelkedően értékes turisztikai hagyományokkal rendelkeznek, ahol a jelenlegi struktúra hosszú évtizedek alatt jött létre. A fürdővárosok folyamatos fejlesztéseket hajtanak végre, hogy megőrizzék vezető helyüket az egészségturisztikai piacon. A fejlesztéseket azonban komplex módon kell megtervezni, a természeti erőforrások kiemelt védelmével, előtérbe helyezve a rendszerszemléletű tervezés fontosságát. Így olyan harmonikus és fenntartható fejlődés valósítható meg hosszú távon, amely megőrzi a helyi adottságok, leginkább a különleges gyógyvízbázis ökológiai egységét, egészségét.
Célom egy olyan összehasonlító vizsgálat, amely révén egy közös, fenntartható és tudatos döntéseket támogató általános fejlesztési modell megalkotása válik lehetővé. A fürdővárosok fejlesztési területeit bemutató „Szökőkút-modell” elemzi azokat a fő irányvonalakat és hozzá kapcsolódó területeket, amelyek mentén sikeres desztinációk maradhatnak ezek a települések, miközben a helyi lakosok és természeti környezet érzékeny harmóniája is hosszú távon biztosítottá válik.

TÁRSADALMI INTERVENCIÓ AZ ALKOHOLFÜGGŐ BETEGEK ESETÉBEN

KRÁTKI Noémi
PhD-hallgató
Budapesti Corvinus Egyetem, Vállalatgazdaságtan Intézet, Döntéselmélet Tanszék
Kutatási terület: Az egészségügyben tevékenykedő társadalmi vállalkozások üzleti modellezése
noemi.kratki@uni-corvinus.hu

Az elmúlt időszakban egyre nagyobb érdeklődés figyelhető meg a társadalmi vállalkozások iránt. Bár a jelenlegi kutatások szerint, ezek a szervezetek még nem rendelkeznek egységes definícióval, mégis jelentős megoldással szolgálnak a különböző társadalmi problémák megoldásában.
A hazai társadalmi vállalkozások által generált egyik intervenciós forma a mentális és fizikai betegségekkel küzdő közösségek támogatását szolgáló értékteremtés. A cikk az alkoholbetegségben szenvedők problémáinak enyhítésére fókuszál.
A Social business model canvas, mint a fenntartható vállalati működés eszköze információt biztosít a vállalkozók számára, a szervezet hatékony működését szolgáló dimenzióiról: értékajánlat, bevételek, költségstruktúra, kulcspartnerek, kulcserőforrások, kulcstevékenységek, értékesítési csatornák, társadalmi hatásmérés, ügyfélcsoportok szegmentálása, vevőkapcsolatok, társadalmi intervenció típusa, a működésbe forgatott profittöbblet.
A kutatás egy hazai társadalmi vállalkozás üzleti modelljének két szegmensét vizsgálja. Az empirikus kutatás során meghatározásra kerül a társadalmi vállalkozás értékajánlata, illetve bemutatásra kerül annak társadalmi intervenciós formája.
A cikk módszertanát tekintve, a kvalitatív kutatás lehetővé teszi a valóság közvetlen megismerését, amely egy félig strukturált interjú alapján készül el. Az interjúalany kiválasztását az ún. *„desk research”* eljárás alapozta meg, amely során mérlegelésre került több, az adott témában tevékenykedő társadalmi vállalkozás. A választás egy olyan szervezetre esett, amely nem csak alkoholbetegségben szenvedők rehabilitációjával foglalkozik, hanem a hozzátartozók mentális állapotának javítását is szolgálja.
A cikk várható eredményei nagyban hozzájárulnak majd a társadalmi vállalkozások üzleti modell koncepciójának tisztázásához, illetve feltárja a szervezetek társadalmi problémákra adott értékajánlatának módszertanát.

Kulcsszavak: Társadalmi vállalkozások üzleti modellje, társadalmi intervenció, értékajánlat

A FEJLŐDÉS ÉS FEJLETTSÉG SOKFÉLESÉGE A SZÁMOK TÜKRÉBEN: A GDP ÉS NÉHÁNY ALTERNATÍV MUTATÓ ÉRTÉKÉNEK ÖSSZEVETÉSE A VILÁG ORSZÁGAIBAN

LAKÓCAI Csaba
PhD-hallgató
Pécsi Tudományegyetem Közgazdaságtudományi Kar, Regionális Politika és Gazdaságtan Doktori Iskola
Kutatási terület: Fenntartható fejlődés, szociális gazdaság, helyi fizetőeszközök, pénzhelyettesítők, gazdaságtörténet
lakocai.csaba@ktk.pte.hu

A közgazdaságtani gondolkodásban az elmúlt fél évszázad során fokozatosan teret nyert az a nézet, miszerint újra kell gondolni a gazdaság feladatait és célját, feladva a termelékenység és fogyasztás vég nélküli növekedésébe vetett hitet. A kezdetben még csak néhány elméleti kutató körében terjedő meggyőződést a 2008-as pénzügyi válság óta már több politikai döntéshozó is magáénak vallja, jóllehet egyelőre szerkezeti korlátai (is) vannak a gazdaság másfajta, fenntarthatóbb pályára állításának. Egy, a közeljövőben esedékes strukturális változásban kulcsszerepet kap az, hogyan és mivel mérjük a makrogazdaság teljesítményét. Az előadásban a GDP, mint a legelterjedtebb makrogazdasági mutató, kerül összevetésre néhány alternatív fejlettségi-jól(l)léti mutatóval statisztikai adatok alapján, rámutatva a fejlődés különböző megjelenési formáinak összetettségére, amit a jövőben a jelenlegi gyakorlathoz képest jobban figyelembe kell venni a fenntarthatóság érdekében.
Előadásom fő tézise, hogy a fejlődés fogalma semelyik mutatóval sem ragadható meg és fejezhető ki egyedüliként annak összetettsége miatt. A gondolat tágabb elméleti hátterében az úgynevezett ökológiai gazdaságtan megközelítése áll, miszerint a gazdálkodás teljes rendszerét, vagyis a tágabb társadalmi és (a még tágabb) ökológiai környezet állapotváltozóit is figyelembe kell venni, és annak a fejlesztéspolitikának kéne érvényesülnie, amelyik ezek közül az aktuálisan rosszabb állapotban lévőnek a javítását tűzi ki célul. Az iménti tételt elfogadva természetesen még továbbra is kérdés marad az, hogy milyen változókkal lehet leginkább mérni a gazdaság, a társadalom és a környezet állapotát. Ehhez lehet különféle objektív és szubjektív, materiális és immateriális változókat használni ún. proxy változókként, de célszerű minden esetben több változóból álló kompozit indexeket is bevonni a vizsgálatba. Az előadás során négy ilyen index – az emberi jóléti mutató, a környezeti jóléti mutató, a gazdasági jóléti mutató és a boldogbolygó-mutató – kerül összevetésre az egy főre eső GDP-vel 150 ország teljes sokaságában és esetenként azok részsokaságaiban, illetve néhány ország esetében egyes mutatók idősorosan is összehasonlításra kerülnek. A tervezett előadás célja elsősorban az, hogy számszerűleg is rámutasson arra, hogy a fejlettség és fejlődés fogalmának minél tágabb és minél többféle értelmezési lehetőségét vesszük alapul, annál kevésbé lehet azt pusztán a GDP mérőszámával megragadni.

Kulcsszavak: Fejlődés, fenntarthatóság, GDP, alternatív jólléti mutatók

CO-CREATION A SZOLGÁLTATÁSMARKETINGBEN

LISKA Fanny
PhD-hallgató
Pannon Egyetem, Marketing Intézeti Tanszék
liska.fanny@gtk.uni-pannon.hu

Az elmúlt évtizedekben megjelent az úgynevezett szervitizációs hatás a piacokon. Ez azt jelenti, hogy a gyártók olyan csomagokban igyekeznek értékesíteni termékeiket, amelyek valamilyen kiegészítő szolgáltatástartalommal nyújtanak pluszt a versenytársakhoz képest. Szolgáltatástermékek esetében pedig egészen komplex megoldások születnek a versenyben maradás, illetve abból való kitűnés igyekezetében. Míg a termékek esetében sokszor fizikailag meghatározható tulajdonságokkal leírhatók a jellemzők, addig a szolgáltatásoknál jóval bonyolultabb „szett" alkotja az attribútumlistát, és megjelenik az emberi tényező is, amely számos kihívást és lehetőséget rejt. A szolgáltatásmarketing és a digitalizáció párhuzamos fejlődésével felértékelődött az igénybevevőkkel történő kommunikáció és a fogyasztói preferenciák még alaposabb megismerése. Ebből adódóan a co-creation (vagy közös értékteremtés) is nagy hangsúlyt kap a szolgáltatásmarketing vizsgálatokban. Munkámban szakirodalmi kutatásra támaszkodva vázolom fel a szolgáltatásmarketing egyik markáns elméletén az SDL-en alapuló közös értékteremtési modelleket és körvonalazom egy kvalitatív kutatás fókuszcsoportos vizsgálatainak vezérfonalát.

Kulcsszavak: szolgáltatásmarketing, co-creation, SDL

A KETTŐS KÖNYVVITEL KÖNYVVEZETÉSI MODELLJEI

LUKÁCS László István
Segéd kutató
Budapesti Gazdasági Egyetem Pénzügyi és Számviteli Kar, Számvitel Tanszék
Kutatási terület: számvitel története
lukacs.laszlo87@gmail.com

Az évszázadok folyamán a számvitel folyamatos fejlődést mutatott, az alkalmazott könyvvezetési módszerek korszerűsödtek, az elállítható információk tartalma bővült. A folyamat a XIX. században jelentősen felgyorsult a gazdasági szereplők igényeinek következtében. Az évszázadok során változások következtek be a könyvvezetés és beszámoló készítés módszertanban, szemléletben. A számvitel, mint tudomány mindig is szoros kapcsolatban állt a matematikával, az első művek a témában is mind matematikusokhoz köthetők. Az első értékezés, amely a számvitel tudományát algebrai szempontból vizsgálta XIX. század elején Berlinben került közzétételre. Ekkor vette kezdetét a számvitel elméletének matematikai szempontból történő kutatása, és megindultak az új módszertanok létrehozására irányuló törekvések. Ezek a kutatások német nyelvterületen voltak a legjelentősebbek. A számvitel fejlődése során változások következtek az elszámolás módjában, a gazdasági események bővülése maga után vonta fejlesztéseket, ezen tényezők következtében az évszázadok folyamán kialakultak különféle számlaelméletek, amelyek fejlődése párhuzamosan magával vonta a beszámolás módszertanának, a mérlegelméletek fejlődését is. A jelenlegi könyvvezetési módszertan kialakulása egy nagyon hosszú folyamat eredménye. Kutatásom jelenlegi fázisában szisztematikus szakirodalom kutatást végzek, amely során feltérképezem, hogy a kettős könyvvitel módszertana az évszázadok során, kialakulásától napjainkig hogyan jutott el az egyszerű perszonális követelés és kötelezettség nyilvántartásoktól a jelenlegi összetett, a vagyon és a jövedelmezőség változását is bemutatni képes, dinamikus, négyszámlasoros számlaelméletekig. Tanulmányomban arra keresem a választ, hogy a gazdasági szereplők információ igényének változása és a gazdasági helyzet alakulása hogyan befolyásolta a könyvvezetés jelenlegi modelljének kialakulását.

Kulcsszavak: számlasor, kettős könyvvitel, könyvvezetés, számlaelmélet, könyvvezetési modell

A KÖNYVVIZSGÁLAT TÖRTÉNETI ÁTTEKINTÉSE ÉS A HAZAI SZABÁLYOZÁS ÉS OKTATÁS FEJLŐDÉSÉNEK FŐBB SZAKASZAI

LUKÁCS László István
Segéd kutató
Budapesti Gazdasági Egyetem Pénzügyi és Számviteli Kar, Számvitel Tanszék
Kutatási terület: számvitel története
lukacs.laszlo87@gmail.com

TÖRÖK Martina Zsófia
Egyetemi tanársegéd
Budapesti Gazdasági Egyetem Pénzügyi és Számviteli Kar, Számvitel Tanszék
Kutatási terület: könyvvizsgálat minőségmérés
torok.martinazsofia@uni-bge.hu

A könyvvizsgálati tevékenység, mint ellenőrzés jelentős szerepet tölt be a piacgazdaságban, kialakulását a piac érdekei tették szükségessé. Az audit, mint ellenőrzés valamely rendszer, szervezet céljainak és feladatainak hatékony megvalósítása érdekében végzett tevékenység, amely tényeket tár fel és azokat a meghatározott követelményekhez viszonyítva javaslatok megfogalmazásával támogatja a vezetést. A könyvvizsgálói tevékenység az elmúlt években előtérbe került, amely több okra vezethető vissza. Egyrészt a megváltozott jogszabályi környezet miatt felmerülhet a kérdés, hogy a túlszabályozott piacon hogyan valósulhat meg a hatékony könyvvizsgálat. Másrészt az elmúlt évek audit botrányai is előtérbe hozták a könyvvizsgálat fontosságát. A könyvvizsgálat jelenlegi helyzete, az alkalmazott módszertana és szabályozása egy állandóan fejlődő folyamat eredménye. Tanulmányunkban a könyvvizsgálati tevékenység történetét, fejlődését tekintjük át, annak kialakulásától napjainkig. Kutatásunk három jelentős fázisból, rész témakörből áll. Kutatásunk során kiemelten a magyar könyvvizsgálat történetével foglalkozunk – ha szükséges, kitérve a számvitel területére –, azon belül is a szabályozás változásával, az oktatás történetével és az alkalmazott módszertan, gyakorlat változásával. A kutatásunk jelenlegi fázisában szisztematikus szakirodalom kutatás végzünk, amely során kérdésként kezeljük, hogy a könyvvizsgálat kialakulása során melyek voltak azok a kulcs tényezők, melyek fontos szerepet játszottak a könyvvizsgálat jelenlegi szabályozásában és alkalmazott módszertanában. Eddigi eredményeink a jelenlegi magyar szabályozáshoz és oktatási rendszer kialakulásához vezető utat hivatottak bemutatni. Dolgozatunkban arra keressük a választ, hogy mennyire van hatással a könyvvizsgálat története, kialakulása annak jelenlegi helyzetére, minőgégére, szabályozására.

Kulcsszavak: könyvvizsgálat, számvitel, ellenőrzés, minőségmérés, történelem

AZ ÁLLAMADÓSSÁG FELHALMOZÓDÁSÁT MEGHATÁROZÓ TÉNYEZŐK ASPEKTUSAI

MARTON Ádám
PhD-hallgató
Nemzeti Közszolgálati Egyetem
adam4466@gmail.com

Számos fejlett és fejlődő gazdaságot permanensen növekvő eladósodottság jellemzett az elmúlt évtizedekben. E tendenciát a 2008-as gazdasági válság és 2010-es európai szuverén adósságkrízis tovább erősítette, s ugrásszerű növekedést indukált az adósságráták értékeiben. Az elmúlt évek laza monetáris politikája által előidézett likviditásbőség azonban megkönnyítette az adósságok finanszírozhatóságát, s ezáltal azok fenntarthatóságát is. A krízis eredményeként megemelkedett államadósági ráták a kilábalás óta ugyan mérséklődést mutatnak, de az eladósodottság szintje továbbra is történelmi magaslatokat reprezentál. Emellett a megnövekedett adósságszintek rövid és hosszú távon egyaránt a fiskális mozgástér potenciális korlátozó tényezőjeként léphetnek fel. E globális tényezők által biztosított makrogazdasági keretrendszer okán különösen releváns az államadósság problémakörét a vizsgálatok fókuszpontjába állítani.
Annak érdekében azonban, hogy az államadósági szintek fenntarthatóságát, s az adósságráták csökkentéséhez szükséges gazdaságpolitikai intézkedéseket értékelni tudjuk elengedhetetlen az adósság felhalmozódását befolyásoló tényezők pontos lehatárolása. A klasszikus adósságegyenlet alapján a tárgyévi államadósság alakulása függ: a tárgyidőszakot megelőző kumulált adósságráta értékétől, a tárgyévi növekedési ráta és reálkamatláb alakulásától, valamint az elsődleges egyenleg tárgyidőszaki értékétől. E változók mellett azonban más makrogazdasági, pénzügyi változók, valamint jogi és szabályozási keretrendszerek is befolyásolhatják az adósság felhalmozódásának dinamikáját. A kutatás fő célkitűzése az államadósági ráta emelkedését meghatározó elsődleges tényezők hatásainak ökonometriai módszerekkel történő azonosítása az Európai Unió egyes tagállamaiban. A tanulmány egyik sarokpontja az európai piacgazdasági modellek összehasonlító elemzése, azaz annak vizsgálata, hogy milyen jellegzetességekkel, hasonlóságokkal és különbözőségekkel bírnak az egyes tagállami csoportok az adósság felhalmozódását befolyásoló tényezők esetében. Emellett az euróövezet szerepe is górcső alá kerül, azaz annak vizsgálata, hogy az önálló monetáris politika elvesztése, s a reálgazdasági teljesítményhez mérten esetlegesen kedvezőbb kamatlábak mellett történő adósságfinanszírozás milyen kedvező és turbulens hatásokat válthat ki.

Kulcsszavak: államadósság, fenntarthatóság, Európai Unió, adósságállomány, adósságfelhalmozódás

DIFFUSION OF AGRICULTURAL INFORMATION AMONG SMALL SCALE FARMERS IN THE CONTEXT OF DIGITAL ECONOMY (KAZAKHSTAN, KOSTANAY REGION)

MEIRMANOVA Aigul
PhD-student
University of Miskolc, Enterprise Theory and Practice Doctoral School
Research area: Technology change and knowledge based economy
aygulmeyr@mail.ru

The study assessed the relationship of farmers' socio-economic characteristics and access to information through ICTs in Kostanay region (Kazakhstan). It was found that some ICTs have an association with age, gender and educational level of the respondents while some have no association. Based on the findings, it is recommended that the socio-economic characteristics (age, gender and educational level) of the farmers should be considered when planning for different programs that involve ICTs in dissemination of agricultural information. The infiltration of new technologies in the agricultural sector is fact. Specifically the ICT constitute a tool of briefing, information but also management of agricultural farms.
Baseline agricultural information should be convenient for assessing biological and physical systems in order to develop useful knowledge of the current state of the farms, as well as forecasting results in the implementation of various scenarios. The accumulated knowledge in agricultural research over the years must be applied to obtain practically useful information by processing databases. This means that IT is an indispensable source for the implementation of research and development.
Socio-economic characteristics of the farmers such as age, gender, education level should be considered when planning for different programs that involve computers, television and mobile phone in provision of agricultural information to farmers. The government and information providers should come up with measures to overcome the existing challenges facing farmers in accessing agriculture information. Motivation is a stimulus that produces action, and directed action is a primary function of management. There is need for the government to educate small scale farmers on ICTs to enable them to acquire agricultural information that can develop skills to improve and hence increase their farm output.

Keywords: Agricultural information, Information communication technologies, Information Revolution

A SERTÉS VÁGÁSI ÉS FELDOLGOZÁSI FOLYAMATOK BELSŐ ELLÁTÁSI LÁNCÁNAK ELEMZÉSE

NAGY Orsolya Bernadett
PhD-hallgató
Ihrig Károly Gazdálkodás- és Szervezéstudományok Doktori Iskola
Kutatási terület: A fenntartható sertés ellátási lánc vizsgálata
nagy.orsolya@econ.unideb.hu

Magyarországon 2018-ban a sertésállomány 2,87 millió darab volt. Az ország élősertés-importjának mennyiség meghaladta az 56 ezer tonnát, melynek legjelentősebb része Szlovákióból, Németországból és Csehországból származott. Az élősertés-export mennyisége elérte a 31 ezer tonnát. A legmeghatározóbb export célországok Románia, Ausztria és Szlovákia voltak.
Hazánkban 2018-ban 4,7 millió sertés került levágásra, melynek hasított súlya 436 ezer tonna volt. Az ország sertéshúsimport mennyisége meghaladta a 153 ezer tonnát. Az import legnagyobb része Németországból, Spanyolországból és Lengyelországból származott. A sertéshúsexport mennyisége elérte a 123 ezer tonnát, főbb célországai Románia, Olaszország és Horvátország voltak.
A sertés vágási és feldolgozási folyamatok belső ellátási láncának, elemzésekor felmerül a kérdés, hogy milyen típusú üzemek tekinthetőek versenyképesnek. A folyamat három jól elkülöníthető szakaszra bontható. Az első szakasz maga a vágás, amelynek a végterméke a bőrös vagy lehúzott félsertés, illetve a belsőségek. A második szakasz a darabolási szakasz. Itt kerül sor a piaci és feldolgozói igényeknek megfelelően a félsertések darabolására és formázására. A végtermék a tőkehús, illetve az egyéb darabolási termékek. Rendeltetésüket tekintve kerülhetnek további feldolgozásra, gasztró értékesítésre, vagy különböző értékesítési csatornákon és csomagolási formában kiskereskedelmi eladásra. A harmadik szakasz a különböző feldolgozott termékek (füstölt termékek, vörös áruk, pácolt termékek, stb.) előállítása. Magyarországon vannak olyan feldolgozó üzemek, amelyek a teljes folyamatot végzik. Specializált esetben viszont ez a három szakasz elkülönül egymástól. Egyes tanulmányok szerint a specializálódás tekinthető a leghatékonyabbnak, viszont bizonyos speciális igények, illetve tradicionális termékek előállítása esetén, hatékonyabbak lehetnek kisebb üzemméret mellett a különböző kombinált formák is.
Tanulmányomban azt vizsgálom, statisztikai és szakirodalmi adatok alapján, hogy hogyan alakul a belső folyamatok hatékonysága a különböző lehetséges üzemi kombinációk esetén. A különböző kombinációk lehetnek a vágás; a darabolás; a feldolgozás; a vágás és darabolás; a darabolás és feldolgozás; a vágás, darabolás és feldolgozás.

Kulcsszavak: sertés, vágóhíd, ellátási lánc

AZ ELSŐ BMW GYÁR MAGYARORSZÁGON

NÉMETH Kevin
BSc-hallgató
Debreceni Egyetem Gazdaságtudományi Kar
Kutatási terület: Világgazdaságtan, szervezéstudományok
nemethkevin2000@gmail.com

DR. KŐMÍVES Péter Miklós
Tanársegéd
Debreceni Egyetem Gazdaságtudományi Kar
Kutatási terület: Világgazdaságtan, szervezéstudományok
komives.peter.miklos@econ.unideb.hu

Magyarország iparán belül az autógyártás a rendszerváltás óta egyre nagyobb jelentőséggel bír. A Suzuki esztergomi, az Audi győri, a Mercedes-Benz kecskeméti és az Opel szentgotthárdi üzeme után egy újabb autómárka, ezen belül pedig egy újabb német prémium-autómárka döntött úgy, hogy gyárat hoz létre Magyarországon. A gyár leendő helyszínéül Debrecen városát választották.
Az előzetes tervek szerint mintegy egymilliárd euró költségű beruházás eredményeként a Debrecen melletti földterületen egy olyan gyár épül majd, amely évi 150000 jármű gyártására elegendő kapacitással bír majd. Az előrejelzések alapján mintegy ezer új munkahely jön létre csak a gyárban – az összes újonnan létesülő munkahelyek száma azonban ennél magasabb lehet.
A BMW illetékesének nyilatkozata értelmében a debreceni gyártóhely is illeszkedni fog a márka új gyártási filozófiájába. Ennek megfelelően a jövőben az a cél, hogy a BMW mindegyik gyáregysége alkalmas legyen arra, hogy ott a hagyományos, benzin- vagy dízelmotoros autók mellett elektromotorral meghajtott járműveket is készítsenek. A debreceni a BMW 17. európai autógyára lesz, azonban jelentősége a térség és a nemzetgazdaság területén is igen jelentős lehet Debrecen, a megye, a régió és Magyarország szempontjából egyaránt. A nyilatkozatok alapján a BMW kiemelt célja, hogy helyi és regionális beszállítókkal, együttműködő partnerekkel végezze a gyártási folyamatot, vagyis a városnak és környezetének az autógyár közvetlen hatásai mellett a beszállítók és együttműködő partnerek további lehetőséget nyújtsanak.
Előadásunk célja az autóipar nemzetgazdasági szerepének vizsgálata, illetve az egyes helyi hatások feltárása elsősorban szekunder adatelemzések és irodalmi források feldolgozása alapján. Emellett röviden bemutatjuk a most Debrecenbe települő BMW fejlődését és változásait is annak érdekében, hogy az autómárka és az egész cégcsoport döntései, filozófiája jobban megismerhetővé válhasson, hiszen kizárólag ennek ismeretében lehet sikeres a település, a gazdaság további szereplői és a leendő autógyár közötti együttműködés.

FENNTARTHATÓSÁG A VÁLLALATI MENEDZSMENTBEN AZ IKEA PÉLDÁJÁN KERESZTÜL

NOVOTNI Adrienn
PhD-hallgató
Soproni Egyetem, Simonyi Károly Műszaki, Faanyagtudományi és Művészeti Kar, Cziráki József Faanyagtudomány és Technológiák Doktori Iskola
Kutatási terület: Önköltségszámítás a faiparban
novadrienn@gmail.com

Az előadás célja, hogy felvázolja a fenntartható fejlődésre vonatkozó elvárások menedzsmentre gyakorolt hatását az IKEA tevékenységében. A szerző rövid elméleti bevezető után a fenntarthatóságot támogató menedzsmentrendszer és vállalati kultúra legfontosabb jellemzőit vizsgálja. A dolgozat második felében a konkrét eredményeket is elemzi elsősorban az IKEA legutóbbi fenntarthatósági jelentésében közzétett eredményeket összevetve az ENSZ Fenntartható Fejlődési Célok dokumentumában foglaltakkal. A dolgozat kitér a fenntarthatóság terén tapasztalható ellentmondásokra is.

A fenntarthatóság elsősorban a külső fogyasztói környezet által támasztott elvárások miatt mára a vállalati stratégia integráns részévé vált, s ez a konkrét vállalati fejlesztési döntésekben is egyre inkább megjelenik. Széles körben elfogadott nézet, hogy a fenntarthatóság az innováció egyik legfontosabb ösztönzője. Mások szerint viszont a fenntartható fejlődés többnyire marketingfogás; azaz a legtöbb „környezettudatos" vállalat működése összességében egyáltalán nem környezetbarát; a környezettudatosság gyakran a vállalat „zöldre festését" („green-washing") jelenti. Mindenesetre a társadalmi felelősségvállalás („corporate social responsibility", röviden CSR) különböző mértékben, de minden nagyvállalat működésére (de legalább a marketingjére) hatást gyakorol, s ebben a fenntarthatóságnak a többi, zömmel szociális elem mellett komoly szerep jut.

A társadalmi felelősségvállalás több okból lehet fontos egy vállalat számára: költség- és kockázatcsökkentés, a reputáció növelése, a tevékenység legitimációja, versenyelőnyhöz jutás, kölcsönös előnyök a szinergikus értékteremtés által. A fenntarthatóság felértékelődését lényegében ugyanezekre a tényezőkre vezethetjük vissza.

Az IKEA menedzsmentmodellje innovatív vállalati környezetet teremt, amely elsősorban a termékfejlesztésben, de szélesebb összefüggésben az ellátási lánc minden elemében lehetőséget teremt a fenntartható fejlődés követelményeihez történő alkalmazkodáshoz.

Elvben arra a következtetésre is juthatnánk, hogy az IKEA modelljét követve bármely vállalat hasonló módon alakíthatja át tevékenységét.

A következtetés azonban legalább két ponton sántít. Egyfelől az IKEA tacit szabályokra épülő vállalati kultúrája hosszú fejlődés eredménye, amely a tapasztalatok szerint nehezen modellezhető, s más vállalatokon belül nehezen reprodukálható. Másfelől az IKEA piacvezető, gyorsan növekedő, hatalmas forrásokkal rendelkező vállalat, s a gyakran nem méretgazdaságos, stagnáló vagy veszteséges, tőkehiányos vállalkozások a fenntarthatósághoz szükséges, tőkeigényes beruházásokat nem tudják megvalósítani.

Sokkal valószínűbb tehát, hogy az IKEA a fenntarthatóság területén elért – többnyire valós – eredményei tovább erősítik az IKEA már meglévő, piacvezető pozícióit.

Kulcsszavak: környezettudatos termékfejlesztés, fenntarthatóság a szervezeti struktúrában, társadalmi felelősségvállalás

A KÖZÖSSÉGI MARKETING ÉS AZ ONLINE TRENDEK

NOVOTNI Adrienn
PhD-hallgató
Soproni Egyetem, Simonyi Károly Műszaki, Faanyagtudományi és Művészeti Kar, Cziráki József Faanyagtudomány és Technológiák Doktori Iskola
Kutatási terület: Önköltségszámítás a faiparban
novadrienn@gmail.com

Mára szinte közhelyszerűvé vált a megállapítás, hogy egyre inkább felértékelődnek az online marketingcsatornák, s háttérbe szorulnak a hagyományosak. Az online marketing legfőbb terepe pedig egyre inkább a „közösségi" (ismeretségi hálókra épülő) média. A közösségimédia-marketing olyan új marketingtípus, amely a korábbi egyirányú kommunikáció helyett a kétirányú kommunikációra épül. A cégek nemcsak tartalmakat közvetítenek, de közvetlenül kapcsolatba is lépnek a fogyasztókkal, s ez közvetlenebbé teszi a kommunikációs folyamatot. A közösségimédia-marketing jelentős részben olyan tartalmak generálásán alapul, amely a közösségi oldalak felhasználói között terjednek megosztással. Az új típusú marketing sikerének kulcsa az online trendek folyamatos követése. Előadásomban ezért kísérletet teszek arra, hogy a magyar online médiateret, mint a közösségi marketing legfőbb területét 2018-as statisztikai adatok alapján elemezzem. A magyarországi helyzet elemzése természetesen feltételezi a világfolyamatok és azon belül a kelet-európai helyzet áttekintését. A digitális technológia előretörése főleg a közösségi média használóinak terjedésében érhető tetten. Ennek drámai hatásai már érezhetők a kommunikációban, a kultúrában, az ismeretszerzésben, a politikában, a médiában, s természetesen a marketingben is. A közösségi média használói az okostelefonok terjedésével párhuzamosan egyre nagyobb arányban a mobiltelefon-használók közül kerülnek ki. Ez a mobilmarketing további felértékelődése felé mutat. Az internetpenetráció területén radikális változás nem történt az utóbbi időszakban. Továbbra is a fejlett centrumországokban a legelterjedtebb az internet, az országcsoporthoz a 2000-es évek eleje óta leginkább Kelet-Európa zárkózott fel. A nemzetközi közösségimédia-penetráció is hasonló képet mutat. Legfontosabb kivétel talán Kelet-Ázsia, ahol az okostelefonok és a kapcsolódó 3D/4D szolgáltatások/alkalmazások extrém gyors terjedése miatt a közösségi média terjedése jelentős részben a mobilhálózatokra épül. A mobiltelefon-kapcsolatok számát tekintve – amely nem azonos az egyéni mobiltelefon-használók számával – jelentősen más a helyzet. Kelet-Európa, Dél-Afrika és Dél-Kelet Ázsia áll az élen, a 100%-ot bőven meghaladó értékkel, ezekben a régiókban jellemzően tömegek rendelkeznek több telefonszámmal, bár ez kevésbé hangsúlyosan máshol is jellemző. Bár a 2018-as év ebben sem hozott újdonságot, egészen megdöbbentő szembesülni azzal, Facebookiában vagy Youtube-földön többen „élnek", mint a világ legnépesebb országaiban, de még a 24. legnépszerűbb közösségimédia-alkalmazás tábora is ötvenmilliós. Ilyen gyorsan és ilyen mélyrehatóan talán még semmi sem alakította át az emberi kultúrát, s ennek következményei a technofil és technofób szerzők magabiztossága ellenére meglehetősen bizonytalannak tűnnek. Magyarország általános adatai a kelet-európai országok átlagánál valamelyest kedvezőbb képet mutatnak, s a legfejlettebb országokéhoz közelítenek. Magyarországon hasonlóan a legtöbb kelet-európai országhoz a mobiltelefon az első számú információs-kommunikációs eszköz. A 2017-18-as megtorpanás ellenére az internetpenetráció az ország általános fejlettségéhez képest magas. Marketingszempontból azonban az is fontos, hogy milyen gyakori a használat. A magyar felhasználók többsége számára az internet a napi tevékenységek központi elemévé vált. Interneten keresztül marketingkampányokkal elvileg a társadalom többsége elérhető.

Kulcsszavak: közösségi marketing, internet, digitális technológia, mobilmarketing

ÖSSZEFÜGGÉS A FOGYASZTÓI ATTITŰDÖK, AZ EGÉSZSÉGMAGATARTÁS MOTIVÁCIÓI ÉS AKADÁLYAI KÖZÖTT A FUNKCIONÁLIS ÉLELMISZEREK PIACÁN

PAPP-BATA Ágnes
PhD-hallgató
Debreceni Egyetem Gazdaságtudományi Kar
Kutatási terület: A funkcionális élelmiszerekkel kapcsolatos vásárlási motivációk és fogyasztói attitűdök vizsgálata
bata.agnes@econ.unideb.hu

A fejlett társadalmak lakossága napjainkban egyre inkább egészségtudatos. Az átalakuló fogyasztói magatartásnak köszönhetően folyamatosan növekszik a jól informált és független döntéseket hozó, tudatos vásárlók aránya, és egyre nagyobb teret hódítanak az egészségvédő hatásokkal rendelkező ún. funkcionális élelmiszerek. Az egészségügyi hatásokat tekintve hazánkban az élelmiszeripari szakemberek elsősorban a szív- és érendszeri problémák megelőzésére, a baktériumflóra befolyásolására, a testtömegszabályozásra, az energia- valamint a vitaminpótlásra helyezik a hangsúlyt. A funkcionális élelmiszerek piaci sikerességének elérésében az eredményes kutatás-fejlesztésen és innováción túlmenően kulcsszerepe van a fogyasztói attitűdök megismerésének, abból a célból, hogy a gyártók képesek legyenek hatékonyan kommunikálni az egészséggel kapcsolatos információkat, és az újonnan kifejlesztett termékük valóban megfeleljen a vásárlói elvárásoknak. Tehát a funkcionális élelmiszerek stratégiai fontosságú élelmiszer-kategóriaként definiálhatók gazdaságilag, társadalmilag és egészségügyileg egyaránt. A tanulmány célja, hogy azonosítsa és meghatározza hazánkban a fogyasztói attitűd négy dimenziójának összetevőit (előnyök, szükségesség, bizalom, biztonság) és az egészségmagatartás gyakorlásának akadályait és motivációit. Munkánk során vizsgáltuk továbbá azt is, hogy e tényezők miképp befolyásolják a funkcionális élelmiszerek fogyasztási hajlandóságát, illetve feltárjuk a legnépszerűbb hazai egészségvédő élelmiszer kategóriákat és a táplálkozással kapcsolatos információ forrásokat fókuszcsoportos felmérés segítségével. E célból Downes, Urala & Lähteenmäki kettős modelljét alkalmazzuk a vizsgálataink során. A felméréseinket 2 fókuszcsoport, az egészségtudatos (n=8) és a nem egészségtudatos fogyasztók körében végeztük el (n=8). Eredményeink alátámasztják a tanulmányozott nemzetközi modell alkalmasságát a hazai fogyasztók funkcionális élelmiszerekkel kapcsolatos attitűdjeit illetően.
A tanulmány elkészítését az EFOP-3.6.2-16-2017-00003 számú projekt támogatta. A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósult meg.

Kulcsszavak: Funkcionális élelmiszer, attitűd, egészségmagatartás, akadályok, korlátok

HOW TO WEAR A PERSONALIZED INDUSTRY 4.0

PISTRUI Bence László
PhD-student
Corvinus University of Budapest, Business Economics Department
Research area: Ipar 4.0 technológiái, és nemzetközi hatásai
pbence0202@gmail.com

FÜLÖP Zoltán
PhD-student
Corvinus University of Budapest, Business Economics Department
Research area: Ipar 4.0 és a humánerőforrás kapcsolata
zoltan.fulop@uni-corvinus.hu

The fourth industrial revolution is a phenomenon which has a great impact on every industry. Industry 4.0 entirely shape the way of how we think about manufacturing and value creation. In our presentation, we will focus on the fashion industry, because that's not an exception at all. The behavior of customers have rapidly changed, and they have different needs, which led the fashion manufacturer companies to invest in mass customization methods and technologies. Industry 4.0 gave these companies a better toolset than anything else before. This raised the question for us: How could the fashion industry capitalize on the opportunities of industry 4.0 related technologies, such as additive manufacturing and industrial robotization. In our research, we will focus on these processes and take a closer look at fashion trends, which shaped the industry. To answer this question we mainly rely on academic and consultancy papers with the method of a literature review. In addition to this, we would like to use a case study analysis to identify some of the best practices and use cases. In the first part of our presentation, we will give definitions of the technologies which related to the industry 4.0, and take a closer look at fashion trends with the main focus on the mass customization processes and practices. In the second part, we will analyze the processes and use cases in those mass customization methods which use additive manufacturing and industrial robotization to create value. Through case study analysis we will highlight the advantages and disadvantages of this method as well as the future opportunities of this related to the fashion industry. In the end, we will raise some further research questions related to our findings and outline an opportunity for a Hungarian related case study in this field.

Keywords: Industry 4.0, mass customization, fashion, Fourth Industrial Revolution, additive manufacturing

AZ ÉLELMISZEREK ÉRZÉKELT EGÉSZSÉGESSÉGÉT BEFOLYÁSOLÓ SZEMPONTOK

PLASEK Brigitta[1], SZAKÁLY Zoltán[2], TEMESI Ágoston[3]
[1]PhD-hallgató
[2]Egyetemi tanár
[3]Egyetemi adjunktus
[1,3]Szent István Egyetem Élelmiszertudományi Kar, Élelmiszeripari Gazdaságtan Tanszék
[2]Debreceni Egyetem Gazdaságtudományi Kar, Marketing és Kereskedelem Intézet
Kutatási terület: Élelmiszerfogyasztói magatartás
[1]plasek.brigitta@hallgato.uni-szie.hu
[2]szakaly.zoltan@econ.unideb.hu
[3]temesi.agoston@etk.szie.hu

Az élelmiszerek egészségességének megítélése a tudomány és a fogyasztók szemszögéből eltérő szempontok alapján történhet. Fogyasztói megkérdezéssel arra kerestük a választ, mi befolyásolja a magyar fogyasztókat egy termék egészség szempontjából történő megítélését. 2016-ban országos reprezentatív mintavétellel 500 fő megkérdezésére került sor. Mivel az eredmények meglepőek, és nehezen megmagyarázhatóak lettek, ezért 2019-ben a modern marketingkutatás útmutatása alapján fókuszcsoportok segítségével kerestük a magyarázatot a fogyasztói megkérdezés eredményeire.

A megkérdezéses vizsgálat során többek között azt kértük a fogyasztóktól, hogy egy 1-5 fokozatú skálán értékeljék, hogy az élelmiszer egészségre gyakorolt jótékony hatásairól hogyan győződnek meg. Az eredmények azt mutatták, hogy leginkább a termék kipróbálás utáni íze, valamint annak magyar eredete befolyásolja őket ebben, míg legkevésbé az egészségügyi szervezet hitelesítését bizonyító felirat/logó, a csomagoláson szereplő egészségre vonatkozó állítás, illetve a bio (öko-) eredet.

A két fókuszcsoporton először ugyanazt kérdeztük a résztvevőktől, mint a kérdőívben. Közös pont, és mind a két csoport által említett tényező volt az, hogy milyen mértékű előzetes ismeretük van a termékekről, milyen összetevők vannak a termékben – főként a cukor és zsírtartalomra fókuszálva – valamint az, hogy a minél kevésbé feldolgozott termékeket tekintik inkább egészségesnek. Megkérdeztük az egészséggel kapcsolatos állításokról/logókról is a véleményüket. A kérdéssel kapcsolatban többször került említésre egy az élelmiszeripari szabályozást ismerők számára meglepő állítás: a résztvevők szerint egy élelmiszerre bármit rá lehet írni.

A fókuszcsoportok második felében a fogyasztói megkérdezés eredményeit bemutató táblázatot osztottuk ki a résztvevőknek, és arra kértük őket, hogy próbáljanak magyarázatokat adni az eredményekre. A második fókuszcsoporton a résztvevők nem értették, hogy alakulhatott így a sorrend, nem értettek azzal egyet, vitatták, hogy miért az íz az első ebben a kérdésben: *„nekem meglepő ez az állítás, én biztos nem ezt írtam volna rá”*. Mindkét csoport azzal magyarázta, hogy az íz az első helyre került, hogy a jó ízhez pozitív érzetet köthet a fogyasztó, és ha pozitív, akkor az egészséges is. *„Az ízhez egy pozitív dolog társul a tudatunkban, hogy ha valaminek jó az íze, akkor az biztos jó is. Tudat alatt köti hozzá”*. A termék magyar eredetének befolyásoló hatását azzal magyarázták, hogy mivel közel van, ezáltal nem igényel hosszú szállítást, frissebb a termék.

A legkevésbé befolyásoló tényezőket az egyik csoport a fogyasztók rendelkezésére álló kevés és hiteles információval, kevés tudással magyarázta, míg a másik szintén a szkepticizmust említette, valamint azt, hogy néhány termék esetében már túl sok információ van a csomagoláson ahhoz, hogy azt tudják választani, ami valóban jó számukra. Sokszor utána kell járniuk esetleg ezeknek az információknak ahhoz, hogy megfelelően értelmezni tudják azokat.

Összességében azt a következtetést vonhatjuk le, hogy a fogyasztói megkérdezés eredményei mind a két fókuszcsoportot meglepték. Az első fókuszcsoport résztvevői úgy vélték, hogy a magyarázat a válaszadók szkeptikusságában van, bizalmatlanok az emberek, míg a második csoport inkább a kevés ismerettel magyarázta az eredményeket. Új módszertan bevonása látszik szükségesnek annak érdekében, hogy az élelmiszerek egészségre gyakorolt hatását hihetően befolyásoló szempontokat pontosabban tudjuk mérni.

Kulcsszavak: Funkcionális élelmiszer, egészségesség megítélése, fogyasztói attitűdök

AN APPLICATION OF LATENT CLASS ANALYSIS IN DEFINING AN INDEX FOR SOCIOECONOMIC STATUS

RAFIEE Alhossaini Mahsa
PhD-student
University of Miskolc Department of Biostatistics, Faculty of Medical Sciences, Tarbiat Modares University, Tehran, Iran; Institute of Economic Theory and Methodology, Faculty of Economic
Research area: Biostatistics, Statistics, Economics
mhsrafiee@modares.ac.ir

Background and objectives: Defining the socioeconomic status (SES) is complex. The term is often used to describe a composite measure of a person's income, education, employment status, and social status. Researchers use a large range of measures of SES in different studies which are often influenced by available data or other characteristics of the study. The aim of current study is to propose a new method to define a unique variable as the socioeconomic status by using an advanced statistical modeling approach, Latent Class Analysis (LCA).
Methods: The current study included 1735 people in 2013, aged 35+ living in two cities in central region of Iran. Seven items (education, occupation, average of household income, ownership status for house, number of children, travel and health insurance) as indicators for the socioeconomic status were evaluated. Also blood lipid variables and other related factors were measured. Considering the socioeconomic status as a latent variable, latent class analysis (LCA) has been applied. Latent class analysis (LCA) is a statistical method used to identify a set of discrete, mutually exclusive latent classes of individuals based on their responses to a set of observed categorical variables. Finally, the effect of the new obtained variable (SES) on total cholesterol score of people was examined using an analysis of variance(ANOVA) model.
Results: In latent class analysis (LCA), the most effective items in classification were education, occupation, average of household income, number of children and travel. The best model was the model with three classes. The obtained classes for the socioeconomic latent variable(SES) were labeled as low, middle and high level of socioeconomic status. This variable (SES) had a significant effect (P-value<0.05) on blood cholesterol score, controlling for other important factors. Also, it was concluded that people in low level of SES, had higher blood cholesterol scores.
Conclusion: Applying latent class analysis in defining socio economic status can help to summarize socio economic measures in a unique index and making the interpretation of results easier.

Keywords: Socioeconomic status, Latent Class Analysis, Blood Cholesterol

COMPARING ROAD USER CHARGING ACCEPTABILITY IN THE CITY OF BUDAPEST AND ULAANBAATAR

Mohamad SHATANAWI[1], Uyanga BATTSOLMON[2], DR. Ferenc MÉSZÁROS[3]
[1,2,3]Budapest University of Technology and Economics, Department of Transport Technology and Economics
[1]mshatanawi@edu.bme.hu
[2]uka.uyanga@gmail.com
[3]fmeszaros@mail.bme.hu

Traffic congestion and its associated issues have been a concern to nations over the past decades. Several studies have been conducted on implementing Road User Charging Scheme (RUCS) for effective management of the road traffic. Governments in many countries around the world have already started to implement several RUCS to reduce traffic congestion. An important preliminary criterion for the utilization of pricing measures is the acceptability of the public and the government, as well as understanding the perceived uncertainty towards the likelihood to accept the suggested RUCS. Different studies show that the public and the politicians' acceptability of various charging schemes on different transport modes are rather low. However, a good introduction for the scheme, provide a suitable alternative for the public, and proper allocation of the raised funds could enhance this low acceptability level. A pre-designed public acceptability survey in a previous study was carried out along with the suggested RUCS in the city of Budapest and the city of Ulaanbaatar. This paper examines the acceptability level for such scheme in the mentioned cities and introduces an alternative solution for improvement of the acceptability of RUCS. As well, it highlights the learned lessons from implementation of RUCS in South Korea, China, and Norway. Moreover, this paper examines the public perspective about traffic related issues. The findings provide a fundamental point of start for reducing lack of acceptability and increasing certainty of the public on the need for road user charging for each city.

Keywords: Road Pricing, Acceptability, Perceived Uncertainty, Congestion, Ulaanbaatar, Budapest

ANALYSIS ON CHINESE FACTORS OF SINO-US TRADE IMBALANCE

Jiandong SHI
PhD-student
National University of Public Service, Doctoral School of Public Administration Sciences
Research area: International trade and trade policy, Sino-US Trade Imbalance
shijiandong1101@qq.com

China's trade with the US is dominated by comparative advantage of its labor factor; the trade surplus with the US may due to the full play and exaggeration of its comparative advantage and the limitation of capital technology comparative advantage of the US. The major performance of increasingly Chinese surplus is that the growth speed of China's export to the US is seriously faster than the growth speed of the US export to China. From the angel of China, the key of the problem is to analyses the factors that promote the rapid growth of China's export to the US. According to the relevant theories of international economics and international trade, the foreign trade situation of the country is closely linked with international and domestic economic situation. The main factors that influence the abroad export are divided into internal cause and external cause, the external causes that influence the export trade of one country including trade policy of trade partner country and resident income; domestic causes that influence export mainly including domestic foreign trade policy and system, domestic economic developing situation, exchange rate and foreign investment situation. This article will analyses the factors that influence China's export with the US from China's angel, firstly, confirm the factors that may promote China's export with the US from qualitative angel, then analyses every factor's effect to China's trade with the US by quantitative method.

Keywords: Sino-US trade Imbalance,export-oriented strategy, insufficient domestic demand,foreign investment

HAPPYOLOGY, AVAGY A BOLDOGSÁG GAZDASÁGI TUDOMÁNYA

SZABÓ Krisztina Vivien
BSc-hallgató
Óbudai Egyetem
Kutatási terület: Gazdaságpszichológia, boldogság közgazdaságtana
vivi.szaboo@gmail.com

Jelen dolgozatomban a boldogság témakörét járom körbe, és helyezem tudományos alapokra a fogalommal kapcsolatos ismereteket, főként gazdasági hangsúllyal. Folytatni kívánom korábbi kutatásaimat, melyekben elsősorban a vizsgált témához kapcsolódó, úgynevezett hard mutatók vizsgálatával és bemutatásával foglalkoztam, majd a lágyabb, soft mutatókkal kívántam kiegészíteni az addig szerzett ismereteimet. Úgy vélem, utóbbiak leginkább a pszichológia és a vallás szintjén jelennek meg, így ezen területek körbejárását is megtettem, így kutatásom fő céljaként tűztem ki, hogy a korábbi szakirodalmi, szekunder és kvalitatív adatok fényében kísérletet teszek a boldogság mikro szintű mérésére.
A dolgozatom kiindulásaként az a hipotézis szolgált, mely szerint a boldogság egyre fontosabb szerephez jut a közgazdaságtanban is, és érdemes, illetve szükséges vele foglalkozni.
Alaphipotézisként fogalmaztam meg azt a gondolatot, hogy a korábban említett – boldogság vizsgálata szempontjából releváns – soft mutatók egyértelműen a munka világában jelennek meg, és itt figyelhető meg leginkább a boldogság teljesítményre gyakorolt pozitív hatása.
Dolgozatom két fő szerkezeti egységre bontható.
Az első részben a vizsgált téma szempontjából releváns fogalmakat, jelenségeket mutatom be szakirodalmi áttekintés segítségével. Kutatásomat a gazdaságpszichológia bemutatásával, illetve annak a mainstream közgazdaságtannal való összehasonlításával kezdem, majd az anyagi jólét és a boldogság közötti összefüggések vizsgálatával folytatom, melynek részét képezi annak a közhelynek az elemzése, mely szerint a pénz nem boldogít. Ezután áthelyezem a hangsúlyt a boldogság vizsgálatára, mely keretein belül megalkotom a saját boldogság definíciómat, mely a későbbiekben a kutatásaim alapját fogja képezni.
A második fő szerkezeti egységben a saját kutatásomat írom le, illetve annak eredményeit elemzem és értékelem, majd ismertetem az eredményekből levont legfontosabb következtetéseket. Ebben a részben hangsúlyosan kvalitatív technikákra alapozok, fókuszcsoport és szakértői mélyinterjúk elemzése kiváló alapot nyújt a leendő kvantitatív mérést megalapozó kérdőívre, melynek összeállítását ebben a félévben megkezdtem.

Kulcsszavak: gazdaságpszichológia, homo oeconomicus, boldogság, boldogság közgazdaságtana, happyology, munkapszichológia

A NONPROFIT SZEKTOR SZEREPE A TÁRSADALMI INNOVÁCIÓBAN

SZABÓ Rita
PhD-hallgató
Miskolci Egyetem, Vezetéstudományi Intézet
Kutatási terület: Társadalmi innováció, nonprofit szervezetek
szvrita@uni-miskolc.hu

Folyamatosan változó és egyre szorosabban, számos téren összekötött világunk megannyi ismert és új társadalmi, szociális, illetve gazdasági és kulturális problémák és kihívások elé állít minket. Ezek a problémák nem feltétlenül ismeretlenek számunkra, hiszen legtöbbjével évtizedek óta próbáljuk felvenni a harcot – ilyen a szegénység, vagy az éhínség - több, kevesebb sikerrel. Van, hogy nem is annyira harcról van szó, egyszerűen csak az emberi attitűdök, normák, vagy gondolkodásmód változása szükséges ahhoz, hogy pozitív irányú változás menjen végbe – például a női egyenjogúság kérdésében. Ilyen és ehhez hasonló problémák és kihívások megoldásának egyik formája, folyamata a nem annyira új keletű társadalmi innováció, amely újfajta megközelítést kínál számunkra.
A tanulmány célja elsősorban, hogy megismertesse az olvasót a viszonylag még ismeretlen társadalmi innováció fogalmával, illetve ráirányítsa a figyelmet e folyamatban a nonprofit szektor szerepére. Célom továbbá, hogy helyzetképet adjak a nonprofit szervezetekről, főként az Európában zajló folyamatokról, egy rövid definíciós lehatárolás mellett. Mivel a társadalmi innovációra vonatkozó hazai kutatások fókusza eddig még nem terjedt ki a nonprofit szektorra, így munkámban alapvetően nemzetközi projektek eredményeire és fellelhető szakirodalom elemzésére támaszkodom, ezáltal kívánok egy általános jellemzést adni a tématerületről.
A tanulmányban felvázolom, hogy milyen kihívásokkal kell szembenézni Európának, és így a nonprofit szektornak a következő előttünk álló bő 10 évben, és milyen társadalmi trendek hatnak rájuk leginkább. Kiemelten fontosnak tartom bemutatni a társadalmi innovációt, illetve annak értelmezési kereteit, folyamatát és lehetséges szereplőit. Véleményem szerint a nonprofit szervezetek meghatározó aktorai a társadalmi innovációnak, ezért is szeretnék rávilágítani a szerepvállalásukra. Kitérek a társadalmi innováció fázisaira, és példával próbálom szemléltetni a nonprofit szektor lehetséges funkcióját ebben a folyamatban. Reményeim szerint sikerül megvilágítani a szektor jelentőségét a társadalmi innovációban, és ez által a társadalmi változásban betöltött funkciójukra is fény derül, hiszen a kettő véleményem szerint szorosan összefügg. A tanulmányban nem specifikusan a magyar nonprofit szervezetekről lesz szó, hanem európai viszonylatban, általános értelemben az egész harmadik szektorról, de távlati céljaim között szerepel a továbbiakban a hazai helyzet kutatása, feltárása.

Kulcsszavak: Nonprofit szervezetek, harmadik szektor, társadalmi innováció

ADATOK LEGYÜNK VAGY SZABADOK? - KLASSZIKUS STATISZTIKA ÉS A BIG DATA ELEMZÉSI ESZKÖZÖK

SZABÓ Zsolt Mihály
PhD-hallgató
Óbudai Egyetem Biztonságtudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: biztonságtudomány, Globális öregedés gazdasági hatásai a nyugdíjbiztonságra
szabo.zsoltmihaly@phd.uni-obuda.hu

A klasszikus statisztikai adatgyűjtés kérdőívezésen alapul. Ez a mai napig gyakran használt adatfelvételi módszer viszonylag alacsony elemszám mellett, bizonyos korlátokon belül megbízható, érvényes adatokat „produkál”, és állandó, magas adatminőséget garantál – ami a hivatalos statisztikában kulcsfontosságú. Problémát jelent azonban, hogy a válaszok nem minden esetben tükrözik a valóságot, az információk feldolgozása esetenként lassú, így egy-egy adat már akkorra elveszti az aktualitását, mire a döntéshozók elé kerül.
Az utóbbi évtizedekben exponenciálisan növekvő mennyiségű mérési, megfigyelési adatot rögzítenek az élet minden területén (gazdasági folyamatok, társadalmi viszonyok, tudományos célú vizsgálatok stb.). A nagymennyiségű adat elemzésének egyik lehetősége, az ún. Big Data elemzési eszközök. Az előadás célja, a Big Data problémakör megoldását biztosító eszközök és módszerek áttekintése, a nagy adatmennyiségből adódó speciális problémák kezelése, továbbá a Big Data lehetséges felhasználási területeinek bemutatása a klasszikus statisztikában.

Kulcsszavak: klasszikus statisztika, Big Data, statisztikai módszertan, nyugdíjmodellezés, viselkedési közgazdaságtan

PÉNZÜGYI KULTÚRA SZEREPE A NYUGDÍJBIZTONSÁG MEGTEREMTÉSÉBEN

SZABÓ Zsolt Mihály
PhD-hallgató
Óbudai Egyetem Biztonságtudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: biztonságtudomány, Globális öregedés gazdasági hatásai a nyugdíjbiztonságra
szabo.zsoltmihaly@phd.uni-obuda.hu

Az Európai Unió tagállamait veszélyeztető társadalmi változások egyik legjelentősebbike a népesség nagyfokú öregedése, és ennek jelenlegi és várható hatása a gazdaságokra és az állampolgárok nyugdíjbiztonságára. Számtalan kutatás bizonyítja, hogy az állami nyugdíj nem lesz elegendő mértékű ahhoz, hogy a nyugdíjas korú kiadásokat teljes mértékben fedezze. Előreláthatólag a nyugdíjszínvonal megfelelő szinten való tartásához az állami nyugdíj mellett gondoskodni szükséges valamilyen nyugdíj célú megtakarításról.
Az előadás és a hozzá kapcsolódó tanulmány három részből áll. Első része az Európai Unió népességének jelenlegi és jövőbeni alakulását mutatja be demográfiai és statisztikai adatok alapján, és ennek gazdasági hatásait az állami nyugdíjak alakulására.
A második rész a pénzügyi megtakarítások formáit és lehetőségeit ismerteti, különös tekintettel a nyugdíj-megtakarítások lehetőségeire.
A harmadik része az „Öngondoskodás szerepe életünkben" című kutatási projekt elméleti alapjait és hozzá kapcsolódó kérdőíves viselkedés gazdaságtani kutatás eredményeit mutatja be.

Kulcsszavak: nyugdíjmodellezés, nyugdíjbiztonság, pénzügyi befektetések, nyugdíj-megtakarítás, viselkedés gazdaságtan

AZ EGÉSZSÉGES, DOLGOZÓBARÁT, KÖRNYEZETTUDATOS IRODAI MUNKAKÖRNYEZET KIALAKÍTÁSÁNAK ISMÉRVEI

SZOLNOKI Bernadett
PhD-hallgató
Miskolci Egyetem, Vállalkozás elmélet és gyakorlat Doktori Iskola
Kutatási terület: egészségfejlesztés, munkahelyi prevenció
berballa@gmail.com

Az irodák kialakítása az elmúlt évtizedekben sokat változott, egyre nagyobb hangsúly került a tudatos tervezésre. A helyiségek felosztásában, berendezésében, valamint a munkakörnyezet elrendezésében megjelentek a társadalmi, foglalkoztatói és munkavállalói igények egyaránt. A változás több okra is visszavezethető.
A menedzsment hajlandó nagyobb összeget költeni az irodák kialakítására, hiszen a jó környezet pozitív hatással van az alkalmazottak teljesítményére, mely hozzájárul a szervezet sikerességéhez, nyereségéhez. A monoton, irodai munkavégzés hosszútávon kárt okozhat az egészségi állapotban. A kellő odafigyeléssel, ergonomikusan kialakított környezet támogathatja az alkalmazottak fizikai és mentális állapotát, valamint formálhatja az egészségtudatot.
A divatosan, szinte minden igényt kielégítő irodák versenyelőnyt is jelentenek a jelenlegi munkaerő megtartásában, valamint az új belépők megszerzésében. Az egyedi elképzelések alapján kialakított munkahelyek egyfajta pluszt adhatnak a cég arculatának, mely a potenciális munkavállalók toborzásakor előnyt jelenthet.
A digitalizáció és az internet elterjedése átalakította a munkavégzés formáját és jellegét. Új, kisebb, kompaktabb számítógépek jelentek meg a piacon, melyekhez már nem szükséges a hatalmas íróasztal. Dolgozhatunk okostelefonról, amit bárhova magunkkal tudunk vinni, így saját iroda sem feltétlenül szükséges. Ezzel szemben megnövekedett a közösségi terek iránti igény, így egyre több irodaház rendelkezik kávézókkal, közös étkezdékkel, játék szobákkal.
A változást generáló tényezők között szerepel a környezettudatosság kérdésköre is, mint társadalmi elvárás. Ez jóval több annál, minthogy a munkahely odafigyel a szelektív hulladékgyűjtésre vagy újrahasznosított papírt használ. A menedzsment célja a tudatformálás, az alkalmazottak környezettudatosságra nevelése.
Az ideális iroda kialakításakor számos tényezőt figyelembe kell venni. A tanulmány célja bemutatni, hogy napjainkban mi jellemző egy dolgozóbarát, egészséges, dizájnos munkahelyre.

Kulcsszavak: ergonómia, egészséges munkahely, környezettudatosság, irodai munkakörnyezet

HAZÁNKBAN ALKALMAZOTT VÍZVIZSGÁLATI MIKROBIOLÓGIAI MÓDSZEREK

TAKÁCS Krisztina
PhD-hallgató
Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Katonai Műszaki Doktori Iskola
Kutatási terület: Vízellátás biztosításának fejlesztési lehetőségei a környezeti és társadalmi hatások figyelembe vételével
takacs.krisztina@uni-nke.hu

Napjainkban egyre nagyobb problémát jelent az emberiség számára szükséges megfelelő mennyiségű és minőségű ivóvíz előállítása. A vízellátás biztosítására kiemelt figyelmet kell fordítanunk, hiszen ehhez hozzátartozik a vízbázisok, illetve a vízkivételi helyek megfelelő védelme is, amely megakadályozza, hogy bárminemű káros anyag, szennyeződés kerüljön a vízbe.
A mai fejlett világban alapvető kritérium, hogy a vízellátás biztosítása minden körülmények között zavartalanul működjön, hiszen ennek célja, hogy a fogyasztókhoz közegészségügyi szempontból megfelelő minőségű és mennyiségű víz kerüljön. Az ivóvízellátás tehát egy speciális feladat, ugyanis kiemelt figyelmet kell fordítani a vízbázisok védelmére, illetve a rendszeres mintavételezésre is, amely hozzájárul ahhoz, hogy információt kapjunk az ivóvíz minőségéről.
Az előadás elkészítésével célom volt, hogy bemutassam a hazánkban vízvizsgálat céljára alkalmazott mikrobiológiai módszereket, melyeket saját laboratóriumi vizsgálati tapasztalatokkal támasztok alá.
Az ivóvíz minőségi követelményeiről és az ellenőrzés rendjéről szóló 201/2001. (X. 25.) Korm. rendelet tartalmazza a mintavételek gyakoriságát, illetve az egyes vizsgálatok során a vízből kimutatandó mikroorganizmusokat. A Magyarországon széles körben elterjedt tenyésztéses mikrobiológiai módszerek sok időt vesznek igénybe. Ez normál esetben nem okoz problémát, viszont egy esetleges rendkívüli eseménynél, ahol szennyezőanyag kerül az ivóvízbe, komoly gondot okozhat. Kutatásaim során, jelenleg még nem széles körben elterjedt módszereket tesztelek, amivel le lehetne rövidíteni a vizsgálati, illetve inkubációs időt is, ezáltal hamarabb jutnánk eredményhez.
Célom, hogy egy átfogó képet alakítsak ki a hazai vízvizsgálati módszerekről, összehasonlító vizsgálatok elvégzésével, rávilágítva az esetleges előnyökre, hátrányokra is.

Kulcsszavak: vízvizsgálat, mikrobiológiai módszerek, mintavétel, vízminőség

„Az előadás az Emberi Erőforrások Minisztériuma ÚNKP-18-3-I-NKE-105 kódszámú Új Nemzeti Kiválóság Programjának támogatásával készült”

WHAT SMART TOURISM CAN DO FOR THE RURAL POVERTY

TAO Shiyi
National University of Public Service
tao.shiyi@hallg.uni-nke.hu

Rural poverty has constrained the social and economic development in China. Tourism is a driver for positive change, which plays a significant role in delivering sustainable solutions for people, the planet, prosperity and peace. Smart tourism is a new model of tourism informationization based on cloud computing, the mobile terminal application as the core and characterized by interactive and other efficient information services. Smart rural tourism poverty reduction is one of the most effective ways to achieve targeted poverty reduction. With the increasing integration of "Internet +tourism", tourism has entered smart era. This study tries to analyze the application of the smart tourism, and examines the benefits to targeted poverty reduction in China. The main methodology is case study based on the operation of “Smart tourism supporting poverty reduction platform in Chengdu.” The findings as follows: smart tourism effectively solve the problems such as backward infrastructure, serious homogenization, extensive operation, lack of service concept and lack of brand concept in rural tourism development; build smart rural tourism data center and application platform to provide intelligent management system to farmers; rural tourism system as the foundation, improve the intelligent management, marketing and service of rural tourism, and promote the sustainable development. Results may be useful for government institutions, NGOs and companies as well. This study has the referential value in the targeted poverty reduction process in China, through the analyse of the latest smart tourism platform can find the current advantages and defects and make up for flaw timely. Last but no least, in order to better reduce poverty and implement smart tourism, some recommendations to the government such as continuously implementing digital transformation, government as a lead organization to coordinate all players to share tasks together, introducing explicit policies enables consistent execution of government at all levels.

Keywords: Rural tourism economy, Sustainable development, Digitization, China

RESEARCH ON THE CONSTRUCTION OF CHINA'S SMART CITY EVALUATION SYSTEM

TAO Shiyi
National University of Public Service
tao.shiyi@hallg.uni-nke.hu

Smartness is the basic trend of urban development in the future, and it is also the development of urban digitalization to a higher level. A smart city can improve the accuracy, efficiency and intuitiveness of interaction between people, objects, and realize the simultaneous interaction between virtual space and real space. In 2005, the EU implemented "i2010" strategy. In 2009, IBM proposed "Smart Planet" and launched the concept and action plan of smart cities. The construction of smart cities has begun to receive widespread attention and has become an important choice for urban innovation and development in many countries and regions. It has also become an important experimental site for the development of emerging industries for the application of new generation information technology.

In the past three or four decades, many representative theories and methods have been accumulated in the research of information technology evaluation. It can be divided into two main branches: one is the macro-measurement of the information economy from the perspective of economics, another is to reflect the degree of informationization of society by measuring the information flow and information ability of social information. At present, the construction of smart cities has become an important choice for the innovation and development of many cities in China. Based on the concept and main content of smart city, this paper constructs a smart city evaluation system from the seven dimensions: smart people, smart infrastructure, smart governance, smart people's livelihood, smart economy, smart environment and smart planning and construction, providing a reference for the development of smart cities. This study enables the related institutions to improve the development level of "smart city" and make reasonable and scientific decision-making.

Keywords: Smart City, Evaluation System; China

BESZERZŐI MAGATARTÁS VIZSGÁLATA A LABORATÓRIUMI PIACON

TOLNAY Anita
PhD-hallgató
Szent István Egyetem, Gazdálkodás és Szervezéstudományok Doktori Iskola
Kutatási terület: Laboratóriumi műszerpiac versenyképességének vizsgálata
tolnay.anita@labex.hu

KORIS András
Egyetemi docens
Szent István Egyetem, Élelmiszeripari Műveletek és Gépek Tanszék
Kutatási terület: Laboratóriumi műszerpiac versenyképességének vizsgálata
koris.andras@etk.szie.hu

A tanulmány a laboratóriumi területen dolgozó ügyfelek beszerzői magatartásának és vásárlási döntéshozatalának teljeskörű vizsgálatára irányul a két fő szegmensen, nevezetesen a non-profit és for-profit szférában. A vizsgált terület főként a szervezeti piac részét képezi, melynek intézményi beszerzési magatartásában számos eltérés fedezhető fel az egyéni beszerzési magatartáshoz képest. Mindezek ellenére a jelen kutatás a fogyasztói piac és vásárlói magatartásra irányadó tényezők függvényében is vizsgálja az ügyfelek/beszerzők magatartását, döntési mechanizmusát. A szerző több éves, e területen szerzett értékesítési tapasztalatának köszönhetően számos hasonló egyéni, személyes befolyásoló tényezőt és pszichológiai jellemzőket (motiváció-belső állapot, attitűd, személyiség, percepció és tanulás), valamint kulturális hagyományokra épülő értékrendet vél felfedezni az üzleti beszerzési döntéshozatalban, mint az egyéni fogyasztói vásárlási döntéseknél. A fogyasztói/ felhasználói/ beszerzői magatartást bizonyos, az adott társadalom által elfogadott kulturális értékek, értékrendszer határozza meg. A laboratóriumi műszerek vásárlási módjának, szokásainak és körülményeinek vizsgálata során az értékek és konkrét terméktulajdonságok, márkák kiválasztása között feltárható a kapcsolat. A felhasználói/fogyasztói magatartás és döntéshozatal mélyreható vizsgálatát megelőzi a külső makrokörnyezet elemzése, mely passzív elemek formájában, adottságként jelenik meg a vásárlást megelőző döntési folyamat során. Továbbá megvizsgálásra kerülnek a mikrokörnyezetet tartalmazó aktív elemek, különös hangsúlyt fektetve az elsődleges partnerekre, melyek a szállítók és vevők közül kerülnek ki. A vásárlási döntés kockázata, a vevői és szállítói oldalról felmerült bizonytalanságok mérsékelhetők illetve ellensúlyozhatók problémamegoldó, keresleti és transzferképességekkel.
A módszertani kutatás primer adatgyűjtés keretében Likert-skálás ötfokú, diszkrét értékelő skálás kérdőívek, valamint strukturált megkérdezéses módszerrel szerkesztett kérdőívek alapján történt. Az ügyfelek vásárlási szándékait megtestesítő döntési folyamataikat befolyásoló átfogó, általános piaci elemzéseket követően a laboratóriumi műszerek, mint beszerezendő termékek, konkrét tulajdonságainak fontossága kerül bemutatásra primer kérdőíves kutatás keretei között, a felhasználók értékelése alapján a Hawkins-Best-Coney Fishbein-modell kiterjesztett változatával az ideális pontból kiindulva ($Ab=\Sigma Wi(Ii-Xib)$).
A vizsgált eredmények tükrében, jövőbeli, hatékonyságot növelő javaslatok kerültek megfogalmazásra a laboratóriumi eszközbeszerzési területen, melyek jól implementálhatóak a gyakorlatban a hazai műszerforgalmazók piaci tevékenységébe.

Keywords: fogyasztói magatartás, beszerzési döntések, szállítói-, vevői bizonytalanságok, laboratóriumi műszerpiac

REPÜLŐTÉR MINT KAPU

TÓTH Dávid
PhD-hallgató
Pécsi Tudományegyetem Közgazdaságtudományi Kar
Kutatási terület: légiközlekedés, turizmus, marketing
david.toth@munich-airport.de

A tanulmány célja annak megismerése, hogy repülőterek miként képesek betölteni a kapu szerepet és e szerep a turizmus, ezen belül a polgári légi közlekedés területén hogyan érvényesülhet. Hogyan lehetnek területek, helyek, illetve sok esetben nem-helyek, továbbá adott repülőterek más területek irányába kapu az utazók számára, miközben a kapu metaforikus formában alapjaiban egy nyitottságot, egy befogadást megtestesítő eszköz, mely egyben az utazók adott területekre való bejutását is jelenti. Turizmusról beszélünk, mely önmagában minden olyan országban kapu lehet, hol adott területek az utazók érdeklődésére számot tarthatnak, miközben a bejutás eszközével való kontextusban a repülőterek kapu szerepe beruházásokat szülhet, jelentős szerepük lehet akár vidéki térségek felzárkóztatásában, vagy az ottani értékek megismerésének folyamatában. A tanulmány célja annak bizonyítása, hogy adott kapu szerepet tudni kell látni, tudni kell az elemeiből olvasni, tudni kell megérteni és nem csak adott területeket vagy repülőterek varázsát, hanem ezek közötti logikai kapcsolatot szükséges megérteni. Adott helyek általi egyes repülőterek fejlesztései, egyes légitársaságok járatnyitásai adott országok távolabbi szegleteiben is képesek kaput nyitni, kapuként funkcionálni mely az érintett területekre újabb befektetéseket, újabb bevételeket ösztönző vendégforgalmat képesek áramoltatni. Repülőterek kapu funkcióját vizsgálva egy viszonylagos fogalommal találkozunk, hol nem mindenkinek jelenti ugyanazt adott repülőtér, más ott dolgozni, más a körzetében lakni, de más onnan repülni, vagy azon átszállva utazni. Az elkövetkező években a légi forgalom robbanásszerű növekedése várható annak minden pozitív és negatív tényezőivel együtt, melyben így a metaforikus kapu funkció repülőterek kontextusában, illetve kapcsolatrendszerük jelentős tényezője lehet a jövő turizmusának alakulásában.

Kulcsszavak: turizmus, légiközlekedés, repülőtér, kapu

BÉRKÖLTSÉGEK ÉS BÉREN KÍVÜLI JUTTATÁSOK VIZSGÁLATA MULTINACIONÁLIS AUTÓIPARI VÁLLALATOKNÁL

TÜŰ-SZABÓ Norbert András
PhD-hallgató
Széchenyi István Egyetem Multidiszciplináris Műszaki Tudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: Gazdaságtudományok, Költségelemzés
koczy@sze.hu, foldesi@sze.hu, ntuuszabo@gmail.com

Az autóipari nagyvállalatok telephelyeinek bérköltségei és egyéb személyi jellegű kifizetései között jelentős nagyságbeli eltérés volt kimutatható. A magyarországi járműgyárakban elérhető fizetések lemaradtak a kelet-közép-európai régió vállalatainál elérhető juttatásokhoz képest is a magasabb hazai bérhatékonysági mutató (bérköltségre jutó hozzáadott érték) ellenére. Amennyiben a béremelés magasabb lenne a régió más országaiban, mint nálunk, akkor a bérkülönbség még tovább nőne. A hazai járműipari fizetések és béren kívüli juttatások összege más nemzetgazdasági ágazatokhoz viszonyítva kiemelkedőnek számít néhány (banki-pénzügyi) szektor jövedelmeitől eltekintve. Az adatok alapján megpróbáltam a bérkülönbség okait feltárni és elemezni.
Az Audi Hungaria Zrt. hozzáadott értéke kifejezetten magas, a bér ehhez viszonyítva alacsony. Az árbevételre eső hozzáadott érték jóval magasabb, az árbevételre jutó bérköltség jóval alacsonyabb, mint a többi Volkswagen konszernhez tartozó üzemnél. A transzferárak nem azonosak a piaci árakkal, így nehéz az egyes régiós gyárak teljesítményét összehasonlítani. Nem biztos, hogy a valós kép rajzolódik ki a gyár termelésében az árbevétel vonatkozásában, melyet csak a központban tudnak pontosan. A leányvállalatok különböznek termékportfólióban, elszámoló árképzésben, adójogi környezetben. A nagyvállalatok a jogszabályi lehetőségeket kihasználva abban az országban mutatnak ki magasabb bevételt, profitot, amelyik országban kedvezőbb az adózás. Az autógyártó nagyvállalatok termelési értékének nagy része anyagköltség, így ha minél több az anyagköltség, annál magasabb az árbevétel. Ha az elszámoló ár nyereségtartalma több, az árbevétel is magasabb.
A nagy autógyárak telephelyeiket szívesen helyezik kelet-és közép-európai országokba, ahol fejlett infrastruktúra, jó gazdaság-és iparpolitika, beszállítói háttér, piac és jól képzett szakemberek állnak rendelkezésre, és a bérek is alacsonyabbak. Ezen országokban az egy főre eső GDP is alacsonyabb vásárlóerő-paritáson mérve, mely a bérek alakulására is hat. Az autóipar sok családnak, egyénnek nyújt biztonságos megélhetést. Lakhatási célú támogatással, autóvásárlási kedvezményekkel, nyugdíjpénztári hozzájárulással, élet-és balesetbiztosítással, munkahelyi étkeztetéssel stb. járul hozzá a dolgozók életszínvonalának emeléséhez, és pihenőkártya is segíti a munkatársak szabadidőben történő kikapcsolódását. Áttekintettem, hogy milyen bérmegállapodásokat kötött a leányvállalatok vezetése a szakszervezetekkel. Az Audi Hungaria Zrt. (Kft.), a Mercedes-Benz Manufacturing Hungaria Kft. és az Opel Szentgotthárd Kft., valamint a ŠKODA Česká republika, az AUDI és a Volkswagen Aktiengesellschaft, és a Seat-Volkswagen Group vállalatok beszámolói alapján vizsgáltam a bérköltséget, az egyéb személyi jellegű kifizetést (a nyugdíjjuttatások, a szociális biztosítás és egyéb juttatások), és a (szellemi és fizikai jellegű) létszám alakulását. A fajlagos bérek és a dolgozói létszám alakulása közötti összefüggésre következtettem. A bérköltséget a bérhányad, a bérigényesség, a bérhatékonysági, valamint a bérrentabilitási mutatók és a bérarányos jövedelmezőség alapján, szerkezetét megoszlási viszonyszámokkal elemeztem. Vizsgáltam a bérköltségek és egyéb személyi jellegű kifizetések változását a vállalatoknál, megállapítva, hogy hány százalékkal nőttek vagy csökkentek az egyes évek során.

Kulcsszavak: bérhatékonysági mutató, árbevételre eső hozzáadott érték, árbevételre jutó bérköltség, bérhányad, bérarányos jövedelmezőség

TÁRSADALOM, TÉR, TÁVOLSÁGOK: AZ ÉLELMISZERBOLT-HÁLÓZAT TÉRSZERKEZETÉNEK JELLEMZŐI BUDAPESTEN

UHLJÁR Péter
MSc-hallgató
Eötvös Loránd Tudományegyetem, Természettudományi Kar, Regionális Tudományi Tanszék
Kutatási terület: urbanisztika, közlekedésföldrajz, fogasztásföldrajz
uhljar.peter.hu@gmail.com

A belső társadalmi-gazdasági relációk vizsgálata a földrajzi térben izgalmas kihívás, mely különösen igaz a nagyvárosi régiókban, ahol a viszonyrendszerek kapcsolathálója nagyfokú sűrűsödést mutat. Ez adja a tanulmány alapját, melynek célja a budapesti élelmiszer-kiskereskedelmen belüli verseny, ezen belül a magyar tulajdonú üzletláncok piaci lehetőségeinek elemzése térstatisztikai eszközökkel.
A dolgozat felvetése, hogy a kisebb boltméretekkel és alacsonyabb hatékonysággal működő magyar üzletláncok kiszorulóban vannak a fővárosi piacról. Ennek alapja, hogy az élelmiszer-kiskereskedelemben az elmúlt két évtizedben nagyfokú koncentrálódás zajlott le mind az eladóterek és boltkategóriák, mind az egy telephelyre jutó forgalom tekintetében.
A szakirodalom összetételét két fő szempont határozta meg: egyrészt a Budapest fejlesztésével és településmorfológiával foglalkozó, másrészt a hazai élelmiszer-kiskereskedelem struktúráját és területi sajátosságait vizsgáló publikációk kerültek elemzés alá.
A városmorfológia összefüggéseinek megértése lehetővé tette a regionális tudomány térstatisztikai eszköztárának alkalmazását (legközelebbi szomszéd analízis, Lorenz-görbe stb.) a telephelyek közötti rendezettség és a területi egyenlőtlenségek értelmezéséhez. A számítások alapja, a nehezen elérhető forgalmi, ill. alapterület-adatok miatt, egy kategorizálási rendszer (abc, szupermarket, kemény diszkont, hipermarket, éjjel-nappali lánc) és egy 525 térelemet magában foglaló, földrajzi koordinátákkal és egy bináris nyitvatartási mátrixszal ellátott saját készítésű adatbázis.
A kiszámított eredmények értelmezéséhez szükséges volt a magyarországi piaci verseny és üzletláncok jellegének megértése. Ez alapján kiderültek a telephelyválasztást és az egyes hálózatok alakját befolyásoló tényezők, illetve a magyar üzletláncok piaci pozícióján javító belső-külső strukturális és földrajzi lehetőségek.

Kulcsszavak: élelmiszer, kiskereskedelem, üzletlánc, településmorfológia, Budapest

CÉLZOTT ESZKÖZÖK ALKALMAZÁSA A MONETÁRIS POLITIKÁBAN

H. VÁRADI Balázs
PhD-hallgató
Pécsi Tudományegyetem, Természettudományi Kar
Kutatási terület: Monetáris politika
varadi.balazs.job@gmail.com

A legutóbbi pénzügyi és gazdasági válság jelentős hatással volt a globális makrogazdasági környezetre, aminek következtében korábban stabilnak vélt közgazdasági összefüggésekben figyelhettünk meg változásokat. Mindez a jegybankok működésére is kihatott, a külső környezetben bekövetkezett változásokra ugyanis a monetáris politika reakciója is szükségessé vált. A makrogazdasági környezetet tekintve számos olyan változás történt az elmúlt évtizedben, ami az infláció mérséklődését és egy tartósan visszafogott inflációs környezet kialakulását eredményezte. Ide sorolhatók például a globalizáció során kialakult termelési értékláncok, amelyek erősítették az inflációs folyamatok globális összekapcsolódását. Szintén ebbe az irányba hatott az alacsony termelési költséggel rendelkező gazdasági szereplők, valamint új kereskedelem-technikai lehetőségek megjelenése a piacokon. A monetáris politika reakciójaként a válságot követően jellemzően rugalmasabbá váltak az inflációs célkövető rendszerek és kibővültek a jegybanki mandátumok. Az árstabilitási cél mellett számos jegybank esetében a reálgazdasági és pénzügyi stabilitási szempontok is egyre nagyobb hangsúlyt kaptak a döntéshozatal során. Az inflációs célkövetés keretrendszerének növekvő rugalmassága azonban nem csupán az új célok előtérbe kerülésében nyilvánult meg, hanem egyéb stratégiai tényezőkben is, mint például az inflációs cél körüli toleranciasáv rugalmasabb kihasználása, vagy akár az inflációs cél szándékolt túllövésének lehetősége. Az új szempontok figyelembe vétele a jegybanki eszköztár kiszélesedését is elkerülhetetlenné tette, a szükséges monetáris lazítás megvalósítására ugyanis csak új, nemkonvencionális eszközök alkalmazásával nyílt lehetőség. Ezen eszközök közé sorolhatók például a különböző mennyiségi lazító, illetve hitelösztönző programok, a jegybankok által ma már széles körben alkalmazott előretekintő iránymutatás, egyes esetekben árfolyamkorlát vagy explicit hozamgörbe célzás, vagy negatív jegybanki kamatok alkalmazása. A válság utáni időszak egyik fontos tanulsága, hogy az univerzális eszközök mellett a jegybankoknak sok esetben hasznos lehet célzott eszközöket is alkalmazniuk.

Kulcsszavak: Monetáris politika, válság, globalizáció, infláció, célzott eszközök.

AZ ATIPIKUS FOGLALKOZTATÁS

VÖRÖS Máté
PhD-hallgató
Pécsi Tudományegyetem, Közgazdaságtudományi Kar, Gazdálkodástani Doktori Iskola
Kutatási terület: Emberi erőforrás menedzsment, munkaerőpiac, foglalkoztatás
vorosma@gmail.com

A közgazdaságtanban régi tézis, hogy az elégedett dolgozó képes csak tartósan jól teljesíteni. A dolgozói elégedettséget azonban nem könnyű hosszútávon fenntartani, így a vállalatok minden eszközt megragadnak, hogy kulcsembereiket megtartsák, a legtehetségesebbeket pedig bevonzzák a munkaerőpiacról. A munkáltatói márkaépítés, a munkahelyi megjelenés, a különböző erkölcsi elismerési rendszerek, a munka és a magánélet közti egyensúly megtalálását célzó munkahelyi programok, illetve a rugalmas munkavégzési lehetőségek is ezeket célozzák. A tanulmány ezen utóbbi elemet, az atipikus foglalkoztatást járja körbe. A rövid bevezetőben a belső szolgáltatás minősége és a profitabilitás közti kapcsolatról lehet olvasni. Ezt követően az atipikus foglalkoztatás változatai kerülnek elemzésre: részmunkaidő, határozott idejű munkaviszony, munkaerő-kölcsönzés, távmunka (home-office). Szabályozási keretrendszerük bemutatása mellett, gazdasági vonatkozású jellemzői is megvizsgálásra kerülnek. Külön fejezetben kerül bemutatásra, illetve a klasszikus atipikus formákkal összehasonlításra a platform-working, amely szabályozása és kategorizálása olyannyira kezdeti fázisban tart, hogy még az is eldöntendő kérdése a kutatói, gyakorlói és szabályozó szférának, hogy egyáltalán foglalkoztatotti státuszról beszélhetünk-e vele kapcsolatban. Az atipikus foglalkoztatás szakirodalma interdiszciplináris, így sokan sok megközelítésből elemezték a területet. Hosszú azon publikációk listája, amelyek az atipikus foglalkoztatás munkaerőpiac rugalmasságát javító hatásait elemzik, így például az édesanyák könnyebb integrálása a munkaerőpiacra vagy a nők és férfiak közti gazdasági diszkrimináció eltüntetése. Jelen tanulmány annak a későbbi kutatásnak az első lépéseit mutatja be, amelyben az atipikus foglalkoztatás – mikroökonómiai szempontú - gazdasági teljesítményre gyakorolt hatásai kerülnek megvizsgálásra és amelyben a szerző kutatótársaival arra keresi a választ, hogy az atipikus foglalkoztatásnak van-e kimutatható hatása a gazdasági teljesítményre.

Kulcsszavak: atipikus foglalkoztatás, platform-working

KÖZIGAZGATÁS-TUDOMÁNYI SZEKCIÓ

POPULISM IN SOCIAL MEDIA

AGILA RUANO Stefania
PhD-student
National University of Public Service
Research area: Public Administration, Governance, Social Media, Politics
stefania.agila@gmail.com

Due to popularization of technology and the increase and the spread of social media usage from a political perspective have changed the way we communicate, interact, consume news, offer opinions and generate debates. Increasingly, more people live a greater part of their social, professional and political lives online, it has become a monopolization of a good part of their time. Populist parties and politicians have been taking advantage of this new mass communication situation to spot the opportunities which these new social platforms present to reach out and mobilize to the disoriented and dispersed electorate. Electoral campaigns are the main grounds for promoting populist ideas, an example of it is the American election of 2016 with Donald Trump. Scholars into the social sciences are debating about the essence of populism and whether it is a form of political mobilization, an ideology or a type of discursive structure. Populist discoursed used to emphasize about the sovereignty of the people, advocating for the people, attacking the elite, ostracizing others, and invoking the belonging to the own patriotic value. A qualitative text analysis reveals that populism manifests itself in a fragmented form on social media. Based on a literature review about populism and a definition of populism, the aim of this work is identifying the main features of the populism into the social media landscape. Its structure and key elements will be analyzed regarding the opportunities and constraints when using a populist rhetoric.

Keywords: social media, populism

A PPP KÖZPONTI ÁLLAMI MENEDZSMENTJÉNEK SZERVEZETI ÉS MŰKÖDÉSI MEGOLDÁSAI AZ EURÓPAI UNIÓ EGYES TAGÁLLAMAIBAN

DR. HERCZEGNÉ KŐMÍVES Henrietta
PhD-hallgató
Széchenyi István Egyetem, Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Kar, Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: Public-Private Partnership: A köz- és magánszféra együttműködésének kérdései Magyarországon és az Európai Unió perspektívájában
komiveshenrietta@gmail.com

Egyéni kutatási tevékenységem a köz- és magánszféra együttműködésének (Public-Private Partnership) jogi és gazdasági elemzésére irányul. Azon okból kifolyólag, hogy az együttműködés tapasztalatairól komplex képet lehessen nyújtani, szükségesnek tartom a vizsgálódás aspektusát nemzetközi viszonylatba helyezni. *Miért bizonyul sikeresnek egyes országokban a PPP konstrukció?* Nélkülözhetetlen a legnagyobb tapasztalattal, legjobb gyakorlattal rendelkező európai országokban alkalmazott PPP konstrukciók bemutatása. A nemzetközi szakirodalom ismeretében lehetővé válik annak tanulmányozása, hogy a hasonló társadalmi problémákkal küzdő országok miként tudnak olyan követelményeknek megfelelni, mint például a közpénzek hatékonyabb elköltésének igénye, ezzel egyidejűleg olyan megoldások felkutatása, melyek kevesebb pénzből magasabb színvonalú szolgáltatás nyújtását teszik lehetővé. A kutatás specifikumai a kormányzat és a vállalkozások partnerségi együttműködése – mely tervezési, építési, működtetési, illetve finanszírozási feladatokban egyaránt megvalósulhat – továbbá a közfinanszírozás hatékonysága. Indokoltnak tartom közigazgatási vonatkozásban, szervezeti felépítésben történő vizsgálódást, ki a primer felelős, mely szerv felügyeli a pályáztatást, majd a későbbi beruházást, illetve finanszírozást. Az előadás célja a köz- és magánszféra együttműködésének szervezeti és működési megoldásainak ismertetése kritikai észrevételekkel. A kutatási téma társadalmi, gazdasági jelentőségét igazolja a PPP dinamikus fejlődése, továbbá az a tény, hogy a PPP napjainkban is létező konstrukció, a jogintézménnyel szemben támasztott számos kritika ellenére.

Kulcsszavak: Aktualitások, EU, PPP

DIGITÁLIS SZOLGÁLTATÁSOK AZ ÁFÁ-BAN: INNOVÁCIÓ VERSUS ADÓZÁS

DR. KÁVÁSSY Tamás
PhD-hallgató
Nemzetközi Közszolgálati Egyetem, Közigazgatástudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: adózás, adóigazgatás, ÁFA
kavassyt@gmail.com

A globalizáció és a modernizáció következtében a szolgáltatások szerepe egyre nagyobb hangsúlyt kap és mind volumenében, mind jellegében megelőzi a hagyományosnak tekinthető kereskedelmi (fizikai jelleggel rendelkező) áruforgalmat. Hangsúlyeltolódás figyelhető meg a termékértékesítésről a szolgáltatás nyújtás felé.
Az internet elterjedése és mindennapi élet részéve válása további lehetőséget teremtett a digitális termékek és e-szolgáltatások gyors és hatékony értékesítésére. Ennek köszönhetően nemcsak a szolgáltatás-igénybevétel lehetőségeinek növekedése, hanem azok fejlődése is megindult.
A technológiai fejlődés új kihívások elé állítja az elsődlegesen a termékértékesítésre, azon belül is a nemzeti ügyletekre megalkotott általános forgalmi adóra vonatkozó normarendszert. A jelenlegi szabályozási környezet nem volt képes lekövetni a digitalizáció felgyorsult folyamatát.
A dolgozatomban elsőként az elektronikus szolgáltatások (digitális termékek és e-szolgáltatások) definícióját, jellemzőit és termékektől megkülönböztető attribútumait határozom meg. A fogalmi tisztázást követően feltárom a jelenlegi szabályozási környezetet és a releváns uniós és hazai bírósági gyakorlatot is.
A definiálás és a szabályozási környezet megállapítása után röviden kitérek azokra a digitális termékekre és e-szolgáltatásokra, amelyek hozzáadottérték-adó rendszer szempontjából kérdésesnek bizonyultak.
A kutatás elvégzésével és a dolgozat megírásával célom az, hogy megállapítsam, hogy a jelenlegi szabályozási környezet hogyan viszonyul a digitális/internetes világ új jövevényeihez: Vajon szabad teret enged a szabályozás a digitális innováció fejlődésének vagy korlátok közé próbálja szorítani azokat?

Kulcsszavak: Áfa, digitális szolgáltatások, innováció, szolgáltatásnyújtás, hozzáadottérték-adó, HÉA, adózás, elektronikus szolgáltatások, digitális termékek

AZ EURÓPAI UNIÓ PÉNZÜGYI FELÜGYELETÉNEK ÁTALAKULÁSA A 2008-AS VÁLSÁG UTÁN

DR. TELEKI Bálint
PhD-hallgató
Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Közigazgatás-tudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: EU-jog; Európai uniós közigazgatás
Teleki.Balint@uni-nke.hu

2008. szeptember 15-én csődbe ment az Egyesült Államok és a világ egyik legnagyobb befektetési bankja, egyben brókercége, a Lehman Brothers. A Bush-kormányzat ugyanis nem volt hajlandó még egy bankot kimenteni, miután 2007 óta folyamatosan adták a mentőcsomagokat a bajba jutott pénzintézeteknek. Az ún. toxikus értékpapírcsomagok a felelőtlen jelzáloghitelezés miatt pénzügyi fedezet nélkül maradt amerikai ingatlanpiac pénzügyi leképeződése voltak. Ezek révén a válság átterjedt Európára is, az egész világon megrengetve a piac önszabályozó képességébe vetett hitet, és teret adva az államközpontú, új-etatista felfogásnak. A neo-weberi (vagy új-etatista) felfogás újrapozicionálja az államot, mint a közigazgatási feladatklaszter központi elemét. Visszaadja a közszolgáltatások és a közigazgatási jog privilegizált helyzetét, ugyanakkor olyan tényezőket sem hagy figyelmen kívül, mint a klasszikus bürokráciafelfogásra egyáltalán nem jellemző, ám napjainkban igenis elvárható ügyfélorientáltság. Ennek megfelelően a Max Weber által anno megalkotott klasszikus bürokráciaelmélet, és a piacorientált, szabadverseny-központú irányzatok, pl. a 2008-as válságig domináns New Public Management legelőnyösebb alkotóelemeiből épül fel. Ennek keretében az ügynökségesedés nevű tendencia a 2008-as válság óta felerősödött az Európai Unióban. (Kálmán János definíciója szerint: „Európai uniós ügynökség alatt értjük azokat az uniós jogi aktus által létrehozott, jogi személyiséggel és relatíve független szervezettel rendelkező közigazgatási szerveket, amelyek egy ágazat európai szintű szabályozásában és/vagy egy közösségi politika megvalósításában vesznek részt.”) Ennek kicsúcsosodását a három pénzügyi felügyeleti ügynökség, azaz az Európai Felügyeleti Hatóságok (EBA, ESMA, EIOPA) 2010-es létrehozása jelenti. Ezen uniós „hatóságok” bizonyos hatáskörei komoly jogvédelmi dilemmákat vetnek fel. Sajnos az EBA (Európai Bankhatóság) által végzett stressz-tesztek nem bizonyultak kellően hatékonynak, a 2011 nyarán kiválóra értékelt spanyol bankrendszert egy évvel később, 2012 nyarán az EU százmilliárd eurót meghaladó mentőcsomaggal kellett kimentse. Ez vezetett el az Európai Bankunió létrehozásához 2013-14-ben. Ez végső soron nem a bankok uniója, hanem egy három alrendszerből álló, centralizált pénzügyi keret, amely az Európai Bizottság és a Tanács 2012 szeptemberében kiadott „A cél a valódi gazdasági és monetáris unió” c. javaslatcsomagjában került felvetésre. Az említett három alrendszer 1) az egységes felügyeleti mechanizmus (Single Supervisory Mechanism - SSM), 2) az egységes szanálási mechanizmus (Single Resolution Mechanism - SRM) és 3) a betétbiztosítási rendszer reformja (Common Deposit Guarantee Schemes - CDGS). Ezeket egészíti ki az ún. egységes európai szabálykönyv (Single Rulebook), amely az uniós hitelintézeti szektor egységes szabályrendszere, és amely felölel vonatkozó uniós rendeleteket és irányelveket, valamint az EBA szabályozástechnikai és végrehajtás-technikai standardjait.

Kulcsszavak: 2008-as válság, Európai Bankunió, Európai Felügyeleti Hatóságok, neo-weberi állam, ügynökségesedés

A DIGITALIZÁCIÓ EGYES KÖZIGAZGATÁSI ASPEKTUSAI

FÁSI Csaba
PhD-jelölt
Nemzeti Közszolgálati Egyetem
Kutatási terület: Versenyképesség és digitalizáció
fasi.csaba@gmail.com

A digitalizáció a jövő versenyképességének egyik kulcsa, mely a társadalom valamennyi alrendszerét befolyásolja. Egy friss McKinsey jelentés szerint a közszolgáltatások digitalizálása számos előnnyel jár a polgárok, a vállalkozások és a kormány számára egyaránt. A digitális kormányzati szolgáltatások jelentősen csökkenthetik a polgárok és a vállalkozások adminisztratív terheit. Emellett növelik a döntések átláthatóságát, és ezáltal csökkentik a korrupció kockázatát. Szintén e jelentés állapítja meg, hogy a közép-kelet-európai régió többi országához képest a magyarok nagyobb mértékben férnek hozzá az online közszolgáltatásokhoz, mely az állami hatékonyság vagy lakossági elégedettség növelését biztosítja.
A közigazgatás területén is érdemes kiaknázni tehát a digitalizáció által nyújtott előnyöket és lehetőségeket. Az előadás számba veszi az egyes digitális versenyképességi rangsorokat (DESI, IMD, Jó Állam Jelentés vonatkozó része), bemutatásra kerül Magyarország helyzete e jelentések tükrében. A rangsorok tartalmának és módszertanának megismerése lehetőséget ad azon területek azonosítására, ahol hazánknak teendője van: ilyen a képzés, oktatás, valamint a digitális közigazgatás területe.
Az előadás igyekszik rámutatni arra a paradigmaváltásra, mely új alapokra helyezi a közigazgatás működését az adat (Big Data) és a mesterséges intelligencia segítségével. Az adatok a közigazgatás működésének alapját jelentik, azok napjainkban nagy számban való rendelkezésre állása segítik a közpolitikák kialakítását, támogatják a döntéshozatalt. Ehhez azonban előfeltétel a nyilvántartások rendben tartása, mely kifejezett állami feladat. Az előadás számba veszi az adatokban rejlő lehetőségeket, valamint felhasználásának korlátait, a Big Dataval kapcsolatos kihívásokat. A mesterséges intelligencia kapcsán az előadás bemutatja annak elméleti alapjait, az AI stratégiák nemzetközi helyzetét, valamint a közigazgatásban való alkalmazásának lehetőségeit és korlátait (folyamatok újragondolása, adaptálása, szervezeti/személyzeti ellenállás, stb.). Az előadás példaként hozza és bemutatja a Kínában éppen megvalósuló algoritmikus kormányzás hátterét.

Kulcsszavak: digitalizáció, közigazgatás, versenyképesség, Big Data, mesterséges intelligencia

„AZ EMBERI ERŐFORRÁSOK MINISZTÉRIUMA ÚNKP-18-3-IV-NKE-6 KÓDSZÁMÚ ÚJ NEMZETI KIVÁLÓSÁG PROGRAMJÁNAK TÁMOGATÁSÁVAL KÉSZÜLT”

A VISEGRÁDI ORSZÁGOK TERÜLETI ÁLLAMIGAZGATÁSA

HEGYESI Zoltán
PhD-hallgató
Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Államtudományi és Közigazgatási Kar
Kutatási terület: A közigazgatás struktúrája és működése, területi közigazgatás
hegyesizoltan92@gmail.com

Napjainkra a társadalomtudományokban alapvetően felértékelődött az összehasonlító szemlélet jelentősége. Erősödő elvárás a tudományos doktori (PhD) disszertáció megvalósítására irányuló kutatásokra vonatkozóan, hogy a vizsgálat tárgyát a kutató ne kizárólag elszigetelten, a nemzeti kereteken belül értelmezze és elemezze, hanem komparatív/összehasonlító módszer alkalmazásával nemzetközi viszonyokra is térjen ki. Jelen előadás ennek megfelelően kísérletet tesz a visegrádi országok (a Cseh Köztársaság, Lengyelország, Magyarország és Szlovákia) területi államigazgatásának meghatározott szempontrendszer szerinti leírására, összehasonlítására és értékelésére is.
Az előadás tárgya az államigazgatás területi szintje, illetve az államigazgatási hatósági feladatellátás rendszere. E téma vizsgálata korántsem tekinthető problémamentesnek, mert az egyes országok közigazgatási struktúrája és működése nem azonos, továbbá az államigazgatási feladatok ellátásában meghatározó szerepet játszanak a decentralizáció útján létrejövő területi és települési önkormányzatok, míg más tagállamokban a kormány területi képviseletét ellátó általános hatáskörű szerve rendelkezik a legtöbb államigazgatási hatósági feladat- és hatáskörrel. A kutatás szempontjából előnyösebb helyzetet jelentene, ha a kiválasztott országok mindegyikében működne általános hatáskörű területi államigazgatási szerv. Tekintettel arra, hogy a Cseh Köztársaságban nincs ilyen, indokolt annak megvizsgálása, hogy ennek hiányában hogyan valósul meg területi-helyi szinten az államigazgatási hatósági feladatok ellátása.

Kulcsszavak: komparatisztika, területi államigazgatás, V4 országok, államigazgatási feladatellátás

A DÉL-AFRIKAI KÖZTÁRSASÁG SZEREPE A DÉL-AFRIKAI VÁMUNIÓ BELSŐ KERESKEDELMÉBEN

KIS Katalin
PhD-hallgató
Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Közigazgatás-tudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: Az afrikai regionális integrációk kereskedelempolitikai intézkedéseinek hatékonysága
Kis.Katalin@hallg.uni-nke.hu

A Dél-afrikai Vámunió gyökerei egészen 1889-ig nyúlnak vissza, de a SACU első tényleges szerződésének aláírására 1910-ben került sor, amely 1969-ig maradt érvényben. Az aláírók között volt Namíbia, Botswana, Lesotho, Szváziföld és a Dél-afrikai Köztársaság, igaz míg, mint a Dél-afrikai Köztársaság részei. A legfontosabb rendelkezései: a közös importvám bevezetése a harmadik országokból érkező javakra és a tagországok ipari termékeinek szabad áramlása az integráción belül. A külső vámok mértéke támogatta az importhelyettesítő politikát is, ami ténylegesen azt jelentette, hogy a tagországok az ipartermékeket a Dél-afrikai Köztársaságtól importálták. Az államok függetlenedése és az apartheid rendszer bukása után, a jelenleg érvényben lévő szerződést 2002-ben írták alá.
A Dél-afrikai Vámunió fő céljai között megtalálható a belső kereskedelem növelése, a kereskedelemhez szükséges alapvető, hatékony, transzparens és demokratikus intézményrendszer kialakítása, ösztönözni a beruházásokat, elősegíteni a tagországok gazdasági fejlődését, iparosítását, illetve javítani versenyképességüket. A Dél-afrikai Vámunió esetében megvan az alapja a belső kereskedelem ösztönzésének, hiszen az exporttermékek széles skálát fednek lesz, melyek között közel 35 százalék már legalább közepes hozzáadott értékkel bíró termék, ami mutatja, hogy már nem csak munka-intenzív, hanem magasabb technológiát igénylő iparágak is kiépültek, mint az autóipar és a gépgyártás. A tagországi ágazatszerkezet alapján Botswana elsődlegesen bányászatára és kitermelőiparára, Tanzánia mezőgazdaságára építi a gazdaságát. Az integráció két kis országában, Lesothoban és Szváziföldön járul legnagyobb arányban a GDP-hez az ipar teljesítménye. A Dél-afrikai Köztársaságban a legegyenletesebb az ágazatok GDP-hez való hozzájárulása. A csoportosulás tagjainak integráltságát vizsgálva, az UNECA elemzése alapján a Dél-afrikai Köztársaság a legegyüttműködőbb, míg Lesotho a legkevésbé integrált, amelyet a Dél-afrikai Köztársaság afrikai viszonylatban vett fejlettsége is magyarázhat.

Kulcsszavak: Dél-afrikai Vámunió, Dél-afrikai Köztársaság, exportszerkezet, kereskedelem

„Az Emberi Erőforrások Minisztériuma ÚNKP-18-3-I-NKE-1 kódszámú Új Nemzeti Kiválóság Programjának támogatásával készült”

AZ ÁLLAMI VAGYON KEZELÉSÉÉRT FELELŐS SZERVEZET, AZ MNV ZRT. JELLEGZETESSÉGEI

DR. LEHOCZKI Zóra Zsófia
PhD-hallgató
Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Közigazgatás-tudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: A gazdasági társaságok vagyonának vizsgálata az állami és az önkormányzati tulajdon tükrében
Lehoczki.Zora.Zsofia@uni-nke.hu

A nemzeti vagyon tárgyainak kezelése, megfelelő működtetése, megőrzése és lehetőség szerinti gyarapítása nemzetgazdasági és társadalmi szempontból kiemelt jelentőséggel bír. Az állam tulajdonában lévő társasági részesedések, valamint számos állami tulajdonú ingatlan kezelését és a tulajdonosi jogok gyakorlását a Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zrt. (MNV Zrt.) látja el. A szervezet legszembetűnőbb sajátossága, hogy a köztulajdonban álló gazdasági társaságok felett a tulajdonosi joggyakorlást szintén egy köztulajdonban álló gazdasági társasági formában működő szervezet látja el. Emellett azonban az MNV Zrt. számos további specialitással rendelkezik más állami tulajdonú gazdasági társaságokhoz képest, így többek között a szervezetére és működésére irányadó legjelentősebb szabályok törvényi szinten rögzítettek, felelős társaságirányítási ajánlásokat dolgozott ki és jelentős társasági- és ingatlanportfólióval rendelkezik. Annak ellenére, hogy az egyes állami tulajdonban álló gazdasági társaságok felett az államot megillető tulajdonosi jogok és kötelezettségek összességét gyakorló személyek kijelöléséről szóló 1/2018. (VI. 25.) NVTNM rendelet hatályba lépésével számos kiemelt jelentőségű köztulajdonban álló gazdasági társaság kikerült az MNV Zrt. tulajdonosi joggyakorlása alól, a vagyonkezelő szervezet továbbra is meghatározó szerepet tölt be az állami vagyon kezeléséhez kapcsolódóan. Az előadás célja az irányadó jogszabályi rendelkezések, az MNV Zrt. Szervezeti és Működési Szabályzata és a rendelkezésre álló szakirodalom alapján a vagyonkezelő szervezet szervezeti és működési sajátosságainak bemutatása, különös tekintettel a társaság tevékenységéhez kapcsolódóan felmerülő felelősségi kérdésekre, valamint annak a vizsgálata, hogy a gazdasági társasági forma mennyiben biztosít megfelelő működési, szervezeti kereteket az állami vagyonkezelő szervezet számára.

Kulcsszavak: állami vagyon, köztulajdonban álló gazdasági társaság, vagyonkezelés, tulajdonosi joggyakorlás

A JEGYZŐ JOGÁLLÁSA A HATÁLYOS MAGYAR JOGBAN

LENGYELNÉ Bús Zita
PhD-hallgató
Miskolci Egyetem Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: A jegyzői státusz változásai
lengyelne.zita@gmail.com

Jelen tanulmány során a jegyző jogállására vonatkozó jogszabályi háttér vizsgálatát tűztem ki fő célul, melynek keretében három törvény – nevezetesen Magyarország Alaptörvénye (2011.április 25.) - Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény (továbbiakban: Mötv.) - Közszolgálati tisztviselőkről szóló 2011. évi CXCIX. törvény (továbbiakban: Kttv.)- kerül elemzésre, és melynek végén a státusz esetlegesen előforduló problémaival kapcsolatosan kívánok megoldási javaslatokat tenni.
A jegyző jogállásának vizsgálata mindenképpen két részre bontva szükséges, vagyis vizsgálhatjuk a státuszt a munkáltatói oldalról, valamint a munkavállalói oldalról.
A munkavállalói oldal vizsgálata során a Kttv. rendelkezései lesznek az irányadók. Egyfajta szakmai vezetőnek tekinthető, melyen cím szabályozása a Kttv.-ben is megtalálható. 2013. január elsejével az új önkormányzati törvény hatályba lépésével a képviselő-testülettől a polgármesterhez került a jegyző és az aljegyző feletti munkáltatói jogkör gyakorlása.
A jegyzői státusz munkáltatói oldala vizsgálatának kiindulópontja a Mötv. rendelkezései lesznek, melynek 81. § (3) bekezdésében olvashatjuk, hogy jegyző gyakorolja a jogot a polgármesteri hivatal és a közös önkormányzati hivatal köztisztviselői és munkavállalói felett.
A 82. § (1) bekezdése alapján az aljegyző kinevezése a polgármester által, de a jegyző javaslata alapján történik. Az egyéb munkáltatói jogokat a jegyző gyakorolja, továbbá ő határozza meg az aljegyző feladatait, amelyeket a jegyző helyettesítése során elláthat.
A jogszabályok jegyzői jogállásra vonatkozó részletes elemzései után kívánom észrevételeimet megtenni az esetlegesen szükséges megoldási javaslatok kidolgozására vonatkozóan.

Kulcsszavak: jegyző jogállása, munkáltatói oldal, munkavállalói oldal, polgármester, aljegyző

KONCEPCIÓVÁLTÁS A KÖZSZOLGÁLAT JOGI SZABÁLYOZÁSÁBAN

LUDÁNYI Dávid
Tanársegéd
Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Államtudományi és Közigazgatási Kar, Emberi Erőforrás Intézet
Kutatási terület: a közszolgálat fejlesztésének jogi és emberi erőforrás dimenziói, a közszolgálat stratégiai fejlesztése
Ludanyi.David@uni-nke.hu

Előadásomban kizárólag a szűkebben vett köztisztviselői jogállás szabályozására koncentrálok, s nem célom foglalkozni a tágabban értelmezett közszolgálat (pl. rendészeti, honvédelmi életpálya vagy éppen a közalkalmazotti jogállás) egyes szolgálati kérdéseivel.
Kiindulópontnak tekintem, hogy a zártabb közszolgálati rendszer – annak kifejezetten jogi vetületét érintő – alapértékeiről vallott személyzetpolitikai felfogás az elmúlt években folyamatos átalakuláson ment keresztül, amelynek lenyomata már az élő közszolgálati jogalkotásban is kézzelfogható.
Hipotézisem, hogy ez a rendszertani – nyíltabb közszolgálati rendszerek irányába történő – elmozdulás egy korszak lezárulását; a polgári közszolgálat zártabb típusú szabályozásának végét jelentheti.
Az előadásomban a hipotézisemet a legfontosabb közszolgálati pragmatikaelemek (kiválasztás, pályabiztonság, előmenetel és díjazás) áttekintésével bizonyítom
Az áttekintéshez elsősorban a tisztviselői jogállást szabályozó egyes törvények szabályozási megoldásait veszem alapul. A tisztviselői jogállás egyes mérföldköveit előadásomban a köztisztviselők jogállásáról szóló 1992. évi XXIII. törvény (Ktv.), a közszolgálati tisztviselők jogállásáról szóló 2011. évi CXCIX. törvény (Kttv.), az állami tisztviselőkről szóló 2016. LII. törvény (Áttv.) és a kormányzati igazgatásról szóló 2018. évi CXXV. törvény (Kit.) változásain keresztül, történeti és összehasonlító szempontból vizsgálom.

Kulcsszavak: közszolgálati jog, zárt rendszer, nyílt rendszer, személyzetpolitikai reformok, összehasonlítás

GAMIFICATION IN THE PUBLIC ADMINISTRATION

PANKÁR Tibor
PhD-hallgató
Nemzeti Közszolgálati Egyetem Közigazgatás-tudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: Emberi erőforrás kutatási terület, A stratégiai emberi erőforrás menedzsment bevezetésének lehetőségei a közszolgálatban
pankar.tibor@gmail.com

The gamification - ie the use of gaming elements in a non-playful everyday life, such as the work environment - is gaining more and more worldwide today. Its goal is to increase efficiency in the given workflows. The basic concept of gamification is to rethink everyday work tasks to improve the workplace experience of the employees involved, to increase their commitment and productivity, and to increase their well-being at work.
In the public administration development program marked by the name of Zoltán Magyary, the elaboration of the principles of recruitment and selection set out a line of objectives, as: flexibility, quality selection, competition, openness and speed. One of the prerequisites for quality selection is that the individual characteristics and competencies required for a particular job or position are clear. The components of organizational efficiency, in terms of the leader's personality as the managerial qualities - the competencies, are becoming more and more appreciated nowadays due to the finite expandability of organizational resources. The selection, training and development of the most effective managers for organizational efficiency is a key aspect of the Hungarian public administration as well.
The presentation provides a comprehensive view of modern managerial competencies through the presentation of competency theories and systems. Subsequently, the part-results of the 2017 research project entitled “Strategic Support for Competitive Public Service Personnel Replacement for Competitive Public Service” with the identification number KÖFOP-2.1.5-VEKOP-16-2016-00001 will be presented, as well as their compliance with the international managerial competence systems. The presentation also details the leadership shifts that appear in different levels and areas of public administration.
There are several ways to develop leadership skills and procedures in other areas of the public service, in my presentation I would like to present most of them while presenting the potential inherent in gamification.

Kulcsszavak: gamification, public administration, leadership development, competency, efficiency

HISTORICAL DEVELOPMENT OF SCIENCE POLICY *THE HUNGARIAN PATHS*

PATÓ Viktória Lilla
PhD-student
National University of Public Service
Research area: science policy
pato.viktoria.lilla@uni-nke.hu

The current researchers are concerned with the question of the renewal of science in the developing world. The technical and social transformations have an impact on science, the scientists face new challenges. In this paper the development of Hungarian science policy appears from the 19th century through historical methodology. The relevance of research is a matter of time, which is the subject of a fundamental debate between the state and science, the dichotomy of state funding and the sovereignty of science. In all cases, historical research provides an opportunity to learn about past practices and to apply the conclusions drawn from them in the present. The relevance of science policy researches is determined by the fact that it basically determines the scientific development directions and priorities of a given area, but these need to be constantly reviewed in order to prevent the funding state from gaining power over the academic layer. The study shows how the state had an effect on the development of science from the foundation of the Hungarian Academy of Sciences till nowadays. The paper focuses on the historical dimensions of the relation between state and science in Hungary using historical methods of research.

Keywords: science policy, state, science, equilibrium, historical contest

ROLE OF NON-GOVERNMENTAL ORGANISATIONS IN YOUTH UNEMPLOYMENT

PKHAKADZE Tamar
PhD-student
National University of public service
Research area, subject: Influence of EU youth policy on youth employment problem
Public email address: pkhakadze.tamar@gmail.com

Youth is considered to be society's most important part, as they are able to build new ideas and do innovative improvements for the country. Youth has an important role in development and in the process of democracy building. Youth Unemployment issue, in last few years, remains to be global problem. Even though the recent globalisation processes, which has to have positive impact on youth unemployment rate, problem still remains active and youth unemployment rate worldwide is still increasing. Unemployment of young people, nowadays is one of the main isuue and a chalange for many European Union countries as well. Youth unemployment degree are different in all countries and regions, but link betweed economical performance and unemployment rate is substantial.

Role of non-governmental organisations in youth employment issue is noteworthy. There are several organisations, within the European Union that directly work on this issues and they appear to be one of the main stakeholders, of national youth policy making process. There are several youth organisations that, trought different activities try to develope social skills and key competences of young people.

Article will analyse youth unemployment issue in European Countries, concrete role of non-governmental organisations in this issue, their participation and activities in governmental, local and international level. Besides, case of European Youth Forum, as one of the biggest European youth network organisation will be analysed to identify the major problems that exist and to suggest theory to a practical solution.

The aim of the article is to identify the possible influence of European youth Non-Governmental organisations on Youth employment problem, assess different sides and areas of the process. Analysing to what extend European Youth NGO's helps development of youth and specifically on unemployment issues?

Keywords: Youth unemployment, youth policy, Non-governmental youth organisations

A TÁRSASHÁZAK KÖZIGAZGATÁSI KAPCSOLATA, KÜLÖNÖS TEKINTETTEL A VÁRHATÓ VÁLTOZÁSOKRA

POLGÁR Zoltán
PhD-hallgató
Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Közigazgatás-tudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: A közösségi döntéshozatal és a közösségi döntéshozatalt támogató infokommunikációs eszközök
info@polgarzoltan.hu

A társasházak alapítása és üzemeltetés során a tulajdonsok kiengedik az irányítást, és nagyobb részt külsős szakemberre (közös képviselő) vagy választott tulajdonosi bizottságra (intéző bizottság) bízzak az ügyeik képviseletét, intézését. A legtöbb esetben a tulajdonsok bele sem gondolnak, hogy mennyire összetett és bonyolult dolog, hogy az otthonunkat körülölelő épület minden tekintetben megfeleljen a jogszabályi elvárásoknak.
A jobb megértés és érdekérvényesítés érdekében érdemes körbejárni a társasházak és a társasházkezelők nyilvántartását a közigazgatási rendszerben, mert az érdekérvényesítés a képviselő megszólításán keresztül történik.
Joggal kerül elő újra és újra a kérdés, hogy mi is az a társasház? A társasház fogalmát a társasházi törvény is leírja, de a közigazgatási elhelyezkedésének vizsgálatához ehhez több kell, így a társasházat jelen tanulmány és előadás keretein belül, az alábbiak szerint határozom meg a könyvvezetési kötelezettségei alapján: a társasház nem más, mint egy nevesített egyéb szervezet. Nevesített egyéb szervezet pedig saját neve alatt jogokat és kötelezettségeket vállalhat. A társasház részvétele a közigazgatási folyamatokban nem önkéntes, kvázi ügyfélként van jelen a folyamatokban. Az egyéb szervezet tagjai a társasház tulajdonostársainak közössége, amely tisztségviselőt választ, így képviseleti úton gyakorolja a jogait.
A társasházakat a földhivatali nyilvántartás lajstromozza, így helyrajzi szám alapaján meg lehet találni a társasházakat a területileg illetékes földhivataloknál. A végzettséggel rendelkező közös képviselőket a működési helyük szerinti kormányhivatal veszi nyilvántartásba. A végzettség nélküli közös képviselők viszont nincsenek regisztrálva sehol. A földhivatali nyilvántartás és a kormányhivatali nyilvántartás nem ér össze, így nem lehet tudni egyértelműen, hogy az adott társasházakat, mely közös képviselők képviselik. A 2020-ra várható változások ezen az anomálián kívánnak segíteni, előadásom a várható változásokat mutatja be.

Kulcsszavak: társasház, közigazgatás, közös képviselő, közigazgatási nyilvántaráts

NŐK HELYZETE A MUNKAERŐPIACON

RÁCZ Anita Mária
PhD-hallgató
Nemzeti Közszolgálati Egyetem Közigazgatás-tudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: Emberi erőforrás kutatási terület

A nők munkaerőpiacon betöltött szerepével, illetve ennek kapcsán az esélyegyenlőség megvalósulásának kérdéskörével érdemes foglalkozni, hiszen nagy változások történtek ennek kapcsán az idő előre haladtával. Kérdésként merülhet fel azonban, hogy az esélyegyenlőség jogi keretbe ágyazása vajon megteremti-e a nők jogszerű, egyenlő esélyek szerinti foglalkoztatását a munkaerőpiacon, vagy továbbra is fennállnak a rendszer hiányosságából és szubjektív hatásából adódó problémák, anomáliák. Általánosságban elmondható, hogy a nők helyzete a történelem során sokat változott. Míg az őskorban meghatározó szerepük volt a családban, később hosszú időn keresztül a férfiak elnyomása alá kerültek, amire a nők részéről folyamatosan kibontakozó változtatási igény, önérvényesítés, valamint jogok elnyerésére tett fellépés következett válaszreakcióként. Ennek eredménye meghozta a nők előrelépését, férfiakkal való egyenlőség irányába történő elmozdulását. Azonban ha a férfiak és nők teljes mértékben egyenrangúak lennének, talán nem is merülne fel az esélyegyenlőség fogalma a munkahelyi foglalkoztatottságban. Többek között e témában kerülhet elő a diszkrimináció, a keresetbeli különbségek és általánosságban az is, hogy miért nehezebb a nőknek jelen lenni a munkaerőpiacon, nehezebb-e megszerezni és megtartani egy magasabb pozíciót. A nők és férfiak egyenlőségének elérésére számos kezdeményezés történt, az egyik legfontosabb az UNIFEM létrehozása volt. Ennek célja, hogy ne tekintsenek el attól, hogy a nőknek és férfiaknak eltérő igényeik lehetnek. Ezt követően több konferencia is megrendezésre került, amelyek eredményeképpen a nemi esélyegyenlőség reális igénnyé vált. A nők és a férfiak közötti egyenlőséget, az esélyegyenlőséget, valamint az egyenlő bánásmód feltételeit több jogi norma rendezi. *A férfiak és nők közötti esélyegyenlőség és egyenlő bánásmód elvének a foglalkoztatás és munkavégzés területén történő megvalósításról szóló Európai Parlament és a Tanács 2006/54/EK irányelve* rögzíti, hogy a nők és férfiak közötti egyenlőség alapelvnek számít az EK-Szerződés, valamint az Európai Közösségek Bíróság ítélkezési gyakorlata szerint. Az *Európai Unió alapjogi chartája* ugyancsak tiltó rendelkezést tartalmaz a nemi alapon történő megkülönböztetés minden formájára vonatkozóan, valamint valamennyi területre kihatóan rendelkezik a férfiak és nők közötti egyenlő bánásmódhoz való jogról, ami magában foglalja a foglalkoztatást, a munkát és a díjazást is. A hazai szabályozásban pedig *az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény* konkrét rendelkezéseket tartalmaz az esélyegyenlőségi programról, ami az oktatás, képzés, közszolgáltatások, egészségügyi ellátás egyenlő esélyű elérését tartalmazza. Látható, hogy az esélyegyenlőséget, valamint a nők és a férfiak közti egyenlő bánásmód követelményeit rögzítő jogszabályi keretek és normaszövegek biztosítottak, azonban kérdéses, hogy a vonatkozó rendelkezések a gyakorlatban milyen formában valósulnak meg. Vajon ezen intézkedések elegendőek ahhoz, hogy teljes esélyegyenlőség jöjjön létre a nők és a férfiak között a munkaerőpiacon? A megfigyelhető javuló tendencia ellenére is tapasztalható az egyenlőtlenség? E kérdésekre a nők munkaerőpiacon betöltött helyzetének elemzése is választ adhat.

Kulcsszavak: nők, munkaerőpiac, esélyegyenlőség

„AZ EMBERI ERŐFORRÁSOK MINISZTÉRIUMA ÚNKP-18-3 KÓDSZÁMÚ ÚJ NEMZETI KIVÁLÓSÁG PROGRAMJÁNAK TÁMOGATÁSÁVAL KÉSZÜLT”

THE SITUATION OF WOMEN ON THE LABOUR MARKET

RÁCZ, Anita Mária
PhD-student
Nemzeti Közszolgálati Egyetem Public Adminstration Science Doctor School
Research area: Human resourses research field

It is important to deal with the role of women in labour market and related to it the issue of realization of equality of chances, since big changes have happened in this respect. However, the question is whether legally stated equality of chances really provides legal, equal chances of employment of women on the labour market or problems, anomalies arising from the insufficiency of the system and its subjective effects still exist. It can be stated in general that the situation of women have changed a lot during the history. They had dominant role in the family already in the Prehistoric times, later they got opressed by men, which resulted in activity for self-advocacy and gaining rights, which led to women progressing towards the equality with men. However, if men and women were fully equal, the concept of equality of chances in employment would not even arise. Nevertheless, discrimination, differencies in salaries, and why it is more difficult for a woman to be on the labour market in general, and if it is more difficult to get and keep a higher position are issues closely related to the topic. Several initiatives have been made about gender mainstreaming, one of the most important was creation of UNIFEM, the goal of which is not to neglect different needs of women and men. Following it several conventions were organised thanks to which gender mainstreaming have become realistic needs. Several legal acts deal with equality of chances of men and women, and conditions of equal treatment. It is stated in *2006/54/EK act of the European Parliament and Commission about equality of chances of men and women and the principle of equal treatment in employment and labour* that equality of men and women is a basic principle in UC-agreement and legislation practice of European Communities. The *basic rights charter of the European Union* also contains forbidding regulation on any form of sexual discrimination and has thorough regulations on the rights for equal treatment of men and women including employment, labour and renumeration. In our national legislation *Act CXXV of 2003 about equal treatment and enhancement of gender mainstreams* contains concrete regulations on gender maintreaming programme including achieving equal chances for education, public services, medical care. It can be seen that legal frame and normative wording of equal opportunities and equal treatment of men and women are done, however, it is dubious how the related regulations are implemented in reality. Are these regulations enough to achieve complete gender mainstreaming on the labour market? Is there still inequality despite improving trend? This question may be answered by analysing the situation of women on labour market.

Keywords: women, labour market, gender mainstreaming

„Az Emberi Erőforrások Minisztériuma ÚNKP-18-3 kódszámú Új Nemzeti Kiválóság Programjának támogatásával készült”

IMPACT OF EMIGRATION AND IMMIGRATION ON PUBLIC SERVICE

SZABÓ László András
PhD-student
National University of Public Service, Doctoral School of Public Administration Sciences Research area: International and European studies. Research topic: Migration-related fears and conflicts. Identity and impact and examination of cultural controversies in the European Union
szabo.laszlo.andras@uni-nke.hu

After the mass migration in 2015, it has an impact on the functioning of public administration organizations. The phenomenon of migration is two-faced. One side of immigration is the other side of emigration. Immigration has become a part of public discourse, and emigration has only recently emerged as a result of labor shortages. In my presentation and study, I examine the characteristics of these two distinctly different phenomena with regard to the functioning of public administration. I am looking at organizations that are involved in managing migration. The international projections thus predict the continued growth of migration at the global level, as well as the UN forecast. This can no longer be called traditional routine migration, because the change in the environment is demographic growth, that is, resources are diminishing while the needs are growing quite clearly, directing people to a better life, a healthy environment and safe living conditions. We are currently in a transition period. However, the impact of migration is already present, and this is the most influential for the public service organization. The reason is social expectation and task. The public service organization is an organization that has real operational functions, is organized on the principle of expediency and is engaged in active, typically non-value-creating processes. Public administration organizations include the public administration, the army and the law enforcement agencies.

Keywords: emigration, immigration, public administration

TRENDEK AZ INNOVÁCIÓVAL ÖSSZEFÜGGŐ TÁRSADALOMTUDOMÁNYI KUTATÁSOKBAN

SZAKOS Judit
PhD-hallgató
Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Közigazgatás-tudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: közigazgatás-tudomány, innováció politika
szakos.judit@uni-nke.hu

Az előadás összefoglalja a meghatározó, innovációval összefüggő társadalomtudományi elméleteket és modelleket, továbbá feltérképezi a témával összefüggésben megjelenő hazai trendeket a doktori kutatások példáján keresztül.
Az előadás első része (1) áttekinti az innovációt kutató hagyományos iskolákat: mind a kereslet – kínálat alapú megközelítés szempontjából („transfer pole" és „development pole"), mind a lineáris modelltől (BUSH, 1945) az ökoszisztéma felé elmozduló kutatások felé haladva, áttekintve itt a következő koncepciókat: a Nemzeti Innovációs Rendszer (FREEMAN, 1987), a Triple Helix Model (ETZKOWITZ and LEYDESDORFF, 1995), a Mode 3 Model (CARAYANNIS and CAMPBELL, 2006) és a Quadruple Helix Model, továbbá a Quintuple Helix Model (CARAYANNIS and CAMPBELL, 2009, 2010).
Ezt követően nemzetközi színtéren megvizsgálja (2) a jelentős, jelenleg is aktív kutatócsoportok munkásságának irányvonalait, az innovációval összefüggő, közpolitika alkotást elősegítő iskolák irányvonalait, fő trendjeit, például a vállalkozó állam koncepció köré épülő iskolát a UCL Institute for Innovation and Public Purpose-t, vagy az állami szerepvállalás aspektusai köré épülő TTÜ Ragnar Nurkse Department of Innovation and Governance szellemi műhelyét. Végül (3) a hazai doktori képzésben megjelenő trendeket tekinti át a tématerület kapcsán a sikeresen védett doktori kutatások alapján.
A kutatás módszertana az (1) – (2) pont esetében irodalomkutatás és tartalomelemzés. A (3) területnél a sikeresen megvédett, innovációval összefüggésbe hozható disszertációkat tekinti át a doktori.hu online adatbázisa alapján. Az adatbázisban a rögzített, sikeresen megvédett társadalomtudományi dolgozatok áttekintése rendszerezem a témának megfelelő kutatásokat.
Az előadás célja a meghatározó magyar és nemzetközi iskolák és trendek áttekintése az innováció társadalomtudományi kutatásával összefüggésben.

Kulcsszavak: innováció politika, lineáris modellek, nem-lineáris modellek, vállalkozó állam, trendek

A VAJDASÁGI IDENTITÁS ALAKULÁS 1989-TŐL

VARGA-KOCSICSKA Aleksandra
PhD-hallgató
Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Közigazgatás-tudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: Nyugat-Balkán és a jugoszláv utódállamok nemzeti és európai identitása
kocsicska.aleksandra@gmail.com

A Vajdaság Autonóm Tartomány volt a Milosevic féle autoriter-rezsim, első tartományi áldozata, így történt, hogy 1988 őszén, Belgrád megszűntette Vajdaság autonómiáját, amely 1974 és 1988 között virágzott. Az említett virágzó időszakban Vajdaság minden olyan előjoggal rendelkezik, amely elegendő volt az autonóm státusz eléréséhez és fenntartásához. Az 1990-es alkotmányban, a Szerb Köztársaság erősen centralizált államként szerepel, és ahol a tartományoknak korlátozott, az önkormányzatoknak pedig, drasztikusan csökkentett hatásköreik vannak. Továbbá szűkítésre kerültek a nemzeti közösségek addig szabadon gyakorolt jogai is. Amennyiben ehhez hozzáadjuk a volt Jugoszlávia területén folytatott polgárháborút, amely során Vajdaságban nagy létszámszámú menekült telepedett le, így rövid időn belül előteremtve a tartomány etnikai szerkezetének változását. Ezzel átalakítva a tartományban fennálló kapcsolatok összetettségét és szabad utat adva a politikai-társadalmi lehetőségek radikalizálódását. Egyértelmű, hogy Vajdaságnak vannak bizonyos történelmi, földrajzi, gazdasági, etnográfiai és kulturális elemei, amelyek sajátosságukból fakadóan, együttesen alkotnak egy különleges egységet, és ennek az egységnek az egyik összetartó elemét, vajdasági identitásnak nevezzünk. Ennek az egyedi identitásnak a népszerűsítése és támogatása, a benne rejlő kortárs és univerzális trendekkel együtt, bizonyos értelemben előre lendítheti a jövő Európájának gondolatát. Az ilyen tendenciák fennállását megerősítheti a Katalóniában tartott népszavazás, amit többek között Szerbiában is, potenciális szeparációként értelmeztek, holott ez a törekvés valójában nagyon fontos helyi (regionális) önazonosságot képvisel a nagyobb állami szervezeteken belül. Az autonóm önállósága visszaállításával, Vajdaságnak lehetősége nyílt átalakítani és építeni az utóbbi 30 évben folyamatosan változó önazonosságát. Ennek az új identitásnak az alakulását és egyediségét kívánom megvizsgálni a nemzeti és európai identitáshoz viszonyítva.

Kulcsszavak: Szerbia, Vajdaság, nemzeti identitás, európai identitás

A VÁROSARCULAT FŐBB KOMPONENSEINEK ONLINE ÉS OFFLINE KOMMUNIKÁCIÓS PERSPEKTÍVÁI, HAZAI ÉS KÜLFÖLDI KITEKINTÉS

WENINGER Sándor
PhD-hallgató
Nemzeti Közszolgálati Egyetem Közigazgatás-tudományi Doktori Iskola
weninger.sandor@gmail.com

Az előadás arra vállalkozik, hogy bemutassa, a településarculati vonatkozással bíró vizuális tartalmak milyen diszkrepanciákat okozhatnak a különböző szintű helymarketing stratégiák kidolgozása/megvalósítása során, használatuk miként illeszkedik az online és offline kommunikáció, és a megatrendek által vezérelt XXI. századi létszerveződés keretei közé, milyen szerzői és egyéb jogi vonatkozásokkal kell számolni használatuk során, illetőleg hogyan befolyásolják az úgynevezett szellemi terek lokalitáshoz, azaz fizikai valójában megjelenő és értelmezhető élettérhez kapcsolódó viszonyát, mindemellett milyen szerepük van a termékek és szolgáltatások fogyasztásában, a szabadidő eltöltésében, a települések branding-jében, versenyképességének javításában. A prezentáció során igyekszem olyan konkrét mérlegelési szempontokat megvilágítani amelyek segíthetik a precíz, operatív lépések megalapozását köz –és szakpolitikai téren továbbá az előtervezést mint helyi (önkormányzati), mint központi szinten illetőleg a gazdasági szereplők egyéni vonatkozásában is. A kutatás indítékát a jelenleg is alkalmazott paradigmák gyakorlatban megjelenő, igen szemléletes strukturális dilemmái; elméleti alapjait az előadó több mint 10 éves közigazgatási érintettsége és jelenleg is folytatott PhD kutatói tevékenysége, gyakorlati hátterét pedig közel 30 éves, lokális élettér tekintetében szerzett empirikus tapasztalatai biztosítják.

Kulcsszavak: településarculat, vizuális kampánystratégia, helymarketing, digitális társadalom, megatrend, kultúra, lokalitás

SOFT INDIKÁTOROK ÉS ÉLHETŐSÉG: A SZEMPONTRENDSZEREK KAPCSOLATÁNAK ÖSSZEFÜGGÉSEI ÉS SZEREPKÖRÜK A TELEPÜLÉSMARKETING FOLYAMATÁBAN

WENINGER Sándor
PhD-hallgató
Nemzeti Közszolgálati Egyetem Közigazgatás-tudományi Doktori Iskola
weninger.sandor@gmail.com

A napjainkban az alapvető infrastrukturális tényezőként értelmezhető konstans online jelenlét és folyamatosan gyorsuló világunk egyenes következményeként megjelenő, blockchain technológiára épülő, hétköznapjainkat, életvitelünket befolyásoló alkalmazások szűkebb szakmai berkeken belüli és össztársadalmi szinten is értelmezhető, aktuálisan a közgondolkodásban is tapasztalható hatásai, továbbá ezek közszervezési-közigazgatási szinten való felismerése, kezelése és az ezekre adott institúcionális válaszok égető fontosságúvá léptek elő. Egy általános helyzetkép felvázolása után az előadás azon kérdéskör részleteit és módszertani gyökereit feszegeti, miszerint az empirikus társadalomtudományi vizsgálatok – kérdőívezés, interjú - során használt úgynevezett puha mutatók mennyire determináltak az infrastrukturális közeg által, az itt megfogalmazódó nem elsősorban GDP-konvertibilis absztrakciók, hogyan hozhatók közös nevezőre viszonylagosan objektív gazdasági mutatókkal és mindezen összefüggések, hogyan használhatóak fel a városmarketing során. Meglátásom szerint ezek a szempontok egyre inkább kiemelt prioritással bírnak majd a közszolgáltatások, állami és önkormányzati szerepvállalásának átrendeződését, fejlesztését illetően és ez a folyamat prognosztizálhatóan hatványozottan élénkül majd a közel jövőben is, így még inkább fokozott figyelmet kell szentelni ezen terület szakmai alapokon nyugvó, beható tudományos vizsgálatára.

Kulcsszavak: puha mutató, társadalomtudomány, blockchain, online jelenlét, GDP, városmarketing, közszervezés

MATEMATIKAI ÉS INFORMATIKAI SZEKCIÓ

INFORMÁCIÓKIEMELÉS VIRTUÁLIS TÉRBEN ÉS BÖNGÉSZŐBEN

BERKI Borbála
PhD-hallgató
Széchenyi István Egyetem, Multidiszciplináris Műszaki Tudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: Hatékonyság 3D virtuális terekben
berki.borbala@sze.hu

A 3D *asztali* virtuális valóságok, vagyis amelyek egy klasszikus kétdimenziós képernyőn jelenítenek meg 3D tereket, egyre elterjedtebbek, az alacsony eszközigényük és könnyű használatuk miatt. Többek között az oktatásban is jelen vannak már ilyen jellegű szoftverek. Jelen kutatás az információkiemelés szerepét vizsgálja virtuális térben és klasszikus böngészőben.
A többváltozós kontrollcsoportos kísérletben összesen 50 fő vett részt (VR: 27 fő, böngésző: 23 fő). A mérésben Chrome böngészőt, és a MaxWhere virtuális környezetet használtam. Ez utóbbi akár egy 3D böngészőnek is tekinthető, hiszen a térben lévő okostáblákon bármilyen weblapot képes megjeleníteni. A résztvevőknek négy cikket kellett elolvasniuk, amelyek vagy tartalmaztak reklámot, vagy pedig külön, kiemelve látták (böngészőben külön lapon jelent meg, virtuális térben a cikkekhez hasonlóan egy külön táblán). A cikkek és reklámok bezárása után a résztvevőknek jelezniük kellett, hogy emlékeznek-e bármilyen reklámra, és ha igen, akkor írják le annak minél több jellemzőjét. Korábban nem kaptak semmilyen utasítást, hogy jegyezzék meg az adott információkat, így ez incidentális, vagyis nem akaratlagos tanulásnak tekinthető.
Az adatokat Fisher-egzakt teszttel vizsgáltam, amely alapján elmondható, hogy a virtuális térben a kiemelésnek szignifikáns hatása volt az emlékezetre, vagyis többen emlékeztek a reklámra, amikor ki volt emelve. A böngészőben végzett méréseknél azonban statisztikailag nem tudtam hasonló eredményt igazolni. Tehát a böngészővel ellentétben a virtuális térben jelentős szerepe van a kiemelésnek. Az oktatásban való felhasználás során ez azért lehet hasznos, mert az oktató egyes alapvető, lényeges ábrákat közvetlenül is beilleszthet a térbe, amelyekre – a kutatási eredmény alapján - több diák fog emlékezni.

Kulcsszavak: virtuális valóság, emlékezet, böngésző, MaxWhere, reklám

„Az Emberi Erőforrások Minisztériuma ÚNKP-18-3 kódszámú Új Nemzeti Kiválóság Programjának támogatásával készült”

ÖNADJUNGÁLT LINEÁRIS RELÁCIÓK

BERKICS Péter Marcell
PhD-hallgató
Pécsi tudományegyetem, Természettudományi Kar
Kutatási terület: Funkcionálanalízis, Lineáris algebra
berkicsp@gamma.ttk.pte.hu

A Hilbert téren értelmezett operátorok elmélete egy régóta kutatott, jól ismert és fontos alkalmazásokkal rendelkező kutatási téma. A kutatás jelenleg is aktív, az elmúlt néhány évben számos klasszikus eredményt sikerült általánosítani vagy megfordítani. Klasszikus esetben az operátorok önadjungáltságát csak szimmetria segítségével lehet definiálni. Számos esetben megmutatható, hogy a szimmetria elhagyható, más feltételekkel helyettesíthető. Előadásomban szeretném bemutatni a Stone lemma általánosítását, amely szimmetria helyett az operátorok gráfjára vonatkozó feltételt tartalmaz. Emellett szeretnék bemutatni egy ekvivalens feltételt lineáris operátorok önadjungáltságára.
Az operátorelméleti eredmények vizsgálata során merült fel a lehetősége annak, hogy ezen eredmények sokkal általánosabb módon is megfogalmazhatóak, és sok eredmény általánosítható lineáris relációkra is. Ez egy természetes általánosítási mód, hiszen a lineáris reláció az operátor gráfjának természetes általánosítása. Emellett többértékű operátorokat is egyértelműen tudunk lineáris relációval jellemezni.
A lineáris relációk kutatása viszonylag új kutatási terület, alapjait Richard Arens fektette le 1961-ben. Ez a téma azóta is aktív kutatási terület. Az elmúlt években több klasszikus operátorelméleti eredményt is sikerült általánosítani a lineáris relációk nyelvére. Remek példa erre a klasszikus von Neumann tétel, amely kimondja, hogy egy Hilbert téren értelmezett T operátor esetén T^*T és TT^* önadjungált operátorok.
Előadásomban szeretném bemutatni a Stone lemma és a von Neumann tétel lineáris relációk nyelvére való általánosítását. Továbbá szeretnék bemutatni egy új ekvivalens feltételt arra, hogy egy lineáris reláció milyen feltételek esetén lesz önadjungált, illetve mely feltételek esetén lesz a lineáris reláció egy operátor gráfja.

Kulcsszavak: Lineáris reláció, Operátor gráfja, Többértékű operátor, Önadjungált lineáris reláció.

HIGH-RESOLUTION, HAND-MOTION BASED SIGNATURE BIOMETRICS

Szabolcs BLÁGA
PhD-student
Corvinus University of Budapest
Research area: Efficient algorithms to compare high resolution digital signatures
szabolcs.blaga@gmail.com

Our new approach to online signature verification is based on a novel device that is able to record the movement of the hand during writing. It is a pen-shaped device with built-in IMU and pressure sensors to record the inertial momentum and pressure data and send it to a connected computer. It records more than 400 frames per second and we use this high-resolution data to develop an efficient algorithm for signature verification.
The algorithm is developed in a combination of multiple methods and we use an adaptive approach to weigh the different methods based on the general characteristics of a given signature and the sample size we have for a given signatory. Our two main methods are a spline-based comparison and the widely used DTW method with a path control mechanism that allows for a quasi-linear complexity. We use the area-difference between the diagonal and the DTW path instead of the scalar DTW value. We have gathered a large database of signatures to test our algorithms and to developed the multi-method approach based on both the statistics of the identified general types of signatures and also signatory specific sample-based metrics.
It is also possible to restore the traditional 2D image of the signature by integrating the inertia measurement units data and applying different filtering and stabilizing mechanisms. We use multiple sensors to stabilize our data, but both the orientation and the translation/location of our pen-like device could be described by three parameters meaning that the mathematical model is six-dimensional. With this model, the trajectory of the writing tip in three-dimensional space can be reconstructed, and for that trajectory any known online or offline signature verification method could be employed.
This is an ongoing research with promising preliminary FAR and FRR results. If the desired equal error rate could be stabilized, our solution may find many application on the behavioral biometrics identification market.

Keywords: behavioral biometrics, online signature verification, inertia measurement, dynamic time warping, digital signature

COMMON SCAM THREAT EXAMINATION ON REAL ENVIRONMENT

Dávid János FEHÉR[1], Barnabás SÁNDOR[2]
[1]PhD-student
[2]MSc-student
[1]Óbuda University Doctoral School on Safety and Security Sciences
[2]Óbuda University Donát Bánki Faculty of Mechanical and Safety Engineering
Research area: Cybersecurity, IT Security, Wireless Network Security
[1]david.janos.feher@gmail.com
[2]sandor.bamabas@gmail.com

The invention of paper changed the world which subsequently changed the people's lives. The documents and the printing technologies had been becoming better and better as it started being the core of every process, although almost everywhere the technology was involving at the same pace. Paper became a part of every formal and non-formal process. Based on paper-based contracts, checks, certifications, the world used it efficiently. As a result of IT and telecommunications developments, life around us became to an ever-increasing degree faster and efficient. Interestingly, in the present age paper-based activities are considered outdated, hence, a lot of the businesses e.g. in retail and banking make use of Internet in order to deliver their services directly to the client and do business with the help of certificate purchases, payment obligations, subscription or even delivery of user information. Online and email administration and notification are much more efficient and cheaper, by significantly reducing logging rates. Newer technologies and methods pose new threats and risks to both users and service providers. Mass-marketing fraud basically exploits mass communication methods to trick people out of their money. In the age of Internet, the well optimized online commercials have become powerful weapons in hands of criminals as through its use it can target a greater number of potential victims. Mass-marketing trickery is a dangerous organized crime. The Nigerian Advance Fee Fraud began in the 1970s as traditional mails and faxes, and later, scammers found more potential victims with mailing lists as the possibility to send free emails didn't impose any cost. Most of these spam messages are commercially oriented. High amount of commercial and non-commercial emails contain hidden links that websites but in fact redirecting to phishing or malware web sites. At the present time computer-based exploits aim mostly human vulnerabilities. Sometimes it is much easier and efficient to target the computer users than hack and exploit the computer system vulnerabilities. This paper examines the scam related threats with examples from several different source.

Keywords: Email scam, User awareness, Online communication, Cybersecurity

BIOMECHANIKAI MOZGÁSLABOR SZOFTVERFEJLESZTÉSÉNEK SZEMPONTJAI

Fekete GYÖRGY
PhD-hallgató
Óbudai Egyetem NIK, Alkalmazott Informatikai és Alkalmazott Matematikai Doktori Iskola
Kutatási terület: Biomechanika, járásvizsgálati algoritmusok
fekete.gyorgy@nik.uni-obuda.hu

Ezen tanulmány célja, hogy lefektesse egy modern járáslabor szoftverének fejlesztési szempontjait a Goethe Gait Lab jelenlegi hardver-szoftver architektúrájára alapozva, annak továbbfejlesztéseként. Elsőként áttekintem a biomechanikai vizsgálatok alapvető módszereit és a méréshez használt technikákat: a kezdeti villanófényes fényképészeti eljárásoktól a mai modern kamera alapú számítógépes rendszerekig. A különböző technikákat bemutatom fajtánként csoportosítva, előnyeik, hátrányaik és használhatóságuk felsorolásával. Megmutatom, mire lehet használni egy járáslabort a betegségek diagnosztizálásán és kezeléskövetésén túl.
Ezek után a biomechanikában leggyakrabban mért járásparamétereket veszem sorra, mérési módszereik alapján. Felsorolom a kamerás rendszerekkel, erőmérő cellákkal és a gyorsulásmérőkkel mérhető járás tulajdonságokat, bemutatva azok normális valamint egyes betegségek esetén felmerülő értékeit.
Megvizsgálom a ma elérhető legnépszerűbb járásvizsgálati hardvereket és szoftvereket, rámutatva előnyeikre és hátrányaikra. Számba veszem a speciális egészségügyi rendszerfejlesztési szempontokat. Bemutatom a Goethe Gait Lab jelenlegi szoftver-hardver felépítését, besorolva a vizsgálati és rendszerkategóriákba. Felsorolom a Goethe Gait Lab egyedi fejlesztési célkitűzéseit, melyek egyedivé teszik.
Végül meghatározom a fejlesztendő szoftver paramétereit, lefektetem a fejlesztés irányvonalait. Meghatározom a minimálisan megjelenítendő járásparaméterek halmazát, valamint a felhasználói felület kialakítására adok iránymutatást.

Kulcsszavak: biomechanikai mozgáslabor, számítógépes járásvizsgálat, Goethe Gait Lab, szoftverkövetelmények

COMPUTING VIRTUAL COLOR PERCEPTION IN COLOR AFTERIMAGES

GARAI Lőrinc
PhD-hallgató
Széchenyi István Egyetem, Multidiszciplináris Műszaki Tudományok Doktori Iskola
Kutatási terület: Számítógépes retinamodell érzékenységi dinamikájának fejlesztése
garailorinc@garailorinc.hu

HORVÁTH András
Egyetemi docens
Széchenyi István Egyetem, Fizika és Kémia Tanszék
Kutatási terület: Digitális képfeldolgozás és színelmélet. Fizikai rendszerek számítógépes szimulációja. Optimalizáció
horvatha@sze.hu

Afterimages are common and frequent perceptual phenomena of everyday life. When looking into high-intensity light source and suddenly turning away from it, a temporary "ghost" of the light source remains in perception, for a while. Computer graphics simulation of afterimages is based on biophysical and mathematical models as published in literature. A subordinate to afterimages defined in our research is virtual color perception, in our interpretation an unusual and intense temporary color perception provoked by fast color change in the incident light. In research, modelling virtual color perception is a field under rare cultivation. Our publication presents a kinetic model established to characterize virtual color perception intensity, duration, as function of fast color changes in the incident light.

The physiological background of virtual color perception in brief is: human photopic (daylight) color vision is a combined response of cone receptors L (long wavelength), M (medium wavelength), and S (short wavelength), to adequate light stimuli. Photopigment rhodopsin has a key role in the process; the equilibrium of its relative concentration is achieved by the opposite processes of fast cleavage under the light and slow resynthesis in the dark. Adaptations of cone receptors to changes in color of the incident light is time taking, hence, a fast change in color of the incident light provokes unusual and intense temporary color perception, the so-called virtual color perception. For example, under red light the sensitivity of L cone receptor is low and in this case it is accompanied by the high sensitivity of M and S cone receptors. Following a fast color change from red to blue in the incident light, the sensitivity of S cone receptors remains temporarily high, resulting in an introductory bright blue perception, that is turned into a common blue after a short while. This after-a-short-while is a time period for equilibrating (restoring) photopigment relative concentration, i.e. this is the time period of virtual color perception.

In our work, a computational kinetic model capable for simulating and quantifying virtual color perception was developed. Preliminary validation with a 20-subject test shows partial correlation between model situations (simulation) and validation test results. Further validation tests are planned to confirm the correlation.

Kulcsszavak: Afterimage, rod and cone photoreceptors, photopigment, kinetics

EVALUATION OF MAPREDUCE SIMULATORS TOWARDS THE IMPROVEMENT OF DISSECT-CF

EBENEZER Komla Gavua[1], GABOR Kecskeméti[2]
[1]PhD-student
[2]Associate professor
[1]University of Miskolc, József Hatvany Doctoral School of Informatics
[2]John Moores University Department of Computer Science
[1]gavua@iit.uni-miskolc.hu
[2]g.kecskemeti@ljmu.ac.uk

The application of MapReduce cloud computing simulators for research and development is becoming popular, due to its efficiency and ease of utilization. This ignited the development of several cloud simulators for algorithm testing and performance analysis of dynamic MapReduce environments. The selection of appropriate simulator for a specific research remains a challenge.
We have designed a MapReduce classification framework to guide cloud and big data researchers on suitable tools to utilize for this simulations. We have reviewed eleven MapReduce specific simulators. We evaluated thirty general functional requirements applicable to cloud simulators.
Then, we filtered the general requirements down to the most relevant thirteen. IoT-Based applications, stream processing and replaying of production cluster workloads are key criteria absent from many simulators. Therefore, we identified these as gaps, that simulator developers could focus on when extending their works towards MapReduce oriented simulations. These simulations require robust tools to produce accurate results. Researchers simulating dynamic behaviors of Hadoop clusters should select simulators efficient in parameter tuning. This study has given us enough information to begin focusing on the previously highlighted key issues and gaps by adding preliminary solutions to DIScrete event based Energy Consumption simulaTor for clouds and Federations -DISSECT-CF.A unified resource sharing model capable of sharing complete infrastructure as a Service stack simulation. This simulator opens up possibilities for more fine-grained energy consumption modelling by allowing the users to derive energy consumption multiple resource usage counters.
The internal structures of the simulator have been extensively explored. Preliminary works have begun to extend the cloud simulator to support more complex network topologies, and the addition of configurations of various node types (e.g., routers and switches). Investigation of the necessary modules to better support the development and analysis of these features have been done. This will enable the simulator to be easily extended to clusters. The preliminary results generated by the cloud simulator is positive.

Keywords: Cloud Computing, MapReduce, Classification Frame, DISSECT-CF

ONTOLOGY MODEL OF LEARNING PROCESS IN WEB-BASED LMS

[1]GHANIM Hussein Ali Ahmed, [2]Dr. LÁSZLÓ KOVÁCS
[1]PhD-student
[2]Associate Professor
[1]University of Miskolc, Institute of Information Technology, Ontology
[2]University of Miskolc, József Hatvany Doctoral School of Informatics, Institute of Information Technology
Research area: Ontology of e-learning
[1]ghanim@iit,uni-miskolc.hu,
[2]kovacs@iit.uni-miskolc.hu

E-Learning is a critical support mechanism for educational institutions to increase the efficiency of the teaching process including students, teachers, as well as useful for organizations to improve the performance of their employees. E-Learning is a process in which the electronic medium is used to access the defined set of applications and processes. The current e-learning systems typically lack the level of meta-cognitive awareness, adaptive tutoring, and time management skills. The systems available are not always met the expectations of the learners as required. Subsequently, ontology can be used to manage learner activities so that a learner may be aligned to a proper way of learning. With its increasing identification and recognition in the academic and corporate world, a unique model or framework is required. Here, we have present a novel ontological model for the learning process in the Computer Science domain. For knowledge management, we have created a domain ontology which represents knowledge of the learning aspects, we have creating domain ontology designing the whole learning process. Especially, ontology engineering has been applied to invent the ontology models of various learning components. We have focused on the design of the learning process ontology model conceptualizing knowledge structures, such as learning course, and in this paper, we present the designed course ontology and learning process ontology in details. This structure provides adaptive concept sequencing and course sharing. The proposed ontology model of the learning process is a general framework model, our goal is to cover the whole Learning Processes (LPs) and their components. Here, we want to explain the 3-Layers of LPs architecture, the top layer, which defines general framework of LPs to the learners. The second layer consists of the following units: the learner model, learning media, knowledge unit, presentation unit, presentation form, evaluation form and model of learning. The third layer is related to the general ontology model. The objective of this framework is to define an adaptive control mechanismfor intelligent learning processes.
The prototype ontology is constructed in the ontology development framework Protégé. The constructed ontology can be used in the future to control adaptive intelligent e-tutor frameworks.

Keywords: E-Learning model, Pedagogy, Ontology of e-learning model, learning process, course ontology, e-tutor

ENERGIAFELHASZNÁLÁS ÉS TOVÁBBI ERŐFORRÁSOK OPTIMALIZÁLÁSA EGY BÚTORIPARI VÁLLALATNÁL

[1]KONCZ Adrienn, [2]GLUDOVÁTZ Attila
[1]PhD-hallgató
[2]Tanársegéd
Soproni Egyetem Simonyi Károly Műszaki, Faanyagtudományi és Művészeti Kar
Kutatási terület: Ipar 4.0, Energiamenedzsment, Rendszerintegráció, Folyamatelemzés, Szoftverfejlesztés
adrienn@inf.uni-sopron.hu

Az Ipar 4.0 irányú informatikai fejlesztések ma már elengedhetetlenek az ipari vállalatok számára. Főként a gyártás és termelés területén jelennek meg ezek a fejlesztések új eszközök, új technológiák alkalmazásának formájában. Az ipari vállalatok számára fontos, hogy szakértő szemmel átlássunk minden gyártási, termelési és piaci folyamatot, hogy azokat fejleszteni, digitalizálni, automatizálni és optimalizálni tudjuk. Ezekhez a folyamatokhoz elengedhetetlen az adatgyűjtés, és azok elemzése is. A folyamatok optimalizálása egy központi kérdés a termelés során, mivel minden vállalat alapvető célja a haszon és termelékenység maximalizálása, vagy éppen a veszteség minimalizálása. Ahhoz, hogy megbízható és pontos adatokat kapjunk, elengedhetetlen egy ipari vállaltnál az IoT elven alapuló informatikai hálózat használata, ami összeköttetésben van a vállalat szinte minden egyes gépével. Példaként bemutatjuk egy konkrét bútoripari vállalatnak az épületfelügyeleti és adatgyűjtő rendszerét, vizsgáljuk a vállalat energiafelhasználását, vízfogyasztását és az üzemekben működő kompresszorok energiafelhasználását. A vállalat kompresszorainak teljesítménymérése is elengedhetetlen feladat, mert a kompresszorok szolgáltatják a sűrített levegőt a termelő gépeknek az üzemekben, ezért fontos a hatékonyság mérése.
Egy termelő vállalat folyamatosan törekszik a gyártáshoz kapcsolódó fejlesztésekre, újításokra. Itt a fejlesztés alatt egy olyan gondolkodásmódot értünk, aminek a segítségével képesek vagyunk azonosítani és megoldani egy adott problémát. Múltbeli feladataink közé tartozott a problémák azonosítása, ami a termelő gépek pazarló energiafelhasználáshoz kapcsolódik. Kialakítottunk egy adatgyűjtő mintarendszert a termelő vállalatnál, aminek segítségével történik az adatok folyamatos gyűjtése. A keletkezett historikus és a valós időben gyűjtött adatok képezik az alapját a végrehajtott elemzéseknek. Az adatok elemzése állandó, tehát az automatikusan generálódó jelentésekkel napi szinten tisztában vagyunk a termelés és az energiafelhasználás aktuális állapotával. Továbbá a valós időben történő eseményekre is koncentráltunk: különböző riasztási limiteket definiáltunk annak érdekében, hogy ne történhessenek meg váratlan leállások a termelésben, vagy éppen túlzott energiafelhasználások a gyárcsarnokokban.
A faipari vállalatok hatalmas mennyiségű vizet használnak fel a termelési folyamatok során. Az iparban a gyártási folyamatoknál felhasznált vizet már nem lehet újra hasznosítani a felhasználás közben keletkezett különböző szennyeződések miatt. Ezért minden egyes új folyamathoz tiszta, friss víz szükséges. Emiatt fontos a pontos vízfelhasználás mérése, hogy a vállalat tudjon kalkulálni a felhasználandó vízmennyiséggel, és csökkenteni tudja a vízpazarlás mértékét. Az iparban a vizet direkt és indirekt módon is felhasználják. A direkt felhasználás megnyilvánul a nyersanyagok kezelésénél. Az indirekt vízfelhasználás a gyártási folyamatoknál és az energiaellátásnál jelenik meg.

Kulcsszavak: Ipar 4.0, optimalizálás, energiamenedzsment, vízfogyasztás, elemzések

KAPSZULA HÁLÓZATOK ÚTVÁLASZTÁSI ALGORITMUSÁNAK HATÉKONYSÁGI VIZSGÁLATA

HOLLÓSI János
PhD-hallgató
Széchenyi István Egyetem
Kutatási terület: Neurális hálózatok, gépi látás, autonóm járművek
hollosi.janos@sze.hu

Napjainkban a gépi látás területén a konvolúciós neurális hálózatok az egyik leghatékonyabb eszköztárként bizonyulnak a különféle felismerési, osztályozási és szegmentálási feladatok során. A neurális hálózatok egyre nagyobb térhódításnak örvendenek és a hétköznapokban is megjelennek. Gondoljunk például a mobiltelefon készülékekre, ahol már szinte elvárás, hogy valamilyen módon jelen legyenek mesterséges neurális hálózatok. Ugyanakkor olyan területeken is érezhetően magas a neurális hálózatok jelenléte, ahol különösen fontos az alkalmazott rendszer magas megbízhatósági foka. Jellemzően ide sorolhatóak az önvezető járművekkel kapcsolatos megvalósítások, ahol például a környezet detektálás során és a döntési folyamatban kiemelten fontos a megbízhatóság a rendszer erősen biztonságkritikus mivolta végett. Az elmúlt évek során számos tanulmány jelent meg, amik a konvolúciós neurális hálózatok sebezhetőségével és kialakításukból adódó problémák feltárásával foglalkoznak. Ide sorolható, hogy a konvolúciós neurális hálózatok nem alkalmasak térben realizálni a felismert objektumokat. Így előfordulhat, hogy egy objektumot bizonyos látószög esetén felismer, de amint az objektum akár kis mértékben változtatja a helyzetét, a felismerés hatékonysága nagyságrenddel csökkenhet. Ennek tudható be az is, hogy ha a bemeneti adaton akár minimális geometriai transzformációkat hajtunk végre, a hálózat hatékonysága szintén lecsökkenhet. Az ilyen és ehhez hasonló problémák kiküszöbölése végett alkották meg az úgynevezett kapszula hálózatok elméletét. Ebben a tekintetben a hálózatok alapvető építőeleme az úgynevezett kapszula, mely neuronok egy zárt csoportjának tekinthetőek, ahol a kapszulák bemeneti és kimeneti oldalán skalár értékek helyett vektorok formájában tárolja az információt. Így a neuronok esetén meghatározott alapvető műveleteket is vektorokra kell értelmezni. A kapszula belső felépítéséből adódóan könnyebben fel tudja ismerni a látottakat, ha azok bizonyos mértékben eltérnek a tanított mintáktól, például forgatás vagy elmozdulás következtében. A kapszula hálózatban a kapszulák egymásra rétegződve helyezkednek el, ahol az alacsonyabb szinten lévő kapszulák súlyozott kimenetét kapják bemenetként a magasabb szinten elhelyezkedő kapszulák. A súlyértékek meghatározásához úgynevezett útválasztási algoritmus meghatározása szükséges, amely nagy mértékben meghatározza a tanulás sikerességét. Jelen tanulmányban különféle útválasztási algoritmusok kerülnek vizsgálat alá. Ehhez több különböző felépítésű kapszula hálózat kialakítása történik meg és bemutatásra kerülnek a különféle elgondolások szerint megkonstruált útválasztási algoritmusok. A hálózatok tanítása külön-külön történik minden útválasztási algoritmus esetén. A tanítási fázist követő validálás során láthatóvá válik a különböző algoritmusok hatékonyságbeli és működési elvi különbségei. Az így kapott mérési eredmények hozzájárulhatnak hatékonyabb útválasztási algoritmusok létrehozásához kapszula hálózatok esetén.

Kulcsszavak: Neurális hálózatok, kapszula hálózatok, útválasztási algoritmus, gépi látás

THE INFLUENCE OF THE FILTER AGGREGATES ON THE IMAGE CLASSIFICATION USING CONVOLUTIONAL NEURAL NETWORKS: A CASE STUDY OF HANDWRITTEN DIGIT RECOGNITION

OWAIS Mujtaba
PhD-student
University of Miskolc, Institute of Information Science
aitowais@uni-miskolc.hu

SAMAD Dadvandipour
PhD-student
University of Miskolc, Institute of Information Science
aitsamad@uni-miskolc.hu

Over the last past years, Deep Neural Networks have revolutionized the computer vision by providing best results on a large number of problems such as image classification, pattern recognition, and speech recognition, etc., one of the most important models in deep learning used for image classification is convolutional neural networks. These networks can integrate a different number of features or so-called filters in a multi-layer fashion called convolutional layers. These models use convolutional, and pooling layers for feature abstraction and have neurons arranged in three dimensions: Height, Width and Depth. In the case of handwritten digit classification input images are taken from the MNIST database which is an array of 28×28×1 pixels. As the images are grey scale, the depth is taken as 1, and the final output layer has dimensions 1×1×10. The output from the local regions in the input will be calculated by the convolutional layers, i.e., the dot product of the weights and addition of the bias. Thus resulting in the volume of 28×28×16 if we decide to use 16 filters. The convolutional network will have an input layer followed by the convolutional layers, and the activations are to be calculated by the ReLU layers. Then we have the pooling layer for max/avg pooling which is going to perform downsampling operation along the spatial dimensions. After that, the output is taken at a fully connected layer/FC layer which will compute the valid scores for the classes, i.e., for 0-9 classes. Filters of 3 different sizes were used like 3×3, 5×5 and 7×7. It has been seen that the accuracy on the training data has been decreased from 100% to 97.8% as we increase the filter size and also the accuracy on the test data set decreases for 3×3 it is 98.7 %, for 5×5 it is 98.5%, and for 7×7 it is 97.8%. The loss on the training data and test data per 10 epochs could be seen drastically increasing from 3.4% to 27.6% and 12.5% to 23.02% respectively. Thus it is clear that using the filters having lesser dimensions are giving less loss than those having more dimensions. However, using the lesser filter size comes with the cost of computational complexity which is very crucial in case of larger data sets.

Keywords: deep learning, image classification, convolutional layers, MNIST database

A KIBERBIZTONSÁG ÉS AZ „ÁTLAGEMBER” KAPCSOLATA

KISS Adrienn
BA-hallgató
Nemzeti Közszolgálati Egyetem
Kutatási terület: Kiberbiztonság
adriennk73@gmail.com

Ha napjaink „bűnözőellátottságát” vizsgálnánk akár Európában, akár a világ bármely más táján, feltűnhet az a jelenség, miszerint a falvak, városok utcái biztonságosabbak, mint jó pár évvel ezelőtt, hiszen a korunk bűnözői megjelentek az Interneten, és „kiberbűnözést” folytatva, otthonról a nappali kényelméből teszik tönkre mások cégét, egy ország ellátottságát például közműszolgáltatások szempontjából, vagy képesek a feje tetejére állítani bárkinek az életét. De ezt pontosan hogyan tudják megvalósítani? Miért tudják átverni az embereket olyan könnyen?
Mivel általános igazság az, hogy minden rendszernek van gyengepontja, megvizsgáltam, hogy milyen veszélyek fenyegetik az átlagos állampolgárokat a kibertérben. Úgy vélem, hogy a sérülékenység és a gyengébb pontok létének tényét elsősorban felismerni szükséges, és utána léphetünk csak tovább a védekezésre. Ezeket a gyengébb pontokat és rendszereket igyekeznek a biztonsági cégek nyilvánosságra hozni és javításokat is adnak ki a hibákra, amelyeket a tudomásunkra hoznak. Mivel a hibák ismeretében sem képesek az adott cégek abszolút biztonságos rendszereket létrehozni az egyre csak fejlődő világ miatt, az egyetlen, amit tehetünk az a védekezés és a megfelelő kezelés, hiszen napról napra nő a rosszindulatú szoftverek, vírusok és támadási módszerek száma. A felismeréshez szükséges annak a tudatában lenni, hogy például milyen támadási fajták vannak. Végül pedig tudatosítani magunkban, hogy mit tudunk ezek ellen tenni, hogyan tudunk védekezni.
Azért tartom fontosnak azt, hogy áttekintsük mennyire haladnak a korral a kibertámadók, és hogy felvázoljam, hogy hány fajta lehetséges támadási forma van az online térben, hiszen sajnos az emberek egy része félvállról veszi a biztonságot, és úgy gondolja: „Miért pont engem támadnának meg?” Sajnos pontosan azért, mert könnyű célpontok vagyunk, és a digitalizáció korában sajnos mindenhol érintkezünk az Internettel és a szolgáltatásaival, így nem csak a fizikai világban van veszélyben a jövőnk, hanem a kibertérben is.

Kulcsszavak: kiberbiztonság, védelem, Internet

BEVÁNDORLÁSOS GALTON–WATSON FOLYAMATOK AGGREGÁCIÓJA

KUNOSNÉ NEDÉNYI Fanni
Tudományos segédmunkatárs
Magyar Tudományos Akadémia, Szegedi Tudományegyetem, Analízis és Sztochasztika Kutatócsoport, Bolyai Intézet
Kutatási terület: Sztochasztika, Elágazó folyamatok
nfanni@math.u-szeged.hu

A bevándorlásos Galton–Watson folyamat egy diszkrét idejű folyamat, amely jól alkalmazható populációdinamikai modellekben. Az előadásban ezen folyamat kétszeres részletösszeg-sorozataival foglalkozunk. A bevándorlásos Galton–Watson folyamat k-adik időpontbeli értéke értelmezhető úgy, mint egy vizsgált populáció k-adik generációjának egyedszáma. Dinamikáját az az összefüggés határozza meg, hogy a k-adik generáció a megelőző generáció egyedeinek utódaiból, valamint bevándorló egyedekből áll. Minden utódeloszlás, valamint minden bevándorlás eloszlása megegyezik, és mind egymástól függetlenek. Ezt a folyamatot számos szempontból vizsgálják, minket az érdekel, hogyan viselkednek a részletösszegei. Részletösszegeket többféleképpen definiálhatunk. Egyrészt tekinthetjük egy folyamat időbeli aggregáltját, mely különböző időpontokban felvett értékeinek összege. Másrészt, amennyiben több, egymással azonos eloszlású és független kópiáját tekintjük a folyamatnak, akkor összegezhetjük ezen kópiák adott időpontban felvett értékeit, mellyel a kópiák közötti aggregációt kapjuk. Azt vizsgáljuk, hogy az úgynevezett kétszeres részletösszegek, azaz a kétféle részletösszeg-képzés egymás utáni elvégzésével kapott összegek, hogyan viselkednek. Határeloszlás-tételeket adunk meg, melyek megmutatják, mely centrálás és normalizálás mellett milyen határeloszláshoz konvergálnak a részletösszegekből álló folyamatok, amennyiben a kópiák száma, illetve a tekintett időpontok száma végtelenhez tart. Két esetet különböztetünk meg attól függően, hogy ezek az indexek milyen sorrendben tartanak végtelenhez.
Témavezetőmmel, Pap Gyulával, valamint szerzőtársunkkal, Barczy Mátyással megjelent cikkünkben megmutattuk, hogy amennyiben az utódeloszlások és a bevándorlás harmadik momentuma véges, akkor a kétszeres részletösszeg-folyamat eloszlásban konvergál egy 0 várható értékű Brown-mozgáshoz. Jelenleg azzal az esettel foglalkozunk, amikor ezek a momentumfeltételek nem teljesülnek. Feltesszük, hogy a bevándorlás reguláris változású 0 és 2 közötti α paraméterrel. Ekkor a paramétertől függően különböző centrálásokat alkalmazva határeloszlásként egy α-stabilis Lévy-folyamatot, vagy annak eltoltját kapjuk.

Kulcsszavak: Galton–Watson folyamat, aggregáció, reguláris változású változó, határeloszlás-tétel

„Az Emberi Erőforrások Minisztériuma UNKP-18-3 kódszámú Új Nemzeti Kiválóság Programjának támogatásával készült”

ONTOLOGY BASED NAVIGATION SOLUTIONS

MOHD Aaqib Lone
PhD-Student
University of Miskolc, Institute of Information Science
mohdaaqiblone@iit.uni-miskolc.hu
DR. Zsolt TOTH
Assistant professor
University of Miskolc, Institute of Information Science
tothzs@iit.uni-miskolc.hu

Indoor Navigation has become a vital topic in nowadays because almost 80% of work is being done in Indoor environment. Navigation system are extremely important in various fields such as transportation, health care monitoring and marketing, tourism and for military purpose. Indoor Navigation Systems is consisting of networking devices, model of the environment and way finding services. Networking connected devices are used to locate the objects wirelessly or people having mobile devices with them inside in a building such as locating the floor and the room number of the object, person or something else. Position of objects or people can be determined in three different ways namely Absolute, Symbolic, and Proximity based position. Absolute position can be described in a predefined coordinate system similarly to the GPS coordinates in outdoor environment. Symbolic position refers to a part of the building such as a floor or a room. Proximity based positioning is used to locate the target next to or close to a well- known object or point of interest. From the past few years the importance of indoor navigation system has drastically increased. It has drawn attention to its tracking, monitoring health care, exhibitions to commercial location based services (finding the cheapest store, sales or electronic coupons in a shopping mall). Hence giving an up to date overview of the existing indoor navigation system is vital. Indoor environment requires an admirable granularity and precision of localization accuracy. For example, while 5-10m accuracy may well acceptable for outdoor, when inside a building the target could be in different rooms. Moreover, the accuracy of indoor depends on various factors. For example, a moving mass of people changes the surrounding radio frequency signals because the human body attenuates these signals, greater density of obstacles that cause a high attenuation and signal scattering, demand of a higher precision and accuracy. Existing solutions in Indoor Navigation are based on a wide range of technologies and techniques such as Location based services, Micro Electro Mechanical Systems etc. The result of indoor navigation helps in everyday operations of several domains such as hospitals, fire response scenarios, and building preservation actions. In order to design a suitable technology for an indoor navigation system, a large number of parameters are considered such as cost, accuracy, robustness, scalability, coverage, etc. Ontology in computer science is defined as the formal representation of the knowledge as a set of concepts within the domain and the relationships between pairs of those concepts. The Ontology based methods are LOC8 (location model), OntoNav (Semantic indoor navigation system), and ONALIN (Ontology and Algorithm for Indoor Routing), ILONA (Indoor Localization and Navigation) are used to find the way from source to destination chosen by user. For localization purpose Indoor Navigation systems are based on specialized hardware (Infrared (IR) or Radio Frequency (RF) tags, Ultrasound Receiver, etc.), existing infrastructure (Wi-Fi or Bluetooth communication networks) and it may also require some additional customized tags that are attached to an object or specialized client devices to be carried by the person to be tracked.

Keywords:- OntoNav, Onalin, ILONA, LOC8

COGNITVE INFORMATION SYSTEMS – ARTIFICIAL INTELLIGENCE & MANAGEMENT DECISIONS

Dóra Anna MATTYASOVSZKY-PHILIPP
PhD-student
University of Lorand Eotvos
Researche area: Cognitive Information Systems
philippd@caesar.elte.hu

The rapid change of world causes new challenges in the business environment and in many other operational areas of enterprises. Part of these challenges originated from the speed of change of technology, new cognitive technology, and the lack of information or misunderstanding. The appropriate strategic decision is a one of the tools to acquire comparative advantages in the corporate environment that has a long term impact of their success. Therefore, we investigate the interlink between the management decisions and Artificial and Computational Intelligence in the context of Cognitive Information Systems. The analysis is focused on the current trends of application of Artificial and Computational Intelligence within the realm of Information Systems for supporting management decision. One of the research issues is whether there is a difference between Cognitive Information Systems and Information Systems based on Artificial Intelligence. Is there any chance to distinguish them from each other? If yes, we should locate the subtle differences and similarities between them. There are various definitions for the recent and the future Artificial Intelligence, there are approaches to circumscribe the concept of Cognitive Information System. The research issue is how the Cognitive Architecture, Science, Information System and Artificial Intelligence can be reconciled for management information systems to support decision making.

Keywords: Cognitive Information Systems, Enterprise Information Systems, Cognitive Architecture, Artificial Intelligence, Computational Intelligence, Management Decision

SZENZORHÁLÓZATOK A KÖZLEKEDÉSBEN

MEDGYES Krisztián
Tanársegéd
Neumann János Egyetem, GAMF Műszaki és Informatikai Kar, Informatika tanszék
Pannon Egyetem, Műszaki Informatikai Kar, Informatika Tudományok Doktori Iskola
Kutatási terület: Szenzorhálózatok, Optimalizálás, Közlekedés, Közlekedési dugó elkerülés, GPS adatrögzítés
Medgyes.Krisztian@gamf.neumann.hu

Áttekintő cikkben szeretném ismertetni az kutatásom eddigi eredményeit. 2010 óta foglalkozok autonóm mobil robotok és járművek vezetéknélküli kommunikációjával. Kezdetben azt vizsgáltam, hogy milyen típusú forgalomirányító algoritmusok vannak jelenleg használatban. Erről született egy áttekintő publikáció „*Forgalomirányítási algoritmusok számítógépes hálózatokban"* címmel. Ezt követően maradtam az útvonalszervezés és a hálózatok témában egy részletesebb kifejtést követőn idegen nyelven is közöltem az eredményeket *„Survey on routing algorithms"*. A kutatási témám a robotrajok közötti információ áramlásra helyeződött át, mégpedig miként tudják értesíteni egymást, egy esetleges vész jelzés kiadása esetén. A vizsgálatok kiterjedtek a robotok számának, a bejárt terület nagyságának és a mozgásuk módosításaink hatásának vizsgálatára is. A kutatás eredményeit 2012 októberében publikáltuk *„Mobile ad-hoc network of vehicles by wireless distribution system"* címmel.
Ezt követően 2013-ban egy sikeres pályázat keretein belül tovább folytathattuk témavezetőmmel Dr. Kovács Tamással a közlekedési hálózatokban részt vevő járművek vezetéknélküli kapcsolatának és útvonaluk optimalizálására irányuló kutatásunkat, amelyből a „Smarter Transport" témakörében született publikáció *„Performance of the wireless distribution system applied in a traffic intersection"*. Itt többek között megvizsgáltuk azt, miképpen képes felépülni a vezeték nélküli elosztott vezérlésű rendszer (WDS) mozgó járművek között úgy, hogy a járműveken elhelyezett hozzáférési pontok továbbítják a kapott üzeneteket. Erre Bluetooth és WiFi kommunikációs megoldásokat is elemeztük. Az eredmények között szerepeltek, hogy a hozzáférési pontok milyen hatékonysággal, gyorsasággal képesek a hálózatra kapcsolódó (és barangoló) többi mozgó járműveket kiszolgálni, a jelek milyen gyorsasággal képesek teljes lefedettséget biztosítani egy esetleges vész jelzés esetén, továbbá hogy milyen ARP problémákba ütköztünk a barangoló járművek miatt, ha azok mozgása előre még megközelíthető módon sem kiszámíthatók. Kezdetben egy központi „BASE STATION" adott ki információkat, és a mozgó járművekre szerelt hozzáférési pontok továbbították a teljes hálózat részére az információkat, azt a későbbiekben tovább fejlesztettük *„The parameter estimation of the link performance functions"*. Vizsgáltuk még a járművek kereszteződésekben történő mozgásának lehetőségeit *„Achieving Social Optimum and User Equilibrium traffic assignment on specific test network"*, és a kereszteződések áteresztő képességét. Erre a klasszikus Manhattan város modellt használtuk kezdetben „Parameters of the intelligent driver model in signalized intersections" cikkben.

Kulcsszavak: Szenzorhálózatok, Optimalizálás, Közlekedés, Útvonaltervezés, Döntéshozatal

ALGORITMUSOK TANÍTÁSA PROBLÉMAKÖZPONTÚ MÓDSZERREL

NIKHÁZY László
PhD-hallgató
Eötvös Loránd Tudományegyetem, Informatikai Kar
Kutatási terület: Programozás tehetséggondozás felfedeztető módszertannal
laszlo.nikhazy@gmail.com

A programozás oktatás napjainkban kiemelt jelentőségű, mivel egyre több informatikusra van szükség, és más szakmákban dolgozóknak is hasznos, ha egy-egy probléma megoldására képesek egyszerűbb programot írni. Nemzetközi szinten is erőteljesen kutatott téma, amelyben évről évre jelennek meg új eszközök, innovatív módszerek. Az általános és középiskolás korban az algoritmizálási készség fejlesztése a legfontosabb, mivel mire ők felnőnek, már nem a mai technológiákkal fognak dolgozni. Komoly kihívást jelent mindezt úgy tanítani, hogy közben a diákok érdeklődését is fenntartsuk.
Magyarországon a matematika tehetséggondozásban ragyogóan működnek Pósa Lajos neve által fémjelzett matematika táborok, amelyekben az általa kidolgozott felfedeztető módszerrel tanítunk. A felfedeztető módszertan alapja, hogy a diák a tanulási folyamat aktív résztvevője, a tudását saját maga hozza létre, problémamegoldás által. Általában három cél valósul meg: mélyebb tudás, kognitív készségek fejlődése, magasabb elkötelezettség. A matematika táborainkban két fő elvet tartunk szem előtt: a gyerekek élvezzék a problémák megoldását, és minél több lehetőségük legyen az önálló (illetve csoportos) gondolkodásra.
Célom a programozás oktatásban is hasonló elveken alapuló oktatási módszertant kialakítani, és azzal egy új tehetséggondozó programot indítani, hosszú távon pedig a módszert kiterjeszteni szélesebb rétegek oktatására. Ennek a módszernek az általam kidolgozott elméleti alapjait mutatom be, amelynek a gyakorlatba ültetését kísérlem meg algoritmikus programozást oktató tehetséggondozó táborokban. Elemzem a pedagógiai folyamatot és modellt adok ennek leírására. Példaként egy konkrét témakörnek, a bináris keresésnek a felfedeztető módszerrel való tanítására javaslok egy felépítést, egymásra épülő problémákon keresztül.

Kulcsszavak: programozás, oktatás, algoritmusok, tehetséggondozás

FORECASTING RANGE-BASED VOLATILITY USING LSTM

Gábor PETNEHÁZI
PhD-student
University of Debrecen, Doctoral School of Mathematical and Computational Sciences
Research area: machine learning, financial forecasting
gabor.petnehazi@science.unideb.hu

While stock returns are usually considered unpredictable, the volatility of returns has some well known properties that make it forecastable. However, the true volatility is not observable, and we need to use proxies instead. On such proxy is the standard deviation of daily returns, which is a very popular and widely applied volatility estimator. Though we can use other formulas too, and by using data beyond the daily returns, we might even get better estimates of the real volatility. We argue that predictability might be an important property of these volatility estimates. We explored the forecastability of different volatility estimates using long short-term memory neural networks. LSTM is a state-of-the-art method of sequence learning. It is most often applied to text data, however it is also promising for solving difficult time series forecasting problems. We did not aim to optimize the forecasting model, rather focused on the predictability of the different estimates. We have accessed a 10-year daily price history of all constituents of the Dow Jones Industrial Average stock market index, and computed 5 different volatility estimates for all 30 stocks. Individual (but identical) LSTM networks were trained for each stock separately. The neural networks were trained on the first 70% of the available data, while the rest (i.e., about the last 3 years of data) was used to make one step forecasts, and evaluate and compare the results. We found that the directions of volatility changes are way easier to forecast for estimates based on the daily price ranges, than for estimates based on daily closing values only. However, this was not the case for value forecasts. We also found that some reasonable modifications to the volatility estimator formulas can lead to pretty huge differences in forecastability. The causes of the evident differences in forecastability need further investigation.

Keywords: volatility forecasting, range-based volatility, recurrent neural network, long short-term memory

VALÓSIDEJŰ OPENGL GRAFIKA MODERN C# KÖRNYEZETBEN

SZABÓ Dávid
PhD-hallgató
Eötvös Loránd Tudományegyetem, Informatikai Kar, Média- és Oktatásinformatika Tanszék
Kutatási terület: Valósidejű rendszerek vizsgálata, .NET C# technológiák
sasasoft@inf.elte.hu

Manapság szinte minden számítógépes eszközben található valamilyen grafikus processzor, egy dedikált videokártya vagy egy processzorba integrált grafikai egység. Egy grafikus processzor felépítése nagyban különbözik egy hagyományos processzor architektúrájától. Emiatt speciális könyvtárakkal, Grafikus API-k felhasználásával kell utasításokat adni a grafikus egységeknek, melyek jellemzően C/C++ nyelven készülnek.
A .NET C# nyelv az elmúlt években hatalmas fejlődésen ment keresztül, melyek nem csak a nyelvben elérhető programozási konstrukciók gyarapodását, de a nyelv különböző környezetekben való felhasználását is elősegítette.
A legmodernebb keretrendszereknek és fordítási eljárásoknak köszönhetően soha nem látott teljesítményt érhetünk el C# segítségével. Megfelelő kód szervezéssel pedig ugyanazt a forráskódot több platformra is lefordíthatjuk, ugyanazt az alkalmazást egyszerűen a felhasználók keze alá juttathatjuk, függetlenül attól, hogy milyen eszközt is használ.
Kutatásaimban az előbbi két világ ütköztetésén dolgozom: a valósidejű grafikus programozás lehetőségeit vizsgálom .NET C# környezetben.
Az egyik legismertebb grafikus API, az OpenGL C# nyelvi felhasználásának módjait tanulmányozom, elsősorban valósidejű grafikai alkalmazások készítéséhez. Az OpenGL önmagában is felhasználható multi-platform környezetben, ennek opcióit szeretném felmérni a különböző keretrendszerekben. Cikkem fő témája, hogy hogyan készíthetünk C#-ban olyan valósidejű OpenGL alkalmazás könyvtárakat, melyeket több C# támogatott platformon és keretrendszerben is felhasználhatunk.
A sebesség és válaszidő kulcsfontosságú kérdés grafikus szoftverek esetében. Milyen programozási konstrukciókkal, algoritmusokkal és architektúrákkal tudjuk a legoptimálisabb teljesítmény elérni C# grafikus programokban? Cikkemben bemutatom, hogy a multi-platform támogatás mellett különböző platformok, futtatókörnyezetek és fordítók, hogyan befolyásolják a valósidejű teljesítményt.

Kulcsszavak: valósidő, grafika, OpenGL, C#, multi-platform

ELOSZTOTT GÉPI TANULÁSI MEGOLDÁSOK ÉS MOBIL PLATFORMOS KITERJESZTÉSÜK

SZABÓ Máté
PhD-hallgató
Debreceni Egyetem
Kutatási terület: gépi tanulás, elosztott gépi tanulási rendszerek
szabo.mate@inf.unideb.hu

A gépi tanulás napjainkban meglehetősen felkapott témának számít, aminek oka, hogy egyre több eszközünk és szolgáltatásunk használ ilyen megoldásokat. A szenzorok és az okos eszközök térnyerésével egyre több adat jön létre, aminek feldolgozása mára önálló problémává vált. Mivel a hagyományos gépi tanulási algoritmusok számára egyre nagyobb kihívást jelentett az adatmennyiség feldolgozása, új irányokat kellett meghatározni.
Előadásomban ismeretem a jelenleg nagy mennyiségű adaton végzett gépi tanulásra használható módszereket, valamint az erre alkalmas szoftvereket. Bemutatom a párhuzamos modell irányt, kiemelve a használati lehetőségeit, valamint előnyeit és hátrányait. A többi irány is szerepet kap az előadásban, így kielemzem az adat párhuzamosítást, és a munkaterhelés elosztását is. Megemlítésre kerülnek továbbá a paraméter szerver, mint a probléma esetleges megoldása, valamint a MapReduce is.
Egyszerű példákon keresztül bemutatom, hogy hogyan zajlik a fejlesztés elosztott gépi tanulást támogató szoftverekkel. Az Apache Flink megoldása a nagyméretű adatállományok kezelésére a streaming jellegű feldolgozás, ami alkalmazható modell tanítására is. Az Apache Spark valódi elosztott rendszert képes létrehozni, mivel az Apache Hadoop klaszterekre támaszkodik, emellett beépített gépi tanulás támogatással érkezik. Egy példán keresztül megmutatom, hogy mi történik egy ilyen módon írt szoftver futása során, valamint azt is, hogy milyen esetekben eredményes ez az irány. Bemutatom továbbá az Apache MXNet projektjét is, amely képes kezelni az adat és a modell párhuzamosítását is. Kitérek továbbá az Apache projektjeitől eltérő megoldásokra is, mint például a H2O, ami napjaink egyik legnépszerűbb gépi tanulási szoftvere elosztás támogatással. A H2O másik projektje, az Apache Spark szoftverrel együttműködő Sparkling Water elnevezésű projekttel záródik a meglévő elosztott gépi tanulási módszereket támogató alkalmazások bemutatása.
Összehasonlítom az ismertetett irányokat tulajdonságaik és támogatottságuk alapján. Az előadást a bemutatott megoldások mobil platformos leképezésének koncepcionális terveivel, valamint további kutatási feladatokkal zárom.

Kulcsszavak: Gépi tanulás, H2O, Apache Flink, Apache Spark

LIPSCHITZ 1 HALMAZOK

VÉRTESY Gáspár
PhD-hallgató
Eötvös Loránd Tudományegyetem Természettudományi Kar
Kutatási terület: Valós függvénytan, Függvények lokális tulajdonságai
vertesy.gaspar@gmail.com

Legyen $f\colon \mathbb{R} \to \mathbb{R}$ egy folytonos leképezés. A „kicsi lip" és a „nagy Lip" függvényeket a következőképpen definiáljuk: Ha x egy valós szám, akkor
$\operatorname{lip} f(x) := \liminf_{r\to 0^+} M_f(x,r)$
és
$\operatorname{Lip} f(x) := \limsup_{r\to 0^+} M_f(x,r),$
ahol
$M_f(x,r) = \sup\{\frac{|f(x)-f(y)|}{r}\colon |x-y| \le r\}.$
Ezenkívül legyen $L_f := \{x \in \mathbb{R} : \operatorname{Lip} f(x) < \infty\}$ és $l_f := \{x \in \mathbb{R} : \operatorname{lip} f(x) < \infty\}$.

A $\operatorname{lip} f$ és a $\operatorname{Lip} f$ függvény viselkedése természetesen szorosan kapcsolódik f deriválhatóságához. A jólismert Rademacher-Sztyepanov-tétel szerint ha $\mathbb{R} \setminus L_f$ nullmértékű, akkor f majdnem mindenütt differenciálható $\mathbb{R}$-en. Másrészt azonban Balogh Zoltán és Csörnyei Marianna 2006-ban konstruáltak egy folytonos f függvényt, mely sehol sem differenciálható, de $\operatorname{lip} f = 0$ majdnem mindenütt. A közelmúltban több cikk is megjelent, melyekben az L_f és az l_f halmazokat vizsgálták, azonban még számos nyitott kérdés maradt.
Egy másik érdekes probléma, hogy mely függvények állnak elő $\operatorname{lip} f$ illetve $\operatorname{Lip} f$ alakban. A kutatásunkkal ebbe az irányba tettük meg első lépést: Azt vizsgáltuk, hogy mely $E \subset \mathbb{R}$ halmazokhoz létezik olyan f leképezés, hogy $\operatorname{Lip} f = 1_E$. Ha létezik ilyen f, akkor azt mondjuk, hogy az E halmaz $\operatorname{Lip} 1$.
A $\operatorname{Lip} 1$ halmazok pontos karakterizációja valószínűleg egy bonyolult feladat, ahogyan ezt az előadás során elhangzó tételek is sugallják. Nem nehéz belátni, hogy ha E $\operatorname{Lip} 1$, akkor kielégít bizonyos egyszerű feltételeket (például G_δ), de -- mint azt látni fogjuk -- ezen tulajdonságok együttes fennállása még nem elégséges a $\operatorname{Lip} 1$ tulajdonsághoz. Azonban az igaz, hogy ha egy halmaz kielégíti a feltételek egy kézenfekvő módosítását (az ilyen halmazokat egyenletesen sűrű típusúnak nevezzük), akkor $\operatorname{Lip} 1$ kell hogy legyen, viszont látunk majd példát olyan $\operatorname{Lip} 1$ halmazra is, amely nem egyenletesen sűrű típusú.
Végül megvizsgálunk egy hasonló kérdést: Szükséges és elégséges feltételt adunk arra, hogy egy halmaz mikor monoton $\operatorname{Lip} 1$, illetve monoton $\operatorname{lip} 1$, azaz mikor létezik hozzá olyan monoton növő f, hogy $\operatorname{Lip} f = 1_E$, illetve $\operatorname{lip} f = 1_E$.
Buczolich Zoltánnal, Maga Balázzsal és Bruce Hansonnal közös eredmények.

Kulcsszavak: alsó lokális Lipschitz konstans, felső lokális Lipschitz konstans, felső derivált

NATIONAL INSTRUMENTS - MŰSZAKI TUDOMÁNYI SZEKCIÓ

LIDAR ÁLTAL SZOLGÁLTATOTT PONTFELHŐ SZEGMENTÁCIÓJA

ÁGOSTON Máté
MSc-hallgató
Szévchenyi István Egyetem
Kutatási terület: Autonóm járművek
agoston.mate@ga.sze.hu

Az elmúlt évek során egyre nagyobb teret hódítanak maguknak az autonóm, önvezetésre képes járművek, robotok. Ezek a járművek különböző szenzorok segítségével, mint például kamerák és lézerszkennerek információt gyűjtenek környezetükről, majd ezen adatokat számos algoritmus felhasználva egy önvezetésre képes rendszer születik.
A SZEnergy csapat tagjaként jelenleg fő feladatom az újonnan tervezett versenyjárművet önvezetésre alkalmassá tenni. Fő területem a lézerszkennerek felhasználási módjai, illetve azok fejlesztése. A csapat már évek óta a Shell Eco-marathon városi kategóriájában kiemelkedő eredményeket ér el és új célként, az autonóm kategóriát is megcélozta.
Tudományos kutatásom célja utcai környezetről, egy lézerszkenner által gyűjtött adatok 3D vizualizációja és feldolgozása. A folyamat során egy Velodyne által gyártott 16 csatornás LiDAR segítségével Győr utcáin történt az adatmentés, majd a feldolgozás már offline módban történt. Az eszköz 360°-os látószöggel rendelkezik, 100 méteres tartományban, 15Hz rögzítési sebességgel képes az adatok rögzítésére, melynek köszönhetően egy kellően pontos és részletes pontfelhőt kapok.
Az offline feldolgozás során fő feladatom a különböző területosztályok szegmentálása, azaz melyek azok a részek, amik útfelületet és melyek azok, amik valamilyen egyéb osztályba sorolhatók. Minden egyes osztály különböző paraméterekkel, jellemzőkkel rendelkezik, mint például az adott objektum formája vagy elhelyezkedése a pontfelhőben. A feladat kivitelezése egy Linuxalapú, úgynevezett middleware rendszerben történik. Ez a rendszer a Robot Operációs Rendszer, mely egy nyílt forráskódú, bárki által szabadon elérhető rendszer, melyhez számos különböző csomag érhető el. Az általam felhasznált egyik csomag a Point Cloud Library, mely rendelkezik a már említett szegmentációhoz szükséges algoritmusok alapjaival.

Kulcsszavak: LiDAR, pontfelhő, szegmentáció, autonóm jármű

A TÖBBLETINFORMÁCIÓ ENERGETIKAI JELENTŐSÉGE

ALBINI Attila, ALBININÉ BUDAVÁRI Edina
PhD-hallgató
Óbudai Egyetem, Biztonságtudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: Social engineering, Infokommunikációs felhők biztonsága
attila.albini@gmail.com, abepubkut@gmail.com

Az információ tárolásával, feldolgozásával, továbbításával kapcsolatos rendszerek megvalósításának alapja az infokommunikációs infrastruktúra. Az információ gyakorlati továbbításakor nem csak a feltétlenül szükséges információ kerül átadásra. Általában többletinformáció is megjelenik az mellett. Publikus kommunikáció során az információ végcélja nem mindig egy meghatározott személy vagy objektum. Emiatt a többletinformáció is megszerezhető bárki által. Ily módon a többletinformáció elősegíti az információ kéretlen megszerzését, s később annak felhasználását is. Ugyanakkor a többletinformáció kapcsán is megjelenik az információ kezelésének gyakorlatban megjelenő energetikai problémája. Az energetikai következmények modellezéséhez a probléma megközelítése irányításelméleti oldalról történik, ahol a rendszerek az energia egyensúlyuk szerint vannak vizsgálva. A modellezéséhez használt komponensek az univerzális felhasználhatóság érdekében egységes alapon vannak meghatározva. Emiatt a modellezési eljárás multidiszciplináris.
Jelen tanulmány egy internetes játék példáján keresztül mutatja be, hogy a publikus többletinformáció milyen szerepet tölt be az információ megszerzésének lehetőségében, illetve az információ gyakorlati kezelésében. A nyílt forrású információszerzés (OSINT) többek között a social engineering információszerzési palettájának egyik eleme. Ezen érzékeny felhasználási lehetőség miatt is fontos az információkezelés tudatos tervezése. E tervezésnek tartalmaznia kell a többletinformáció kezelésének energetikai igényét, figyelembe véve a felesleges redundanciát szándékosan csökkentő deduplikációs eljárások lehetőségeinek korlátait is. A tanulmány a játék elemzése kapcsán rámutat arra is, hogy a többletinformáció igen jelentős része lehet a továbbított információhalmaznak, ami többek között az egyik nagy hajtóereje a rendszerek ugrásszerű energetikai igényének és a big data effektusnak is.

Kulcsszavak: Infokommunikáció, többletinformáció, social engineering, energetikai modell

TESTING FOR SUSCEPTIBILITY TO HOT CRACKING ON A PHYSICAL SIMULATOR

ALSALAMAH Bassel, László KUZSELLA, Zsolt LUKÁCS
PhD-student
University of Miskolc
bassel.alsalamah@gmail.com
femkuzsy@uni-miskolc.hu
Lzsolt@kugli.met.uni-miskolc.hu

Cracks appear when deformation caused by restraint and thermal shrinkage together cannot be accommodated by plastic deformation. During welding to such alloys this also happens, which segregate on heating and cooling at near-solidus temperatures, in particular when low-melting and mechanically weak phases form and occur over a wide range of temperatures.
To check for susceptibility to the liquation cracking caused by the low-melting, weak phases, hot tensile testing can be used in combination with a thermal cycle resembling that of real welding. This procedure, which can be executed on a GleebleTM Thermal-Mechanical Simulator, comprises tensile testing of a number of cylindrical samples at the temperatures below solidus and determining their hot strength and ductility. An alternative to the hot tensile test during the simulated welding cycle is the Strain-Induced Crack Opening (SICO) test, in which a rod-like sample mounted in "cold" copper jaws of the Gleeble is heated by electric current and then compressed till formation of a bulge in its uniformly heated central portion and appearance of cracks due to secondary tensile strain developed along the maximum perimeter of this bulge. Next to the studies of liquation cracking and ductility-dip cracking of the reheat-type, the Gleeble procedures can be also used to determine sensitivity to solidification cracking and for this the samples are melted and solidified in a controlled manner before the hot tensile testing or the SICO testing.
The developed routines of the Gleeble testing allow accurate determination of temperatures at which the cracks occur as well as measurement of critical strains to fracture and strain rates which are associated with the hot cracking. At an appropriate geometry of samples and optimum setting of the experiments, the hot cracks generated in the samples have sizes comparable to those that occur in heat-affected zones of real welds or in weld metals.
We performed experimental series for SICO test of the ZF 50 material grade. Identical specimens were used for the experiments under the same conditions. After the experiments microstructural analysis and hardness test was made on the compressed areas.
Also mathematical modellisation was made with same geometry. And the result of the physical simulation and the mathematical modelization were compared.

Keywords: Crack, Gleeble, SICO, deformation, physical simiulation

PRODUCTION AND CHARACTERIZATION OF TITANIUM MATRIX NANOCOMPOSITES REINFORCED WITH NANO-CERAMIC PARTICLES

David Adam ANGEL
PhD-student
University of Miskolc, Faculty of Material Science, Institute of Physical Metallurgy, Metalforming and Nanotechnology
Research area: nanocomposite production via powder metallurgy
femangel@uni-miskolc.hu

DR. Marton BENKE
Associate professor
University of Miskolc, Faculty of Material Science, Institute of Physical Metallurgy, Metalforming and Nanotechnology

DR. Zoltan GACSI
Professor
University of Miskolc, Faculty of Material Science, Institute of Physical Metallurgy, Metalforming and Nanotechnology

The titanium is a very popular raw material for the aeronautical applications and in the health care due to its good corrosion resistance, formability and biocompatibility. Composites are made of a matrix and several different reinforcing elements in order to enhance the beneficial properties of the matrix material and make a material with improved properties. The powder metallurgy is one of the methods to produce such composites. Applying powder metallurgy have several advantages. During this method less waste is produced compared to the traditional methods, and it also makes easier to use elements with high melting point. The method is built of from three main steps. The first is the preparation of the powders, followed by the cold compaction, and the final step is the sintering. In the powder preparation step the desired morphology, particle and grains size of the initial powders are adjusted with high energy ball milling, then mixed together. With the cold compaction, the shape of the powder mixture is given. In the sintering step, the final properties of the composite are adjusted. In this paper a titanium matrix composites reinforced with ceramic particles were produced and characterized. The matrix and the reinforcing materials were high energy ball milled separately, with different time intervals. The particle and grain size of the milled powders were determined with laser particle size analysis (LPSA) and X-ray diffraction method (XRD). Afterwards different amount of milled ceramic particles was added to the non-milled, 5 hours milled, and 10 hours milled titanium matrix and mixed together. This was followed by the cold compaction of the powder mixtures, with 1000 MPa pressure. The compacted samples were sintered at 1000°C and held for 2 hours in Ar atmosphere. After the sintering the relative density and the compressive strength of the composites were measured.

Keywords: titanium, nanocomposite, powder metallurgy, mechanical properties

HATÓANYAG KIBOCSÁTÓ KOSZORÚÉRSZTENTEK BEVONATÁNAK VIZSGÁLATA

ASZTALOS Lilla
PhD-hallgató
Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, Gépészmérnöki Kar, Anyagtudomány és Technológia Tanszék
Kutatási terület: Orvostechnikai anyagok, károsodásanalízis, implantátumok leromlási folyamatai
lilla@eik.bme.hu

Az ishaemiás megbetegedések nem csak Magyarországon, hanem világszerte kiemelkedő szerepet játszanak a halálozásokban. A betegség egyik alkalmazott kezelési módja az angioplasztika: Magyarországon évente körülbelül 24 ezer sztentet ültetnek be. A beültetés utáni visszaszűkülést elkerülendő az addig alkalmazott fém sztentek architektúrájának és mechanikai tulajdonságainak optimalizálása mellett kifejlesztettek olyan sztenttípusokat is, amelyek felületére a resztenózis megelőzésére kifejlesztett gyógyszert vittek fel. A 2000-es évek elején jelentek meg ezek ún. hatóanyag kibocsátó sztentek, amelyek segítségével a neointimális proliferációt - az in-sztent resztinózis elsődleges okát 5-10%-ra sikerült visszaszorítani. A kezdetekben bíztató eredmények mellé, ahogy elterjedt az ilyen típusú implantátumok használata és egyre hosszabb beültetési időt tudtak az orvosok nyomon követni, úgy jelentek meg a szkeptikus cikkek is a szakirodalomban, elsődlegesen az orvosi oldalról. A bevonatspecifikus kutatások mérnöki oldalról ugyanekkor háttérbe helyezik a sztent teljes életciklusa alatt fellépő különböző hatásokra bekövetkező károsodási folyamatok feltárását, vagy éppen a korróziós tulajdonságokra gyakorolt hatását a különböző bevonatoknak. A Tanszéken jelenleg folyó kutatásainkban több szempontból is vizsgáljuk a bevonat károsodásait, mind a beültetés folyamán, mind azután, in vitro módszerekkel és szimulációkkal, valamint a korróziós viselkedés is kiemelt figyelmet kap. A vizsgálatok során nem csak a hagyományos, polimer mátrixba kevert gyógyszeres hatóanyag kibocsátó sztenteket vizsgálatunk, hanem új generációs, polimer mentes típusokat is. A jelenleg piacon kapható termékek elemzésével feltárjuk a bevonattulajdonságok gyengepontjait és fejlesztési javaslatokat teszünk arra, hogyan lehet javítani a kapcsolatot a sztentet alkotó fém felülete és a gyógyszeres hatóanyagot hordozó polimer között.

Kulcsszavak: sztent, hatóanyagkibocsátó sztent, bevonat, korrózió

ENERGIATRANSZFER MECHANISZTIKUS TURBULENCIAMODELLBEN

BAK Bendegúz Dezső[1], KALMÁR-NAGY Tamás[2]
[1]PhD-jelölt
[2]Egyetemi docens
Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, Gépészmérnöki Kar, Áramlástan Tanszék
Kutatási terület: energiatranszfer, turbulencia, áramlás porózus közegben, perkoláció, nemlineáris dinamika
bak@ara.bme.hu

Sokféle fizikai rendszerben megfigyelhető az energiakaszkád jelensége, azaz a különböző skálák közötti energiatranszfer. Lewis Fry Richardson örvényhipotézise szerint a turbulens áramlásokban is fellép ez a jelenség, az áramlásban lévő különböző méretű örvények között valósul meg az energiatranszfer. A nagyméretű örvények instabilak és szétesnek, így az áramlás kinetikus energiája egyre kisebb és kisebb örvényeknek adódik át. A legkisebb skálákon a viszkózus súrlódás miatt jelentős energia disszipáció lép fel. A mechanisztikus turbulenciamodell egy bináris fa szerkezetű tömeg-rugó-csillapítás rendszer. A modellben különböző nagyságú tömegek vannak (az alsóbb szinteken egyre kisebbek), az ezek közötti hierarchikus kapcsolat reprezentálja a turbulens áramlások különböző méretű örvényei közötti kapcsolatot. A legalsó szintre beépített csillapítók biztosítják a disszipációt, így a disszipáció a mechanisztikus modellben is a legkisebb skálákhoz kötődik. A mechanisztikus turbulenciamodell egyik jellemzője az ördöglépcső típusú sajátérték-eloszlás. A turbulens áramlások energiakaszkádjáról szemléletes képet ad az energiaspektrum, amely az áramlás kinetikus energiájának eloszlását mutatja meg a különböző skálák között. Ezzel analóg módon definiáltuk a mechanisztikus modell diszkrét energiaspektrumát, mely a teljes mechanikai energia eloszlását mutatja meg az egyes tömegskálák között. Ezt az energiaspektrumot kiszámítjuk különböző rugómerevség-eloszlások esetén. Az eredmények alapján az energiaspektrum alakja és a domináns sajátérték (és a hozzá tartozó sajátvektor) között kapcsolat van. A rugómerevség-eloszlás hangolható úgy, hogy a mechanisztikus modell energiaspektrumának főbb jellemzői hasonlóak legyenek a 3D homogén, izotróp turbulencia energiaspektrumának jellemző tulajdonságaival: az energia jelentős része a nagy skálákban koncentrálódik, a spektrum középső szakaszára hatványfüggvény illeszthető, a kis skáláknál pedig jelentős letörés figyelhető meg.

Kulcsszavak: Energiatranszfer, energiakaszkád, energiaspektrum, turbulencia, rezgéstan

DETERMINATION OF GTN PARAMETERS FOR DUCTILE FAILURE IN FERRITIC STEEL

CHAHBOUB Yassine[1], DR. SZAVAI Szabolcs[2]
[1]PhD-student
[2]Associate professor
[1,2]University of Miskolc, the Machine and Product Design Department
[1,2]Research area: Fracture Mechanics, Finite Element Modeling, Structural Integrity, Life time management
[1]chahboubyassine@gmail.com
[2]szavai.szabolcs@uni-miskolc.hu

Gurson Tvergaard Needleman (GTN) model (Gurson, 1977; Tvergaard, 1981; Tvergaard and Needleman, 1984), it's very know damage model that's widely used in engineering application to predict the failure of materials such as steel cast iron, copper, and aluminum based on lab specimens, which guarantee a better transferability from specimens to structures, the main advantage of this approach compared with classical fracture mechanics, is that, the parameters of these model depend only on the material and not on the geometry.
Comparing the GTN model to other damage models like Rice and Tracey Model, Johnson–Cook Damage Model, the GTN model is a powerful tool that's used in the industry and in the research area, to predict the initiation and propagation of the crack, in addition to this the GTN model is implemented in FEM software products as MSC Marc Mentat and ABAQUS.
The GTN model is based on micro-mechanical behavior of ductile fracture, containing void nucleation, growth and coalescence, which is successfully applied to describe phenomena of ductile tearing.
The most used method to determine the GTN parameters is the combination between the experimental and FEM results but its time consuming as we have to repeat the simulations for many times until the simulation data fits the experimental data in the specimen level (axisymmetric tensile bar and CT specimens).
In this paper we are going to discuss the different approaches to determine the GTN parameters, Artificial Neural Network, Hybrid Particle Swarm Optimization,. Metallographic Method).
A case study will be discussed to show how the GTN parameters could predict the crack propagation in case of a SENT specimen, based on the CT specimen, the reason behind choosing the SENT specimen is because it can be very good representative of the pipe, and as the different industry domains the pipelines are used very often, as in case of Nuclear Power Plant.

Keywords: Local Approach, GTN Model, Artificial Neural Network, Optimization

MEMRISTIVE BEHAVIOR IN VANADIUM DIOXIDE ELEMENTS: SIMULATION AND MODELING

DARWISH Mahmoud
PhD-student
Budapest University of Technology and Economics
Research area: Compact modeling of thermal-electrical circuit elements
mahmoud@eet.bme.hu

Computing improvement has been subjected to Moore's law for many decades. Lately, CMOS (complementary metal oxide semiconductor) technology development has slowed down, this is due to the scaling limits of MOS transistors. The atomistic and quantum mechanical physics limits are predicted to be reached, in addition to the economic issues which may arise at very small physical feature size. To keep the sustainability of Moore's law rate of progress, intensive researches should be performed to find alternative (Beyond CMOS) technologies. Areas of investigation include thermal computing, nanotubes, organic molecular integrated circuits, spintronics… etc.

Vanadium dioxide (VO_2) has shown properties which make it potentially a promising technology with its semiconductor-to-metal transition (SMT) at around 67°C. It can be implemented as an alternative using the concept of the CMOS compatible thermal-electric logic circuit (TELC). Electro-thermal modeling of VO_2 based circuit components is not solved yet. Reviewing the I-V curve of VO_2 shows a degree of similarity with the memristor behavior, the similarity can be observed since VO_2 has a nonlinear behavior resulting in hysteric I-V characteristics. There are already available well-posed memristor simulation models. Building a simulation model for VO_2 element similar to the memristor model by comparing both devices parameters and behaviors can be a good approach to bring a reliable VO_2 model into existence.

Memristor principle was hypothesized five decades ago as an electrical resistor with a resistance value depends on the history of current that had previously flowed through the device, its nevertheless getting high attention only in the last few years. In this study, we emphasize the memristor-like behavior in a VO_2 element and hence finding out a physical model to perform the thermo-electrical simulation for a VO_2 element.

Keywords: VO_2, electro-thermal simulation, memristor, microelectronics

PÁLYAORIENTÁCIÓS KÖZPONT FEJLESZTÉSE SORÁN VÉGZETT PILOT VIZSGÁLAT MUNKADIAGNOSZTIKAI MÉRÉSEINEK TAPASZTALATAI ÉS MÓDSZERTANA

DR. NAGY Sarolta[1], DR. JÓKAI Erika PhD[2]
[1]PhD-hallgató
[2]Egyetemi adjunktus
[1]Óbudai Egyetem Biztonságtudományi Doktori Iskola, Nemzeti Népegészségügyi Központ, Munkahigiénés és Foglalkozás-egészségügyi Főosztály
[2]Óbudai Egyetem Bánki Gépész- és Biztonságtechnikai Mérnöki Kar
Kutatási terület: Képességvizsgálatok és munkaszimulátoros felmérések
[1]nagy.sarolta@nnk.gov.hu
[2]jokai.erika@bgk.uni-obuda.hu

A munkavédelemben és a foglalkozás-egészségügyben dolgozó szakemberek alulinformáltak a sérülékeny csoportba tartozó munkavállalók mindenre kiterjedő biztonságos foglalkoztatása terén. A pályaválasztás és foglalkoztatás során az információhiány következtében a tanuló, munkavállaló alkalmasságának megítélése nehezebb, ezért szükséges képességvizsgálatok és munkaszimulátoros felmérések alapján kidolgozni szakmai útmutatókat. A Piarista Rend Magyar Tartománya által létrehozott KILÁTÓ Piarista Pályaorientációs és Munkaerő piaci Fejlesztő Központban a szolgáltatások mellett kutatásokat is végeznek. A kutatócsoportunk végzi a hiánypótló munkadiagnosztikai vizsgálatokat és a hozzá kapcsolódó módszertani fejlesztést. A pilot vizsgálat során célunk volt a mérési folyamatok optimalizálása, fiatalabb korosztályra vonatkozóan adatbázis kiépítése, fogyatékosság specifikus mérési módszertan kidolgozása. Arra kerestük a választ, hogy van-e szignifikáns teljesítménykülönbség a fiú/férfi és lány/női vizsgálati személyek között, mely mérési paraméterek térnek el fogyatékossági kategóriák szerint, illetve a kapott eredményeket összevetettük az ép populációra vonatkozó referencia-értékekkel. 13 és 30 év közötti többségükben SNI-s fiatalokkal végeztük el a vizsgálatokat, akik partner szervezeteken és iskolákon keresztül jelentkeztek a felmérésre. A vizsgálatokat 3 paneles ErgoScope munkaszimulátoron és 9 asztali képességmérő eszközön végeztük az általunk elkészített mérési instrukciók szerint. Minden esetben létrehozásra került egy mérési azonosító, amely biztosítja az anonimitást. A vizsgálatokat követően a mérési adatokat elektronikusan tároltuk és IBM SPSS Statistics 23 programcsomag segítségével dolgoztuk fel. ErgoScope munkaszimulátoron 100 főt, asztali képességmérő eszközökön 50 főt vizsgáltunk, többféle fogyatékossági csoportból. Az eredmények jelentős különbséget mutattak a férfi és női teljesítmények között a kétkezes erőkifejtés során, a kéz és az ujjak fogási erőiben és a reakcióidőben. A tapintás, billentyűzet-kezelés, ceruza használat, forgatógombok és kapcsolók használata, valamint a munkaterheléses és monotónia tűrést mérő feladatokban nem találtunk szignifikáns eltérést. A pilot vizsgálatunk alátámasztotta a munkadiagnosztikai mérések fontosságát a pályaválasztás és foglalkoztatás során. A vizsgált személyek szívesen vettek részt a méréseken, a kísérő pedagógusok mindegyike fontosnak tartotta megismerni a mérések eredményét, hogy szükség esetén módosítani tudják az egyéni fejlesztési programot, illetve a szakmaválasztásban tudjanak hatékonyan segíteni a fiataloknak. A pilot vizsgálatunk kis elemszámú mintájából még nem tudunk megbízható referencia értékeket meghatározni a sérülékeny csoportra vonatkozóan a munkadiagnosztikai területén, ezért a kutatásunkban célunk tovább növelni a mintaszámot.

Kulcsszavak: Munkaszimulátor, képességmérés, munkadiagnosztika, foglalkozás-egészségügy, pályaválasztás

VIZSGÁLATI MÓDSZER KIDOLGOZÁSA NEM SZABVÁNYOS FEHÉRKORHASZTÓ GOMBAFAJ FAANYAGBONTÓ KÉPESSÉGÉNEK MEGHATÁROZÁSÁHOZ

ESŐ István
PhD-hallgató
Soproni Egyetem Faanyagtudományi Intézet
Kutatási terület: Műszaki tudományok, Anyagtudomány és technológia
eso.istvan@uni-sopron.hu

Faanyagvédelmi szakértői tevékenység során egyre gyakrabban észlelt gombakárosító az Kemény fekvőtapló (*Phellinus contiguus*). Faanyag- és szerkezetkárosító hatása a globális klímaváltozás miatt várhatóan erősödni fog, így indokolt komplex kutatást végezni ezen évelő fehérkorhasztó gombafaj optimális életfeltételeinek, a faanyagbontó képességének felmérésére és az ellene való védekezés feltárására.
A szerkezeti faanyagokat károsító gombák faanyagbontó képességének felmérésére a legelterjedtebb módszer az MSZ EN 113 szabvány alkalmazása, mely lehetőséget ad a különböző gombafajok degradáló hatásának összehasonlítására, a technikai és vegyi védőkezelések hatékonyságának meghatározására. A Kemény fekvőtapló, mely nem szabványos vizsgálati gombafaj, alkalmatlannak bizonyult a szabványos vizsgálat elvégzésére, mivel nem képes a szabványban meghatározott 4 hét alatt megfelelő méretű tenyésztelepet növeszteni. Mikor 16 hét elteltével elérte a szükséges méretet, a micélium termőtestté alakult és megkeményedett, így nem volt képes átterjedni a próbatestekre. Izolációs és tenyésztési kísérletek kimutatták, hogy 90 % relatív páratartalom fölött és 25-30 °C hőmérséklet között fejlődik a gomba a leggyorsabban, azonban a szabványos maláta-agar táptalajon képtelen termékeny szövetet növeszteni. Nedvesített faporon és forgácson végzett vizsgálatok során a gomba továbbra is lassan, de a faanyagbontó képesség vizsgálatához használható vattás, okkersárga micélium-réteget növeszt. Az MSZ EN 113 szabvány 16 hét vizsgálati időt ír elő, azonban a vizsgálat során hetente eltávolított próbatestek tömegveszteségét meghatározva kimutatható, hogy a próbatestek nedvességtartalma minden esetben nő, a bontás mértéke viszont csak 8 hét elteltével válik kimutathatóvá, illetve a 14. héttől kezdődően felgyorsul. Ezek az eredmények indokolttá teszik a gomba minimális, optimális és termőtestképzéshez kritikus nedvességtartalmának meghatározását, illetve a gomba víz- és tápanyagszállító képességének felmérését, melyhez Pile-tesztek elvégzése szolgáltatja a legtöbb információt. Bükkön (*Fagus sylvatica*) végzett Pile-teszt igazolja, hogy a gomba saját klímát alakít ki a vizsgálati térben, vagyis megnő a páratartalom és a hőmérséklet az Erlenmeyer-lombikon belül, illetve az oltást követően 14 hét elteltével jelentősen felgyorsul a fejlődése. A vizsgálatok során a szabvány által előírt bükköt és eredeifenyő (*Pinus sylvestris*) szijácsot alkalmazva megállapítható, hogy habár heterotróf gomba, a vizsgálathoz alkalmazott fafaj alapvetően befolyásolja a Kemény fekvőtapló faanyagbontáshoz szükséges klimatikus- és nedvességigényeit.
Az alkalmazott vizsgálatok eredményei alapján elvégezhető a Kemény fekvőtapló faanyagbontó képességének felmérése, illetve új módszerek kerültek kidolgozásra, melyek lehetőséget adnak szabványos farontó gombák eddig nem vizsgált tulajdonságainak vizsgálatához, tenyésztési feltételeik javításához. A kidolgozott módszerek alkalmazhatók a gombakárosított faanyagok műszaki tulajdonság-változásának vizsgálatára is.

Kulcsszavak: Phellinus contiguus, Kemény fekvőtapló

MŰHELY RENDSZERŰ TERMELÉS ANYAGMOZGATÁSÁNAK OPTIMALIZÁLÁSÁRA ALKALMAZHATÓ STRATÉGIÁK ELEMZÉSE

FERENCZI Balázs
PhD-hallgató
Széchenyi István Egyetem, Multidiszciplináris Doktori Iskola
Kutatási terület: Logisztika, anyagmozgatás optimalizációja
feba78@gmail.com

DR. NÉMETH Péter
Egyetemi adjunktus
Széchenyi István Egyetem, Logisztikai és Szállítmányozási Tanszék
nemethp@sze.hu

A funkcionális elrendezésű termelési rendszerek előnye hogy rendkívül rugalmas gyártási tevékenységet tesznek lehetővé. Anyagmozgatási igényük más termelési rendszerekkel összehasonlítva ugyanakkor magasabb és kevésbé kiszámítható. Az anyagmozgató eszközök számának meghatározása során mérlegelendő, hogy a kiszolgálási színvonal és az eszközök üzemeltetési költsége hogyan viszonyulnak egymáshoz. Az alacsony kiszolgálási színvonal a gyártó eszközök várakozása miatti veszteségének formájában jelentkezik, míg a túlméretezett anyagmozgató flotta felesleges erőforrásokat köthet le, ezeknek a függvényeknek a meredeksége ellentétes. Az optimum ponton az összköltség függvény egyaránt tartalmaz anyagmozgatási költség és gyártó berendezés várakozási költség elemeket is. A nagyfokú termelési rugalmasság igénye miatt a diszkrét anyagmozgatási feladatok felmerülése rövidtávon nem kiszámítható, emiatt tehát azonos időben több kiszolgálási feladat igény is lehet, mint a rendelkezésre álló anyagmozgató eszközök száma. Ebben a helyzetben az operatív logisztikát vezérlő rendszernek meg kell találni azt a kiszolgálási sorrendet, amivel a teljes várakozási veszteség minimális lesz. Hosszú távú célunk, hogy ennek automatizált, emberi tényezőktől mentes módszerét megtaláljuk. A gyártó berendezések kiszolgálási feladatait a felmerülés ideje, a kiszolgálási idő, az eszköz várható megállásáig eltelő idő és az eszköz várakozás miatti költsége jellemzi. Ezen tényezők figyelembe vételével szükséges meghatározni az optimális végrehajtási sorrendet. A műhely rendszerű gyártás ütemezésére használatos módszerek is hasonló problémákat dolgoznak fel. Cikkünkben azt vizsgáljuk, hogy a szakirodalomban ismert és a gyakorlatban használt módszerek közül melyek használhatóak az egy időben ismert anyagmozgatási feladatok optimális sorrendjének meghatározására. Kialakításra került az a képlet, amivel kiszámolható, hogy az egyes feladat végrehajtási sorrendek esetén mekkora lesz a teljes várakozási költség. A teszteléshez olyan anyagmozgatási feladat sorokat használtunk, melyek egy része mesterségesen lett létrehozva az adatok egymáshoz viszonyított lehetséges kombinációi alapján, míg a másik részük véletlenszerűen került generálásra. Minden adatsoron elvégzésre került az összes kiválasztott módszerrel a sorrendbe rendezés melynek eredménye alapján meghatározható az adott módszer vagy stratégia hatékonysága. Az optimumhoz való közelítés megítélése érdekében létrehoztunk egy kalkulációs módszert, ami az összes lehetséges feladat sorba rendezési lehetőségből kiválasztja a legkedvezőbb végeredményt adót, bár ez a technika számítási igénye miatt csak korlátozott számú feladat esetén használható. Vizsgáljuk, hogy az egyes módszerek közül melyik közelíti meg a legjobban az optimumot és milyen mértékben használhatóak az anyagmozgatási feladatok automatizált irányítására.

Kulcsszavak: műhely rendszerű termelés, anyagmozgatás, optimalizáció, gyártásütemezés

MOBILIS ROBOTOK MOZGÁSTERVEZÉSE AZ SVO ÉS APF MÓDSZEREKKEL

GYENES Zoltán[1], GINCSAINÉ DR. SZÁDECZKY-KARDOSS Emese[2]
[1]PhD-hallgató
[2]Docens
Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, Irányítástechnika és Informatika Tanszék, Villamosmérnöki Tudományok Doktori Iskola
Kutatási terület: Mobilis robotok, autonóm járművek mozgástervezése dinamikus környezetben.
[1]gyezo12@gmail.com
[2]szadeczky@iit.bme.hu

A mobilis robotok legfontosabb feladata, hogy egy kiindulási helyről a célpozícióba eljussanak. Legfőbb szempontként mindig szem előtt kell tartani, hogy a robot célig történő mozgása során ne ütközzön egy akadállyal sem, így biztosítva saját és környezete épségét. Ezen mozgás tervezésére szolgálnak a mozgástervező algoritmusok.
Kutatásom célja egy olyan mozgástervező algoritmus fejlesztése és implementálása, mely egyaránt biztosítja a robot munkaterében jelenlevő statikus és mozgó akadályok elkerülését. Ehhez a *Velocity Obstacles* módszert használtam fel, amely alkalmas mobilis robotok pályatervezésére dinamikus környezetben.
A módszer a robot és az akadályok között elkerülő manővereket tervez, figyelembe véve a robot és az akadályok – ismertnek feltételezett, vagy szenzorokkal mérhető– aktuális pozícióját és sebességét. A témában született legtöbb korábbi publikációban a robotsebesség kiválasztásánál arra törekedtek, hogy azt a sebességet válasszák ki, amellyel a robot a leggyorsabban tudja elérni a kívánt célpozíciót. Egy ilyen pálya követése során a robot rendszerint nagyon megközelíti az akadályokat, ami ütközésveszélyt von maga után, ha az akadályok kiterjedése, pozíciója és sebessége csak pontatlanul áll rendelkezésre.
Munkám során a leggyorsabb célelérést eredményező algoritmus mellett bevezettem egy új módszert, amely során egy költségfüggvényt alkalmazva a gyorsaságot és a biztonságot egyidőben lehet figyelembe venni a mozgástervezés során. Egy aránytényező bevezetésével ezen két tulajdonság különböző mértékben játszhat szerepet a robot cél irányába történő mozgása során. A módszert *Safety Velocity Obstacles* módszernek (*SVO*-nak) neveztem el. Implementáltam az *Artificial Potential Field (APF)* algoritmust, majd ezt a két módszert munkám során összehasonlítottam, kiemelt figyelmet fordítva a futási időre, illetve a mozgástervezés fizibilitására.
A mozgástervezés eredményét minden esetben szimulációban vizsgáltam, a robot és az akadályok mozgásából videót is készítettem.
A mozgástervező algoritmus alkalmazható autonóm járművek mozgásának tervezéséhez is, így a jövőben nagyon sok lehetőség nyílhat a továbbfejlesztésre.

Kulcsszavak: mobilis robot, mozgástervezés, dinamikus környezet, reaktív módszerek

JÁRATTERVEZÉS A VÁROSI LOGISZTIKÁBAN

János JUHÁSZ[1], Márk GYÖNGYÖSI[2]
[1]PhD-hallgató
[2]MSc-hallgató
[1,2]Miskolci Egyetem
[1]juhaszj@uni-miskolc.hu

Napjaink gazdasági környezetében a szállítási folyamatok tervezése és ellenőrzése kiemelt jelentőségű a vállalatok életében. A modern logisztikai megoldások nélkülözhetetlenek a vevőkiszolgálási folyamatokban, különösen a városi logisztika területén. A tevékenységek kiemelt része a szolgáltatási szférán belül a városi logisztika, amely humán és gazdasági hatásokkal bír az áruelosztás problémakörében. A városi logisztika területén biztosít tervezési és járatszervezési lehetőségeket a szállítási feladatok kiszolgálásához, amely az ellátási lánc hatékony tervezésére összpontosít. A logisztikai szolgáltatók nyomán bemutatásra kerülnek a járattervezés kihívásai. Az ellátási lánc menedzsment egyik fő céljául tűzte ki a vevői igények kiszolgálását, a gyártástól a szolgáltató folyamatokig. Az igények növekedése egyre nagyobb szintű vevői elvárásokat fogalmaznak meg. A gyártási és kiszolgáló folyamatoknak egyik legfontosabb része, hogy biztosítva legyen a rendelkezésre álló erőforrásoknak maximális kihasználtsága: mint például pénzügyi, műszaki, logisztikai és emberi kapacitások. A szakirodalom ismeretében a hagyományos kiszállítás teljesítésére számos értelmezés létrejött. A járművek multiple, összetett igényeket teljesítenek, és ezek lehetnek kiszállítási és felvételi feladatok. Az egyre élesedő piaci verseny megköveteli a költségek optimális redukcióját. Ez a tanulmány a szállítási feladatok tervezésének módszertani megközelítésével foglalkozik. A rendszer optimális alkalmazása egy összetett tervezési feladat. A last mile logisztika megoldásai lehetővé teszik egy optimális járattervezés ütemezését, amely a gazdasági és környezeti kapacitások kihasználását helyezi előtérbe. A feladatok teljesítése, és ütemezése megoldható elsősorban kisméretű rendszerekben, ami alkalmas egy következő tanulmány kidolgozására. Lehetségessé válik az optimális út értelmezése kis elemszámú járatok esetén, ami alapul szolgál majd a későbbi nagyobb elemszámú rendszerek leírásánál, és tovább fejlesztésénél.

Kulcsszavak: Last mile, VRP, városi logisztika, just-in-sequence, járattervezés

EGYENÁRAMÚ MOTOROK SÚRLÓDÁSI VISZONYAINAK IDENTIFIKÁCIÓJA

HAJDU Zsombor
MSc-hallgató
Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem; Gépészmérnöki Kar; Mechatronika, Optika és Gépészeti Informatika Tanszék
Kutatási terület: súrlódás, irányításelmélet, mozgásszabályozás, robotika
hajdu@mogi.bme.hu

BUDAI Csaba
Adjunktus
Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem; Gépészmérnöki Kar; Mechatronika, Optika és Gépészeti Informatika Tanszék
Kutatási terület: súrlódás, irányításelmélet, mozgásszabályozás, robotika
budai@mogi.bme.hu

Az ipari gépek és műszerek növekvő pontosságával szemben támasztott igényt a pozícionálásnak nevezett irányítástechnikai feladat egyre jobb minőségű megoldásával lehet kielégíteni. A kisebb hibával történő beállásnak jellemzően két akadálya van, a szenzorok feloldóképessége, illetve az aktuátorok és a többi mozgó alkatrész csillapítása.
Ahol nagy pontosságra van szükség, ott a géptervezők igyekeznek elkerülni az egymáson elmozduló szilárd alkatrészeket, mert közöttük fellépő súrlódás sokszor nem teszi lehetővé a tervezési kritériumok teljesítését. Ezekben az esetekben jellemző megoldások a légcsapágyazás vagy a rugalmas vezetékezés.
Amikor akár pénzügyi, akár a feladat jellegére visszavezethető okokból nem lehet elkerülni az egymáson elmozduló szilárd testeket a tervezésben, azonban mégis szükség van nagyobb pontosságra, akkor vagy kisebb súrlódással rendelkező komponenseket lehet választani, vagy az elkészült gépet olyan szabályozó algoritmussal ellátni, ami (legalább részben) kompenzálni tudja a súrlódás hatását.
Akár a komponens választáshoz, akár szabályozó tervezéshez, legalább egy bizonyos fokig ismerni kell a súrlódási viszonyokat, amelyhez méréssel (identifikációval) juthatunk hozzá. A dolgozatban az egyenáramú motorok súrlódási viszonyainak identifikációjára mutatunk be módszereket. A bemutatott eljárások azonban bármely elektromos motor esetében használhatók, ugyanis habár motortípustól függően eltérő elemek miatt alakul ki súrlódás a rendszerben, a motormeghajtótól eltekintve a mérési elv és a felépítés általános.
Habár a jobb motorgyártók részletes adatlapokat szolgáltatnak a motorjaikhoz, amelyek megfelelően pontosak például sebességszabályozás megvalósításához (ugyanis sebességszabályozásnál a súrlódás hatása kevésbé jelentős), szinte semmilyen információval nem szolgálnak a motor súrlódási viszonyairól, ami pozíciószabályozás esetén egy adott pontossági igény felett elengedhetetlen.
A dolgozatban négyfajta módszert mutatunk be a súrlódás identifikációjára, ezek előnyeivel és hátrányaival. A módszerek egy része feltételezi a motor paraméterei egy részének vagy egészének ismeretét, míg bemutatunk olyan módszert is, amely csak minimális előzetes ismereteket kíván meg a motorról.

Kulcsszavak: egyenáramú motor, pozícionálás, súrlódás, paraméter identifikáció

ALUMÍNIUM ÖTVÖZETEK MELEGALAKÍTHATÓSÁGA ÉS VIZSGÁLATUK LEHETŐSÉGEI

HEGYES Tibor[1], DR. BARKÓCZY Péter[2]
[1]PhD-hallgató
[2]Egyetemi docens
[1]Miskolci Egyetem Kerpely Antal Anyagtudományok és Technológiák Doktori Iskola
[2]Miskolci Egyetem
Kutatási terület: Műszaki szekció; Alumínium lemezek gyártástechnológiájának szimulációja
[1]hegyestibor1@gmail.com
[2]fembarki@uni-miskolc.hu

Az alumíniumból készült termékek az ötvözeteik sokaságának és kedvező tulajdonságai miatt széles körben kerülnek világszerte felhasználásra. Kedvező mechanikai tulajdonsággal és korrózióval szemben álló képességgel rendelkezik. Világ szerte évente több millió tonna hengerlet félkész terméket állítanak elő. A gyártástechnológia optimalizálása elsődleges feladat a minden szempontból gazdaságosabb, termelékeny gyártás megteremtése miatt, továbbá biztosítva ezzel a legmegfelelőbb kialakult anyagszerkezetet. A tanulmány a szalagtermékek egyik fontos lépésére, a meleghengerlésre koncentrál.
Melegalakítás során alakítási keményedés és a kristály regenerációs folyamatainak viszonya, határozza meg az adott ötvözet mikroszerkezeti tulajdonságait, amit a technológia tervezése és fejlesztése során figyelembe kell venni a rendelkezésre álló környezetet, a termelő berendezések képességével együtt. Alumínium ötvözetek esetében a dinamikus lágyulás során a dinamikus megújulás és a dinamikus újrakristályosodás egy nagyságrendbe eső sebességgel megy végbe. A két folyamat együttes hatása határozza meg a melegen alakított szemcseszerkezet jellegét. További feldolgozás során a hideghengerléssel és hőkezeléssel megváltozik a melegalakításkor kapott szemcseszerkezet, de a végtermék mikroszerkezetére vonatkozóan, így is jelentős hatással bír a melegalakítás után kialakult mikroszerkezet. Az utóbbira szintén hatással bír a meleghengerlés hőmérséklete és a hengerlést megelőző hőkezelések során kialakult kiválás szerkezet.
Szilárdsági előírások mellett a végtermék korszerű feldolgozhatósági követelményeinek is meg kell felelni, amelyre a melegalakítás hatással bír. Ennek a komplex feladatnak egyik megoldása az ötvözet melegalakíthatóságának vizsgálata különböző paraméterek mellett. Ezek a paraméterek természetesen az alakítás hőmérséklete, mértéke és az alakítás sebessége.
A tanulmányban különböző előéletű (hőkezelt) öntött és melegen hengerlet alumínium ötvözeteken végzett melegalakítási kísérletsorozat eredményei kerülnek bemutatásra. Az ötvözeteket tekintve eltérő mértékben ötvözött anyagok voltak vizsgálva. Ezek ötvözetlen, vassal, mangánnal és magnéziummal ötvözött különböző összetételű alapanyagok, amelyeken meleghengerlési vizsgálatok készültek, tanulmányozva a kapott szövetszerkezetet és keménységet. Az alumínium lágyulása során inkább a megújulásra hajlamos, amit a készített szövetszerkezeti képek igazolnak. Mangánnal ötvözött öntött majd homogenizált alapanyagból kimunkált próbatesteken emelt hőmérsékletű egytengelyű zömítővizsgálat történt a gyakorlati meleghengerlés hőmérséklet és alakítási sebesség tartományában. A mérési eredmények kiértékeléséből, a vizsgálati paraméterek függvényében az egyes folyamatok változása, és a vizsgált minták mikroszerkezetének hatása kerül bemutatásra.

Kulcsszavak: Meleghengerlés, melegalakíthatóság, melegnyomó vizsgálat, dinamikus megújulás, újrakristályosodás

ELOSZTÓHÁLÓZATOK TOPOLOGIZÁLÁSA ADATBÁNYÁSZATI MÓDSZEREK FELHASZNÁLÁSÁVAL

KAZSOKI Attila Sándor[1,2], DR. HARTMANN Bálint[2]
[1]PhD-hallgató
[2]Tudományos munkatárs
[1]Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Villamos Energetika Tanszék
[2]Magyar Tudományos Akadémia Energiatudományi Kutatóközpont
Kutatási terület: Napelemes rendszerek hálózatra kapcsolási feltételeinek vizsgálata; Elosztóhálózatok, szigetüzemű rendszerek számítógépes modellezése; Energiatárolás a villamosenergia-rendszerben
kazsoki.attila@vet.bme.hu
hartmann.balint@energia.mta.hu

Napjaink hazai villamosenergia-termelésében, a nemzetközi trendeknek megfelelően, egyre nagyobb szerepet játszanak a megújuló energiaforrások, melyek közül Magyarországon a napelemes rendszerek egyeduralkodónak tekinthetők.
Jelenleg a legtöbb napelemes rendszer mind darabszám, mind beépített összteljesítmény tekintetében a háztartási méretű kiserőmű (HMKE) kategóriába esik (2017-es adatok alapján 224 MWp). A HMKE-k terjedése mellett egy másik tendencia is megfigyelhető, amit a 2016 év végi szabályozási környezet változása idézett elő. Ennek következtében jelentősen megnőtt az 500 kVA csatlakozási teljesítményt meg nem haladó kiserőművekre (KE) vonatkozó engedélykérelmek száma. Egyes szcenáriók szerint a hazai villamosenergia-rendszerben (VER) a következő években mintegy 2000 MWp beépített teljesítményű napelemes rendszer megjelenésére lehet számítani.
A napelemes penetráció rohamos növekedése hatással van a VER struktúrájára is. Az eddigi hierarchikus, centralizált struktúra egyre nagyobb mértékben decentralizálódik, jelentős hatást gyakorolva a kis-, és középfeszültségű (KIF, KÖF) elosztóhálózatokra.
A KÖF hálózatra tápláló KE-k következtében e feszültségszinten is megjelennek olyan műszaki kihívások, melyeket eddig csak KIF hálózatokon tapasztaltak (pl. a tápponti feszültségemelkedés, az inverterek harmonikus termelése, stb.).
Ahhoz, hogy a VER e szintjén is megjelenő, az elosztóhálózati engedélyest érintő problémák megoldhatók legyenek, szükséges a KÖF elosztóhálózat modellezése, szimulációja.
Ennek elvégzéséhez szükséges az egyes KÖF hálózatok szoftveres modellezése. Hazánkban is jelentős számú és topológiájú KÖF hálózat található, ezek szoftveres leképezése, és azokon történő, nagyszámú szimuláció futtatása jelentős idő- és erőforrásigényű feladat. A feladat elvégzéséhez célszerű olyan mintahálózatok létrehozása, melyek a valós rendszereket jól közelítik. A hálózati topológiák nagy változatosságára való tekintettel a mintahálózatok kialakítása során adatbányászati módszerek (klaszterezés) alkalmazása célszerű, eredményül kapva egy-egy elosztói területre jellemző főbb hálózati struktúrákat.
Jelen munka során valós hálózati topológiákon keresztül bemutatásra kerül egy, az elosztóhálózatok esetén alkalmazható kombinált adatbányászati (klaszterezési) módszer (több módszer – paraméter alapú osztályozás, K-közép klaszterezés, főfaktoranalízis - egyidejű alkalmazása, azok pozitív tulajdonságainak felhasználásával), mely segítségével a nagyszámú középfeszültségű hálózatból (klaszterszámhoz képest), az optimális klaszterszám meghatározásával, kezelhető számú, klaszterekre jellemző mintahálózat alakítható ki.

Kulcsszavak: elosztóhálózat klaszterezése

COMPUTATIONAL FLUID DYNAMIC SIMULATION FOR NON-NEWTONIAN FLOW PAST A FLAT PLATE

MOHAMAD Mehi Alddin Klazly
PhD-student
University of Miskolc, Institute of Mechanical Engineering and Informatic, Mechanical Engineering
eng.klazly@gmail.com

This work attempts to apply CFD method for characterizing the flow of non-Newtonian shear-thinning fluids past flat plate and analysing the effect of changing the length of the plate. The problem is investigated using ANSYS Fluent to solve continuity, and momentum equations of the flow numerically. The analysis covered power-law index for three values n=0.61,0.46 and 0.43. and effect of changing Reynolds number by changing the length of the plate with L=0.8,1,1.2, and 1.4 while the other quantities were constant such as: the stream velocity, density, and viscosity investigated to study the effect of the plate's length on different variables. The result represented the velocity distribution, pressure distribution, friction coefficient, and wall shear stress of the shear-thinning Carreau fluid for the different values of power index and discussed the effect of increasing Reynolds Numbers by increasing the plate length on skin fraction and shear stress at the plate. It showed that the maximum velocity and skin fraction increased as the value of power index increase, however the shear stress at the plate was decreasing a. The shear stress and the skin fraction were decreasing as the length of the horizontal dimension of the plate increase.

Keywords: Carreau model, non-newtonian, CFD, shear thinning fluid

UNDERSTANDING THE MACH RADIUS

KOCSIS Bálint
PhD-hallgató
Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Gépészmérnöki Kar, Áramlástan Tanszék
Kutatási terület: áramlástan, akusztika
kocsis@ara.bme.hu

HORVÁTH Csaba
Adjunktus
Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Gépészmérnöki Kar, Áramlástan Tanszék
Kutatási terület: áramlástan, akusztika
horvath@ara.bme.hu

In acoustic measurements, the goal is often to find the location of the sources in an investigated domain. In order to achieve this, a microphone array measurement combined with beamforming signal processing is a powerful method. In the several-decade-long history of beamforming, numerous algorithms have been developed, all with their own advantages and disadvantages, and one can always choose the most adequate for a certain application. However, the presence of coherent noise sources introduces complications into the task of localizing sound sources. Coherent noise sources have a constant phase difference between them. Hence, as their waves sum up, a constructive and destructive interference happens with a determinate pattern, making the task of separating the two – or even more – rather challenging.

This phenomenon is present independent of the state of motion. If a group of coherent sources are stationary and emit with the same strength, from the far field their noise will be equal to a single source being in the geometrical centre of the group, having an amplitude of the summed amplitude of the sources, with respect to their phase. A listener, who is far from the group of sources, will hear the same in the two cases. If this group of coherent sources are not stationary, but rotate around an axis with a certain speed, their sound will once again be summed up to apparent source positions, and these apparent positions will be on the Mach radii. In case of rotational motion, different mode phases appear due to the sound sources, each forming lobes in the azimuthal direction. Mach radius refers to the radius where the tangential speed of the azimuthal lobes of a certain mode phase is Mach 1.

There is a simple expression available in the literature for calculating the value of the Mach radii for the mode phases. Despite the simplicity of this expression, the theory is rather complex behind it. In this paper, this expression will be looked at and analysed closer. Understanding this expression will help in understanding the noise maps of rotating coherent sources.

Kulcsszavak: noise, coherent sources, rotating sources, Mach radius

MODELLING OF THE NOISE OF ROTOR BLADES WITH POINT SOURCES

KOCSIS Bálint
PhD-hallgató
Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Gépészmérnöki Kar, Áramlástan Tanszék
Kutatási terület: áramlástan, akusztika
kocsis@ara.bme.hu

HORVÁTH Csaba
Adjunktus
Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Gépészmérnöki Kar, Áramlástan Tanszék
Kutatási terület: áramlástan, akusztika
horvath@ara.bme.hu

In case of aircrafts and other flying vehicles, e.g. drones, where the propulsion is provided via propellers, the noise emission may be an important issue during the design, as well as the operational phase of a machine. Societal expectations regarding a quiet work and living environment are reflected not only in product sales, but also in new legislations, which limit noise levels, and hence the products which are allowed to appear on the market. Noise emission is a crucial aspect of the Counter-Rotating Open Rotor type aircraft engines. This arrangement of the rotors ensures great efficiency, which would make it beneficial from an operational point of view. However, not any of these engines could appear on the market because of the unsolved problem of their high noise emission. This problem motivates the research topic of better understanding the noise generated by counter-rotating rotor blades.
The sound field generated by rotor blades is highly complex, taking into consideration all the fluid mechanical processes going on. Therefore, it is necessary to develop a simplified model which enables us to analyse the behaviour of this sound field from a practical point of view. The model should be able to reveal the main characteristics of the sound field. For numerical simulations the simplest model would be one which is composed of point sources. However, it is not straightforward how it can be achieved using only point sources. In this paper, the topic of modelling rotor blades with point sources will be investigated. Furthermore, a simple model will be presented and its performance will be tested and analysed through numerical simulations of basic test cases.

Kulcsszavak: noise, blade noise, rotating sources, point sources

GÉPI LÁTÁSHOZ HASZNÁLT NEURÁLIS HÁLÓK TANÍTÁSA

KOVÁCS Dénes Máté
PhD-hallgató
Széchenyi István Egyetem, Automatizálási Tanszék
Kutatási terület: neurális hálók
kovacs.denes.mate@sze.hu

A robotikában alkalmazott gépi látás során az utóbbi években újabb fellendülés tapasztalható a neurális háló alapú modellek tekintetében. Mivel a neurális háló alapú gépi látás során a gépi tanulás alapvető módszereit alkalmazzuk, ezért cikkemet a gépi tanulási módszerek csoportosításával kezdem, hogy átfogó képet kaphassunk a már létező technikákról. Ezt követően a tanulási folyamat főbb kihívásairól és a különböző regressziós modellek tanításáról írok. A regressziós modellek tanítása során kiemelt figyelmet szentelek az optimalizáló algoritmusok részletezésére, hiszen a neurális hálók tanítása során szintén ezeket alkalmazzuk. A gépi tanulási alapok áttekintése után a mély neurális hálók tanítása során fellépő gyakorlati problémákra alkalmazott megoldásokat mutatom be.

Kulcsszavak: neurális hálók, mesterséges intelligencia

A cikk kutatásaihoz az Új Széchenyi Terv keretein belül a Tehetséggondozás és kutatói utánpótlás fejlesztése autonóm járműirányítási technológiák területén EFOP-3.6.3-VEKOP-16-2017-00001 projekt biztosított forrást. A kutatás az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósult meg.

DEVELOPMENT OF A LABORATORY AGING PROCESS FOR AUTOMOTIVE LUBRICANTS

NAGY, András Lajos
PhD-student
Széchenyi István University, Department of Internal Combustion Engines and Propulsion Technology
Research area: automotive lubricants, lubricant aging, tribology
nagy.andras1@sze.hu

Environmental protection is one of the main criteria of modern powertrain development. New fuel concepts are being developed in order to reduce harmful emissions locally and globally, which presents new conditions for the powertrain and its components. Automotive lubricants are formulated to withstand high mechanical load, elevated temperatures, extreme pressure, contamination and oxidation to a certain extent. Novel fuel formulations like bio-derived fuels or oxygenated compounds could contribute to accelerated aging processes or chemical reactions with certain materials inside the powertrain and the internal combustion engine in particular.
The issue of engine oil dilution and degradation, as well as the chemically aggressive nature of certain bio-derived fuels is a known and well researched topic. However, the friction and wear phenomena which occur during long term operation of an internal combustion engine of a hybrid powertrain with alternative and synthetic fuels need further attention. The behaviour of contacting surfaces in the system in connection with contaminated engine oil, oxidation processes and fuel related dilution are of particular interest.
This paper focuses on friction and wear testing of laboratory aged engine oil samples on a model system. The goal of this study is to establish a basic understanding of laboratory aging and compare its result to field aged engine oil samples. The aging is conducted on 100 ml oil samples in a regulated environment. The process comprises of several tempering and cooling phases accompanied by constant air circulation through the sample. Aged oil samples are subjected to a test procedure utilizing piston ring and cylinder liner segments on a high frequency reciprocating rig. The physical and chemical properties of the aged samples are also determined. The tribological characteristics of the sample are described through the analysis of the coefficient of friction curve and the averaged wear scar diameter. The quantitative results are supplemented by the analysis of the wear scar.

Keywords: lubricant, oxidation, tribology, friction, wear

LORA TECHNOLÓGIA ALKALMAZHATÓSÁGÁNAK VIZSGÁLATA VASÚTI KÖRNYEZETBEN

PAPP Zoltán
Egyetemi tanársegéd
Óbudai Egyetem Kandó Kálmán Villamosmérnöki Kar, Műszertechnikai és Automatizálási Intézet
papp.zoltan@kvk.uni-obuda.hu

Ebben a tanulmányban az Integrált Intelligens Vasútfelügyeleti Rendszer kifejlesztése során felmerült igényeknek megfelelően egy másodlagos – nem feltétlenül - biztonsági kommunikációs csatorna beépítésére teszünk kísérletet.
A másodlagos kommunikációt - koncepciónk szerint - vezeték nélküli technológiák fogják biztosítani, ezért áll vizsgálatunk középpontjában a Lora technológia, illetve használhatósága.
A Lora technológián alapuló kommunikációt számos IoT alkalmazás használhatja. Például okos otthonok, smartcity alkalmazások, eszközök, és a mi esetünkben a vonat felügyeleti rendszer kommunikációjára tökéletes válasz lehet. A dinamikus fejlődésű Lora technológia hasznossága vitathatatlan, de jelenleg az elérhető alkalmazások, amelyekkel a szolgáltatások és azok menedzselése megvalósítható - számos hiányt mutatnak ahhoz, hogy akadálytalanul elvégezzük a vizsgálatokat és méréseket. Jelenleg a Lora eszközöket parancssorból kell vezérelni a megfelelő utasításokkal, amelyet hétköznapi felhasználók nehezen tudnak véghez vinni, illetve a beállításokhoz ismerni kell a Lora technológiát.
A vizsgálat személyre szabhatósága célt figyelembe véve döntöttünk amellett, hogy saját kezelő felületet fejlesztünk a mérések elvégzéséhez, kiértékeléséhez és a mérési adatok automatizált gyűjtéséhez, mentéséhez. A szoftver alapvető célja, hogy egy könnyen kezelhető állománytípusba mentse a mérés körülményeit, a mérés helyét, mérés idejét és a mért adatokat mind kliens, mind szerver oldalon. A kliens és szerver oldali mérő alkalmazás kifejlesztése után egy Lora MOTE és egy Lora Iot station segítségével végezzük el a méréseket labor és vasúti terepi körülmények között.
Ezekből az adatokból arra lehet következtetni, hogy hogyan használhatjuk a LORA technológiát erős elektromágneses sugárzásban, poros és olajos környezetben, mint például a vasúti környezetben.

MICROSTRUCTURAL EXAMINATION OF BORIDED STEELS

Zsolt SALYI[1], Adrienn HLAVACS[2], Marton BENKE[3]
[1]PhD-student
[2]Research fellow
[3]Associate professor
University of Miskolc, Institute of Physical Metallurgy, Metalforming and Nanotechnology
Research area: heat treatment, material testing
[1]femsalyi@uni-miskolc.hu
[2]femhadri@uni-miskolc.hu
[3]fembenke@uni-miskolc.hu

This study reports the results of microstructure and crystallographic texture examinations carried out on diffusion borided regions produced on different types of steel. The layer of iron boride was formed by solid boridation process (powder boriding) on DC04 (C: 0,08 wt%, Mn: 0,40 wt%), C45 (C: 0,45 wt%, Mn: 0,7 wt%), CK60 (C: 0,61 wt%, Mn: 0,8 wt%), S103 (C: 1,00 -1,10 wt%, Mn: 0,10 - 0,25 wt%) and W302 (C: 0,39 wt%, Cr: 5,20 wt%, Mo: 1,40 wt%, V: 0,95 wt%, Mn: 0,40 wt%) type steel samples. The structure of the layer was investigated by optical microscopy (Zeiss Axio Imager m1M OM), scanning electron microscopy with energy dispersive spectrometry (Zeiss Evo MA10 SEM-EDS) and X-ray diffraction (Bruker D8 Advance with Eulerian cradle XRD). Optical microscopy studies were revealed that the formed boride layer has different thickness on the examined steels after boridation with the same process parameters. Furthermore, it could be observed that the alloying element content of the examined steels has a significant influence on the structure of the iron boride layer. The "saw-tooth" morphology of iron boride layer transformed to a coherent, uniform layer with increasing alloying element content. X-ray diffraction phase analysis revealed that the boride layer contained FeB and Fe_2B phases, as well as CrB_2 phase in the case of W302 type steel substrate having notable Cr content. The X-ray diffraction texture examinations showed that <002> is the growth direction of the columnar grains for both the Fe_2B and FeB phases. Boriding of the edges was also successful with the heat treatment process, as scanning electron microscopy studies indicated that a significantly thicker FeB phase was formed on the edges than on the plain surface.

Keywords: diffusion boriding, boride layer, microstructure examination, OM, SEM, XRD

VÍZBEFECSKENDEZÉS ALKALMAZÁSÁNAK LEHETŐSÉGEI A KÖRNYEZETVÉDELMI NORMÁK TELJESÍTÉSÉNEK ELŐSEGÍTÉSE ÉRDEKÉBEN

SASS Péter
PhD-hallgató
Széchenyi István Egyetem, Belsőégésű Motorok és Járműhajtások Tanszék
Kutatási terület: Belsőégésű motorok tribológiája
sass.peter@ga.sze.hu

TÓTH Máté
MSc-hallgató
Széchenyi István Egyetem, Belsőégésű Motorok és Járműhajtások Tanszék
Kutatási terület: Vízbefecskendezés alkalmazásának vizsgálata a járműiparban
mate.toth@szengine.hu

Az autóipar jelenlegi emissziós követelményeit az EURO-normák definiálják, melyek a mérnökök számára komoly kihívásokat jelentenek. Az Otto-motorok az emissziós követelmények miatt a „downsizing” irányzatában fejlődnek, mely során alacsonyabb hengerűrtartalmú motorokat készítenek a gyártók. A csökkenő lökettérfogat mellett a kívánt teljesítmény többnyire csak feltöltéssel érhető el, így pedig a motorokon általában turbófeltöltő kerül elhelyezésre, mely a töltési fokot növeli, ezáltal pedig az elérhető maximális teljesítmény is emelkedik. A feltöltött Otto-motorok esetében megnövekszik az indikált középnyomás értéke, mely miatt az alkatrészek hő-, illetve mechanikai terhelése is jelentősen változik. Hőterhelés szempontjából meghatározó a sűrítési ütem végén fellépő hőmérséklet és a kipufogógáz hőmérséklet, melyek esetében előbbi a kopogási hajlam alakulásában mérvadó, utóbbi pedig a turbófeltöltő termikus terhelését befolyásolja. A hőmérséklet szabályozásnak egyik módja a tüzelőanyag-levegő keverék dúsítása, mely a többlet tüzelőanyag hőelvonó képessége miatt egy hatékony eljárás, azonban a károsanyag-kibocsátás és a hatásfok szempontjából kedvezőtlen, hiszen a keverék összetétele eltér a sztöchiometrikus aránytól, mely a bevezetendő RDE (Real Driving Emission) tesztek alatt várhatóan nem lesz megengedhető. A fent említett motiváció miatt szükség van újabb megoldások kidolgozására, melyek közül egyik a vízbefecskendezés lehetősége. A vízbefecskendezéssel ellátott Otto-motorok működése során elérhető, hogy azokban a víz hőelvonó képessége miatt alacsonyabb hőmérsékleten történjen meg a sűrítés, ezáltal pedig a kompresszióviszony, és vele együtt a hatásfok növelhető, a kopogási hajlam pedig optimális keretek között tartható. Emellett alacsonyabb hőmérsékletű az égés, mely során csökken a kipufogógáz hőmérséklet, így egyszerre lehetséges a turbófeltöltő hőterhelésének csökkentése és a károsanyag-kibocsátás mértékének csökkentése. Az alacsonyabb hőterhelésnek kitett alkatrészek nem kívánnak meg csúcstechnológiával előállított anyagminőséget, így a gyártás gazdaságosabbá válhat a rendszer használatával. Továbbá a módszer hozzásegíti a járműveket ahhoz, hogy teljesíteni tudják a vásárlók által növekvő motorteljesítményre mutató igényeket. A történelem során elsőként az 1890-es években Bánki Donát alakította ki az első vízbefecskendező rendszert egy kísérleti, kis teljesítményű Otto-motoron, mely végül a kor igényeit nem teljesítette. Ezután a vízbefecskendezés eljárása a II. világháború hadiipari fejlesztései során kerültek elő a teljesítménynövelés lehetőségei miatt, végezetül pedig az 1980-as évek Formula 1 autóiban alkalmazták. Napjainkban a vízbefecskendezés egy környezetbarát lehetőséget biztosíthat a motorok mechanikai állapotának védelmére, illetve a károsanyag-kibocsátás csökkentésére.

Kulcsszavak: vízbefecskendezés, termodinamika, motorfejlesztés, emisszió

ORTHOTROPIC POLYMER RIM DESIGN AND PRODUCTION

Attila SCHWEIGHARDT
PhD-student
Széchenyi István University, Doctoral School of Multidisciplinary Engineering Sciences
Research area: acoustics (NVH), material science
schweighardtattila@gmail.com

The importance of the carbon fiber reinforced polymer (CFRP) materials is getting greater in everyday life, especially it is very popular in engineering. The present document introduces a design method and different possible production processes of a carbon fiber reinforced plastic rim. The introduced 13-inch CFRP wheel is an unsprung suspension component of a lightweight single seater car, which is approximately 300 kgs with the driver in it. The design and manufacturing methods and their influencing factors will be detailed in the present article. The primary aim of this research is to obtain an extensive knowledge in the field of composite materials, both in design and production. The main aspects during the research and the design process are the followings: fuel consumption, reliability and driveability. The rims and wheels have great influence on reliability, safety, fuel consumption and on vehicle dynamics, since the rims and the wheels are rotational and unsprung components. During the work, the most important goals were the lightweight design, the minimization of the (local) stresses and the maximization of the stiffness of the part. The material properties of different materials are going to be compared. All the load cases, their magnitude and their effects are going to be determined and introduced. Rims, which are made from magnesium and carbon fiber reinforced polymer material, are going to be compared just as the different layouts, different fiber orientations in case of the CFRP part. Furthermore, in order to present the theory of the behavior of the materials and to simulate the changes during the design process, a unique FEM (finite element method) software, which is under development, will be partly introduced. The differences between isotropic and anisotropic materials, and the differences between the “2D” and “3D elements” are going to be mentioned. Finally, conclusions will be drawn, and recommendations will be made for future developments.

Keywords: CFRP, FEM, composite, orthotropy, anisotropy

DINAMIKUS TESZTMÉRÉSEK ÉS SZIMULÁCIÓ SOROS GERJESZTÉSŰ EGYENÁRAMÚ MOTORON

[1]SZÁNTÓ Attila, [2]SZÍKI Gusztáv Áron, [3]SARVAJCZ Kornél, [4]SZÁNTÓ András
[1]PhD-hallgató
[2]Főiskolai tanár
[3]Tanársegéd
[4]MSc-hallgató
[1]Debreceni Egyetem, Informatikai Tudományok Doktori Iskola
[2] Debreceni Egyetem, Műszaki Kar
[3] Debreceni Egyetem, Műszaki Kar
[4] Debreceni Egyetem, Műszaki Kar
[1]Kutatási terület: járműdinamika, alternatív hajtású járművek és hajtásláncok dinamikai modellezése, szimulációja és optimalizálása MATLAB környezetben
[1]szanto.attila93@gmail.com
[2]szikig@eng.unideb.hu
[3]sarvajcz@eng.unideb.hu
[4]andras.szanto.0503@gmail.com

Jelen közleményben a Debreceni Egyetem Műszaki Karán (DE MK) tervezett és kivitelezett prototípus versenyautó soros gerjesztésű, egyenáramú motorjának kísérleti és szimulációs vizsgálatát ismertetjük. A versenyautó 2014 és 2015-ben második és első helyezést ért el a Magyar Villamos Művek (MVM) által egyetemi csapatoknak szervezett Energia Futamon. A vizsgálatok a kutatások fontos részét képezik, mivel a korábban Matlab Simulink környezetben általunk kifejlesztett járműdinamikai szimulációs program egyik kulcs eleme a motor szimulációja. Korábban kísérleti úton meg lettek határozva a motor azon műszaki paraméterei, amelyekből a szimuláció elvégezhető. A jelen publikációban a motoron elvégzett dinamikus tesztméréseket ismertetjük, amelyek során különböző terheléseket alkalmaztunk a motor tengelyén, majd azonos beállítások mellett elvégeztük a szimulációt. Így összehasonlíthatók a mért és szimulált értékek, ami segít a program helyes működésének, valamint a motoron mért műszaki jellemzők pontosságának ellenőrzésében.
A dinamikus tesztmérések elvégzése saját fejlesztésű, elektromos motorok vizsgálatára alkalmas mérőelrendezéssel történt. Ennek alapja egy elektromos tápegységekkel felszerelt tesztpad, amelyre a motort rögzítjük, és amelyhez korszerű adatgyűjtő eszközök kapcsolódnak. Az eszközök alkalmasak a motoron átfolyó áram, eső feszültség, valamint a fordulatszám és nyomaték időfüggésének mérésére. A nyomaték mérése forgótengelyes nyomatékmérővel történt, a fordulatszámot pedig optikai elven mérjük. A mérések során a motor tengelyére különböző tehetetlenségi nyomatékú tárcsákat helyezünk, majd feszültséget kapcsolunk a motorra, és miközben az felpörög, mérjük a fent említett mennyiségeket. A mért adatokkal futtatott járműdinamikai szimulációs program alkalmas a versenyautó menetdinamikai függvényeinek elemzésére, továbbá egy optimalizációs eljárással kiegészítve, műszaki adatainak optimalizálására különböző versenycélok esetén.

Kulcsszavak: dinamikus tesztmérések, DC motor, szimuláció, Matlab

A GÁZ ALAPÚ TECHNOLÓGIÁK SZEREPE A VÁROSI KÖZLEKEDÉSBEN A SZÉN-DIOXID KIBOCSÁTÁS VISSZASZORÍTÁSÁNAK LEHETŐSÉGEI

SZOLYÁK Zsuzsanna
PhD-hallgató
Miskolci Egyetem, Kőolaj és Földgáz Intézet
Kutatási terület: Földgázellátás, földgáz szerepe a közlekedésben, CNG, LNG
szolyak.zsuzsanna@gmail.com

Az elmúlt évezredek során az emberiséget körülvevő környezet biztos alapot szolgáltatott a létfenntartáshoz és sokáig úgy tűnt, hogy a rendelkezésre álló készletek szinte korlátlanok. Mivel az emberek környezetre gyakorolt hatása elenyészően kicsi volt magához az adott környezet méreteihez képest, a beavatkozások következményei nem voltak érzékelhetőek, valamint az arányok miatt globális jellegű változás nem történt. Az ipari forradalom hatására kialakult környezetet károsító hatások voltak az első igazi figyelmeztető jelek. Az elmúlt évtizedekben bekövetkezett, gyakorlatilag robbanásszerű tudományos illetve technikai fejlődés olyan eszközöket és technológiai megoldásokat biztosított az emberiség számára, amelyek hatványozottan befolyásolták a környezetünkre gyakorolt terhelő hatásokat. A folyamatosan növekvő fogyasztói igények kielégítése mindenképpen károsítja a környezetet, azonban a túlélés elemi feltételei közé soroljuk a környezetszennyezés visszaszorítását. A legutóbbi becslések szerint a közlekedés teszi ki a világ energiaigényének negyedét, így nagyban hozzájárul az üvegházhatást okozó gázok kibocsátásához. Legnagyobb hányada a fosszilis üzemanyagok elégetéséből származik, éppen ezért fontos, hogy a kormányok támogassák a felhasználókat abban, hogy a környezetbarát közlekedési módok valamelyikét részesítsék előnyben. A közúti közlekedés levegőszennyezését a járművek száma, korszerűsége, műszaki állapota és a felhasznált üzemanyag típusa határozza meg. A felvázolt problémákra ideiglenes megoldást nyújthatnak az alternatív energiák alkalmazása, mint például a biomassza. A biomassza, mint energiaforrás hasznosítása bárhol megvalósítható, hiszen bármely szerves anyagból lehet biomasszát előállítani. Biomassza energetikai felhasználásait tekintve jelentős a biodízel és a bioetanol előállítása, a komposztálás valamint a biogáz előállítása. Ezen kívül további megoldást jelenthet még a CNG technológia alkalmazása. A CNG jelentése: Compressed Natural Gas, tehát sűrített földgáz. Ez az üzemanyagfajta a járműiparban és a közlekedésben világszerte gyorsan terjed. A gázt össze kell sűríteni, és máris gazdaságosan tárolható. Az egész folyamat kulcsa a kompresszor, aminek a segítségével a földgáz sűrítése történik.
Statisztikai elemzést végzek arra vonatkozóan, hogy jelenleg mekkora a világ energiaigénye és hogy ez az igény milyen tényezőkből tevődik össze. Ezen kívül bemutatom, hogy az elmúlt évtizedekben hogyan változott a szén-dioxid kibocsátásának intenzitása, valamint hogy a hagyományos dízel motoros járművek működése hogyan befolyásolja ezt a folyamatot. A földgáz és biogáz felhasználása a közlekedésben a városi és elővárosi tömegközlekedésben a legjelentősebb. Az utóbbi évekre vonatkozó adatsorok alapján bemutatom, hogy a szén-dioxid kibocsátás intenzitása hogyan változott annak köszönhetően, hogy több nagyobb európai városban is üzembe állították a környezetkímélő technológiával működő autóbuszokat. A gyűjtött adatokból diagramokat szerkesztek, melyek segítségével szemléltethetem, hogy ezen technológia milyen környezetkímélő-, és gazdasági hatásokkal járhatnak valamint meghatározom, hogy egy ilyen strukturális átalakítás milyen pénzügyi alapot igényel, és ez mikor térülhet meg legkorábban.

Kulcsszavak: CNG, földgáz, biogáz, szén-dioxid, közlekedés, töltőállomás

HAZÁNKBAN ALKALMAZOTT VÍZVIZSGÁLATI MIKROBIOLÓGIAI MÓDSZEREK

TAKÁCS Krisztina
PhD-hallgató
Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Katonai Műszaki Doktori Iskola
Kutatási terület: Vízellátás biztosításának fejlesztési lehetőségei a környezeti és társadalmi hatások figyelembe vételével
takacs.krisztina@uni-nke.hu

Napjainkban egyre nagyobb problémát jelent az emberiség számára szükséges megfelelő mennyiségű és minőségű ivóvíz előállítása. A vízellátás biztosítására kiemelt figyelmet kell fordítanunk, hiszen ehhez hozzátartozik a vízbázisok, illetve a vízkivételi helyek megfelelő védelme is, amely megakadályozza, hogy bárminemű káros anyag, szennyeződés kerüljön a vízbe.
A mai fejlett világban alapvető kritérium, hogy a vízellátás biztosítása minden körülmények között zavartalanul működjön, hiszen ennek célja, hogy a fogyasztókhoz közegészségügyi szempontból megfelelő minőségű és mennyiségű víz kerüljön. Az ivóvízellátás tehát egy speciális feladat, ugyanis kiemelt figyelmet kell fordítani a vízbázisok védelmére, illetve a rendszeres mintavételezésre is, amely hozzájárul ahhoz, hogy információt kapjunk az ivóvíz minőségéről.
Az előadás elkészítésével célom volt, hogy bemutassam a hazánkban vízvizsgálat céljára alkalmazott mikrobiológiai módszereket, melyeket saját laboratóriumi vizsgálati tapasztalatokkal támasztok alá.
Az ivóvíz minőségi követelményeiről és az ellenőrzés rendjéről szóló 201/2001. (X. 25.) Korm. rendelet tartalmazza a mintavételek gyakoriságát, illetve az egyes vizsgálatok során a vízből kimutatandó mikroorganizmusokat. A Magyarországon széles körben elterjedt tenyésztéses mikrobiológiai módszerek sok időt vesznek igénybe. Ez normál esetben nem okoz problémát, viszont egy esetleges rendkívüli eseménynél, ahol szennyezőanyag kerül az ivóvízbe, komoly gondot okozhat. Kutatásaim során, jelenleg még nem széles körben elterjedt módszereket tesztelek, amivel le lehetne rövidíteni a vizsgálati, illetve inkubációs időt is, ezáltal hamarabb jutnánk eredményhez.
Célom, hogy egy átfogó képet alakítsak ki a hazai vízvizsgálati módszerekről, összehasonlító vizsgálatok elvégzésével, rávilágítva az esetleges előnyökre, hátrányokra is.

Kulcsszavak: vízvizsgálat, mikrobiológiai módszerek, mintavétel, vízminőség

„Az előadás az Emberi Erőforrások Minisztériuma ÚNKP-18-3-I-NKE-105 kódszámú Új Nemzeti Kiválóság Programjának támogatásával készült”

LÉTFONTOSSÁGÚ RENDSZERELEMKÉNT NYILVÁNTARTOTT EGÉSZSÉGÜGYI INTÉZMÉNYEK JOGSZABÁLYI KÖRNYEZETE

TISÓCZKI József
PhD-hallgató
Óbudai Egyetem Biztonságtudományi Doktori Iskola, Budapest, Magyarország
Kutatási terület: Kritikus infrastruktúrák alkalmazhatósága és biztonsági kérdései
tisoczki.jozsef@phd.uni-obuda.hu

A biztonságot —különösen napjainkban— nem lehet egy egzakt kifejezéssel definiálni. A betegbiztonság, mint a biztonság egy területe „széles sávban” értelmezhető komplex fogalom. Az egyén személyes egészségügyi adatai különleges adatok, melynek biztonságos kezelése, feldolgozása és tárolása a kibertérben zajló, egyre fokozódó támadások mellett folyamatos erőpróba. A zökkenőmentes biztonságos betegellátás nyújtása nem egy magától értetődő szolgáltatás. A gyógyítási folyamatokhoz kapcsolódó adatok rendelkezésre állásának, bizalmasságának és sértetlenségének biztosítása az idő múlásával, a technológiák fejlődésével arányosan exponenciálisan növekvő kihívást jelent. Mi biztosítja a kihívásokra adott megfelelő válaszok alapját? Elsődlegesen a jogszabályi környezet adhat megfelelő fundamentumot.
Röviden ismertetem a létfontosságú rendszerelem, mint fogalom létrejöttének indokoltságát, meghatározását, a főbb jogi szabályozókat. Különös tekintettel fókuszálok a kiemelten védendő kritikus infrastruktúrák (KIV) alá tartozó egészségügyi ellátó-rendszerek informatikai rendszereinek üzemeltetési környezetét és adatvédelmét megalapozó jogszabályokra. Előadásom aktualitását adja az egyre nagyobb intenzitással megjelenő, mérhető kibertámadások gyakorlata, valamint az Európai Uniós és nemzeti jogszabályok módosulásai.
Megállapításom, hogy a megalapozott, logikusan felépített, „finomhangolt” jogi környezet —mely teljesíthető kritériumokat támaszt— pozitívan hat az egészségügyi rendszerelem biztonságos üzemére, üzleti folyamataira.

Kulcsszavak: kritikus infrastruktúra, létfontosságú rendszerelem, betegbiztonság, különleges adat, jogszabályi környezet

VASÚTI KUTATÁS-FEJLESZTÉS MAGYARORSZÁGON: INTEGRÁLT INTELLIGENS VASÚTFELÜGYELETI RENDSZER KIFEJLESZTÉSE

TOKODY Dániel, TOR Mária, ADY László
PhD-jelölt
Óbudai Egyetem, Biztonságtudományi Doktori Iskola, MÁV Zrt.
Kutatási terület: intelligens rendszerek tervezése
daniel_tokody@ieee.org

Az infokommunikáció releváns innováció és a digitális technológiák alkalmazása a közlekedési szektorban és a vasúti szektort érintően az utóbbi időben egyre nagyobb szerephez jut. A közlekedési szektor versenyképes növekedésének megvalósításért, az alacsony széndioxid és károsanyag kibocsátású, fenntartható és éghajlat-álló infrastruktúra kialakítására egyre nagyobb igény van vasúti területen is. A digitalizáció hatással van a közlekedési rendszerrel kapcsolatos szabályrendszer átalakulására is. A fejlődés ösztönzésére, az európai digitalizációs törekvések elősegítésére az egységes digitalizációs szakpolitika kialakítására nyílt technológia-semleges iránymutatások létrehozására van szükség, amelyet kutatói munkánkkal nemzetközi szinten is támogatunk. A vasúti rendszer digitalizációja során felmerülő kihívásokat jelnetnek: az új technológiák magas adaptációs és megvalósítási költsége, az adatalapú működés megvalósítása és a helyes adatok folyamatos rendelkezésre állásának biztosítása, az adatbiztonság, a kevés képzett munkaerő az új technológia működtetéséhez, magas komplexitású napi működés, az egyre összetettebb elvárások az operátorokkal szemben, az együttműködő rendszerek interoperabilitásának megvalósítása, az alkalmazott üzleti modellt befolyásoló gyors technológiai változások, más ágazatokkal szembeni versenyhátrány a gyors technológiai adaptációban, az ágazati konzervativizmus és az ipari szereplők fejlesztés terén megszokott természete. Ezek mind-mind olyan kérdések, amelyeket az Óbudai Egyetemen vasúti kutatás-fejlesztéssel során vizsgálunk, az Integrált Intelligens Vasútfelügyeleti Rendszer kifejlesztése - pályázati azonosító: GINOP-2.2.1-15-2017-00098 - című projekt keretében. Az Óbudai Egyetemen végezett kutatói és fejlesztői munkánkat a hazai vasúti szektor meghatározó szereplőjénél a MÁV Zrt.-nél szerzett gyakorlati tapasztalatokkal egészítjük ki. Hazai és nemzetközi viszonylatban is egyedülálló fejlesztői munka során egy rugalmas elosztott intelligenciájú vasúti biztosítóberendezés létrehozását valósítjuk meg konzorciumi keretek között. Az intelligens vasúti rendszer fejlesztésével kapcsolatos tapasztalatainkat foglaljuk össze ebben a munkánkban.

Kulcsszavak: intelligens rendszerek, vasút, kutatás-fejlesztés, digitalizáció, biztosítóberendezés

CSATOLT TERMOMECHANIKAI FELADAT VÉGESELEM MÓDSZERREL TÖRTÉNŐ MEGOLDÁSA NAGY ALAKVÁLTOZÁSOK ESETÉN

TOMPOSNÉ SZÜLE Veronika
PhD-jelölt
Széchenyi István Egyetem, Alkalmazott Mechanika Tanszék
Kutatási terület: Gumiból készült járműalkatrészek mechanikai és termodinamikai viselkedésének számítógépes modellezése
szule.veronika@sze.hu

A leggyakrabban használt szerkezeti anyagok általában nagy szilárdságú és merevségű fémek. Számos eset létezik azonban, amikor egyéb fontos tulajdonságok kerülnek előtérbe, úgy, mint nagy alakváltozások mellett is rugalmas viselkedés, nagy viszkozitás azaz jó rezgéscsillapító hatás, amely tulajdonságokkal a fémek nem, a gumi viszont rendelkezik. Gumiból készült járműalkatrészek általában nagy alakváltozásoknak vannak kitéve.
A gumi az ún. hiperelasztikus polimerek közé sorolható, amelyekre anyagi és geometriai nemlineáris viselkedés jellemző. Ez azt jelenti, hogy az elmozdulások és alakváltozások, valamint az alakváltozások és belső erők közötti kapcsolat csak lineárisnál magasabb fokú függvényekkel adható meg. A geometriai nemlinearitás matematikailag jól kezelhető, ellenben az anyagi nemlinearitás csak közelítő módon írható le. Számos, gumira vonatkozó anyagtörvény található a szakirodalomban, ilyen például a Neo-Hooke, a Mooney-Rivlin, az Arruda-Boyce-modellek.
Továbbá gumialkatrészek jellemzője, hogy az alakváltozásokat követően hőmérsékletük számottevő mértékben megnő. Megállapítható, hogy anyagjellemzői már viszonylag kis hőmérsékletváltozás hatására megváltoznak, benne kémiai átalakulások mennek végbe, amelynek következményeként kifáradási jelenségek léphetnek fel, valamint lecsökkenhet a belőle készített alkatrészek tervezett élettartama.
A hőfejlődéssel párosult alakváltozásokat jellemző feladatokat csatolt termo-mechanikai feladatoknak nevezzük. Ezen feladatok megoldása azért ütközik nehézségbe, mert a mechanikai jelenséget és a hőfejlődés nyomán fellépő hővezetést más-más egyenlet írja le. A mechanikai egyenlet közelítő megoldása a virtuális teljesítmény elvével történik. Ez az elv nemlineáris, nagy alakváltozásokat leíró feladatok megoldására is alkalmas. A hővezetési egyenlet közelítő megoldása a virtuális hőmérsékletek elvével történik.
Végül sor kerül a csatolt termomechanikai feladat megoldására egy példán keresztül. A feladat megoldásának jelentősége az, hogy a hőmérséklet változása hatással van a gumi anyagjellemzőire, továbbá kapcsolatba hozható kifáradásával, tönkremenetelével. A megoldott csatolt termomechanikai feladat a későbbi kifáradás –és élettartam-számítások alapját képezi.

Kulcsszavak: nagy alakváltozások, termomechanika, végeselem módszer, csatolt feladat, kifáradás

RACÉM IBUPROFEN REZOLVÁLÁSA *(R)*-1-FENIL-ETIL-AMINNAL, GÁZ ANTISZOLVENS- ÉS SZUPERKRITIKUS ANTISZOLVENS MÓDSZERREL

TÓTH Ákos[1], LŐRINCZ László[2], HORVÁTH Attila[3], SZÉKELY Edit[4]
[1,3]MSc-hallgató
[2]PhD-jelölt
[4]Egyetemi docens
[1,2,3,4]Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, Kémiai és Környezeti Folyamatmérnöki Tanszék
[1,2,3,4]Kutatási terület: szuperkritikus fluidum extrakció, enantiomer-elválasztás, kristályosítás
[1]tothakos1212@gmail.com
[2]lorinczlaszlo006@gmail.com
[3]attila5020@hotmail.com
[4]sz-edit@mail.bme.hu

A modern vegyiparban és gyógyszeriparban évről-évre egyre nagyobb teret nyernek a környezetbarát, zöld technológiák. Az említett iparágak környezetterheléséhez nagy mértékben hozzájárulnak az eljárásokban alkalmazott szerves oldószerek, melyek viszont sok esetben kiválthatók a környezetbarát szuperkritikus szén-dioxiddal.
A konferencián bemutatjuk a szuperkritikus szén-dioxidot kicsapószerként alkalmazó két módszer alkalmazhatóságát diaszteromer sóképzésen alapuló rezolválás esetén. A nagy gyakorlati jelentőségű gyógyszerhatóanyagok, és más gyakran alkalmazott szerves vegyipari termékek sok esetben több sztereoizomer formájában is előfordulnak, melyek közül az enantiomerek a tükörképi viszonyban lévő, de egymással fedésbe nem hozható formák. A gyógyszerhatóanyagok enantiomerjeinek biológiai hatása, aktivitása sok esetben eltér, így ezen izomerek egymástól való elválasztása (rezolválás) a gyógyszeriparban nagy jelentőségű, racém elegyük elválasztása a rezolválás.
Modellvegyületnek a nemszteroid gyulladáscsökkentő ibuprofent választottuk, mely számos ma is forgalmazott fájdalomcsillapító gyógyszerkészítmény hatóanyaga. Az ibuprofen enantiomerjei közül a biológiai aktivitást az *(S)*-formának tulajdonítják. Az enantiomerek elválasztása során rezolválószerként enantiomertiszta *(R)*-1-fenil-etil-amint használtunk. A racém ibuprofen és a rezolválószer homogén szerves oldatát juttattuk be egy nyomásálló reaktorba. A két eljárás során a szén-dioxid kicsapószerként szolgált, és a kiindulási oldat elkészítésekor használt szerves oldószerrel elegyedve jelentősen lecsökkentette a benne képződött, *(R)*-ibuprofenben dúsult diasztereomersó oldhatóságát, mely ennek következtében csapadékként a készülék kristályosító terében kivált, míg az *(S)*-ibuprofen nagyrészt oldatban maradt, így a két enantiomer elválaszthatóvá vált. Az ismertetett elven működő elválasztást kétféle eljárással vizsgáltuk: a szakaszos, ún. gáz antiszolvens (GAS), valamint a félfolyamatos, ún. szuperkritikus antiszolvens (SAS) módszerrel, két különböző berendezésben. Részletesen feltérképeztük a nyomás, hőmérséklet, szén-dioxid - szerves oldószer arány (etanol, metanol, propanol), valamint a sókoncentráció hatását a rezolválás eredményességére. Azt találtuk, hogy minden üzemeltetési paraméter esetén létezik egy kritikus érték, ami alatt a hatékonyság hirtelen leromlik, felette azonban széles tartományban stabil és hatékony rezolválás valósítható meg 60-80% diasztereomer tisztaság mellett.
A kutatómunkát támogatta az NKFIH a FIEK_16-1- 2016-0007 (Felsőoktatási és Ipari Együttműködési Központ) keretében. Köszönettel tartozunk emellett a Cyclolab Kft. munkatársainak, akik a kísérleti mintáink kémiai analízisét végezték.

Kulcsszavak: szén-dioxid, szuperkritikus, rezolválás, antiszolvens

INVESTIGATION OF THE TRIBOLOGICAL PROPERTIES OF SELECTED NANO-CERAMIC MATERIALS AS LUBRICANT ADDITIVES IN AUTOMOTIVE ENGINE OIL

TÓTH, Álmos Dávid
PhD-student
Széchenyi István University, Department of Internal Combustion Engines and Propulsion Technology
Research area: engine lubricants, lubricant additives, tribology
toth.almos@sze.hu

Modern internal combustion engines have to withstand increased thermal and mechanical load, provide low fuel consumption and comply with environmental regulations for harmful exhaust emissions. Low-viscosity lubricants are generally used to reduce frictional losses inside the engine. With the application of these low-viscosity lubricants the risk of increased wear becomes higher, since lower lubricant viscosity leads to a thinner lubricant layer between the contact surfaces under the same load and boundary conditions. To minimize the wear rate of the surfaces modern lubricants have to be formulated with higher content of friction modifier, anti-wear and extreme pressure additives. These additives have a positive effect on the friction and wear behaviour between the contact bodies, but are mainly formulated to attach to metallic surfaces. Since the use of ceramic and thin-layer inorganic coatings like DLC on engine components is increasing, the development of new additives and lubricant formulations is necessary.
Several investigations were published on nano-ceramic lubricant additives which can deliver friction and wear reducing properties. Various explanations were given to describe the mechanisms and function of these additives between rigid surfaces, including: acting as rolling ball bearings to minimize the sliding contact, filling in roughness valleys on the surfaces which results in a smoother contact surfaces, or forming a protective tribofilm on one or both surfaces.
This paper presents the results of investigations with Al_2O_3, ZrO_2 and Cu_2O nano-sized ceramic particles. A ball-on-disc friction and wear test rig was used to conduct tribological measurements in the laboratory of the Department of Internal Combustion Engines and Propulsion Technology of Széchenyi István University. The worn surfaces were analysed through high resolution optical microscopy to define the mechanisms of the used lubricant additives.

Keywords: lubricant, additive, tribology, friction, wear

CSALÁDI HÁZAK ENERGIAMENEDZSMENTJE INTELLIGENS ÉPÜLETINFORMATIKAI RENDSZERREL

ZENTAI Péter[1], TÓTH Zoltán[2]
[1,2]Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, Villamosmérnöki és Informatikai Kar
Kutatási terület: [1]Épület-energiamenedzsment [2]Villámvédelem; Épület-energiamenedzsment
[1]zentaipeti10@gmail.com
[2]toth.zoltan@vet.bme.hu

A legelérhetőbb megújuló energiaforrás a napenergia, amely a napelemek segítségével már a háztartások szintjén is felhasználható és villamosenergiává alakítható, s így akár egy családi ház energiaszükségletét is képes fedezni.
A napelemes rendszerrel szemben támasztott alapvető elvárás, hogy gazdaságilag megtérülő beruházás legyen. Ennek becslése igen összetett feladat, amely sok tényezőtől függ. Az energiamenedzsment a jelenkori energiaipar legfontosabb szempontjává vált. Gyors ütemben fogynak a hagyományos energiaforrások, ennek eredményeként egyre hatékonyabban kell felhasználni őket. Az energiafogyasztás és minden járulékos költség csökkentése is az energiamenedzsment feladata.
Kiemelten fontos téma a villamos energetika területén az energiahatékonyság, amelynek elemi szintjén vizsgálva a háztartások energiamenedzsmentjéhez jutunk. A témakör többek között az energiaspórolás, ezáltal a környezettudatosság oldaláról is megközelíthető. Mindezt egy családi ház energiamenedzsmentjén keresztül mutatom be, amely az épület egyes helyiségeit modellezi, s az ottani tényezők figyelembevételével szimulációt készít. Az egyes helyiségekben figyelembe vett tényezők: fűtés és világítás az ott tartózkodó személyek igényei szerint. Az energiamenedzsmentet támogató rendszer elméleti alapja a biológiai neurális hálózatokat modellező mesterséges neurális rendszer, amely tanulásra képes, vagyis mért, illetve számított bemeneti adatok alapján képes irányadó becslést adni a jövőbeni tendenciákról. Ez a tulajdonsága képessé teszi a modellt arra, hogy a háztartásbeli személyek életmódját és igényeit figyelembe véve energiahatékonyságot támogató rendszerek segítségével lényegesen csökkentse a ház fogyasztását. Így lehetővé válik megbecsülni az energiaigény csökkenését, és az így megtakarított energia nagyságát is.
A megtervezett, háztetőre rögzíthető napelemes rendszer képes lesz fedezni a családi ház villamosenergia igényét. Ily módon az energiafelhasználásunknak megfelelő energiamennyiséget környezetbarát módon és költséghatékonyan állíthatódik elő. Fontos megemlíteni, hogy a beruházás nagy eséllyel megtérülő módon fog megvalósulni, annak ellenére, hogy az energiaárak jelenleg Magyarországon mesterségesen nyomottak. Ez további ösztönzést adhat a jelenleg is közkedvelt naperőmű telepítésnek. A megálmodott energiamenedzsment-támogató rendszer, amely háztartások számára képes egy általam megtervezett neurális hálózat támogatta rendszeren keresztül az épületben élők igényeit energiahatékony, kényelmi szempontokat figyelembe vevő és pénztárcabarát módon kielégíteni. Ez az energiamenedzsment támogató rendszer új lehetőségeket nyit a háztartások területén, mivel egy eddig kiaknázatlan és rendkívül nagy piaccal rendelkező (a háztartások fogyasztják az összenergia 40 %-át) területet érint ez az újfajta elgondolás.

Kulcsszavak: Energiamenedzsment, energiaoptimalizálás, megtérülés számítás, napelem, neurális hálózat

PÁLYATERVEZÉS SPECIÁLIS STRUKTÚRÁJÚ KÉMIAI REAKCIÓKHOZ

VIRÁGH Eszter
PhD-hallgató
Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, Irányítástechnika és Informatika Tanszék
Kutatási terület: Irányításelmélet, Nemlineáris rendszerek modellalapú irányításának módszerei
viragheszter22@gmail.com

KISS Bálint
Egyetemi docens
Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, Irányítástechnika és Informatika Tanszék
Kutatási terület: Irányítástechnika
bkiss@iit.bme.hu

Kémiai reakciók esetén kiemelkedően fontos, hogy a lejátszódó folyamat követhető legyen. Például robbanásveszélyes reakciók esetében lényeges annak ismerete, hogy mely időpillanatban kell leállítani a folyamatot ahhoz, hogy a rendszer paraméterei (hőmérséklet, koncentráció) ne emelkedhessenek a kritikus értékek fölé. A pályakövetéshez a koncentrációk folytonos ismerete szükséges, folytonos mérés azonban mintavételezéssel nem megoldható. A mintavételezés emellett késleltetett eredményt ad a rendszerre vonatkozóan. A folyamat követésének egy lehetséges módja a pályatervezés. A pályatervezés során megadjuk az egyes vegyületek koncentrációinak időfüggvényeit és a hőmérséklet időfüggvényét a rendszer kezdeti és végállapota között a pontos matematikai modell ismeretében.
Munkánk során speciális struktúrájú kémiai reakciók pályatervezésével foglalkozunk. Megadjuk a folyamatot leíró differenciálegyenlet-rendszert, majd ennek ismeretében meghatározzuk a koncentrációk és a hőmérséklet trajektóriáit. Mivel a reakció dinamikáját a hőmérséklet változása adja meg, a folyamat vizsgálata során a hőmérséklet változását is figyelembe vesszük.

Kulcsszavak: pályatervezés, trajektória, kémiai reakció

Az Emberi Erőforrások Minisztériuma ÚNKP-18-3 kódszámú Új Nemzeti Kiválóság Programjának Támogatásával készült.

A FATEST ANATÓMIAI FELÉPÍTÉSÉNEK ÉS FIZIKAI-MECHANIKAI TULAJDONSÁGAINAK KAPCSOLATA

VÖRÖS Ágnes
PhD-hallgató
Soproni Egyetem, Simonyi Károly Műszaki, Faanyagtudományi És Művészeti Kar, Cziráki József Faanyagtudomány És Technológiák Doktori Iskola
Kutatási terület: A faanyag mechanikai tulajdonságai, valamint mikro- és makroszerkezete összefüggés-rendszerének komplex vizsgálata
vörös.agnes@phd.uni-sopron.hu

Prof. DR. NÉMETH Róbert
Egyetemi tanár
Soproni Egyetem, Simonyi Károly Műszaki, Faanyagtudományi És Művészeti Kar, Cziráki József Faanyagtudomány És Technológiák Doktori Iskola
Kutatási terület: Faanyagtudomány, Fa-víz kapcsolatok, Faminőség, Faanyagok modifikációja
nemeth.robert@uni-sopron.hu

A fatest anatómiai felépítését tekintve különbséget kell tennünk tűlevelű- és a jóval komplexebb felépítésű lombos fafajok között. Míg a tűlevelűeket jellemzően korai- illetve kései tracheidák, bélsugártracheidák, faparenchimák, valamint esetlegesen epitélsejtek alkotják, lombos fák esetén említést kell tennünk tracheákról, vazicentrikus tracheidákról, edénytracheidákról, libriform rostokról, rosttracheidákról, faparenchimákról, bélsugárparenchimákról, továbbá egyes trópusi fafajok esetében rekeszes rostokról. Mivel a tűlevelűek alapszövetét 90-95%-ban tracheidák alkotják, fizikai-mechanikai tulajdonságokra gyakorolt hatásuk számottevő. E tekintetben külön említést érdemel a korai-kései pászta-arány, a tracheidák falvastagsága, a sejtfal és a lumen-aránya. A tracheidák hossza a szilárdsági tulajdonságokat kevésbé befolyásolja. Lombosfák esetében az edények elrendeződése (szórtlikacsú, gyűrűslikacsú, átmeneti fafajok), mérete, száma, a korai és kései pászta edényeinek méretkülönbségei, tiliszesedés mértéke igen jelentősen befolyásolják a fizikai-mechanikai tulajdonságokat. E tekintetben az alapszövetet képző libriform rostok sejtfalhányada, a faanyag rostmennyisége és sűrűsége szoros kapcsolatban állnak egymással, meghatározó szereppel bírnak. Jelentős még ezeken kívül a keresztirányú szállítást végző bélsugárparenchimák szerepe, melyek homogén vagy heterogén bélsugarat alkotva befolyásolják a szárítási, gőzölési, telítési folyamatokat, valamint meghatározzák a faanyag vetemedési, repedékenységi hajlamát. Az említett sejttípusok eloszlása törzsön belül is változik, más összetétel jellemző a juvenilis- és érett az fára, a szijácsra, gesztre; befolyásolva ezzel a különböző makroszkópos elemek szilárdsági, sűrűségi tulajdonságait. A dolgozat célja az alábbi hat, a hazai iparban is gyakran alkalmazott fafaj sűrűségnek különböző szilárdságtípusokkal való kapcsolatának, korrelációjának vizsgálata a faanyagot alkotó sejttípusok befolyásoló hatásának figyelembevételével: -Fehér akác *(Robinia pseudoacacia);* -Kocsányos tölgy *(Quercus robur);* -Bükk *(Fagus sylvatica)*; -Nemes nyár *(Populus);* Vörösfenyő *(Larix decidua);*-Lucfenyő *(Picea abies).*

Kulcsszavak: Faanyag, sűrűség, szilárdság, sejttípus

A kutatás az Emberi Erőforrások Minisztériuma ÚNKP-18-3-I kódszámú Új Nemzeti Kiválóság Programjának támogatásával készült.

A FATEST SZUBMIKROSZKÓPOS FELÉPÍTÉSÉNEK ÉS FIZIKAI-MECHANIKAI TULAJDONSÁGAINAK KAPCSOLATA

VÖRÖS Ágnes
PhD-hallgató
Soproni Egyetem, Simonyi Károly Műszaki, Faanyagtudományi És Művészeti Kar, Cziráki József Faanyagtudomány És Technológiák Doktori Iskola
Kutatási terület: A faanyag mechanikai tulajdonságai, valamint mikro- és makroszerkezete összefüggés-rendszerének komplex vizsgálata
vörös.agnes@phd.uni-sopron.hu

Prof. DR. NÉMETH Róbert
Egyetemi tanár
Soproni Egyetem, Simonyi Károly Műszaki, Faanyagtudományi És Művészeti Kar, Cziráki József Faanyagtudomány És Technológiák Doktori Iskola
Kutatási terület: Faanyagtudomány, Fa-víz kapcsolatok, Faminőség, Faanyagok modifikációja
nemeth.robert@uni-sopron.hu

A faanyag sejtfala rétegesen épül fel, a primer sejtfal, szekunder sejtfal (S1, S2, S3 rétegek) és tercier sejtfal alkotják. Aszomszédos sejteket az ún. középlemez rögzíti egymáshoz. . Ezen rétegek makro molekuláris összetétele, finomszerkezete (nano skála), fizikai-mechanikai tulajdonságai merőben eltérők. A faanyag megmunkálhatóságának, felhasználhatóságának tekintetében az S2 réteg szerepe magas részarányának köszönhetően domináns. Az S2-t alkotó mikrofibrilláknak (cellulóz fonálmolekula kötegek) a sejt hossztengelyével bezárt lefutási szöge (microfibril angle - MFA) korrelációt mutat a faanyag zsugorodási-dagadási-, szilárdsági-, rugalmassági-, akusztikai tulajdonságaival. Értéke egy törzsön belül szisztematikusan változik, így különbség mutatkozik az érett- és a fiatal kori, ún. juvenilis fa MFA értékeiben is, valamint a törzs magassága mentén is általában 5-30° nagyságú. Általánosságban elmondható, hogy a juvenilis fa MFA értékei magasabbak, mint az érett fáé. Az MFA fordítottan arányos a rosthosszúsággal, tehát alacsony MFA értékhez nagyobb rosthosszúság tartozik, amely kedvező többek között a farostalapú technológiákban (pl. farostlemezgyártás). Emellett a mikrofibrillaszög nem áll kapcsolatban a tracheidák falvastagságával. Ha a faanyag évgyűrűszerkezetét tekintjük, amennyiben a korai és a kései pásztában is alacsony az MFA értéke, a Young-modulus értéke (rosttal párhuzamosan) megnő, melynek egyebek mellett hangszergyártásban (zongora-, hegedűkészítés) van jelentősége. A fentiek alapján megállapítható, hogy az alacsonyabb MFA érték jellemzően magasabb minőségű faanyagot eredményez. Jelen dolgozat a MFA értékek saját mérések során történt meghatározásával, annak különböző szilárdságtípusokkal való kapcsolatának, korrelációjának vizsgálatával foglalkozik 6 hazai, az ipar számára is jelentőséggel bíró faanyag esetében: -Fehér akác *(Robinia Pseudoacacia);* -Kocsányos tölgy *(Quercus Robur);* -Bükk *(Fagus sylvatica)*; -Nemes nyár *(Populus);* -Vörösfenyő *(Larix decidua);* -Lucfenyő *(Picea abies).*

Kulcsszavak: faanyag, mikrofibrillaszög, MFA, szilárdság

A kutatás az Emberi Erőforrások Minisztériuma ÚNKP-18-3-I kódszámú Új Nemzeti Kiválóság Programjának támogatásával készült.

MŰVÉSZETI ÉS MŰVÉSZETTUDOMÁNYI SZEKCIÓ

HANGSZERJÁTÉK ÉS ÉNEK VISZONYA ZERKULA JÁNOS, GYIMESI PRÍMÁS ELŐADÁSMÓDJÁBAN

ENDRŐDINÉ PÁSKU Veronika
PhD-hallgató
Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem
Kutatási terület: népzenei előadásmód
p.verka@gmail.com

A magyar néphagyományban hegedű és ének együtthangzása, egyszerre való megszólalása leggyakrabban a táncalkalmakra, illetve lakodalmakban, asztali, hajnali nóták előadására volt jellemző. Ám nem volt szokás, hogy a zenész hegedülése mellett előadásszerűen énekeljen. Ennek megfelelően ez a fajta előadásmód nem tekinthető szoros értelemben véve a tradíció részének. Ezzel együtt, ismerünk néhány olyan hegedűst, aki hangszerjátéka mellett énekelt is. Egyikük, a Népművészet Mestere díjjal is kitüntetett gyimesi hegedűs-énekes, Zerkula János, akinek személye, virtuóz hegedűjátékának, énektudásának, óriási repertoárjának és a táncházmozgalomnak köszönhetően nem csak a kutatók, hanem a szélesebb közönség körében is ismertté vált. Először az 1960-as években gyűjtöttek tőle zenét. Kiemelkedő muzsikus lévén szívesen látogatták a népzenekutatók, és később a táncházmozgalom lelkes gyűjtői is. A táncházmozgalom úgymond „felkapta", és azon túl, hogy sokféle gyűjtő sokféle anyagot kért tőle, az 1990-es évektől rendszeresen hívták Magyarországra és külföldre is zenélni, ami hatással lehetett játékmódjára is. A magyar néphagyományban kevés olyan adatközlő van, akitől ilyen nagy – közel öt évtizedet felölelő – időintervallumon belül ennyi gyűjtés készült, ami többek között előadásmódjának mélyreható vizsgálatára is lehetőséget ad. Jelen esetben, miután mindkét megszólaltatás – hegedűs és énekes – egy személyhez köthető, igen jól tanulmányozhatóvá válnak a hangszeres és énekes előadásmód közötti hasonlóságok és különbségek, melyből viszont általánosan érvényes megállapítások is levonhatóak. A hegedűs és énekes előadásmód vizsgálatának közös jegyei lehetnek a hangszín, dinamika, tempóválasztás, díszítésmód, és a variációk előfordulásának gyakorisága. Ugyanakkor nem elhanyagolható tény, hogy népzenénkben az előadásmódbeli különbségek a zenei szövetet is megváltoztathatják, és jelen esetben meg is változtatják. Tehát, ugyanannak a dallamnak kétféle előadásmódjában – a díszítményeknek és különböző figurációknak köszönhetően – nem ugyanannyi és nem pont ugyanazok a hangok lesznek. Jelen kutatás reprezentatív kísérlet, amelynek elemei között említhetjük a hegedű- és énektechnikai kérdések vizsgálatát, Zerkula János hangszeres és énekes előadásmódjának jellemzését és összevetését, a díszítésmódbeli párhuzamok és eltérések kifejtését, végül ugyanannak a dallamnak különböző tempójú táncok kíséreteként játszott változatainak összehasonlító elemzését is.

Kulcsszavak: gyimesi népzene, hegedű, ének, előadásmód

AZ ORSZÁGOS MAGYAR DALÁRMOZGALOM KEZDETE AZ 1863-AS ÉS 1864-ES ORSZÁGOS DALÁRTALÁLKOZÓK TÜKRÉBEN

GUSZTIN Rudolf
PhD-hallgató
Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem
Magyar Tudományos Akadémia Bölcsészettudományi Kutatóközpont, Zenetudományi Intézet
Kutatási terület: A magyarországi dalármozgalom története a kezdetektől (19. század) a 20. század első feléig.
gusztin.rudolf@btk.mta.hu

A német mintára alakuló kórusok Európa számos országában viszonylag rövid idő leforgása alatt túllépték az egyszerű, önszerveződő éneklés kereteit, és komoly zenei intézményekké nőtték ki magukat. A 19. század közepén Magyarországon is kibontakozott a dalármozgalom, melynek az 1860-as évek második felére már szervezett formája volt. Annak ellenére, hogy a század második felében a zenei intézményrendszernek egy lényeges részét tették ki a kórusok, és így a dalármozgalom zenetörténeti jelentősége vitathatatlan, az alapkutatások csak a közelmúltban kezdődtek el. Nemcsak a kórusokkal kapcsolatos, egyébként sem túl gazdag primer irodalom (Ábrányi Kornél), de a későbbi tanulmányok sem vállalták fel a mozgalom kezdeteit dokumentáló levéltári és egyéb primer forrásanyag áttekintését, és nem történt meg a korabeli sajtó szisztematikus feldolgozása sem.
Előadásomban a dalármozgalom történetének kezdeti szakaszára fókuszálok. Egyfelől szeretném bemutatni, hogyan lett az egyes különálló dalárdák tevékenységéből országos mozgalom, és hogyan vált hivatalosan is megszervezett intézménnyé 1867-ben a magyarországi dalármozgalom. Ennek folyamatát elsősorban az első néhány országos dalárünnepélyen keresztül követem nyomon (1863 Sopron, 1864 Pécs, 1865 Pest-Buda, 1867 Arad és 1868 Debrecen). Másfelől azonban szeretném feltárni, milyen volt a mozgalom első évtizedeiben (1840–60-as években) a magyarok és más különböző nemzetiségek közötti viszony. A mintaként tekintett német *Liedertafel*-mozgalomban, és más európai kórusmozgalmak esetében is gyakorlatilag kivétel nélkül mindenhol politikai vagy nemzeti felhangja is volt a kórusok alapításának. A magyar dalármozgalom sem volt kivétel: nem titkolt célja a magyar kultúra ápolása, a magyar nyelv terjesztése, és a magyar dal-, ill. kórusirodalom megteremtése volt. Így a plurikulturális Magyarországon, a más nemzetiségekkel való kapcsolat kérdése végig kísérte a mozgalom történetét. A század végén különösen éles szembenállásra utalnak feljegyzések, de már hatvanas években is központi téma a nemzeti kérdés. Valószínű például, hogy Ábrányi Kornél az 1863-as soproni dalártalálkozót azért nem számolta bele az országos dalártalálkozók listájába, mert az eseményen túlnyomórészt németajkúak vettek részt, így véleménye szerint nem volt elég magyar, szemben az egy évvel későbbi pécsi találkozóval, ahol drasztikusan kevesebb résztvevő kórus volt, ám azok jelentős többsége a magyar kulturális nemzetépítést céljai közé sorolta.
Előadásom végére szeretném a feldolgozott források alapján a soproni és pécsi országos dalártalálkozók részletesebb körülményeit ismertetni, különös tekintettel a nemzetiségekkel kapcsolatos kérdést illetően.

Kulcsszavak: dalármozgalom, kórusmozgalom, nemzetiségi kérdés, nacionalizmus

A MAGYAR NYELVŰ OPERAJÁTSZÁS KEZDETEI

HORVÁTH Pál
PhD-hallgató
Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem
Magyar Tudományos Akadémia Bölcsészettudományi Kutatóközpont Zenetudományi Intézet
Kutatási terület: 19. századi magyar opera
horvath.pal2@btk.mta.hu

Az 1837-ben létrejött Pesti Magyar Színház (1840-től Nemzeti Színház) épülete volt a Pest-Budai magyar nyelvű operajátszás egyetlen állandó helyszíne a Magyar Királyi Operaház 1884-es megnyitásáig. Az intézmény műsorpolitikájában eltérő érdekek játszottak szerepet. A színház prózai és operatársulata között dúló nyilvános feszültség, az úgynevezett operaháború elsősorban elvi vita volt, de gyakorlati következményekkel járt a felvállalt társadalmi és művészi feladatkörökre vonatkozóan. A vita alapkérdése még akár ma is aktuális lehet: mi a színház feladata? Nevelő célzatú tanítás vagy puszta szórakoztatás? A korabeli diskurzusban előbbit a prózadráma, utóbbit a zenés színház, vagyis az operaelőadások testesítették meg. Amikor 1838 januárjában Erkel Ferenc a Pesti Magyar Színház első karmestere lett, kettős feladat állt előtte: egyrészt létre kellett hoznia egy működőképes operatársulatot, másrészt magyar operák komponálását – lényegében a műfaj magyar változatának megteremtését – is vállalnia kellett.
A 19. században kialakuló magyar nemzeti opera első nagy periódusának zeneszerzői között nagy számban vannak, akik a történelmi Magyarország területén kívülről érkezve telepedtek le Pest-Budán. Ezen zeneszerzők szinte kivétel nélkül a pesti Nemzeti Színház kötelékében alkottak, és különböző módon azonosultak a színház által meghatározott nemzetépítési programmal – voltak, akik megtanulták a magyar nyelvet, akár nevet változtattak és véglegesen Magyarországon maradtak, valamint olyanok is, akik részt vettek a magyar nemzeti program megvalósításában, de csak életük egy periódusa kötötte őket a magyar fővároshoz.
Az intézményesülésig viszont rögös út vezetett. Magyar nyelven játszó vándortársulatok már a 18. század végétől működtek, az első állandó kőszínház azonban csak 1821-ben jött létre Kolozsváron. Itt mutatták be a Ruzitska József által komponált *Béla futásá*t, az első magyar dalművet, amelynek forrásai mai napig kutathatóak. Az énekesjáték még nem felel meg az opera műfaji kívánalmainak. Amikor 1837-ben Heinisch József (a Pesti Magyar Színház másodkarmestere) a *Béla futása* zenei anyagának aktualizálására vállalkozott, a karmester-zeneszerző keze alatt egy teljesen új mű született meg. A szövegkönyv ugyan nagyvonalakban változatlan maradt, és a darab ekkorra már ismert számai is csak kisebb átalakításokon mentek keresztül, de a mű egészét tekintve az énekesjátékból operát komponált, az olasz nagyoperák jellegzetes számtípusaival helyettesítve az egyszerű dalbetéteket.
Előadásomban a magyar nyelvű zenés színjátszás fejlődését követem nyomon a vándortársulatoktól az intézményesülésig, a magyar nyelvű énekesjátéktól a magyar nemzeti opera kialakulásáig.

Kulcsszavak: zene, opera, színház, művészet, 19. század

MAKING OF "FLUID PUBLIC HERITAGE SPACE "CASE STUDY: THE HISTORICAL AL- MARJEH SQUARE IN THE CITY CENTER OF DAMASCUS

IBRAHIM Sonia
PhD-student
Faculty of Engineering and Information Technology, Breuer Marcell Doctoral School of Architecture
Research area: Sonia Ibrahim, Art, Public Spaces of Culture Heritage
sonia.eb.arch@gmail.com

"When public spaces are successful […] they will increase opportunities to participate in communal activity.",(Carr, Francis, Rivlin, & Stone, 1993). The city of Damascus lack the fluid inviting public spaces that provide a flexible space for public amenity, civic and culutural events. The research method is a combination between theoratical research and a case study assesment, in which a new intervention to the pubic space has been made to create pedsterian nodes,pedestrian pathes with a new interactive media tecnologies that revive the square to a successful balance between reflecting its own idintity and history and provide a peaceful interactive social place that connect people to the history of the place and create a sence of belonging.

The case study is (The historical Al- Marjeh Square) in the city center of the capital of Syria(Damascus). The square dates back to (1807-1810) which was the city center of Damascus outside the old city walls (shihabi, 2008). The Square was the site of the government buildings, the official square of the city, many important buildings was around the square like the town hall, the clinic and the square witnessed the scene of many historical events such as the Declaration of Independence. The National Geographic Magazine mentioned it in its edition of December 1938 in America, describing it (Commercial Heart of Damascus).The importance of the square is clear through the historic monument (the Telegraphic Monument) designed by Rimondo Daronco in the center of the square (shihabi, 2008).

The square now is a hostile envirnment at street level: noise, traffic, wind, aluck of sunlight and too few social interactive places.The inevitable result is a public space with an absence of public life. After adding the pedestrian nodes and pedestrian pathes and car pathes and the new innovation concept, The new square achives a successful balance between creating its own identity, providinf flexible resilient space for festivals and providing Heritage public space related to the spatial memory and to the public needs and sence of belonging.

Keywords: Heritage, Public_Spaces, Fluid, Social, Urban

DIAGRAM CALLED "FRACTURE"-- THE ARCHITECT'S ARTISTIC EXPRESSION OF URBAN DEVELOPMENT

Xue KANG
PhD-student
University of Pécs, Breuer Marcel Doctoral School, Faculty of Engineering and Information Technology
Research area: Arts
250659063@qq.com

Since the 1980s, the Diagram, as a conceptual expression and theoretical research in the fields of architectural design and urban planning, has gradually surpassed the traditional model and drawing and become more and more favored by architects. "Diagrammatic Plan" is the multi-dimensional transformation of architects' understanding of city and architectural space from planarization to digitalization. As one of the most important influences of modern society, urbanization and industrialization are the best object of expression of architecture diagram. This article is about a city, a river, a civilization of a story. This work is based on the reflection on China's urbanization process, and it is expected to elaborate various conflicts and problems faced by urban development in a special way of "Diagrammatic Plan". Dingdu Peak and Shougang Factory Site are located on the east and west sides of Yongding River, Beijing, China. Here is the natural and urban intersection that accompanies urbanization, like the confrontation between industrial civilization and nature to form a unique urban style on both sides of the Yongding River. As the source of water for human life, Yongding River witnesses the development of human civilization and is the coordinator of industry and nature.From the perspective of architecture, it pays attention to the changes of urban space in social transformation. Taking the two Spaces of industrial civilization and natural landscape on both sides of the Yongding River as the nodes, this paper makes an in-depth review of the image changes of nature and cultural geography, the proliferation of architectural types and the spread of infrastructure under the competition of the two forces of city and urbanization. From the perspectives of power logic, geometric positioning basis, boundary relation, scale hierarchy, ideological projection, spatial composition and life scene, the author thinks about the future of urban space caused by urbanization.

Keywords: Diagrammatic Plan, Urbanization, Industry, Nature, Confrontation

EGY NEOAVANTGÁRD UTÓPIA MAGYARORSZÁGON – NEGYVEN ÉVE ÉS MA. ERDÉLY MIKLÓS KREATIVITÁS-ELMÉLETÉRŐL ÉS MŰVÉSZETPEDAGÓGIÁJÁRÓL, VALAMINT ENNEK MÁIG TARTÓ HATÁSÁRÓL ÉS AKTUALITÁSÁRÓL

KŐHALMI Péter
Tudományos munkatárs
Magyar Tudományos Akadémia, Támogatott Kutatócsoportok Irodája
Kutatási terület: Művészetfilozófia, neoavantgárd, konceptuális művészet, kortárs képzőművészet
kohalmipeter@gmail.com

Erdély Miklós (1928–1986) a magyarországi neoavantgárd egyik legjelentősebb és legnagyobb hatású művésze. Előadásomban allround életművének egy különösen fontos részéről lesz szó: Erdély kreativitás-teóriájáról és az ezen alapuló művészetpedagógiai tevékenységéről. Ezen túlmenően beszélek Erdély Miklós neoavantgárd utópiájának magyarországi hatásáról és aktualitásáról. Mondandómat négy részre osztom. Előbb vázolom Erdély pedagógiai tevékenységének állomásait, majd felfejtem a kreativitás elméletének azon vonatkozási pontjait, amelyek meghatározóak voltak számára (Koestler, Landau, Guilford), ezt követően pedig beillesztem ilyen irányú tevékenységét az oeuvre egészébe. Előadásom zárásaként Erdély Miklós máig tartó hatásáról beszélek. Ez jelenti egyfelől az avantgárd művészet felszabadító hatását, a művészet és a műalkotás határainak folyamatos elbizonytalanítását, valamint a konceptuális művészet teoretikus jellegének továbbélését. Más szemszögből pedig – egyfajta *kísérteties* visszatérésként, Freud szavaival *heimlich*ből *unheimlich*hé válva – a művészet kontextusának hasonlóságát is láthatjuk: azt a hasonlóságot, ami Erdély Miklós idejében a Kádár János által irányított egypártrendszer és a központilag szabályozott kultúra, valamit a jelen Magyarországának Orbán Viktor által irányított egypártrendszere és a központilag szabályozott hivatalos művészete között van. Ami pedig akár hasonló, társadalmi tudatossággal bíró, szabadságra törekvő művészi stratégiákat is eredményezhet. Erdély Miklós utópiája szerint a kreativitás expanziójával elvékonyodik a művészet és az élet közötti határ, és a művészet felől az élet minden területére átcsorduló kreativitás elsősorban az egyéni, ám ezen keresztül akár a társadalmi változások zálogává is válhat. A kreativitás kiterjesztése a művészet forradalmán keresztül a társadalmi változások kezdetét is eredményezheti. Erdély Miklós ezeket a gondolatait 1981-ben összegezte az *Optimista előadás*ban. Ebben az előadásában Marcuse filozófiájából kiindulva sorolta fel a „poszt-neoavantgárd" magatartás jellemzőit, melyek nyitottak a folyamatos rekontextualizációra, ma is aktualizálódni képesek. 2018–2019-ben *Optimista kiállítás* címen volt látható egy tárlat a Magyar Képzőművészeti Egyetemen, ahol a legfiatalabb művészgeneráció állított ki, összesen 14 DLA hallgató. Alkotásaik kortárs, aktuális reflexiók voltak Erdély Miklós életművére. Zárásként erről mondok néhány gondolatot.

Kulcsszavak: Erdély Miklós, kreativitás, neoavantgárd, concept art, Kelet-európai művészet, egypártrendszer, Kádár János, Orbán Viktor, kortárs művészet

A HARMINCAS-NEGYVENES ÉVEKBEN KÉSZÜLT MAGYAR FILMEK ADAPTÁCIÓS HAGYOMÁNYA - FORRÁSKUTATÁS

LAKATOS Gabriella
PhD-hallgató
Eötvös Loránd Tudományegyetem, Film-, Média- és Kultúraelméleti Doktori Program

Előadásomban az Új Nemzeti Kiválóság Program keretei között folytatott kutatásom eddigi eredményeit szeretném bemutatni, melynek célja a harmincas-negyvenes évek magyar adaptációs hagyományának vizsgálatához elengedhetetlen forráskutatás elvégzése. A témával részleteiben (Nemeskürty István: *A képpé varázsolt idő*, 1984) vagy egészében (Juhász István: *Színház a moziban*, 2002; *Kincses magyar filmtár 1931-1944*, 2007) foglalkozó eddigi szakirodalmi munkák a források megjelölése nélkül dolgoztak, így tehát ezekből nem derül ki, hogy a szerzők eredményeiket a filmek forgatókönyvére, főcímére vagy a korabeli sajtóban megjelent adatokra, esetleg személyes visszaemlékezésekre alapozzák. Ez a gyakorlat véleményem szerint problémás, mert így láthatatlanok maradnak az egyes források között feszülő ellentmondások, illetve adott esetben a források megbízhatatlansága (1939-et követően a zsidó származású forgatókönyvírók közül például többen álnéven dolgoztak tovább).

A harmincas-negyvenes évekbeli magyar filmgyártással foglalkozó kutatások általános nehézsége, hogy bizonyos szempontok vizsgálatához nem, vagy csak töredékesen állnak rendelkezésünkre adatok, legyen szó a gyártástörténet valamely aspektusával kapcsolatos vagy a filmek sikerességére, forgalmazására vonatkozó adatokról. Kutatásom módszertanát ennek fényében igyekeztem kialakítani, vagyis arra törekedtem, hogy ezeket a bizonytalanságokat láthatóvá, a vizsgálat részévé tegyem. Munkám során a felsorolt szerzők eredményeit szem előtt tartva vettem lajstromba az elérhető forrásokat, melyek a filmek forgatókönyvei, plakátjai, főcímei, valamint a szinkronidejű filmkritikák által megadott, az eredeti műre és a forgatókönyvíró(k) személyére vonatkozó adatok. A kapott eredményekre alapozva többek között kutatható lenne a kánonképzés kérdése (mely szerzők, milyen korszakok és tematikák kerültek át a társművészeti kánonból [irodalom, színház] a filmvászonra), illetve a filmkultúra és a korszak egyéb populáris médiumainak hatáskapcsolata.

A TEST ÉS A SZELLEM HATÁRAI A KORTÁRS IZLANDI KÉPZŐMŰVÉSZETBEN: ANNA RÚN TRYGGAYDÓTTIR: GARDEN (2017) INSTALLÁCIÓJÁN KERESZTÜL

LENGYEL Zsanett
MA-hallgató
Moholy-Nagy Művészeti Egyetem
Kutatási terület: Kortárs izlandi képzőművészet
lengyelzsanett96@gmail.com

Kutatásom elsősorban izlandi kortárs képzőművészettel foglalkozik. Szakmai kirándulásaim Reykjavíkban – 2018-ban, valamint 2019-ben –, lehetővé tették, hogy megismerkedjek a Reykjavík Art Museumhoz tartozó három intézmény tárlataival és azoknak a skandináv országok művészeti szcénájában betöltött jelentőségével.
Jelen dolgozatom, valamint előadásom az izlandi képzőművészek motívumrendszerének használata során a test és a szellem határaival foglalkozik. A test és a szellem határaira reflektáló alkotók milyen médiumokat, anyagokat, eszközöket és közegeket választanak kifejezésképpen? Anna Rún Tryggvadóttir Garden című installációjának példáján keresztül értelmezem a fentebb említett bizonyos határokat. A Garden 2017-ben készült, 2019 januárjában a Draft of Contemporary Art History in Iceland (II.) – Colour című kiállításon, a Listasafnban tekintettem meg. Részben a művész, részben pedig a természet alkotta kettőség az emberi alkotókésség határaival szembesíti az interpretálót. Az installáció lényegi aspektusa, hogy különböző anyagok interakcióba lépnek egymással, így a soha nem szűnő performance élmény a műalkotás lassú, de folyamatos változását feltételezi egy nem emberi cselekvő jelenléte okán. A mű állandósága és egyben nem-állandósága az emberi létezés lenyűgöző lenyomata, s a félig korlátozott, félig pedig szabad működése zavarba ejtő alkotói- és emberi öntudatról árulkodik. Előadásom során az alábbi kérdésre választ keresve gondolkodom a testről és a szellemről: Miként értelmezi a test, valamint a szellem fogalmát az adott mű, valamint az általa felkínált olvasati módok miképpen gondolkodnak az ember és a természet határairól?
További célom, hogy felkeltsem kelet- közép- európai szakemberek érdeklődését az izlandi kortárs művészet iránt és tematikus megközelítésben lehívhatóvá tegyem alkotásaikat korszerű csoportos kiállítások számára is.

Kulcsszavak: kortárs, izlandi, képzőművészet, test, szellem

THE EXPRESSION OF EMOTIONAL FACTORS IN MEMORIAL PUBLIC ART WORKS

Chao REN
PhD-student
University of Pécs, Breuer Marcel Doctoral School, Faculty of Engineering and Information Technology
Researche area: Arts
renchaocafa@126.com

The characteristics of contemporary public art tend to be diversified, involving a wide range of disciplines, including architecture, landscape, sculpture, installation, activities and so on. Public art is not only beyond the scope of physical material, it is also closely related to people's spiritual life and stories in life. The expression way of memorial public art goes transcends the form of structure, it rises to the spiritual level, and its emotion is expressed by means of artistic modeling language.
Memorial public art integrates artistic creation into deep humanistic thinking, and artists focus on the historical background of the works when creating works. The duty of monumental public works of art is to evoke emotional resonance. In fact, the starting point of the creation of works is the story of people's lives, sometimes expressed in the form of music, philosophy, poetry and so on. For example, the Jewish Museum Berlin The holocaust towers, outdoor concrete columns and space of absent, tell the story of the Jewish people. The form of the building Implied Jewish destiny. When the public art works rise to the spiritual level of thinking, it become the most striking part of commemorative public art works. Public art works are designed to allow people to participate and experience better, so as to achieve the purpose of spreading urban memories. Another example, an installation art named Fallen Shalekhet which is in Jewish Museum in Berlin.It shows more than 10,000 faces with open mouths, cut from heavy round iron plates, cover the floor of the ground floor void. The monumental public art works, initiated by artists, trigger humanistic thinking when people participate. In this way, the emotions conveyed by public art works lead to the meaning of people's thinking about human nature.

Kulcsszavak: Public Art, Expression Way, Humanistic Thinking, Stories

APPLICATION RESEARCH OF VERNACULAR ARCHITECTURAL TECHNOLOGY IN THE DESIGN OF RURAL PUBLIC TOILETS - TAKING THE ARCHITECTURE AND LANDSCAPE DESIGN OF PUBLIC TOILETS IN HEPING VILLAGE, DAZU DISTRICT, CHONGQING, CHINA AS AN EXAMPLE

SHI Yongting
PhD-student
Breuer Marcel Doctoral School, Faculty of Engineering and Information Technology University of Pécs
Research area: Arts
shiyongting@foxmail.com

Due to site constraints and lack of environmental awareness, public toilets are ignored in most parts of the world. How to deal with sewage and manure in public places has become an issue. Rural public toilets are even more scarce and the problem is more obvious. In China, with the implementation of the rural revitalization strategy, the rural economic model is gradually changing from the traditional agricultural industry to the multi-economy combination model in this context, rural tourism has become an important support for rural development. Rural public toilets serving local villagers and foreign tourists have become an important symbol of rural revitalization in China. More importantly, as a public space facility, public toilets have the function of interpreting and promoting rural characteristics, which is simple and popular. Repeated and standardized reproduction of urban public toilet templates will inevitably confuse cultural and environmental differences between urban and rural areas. This study takes the public toilet and environmental design and construction of Dazu Heping Village in Chongqing, China as an example to study local construction techniques with human characteristics, low carbon advantages and sustainable features, and explore the application methods of designing and constructing public toilets. The method is to realize the regional characteristics, individualization, humanization and time-based manner of rural public buildings. After the completion of the design and construction of the public toilet, it can not only meet the service function requirements, but also have local cultural characteristics, provide convenience and support for the village's economic and cultural development, and provide reference for the local architecture technology to continue to play a role in the construction of contemporary rural areas.

Keywords: Rural Public Toilets, Vernacular Architectural Technology, Village, Application

NYELVTUDOMÁNYI SZEKCIÓ

A MAGYAR IGÉK MORFOLÓGIAI ADAPTÁCIÓJA EGY ARCHAIKUS HORVÁT NYELVJÁRÁSBAN

BARICEVIC-TAMASKÓ Eszter
PhD-hallgató
Eötvös Loránd Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, Nyelvtudományi Doktori Iskola
Szláv nyelvtudomány
Kutatási terület: A dusnoki archaikus horvát nyelvjárás
tamasko.eszter@gmail.com

A Bács-Kiskun megye déli részén található Dusnok településre a 18. század elején települt be a magyarok mellé katolikus horvát lakosság, akik magukat a mai napig rácnak nevezik. Az anyaországtól és annak 19. századi sztenderdizációs folyamataitól távol a mai napig megmaradt dusnoki nyelvjárás 300 évvel ezelőtti szlavón nyelvjárási állapotot tükröz. A horvátok és magyarok több mint három évszázados együttélése szükségszerűen nagyfokú nyelvi kölcsönhatást eredményezett, mely minden nyelvi szinten megmutatkozik. Mivel az átadó és az átvevő nyelvek között genetikai és tipológiai különbség is van, a szókölcsönzéskor fonológiai és morfológiai adaptáció is bekövetkezik, mely lehetővé teszi az átvevő nyelv rendszeréhez történő illeszkedést és ragozást. Jelen munkában a magyar igéknek a rác nyelvjárásba való morfológiai adaptációját vizsgálom, azaz hogy azok milyen módon illeszkedtek be a horvát nyelv morfológiai rendszerébe. Példákon keresztük felsoroljuk a szóbeli interjúk alapján készült, saját összeállítású korpuszban megjelenő adaptív képzőket. A leggyakoribb közülük az ószláv eredetű *-ovati,* mely esetében megkülönböztetjük azon alakokat, melyeknél a szótő csak egy lexémából áll, illetve azokat, ahol maga a szótő is felbontható egy szabad és egy kötött lexémára. Az idegen képzők közül néhány esetben előfordul az *-isati, -irati,* az *-ati* képző pedig a főnévi alakokból képzett igéknél jelenik meg. A horvát igerendszerben a magyarral ellentétben az igei aspektus meghatározó jellemzője, külön kitérünk a magyarból kölcsönzött igék befejezett vagy folyamatos aspektusának kifejezésére. Az elemzés végén felsoroljuk azokat a főbb jelentésköröket, melyekben gyakoriak az igei szókölcsönzések, illetve kitérünk a rác dialektusba szervesen beépült kifejezések és az alkalmi szókölcsönzések problematikájára is.

Kulcsszavak: morfológiai adaptáció, szókölcsönzés, dusnoki rác nyelvjárás, horvát–magyar nyelvi kapcsolatok

DOES PERFECT PITCH ENHANCE SECOND LANGUAGE LEARNING ABILITIES?

DABÓCZY Márta
PhD-hallgató
Pannon Egyetem Nyelvtudományi Intézet Doktori Iskola
Kutatási terület: cognitive correlation between music and language learning
mrtdaboczy@gmail.com

Several studies have shown that foreign language learning skills are based on rhythm, singing and musical perception and that musical training enhances the acquisition of phonological skills required for foreign language learning (Christiner M, Reiterer SM, 2013). Absolute pitch (AP), widely referred to as perfect pitch, is a rare (1 out of 10,000) auditory phenomenon characterized by the ability of a person to identify or re-create a given musical note without the benefit of a reference tone. AP can be demonstrated via linguistic labeling, auditory imagery or sensorimotor responses. Based on experience music teachers know that relative hearing can be trained close to the perfect. In our research we were interested in how long would it take to learn perfect pitch for a musically untrained person, and if it would improve second language learning. For the experiment we used software designed mainly for musicians to acquire AP. We set a short, three weeks of frame time in a standard primary school environment and asked 73 children to participate. Participants were divided into three groups, musically trained, musically untrained and musically untrained but outstanding second language learners. Data was analyzed by SPSS and showed that outstanding L2 learners learn pitch recognition much faster than average children, as well as proved that most musically trained children can learn perfect pitch within a short period of time. We also tested children's ability to second language listening tasks before and after training. Data proves that improved sound and pitch recognition does correlate with second language learning abilities.

Kulcsszavak: pitch recognition, L2 learning, auditory responses

MUSICALLY TRAINED CHILDREN HAVE BETTER SHORT TERM VISUAL MEMORY

DABÓCZY Márta
PhD-hallgató
Pannon Egyetem Nyelvtudományi Intézet Doktori Iskola
Kutatási terület: cognitive correlation between music and language learning
mrtdaboczy@gmail.com

Visual short term memory (VSTM) is a memory system that stores visual information for a few seconds so that it can be used in the service of ongoing cognitive tasks (Steven J. Luck ,2007). Early studies of VSTM using alphanumeric characters suggested a capacity limit of 4-5 items (Sperling, 1960). Literature distinguishes several types of processing issues (discrimination, spatial, visual- motor processing, sequencing) that might influence learning abilities. Present study is a part of an ongoing research that targets to prove existence of correlation between musical training and language learning abilities. Research took place in Hungary with the participation of 60 children aged 10-15 in a state school in 2019 January. Participants were divided into two groups, musically trained and musically untrained. We used Benton recognition tests, pattern recognition tests and pictures. Benton tests confirmed our earlier research with the same age group that rotation plays a crucial role is recognition and short term visual memory difference between the two groups. Data was analyzed by SPSS and showed direct correlation between musical training and VSTM. Pattern recognition tests showed that musically trained children not only remember more patterns than musically untrained counterparts, but we also noted that musically untrained children could not recognize patterns that were turned in 45 degrees. Children, who had been exposed to at least three years of formal classical musical instrument training had a 25% better short term visual memory and remembered more precise details than children from the same age group who did not take music lessons.

Kulcsszavak: VSTM, language learning abilities, pattern recognition

A CRITICAL REVIEW ON LEARNER MOTIVATION RESEARCH IN BLENDED LEARNING

FEKETE Imre
PhD-student
Eötvös Loránd University, PhD Programme in Language Pedagogy
imrefkt@caesar.elte.hu

Utilizing modern technology to motivate language learners has long been at the forefront of language pedagogy. Nowadays, institutionalized blended learning processes are ubiquitous attributes to higher education just as motivation and lifelong learning are commonly found notions in literature. Blended learning is frequently conceptualised as an instructional modality that mixes the advantages of online and face-to-face instruction. Yet, accounting for the link between blended learning and learner motivation is far from being overrepresented in literature, much less findings of such studies have been compared. Apart from some terminological clarification and remarks concerning what is meant by learner motivation in blending processes, this review aims at scrutinizing how motivating such processes are in tertiary education for the learner (with some special regard to EFL), identifying similarities and differences in approaches and outcomes as well as attempting to account for these variations. While definitions of blended learning are usually self-constructed, they are arguably not sufficiently exclusive as they seldom reflect on the fact that there must be a mutual connection between the content of online and face-to-face instruction. When linking learner motivation to blended learning, researchers often measure or register significant or no changes whatsoever in learner motivation. Furthermore, from the point of view of the students, blended learning is often being praised for preserving a sense of belonging to a community. This critical review proposes that recent empirical research carried out into relating blended learning with motivation gives grounds for a further distinction between the types of motivation analysed in literature. Sometimes motivation in blending is percieved as learners being motivated towards the content of the course, while in other instances it is understood as learners being motivated towards learning online regardless of the content, focusing on the motivational force of the modality itself. Therefore, this critical review proposes (1) the need for a more excusive definition of blended learning stating that the same content should be divided between the modalities, (2) argues that blending is a viable option for dividing online and face-to-face content to preserve the learning situation level for motivating learners, as well as (3) urges researchers to examine both content-oriented and modality-oriented motivation simultaneously when measuring learner motivation in blending processes to establish a more inclusive and reliable link in relating learner motivation to blended learning.

Kulcsszavak: blended learning, learner motivation, critical review, content-oriented motivation, modality-oriented motivation

A RÓZSA, MINT METAFORA A LENGYEL FRAZEOLÓGIÁBAN

HAMSOVSZKI Júlia
PhD-hallgató
Eötvös Loránd Tudományegyetem
Kutatási terület: Kognitív nyelvészet, szemantika, frazeológia, a világ nyelvi képe
julia.hamsov@gmail.com

Az tanulmány a *rózsa* világ nyelvi képének rekonstrukciója a lengyel nyelvben rögzült frazeológiai kapcsolatokban. Ezen kívül figyelembe vesszük a mindennapi nyelvi használatban előforduló, a témával kapcsolatos kifejezéseket is. Az anyag kutatása során használatba vettük mindhárom nyelven az értelmező és frazeológiai szótárakat, a gyakorisági mutatót, az ide vonatkozó közmondás gyűjteményeket, metaforákat, szállóigéket, a témában megjelent tudományos publikációkat, konferencia előadásokat. A kutatott anyag egy része a mindennapi kommunikációból, filmekből, sorozatokból, rádióból, illetve magyar, orosz és lengyel nyelvű beszélgetésekből való. A nyelv használata során aktiválódik az ember belső kognitív bázisa, amelynek különböző doménjei felszínre kerülnek. Nyilvánvaló, hogy ebben a folyamatban nagy szerepe van a metaforának és a metonímiának.
A virágok között kiemelkedő szerepet foglal el a *rózsa*. Kétség nélkül állíthatjuk, hogy azon növények közé tartozik, amelyek szoros kapcsolatban vannak az emberi civilizáció létezésével, s annak fejlődésével. A tanulmányban felkutatjuk a rózsa etimológiáját, s első megjelenését az európai nyelvekben. Ezt a virágot a leggyakrabban említjük a kultúránkban. A tanulmányunkban a *rózsa* doménjét, profilját helyezzük a kognitív metainformációs térképünkön. A lengyel nyelvben a *rózsa* konnotálódik különböző BETEGSÉGEKKEL. A szóban forgó nyelvekben a *rózsa* pozitív minősítést kap, de a *rózsavirág* formája egyéb konnotációval is társul. A *rózsa* további konnotációi: CSODA, TITOK, SZÉPSÉG, SZERELEM és POZITÍV ÉRZELMEK, ESZTÉTIKUM, KÜLÖNLEGES KÜLSŐ, FRISSESSÉG, FIATALSÁG, KÖNNYŰ ÉLET ÉS NEHÉZ ÉLET ELLENTÉT, FÁJDALOM, POZITÍV KEDÉLYÁLLAPOT, KIRÁLYNŐ. Továbbá a magyar és a lengyel nyelv gazdag szóösszetételének sajátosságait is fontos kiemelni a világ nyelvi képe és a szemantikai kapcsolatok tükrében. A különböző, *rózsa* komponenst magába foglaló köznevek képzésének sajátosságairól, s a magyar nyelvvel való hasonlóságaira és különbözőségeire is kitér a tanulmány, pl.: *rózsaméh, szélrózsa, rózsafüzér, rózsahimlő, zuhanyrózsa* stb.
A tanulmány széles képet ad arról, hogy a magyar és a lengyel nyelv hol és miért képez egyeztő, hasonló vagy teljesen ellentétes asszociáción alapuló szóösszetételeket, állandósult szókapcsolatokat.

Kulcsszavak: a világ nyelvi képe, konceptualizáció, profil, frazeológia, szemantikai mező

READING-FACTOR EFFECT ON WRITING STYLE: CASE OF HUNGARIAN LEARNERS OF ENGLISH

KHELIFA Alaeddine
University of Pannonia, Multilingualism Doctoral School
Research area: Linguistic statistics, Quantitative and qualitative methods,Multilingual processing, The bilingual mental lexicon, Teaching third languages, Relearning a language, Written sentence comprehension, Facets, facts and factors of foreign language instruction, Multilingual approaches to language teaching, Multilingual development, Instructed foreign language teaching, Dynamic usage-based approach to foreign language teaching
khelifaalaeddin@gmail.com

The present study tests language production of 15 Hungarian students, 16 of age, enrolled in the EFOP-3.2.14-17-2017-00003 project, aimed at promoting English in the Trans-Danubian regions, during 12 weeks following the B1+ framework beforehand prepared by the pedgogical office at the University of Pannonia. 58 essays, from various themes, have been analyzed following a similar approach to Van Heuven et al. 2017, in their study on Gender effects and writing styles. Using AntConc concordance software (Anthony, 2012, 2013) and tagging with CLAWS5, a word list was generated with over 6229 lines equally distributed between males and females. Reading-factor and gender-based grouping were systematically used as predictor models to visualize production complexity on the morpho-syntactic and semantic levels. Parameters such as sentence length, mean word length, content and finite verbs, punctuations and TT were essential for this comparison. The use of boundary marks as a tool to express emotions (Van Heuven et al. 2017) was not limited to females. V_Tools indicates that individuals who read in English (N=5) often are high scorers of complexity, as Krashen (1981) highlights the role of input and exposure in flow and complexity. Although females (N=7) produce longer and more complex essays, as shown in the token-to-type ratio and other parameters, the reading-factor significantly affects fluency and semantic capacity. Reading in the target language, outside language classroom, awakens the unconscious learning and the vocabulary expansion.

A JEGYANALÍZIS LEHETŐSÉGEI ÉS KORLÁTAI AZ AREÁLIS TIPOLÓGIÁBAN

KOVÁCS Balázs
PhD-hallgató
Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar
Kutatási terület: Nyelvtipológia, nyelvtörténet, nyelvváltozás
kovacs4317@gmail.com

Világunk nyelveinek sokfélesége már a legősibb idők óta lenyűgözte a tudományt. A nyelvek sokszínűségének leírása szisztematikus keretek közt viszont viszonylag későn kezdődött el a tudomány története során. Az önálló diszciplínaként fiatal ág, a nyelvtipológia az a tudomány, amely megpróbálja leírni a nyelvek sokféleségét és rendszerbe foglalni azt. Az areális tipológia, mint a nyelvtipológia egyik ága, a tipológiai egybeesésen kívül a genetikai és az areális kapcsolatot is figyelembe veszi a hasonlóságok és a különbségek vizsgálatakor.

A nyelvtudomány számos irányzata, így a nyelvtipológia is kihasználja a jegyanalízis előnyeit. A jegyek viszonylag gyorsan megfogalmazhatók, könnyen kezelhető adatokat szolgáltatnak, és elemzésük a nyelvészet egy bevett módszerét képviseli. Ezért használták őket már az előző évszázad fonetikusai is, akiknek munkássága után a nyelv többi szintjére is kiterjedt a jegyanalízis mint módszer.

A jegyanalízis mindig 1-1 formai vagy tartalmi jegy megfogalmazásán alapul. A vizsgálati fázisban erre a jegyre nézzük meg a populáció (adott nyelvek, vagy adott nyelvekben megtalálható formák) tagjainak tulajdonságait, pl. Fejezhet-e ki a francia *passé composé* folyamatosságot?

Ha azonban konkrét vizsgálatra kerül a sor és pl. az európai nyelvek névelőhasználatát szeretnénk vizsgálni, az elemzés során számos gyakorlati nehézség merül fel. A nyelvek vizsgálata során, függetlenül attól, hogy van-e névelő a főnév előtt vagy után, a fokozatosság (*gradience*) problémája merül fel és „feszíti szét" kategóriáinkat. A görög nyelvben a határozott névelő mindig a főnév előtt áll, míg a románban mindig a főnevet követi. De hogyan kezelhetjük ezt a svéd nyelv esetén, ahol mindkét lehetőség megvan? És hogyan kell elemezni a névelő helyzetét a macedón nyelvben, ahol a „névelőt" a melléknévhez csatolják a főnév előtt? Jogosan merül fel az a kérdés is, hogy az orosz *–mo* [-*to*] határozott névelőnek számít-e, és hogy ezeket az adatokat tipológiailag az adatok elvesztése nélkül hogyan lehet kezelni. Ezeket és hasonló kérdéseket ölel fel az előadás, amely a jegyanalízis módszertani alapjaira összpontosít és disszertációm fontos részét képezi.

Kulcsszavak: jegy névelő nyelvtipológia kontrasztív areális tipológia

„MI A SZITU A SZLENGGEL?” ERDÉLYI KÖZÉPISKOLÁSOK SZLENGKÉPE

LAKATOS Aliz
PhD-hallgató
Babeş–Bolyai Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, Hungarológiai Doktori Iskola
Kutatási terület: szociolingvisztika, kontaktológia, kontaktusjelenségek az erdélyi magyar szleng nyelvváltozatokban
aliz.lakatos17@gmail.com

Jelen kutatás a tervezett doktori értekezés résztémája, melynek címe *Kontaktusjelenségek az erdélyi magyar szleng nyelvváltozatokban*. A kutatás az erdélyi magyar szleng szempontjából is jelentős és hiánypótló lehet, ugyanis a kutatók még nem foglalkoztak behatóbban ezzel a jelenséggel, elmélyültebb kutatások nem történtek.
A vizsgálat adatgyűjtését több módszerrel végzem: kérdőívek kikérdezésével, fókuszcsoportos interjúk készítésével és internetes források felhasználásával. A kérdőívek és az interjúk célcsoportja az erdélyi középiskolások és egyetemi hallgatók, akik Erdély öt különböző városából kerülnek ki.
Ez alkalommal a kérdőíves felmérés adatainak egy részét használom fel a vizsgálathoz, amelynek adatközlői az erdélyi középiskolás diákok. 2017-ben már végeztem egy hasonló kérdőíves kutatást a kolozsvári fiatalok körében, az ebből szerzett tapasztalatok alapján javítottam és állítottam össze a kérdőív végső változatát. Összefoglalva a következőket tartalmazza a kérdőív: szociális változók, nyelvhasználati szokások, az adatközlők szlengdefiníciója, kijelentések megítélése, konkrét lexikai elemek megítélése, szlengbeszélő megítélése egy-egy szöveg alapján, lexikális adatgyűjtés.
Jelen kutatás egyik célja, hogy megvizsgáljam, az erdélyi középiskolások hogyan értelmezik a szleng fogalmát és hogyan viszonyulnak a jelenséghez. A másik cél egy attitűdvizsgálat végzése, amelyből kiderül, hogy a diákok hogyan viszonyulnak a szleng használatához. A kérdőívek elemzését SPSS adatfeldolgozó szoftver segítségével végzem, így a zárt kérdéseknél látni fogjuk azt is, hogy vannak-e szignifikáns összefüggések a szociológiai és a nyelvi változók között.
A későbbiekben lehetőség nyílik arra is, hogy e vizsgálat eredményeit összevethessük az egyetemi hallgatók közléseivel, és hogy megvizsgáljuk, mennyire van összehangban a fiatalok szleng nyelvváltozatokhoz való attitűdje a tényleges nyelvhasználatukkal.

Kulcsszavak: szleng, szlengdefiníció, attitűdvizsgálat, erdélyi középiskolások

KÓDEX KONTRA MISSZILIS LEVÉL - AZ ÉRDY-KÓDEX KIJELÖLT KORPUSZAINAK ÉS THURZÓ ELEK LEVELEINEK SZÖVEGTAGOLÁSA, KIS- ÉS NAGYBETŰ HASZNÁLATA

LUDÁNYI Brigitta
PhD-hallgató
Eötvös Loránd Tudományegyetem
Kutatási terület: Magyar nyelvtörténet, Érdy-kódex vizsgálata
brigitta.ludanyi@gmail.com

Kódexirodalmunk feldolgozása a megközelítések sokféle lehetőségét kínálja: magyar nyelvtörténet, latin filológia, történeti forráskutatás, hagiográfia, dogma-történet, exemplum-kutatás, művészettörténet, folklór, digitális források kezelése. Ezért indult útjára a Régi Magyar Kódexek sorozat, amely a magyarországi kódexek újbóli kiadására hivatott. Az Érdy-kódex, a legterjedelmesebb 16. századi magyar kéziratos könyv hiányzik e sorozatból. E kéziratos nyelvemlékünk kimeríthetetlen vizsgálati lehetőségeket nyújt mind irodalomtörténeti, mind nyelvészeti szempontból. A nyugat-dunántúli magyar nyelvterülethez tartozó Érdy-kódex 1526-1527-ben keletkezett, eredete szerint a karthauzi szerzetesrend kódexe. Szerzőjét Karthauzi Névtelenként tartja számon az irodalom- és nyelvtörténet.
A középmagyar kor kéziratos írásbeliségében meghatározóak a misszilisek. A főúri családok elterjedt érintkezési formája az írott köznyelvi norma kialakításában fontos szerepet játszik. A misszilisek íróinak nincsenek intézményi korlátai, mint más írástudóknak – kódexmásolók, nyomdászok –, a kevésbé kötött nyelvhasználati keretek, a változatosság, változékonyság érvényesülhetett ebben a nyelvemléktípusban.
Bethlenfalvi Thurzó Elek (1490-1543) tárnokmester, országbíró, királyi helytartó. A családi birtokok gyarapítása mellett igen nagy ívű politikai karriert futott be. A régi generáció, politikai stílus megtestesítője volt. Levelezése, azon keresztül személye a középkori Magyar Királyság eseménydús éveibe enged betekintést. Az 1526 és 1532 közötti időszakból 126 levele került elő.
Érdy-kódex kontra Thurzó Elek levelei – egy szerzetes és egy főúr nyelvhasználati sajátosságai, szövegtagolásának következetessége-következetlensége a 16. század első harmadában. A szövegtagolás, a mondatok, tagmondatok jelöltsége-jelöletlensége, a kis- és nagybetű használatának vizsgálata történik a kódex kijelölt korpuszaiban és Thurzó hivatalos és feleségéhez, Székely Magdolnához írt leveleiben. Pontos számok, százalékos arányok felhasználásával próbálok következtetést levonni a két merőben eltérő társadalmi réteg képviselőjének – a szerzetes scriptor és a földbirtokos-politikus – nyelvi műveltségére, nyelvhasználatára vonatkozóan. Megelőlegezném azt a tényt, hogy mind az Érdy-kódex, mind a misszilis levelek születése idején szabály nem volt, csak érvényesülő tendencia, amely bizonyos íróknál erőteljesebb, más szerzőknél viszont kevésbé volt következetes. A kérdés, hogy az intézményes keretek közé szorított kódexíró vagy az élő, beszélt nyelvhez nagyon közel álló írott beszélt nyelven szabadabban írható főúr nyelvhasználata következetesebb?

Kulcsszavak: kódex, misszilis levél, Érdy-kódex, Thurzó Elek, szövegtagolás

A CRITICAL REVIEW OF THE BILINGUAL ADVANTAGE

MAMBETALIEV Askarbek
PhD-student
University of Pannonia, Doctoral School of Multilingualism
Research area: A critical review of the bilingual advantage
amambetaliev@alumni.umass.edu

The main purpose of this study is to provide a comprehensive (to this moment) answer to the question: Do, really, bilinguals have certain cognitive advantages over monolinguals.
The method of the study includes: 1) A retrospective analysis of the educational achievements of a group, consisting from monolingual (about 50%) and bilingual students. 2) A critical text analysis of the selected top publications, which represent those: a) who insist on bilingual advantage; b) who are skeptical, and c) who try to find the truth in between these arguments.
A dozen publications (Miyake et. al. 2000; Bialystok, 2001; Bialystok, Craik, Klein, & Viswanathan, 2004; Bialystok, Craik, & Ryan, 2006; Friedman et al., 2008 and Miyake & Friedman, 2012), have reported that bilinguals develop certain executive functions in their brain, which are not present in monolinguals. In particular, bi- and multilinguals are believed to be better in creative thinking, metalinguistic awareness, logical thinking, flexibility in thinking and the enhanced ability to learn languages.
However, other studies (Hilchey & Klein, 2011; Kousaie and Phillips, 2012; Humphrey and Valian, 2012; Paap and Greenberg, 2013, among others), provide several challening questions, which need to be (re)considered before making the final conclusion on bilingual advantages. In particular, confirming previous reports, De Bot argues that the listed "vague concepts" are hardly testable and suggests that infering conclusions in favor of bilingual advantage based on the results of research on executive processing (EP), which is responsible for updating, inhibition and switching, needs further clarification, since the very existence of these functions (in)dependently within the cognitive content is under question, and therefore, it's not possible to consider bilingualism as the only factor. He also calls to pay attention to bilingual disadvantages as well, since several studies report that both bi- and multilinguals were slower than monolinguals in a number of lexical tests.
In a search for a representative conclusion for the growing discussions, which employ both the adversarial style and selective skepticism (Bak, 2016), this article makes an attempt to include both ideas which are represented in the three different studies. It also attempts to present the ideas as not adversarial, but as a starting point for another possible dimension of research, for example, the possibility of transferability of linguistic skills to certain areas of the disputed findings.

Kulcsszavak: Bilingualism, Advantages, Critical View, Cognition, Dementia

IS THE /S/ OF AN ASPIRATING LANGUAGE DIFFERENT FROM THE /S/ OF A TRUE VOICING LANGUAGE?

ŐRI Péter
PhD-student
Eötvös Loránd University, Doctoral School of Linguistics
Research area: phonology
oripeter17@gmal.com

Liquid devoicing is a common phonetic phenomenon after voiceless plosives, i.e. in sequences such as /pr/ or /kl/. Phonetic research has shown that in English, an aspirating language, the percentage of liquid devoicing is influenced by syllable/morpheme boundaries: a liquid forming a complex onset with the fortis plosive before it (e.g. in [pr]*oud*) devoices more significantly than one separated from the preceding plosive by a syllable/morpheme boundary (e.g. in *li*[p.r]*ounding*). This supports the idea that liquid devoicing, a means of marking the fortisness of an onset plosive in an aspirating language, originates at the level of speech planning and is therefore phonological in nature. Furthermore, the amount of devoicing adjusts proportionally to speaking rate only if the plosive and the liquid are tautosyllabic, also suggesting that it is the result of gestural planning. However, in Hungarian, a true voicing language, the degree of devoicing in voiceless plosive+liquid sequences is not sensitive to syllable/morpheme boundaries; nor does it adjust to speaking rate either when the members of the cluster are tautosyllabic or when they are heterosyllabic. It shows that this process does not involve gestural planning but results from the inertia of the speech organs, i.e. it is a phonetic phenomenon. (Lehnert-LeHouillier 2009) The aim of my phonetic research is to examine sonorant devoicing in voiceless fricative+sonorant clusters in English and Hungarian. It has been observed that in English the sonorant consonant in words like *slay* undergoes devoicing just like the one in *play* (Iverson and Salmons 1995). I am going to investigate whether it is true of sonorant devoicing after fricatives, too, that it originates at the level of speech planning (i.e. if the process is affected by syllable/morpheme boundaries and if the amount of devoicing changes proportionally to speaking rate) in English but not in Hungarian. In an aspirating language we expect sonorant devoicing after a fortis plosive in a complex onset due to the positive VOT serving as the primary phonetic cue for the fortisness of the plosive, an indicator which is not characteristic of fricatives. However, if we find that devoicing in onset fortis fricative+sonorant sequences is also systematically present in English but not in Hungarian, it can be shown that (marked) fortis fricatives in an aspirating language are different from (unmarked) voiceless fricatives in a true voicing language phonologically as well as phonetically. However, if it turns out that sonorant devoicing in plosive+sonorant clusters differs from sonorant devoicing in fricative+sonorant clusters in English, the former being phonological, the latter phonetic, then we can ask what is the difference between the English /s/ and the Hungarian /s/ phonologically, what proves that the former is markedly voiceless. In this case, although it seems reasonable to characterize English fricatives as fortis/lenis, we can realize that this categorization only follows that of plosives, maintaining symmetry in the system. If we take into account other related phonological phenomena as well, it becomes clear that there is no strong evidence that the two series of fricatives in the two languages must be taken to be phonologically different; the only reason for upholding the current system in English is the principle of economy.

Keywords: aspirating vs. true voicing languages, fortis/voiceless fricatives, sonorant devoicing, phonetic vs. phonological devoicing, phonetic data

KÉRDÉS ÉS VÁLASZ SZABÁLYAI: A KÉRÉS BESZÉDAKTUSÁNAK TÁRSALGÁSELEMZÉSI VIZSGÁLATA

PÁLFY-MADARÁSZ Eszter
PhD-jelölt
Pécsi Tudományegyetem, Nyelvtudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: nyelvészeti pragmatika, beszédaktusok, kérés
eszter.madarasz@gmail.com

Előadásomban a kérés beszédaktusát társalgáselemzés keretében mutatom be egy adott fordulóra fókuszálva: a kérésre, illetve az azt megelőző kérdésre konvencionális szituációkban (büfé, étterem, mozi).
A kutatás hátterét egy empirikus alapú korpusz szolgáltatja 2000 magyar nyelvű kérést célzó megnyilatkozással, melyeket egy mozibüfében figyeltem meg és írtam le alkalmazottként. Ahogy minden interakció esetében, úgy a mozibüfés társalgás szabályai is erősen kontextushoz kötöttek (sorban állás, egyenruha), és elmondható, az egyik beszélő hozzájárulása a másik beszélő közreműködésének alapfeltétele, amely újabb és újabb megnyilatkozások létrehozását teszi így lehetővé. Az interakciós tényezők ismerete pedig nélkülözhetetlen a beszédaktusok szerkezetének és funkciójának holisztikus megértéséhez, valamint a különböző kéréstípusok értelmezéséhez is – például milyen kérdés előzi meg a *lesz egy kóla* típusú választ, melyet udvariatlan kérésnek, felszólításnak is értékelhetünk.
A kutatás elméleti keretét alapvetően három irány határozza tehát meg, a beszédaktus-elméletek vizsgálata kitekintve az udvariassági elméletekre, és a társalgáselemzés.
A kutatás célja a társalgás szabályainak, rövid sémájának felvázolása konvencionális kérési szituációban (büfé, étterem, mozi): hogyan hangzik el a szándékra való (rá)kérdezés az egyik résztvevőtől, az alkalmazottól (*oda mit szabad adnom? mit adok? oda?);* az milyen választ implikál a vásárlótól, hogyan fog kérni (*lesz egy kóla, egy levest! kérek egy kávét*); milyen szabályok befolyásolják még a társalgást – például kérést nem utasíthat vissza az alkalmazott, míg hétköznapi beszélgetésekben akár meg is tagadhatjuk egy kérés teljesítését.
Kiegészítve továbbá a kérdés-kérés-forduló szabályainak leírását, 50 fő részvételével egy online értelmező tesztet is készítettem, melynek célja a gyakori, jellemzően kérést célzó kérdésfajták összegyűjtése volt, reflektálva az előfordulás körülményeire és az adott megnyilatkozás udvariassági fokára (magázás-tegezés) is.
A sikeres kommunikáció tehát nem csak a nyelvi kifejezésben rejlik, a résztvevők együttműködése, a társalgás szabályainak felismerése és használata legalább olyan fontos tényező ahhoz, hogy a társalgás újra és újra létrejöhessen.

Kulcsszavak: társalgáselemzés, beszédaktus, kérés

“HADARVA - HADARATLANUL” KÉPES-E A HADARÓ A BESZÉDTEMPÓ MEGVÁLTOZTATÁSÁRA?

PAP Johanna
PhD-hallgató
Eötvös Lóránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar, Nyelvtudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: A hadaró beszéd temporális sajátosságai
logo.papjohanna@gmail.com

A hadarást, mint a beszéd folyamatosságát érintő zavart heterogén természetéből adódóan különböző módokon próbálták már meghatározni a kutatók és szakemberek. A definíciók egyik közös eleme azonban az inadekvát beszédtempó (gyors és/vagy rendszertelen), mely a hadarás diagnosztizálása során kötelező tünetként jelentkezik. A hadaró személyek feltételezhetően nem képesek a kommunikációs helyzetnek megfelelő beszédtempót megválasztani, a grammatikai összetettség és/vagy az artikulációs mozgások igényeihez mérten szabályozni. A hallgató ezáltal a hadaró beszéd sebességét túl gyorsnak, ritmustalannak, kapkodónak érzékeli. Ugyanakkor ez nem feltétlenül jelent gyors beszédtempót.
Noha a beszédtempó kontrolljának fejlesztése a hadarás terápiájában is központi feladatot jelent, csekély számú hazai és nemzteközi kutatás foglalkozik a beszédtempó szándékos megváltoztatásának képességével. Jelen kutatás célja megvizsgálni a hadarók szándékos beszédtempó-változtatásának képességét, feltérképezni a lassítási és gyorsítási stratégiáikat. A hipotézisek szerint:
A beszédsebesség szándékos megváltoztatására csupán a hadarók kis aránya képes.
A beszédtempó megváltoztatásának elsődleges módja a beszédszünetek időtartamának növelése és csökkentése.
A vizsgálat központi kutatási kérdése továbbá, hogy a lassítás és gyorsítás eredményessége szerint leírhatók-e különböző típusok a hadaráson belül.
A kísérletben részt vevő felnőtt hadaró személyek megadott témáról beszéltek négyféle beszédtempó szerint: a) instrukció nélküli, az egyénre jellemző tipikus beszédtempó, b) szándékosan lelassított beszédtempó, c) a kísérleti személy szerinti maximális, szándékosan felgyorsított beszédtempó, d) az előző maximális beszédsebességet is meghaladó, még gyorsabb beszédtempó.
A vizsgálat hozzásegít a hadarás jelenségének mélyebb megismeréséhez, ismereteink bővítéséhez, hangsúlyozza a hadarás heterogén természetét, a beszédtempó tudatos szabályozásának szerepét. A kutatás eredményei továbbá a gyakorlatban is hasznosíthatók, hozzájárulnak a hadarás egyre precízebb diagnosztikájának fejlesztéséhez.

Kulcsszavak: Hadarás, beszédzavar, beszédtempó

MULTILINGUAL AWARENESS IN THIRD LANGUAGE ACQUISITION: ENGLISH AS AN L3 IN THE HUNGARIAN PRIMARY SCHOOL CONTEXT

SZABÓ Noémi
PhD-hallgató
Pannon Egyetem, Magyar és Alkalmazott Nyelvtudományi Intézet, Többnyelvűségi Nyelvtudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: Többnyelvűség, Az angol, mint harmadik nyelv a többnyelvűségben
szabonoemi@almos.uni-pannon.hu

In the Dynamic Model of Multilingualism, a so-called Multilingualism or M-factor unfolds as a property which comprises "a set of skills and abilities that the multilingual user develops owing to her/his prior linguistic and metacognitive knowledge" (Jessner, 2008, p.275). This multilingual repertoire promotes new skills, which consist of three main parts: language learning skills, language management skills, and language maintenance skills. (Herdina and Jessner, 2002).
A large number of studies with a research focus on lexical transfer phenomena in TLA give evidence for activation of other than the target language and of cross-linguistic aspects (Cenoz, Hufeisen and Jesssner, 2001; Jessner 2008; De Angelis 2007). So far only very few have concentrated on cross-linguistic awareness (Jessner, 2006; Jessner, Allgäuer-Hackl &Hofer, 2016). Moreover, far too little attention has been paid to multilingual awareness related to TLA research in the educational context (Jessner, Allgäuer-Hackl & Hofer, 2016). The present article provides additional evidence with respect to the research conducted on emergent multilingual awareness in case of trilingual children in the Austrian school context.
The upcoming research will concentrate on teaching English as third language in the Hungarian educational context. The site of the research will be placed in Hungarian primary schools, especially in the counties of Vas and Veszprem. The school research has already been started as confirmation was accepted from most of the planned primary schools in County Vas. As a first step, teachers' interviews will be held from mid-April till beginning of May 2019. The results of teacher's interviews may be included in the presentation.

Keywords: multilingual awareness, crosslinguistic, English as a third language

A HOSSZÚ KVANTOREMELÉS KÍSÉRLETES VIZSGÁLATA A MAGYARBAN

TURI Gergő
PhD-jelölt
Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Nyelvtudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: kísérletes mondattan, kvantorok hatókör-értelmezése
gergo.turi@gmail.com

Háttér és cél: A két kvantorkifejezést (=QP; pl. *sok, mindegyik*) tartalmazó mondatok többértelműek lehetnek:

(1) [$_{QP1}$ Két diák is] megnézte [$_{QP2}$ mindegyik filmet].
a. 'Két diákra igaz, hogy mindegyik filmet megnézte.' QP1 > QP2
b. 'Mindegyik filmre igaz, hogy két-két diák megnézte.' QP1 < QP2

Az (1.a) olvasatban a kvantorkifejezések logikai hatóköre megegyezik a szórenddel (=*egyenes hatóköri olvasat*). Az (1.b) interpretációban az univerzális kvantor (=UK; *mindegyik*) értelmeződik „előbb", így ezt *fordított hatóköri olvasatnak*, más szóval az UK *tág hatóköri olvasatának* felel meg. A szakirodalomban elfogadottnak tekintett megszorítás szerint időjellel ellátott beágyazott tagmondatból nem vehet „extra-tág" hatókört az univerzális kvantor (UK), például egy főmondati egzisztenciális kvantor (EK) felett.

(2) [$_{QP1}$ Két diák is] azt mondta, hogy megnézte [$_{QP2}$ mindegyik filmet].
a. ^{OK}'Két diákra is igaz, hogy azt mondta, hogy mindegyik filmet megnézte.'
b. #'Mindegyik filmre igaz, hogy két-két diák azt mondta, hogy megnézte.'

Farkas&Giannakidou (F&K) azt feltételezi, hogy bizonyos főmondati predikátumok esetében a főmondati és a mellékmondati alany pragmatikailag egy összetett igei állítmány társvonzataiként értelmeződnek, és ekkor az UK tág hatókört vehet az externális ágensként értelmezett EK felett (3.b). Előadásomban ezt a hipotézist kísérletes módszertannal vizsgálom.

(3) *A student made sure that every invited speaker had a ride.*
a. ^{OK}'Egy diákra igaz, hogy gondoskodott róla, hogy mindegyik előadót fuvarozzák.'
b. ^{OK}'Mindegyik előadóra igaz, hogy gondoskodott róla egy-egy diák, hogy fuvarozzák.'
F&K (1996:36)

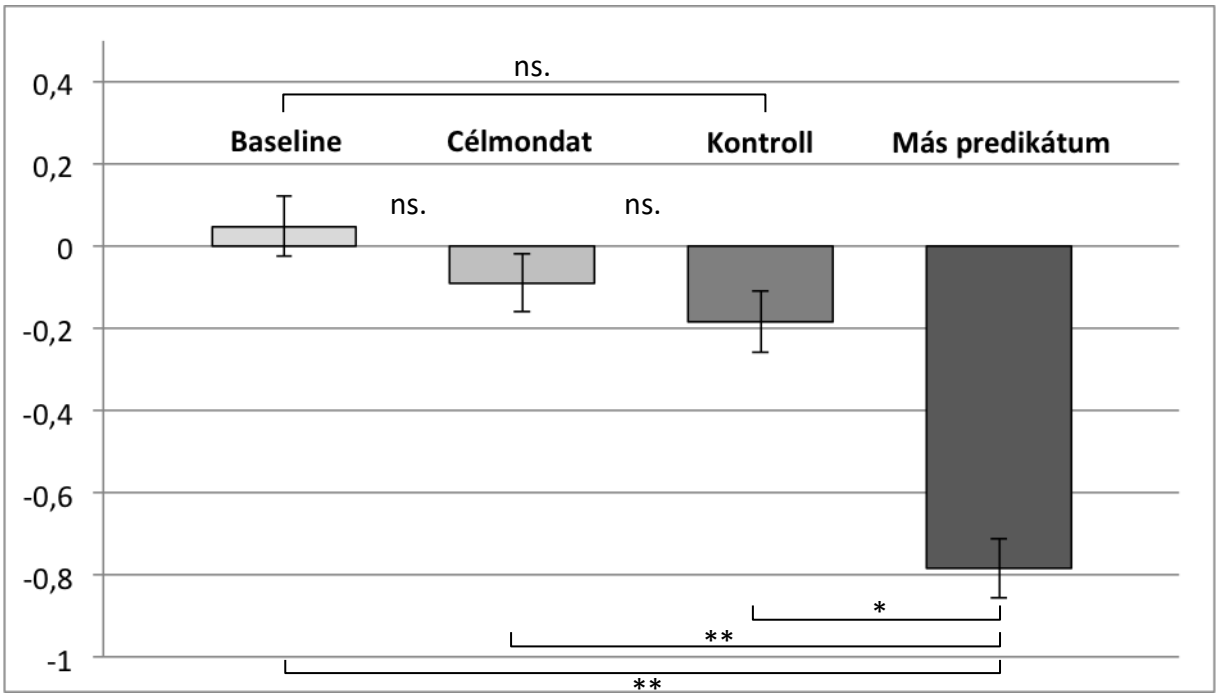
Módszer: HATÓKÖR szerint az UK vehet (i) *Egyenes* vagy (ii) *Fordított* hatóköri olvasatot. A LOKALITÁS tényező alapján a tagmondathatár UK és a főmondati (minden esetben fókusz szerepű) EK között (i) *Hiányozhat* (baseline: 4.a), lehet (ii) *Kötőmódú Tagmondathatár* (célmondat: 4.b) vagy (iii) *Összetett Főnévi Szigethatár* (kontroll: 4.c).

(4) *Kontextus:* A menedzserek hogyan oldják meg,
hogy az egyes hírességek hazajussanak éjfél előtt? (HATÓKÖR 4a, 4b, 4c: *Fordított*)
(a) A főnök úgy gondolja, [$_{CP}$ hogy a rendezvény után
[egy testőrt $\exists$] béreljen fel [mindegyik híresség $\forall$] a hazajutáshoz].
(b) A rendezvény után [egy testőr $\exists$] intézi el,
[$_{CP}$ hogy hazajusson [mindegyik híresség $\forall$] időben].
(c) A rendezvény után [egy testőr $\exists$] intézi el [$_{összetettNP}$ azt a feladatot,
[$_{CP}$ hogy hazajusson [mindegyik híresség $\forall$] időben]].

A (megcélzott olvasatot ábrázoló) képi és (ugyanazt előhívó) szöveges (kérdés) kontextussal bemutatott mondatokat 56 résztvevő 7 pontos Likert-skálán értékelte.

Az eredmények az UK extra-tág hatókörét elérhetőnek mutatják a fordított hatóköri olvasatban (inferenciális statisztikai kevert modellekkel való elemzés során). Sem a célmondatok (z-pontok átlaga: -0,09), sem a kontrollmondatok (z-pontok átlaga: -0,18) statisztikailag nem különböztek a baseline (z-pontok átlaga: 0,05) mondatoktól, sem egymástól. Mindhárom mondattípus különbözött azonban a más predikátumszerkezettel bíró,

a kontroll mondatokhoz hasonló szigetmegszorítást tartalmazó mondatoktól, amelyeket szignifikánsan rosszabbnak ítéltek (z-pontok átlaga: -0,78) a kitöltők.
Konklúzió: F&K hipotézise alátámasztható a magyar adatokkal, sőt a pragmatikai átértelmezés a mondattani szigetmegszorítás hatását is eltünteti – megfelelő predikátumok esetében.

1. ábra: A fordított hatóköri olvasat kondícióinak z-pont átlaga és ± standard hiba

Kulcsszavak: kísérletes mondattan, kvantorhatókör, mondattani megszorítások

ORVOS ÉS EGÉSZSÉGTUDOMÁNYI SZEKCIÓ

FACTORS INFLUENCING PHYSICIAN'S PRESCRIPTION FREQUENCY AND LOYALTY BEHAVIOR

AMER Faten[1], ATOUT Sameh[2], BONCZ Imre[3], ENDRI Dóra[4]
[1]PhD-student
[1,3,4]Univerity of Pécs, Doctoral School of Health Sciences, Faculty of Health Sciences
[1,2]Al Najah National University, Master of Business Administration School, Faculty of Business and Management
Research area: Health sciences, health management
[1]faten.pharmix@gmail.com

This paper aims to study the factors which influence the frequency of doctor's prescription behavior, and the factors which influence their loyalty in prescription on the long-term. A questionnaire was distributed on 100 physicians who are considered the top doctors in north Palestine. It has investigated the effect of five factors (the drug quality, price, scientific detailing, medical representative physician relationship, and the monetary payments) on the physicians prescribing loyalty behavior, not only their satisfaction in the short run or the momentary prescribing behavior, but also we investigated the factors which affect physician's decisions on the long term. After that the data was processed and analyzed using: frequencies, means and standard deviation, independent sample T-test, one-way ANOVA. According to the physician's opinion the most influencing factors on their prescription behavior for drugs are: the drug performance, the scientific detailing, the drug price, the relationship with Medical representative, and the monetary payments. Whereas the most influencing factors for doctor's loyalty for a drug are: the quality, the price, the scientific detailing, the relationship with medical representative, the frequency of visits, and finally the monetary payments and gifts. The doctor's questioners will be distributed and collected by medical representative who already visits the doctors in the area of the study regularly; consequently, there could be response bias from doctors in favor or against the Medical representative or his company. Also the sample in this research is convenient sample, as it represents only the opinion of the top successful Palestinian physicians (The author was a medical representative who was able to classify the doctors in the area of study). The result of this study reflects the impact of the promotional factors only in north Palestine. Until now there is little researches that had been done in Palestine to investigate the influence of the pharmaceutical promotion and factors on the prescription loyalty behavior although it is becoming a very important concern to the pharmaceutical companies in Palestine due to the acceleration of competition intensity and to the increase of physicians demands from these companies. In this research we did investigation of the vital factors that affect the Palestinian doctor's prescription loyalty behavior to choose medications in their prescriptions from both doctor's opinion and medical representative opinion and which in turn will shape the marketing budget allocation for the pharmaceutical companies that needs to be spent in efficient and effective way to maximize the return on investment and hence maximizing the profits of pharmaceutical companies. The research was carried out with the support of the Institutional Excellence Program (17886–4/2018/FEKUTSTRAT).

Keywords: Physician, prescription, loyalty, pharmaceutical, factors

OCCUPATIONAL RISKS AND BURNOUT SYNDROME IN NURSING PROFESSIONALS

ANDRADE Diego[1], DAS NEVES PEREIRA Rosilene[2], MATÉ Orsolya[3]
[1]PhD-student
[1]University of Pécs, Doctoral School of Health Sciences, Faculty of Health Sciences
[2]Southwest Bahia State University, Master in Health Sciences
[3]University of Pécs, Senior lecturer, Head of International Affairs, Faculty of Health Sciences
Research area: Health Science
[1]smartdiegom@gmail.com

Burnout syndrome (BS) is a psychosocial phenomenon that emerges as a response to the various occupational stressors present at work. It is characterized mostly by three dimensions, emotional exhaustion, depersonalization and low professional achievement. This syndrome is a highly relevant phenomenon, as it stays often unknown, and can be often connected with stress and depression, as these are also manifestations of the BS (Maslac, Wilmar, 1993). The objective was to identify and analyze the occupational risk factors of the relevant literature, which supporting the appearance of Burnout Syndrome in nursing professionals in Brazil. A literature review study, using the Scientific Electronic Library Online (SciELO) and Latin American and Caribbean Literature in Health Sciences (LILACS) databases. The descriptors were used: "Professional Exhaustion", "Nursing" and "Occupational Risks". The extra workload was cited as a highly stressful factor in occupational stuff, often involve an overload, where the professionals are bound to working in precarious conditions, due to the need for shifts, hours extras and double journey. Worm (2016) still brings strong results that further increase of dissatisfaction when coupled with extra workload and lack of recognition of efforts. The lack of materials and human resources was mentioned in the article Magnabosco (2009) as a non-contributory factor for BS. It was noticed that the work environment with higher employee turnover, absenteeism, quality and productivity decrease, possibly the presence of Burnout Syndrome is expected. And it was understood in conclusion that health units have more behavioral problems than technical such as occupational hazards to develop a professional exhaustion. The research was carried out with the support of the Institutional Excellence Program (17886–4/2018/FEKUTSTRAT).

Keywords: Occupational exhaustion, nursing, occupational risks

KRAS MUTÁNS ALLÉLFREKVENCIA VIZSGÁLAT PRIMER ÉS METASZTATIKUS COLORECTÁLIS CARCINÓMÁBAN

DR. BÁDON Emese Sarolta
PhD-hallgató
*Debreceni Egyetem, **Klinikai Orvostudományok Doktori Iskola,** Klinikai Központ, Patológiai Intézet*
Kutatási terület: Genetikai heterogenitás és a mutációk megjelenésének dinamikája rosszindulatú daganatokban
badon.emese.sarolta@med.unideb.hu

Bevezetés**:** A colorectális carcinómában többféle, a biológiai szabályozási útvonalakat érintő genetikai hiba, mutáció jöhet létre, amelyek a daganat viselkedését, progresszióját, valamint a daganatspecifikus terápiára adott válasz mértékét meghatározzák. Ezek közül a *KRAS* gén mutációnak a kimutatása mind diagnosztikai, mind kutatási szempontból kiemelkedően fontos, mivel egy tirozin kináz receptor elleni kezelés hatékony formában csak akkor jöhet szóba, ha a receptor jelátviteli útvonal későbbi elemei (RAS, BRAF, stb.) nem aktiválódtak. Tudományos szempontból érdekes a mutációk genotípusának a pontos meghatározása, ezek megoszlása, populációs előfordulási gyakorisága és a mutáns genotípus/vad allél egymáshoz viszonyított aránya. A klonális daganatfejlődés elvéből elméletileg az következne, hogy valamennyi daganatsejt tartalmazza a mutációt. A tapasztalatok szerint a mutáns allél mennyisége azonban esetről esetre változik, és direkt (Sanger) szekvenálással az allél gyakoriságára egy adott mintában számadatokat is kaphatunk. Célkitűzés**:** Kutatásunkban a primer és metasztatikus colorectális carcinóma részletes molekuláris elemzését végeztük, meghatározva a mutáns *KRAS* allél specifikus kiegyensúlyozatlanságát és a relatív mutációs rátát összevetve a daganat szövettani jellemzőivel, a sejtmorfológiával. Anyag és módszer: 2015-2017 közötti időszakban a *KRAS* gén mutációt hordozó colorectális carcinómás eseteket dolgoztuk fel (összesen 83 eset). A 83 esetből 15 esetben a primer tumor mellett metasztázis alakult ki. Ezekben a primer és metasztatikus esetekben Sanger szekvenálással meghatároztuk a mutáns genotípust, az elektroferogramm elemzésével (FinchTV, jruler) a mutáns/vad allél százalékos arányát. Emelett szövettanilag elemeztük a daganatsejtek morfológiáját. A digitális metszeteken (Pannoramic Digital Slide Scanner, Pannoramic viewer) megmértük a 100 legnagyobb daganatsejtet a primer tumorban, valamint a metasztázisban, és kerestük az összefüggéseket a mutációs rátával. Eredmények**:** A 15 primer tumor/metasztázis párosított mintában 13 esetben megegyezett a KRAS mutáció státusza, azonban a mutációs ráta jelentős egyedi különbségeket mutatott. A két eltérő státuszú esetben az egyik *KRAS* vad típusú primer tumor mellett a metasztázisban G13A genotípust (0,45%), míg a másik *KRAS* mutáns G13D (0,6%) genotípusú primer tumor mellett a metasztázisban vad típust mutatott. A daganatsejtek morfológiájának elemzése során a sejtmagok mérete a metasztatikus mintákban szignifikánsan nagyobbnak bizonyult a primer daganathoz képest (Wilcoxon test p= 0,0001, Spearman rho=0,3679, p =0,0890). A sejtmagok méretének növekedése változatos mutáns *KRAS* allélfrekvenciával járt és statisztikailag a mutáns allél frekvenciát nem befolyásolta (Wilcoxon test p=0.2524, Spearman rho=-0,2489, p=0,1838). Következtetés**:** Saját és más eredmények alapján egyértelműnek tűnik, hogy egyes daganatokban egy adott mutáció erősen heterogén eloszlásban van jelen. Egyéb tényezők mellett a progresszió során jelentkező aneuploidia és daganatos óriássejt képződés elvileg növelhetné a mutáns allél koncentrációját, azonban méréseink alapján nagyobb sejtpopulációkban ez statisztikailag kiegyenlítődik. Mindez arra utal, hogy a megvizsgált rendszerben a mutáns *KRAS* allélgyakorisága szelekciós előnyt nem eredményez.

Kulcsszavak: KRAS mutáció, colorectális carcinóma, allél specifikus kiegyensúlyozatlanság, mutációs ráta, sejtmorfológia

TÖRZSVÁLTÁS *ACINETOBACTER BAUMANNII* ESETÉBEN: AZ EGYOLDALÚ ANTIBIOTIKUM HASZNÁLAT HATÁSA

BALÁZS Bence[1], TÓTH Zoltán[2], NAGY Fruzsina[3], NAGY József Bálint[4], KOVÁCS Renátó[5], TÓTH Ákos[6], KARDOS Gábor[7]
[1]PhD-hallgató
[1,2,3,4,5,7]Debreceni Egyetem, Általános Orvostudományi Kar, Orvosi Mikrobiológiai Intézet
[6]Nemzeti Népegészségügyi Központ, Budapest
Kutatási terület: klinikai mikrobiológia, antibiotikum rezisztencia
[1]balazsbence0903@gmail.com

A Debreceni Egyetem Klinikai Központjában izolált multirezisztens *Acinetobacter baumannii* (*MACI*) törzsekben a *bla$_{OXA-23-like}$* karbapenemáz volt a domináns gén 2010 és 2014 között. A gént hordozó izolátumok prevalenciája csökkent a 2015/2016-os évben és a *bla$_{OXA-40-like}$* karbapenemázt kódoló *A. baumannii* izolátumok váltak dominánssá 2017-re. Teljes genom szekvenálással a törzsváltás tényét bizonyítottuk. A Debreceni Egyetem Klinikai Központjában a karbapenem fogyás a négyszeresére nőtt az elmúlt 10 évben, amit túlnyomórészt a meropenem felhasználás növekedése okozott. Hipotézisünk az volt, hogy a törzsváltás hátterében valószínűleg az antibiotikum fogyás mintázata, főképp az egyoldalú karbapenem felhasználás lehet. A törzsváltással egyidőben megjelentek *A. baumannii*-t székletükben tünetmentesen hordozók. A *bla$_{OXA-23}$* és *bla$_{OXA-72}$* (utóbbi a *bla$_{OXA-40-like}$* csoportba tartozik) karbapenemáz gént hordozó klinikai törzsek közti rezisztencia különbségeket time-kill kísérletekben vizsgáltuk karbapenemek (meropenem és imipenem; 16, 128-1024 mg/L) és colisitin esetén (2-32 mg/L); a görbék alapján ölési rátát (*k*) számoltunk. A biofilm termelést kristály-ibolya módszerrel vizsgáltuk. A székletből származó *A. baumannii* izolátumok azonosítására 2 mg/L cefotaximmal kiegészített eozin-metilénkék táptalajt használtunk, majd a telepeket MALDI-TOF-MS, valamint *bla$_{OXA-51-like}$* gén kimutatása segítségével identifikáltuk, rezisztenciájukat korongdiffúziós vizsgálattal, karbapenemáz génjeiket polimeráz láncreakcióval vizsgáltuk. A 2010-ben domináns *bla$_{OXA-23}$* (ST2; ST45) hordozókkal szemben a meropenem baktericid hatást mutatott 256-1024 mg/L között (*k=0,346-0,859*) míg a *bla$_{OXA-72}$* (ST636, ST492) hordozóknál ez a hatás elmaradt 256 mg/L-nél (*k=0,174-0,097*), csak 512-1024 mg/L-es koncentráció mutatott cid hatást (*k=0,156-0,421).* Az imipenem ezzel szemben koncentráció független baktericid hatást mutatott 128-1024 mg/L között bármely karbapenemáz hordozása esetén (*k=0,639-0,1062).* A colistin hatása izolátum dependens volt. A ST636 izolátumok biofilm termelése magasabb volt, mint más szekvenciatípusoké (p=0,012). 2017 január és április között 24 *A. baumannii* izolátumot azonosítottunk 2042 székletmintából (1,18%). A széklet izolátumok esetén a karbapenem rezisztencia kevésbé volt gyakori, mint az ugyanabban az időszakban gyűjtött klinikai izolátumok esetében (33,3% 8/24 vs. 95,4% 62/65). A székletből származó izolátumokban csak az *bla$_{OXA-40-like}$* karbapenemáz géncsalád volt detektálható (70,8%; 17/24), *bla$_{OXA-23-like}$* gént nem találtunk. Az ugyanebben az időszakban gyűjtött klinikai izolátumok esetén a *bla$_{OXA-40-like}$* gén előfordulási aránya 92,3% (60/65) volt, míg a *bla$_{OXA-23-like}$* géné 18,5% (12/65). A meropenem rezisztenciában tapasztalt különbség hozzájárulhatott a *bla$_{OXA-72}$* termelő törzsek elterjedéséhez. Ezt segíthette a ST636 törzs nagyobb biofilm termelő képessége is. Ez a különbség imipenem esetében nem volt kimutatható, kiemelve ezzel az egyoldalú antibiotikum használat veszélyeit. A széklet izolátumokban detektált *bla$_{OXA-40-like}$* gének előfordulása és a *bla$_{OXA-23-like}$* gén hiánya felveti, hogy az új törzsek esetében a betegek mikrobiótája rezervoárként szerepelhet.

Kulcsszavak: Acinetobacter baumannii, multirezisztencia, törzsváltás, karbapenemáz

A DIMICAAC SEGÍT AZ AKRIDIN NARANCS FOTOTOXICITÁSI MECHANIZMUSÁNAK A TISZTÁZÁSÁBAN

BANKÓ Csaba[1], NAGY Zsolt László[2], NAGY Miklós[3], NAGY-SZEMÁN Gábor[4], KÉKI Sándor[5], BACSÓ Zsolt[6]
[1]PhD-jelölt
[1,6]Debreceni Egyetem, Általános Orvostudományi Kar, Biofizikai és Sejtbiológiai Tanszék, Molekuláris Sejt- és Immunbiológia Doktori Iskola
[2,3,5]Debreceni Egyetem, Természettudományi és Technológiai Kar, Alkalmazott Kémiai Tanszék
[4]Debreceni Egyetem, Természettudományi és Technológiai Kar, Mikrobiális Biotechnológiai és Sejtbiológiai Tanszék
Kutatási terület: Sejtbiológia
[1]banko.csaba@med.unideb.hu

Az akridin narancsot (AN) először kőszénkátrányból extrahálták gyenge bázikus festékként, de azóta számos biológiai felhasználása létezik. DNS és RNS specifikus fluoreszcens festék, lehet pH indikátor, fotoérzékenyítő és ismertek származékai, amelyek antimaláriás és antitumor hatással rendelkeznek. Bernthsen szintézist követően a kollaborációs partnereink egy lépésben, funkciós csoport cserével megszintetizálták az AN-hoz nagyon hasonló diMICAAc nevű vegyületet. Kísérleteinkkel célunk az volt, hogy összehasonlítsuk a diMICAAc és az AN fotobiológiai hatásait sejteken. HeLa sejteken meghatároztuk a két vegyület toxicitását, majd LED indukált fotokinetikát néztünk MTT esszével. Spektrofuorimetriával összehasonlítottuk a vegyületek abszorbancia és a fluoreszcens tulajdonságait. Mindkét vegyület abszorpiós maximuma 488nm en volt, de a kvantumhatásfok a sejteken belül környezetfüggő. Konfokális mikroszkóppal megvizsgáltuk a jelölt sejtek finomszerkezetét 405, 488 és 543 nm-es gerjesztéssel. Lézer-szkenning citométerrel fototoxicitási kinetika vizsgálatokat végeztünk propidium-jodid segítségével, mely során videót készítettünk a sejtes eseményekről. Eredményeinket összegezve elmondhatjuk, hogy az AN jobb kvantushatásfokkal rendelkezik, viszont a diMICAAc kevésbé toxikus. A diMICAAc szélesebb spektrumban gerjeszthető. Az AN a sejtmagot és a lizoszómákat, míg a diMICAAc a nukleóluszokat festi jobban. Fototoxikus tulajdonságaikban hasonlóak, de az AN gyorsabban öli meg a sejteket, míg a diMIAAc kevésbé fototoxikus a lizoszómákra.

Kulcsszavak: diMICAAc, akridin narancs, fototoxicitás, fluoreszcencia, lézer-szkenning citométer

AZ ALPHA-2 PLAZMIN INHIBÍTOR HATÁSA A VÉNÁS TROMBÓZISOK KOCKÁZATÁRA

BARÁTH Barbara
PhD-hallgató
Debreceni Egyetem, Általános Orvostudományi Kar, Laboratóriumi Medicina Intézet, Klinikai Laboratóriumi Kutató Tanszék
Kutatási terület: Trombózis hemosztázis és vaszkuláris biológia
barath.barbi11@gmail.com

Háttér: Az alpha-2 plazmin inhibítor (A2PI) a plazmin fő inhibítora. Az A2PI a vérplazmában proteolitikus hasításokat szenved, ami jelentősen befolyásolja az aktivitását. A keringő, teljes hosszúságú A2-PI (Met-A2PI) kb. 70%-áról az APCE (antiplasmin cleaving enzyme) az első 12 N-terminális aminosavat lehasítja, így egy aszparaginnal kezdődő forma keletkezik (Asn-A2PI). Az Asn-A2PI formát a véralvadás utolsó fázisában aktiválódó FXIII gyorsabban köti a fibrinhez. A fibrinhez kötött A2-PI megtartja plazmin gátló hatását, ezáltal a képződő alvadék lízisét hatékonyan lassítja. Az N-terminális formák aránya tehát befolyásolhatja az alvadék fibrinolízissel szembeni rezisztenciáját. Az A2PI p.Arg6Trp polimorfizmusa hatással van a hasítás sebességére, mivel az APCE a Met-A2PI(Arg6) formát 8-szor gyorsabban hasítja, mint a Met-A2PI(Trp6) formát.
Jelen eset-kontroll tanulmányunkban az A2PI p.Arg6Trp polimorfizmusának, valamint az A2PI aktivitás és antigén szintjének a vénás tromboembólia (VTE) kialakulásának kockázatára kifejtett hatását vizsgáltuk.
Anyagok és módszerek: 218 beteget (VTE) és 218 egészséges kontrollt (K) vontunk be a tanulmányba. Az A2PI aktivitást Berichrom ANTIPLASMIN reagenssel, a totál A2PI antigén szinteket általunk kifejlesztett szendvics ELISA módszerrel, az A2PI Arg6Trp genotípust RT-PCR módszerrel (LightCycler® 480) határoztuk meg.
Eredmények: A Trp allél gyakorisága nem különbözött szignifikánsan az K és VTE csoportokban (0.21 ill. 0.20; p=0.841). A Trp allél hordozása nem volt hatással a VTE rizikójára (OR: 0.895, 95% CI: 0.606-1.321). Az A2PI aktivitás (129±1.7% vs. 115±2.0%, p<0.001) és totál A2PI antigén szintek (72.8±9.2 mg/L vs. 64.6±9.7 mg/L p<0.001) szignifikánsan magasabbak voltak a VTE csoportban. Az A2PI aktivitás és antigén szintek korrelációja a betegek esetén arősebb volt (r=0.773, p<0.001) mint a kontrollok esetén (r=0.454, p<0.001). Az emelkedett A2PI aktivitás és antigén szintek (128% ill. 70.8 mg/L felett) fokozott VTE rizikót jeleztek (OR: 1.750, 95%CI: 1.158-).

Kulcsszavak: alpha-2 plazmin inhibítor, fibrinolízis, vénás tromboembólia

A MAGNÉZIUM-SZULFÁT KOMBINÁCIÓK UTERUSZ RELAXÁLÓ HATÁSÁNAK VIZSGÁLATA VEMHES PATKÁNYBAN

BARNA Tamara
MA-hallgató
Szegedi Tudományegyetem Gyógyszerésztudományi Kar
Kutatási terület: reprodukciós farmakológia
b.tamara.9509@gmail.com

Bevezetés**:** A szülészet legnagyobb kihívásai közé tartozik a koraszülés gátlása. A magnézium-szulfát egy régi, de még mindig alkalmazott tokolitikus vegyület, ami a többi szerhez képest kedvező mellékhatás profillal rendelkezik, azonban hatékonysága nem teljesen kielégítő. Célkitűzésünk volt a magnézium-szulfát uterusz relaxáló hatásának vizsgálata egyéb tokolitikus szerekkel kombinációban *in vitro* és *in vivo*.
Módszerek**:** *In vitro* kísérleteink során a vemhesség 22. napjából származó Sprague-Dawley patkányok uterusz preparátumait használtuk izolált szervfürdő rendszerben. A humán terhes méh kontrakcióihoz hasonló ritmikus összehúzódásokat váltottunk ki 25mM KCl-dal, majd magnézium-szulfát (10^{-8}–10^{-1} M), nifedipin (10^{-10}–10^{-6} M) vagy terbutalin (10^{-9}–10^{-5} M) jelenlétében kumulatív dózis-hatás görbéket vettünk fel. A nifedipin és a terbutalin uterusz relaxáló hatását magnézium-szulfát (10^{-7} M) jelenlétében is vizsgáltuk.
In vivo kísérleteink során elektromiográfiás méréseket végeztünk ketamin-xylazin anesztézia mellett, szubkután korongelektród segítségével, 22 napos vemhes patkányokon. Intravénásan 50 mg/ttkg magnézium-szulfát oldatot adtunk, majd ismétlődő bolusokban 100 μg/ttkg nifedipin, vagy 100 μg/ttkg terbutalin kombinációját alkalmaztuk a magnézium mellett.
Eredmények**:** Az *in vitro* kísérletek során igazoltuk, hogy mind a nifedipin, mind a terbutalin uterusz relaxáló hatással rendelkeznek, amely hatás a magnézium-szulfát jelenlétében tovább fokozódott. A magnézium-szulfát jelenléte növelte a terbutalin maximális uterusz relaxáló hatását, nifedipin esetén pedig a dózis-hatás görbét balra tolta. *In vivo* kísérletek során a magnézium-szulfát fokozta a terbutalin uterusz relaxáló hatását, azonban nifedipin esetén ezen hatást nem tapasztaltuk.
Következtetés**:** A magnézium-szulfát és terbutalin kombinációja fontos klinikai jelentőséggel bírhat, melynek igazolásához további vizsgálatok szükségesek. A kombináció humán kipróbálást elősegítheti az a tény, hogy mind a magnézium-szulfát, mind a terbutalin farmakodinámiai, farmakokinetikai és toxikológiai paraméterei ismertek.

Kulcsszavak: terhesség, magnézium-szulfát, kombináció, uterusz kontrakció, patkány

TELEMEDICINÁLIS LEHETŐSÉGEK A SZERVÁTÜLTETÉSBEN KELET-MAGYARORSZÁGON

BARTH Anita
PhD-hallgató
Debreceni Egyetem Egészségtudományok Doktori Iskola
barthanita@hotmail.com

Bevezetés: Az egészségügy területén a telemedicina-rendszerek fokozatos térnyerése figyelhető meg. A dinamikusan fejlődő telemedicina-rendszerek lehetővé teszik a konzultációt orvos és beteg között valamint orvos és orvos között egyaránt. A betegellátásban történő alkalmazásuk bizonyíthatóan számos előnnyel jár. Ennek ellenére Magyarországon történő elterjedésük még nem ért el átütő sikert. Célkitűzés: A szakorvosok közötti szakmai konzultáció megvalósulását lehetővé tevő, az intézmények közötti gyors, megbízható kommunikációt biztosító, a tudományos igényeket is kielégítő online kommunikációs szoftver kifejlesztése. Ezt követően a szoftver tesztelése a vesetranszplantáció folyamatában részt vevő szakorvosok körében. Módszer: A vizsgálatban a Debreceni Vesetranszplantációs Központ transzplantáló szakorvosai mellett a debreceni régióhoz tartozó három megye (Hajdú-Bihar megye, Borsod-Abaúj-Zemplén megye, Szabolcs-Szatmár-Bereg megye) nyolc műveseállomásának nefrológusai vesznek részt. Mindemellett bevonásra kerülnek az orvostudományok további fontos szakterületeinek szakorvosai (kardiológus, urológus, onkológus stb.) is. Az orvos-orvos kommunikációt minden esetben moderátor segíti. A szolgáltatással kapcsolatos tematikus felhasználói minősítés strukturált programmal kerül felmérésére. Valamennyi esetben a rendszer használatát követően a szakorvosok egy rövid, néhány kérdésből álló, az online kommunikációs szoftver használatára vonatkozó elégedettségi kérdőívet töltenek ki. Eredmények: Az online kommunikációs szoftver kifejlesztése megvalósult. A szoftvertesztelés során felmerülő hibák javítására sor került. Következtetések: A szakmai konzultáció szempontjából kiváló lehetőséget jelentő szoftver megfelelően működik.

Kulcsszavak: telemedicina, vesetranszplantáció, Kelet-Magyarország, kommunikációs szoftver

DEFINING CHARACTERISTICS OF HIGH STAGE CANCER PATIENTS WITH UNIQUE OVERALL SURVIVAL

Áron BARTHA[1], Balázs GYŐRFFY[2]
[1]Semmelweis University
[1,2]Hungarian Academy of Sciences, Cancer Biomarker Research Group, Institute of Enzymology

Background**:** Between different tumor types,the overall survival rates show notable differences. Patients presenting with any kind of metastases at the time of diagnosis have significantly worse prognosis compared to non-metastatic patients. However, even some of these patients experience exceptional long survival rates.
Aim**:** Our aim was to characterize those cohorts of patients where survival rates surpass majority in a positive manner.
Methods**:** We examined seven tumor types: colorectal carcinoma (mCRC), breast cancer(mBC), melanoma(mML), lung cancer(mLC), gastric cancer (mGC), pancreas carcinoma(mPC) and ovarian cancer(mOC). Only metastatic or high grade patients were selected. Usingthe National Comprehensive Cancer Network (NCCN)database, we obtained those publications which were phase II or III clinical trials with available survival plots (Kaplan-Meier plots). The webplotdigitizer web-tool (https://apps.automeris.io/wpd/) was employed to re-digitalize the survival plots. We calculated the median survival time of the 10th percentile of the proportion of longest living patients with simultaneously including censoring events in the analysis. Trials for the same tumor type were processed separately and the results were averaged.
Results**:** We analyzed 53 eligible clinical trials from NCCN data, including mLC: n= 9, mBC: n= 8, mCRC: n=8, mML: n=10, mGC: n= 5, mOC: n=5, and mPC: n= 8. The median survival at the 10th percentile of the longest living patients for the selected tumors: mlc: 23,21 months,(14,83-35,4 months), mbc: 39,81 months(30,08-49 months), mcrc: 54.5 months(31,5-70,8 months), mml: 76,1 months(51,96-165,56 months), mgc: 22.82 months(17,39-37,52months), moc: 38.67 months(26,65-151,9 months), mpc: 17.37 months(11,72-30,09 months).
Conclusion**:**In our study, using previous clinical trials we re-computed the survival percentiles and defined the time necessary to achieve an exceptional survivor status in different kinds of solid tumors.

*Keywords***:** Exceptional survivors, advanced cancer, metastatic tumor, long overall survival

VAN-E KÜLÖNBSÉG AZ ETANOLTÓL ELTÉRŐ ALKOHOLT TARTALMAZÓ REGISZTRÁLT ÉS NEM REGISZTRÁLT TÖMÉNY SZESZESITALOK FOGYASZTÁSÁBÓL ADÓDÓ EGÉSZSÉGKOCKÁZAT KÖZÖTT? POPULÁCIÓS ALAPÚ ÖSSZEHASONLÍTÓ KOCKÁZATBECSLÉS

BUJDOSÓ Orsolya[1], PÁL László[2], NAGY Attila[3], SZŰCS Sándor[4]
[1]PhD-hallgató
[2,3]Egyetemi tanársegéd
[4]Egyetemi docens
[1]Debreceni Egyetem, Népegészségügyi Kar, Megelőző Orvostani Intézet, Egészségtudományok Doktori Iskola
[2,3,4]Debreceni Egyetem, Népegészségügyi Kar, Megelőző Orvostani Intézet
[1]Kutatási terület: Az élelmiszer-szennyező anyagok egészség károsító hatásainak vizsgálata
[1]bujdoso.orsolya@sph.unideb.hu
[2]pal.laszlo@sph.unideb.hu
[3]nagy.attila@sph.unideb.hu
[4]szucs.sandor@sph.unideb.hu

Nyugat Európához képest bizonyos közép- és kelet európai (KKE) országokban az alkoholfogyasztással összefüggésbe hozható halálozás még mindig magasabb. Ez nem magyarázható teljes mértékben a nagyobb egy főre jutó alkoholfogyasztással, ezért az egészségkárosodások kialakulásában az eltérő italozási szokások mellett a nem regisztrált alkoholfogyasztás is szerepet játszhat. A különböző típusú nem regisztrált alkoholok közül a KKE országokban jelentős mértékű a házi készítésű, gyümölcsből készült tömény szeszesitalok fogyasztása. Az utóbbi idők népegészségügyi kutatásai felhívták a figyelmet a nem regisztrált alkoholfogyasztás veszélyeire, mivel ezek az italok, különösen a gyümölcsből előállított tömény szeszesitalok az etanolon kívül gyakran tartalmaznak egyéb alifás alkoholokat (EAAk), metanolt, 1- és 2-propanolt, 1- és 2-butanolt és izoamil-alkoholt. Azonban sok regisztrált alkoholos ital is tartalmaz EAA-kat. Ezért kutatásunk során azt vizsgáltuk, hogy van-e különbség a regisztrált és nem regisztrált tömény szeszesitalok EAA tartalmában, ezáltal a fogyasztásukból származó egészségkárosodás kockázatában. Az EAAk koncentrációjának összehasonlítására regisztrált (n=119) és nem regisztrált (n=87) forrásokból tömény szeszesitalmintákat gyűjtöttünk, azok etanol és EAA koncentrációját gázkromatográfiás/tömegspektrometriás (GC/MS) analízissel határoztuk meg. A GC/MS mérésekkel kapott adatokat felhasználva összehasonlító kockázatbecslést végeztünk Monte Carlo valószínűségi szimulációval populációs átlagfogyasztásra, rendszeres alkoholfogyasztókra és krónikus nagyivókra. A regisztráltakhoz képest [medián (M)=975,6 mg/liter; interkvartilis tartomány (IKT) = 136,9-4006,7 mg/liter] az EAAk koncentrációja külön-külön és együttesen szignifikánsan nagyobb volt a nem regisztrált tömény szeszesitalokban [M= 9896,1 mg/liter; IKT = 7898,3-12 634,6 mg/liter]. A kockázatbecslésünk szerint a regisztráltakkal összehasonlítva a nem regisztrált tömény szeszesitalok fogyasztása esetén nemcsak az etanol-, hanem a metanol expozíció miatt is nagyobb volt az egészségkárosodás kockázata mindegyik fogyasztási szinten. Az EAAk kombinált expozíciójánál csak a nem regisztrált tömény szeszesitalokat fogyasztó krónikus nagyivóknál volt nagyobb az egészségkárosodás kockázata.

Kulcsszavak: tömény szeszesitalok, gázkromatográfia-tömegspektrometria, Monte Carlo valószínűségi szimuláció

ALKOHOLBETEGEK FIZIKÁLIS ÁLLAPOTÁNAK JAVÍTÁSA FIZIOTERÁPIÁS ESZKÖZÖKKEL

DÓZSA Gréta
BSc-hallgató
Debreceni Egyetem Népegészségügyi Kar Fizioterápiás Tanszék
Kutatási terület: rehabilitáció, pszichiátria, egészségfejlesztés, fizioterápia
dozgrea97@freemail.hu

PETRIKA Hajnalka
gyógytornász
Debreceni Egyetem Kenézy Gyula Egyetemi Kórház, Rehabilitációs Osztály
Kutatási terület: rehabilitáció, pszichiátria, egészségfejlesztés, fizioterápia
petrika.hajnalka@sph.unideb.hu

Bevezetés: Hazai és nemzetközi szinten is az alkoholbetegség és annak szomatikus, mentális szövődményei az utóbbi évtizedekben megszaporodtak. Egyre nagyobb hangsúlyt nyer a beteg szakszerű vizsgálata, a korszerű gyógykezelése és a beteg vezetése. Az alkoholizmus a mozgásszervrendszert, a fizikai aktivitást is nagymértékben befolyásolja, így ezeknek a betegeknek a fizioterápiás vizsgálata, követése és fejlesztése is szükségszerű.
Célok: Kutatásunk célja, az alkoholfüggőséggel küzdő betegek komplex mozgás és állapotfelmérése kérdőíves és fizikális tesztek segítségével. Előadásunkban a fizikális tesztek által nyert adatok és az általunk alkalmazott általános tornaprogram hatékonysága kerülnek bemutatásra. A kutatásunk célja, hogy egy általános képet kapjunk az alkoholfüggőségben szenvedő betegek fizikális állapotáról és a csökkent funkciók helyreállításának lehetőségeiről.
Módszerek: A Debreceni Egyetem Kenézy Gyula Egyetemi Kórház Addiktológia részlegén végeztük kutatásunkat 2017 szeptember és 2018 november között. Célcsoportunk az intézetbe bekerülő alkoholfüggőséggel diagnosztizált betegek. Fizikális tesztekkel felmértük a résztvevők állóképességét, egyensúlyát és izomerejét. Az állóképesség felmérésére az Akaratlagos Apnoe tesztet (AA) és a Négyütemű fekvőtámaszt (NF) választottuk. Egyensúlyuk felmérésére a Funczional Reach (FR) és a Nehezített Romberg (NR) tesztet alkalmaztuk. Izomerejüket a szabályos Guggolással (G), Felüléssel (FÜ) és Fekvőtámasszal (FT) mértük fel. A betegekkel heti háromszor 30 perces tornát végeztünk, amelynek hatását 12 hét után mértünk le.
Eredmények: A vizsgált időszakban 34 főt mértünk fel, melyből 23 fő eredményét tudtuk értékelni (ffi: 15 fő, életkor=47,62±11,77; nő: 8 fő, életkor=46,37±12,26). Az állóképességük, egyensúlyuk elmaradt a fiziológiás értékektől mindkét nemnél, AA (52,33±5,43), NF (13,86±4,55), FR (22,52±6,31), NR (jobb:14,03±20,20; bal:11,73±20,74). Az izomerejük az alábbi átlagok szerint alakultak, G (30,83±5,98), FÜ (33,14±8,53), FT (15,74±6,58). A tornaprogram hatására javulást tapasztaltunk mindhárom képesség tekintetében. AA ($p=0,444$); NF ($p=0,003$); FR ($p=0,005$); NR jobb ($p=0,140$); NR bal ($p=0,008$); G ($p=0,001$); FÜ ($p=0,907$); FT ($p=0,001$). Az állóképességi eredmények a tornaprogram után is átlag alattiak, AA (56,80±5,13); NF (17,73±5,17).
Megbeszélés: A fizikális tesztek alapján egy pontosabb képet kaptunk a vizsgált intézetben fekvő alkohol betegek életmódjáról. Következtetésként elmondhatjuk, hogy az alkoholizmusban szenvedő betegek egészségkárosodása jelentős. Mindhárom képesség tekintetében elmaradás tapasztalható, de a torna hatására javuló tendenciát mutattak. Mivel az állóképességi eredmények 12 hét után is elmaradnak a fiziológiás értékektől, érdemes lenne nagyobb hangsúlyt fektetni e képesség fejlesztésére.

Kulcsszavak: rehabilitáció, pszichiátria, egészségfejlesztés, fizioterápia

BIOCOMPATIBILITY AND MATERIAL STRUCTURE EXAMINATIONS OF DIFFERENT STRUCTURED 3D PRINTED IMPLANTS

Petra ARANY[1], Eszter RÓKA, Florent PERRET, Anthony COLEMA, Ildikó BÁCSKAY
[1]PhD-student
[1]University of Debrecen

The first drug manufactured by 3D printing was approved by FDA in 2015 and used for the therapy of epilepsy. This modern technique enables the manufacturer to produce complex, personalized products on-demand. Furthermore, with the use of implants a long-term liberation of the active pharmaceutical ingredient can be provided even for years and a constant blood plasma level can be provided.
Through my research different chemically modified polylactic acid based implants are manufactured with fused deposition modelling technology. The chemical modification must be proved with material structure characterization. Different methods are used to determine the parameters. Fourier-transform infrared spectroscopy is used to determine the modifications bonding. Scannning electron microscope and positron annihilation lifetime spectrometry is used to gain information about the surface structure of the implants. Wettability is examined because implantable devices must have a good wettability property through the implantation.
Biocompatibility is an inevitable examination through the development because implanted devices must be biologically compatible with the human tissues. Pizzoferrato et al. described that cytotoxicity is a compulsory experiment in case of implantable devices. Cytotoxicity is examined with a long-term modified MTT assay which is a high efficacy screening test to determine the dissolution of any kind of xenobiotic agent. A complementary biocompatibility examination is performed with crystal violet based biofilm formation test to gain extensive information. Biofilm formation ability on the surface of the implanted devices are measured because it can cause rejection and it can be a limitation of the application.
The determined data enables to sort out which modified samples are the most proper for further examinations. Based on the results the applicability of the different samples can be determined and it can give us information for the scale enlargement and for further examinations.

LEMUR TIROZIN-KINÁZ 2 EXPRESSZIÓ VÁLTOZÁSA A TAU PATOLÓGIA FÜGGVÉNYÉBEN

DR. BENCZE János
PhD-hallgató
Debreceni Egyetem Általános Orvostudományi Kar Pathologiai Intézet Debreceni Egyetem Idegtudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: Neuropathologia; Vaszkuláris és neurodegeneratív kórfolyamatok és kölcsönhatásaik klinikopatológiai vizsgálata
bencze.janos@med.unideb.hu

DR. HORTOBÁGYI Tibor
Egyetemi docens
Szegedi Tudományegyetem Általános Orvostudományi Kar Pathologiai Intézet
Kutatási terület: Neuropathologia
hortobagyi.tibor@med.u-szeged.hu

A Lemur tirozin-kináz 2 (LMTK2) részt vesz az axonális transzportfolyamatok és az apoptosis szabályozásában, valamint a mikrotubulus-asszociált tau foszforilálásában. Ezen mechanizmusok zavara már az Alzheimer-kór korai stádiumában megfigyelhetőek, ami felveti az LMTK2 kitüntetett szerepét a pathomechanizmusban.
Célunk az LMTK2 expresszió és a Tau patológia közötti kapcsolat vizsgálata az Alzheimer-kór különböző stádiumaiban.
Tanulmányunkban régiónként 5-5 Braak I-es és Braak VI-os stádiumú beteg mintáit vizsgáltuk. Neuropatológus (HT) segítségével kiválasztottuk a gyrus frontalis mediust, ahol I-es stádiumban tau patológia nincs jelen és az anterior hippocampust, ami mindkét stádiumban elváltozást mutat. Elvégeztük az LMTK2 immunhisztokémiai reakciót, majd metszeteinket digitalizáltuk. Esetenként öt 400x nagyítású fotót készítettünk, melyeket ImageJ programmal analizáltuk. Meghatároztuk az egyes minták átlag és medián jelintenzitását. Az adott régióhoz tartozó értékeket összehasonlítottuk a Braak I és Braak VI stádiumok között. A statisztikai számításokat SPSS 24 programmal végeztük.
A három tau patológiával érintett régiót (ant. hippocampus Braak I stádiumban, illetve ant. hippocampus és gyrus frontalis medius Braak VI stádiumban) összehasonlítva a Braak I stádiumban relatíve megkímélt gyrus frontalis mediussal statisztikailag szignifikáns eltérést detektáltunk ($p<0,001$). Ugyanakkor, a súlyos neuropatológiai eltérést mutató területek LMTK2 átlagintenzitásában nem kaptunk szignifikáns különbséget.
Eredményeink alapján, az LMTK2 expresszió jelentősen csökken az Alzheimer-kór progressziója során. Ezt figyelembe véve a fehérje szintjének befolyásolása ígéretes terápiás célpont lehet a jövőben.

Kulcsszavak: Lemur tirozin-kináz 2 (LMTK2), Alzheimer-kór, Tau, demencia

Az Emberi Erőforrások Minisztériuma ÚNKP-18-3 kódszámú Új Nemzeti Kiválóság Programjának, valamint az EFOP-3.6.3-VEKOP-16-2017-00009 támogatásával készült.

FORMULATION OF LINSEED OIL BASED ORAL, LIQUID PHARMACEUTICAL DOSAGE FORMS CONTAINING KETOPROFEN

NEMES Dániel
PhD-hallgató
Debreceni Egyetem Gyógyszerésztudományi Kar Gyógyszertechnológiai Tanszék
Kutatási terület: Gyógyszerészeti segédanyagok biokompatibilitási vizsgálata sejtkultúrás modellrendszeren
nemes.daniel@pharm.unideb.hu

Introduction, aim of study: The nonsteroidal anti-inflammatory drugs (NSAID), are the most frequently used group of pharmaceutical active agents as most of them are commercially available without medical prescription. Their most common side effect is the gastro-intestinal irritation, caused by both their acidic chemical properties and their mechanism of action. Liquid formulations can significantly decrease this unwanted effect and their bioavailability and speed of action can be increased. Ketoprofen is an NSAID with a wide range of indication (flu like symptoms, dysmenorrhoea, rheumatic pain), yet it is not popularly used because its high stomach irritation potential. The aim of the study was, to develop an orally administered, liquid, pharmaceutical dosage form, which has an acceptable biocompatibility profile and bioavailability. Linseed oil as a medically beneficial solvent and propylene glycol as a generally accepted excipient were used to create complex co-solvent systems which were further investigated.
Methods: *In vitro* cell culture tests were carried out on Caco-2 continuous human colorectal adenocarcinoma cell line, which is a generally accepted model of intestinal drug absorption. Cell viability was measured by MTT-assay, Neutral Red assay and Real Time Cell Analysis equipment. *In vivo* toxicity was studied on *Galleria mellonella* larvae model system. Transepithelial drug transport experiments were carried out on Caco-2 cells. Further, traditional techniques were utilized to technologically describe each formulation. As a control, we used the prescription required Ketodex® granules for oral solution.
Results, discussion: Several, stable experimental formulations were created, further selection was based on the biocompatibility results of each formulation. We aimed to use as few excipients as needed and to find the minimum concentrations needed for stable preparations. Transepithelial and stability tests indicate, that ketoprofen can be incorporated into liquid pharmaceutical products with properties similar or better compared to granules for oral solution.

Kulcsszavak: lineseed oil, formulation, biocompatibility, ketoprofen, liquid dosage forms

A NUCLEUS ACCUMBENS ÍZÉRZÉKELÉSBEN BETÖLTÖTT SZEREPÉNEK VIZSGÁLATA ELEKTROFIZIOLÓGIAI MÓDSZEREKKEL SZABADON MOZGÓ PATKÁNYOKBAN

DR. SZABÓ István[1], HORMAY Edina[2], LÁSZLÓ Bettina[3], KARÁDI Zoltán[4]
[1]PhD-jelölt
[1,2,3,4]Pécsi Tudományegyetem, Általános Orvostudományi Kar, Élettani Intézet
[1,2,3,4]Pécsi Tudományegyetem, Idegtudományi Centrum
[4]Pécsi Tudományegyetem, Szentágothai János Kutatóközpont, Molekuláris Neuroendokrinológiai Kutatócsoport
[1]Kutatási terület: Táplálkozás és anyagcsere központi szabályozása
[1]istvan.szabo2@aok.pote.hu

A nucleus accumbens (NAcc) kulcsfontosságú szerepet tölt be az endogén és az exogén környezetből származó kémiai és egyéb jelek integrációjában, így kiemelkedő a jelentősége a táplálkozás központi szabályozásában. Korábbi, altatott patkányok NAcc-ében folytatott mikroelektrofiziológiai vizsgálataink íz-érzékeny neuronok jelenlétét bizonyították e fontos limbikus előagyi struktúrában. A jelenleg is zajló, s e projektben tervezett kísérleteink során az itt található idegsejtek komplex funkcionális sajátosságait szeretnénk megvizsgálni szabadon mozgó állatokban.
Jelen kísérleteinkben éber állapotú hím patkányok NAcc-éből extracelluláris egysejttevékenységet vezetünk el wolfram szálas mikroelektródák segítségével, mialatt az öt alapíznek megfelelő oldatokkal (édes – szukróz, sós – NaCl, savanyú – HCl, keserű – kinin [QHCl], umami – nátrium-glutamát [MSG]) íz-reaktivitási tesztekben vizsgáljuk az állatok magatartását. A szájüregi infúziók közben videókamerával rögzítjük mind a patkányok ingesztív (elfogadó, pl. ritmikus szájmozgás, ritmikus nyelvöltögetés, oldalsó nyelvöltögetés, mancsnyalás), mind pedig az averzív (elutasító, pl. szájtátás, álldörzsölés, mancsrázás, fejrázás, komplex lokomotoros aktivitás) mimikai és lokomotoros aktivitásaikat. A videófelvételeket utólagosan képkockánként elemezzük, majd az eredményeket korreláltatjuk az elektrofiziológiai vizsgálatok során rögzített neuronális tüzelési mintázatokkal.
Tervezett kísérleteinkben az elektrofiziológiai egysejtelvezetéses vizsgálatokat az ízreaktivitási tesztekkel szimultán végezzük, így lehetővé vált, hogy a regisztrált neuronok különböző tüzelési mintázatai és az állatok specifikus ízreaktivitási válaszai közötti korreláció segítségével bizonyítsuk ezen neuronok közvetlen részvételét az ízérzékeléssel összefüggő központi táplálkozás-szabályozási folyamatokban éber patkányokban.

Kulcsszavak: nucleus accumbens, elektrofiziológia, ízreaktivitás, patkány

Támogatás: PTE ÁOK KA 2013/34039/1; EFOP-3.6.1-16-2016-00004. Az Emberi Erőforrások Minisztériuma ÚNKP-18-3-IV kódszámú Új Nemzeti Kiválóság Programjának támogatásával készült.

AZ ÉLETVÉGI ELLÁTÁSOK ALAKULÁSA A FEKVŐBETEG-ELLÁTÁS ÉS A GYÓGYSZERTÁMOGATÁSOK VONATKOZÁSÁBAN

DR. SZÉCSÉNYI-NAGY Balázs
PhD-hallgató
Semmelweis Egyetem, Mentális Egészségtudományok Doktori Iskola
Kutatási terület: életvégi ellátások, egészségügyi és egészségbiztosítási rendszerek működése
szecsenyi@post.cz

DR. GAÁL Péter
Egyetemi docens, dékán
Semmelweis Egyetem, Egészségügyi Közszolgálati Kar
Kutatási terület: Egészségpolitika, az egészségügyi rendszerek működésének feltételei, emberi és társadalmi tőke, értékválasztás az egészségügyben, az egészségügyi rendszerek teljesítményének értékelése
dekani@ekk.sote.hu

Háttér: Az életvégi ellátások több szempontból is a fókuszban vannak. Egyrészt a betegek életminősége, az élet végének méltósága szempontjából, másrészt az ebben az időszakban e betegekre felhasznált egészségügyi források miatt is.
Doktori értekezésben (Koczor-Keul Melinda, 2017) is megállapításra került, hogy az élet végén az ellátások koncentrálódnak, ill. az élet utolsó évében lévő páciensek ellátásának kiadásai magasabbak a populáció többi részének ellátásához képest.
Célok: Kutatásunk célja, hogy megvizsgáljuk az élet utolsó időszakában – 5 évében – egyes ellátások igénybevételének alakulását. További célunk annak megállapítása, hogy a halál napját megelőző időszakban mikor emelkednek jelentősen az ellátás-igénybevételi költségek.
Módszer: A rendelkezésünkre álló – a Nemzeti Egészségbiztosítási Alapkezelőtől kapott – fekvőbeteg-ellátási és gyógyszertámogatási adatok segítségével egy adott időszakban (2017. június hónap) Magyarországon elhunyt személyek (n=9.549) és hozzájuk kor és nem szerint illesztett, tízszeres nagyságú (n=95.490), számítógépes algoritmus segítségével véletlenszerűen kiválasztott kontrollcsoport ellátás igénybevételi adatait hasonlítottuk össze.
Mindkét csoport vonatkozásában a 2012. júliusa és 2017. júniusa közötti időszakban – minden hónapban – megvizsgáltuk a csoporthoz tartozók által igénybe vett ellátások értékét.
Eredmények: A 2017. június hónap során a tárgyhóban elhunytak – egy főre vetítve – 233,4 eFt értékben vettek igénybe fekvőbeteg-ellátást és 9,9 eFt értékben gyógyszer-támogatást. A kontroll csoport esetében ezek az összegek 7,6 eFt és 6,8 eFt voltak.
2017. májusában az ellátás-igénybevétel az elhunytak esetében – 1 főre vetítve – fekvőbeteg-ellátás esetén 99,9 eFt, gyógyszertámogatás esetén 25,7 eFt volt. A kontroll csoport adatai alig tértek el a 2017. júniusi adatoktól.
Az utolsó évben (2016. július – 2017. június) a NEAK finanszírozás az elhunytak esetében – 1 főre vetítve – fekvőbeteg-ellátásnál 694,4 eFt, gyógyszertámogatásnál 225,9 eFt volt. A kontroll csoport esetében ezek az adatok 79,2 eFt és 75,5 eFt voltak.
Az utolsó 5 évben (2012. július – 2017. június) ezek az értékek az elhunytak esetében – 1 főre vetítve – fekvőbeteg-ellátásnál 1.242,4 eFt, gyógyszertámogatásnál 730,3 eFt voltak. A kontroll csoport esetében ezek az értékek 301,5 eFt és 318,7 eFt voltak.
Megbeszélés: Mivel az összehasonlítást minden hónapra külön-külön is elvégeztük, így a tendenciákat is tudtuk vizsgálni. Már 5 évvel a halálozást megelőzően is jelentős volt a különbség a fekvőbeteg-ellátásnál és a gyógyszertámogatásnál: az elhunytak mindkettőt – 1 főre vetítve – mintegy kétszeres értékben vették igénybe. Az 5 év során havonként vizsgálva ezek az értékek növekvő tendenciát mutatnak, az utolsó hónapban már mintegy 31-szeres volt

az elhunytak fekvőbeteg-ellátás igénybevétele. Gyógyszertámogatás esetén ez a növekvő tendencia az utolsó előtti hónapig tartott (mintegy 4-szeres értékig), az utolsó hónap (a halálozás hónapja) értéke jelentősen csökkent (kb. másfélszeresre). Ebben hónapban az elhunytak már csak átlagosan 15 napot voltak életben, a gyógyszereket pedig rendszerint előre váltják ki, így ez magyarázhatja a csökkenést.
Következtetés: Az elhunytak életük utolsó 5 évében folyamatosan – és egyre növekvő mértékben – több értékben vettek igénybe fekvőbeteg-ellátást és gyógyszertámogatást a kontroll csoporthoz képest. Annak meghatározásához, hogy a különbség mikortól áll fenn, további – hosszabb időre visszamenő – vizsgálatok szükségesek.

Kulcsszavak: életvégi ellátások

AZ ASSZISZTÁLT REPRODUKCIÓT KÖVETŐ TERHESSÉGEK SZÜLÉSZETI JELLEMZŐI

FÁBIÁN Adél
MA-hallgató
Debreceni Egyetem Klinikai Központ Szülészeti és Nőgyógyászati Intézet
Kutatási terület: Spontán és In vitro fetilizációval fogant terhességek összehasonlítása. Magas koraszülés gyakoriság okának feltárása asszisztált reprodukciók esetében, különösen nagy hangsúlyt fekteteve az anyai életkor befolyásoló tényezőjére.
0129f.adel@gmail.com , ja@med.unideb.hu

Háttér**:** Az asszisztált reprodukciós technikákkal fogant terhességekből született gyermekek száma nő, egyetemi intézményeinkben eléri a 2,5 %-ot. Ismert, hogy az in vitro fertilizációval (IFV) fogant terhességek között magas a koraszülés gyakoriság, ami emeli a perinatális veszteséget, koraszülött intenzív ápolást és sokszor tartós speciális gyerekkori fejlesztést igényel. A felelőssé tehető oki tényezők (többes terhesség, anyai életkor, IVF eljárás, anyai betegségek) szerepe pontosan nem tisztázott.
Céklitűzés**:** IVF-el és spontán (SP) fogant terhességeket követő koraszülések elemzése a magzatok száma, életkori megoszlás és terhességi kor szerint.
Anyag és módszer: A DEKK Szülészeti és Nőgyógyászati Klinikájának, és a Kenézy Kórház Szülészetének retrospektív adatfeldolgozása (2010-2016), az Állami Egészségügyi Ellátó Központ (AEEK) felé adott jelentések alapján. Vizsgáltuk az ikerterhesség, kora- és éretlen szülés (‹37. Ill. 28. hét) gyakoriságot, valamint azok terhességi kor és anyai életkor szerinti megoszlását SP és IVF fogant terhességekben.
Eredmények: 33173 spontán fogant és 882 IVF terhességet elemeztünk. IVF esetén az anyai életkor magasabb (átlag SP 29.1 ± 5.9 vs. IVF 33.6 ± 4.7, p‹0.05), és a szülések életkori megoszlása is eltérő. A koraszülések előfordulása 9.7%(SP) vs. 33.2%(IVF) volt (p‹0.05), ezek 8.2% ill. 8.9%-a volt éretlen szülés (ns), azonban az éretlen újszülöttek 10%-a IVF-el fogan. A koraszülések életkori megoszlása és átlaga, szórása követte az összes szülés megoszlását: SP 29.0 ± 6.5 vs. IVF 32.9 ± 4.0.
Az ikerterhességek aránya 1.6% (SP) vs. 31.1%(IVF) volt (p‹0.05). Egyes terhességekben a koraszülés gyakoriság SP 8.8% vs IVF 14.7%(p‹0.05), többes terhességekben a koraszülés gyakoriság SP 65.2% vs IVF 74.1%(p‹0.05). Az életkor szerinti koraszülés gyakoriság IVF esetén a fiatalabb, spontán fogamzás esetén az idősebb anyai életkorban emelkedik.
Megbeszélés**:** Az ART fogamzást követő terhességek magas koraszülési aránya egyértelmű, de nem kizárólagos összefüggésbe hozható a többes terhességek magas arányával. A magasabb anyai életkor szerepe anyagunkban nem igazolható. Ugyanakkor mivel az egyes és többes terhességek esetén az IVF egyaránt emeli a koraszülés kockázatát, további tényezők (anyai betegségek, megtermékenyítés körülményei) vizsgálatára is szükség van.

Kulcsszavak: in vitro fertilizáció (IVF), koraszülés, életkor, iker terhesség

PSORIASIS MODELL FELÁLLÍTÁSA HACAT SEJTKULTÚRÁN ÉS ANTOCIANIN TARTALMÚ KIVONAT HATÁSAINAK VIZSGÁLATA

FEJES Tamás
MA-hallgató
Debreceni Egyetem, Gyógyszertechnológiai Tanszék
Kutatási terület: Gyógyszerhatástan, farmakológia
fejestamas97@gmail.com

Bevezetés*:* A psoriasis a bőr és az ízületek krónikus gyulladásos betegsége, amit a T sejtek által termelt proinflammatorikus citokinek váltanak ki. A betegség lefolyását tekintve igen súlyos, kialakulásának okai pontosan nem ismertek, főleg genetikai okokra vezethetőek vissza. A psoriasis sejtkultúrás modellnek rendkívül csekély az irodalma, nem fejlesztettek még ki széleskörűen elfogadott, általánosan használható modellt a különböző hatóanyagok tesztelésére. Kísérleteink során az állatkísérletes modellekben is alkalmazott imiquimodot (IMQ) alkalmaztunk, amely egy immunstimuláns, képes több citokin termelődését kiváltani. Az IMQ proliferatív hatását vetettük össze egy antocianin kivonat (AC) bizonyítottan gyulladásgátló és proliferáció gátló hatásával. Későbbiekben szerettük volna bebizonyítani, hogy valóban psoriasis indukálódik, ezt az PSORS4 lókusz pár génjének qPCR vizsgálatával kívántuk elérni. A psoriasisos betegek 80-90%-ban a PSORS4 lókuszon található LCE-gének közül az LCE3B és LCE3A deléciót szenved, ezzel jó indikátorává válhat a génállapot kialakulásának.
Anyagok és módszerek*:* Kísérleteinkhez meggyből származó tisztított antocianin kivonatot használtunk, melynek psoriasisban történő alkalmazhatóságát vizsgáltuk. Modellünket humán keratinocyta (HaCaT) sejtekkel fejlesztettük, melyen RTCA és MTT teszttel először meghatároztuk a vizsgálataink során alkalmazott IMQ és AC hatékony koncentrációját. Az IMQ-al indukált gyulladás és az AC gyulladáscsökkentő hatásának igazolására immunfluoreszcens jelöléssel vizsgáltuk az NF-kB útvonal aktivációját. HaCaT sejtrétegen sebzési tesztet végeztünk és vizsgáltuk az IMQ proliferatív és az AC proliferáció gátló hatását. A HaCaT sejtek IMQ-al és AC-al történő kezelését követően a PSORS4 lókuszon qPCR vizsgálatot végeztünk.
Eredmények*:* Az RTCA és az MTT teszt eredmények egyértelműen igazolták, hogy az 1 uM IMQ koncentrációval érjük el a maximális proliferációt serkentő hatást. Az AC koncentráció vizsgálata során 40 µg/ml feletti koncentrációnál szignifikáns proliferáció gátlást tapasztaltunk. Az immunfluoreszcens festéssel igazoltuk, hogy az IMQ kezeléssel kiváltottuk az NF-kB útvonal aktivációját, valamint az AC gátolta az aktivációs útvonalat. A sebzési tesztnél az IMQ szignifikánsan csökkentette a sebméretet a kontrolhoz képest, az AC kezelés önmagában ezt szignifikánsan nem befolyásolta. A kombinált IMQ és AC kezelés esetén azonban szignifikánsan nagyobb sebméretet állapítottunk meg az IMQ kezeléshez viszonyítva. A qPCR vizsgálat nem igazolta egyértelműen a patológiás génállapot kialakulását, de rendkívül erős gyanút vet fel, az LCE3D, LCE3E downregulációja psoriasisos génállapot kialakulására utalhat.
Következtetés*:* Eredményeink alapján az alkalmazott antocianin kivonat előnyös hatással van psoriasisra, mellyel nanoformulációkkal fejlesztését tervezzük az alkalmazhatóság érdekében. A modellünk rendkívül ígéretes, nincs rá példa az irodalomban, de további fejlesztést igényel.

Kulcsszavak: Psoriasis, antocianin, imiquimod, HaCaT

EPITOPE MAPPING ON P-GLYCOPROTEIN WITH CROSS-LINKING MASS SPECTROMETRY

GELLÉN Gabriella[1], KLEMENT Éva[2], MEDZIHRADSZKY Katalin[3], Andrew HOLDING[4], BACSÓ Zsolt[5]
[1]PhD-hallgató
[1,5]University of Debrecen, Department of Biophysics and Cell Biology, Faculty of Medicine and Faculty of Pharmacy
[2,3]University of Cambridge, Biological Research Centre, Szeged, Hungary, Centre of Excellence of the European Union, [4]Cancer Research UK Cambridge Institute
Research area: Structural proteomics, Cancer research
[1]gellen.gabriella@med.unideb.hu

The ABC transporter P-glycoprotein (Pgp) has been found to be involved in multidrug resistance in tumor cells. Conformations of Pgp are extensively investigated, but these studies do not take into account the lipid environment of the membrane protein. Lipids and cholesterol may, however, have an important role in Pgp's conformations.
Modifying cholesterol levels generate gradual conformational changes in the extracellular regions of Pgp. This cholesterol dependency was measured by means of the 15D3 monoclonal anti-Pgp antibody, but the binding site of 15D3 has not yet been determined. In order to maintain the lipid environment, we used state of the art cross-linking mass spectrometry (XL-MS) technology to map the epitope of 15D3 on Pgp.
Experiments were carried out using BS2Gd0/d4 crosslinker and on-bead digestion. Collected data was processed with Protein Prospector, Hekate and Kojak software tools. Several proteins, that had been known to be in proximity with Pgp, were identified in different samples. The analysis revealed information about accessibility on the proteins and a potential binding site on the sixth extracellular loop of Pgp. There are many cholesterol recognition amino acid consensus (CRAC) sequences around this loop, which are conserved motifs involved in cholesterol binding in several proteins, thus the conjugation is primarily expected to be close to these regions on Pgp.
Our preliminary results suggest that XL-MS can be an effective approach to capture protein-protein interactions *in vivo* in complex samples. Also, gaining information about how cholesterol influences the conformations of Pgp could have a general importance among ABC transporters and other membrane proteins as well.

Keywords: P-glycoprotein, cholesterol, XL-MS, structural proteomics

A CONNEXIN43, MINT PREDIKTÍV ÉS PROGNOSZTIKUS BIOMARKER VIZSGÁLATA FEJ-NYAKI TUMOROK *IN VITRO* MODELLJÉBEN

GURBI Bianka
PhD-hallgató
Semmelweis Egyetem Gyógyszertudományok Doktori Iskola
Magyar Tudományos Akadémia-SE Patobiokémiai Kutatócsoport
Kutatási terület: Célzott gátlószerekkel szembeni rezisztencia mechanizmusok vizsgálata molekuláris biológiai módszerekkel, valamint a molekuláris patomechanizmusok jellemzése fej-nyaki tumorokban
gurbi.bianka@gmail.com

A fej-nyaki laphámrák (head and neck squamous cell carcinoma, HNSCC) egy gyűjtőfogalom, amely magába foglalja a szájüreg (oral cavity), a garat (pharynx) és a gége (larynx) ilyen típusú megbetegedéseit. Hazánkban a férfiak körében a negyedik leggyakoribb tumortípus, halálozást tekintve pedig a harmadik helyen áll. Jelenleg a fej-nyaki rákokat a HPV státusz, a p53 mutáció, a p16/p15 deléció és az EGFR expresszió alapján sorolják négy molekuláris osztályba.
A connexin43 (Cx43) a connexinek családjába tartozó fehérje, amely sejtkapcsoló stuktúrák (gap junction) kialakításában vesz részt. Ezeknek a sejtkapcsoló struktúráknak a szomszédos sejtek közötti mechanikai kapcsolat és kommunikáció kialakításában van szerepük. A Cx43 ezáltal szabályozza a proliferációt, az apoptózist és a differenciációt is. Fej-nyaki tumorokban prognosztikus marker, a fehérje magasabb expressziója jobb prognózissal társul.
Munkánk során célul tűztük ki a Cx43 expressziójának vizsgálatát és összefüggésének vizsgálatát a daganat viselkedésével, taxán alapú kezelésre adott válaszával. Kutatásunk során vizsgálatainkat HPV-negatív fej-nyaki tumoros sejtvonalakon végeztük, amelyek a Detroit 562 (pharynx), a FaDu (hypopharynx) és az SCC25 (lingua) sejtvonalak voltak. MTT módszer segítségével mértük a sejtproliferáció gátlását paclitaxel kezelés hatására. A sejtvonalak Cx43 expresszióját, valamint a paclitaxel hatását a fehérje expresszióra immuncitokémia és Western-blot módszerrel vizsgáltuk. A paclitaxel hatására bekövetkező apoptózist fluoreszcens áramlási citométerrel vizsgáltuk.
A vizsgált sejtvonalak közül az SCC25 a legérzékenyebb taxán alapú kezelésre, vagyis kisebb az IC_{50} érték, valamint kisebb paclitaxel koncentrációnál tapasztalható apoptózis. Ez feltételezéseink szerint azzal magyarázható, hogy ebben a sejtvonalban a legtöbb a Cx43 fehérje mennyisége. Tehát a Cx43 magas expressziója paclitaxel kezelésre adott pozitívabb válasszal társul.

Kulcsszavak: HNSCC, Cx43, paclitaxel, prediktív biomarker

AZ ONKOLÓGIAI OSZTÁLYON DOLGOZÓ ÁPOLÓK KOMPLEMENTER MEDICINÁVAL KAPCSOLATOS ATTITŰDJE ÉS KOMPLEMENTER MEDICINA HASZNÁLATA

HAJDUNÉ Demcsák Lívia[1], SÁRVÁRY Andrea[2], SÁRVÁRY Attila[3]
[1]PhD-hallgató
[1]Debreceni Egyetem, Egészségtudományi Doktori Iskola
[2]Debreceni Egyetem Egészségügyi Kar Pszichológiai Tanszék
[3]Debreceni Egyetem Egészségügyi Kar Ápolástudományi Tanszék
Kutatási terület: Komplementer medicina
[1]hajdune.demcsak.livia@gmail.com
[2]sarvary.andrea@foh.unideb.hu
[3]sarvary.attila@foh.unideb.hu

Bevezetés Az elmúlt évtizedekben megnövekedett az érdeklődés a komplementer és alternatív gyógymódok (CAM) iránt mind a betegek, mind az egészségügyi szakemberek körében.
A nemzetközi vizsgálatok szerint az ápolók többsége pozitív attitűdöt mutatott a CAM felé, s úgy vélik, hogy használata javíthatja a daganatos betegek életminőségét, kb. 50%-uk azonban nem rendelkezett a szükséges ismeretekkel ahhoz, hogy a CAM-ot a gyakorlatban alkalmazza.
Kutatás célja: az onkológiai osztályokon dolgozó ápolók komplementer medicinával kapcsolatos tudásának, attitűdjének, CAM használatának, valamint a CAM integrációjával kapcsolatos igényük felmérése.
Módszer: A felméréshez a nemzetközi szakirodalomban korábban alkalmazott önkitöltős kérdőívet saját kérdésekkel kiegészítve használtuk. A kérdőív a demográfiai adatok mellett, az ápolók korábbi CAM tanulmányaira, CAM-mal kapcsolatos attitűdjükre, CAM használatra, illetve a CAM oktatásba való integrálásáról való véleményükre vonatkozó kérdéseket taralmazott. Az adatokat SPSS programban (22.0 verzió) elemezzük.
Vizsgálati minta: A beválasztási kritériumnak megfelelő - onkológiai osztályokon legalább 3 éve, dolgozó OKJ/BSc/MSc végzettségű ápolók – összes ápoló bekerült a mintába.
Adatgyűjtés: A felmérést 2018. augusztus – decembere közt az Országos Onkológiai Intézetben (OOI), a három Klinikai Központban (Debrecen, Szeged, Pécs) és az SZSZBMK Jósa András Oktatókórházban (JAOK) végeztük. A részvétel névtelenül és önkéntesen történt.
Eredmények: Összesen 119 db kérdőív érkezett vissza, melyből 102 felelt meg a beválasztási kritériumoknak.
Az intézmények szerint: Debrecen 31 fő, OOI 31 fő, Pécs18 fő, Szeged 13 fő, SZSZBMK JAOK 18 fő. A válaszadók átlagéletkora 48,39 év. Végzettség szerint 81%-uk OKJ-s, 18%-uk BSc és 1%-uk MSc végzettségű. Jelenleg a kérdőívek ellenőrzése és feldolgozása folyik. Az előadásban a minta deskriptív statisztiaki adatai kerülnek ismertetésre.

Kulcsszavak: onkológiai ápolók, komplementer medicina, attitűd, CAM használat

HISZTONACETILÁCIÓ HATÁSA MONOCITA EREDETŰ DENDRITIKUS SEJTEK DIFFERENCIÁLÓDÁSÁRA ÉS FUNKCIÓIRA

HALÁSZ Hajnalka Emese[1], DR. GOGOLÁK Péter[2]
[1]PhD-hallgató
[2]Tudományos segédmunkatárs
[1]Debreceni Egyetem Molekuláris Sejt- és Immunbiológia Doktori Iskola
[2]Debreceni Egyetem, Általános Orvostudományi Kar, Immunológiai Intézet
Kutatási terület: Monocita eredetű dendritikus sejtek differenciációja, aktivációja és funkcionális sokfélesége
halasz.hajnalka@med.unideb.hu
gogy@med.unideb.hu

Bevezetés**:** A dendritikus sejtek (DC) az immunrendszer hivatásos antigén-prezentáló sejtjei közé tartoznak. Eredetük, funkcionális és fenotípusos sajátságaik alapján heterogén sejtpopulációt képviselnek, emiatt változatos szerepük van az immunválasz kialakításában és formálásában. A dendritikus sejtek a peptideket MHC molekulákon keresztül, míg a lipidszerű antigéneket a CD1-molekulák segítségével mutatják be a T-sejtek számára. Korábbi vizsgálatok kimutatták, hogy az in vitro létrehozott monocita eredetű humán DC kultúrák eltérő arányban tartalmaznak CD1a molekulákat expresszáló ($CD1a^+$) vagy nem expresszáló ($CD1a^-$) sejteket. A két populáció különböző citokineket, kemokineket termel, más a mobilitása és eltérő T-sejt aktivációt indukál. A $CD1a^+$ sejtpopuláció in vitro kialakulását sokféle környezeti tényező befolyásolja. Feltételezhető, hogy ezek egy része epigenetikai hatásokon keresztül valósul meg. A differenciálódás szempontjából fontos genom régiók hisztonjainak acetilálódása lazább kromatin szerkezetet hoz létre, mely a differenciálódásban fontos gének átírásának kedvez. Ezt a folyamatot a hiszton acetil transzferáz (HAT) és hiszton deacetiláz (HDAC) enzimek szabályozzák.
Célkitűzés**:** Kutatásunk célja, hogy megfigyeljük a hisztonacetiláció hatását monocita eredetű dendritikus sejtek differenciálódására és az így differenciálódott DC-k funkcióira.
Anyagok, módszerek: Humán perifériás vérből szeparált monocitákat DC-ké differenciáltattunk IL-4 és GM-CSF citokinek jelenlétében. A monocitákat differenciációjuk kezdeti időpontjában hiszton módosításokat befolyásoló anyagokkal kezeltük: CTPB – HAT aktivátor, Garcinol – HAT inhibítor, SAHA – HDAC gátló. Az így differenciálódott sejtek fenotípusát, a sejtfelszíni markerek expresszióját áramlási citométerrel vizsgáltuk. A kezelt sejteket mintázat felismerő receptorok ligandumaival vagy agonistáival kezeltük, majd megfigyeltük az aktivált DC-k funkcionális sajátságait, mint például a citokintermelést.
Eredmények, konklúziók: Az eddigi eredményeink arra mutatnak, hogy a HAT aktivációját elősegítő CTPB kezelés fokozza a $CD1a^+$ sejtek megjelenését a sejtkultúrákban. A HAT inhibítor ezzel ellentétes hatással rendelkezik, visszaszorítja a $CD1a^+$ sejtek kifejeződését, s mindemellett a sejtek életképességére is hátrányos hatással lehet. A HDAC gátlása SAHA-val szintén megakadályozza a CD1a molekula expresszióját a DC-ken, ami egyes génrégiók elcsendesítésének fontosságára utalhat a $CD1a^+$ sejtek differenciálódása szempontjából. A különböző hisztonacetilációt módosító szerekkel előkezelt DC-k aktiválhatóságát bizonyítja, hogy a CD83 aktivációs marker sejtfelszíni megjelenésében nem észlelhető jelentősebb változás. A CD86 kostimulációs molekula expressziója viszont néhány esetben szignifikánsan megváltozik a kontroll sejtekhez képest. A lipopoliszachariddal történő aktiváció a kezelt sejtekben megváltoztatja a citokinek termelődését is. CTPB kezelés hatására lecsökken az IL-10 szekréciója, míg a SAHA-val előkezelt sejtekben megnő a TNFα termelődése. Ez utóbbi eredmény megerősíti azt a megfigyelést, miszerint a HDAC inhibítorok nem minden esetben

használhatóak anti-inflammatórikus szerekként, mert előfordulhatnak olyan körülmények, melyek esetén kedveznek a gyulladási folyamatoknak.

Kulcsszavak: dendritikus sejtek, hisztonacetiláció, CD1a molekula

NURSES' AWARENESS OF INFECTION CONTROL MEASURES

HAMMOUD Sahar[1], GHAZI Bassam[2], NASSREDINE Mohamad[3], ABOU HAIDAR Mohamad[4], KOCSIS Bela[5]
[1]PhD-student
[1,2,3]Lebanese Univesity Faculty of Sciences
[1,5]University of Pécs, Doctoroal School of Health Siences, Faculty of Health Sciences
[4] Lebanese Univesity, Faculty of Public Health
Kutatási terület: Health sciences, infection control
[1]Sahar-hammoud86@hotmail.com

Healthcare Associated Infections (HAI) are the most common and serious problems in healthcare settings. They represent one of the main causes of morbidity and mortality. Infection Control (IC) measures are crucial to prevent the transmission of HAI. The level of awareness of IC measures differs between healthcare workers, across healthcare facilities, and countries. The objective of this study was to assess the level of nurses' awareness with IC measures in Lebanon. A quantitative, cross-sectional study was done. Self-administered questionnaire was distributed in May and June 2016, to 260 nurses (head nurses, registered nurses, and practical nurses) at four well known hospitals in Lebanon (public, private, non-university, and university hospitals). The response rate in filling the questionnaire was 83.46 % (217 nurse). 81.57 % of the Lebanese nurses had a high awareness level of IC with having the highest percent of awareness in handling infected linen (97.2 %), and the lowest percent of awareness in blood borne diseases (13.8 %). 99.1 % of the nurses attended trainings on IC measures at their current hospital. When comparing nurses' awareness level across job titles, head nurses had the highest awareness level followed by registered nurses, then practical nurses, (96 %, 84.7 % and 68.1 % respectively, $p = 0.004$). As for the effect of nurses' educational level, the highest awareness level was among nurses with master's degree and the lowest was among nurses with TS or lower degree (94.1 % and 66.7 % respectively, $p = 0.001$). When compared across hospital units, nurses in the hematology-oncology had the highest percent of awareness level while those in surgery had the lowest percent (97.2 % and 68.4 % respectively, $p = 0.018$). The study revealed that 81.57 % of nurses in Lebanon were highly aware of IC measures. The study also highlighted the topics where deficiencies were found and stressed on areas for improvements. The major recommendation was for Lebanese hospitals to put more efforts on their training programs by improving the quality of trainings and stressing on the practical part. These trainings should be obligatory and done regularly to all healthcare workers including nurses. The research was carried out with the support of the Institutional Excellence Program (17886–4/2018/FEKUTSTRAT).

Kulcsszavak: Nurses, infection control, awareness, lebanon

ALTERED PACAP AND BMP SIGNALLING PATHWAYS IN KIDNEY OF ALZHEIMER'S DISEASE MICE

HINNAH Barbara
GM-student
University of Debrecen, Department of Anatomy, Histology and Embryology
Research area: PACAP signalling pathways in mice
h.barbi98@gmail.com

Alzheimer's disease (AD) is the ailment of the central nervous system, however previous studies revealed that the kidney can suffer damage during the illness as well. PACAP (pituitary adenylate cyclase-activating polypeptide) is a neuropeptide composed of 38 amino acids, and has been detected in the nervous system and various peripheral tissues. Signalling pathways mediated by adenylate cyclase are initiated by PACAP binding with PAC1, VPAC1 and VPAC2 receptors. BMPs (bone morphogenetic proteins) are a group of cytokines originally discovered by their ability to induce the formation of bone and cartilage, but it also has connection with several signalling pathways. We hypostatize that connection of PACAP and BMP signalling pathways might be altered in the kidney in AD. Our main goal was to study whether physical activity moderates the manifestation of the disease in the kidney.
We followed the protein and mRNA expression of the PACAP and BMP signalling elements with Western blot, RT-PCR in kidneys. Microscopic characteristic of the kidney was investigated with haematoxylin and eosin staining. Immunohistochemical analysis was used for the examination of molecular localization of BMP signalling.
The expression of PAC1 protein and the phosphorylated form of CREB protein both increased in Alzheimer's disease. Physical activity reduced these modified expressions. The protein expression of BMP2, BMP4 and BMPR1 are increased in AD, nevertheless physical activity decreased the protein expression of BMP2 and BMPR1. Smad protein also showed an increased expression in AD, which was moderated due to physical activity. The expression of Collagen IV decreased in AD, but showed no significant difference in AD mice with physical activity treatment.
In the renal tubules the production of Collagen IV, which is an essential element of the basale membrane, is altered in Alzheimer's disease, which is probable to effect the kidney function in a negative way. Physical activity seems to delay the manifestation of the disease in mice kidney.

Keywords: PACAP, BMP, Collagen IV, kidney, Alzheimer's disease

FINOM MOTOROS KÉSZSÉG FEJLESZTÉSÉNEK JELENTŐSÉGE ISKOLAÉRETT KOROSZTÁLYNÁL, FIZIOTERÁPIÁS LEHETŐSÉGEK

HORVÁTH Ivett Szalóme
MA-hallgató
Debreceni Egyetem, Népegészségügyi Kar, Fizioterápiás Tanszék
Kutatási terület: fizioterápia
ivettsalome@gmail.com

Manapság egyre több gyermekek nő fel olyan környezetben, ahol sokkal több időt tölt digitális eszközök használatával, mint korábban. Ennek következtében megfigyelhető, hogy a manipulációs készségük nem fejlődik a megfelelő mértékben. Mivel az írás létrejötte függ az individum motoriumának mozgásfiziológiai tényezőitől, a gyenge finom motoros készséggel rendelkezők diákok számára az írás elsajátítása kiemelkedően nehéz feladat.
Feltételeztük, hogy az első iskolát megkezdő gyerekek jelentős része, nincs finommotoros szempontból megfelelően felkészülve a szép írás elsajátításához, mely hanyag íráskép kialakulásához vezet. Továbbá azt is feltételeztük, hogy a tornaprogram az iskolai alaptantervbe beilleszthető és pedagógusok kivitelezése mellett is hatékonyan működik. Célunk volt, hogy speciális kéztornával egészítsük ki a tanórai írásoktatást, mellyel fejlesztjük a gyerekek finommotoros funkcióit, manipulációs készségüket, bevonva a rendszeres gyakorlásba a tanítókat is.
A méréseket két általános iskolában végeztük, 2-2- párhuzamos, első osztályos diákok körében N= 96 fő (47 fiú, 49 lány). Mindkét iskolából egy-egy osztályban zajlott intervenciós program a tornára megtanított pedagógusok által. A másik két osztályt tanulóit is felmértük azonos időben, de ők nem részesültek a tornaprogramban, a kontrollcsoportot alkották.
A fizikális vizsgálat során mértünk statikus egyensúlyi, térbeli koordinációs, valamint a felső végtagi speciális készségeket, valamint a finom motoros állapotot a Nine Hole Peg Teszttel (NHPT) és a Box and Block teszttel (BBT) vizsgáltuk, az írás-mozgáskoordinációt pedig a Diagnosztikus Fejlődés vizsgálórendszerrel (DIFER).
A Box and Block tesztnél a domináns kézzel a torna csoportnál szignifikáns változás volt ($p<0,001$), a nem domináns kézzel a kontroll csoportnál szignifikáns ($p<0,05$) a torna csoportnál erősen szignifikáns ($p<0,001$) változásnak bizonyult. Összehasonlítva a csoportok változásának mértékét azt találtuk, hogy a domináns kéz esetében a torna csoport javára szignifikáns ($p<0,05$) különbséget mutatott a fejlődés a finom motoros teszteknél.
Az alapállapot mérés megerősítette azt a feltételezésünket, hogy az általános iskolát megkezdő diákok jelentős része gyenge finom motoros készséggel rendelkezik. A torna program hatékonyságát a statisztikai módszerek és a pedagógusok visszajelzése is megerősítette.

Kulcsszavak: fizioterápia, pedagógia, íráskép, kézírás

SZERZETT XIII-AS VÉRALVADÁSI FAKTOR HIÁNYOS BETEG VÉRZÉSES ÉS TROMBOTIKUS KOMPLIKÁCIÓKKAL

HURJÁK Boglárka
PhD-hallgató
Debreceni Egyetem, Általános Orvostudományi Kar Laboratóriumi Medicina Intézet Klinikai Laboratóriumi Kutató Tanszék
Kutatási terület: Trombózis hemosztázis és vaszkuláris biológia
hurjakbogi@gmail.com

A véralvadás XIII-as faktora (FXIII) két potenciálisan aktív A (FXIII-A) és két hordozó/védő B (FXIII-B) alegységből áll. Az aktív XIII-as faktor nélkülözhetetlen a normál hemosztázishoz, hiánya súlyos vérzékenységet okoz. Az autoantitestek okozta szerzett XIII-as deficiencia egy nagyon ritka vérzéses rendellenesség, eddig kevesebb, mint 100 esetről számoltak be. Kezelése meglehetősen nehéz, sok esetben halálos kimentelű.
Ebben a tanulmányban egy 67 éves nő esetét írjuk le, akinek korábbi élete folyamán sem spontán sem műtétet követően fellépő vérzése nem volt. 2018-ban azonban egy minor traumát követően mindkét combján nagy kiterjedésű izom közti hematoma keletkezett. Hemosztázis vizsgálatokkal súlyos FXIII hiányt igazoltunk. A FXIII-A gén szekvenálása során mutáció nem volt detektálható. Érdekes módon a kereskedelemben kapható két FXIII reagenssel lényegesen eltérő FXIII aktivitásokat mértünk, a vak rakciót nem használó Berichrom assay-vel 17%-ot, míg a vak reakcióra korrigált Technochrom assay-vel <1%-ot. Az alacsony aktivitás értékek mellett a betegnek magas FXIII ellenes inhibitor titere volt (53,8 Bethesda Egység; BU). ELISA technikával a FXIII-A_2B_2 és a FXIII-A_2 antigén szintek <1%-nak, míg az FXIII-B_2 szintje 116%-nak adódott. Ezzel szemben Western blot analízissel a beteg plazma mintájából a FXIII-A jól detektálható volt. Ez arra utal, hogy a betegben jelenlévő antitestek interferálnak az ELISA-nál alkalmazott FXIII-A ellenes antitestekkel. Felszíni plazmon rezonancia vizsgálatokkal a FXIII-A alegység és a beteg plazmájából tisztított antitest között nagy affinitású kötődést bizonyítottunk, a Kd érték 10^{-9} M tartományba esett. Hat hónappal később a beteg jobb oldali rekeszoszlopában nagyméretű, spontán hematoma alakult ki. FXIII pótlóterápia ellenére (Fibrogammin®) a FXIII aktivitás értékei továbbra sem normalizálódtak. A pótlóterápiát követően a beteg FXIII szintje egy hét alatt ötödére csökkent, amely jól mutatja a FXIII fokozott kiürülését. Egy hónap múlva a beteg nagy kiterjedésű bal oldali rekeszoszlop hematoma miatt ismét kórházba került. Az inhibítor eradikációja, Prednisone, Immunoglobulin, Rituximab, és Cyclophosphamide kombinált alkalmazása, lényegesen csökkentette az autoantitest titert, azonban az FXIII szintek továbbra sem normalizálódtak. Váratlan módon négy hónappal az utolsó vérzéses komplikációt követően alacsony FXIII aktivitás mellett *a betegben mélyvénás trombózis és pulmonáris embólia alakult ki, melynek kiváltó okát nem tudtuk azonosítani.*
A FXIII-A ellenes autoantitest súlyos vérzékenységet okozott. Kiemelendő a FXIII ellenes autoantitest kezelésének nehézsége (sem a pótlóterápia sem az inhibítor eradikáció nem volt lényeges hatással az FXIII szintekre). A beteg kapcsán a legváratlanabb esemény azonban, hogy két súlyos vérzést kövtően alacsony FXIII szint mellett trombotikus komplikáció lépett fel. Eredményeink felhívják a figyelmet a FXIII aktivitás meghatározása során a vakkal történő korrekció fontosságára.

Kulcsszavak*:* FXIII deficiencia, vérzés, thombózis

INVESTIGATION OF THE EFFECT OF RS282114 WITHIN THE GABRR1 GENE ON CURRENT DEPRESSIVE SYMPTOMS IN A CANDIDATE GENE STUDY

HUSE Robin J.[1], GÁL Zsófia, KUMAR Sahel, GONDA Xénia, ESZLÁRI Nóra, MILLINGHOFFER András, JUHÁSZ Gabriella, BAGDY György, PETSCHNER Péter
[1]MA-student
Semmelweis University, Department of Pharmacodynamics
Research area: psychiatric genetics and genomics, bioinformatics
[1]robinjhuse@gmail.com

According to WHO, 300 million people worldwide suffer from major depression, with numbers constantly rising. Symptoms like anxiety, fatigue, loss of appetite, concentration disturbances and memory impairments accompany the disorder posing a serious burden on healthcare and social costs. Recently, connections were found between depression and γ-aminobutyric acid (GABA) receptors, as demonstrated by the significant association of a polymorphism within the gene encoding the α6 subunit of the GABA-A receptor (*GABRA6*) with current depressive-/anxiety symptoms and suicidal thoughts in interaction with recent negative life events. Nevertheless, *GABRA6* is not the only subunit that was recently implicated in the disorder. A study showed elevated risk for depression as a function of parenting with the GABA receptor ρ1 subunit encoding gene *GABRR1*. This gene is expressed in many tissues including the retina, but also in regions involved in the depressive circuitry, like hippocampus or the pituitary gland, further supporting a possible connection.
In the present study, we analyzed genetic samples of our NEWMOOD population cohort (New Molecules in Mood Disorders, LSHM-CT-2004-503474) including 2.300 participants from Budapest and Manchester looking for association of the rs282114 polymorphism within the *GABRR1* gene with current depressive symptoms. For statistical analysis we used linear regression of the PLINK software and ran the analysis in the combined Budapest, Manchester sample. Current depressive symptom score was measured by the Brief Symptom Inventory (BSI-DEP, depressive plus additional items). During the analysis, age, sex and principal components of the whole genome data were included as covariates to correct for population substructures and known confounding factors.
Our analysis revealed connection between the polymorphism and the disorder as the intronic rs282114 showed significant positive association ($p=0.0107$, $\beta=0.0855$) with current depressive symptoms in main effect analysis. This result confirms the role of this receptor subunit in the development of depressive symptoms.
Previous studies have shown that *GABRR1* might be related to depression following stress exposure. In our analysis we could see a significant correlation with depression symptoms even without stress, suggesting a more generalizable role for the gene in the disorder. While further studies are definitely needed to reveal the exact biological function of the gene, our results support the role of the *GABRR1* in the disorder.

Keywords: depression, *GABRR1*, population genetics, GABAC receptor

EX VIVO ALVADÉK-LÍZIS VIZSGÁLATOK INTRAVÉNÁS TROMBOLÍZISEN ÁTESŐ AKUT ISZKÉMIÁS STROKE-OS BETEGEKBEN

KÁLMÁNDI Rita Angéla
PhD-hallgató
Debreceni Egyetem Klinikai Központ, Laboratóriumi Medicina Intézet Laboratóriumi Kutató Tanszék
Kutatási terület: Trombózis hemosztázis és vaszkuláris medicina
kalmandi.rita@med.unideb.hu

Bevezetés. Az intravénás trombolízis rekombináns szöveti plazminogén aktivátorral (rt-PA) jelenleg az egyetlen hatásos szer az akut iszkémiás stroke (AIS) kezelésében. A terápia azonban csupán a betegek 33-35%-ában kedvező kimenetelű, és 6-8%-ban provokál tünettel járó intrakraniális vérzést.
Célkitűzés. Megvizsgálni, hogy trombolízis előtt álló AIS betegek plazmamintáiból ex vivo alvadék-lízis vizsgálattal megjósolható-e a terápia kimenetele.
Betegek és módszerek. A vizsgálathoz 139 konszekutív, i.v. trombolízisen áteső AIS beteg citráttal alvadásgátolt, trombolízis előtti plazmamintáját használtuk. A mintákból rekombináns szöveti faktorral alvadékot képeztünk és rt-PA-val lízist indukáltunk, melyet valós időben, turbidimetriás elven monitoroztunk. Az in vivo alvadékokban jelenlévő neutrophil extracelluláris csapdák lízist befolyásoló hatásának modellezése érdekében a kísérleteket DNS és hiszton jelenlétében is elvégeztük. A stroke súlyosságát a National Institutes of Health Stroke Scale (NIHSS) értékek alapján osztottuk kategóriákba. A rövidtávú kimenetelt az NIHSS érték 7. napi változása, a hosszútávú kimenetelt a stroke után 3 hónappal mért modifikált Rankin skála (mRS) szerint ítéltük meg.
Eredmények. Az 50%-os lízis eléréséhez szükséges idő (50%CLT) mediánja a teljes kohorszban 47,3 perc (IQR:35,0-64,0 perc) volt, mely DNS és hiszton jelenlétében szignifikánsan megnyúlt ($p<0,0001$). A stroke súlyossága és az 50%CLT között dózis-hatás összefüggés volt megfigyelhető, súlyos AIS (NIHSS>15) esetén a lízis szignifikánsan rövidebb volt. A 7. napra kedvező kimenetelű betegek esetén az 50%CLT DNS és hiszton jelenlétében szignifikánsan rövidebb volt a terápiára kedvezőtlenül reagáló betegekhez képest (medián:50,6 (IQR:36,8-70,5) perc vs. 62,0 (IQR:45,0-74,7) perc; $p<0,05$). A hosszútávú kimenetel ill. az intrakraniális vérzés kialakulása (n=9) nem mutatott összefüggést az alvadék-lízis vizsgálatok eredményeivel.
Konklúzió. Az AIS betegek trombolízis előtti plazmájából végzett alvadék-lízis vizsgálatok eredménye a stroke súlyosságával és a terápia rövidtávú kimenetelével összefüggést mutat, a hosszú távú kimenetelt és a vérzéses szövődményeket azonban nem jelzi előre.

Kulcsszavak: stroke, alvadék-lízis, t-PA, kimenetel

HUMÁN POLYOMAVÍRUS 9, 10 ÉS 11 PREVALENCIA VIZSGÁLATA

KATONA Melinda[1], CSOMA Eszter[2]
[1]PhD-hallgató
[2]Adjunktus
[1,2]Debreceni Egyetem Általános Ovostudományi Kar Orvosi Mikrobiológiai Intézet
Kutatási terület: virológia, humán polyomavírusok
[1]katona.melinda@med.unideb.hu
[2]csoma.eszter@med.unideb.hu

A *Polyomaviridae* családon belül 2007 óta 12 új, humánpatogén polyomavírus genomszekvenciát írtak le. Magukat a vírusokat azóta sem izolálták, és bár a kutatások megindultak, az egyes vírusokkal kapcsolatban megjelent közlemények száma még alacsony. Gyakorlatilag alig vagy szinte semmit nem tudunk a legtöbb új polyomavírusról. A legalapvetőbb virológia kérdésekre kell keresnünk a válaszokat: milyen korú, milyen immunstátuszú személyek, milyen klinikai mintáiban találjuk meg a vírust, mikor történik a primer fertőzés, mi a behatolási kapu, hol szaporodnak, látenciát alakítanak-e ki, terjednek-e és hogyan a szervezetben; okoznak-e, kikben és milyen klinikai tüneteket. Ezek megválaszolásához különféle klinikai mintákból vírusok jelenlétének vizsgálatát, DNS prevalencia vizsgálatokat kell elvégezni. Emellett a vírusok populációs elterjedését, a primer fertőzés lehetséges időpontját, bizonyos betegségek miatti megnövekedett fogékonyság vizsgálatát szeroprevalencia vizsgálatokkal végezhetjük. Az előadásban a humán polyomavírus (HPyV) 9, 10 és 11 vírusokkal kapcsolatos kutatásaink eredményei kerülnek bemutatásra. DNS prevalencia vizsgálattal a lehetséges légúti terjedést vizsgáltuk. Ennek során tamponnal vett légúti váladék (n=146), orrmandula (n=100), garatmandula (n=100) és középfül váladék (n=15) mintákból izoláltunk nukleinsavat, majd kvantitatív, real-time PCR-ekkel (qPCR) vizsgáltuk a vírusok jelenlétét. Jelentős új eredményeink a következőek: HPyV9-et mutattunk ki garatmandulában. A vírus teljes genomját primer walking módszerrel amplifikáltuk, szekvenáltattuk. HPyV11 DNS-t mutattunk ki qPCR-rel torokváladékban, oormandulában és középfül váladékban. Ezt követően vírusok nem kódoló, kontroll régióját amplifikáltuk, szekvenáltattuk és elemeztük. A vírusok teljes genomjának, illetve VP1 kódoló szekvenciájának szekvenálása folyamatban van. A szeroprevalencia vizsgálatokhoz a vírus kapszid fő fehérjéjére, a VP1 fehérjére van szükségünk, amit felhasználva az ezek ellen termelődött IgG ellenanyagok kimutatását egy újonnan létrehozott, indirekt ELISA módszerrel végezhetjük. A fehérjét elő kell állítanunk, amihez bakteriális fehérje expressziós rendszert használunk. A HPyV9, HPyV10 és HPyV11 VP1-et kódoló szekvenciáját kodon optimalizáltuk, 6xHis taggel és restrikciós endonukleáz hasító helyekkel láttuk el. Az inzerteket pTriEx™-4 Neo vektorba klónoztuk, a fehérje expresszióját indukált módon, Origami™ B(DE3) baktériumban végeztük. A HpyV9 fehérjét sikeresen előállítottuk, a fehérjével indirekt ELISA vizsgálatot végeztünk. Életkorral növekvő szeropozitivitást mértünk, illetve vesetranszplantáltak körében nagyobb átfertőzöttséget detektáltunk. A HPyV10 fehérjét sikeresen expresszáltuk, az indirekt ELISA módszer optimalizálása zajlik. A HPyV11 fehérje expressziója megtörtént, ám a módszer változtatása mellett döntöttünk, a munka folyamatban van.

Kulcsszavak: polyomavírusok, VP1 fehérje, DNS prevalencia, szeroprevalencia

A munka támogatói: Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Hivatal (FK18, FK128533). Bolyai János Kutatási Ösztöndíj támogatásával készült (Csoma Eszter). Az Emberi Erőforrások Minisztériuma ÚNKP-18-4 (Bolyai+) kódszámú Új Nemzeti Kiválóság Programjának támogatásával készült (Csoma Eszter).

KARDIOPROTEKTÍV MIKRORNS-EK KERESÉSE TRANSZKRIPTOMIKAI ADATHALMAZOK FAJOK KÖZÖTTI BIOINFORMATIKAI ANALÍZISÉVEL

KÉMÉNDI Beáta Vivien
MSc-hallgató
Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Információs Technológiai és Bionikai Kar
Kutatási terület: Farmakológiai és Farmakoterápiás Intézet, Bioinformatikai és hálózatelméleti módszerek alkalmazása illetve fejlesztése a kardiovaszkuláris megbetegedések kutatásában és a farmakovigilanciában
kemendibeata@gmail.com

Háttér és célok: Az iszkémiás szívbetegség a vezető halálokok közé tartozik világszerte. Célunk olyan kardioprotektív mikroRNS-ek (miRNS-ek) vagyis ún. protectomirek azonosítása volt különböző állatmodellekben, amelyek nagy valószínűséggel evolúciósan konzervált útvonalak részét képezik, így várhatóan jól transzlálhatóak, és a humán kezelés során alkalmazhatóak.
Módszerek: Az iszkémia reperfúziós károsodás (IR) és különféle kondícionálási manőverek, mint a prekondícionálás (PreC), posztkondícionálás (PostC) és perkondícionálás (IPC), továbbá áloperált kontroll csoport (C) patkány és sertés modelljében korábban microarray és high-throughput real-time polymerase chain reaction (PCR) módszerrel meghatározott differenciálisan expresszált miRNS-ek összehasonlítását végeztük. Azok a miRNS-ek, melyek expresszója az IR vs C és a Pre vs IR és/vagy a Post vs IR összehasonlításokban ellentétesen változott, a kardioprotekció potenciális molekuláris mediátorai, azaz protectomirek, minthogy az ellentétes változás feltételezhetően egy adaptív mechanizmusnak köszönhető. A teljes és seed szekvencia egyezés, vagyis utóbbi esetben a miRNS családok alapján történő összevetés C++ programozási nyelven fejlesztett saját szoftver segítségével történt. A potenciális protectomir miRNS családokhoz a miRTarBase adatbázisban kerestünk experimentálisan validált human targeteket, és a kapott miRNS-target interakciós hálózatokat a Cytoscape program EntOptLayout pluginjével vizualizáltuk.
Eredmények: A kutatás aktualitása, így a szabadalmi védettség miatt a potenciális protectomirek pontos neve nem kerül közlésre. A teljes szekvencia egyezés alapján történő összehasonlítás során 6 olyan miRNS szekvenciát találtunk, amely a patkány és a sertés modellben egyező irányú expresszióváltozást mutatott. Ezek közül 4 pár potenciális protectomir. 4 miRNS család esetében a családba tartozó patkány és sertés miRNS-ek konzisztens, a protectomirekre jellemző expressziós mintázatot mutattak. A validált targetekkel miRNS-target kölcsönhatás hálózatot építettünk, amelyben a legmagasabb ún. node strength értékkel rendelkező targeteket választottuk ki további vizsgálatra. A kiválasztott target-ek közül számos esetben irodalmi adatok támasztják alá a kardioprotekcióban betöltött szerepüket.
Konklúzió: A különböző állatmodellekből származó omikai adatoknak és az alkalmazott hipotézismentes bioinformatikai elemzésnek köszönhetően kardioprotektív útvonalakat befolyásoló miRNS-családokat azonosítottunk. A fajokon átívelő konzisztens protektomir mintázatot követő expresszió változások alapján, ezek az evolúciósan konzervált útvonalak további kísérletes validálást követően, nagy valószínűséggel transzlálhatóak lesznek a klinikai gyakorlatba.

Kulcsszavak: iszkémia, reperfúzió, mikroRNS, kardioprotekció, expresszió

RATE OF MEDICATION ERRORS COMMITTED BY JORDANIAN NURSES

KHATATBEH Haitham[1], GHARAIBEH Muntaha[2], ALFAOURI Ibrahim[3]
PhD-student
[1]Uuniversity of Pécs, Doctoral School of Health Sciences, Faculty of Health Sciences
[2,3]Faculty of Nursing, Jordan university of Science and Technology
Research area: Health Sciences, Nursing Management
khatatbeh.haitham@etk.pte.hu

Medication error is a potentially life-threatening problem that is relatively common in all hospitals around the world. In United States of America, the Institute of Medicine (IOM) reported that 7000 deaths occur yearly due to medication errors. The objectives of this study were to explore Jordanian nurses' perceptions of the number of medication errors that committed by them over the course of their career, and to explore the relationship between number of medication errors and selected demographical variables. A descriptive cross-sectional design was used. Data was collected from 245 Jordanian registered nurses by contacting them on their electronic mail addresses. The modified Gladstone's instrument (2005) was used to assess the nurses' perceptions about different aspects of medication errors. A sample of 262 Jordanian registered nurses was conveniently selected by gathering the electronic mail addresses through professional relations; eventually a total of 245 questionnaires were returned giving a 93.5% response rate. Data were analyzed using the Statistical Package for Social Sciences (SPSS). Different frequency and descriptive tests in addition to ANOVA, t-test and Pearson's r correlation tests were used to answer the study questions. The mean of remembered medication errors was 2.24 medication errors per nurse (SD = 2.151). Findings of Pearson Correlation test showed that there is a significant positive correlation between both number of medication errors and experience ($r = 0.136$, $p<=0.05$), and number of medication errors and age ($r = 0.2$, $p<=0.01$). Results of ANOVA showed a significant association between number of medication errors and unit that nurses work in. Results of Post Hoc Test showed that the nurses who indicated that the operation room and recovery as a common work setting, remembered making more medication errors than other nurses. Regarding the gender of nurses, results of independent T-test showed that there is a significant difference in number of medication errors between male nurses (mean=3.35) and female nurses (mean=2.17). There was a significant positive correlation between number of medication errors and experience. Results also showed a significant difference in the number of medication errors depending on the nurses' gender and unit that nurses work in. Acknowledgements: The research was carried out with the support of the Institutional Excellence Program (17886–4/2018/FEKUTSTRAT).

Keywords: nurses, medication errors, Jordan

A SCAPULARIS DYSKINESIS FORMÁI, ÁLLAPOTFELMÉRÉS ÉS AZ INTERVENCIÓS PROGRAM HATÉKONYSÁGÁNAK VIZSGÁLATA LABDAJÁTÉKOSOK KÖRÉBEN

LEPP Kitti
MA-hallgató
Debreceni Egyetem Népegészségügyi Kar
Kutatási terület: sportfizioterápia
kitti.lepp@gmail.com

Dr. NÉMETHNÉ Dr. GYURCSIK Zsuzsanna
Adjunktus
Debreceni Egyetem Általános Orvostudományi Kar Sportorvosi Tanszék
Kutatási terület: sportfizioterápia, mozgásszervi fizioterápia-reumatológia, ortopédia
gyurcsik.zsuzsanna@sph.unideb.hu

A scapularis dyskinesis (SD) a scapula helyzetének megváltozása a thoraco-scapulo-humeralis ritmusban. Négy típusa ismert, ami izomdysbalance vagy vállízületi kompenzációs mechanizmusaként alakulhat ki. Sokszor a scapula aszimmetrikus mozgása figyelhető meg a fej fölötti dobókar esetében, ami scapulo-humeralis imbalancet is okozhat. Vizsgálatunk célja a scapularis dyskinesis vizsgálata a labdajátékosok, ezen belül a kosarasok és vízilabdások körében. Fontos, hogy foglalkozzunk a labdajátékosok tartásával, mivel a pontos mozgás kivitelezése és az eredményes játék szempontjából elengedhetetlen a megfelelő lapockaállás, thoracalis stabilizálás és az ezekkel összefüggésben működő humeralis aktivitás. Kérdésfeltevésünk az volt, hogy tapasztalhatóak-e rendellenes scapula mozgások az overhead és az aszimmetrikus dobásmintából adódóan, és ha igen, ezek milyen mértékűek, milyen különbséget mutat a célcsoportok között.
A vizsgálatban nemzetközileg is elfogadott scapula-specifikus teszteket és izomerőméréseket alkalmaztunk. A Lennie teszttel a scapula helyzetét határoztuk meg. A scapula retractiós teszttel meghatároztuk, hogy van-e izomgyengeség, fájdalom és zsibbadás a rhomboideusok területén. A lateral scapular slide-al és a push-up teszttel mértük fel a scapula körüli izmok terhelhetőségét. Az izomerőt hagyományos módon mértük. A vizsgálat első fázisában a vízilabdás és kosaras csoportokat mértük fel és hasonlítottuk össze. A 15 alkalmas intervenciós programban a kosárlabdázók és vízilabdások (15-15 fő) vettek részt, melynek célja az volt, hogy az SD protokoll alapján egy zárt kinematikus láncú gyakorlatsorral a thoraco-scapulo-humerális ritmust és kontrollt javítsuk. A gyakorlatok a következők voltak: wall-push-up 45/ 90/ 150˚-os kartartási helyzetben, revolved-push-up testhelyzet törzs rotatióval és lapockazárással, bar-squat lapockazárással, plank pozíció, downward brigde helyzet a core izmok stabilitásának növelésére. A gyakorlatokat 10 ismétlésszámmal, három sorozatban végezték a labdajátékosok a 8 hetes program során. Az adatokból átlagot és szórást számoltunk, kétmintás t-próbával vagy Mann-Whitney teszttel állapítottuk meg a szignifikanciát.
Statisztikai összehasonlítás eredménye, hogy a labdajáték csoportok között és a kosarasok szignifikánsan jobb scapula stabilitással és dinamikával rendelkeznek a vízilabdásokhoz képest (lapocka terheléses teszt, lateral scapular slide teszt és push-up teszt, $p>0,05$, $p>0,001$).
Az intervenciós programot követően a következő tesztek paramétereinél találtunk szignifikáns javulást a két célcsoport esetében: lateral scapular slide teszt szimmetrikusan, lapockaterheléses teszt, valamint a push-up teszt ($p>0,01$), esetében. A scapula retractiós teszt csak a kosárlabdázóknál javult szignifikánsan ($p>0,05$). Az Apley's funkcionális és az Upper cervical extension teszt javulást mutat, de nem szignifikáns. A mozgásprogram hatására

csökkent a scapula körüli izmok diszbalansza, a két scapula szimmetrikusabb elhelyezkedésű lett, és javult az izomerő. Az eredmények alapján elmondható, hogy a scapularis dyskinesis protokoll alkalmazása eredményes és hosszútávon kombinálható a sport-specifikus edzéssel dobó játékosok körében.

Kulcsszavak: scapularis dyskinesis, izom diszbalansz, kosárlabdázók, vizilabdázók, intervenció

AZ EGR2 TRANSZKRIPCIÓS FAKTOR HIÁNYÁBAN BEKÖVETKEZŐ TRANSZKRIPTOMIKAI ÉS EPIGENETIKAI VÁLTOZÁSOK VIZSGÁLATA ALVEOLÁRIS MAKROFÁGOKBAN

KOLOSTYÁK Zsuzsanna
MA-hallgató
Debreceni Egyetem
Kutatási terület: immunológia
kolostyak.zsuzsanna@med.unideb.hu

Az alveoláris makrofágok a veleszületett immunrendszer sejtjei. Ezen sejtek megfelelő működése rendkívül fontos, mivel elsődleges védelmi vonalat képeznek a levegőben található inorganikus és biológiai ágensek ellen. Az alveoláris makrofágok sokrétű funkciót töltenek be, képesek a patogének bekebelezésére, szabályozzák a tüdő megfelelő működése szempontjából elengedhetetlen szurfaktáns lipoproteidek homeosztázisát, illetve immunmoduláló faktorokat termelnek, melyek az immunrendszer egyéb komponenseire is hatást gyakorolnak. Jelentőségük még összetettebb a tüdőben fellépő patológiás folyamatok esetében. Az alveoláris makrofágok fentiekben leírt működését transzkripciós faktorok szabályozzák. Irodalmi és génexpressziós adatok alapján fontos transzkripciós faktor lehet az Egr2, azonban pontos funkciója jelenleg tisztázatlan.
Munkánk során célul tűztük ki az Egr2 hiányos alveoláris makrofágokban bekövetkező transzkriptomikai változások leírását, valamint a transzkripciós faktor hiányában kialakuló eltérések meghatározását a kromatin hozzáférhetőségét illetően. A teljes genom szintű adatsorok integrált analízisét követően prediktálni kívántuk azokat a jelátviteli útvonalakat és biológiai folyamatokat, melyeket érint az Egr2 hiánya.
Az alveoláris makrofágokat bronchoalveoláris mosás segítségével izoláltuk C57BL/6 hátterű, 3 hónapos, hím, kontroll és Egr2 LizozimCre egerekből. A sejtek transzkriptomikai profilját mRNS szekvenálással vizsgáltuk. Az egyedi gének mRNS mennyiségének mérése RT-qPCR alkalmazásával történt. Meghatároztuk a kromatin transzpozáz enzim számára hozzáférhető régióinak szekvenciáit, ezáltal teljes genom szinten feltérképeztük a nyitott kromatin régiókat. Az adatok komplex analízisével az Egr2 által szabályozott jelátviteli útvonalakat és funkciókat térképeztük fel.
Eredményeink alapján az Egr2 hiánya nagymértékben megváltoztatja az alveoláris makrofágokban expresszálódó gének mRNS mennyiségét. Összesen 981 gén szintje mutatott szignifikáns eltérés, melyek közül 529 esetében csökkenés volt megfigyelhető, míg 452 esetben indukció történt. A kromatin hozzáférhetőségre irányuló mérés során 1327 esetben detektáltunk szignifikánsan nyitottabb régiót, illetve 1792 régió záródott a transzkripciós faktor hiányában. A teljes genom szintű adatok analízise alapján az Egr2 fontos szerepet tölt be az alveoláris makrofágok lipid anyagcseréjében, valamint a fagocitózisban jelentős gének kifejeződésének szabályozásában. Az azonosított mRNS szintű eltérések által okozott funkcionális változások terápiás jelentőségűek lehetnek a különböző tüdőbetegségek vonatkozásában, így ezek további vizsgálata indokolt. Az Emberi Erőforrások Minisztériuma ÚNKP-18-2 kódszámú Új Nemzeti Kiválóság Programjának támogatásával készült.

Kulcsszavak: alveoláris makrofág, Egr2, fagocitózis

SEJTFELSZÍNI RECEPTOROK MINTÁZATÁNAK ANALÍZISE TRANSZMISSZIÓS ELEKTRONMIKROSZKÓP SEGÍTSÉGÉVEL

KORMOS József, JENEI Attila
PhD-hallgató
Debeceni Egyetem, Orvos- és Egészségtudományi Centrum, Biofizikai és Sejtbiológiai Intézet
Kutatási terület: Korszerű mikroszkópos módszerek továbbfejlesztése az orvos-biológiai kutatásokban
kormos.jozsef@med.unideb.hu

A membránfehérjék nano- és mikrométer nagyságrendbe eső egymáshoz viszonyított eloszlásának tanulmányozására alkalmazott egyik lehetséges módszer az immuno-gold jelölés, mely során elektronmikroszkópos felvételeket készítünk kolloidális méretű aranygömbökkel jelölt mintákról. Az immuno-gold jelölési módszer specifikus és érzékeny eljárás antigének eloszlásának analízisére. A technikában rejlő további lehetőség, hogy különböző méretű aranygömböket használva lehetőség nyílik összetettebb rendszerek vizsgálatára is. Az aranygömbök nagy elektronabszorpciós képességüknek köszönhetően, az elektronmikroszkópos képeken sötét foltként jelennek meg, melyek méretük alapján elkülöníthetők, és a lokális, egymáshoz viszonyított felszíni eloszlásuk tanulmányozhatók. A pontok közötti távolságeloszlás analízisével következtetéseket lehet levonni a fehérjék eloszlásának véletlenszerűségével kapcsolatban, valamint lehetőség nyílik a fehérjekolóniák átlagos méretének becslésére. Az 1950-es évektől kezdődően számos módszert fejlesztettek ki síkbeli pontmintázatok analízisére és karakterizálására, melyeket a tudomány számos területe (állat és növény ökológia, geográfia, bányamérnökök, biológia stb.) használ. Az un. elsőrendű paraméter a ponteloszlás globális vagy domináns eloszlás mintázatát, azaz a pont felületi sűrűségének (lambda) helyfüggését írja le a vizsgált területen. A másodrendű paraméterekből a vizsgált terület egyes részeinek lokális vagy szomszédsági ponteloszlás mintázatára lehet következtetéseket levonni az egész eloszlásra nézve. A másodrendű analízis magában foglalja többek között a Ripley féle K függvényt és a párkorrelációs függvényt (PCF).
Munkánk célja volt, a már a fent említett vizsgálatokhoz használt, a minta előkészítésének protokolljának továbbfejlesztése, hibáinak kiküszöbölése, a későbbi vizsgálatok során, a biológiailag releváns molekuláinak sejtfelszíni receptor-mintázatok pontosabb, és részletesebb leírását. Ezzel egyrészt csökkentettük a kiértékelés statisztikájának bizonytalanságát mértékét, kiterjesztettük az eredetileg korlátozott méretű vizsgálható felület nagyságát, kiküszöböltük a kétoldali jelölődés következtében létrejövő hibás eredményeket adható lehetőséget, illetve növeltük a minta mechanikai szilárdságát, és így az elektronnyaláb elleni ellenállóságát, amely nagyobb gyorsító feszültség alkalmazhatóságát teszi lehetővé, ami csökkenti a mintával szemben támasztott vastagsági követelmények mértékét.
Így képesek vagyunk sejtfelszíni receptor-mintázatok pontosabb leírását, illetve a már meglévő nanométeres skálát egészen a teljes sejt méretére kiterjeszteni, tehát le tudjuk írni a felszíni fehérjék homo- és heteroasszociációját, az esetlegesen meglévő klaszterméreteket a teljes sejten.
Kulcsszavak: TEM (Tanmissziós elektron mikroszkóp), immuno-gold jelölés, receptor mintázat

NYELŐCSŐ ORGANOID SEJTKULTÚRA LÉTREHOZÁSA ÉS VIZSGÁLATA FIZIOLÓGIÁS ILLETVE PATOFIZIOLÓGIÁS KÖRÜLMÉNYEK KÖZÖTT

KORSÓS Marietta Margaréta, DR. VENGLOVECZ Viktória
PhD-hallgató
Szegedi Tudományegyetem, Multidiszciplináris Orvostudományok Doktori Iskola
Kutatási terület: nyelőcső megbetegedéseinek vizsgálata in vitro
margaretakorsos@gmail.com

A nyelőcsövet a lumen felől többrétegű laphám borítja. A laphámot felépítő epitél sejtek egymáshoz szorosan kapcsolódnak és védelmet biztosítanak a luminális tartalommal szemben. Az epitél sejtek védekező mechanizmusai között a sejteken keresztülfolyó ion- és víztranszport alapvető szerepet játszik. Patológiás körülmények között, például hosszú távon át fennálló gastrooesophagealis reflux (GERD) esetén, ezen sejtek működése és morfológiája megváltozhat, ami Barett nyelőcső (BE) vagy akár nyelőcső adenokarcinóma (EAC) kialakulásához is vezethet, azonban ezen betegségek pontos pathomechanizmusa a mai napig nem tisztázott.
Az organoid kultúrák megjelenése nagy előrelépést jelentett a sejtek működésének a tanulmányozásában, hiszen az összes in vitro modell közül a legközelebb áll a fiziológiás körülményekhez. Az organoidok háromdimenziós sejtkultúrák, amelyek szöveti, embrió vagy pedig indukált pluripotens őssejtekből növeszthetők in vitro. A nyelőcső epitélsejtek őssejtjei rágcsálókban és emberben egyaránt a bazális sejtrétegben találhatók. Az organoidokat felépítő sejtek egy része differenciálódik, másik része pedig megőrzi őssejt-jellegét, emiatt az organoidok passzálhatók, fagyaszthatók, tehát hosszútávon fenntarthatók. Legnagyobb előnyük, hogy alkalmasak akár humán minták megőrzésére és funkcionális vizsgálatára is.
Munkám során célul tűztük ki, hogy beállítsuk az organoid kultúrák tenyésztését egér nyelőcsőből. Kísérleteink során három különböző egértörzset (CD1, C57Bl/6, FVB/N) használtunk. Mindhárom egértörzs esetén sikerült organoid kultúrákat létrehozni. Az egyes törzsekből növesztett organoidok minden esetben háromdimenziós, megközelítőleg szferoid struktúrát hoztak létre az extracelluláris mátrixban növesztve, bár morfológiájukat és méretüket tekintve eltéréseket tapasztaltunk. A tenyésztés második hetében méretük 100 és 250 μm között mozgott; a C75Bl/6 organoid 250 μm, az FVB/N 120 μm, illetve a CD1 törzsből létrehozott organoid 200 μm átmérőjű volt. Azt tapasztaltuk, hogy passzálás nélküli tenyésztésben maximum 22 napig sikerült az organoid kultúrákat (CD1) fentartani. Megfigyelhető különbségek voltak az egértörzsek között továbbá az izolált őssejtek mennyiségében, illetve a kultúrában való fenntarthatóságának tekintetében is.
További céljaink közt szerepel, hogy egyrészt optimalizáljuk az organoid kultúrák tenyésztési körülményeit, összehasonlítsuk egymással az egyes egértörzsekből izolált nyelőcső organoidok tulajdonságait, valamint karakterizáljuk az organoid kultúrák iontranszport folyamatait mind fiziológiás mind patofiziológiás körülmények között. Távlati terveink közt szerepel az ion- és víztranszport folyamatok szerepének tisztázása a nyelőcsövet érintő gyulladásos és rákos folyamatok pathomechanizmusában, melyhez az organoid kultúrák kiváló lehetőséget biztosítanak. További terveink közt szerepel az organoid kultúrák humán nyelőcső mintákból történő tenyésztése és vizsgálata, amely a transzlációs medicina illetve a személyre szabott gyógyászat terén jelenthet nagy előrelépést.

Kulcsszavak: nyelőcső, organoid, preklinikai modell

A kutatás a Nemzeti Kutatási Fejlesztési és Innovációs hivatal FK123982 kódszámú és az Emberi Erőforrásuk Minisztériuma EFOP 3.6.2-16-2017-00006 pályázatának támogatásával valósult meg.

DIAGNOSZTIKAI KIHÍVÁSOK GYERMEKKORI TEHÉNTEJFEHÉRJE-ALLERGIÁBAN

LENDVAI-EMMERT Dominika[1], DR. EMMERT Vanessza[2], DR. FUSZ Katalin PhD[3], PRÉMUSZ Viktória[1], DR. NÉMETH Viktória PhD[4], LIGETVÁRI Roland[1], DR. TÓTH Gergely Péter PhD[5]
[1,4,6]PhD-hallgató
[2]Rezidens orvos
[3]Tudományos segédmunkatárs
[5]Biológus
[6]Osztályvezető főorvos
[1,4,6]Pécsi Tudományegyetem, Egészségtudományi Kar
[2]Soproni Erzsébet Oktató Kórház és Rehabilitációs Intézet, Csecsemő – és gyermekosztály
[3]Pécsi Tudományegyetem, Általános Orvostudományi Kar, Élettani Intézet
[5]Pécsi Tudományegyetem, Klinikai Központ, Bőr-, Nemikórtani és Onkodermatológiai Klinika
[6]Soproni Erzsébet Oktató Kórház és Rehabilitációs Intézet, Csecsemő – és gyermekosztály
dominika.emmert@gmail.com

Bevezetés: A leggyakrabban előforduló ételallergia kisgyermekek körében a tehéntejfehérje-allergia, melynek klinikai megnyilvánulása igen változatos, emiatt a betegség diagnosztizálása sok esetben kihívást jelent. Tehéntejfehérje-allergiás gyermekek esetében gyakran megfigyelhető, hogy a szervi eltérések mellett magatartásbeli problémák is jelentkeznek: a szülők gyakran figyelemzavarról, fokozott impulzivitásról, alvászavarról számolnak be, melynek biológiai háttere pontosan nem ismert. Humán részvizsgálatunk célja az allergia fennállásának kimutatására szolgáló diagnosztikai módszerek vizsgálata, valamit az esetlegesen felmerülő viselkedésbeli problémák objektív paraméterekkel való alátámasztása. Módszer: Vizsgálatunkba tehéntejfehérje-allergia gyanúját felvető tünetekkel érkező gyermekeket vontunk be (n=47). A kutatásban résztvevő gyermekektől nyál- és vérmintát vettünk, valamint saját szerkesztésű kérdőívet (DSM-5 Figyelemhiányos Hiperaktivitási Zavarra vonatkozó tünetlistáját is tartalmazza) töltettünk ki a szülőkkel. Eredmények: A klinikumban az allergia fennállásának egyik leggyakoribb diagnosztikai módszere a Prick teszt, mely esetünkben a 47 (n=47, átlagéletkor: 7,36 év) gyermekből 2-nél adott tejre pozitív eredményt. A lymphocyta-transzformációs teszt, amit a gyakorlatban leginkább gyógyszerallergia kimutatására használnak, 8 gyermeknél pozitív, további 4-nél kétes eredményt mutatott. A pszichés eltéréseket vizsgáló részkutatásunkban (n=43, átlagéletkor: 7, 88 év,) az ADHD tünetlista alapján a kapott pontok a diéta előtti értékhez képest (6,88, SD: 4,43) szignifikáns csökkenést mutattak 3 hónap eliminációs diétát követően (4,48, SD:3,69, p=0,001). Az alvászavarral érkezők figyelemhiányra/hiperaktivitásra vonatkozó pontjainál (10,62, SD: 4,23), szignifikáns csökkenést tapasztaltunk a diétát követően (6,69, SD:4,59, p=0,009). Nem tapasztaltunk szignifikáns eltérést a nyál cortisol-szintek diéta előtti és utáni értékekben tekintetében. Következtetés: Eredményeink alapján elmondhatjuk, hogy önmagában a Prick-teszt és a lymphocyta-transzformációs teszt nem alkalmas a tehéntejfehérje-allergia fennállásának kimutatására. Tapasztalataink azt mutatják, hogy a tejfehérje indukálta figyelemzavar, fokozott impulzivitás, illetve alvászavar tekintetében az eliminációs diéta a tünetek mérsékeltebb előfordulását, vagy akár teljes megszűnését eredményezi. Jelen vizsgálataink eredményei tükrében elmondhatjuk, hogy a klinikai tünetekben látványos javulás csakis a szigorúan betartott diéta mellett várható.

Kulcsszavak: tehéntejfehérje-allergia, Prick-teszt, lymphocyta-transzformációs teszt, cortisol, ADHD

Támogató: Richter Gedeon Talentum Alapítványt (1103 Budapest, Gyömrői út 19-21.)

FOOD AND NUTRITION RESEARCH IN WESTERN BALKANS IN THE LAST DECADE: EVIDENCE BASE AND OPPORTUNITIES FOR DEVELOPMENT

Erand, LLANAJ[1], Teuta MUHOLLARI[2], Roza ADANY[3]
[1,2,3]University of Debrecen, Department of Preventive Medicine, Faculty of Public Health
[3]University of Debrecen, WHO Collaborating Centre on Vulnerability and Health, Department of Preventive Medicine, Faculty of Public Health
[1,2,3]University of Debrecen, Public Health Research Group of the Hungarian Academy of Sciences

Background: Global attention has also turned towards addressing food and nutrition as the greatest opportunity to influence health. International organizations and most European countries have already established response with research, programs, actions and networks in order to address these challenges. Western Balkan (WB) countries, all in their path to EU membership have made great progress, but an investment in the build-up of relevant food and nutrition research capacities are essential to provide contextual solutions to such challenges in WB.
Aim**:** To orientate this process, we reviewed food and nutrition research relevant to human health, carried out in WB and published during the last decade.
Methods: Food and nutrition research conducted in WB published between 2008 and 2018 from PubMED, SCOPUS and Web of Science was assessed and an analysis of study design and study domain was carried out. Author affiliations were visualized as a network and power was assessed using centrality metrics.
Results**:** Most research on the topics was conducted in Serbia (62.4%). Domains distribution of studies mainly focused on food composition and analyses (n=174,28.9%) and dietary/nutritional assessments (n=130,21.6%). Major study designs were based on laboratory techniques/procedures (n=246,40.9%) and cross-sectional designs (n=206,34.2%). The most powerfully connected affiliations were mainly situated in Serbia and outside of WB. The five most powerfully connected institutions from WB were all based in Serbia.
Conclusions**:** The development of the evidence base for food and nutrition research in WB is focused generally on dietary assessments and technical food analysis. The capacity of WB research institutions to publish research conducted in WB seems to be tied to that of their peers outside WB. The potential for cross-WB networks to publish food and nutrition research from the region remains underutilized and efforts to build capacity for effective action in WB will require forging an equitable and true academic partnership between WB and non-WB research institutions.

MUNKAKÖRNYEZETI KÉMIAI EXPOZÍCIÓK AZ ÁRUSZÁLLÍTÁS ÉS RAKTÁROZÁS ZÁRT TEREIBEN – EGY MUNKAEGÉSZSÉGÜGYI SZEMPONTBÓL ALULBECSÜLT FOGLALKOZÁSI KOCKÁZAT

LOVAS Szabolcs
PhD-hallgató
Debreceni Egyetem Népegészségügyi Kar, Megelőző Orvostani Intézet, Munkaegészségtan Tanszék
Kutatási terület: Foglalkozás-egészségtan, Munkakörnyezeti kémiai expozíciók egészséghatásainak vizsgálata
lovas.szabolcs@sph.unideb.hu

Bevezetés A globális kereskedelem részét képező szállítmányozás egyik leggyakoribb formája a zárt szállítóeszközökben történő áruszállítás. A szállítóeszközök (pl. konténer) a célországot elérve logisztikai központokban kerülnek kezelésre és tárolásra. A szállítóeszközön töltött idő és a raktárban történő tárolás heteket, hónapokat is igénybe vehet, mely idő alatt számos illékony szerves vegyület szabadulhat fel a szállított és raktározott árukból és csomagolóanyagaikból, melyek között vannak bizonyítottan és feltételezetten rákkeltő hatásúak is. Az áruszállításra használt szállítóeszközök kémiai anyagokkal lehetnek kezelve, melyek a növényi anyagokat károsító ágensek behurcolása elleni védekezést szolgálják. A zárt terekben – a korlátozott szellőzés következtében – ezek a kémiai anyagok felhalmozódhatnak és exponálhatják az ott dolgozó munkavállalókat. A kémiai szennyezők okozta kockázatok rejtve maradhatnak mind a munkaegészségügyi szakemberek, mind pedig a munkavállalók előtt az ismeretek, valamint a jogi szabályozás hiányosságai miatt. A kutatás célkitűzése a kapcsolódó ismeretek, tapasztalatok, valamint attitűdök felmérése az áruszállítás és raktározás során a munkavállalók egészségéért felelős szakemberek körében.
Módszerek Az országban áruszállítással és raktározással foglalkozó cégek megkeresése a részünkre a Magyarországi Logisztikai Szolgáltató Központok Szövetsége által biztosított ajánlólevél kíséretében történt meg. A kutatás során félig-strukturált interjúk felvétele valósult meg munkaegészségügyi szakemberek, valamint olyan, az árukezelésért és raktározásért felelős személyek körében, akik napi munkájuk során felelnek a munkavállalók biztonságáért és egészségéért. Az interjú kvantitatív és kvalitatív információt is hivatott volt gyűjteni. Az interjúalanyok 1-től 5-ig terjedő Likert-skálán pontozták a vizsgált témakörhöz kapcsolódó kérdéseket. A kvalitatív információ az NVivo szoftver segítségével került elemzésre. Az interjúk során információt nyertünk a zárt szállítóeszközökben és áruraktárakban végzett munkafolyamatokról, a lehetséges kóroki tényezőkkel kapcsolatos ismeretekről és észlelt kockázatokról, a munkavállalók körében tapasztalt tünetekről, a kémiai expozíciók vélt gyakoriságáról, valamint az alkalmazott megelőző intézkedésekről.
Eredmények A kutatás során 19 interjú készült el országszerte. A Likert-skálán megadott válaszok alapján az interjúalanyok megítélése szerint a kémiai szennyezők okozta expozíció az áruszállítás és raktározás zárt tereiben meglehetősen ritka (átlag: 2.29). A feltételezett kémiai szennyezők a munkavállalók egészségére nézve nem károsak (1.82). A munkavállalók a vizsgált problémával kapcsolatosan részben informáltak (2.65), ismereteik szintje alacsony (2.06), valamint az ilyen jellegű expozíciók kapcsán egyáltalán nem aggódnak az egészségüket illetően (1.29). A dolgozók körében jelentkező tünetek közül a fejfájást, a köhögést és légúti irritációt, valamint a bőrirritációt tartották a leggyakrabban előfordulónak. A megelőző intézkedéseket tekintve az általános ventiláción kívül egyéb, a levegőminőség javítására irányuló intézkedés nem volt azonosítható.
Megbeszélés A felkeresett vállalatoknál gyűjtött információ, valamint az interjúk eredményei alapján elmondható, hogy a nem veszélyes áruk szállításával és raktározásával foglalkozó

munkahelyeken nem számolnak ilyen jellegű expozíciókkal, valamint a zárt terekben az elégségesnek vélt általános ventiláción kívül egyéb, a beltéri levegőminőség javítását célzó preventív intézkedés nem kerül alkalmazásra.

Kulcsszavak: Áruszállítás, raktározás, zárt tér, kémiai szennyezők, interjú

A MIR200 ÉS MIR34 CSALÁD BIOMARKERKÉNT VALÓ ALKALMAZÁSÁNAK VIZSGÁLATA A PETEFÉSZEKRÁK DIAGNOSZTIKÁJÁBAN

MÁRTON Éva[1], HERRERA Diana[2], SZABÓ Réka[3], JANKA Eszter[4], LUKÁCS János[5], PENYIGE András[6], PÓKA Róbert[7], NAGY Bálint[8], SZILÁGYI Melinda[9]
[1,2,3,6,8,9]Debreceni Egyetem, ÁOK, Humángenetikai Tanszék
[5,7]Debreceni Egyetem, ÁOK, Szülészeti és Nőgyógyászati Klinika
[4]Debreceni Egyetem, ÁOK, Bőrgyógyászati Klinika
Kutatási terület: Petefészekrák, szabad nukleinsavak
[1]marton.eva@med.unideb.hu

Bevezetés**:** A petefészekrák a legnagyobb halálozással járó nőgyógyászati rendellenesség, mindemellett az 5. leggyakoribb rákos megbetegedésre visszavezethető halálok a nők körében. Egy gyors, megbízható vérteszt kidolgozása elősegítené a petefészekrák korai felismerését, ami a túlélési esélyeket is nagymértékben javíthatná. A jelenleg használt CA125 és HE4 markerek nem hoztak jelentős javulást a petefészekrák diagnosztikájában. A vérben előforduló szabad miRNSek több rákos megbetegedés esetén is hatékony biomarkereknek bizonyultak, azonban hiányos a szakirodalom a petefészekrákban való alkalmazhatóságukat illetően, különösen az európai populációban.
Anyag és módszer: Vizsgálataink során a miR200 (miR200a, miR200b, miR200c, miR141, miR429) és miR34 (miR34a, miR34b, miR34c) családba tartozó miRNSek expressziós szintjét detektáltuk malignus (n = 28; FIGO, I, III, IV), illetve nem-malignus (n=12) elváltozással rendelkező betegek, és egészséges egyének (n=60) plazma mintáiban. A miRNS-ek relatív expresszióját qPCR (Light cycler II. 1.0 kapilláris PCR) segítségével vizsgáltuk.
Eredmények: A miR200a, miR200b, miR200c, miR141, miR429, miR34b ($p < 0{,}001$) és miR34a ($p < 0{,}01$) relatív expressziója szignifikánsan magasabbnak adódott a malignus elváltozással rendelkező betegek mintáiban, mint az egészséges egyénekében. Szintén szignifikáns különbséget detektáltunk a miR141 ($p < 0{,}01$), a miR200a és a miR429 ($p < 0{,}05$) expressziós szintjeiben a malignus és a nem malignus elváltozással rendelkező csoportok mintái között. A miR34c esetében azonban a különbség nem adódott szignifikásnak ($p=0{,}222$). A diagnosztikai pontosság a miR200a (84,09%) esetében mutatta a legmagasabb értéket. A ROC-AUC értéke a miR200c-nél volt a legnagyobb: 0,861 (95%CI=0.776-0.947). A vizsgált miRNSek plazmaszintjei között pozitív korreláció állt fenn a kapott Spearman korrelációs koefficiensek alapján, ami a miR200b és a miR200c esetén mutatta a legmagasabb értéket ($r^s=0{,}775$, $p < 0{,}001$). Ezen 2 miRNS között fennálló magas fokú interakció jelenlétét tovább erősíti target analízisünk eredménye, miszerint a miR200b és miR200c számos, a rák kialakulásához köthető targeten osztoznak. A vizsgált miRNSeken, ill. a CA125 és HE4 markereken alapuló diagnosztikai tesztek alacsony egyetértést mutattak a kapott Cohen kappa értékek alapján.
Összefoglalás: Eredményeink alapján a miR200 család tagjai, ill. a miR34b ígéretes kiegészítő markerei lehetnek a jelenleg használt markereknek a petefészekrák diagnosztikájában. Szintén feltételezhető, hogy a funkciójukban összefüggést mutató miRNSek expressziója közös útvonalakon keresztül szabályozódik.

Kulcsszavak: petefészekrák, miR200 család, miR34 család, miR203

TRACKING THE CD30 AND THE CARBONIC ANHYDRASE IX ENZYME EXPRESSION PATTERN IN CLASSICAL HODGKIN'S LYMPHOMA

Orsolya MATOLAY[1], Lívia BEKE, Andrea GYURKOVICS, Mónika FRANZ, Emese SAROLTA BÁDON, Judit BEDEKOVICS, Gábor MÉHES
[1]PhD-student
University of Debrecen, Department of Pathology, Józsa András Hospital, Department of Pathology
[1]orsolya.matolay@med.unideb.hu

Introduction: Hypoxia has a dramatic influence on the behaviour of the tumour cells and one particular pathway, the Hypoxia Inducible transcriptional Factor-1α (HIF1α) related changes are highly investigated in recent years. HIF1α promotes the expression of the membrane-bound carboanhydrase IX (CAIX), which is associated with poor prognosis and outcome. Classical Hodgkin's lymphoma (cHL) is characterised by its unique malignant cells, e.g. the mononucleated Hodgkin-, and the multinucleated Sternberg-Reed cells (HRS-cells). Only limited number of studies have investigated effect of hypoxia in cHL.
Aim of the study: The aim of our current study was to track the expression of CAIX in cHL by image analysis.
Materials and methods: Histological lymph node samples taken from the of 101 patients diagnosed with cHL between 1999-2018 in the Department of Pathology, University of Debrecen and the Department of Pathology, Nyíregyháza, Hungary. The tissue samples were analysed with routine pathological stainings (H&E, PAX5, CD20, CD30) and with hypoxia specific stainings e.g. HIF1α, CAIX immunohistochemistry. For further analysis, representative CD30 – which indicates the tumour cells- and CAIX – an endogenous biomarker for hypoxia - immunostained slides were digitalized with Pannoramic MIDI-Automatic Brightfield Scan (3DHistech, Budapest, Hungary) slide scanner. In order to determine the relative enzyme expression, whole slide digital (WSD) analysis was performed with the DensitoQuant module of the QuantCenter Software (3DHistech Kft., Budapest, Hungary). The histoscore (H-score) values were generated by the software. The cut-off for positivity was determined at H-score 1. The results were investigated by Wilcoxon signed rank test and Spearman correlation analysis.
Results: The cohort consisted of 101 patients, diagnosed with cHL, including 71 nodular sclerosis (NS), 19 mixed cellularity (MC), 7 lymphocyte rich (LR), 4 lymphocyte depleted (LD) subtypes. The selective membrane associated expression of CAIX (H-score: 2.41-90.36) was observed in the HRS-cells of 54 cases in total (54/101, 53,46%). Moreover CAIX expression was frequently demonstrated in the perinecrotic foci. Interestingly, the LD subtype showed strong positivity for CAIX (n=4) in which the CAIX:CD30 relative index was 0,876, although there was no significant correlation between the two factors. While in our NS (n=42) cases the CAIX:CD30 relative index was 0,365. In the LR subtype (n=2) the CAIX:CD30 index was 0,839 and in the MC (n=4) subtype the index was 0,138. The H-score of CD30 showed no significant difference between the CAIX+ and CAIX- group.
Conclusions: The increased expression of CAIX is associated with the cellular adaptation to the hypoxic microenvironment thus, CAIX could be used as a functional marker in the tissue samples. The higher CAIX:CD30 relative index /mean of the CAIX:CD30 H-score ratio may indicate the formation of a more aggressive phenotype of the HRS-cells.

Keywords: Hypoxia, classical Hodgkin's lymphoma, CAIX, HIF1a, adaptation

FITOKANNABINOIDOK POTENCIÁLIS GYULLADÁSCSÖKKENTŐ HATÁSÁNAK FELTÉRKÉPEZÉSE *IN VITRO* EGÉR GYULLADÁSOS MODELLRENDSZERBEN

MILTNER Noémi
PhD-jelölt
Molekuláris Orvostudomány Doktori Iskola, Debreceni Egyetem (DE-ÁOK) Immunológiai Intézet
Kutatási terület: Elméleti orvostudományok
miltner.noemi@med.unideb.hu

Bevezetés A *Cannabis sativa*-ban legnagyobb mennyiségben megtalálható, nem pszichoaktív fitokannabinoid, a cannabidiol (CBD) a legaktívabban kutatott hatóanyag, melynek jótékony hatásairól számos adat áll rendelkezésre.
Kollaborációs partnerünk, a *Cannabis*-kutatás „atyja", Prof. Raphael Mechoulam kutatócsoportja szemi-szintetikus, fluorinált CBD-származékokat állított elő (F-CBD-k), mely anyagok *in vivo* egér modellekben szorongásoldó és fájdalomcsillapító hatásokkal bírnak.
A β-kariofillén (BCP) szeszkviterpén a különböző fűszerek, gyümölcsök, valamint a *Cannabis* jellegzetes illatáért felelős. Számos publikáció bizonyítja ezen vegyület antioxidáns, szorongásoldó, rákellenes, fájdalomcsillapító hatásait.
A gyulladásos megbetegedések több millió ember életminőségét érintik világszerte. Munkacsoportunk korábban kimutatta, hogy a BCP és CBD gyulladáscsökkentő hatással rendelkezik humán *in vitro* dermatitis modellekben, valamint a F-CBD-k (HUF-101, HUF-103, HU-559a) az eredeti növényi komponenshez képest hatékonyabb gyulladásgátló hatással rendelkeznek.
Célkitűzés Jelenleg azonban nem áll rendelkezésre olyan *in vitro* egér gyulladásos modellrendszer, mely révén további információt kaphatunk a fenti anyagok gyulladáscsökkentő hatásáról. Ezért tervezett kutatásunk célja, hogy feltérképezzük a CBD, a F-CBD-k és a BCP potenciális anti-inflammatorikus hatásait *in vitro* egér gyulladásos modellrendszerekben.
Anyagok és módszerek Kolorimetriás MTT assay segítségével vizsgáltuk a CBD, F-CBD-k és a BCP alkalmazott koncentrációinak hatását a RAW 264.7 egér makrofágok és RAW-BLUE riporter sejtek életképességére.
RT-qPCR technikát alkalmazva követtük nyomon RAW 264.7 sejtekben a kezelőanyagok hatását a pro-inflammatorikus citokinek (Il-1α,Il-1β) expressziójára, bakteriális lipopoliszaccharidal (LPS) aktivált *in vitro* gyulladásos modellben.
A gyulladásos folyamatok fehérjeszintű detektálására (NF-κB útvonal aktivitása) RAW-Blue sejtek esetén nem állt rendelkezésre megfelelő modellrendszer, így ezt munkacsoportunk optimalizálta (módszerfejlesztés, Quanti-BLUE assay).
Eredmények MTT assay segítségével megállapítottuk, hogy a 10 μM HUF-101 csökkentette a RAW 264.7 sejtek életképességét 24 h elteltével, azonban a hosszú távú kezelés nem befolyásolta a sejtek viabilitását. RAW-Blue sejtek esetén az alkalmazott kezelőanyagok közül egyik sem csökkentette a reporter sejtek életképességét 24 h elteltével.
Az LPS-indukált gyulladásos modellben a CBD csökkentette az Il-1α, Il-1β pro-inflammatorikus citokinek mRNS szintű expresszióját, míg a fluorinált CBD-k számos koncentrációja hatékonyabb gyulladásgátló hatással rendelkezett, mint a CBD.
A Quanti-BLUE assay során a CBD koncentráció-függő módon csökkentette az NF-κB útvonal aktivitását, míg a BCP esetén ezen hatást nem igazoltuk.
Következtetés Munkacsoportunknak sikerült először kimutatni RAW 264.7 sejtekben, hogy a BCP és CBD csökkentette a vizsgált pro-inflammatorikus citokinek génszintű expresszióját *in*

vitro egér gyulladásos modellben, valamint a F-CBD-k számos koncentrációi a növényi eredetű CBD-től is nagyobb mértékű gyulladáscsökkentő hatással rendelkeztek. Ezen hatást a CBD esetén fehérje szinten is tudtuk detektálni RAW-Blue reporter sejtekben, azonban a BCP esetén ezt nem figyeltük meg. Reményeink szerint a további kísérletek kivitelezése hozzájárul a megfigyelt hatás bizonyítására, mely révén ezen anyagok potenciális gyulladásgátló ágensek lehetnek a különböző gyulladásos betegségek kezelésében a jövőben.

Kulcsszavak: fitokannabinoid, terpén, gyulladáscsökkentés, makrofág, egér

Az Emberi Erőforrások Minisztériuma ÚNKP-18-3 kódszámú Új Nemzeti Kiválóság Programjának támogatásával készült.

A GASZTROINTESZTINÁLIS TRAKTUS MIKROBA FLÓRA VÁLTOZÁSÁNAK MAGATARTÁSI FOLYAMATOKRA GYAKOROLT HATÁSA

MINTÁL Kitti[1], KOVÁCS Anita[2], TÓTH Attila[3], HORMAY Edina[4], VARGA Adorján[5], KOCSIS Béla[6], LÉNÁRD László[7], KARÁDI Zoltán[8]
[1]PhD-hallgató
[1,2,3,4,7,8]Pécsi Tudományegyetem, Általános Orvostudományi Kar, Élettani Intézet
[1,2,3,4,7,8]Pécsi Tudományegyetem, Anyagcsere Szabályozás és Bioimpedancia Kutatócsoport
[7,8]Pécsi Tudományegyetem, Szentágothai János Kutatóközpont, Molekuláris Neuroendokrinológiai és Neurofiziológiai Kutatócsoport
[5,6]Pécsi Tudományegyetem, Általános Orvostudományi Kar, Orvosi Mikrobiológiai és Immunitástani Intézet
Kutatási terület: A táplálkozás és anyagcsere központi szabályozása
[1]kitti.mintal@aok.pte.hu

Napjainkban egyértelművé vált, hogy a gasztrointesztinális traktus mikroba flórájának összetétele és egyensúlya kulcsfontosságú a szervezet fiziológiás működéseinek a fenntartásában. A bélflóra frakcionális arányeltolódásának, az úgynevezett diszbiózisnak nem csak perifériásan, de centrálisan is fontos hatása van a különböző neurobiológiai, neuroplaszticitásbeli és génexpressziós mintázatbeli változásokra. Emellett az idegrendszer fejlődésének korai szakaszában a mikrobiom bél-agy tengely jelátvitelében bekövetkező károsodások hozzájárulhatnak különféle felnőttkori pszichiátriai kórformák megjelenéséhez. A csíramentes állatok használata széles körben elterjedt a bélflóra központi idegrendszerre kifejtett moduláló hatásának és neurológiai tüneteknek a vizsgálatára. Emellett a magatartási kórtünetek detektálása során kognitív, tanulási és memória deficitek megléte valószínűsíthető. A logikusan felvetődő mikrobiommentes kísérleteknek számos korlátja van, ezért vizsgálataink fókuszában a bél mikrobiota felnőttkorban jelentkező, plasztikus idegi modulációkra, emocionális, kognitív, és szociális magatartási változásokra gyakorolt hatásának vizsgálatát tűztük ki célul. Különös figyelmet szenteltünk az antibiotikumok és probiotikumok alkalmazására, ugyanis ezek segítségével hatékonyan, akár specifikusan is szabályozhatjuk a bélflóra összetételének változásait. A gasztrointesztinális traktus mikrobiota módosulásai nyomán fellépő magatartási változások kimutatására felnőtt hím Wistar patkányokon folytattuk kísérleteinket. Négy csoportot alakítottunk ki: 1. kontroll, 2. antibiotikum kezelt, 3. antibiotikum, majd probiotikum kezelt, 4. probiotikum kezelt. Azon egyedek, melyek antibiotikum kezelésben részesültek, széles spektrumú antibiotikum keveréket kaptak (ampicillin 1g/L, vancomycin 0,5g/L, ciprofloxacin HCl 0,02g/L, imipenem 0,25g/L, metronidazol 1g/L), s ezt 3 naponta cserélve, ivóvízükbe való keveréssel 4 héten keresztül folytattuk. Majd azon csoportok egyedei esetében, melyek probiotikum kezelésben részesültek, 2 hétig minden nap $2x10^8$ CFU/ml/törzs mennyiségben per os kapták a probiotikum keveréket (Lactobacillus helveticus, L. rhamnosus, L. casei, Bifidobacterium breve). Az egész kísérlet során meghatározott időközönként székletminta vétellel monitoroztuk a mikroba flóra változását. A kezeléseket követően magatartási teszteket végeztünk: open field, szociális interakciós teszt, passzív elhárítás teszt. Ezen, más-más szempontból sajátos viselkedési tesztekben a kísérleti egyedek jellegzetes válasz eltérései azt bizonyítják, hogy a gasztrointesztinális traktus mikroba flóra összetétele lényeges moduláló szereppel bír a kognitív működések központi szabályozásában.

Kulcsszavak: Bél-agy tengely, bélflóra, kognitív működések, probiotikum, antibiotikum

ESTIMATION OF LIFETIME EXCESS CANCER RISK DUE TO EXPOSURE TO ARSENIC IN DRINKING WATER IN HAJDÚ-BIHAR COUNTY; IS THERE A PUBLIC HEALTH CONCERN?

MUHOLLARI Teuta
MSc-student
Department of Preventive Medicine, Faculty of Public Health, University of Debrecen
Research area: health risk assessment
teutamuhollari@gmail.com
BUJDOSÓ Orsolya
PhD-student
Department of Preventive Medicine, Faculty of Public Health, University of Debrecen
Research area: health effects of food contaminants
bujdoso.orsolya@sph.unideb.hu
SZŰCS Sándor
Associate professor
Department of Preventive Medicine, Faculty of Public Health, University of Debrecen
Research area: health effects of food contaminants, immunotoxicology
szucs.sandor@sph.unideb.hu
PÁL László
Assistant lecturer
Department of Preventive Medicine, Faculty of Public Health, University of Debrecen
Research area: immunotoxicology, health risk assessment
pal.laszlo@sph.unideb.hu

Inorganic arsenic (As) in drinking water is a public health concern in many areas of the world including Hungary. According to the International Agency for Research on Cancer (IARC) As is a human carcinogen. The limit for As in drinking water is 10 μg/litre in the member states of the European Union. The concentration of As in drinking water is usually below this limit in Hungary, including Hajdú-Bihar county. However, chronic exposure to even low levels of As can increase the risk of cancers. Therefore, the aim of this work was to determine the lifetime excess cancer risk (LECR) attributable to exposure to As in drinking water for both sexes and separately for men and women living in cities and villages in Hajdú-Bihar county. We estimated the level of exposure to As by probabilistic Monte Carlo Simulations. Considering the concentration of As in drinking water, we calculated the average daily intake of As separately for specific age groups. To estimate the LECR attributable to exposure to As in drinking water the sum of average daily intake of As by the specific age groups was multiplied by a cancer potency factor. LECR of one per million people was considered to be as an acceptable limit. The concentrations of As [median (M): 5.2 μg/litre, interquartile range (IQR): 3.5-7.1 μg/litre] in drinking water were generally lower than 10 μg/litre in the settlements of Hajdú-Bihar county. The LECR due to exposure to As in drinking water was higher than the acceptable level for both sexes in Hajdú-Bihar county (M: 288.7 per million people, IQR: 193.8-393.7 per million people). There were differences in the LECR attributable to exposure to arsenic in drinking water for men (M: 298.2 per million people, IQR: 200.9-408.6 per million people) and woman (M: 275.6 per million people, IQR: 185.1-375.5 per million people). Compared to the population of villages, people living in cities were at 1.3 times higher LECR. In conclusion, to minimize the cancer risk due to exposure to arsenic, it would be necessary to further reduce the arsenic concentration in drinking water in Hajdú-Bihar county.

Keywords: arsenic, risk assessment, drinking water, Hajdú-Bihar county

ANALYZING THE PROGNOSTIC VALUE OF CANCER HALLMARK GENES IN MULTIPLE TYPES OF TUMORS

Ádám NAGY[1], András LÁNCKY[2], Balázs GYŐRFFY[3]
[1,3]Semmelweis University 2nd Dept. of Pediatrics
[1,2,3]Hungarian Academy of Sciences Research Centre for Natural Sciences, Cancer Biomarker Research Group, HAS RCNS Institute of Enzymology

Introduction Cancer hallmark genes are responsible for the most essential phenotypic characteristics of malignant transformation and progression. In this project, our aim was to validate the prognostic effect of the established cancer hallmark genes in a large cohort of distinct cancer types.
Methods The raw htseq counts of RNA-seq and survival data of 26 different tumor types were acquired from the TCGA repository. The "DESeq" package was used for normalization. Correlation between gene expression and overall survival (OS) was computed using Cox proportional hazards regression and by plotting Kaplan-Meier survival plots. False discovery rate was computed to correct for multiple hypothesis testing.
Results Signatures based on genes involved in genome instability and invasion reached significance in the largest part of cancer types. Thyroid and glioblastoma were independent of hallmark genes (61/54 significant), while renal clear cell cancer and low grade gliomas harbored most prognostic changes (403/419 significant). The most significant genes include BRCA1 (genome instability, p<=1E-16) and RUNX1 (oncogene, p=3.1E-10) in lower grade glioma, CDK1 (resisting cell death, p=2.1E-10) and CDKN3 (tumor suppressor, p=1.4E-10) in kidney renal papillary carcinoma, CXCL9 (angiogenesis, p=2.5E-08) in melanoma, EREG (replicative immortality, p=2.1E-07) in cervical cancer and finally FBP1 (deregulation of cellular energetics, p=2.8E-07) and MAPK1 (activating invasion and metastasis, p=1E-07) in kidney renal cell carcinoma.
Discussion While numerous factors involved in these biological functions still remain unidentified, a growing number of mutated/altered genes were identified in recent cancer genomic studies. Our results help to prioritize targeted therapies in different types of solid tumors.

ECHINOCANDINOK ÉS A FARNESOL KOMBINÁCIÓJÁNAK *IN VITRO* VIZSGÁLATA *CANDIDA AURIS* BIOFILMEK ELLEN

NAGY Fruzsina[1], TÓTH Zoltán[2], BALÁZS Bence[3], MAJOROS László[4], KOVÁCS Renátó[5]
[1,2,3]PhD-hallgató
[4]Egyetemi docens
[5]Tanársegéd
[1,2,3,4,5]Debreceni Egyetem, Általános Orvostudományi Kar, Orvosi Mikrobiológiai Intézet
[1,5]Kutatási terület: klinikai mikológia, mikrobiális biofilmek
[2,4]Kutatási terület: klinikai mikológia, antimikotikumok
[3]Kutatási terület: klinikai mikrobiológia, antibiotikum rezisztencia
[1]nagyfruzsina0429@gmail.com
[2]tothi5@hotmail.com
[3]balazsbence0903@gmail.com
[4]major@med.unideb.hu
[5]kovacs.renato@med.unideb.hu

Bevezetés: A *Candida auris* egy feltörekvőben lévő *Candida* species, melyet 2009-ben izoláltak először. A törzsek jelentős része multidrog rezisztens, mely igencsak komoly aggodalomra ad okot a *C. auris* infekciók terápiáját illetően. A farnesol egy gomba eredetű quorum-sensing molekula mely kulcsfontosságú szerepet játszik a *Candida albicans* biofilmképződésének szabályozásában, továbbá biofilmellenes aktivitással bír számos *Candida* species esetében. Tekintettel a farnesol jól dokumentált gátló hatására kísérleteink során célul tűztük ki az echinocandinok (micafungin, caspofungin, anidulafungin) aktivitásának fokozását exogén farnesol hozzáadásával, *C. auris* biofilmek ellen.
Metodikák: Kísérleteink során négy *C. auris* klinikai izolátumot vizsgáltunk. A biofilmek antifungális szerekkel szembeni *in vitro* érzékenységét a metabolikus aktivitás mérésén alapuló XTT- assay segítségével határoztuk meg. Minimális gátló koncentrációnak (MIC) azt a koncentrációt tekintettük, ahol legalább 50%-os metabolikus aktivitás csökkenés volt megfigyelhető a kontrollhoz képest. A kölcsönhatások természetének megállapítására a gátló koncentrációhányad indexet alkalmaztuk (FICI). Szinergizmusnak tekintettük a kombinációt, ha FICI≤0,5; indifferens volt a hatás, ha 0,5<FICI≤ 4; míg antagonizmusról akkor beszéltünk, ha FICI>4. Eredményeink megerősítésének céljából fluoreszcens mikroszkópos és scanning elektronmikroszkópos vizsgálatokat végeztünk.
Eredmények: A vizsgált *C. auris* biofilmek esetében az önmagában mért micafungin, caspofungin és anidulafungin iránti medián MIC értékek 64-szeres; 64-128-szoros, és 64-128-szoros csökkenést mutattak a kombinációban mért medián MIC értékekhez képest.
A farnesol és az echinocandinok kombinációja során a medián MIC értékek szintén jelentős csökkenést mutattak az önmagában mért farnesol iránti medián MIC értékekhez viszonyítva (4-8-szoros; 4-64-szeres; 2-8-szoros).
A micafungin és a caspofungin farnesollal történő kombinációja során a vizsgált négy *C. auris* izolátum esetében szinergista kölcsönhatást tapasztaltunk. Az anidulafungin és a farnesol kombinációjakor a négy izolátumból három mutatott szinergizmust, egy törzs esetében pedig indifferens kölcsönhatást detektáltunk.
A C. *auris* biofilmet alkotó élő és holt sejtek arányát epifluorescenciás mikroszkóp segítségével demonstráltuk. A legmagasabb hol sejt arány az echinocandinok és a farnesol együttes alkalmazása során volt látható. A scanning elektronmikroszkópos vizsgálat esetén tapasztalt morfológiai változások összhangban voltak az életképességi festés eredményével.

Konklúzió: Eredményeink alapján elmondható, hogy a farnesol *in vitro* fokozta az echinocandinok aktivitását a vizsgált *C. auris* biofilmek ellen. A farnesol a későbbiekben egy potenciális adjuváns lehet az echinocandin rezisztens *C. auris* biofilmek terápiája során.

Kulcsszavak: Candida auris, biofilm, echinocandin, szinergizmus

VETÉSI VARJAK (*CORVUS FRUGILEGUS*) ÁLTAL HORDOZOTT ESBL-TERMELŐ *ESCHERICHIA COLI* IZOLÁTUMOK JELLEMZÉSE ÉS ÖSSZEHASONLÍTÁSA HUMÁN TÜNETMENTES HORDOZÓKBÓL ÉS KLINIKAI MINTÁKBÓL SZÁRMAZÓ IZOLÁTUMOKKAL

NAGY József Bálint, BALÁZS Bence, KÖVÉR László, GYÜRE Péter, KARDOS Gábor
[1,2]PhD-hallgató
[3,4,5]Egyetemi adjunktus
[1,2,5]Debreceni Egyetem, Általános Orvostudományi Kar, Orvosi Mikrobiológiai Intézet
[1,2]Debreceni Egyetem, Mezőgazdaság-, Élelmiszertudományi és Környezetgazdálkodási Kar, Természetvédelmi Állattani és Vadgazdálkodási Tanszék
[1,2,5]Kutatási terület: klinikai mikrobiológia, antibiotikum rezisztencia
[3]Kutatási terület: városökológia/városi vadgazdálkodás, ember-varjú konfliktusok és azok kezelése
[4]Kutatási terület: városökológia
[1]nagy.jozsefb93@gmail.com
[2]balazsbence0903@gmail.com
[3]koverl@agr.unideb.hu
[4]gyurep@agr.unideb.hu
[5]kg@med.unideb.hu

A Debreceni Egyetem területén nagyszámú vetési varjú (*Corvus frugilegus*) gyülekezik a téli időszakban, ürülékük a klinikák területét szennyezi. A varjak potenciális hordozó szerepének vizsgálatához ugyanabból a mintavételi időszakból varjú bélsárból, humán székletből és a klinika betegeiből izolált ESBL (kiterjedt spektrumú béta-laktamáz) -termelő *E. coli* izolátumokat hasonlítottunk össze.
2016 október és 2017 március között 112 kloákatampon mintát gyűjtöttünk össze. Ugyanebben az időszakban az összes rutin tenyésztésre küldött 2455 humán székletmintában megvizsgáltuk tünetmentes hordozás előfordulását. A mintákat 2 mg/l cefotaximot tartalmazó eozin-metilénkék agarra oltottuk, az ESBL-termelés megállapítása kettős korong teszttel történt. Emellett 42 klinikai mintákból ebben az időszakban izolált ESBL-termelő *E. coli* izolátumot vizsgáltunk. A következő rezisztencia géneket vizsgáltuk polimeráz láncreakcióval (PCR): bla_{TEM}, bla_{SHV}, bla_{CTX-M}, aac(6')-Ib, aac(3')-IIa, aph3VI-a, armA. A bla_{CTX-M} hordozókat tovább vizsgáltuk $bla_{CTX-M-1}$, $bla_{CTX-M-2}$, $bla_{CTX-M-8}$ és $bla_{CTX-M-9}$ alcsoportokra specifikus primerekkel. A $bla_{CTX-M-1}$ alcsoport tagjait szekvenálással azonosítottuk. Filogenetikai analízist PCR-val végeztük el a különböző *E. coli* filotípusok detektálására. Előzetes tipizálást ERIC-PCR-rel végeztünk.
A varjú eredetű mintákban 41 *Escherichia coli*-t, 4 *Enterobacter cloacae*-t 1 *Citrobacter freundii*-t és 1 *Citrobacter braakii*-t találtunk, 37 *E. coli* ESBL-termelő, a többi izolátum AmpC fenotípusú volt. A humán székletmintákban 44 ESBL-termelő *E. coli* izolátumot találtunk, ami 2%-os hordozási arányt jelent.
A bla_{CTX-M} volt a leggyakoribb ESBL géncsalád mind a varjú (37/37), humán széklet (43/44) és klinikai izolátumokban (40/42) egyaránt. A $bla_{CTX-M-1}$ (28/37, 37/43 és 22/40) volt a domináns CTX-M alcsoport, melyet a $bla_{CTX-M-9}$ követett. Nyolc varjú eredetű és négy humán széklet mintában a $bla_{CTX-M-1}$ és $bla_{CTX-M-9}$ alcsoport tagjai egyszerre fordultak elő, míg a klinikai mintákban ez a mintázat nem volt megfigyelhető. A humán széklet és klinikai minták esetében a $bla_{CTX-M-15}$ gén volt a leggyakoribb $bla_{CTX-M-1}$ csoportba tartozó gén, míg a varjú minták esetében a $bla_{CTX-M-55}$, $bla_{CTX-M-1}$ és $bla_{CTX-M-15}$ közel egyenlő arányban fordult elő. Az aac(6')-Ib (16/42 illetve 8/44) és az aac(3')-IIa (6/42 illetve 6/42) gének voltak a leggyakoribb

aminoglikozid rezisztencia gének mind a klinikai mind a humán széklet mintákban, a varjú mintákban egyetlen aac(6')-Ib és két aac(3')-IIa gént detektáltunk.
A varjú és humán széklet eredetű *E. coli* izolátumok változatos filotípusúak voltak, míg a klinikai izolátumok 74%-a (n=42) B2 filotípusba tartozott, a varjak esetében ez a szám 30% (n=37), a tünetmentes hordozók esetében 36% (n=44) volt.
Az ERIC-PCR a humán tünetmentesen hordozott és a klinikai izolátumokat gyakran közös csoportokba sorolta, míg a varjú izolátumok elkülönültek ezektől. Előfordult egy olyan csoport, ahol egy klinikai izolátum volt jelen egy varjú eredetű izolátumok alkotta csoportban. Egy másik kisebb csoport három varjú, két humán széklet eredetű és egy klinikai izolátumból állt.
A vizsgált varjak jelentős rezervoárjai az ESBL-termelő *E. coli*-nak, ezek az izolátumok azonban jelentősen különböztek a humán eredetű izolátumoktól, a hasonlóságok sokkal szembetűnőbbek a humán széklet és klinikai minták között. A varjak szerepe tehát a humán infekciók közvetlen fertőzőforrásaként csekély, de fontos rezisztencia gén rezervoárként és hosszú távú vektorokként szolgálhatnak.

Kulcsszavak: ESBL, Escherichia coli, multirezisztencia, varjú

HUMÁN PAPILLOMAVÍRUS 11 KAPSZID FEHÉRJÉINEK FUNKCIONÁLIS VIZSGÁLATA

NAGY Zsófia[1], SZARKA Krisztina[2]
[1]PhD-hallgató
[2]Egyetemi docens
[1,2]Debreceni Egyetem, Orvosi Mikrobiológiai Intézet, Általános Orvostudományi Kar
Kutatási terület: alacsony onkogén kockázatú humán papillomavírusok genetikai variabilitásának vizsgálata a klinikai képpel összefüggésben
[1]n.zsofia91@gmail.com
[2]szkrisz@med.unideb.hu

Munkacsoportunk a humán papillomavírus (HPV) 11 és a különböző súlyosságú rekurrens légúti papillomatosisok (recurrent respiratory papillomatosis, RRP) közötti összefüggéseket vizsgálja a klinikai mintákból kimutatott vírusgenomok szekvencia, filogenetikai és funkcionális analízisével. A szekvencia analízisek során mind a korai és késői fehérjéket kódoló régiókban, mind pedig a vírus hosszú szabályozó régiójában (long control region, LCR) azonosítottunk egyedi nukleotid polimorfizmusokat. A két kapszid fehérje (L1 és L2) esetében a nyitott leolvasási keretükben (open reading frame, ORF) azonosított, aminosav-cserét eredményező nukleotid polimorfizmusokat *in silico* fehérje modellezéssel vizsgáltuk.
A L1 kapszid fehérjében azonosított két aminosav-csere (A476V és S486F) egy agresszív juvenilis RRP-ben szenvedő beteg elváltozásból származó szövetmintájában kimutatott HPV11 szekvenciában fordult elő, a fehérje C-terminális részén helyezkedik el, ami a fehérje pentamerizációjában és a kapszid összeszerelődésében játszik szerepet. Az S486F aminosav-csere következtében a fenilalanin két új kölcsönhatást alakít ki a kapszomer szomszédos monomerjeivel, ami energetikailag kedvező lehet az kapszid összeszerelődése során.
Az L2 ORF-ben két aminosav cserét eredményező egyedi nukleotid polimorfizmust határoztunk meg. A cervicalis atypiából származó HPV11 szekvenciában azonosított E35D aminosav-csere a fehérje N-terminális aktin-kötő doménjában helyezkedik el. Egy mérsékelt súlyosságú felnőttkori RRP-ből származó HPV11 genomban azonosított G5437T nukleotid-csere az L2 protein C-terminális régiója előtt korai stop kodon kialakulását eredményezi.
Célunk ezen aminosav-cserék és a korai stop kodon kialakulása hatásának vizsgálata az L1 és L2 fehérjék funkciójára. Ehhez az L1 és L2 variánsokat irányított mutagenezissel hoztuk létre a polimorfizmusok optimalizált kodonhasználatú HPV11 L1 és L2 plazmidokba történő beépítésével. Ezt követően az L1 és L2 plazmid variánsokat pGL3 luciferáz reporter vektorral együtt HEK293TT sejtekbe transzfektáltuk és az L1 és L2 variáns fehérjéket tartalmazó HPV11 pseudovirionokat termeltettünk. A termelődött virionok mennyiségét közvetett módon valós idejű PCR-ral, a fehérje koncentrációt SDS poliakrilamid gélelektroforézist követően Coomassie Brilliant Blue festési eljárással határoztuk meg. A variáns pseudovirionokkal HaCat keratinocyta sejteket fertőztünk, 48 óra elteltével luciferáz aktivitásmérést végeztünk.
Előzetes eredményeink alapján a variáns HPV11 pseudovirionok fertőzési képessége eltér a referencia HPV11 pseudovirionok infektivitásától. Úgy tűnik, hogy a korai stop kodont eredményező nukleotid polimorfizmust tartalmazó pseudovirion esetében jelentősen csökken a pseudovirion fertőzőképessége a referencia HPV11 pseudovirionéhoz képest, míg az L1 proteinben előforduló aminosav-cserék feltehetően fokozzák a pseudovirionok infektivitására.
A munka (Nagy Zsófia) az Emberei Erőforrások Minisztériuma ÚNKP-18-3 kódszámú Új Nemzeti Kiválóság Programjának és az International Centre for Genetic Engineering and Biotechnology (ICGEB) Arturo Falaschi ösztöndíjának támogatásával készült.

Kulcsszavak: alacsony onkogén kockázatú HPV, infektivitás, pseudovirion

A KÜLÖNBÖZŐ INTERNETES TEVÉKENYSÉGEK PROBLÉMÁS HASZNÁLATÁNAK VIZSGÁLATA KÖZÉPISKOLÁSOK KÖRÉBEN

NAGY-PÉNZES Gabriella[1], BALOGH Borbála[2], DR. BÍRÓ Éva[3]
PhD-hallgató
MA-hallgató
Adjunktus
[1,3]Debreceni Egyetem, Egészségtudományok Doktori Iskola, Megelőző Orvostani Intézet
[2]Debreceni Egyetem, Népegészségügyi Kar
[1]Kutatási terület: Középiskolások egészségmagatartása
[3]Kutatási terület: Egészségműveltség, fiatalok egészségmagatartása, mentális egészsége
[1]penzes.gabriella@sph.unideb.hu
[2]borbalabalogh95@gmail.com
[3]biro.eva@sph.unideb.hu

Az internethasználat számos hasznos tulajdonsággal bír: segíti a munkavégzést, megkönnyíti a kapcsolatteremtést, gyorsítja a kommunikációt és az információszerzést, emellett szórakozási lehetőségeket is biztosít. Mindezen előnyök mellett fontos kiemelnünk azt is, hogy a különböző internetes tevékenységek problémássá válhatnak, ezáltal negatív hatással lehetnek az egészségre, egészségmagatartásra, társas kapcsolatokra. A mai fiatal generáció különösen ki van téve a problémás internethasználat veszélyének, hiszen ők már beleszülettek a digitalizált világba, az internet adta lehetőségeket nap, mint nap igénybe veszik. Mindebből kifolyólag célul tűztük ki, hogy középiskolások körében felmérjük a problémás internet-, közösségi oldal-, és online játék-használatot, ezen túlmenően pedig megvizsgáljuk az előbb felsorolt tényezőknek a mentális egészséggel és társas támasszal való kapcsolatát. Vizsgálati populációnkat egy vidéki középiskola 9. és 10. évfolyamos tanulói alkották, ahol egyaránt fellelhető a gimnáziumi, szakgimnáziumi és szakközépiskolai oktatási intézménytípus is. Az adatgyűjtés egy online, önkitöltős kérdőív segítségével történt, mely a 2014-es magyar Iskoláskorú gyermekek egészségmagatartása és a 2015-ös Európai iskolavizsgálat a fiatalok alkohol- és egyéb drogfogyasztási szokásairól szóló felmérések kérdésein alapultak. A válaszadási arány 70,5% (n=236 fiú=47,9% lány=52,1%) volt. Egy átlagos hétköznapon a számítógép vagy más elektronikus eszköz nem játék célú használatával a tanulók 66,4%-a, játékkal pedig 40,4%-a töltött legalább két órát, mely arányok a hétvégére jelentősen megemelkedtek ($p<0,001$). A válaszadók mindegyike internethasználó volt, 96,6%-uk használt közösségi oldalakat. Internetes játékot a diákok 54,2%-a használt, mely tevékenység a fiúk körében szignifikánsan népszerűbb volt (76,9%), mint a lányok között (33,3%) ($p<0,001$). A tanulók 38,6%-a problémás internet-, 18,2%-a problémás közösségi oldal-, 11,9%-a problémás onlinejáték-használónak minősült. A magasabb családi- (EH: 0,89; 95%MT: 0,82-0,97), baráti- (EH:0,88; 95%MT: 0,80-0,97), osztálytársi- (EH:0,63; 95%MT: 0,49-0,82) támogatottság, a megfelelő önértékelés (EH:0,20, 95%MT: 0,56-0,75), és a magasabb élettel való elégedettség (EH:0,14; 95%MT: 0,03-0,64) mellett szignifikánsan kisebb eséllyel jelent meg a problémás onlinejáték-használat. Azonban a pszichoszomatikus tünetek (EH:1,09; 95%MT: 1,01-1,17) és depresszív hangulat (EH:14,14; 95%MT: 2,79-71,39) megléte esetén magasabb volt az esélye annak, hogy ezen viselkedési zavar előfordult a tanulónál. A kapott eredmények is rámutatnak arra, hogy az internetes tevékenységek problémás használata jelen van a középiskolások körében, és egyaránt kapcsolatba hozható a társas támogatottsággal és a mentális egészséggel. Éppen ezért a téma nem elhanyagolható, szükség van az erre irányuló prevenciós programokra.

Kulcsszavak: serdülők, viselkedési addikció, problémás internethasználat, problémás közösségioldal-használat, problémás onlinejáték-használat

IMPACT OF ENGAGING PRACTICE ENHANCEMENT ASSISTANTS IN IMPROVING QUALITY OF CARE

ONCHONGA David Ondieki[1], Martin THURANIRA[2]
PhD-student
[1]University of Pecs Hungary, Doctoral School of Health Sciences, Faculty of Health Sciences
[2]Ministry of Health-Kenya
Research area: Health Sciences, Health Related Quality of Life.
[1]onchonga7@gmail.com

Practice enhancement assistants (PEA) work across primary healthcare practices to improve patient care through staff training, sharing of innovative ideas among practices, support for development of systems and infrastructure, and development and coordination of quality improvement initiatives including continued medical education and upscaling of indicators of public health importance. The study was carried out to evaluate the impact of engaging practice enhancement assistants in improving quality of care in Samburu county Kenya. The objective of the study was to Evaluate the impact of engaging practice enhancement assistant in improving quality of care in Samburu county Kenya. The study was conducted in government health facilities in Samburu Central sub-county Kenya. We conducted a pre-post trial with a randomized comparison group. We used cluster randomization, in which health facilities were clusters. Of a total of 27 eligible health facilities, we selected a probability sample of 10 health facilities using stratified sampling, in which strata were transmission area- health facility type. After ordering by transmission area- health facility type, systematic sampling was used to randomly assign 5 health facilities to the intervention arm and 5 health facilities to the comparison arm. After intensive staff training (on job training with support supervision) for the five-intervention arm facilities on processes, indicators and clinical practice, we developed questionnaires to interview clients visiting both the intervention and comparison arm facility on their experience on quality of care. The study found out that in the intervention arm, quality of care improved from 27% to 72%, The clients interviewed reported more satisfaction on intervention arm. In concussion, use of practice engagement assistants can greatly improve the quality of care in the government health facilities and improvement of quality indicators. The research was carried out with the support of the Institutional Excellence Program (17886–4/2018/FEKUTSTRAT).

Keywords: Practice Enhancement Assistant

A HOMEOBOX GÉNEK ÉS KOFAKTORAIK PROGNOSZTIKUS SZEREPE NPM1 MUTÁCIÓVAL RENDELKEZŐ AKUT MIELOID LEUKÉMIA BETEGEKBEN

ŐSZ Ágnes[1], NAGY Ádám[2], KRIZSÁN Szilvia[3], BÖDÖR Csaba[4], GYŐRFFY Balázs[5]
[1,2,5]Magyar Tudományos Akadémai- Természettudományi Kutatóközpont, EI, Lendület Onkológiai Biomarker Kutatócsoport, Budapest
[1,2,5]Semmelweis Egyetem, II. Gyerekklinika, Budapest
[3,4]Magyar Tudományos Akadémia-SE Lendület Molekuláris Onkohematológiai Kutatócsoport, Semmelweis Egyetem, I. Patológiai és Rákkutató Intézet

Bevezetés. Az akut mieloid leukémia (AML) a leggyakrabban előforduló felnőttkori rosszindulatú mieloid eredetű betegség. Az AML betegek többségében előfordul az NPM1 gén mutációja, amely befolyásolja az AML progresszióját. Célunk volt, *in silico* azonosítani az NMP1 mutáció hatását olyan gének expressziójára, melyek összefüggnek a túléléssel, majd az így kapott eredményeket *in silico* és klinikai mintákon igazolni.
Módszerek. Négy adathalmazt használtunk, három tanuló és egy teszt halmazt. A három tanuló halmazhoz a génexpressziós és mutációs adatokat az NCBI GEO adattárból (GSE6891, n=536; GSE1159, n=293), illetve a TCGA adattárból (n=200) töltöttük le. A teszthalmaz, a klinikai minták (n=168) a Semmelweis Egyetemről származtak. A mutáció és expreszió adatokkal rendelkező betegeket két csoportra osztottuk az NPM1 mutációs státusz alapján (vad és mutáns), és Wilcoxon-teszttel meghatároztuk, hogy az NPM1 génben lévő mutációk mely gének kifejeződésével állnak kapcsolatban. A legnagyobb összefüggést mutató gének prognosztikus értékét az NCBI GEO génchip adatbázis alapján, Cox regresszió és Kaplan–Meier túlélési analízis használatával vizsgáltuk. Az így kapott gének közül a legrobosztusabb összefüggést mutatókat a Semmelweis mintákon igazoltuk célzott szekvenálással és kvantitatív PCR analízissel.
Eredmények. 182 szignifikáns eltérést mutató gént azonosítottunk az első tanuló halmazban. Ezek közt három HOX gént és két kofaktorukat találtuk, melyek expresszió növekedését tapasztaltuk az NPM1 mutáns csoportban (HOXA5: FC=28, p<0.01; HOXB5: FC=2.6, p<0.01; HOXA10: FC=4.3, p<0.01, MEIS1: FC=5.3, p<0.01, PBX3: FC=5.4, p<0.01). Ezt a változást a további két *in silico* tanuló halmazban és a klinika minták közt is igazoltuk (HOXA5: FC=8.3, p<0.01; HOXB5 FC=37, p<0.01; HOXA10: FC=3.3, p<0.01, MEIS1: FC=4.4, p<0.01, PBX3: FC=5.4, p<0.01). A tanuló halmazokban mindegyik gén esetében a magasabb expresszió rosszabb prognózissal párosul (HOXA5: HR=0.54, p=9.39E-06; HOXB5: HR=0.72, p= 0.01; HOXA10: HR=0.54, p=1.2E-05; MEIS1: HR=0.58, p=0.0003; PBX3: HR=0.68, p=0.003). Ezt a HOXA5 (HR=0.6, p=0.02), HOXB5 (HR=0.6, p=0.05), HOXA10 (HR=0.5, p=0.02) és MEIS1 (HR=0.5, p=0.01) gének esetében szintén igazoltunk a klinikai minták közt is. Azonban a PBX3 gén (HR=1.7, p=0.03) alacsonyabb expressziója rosszabb prognózissal társult a klinikai minták közt.
Konkluzió. A HOX gének és kofaktoraik az embrionális fejlődésében, morfogenezisben és differenciációban vesznek részt. Az általunk azonosított gének (HOXA5, HOXB5, HOXA10, MEIS1, PBX3) egyértelműen kapcsolódnak az NPM1 mutációhoz és a túléléshez AML betegek esetében.

A SZFINGOZIN-1-FOSZFÁT POTENCÍROZÓ HATÁSA AZ ALFA1-ADRENORECEPTOROK ÁLTAL KÖZVETÍTETT VAZOKONSTRIKCIÓRA

PANTA Cecília Rita
PhD-hallgató
Semmelweis Egyetem, Klinikai Kísérleti Kutató Intézet
Kutatási terület: Szfingolipidek érrendszeri hatásai
panta.rita@med.semmelweis-univ.hu

Bevezetés. A szfingozin 1-foszfát (S1P) egy nemrégiben felfedezett bioaktív lipid mediátor, mely számos élettani-, és kórélettani folyamat résztvevője. Az emberi szervezet valamennyi sejtjében fellelhető, továbbá jelen van a vérplazmában is, így a keringés közvetítésével távoli hatásokat is képes kifejteni. Munkacsoportunk az S1P érrendszerre, az erek tónusára kifejtett hatásait vizsgálja. Jelen munkánkban arra kívántunk választ adni, hogyan befolyásolja az erek alaptónusát, valamint az α_1-adrenerg receptorok által közvetített vazokonstrikciót.
Módszerek. Felnőtt hím egerekből preparált mellkasi aortaszegmentumokon az S1P, valamint az α_1-adrenerg agonista fenilefrin (PE) hatásait vizsgáltuk miográf segítségével. Kontrollként az S1P oldószerét, NaOH-ot alkalmaztunk. A vizsgálatokat vad típusú (WT), $S1P_1$-, $S1P_2$-, $S1P_3$-, $G_{12/13}$ receptorokra- ill. eNOS- fehérjére knock out (KO) állatok erein végeztük.
Eredmények. Alaptónusra adva az S1P (5 μM) nem hozott létre szignifikáns változást az értónusban. Ezzel szemben PE-el történő prekontrakció után, WT erekben egy három fázisos (azonnali vazokonstrikciót követő vazorelaxáció, majd elhúzódó vazokonstrikció) hatást, míg eNOS KO erekben kizárólag az értónus tartós növekedését figyeltük meg. Az α_1-adrenerg receptorok által közvetített vazokonstrikciót moduláló hatás vizsgálata során S1P-vel történő 20 perces inkubációt követően a PE vazokonstriktor hatásának E_{max} értéke 119,8±2,6%-ról 137,3±2,5%-ra nőtt, $logEC_{50}$ értéke pedig -6,99±0,04-ről -7,26±0,04-re csökkent az inkubáció előtti értékekhez képest. A potencírozó hatást közvetítő receptorok vizsgálata során a PE-re adott kontrakciós válaszok növekedését mértük $S1P_1$ KO és $S1P_3$ KO erekben, míg $S1P_2$ KO erekben a növekedés elmaradt. Az intracelluláris jelátvitel vizsgálata során a potencírozó hatás hiányát tapasztaltuk $G_{12/13}$ KO erekben, továbbá az S1P hatásának kialakulását megakadályozta a vele egyidejűleg alkalmazott Rho-kináz inhibitor, Y-27632 (2 μM). Az S1P potencírozó hatásának tartósságát S1P-vel 20 percig inkubált erekben PE 20 percenként történő ismételt adásával teszteltük. WT és $S1P_3$ KO erekben a válaszkészség az inkubációt követő 3 óra során is folyamatosan fokozott volt, míg $S1P_2$ KO erekben nem volt megfigyelhető ez a jelenség.
Következtetések. Az S1P az élő szervezetben előforduló koncentrációban nincs közvetlen hatással a nyugalmi értónusra, azonban jelentősen képes megnövelni az α1-adrenoreceptor által közvetített vazokonstrikciót. A hatás az $S1P_2$ receptor – $G_{12/13}$ – Rho-kináz jelátviteli útvonalon jön létre. A jelenség kórélettani jelentőségét jelzi, hogy a kontrakciós válaszok fokozódása még 3 órával az S1P kimosását követően is mérhető volt.

Kulcsszavak: Szfingozin 1-foszfát, értónus, potencírozó hatás, jelátvitel, α_1-adrenoreceptor

Kutatási támogatás: OTKA K-112964 és K-125174; Új Nemzeti Kiválóság Program ÚNKP-17-2-I-SE-1

A MAGYARORSZÁGI EGYNAPOS SEBÉSZET TERÜLETI EGYENLŐTLENSÉGEI

PÓNUSZ Róbert[1], KOVÁCS Dalma[2], NÉMETH Noémi[3], PROF. DR. BONCZ Imre[4], DR. ENDREI Dóra[5]
[1,3]PhD-hallgató
[2]Egészségügyi menedzser
[4]Intézetigazgató
[5]Egyetemi docens
[1,2,3,4,5]Pécsi Tudományegyetem Egészségtudományi Kar, Egészségbiztosítási Intézet
[1,3,5]Kutatási terület: Egészség-gazdaságtan
[2,4]Kutatási terület: Egészségtudomány
[1]ponusz.robert@pte.hu
[2]kovacsdalma88@gmail.com
[3]noemi.nemeth@etk.pte.hu
[4]imre.boncz@etk.pte.hu
[5]endrei.dora@pte.hu

BevezetésAz egynapos sebészeti betegellátás az elmúlt évtizedben számottevő jelentőségű ellátási típusként határozható meg. Magyarországon, hasonlóan a nemzetközi tendenciához, az egynapos sebészeti betegellátás igénybevételi mutatói folyamatosan emelkednek. A vizsgálat célja, hogy az egynapos sebészeti esetszámok területi megoszlását elemezze a 2010-2017. közötti időszakban.
Vizsgálati anyag és módszer A vizsgálat során felhasznált adatok az Állami Egészségügyi Ellátóközpont, PULVITA Egészségügyi Adattárház adatbázisából, valamint a Nemzeti Egészségbiztosítási Alapkezelő állományaiból származtak. A kutatáshoz felhasznált adatbázis, a 2010-2017 között időszakban Magyarországon, közfinanszírozott formában elszámolt egynapos sebészeti esetszámokat, az ellátott betegek megye szerinti lakhelyét, az ellátó egészségügyi intézmény megye szerinti lokalizációját, valamint a beavatkozást végző egészségügyi intézet típusának- és finanszírozási kódjainak megnevezését tartalmazta.
Eredmények 2010-2017. között összesen 1.627.598 egynapos sebészeti esetszám került elszámolásra közfinanszírozott formában. A 2010-ben teljesített, 123.544 esetszám, 2017-ben több mint kétszeres mértékben emelkedett (274.147 esetszám). A megyei kórházak által került elszámolásra a legnagyobb mértékben egynapos sebészeti esetszám (455.533 esetszám), ugyanakkor számottevő volt a városi kórházak (424.191 esetszám) és az egyetemek teljesítménye is (272.514 esetszám). A vizsgált időszakban megállapítható, hogy országosan az elszámolt esetek 78%-a, a beteg állandó lakhelyével megegyező megyében került ellátásra. Ez az arány Hajdú-Bihar megyében volt a legmagasabb (96%), ugyanakkor Csongrád- (95%), Baranya- (92%), valamint Zala megyében is jelentősnek volt mondható (91%). A legalacsonyabb értéket Pest megye esetében azonosítottunk (45%). Azokat az eseteket megvizsgálva, amelyek nem a beteg lakhelyével megegyező megyében kerültek elvégzésre (361.263 esetszám) megállapítható, hogy közel 50%-uk fővárosi egészségügyi intézményben valósult meg (162.966 esetszám). 2010-ben országosan 123,37 esetszám került elszámolásra 10.000 lakosonként, 2017-ben jelentős mértékben emelkedett ez a mutató is (279,81 esetszám/10.000 lakos). Ebben az évben Baranya megye esetén alakult a legkedvezőbben a tízezer lakosra vetített egynapos sebészeti esetszám (381 esetszám/10.000 lakos), míg a legalacsonyabb Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében volt (191 esetszám/10.000 lakos).
Következtetés A vizsgált, 8 éves időszakban számottevő mértékben emelkedett valamennyi, a magyarországi egynapos sebészet témakörében vizsgált igénybevételi mutató, ugyanakkor a megyék között jelentős különbség volt tapasztalható. Jellemzően a betegek egynapos sebészeti ellátása a beteg megye szerinti lakhelyén történik, ám a megyehatáron túli ellátások

többsége Budapesten. A tízezer lakosra vetített egynapos sebészeti esetszámok esetében Baranya megye teljesítménye kiemelendő, ugyanakkor valamennyi megyében számottevő mértékben emelkedett ez a mutató.

Kulcsszavak: egynapos sebészet, esetszámok, Budapest

FIZIKAI AKTIVITÁSI AJÁNLÁSOK ÖSSZEFÜGGÉSE AZ ÉLETMINŐSÉGGEL ÉS EGÉSZSÉGI ÁLLAPOTTAL, KERESZTMETSZETI VIZSGÁLAT A NŐI REPRODUKCIÓ VONATKOZÁSÁBAN

PRÉMUSZ Viktória[1], MAKAI Alexandra[2], PERJÉS Beatrix[3], PÁLVÖLGYI Ágnes[4], BODOR Andrea Lili[5], ONCHONGA David Ondieki[6], ÁCS Pongrác[7], LAMPEK Kinga[8], VÁRNAGY Ákos[9]

[1]PhD-jelölt

[1,2,3,4,5,6,7,8,9]Pécsi Tudományegyetem, Egészségtudományi Kar

[1,9]Magyar Tudományos Akadémia-PTE Humán Reprodukciós Kutatócsoport

Kutatási terület: egészségtudomány, fizikai aktivitás, egészségi állapot, életminőség, humán reprodukció

[1]premusz.viktoria@pte.hu

A rendszeres, mérsékelt intenzitású fizikai aktivitás szerepet játszhat a gesztációs rendellenességek prevenciójában, az egészséges testsúly fenntartásában, az általános egészségi állapot megőrzésében. Jelen kutatás célja magyar várandós populáció fizikai aktivitási (PA) mintázatának részletes leírása annak megállapítására, teljesítik-e az Amerikai Szülész és Nőgyógyász Kollégium (ACOG) ajánlását, illetve összefüggés vizsgálata önértékelésen alapul egészségi állapottal (SRH) és életminőséggel (QoL). 2018 őszén a Pécsi Tudományegyetem Szülészeti és Nőgyógyászati Klinikáján lefolytatott keresztmetszeti vizsgálatunkba eseménymentes várandósságban 59 (29,76±3,64 éves) egészséges nő szocio-demográfiai, antropometriai, gesztációs, SRH, QoL és PA adatainak felvétele történt. A fizikai aktivitás felmérése a WHO GPAQ kérdőív magyar verziója segítségével történt. A heti aktivitást kategóriánként és intenzitás tekintetében, valamint az ACOG ajánlás teljesülése alapján írtuk le és a WHOQoL BREF kérdőív alapján mért életminőség társas, pszichológiai, fizikális és környezetei domainek korrelációját vizsgáltuk. Az eredmények elemzéséhez Spearman féle korreláció elemzést használtunk SPSS 24.0 programban, eredményeinket átlag±szórás értékek prezentálásával ismertetjük és $p<0,05$ esetén tekintettük szignifikánsnak. Életminőségét a várandósok 77,9%-a, míg egészségi állapotát 81,35%-a értkelte jónak/nagyon jónak. Átlagosan több mint négy órát (252,63±352,86 MET perc/hét; 1010,51±1411,46 MET perc/hét) töltöttek mérsékelt és további egy órát intenzív testmozgással (55,93±121,73 perc/hét; 447,46±973,85 MET perc/hét) a GPAQ kérdőív alapján. 47,46% teljesítette az ACOG ajánlást, vagyis legalább 150 perc/hét összesített mérsékelt és intenzív aktivitást (MVPA). Az ajánlás teljesítésével önmagában azonban nem tudtunk összefüggést kimutatni, a total MVPA, SRH és QoL esetén, azonban a WHOQoL BREF pszichológiai domainje és az intenzív fizikai aktivitás MET perc/hét között szignifikáns pozitív összefüggést mutatott ($R=0,263$; $p=0,046$). A kifejezetten testedzés/sport céllal végzett fizikai aktivitás elkülönítve is vizsgálatra került és a pszichológiai domain ($Z=-3,045$; $p=0,002$) valamint az általános életminőség között is pozitív szignifikáns összefüggést ($Z=-2,238$; $p=0,025$) találtunk. Jelen vizsgálat a sportolási céllal végzett fizikai aktivitás jelentőségére hívja fel a figyelmet a gyermekvárás időszakában, hangsúlyozva a várandósok számára fizikai aktivitással kapcsolatos intervenciós programok, speciális mozgásformák jelentőségét a mindennapi fizikai aktivitás mellett. Eredményeink további objektív mérőeszközzel, nagyobb elemszám mellett történt összehasonlítást, a vizsgálat kiterjesztését igényelik.

Kulcsszavak: fizikai aktivitás, életminőség, önértékelésen alapuló egészségi állapot, humán reprodukció

Köszönetnyilvánítás: A kutatás az Emberi Erőforrások Minisztériuma ÚNKP-18-3-IV-PTE-354 kódszámú Új Nemzeti Kiválóság Programjának támogatásával készült.

ELŐREHALADOTT STÁDIUMÚ SZÍVELÉGTELEN BETEGEK GONDOZÁSA A DE KK KARDIOLÓGIAI ÉS SZÍVSEBÉSZETI KLINIKA SZÍVELÉGTELENSÉG AMBULANCIÁN - AZ ELSŐ 2 ÉV TAPASZTALATAI

RÁDULY Arnold Péter, DR. BORBÉLY Attila
MA-hallgató
Debreceni Egyetem Klinikai Központ Kardiológiai és Szívsebészeti Klinika
Kutatási terület: Klinikai orvostudományok
radulyarnold27@gmail.com
borbelya@med.unideb.hu

Bevezetés: Az előrehaladott stádiumú (NYHA III-IV) szívelégtelen (SzE) betegek gondozása, gyógyszeres és eszközös kezelésük optimalizálása csökkenti az SzE miatti hospitalizációk számát és javítja a várható túlélést.
Célkitűzés: A DE KK Kardiológiai Klinika Szívelégtelenség Ambulanciáján 2016 és 2018 között gondozott SzE betegek klinikai jellemzőinek vizsgálata.
Módszerek: A betegek funkcionális stádiumában, a releváns echocardiographiás paramétereiben (bal kamrai ejekciós frakció, EF), gyógyszeres (ACE-gátló (ACE-I) vagy ARB, béta-blokkoló (BB) és mineralokortikoid receptor antagonista (MRA)) és eszközös (CRT-P/D, ICD) kezelésében bekövetkező változások követése a gondozás során (statisztika: Wilcoxon-féle rangpróba, $p<0,05$).
Eredmények: A vizsgált betegcsoportban (129 beteg, átlagéletkor 60,2±11,4 év, 34 nő, 95 férfi, korábbi SzE miatti hospitalizáció 87,6%) a betegek 68,2%-a szenvedett dilatatív, 26,4%-a ischaemiás cardiomyopathiában. A gondozás során a betegek NYHA stádiuma szignifikánsan javult (2,6±0,6 vs. 1,9±0,6, $p<0,001$), bal kamra funkciójuk növekedett (EF: 33,6% vs. 31,9%, $p=0,04$). A gondozásba vételkor a páciensek 94%-a részesült ACE-I vagy ARB, 96%-a BB és 89%-a MRA kezelésben. A céldózison lévő betegek aránya szignifikáns mértékben növekedett a gondozás során (ACE-I 53,5% vs. 31%, BB 45% vs. 30,2%, MRA 64,3% vs. 42,6%, $p<0,001$). CRT-P, CRT-D és ICD kezelésben a betegek 7%-a, 26,4%-a, illetve 24,8%-a részesült. A betegek 88,8%-ában történt coronarographia, 21%-ában PCI, 12,4%-ában pedig CABG. A vizsgált időszakban az SzE miatti hospitalizációk aránya 7,8% volt.
Következtetés: Az előrehaladott stádiumú SzE betegek rendszeres gondozása során a funkcionális stádium és a bal kamra funkció javulása, valamint a céldózison lévő betegek arányának növekedése figyelhető meg. Adataink alátámasztják az SzE betegek szakmai irányelvekben javasolt, struktúrált gondozásának szükségességét.

Kulcsszavak: szívelégtelenség, előrehaladott, terápia, gondozás

Készült az Emberi Erőforrások Minisztériuma Új Nemzeti Kiválóság Programjának Támogatásával (kódszám ÚNKP-18-2).

INTEGRAL ASPECTS OF THE BINGE EATING DISORDER: RESEARCH AND THERAPY

RAFFAI Gellért
PhD-student
University of Debrecen, Institute of Behavioral Sciences, Faculty of Public Health
Research area: Clinical psychology, binge eating disorder, obesity
raffai.gellert@sph.unideb.hu

Introduction Binge eating disorder (BED) is a quite common mental problem associated with obesity. The number of affected obese patients is significantly growing. It can cause serious comorbid illnesses, for example diabetes mellitus and hipertonia. The patients are treated by internist doctors, but they cannot provide proper psychological support. This is the reason why the traditional medical approach is ineffective. In my lecture I will compare the traditional medical model, the more modern cognitive-behavioral model and the integral model. The integral model, based clinical experiences, is effective in conceptualizing BED. In my lecture I will show the possible difficulties and advantages of every integral developing stage that occur for binging patients. I will highlight how a helper can react to these patients.
Research With the help of Hungarian internal medicine clinics, I collected data from more than 100 obese patients. More than a half of the patients demonstrated symptoms of BED. I identified the psychological triggers behind their overeating episodes.
Therapy After identifying the binge-provoking triggers, I gave feedback to the patients. The binge eating disorder information increased the patients's awereness and helped them avoid the probleamtic situations and contexts.
Conclusions Current weight loss interventions in medical care (medication, drugs, nutrition) are not taking psychological factors into account as much as it supposed to be, although psychological aspects do influence eating behavior. The psychological approach is less frustrating when it comes to qualitative and quantitative restrictions of the dietary rules. I assume that the risk of weight-reversal is lower with psychological methods.

Keywords: Binge eating disorder, obesity, psychotherapy

A XIII-AS VÉRALVADÁSI FAKTOR ÉS A FIBRINOGÉN KÖLCSÖNHATÁSÁNAK MOLEKULÁRIS ALAPJAI

SEBESTYÉN Enikő
MA-hallgató
Debreceni Egyetem Általános Orvostudományi Kar
senci0827@gmail.com

PÉNZES-DAKU Krisztina
Egyetemi tanársegéd
Debreceni Egyetem, Klinikai Laboratóriumi Kutató Tanszék
Kutatási terület: Hemosztázis, hematológia
kpenzes@med.unideb.hu

A véralvadás XIII-as faktora (FXIII) egy A_2B_2 alegység összetételű protranszglutamináz, mely a véralvadékot a fibrinszálak keresztkötésével stabilizálja. A fibrinogén egy három pár láncból (Aα, Bβ, γ) álló glikoprotein, mely ioncserélő kromatográfiával kb. 85%-ban γA/γA (Peak1 fibrinogén), 15%-ban γA/γ' (Peak2 fibrinogén) és 0,5%-ban γ'/γ' frakciókra választható szét. A XIII-as faktor jelentős része a plazmában fibrinogénhez kötve kering, a kötődés körülményei még nem tisztázottak. Egyes közlemények alapján a FXIII B alegysége (FXIII-B) a fibrinogén γA, mások szerint a γ' láncain keresztül alakít ki interakciót.
Kísérleteink célja a FXIII és a fibrinogén közötti kölcsönhatás molekuláris alapjainak tisztázása felszíni plazmon rezonancia (SPR) és izotermális titráló kalorimetria (ITC) módszerek segítségével kinetikai paraméterek meghatározása és az irodalmi adatokból adódó ellentmondások feloldása.
Az SPR méréseket Biacore X és Biacore 3000 típusú készülékeken végeztük. Ligandként FXIII-B-t és Peak1 fibrinogént immobilizáltunk. Analitként FXIII-B-t, Peak1 és Peak2 fibrinogént és peptidszintézissel előállított 9 tagú γA fibrinogén peptidet (γA9) alkalmaztunk változó koncentrációkban. Kontrollként a chipek etanolaminnal blokkolt felszíne szolgált. A FXIII és a γA9 közötti kölcsönhatás jellemzését mikrokaloriméteren (Microcal ITC 200) végeztük el.
A Peak1 ill. a Peak2 fibrinogén és a FXIII-B kölcsönhatását igen hasonló, rendre $1{,}64 \times 10^{-6}$ és $1{,}71 \times 10^{-6}$ M egyensúlyi disszociációs állandóval (K_D) jellemeztük. A γA9 és a FXIII-B kötődését ITC technikával vizsgálva a K_D értékét $2{,}4 \times 10^{-8}$ M-nak határoztuk meg. A kizárólag γA láncot tartalmazó Peak1 és a γ' láncot is tartalmazó Peak2 fibrinogén közel azonos erősséggel, míg a γA9 két nagyságrenddel erősebb kötődést mutatott a FXIII-B-hez.
Az eredményeink alapján feltételezhetjük, hogy a korábbi elképzelésekkel ellentétben a fibrinogén komplexebb módon, több láncon keresztül vesz részt a FXIII-hoz való interakcióban, továbbá megerősíthetjük, hogy a vizsgált kötődések a FXIII-B-n keresztül valósulnak meg.

Kulcsszavak: XIII-as faktor, fibrinogén, véralvadás, interakció

AZ ADENOZIN 2A RECEPTOR ÉS A KATEPSZIN D PROTEÁZ FUNKCIONÁLIS KÖLCSÖNHATÁSÁNAK VIZSGÁLATA MAKROFÁGOKBAN

SKOPÁL Adrienn[1], Tamás KÉKI[2], Francisco CIRUELA[3], György HASKÓ[4], László VIRÁG[5], Endre KÓKAI[6]
PhD-hallgató
[1,2,5,6]Debreceni Egyetem, Általános Orvostudományi Kar, Orvosi Vegytani Intézet Debreceni Egyetem, Molekuláris Orvostudomány Doktori Iskola
[3]University of Barcelona, Institute of Neurosciences
[4]Columbia University, Department of Anesthesiology
Kutatási terület: Biokémia, Molekuláris biológia
[1]skopal.adrienn@med.unideb.hu

Munkacsoportunk korábban azonosította és több független módszerrel is igazolta az adenozin 2A receptor (A2AR) és a katepszin D (CtsD) proteáz közötti kölcsönhatást egér intraperitoneális makrofágokban (IPMΦ). A kölcsönhatást immunprecipitáció, pull-down módszer segítségével igazoltuk, a kolokalizációt pedig konfokális mikroszkópiával erősítettük meg. Az A2AR elsődleges aminosav szekvenciájának analízise során több potenciális CtsD hasító helyet is azonosítottunk. Ezen megfigyelések és a már közzétett adatok alapján, amelyek szerint a CtsD szerepet játszik a TNFα receptor proteolitikus lebontásában, azt a célt tűztük ki, hogy megvizsgáljuk a CtsD enzim hasonló funkcióval rendelkezik-e az A2AR szintjének szabályozásában.
Ellenőriztük, hogyan befolyásolja az aszpartil proteázok gátlása az A2AR mennyiségét és lokalizációját az IPMΦ sejtekben, ahol a kölcsönhatás korábban azonosítva lett. Ezen hatás vizsgálatához A2AR specifikus ellenanyaggal festettük az LPS aktivált IPMΦ sejteket a sejt permeábilis aszpartil proteáz inhibitor (Pepstatin A penetratin) kezelést követően. Ezután a sejtek A2A specifikus fluoreszcencia intenzitását Opera Phenix konfokális mikroszkóp segítségével képeztük le, és a fotókat Harmony 4.8 szoftverrel elemeztük. Kimutattuk, hogy az aszpartil proteáz inhibitor koncentráció-függő módon növelte az A2AR specifikus fluoreszcens területek mennyiségét, méretét és intenzitását egér IPMΦ sejtekben, a membrán és citoplazma régióban egyaránt. Továbbá igazoltuk, hogy az aszpartil proteáz gátlása ugyanolyan hatással van az aktivált makrofágok cAMP szintjére és citokin termelésére, mint az A2AR aktiválása. Ez nemcsak az intracelluláris cAMP szint emelését, hanem a gyulladásgátló IL-10 termelését is fokozta, és a gyulladásos TNFα, IL-6 szekrécióját csökkentette.
Annak érdekében, hogy megvizsgáljuk az A2AR szubsztrátja lehet-e a CtsD proteáznak, olyan transzgenikus sejtvonalat használtunk, amely az A2A receptort nagy mennyiségben expresszálja. A sejtlizátumot együtt inkubáltuk különböző koncentrációjú egér rekombináns CtsD enzimmel. A CtsD enzim alkalmazása jelentősen csökkentette az A2AR fehérje mennyiségét a sejtlizátumban, amit Western blot módszer alkalmazásával igazoltunk. Eredményeink alapján elmondhatjuk, hogy a CtsD proteáz szabályozza az A2AR mennyiségét az IPMΦ sejtekben és a mennyiségi szabályozáson túl a receptor által közvetített szabályozó funkciót is módosítja.

Kulcsszavak: adenozin, katepszin, proteáz, makrofág

A CELLULÁRIS FXIII A TROMBOCITA AKTIVÁCIÓ SORÁN KÉPZŐDÖTT MIKROPARTIKULÁKBAN

SOMODI Laura[1], BEKÉNÉ DEBRECENI Ildikó[2], KAPPELMAYER János[3], MUSZBEK László[4]
PhD-hallgató
[1,4] Debreceni Egyetem, Klinikai Laboratóriumi Kutató Tanszék
[2,3]Debreceni Egyetem, Laboratóriumi Medicina Intézet
Kutatási terület: Trombózis és Hemosztázis
[1]somodilaura@gmail.com

Bevezetés: A véralvadás plazmában előforduló XIII-as faktora (pFXIII) két potenciálisan aktív A (FXIII-A) és két hordozó/védő B (FXIII-B) alegységből áll. A faktor nélkülözhetetlen a normál hemosztázis során képződött fibrin stabilizációjához, hiánya súlyos vérzékenységet okoz. FXIII-A dimer formában (celluláris FXIII; cFXIII) számos sejtben megtalálható, például trombocitákban, monocitákban, oszteoblasztokban és pre-adipocitákban. E sejtekből nem történik FXIII-A szekréció a klasszikus szekréciós mechanizmus révén. Vörösvérsejtek, vérlemezkék és endotélsejtek aktivációja vagy apoptózisa során a sejtek membránjáról történő lefűződéssel, 1 μm-nél kisebb vezikulák (0.1-1 μm) képződnek, melyeket mikropartikuláknak nevezünk, s melyek felszínére Annexin V-tel reagáló foszfatidil-szerin (PS) kerül. Korábban már kimutatták, hogy a trombociták erős agonistákkal (convulxin+trombinnal) történő aktivációjának hatására, a FXIII-A megjelenik a sejtek felszínén.
Célkitűzés: FXIII-A és Annexin V pozitivitás vizsgálata különböző agonistákkal aktivált trombocitákon és mikropartikulákon áramlási citometria segítségével.
Módszerek: Kísérleteink során gélfiltrált trombocitákat aktiváltunk convulxinnal, trombinnal, convulxin+trombinnal, ill. Ca ionofórral (A23187). A sejtek jelöléshez az alábbi antitesteket használtuk: IgG1 izotípus kontrollt, anti-FXIII-A monoklonális antitestet, Annexin V fehérjét, illetve trombocita markerként anti-CD41a antitestet. A 15 perces aktivációs idő letelte után határoztuk meg a felületi FXIII-A expressziót és az Annexin V pozitivitást Beckman Coulter FC500-as áramlási citométerrel. A mikropartikula régiót méret kalibrált gyöngyök segítségével állapítottuk meg.
Eredmények: Convulxin+trombinnal történő receptor-mediált aktiváció hatására a trombocitáknak és a mikropartikuláknak mintegy 2/3-án a felszínre került a cFXIII-A. A mikropartikuláknak több mint a fele volt Annexin V pozitív a kettős agonistával kezelt mintáknál, míg a trombocitáknak csak a 35%-ára volt jellemző az Annexin V pozitivitás. Az Annexin V pozitív trombociták és mikropartikulák nagy része FXIII-A pozitivitást is mutatott. A nem receptor-mediált Ca ionofór aktiváció hatására keletkezett mikropartikulák esetén koncentráció függő módon változott az Annexin V pozitivitás, ezzel szemben alig mutattak FXIII-A expressziót. Eredményeink szerint convulxin+trombin, ill. Ca ionofór hatására két különböző típusú mikropartikula képződik: FXIII-A pozitív és FXIII-A negatív.
Konklúzió: Nagyobb koncentrációjú aktiváló ágenssel történő trombocita aktivációt követően a membrán kifordul, az eredetileg a membrán belső rétegében lévő PS a felszínre kerül és megjelenik a mikropartikulák felszínén is. A kollagén és trombin receptoron keresztül történő aktiválás hatására ezzel párhuzamosan a cFXIII is kijut a sejtek és a mikropartikulák felszínére. Ez nem következik be, ha az aktiválás nem receptor-mediált, és csupán az intracelluláris Ca koncentráció emelkedésének köszönhető. A receptor-mediált aktiváció eredményeként képződött mikropartikulák a fibrinhez kötődnek és a felszínre kerülő cFXIII szerepet játszhat a véralvadás során képződött fibrin stabilizációjában.

A kutatás a GINOP-2.3.2-15-2016-00050 projekt támogatásával valósult meg.

A KIÉGÉS SZINDRÓMA VIZSGÁLATA A SZEGEDI TUDOMÁNYEGYETEM SEBÉSZETI KLINIKA DOLGOZÓI KÖRÉBEN ÉS ÖSSZEHASONLÍTÁSA A SÜRGŐSSÉGI BETEGELLÁTÓ ÖNÁLLÓ OSZTÁLYON KAPOTT EREDMÉNYEKKEL

STANKOVIC Mona[1], DR. TÖREKI Annamária[2], PROF. DR. LÁZÁR György[3], DR. PETŐ Zoltán[4]
[1]PhD-hallgató
[2]egyetemi adjunktus
[3]Egyetemi tanár
[4]Egyetemi docens
[1,2,4]Szegedi Tudományegyetem, Általános Orvostudományi Kar, Szent-Györgyi Albert Klinikai Központ, Sürgősségi Betegellátó Önálló Osztály
[3]Szegedi Tudományegyetem, Általános Orvostudományi Kar, Szent-Györgyi Albert Klinikai Központ, Sebészeti Klinika
Kutatási terület: Az egészségügyi dolgozók kiégése
[1]stankovic.mona@gmail.com

A kiégés szindróma vizsgálata a különböző egészségügyi szakterületeken kiemelten fontos és elengedhetetlen a tünetegyüttes átfogó megértéséhez, a megfelelő preventív és intervenciós program kialakításához. A sebészeten dolgozók rizikócsoportot jelentenek az egészségügyi dolgozók körében, így jelen vizsgálattal igyekszünk tovább bővíteni a hazai ismereteket, továbbá fényt deríteni a kiégés szindróma jellemzőire a Szegedi Tudományegyetem Sebészeti Klinikán dolgozók körében. Az ott kapott vizsgálati eredményeket összehasonlítjuk a Szegedi Tudományegyetem Sürgősségi Betegellátó Önálló Osztály eredményeivel. Célkitűzésünk a Szegedi Tudományegyetem Sebészeti Klinika dolgozói kiégésének felmérése és különböző változókkal való összefüggésének elemzése, továbbá az adatok összehasonlítása a Sürgősségi Betegellátó Önálló Osztály korábban kapott adataival.
A kutatás kérdőíves vizsgálat, amellyel a demográfiai adatok, a társas támogatottság, a szomatikus panaszok adatfelvétele mellett Oláh-féle Pszichológiai Immunkompetencia Kérdőívvel felmértük a pszichológiai immunrendszert, míg a kiégés szindrómát Maslach Kiégés Kérdőívvel vizsgáltuk.
Statisztikai elemzésünk alapján a kiégés mértéke szignifikánsan magasabb azon vizsgálati személyeknél, akik heti több munkaórát dolgoznak, illetve akik több szomatikus tünetről számolnak be. Szignifikánsan alacsonyabb a kiégés azon dolgozóknál, akiknek nagyobb számú, jó minőségű társas kapcsolata van és akiknek erősebb a pszichológiai immunrendszere. A Szegedi Tudományegyetem Sebészeti Klinika és a Sürgősségi Osztály mintáját összehasonlítva különbséget találtunk az életkorban és az egészségügyben töltött évek számában, ahogy a társas támogatás érzésének megélésében és a kiégés deperszonalizáció skáláján elért pontszámokban.
A kapott eredmények további összefüggéseket mutatnak és fényt derítenek protektív- és rizikófaktorokra, amelyek kulcsfontosságúak lehetnek a kiégés szindróma leküzdésére tervezett preventív és intervenciós programokban.

Kulcsszavak: kiégés, sebészeti klinika dolgozói, sürgősségi osztály dolgozói, pszichológiai immunrendszer

HUROK ALAKBAN RÖGZÍTETT AUTOLOG VENA INTERPOSITUM JELENLÉTÉBEN KIALAKULÓ ÁRAMLÁSI VISZONYOK, HAEMORHEOLOGIAI ÉS MICROCIRCULATIÓS PARAMÉTEREK VIZSGÁLATA PATKÁNYBAN

SZABÓ Balázs
PhD-hallgató
Debreceni Egyetem Általános Orvostudományi Kar, Sebészeti Műtéttani Tanszék
Kutatási terület: orvos- és egészségtudomány; mikrosebészet, művi ér-anastomosisok
balazsszabo929@gmail.com

A vér áramlási tulajdonságai befolyásolják az endothelium és a keringő alakos elemek működését az azokra kifejtett nyírófeszültség illetve mechanikai stressz révén. Érsebészeti beavatkozások során a kialakított új ér-geometria vagy graft beültetése ezekre a tényezőkre hatással lehet. A Cimino-fistula egyik alternatívájaként szóba jöhet a hurok (loop) alakban rögzített interpositum kialakítása, amely készülhet autológ vénából is. Feltételeztük, hogy ebben a geometriában kedvező áramlási viszonyok biztosíthatóak.
A kísérletbe 20 hím Crl:WI patkányt vontunk be (engedély nyilvántartási szám: 25/2016/DEMÁB), amelyeket áloperált és műtött csoportokba soroltunk. Altatásban a vena epigastrica inferior superficialis kezdeti szakaszát kiemeltük és hurok alakban az arteria femoralisba ültettük be két end-to-end anastomosis elkészítésével. Vérmintákat vettünk a műtét előtt és után, valamint az 1., 3. és az 5. postoperativ héten a haemorheologiai, haematologiai és vér-gáz paraméterek vizsgálatára. Ugyanezen időpontokban mértük bőr mikrokeringését és a felszíni hőmérsékletét a hátsó végtagokon az inguinalis régiótól a talpakig. MRI és SPECT-CT vizsgálatok készültek, a követéses időszak végén a graft-okat eltávolítottuk szövettani vizsgálatokhoz. Előtanulmány jelleggel néhány esetben speciális műanyag öntvények készültek a vena-interpositumot tartalmazó érszakaszból, amelyeken 3D szkennelést, digitalizálást követően áramlási szimulációk készültek.
A műtétet követő kezdeti romlás után ($p<0,05$) a vörösvérsejt deformabilitás már az 1. postoperativ hétre normalizálódott. A műtött láb mikrokeringése az 1. hétre szignifikánsan emelkedett (39±10,57 vs. 73,93±1,97 BFU, $p<0,01$) a bőrfelszíni hőmérséklettel együtt. A műtött csoport haematologiai paraméterei közül a vörösvérsejtszám, a haematocrit és a haemoglobin szignifikáns mértékben csökkentek, a fehérvérsejt- és a thrombocyta szám emelkedett az 1. hétre, majd minden paraméter normalizálódott. Az MRI és SPECT-CT felvételek igazolták, hogy a graftok jól működnek. A szövettani vizsgálatok során azt találtuk, hogy a vena interpositum tunica intima és media rétegei jelentősen megvastagodtak ($p<0,001$) a kontroll vénához képest. A pulzatilis jellegű áramlási szimuláció a legalacsonyabb fali nyírófeszültséget, vorticitást és turbulencia értékeket a hurok alakban rögzített interpositum területén mutatták.
A megfigyelt időszak alatt a hurok alakban rögzített vena interpositumok jól működtek, az arterialisatio lezajlott, amelyet a szövettani vizsgálatok megerősítettek. A kezdeti változások után a vörösvérsejtek micro-rheologiai mutatói nem romlottak hosszú távon, amely azt sugallja, hogy a rájuk ható mechanikus stressz nem nőtt jelentősen. Az áramlási szimuláció során nyert adatok ezt megerősítették. A modell alkalmas lehet további áramlástani vizsgálatokra a vénás graft-okban a beavatkozások optimalizálásához.

Kulcsszavak: mikrosebészet, ér-anastomosis, haemorheologia, microcirculatio, áramlási szimulácó

INTRACELLULAR PATHWAYS OF A_1 ADRENERGIC STIMULATION-EVOKED FLUID SECRETION IN ISOLATED LACRIMAL GLAND DUCTS IN MICE

Dóra SZARKA[1], Edit TÓTH-MOLNÁR[2], Eszter VIZVÁRI[3], Orsolya BERCZELI[4], Peter HEGYI[5]

[1,2,3,4]University of Szeged, Dept of Ophthalmology

[2]University of Szeged, Dept of Pharmacology and Pharmacotherapy

[5]University of Szeged, 1st Dept of Internal Medicine

Purpose**:** Recently we found that α_1 adrenergic agonist phenylephrine (PHE) resulted in a robust fluid secretion. In contrast, no secretory response could be observed for β adrenergic stimulation. Earlier reports demonstrated the involvement of the NO/cGMP pathway in the PHE-induced protein secretion of LG acinar cells (rat), but the intracellular pathways used by α_1 adrenergic agonists to stimulate ductal fluid secretion is unknown. The aim of this study was to investigate the intracellular mechanisms underlying α_1 adrenergic-stimulated LG ductal fluid secretion.

Methods**:** LG duct segments were isolated from mouse LG. Ends of the ducts seal forming a closed intraluminal space during incubation. Fluid secretion as a swelling response can be quantified by video-microscopy. Effects of endothelial nitric oxide synthase (eNOS) inhibitor L-NAME, guanylate cyclase (GC) inhibitor ODQ and α_{1D}-adrenergic receptor inhibitor BMY-7378 were investigated in the PHE-induced ductal fluid secretion. Changes of intracellular Ca^{2+} concentration ($[Ca^{2+}]_i$) after PHE stimulation was measured with microfluorometry using Ca^{2+}-sensitive fluorescent dye FURA 2AM. Data were expressed as the x-fold change of the PHE-induced luminal volume (LV), which was standardized to 1.0. Data were presented as means ± SEM.

Results**:** PHE (10 μM) stimulation resulted in a significant LV change (1.64±0.28-fold increase above basal volume, p=0.004). PHE-evoked ductal fluid secretion was dose-dependently reduced by L-NAME (max. inhibition at 10 μM: 73.06±10.5%, p=0.006). Inhibition of GC decreased PHE-induced LV increase (max. inhibition at 1 μM: 72.1± 12.1 %, p=0.005). BMY-7378 dose-dependently reduced ductal fluid secretion (max. inhibition at 1 μM: 80.06±12.7%. p=0.007). PHE stimulation resulted in a small, but statistically significant increase in $[Ca^{2+}]_i$ (7.51± 1.07%, p=0.001).

Conclusions**:** Robust LV increase induced by PHE was reduced by α_{1D} adrenergic receptor blockage, or by inhibition of either eNOS or GC. These data suggest that α_1-adrenergic agonists use the NO/cGMP pathway through α_{1D} receptor stimulation. The functional relevance of the small elevation in $[Ca^{2+}]_i$ needs further investigation.

DIGITÁLIS KÉPELEMZÉS A HISZTOPATOLÓGIÁBAN

TÁLAS László, KISS Alexandra, POLYÁK Lenke, BERTA Blanka, DR. MÁTHÉNÉ SZIGETI Zsuzsanna
PhD-jelölt
Debreceni Egyetem Molekuláris Biotechnológiai és Mikrobiológiai Tanszék
Kutatási terület: Digitális képanalízis, gombamorfológia
talas88laszlo@gmail.com
kissalexandra0329@gmail.com
dv.polyaklenke@gmail.com
blanka9707@gmail.com
szigeti.zsuzsa@science.unideb.hu

Az *Aspergillus* a természetben elterjedt szaprofita, amely a talajban korhadó szerves anyagokban, pl. komposztban található meg. Elsősorban immunhiányos embereknél okozhat komoly problémát az *Aspergillus fumigatus* (*aspergillosis)*. A fertőzés a spórák belélegzésével kezdődik, melyek a tüdőben tapadnak meg elsőként és ha az immunrendszer sérült, akkor nagyon könnyen elterjedhetnek. A halálozási ráta 40-90% közé esik. A legfrissebb becslések alapján több, mint 1 milliárd embert érintenek a gombás fertőzések a világon. A leggyakrabban alkalmazott vizsgálatok a galaktomannán és ß-D-glükán tesztek, amelyek a sejtfal antigénjeinek felismerésére irányulnak, azonban ezek nem teljesen megbízhatók. Annak érdekében, hogy az új típusú gombaellenes szerek és azok kombinációinak a hatékonysága egyre jobb legyen, szükségessé vált, hogy az aszpergillózist vizsgáló tesztek paraméterei pontosan meghatározhatók és megbízhatók legyenek. A kutatásunk célja az volt, hogy az aszpergillózisra jellemző egyértelműen kimutatható tünetet definiáljunk. A vizsgálatokhoz tüdő-aszpergillózis egér modellt alkalmaztuk. Az immunszupresszálást ciklofoszfamiddal (CP) és hidro-kortizonnal (HC) is elvégeztük, így a két immunszupresszáns hatékonyságát is megállapíthattuk. Az konídia inokuláció orron keresztül zajlott az egészséges és az immunszupresszált egereknél egyaránt, mely segítségével eredményesen kiváltható a tüdő-aszpergillózis. A kísérlet ideje alatt folyamatosan monitoroztuk az alanyokat. A cervikális diszlokációt követően eltávolítottuk az egerek tüdejét, veséjét, máját és agyát a hisztológiai vizsgálatokhoz. A CP-vel történő immunszupresszió hatékonyabbnak bizonyult az eredmények alapján. Az agyban és a tüdőben is találtunk hifát, viszont a vesében és a májban nem voltak jellemzők. A májban szövettani elváltozások figyelhettünk meg, de ezeket a CP toxicitásának is tulajdoníthatjuk, így ez nem egyértelmű. A képelemzéssel nyert adatok alapján a hifa tömeg és a hifák hosszúsága megbízható paramétereknek tekinthetők az aszpergillózis tüneteinek vizsgálata során.

Kulcsszavak: konídiumok letapadása, képfeldolgozás, brown mozgás, Aspergillus

HYPOXIA ASSZOCIÁLT FAKTOROK EXPRESSZIÓS DINAMIKÁJÁNAK VIZSGÁLATA NEUROBLASTOMÁBAN DIGITÁLIS PATOLÓGIAI MÓDSZEREKKEL

TÁRKÁNYI Nóra, DR. MATOLAY Orsolya, PROF. DR. MÉHES Gábor
MA-hallgató
Debreceni Egyeten Klinikai Központ Pathologiai Intézet
Kutatási terület: Klinikai orvostudományok
nora.tarkanyi@gmail.com

Bevezetés: A szolid daganatok kórlefolyásában fontos szereppel bír a hypoxia. Az alacsony oxigén ellátottság következtében a sejtek számos úton próbálnak alkalmazkodni a megváltozott mikrokörnyezethez. A Hypoxia Indukálta Transzkripciós Faktor-1α (HIF-1α) asszociálta útvonal megannyi rosszindulatú elváltozás esetében bizonyított a tumor progresszióban való részvétele. A HIF-1α- asszociálta útvonal számos adaptív mechanizmust indít el, többek között növeli a CA IX (karboanhidráz IX) expresszióját is. A hypoxia és a neuroblastoma kapcsolatáról eddig csekély mennyiségű tanulmány született, holott az agresszív neuroblastomák szöveti mintáiban gyakran tapasztalható a szöveti hypoxia, majd az azt követő szöveti nekrózis.
Célkitűzés: Kutatásunk célja az volt, hogy neuroblastomában, illetve annak altípusaiban megvizsgáljuk a hypoxia asszociált markerek jelenlétét, mennyiségét vagy hiányát, kiemelt figyelmet fordítva a HIF-1α és CA IX faktorokra.
Anyag és módszertan: A Debreceni Egyetem Klinikai Központ, 2003-2018 között diagnosztizált neuroblastomás eseteit dolgoztuk fel. Az előzetes haematoxylin-eosin (HE) festéssel történő vizsgálatainkat követően a neuroblastoma diagnosztikájában használt markereket is ellenőriztük (pl.: chromogranin, synaptophysin, S-100). Kutatásunkban speciális, hypoxiára jellegzetes immunhisztokémiai festéseket is elvégeztünk (HIF-1α, CA IX), amelyekhez H-score-t rendeltünk patológus segítségével. A metszeteket digitalizáltuk (Pannoramic Digital SlideScanner, 3DHistech Kft., Budapest) és szoftveresen is kielemeztük, DenstioQuant és NuclearQuant modullal (QuantCenter Software, 3DHistech Kft., Budapest). A két módszerrel mért H-score értékeket statisztikai módszerekkel analizáltuk.
Eredmények: 22 beteg anyagában változatos HIF-1α expressziót tapasztaltunk (H-score 5-270%), azonban csupán 9 esetben figyeltünk meg CA IX pozitivitást (H-score 0-180%). Korai stádiumba (I,II) 6 (27,3%), előrehaladott stádiumba (III,IV) 16 (72,7%) beteget soroltunk be. A korai stádiumban lévő egyének átlagosan fiatalabbak voltak és halálozás nem történt a csoportban. HIF-1α (átlag:86% ±49,5), CAIX (átlag:10% ±6,5) H-score értékeik és mitotikus aktivitásuk is alacsonyabb volt, az előrehaladott stádiumú csoporttal szemben, ahol nemcsak a mortalitás nőtt meg, hanem a mitotikus aktivitásuk, valamint HIF-1α (átlag:128% ±42) és CAIX (átlag:34% ±30) értékeik is magasabbak voltak. A szoftveres elemzést elvégezve, a computer asszisztált analízis (CA) során kapott histoscore értékek közelítettek a vizuális analízis (VA) során nyert H-score eredményeihez.
Következtetés: A szöveti hypoxia adaptív folyamatokat indít el, melyek befolyásolják a tumoros sejtek túlélését és progresszióra való hajlamát. Eredményeink alapján az előrehaladott stádiumú tumorok nagyobb mitotikus aktivitással, nagyobb mértékű hypoxia asszociálta faktorok expressziójával járnak, és a stádiummal nő a halálozások száma is. Adataink megerősítik a megfigyelést, hogy a HIF-1α és főleg a CAIX kifejeződése az agresszív viselkedésű tumorokban jellemző.

Kulcsszavak: hypoxia, neuroblastoma, HIF-1α, CA IX, adaptációs mechanizmusok

A STROKE-ON ÁTESETT BETEGEK KÜLÖNBÖZŐ REHABILITÁCIÓS KEZELÉSEINEK ÖSSZEHASONLÍTÁSA (KÜLÖNÖS TEKINTETTEL A MOTOROS FUNKCIÓKRA, A POSZTURÁLIS INSTABILITÁSRA ÉS AZ ÉLETMINŐSÉGRE)

TOLLÁR József
PhD-jelölt
Pécsi Tudományegyetem, Egészségtudományi Kar Egészségtudományi Doktori Iskola
tollarjozsef86@gmail.com

PROF. DR. NAGY Ferenc
Osztályvezető főorvos
Somogy Megyei Kaposi Mór Oktató Kórház, Kaposvár
nagyferenckaposvar@gmail.com

A stroke az egyik vezető oka a felnőttkori rokkantságnak, és a harmadik leggyakoribb haláloki tényező Magyarországon. Hazánkban az érintettek átlagéletkora 5-10 évvel alacsonyabb, mint a fejlett ipari országokban. A stroke-os betegek életminősége és mozgáskészsége lényegesen csökken az agy sérülése következtében. Egy érkatasztrófa után a fiatal és idős beteget egyaránt érint az egyensúly hiánya, a járás bizonytalansága és az életminőség csökkenése. A rehabilitációjuk kiemelten fontos, mivel a társadalomba történő integráció ezekben az esetekben különösen nehéz. A fizioterápiás ellátások javítják a betegek állapotát, de számos készség fejlődésében nem tudnak jelentős változást elérni.
A magas szintű virtuális és akusztikus ingerek fejlesztik a finom és durva koordinációs képességet, javítja a tartást és növeli az izom erejét. A motoros funkciók fejlesztése mellett pozitív hatása van az egyensúlyra és a szinkinézisre, a hangulatra és az önbecsülésre.
Vizsgálatunk célja az egyik leggyakoribb súlyos életminőségi romlást okozó betegség, a stroke utáni állapotban lévő betegek teljesítményének, életminőségének, koordinációjának és testtartási stabilitásának objektív felmérése, majd visual-motoros rehabilitáció után a változás mértékének megítélése, a változás életminőségre gyakorolt hatásának megmérése volt.
A klinikai vizsgálatunkban három betegcsoport adatait hasonlítottuk össze: 272 stroke-os beteg értékeit napi 1x végzett tréninggel (EXE1), 286 stroke-os beteg (EXE2) értékeit napi 2x végzett tréninggel, valamint 83 stroke-os beteg, akik államilag finanszírozott rehabilitációs kezelést végezték (CON). A betegek állapotának súlyosságát a Bartel index-el (BI) és a Modified Rakin Scale (MRS) határoztuk meg. Az életminőséget az EQ-5D-5L kérdőíves módszerrel, a hangulatot és depresszív állapotot pedig a Beck Depresszió skálával (BD) mértük fel. A teljesítményváltozást a Six-Minutes Walk Test (6MWT) detektáltuk. A koordinációs felméréséhez a Berg Balance Skálát (BBS) használtuk. Számítógéppel vezérelt stabilometriai elemzéssel (PEP) határoztuk meg a három csoportban a tartási instabilitás mértékét. A kezelés hatását az EXE1 és EXE2 csoport 4 hetes intenzív neuro-rehabilitációs kezelés előtti és utáni adatainak összehasonlításából következtettük. A adatokat összevetettük a hagyományos kezelésben részesülő CON csoport eredményeivel.
A 4 hetes kezelés során vizuális ingerlést és egyensúlyfejlesztő funkcionális tréningeket alkalmaztunk, a CON csoport a hagyományos gyógytornát végezte. A BI és az MRS teszt szignifikáns javulást mutatott a kezelt stroke csoportoknál. A tréninget végzett paciensek életminőségi és hangulatváltozást vizsgáló tesztjeinél is jelentős mértékű javulást detektáltunk. A teljesítményük az általunk kezelt betegeknek jelentős mértékű volt mind a saját első vizsgálataikhoz képest mind a hagyományos kezelést végző csoporthoz(CON) képest.

A vizsgálatok értékelésénél szembetűnő volt, hogy az általunk kezelt betegek (EXE1,EXE2) minden klinikai teszten jobb eredményt értek el, mint a CON csoport tagjai.
Az eredmények azt is alátámasztották, hogy a napi 2 kezelést végző EXE2 csoport jobb eredményt ért el, mint az EXE1 csoport.
A klinikai vizsgálatunk a stroke-os betegeken végzett neuro-rehabilitációs tréning hatását sikerült igazolnunk objektív validált és nemzetközileg elismert tesztekkel valamint poszturográfiás mérésekkel. A motoros funkciók javításával, a posturális kontroll és a koordináció fejlesztésével valamint a mozgás teljesítmény növelésével párhuzamosan a betegek életminőségének javulását és funkcionális állapotának növekedését észleltük.

Kulcsszavak: stroke, balance, neuro-rehabilitációs tréning, életminőségi pontozóskála, poszturális kontrol

AZ EGYSZERI NAGYDÓZISÚ CASPOFUNGIN IN VIVO HATÉKONYSÁGÁNAK VIZSGÁLATA KLINIKAI CANDIDA ALBICANS ÉS CANDIDA DUBLINIENSIS IZOLÁTUMOK ELLEN

TÓTH Zoltán[1], PRÉPOST Eszter[2], NAGY Fruzsina[3], FORGÁCS Lajos[4], KOVÁCS Renátó[5], GESZTELYI Rudolf[6], KARDOS Gábor[7], MAJOROS László[8]
[1,2,3,4]PhD-hallgató
[5]Egyetemi tanársegéd
[6,8]Egyetemi docens
[7]Egyetemi adjunktus
[1,2,3,4,5,7,8]Debreceni Egyetem, Általános Orvostudományi Kar, Orvosi Mikrobiológiai Intézet
[6]Debreceni Egyetem, Általános Orvostudományi Kar, Farmakológiai és Farmakoterápiai Intézet
[1,2,4]Kutatási terület: klinikai mikológia, antimikotikumok
[3,5]Kutatási terület: klinikai mikológia, mikrobiális biofilmek
[6]Kutatási terület: kvantitatív farmakológia
[7]Kutatási terület: klinikai mikrobiológia, antibiotikum rezisztencia
[8]Kutatási terület: klinikai mikológia, farmakodinámia
[1]tothi5@hotmail.com
[2]prepost.eszter@unideb.hu
[3]nagyfruzsina0429@gmail.com
[4]forgacs.lajos.89@gmail.com
[5]kovacs.renato@med.unideb.hu
[6]gesztelyi.rudolf@pharm.unideb.hu
[7]kg@med.unideb.hu
[8]major@med.unideb.hu

Az invazív *Candida* okozta infekciók kezelésére jelenleg az echinocandinok (caspofungin, micafungin, anidulafungin) az elsőként választandó antifungális szerek. A 2000-res évektől kezdődő elterjedésükkel úgy tűnt végre igazán hatékony és biztonságos gyógyszerek kerültek forgalomba a már említett fertözések ellen. Sajnos azonban az invazív candidiasis mortalitása továbbra is magas, bizonyos betegcsoportokban több mint 30%, ezért szükségesnek tűnik a jelenlegitől eltérő, hatékonyabb adagolási séma kidolgozása, hogy az echinocandinok kiváló *in vitro* aktivitását a klinikumban is kiaknázhassuk.
Kísérleteink során összehasonlítottuk a napi normál humán dózisnak megfelelő (2 mg/ttkg) caspofungin adagok hatékonyságát napi emelt (8 mg/ttkg), illetve egyszeri nagy (10 és 40 mg/ttkg) dózisokkal neutropéniás egérmodellben, echinocandin érzékeny és rezisztens *C. albicans*, illetve echinocandin érzékeny *C. dubliniensis* izolátumok ellen. Vizsgálataink az egyes adagolási sémák túlélésre, valamint szöveti perzisztenciára gyakorolt hatására terjedtek ki.
A letalitási kísérletekben az echinocandin érzékeny izolátumok ellen mindegyik adagolással szignifikánsan hosszabb túlélést sikerült elérnünk a kontroll csoporthoz képest, ugyanakkor az echinocandin rezisztens izolátumok ellen csak az egyszeri 40 mg/ttkg adagolás bizonyult hatékonynak. A szöveti perzisztencia szempontjából hasonló eredményt kaptunk, az echinocandin érzékeny izolátumok esetén minden kezelés csökkentette a vesékből kitenyészett gombasejtek számát a kontrollhoz képest, bár az egyszeri nagy dózisok gyakran csak nem szignifikáns mértékben. Az echinocandin rezisztens izolátumok ellen semelyik adagolással nem értünk el szignifikáns csíraszámcsökkenést.

Eredményeink alapján az egyszeri nagydózisú echinocandin terápia jobb hatású lehet, mind az echinocandin érzékeny, mind pedig a rezisztens *Candida* izolátumok ellen, mint a jelenleg alkalmazott napi alacsony dózisok az invazív candidiasis terápiájában.

Kulcsszavak: Candida, echinocandin, dozírozás, rezisztencia

AZ ADNEXKÉPLETEK EVIDENCIA ALAPÚ ULTRAHANG DIAGNOSZTIKÁJA

TÖRÖK Fanni
MA-hallgató
Debreceni Egyetem, Általános Orvostudományi Kar
t.fanni0618@gmail.com

Az ADNEX az Internacional Ovarian Tumor Analysis group (IOTA) klinikusai és statisztikusai által kifejlesztett matematikai modell, mellyel az ovarialis, parovarialis és tubaris tumorokat vizsgáljuk. A modell a kor, a szérum CA-125, a vizsgálóközpont típusa illetve különböző ultrahang paraméterek alapján megadja, hogy jóindulatú, borderline, I-es stádiumú tumor, II-IV. stádiumú tumor vagy metastasis jelenlétének valószínűsége a legnagyobb. Az ADNEX hatékonyságának vizsgálata követett, illetve operált, szövettani diagnózissal rendelkező betegek esetében. Tumormarkerek diagnosztikai hatékonysága a malignus esetek kiemelésében. Különböznek-e a HE4 értékek az epithelialis és nem-epthelialis tumorok esetében. Retrospektív és prospektív vizsgálatokat végeztünk (2017.02-2018.08) az ADNEX score hatékonyságának vizsgálatára. Vizsgáltuk az ultrahang kép, a tumormarkerek (CA-125, HE4) és a szövettani diagnózis összefüggéseit, továbbá az elvégzett vizsgálatok alapján a követhető beteganyagban a spontán felszívódás százalékos arányát, ultrahang jellemzőit. 157 adnexum elváltozással rendelkező beteg vizsgálatát végeztük el. Az ADNEX score és az ultrahang kép együttes figyelembevétele alapján 131 beteg került műtétre, 26 esetet követtünk. Az ultrahang vizsgálat specificitása 51%, szenzitivitása 92%, pozitív prediktív értéke 80%, negatív prediktív értéke 76%. Epithelialis (n=85) és nem epithelialis (n=46) tumorok HE4 értékeinek t-próbával történő összehasonlítása során szignifikáns eltérést nem találtunk (p=0,1518).Jóindulatú (n=112) és malignus tumorok (n=19) markereinek (CA-125, HE4) vizsgálata során szignifikáns különbséget (p=0,0428) lehetett kimutatni a két csoport között. A követett betegek (n=26) 42%-a esetén (n=11) a képlet spontán felszívódott. Az ADNEX score, az ultrahang és a tumormarker vizsgálatok együttes használata nagy szenzitivitással állapítja meg a lehetséges diagnózist operáció nélkül. Használata csökkentheti a nőgyógyászati invazív beavatkozások számát az adnexum elváltozással rendelkező betegek esetén.

Kulcsszavak: ADNEX score, ultrahang, HE4, CA 125, IOTA

TRACKING THE CARBONIC ANHYDRASE IX AND LATENT MEMBRANE PROTEIN 1 EXPRESSION DYNAMICS IN CLASSICAL HODGKIN'S LYMPHOMA

Áron VAJDA, Orsolya MATOLAY, Gábor MÉHES, Lívia BEKE
MD-student
University of Debrecen, Faculty of Medicine
Research area: Clinical medicine, Hodgkin's lymphoma
mrvajda.aron@gmail.com

Introduction: Classical Hodgkin's lymphoma (cHL) is a rare, monoclonal B-cell derived malignant lymphoma. The hallmark neoplastic cells are known as Hodgkin- and Reed-Sternberg cells. cHL is divided into four histological subtypes: nodular sclerosis (NS), mixed cellularity (MC), lymphocyte-rich (LR) and lymphocyte-depleted (LD). Epstein-Barr virus is likely to play an aetiological role with latent membrane protein 1 being the main culprit, contributing to hypoxia related changes via the hypoxia inducible transcriptional factor 1α (HIF-1α). Hypoxia exerts a profound impact on many aspects of cancer biology, such as metabolic adaptation. CAIX is highly HIF-1α dependent and is a key regulator of the metabolic adaptation of tumour cells.
Aim of study: The aim of our study was to establish a connection between the expression of LMP-1 and CAIX and to determine whether LMP-1 induces the metabolic adaptation of tumour cells via the LMP-1 – HIF-1α – CAIX route.
Materials and methods: Histological samples were taken from lymph nodes of 80 patients diagnosed with cHL between 1999-2018 in the Department of Pathology, University of Debrecen. Tissue samples were analysed with routine pathological staining (H&E, PAX5, CD20, CD30) and with LMP-1 and CAIX immunohistochemistry. Both LMP-1 and CAIX immunohistochemistry were available in 35 cases. The representative slides were digitalized with Pannoramic MIDI-Automatic Brightfield Scan (3DHistech, Budapest, HU) slide scanner and analysed with the help of the DensitoQuant module of the QuantCenter software. Finally, statistical analysis was performed.
Results: Our patient cohort consisted of 60% (21/35) male and 40% (14/35) female cases. The mean age of the patients was 37.29. 25/35 (71.43%) NS, 8/35 (22.86%) MC, 1/35 (2.86%) LR and 1/35 (2.86%) LD histological subtypes were identified. Necrosis was present in 25.71% (9/35) of all cases. Consecutive tissues sections were analysed with LMP-1 and CAIX staining. LMP-1 expression was found positive in 51.43% (18/35) of all cases and interestingly, only 22.22% (4/18) were also positive for CAIX. Semiquantitative measurements were performed with DensitoQuant. The H-score of LMP-1 (0.01 – 115.81) and CAIX (0.01 – 37.57) were highly variant.
Conclusion: The findings of our study concluded that no connection could be found between the expression of LMP-1 and CAIX and that little is know about the relation between the two factors, therefore further research should be conducted.

Keywords: classical Hodgkin's lymphoma, EBV, CAIX, LMP-1, adaptation

A KORAI ÉS KÉSLELTETETT HATÁSÚ TÁVOLI SZERVI ISCHAEMIÁS PRAECONDITIONÁLÁS VÉDŐ HATÁSÁNAK ÖSSZEHASONLÍTÁSA VÉRÁRAMLÁSTANI ÉS SZÖVETTANI VIZSGÁLATOKKAL VESE ISCHAEMIA-REPERFUSIO SORÁN PATKÁNYBAN

VARGA Gábor
PhD-hallgató
Debreceni Egyetem Általános Orvostudományi Kar, Sebészeti Műtéttani Tanszék
Kutatási terület: orvos- és egészségtudomány; ischaemia-reperfusio, haemorheologia, mikrokeringés
gaborvarga@med.unideb.hu

A vese ischaemia-reperfusio (I/R) okozta károsodásának csökkentése érdekében az ismert, de kevéssé vizsgált eljárások közé tartozik a távoli szervi ischaemiás praeconditionálás (rIPC), amelyről az irodalmi adatok nem egységesek. Az eljárás védőhatásának mechanizmusára több elmélet létezik, de nem tisztázott a praeconditionálás optimális időzítése, valamint a haemorheologiai és microcirculatiós paraméterekre kifejtett hatása sem. E kérdéskör vizsgálatát tűztük ki célul patkánymodellen.
Kísérletünket (engedély nyilvántartási szám: 25/2016/DEMÁB) hím Crl:WI patkányokon végeztük. Az Áloperált csoportban (n=7) altatásban laparotomia és a bal vese kipreparálása, valamint a bal oldali a. femoralis kanülálása történt. Az I/R csoportban (n=7) a bal vese ereit microvascularis klippekkel 45 perce leszorítottuk, majd 120 perces reperfusiós időszakot vizsgáltunk. Az rIPC csoportokban a vese I/R előtt 1 órával (rIPC-1, n=7), illetve 24 órával (rIPC-24, n=6), a ligamentum inguinale szintje alatt a jobb hátsó végtagot 3x10 percre leszorítottuk, 10 perces reperfusiós időközökkel. Meghatároztuk az artériás középnyomást, szívfrekvenciát, légzésszámot, rectalis hőmérséklet, valamint a máj, a vesék és a vékonybél felszíni hőmérsékletét és mikrokeringését. A kanülált artériából vért vettünk a műtét kezdetén, majd a reperfusio 30., 60. és 120. percében haematologiai, haemorheologiai paraméterek (vörösvérsejt deformabilitás és aggregatio) meghatározására. A reperfusio 120. percében vett vérmintákból sav-bázis paramétereket, metabolitok és elektrolit-koncentráció értékeket is meghatároztuk. A megfigyelési időszak végén szövettani mintavétel történt.
A vérnyomás leginkább az rIPC-1 csoportban emelkedett, és itt kaptuk a legalacsonyabb pH és legmagasabb laktát értékeket is. Szemben az rIPC csoportokkal, a reperfusio során a microcirculatio reaktív jelleggel fokozódott az I/R csoportban a bal vese és a máj felszínén az alap értékekhez képest, valamint ebben a csoportban mértük a legnagyobb leukocyta számot és szívfrekvenciát is. A vörösvérsejt deformabilitásának romlását mindegyik ischaemiás csoportban megfigyeltük, de ez az rIPC-24 csoportban volt a legkisebb mértékű, ugyanakkor az aggregatiós index értékek itt emelkedtek a legjobban. Az rIPC-24-es csoport ischaemiás szövettani pontértékei szignifikánsan alacsonyabbak voltak az ischaemiás és az rIPC-1 csoport értékeihez képest az ischaemia-reperfusiónak kitett vese esetén.
Eredményeinkből megállapítható, hogy a 45 perces vese ischaemia és az azt követő 120 perces reperfusio jelentős változásokat okozott a hemodinamikai, haemorheologiai, mikrokeringési és metabolikus paraméterek tekintetében. A korai és késleltetett hatású távoli szervi ischaemiás praeconditionálási protokollok különböző mértékben ugyan, de mérsékelték az I/R által indukált változásokat. A szövettani eredmények alapján a késleltetett hatású protokoll tűnik hatásosabbnak patkány vese I/R vonatkozásában.

Kulcsszavak: ischaemia-reperfusio, vese, távoli szervi ischaemiás praeconditionálás, haemorheologia, microcirculatio

EFFECT OF MONO- AND DIGLYCERIDES CONTAINING FOOD ADDITIVES ON ENZYMES OF ARACHIDONIC ACID METABOLISM IN VIVO SYSTEM

DR. AFSHIN Zand[1], Valentina DOMA[2], DR. Bence L. RAPOSA[3], Dr. Tímea VARJAS[4] PhD-student

[1]*University of Pécs, Doctoral School of Health Sciences*

[2,4]*University of Pécs, Department of Public Health Medicine, Medical School*

[3]*University of Pécs, Research Center of Health Sciences and Laboratory Analytics, Faculty of Health Sciences*

Jilk paste is a cake emulsifier, which is used commonly in most kind of soft cakes and ice creams as a time-saving product that helps keep these products from falling in or shrinking and gives a fresh, smooth texture, and extends the shelf life. The main components of this emulsifier are water, sorbitol (E 420), Polyglycerol esters of fatty acids (E 475), Mono- and diglycerides of fatty acids (E 471) which is Synthetic fats, produced from glycerol and natural fatty acids, most commonly from plant origin, but also from animal origin. Our goal was to determine the gene expression pattern of arachidonate 12-lipoxygenase (ALOX12), arachidonate 5-lipoxygenase (ALOX5), prostaglandin-endoperoxide synthase 2 (PTGS2, COX 2) involved in the breakdown of mono and diglycerides at mRNA level.

In our experiments, Four groups of 5-5 female and male 6-week old mice kept in polycarbonate cages were supplemented with Jilk paste. Equivalent to the human dose of 30 gram per kilogram (according to the manufacturer usage guideline) as if a person consumes 200 gram of soft cake daily, mixed with their daily food, and given to experimented animals in room temperature as well as baked for 20 min in 160 degree Celsius form for 30 days. Meanwhile, the control groups consumed the normal food which does not include Jilk paste at the same time for the period of the incubation. After the incubation period, we measured the level of gene expression of ALOX12 (arachidonate 12-lipoxygenase), ALOX5 (arachidonate 5-lipoxygenase), PTGS2 (prostaglandin-endoperoxide synthase 2). Samples were collected from liver, kidney, spleen, and lung tissues and examined with the RT-PCR.

Our result demonstrates that there was a significant increase in both ALOX12 and PTGS2 gene expression and no significant changes in the ALOX5 gene expression level compared to our control group. Based on our result we can conclude that long term exposure of Jilk paste can interfere with our inflammatory system, may increase the risk of inflammation and cancers

Keywords: Jilk paste, gene expression, ALOX12, ALOX5, PTGS2

PSZICHOLÓGIA ÉS NEVELÉSTUDOMÁNYI SZEKCIÓ

AZ ALVÁSMINŐSÉG ÉS A PSZICHÓZIS-SZERŰ TAPASZTALATOK KAPCSOLATA EGY LONGITUDINÁLIS VIZSGÁLAT TÜKRÉBEN

BÁTHORI Noémi[1], POLNER Bertalan[2], NAGY Tamás[3], SIMOR Péter[4]
[1,2,3,4]PhD-hallgató
Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, Pszichológia Doktori Iskola
[1]Kutatási terület: alvás és pszichopatológia kapcsolata
[2]Kutatási terület: pszichózis kontinuum
[3]Kutatási terület: stressz és érzelemkutatás
[4]Kutatási terület: alváskutatás
[1]nbathori@cogsci.bme.hu
[4]simor.peter@ppk.elte.hu

Az alvásminőség romlása és a nappali pszichózis-szerű tapasztalatok (psychotic-like experiences, PLE) közötti kapcsolatot több keresztmetszeti kutatás is vizsgálta már klinikai és egészséges mintán egyaránt. Emellett az alvászavarok számos pszichopatológiai állapothoz köthetők (szorongásos zavarok, depresszió, PTSD, szkizofrénia), ahol a PLE-k megjelenésének fokozott kockázata is észlelhető. Az alvásminőség és a nappali szokatlan tapasztalatok kapcsolatát korábban csak néhány longitudinális tanulmány vizsgálta, ezek többsége 2-3 egymástól időben távoli állapotot mért fel.
Kutatásunk a szubjektív alvásminőség, a nappali hangulat és a pszichózis-szerű tapasztalatok lehetséges összefüggéseit kereste. Hipotézisünk szerint a rosszabb éjszakai alvásminőség másnap a nappali szokatlan élmények fokozódását jósolja be. Emellett feltételeztük, hogy a rosszabb alvásminőség másnap negatívabb hangulattal is együtt jár. Azt is megvizsgáltuk, hogy a rosszabb alvás és a másnapi szokatlan tapasztalatok együtt járását a rosszabb hangulat mediálja-e. Ezentúl kíváncsiak voltunk arra is, hogy a több nappali szokatlan élmény előre jelezheti-e a következő éjszakai alvás minőségének romlását.
21 napos longitudinális vizsgálatunkban egészséges egyetemisták szubjektív alvásminőségét, valamint nappali szokatlan tapasztalatait és hangulatát mértük fel online kérdőívek segítségével. Napi három kérdőív kitöltésére kértük őket. A reggeli kérdőívben az alvás minőségi és mennyiségi jellemzőire kérdeztünk rá. A délutáni és esti kérdéssor a kitöltést megelőző pár órában tapasztalt hangulatra és szokatlan élményekre vonatkozott (dezorganizáció, perceptuális anomáliák vagy paranoid gondolatok).
A 73 résztvevő ismételt méréséből származó adatait hierarchikus lineáris modell segítségével elemeztük (R, lme4 csomag). Az elemzés során azt találtuk, hogy a rosszabb alvásminőséget rosszabb hangulat és több PLE jellemezte a következő nap során. Azonban a nap folyamán megjelenő szkizotípiás élmények nem mutattak szignifikáns kapcsolatot a következő éjszakai alvás minőségével.
Kutatásunk eredményei a korábbi kutatásokkal összhangban azt sugallják, hogy az éjszakai alvásminőség javítása is fontos lehet a nappali pszichózis-szerű tünetek csökkentésében. További kutatások szükségesek azonban az alvásminőség és a szkizotípiás élmények kapcsolatának vizsgálatára, többek között az objektív alvásminőséget mérő poliszomnográfiás mérésekkel kiegészítve az egészséges és a klinikai mintákon egyaránt.

Kulcsszavak: Alvás, hangulat, pszichózis-szerű élmények, longitudinális vizsgálat, hierarchikus lineáris modellek

A MACHIAVELLIZMUS NARRATÍV SZEMPONTÚ MEGKÖZELÍTÉSE EGY SZERVEZETPSZICHOLÓGIAI KUTATÁS KERETEIN BELÜL

CSAPÓ Gyöngyvér
MA-hallgató
Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar, Pszichológia Intézet, Szociál-és szervezetpszichológia Tanszék
Kutatási terület: Sötét Triád, machiavellizmus
csapo.gyombi@gmail.com

A machiavellizmust olyan személyiségvonásként tartjuk számon, mely főként mások kihasználásán és megtévesztésén alapul, amelynek során a machiavellista egyén társait használja fel annak érdekében, hogy közelebb kerüljön céljai eléréséhez. A machiavellizmus magas fokával rendelkező egyének általában véve eredményesen szerepelnek a különböző állásinterjúkon köszönhetően annak, hogy számos kívánatos és elvárt viselkedést képesek megjeleníteni. Általánosságban véve elmondható, hogy annál nagyobb eséllyel találkozhatunk magas machiavellizmus értékkel jellemezhető egyénnel, minél feljebb haladunk egy szervezet hierarchiáján belül. Hajnalan a kontraproduktív szervezeti viselkedésre és etikátlan döntések meghozatalára.
Kutatásunk során célunk a machiavellizmus narratív pszichológiai szempontú megközelítése, melynek segítségével átfogóbb képet kaphatunk magáról a jelenségről és arról, hogyan is működnek a machiavellisták szervezeti keretek közt, milyen attitűdökkel rendelkeznek és mit tartanak fontosnak egy munkahellyel kapcsolatban.
A vizsgálatban félig strukturált interjúkat készítettünk munkavállalókkal, majd narratív pszichológiai tartalomelemzéssel vizsgáltuk őket. A tematikus elemzés során két témakör (a megbecsültség élménye a munkahelyen és a munkahely szabályozottságának élménye) említése mutatott összefüggést a machiavellizmus értékével; a megbecsültség élménye a munkahelyen ($t(244)=-2,395$; $p=0,017$) és a munkahely szabályozottságának élménye ($t(244)=2,056$; $p=0,041$). A tudományos narratív pszichológiai tartalomelemzés során az érzelmek megjelenésének jellegzetességeit vizsgáltuk a machiavellizmussal összefüggésben, melyre vonatkozóan negatív irányú összefüggést fedeztünk fel a machiavellizmus és az elsődleges pozitív érzelmek között ($r=-0,156$).
Ezen kutatási eredmények nagyban hozzájárulnak a jelenség jobb megértéséhez és kitűnő alapot biztosítanak a további kutatások számára.

Kulcsszavak: machiavellizmus, narratív pszichológia, szervezetpszichológia

IDENTITÁSKÉRDÉSEK GRECSÓ KRISZTIÁN REGÉNYEIBEN – KORTÁRS IRODALOM BEEMELÉSE AZ ETIKAOKTATÁSBA

CSATÓ Anita
PhD-hallgató
Eszterházy Károly Egyetem, Neveléstudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: neveléstudomány, kortárs irodalom oktatás, etikaoktatás
csato91@gmail.com

Az identitás alakulásának és válságának problémaköre a XXI. századi ember életének egyik meghatározó elemét képzi. Ezt igazolja az is, hogy számos kortárs irodalmi alkotás fontos motívuma az identitás formálódásának, krízisének kérdése. Tanulmányomban Grecsó Krisztián, kortárs író, *Megyek utánad* és *Mellettem elférsz* című regényeiben felbukkanó identitáskép alakulásával és válságával foglalkozom. A két mű egyes hősei vissza-vissza köszönnek ránk a kötetek lapjain, valamint a krízisek, melyekkel küzdenek is megteremtik a közös tanulmányozás dimenzióját.
Grecsó főhősei (poszt)modern szereplők, akik számára saját identitásukkal való szembenézés életük egyik kulcsfontosságú eleme, mely paradox módon egyszerre jelent terhet és szabadságot számukra. Ezen ellentmondásos folyamat vizsgálatára, esetleges feloldására keresek választ munkámban. Az identitás problematikája nemcsak a kortárs irodalom fontos témája, hanem filozófiatörténeti szempontból is releváns kérdéskör. Ezért szükségesnek éreztem tanulmányomban az identitás – etika – irodalom hármasának (filozófia)történeti áttekintését, a minél pontosabb fogalomalkotás érdekében.
Grecsó regényeiben az identitásuk megszilárdításáért küzdő hősök jellemzően fiatal felnőttek, azonban az identitás formálódásának, válságának problémaköre már a középiskolás korosztályt is érint, ezért tartottam fontosnak munkába bevonni a művek középiskolai tanóra keretében történő feldolgozásának lehetőségét. Az irodalmi alkotások imaginárius világában felbukkanó problémák segíthetik a diákok saját esetleges válságuk leküzdését, megoldását, azonban az esztétikai és erkölcsi nevelés együttes megjelenése számos nehézséget felvet. Ezért a művek oktatásba történő beemelésekor felmerül a kérdés, hogy az esztétikai nevelés és az erkölcsi nevelés hogyan valósulhat meg egyszerre. A két fogalom közt feszülő (látszólagos) ellentét úgy gondolom, hogy az oktatásban sikeresen feloldható, ezt igyekszem óraterveimmel is igazolni.

Kulcsszavak: kortárs irodalom, erkölcsi nevelés, esztétikai nevelés, etikaoktatás

TANÓRÁN KÍVÜLI TEVÉKENYSÉGEK VÁLTOZÁSA A MAGYARORSZÁGI JEZSUITA GIMNÁZIUMOKBAN (XVII-XXI. SZÁZAD)

DALLMAN Kristóf
MA-hallgató
Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar
Kutatási terület: Neveléstörténet, felekezeti iskolatörténet
kristofdallman@gmail.com

Kutatásom célja átfogó képet nyújtani a Magyarországon egykor működött és jelenleg működő jezsuita fenntartásban lévő középfokú oktatási-nevelési intézmények működéséről. Fókuszpontba állítva a tanórán kívüli tevékenységek formáit. A jezsuita oktatás-nevelés alapját képező 'ignáci pedagógia' meghatározó eleme, az alaposan megtervezett tanterv mellett, a diákok tanórán kívüli tevékenységének támogatása. Előadásomban kronologikus rendszerben mutatom be a magyarországi jezsuita középiskolák gyakorlatait a barokk iskolai színjátszástól a jelenleg is működő sportkörökig, szakkörökig. A modern köznevelés színterein is jelentős szerepet töltenek be a tanórai kereteken túlmutató tevékenységek. Fiatal tanároknak, mutathat példát a jezsuita oktatás-nevelés több, közel fél évszázados jó gyakorlata. Kutatásomban szintetizálom a Jézus Társaság oktatására vonatkozó szakirodalmat, összevetve a rend elöljárósága által az évszázadok alatt kiadott tanügyi szabályozókkal és pedagógiai témájú írásaikkal. Előadásomban a jezsuita jó gyakorlatokat a kurrens szakirodalom szűrőjén át vizsgálom. Kutatásom során a jezsuita oktatás-nevelés magyar és idegennyelvű szakirodalmának feldolgozása mellett dokumentumelemzést végzek. A jezsuita tanügyi szabályzatok mellett a kutatás központi elemét a XIX-XX. század két meghatározó magyarországi intézményének, a kalocsai és pécsi jezsuita gimnáziumának levéltári forrásai alkotják. A budapesti Jezsuita Levéltár és Rendtörténeti Könyvtár gyűjteményében megtalálható kalocsai és pécsi iratokon belül kutatásomban kiemelt hangsúllyal mutatom be a pécsi Pius Gimnázium Pázmány Péter Önképzőkörének működését. A jelenleg is jezsuita fenntartásban működő miskolci Fényi Gyula Gimnázium vizsgálata során a Pedagógiai Programot veszem alapul.

Kulcsszavak: jezsuita, oktatás, önképzőkör, ignáci pedagógia, neveléstörténet

A KONDUKTORI SZAKMÁRA ÉS A KÉPZÉS ÖSSZEFÜGGÉSEIRE VONATKOZÓ HALLGATÓI NÉZETEK

TÚRI Ibolya
Főiskolai docens
Semmelweis Egyetem Pető András Kar
Kutatás terület: neveléstudomány; konduktori nézetkutatás, konduktorképzés kutatása
turi.ibolya@semmelweis-univ.hu

A pedagóguspálya választására hatással lehet a jelölt érdeklődése, pályaválasztási szempontjai, az előzetes személyes és iskolai élmények, az iskolában eltöltött idő tapasztalatai, tanári mintái (Falus, 2004; Dombi, 1999; Köcséné, 2007). Ezen tapasztalatokból származó nézetei befolyással lesznek gondolkodására, a képzésben való részvételére és későbbi tanári gyakorlatára is (M. Nádasi, 1999; Szivák, 1999, Falus, 2001; Dudás, 2007; Kálmán, 2013). A konduktorjelöltek konduktori szakmára, valamint a képzésre vonatkozó nézetei nem ismertek a képzésük megkezdésekor. Ezen nézeteik alakulása, továbbá a konduktorképzésben részt vevő további szakemberek (oktatók, konduktorok) nézetei sem ismertek a konduktori szakmát, illetve a konduktorképzés szakmai tartalmait illetően. A tanulmány keretében egy doktori kutatás részét képező összefüggés-vizsgálat bemutatására kerül sor. A konduktorképzésben részt vevő hallgatók nézeteinek feltárásával, belépő nézeteik változásainak nyomon követésével foglalkozó doktori kutatás részeként, összefüggés-vizsgálat keretében végeztem a hallgatók, illetve oktatók, konduktorok nézetei között felfedezhető kapcsolat, nézeteik egymásra hatásának feltárását. Az összefüggés-vizsgálat során a kutatási időszak négy éve (2013-2017) között kitöltött mintegy 380 hallgatói, konduktori és oktatói kérdőív válaszait elemeztem. Az empirikus kutatás során alkalmazandó kutatási módszerek kiválasztásában alapoztunk a nézetkutatásokból megismert és eredményesen alkalmazott kutatásmetodológiai megközelítésekre, eszközökre. Az összefüggés-vizsgálat módszereiként elsősorban variancia-analízist, kereszttábla-elemzést és korrelációt használtam. A bemutatásra kerülő kutatás során vizsgáltam, hogy: -Van-e összefüggés a konduktori szerep és tevékenység jellemzőinek értelmezése és konduktori énkép között? -Van-e összefüggés a konduktori tevékenységhez szükségesnek ítélt ismeretek és valamely képzéstartalmak hangsúlyozása között? -Van-e összefüggés a saját pedagógus énkép és a konduktor személyiségjellemzői között? -Van-e összefüggés a saját pályaválasztási szempont és a konduktor jellemzése között? A konduktori szerep és tevékenység jellemzőinek értelmezése és a konduktori énkép közötti összefüggést vizsgálva úgy találtuk, szignifikáns összefüggést mutat a szerep és tevékenység személyes megragadása és ennek a konduktori énképben való megjelenése, a tevékenységében való hangsúlyozása. A konduktori tevékenységhez nélkülözhetetlennek ítélt ismeretek és a képzés valamely tartalmainak hangsúlyozása közötti kapcsolatot kereszttábla segítségével vizsgáltam, keresve a szignifikáns kapcsolatokat az ismereti elemek és a képzéselemek között. Úgy találtam, meghatározott tárgyak hangsúlyozása szignifikáns kapcsolatban áll azzal, hogy a válaszadó a sikeres konduktorrá váláshoz mely képzésterületet ítéli elengedhetetlennek. A saját pályaválasztás és a konduktor jellemzése közötti kapcsolat vizsgálatának eredményeiből látható vált, hogy nagyon erős az összefüggés a konduktori pálya választásának motívuma és a konduktort jellemző válaszok között. Az eredmények rámutattak, hogy képzésbe ágyazottan, illetve új nézetkutatások keretében lehetőséget kell biztosítani a konduktorhallgatói nézetek feltárására, reflexiójára. Javasolt a kutatás eredményeinek felhasználása a konduktorhallgatók pályaorientációját, identitásalakulását célzó új vizsgálatok megalapozásként, illetve a képzés lehetséges jövőbeni stratégiai fejlesztéseinél, képzésfejlesztési elképzelések iránytűiként is hasznosíthatók.

Kulcsszavak: konduktív nevelés, konduktor, nézetek, pedagógus énkép, pályaválasztás

A FOGYATÉKOSSÁGGAL ÉLŐ SZEMÉLYEK A NYÍLT MUNKAERŐPIACON

DUNÁS- VARGA Ildikó
PhD-hallgató
Eötvös Loránd Tudományegyetem Neveléstudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: a fogyatékossággal élő személyek részvétele a munkaerőpiacon
dunasvarga.ildiko@gmail.com

A fogyatékosságügyben fontos mérföldkő és szemléletformáló irány a 2006. évi, a Fogyatékossággal élő személyek jogairól szóló ENSZ - egyezmény *fogyatékosság fogalma*, mely szerint önmagában sem az egészség károsodása, sem az atipikus fejlődés nem fogyatékosság, inkább a társadalmi szerepvállalás korlátozottságának mértékével azonosítható.
Uniós dokumentumok szerint az Unióban 2010-ben átlagosan minden tizedik ember - közel nyolcvan millió fő - fogyatékossággal élő személy (Európai Bizottság, 2010). A KSH 2011. évi népszámlálása szerint ez az arány Magyarországon öt százalék (KSH, 2014), azonban feltételezhető, hogy ez az arány nálunk is magasabb, mert a valósághoz képest az önkéntes válaszadás során kevesebben vallhatták, vagy gondolhatták magukat fogyatékos személynek.
Ami a fogyatékossággal kapcsolatos diszkriminációt illeti, a 2012-es Eurobarometer diszkriminációval kapcsolatos felmérése szerint minden második európai lakos (46 százalék) úgy véli, hogy jelentős a fogyatékossággal élőkkel szembeni diszkrimináció, s ezt a fogyatékos lakosság huszonnyolc százaléka közvetlenül, saját tapasztalta alapján meg is erősítette, továbbá a tagállamok polgárainak többsége elsősorban a korlátozott hozzáférhetőséget nevezte meg a diszkrimináció egyik okaként (European Commission 2014. 12.o). E vizsgálat alapján a tagországok között hazánk negyedik volt a fogyatékosság és a rokkantság alapú negatív megkülönböztetés tekintetében (Balázs-Földi és Dajnoki, 2016. 314.o).
A 2001. és a 2011. évi népszámlálás foglalkoztatottsági adatai az mutatják, hogy a gazdaságilag aktív népességen belül a felsőfokú végzettségű személyek foglalkoztatottsága a legmagasabb, ezzel szemben a fogyatékossággal élő felsőfokú végzettségűek aránya jelentősen alulmarad ezen a területen is. Míg 2011-ben a fogyatékossággal élő személyek 14,58 százaléka, 72 552 fő volt foglalkoztatott státuszú (KSH, 2011), Csillag, Toarniczky és Primecz, (2018) szerint 2015-ben 20 %, 2017-ben pedig 25%- ra nőtt a fogyatékos személyek foglalkoztatási rátája, míg ez az arány az EU-ban 38%.
Az előadás a 2018. évi kutatásom anyagára épül, amelyben törekedtem a fogyatékosság értelmezési keretének, a foglalkoztatáshoz kapcsolódó nemzetközi és hazai szakdokumentumok, szakirodalmi források elemzésére, valamint kérdőívvel vizsgáltam a nyílt munkaerő-piaci foglalkoztatók körében az előzetes interjúfelvételek során kirajzolódott akadályozó tényezőket (képzés, alacsony képzettség, előítéletek, egyebek).
A vizsgálat eredményei szerint a megkérdezett szervezetek akadályozó tényezőnek leginkább az infokommunikációs és épített környezet akadálymentességének hiányát, legkevésbé pedig a munkavállalói ellenállást tartották, de számottevően megjelent a releváns információhiány, a fogyatékossággal élő személyek képzettségének hiánya és a vezetői ellenállás is. További vizsgálati szempontom volt a legmagasabb iskolai végzettségre, illetve a foglalkoztatási körökre és típusokra történő rákérdezés. Ezek szerint a munkáltatók az értelmi fogyatékos személyeken kívül, a többi fogyatékossági csoport esetében a statisztikai adatokhoz képest általában magasabbnak ítélték a fogyatékos személyek legmagasabb iskolai végzettségét.
A 2018-ban megkezdett kutatás folytatásának fókuszában egyrészt a munkaadói kör horizontális bővítése áll, másrészt az érintett személyek bevonása. Kutatásaim a segítő és gátló tényezők további részletes elemzése révén a munkaadói és a munkavállalói oldal

egymáshoz közelítését, igényeik találkozásának elősegítését célozzák, ezáltal hosszútávon a fogyatékos személyek versenypiacon történő foglalkoztatását és társadalmi részvételének erősítését segíthetik elő.

Kulcsszavak: fogyatékosság, munkaerőpiac, munkaadók

A REBUILD PÁRKAPCSOLAT-ÉPÍTŐ TÁNC MÓDSZERÉNEK BEMUTATÁSA

ERDŐFI Anna Zsófia
PhD-hallgató
Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar , Kognitív- és Evolúciós Pszichológia Doktori Iskola
Kutatási terület: tánc és párkapcsolat, a Rebuild®- módszer hatásvizsgálata
erdofianna@gmail.com

A táncterápia fogalma már jól ismert a pszichológiában, sokan foglalkoznak a tánc személyiségfejlődésre és kreativitásra gyakorolt hatásával hazánkban és külföldön is. A táncnak a párkapcsolatokra is jelentős és kimutatható hatása van, azonban ennek a témának tudományos szakirodalma még nem ismert. Tapasztalataink alapján a tánc egy olyan csatorna a párok életében, ami teljesen új platformot kínál egymás megismerésére, a kapcsolat értékeinek felszínre hozására és a diádikus kommunikáció fejlesztésére egy új, gyakorlati módon, egy eddig nem használt nyelven keresztül.
9 éve zajló munkám során több mint 340 jegyes-és házaspárral dolgoztam és olyan egyedi tanítási módszertant dolgoztunk ki, ami versenytáncos technikákat és pszichológiai módszereket ötvöz, és egyértelműen bizonyította jótékony, olykor meglepően nagy hatását a párkapcsolatok alakulására, fejlődésére. A párokkal való személyes 6-8 héten át tartó, nyolc-szemközti munka során a tánc eszközei mellett használt párkapcsolat-építő gyakorlatok, feladatok a kommunikáció, a konfliktuskezelés, az intimitás és az önbizalom területén adják a legtöbb impulzust a pároknak. A módszer tudományos hatásvizsgálata doktori kutatásom keretében zajlik, az eddig begyűjtött adatok értékelése, az eredmények összegzése most folyik – az általunk összeállított kérdőívcsomag segítségével (pl. intimitás, rövid személyiség, kapcsolati befektetés, kapcsolati elégedettség, önbizalom) fordítjuk le eddigi tapasztalatainkat statisztikai adatokká.
Módszerünk preventív-edukatív, a párkapcsolatok és házasságok megőrzésére, építésére, fejlesztésére hivatott, azonban a későbbiekben a terápiában is alkalmazható lehet pár-és családterapeutákkal való együttműködésben a problémás kapcsolatok kezelésében, válságba került kapcsolatok megmentésében. Előadásomban ezt a módszert mutatnám be röviden.

Kulcsszavak: párkapcsolat, társastánc, kapcsolaterősítés, edukáció

VÉLEMÉNYKINYERÉS SZABAD SZÓ ASSZOCIÁCIÓS HÁLÓZATOK MODULÁRIS VIZSGÁLATÁVAL

FILE Bálint[1], GERŐ Dániel[2], BUETER Marco[3], SOMOGYVÁRI Zoltán[4], ULBERT István[5]
[1]PhD-jelölt
[2]PhD-hallgató
[3]Professzor
[4]Tudományos munkatárs
[5]Egyetemi tanár
[1,5]Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Információs és Bionikai Kar
[2,3]Department of Surgery and Transplantation, University Hospital Zurich
[4]Magyar Tudományos Akadémia, Wigner Fizikai Kutatóközpont
[1]Kutatási terület: szabad asszociációs és kortikális funkcionális hálózatok moduláris analízise
[1]file.balint@itk.ppke.hu
[5]ulbert.istvan@ttk.mta.hu

Kérdéseink általában előzetes feltételezésekre épülnek. Ezek az előfeltételezések azonban nem biztos, hogy a legjobb kérdésekhez vezetnek egy pszichológiai jelenség vizsgálata során. A szabad szó asszociációs technika ilyen jellegű kötöttségektől mentes, könnyen és olcsón és gyorsan felvehető módszer mentális reprezentációk feltérképezéséhez. Ezidáig a technika hátránya a fontos véleménydimenziók kinyerése volt a sok, különálló szóasszociációból. Jelen tanulmányban bemutatunk és validálunk egy módszert, ami képes meghatározni a jellemző kognitív sémákat a sok, különálló szabad szó asszociációból.
A módszert két különböző mintán mutatjuk be. 1) Az aktuális társadalmi témára reflektálva a "migráns" szót választottuk hívóingernek, és erre kértünk asszociációkat egy reprezentatív, magyar mintán (Minta 1, N=505). 2) A kövérségsebészet betegkommunikációjának fejlesztése céljából a "fogyás" szóra kértünk asszociációkat kövér (BMI>35) németül beszélő páciensektől a zürichi korház közösségi oldalain (Minta 2, N=1482). Mindkét mintában arra kértük a válaszadókat, hogy írják le azt az 5 szót, ami elsőként az eszükbe jut a hívóingerről, majd mind az öt asszociációhoz válasszanak két érzelmet, ami legjobban leírja az érzéseiket. A Minta 1 esetén a válaszadókat megkértük, hogy explicit is fejezzék ki a migránsokhoz való viszonyukat az Észlelet Fenyegetettség kérdőív segítségével. A Minta 2 esetén a kövérséghez kapcsolódó adatokat vettünk fel a páciensektől (pl.: BMI, műtéti adatok, Testképpel való Elégedettség kérdőív). Az asszociációk statisztikai együtt előfordulása alapján hálózatokat készítettünk, ahol a csomópontok az asszociációk, és az élek a statisztikai együtt-előfordulás volt. A sűrűn összekapcsolt alhálózatokat, mint asszociációs modulokat azonosítottunk, és a válaszadókat ahhoz a modulhoz soroltuk, ahonnan a legtöbb asszociációt említette. Mindkét mintán azt szerettük volna bemutatni, hogy az asszociációs modulok képesek azonosítani 1) különböző érzelmi dimenzióit a válaszadóknak, és 2) összefüggésbe hozhatók explicit attitűdökkel a migránsok felé (Minta 1 esetén), illetve a kövérséghez társítható klinikai adatokkal (Minta 2 esetén).
Négy modult különböztettünk meg a Minta 1 esetén. Az asszociációk jellemzően az explicit ellenségesség (pl.: „erőszak"), anti-Iszlám érzületek (pl.: „terrorista", „Arab"), csoporton kívüli jegyek (pl.: „külföldi"), és szociális szolidaritás (pl.: „segítség") szerint különültek el. A negatív modulokat az „idegesség", „félelem" és „ellenszenv" dominálta, míg a pozitív modult a „szomorúság", „idegesség" és „empátia". Továbbá a különböző modulokhoz sorolt válaszadók szignifikánsan eltérő pontszámot mutattak az Észlelet Fenyegetettség kérdőíven.
Két modult különböztettünk meg a Minta 2 esetén. A kisebb modul a fogyás folyamatára vonatkozó asszociációkat tartalmazott (pl.: „sport"), míg a nagyobb modul a fogyás

eredményére vonatkozó asszociációkat tartalmazott (pl.: „egészség”). A folyamatra fókuszáló páciensek többször említették a „frusztráció” és „idegesség” érzéseket, míg az eredményre fókuszáló páciensek inkább az „öröm” és „hála” érzéseket jelölték meg. Továbbá az eredményre fókuszáló páciensek szignifikánsan jobban érdeklődtek a hasi sebészeti beavatkozás iránt, mint a folyamatra fókuszáló páciensek.
A fenti eredményekkel demonstráltuk, hogy a szabad asszociációk együtt előfordulási hálózatának moduláris struktúrája 1) különböző érzelmek szerint rendeződik, 2) a válaszadók kérdőíves eredményeivel összefüggésbe hozhatók (Észlelet Fenyegetettség pontszám, kövérséghez kapcsolódó adatok).

Kulcsszavak: szabad szó asszociációk, gráf analízis, vélemény kinyerés

AZ ALKOHOLFOGYASZTÁS CSÖKKENTÉSÉT CÉLZÓ ALKALMAZÁSOK ALACSONY HATÉKONYSÁGÁNAK EGY LEHETSÉGES OKÁNAK VIZSGÁLATA – VIZSGÁLATI PROTOKOLL

FILE Domonkos, BŐTHE Beáta, KAPITÁNY-FÖVÉNY Máté, DEMETROVICS Zsolt
Eötvös Loránd Tudományegyetem, Pedagógiai és Pszichológiai Kar, Pszichológia Doktori Iskola
Kutatási terület: szenvedélybetegség, e-egészségügy, kognitív pszichológia, vizuális eltérési negativitás
domonkos.file@gmail.com

A túlzott alkoholfogyasztás és az ahhoz kapcsolódó negatív következmények jelentős problémát jelentenek világszerte. A problémás alkoholfogyasztó felnőttek mintegy 80% -a nem kap megfelelő segítséget, holott nagy részük igényelné azt, lehetőleg a hagyományos ellátáson kívül. Az okostelefon alapú intervenciós alkalmazások ígéretesnek tűnnek, ugyanakkor a hatékonyságuk megkérdőjelezhető. Jelen tanulmány céljai; (1) megvizsgálni az alkoholfogyasztás-csökkentő alkalmazások viszonylag alacsony hatékonyságának egy lehetséges okát, (2) megállapítani az egyes funkciók hatékonyságát használati időből és értékelésekből, (3) megvizsgálni az alkalmazás hatékonyságát egy aktív kontroll alkalmazáshoz képest.
Feltételezzük, hogy az alkoholfogyasztást csökkentő alkalmazások relatív alacsony hatékonyságának oka lehet a nem megfelelő funkciók használata, vagy az alacsony motiváció az alkalmazás használatára, ami az alkalmazás ritka/rövid idejű használatához vezet. A két tényező bizonyos mértékben összefügg, de megkülönböztetése alapvető jelentőségű a jövőbeli alkalmazásfejlesztés megfelelő hangsúlyainak megállapításához. Úgy véljük, fontos mérni az alkalmazás különböző funkcióinak használatával töltött időt, hogy megértsük azok hozzájárulását a kimeneti változókhoz, mint például a heti alkoholegységek vagy az AUDIT pontszám.
A vizsgálat randomizált kettős vak elrendezésben történik, melynek célja meghatározni az intervenció hatékonyságát egy aktív kontroll csoporthoz képest az alkoholfogyasztás csökkentésében 1 és a 6 hónapon után. Az alkalmazás kognitív viselkedés terápián alapul, és két fő funkcióból áll; (1) alkohol és pszichés állapot nyomon követés, részletes visszajelzéssel és (2) hat interaktív, személyre szabott oktatási modul, (a) túlzott alkoholfogyasztás következményei, célmeghatározás (b) akadályok azonosítása és a problémamegoldás, (c) cselekvés tervezés és kontextus azonosítás, (d) általános kommunikációs készségek, (e) visszaesés kezelés és (f) az előrehaladás értékelése. Az aktív kontroll alkalmazás is két fő funkcióból áll; (1) alkoholos és hangulati nyomon követés, részletes visszajelzés nélkül és (2) hat passzív modul a fenti témákban. Azok a résztvevők, akik a kiindulási helyzetben problémamentesek, kizárásra kerülnek. A résztvevők véletlenszerűen kerülnek kiválasztásra, hogy az alkalmazás két változatának egyikét 30 napig használják. Az elemzések a két csoport összehasonlítását, valamint az interaktív alkalmazást használó felhasználók adatainak elemzését célozzák a használati idő és szubjektív értékelések függvényében.

Kulcsszavak: problémás alkoholfogyasztás, mobilalkalmazás, vizsgálati protokoll

EMPÁTIA A GYAKORLATBAN: TANÁROK EMPÁTIÁJÁNAK MÉRÉSE

GÁSPÁR Csaba
PhD-hallgató
Szegedi Tudományegyetem, Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar, Neveléstudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: Tanárok empátiája
g.csabee1818@gmail.com

Az empátia pontos definiálása a mai napig problémákba ütközik a pszichológia területén. Az empátia fogalmával több társadalomtudományi terület is foglalkozik (pl. szociológia, nyelvészet, pszichológia, etika) de fogalommeghatározásuk eltérő, gyakorlati megnyilvánulásának számos formája létezik (Irishkanova és mtsai, 2003). Az empátia számos módon mérhető, akár kvalitatív akár kvantitatív eszközök felhasználásával, de együttes használatuk széleskörűbb képet ad e képesség működéséről. Az empátia első fő modelljét Davis (1980) alkotta meg. Az általa létlehozott kérdőív (Interpersonal Reactivity Index) alapján négy dimenziót különített el (fantázia, nézőpontváltás, empátiás törődés, személyes distressz). Későbbi vizsgálatok (Batanova és Loukas, 2011; Guti, 2014) azonban arra is rávilágítottak, hogy a faktorok átfedést mutatnak, melyet saját kutatásom eredményei is bizonyítottak. Eisenberg (1994) megfigyelése alapján az empátia megközelíthető affektív és kognitív oldalról is. Az affektív oldal mérésére a Mutli-Dimensional Emotional Empathy Scale (Caruso és Mayer, 1998) használható, mely az empatikus szenvedést, a pozitív osztozást, a reagáló sírást, az érzelmi figyelmet, a mások iránti érzéseket és az érzelmi fertőzést különíti el. A kognitív komponens vizsgálatára hozta létre Hogan (1969) a Cognitive Empathy Scale nevű kérdőívet, mely a szociális magabiztosság, a nyugodtság, a szenzitivitás és a nonkonformitás dimenziók elkülönítésére alkalmas.
Az empátia az élet minden területén fontos, legfontosabb a segítőszakmákban dolgozóknál, így a pedagógusoknál is (Swan és Riley, 2012). Mivel a diákok napjuk nagy részét iskolában töltik, így a tanárok szolgálnak mintául fejlődésük ezen szakaszában. Fontos, hogy a tanárok megfelelő szintű empátiával rendelkezzenek (Sallai), mely nem csak a tanulók megértéséhez járulhat hozzá, hanem a gyerekek is tanulhatnak tőlük. A tanárképzés során is kiemelt figyelmet kellene fordítani nem csak a hallgatók ismereteinek bővítésére, hanem megfelelő képességeik fejlesztésére is. Célom egy olyan diagnosztikus mérőeszköz létrehozása mely egyszerre méri az empátia kognitív és affektív komponensét, mely későbbiekben akár egy empátiát fejlesztő program létrehozásának alapját képezheti. A mérőeszköz bemérése jelenleg folyamatban van, az eredmények bemutatása a konferencián várható.

Kulcsszavak: empátia, pedagógus, fejlesztés, mérőeszköz

SZÜLŐ-GYERMEK KAPCSOLAT LÁTÁSSÉRÜLT ANYÁK BESZÁMOLÓI ALAPJÁN

HANKÓ Csilla
PhD-hallgató
Pécsi Tudományegyetem, Pszichológia Intézet
Kutatási terület: szülő-gyermek kapcsolat, gyermeknevelés
csillahanko92@gmail.com

Számos nő életében az anyává válás, az anyaság érzése az önmeghatározás egyik központi eleme (Wolowitz-Ruszkowska, 2016). A látássérült szülők gyermekükkel való kapcsolatát vizsgáló tanulmányokban számos látássérült anya számol be arról, hogy környezetük megkérdőjelezi szülői szerepüket, sokan úgy vélekednek, hogy cask azért vállalnak gyermeket, hogy valaki segítse, támogassa őket a jövőben (pl. Ganea, et al., 2018; Senju, et al., 2013). Kutatásunk során 10 látássérült anya (28-37 év) interjúit elemeztük. A 10 interjúalannyal telefonon keresztül, illetve személyesen készítettünk félig strukturált interjúkat (40-60 perc). A kérdések az anyaság szubjektív értelmezésére, a gyermek fejlődésére (mozgás-, beszédfejlődés, táplálkozás, közös játék) vonatkoztak. Kérdéseink között szerepelt még, hogy milyen nehézségek merültek/merülnek fel a gyermeknevelés során. Érdeklődésünk arra is kiterjedt, hogy a látó gyermekek hogyan viszonyulnak, hogyan adaptálódtak/adaptálódnak szüleik érzékszervi akadályozottságához. Narratív tartalomelemzés céljából különböző kapcsolati történeteket is (féltés, közös játék, harmonikus együttlét) kértünk a szülőktől. Az interjúk hanganyagát szöveges formába írtuk át, majd tematikus tartalomelemzést végeztünk a beszámolókon (Braun & Clarke, 2006). Az elemzés során kirajzolódott, hogy a szülők a közlekedéssel és a betegségekkel kapcsolatban féltik leggyakrabban gyermeküket. A látó gyermekek 2-3 éves koruk környékén észlelik először tudatosan szüleik látássérültségét, melyhez különböző alternatív kommunikációs stratégiák (több érintés, vokalizáció) mentén természetesen alkalmazkodnak. A legtöbb szülő számára az anyaság fogalma a gondoskodás, feltétel nélküli szeretet és “az egy életre szóló feladat” asszociációkat hívta elő. Jövőbeli célunk között szerepel, hogy a látássérült anyák interjúit látó anyák beszámolóval is összehasonlítsunk és megvizsgáljuk milyen hasonlóságok és különbségek mutatkoznak meg a szülők gyermekneveléssel kapcsolatos tapasztalatai mentén.

Kulcsszavak: gyermeknevelés, szülő-gyermek kapcsolat, látássérült szülők

A HALÁLOS KIMENETELŰ BALESETET OKOZÓK PSZICHOLÓGIAI PÁLYAALKALMASSÁGI VIZSGÁLATAINAK KRITÉRIUMAI

JUHÁSZ Anikó
PhD-hallgató
Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: A közlekedési baleset elkövetése következtében traumatizált gépjárművezetők járművezetési alkalmasságának alakulása az időmúlás függvényében
juhasz.aniko@uni-nke.hu

A közlekedésbiztonság szempontjából a gépjárművezetésre való alkalmasság objektív megítélése a halálos kimenetelű baleset gondatlan okozásával vádolt gépjárművezetők esetében különösen fontos. A közlekedési balesetek főként emberi tényezőkkel, méghozzá a közlekedési előírások be nem tartásával függ össze.
A halálos kimenetelű baleset gondatlan okozásával vádolt gépjárművezetők képesség- és személyiségbeli sajátosságait elemeztem, megnézve azt, hogy mi áll a biztonságos vezetésre való alkalmatlanság hátterében.
A demográfiai tényezők (életkor, nem, vezetési tapasztalat) különféleképpen befolyásolják a vezetési teljesítményt és az azt követő ütközést, kockázatokat.
A pszichológiaialkalmassági vizsgálatok az alábbi, a biztonságos vezetéshez szükséges kompetenciák, képességeket mérik: figyelem, perifériális és vizuális észlelés, reakcióidő, reaktív stressztorelancia, rizikókészség.
A viselkedést a markáns személyiségjegyek határozzák meg, s ez nehezített alkalmazkodási feltételek esetén sincs másképp. A balesetek okozása szempontjából meghatározó személyiségjellemzőnek bizonyul az agresszió, az érzelmi stabilitás, az ijedtség, a jó benyomáskeltés, a kalandkeresés és kockázatvállalás, az önkontroll, a szorongás mértéke, valamint a társas felelősségtudat.
Baleseti sérüléseknél gyakorta jelentkeznek különféle pszichiátriai szimptómák és rendellenességek. A halálos balesetről való tanúzás ugyancsak súlyos stresszt okoz a legtöbb emberben, a hatások azonnal (akut stressz rendellenesség, ASD: legfeljebb négy hétig) vagy később (poszttraumás stresszindróma, PTSD) is fennállhatnak.
A besorolás a pályaalkalmassági vizsgálat eredménye alapján történt (alkalmas: n=78), időkorlátos: nők n=36 és alkalmatlan: n=3).
Mindhárom alkalmatlanságnál hiányzott a közlekedési helyzetek biztonságos megoldásához szükséges felismerési és döntési képesség, valamint a jármű irányításához szükséges mozgási képességek hiánya. A korlátozás a személyiségtényezőknek tudhatók be.
Függ az adott balesetet okozó (vagy a baleseti helyzetet elhárítani nem tudó) személyiségétől, szocializációjától, megküzdési sémáitól, mennyi idő és milyen módszer az, ami célravezető lehet abban, hogy ezt a traumát miként képes feldolgozni. Erre vonatkozóan érdemes volna bevonni olyan tesztbattériát, kibővítve a protokollt, amely kitérne az egyénre jellemző megküzdési stratégiákra, stressz válaszokra, ami az alkalmasságot hosszú távon megbízhatóbban jelezné előre.

Kulcsszavak: alkalmasság, halálos kimenetelű baleset, képesség, személyiség

A MUNKAVÁLLALÁS ÉS AZ ANYAGI TERHEK SZEREPE A LEMORZSOLÓDÁS FOLYAMATÁBAN

KOCSIS Zsófia
PhD-hallgató
Debreceni Egyetem, Humán Tudományok Doktori Iskola
zsofikocsis6@gmail.com

A lemorzsolódás egyik lehetséges okaként jelenik meg a munkaerőpiac vonzása. Az egyetemisták életében már a munkába állás időpontja nem esik egybe a diploma megszerzésének időpontjával (Bocsi, 2013). A hallgatói munkavállalás már évek óta hangsúlyos szerepet játszik a fiatalok életében, ugyanis a legtöbb hallgatónak a megélhetési költségeiket kell finanszírozni a munka által, és a munkavégzés nélkül nem engedhetnék meg maguknak, hogy a felsőoktatásban tanuljanak (Maseviciute et al, 2018). A munkaerőpiac elszívó hatását még jobban erősíti, ha a hallgatóknak nincs világos képük az elhelyezkedési esélyeikről, valamint negatívan ítélik meg az általuk végzett szak piacképességét. A jelenlegi vizsgálatunkban a felsőoktatásban lévő hallgatók aktuális problémáival foglalkozunk, amelyek egyre nagyobb mértékben, s ezáltal egyre nagyobb teherként jelennek meg az egyetemisták életében. A Debreceni Egyetem Felsőoktatási Kutató és Fejlesztő Központ lemorzsolódottakat vizsgáló kutatása alapján elemeztük az egyetemisták anyagi terheit, valamint a munkavállalás okozta lemorzsolódás folyamatát. Az utóbbi időszakban a felsőoktatásban felmerülő változásokra kívánunk reflektálni oly módon, hogy bemutatjuk, hogy egy átlagos hallgatónak, havonta milyen kiadásai vannak, s ezeket milyen módon tudják finanszírozni. Továbbá bemutatjuk az említett anyagi terhek, és az ebből következő rendszeres munkavállalás tanulmányi pályafutásra gyakorolt negatív hatását. A vizsgáltunk során igyekeztünk olyan javaslatokat tenni, amelyek csökkenthetik a munkaerőpiac elszívó hatását, és a lemorzsolódást.

Kulcsszavak: lemorzsolódás, anyagi terhek, részmunkaidő, diákmunka, hallgatói bevételek, kiadások

KOOPERATÍV TANULÁS A KÖZÉPISKOLAI MATEMATIKAÓRÁKON

KOVÁCS-KÓSZÓ Eszter
PhD-hallgató
Szegedi Tudományegyetem, Matematika- és Számítástudományok Doktori Iskola
Kutatási terület: Matematika didaktika, kooperatív és felfedeztető oktatás
koszesz94@gmail.com

Kutatásom célja a magyar matematikatanárok támogatása új oktatási módszerek alkalmazásában. Célom csatlakozni azon kutatókhoz és tanárokhoz, akik elkötelezett hívei a felfedeztető matematikatanításnak. Ezen belül kifejezetten gondolok Varga Tamás követőire. Varga Tamás az Európa szerte híres New Math mozgalom szellemiségéhez csatlakozó magyarországi matematikaoktatási reform egyik vezetője volt az 1970-es években.
Érdeklődésem középpontjába a kooperatív módszerek alkalmazása került. Bár a fenti reform ezt az oktatási technikát csak opcionálisan alkalmazta, a középiskolai oktatási kísérletek egyik első tanárnője, Pálfalvy Józsefné mindmáig a csoportmunka elkötelezett híve.
Széles körben kutatott és ismert, hogy a generációk változása, a rohamosan fejlődő világ új oktatási irányvonalak alkalmazását igényli. Felnövekvő diákjainknak a munka világában már más készségek és képességek birtoklására lesz szüksége. A világ leggazdagabb, legsikeresebb emberei is egyhangúan kiemelik a kommunikáció és a hatékony együttműködésre való képesség fontosságát, melyek fejlesztése a hagyományos oktatásban erősen háttérbe szorul.
Számos igazolt előnye ellenére – többek között hatékonyan fejleszti a diákok interperszonális képességeit és jelentős motiváló erőt jelent – sok tanár elzárkózik a kooperatív technikák alkalmazásától. Ennek oka nem a módszertől való elzárkózás, hanem a szoros tanmenet által diktált tempó, melybe a csoportmunka látszólag időhúzó módszere nem fér bele.
Előadásom első részében szeretném bemutatni azt a képet, mely kialakult bennem a kutatómunkám során a tudományos folyóiratok cikkeire, tanári kézikönyvekre, internetes fórumokra és középiskolai tanárok interjúra alapozva.
Az összegyűjtött ismereteimet gyakorlatba is átültettem: 2018. májusában egy 10 tanórás oktatási előkísérletet végeztem 8. osztályos tanulókkal egy benntlakásos matematika tábor keretében. A tapasztalatok alapján átdolgoztam, finomítottam az általam kidolgozott módszeren, így idén tavasszal két 9. osztályban folytattam a kísérletet. Ennek összegzését tervezem bemutatni előadásom második felében.
Hosszú távon célom egy egységes képet festeni a kooperatív technikák magyarországi alkalmazhatóságáról, működő külföldi gyakorlatokat adaptálva a hazai oktatási rendszerhez. Fontosnak tartom az elmélet gyakorlatba ültetését, és oktatási kísérleteken keresztül mind szélesebb tapasztalat gyűjtését. Ez utóbbi elengedhetetlen az új ötletek, gyakorlatok népszerűsítéséhez is, hiszen kutatásom célja, hogy a mindennapok matematikaóráin mind szélesebb körben megjelenhessenek a kooperatív oktatás elemei.

Kulcsszavak: kooperatív tanulás, felfedeztető matematikatanítás, kombinatorika.

A munkám az Új Nemzeti Kiválósági Program (UNKP-18-3-II-SZTE-13) *támogatja.*

MAGYARORSZÁGI ÖKOLÓGIAI LÁBNYOM MÉRÉS 7-8. OSZTÁLYOS TANULÓK KÖRÉBEN

KRAKKER Anna
PhD-hallgató
Eszterházy Károly Egyetem Neveléstudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: környezeti nevelés
krakker.anna@gamil.com

Mivel ma már több kutatás is bizonyítja, hogy egyre nagyobb az ökológiai túlfogyasztás, így kutatásunkban arra voltunk kíváncsiak, hogy mennyi lehet a magyarországi 7.-8. osztályos tanulók ökológiai lábnyoma. Az országos mérés során általános iskolák, gimnáziumok, ökoiskolák, illetve nem ökoiskolák adatait hasonlítottuk össze.
Az ökológiai lábnyom vizsgálatakor arra voltunk kíváncsiak, hogy a magyarországi 7.-8. osztályos tanulóknak életvitelükkel mennyi lehet a természetre gyakorolt hatása, mennyi földterületre van szükségük az aktuális életmódjuk fenntartásához.
Megvizsgáltuk az ökológiai lábnyom összetételét, külön kiemelve a karbonlábnyom nagyságát. Az eredményekből kiderült, hogy mekkora átlagosan a magyarországi 13-15 éves diákok ökológiai lábnyoma, illetve, hogy megfigyelhető-e eltérés lakóhelyük településnagysága szerint. Vizsgáltuk a lehetséges okokat, összefüggéseket és megoldásokat kerestünk arra, hogy miként lehetne csökkenteni a kapott százalékokat. Az eredmények jól összehasonlíthatóak korábbi magyarországi ökológiai lábnyom eredményekkel, valamint más országok méréseivel is.
A technikai eszközök fejlődésével, a népesség folyamatos növekedésével az emberiségnek egyre nagyobb földterületre lenne szüksége, amelyet a Föld már nem tud biztosítani.
Kutatásunkban kitértünk arra, van-e drasztikus különbség a diákok ökológiai lábnyomában attól függően, hogy milyen népességszámú településen élnek, illetve, hogy véleményük szerint mit tehetnének a kapott értékek csökkentése érdekében. Ezt azért is tartottuk fontosnak, mivel minden évben van egy olyan időpont, amikor az emberiség túllépi a Föld kapacitását, és amit onnantól kezdve fogyasztunk, azt már a következő évi erőforrásaink felélésével tesszük. Ez a nap a Túlfogyasztás napja, amely minden évben egyre korábban van, 2018-ban augusztus 1-jére esett.
A mérés során vizsgáltuk, hogy eltér-e azoknak a diákoknak az ökológiai lábnyoma az átlagtól, akik a kutatást megelőző években egy környezeti nevelési Oktatócsomag segítségével, élményalapú módszerekkel foglalkoztak a témával, illetve, hogy milyen megoldások lehetségesek a pedagógiai munka során, amellyel segíthetjük a környezettudatosabb életvitel elsajátítását.

Kulcsszavak: környezeti nevelés, ökológiai lábnyom, általános iskola, Oktatócsomag

EFFECT OF PRIMING ATTACHMENT SECURITY ON PERCEPTION OF PERSONAL/GROUP DISCRIMINATION AMONG MEMBERS OF MINORITY GROUPS

Iraz KURAL
Eötvös Loránd University, Doctoral School of the Institute of Psychology
irazkural@gmail.com

Monika KOVÁCS
PhD-student
Eötvös Loránd University, Institute of Intercultural Psychology and Education

When members of disadvantaged groups are asked about the extent of discrimination, their own and/or their group experience, they reliably report a higher amount of discrimination directed against members of their group than against themselves. This phenomenon was labeled as 'Personal - Group Discrimination Discrepancy '(Taylor, Wright, Moghaddam, & Lalonde, 1990). According to the rejection-identification model (Branscombe et al., 1999) the perceived discrimination is experienced as rejection from the majority. As the need to belong, affiliation and bonding is deeply rooted in our evolutionary history (DeWall et al., 2012), fear of rejection might be the reason why members of stigmatized groups have difficulties with accepting they have been victims of discrimination personally.

The need to belong is the core for many basic social phenomena like adult attachment (Baumeister & Leary, 1995). Unlike securely attached individuals, insecurely attached individuals' needs for acceptance and belongingness have not met and they develop strong negative affective reactions for social exclusion or rejection; anxious attachment is related to greater negative responses to imagined social rejection and interpersonal conflict (Mikulincer & Shaver, 2007). Williams and Sommer (1997) defined the need to belong as the desire for frequent, positive, and stable interactions with others which can be satisfied by feelings of acceptance from others (Gardner, Pickett, & Brewer, 2000). Since these are the core features of attachment security, priming attachment security might have similar temporary effects for insecurely attached individuals and might alter their personal discrimination perception. Individuals high in attachment anxiety are expected to report lower personal discrimination levels and higher levels of group discrimination as they exaggerate fear of rejection.

The present study aimed to measure perceived discrimination among various minority groups (LGBT, Jewish and Roma People) in Hungary by attachment priming; in a sample of 354 Hungarians. Also the association between attachment styles, social dominance orientation (SDO) and right wing authoritarianism (RWA) were studied for both Hungarians with minority group members as well.It was hypothesized that the secure attachment priming will result in reporting higher level of personal whereas lower level of group discrimination perception (compared to neutral condition). In general, people in secure attachment priming condition indicated less perceived discrimination (on both personal and group discrimination) than the ones in neutral condition. Specifically, secure attachment priming made anxiously attached individuals to report higher levels of personal discrimination when compared their counterparts in neutral condition. On the other hand, whereas secure attachment prime did not affect scores on RWA significantly, there was a significant positive effect for SDO which is contrary to expectations. Related to findings it can be concluded that boosting secure attachment might decrease the likelihood of stigma related stress among members of minority groups.

Keywords: attachment priming, perceived discrimination, minority stress

A VITAMÓDSZER ALKALMAZÁSÁNAK HATÁSA A TÁRSADALMI INNOVÁCIÓRA: A VITÁZÁS ELSAJÁTÍTÁSÁNAK ÉS OKTATÁSÁNAK ÖSSZEFÜGGÉSEI KÜLÖNBÖZŐ KOMPETENCIÁK ÉS ATTITŰDÖK FEJLŐDÉSÉVEL

LÉNÁRT-MUSZKA Zsuzsanna
PhD-hallgató
Debreceni Egyetem
Kutatási terület: Irodalomtudomány, neveléstudomány
Lenartmzs@mail.com

A vitamódszer oktatásban való felhasználhatóságát vizsgáló szakirodalom szerint rendkívül szoros összefüggés mutatható ki a vitamódszer középiskolai alkalmazása és számos kapcsolódó készség fejlődése között: a vitázás fejleszti többek között a társas kompetenciákat, magabiztossággal ruházza fel a diákokat, valamint hozzájárul a kritikai gondolkozás fejlesztéséhez. Ami még kevéssé kutatott terület, hogy vajon a vitamódszert diákként (jelenleg vagy korábban) használók és azt pedagógusként tanítók hogyan hasznosítják ezeket a kompetenciákat hosszú távon, ill. hogy milyen irányban változik a társadalmi problémák és megoldásaik iránti szemléletük. A kvalitatív, esettanulmányokon alapuló kutatáson kívül kvantitatív módszerekkel is vizsgálom, hogy milyen hozadéka van a vitamódszer segítségével megszerzett előnyöknek a társadalmi innováció szempontjából: azok a tanulók, akik aktívan vitáznak/vitáztak középiskolai éveik során (esetleg részt vettek vitaversenyeken is), miben látják az elsajátított tudás vagy szemlélet legnagyobb előnyeit, és ezeket milyen mértékben tudják munkájuk vagy további tanulmányaik során hasznosítani (pl. erősödött-e bennük a vállalkozói szellem, vagy valamilyen társadalmi innovációhoz köthető területen végzik-e a munkájukat, ill. vállalnak-e valamilyen közösségi vagy vezetői szerepet?). Az előadás arra is választ kíván adni, hogy azok a pedagógusok, akik aktívan oktatnak a vitamódszer segítségével, pontosan milyen hasznát látják a módszernek az innováció szempontjából (pl. ők maguk hajlamosabbak-e az oktatás során olyan innovatív módszereket bevetni, amelyek elősegítik a társadalmi igényekre adott újszerű válaszok keresését, ill. számottevőnek látják-e a tanulóik közösségi felelősségvállalásának fejlődését?). Végül előadásomban kitérek arra is, hogy a nőnemű résztvevők hogyan látják a vitamódszerek nyújtotta előnyöket karrierjük, érdekérvényesítésük szempontjából.

Kulcsszavak: Vitamódszer, módszertan, középiskolai oktatás, kompetenciák, társadalmi innováció és oktatás

AMIKOR MAGUK AZ ÉRINTETTEK A KUTATÓK: AZ EMANCIPATÍV KUTATÁSOK JELENTŐSÉGE

LOVÁNYI Eszter
PhD-hallgató
Eötvös Loránd Tudományegyetem, Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar, Neveléstudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: fogyatékossággal élő személyek integrációja, rehabilitációja, a többségi társadalom speciális szükségletű társaikhoz való viszonyulása, a segítőkutyák bevonásával tartott szemléletformáló programok hatékonysága, a segítőkutyák járulékos hatásai, a kései cochleáris implantáció sikerességét befolyásoló tényezők
lovanyi.eszter@barczi.elte.hu

Az elmúlt másfél-két évtizedben, a „Semmit rólunk, nélkülünk!” elv hatására, a társadalmi integráció és az emberi jogok érvényesülésének köszönhetően paradigmaváltás fedezhető fel: a fogyatékosságtudomány új megközelítései már támogatják a fogyatékos és nem fogyatékos partnerek közös munkáját a kutatásokban. Ez azért is fontos, mert napjainkig általában nem érintett tudósok végezték a kutatásokat, így kevésbé kapott teret azok véleménye, akikről éppen ezek a vizsgálatok szóltak.
Ha a fogyatékos személyek partnerként vesznek részt a kutatásban, participatív kutatásról beszélhetünk. Ez a szemlélet lehetővé teszi az egyenrangú együttműködést és azt, hogy olyan elnyomást megélő, hátrányos helyzetű csoportok tagjai is hangot adjanak a róluk szóló témákban, akiknek az életpályája nem vezethetett az egyetemi világba (pl. értelmileg akadályozott emberek).
Emancipatív kutatások esetén maguk az érintett, felsőfokú végzettséggel rendelkező szakemberek irányíthatják az egész folyamatot. Az ENSZ Egyezmény idevágó passzusainak való megfelelés érdekében is fontos a fogyatékossággal élő személyek bevonása a legmagasabb szinteken a döntési folyamatokba (pl. felsőoktatásban oktatás, miniszteriális szinten munkavégzés). Így a jövő szakemberei (pl. gyógypedagógus hallgatók) közvetlenül tanulhatnak a fogyatékossággal élő tanároktól – ezzel az attitűdformálás eszköztára gazdagodhat.
Hallássérült gyógypedagógus-szociológusként jómagam is több vizsgálatot folytattam különböző gyógypedagógiai és esélyegyenlőségi témában, ezzel párhuzamosan egyetemen oktatok. Az előadásomban bemutatom munkám főbb tapasztalatait, azok alapján összegzem az emancipatív kutatások általánosítható előnyeit, beszélek az esetleges nehézségekről is. Személyes példákon keresztül kitérek arra is, hogy milyen külső körülmények segíthetik a fogyatékossággal élő személyek aktív részvételét a tudomány világában (pl. akadálymentes munkakörnyezet, megfelelő jogszabályi keretek).

Kulcsszavak: inkluzív (emancipatív) kutatások, fogyatékossággal élő személyek helyzete az egyetemi pályán, esélyegyenlőség

ÚT A TUDOMÁNYOS ÉLET FELÉ: TERMÉSZETTUDOMÁNYOS PÁLYAVIZSGÁLAT A DEBRECENI EGYETEM HALLGATÓI KÖRÉBEN

BALÁZS Dóra
Msc-hallgató
Debreceni Egyetem
Kutatási terület: pályaválasztás, tanárképzés
balazsdora94@gmail.com

A közoktatásban évek óta probléma a természettudományos tantárgyak negatív megítélése, az ezzel együtt járó rossz eredmények és tapasztalatok (Csapó, 2000; Csíkos, 2012). A Felvi.hu adatait alapján ezzel – többek közt – szorosan összefügg az is, hogy az elmúlt években egyre kevesebben jelentkeznek és nyernek felvételt természettudományos képzésekre. A pályaválasztás egy nagyon összetett folyamat, melyet nagymértékben meghatároz a pályaválasztási érettség (Rókusfalvy, 1969) és az elképzelések (Papula, 2008). Az elméletek rendszere rendkívül szerteágazó, így sokféle megközelítést alkalmaznak, több kategóriát is felállítottak külföldi és hazai kutatók megállapításai szerint (Szilágyi és Völgyesy, 1996; Szemes és Harsányi, 2016). A kutatás önkitöltős kérdőívezés módszerével készült a Debreceni Egyetem Természettudományi és Technológiai Karának 297, főleg elsőéves hallgatójának bevonásával. A különböző blokkokban vonatkoztak kérdések többek közt a középiskolai élményekre, a tantárgyak tanulásának formáira, a felvételi jelentkezésre, a pályaválasztást befolyásoló tényezőkre, különböző rendezvények hatására, a Debreceni Egyetem választásának okaira és a jövőbeli tervekre. A kérdőívben zömmel zártvégű kérdések szerepeltek, a méréshez Likert-skála, illetve többszörös választás módszere került alkalmazásra. A hipotézis szerint a már természettudományi szakot választott hallgatók vizsgálatával feltárhatók azok a motiváló tényezők és hatások, amelyek valakit erre a pályára irányítanak. A kutatás másik része a hallgatók pályavizsgálatára fókuszál, melybe beletartozik az egyetemi éveik alatti és a végzés utáni terveik megismerése. A hallgatók 81,82%-a céltudatosan a tanult szakját jelölte be első helyen. A vizsgálat résztvevői leginkább a képességeiket és tudásukat szeretnék használni a munkájuk során (4,30), ezért választották a természettudományos szakjukat. Nagy népszerűségnek örvendett a pályaválasztási nyílt nap (61,62%), amelynek volt érezhető hatása a pályaválasztásra (3,39). Különböző természettudományos táborokhoz viszonylag kevesen csatlakoztak (32,32%), de volt befolyása a döntésre (3,68).
A Debreceni Egyetem választásában a legfontosabb szerepet a lakóhelyhez való közelség (55,256%) és a presztízs (52,53%) játszotta. Jövőbeli elképzelésekben lényeges szerepet kap az MSc képzés elkezdése (69%) és a szakmában történő elhelyezkedés (81,82%). A vizsgálat végső célja azoknak a tényezőknek a feltárása, melyek egy tantárgyat annyira népszerűvé tesznek, hogy azok akár az adott pálya felé is terelhetik a diákokat. Ezeknek az elemeknek a beépítésével a természettudományos tantárgyakat nagyobb sikerrel lehetne tanítani olyan diákok esetében is, akik nem reál beállítottságúak. Másrészt isszajelzést adhat az egyetem számára felvételt nyert hallgatóinak motivációiról és terveiről. Megmutatja az egyetem és a tudománynépszerűsítő programok sikerességét, azt, hogy elég impulzust fejtenek-e ki, vagy más utat kell találni a felvételizők megszólítására.

Kulcsszavak: természettudományos pályaválasztás, egyetemi képzés, Debreceni Egyetem

ÖT ÉV TÁVLATÁBÓL - A DEBRECENI EGYETEM OSZTATLAN TANÁRSZAKOSAINAK VÉLEMÉNYE A KÉPZÉSÜKRŐL

BALÁZS Dóra
Msc-hallgató
Debreceni Egyetem
Kutatási terület: pályaválasztás, tanárképzés
balazsdora94@gmail.com

VAS János
Debreceni Egyetem
Kutatási terület: pályaválasztás, osztatlan tanárképzés, videojátékok az oktatásban
janaalgor@gmail.com

Az oktatáspolitika számára rendkívül fontos, hogy megfelelő válaszokat találjon az oktatási rendszert érintő legfontosabb kérdésekre, mint a tanári utánpótlás biztosítása. Ezt megerősítendő történt bevezetésre a pedagógus-életpályamodell, valamint állt vissza az osztatlan tanárképzés, mely frissített képzési és követelményrendszerrel próbálta megreformálni a tanárképzést. A célok között szerepelt, hogy szakmailag felkészült, a kor tudományos ismereteit megfelelően használó, széleskörű kompetenciákkal rendelkező tanárok kerüljenek ki az egyetemekről. Az új osztatlan képzés bevezetése széleskörű párbeszédet eredményezett a pedagógusok között (Deák M. et al., 2013; Rapos & Kopp, 2015), míg kiértékelésre került a Bologna-rendszer is (Hunyady, 2010; Baustmark et al., 2011). Az osztatlan tanárképzés viszont újszerűsége miatt nem rendelkezik még olyan átfogó kutatásokkal, amelyek a benne szereplő hallgatókat vizsgálná, valamint azt, hogy a képzés jelenlegi formájában mennyire képes megvalósítani az előzetes elvárásokat. Jelen dolgozat éppen ezért a Debreceni Egyetem osztatlan tanárszakos hallgatóinak felmérését célozta meg, melyet egy többlépcsős kutatás keretein belül valósít meg. A kutatás felmérte a 2017/2018-as tanévben jelentkezett elsőéves osztatlan tanárszakos hallgatók pálya iránti motivációit, míg a második fázis a másodiktól ötödik éves hallgatók tanárképzéssel kapcsolatos véleményét tartalmazza több szempont mentén. A kutatás nagy mintaszámából (N=418) kirajzolódó eredmények kimutatták, hogy a hallgatók tudatosan választják a tanári pályát, főleg a tanítani akarás és a gyerekekkel történő foglalkozás miatt, amelyhez hozzájárul a Debreceni Egyetem presztízse és annak lakóhelyükhöz történő elhelyezkedése. A tanárképzés képzési hálója, szakmai tartalma viszont vegyes elbírálásban részesült, míg a pedagógiai-pszichológiai órák számával és minőségével elégedettek a hallgatók. A felemás fogadtatás kihatott a hallgatók motivációjára is, amely a kezdeti magas számokat követően évről-évre csökkenő tendenciát mutat. Ettől függetlenül viszont a hallgatók tanítani szeretnének, sőt többen a doktori képzésben történő elhelyezkedést sem zárják ki. A kutatás nem teljes, hiszen nem tartalmazza a különböző iskolákban történő gyakorlatok eredményeit, valamint hiába az objektivitásra törekvő kérdőívek, a hallgatók szubjektív meglátásai alapján történt a mintavétel. A kutatás ötlete, a kérdőívek létrehozása, kiértékelése mind a szerzőpáros önálló, saját kutatása.

Kulcsszavak: pályaválasztás, egyetemi képzés, osztatlan tanárképzés, Debreceni Egyetem

AZ IRODALOMTANÍTÁS TARTALMI MEGÚJÍTÁSÁNAK LEHETŐSÉGEI A POPULÁRIS IRODALOM TANÍTÁSA A MAGYARTANÁROK ÉS A LEENDŐ MAGYARTANÁROK PERSPEKTÍVÁJÁBÓL

MANXHUKA Afrodita
PhD-jelölt
Eötvös Loránd Tudományegyetem, Pedagógiai és Pszichológiai Kar, Neveléstudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: irodalomtanítás, olvasóvá nevelés
afroditameritta@gmail.com

Az iskolai irodalmi kánon kérdését évek óta heves viták kísérik mind a közéletben, mind a szülők, tanárok, tanulók körében. A posztmodern kor kihívásainak megfelelő irodalomtanítás megteremtéséhez elkerülhetetlennek tűnik a kötelező olvasmányok listájának újraírása. A tanárok, a tanulók és az intézmények jelentős része is szívesen módosítana rajta, ám a különböző törekvések ellenére ez mindmáig igen nehezen megvalósítható folyamat. Az irodalomtanításban viszont egyre erőteljesebben jelenik meg az az igény, hogy az oktatás anyaga ne az információhalmozást szolgálja, hanem a diákok szövegalkotási, -értési készségeit, képességeit fejlessze.
Jelenleg az iskolai kötelező olvasmányok sorába szinte kivétel nélkül csak klasszikus irodalmi alkotások tartoznak, a kortárs és a populáris irodalom alulreprezentált az általános- és a középiskolai oktatásban, holott a tömegkultúra a gyerekek szubkultúráját minden eddiginél nagyobb mértékben uralja. A klasszikus és a populáris kultúra pedig csak látszólag áll szemben egymással, valójában meglehetősen sok közös vonással bírnak. A jelenlegi iskolai irodalmi kánon megújítása szempontjából kiemelt jelentőségű a tanárok véleménye, hozzáállása, attitűdje a populáris regiszter tananyagba integrálását illetően, hiszen – a központi szabályozások mellett – főként rajtuk múlik, hogy mi kerülhet a kötelező olvasmányok közé. Ahhoz, hogy jelentősebb átalakulás következzen be ezen a területen, elengedhetetlen a tanárok szemléletváltása. A magyartanárokat monitorozó hazai vizsgálatok rámutattak arra, hogy az évek óta pályán lévő pedagógusok módszertani felkészültsége, attitűdje, értékrendje csak nagyon lassan és kis mértékben változik. Valódi átalakulást a tanári gyakorlat terén talán csak a következő tanárgenerációktól várhatunk.
Előadásomban egy kérdőíves kutatás eredményeit ismertetném, amelynek fókuszában a magyartanároknak és a magyartanár szakos hallgatóknak a populáris irodalom tanításáról alkotott véleménye és gyakorlati tapasztalatai állnak. A magyartanárok és leendő magyartanárok irodalmi nevelésről alkotott nézeteinek és pedagógiai koncepciójának vizsgálata hozzásegíthet ahhoz, hogy megismerjük, miért és mennyire ragaszkodnak a régi kötelező olvasmányokhoz, vagy éppen miért változtat(ná)nak rajtuk, mit tartanak a megújítás céljának, lehetséges irányainak és hatékony módszereinek. A kutatás támaszkodik a 2000-es évek első felében végzett obszervációs kutatások magyartanárokra vonatkozó eredményeire, egyfajta kiegészítésként és folytatásként is funkcionál.

Kulcsszavak: irodalomtanítás, kötelező olvasmányok, populáris irodalom

GROSS MOTOR SKILLS IN YOUNG POPULATIONS WITH INTELLECTUAL DISABILITIES

MERO Piedra Angélica Liseth
PhD-student
Eötvös Loránd University, Doctoral School of Education
Research area: Special Education, Sport Science
rurouniriseto@gmail.com

Children with intellectual disability (ID) show difficulties in general mental abilities that affect their intellectual functioning and adaptive functioning in daily life activities. In addition, there is abundant literature that have shown that children with ID present gross motor skills (GMS) development behind their peers without disability. GMS are the fundamental motors skills for movement competence and are the basic building blocks for more complex motor skills. Motor impairment is not part of the diagnostic criteria of children with ID and they do not have any clear deficit (neurological or physical) that would prevent the ability to acquire the typical motor patterns at the same rate as children with typical development. Therefore, the aims of this study were to address: 1) the specific delays in GMS showed by the children with ID, 2) the possible reasons that could cause the delays or have influence on them and the 3) guidelines for future studies on this subject. A research review and comprehensive analysis of the literature concerning this topic was carried out to meet these objectives. The results showed significant motor delays in locomotor skills and object control skills assessed with different standardized motor assessment tests. Literature in this regard attributes cognitive development of children with ID as responsible for these motor delays. Supported by theories such as Cognitive Processing Theory, in which it is suggested that children may present motor delays because of problems with receiving and processing necessary information to carry out typical motor functioning. Literature points out that children with ID may eventually catch up to their peers with development and therapy. The need for further studies is highlighted in this field to understand more about the motor development of children with ID and physical activity programs adapted to the characteristics of this population.

Keywords: intellectual disability, gross motor skills, motor assessment tests

LITERATURE REVIEW: IMPLEMENTATION OF LESSON STUDY IN ASIAN CONTEXT

WIN Yin Mar[1], MMARI James Elikana[2], RODRIGUES PIMENTA, Carla Liege[3], KOVÁCS Zsuzsa[4]
[1,2,3]PhD-student
[4]Senior Lecturer
[1,2,3,4]Eötvös Loránd University, Hungary
[1,2,3]Research area: Educational Sciences
[4]Research area: Educational Development, Professional Learning, Adult Learning and Development
[1]yinmar.sioe@gmail.com, yinmarwin@caesar.elte
[2]james77@caesar.elte.hu, jmmari@atc.ac.tz
[3]carla12@caesar.elte.hu, carla_liege@yahoo.com.br
[4]kovacs.zsuzsa@ppk.elte.hu

Lesson study (LS) is a highly specified form of classroom action research focusing on the development of teacher practice knowledge for improving student learning. It has been originated in Japan since the 1870s, nowadays it has become a popular approach all over the world in teaching and learning practices. This study systematically reviews the literature to identify the impact of implementing LS in the teaching and learning practices for in-service and pre-service teachers, with the purpose of providing a comprehensive perspective in the Asian context. A qualitative research approach was employed to conduct a systematic literature review by analyzing the literature collected from various databases supported by RAYYAN (QCRI) software, the reviewed and selected literature were further analyzed by using a Content Analysis package (Atlas.ti software), from which the codes were applied into two main themes, which are implementation of LS in pre-service and in-service teacher education. Finally, it shows that, in different countries LS is implemented in different approaches, for example, as a teacher training model integrated with micro-teaching for critical analysis during teaching and learning process in the teaching practicum of pre-service teacher education; as well as a continuing professional development practice for teachers' collaboration, professional learning activity and school-based teacher professional development for in-service Teachers. The analysis also shows that the challenges are the less support of the government and the lack of sustainable practices after training. On the other hand, some research findings show the significant effect of LS on teacher professional development, such as increases in teacher collaboration and successful student academic achievement.

Keywords: Lesson Study, Pre-service teacher, In-service teacher

ELMÉLET KERETRENDSZERÉBEN

MOLNÁR Adrienn
MA-hallagató
Debreceni Egyetem
Kutatási terület: tanulási motiváció, célorientációk, matematikai szorongás
madrienn99@gmail.com

Ma a tanulási motiváció vizsgálatának egyik legdinamikusabban fejlődő területe a célorientációs elmélet. E megközelítés szerint az egyén saját maga definiálja a sikeressége kritériumait, a siker vagy sikertelenség okait egyéni magyarázattal látja el, így nagy egyéni különbségek lehetnek abban, hogy ki milyen (tanulási) célokat fogalmaz meg. Az elmélet a diákok egyéni motivációjának a felmérése mellett a célstruktúrák fogalmának beemelésével arról a közegről is ad információt, amiben a tanulás zajlik (Urdan, 2010).
A matematikával kapcsolatos problémák jelentős kihívást jelentetnek a pedagógia gyakorlat számára. A PISA vizsgálatok és a hazai kompetenciafelmérések eredményei alapján teljesítményromlás figyelhető meg (Csapó, 2015), a középiskolás diákok a matematikát találják a legszorongáskeltőbb tárgynak (Nótin, 2015). Ezért a gyakorlat számára különösen fontos a matematikával kapcsolatos motivációk és osztálytermi környezet feltárását célzó vizsgálatok.
A kutatásunk célja, hogy feltérképezzük a célorientációs elmélet keretrendszerén belül azokat a környezeti és motivációs tényezőket, amik befolyásolják a diákok matematikai teljesítményét. A vizsgálatunkban (N=230) 10. osztályos középiskolai diákok vettek részt. A kutatás során felvettük az Osztálytermi Környezet Kérdőívet (Fejes, 2015), a Tanulói Célok Kérdőívet (Fejes és Vígh, 2012) és a Tanulói Énhatékonyság Skálát (Nótin, 2015).
Az elemzés során elsőnek a célorientációk kapcsolatát vizsgáltuk meg a matematika érdemjegyekkel. A célok közül a közelítő- elsajátítási célorientációval ($r=0,35$; $p<0,001$) áll a legerősebb kapcsolatban. Hasonlóan erős pozitív korreláció állt fent az érdemjegyek és az elsajátítási célstruktúra ($r=0,33$; $p<0,001$) valamint a tevékenységre vonatkozó énhatékonyság ($r=0,34$; $p<0,001$) között. Az osztálytermi környezet elemei közül a fegyelmezési problémákkal ($r= -0,37$; $p<0,001$) és a tanulók közötti versenyeztetéssel ($r= -0,32$; $p<0,001$) tapasztalható szignifikáns negatív kapcsolat.
Az optimális osztálytermi környezet kialakításához az elsajátítási célstruktúra erősítése és a viszonyító célstruktúra csökkentése járul hozzá (Patrik, Kaplan és Ryan, 2011). Ezért feltártuk, hogy milyen környezeti tényezők és tanári gyakorlat elemei állnak az elsajátítási célstruktúra hátterében. A komplex útelemzés alapján a matematika órán kapott feladatok változatosságának, tanulók közötti kölcsönös tisztelet támogatásának és a fegyelmezési problémáknak volt direkt hatása, indirekten pedig a matematika órán tapasztalt versenyeztetés pozitív osztálylégkör és a tanári támogatás hatott az elsajátítási célstruktúra észlelésére.
Az eredmények rávilágítanak arra, hogy a matematika órán törekednünk kellene elsajátítási célstruktúrájú környezet kialakítására, mivel ez a fajta környezet a diákok motivációs bázisa mellett a teljesítményükre is pozitív hatással van.

Kulcsszavak: matematikai teljesítmény, célorientációk, célstruktúrák, tanulási környezet

THE RELATIONSHIP BETWEEN TEACHERS' EFFICACY AND CLASSROOM MANAGEMENT IN SELECTED PRIMARY SCHOOLS IN MONYWA TOWNSHIP IN MYANMAR

MYINT LAY Aye Aye
PhD-student
Eötvös Loránd University
ayeayemyintlaysuoe@gmail.com

NI Khin Mar (Dr)
Associate Professor
Yangon University of Education
khinmarni@gmail.com

The educational vision advocates for quality education for all citizens " To offer equitable lifelong education and training that is relevant and responsive to the rapid technological development and changing socio-economic environment, and that produces knowledgeable, skilled, enterprising and independent individuals. Quality education means the use of better classroom management strategies, effective instructional strategies and engagement of student in learning. This study focused on teacher efficacy and classroom management in Monywa Township. The purpose of this research is to study the relationship between teachers' efficacy and classroom management in selected primary schools in Monywa Township. Quantitative research method was used in this study. Two instruments were used to collect the data. The Teachers' Sense of Efficacy Scale (TSES) designed by Tschannen-Moran, et al., (2001) was used to investigate teachers' efficacy. To study teachers' classroom management practices, the researcher generated a questionnaire based on Little-Akin (2007)'s items for classroom management. Teachers' Sense of Efficacy Scale (TSES) was composed of 3 dimensions: Student Engagement, Instructional Strategies and Classroom Management. Data was analyzed by use of central tendency measures, independent sample *t*-test and Pearson-product moment correlation coefficient through SPSS software. Teachers' efficacy identified by this study was high in all areas of Teachers' Sense of Efficacy Scale. These are revealed as follows: student engagement ($\overline{X}$=3.69), instructional strategies ($\overline{X}$=3.92), classroom management ($\overline{X}$=3.85). Teachers' classroom management in Monywa Township was high as they revealed behaviour management ($\overline{X}$=3.96), instructional management ($\overline{X}$=3.31) and classroom management ($\overline{X}$=3.35). There was moderately positive relationship between teachers' efficacy and classroom management (γ=.636, p=.000). Overall, the result of this study supported that if teachers' efficacy is high, their classroom management will be high. Highly efficacious teachers are more likely to learn and use new approaches and strategies for teaching, use effective management techniques. More research on teachers' sense of efficacy is still needed in lower secondary and upper secondary schools and teacher training colleges to raise pre-service teachers' awareness about teacher efficacy. The curriculum of these institutions can add more strategies that promote the development of teacher efficacy beliefs in terms of student engagement, instructional strategies and classroom management.

Keywords: Teacher efficacy, Classroom management, Engagement, Instructional strategies

TÁRSADALMI CÉLÚ PROBLÉMÁK ELFOGADÁSÁT NEHEZÍTŐ TÉNYEZŐK FELTÁRÁSA

NAGY Luca[1], BALÁZS Katalin[2]
[1]PhD-hallgató
[2]Egyetemi adjunktus
Debreceni Egyetem, Bölcsészettudományi Kar, Pszichológiai Intézet, Szociál- és munkapszichológiai Tanszék
Kutatási terület: Pszichológia, alkalmazott szociálpszichológia – reklámpszichológia, meggyőzés
[1]nagyluca0406@gmail.com
[2]balazs.katalin@arts.unideb.hu

A bemutatni kívánt empirikus vizsgálat eredményei támpontokkal szolgálnak a társadalmi, gazdasági, környezeti kihívások hatékony kommunikációjához.
Előzményeként, korábbi vizsgálataink során (pl. Nagy és Balázs, 2018) azt találtuk, hogy a szociális problémák elfogadtatását célzó társadalmi célú reklámok megítélésében elsődleges szerepet játszik a megjelenített probléma érintettjeinek köre (egyén, mások, vagy az egész társadalom). Azt tapasztaltuk továbbá, hogy a személyek megküzdési stílusa összefügg a társadalmi célú reklámokra adott válaszokkal.
A röviden összefoglalt kutatási előzményekből és eredményekből kiindulva jelen kutatás célja, hogy különböző társadalmi, gazdasági és környezeti nehézségekre irányuló attitűdöket (pl. diabétesz – szűrővizsgálat, környezetvédelem – tömegközlekedés használata), illetve e nehézségek megoldására vonatkozó viselkedéses szándékokat mérjük fel. Az attitűdök vizsgálata Kim Witte (1992) modellje alapján, a problémák észlelt komolyságának, az azokra való észlelt fogékonyságnak, illetve a problémamegoldásra irányuló észlelt én- és válaszhatékonyságnak a felmérésén keresztül történik. A személyek jellemzői közül a megküzdési stílust (Endler és Parker, 1994), valamint a szociálisprobléma-megoldást (Kasik, Nagy és Fűzy, 2009) egyaránt vizsgáljuk; utóbbi önmagában és a megküzdéssel vett kapcsolatában is lényeges lehet a társadalmi, gazdasági, környezeti kihívások megoldására nézve.
A vizsgálat kérdőíves módon zajlott online és papír alapon, a felnőtt korosztály körében.
Az eredmények megerősítik azt a korábbi következtetést, miszerint a személyek már a vonások szintjén egyszerre többféle megküzdési stílust alakítanak ki és alkalmaznak. Ez az eredmény már önmagában is jelentős a megküzdés szakirodalma és kutatása szempontjából. A különböző társadalmi problémák esetén eltérnek az attitűdök, és a megfelelő viselkedéses szándék elmaradása adott attitűd-komponenshez köthető. Az eredmények továbbá arra engednek következtetni, hogy a viselkedéses szándék függ a megküzdés és a szociálisprobléma-megoldás egyéni módjától.

Kulcsszavak: megküzdés, szociálisprobléma-megoldás, attitűdök, viselkedéses szándék, társadalmi célú kommunikáció

FELSŐOKTATÁS ÉS A KÖNYVTÁRAK AZ ELTE ÉS AZ NKE KÖNYVTÁRI, LEVÉLTÁRI SZERVEZETI MŰKÖDÉSÉNEK ÖSSZEHASONLÍTÓ ELEMZÉSE

NEMES László
PhD-jelölt
Eötvös Loránd Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar Irodalomtudományi Doktori Iskola, Könyvtártudományi doktori program
Kutatási terület: információ és tudásmenedzsment a felsőoktatásban
nemes.laszlo84@gmail.com

A felsőoktatási intézmények oktatási és kutatói tevékenysége elképzelhetetlen a hozzájuk kapcsolódó gyűjtemények nélkül. Bár a digitális átállás egyre több helyen elkezdődött, és egyre több tartalom érhető el távolról, mégis ezen rendszerek mögött továbbra is ott működnek ezeket a tudás, információ, illetve adattárak. E gyűjtemények közül a leggyakoribb forma a könyvtár, amely akár tanszéki szinttől kezdve létezik a magyarországi felsőoktatási intézmények szinte teljes palettájában. Ugyanakkor a nagyobb intézmények, ezek mellett levéltárak és múzeumokat is üzemeltetnek, vagy vettek fenntartásukba. Mindhárom gyűjteménytípus más-más módon, de hozzájárul az oktatás és a kutatás mellett az egyetemek third mission funkciójának ellátáshoz.
A felsőoktatáshoz kapcsolódó gyűjtemények egymáshoz való viszonya integrálása ugyan eltérő fokozatokat mutat, de abba az irányba lép el, hogy szervezetileg és szolgáltatásszervezés szempontjából is nem a külön álló szervezeti egységek dominálnak a magyar felsőoktatási intézményekben.
Előadásomban két magyar felsőoktatási intézményben (Eötvös Loránd Tudományegyetem és a Nemzeti Közszolgálati Egyetem) működő integrált gyűjteményi rendszereket mutatom be. Működésük mellett a szolgáltatásaikat nyugat- és észak-európai gyakorlatokkal vetem össze, különös tekintettel, hogy az intézmények és a társadalmi és gazdasági szereplők A két magyarországi intézményben közös, hogy egy szervezeten belül működik bennük a könyvtári, a levéltári és a múzeumi gyűjtemény. Ugyanakkor, míg az ELTE-re nagyfokú hálózatosodás jellemző, addig az NKE működése központosítottabb. Vizsgálati szempontjaimnál szerepel a digitális elérés kiterjesztése is a repozitóriumok mellett milyen más szolgáltatásokat fejlesztenek. Végül bemutatom azon lehetőségeket, amelyek a digitális szolgáltatási térben az intézményi tudásvagyonra alapozva ezen egyetemek és gyűjteményeik képesek lehetnek.

Kulcsszavak: könyvtár, levélt, múzeum, egyetem, digitalizáló

TANÍTÁSMÓDSZERTANI ELEMEK ÉS AZ ÖNBIZALOM FEJLESZTÉSE A FELSŐOKTATÁSBAN

NYÉKI Emőke
PhD-hallgató
Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, Gazdálkodás- és Szervezéstudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: A bizalom eredményességre gyakorolt hatása
emokenyeki@t-online.hu

A XXI. század nem pusztán új ismereteket, de újfajta munkaerőpiaci kompetenciákat is elvár a munkavállalóktól. Nem csak a tanult ismeretek alkalmazását, de a másokkal való együttműködés képességét, saját képességeik tudatos és proaktív alkalmazását is elvárják a munkaadók. Ezeknek a kompetenciáknak a fejlesztése a felsőoktatásra hárul. A felsőoktatási szakemberek a munkaerőpiaccal, mint megrendelővel folyamatosan egyeztetve bővítik az átadott ismeretek tartalmát, fejlesztve a tanításmódszertani lehetőségeket, miközben a hallgatók által elsajátítani kívánt ismeretek és preferált tanulási módszertanok nem minden esetben esnek egybe a kínált lehetőségekkel. Szükséges volna, hogy a hallgatók a tanulmányaik befejezésekor kellő önbizalommal lépjenek ki a munka világába, bízva abban, hogy minden olyan tudással és képességgel rendelkeznek, amelyek képessé teszi őket az eredményes munkavégzésre. Az OECD felmérése szerint azok a munkavállalók, akik a munkaerőpiac által preferált kompetenciákkal rendelkeznek, magasabb önbizalommal rendelkeznek és jobban képesek megbízni másokban is az együttműködések során. Ahhoz, hogy a felsőoktatási tanulmányok során szívesen próbálják ki magukat a hallgatók projectmunkákban, innovatív projectekben vagy közös kutatásokban, szükséges érteniük ennek jelentőségét majdani munkavégzési lehetőségeik tekintetében.
A felsőoktatási hallgatók körében elindított felmérés azt kutatja, hogy vajon melyek azok a módszertanok, amelyeket a hallgatók preferálnak, összevetve saját képességeikről alkotott véleményükkel. Vajon azokat a kompetenciákat kell-e erősíteni, amiben már ügyesnek ítéli meg a hallgató saját magát vagy új lehetőségeket kell-e vonzóvá tenni, amelyben kipróbálhatják magukat? Hogyan segítheti a felsőoktatás a hallgatók saját magukról alkotott képük erősítését annak érdekében, hogy meglévő képességüket és eredményeiket erőforrásként használják fel az új ismeretek elsajátításában akár újfajta tanítási módszertanok által?
A felmérés a hallgatók saját magukról alkotott képük tükrében vizsgálja az önbizalom és a tanulásban elért eredmények összefüggését azzal a céllal, hogy keresse az összefüggéseket az eredményesség és az új ismeretek elsajátítására való nyitottság vonatkozásában. A cél, hogy számszerű adatok álljanak rendelkezésre a munkaerőpiac által megfogalmazott munkaerőpiaci kompetenciákra vonatkozó elvárások és a hallgatók meggyőződése szerinti fejlesztendő kompetenciák összehasonlításában, kiemelve az egyezőségeket és a különbözőségeket.

Kulcsszavak: kompetenciafejlesztés, önbizalom, tanításmódszertan

ALKOTÓ, FEJLESZTŐ METAMORPHOSES MESETERÁPIA FEJLESZTÉSI LEHETŐSÉGEI A KÉSZSÉGFEJLESZTŐ ISKOLÁBAN

PECHAN Eszter
Gyógypedagógus
Eötvös Loránd Tudományegyetem Neveléstudományi Doktori Iskola Gyógypedagógia Program
Kutatási terület: Metamorphoses meseterápia alkalmazási lehetőségei a készségfejlesztő iskolában
pechane@gmail.com

Az előadás a metamorphoses meseterápia módszerének alkalmazási lehetőségeit kívánja bemutatni 9-12. évfolyamon tanuló intellektuális képességzavarral élő tanulónépesség körében. A kísérleti programban a Boldizsár Ildikó nevéhez fűződő metamorphoses meseterápiás módszer alkalmazásával a tanulók szociális és emocionális készségeire fókuszálva történik a terápiás megsegítés, annak érdekében, hogy társas kapcsolataikban, iskolai és későbbi munkahelyi tevékenységeikben sikeresebbek legyenek. A gyógypedagógia gyakorlatában egyre inkább nő a különböző terápiás eljárások alkalmazása iránti igény. A beilleszkedési, magatartási, alkalmazkodási nehézségek, zavarok növekvő számának előfordulása miatt évről évre több tanulónak lenne szüksége ilyen irányú megsegítésre. A programban résztvevő intézményben a képzés kezdetén magas a más intézményekből érkező tanulók száma, jellemzően ők más iskolatípusban végezték el az általános iskolai tagozatot, beilleszkedésük ezért gyakran kihívás jelent számukra és a gyógypedagógusok számára is. Az életkori sajátosságok miatt is fokozottan tapasztalható a tagozaton a beilleszkedési, magatartási nehézség, probléma. Megnövekedik a kettős diagnózisú tanulói összetétel is, leggyakrabban autizmus spektrumzavar, mozgássérülés, vagy pszichoszociális fogyatékosság társul az intellektuális képességzavarhoz, valamint a tanulók jelentős része hátrányos, vagy halmozottan hátrányos helyzetű családokból származik. A fogyatékossággal élő személyek társadalmi beilleszkedésében az adaptív viselkedés színvonala meghatározó, így a készségfejlesztő iskola a kognitív fejlesztés mellett legalább akkora hangsúlyt kíván fektetni a szociális, emocionális készségek, képességek fejlesztésére is, ennek egyik lehetséges útja a metamorphoses meseterápiás módszer alkotó, fejlesztő ágának alkalmazása.

Kulcsszavak: intellektuális képességzavarral élő személyek, metamorphoses meseterápia, szocioemocionális terápiák, szociális kompetencia

QUALITY ASSURANCE AND NATIONAL LEGAL FRAMEWORK: COMPARATIVE PERSPECTIVE BETWEEN HUNGARY AND GERMANY

RODRIGUES PIMENTA Carla Liege[1], RÓNAY, Zoltán[2], NÉMETH, András[3]
[1]PhD-student
[2]Associate Professor
[3]Professor
[1,2,3]Eötvös Loránd University
[1]Research area: Educational Sciences
[2]Research area: Higher Education and Innovation
[3]Research area: Historical, Theoretical and Comparative Education
[1]carla12@caesar.elte.hu , carla_liege@yahoo.com.br
[2]ronay.zoltan@ppk.elte.hu
[3]nemeth.andras@ppk.elte.hu

The European Bologna Declaration (BD) signed in the mid- 1990s strengthened some trends, such as quality, internationalisation, institutional autonomy, democracy, and massification of the Higher Education (HE) systems. The Bologna Process also supported another change, which was the creation of new systems of Quality Assurance (QA). This paper deals with the trends and challenges in implementing quality assurance in Hungary and Germany, using the comparative perspective to explore the differences and similarities, in order to contextualising them to establish a connection with the systemic functions they play, and meanings that are conveyed by these two European countries, in relation to the national and supranational level.This study aims to analyse how quality assurance in HE system is conceived in the official documents that regulated the 3 Germany - *Länder* (Bavaria, Berlin and the Baden Württemberg States) and also in the Hungarian Higher Education Act (Act CCIV of 2011 on National Higher Education). Methodologically, we used a document analysis that allowed us to search for similarities and differences of the subject countries by employing a comparative perspective concerning the quality assurance policies implemented in Germany and Hungary. The documents selected were: Bavarian Higher Education Act of 23 May 2006; Berlin Higher Education Act of 26 July 2011; Baden Württemberg Higher Education Act of 7 March 2018; and the Hungarian Higher Education Act (Act CCIV of 2011 on National Higher Education). Finally, the data collected from the speeches of Higher Education legislation in both countries demonstrated that each country follows a different approach. Hungary's Higher Education system is centrally regulated and supervised by the Hungarian government. This centralised legislation indicates a lack of organisational autonomy of the institutions to implement their programs, manage resources, which reflects in the restricted freedom of the teachers in their pedagogical activities due to the strict governmental control. In contrast to the Hungarian context, the German Higher Education system is primarily decentralised, defined by the States and the data collected reveals the commitment to guarantee the personal freedom of the teacher as a fundamental key to the quality assurance. The documents analysed express discourses that guarantee quality, self-management, gender equal opportunity and endeavour institutions' autonomy. This promotes quality assurance and provides for improvements in teaching and learning and enhances and expands the Higher Education system.

Keywords: Quality assurance, Regulation of Quality assurance in Germany and Hungary, Higher Education, Comparative study

A CSAPATREZILIENCIA ELŐREJELZŐI: A HORIZONTÁLIS KOLLEKTIVIZMUS ÉS A MUNKAFOLYAMATOK ÚJRAÉRTÉKELÉSE

SÁNDOR-DOBOS Emese
PhD-hallgató
Eötvös Loránd Tudományegyetem Pedagógiai és Pszichológiai Kar, Pszichológiai Intézet, Pszichológiai Doktori Iskola
sandor-dobos.emese@ppk.elte.hu

Az agilis projektmenedzsment módszertan elterjedésével annak szervezetpszichológiai összefüggéseire összpontosítva kutatásunk olyan tényezőket vizsgált, amelyek kulcsszerepet játszhatnak a csapatreziliencia előrejelzésében. Az agilis gyakorlatok közül talán a legismertebb a scrum keretrendszer, amely olyan iteratív folyamatokat vezet be a csapat működésébe, amelyek lehetővé teszik a változó körülményekre való gyors reagálást: a munkafolyamat magában foglalja az eredmények újraértékelését, és a következő lépések megfelelő tervezését. A csapatreziliencia olyan konstruktum, amely leírja a csapat azon képességét, hogy reagáljon a nehéz helyzetekre, miközben megőrzi saját egységét. Ez a scrum gyakorlatban elsősorban a retrospektív, visszatekintő megbeszéléseken keresztül valósulhat meg. A csapat rugalmas ellenállóképességében a munkafolyamatokon túl nagy szerepet kaphat a társas orientáció, azaz, hogy az egyén hogyan viszonyul a csapathoz, mennyire helyezi előtérbe a társas érdekeket.
Hipotézisünk az volt, hogy a csapat retrospektív folyamatának észlelt hatékonysága (azaz a csapat folyamatos próbálkozása munkamódszereinek értékelésére és javítására), valamint a magas horizontális kollektivizmus pozitív előrejelzője a csapat észlelt reziliencia szintjének.
A tanulmányban 297 agilis vállalatnál dolgozó személy vett részt. A munkafolyamatok újraértékelési hatékonyságának mérésére Pekkanen pilot tanulmányából (2010) adaptáltunk egy skálát, a horizontális kollektivizmus mérésére az Individualizmus és Kollektivizmus Skálát használtuk (Triandis és Gelfland, 1998), míg az Ng (2013) Szervezeti Reziliencia skáláját adaptáltuk a csapatreziliencia mérésére. Hipotézisünk tesztelésére többváltozós lineáris regressziót alkalmaztunk, melynek eredménye azt mutatja, hogy a horizontális kollektivizmus és a munkafolyamatok újraértékelési hatékonysága az észlelt csapatreziliencia pozitív bejóslója.
Az eredmények hasznosíthatók a toborzási gyakorlatban, valamint csapatreziliencia tréning kifejlesztésében is, nem feltétlenül csak a technológiai iparágban.

Kulcsszavak: csapatreziliencia, agilitás, scrum, kollektivizmus

ABLEISM AND ENTREPRENEURSHIP

SVASTICS Carmen
PhD-student
Eötvös Loránd University, Bárczi Gusztáv Faculty of Special Needs Education
Research area: Disability Studies
svastics.carmen@barczi.elte.hu

Despite an increased scientific interest in recent years regarding entrepreneurship and social minorities (gender, ethnic minority, etc), there remains a significant lack of research on the topic of entrepreneurs with disabilities. The scarcity of theory and empirical evidence (Parker Harris et al. 2013, 2014a, 2014b) is due to various reasons. There is little reliable global data on disability (Pagán 2009), it is a heterogeneous social construct referring to an extremely diverse set of individuals (Renko et al. 2015) and it also varies in type, severity, stability, time of onset, etc. (Dhar and Farzana 2017). As the motivation, personal characteristics and socio-economic conditions of entrepreneurs with disabilities may also vary individually, this makes theorising or researching as well as any supportive policy-making challenging. (Kitching 2014)

The concept of ableism has received growing attention from various disciplines in recent years internationally. Ableism "as a network of beliefs, processes and practices that produces a particular kind of self and body (the corporeal standard) that is projected as the perfect essential and fully human" (Campbell 2001:44) comes from Critical Disability Studies and provides a new perspective of viewing embodiment, identity and agency (Goodley 2014, Shildrick 2009). It helps to understand the way people with disabilities are oppressed and become inferior in contrast to the socially constructed 'normality' of able-bodied mainstream ideas and norms.

Critical Entrepreneurship Studies wish to explore and thus expand the understanding of the entrepreneur as an individual "who exploits market opportunity through technical and/or organizational innovation" (Schumpeter 1965:45). It is set out to deconstruct notions of entrepreneurship and raise questions concerning both epistemology and practice, and give voice to the so far "forgotten minority" of persons with disabilities (Cooney 2008, Saxena and Pandya 2018). As neoliberal ableist ideals favour independent and economically productive citizens, people with disabilities are often marginalized. Using the concept of ableism I wish to explore the way entrepreneurs with disability understand their position and form their identities as opposed to the entrepreneurial archetype of the white male able-bodied hero (Essers and Benschop 2007).

The current theoretical approach is based on an exploratory qualitative study conducted in various county-wide locations in Hungary in the summer of 2018. The ten semi-structured in-depth interviews made with the help of a snowball sample selection strategy (Silverman 2008) also contribute to the so far scarce empirical evidence in the Central-European region. While investigating the goals and motivational background, as well as the barriers and the supporting factors entrepreneurs with disabilities experience, a special focus was laid on their overcoming double obstacles in their identity construction: that of a 'vulnerable, helpless, slow, sickly, weak etc.' person with disabilities and that of a typical, 'risk-taking, innovative, creative etc.' entrepreneur.

Keywords: ableism, entrepreneurship, entrepreneurs with disabilities

SZŐNYI ERZSÉBET SZEREPE ÉS JELENTŐSÉGE A MAGYARORSZÁGI ZENEELMÉLETTANÁR-KÉPZÉS TÖRTÉNETÉBEN

SZABÓ Adrienn
PhD-hallgató
Eszterházy Károly Egyetem Neveléstudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: pedagógusképzés, zenetanárképzés, zeneelmélet
saltarello1@gmail.com

Szőnyi Erzsébet nevét leginkább a szolfézsoktatással és a Kodály-koncepcióval összefüggésben ismerjük. Kevesen tudják azonban, hogy nőneveléstörténeti szempontból is jelentős szerepet töltött be a magyar zenepedagógiában. Többek között azzal, hogy 1948-ban ő volt az első nő, aki elméleti tárgyat taníthatott a Zeneakadémián, majd 1960-tól a Zeneakadémia egyik elméleti tanszékének első női tanszékvezetője lett és ily módon befolyással bírt a magyarországi zeneelmélettanár-képzésre is.
Adódik a kérdés: mi tette ezt lehetővé? Nyilvánvalóan kellett hozzá az a politikai-társadalmi változás, ami a 2. világháború után következett be és ami világszerte hatással volt a nőneveléstörténet alakulására. Ám ez önmagában valószínűleg nem lett volna elég ahhoz, hogy sikerüljön megtörnie a Zeneakadémia elmélet-tanárai között az intézmény megalapítása óta uralkodó férfi-hegemóniát.
Előadásomban Szőnyi Erzsébet életművét három szempontból vizsgálom, melyek egyben három életkori szakasznak felelnek meg. Ennek segítségével szeretném megvilágítani azokat az okokat, amik lehetővé tették számára, hogy nőként betölthesse ezeket a fontos pozíciókat és egy kiemelkedően sikeres életpályát futhasson be.
Elsőként a fiatal tehetségről szólnék, hiszen Szőnyi már középiskolás korában is kiemelkedő képességeket mutatott fel, melyek többek között Kodály Zoltán figyelmét is felkeltették. Zeneakadémiai hallgatóként professzorait lenyűgözte sokoldalúságával és több tanszakon elért figyelemreméltó eredményeivel.
Ezután Kodály Zoltánnal való kapcsolatát és a Kodály-koncepció kialakításában és terjesztésében vállalt szerepét vázolnám fel, kezdve zeneakadémista korától a diplomát követő posztgraduális tanulmányokon át tanárként és zeneszerzőként kifejtett nemzetközi tevékenységéig.
Előadásom harmadik részében tanszékvezetői tevékenységét szeretném bemutatni, valamint az általa vezetett Középiskolai énektanárképző tanszék jelentőségét és fontosságát a magyarországi zeneelmélettanárok képzésében, a 2000-es évek elejéig bezárólag.
Kutatásomhoz elsődleges és másodlagos forrásokat használtam, így a Szőnyi Erzsébet által írt tankönyveket, tanulmányokat, a róla szóló életrajzi könyveket, cikkeket, valamint a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem irattárában található tanügyi dokumentumokat.

Kulcsszavak: Szőnyi Erzsébet, zeneelmélettanár-képzés, Kodály, Zenakadémia

SCHOOL-UNIVERSITY PARTNERSHIP: EXPLORING THE OUTCOMES OF A PARTNERSHIP PROGRAM AT DOCTORAL LEVEL

THANT SIN Khin Khin
PhD-student
Eötvös Loránd University
Research area: Khin Khin Thant Sin, Higher Education, School-University Partnership
khinthant5@gmail.com

KOVACS Helena
PhD-student
Eötvös Loránd University
Research area: Helena Kovacs, Teacher Learning, Innovation in Education, Schooling, School-University Partnership
Helena.kovacs@ppk.elte.hu

Collaboration and networking between partners is increasing seen as one of the most important sources of knowledge sharing and innovation supporting educational development. Between the two worlds of academics and practitioners there has been a significant gap for decades. Nowadays, these two different worlds are trying to meet in order to support the development of education through co-creation and innovation.

This presentation will present some of the results of a research project exploring school-university partnership (SUP) processes/procedures generated by the "building institutional links" work package of the European Doctorate in Teacher Education (EDiTE) program. This program – supported by the Horizon 2020 research program of the European Union and run by a consortium of five universities from Austria, Poland, Czech Republic, Hungary and Portugal – aimed at supporting the development and implementation of doctoral education related with teacher education research. Doctoral students from five universities have been collaborating with partner organizations (mainly schools) while conducting their research on teacher education, including data collection and also knowledge sharing and information exchanging.

The aim of the research project has been to explore the nature of partnerships between doctoral schools and external partners, with a special focus on benefits, challenges and solutions. Based on the research, this presentation will discuss the challenges faced in the partnership relation, the benefits of sustaining partnerships, and the factors influencing their sustainability. The presentation will focus on the qualitative part of the research, based on semi-structured interviews with the participants of the partnership program. Interviewees include early stage researchers (doctoral students), the head of administration responsible for managing partnerships, the supervisors of doctoral students, and the representatives of partner organizations.

The analysis of interviews has revealed that doctoral students have benefited significantly from collaborating with schools in their research. Interview results also support the identification of possible solutions for challenges related with partnership, and factors influencing their sustainability. Results show that to sustain current partnerships, both partners need to consider mutual benefits and seek further opportunities of knowledge sharing and information exchange. Although this research has been focusing on doctoral education, conclusions can be drawn also for partnerships supporting teacher education, research and school development.

Keywords: school-university partnership, collaboration, EDiTE, doctoral students, partners

NYÍREGYHÁZI KÖZÉPISKOLÁK BELSŐ DOKUMENTUMAINAK ELEMZÉSE A KOMMUNIKÁCIÓS NEVELÉS SZEMPONTJÁBÓL

TOMORI Tímea
PhD-hallgató
Eszterházy Károly Egyetem Neveléstudományi Doktori Iskola Iskolapedagógia Program
Kutatási terület: A kommunikációs kompetencia kereszttantervi vizsgálata a szakközépiskolákban, tantervelmélet, tanításmódszertan
tomori.timea@nye.hu, tomori.timea@uni-eszterhazy.hu

A kommunikációs kompetencia fejlesztése transzverzális jellegénél fogva minden oktatási intézmény minden pedagógusának feladata. A Nagy József (2010.) személyiségmodellje szerinti kompetenciaterületeket is átfogja a kommunikáció, hiszen a kognitív, személyes, szociális és speciális kompetenciák fejlődését is az anyanyelvi kommunikációs kompetencián keresztül érhetjük el. (Szőke – Milinte, 2012.) A tanulási képességnek tehát alapvető fokmérője az anyanyelvi kommunikációs képesség minősége.
Vizsgálódásomat a dokumentumelemzés módszerével végeztem. A NAT, a kerettantervek, a pedagógiai programok, házirendek és a Szervezeti és Működési Szabályzatok voltak a vizsgálódásom tárgyai.
Az előadás során elsősorban a pedagógiai programok és a Szervezeti és Működési Szabályzatok elemzésére térnék ki, összehasonlítva nyíregyháza város középiskolái közül egy gimnáziumi egy szakgimnáziumi és egy szakközépiskolai oktatást nyújtó intézmény dokumentumait. A vizsgálat során arra voltam kíváncsi, hogy az intézmények belső dokumentumaik által milyen lehetőségeket kínálnak az anyanyelvi kommunikáció és az információs műveltség fejlesztésére, milyen teret kap az anyanyelvi kommunikációs nevelés az adott intézménytípusban.
A feldolgozáshoz a MaxQda programot használtam.

Kulcsszavak: dokumentumelemzés, összehasonlító vizsgálatok, középiskolák, kommunikációs nevelés

A kutatást és az előadás létrejöttét az „EFOP-.3.6.1.-16-2016-00001-Kutatási kapacitások és szolgáltatások komplex fejlesztése az Eszterházy Károly Egyetemen” című projekt támogatta.

A SZKIZOFRÉNIA- ÉS AZ AFFEKTÍV-SPEKTRUM SZUBKLINIKAI TÜNETEI ÉS A MENTALIZÁCIÓS FUNKCIÓK KÖZÖTTI ÖSSZEFÜGGÉS

TÖRÖK Edina[1], FEKETE Kata[2], MAKKOS Zoltán[2], KÉRI Szabolcs[1,2]
[1]*Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, Kognitív Tudományi Tanszék*
[2]*Nyírő Gyula Országos Pszichiátriai és Addiktológiai Intézet*
Kutatási terület: A skizotípiás személyiségvonások vizsgálata
torok.edina@cogsci.bme.hu

Jól ismert tény, hogy a szkizofrénia- és bipoláris-spektrum kulcstüneteinek enyhébb, szubklinikai változatai egészséges személyek körében is kimutathatók. Kutatásunk célja az volt, hogy megállapítsuk a akét fő pszichózis-spektrum szubklinikai tünetei és a mentalizációs funkciók közötti összefüggést. Vizsgálatainkban 100 pszichiátriai diagnózissal nem rendelkező személy vett részt (58% férfi és 42% nő, átlag életkor: 36,7 év, átlag IQ: 102, átlagosan az oktatásban töltött évek száma: 12,2). A szubklinikus szubjektív élményeket és temperamentumvonásokat azaz O-LIFE és a TEMPS-A kérdőívek segítségével számszerűsítettük, amelyeket összevetettük a Mentalizációs Kérőív (MZQ) adataival. A statisztikai elemzéshez többváltozós regresszióanalízist, varianciaanalízist és klaszteranalízist alkalmaztunk. Eredményeink szerint a ciklotímiás jegyek, a szokatlan tapasztalatok és az introvertált anhedónia szignifikáns összefüggést mutattak. Mindhárom tünetdimenzió mentén szignifikáns korreláció mutatkozott a mentalizációs pontszámmal ($p<0,01$). Két klasztert azonosítottunk: az elsőt magas mentalizációs képességek és alacsony szubklinikai jegyek, a másikat gyengébb mentalizációs képességek és magasabb szubklinikai jegyek jellemezték. Összefoglalva tehát elmondható, hogy nem-klinikai populációban a szkizofrénia- és affektív-spektrum szubklinikai jegyei markáns korrelációt mutatnak. E jegyek nem specifikus módon összefüggenek a mentalizációs kapacitással. Szubklinikiai szinten a pszichózisokhoz kapcsolódó vonások a kontinuum-elméletet támasztják alá.

Kulcsszavak: szkizofrénia-spektrum, bipoláris-spektrum, mentalizáció

VIDEOJÁTÉKOK A DEBRECENI EGYETEMEN - EGY EGYETEMI SPECIÁLKOLLÉGIUM TAPASZTALATAI

VAS János
Debreceni Egyetem
Kutatási terület: Videojátékok oktatásban felhasználható lehetőségei
janaalgor@gmail.com

Az oktatás szakmai módszertanának reformjának kérdése már évek óta a kutatók fókuszában található. Mind a külföldi szakirodalom (Prensky 2006; Gee; 2012), mind a magyar (Fegyverneki 2016; Prievara 2015, 2018) kutatások megpróbálják frissíteni az elérhető tananyag szakmódszertani spektrumát, főleg a digitális pedagógia eszközeivel. A kutatók egyrésze viszont a videojátékok segítségével képzelnék el az oktatás jövőjét (Squire 2003; Radetich 2005; Ellard 2012; Wainwright 2014). Magyarországon 2016 óta foglalkoznak a videojátékok oktatásban történő felhasználásával, főleg a történelemoktatáson belül (Vas 2016, 2017, 2018).

Jelen kutatás egy olyan koncepciót mutat be, melynek segítségével, a témával történő foglalkozás már az egyetemi képzésben elkezdődik, a gerincét pedig az a pilot kurzusa adja, amelyet a szerző tartott a 2017/2018-as tanév második felében a Debreceni Egyetemen témavezetőjével. A kurzus tapasztalatait foglalja össze az előadás, köztük annak követelményeit, tartalmát és a kurzus során felvett három kérdőív eredményeit (N= 82). A kérdőívek különböző aspektusok mentén vizsgálták a hallgatók videojátékos szokásait, otthoni eszköztárát, a négy kategóriáról alkotott véleményüket, azok oktatásban elfoglalt helyét, illetve maga a kurzus is értékelésre került.

Az eredmények szerint leginkább az első- és másodévesek vették fel, akik leginkább laptopot, telefont használnak játékra. Stílus alapján leginkább a mobiljátékokat preferálják, ám nagy eltérések vannak a nemek között (nők: mobiljátékok, férfiak: stratégiai játékok). A négy kategóriából összességében a komplex folyamatokat bemutató alkotásokat használnák, viszont játékok tekintetében az Assassin's Creed-sorozat nyert, tantárgyi szempontból pedig a nyelvoktatás. A hallgatók elégedettek voltak a tanórával, kiemelték az oktatók felkészültségét, tematikai felépítését, illetve az órák hangulatát.

A kurzus sikeressége alapján elmondható, hogy a videojátékok szakmódszertani lehetőségeinek bemutatását már érdemes az egyetemen elkezdeni, amire van is igény a hallgatók részéről. A kurzus tartalmának megszerkesztése, az órák megtartása, valamint a kérdőívek létrehozása és kiértékelése a szerző saját, önálló kutatása.

Kulcsszavak: oktatás, videojátékok, speciálkollégium, történelemdidaktika, szórakoztatóipar

AZ ÁLLATOK MENTÁLHIGIÉNÉS HATÁSAI

VIRGINÁS Zolna
PhD-hallgató
Debreceni Egyetem, Szociológia és Társadalompolitikai Doktori Iskola
zolna4@yahoo.com

Az állat-asszisztált terápiát (AAT), mint módszert Boris Levinson amerikai pszichológus dolgozta ki az 1960-as években. Bevezetése a pszichátriában és pszichológiában Heiman (1967), Corson, Corson, Gwznne és Arnold (1977), Rynearson (1978), Brickel (1979) és Katcher, Friedmann (1980) munkásságához köthető. Egyes külföldi vizsgálatok már az 1980-1990-es években vizsgálni kezdték a társállatokkal való kapcsolat hatásait az emberekre nézve. (Jenkins, 1986, Beck, 1986, Stammbach, Turner, 1999, Sátory, 2007 alapján). Napjainkra e vizsgálatok igazolták, hogy az állat asszisztált foglalkozások hatására endorfinok szabadulnak fel, normalizálódik a vérnyomás, oldódik a magány és szomorúságérzés…stb. Kutatásom révén a következő hipotézisek validitását próbálom meg ellenőrizni:
feltevésem szerint, eltérés észlelhető a szociálisan hátrányos helyzetű gyerekek önbecsülésében, én-képében, személyiségtulajdonságaiban és viselkedési sajátosságaiban attól függően, hogy állatbaráttal rendelkezik-e vagy sem feltevésem, hogy a gyerekek esetében befolyásolja a megküzdési módot az, hogy van-e állatbarátja.
feltételezem, hogy az állatbarátnak köszönhetően tanulási teljesítményük javul, ami várhatóan tanulmányi eredményeikben is észlelhető. Ennek bizonyítására tizennégy, szociálisan hátrányos helyzetű kisgyereknek szerveztem állat asszisztált terápiával (AAT), és állat asszisztált aktivitással összekapcsolt három hónapos időtartamú beavatkozást. A beavatkozás során Bagdy (1999), Bernd (2008), Illés (2006), Kaduson (2009) és Mester (1999) ötleteinek felhasználásával témacentrikus csoportmunkát alkalmaztam, amely az ismeretnyújtást és strukturált gyakorlatokat ötvözte. Célom volt, hogy fejlesszem a már meglevő, szociális szituációkban való boldoguláshoz szükséges kompetenciákat. A középpontban a különböző helyzetekben mutatott magabiztos viselkedés kialakítása, az önpercepció fejlesztése, stressz management és érzelmek kezelése állt. A standard kérdőívek közül a következőket használtam: Én-kép, JEPO, CBCL4-18 és a Conners kérdőívet. Kutatási részben sikerült megerősítenem előzetes feltevésemet, vagyis az állatoknak igenis vannak pozitív hatásai a szociálisan hátrányos helyzetű gyerekekre is. Az állattal való foglalkozás hatására, a kérdőívek eredményeinek alapján, fejlődést állapítottam meg a következő területeken:
stressz szint. Mérhető módon a Gyerekviselkedési kérdőív szorongási mutatói jelzik. Az állatok segítették problémamegoldó képességük javulását az által, hogy társaságukban nyugodtabbá váltak.
szociális kompetencia. Fejlődését mutatja a Képességek és Nehézségek kérdőív mellett az én-kép: szociabilitás és társakkal kapcsolatos mutatói. Ennek magyarázata, hogy a terápiás foglalkozások alatt mélyült a társakkal való kapcsolat a közös élmény hatására, melyben az állatok szociális katalizátorként szerepet játszottak.
érzelmi stabilitás. Kimutatható a neurocitás skála értékeinek csökkenésében, valamint a Képességek és Nehézségek kérdőív érzelmi tüneteket mutató értékeinek javulásában. Magyarázata, hogy az állat jelenlétével és játékosságával biztonságot nyújtott a gyermekeknek, biztonságérzetüket növelte.
empátiás készségeik fejlődtek. Az állattal való beszéd a testbeszédre épül, melynek minél kifejezőbbnek kell lennie, ahhoz, hogy a kommunikáció zavartalanul alakuljon.

Kulcsszavak: állatterápia, gyerekek, standard kérdőívek

ÁLLATTERÁPIA HATÁSA IDŐSEKRE, A DEPRESSZIÓ, SZORONGÁS ÉS STRESSZ SKÁLA TÜKRÉBEN

VIRGINÁS Zolna
PhD-hallgató
Debreceni Egyetem, Szociológia és Társadalompolitikai Doktori Iskola
zolna4@yahoo.com

Társadalmunk egyik kulcsproblémája az idősek helyzete: elmagányosodásuk, kapcsolathálóik beszűkülése. Az idősek fizikai, szellemi képességeik fogyatkozásával párhuzamosan csökken önértékelésük, önbecsülésük. Ha nem érzik a társadalomban személyük fontosságát, elveszthetik önbizalmukat, lelki egyensúlyukat. A társadalmi megbecsülés hiánya, a kudarcok, elégtelenséggel tölti el a legtöbb öreget. Klinikusok megfigyelték, hogy a szorongással küzdő idősek önértékelése alacsonyabb, viselkedésrepertoárjuk szűkebb, kevesebb társas kapcsolatot tartanak fenn, mivel állandóan attól félnek, hogy kínos helyzetbe kerülnek. Gyakran jelentkeznek depresszióra jellemző tünetek: szomorúak, másoktól eltérően visszataszítónak érzik magukat, stressz érzékenyebbek. Sokszor hiányoznak náluk az alternatív megoldási stratégiák, ha kapcsolatok teremtéséről vagy konfliktus megoldásról van szó, ezért magányosabbak (Leplow, 2008). Ha az ember azt gondolja magáról, hogy senki sem szereti, és senkinek sincs szüksége rá, ez tényleg be is következik. Ha viszont az embernek egészségesnek kell lennie, hogy valaki másról gondoskodni tudjon, akkor szeretetre méltónak tartja magát, és az egész világról alkotott képe megváltozik (Becker, 2002).
Affiliáció iránti emberi vágy, evolúciós múltunkból ered, amikor a másokhoz való csatlakozás növelte túlélési esélyeinket. Az affiliáció motivációi: társas összehasonlítás, szorongáscsökkentés, információkeresés. Az affiliáció stesszcsökkentő. A társas támogatás ütközőzóna- hatása, hogy azon emberek, akik érzékelik, hogy támogatásban részesülnek, kevésbé érzékenyek a stresszes eseményekre, mind a támogatáshiányában szenvedők. Az affiliáció hiányának legnyilvánvalóbb jele a magányosság, összetett érzelmi reakciója, de egészségügyi következményekkel is járhat (Hewstone, 2007).
Viselkedéskutatások bizonyítják, hogy az ember az egyetlen olyan hiperszociális csoportlény, amely idegen fajok egyedeit is képes bevonni szociális kapcsolatainak bonyolult hálózatába. Vizsgálatok igazolták, hogy a társállatok embereket helyettesíthetnek gazdáik szociális hálójában, pozitív fiziológiás, pszichológiai, kognitív és viselkedési változásokat indukálva.
Kutatásunkban depresszió- szorongás- stressz skála alapján, az állatterápia pozitívumait próbáljuk feltérképezni időseknél, illetve a társállatok mentálhigiénés hatásait meghatározni.

Kulcsszavak: állatterápia, depresszió, szorongás, stressz, DASS, idősek

MOZGÁSFOGYATÉKOSSÁGGAL ÉLŐ SZEMÉLYEK SZUBJEKTÍV ÉLETMINŐSÉGÉNEK VIZSGÁLATA

VISSI Tímea
PhD-hallgató
Eötvös Loránd Tudományegyetem, Neveléstudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: Fogyatékosság, cerebrális parézis, életminőség, társadalmi befogadás
vissi.timea@semmelweis-univ.hu

Napjainkban az életminőség felmérésére – és ezen belül a fogyatékossággal élő személyek életminőségének felmérésére – számos kutatás vállalkozik. Jelentős eltérés mutatkozik azonban az életminőség, mint fogalom meghatározásakor, és ennek megfelelően a különböző mérési módszerek kidolgozásakor. Az eltérő értelmezés és az eltérő mérési eszközök megnehezítik a kapott kutatási eredmények összehasonlíthatóságát is. Külön nehézséget jelent a fogyatékossággal élő, különösen az intellektuális képességzavarral élő személyek részvétele a vizsgálatokban. A társadalmi befogadás és együttélés szempontjából meghatározó, hogy a fogyatékossággal élő személyek életminősége ne mutasson eltérést a többségi társadalomhoz képest (Schalock et al., 2002, Szabó, 2003), ehhez azonban szükséges olyan mérőeszközök használata, mely mind a fogyatékossággal élő, mind pedig a nem fogyatékossággal élő személyek életminőségét mérni tudja.
Schalock és munkatársai (2002) életminőség-fogalom meghatározása szerint az életminőség egy holisztikus fogalom, mely nyolc területet foglal magába: érzelmi jóllét, társas kapcsolatok, anyagi jóllét, személyes fejlődés, fizikai jóllét, önmeghatározás, társadalmi befogadás, jogok. Az általuk kidolgozott életminőség-mérőeszköz eredetileg intellektuális képességzavarral élő személyek számára készült, azonban a későbbiekben kipróbálásra került más fogyatékossággal élő (Verdugo et al., 2010) és nem fogyatékossággal élő személyek esetében is (Gomez et al. 2012), és használhatóság tekintetében pozitív eredményekről számoltak be.
Jelen vizsgálat a Schalock és munkatársai által kidolgozott életminőség-mérő kérdőív magyar nyelvű változata kipróbálásának eredményeit kívánja bemutatni. A kérdőívnek önbevallós és proxy változata is elkészült, jelenleg csak az önbevallós kérdősor került kipróbálásra.
A vizsgálatban 87 mozgásfogyatékossággal élő személy (48% nő – 52% férfi; átlagéletkor: 54 év) vett részt, közülük 25 fő (29%) él intellektuális képességzavarral is. A résztvevők mozgásban való korlátozottságát tekintve a GMFCS kategóriáit használva 36% enyhén, 20% közepesen és 45% súlyosan korlátozott.
A megkérdezettek – más vizsgálatok eredményeihez hasonlóan – általában magas életminőségről (összesített átlag: 115,14, elérhető pontszám 80%-a; szórás:14,43; mediánnal számolt érték: 116), számoltak be. A vizsgált háttérváltozók tekintetében szignifikáns összefüggés mutatkozott az iskolai végzettség, az intézményi elhelyezés, a mozgásfogyatékosság diagnózisa és az életminőség összesített mutatója között. Ha területi összesítéseket tekintjük akkor a résztvevők ugyanolyan magasnak ítélték a Függetlenség, önállóság faktort, mint a Társadalmi részvétel faktort (83%), és valamivel kevésbé pozitívnak a Jóllét faktort (78%).
A kérdőív magyar nyelvű verziójának nagyobb mintás kipróbálására még nem került sor, jelen vizsgálat kiindulópontja lehet ennek. A kérdőív használata növelheti a tudást a fogyatékossággal élő személyek életminőségéről, az életminőségüket befolyásoló tényezőkről, és ennek következtében pozitív változást hozhat a fogyatékossággal élő személyek életminőségének javításában.

Kulcsszavak: életminőség, mozgásfogyatékosság

RENDÉSZETTUDOMÁNYI SZEKCIÓ

TISZTAVATÁS ELŐTT ÁLLÓ RENDÉSZETI HALLGATÓK ÉRTÉKRENDJE

BARÁTH Noémi Emőke
PhD-hallgató
Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Rendészettudományi Kar, Rendészettudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: attitűdvizsgálat, oktatási hatásvizsgálat, pályaválasztási motivációk elemzése, szakmai életpálya feltérképezése
Barath.Noemi.Emoke@uni-nke.hu

Az előadás során az empirikus kutatásom során feltárt összefüggéseket szeretném bemutatni, amelyek a végzett rendőr hallgatók értékrendjét és motivációs bázisát helyezi középpontba. A téma aktualitását indokolja, hogy valamennyi oktatási intézmény és rendvédelmi szervezet akkor tud hatékony képzést biztosítani a tagjainak, ha ismerik azok értékeit, attitűdjét. A kutatási eredmények értelmezése során a szociológiai és pszichológiai elméleteket hívtam segítségül, ahol a professzionalizmus esszenciáját is tetten lehet érni. A kutatási kérdés, amelyre választ szeretnék adni az, hogy vajon az oktatási idő és a hallgatók értékrendje, motivációs bázisa mennyire szilárd vagy mi befolyásolja annak az alakulását. Nemzetközi, rendőri oktatási és életpályát vizsgáló kérdőíves kvantitatív, survey módszerrel dolgoztam. Ez pedig lehetőséget termet az adatok nemzetközi szinten való összehasonlítására és segítséget nyújthat az értékrendalakulás, attitűdváltozás és professzionalizmus széleskörű vizsgálatára. Lehetőséget teremhetünk a hatékonyabb oktatás kialakítására, ha megismerjük a résztvevők értékrendjét, véleményét, attitűdjét. A kutatási eredmények által megismerhetők lesznek az oktatásból kilépő hallgatók értékrendje, amely informatív mind a képző, mind pedig a munkát adó intézmény felé, hiszen egy életpálya és hivatás kezdetén van a vizsgált populáció, akiknek a megfelelő integrálása meghatározó kulcselem a sikeres szervezet szempontjából.

Kulcsszavak: rendőrréválás, attitűd, professzionalizmus, oktatás

A RENDŐRSÉG DECENTRALIZÁLÁSA, DEPOLITIZÁLÁSA ÉS DEMILITARTIZÁLÁSA

BEZERÉDI Imre
PhD-hallgató
Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Rendészettudományi Kar, Rendészettudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: A rendszerváltást követő kriminálpolitika rendőrségre gyakorolt hatása
bezke1@gmail.com

A magyar rendőrség a rendszerváltás idején nem maradhatott tovább a kommunista állam erőszakszervezeteként funkcionáló fegyveres testület, és nem vállhatott a mindenkori kormány akaratának végrehajtójává. Sokkalta jobban került 1989-90 után reflektorfénybe, mint korábban. Magasabb társadalmi elvárások elé kellett néznie. Mindezt nehezítette a bűncselekmények számának rohamos emelkedése, a büntetőpolitika folyamatos változása, az addigi társszervek és partnerek átalakulása, feloszlása. A megnyíló nyugati határok kedveztek a szervezet piacgazdasági mintázatú és szemléletű modernizációs, fejlődési törekvésében. Mint ahogyan a piac változik, úgy a vállalkozásoknak is változniuk kell. A menedzsercégek egyik fő feladata ezen változások során a vállalkozás átsegítése az eléjük gördülő akadályokon. Ezt ismerte fel az „Antall-kormány", amikor Horváth Balázs egykori belügyminiszter fontos lépéseket tett a rendőrség teljes megreformálása irányába és meghívta a rendőség átvilágítására a TC Team Consult nevű piackutató céget. Bizton számolt vele mindenki, hogy az újonnan megalakuló koalíciós kormány szakít az eddigi rendőrségi modellel, és a névleges átszervezéstől a decentralizálás útjára lépve lokális alapokra szervezi a rendőrséget, így beindulhat a folyamat, amelyet a szervezet decentralizációja kapcsán kezdetben prognosztizáltak. A választások győzteseként a Magyar Demokrata Fórum a decentralizálás elve mellett állt, azonban az 1990-ben készült kormányprogramban más jellegű irányítási modell bevezetéséről tesznek említést, miszerint nem kívánnak önkormányzati rendőrséget létrehozni, az akkori bűnügyi helyzet ellen egységes fellépéssel kívántak fellépni. Később Boross Péter belügyminiszter kemény férfias hierarchikus rendszerként jellemzi az általa vízionált rendőrséget. A rendőrségi vezetés és az önkormányzatok is felismerték a változás szükségességét, azonban a hatalmon lévő kormányzat mégiscsak szükségesnek tartotta a rendőrség centrális, nagy erejű bevethetőségének (karhatalmista szerepkörének) megtartását, így a rendőrség decentralizálása, depolitizálása és demilitarizálása végül nem valósult meg.

Kulcsszavak: rendőrség, decentralizálás, depolitizálás, demilitarizálás, modernizáció

KENYA BIZTONSÁGPOLITIKAI KIHÍVÁSAI

DR. POZSGAI Petra
PhD-hallgató
Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Rendészettudományi Kar, Rendészettudományi Doktori Iskola
drpozsgaipetra@gmail.com

Komplex szemléletű megközelítésben a kenyai kihívások több szempontból is elemezhetők. Jelen tanulmány célja a Buzani szektorelmélet katonai, politikai, társadalmi, szociális, környezeti szempontok szerinti vizsgálatából a politikai biztonságra fókuszál. A térség általános jellemzőjeként ismert gyenge államiság, a korrupció, a négy évenként esedékes parlamenti választásokat kísérő átmeneti politikai bizonytalanság, mely számos esetben utcai összecsapásokhoz vezetett, képezi a kutatás tárgyát. Afrika egészére, de Kenyára különösen is igaz, hogy a gyarmatosításból a demokratikus átmenethez vezető út, és az azt követő stabilizáció nehéz paradigmaváltás volt a mindenkori kormányzat és a társadalom számára is. A kutatás elméleti hátterének összefoglalása három pilléren nyugszik. A legtágabb, és Kenya határain túlmutató, az egész szubszaharai régióra kiterjedő általános politikai elméletek alkotják az első csoportot. A modernizmus, a posztkolonista elméletek, a függőségi viszonyok elmélete, és végül a jelenleg is leginkább uralkodó globalizációs szemlélet alkotják ezt a nagy látószögű megközelítést, melyek segítségével a kenyai politikai és hatalmi viszonyok is a megfelelő kontextusba helyezhetők. (Tarrósy, 2009) A biztonságpolitikai áttekintés, az afrikai államiság természete, az afrikai nacionalizmus európaitól eltérő sajátosságai, a lokális, vagy globális terrorszervezetek vizsgálata az elméleti keret második nagy csoportja. (Haasturp, Dijkstra, 2016) Az elméleti iránymutatás harmadik iránya a szervezett bűnözés és a terrorizmus viszonyrendszerére fókuszál. A jelenlegi politikai, gazdasági, társadalmi, és törzsi szinteken milyen formában jelenik meg a szervezett bűnözés, és milyen a terrorizmushoz való direkt, vagy indirekt kapcsolatuk.
A kutatás gyakorlati alapja a terepen végzett kutatómunkára, döntéshozókkal való interjúkra támaszkodva mutatja be azokat a töréspontokat, amelyek mentén a politikai biztonság megtörik, és hatásai a biztonság többi szektorában is változásokat indukálnak. Kenya, mint a kelet-afrikai térség egyik gazdaságilag és politikailag meghatározó állama indirekt, eseténként direkt hatásokat generál a környező államok politikai és társadalmi berendezkedéseire is, vizsgálata ezért különösen fontos Kelet-Afrika problémáinak feltárásában.

Kulcsszavak: Kenya, Kelet-Afrika, politikai biztonság, korrupció, szervezett bűnözés, választások

A PREDIKTÍV RENDÉSZET KIALAKULÁSA

HARMATI Barbara
PhD-hallgató
Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Rendészettudományi Kar, Rendészettudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: Prediktív rendészet: a bűncselekmények földrajzi előrejelzése
harmati.barabara@uni-nke.hu

Az elmúlt években kiemelt figyelmet kapott az adatelemzés, és annak egyik része a prediktív analízis. Az emberiséget régóta foglalkoztatja az, hogy megpróbál bizonyos dolgokat megjósolni, és ez alapján cselekedni, vagy nem cselekedni. Ez a fajta predikció nemcsak a hétköznapokban és az üzleti életben van jelen, hanem már szerves részévé vált a rendészeti és kriminológiai kutatásoknak is. A legelső előrejelzéssel foglalkozó ilyen elméletek az 1920-as évek chicagói iskolához köthető, ahol azokat az egyéni kockázati tényezőket vizsgálták, amelyek nagyban befolyásolják az újbóli elkövetést. A kockázatok rendszerezése, majd ezek összekapcsolása az individuumokkal az adatgyűjtés, illetve elemzés igényét erősítette. Ennek köszönhetően számos elmélet, modell és kockázatértékelési megoldás született, és került bevezetésre.
A prediktív rendészet, mint fogalmat a 2008-as évektől jelent meg, és került a figyelem középpontjába. A rendészeti feladatok ellátásában segédkező algoritmusok olyan, eddig nem ismert összefüggéseket képesek feltárni, amelyek alapján megjósolható, hogy mely helyek válnak nagyobb eséllyel bűntett helyszínévé, vagy milyen profillal leírható emberek követnek el valószínűleg bűntényt a jövőben. A hagyományos térinformatikai rendszerek által biztosított térképes előrejelzéseken túllépve, különböző adatbázisok összekapcsolásával olyan nehezen észrevehető kapcsolatokat lehet találni emberek, helyek és eszközök között, amelyekre eddig nem volt példa. A nyomozóhatóságok figyelmét a múltbeli cselekményekről átirányítja a jövőbeni eseményekre, amelyek megakadályozásának legfőbb eszköze pedig a hatékony bűnmegelőzési stratégiák megléte és fejlesztése lett.
A 2008-as megjelenés óta egy igen jövedelmező iparággá fejlődött ki a prediktív rendészet. Számos vállalat és egyetem kapcsolódott be a különböző jellegű bűncselekményi és egyéni előrejelzések piacára, amelynek köszönhetően a predikciók minősége sokat fejlődött.

Kulcsszavak: prediktív rendészet, bűncselekmény előrejelzés, kockázatértékelés, kriminológia, rendészettudomány

A MEGFIGYELŐ A MEGFIGYELÉSRŐL: ATTITŰDVÁLTÁS AZ „ORVOS” FEDŐNEVŰ ÜGYNÖK JELENTÉSEIBEN (1957-62)

HÉDER Klára
PhD-hallgató
Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Rendészettudományi Kar, Rendészettudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: A digitális korszak rendészeti kihívásai
hederklara@gmail.com

Napjaink infotechnológiájával támogatott felügyeleti társadalmában (surveillance society, Lyon, 1994) hihetetlen mennyiségű információ, adat és adatmorzsa áll rendelkezésre, melyek monitorizálásával, feldolgozásával, (valós idejű) elemzésével a nemzetbiztonsági szervek, − de akár a magánszemélyek is − olyan információk birtokába juthatnak, melyekről az e korszakot megelőző időkben csak álmodhattak az érintettek. Jelenleg az OSINT módszerek alkalmazásával, a vizsgált személyek digitális lábnyoma alapján olyan profil alkotható, olyan kapcsolati háló tárható fel, melyek kialakítása évtizedekkel ezelőtt csak komoly fedett hálózat működtetésével volt lehetséges. Mivel azonban ezek a technikák nem csak a hivatásos szervek számára érhetők el, gyakran maguk a megfigyeltek is alkalmazzák: megfigyeltből ők maguk is megfigyelővé válhatnak életük valamely szegmensében, szeletében.
A digitális korszak megfigyelői/megfigyelti dinamikus szerepváltásának kutatásához fontos adalékként szolgálhat az infotechnológiai forradalom előtt folytatott megfigyelői szerephez fűződő személyes viszony, érzelmi, viselkedéses, és kognitív attitűdkomponensek vizsgálata; a saját megfigyelési tevékenység és a bizonyosan érzékelt megfigyeltség érzelmi kontrasztjának elemzése. Ehhez az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára „Orvos” fedőnevű ügynök dossziéjának (B-78602) tartalomelemzése során szerzett eredmények bemutatását tűzi ki a tervezett előadás.
Az „Orvos”, Dr. Végh László zeneszerző és röntgenorvos a hatvanas évek nagyhatású szereplője, a modernizmus és az avantgárd mediátora, underground körök központi, már-már kultikus szereplője volt. Mindezek ellenére, vagy talán mindezek mellett 1951-től − az 1956-57 közötti szünetet leszámítva − 1962-ig a Belügyminisztérium I/2-es alosztálya ügynökeként jelentett közvetlen ismerőseiről, barátairól, rokonairól, egészségügyi-, kulturális- és vallási kapcsolatairól. Kultúra- és iskolateremtő tevékenysége mellett rendszeres jelentésekben tájékoztatta a titkosszolgálatot a lezajlott eseményekről, az általa ismert személyekről. Mivel azonban idővel fény derült arra, hogy több eseményt, információt igyekezett titokban tartani, jelentéseit cenzúrázni 1962 augusztusában, mint megbízhatatlan személyt végül kizárták a hatóságok, és további szolgálataitól eltekintettek.
A tervezett előadás a megfigyeléssel kapcsolatos attitűdváltozás megjelenő lépéseit, jeleit kívánja bemutatni az „Orvos” fedőnevű ügynök jelentéseiben, az 1957-től az 1962-ben történt kizárásáig tartó 5 éves periódusban.

Kulcsszavak: megfigyelés, megfigyelő, állambiztonság, ügynök, Kádár-korszak

A FOGVATARTOTTI MUNKÁLTATÁS VIZSGÁLATÁNAK KONTEXTUSA ÉS LEHETŐSÉGEI

IVANICS Zsófia
PhD-hallgató
Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Rendészettudományi Kar, Rendészettudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: Rendészettudomány, büntetés-végrehajtás, fogvatartotti munkáltatás
Ivanics.Zsofia@uni-nke.hu

A termelékenység, a jövedelmezőség, vagy épp a gazdasági innováció ugyan nem tartoznak a klasszikus értelemben vett, állami keretek között szervezett fogvatartotti munkáltatási rendszerek főbb jellemzői és szervező elvei közé, a magyar büntetés-végrehajtási szervezet az elmúlt öt évben mégis úgy alakította át munkáltatási struktúráját, hogy az egyre növekvő volumenben megvalósított fogvatartotti munkáltatás megszervezése mellett korábbi eredményeihez képest ma már jelentős gazdasági sikereket is elkönyvelhet. Annak ellenére, hogy a magyar büntetés-végrehajtási rendszer, beleértve a munkáltatás funkcióját és működtetését egy történeti szempontból alaposan feltárt terület, a kortárs változásokkal egyelőre még kevés kutatás foglalkozik. Nemzetközi színtéren azonban intenzív tudományos és közéleti diskurzus övezi a fogvatartotti munkáltatás szerepváltozásait, illetve annak valós gazdasági, társadalmi funkcióit. E diskurzus leginkább a munkáltatásban szerepet vállaló állami és piaci szereplők gazdasági érdekei, valamint a reintegrációs célok kérdéses összeegyeztethetősége körül összpontosul. Rendszeresen jelennek meg tudományos publikációk, melyek a fogvatartotti munkaerő hasznosításának körülményeit, a fogvatartotti munkáltatás szabad munkaerőpiaci folyamatokkal való összefüggéseit, valamint a munkáltatás reintegrációs hatásait elemzik. Doktori kutatásom során arra keresem a választ, hogy miben áll a jelenlegi magyar rendszer gazdasági sikere és újszerűsége, mi tette lehetővé annak kialakítását, továbbá, hogy a jelenlegi struktúrában hogyan viszonyul egymáshoz, hogyan képes együttesen működni a fogvatartotti munkáltatás két, jellemzően nehezen összeegyeztethetőnek gondolt funkciója, a gazdasági haszonszerzés és a reintegráció? Előadásomban a nemzetközi szakirodalomra és kutatásokra, illetve a magyar történeti előzményekre való kitekintés mellett, a fogvatartotti munkáltatás rendszerének jelenlegi helyzetét és vizsgálatának lehetőségeit igyekszem majd körül járni.

Kulcsszavak: büntetés-végrehajtás, börtön, munkáltatás

THE SOCIAL CREDIT SYSTEM AND THE SECURITY OF SMART CITIES

KOLLÁR Csaba
PhD-student
Óbuda University Doctoral School on Safety and Security Sciences
Research area: social aspects and economic impact of the digital age, smart cities, human aspect of information security, human-robot interaciton, artificial intelligence
kollar.csaba@phd.uni-obuda.hu

One of the important issues for democratically operating societies is how to guarantee the individual's right to freedom and security in the digital age. Freedom and the protection of personality rights could conflict with the interest and the right of the individual or of a larger entity (e.g. a working group, urban citizens, citizens). The study deals with the urban dimension of this problem, primarily in the focus of security.
Efficient operation of multi-million cities, rapid management of malfunctions and disruptions within the defined margin of error requires that the human and machine (artificial) intelligence have as many real, fresh and relevant data and information as possible, data and information will be processed in near real time, and the results of the processing will contribute to decision support and decision-making, and ultimately to the appropriate measures.
In order to support decision-making processes, it is necessary or possible to have data about the individual, including his name, personal data (or other identifier), biometric data, photograph, camera shot, GPS coordinates describing his position. It may requiere datas about his social and family network, his shopping and other habits, his moveable and real estate assets (e.g. his car), or the result of the analyzis of his current behavior with the help of artificial intelligence.
The listed data and information give a relatively complete picture of the individual's static situation (name, date of birth, marital status, ownership) and dynamic status (behavior, shopping habits, time series activities). Knowing the static and dynamic situation, evaluation algorithms can be created that classify the individual into different categories, and score their behavior. Getting into the right category and staying in it, as well as a higher score, is more likely to be an individual more suited to political and social expectations, who can benefit from good behavior towards others. A well-behaved, sober-minded urban citizen poses a much lower security risk for the city and its residents, while the (social) credit system raises serious human rights issues. The study also focuses on these questions in the focus of security.

Kulcsszavak: smart city, information security, artificial intelligence

Megjegyzés: A tanulmány az Emberi Erőforrások Minisztériuma ÚNKP-18-3-I-OE-96 kódszámú Új Nemzeti Kiválósági Programjának támogatásával készült.

A PÁRTFOGÓ FELÜGYELET SZAKMAI MŰKÖDÉSE, JELENLEGI HELYZETE ÉS SZAKMAI EGYÜTTMŰKÖDÉSI LEHETŐSÉGEI - RÉSZLETEK EGY DOKTORI KUTATÁSBÓL

KOVÁCS Anna Eszter
PhD-hallgató
Eötvös Loránd Tudományegyetem Társadalomtudományi Kar
Kutatási terület: bűnmegelőzés, bűnismétlés megelőzése, reintegráció, resztoratív módszerek, mediáció
kovacs.anna.eszter@gmail.com

Előadásomban és a tanulmányban röviden bemutatom az igazságügyi pártfogó felügyelet szakmai működését, annak lehetőségeit és nehézségeit, valamint tárgyalom a már működő, illetve a pártfogó felügyelők szerint kívánatos további, szakmai tevékenységüket erősítő együttműködéseket.
A konferenciára szánt előadás és tanulmány a disszertációmhoz tartozó kutatás egyik fontos szegmensében szerzett ismereteim összegzése.
A kutatási háttér: Disszertációmat az ELTE Szociálpolitika Doktori Programja keretében 'Együttműködési lehetőségek a bűnismétlés megelőzése területén' címmel írom.
A kutatás során arra a kérdésre keresem a választ, hogy melyek azok a szakmai együttműködések, amelyek segítséget, támogatást jelenthetnek a bűnismétlés megelőzésében (kiemelten: a fiatalkorú elkövetők esetében), valamint milyen lehetőségekkel és a nehézségekkel számolhatunk az érintett területek közötti együttműködések alakítása és működtetése vonatkozásában. A dolgozat részeként továbbá egy „problématérképet", valamint egy „listát" szeretnék adni. A „problématérkép" bemutatja majd, hogy a bűnismétlés megelőzése általam vizsgált területein milyen nehézségek merülnek fel. A „lista" vagy felsorolás pedig azt gyűjti majd össze, hogy milyen feltételek mentén valósulhatnak meg ezek az együttműködések. Ennek a kutatásnak tehát egy részét – az egyik célcsoportjára, a javítóintézetekre vonatkozó első fontos megállapításokat – mutatom be a konferencián, illetve a tanulmánykötetben
A kutatás keretében fókuszcsoportos interjúkat készítettem az érintett terület munkatársaival, így igazságügyi pártfogókkal öt megyében.
Érintett témakörök:
-a megkérdezett szakemberek szerint szükséges lenne az elkövetett bűncselekmény és a kiszabott büntetés között eltelt idő lerövidítése
-az interjúk során felmerültek a megelőző pártfogás működésének nehézségei: a megkérdezett pártfogók egyetértettek a jogintézmény szándékával, azonban az intézkedéssel kapcsolatban több kritikát is megfogalmaztak
-a pártfogó felügyelői feladatok hatékonyabb ellátása érdekében több változtatást is megfogalmaztak a megkérdezett szakemberek (pl. rugalmas munkaidő, pártfogó felügyelői vélemény súlyának növelése az ítélethozásban)
-a szakmai együttműködések tekintetében szintén több javaslattal éltek a megkérdezett pártfogó felügyelők (pl. szorosabb, hatékonyabb együttműködés a rendőrséggel, bírósággal, ügyészséggel; több lehetőség a fiatalkorú terheltek számára külön magatartási szabályként elrendelhető csoportos foglalkozásra)
-az egész szakterületre vonatkozó „rátekintés" keretében felmerült az interjúk során a szakterület kormányhivatalokhoz való besorolásának kérdésköre és ennek hatékonyságot, működést befolyásoló szerepe is

Kulcsszavak: pártfogó felügyelet, bűnismétlés megelőzése, együttműködés, gyermekvédelem

AZ EGYHÁZI KULTURÁLIS JAVAK VÉDELME A VATIKÁNVÁROSI ÁLLAM ÉS OLASZORSZÁG TERÜLETÉN

LUKÁCS Dalma
PhD-hallgató
Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Rendészettudományi Kar, Rendészettudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: A kulturális javak védelmének 21. századi kihívásai és azok kezelése Olaszországban és Magyarországon
lukacs.dalma.93@gmail.com

A kutatás egy tanulmányút eredményeit mutatja be a Szentszék, a Vatikánvárosi Állam és az Olaszország területén fellelhető egyházi kulturális javak védelme tekintetében.
1992-ben az Egyházi Kulturális Javak Pápai Bizottsága felhívta a figyelmet arra, hogy a leendő papok milyen képzést kapjanak az egyházi kulturális javak védelme témakörében. 1998-ban egy körlevélben mutatták be, hogy a leltározást miként tudják véghezvinni. Ez indította el azt a folyamatot, mely az ingó, majd az ingatlan egyházi kulturális javak védelmének első lépcsőfoka lett: az online egységes katalógust. A Beni Ecclesiastici in Web, azaz az „Egyházi kulturális javak a weben," egy adatbázis és katalógus is egyben, melyet az Ufficio Nazionale per i beni culturali ecclesiastici e l'edilizia di culto szerkeszt. Egy része a kutatókat segíti, míg a másik felülete az illegális műtárgykereskedelem megfékezésében és az egyes természeti katasztrófák által megsérült ingó és ingatlan javak helyreállításához járul hozzá. Azonban ennek kialakítása nem volt egyszerű, hiszen a technológiai háttér kialakítása mellett meg kellett győzni az egyházakat, hogy kulturális javaikat hozzák „nyilvánosságra" a katalógus érdekében.
A kutatás során a megfigyelés módszerét használtam, továbbá az egyes szervezeteknél készített interjúkra támaszkodtam. Ezen felül, a kutatás ideje alatt szerzett szakmai tapasztalatok adják az előadásom vázát.
Az online katalógus és adatbázis adoptálása Magyarországon nagy előrelépést jelentene a hazai örökségvédelem területén. Ennek alapja, hogy tanulmányozzuk, megértsük és okuljunk az olasz modell kialakulásának mérföldköveiből.

Kulcsszavak: Egyházi kulturális javak, örökségvédelem, katalógus, adatbázis, Vatikán

A NŐI RENDŐRÖK HELYZETE A SPANYOL RENDÉSZETBEN

NAGY Nikolett
PhD-hallgató
Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Rendészettudományi Kar, Rendészettudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: spanyol rendészet felépítése és tisztképzés
n.nikolett.nagy93@gmail.com, nikicu@freemail.hu

A spanyol rendészetet két fő szerv adja a Nemzeti Rendőrség Testülete (El Cuerpo Nacional de Policía, CNP; továbbiakban Nemzeti Rendőrség) és a Civil Gárda (La Guardia Civil, GC). Előadásomban a Nemzeti Rendőrségen belül vizsgálom a női tisztek helyzetét a nemek közötti különbségek kiegyenlítését célzó szervezet a Nemek Egyenlőségére létrehozott Nemzeti Hivatalt (Oficina Nacional de Igualdad de Género ONIG, továbbiakban, ONIG változását. Elsőként röviden jellemzem az 2/1986. március 13-i alapvető törvényt, hiszen ez adja a Nemzeti Rendőrség jogállásának és szabályozásának a keretét. Ezt követően, a fizikai alkalmassági feltételeket és feladatokat összegzem röviden. Itt elsősorban fókuszba helyezem, hogy milyen eltérések vannak a nők és férfiak számára előírt kötelezettségek között. A harmadik egységben a 2018 februárjában létrehozott ONIG helyzetét mutatom be. Ennek a szervnek alapvető célja, hogy egyfajta új felfogásmódot vezessen be, hogy a Nemzeti Rendőrségen belül, hogy nincsen különbség a nemek között. Ez a szerv a garancia arra, hogy a férfi és női tisztek, tiszthelyettesek és dolgozók ugyanolyan elbánásban részesüljenek a Nemzeti Rendőrség sorain belül. Meggyőződésük szerint a Nemzeti Rendőrség egy demokratikus, modern felfogású intézmény, így kiemelten fontos, hogy a reflektálni kell a társadalomban jelentkező változásokra és élen kell járni abban, hogy a férfiak és nők közötti egyenjogúság megvalósuljon. A szerv megalakulása óta számtalan továbbképzést, szemináriumot és konferenciát szerveztek több mint 1600 ügynök bevonásával, akiknek a száma megötszöröződött az elmúlt év folyamán. Végül a Nemzeti Rendőrségen belül alkalmazott nem szexista nyelvezet kialakításáról és alkalmazásáról szólok. E dokumentum létrehozása azt célozza, hogy egységesítse a szabályozókban alkalmazott utalásokat és a mindennapi életben használatos nyelvezetet is átalakítsa. A Nemzeti Rendőrség egyik fő célkitűzései közé tartozik ennek a stratégiai fontosságú lépésnek a megvalósítása. Egy év távlatából visszatekintve az ONIG létrehozásának a létjogosultsága beigazolódott, hogy mennyire szükség van a valódi egyenlőség megteremtése a női és férfi rendőrök között.

Kulcsszavak: spanyol rendészet, Nemzeti Rendőrség, tiszt, nők, nemek aránya

SPORTTUDOMÁNYI SZEKCIÓ

KÜLÖNBÖZŐ ÉLETKORÚ VÍZILABDÁZÓK MOTOROS KÉPESSÉGEINEK ÖSSZEHASONLÍTÁSA

BALÁZS Bence
PhD-hallgató
Pécsi Tudományegyetem Természettudományi Kar Biológiai és Sportbiológiai Doktori Iskola
Kutatási terület: Sporttudomány
balazs.bence1994@gmail.com

VÁCZI Márk
Egyetemi docens
Pécsi Tudományegyetem Természettudományi Kar Sporttudományi és Testnevelési Intézet,
Kutatási terület: Sporttudomány
vaczi@gamma.ttk.pte.hu

Mind külföldi, mind magyar viszonylatban csekély számú vízilabdázók motoros képességével foglalkozó publikációt találhatunk, annak ellenére, hogy léteznek olyan valid vízilabda specifikus motoros tesztek, melyekkel könnyen megbecsülhető egy játékos fittségi állapota. A sportolók motoros képességeit összehasonlítva egy általános képet szeretnénk kapni arról, hogy melyik életkorban vannak a vízilabda specifikus motoros képességek szenzitív időszakai.
A vizsgálati mintában 48 fő (N=48) 12-17 éves vízilabdázó vett részt. A kutatásunk során több motoros képességet vizsgáló vízilabda specifikus tesztet alkalmaztunk. A tesztek során a gyorsaság (25,4 m gyorsúszás), agilitás képesség, rövidtávú állóképesség (102,4 m gyorsúszás), dobástávolság, középtávú állóképesség (204,8 m gyorsúszás), illetve maximális taposó lábtempó felmérése történt. A különböző életkorú játékosokat korosztály szerint (1. csoport: U12-13 (n=22), 2. csoport: U14-15 (n=15), 3. csoport: U15-16 (n=11)), a 2018/2019-es szezon elején, a tesztek között szabályozott pihenőidővel mértük fel. Az vizsgált korosztályok eredményei között minden esetben szignifikáns különbséget találtunk az U12-13-as korosztályban játszó játékosok és az idősebb játékosok eredményei között. Megfigyelhető, hogy az 1. csoport és a 2. csoport közötti eredmények nagyobb százalékban térnek el egymástól, mint a 2. csoport és a 3. csoport között mért eredmények esetében. A legnagyobb különbségeket az agilitás, illetve a rövidtávútávú állóképesség eredményeiben találtuk. Az eredmények arra engednek következtetni, hogy az általunk vizsgált motoros képességek és a jelenlegi minta esetében a szenzitív időszak 12 éves kortól 15 éves korig terjed. Ebben az életkori szakaszban irányítottan, célorientált edzésterheléssel könnyebben fejleszthetők azok a motoros képességek, amelyeket kutatásunkban vizsgáltunk. Eredményeink segítségül szolgálhatnak az utánpótlás vezetőknek egy egységes képzési tematika, korosztályokra lebontott irányított edzésterv összeállításához.

Kulcsszavak: vízilabda, motoros képességek, motoros teszt, utánpótlás

AZ UTÁNPÓTLÁS LABDARÚGÓK GYORSASÁGI PARAMÉTEREINEK ÖSSZEFÜGGÉSEI A SPORTÁGI KIVÁLASZTÁSSAL

DELI Balázs
PhD-hallgató
Pécsi Tudományegyetem, Biológiai és Sportbiológiai Doktori Iskola
Kutatási terület: Sporttudomány
delibalazs93@gmail.com

ATLASZ Tamás
Egyetemi docens
Pécsi Tudományegyetem Természettudományi Kar, Sporttudományi és Testnevelési Intézet
Kutatási terület: Sporttudomány
attam@gamma.ttk.pte.hu

A labdarúgásban evidenciának számít a sportolók permanens, objektív megfigyelése, monitorozása. A sportszakemberi társadalomban kiemelt kérdés az utánpótláskorú gyermekek kiválasztása, és teljesítményük nyomon követése. Az utánpótlásképzésben állandóan változik a sportágspecifikus felmérések adatállománya, illetve nincs rendszeresség a mérésekben sem. Célkitűzésünk volt az utánpótláskorú labdarúgók gyorsasági paramétereinek nyomon követése, továbbá a labdarúgó specifikus technikai elemekkel való összehasonlítása. A vizsgálatban 26 fiatal labdarúgó vett részt (2007-ben születettek), akik rendszeresen sportágspecifikus edzéseken vettek részt. Kutatásunk 4 éves nyomon követést (2015-2018) foglalt magában, ahol az 5m-10m-30m-es sprintfutást, valamint labdás, illetve labdanélküli agilitás tesztet mértünk. Méréseink alapján a labdarúgókat komplex pontszámmal jelöltük, majd két kategóriacsoportra osztottuk (versenycsoport, illetve felzárkóztató csoport). A labdarúgás fejlődését tekintve kialakítottunk egy új kiválasztási rendszert, ami kizárólag a gyorsasági faktorokat (sprintképesség, agilitás) tartalmazta. Ennek alapján létrehoztunk egy új csoportot, amit az eredeti versenycsoporttal hasonlítottunk össze. Az U9-es korosztály adatait újra megvizsgálva jelentős eltéréseket találtunk a gyorsasági besorolás, és az összpontszámok között. Az adatok normalitásának megállapításához Kolmogorov-Smirnov próbát, a statisztikai analízishez ANOVA tesztet alkalmaztunk. A technikai elemek és a gyorsasági paraméterek összesített pontjainak átlagát összehasonlítva nem találtunk eltérést ($p=0,08$) a verseny (108,42± 37,56) és a felzárkóztató (80,08±42,01) csoportnál. A két csoport gyorsasági indexeinek összpontszám átlagai (verseny=19,23±8,16; felzárkóztató=18,85±7,66) között sem találtunk szignifikáns különbséget ($p=0,902$). Az újcsoport (25,69±2,29) szignifikánsan magasabb ($p=0,01$) összpontszámot ért el a gyorsasági kiválasztásunk alapján, mint az eredeti versenycsoport (19,23±8,16). Eredményeink alapján elmondható, hogy a fiatal korban kialakult gyorsasági jellemzők alapvetően befolyásolják a későbbi sportágspecifikus fejlődést, azonban az előző kiválasztási kritériumok túlnyomórészt technikai dominanciát mutattak, háttérbe szorítva a gyorsasági paramétereket, így beazonosítva a sporttehetséget a technikai tehetséggel, helytelenül.

Kulcsszavak: labdarúgás, utánpótlás, kiválasztás, gyorsaság, agilitás

A KÖZÉPOSZTÁLY KLASSZIFIKÁCIÓJA ÉS FOGYASZTÁSI JELLEGZETTSÉGEI A VÁLSÁG UTÁN – KÜLÖNÖS TEKINTETTEL A SPORTFOGYASZTÁSRA

DAJNOKI Krisztina
egyetemi docens
BÁCSNÉ BÁBA Éva
egyetemi docens
KŐMÍVES Péter Miklós
tanársegéd
SZABADOS György Norbert
egyetemi docens

A középosztály megjelenése a 18. századra, az ipari forradalom idejére tehető. Ez a társadalmi osztály hagyományait és fogyasztási jellegzetességeit tekintve is mutat eltéréseket úgy az alsóbb osztályoktól, mind a nemességtől. Előadásunkban a középosztályra vonatkozó legfontosabb elméleteket, így Max Weber és Karl Marx elméleteit is ismertetjük. Ezt követően sort kerítünk a középosztály magyarországi fejlődésének bemutatására is.
A magyarországi középosztály esetében nagy hangsúlyt fektetünk a 2008-as gazdasági válság társadalmi hatásainak vizsgálatára. A felmérések szerint a hitelpiaci válság hatására számos magyar család került válságos vagy nehéz anyagi helyzetek közé, ami nem kis részben a korábban felhalmozott, különböző devizákban (svájci frank, euró vagy japán jen) fennálló adósságok törlesztőrészleteinek emelkedése miatt alakult ki. A családok gazdasági válsága természetesen rányomta bélyegét a fogyasztási szerkezetre is, csökkentve a szabadidős tevékenységekre fordítható kiadásokat is.
Mindez pedig egyenesen vezetett a sportfogyasztás szerkezetének változásaihoz is. A sportok, amelyek történelmileg részint a középkori lovagi játékok, részint pedig a népi labdajátékok továbbfejlődéséből alakultak ki, a 19. századtól kezdtek szervezett formát ölteni. Ekkoriban alakultak ki a különböző sportágak elő szabályrendszerei, amelyek betartását immár bírák is felügyelték. Magyarországon, Angliához hasonlóan, először az elit körében kezdtek a különböző sportok elterjedni, hiszen azok magyarországi bevezetése is jelentős részben arisztokratákhoz kötődött. A korai sportágak anyagi igényeinek ugyanakkor csak a felsőbb osztályok tudtak megfelelni.
A sport megjelenése az alsóbb osztályokban az atlétika térhódításával vette kezdetét. Később számos olyan sportág akadt, amely a középosztályban vagy az alsóbb osztályokban is komoly népszerűségre és művelői körre tett szert.
A középosztály sportfogyasztása azonban igen kedvezőtlen képet fest napjaink Magyarországán. Csak a felső osztályról mondható el, hogy sportolási szokásainak az anyagi lehetőségek egyáltalán nem szabnak határokat. A középosztály esetében a gazdasági válság hatására a sportfogyasztás csökkent. A középosztálybeli háztartások esetén is alacsony azok aránya, akik rendszeresen nagyobb összeget költenek sportra, a társadalmi ranglétrán ettől lentebb elhelyezkedő háztartások sportfogyasztási kiadásai roppant alacsonyak.

Kulcsszavak: középosztály, sportfogyasztás, sportszociológia, sporttörténet, háztartási kiadások

A publikáció elkészítését az EFOP-3.6.2-16-2017-00003 számú projekt támogatta. A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósult meg.

ÖNÉRTÉKELÉSI SAJÁTOSSÁGOK UTÁNPÓTLÁSKORÚ LABDARÚGÓK KÖRÉBEN

GOTTFRIED Péter
MSc-hallgató
Debreceni Egyetem Gazdaságtudományi Kar
Kutatási terület: Az önértékelés szerepe utánpótláskorú labdarúgók körében
gottfriedpeter93@gmail.com

Saját tudásunk pontos ismerete kiemelten fontos feladataink ellátásában, illetve céljaink elérése érdekében. A sportban ez a tulajdonság kifejezetten lényeges. Téthelyzetben a siker kulcsa az lehet, hogy a sportolók minél pontosabban fel tudják mérni saját tudásukat, ezzel megkönnyítve felkészülésüket és a döntő szituációkban a helyes döntéshozatalt. A teljesítmény objektív felismeréséhez az önértékelés, mint tulajdonság kiemelt szerepet játszik. A felnőtt sportolók mellett, az utánpótlásban is figyelemmel kell kísérni a gyerekek önértékelését. Kutatásomban arra kerestem a választ, hogy egy amatőr egyesület utánpótláskorú labdarúgói milyen önértékeléssel rendelkeznek. Központi célkitűzésem az önértékeléshez kapcsolódóan az volt, hogy feltárjam, megjelenik-e a Dunning-Kruger hatás a labdarúgás egyes feladataiban. A jelenség lényege, hogy azok az emberek, akik egy adott szituációban ismeretlenek és nem rendelkeznek kellő tudás bázissal, hajlamosak nem elismerni, hogy nem értenek igazán az adott témához és gyakran alábecsülik mások hozzáértését is. A jelenségek feltárása érdekében, labdarúgáshoz kapcsolódó gyakorlati feladatokat használtam fel. A gyakorlatok között szerepelt a labdarúgásban népszerű technikai mozdulatsor a „dekázás”, valamint a labdapassz és a szlalom labdavezetés. A vizsgálat lényege az volt, hogy a gyerekek a gyakorlatok előtt megpróbálták megbecsülni a várható eredményüket az egyes feladatok elvégzése előtt.
A kutatás során többváltozós statisztikai elemzést végeztem el. A vizsgálat első részében a lineáris regresszió elemzést alkalmaztam. Segítségével kiderült a becslés pontosságának mértéke, valamint a potenciálisan felmerülő Dunning-Kruger hatás esetleges jelenléte. Az eredmények révén elmondható, hogy a vizsgálatban szereplő feladatokban bizonyíthatóvá vált a Dunning-Kruger hatás. A másik használt elemzési módszer, a bináris regresszió által a dekázás feladatban kiderült, hogy az életkor kapcsolatban volt a becsléssel. A vizsgálat összegzéseként elmondható, hogy a Dunning-Kruger hatás megfigyelhető utánpótláskorú labdarúgók körében is.

Kulcsszavak: önértékelés, utánpótláskorú labdarúgók, Dunning-Kruger hatás

DEBRECENI EGYETEM HALLGATÓINAK SPORT- ÉS SZABADIDŐS TEVÉKENYSÉGE

HEGEDŰS Imre
PhD-jelölt
Debreceni Egyetem
Kutatási terület: Debreceni Egyetem külföldi hallgatóinak gazdasági hatása Debrecen városára
hegedus.imre@unideb.hu

A sporttal és szabadidősporttal kapcsolatos tevékenységek az elmúlt két évtizedben még nagyobb figyelmet kaptak a felsőoktatási intézményekben. Ennek hatására természetesen megindultak a szabadidősporttal kapcsolatos vizsgálatok is. A tanulmányok elsősorban azzal foglalkoztak, hogy az intézmény hallgatói szabadidejükben milyen sporttevékenységet folytatnak, illetve azt egyetemi kereteken belül vagy kívül teszik meg.
Ezek a kutatások a Debreceni Egyetemet sem kerülték el. Többek között Kovács Klára (2004) foglalkozott a szabadidő és sport kapcsolatával, illetve 2014-es tanulmányban Pfau írta le a debreceni agrártudományi képzésben tanuló hallgatók szabadidősporttal kapcsolatos szokásait.
Az előbb említett kutatások átfogó képet adtak az akkori helyzetről. Viszont már 2014-es kutatásokhoz is jelentősen átalakult a Debreceni Egyetem sportszolgáltatási profilja, vagy hallgatói összetétele, de ha a szolgáltatásokat az egész városra nézzük, akkor Debrecen területén is sok új szolgáltató jelent meg. Nem beszélve azon sportágakról, amelyek népszerűsége az elmúlt években nőtt meg (például: esport).
Debreceni Egyetemen a hallgatói összetétele az elmúlt években amiatt változott meg, hogy az intézménybe érkező külföldi hallgatók száma drasztikusan emelkedett, míg 2014-ben a számuk körülbelül 3800 volt, addigra 2018-ra már meghaladta az 5600 főt. A különböző kultúrákból érkező hallgatók sportolási szokásai pedig eltérőek lehetnek. Emiatt is vizsgálom a tanulmányban, hogy a világ különböző tájairól ide érkező hallgatók sportolási szokásait. Elsőként összehasonlítom a magyar képzésben résztvevő hallgatókéval, majd a külföldi hallgatók szokásait elemzem. Természetesen a vizsgálat során nem hagyhatom figyelmen kívül a Debreceni Egyetemen új szakját, a testnevelő tanári képzést sem. Többek között ezen szak beindítása miatt is bővült a Debreceni Egyetem sportszolgáltatási szektora. A vizsgálatom kiterjed azon hallgatókra is, akik számára a sport nem hobbi és kikapcsolódás, hanem hivatás.

Kulcsszavak: szabadidősport, felsőoktatás, sport

EGÉSZSÉGES TÁPLÁLKOZÁSSAL KAPCSOLATOS SZOKÁSOK A DEBRECENI EGYETEM HALLGATÓI KÖRÉBEN

KOROKNAY Zsuzsa
MSc-hallgató

PFAU Christa
Adjunktus
Debreceni Egyetem, Gazdaságtudományi Kar
pfau.christa@econ.unideb.hu

A sport az egyik legdinamikusabban fejlődő ágazat napjainkban. A szabadidő megnövekedésével az emberek egészséges életmódra való törekvése folyamatosan nőtt, így nem meglepő, hogy mára különböző egészségtrendeket figyelhetünk meg. Ezen egészségtrendek mind a sportolási szokásokat, mind a táplálkozási szokásokat értinik, hiszen az egészséges életmód két legismertebb összetevője a korábban említett két tényező. Az egészséges táplálkozás főbb összetevői közé tartozik a zöldség, gyümölcs, folyadék, zsír, szénhidrát vagy például a fehérje, amelyek hozzájárulnak az egészséges életvitel kialakításához. Ezen összetevők közül a legfontosabbak közé tartozó gyümölcs- és zöldségfogyasztásra, valamint folyadékbevitelre kérdeztünk rá.
Jelen tanulmányunkban primer és szekunder kutatást hajtottunk végre. A szekunder kutatás során a témában releváns szakirodalmi forrásokat tekintettük át, valamint az általánosan elfogadott nemzetközi és hazai táplálkozási ajánlásokat hasonlítottuk össze. Primer kutatás során a Debreceni Egyetemen megkérdezett hallgatóknak (n=266) a táplálkozási szokásait, azon belül is gyümölcs- és zöldségfogyasztási magatartását vizsgáltuk meg.
Eredményeink összegzése során választ kaptunk arra a kérdésre, hogy a megkérdezettek elegendő zöldséget és gyümölcsöt fogyasztanak e a nemzetközi és hazai ajánlások alapján. Kutatásunkban az általánosan elfogadott hazai és nemzetközi ajánlásoknak megfelelő mennyiségeket tüntettük fel, ami alapján elmondható, hogy a megkérdezett hallgatók kevesebb, mint 20%-a az, aki napi rendszerességgel fogyaszt gyümölcsöt és/vagy zöldséget. A gyümölcs- és zöldségfogyasztás mellett a napi folyadékbevitelt kérdeztük meg a hallgatóktól, ám ebben az esetben pozitívan tapasztaltuk, hogy a napi ajánlott mennyisséget a hallgatók több mint 65%-a eléri, vagy meg is haladja.
Jelen kutatásunk során kapott eredmények azt mutatják, hogy a Debreceni Egyetem általunk megkérdezett hallgatósága elegendőnek gondolja a gyümölcs- és zöldségfogyasztását, ám ez összességében elmarad az ajánlott fogyasztási mennyiségtől. Továbbá a folyadékbevitel esetében a megkérdezettek közel 30%-a nem éri el az ajánlott napi fogyasztási mennyisséget. Fontos lenne még inkább tudatosítani a fiatalabb generáció körében azt, hogy az egészséges táplálkozás egyik fontos összetevője a megfelelő mennyiségű zöldség- és gyümölcsfogyasztás.

Kulcsszavak: Gyümölcs- és zöldségfogyasztás, folyadékbevitel, egyetem, hallgatók

A FIZIKAI AKTIVITÁS ÉS A TÁPLÁLKOZÁS KAPCSOLATA A SAVANYÍTOTT TEJTERMÉKEK PIACÁN

NÁBRÁDI Zsófia
PhD-hallgató
Debreceni Egyetem Gazdaságtudományi Kar, Marketing és Kereskedelem Intézet
Kutatási terület: fogyasztói magatartás vizsgálata
nabradi.zsofia@econ.unideb.hu

Az elmúlt 50 évben az emberiség életmódja olyan jelentős változásokon ment keresztül, amelyek a világ népességét új kihívások és problémák elé állították. Globális jelenség az elhízás, amely számos krónikus betegség kockázati tényezője. A FAO becslései szerint a fejlődő világ országaiban a napi fogyasztás meghaladhatja a 3000 kcal-t is 2030-ra. Az EUROMONITOR felmérései alapján Magyarországon az egészséges élelmiszerek megvásárlása és fogyasztása elsősorban a fiatal fogyasztók körében jellemző. Azonban megállapítható, hogy hazánkban az egészséges ételek fogyasztása napjainkra az életmód részévé vált. Az egészségtudatos viselkedés hosszú távon fejti ki igazán pozitív hatásait, ezért a viselkedés szokásszerűségének kialakítása elengedhetetlen. Bár megkezdődött egy bizonyos fogyasztói szemléletváltás, a népegészségügyi mutatók alapján Magyarország lakossága az EU-28 tagállamai között inkább negatívan emelkedik ki. Az inaktív fizikai életmód erősen hozzájárul a rossz egészségmutató, elsősorban a már említett krónikus betegségek kockázatának növeléséhez. A fizikailag aktív életmód előmozdítását a WHO is kiemelten kezeli, konkrét ajánlásokat tesz a fizikai aktivitás mennyiségére és minőségére. Továbbá célként fogalmazza meg az elégtelen fizikai aktivitást végzők arányának csökkentését, valamint interszektoriális együttműködésre buzdít a mindennapi élet során jelentkező fizikai aktivitás növeléséhez.
Feltételezem, hogy az átlagos életmódot élő, valamint a sportos, aktív életmódot folytató emberek közt különbségek mutathatók ki az élelmiszer-fogyasztói magatartásban. Érvényes lehet ez olyan ételek esetén (is), amelyekről köztudott, hogy egészségesek, könnyen és olcsón hozzáférhetők, valamint a vegyes táplálkozás részét képzik. Ezért esett a választásom a funkcionális élelmiszerek, azon belül is a savanyított tejtermékek vizsgálatára. Legfőbb célkitűzésem a kutatás során, hogy felmérjem a különbségeket a fizikailag aktív és átlagos életmódot élő emberek között a savanyított tejtermékek vásárlási és fogyasztási szokásaiban. Kutatásomat 1-1 feltáró fókuszcsoportos vizsgálattal kezdem, amelyben külön vizsgálom a fizikailag aktív, valamint passzív fogyasztókat. A forgatókönyv első részét szekunder feldolgozás során kinyert egészségmagatartás, valamint élelmiszer-vásárlói és fogyasztói modellek alapján alakítottam ki. A forgatókönyv második blokkja a funkcionális élelmiszerek, azon belül is a savanyított tejtermékek (probiotikus joghurt, kefir) fogyasztói attitűdjeit hivatott feltárni. A harmadik részben az életstílussal kapcsolatos kérdésköröket vizsgálom, különös hangsúlyt fektetve a fizikai aktivitásra. Ennek eredményeképp feltáró jelleggel képet kaphatunk a fizikailag aktív és passzív fogyasztók vásárlási és fogyasztási szokásairól a savanyított tejtermékek piacán. Kutatásom megalapoz egy későbbi kvantitatív felmérést, amelyben fogyasztói profilok kerülnek azonosításra. Az egyes profilok karakterisztikus jellemzői eltérő fogyasztói igényeket írnak le. Csak ennek tudatában lehetséges célzott beavatkozásokat megfogalmazni. A profilok azonosítása a savanyított tejtermékek esetében hasznos lehet nem csak az egyes fogyasztói köröknek, hanem a terméket előállító, valamint értékesítő kkv szektorban tevékenykedőknek is.

Kulcsszavak: fizikai aktivitás, funkcionális élelmiszer

SPORTSZAKOS HALLGATÓK ISMERETEI ÉS ATTITŰDJE A FOGYATÉKOSSÁGGAL ÉLŐK SPORTJÁVAL KAPCSOLATBAN

SZABÓ Zoltán Tamás[1,2], VASS Lívia[2]
[1]*Pécsi Tudományegyetem Egészségtudományi Doktori Iskola*
[2]*Pécsi Tudományegyetem Természettudományi Kar, Sporttudományi- és Testnevelési Intézet*
[1] *zoltantamasszabo@gmail.com*
[2] *livivass@gamma.ttk.pte.hu*

Bevezetés: A nemzetközi és a hazai szakpolitikában is fontos kérdéssé nőtte ki magát az integrált oktatás megvalósíthatósága, hiszen a fogyatékkal élő vagy a magát annak valló populáció aránya 10-15% közé tehető Európában (European Disability Forum 2002). Számos hazai és nemzetközi szakirodalom emeli ki az integrált oktatás megoldásában a sportot kiváló eszközként a befogadás érdekében. Ezért vizsgálatunk célja az volt, hogy a PTE sportszakos hallgatói körében felmérjük a társadalmi befogadásuk szintjét: a sportban és a sport által. Ennek ismerete azért kiemelten fontos, mert leendő testnevelőként, edzőként, tanárokként szinte bizonyosan találkoznak majd sajátos, vagy valamely szempontból hátrányban szenvedő tanulóval. Ezt támasztja alá a 2017/2018-as Köznevelési Statisztikai gyorstájékoztató és a Statisztikai Tükör (KSH) adatai, amely alapján elmondható, hogy az adott tanévben 741,5 ezer fő vett részt a közoktatásban miközben sajátos nevelési igényű tanuló 54,7 ezer fő van hazánkban melyből 38,2 ezer fő integráltan oktatott. Így helytálló a kérdés, hogy a megvalósuló integrált oktatásban a testnevelők és edzők milyen attitűddel végzik munkájukat.
Anyag és módszer: Vizsgálatunkhoz Osváth (2009) által alkalmazott kérdőívét használtuk. Amelyet saját kérdésekkel egészítettük ki, a PTE Támogató Szolgálatával egyeztetve. A vizsgálatban a PTE TTK STI Sportszakos nappali tagozatos hallgatói (N=250) vettek részt. Papír alapú tesztkitöltést alkalmaztunk, amelyre 2018 januárjában került sor. A tesztek kiértékelésére deskriptív statisztikai próbákat alkalmaztunk.
Eredmény: A vizsgálatból kiderült, hogy a PTE sportszakos hallgatói pozitív attitűddel rendelkeznek a fogyatékossággal élők sportjával kapcsolatban. Felismerik a sport általi integráció akadályait mind szakmai-, mind infrastrukturális értelemben. Az eredmények alapján azonban az is elmondható, hogy többségük nem kívánna még lehetőség esetén sem részt venni a fogyatékossághoz köthető szakmai munkában. Kiderült továbbá, hogy előzetes ismereteik hiányosak; fogalmi színtér, fogyatékossági besorolás tekintetében.
Következtetés: Összességében elmondhatjuk, hogy bár az egyetemen rendszeresen találkoznak a hallgatók fogyatékossággal élők sportjával (kurzusok, programok, ismeretterjesztő előadások). Fogalmi színterük és motivációjuk mégis hiányos. Amely azonban szükséges a befogadó légkör megteremtéséhez az iskolákban és sportegyesületekben. Ezért továbbra is kiemelten fontosnak tartjuk az integrált neveléshez kapcsolódó szakmai elméleti és gyakorlati ismeretek átadását a leendő tanároknak, edzőknek

Kulcsszavak: integráció, testnevelés, felsőoktatás

TERÜLETI KÜLÖNBSÉGEK A SPORTSZOLGÁLTATÓ VÁLLALKOZÁSOK ESETÉBEN

SZENDERÁK János[1], BÁCSNÉ BÁBA Éva[2], HARANGI-RÁKOS Mónika[3]
[1]Tanársegéd
[2]Egyetemi docens
[3]Egyetemi adjunktus
Debreceni Egyetem Gazdaságtudományi Kar
Kutatási terület: Sporttudomány, Agrárközgazdaságtan
[1]szenderak.janos@econ.unideb.hu
[2]bacsne.baba.eva@econ.undeib.hu
[3]harangi-rakos.monika@econ.unideb.hu

A kutatás célja a sportszolgáltató vállalkozások területi különbségeinek számszerűsítése. Ennek során megvizsgáltuk, hogy a sportszolgáltató vállalkozások árbevételében és a személyi jellegű kiadásaiban van-e különbség attól függően, hogy a sportszolgáltató vállalkozás melyik magyarországi régióban helyezkedik el. A kutatást a számunkra elérhető legfrissebb, 2016-os adatokon végeztük el. Az adatok az OPTEN adatbázisából származó, gyakorlatilag teljeskörű lefedettséget biztosító pénzügyi mutatók. A felhasználható vállalkozások körét az adattisztítás után körülbelül 1500-ra redukáltuk. A bevételek és a személyi jellegű kiadások területi megoszlását többmintás középérték összehasonlító tesztekkel végeztük el. Mivel a minta rendkívül heterogén és közel országos lefedettséget biztosító, ezért előzetes feltevések nélkül kezdtük el a kutatást és a minta információ tartalmára hagyatkoztunk.
Az eredmények hozzájárulhatnak a sportszolgáltató vállalkozásokkal kapcsolatos kutatások további elmélyítéséhez. Ezen túlmenően a tanulmány hozzájárul a sportvállalkozások szűkös irodalmához is. A sportszolgáltató vállalkozások szerepe kiemelt a vállalkozások körében. A profittermelésen túl az egészséges életmód elősegítésére is direkt hatásuk lehet, így hosszú távon elősegíthetik akár az egészségügyi kiadások csökkentését is. Több sportág sportolói eredményei azt igazolják, hogy érdemes elősegíteni ezeknek a részterületeknek a további fejlődését, mivel azok jelentősen hozzájárulhatnak a gazdaság részterületeinek fejlesztéséhez. Ezen túlmenően, a különbségek feltárása arra is rámutathat, hogy miért vannak eltérések az egyes sportágak, vagy az abban tevékenykedő vállalatok között. Az különbségek feltárása hatékonyabb felzárkóztatást és célozottabb támogatási politikát eredményezhet. Utóbbi segítségével eredményesebb infrastrukturális és személyi fejlesztések érhetőek el, amelyek végső soron az ágazat versenyképességét növelhetik.

Kulcsszavak: Sportszolgáltató vállalkozás, területi különbségek

PERSONAL BRANDINGRE ÉPÍTŐ MARKETING STRATÉGIA A SPORTBAN

SZIKSZAI-NÉMETH Ketrin
Msc-hallgató
Debreceni Egyetem Gazdaságtudományi Kar
Kutatási terület: Personal branding, Sportmarketing
ketrinnemeth@gmail.com

A sportban a teljesítmény növelése mellett egyre inkább kiemelt figyelmet kap a márkaérték gyarapítása is. Napjainkban nincs olyan világszinten is népszerű sportoló, aki ne rendelkezne valamilyen közösségi felülettel és elenyésző azon emberek száma, akik ne követnének másokat legalább egy ilyen platformon. A szponzorok, partnerek mellett a kutatók is törekednek a brandeket befolyásoló faktorok folyamatos monitorozására és értékelésére. Különös tekintettel arra, hogy már olyan kvantitatív rangsor is létezik, ami a sportvilág legbefolyásosabb neveit; a csapatokat, ügynökségeket, márkákat és játékosokat egyaránt és folyamatosan vizsgálja. Az hogy ebben a listában több magánszemély is helyet kapott bizonyítja, hogy a sportolóknak kifizetődő a személyes márkájukra figyelmet fordítani, és ez egyben a velük partneri kapcsolatban álló cégek jól felfogott érdeke is. Minden innovatív, versenyelőnyt biztosító ötlet számít, ezért is döntöttem én magam is egy újszerű marketing stratégia vizsgálata mellett. A personal brand (személyes márka) nem nevezhető teljesen ismeretlennek, mégis az erre alapozott és megfelelően felépített kommunikációs tervezés átütő sikereket biztosíthat egy sportcsapat márkaértékének növelésében. A szakirodalom áttekintése után javaslatot teszek a célzott marketing stratégia reklámozandó alanyának kiválasztására egy sportcsapaton belül, hiszen ez az elsődleges kulcs a sikerhez. Kritikus eleme a folyamatnak megtalálni azokat a jellemvonásokat, amiket figyelembe kell venni a megfelelő személy keresése során. Ha a kiválasztás megtörtént, személyreszabott tervet kell készíteni az adott sportoló integrált reklámozására a csapat marketing csatornáin keresztül. Ehhez a népszerűsítéshez megalapozott ajánlásokat fogalmazok meg az alkalmazható eszközökkel kapcsolatosan. Megfigyelésem során azonban olyan faktort is keresek, amely összemérhető a kiválóság, mint emberi jellemző interakciót generáló erejével. Ez az útmutató mind a csapatok, azok marketingesei és a további kutatások számára is kiindulási alapként szolgálhat.

Kulcsszavak: Sportmarketing, personal, branding, reklám, stratégia

AZ I. ÉS II. KATEGÓRIÁS JEGYÁRAK KÖZÖTTI KÜLÖNBSÉGEK – A SPORT ÉS IGAZSÁGOSSÁG SZEMSZÖGÉBŐL

ZIMÁNYI Róbert G.
PhD-hallgató
Testnevelési Egyetem, Sporttudományok Doktori Iskola
Kutatási terület: Sportmenedzsment – Sportegyesületek minősítési rendszere
zimanyi.robert@evopro-sc.com

A legtöbb rendezvényen megfigyelhetünk különböző árkategóriás jegyeket és helyeket, a kategóriák megkülönböztetése a többletszolgáltatásban rejlik. Mit jelent a többletszolgáltatás? Valóban több szolgáltatást kapunk a kifizetett drágább jegyárakért cserébe? A kategóriák közötti jegyár megkülönböztetések a sportrendezvények világában is gyakoriak, itt elsősorban a megkülönböztetést az jelenti, milyen helyről, látási viszonyokról (szék vagy állóhely) tudjuk figyelni adott eseményt, mennyire vagyunk közel a játéktérhez. Jogos, egyben igazságos az eszerinti kategóriák megkülönböztetése? A jogosság alapjának az igazságosságot tekintem, mint az arisztotelészi legfőbb erényt. A tanulmány a sporteseményekkel kapcsolatban felmerülő alábbi igazságosság-elméleteket vizsgálja: evolucionista szemlélet, Arisztotelész igazságossággal kapcsolatos megkülönböztetése, Bentham és Mill utilitarista felfogása, libertarianizmus, meritokrácia, egalitarianizms, valamint a rawlsi igazságosság és a pozitív diszkrimináció elmélete. A tanulmányban bemutatott igazságosság-elméletek alapján el kell dönteni, mely igazságosság-elméletet követik a sportesemény szervezők a jegyár különbségek meghatározásával kapcsolatban, és miért? Mitől függ egy kategória, és hol a kategória határa? A tanulmányban kettő sportrendezvény esik részletes vizsgálat alá, a 2019-es jégkorong világbajnokság (Világcsoport) és a tenisz Davis Cup 2019-es novemberi döntőjének selejtezői. Miként tudtak a szervezők igazságos jegyár különbségeket megállapítani a mérkőzésekkel kapcsolatban? Akármelyik igazságosság-elméletet is követik, annak a rendezvény lényegi természetével összhangban kell lennie. A kutatás során kiderült, a tanulmányban vizsgált igazságosság-elméleteknek lehet létjogosultságuk – azonban egyik igazságosság-elmélet sem tud egyedüliként és kizárólagosan megvalósulni a sportesemények hivatalos jegyárai közötti kategóriakülönbségekkel kapcsolatban. Összességében megállapítható, a sportesemények hivatalos jegyár kategóriák közötti különbsége több esetben is tekinthető igazságosnak, attól függ, melyik igazságosság-elméletet követve tekintik a szervezők jogosnak, ezáltal igazságosnak a kategóriák közötti megkülönböztetést, és miért.

Kulcsszavak: sportesemény, télosz, jegyár különbségek, igazságosság-elméletek

SZOCIOLÓGIAI ÉS MULTIDISZCIPLINÁRIS TÁRSADALOMTUDOMÁNYI SZEKCIÓ

CONVERT HUNGARIAN WOMEN AND DYNAMICS OF CONVERSION

AYTAR Esra
PhD-student
Eötvos Lorand University
Research area: Muslim communities, minorities, sociology of religions
esraaytar88@gmail.com

The conversion to Islam has mostly been considered as a step to the radicalization of recruited European people as the new recruits to a religious group tend to do anything that takes them to be accepted as new participants. Therefore, there is a tendency among researchers to find out this type of devotion from the converts that could even lead them to be possible violent or nonviolent radicals. The majority of the research about the convert and radicalism mostly based on quantitative researches and surveys that are not always capable of interpreting the actual circumstances or the meaning of the words within the context so they end up generalizing that the converts have the potential of becoming radicals so constitute a threat to the future of Europe. On the other hand, the born Muslims perceive the conversion of European people as a result of their searching for truth and as Islam is the ultimate truth, the converts have been evaluated as the ones who found the truth while the outsiders to Islam judge their choice of conversion as the result of the brainwashing, recruiting or Islamization attempts of the local Muslims or Muslims globally. This paper aims to explore the dynamics of conversion among Hungarian female converts in terms of different conversion theories such as globalization, post-colonial, feminist, and cross-cultural theories. The research has been based on qualitative interviews and participant observation that have been realized with and among Hungarian female converts. This paper claims that there is certain push and pull factors that could show variety in each case of conversion and lead the individual the final decision of conversion. There are certain social and individual factors that push the Hungarian women and distant them from certain social problems of Hungarian society while on the other hand there are certain factors they observed among local Muslims or in Islam via global access tools such as social networks and media that meet their needs that cannot be met by their own culture and society. The paper will analyze these push and pull factors with the help of qualitative interviews and field research results in terms of aforementioned conversion theories.

Keywords: Hungarian Muslim women, conversion, Islam

FALUSI MEGÉLHETÉSI STRATÉGIÁK A SZOCIALISTA KORSZAKBAN – ESETTANULMÁNYOK

BALÁZS-LEGEZA Borbála
PhD-hallgató
Szabadtéri Néprajzi Múzeum, Debreceni Egyetem Történelmi és Néprajzi Doktori Iskola
Kutatási terület: falusi megélhetési stratégiák a 20. század változó korszakaiban és napjainkban, 1920-2020 között
legeza-borbala@gmail.com

Írásomban a szocialista korszak nyújtotta keretek között fennálló lehetőségeket, megélhetési stratégiákat kívánom bemutatni, négy magyarországi faluból szerzett példákkal illusztrálva. Az 'alap-megélhetésen' felül (amit a munkahelyi fix fizetés jelentett), a korszakban a háztáji gazdaság nyújtotta elsősorban a plusz jövedelemszerzési lehetőségeket a falusi lakosság számára. Ennek mértékét, milyenségét az egyéni ambíciókon túl az adott falvak kínálta lehetőségek, körülmények egyaránt befolyásolták.
A terepmunkáim példái között szerepel 'klasszikus' mezőgazdasági település, mely korábban is, és a vizsgált korszakban is elsősorban a mezőgazdaságból szerezte megélhetését. Emellett bemutatok iparivá alakult települést is, amely a nehézipar fellendítésével kiemelt szerepet kapott, és a – korábban sem kifejezetten jellemző – mezőgazdaság még inkább háttérbe szorult, így egy újfajta életmódot is magával hozott. A példáim között pedig akad olyan falu is, amely elsősorban mezőgazdasági jellegű (és abban kiemelkedő, stabil megélhetést nyújt a lakosainak), de a környékbeli ipari fejlesztéseknek köszönhetően elérhetővé válik az ipari munkavállalás is a község lakóinak.
Természetesen vannak külső tényezők, melyek egy-egy település boldogulását jelentősen befolyásolják. Ilyenek például a természeti adottságok: a településhez tartozó földek mérete, minősége. Fontos szempont a korábbi birtokmegoszlás: a kisbirtok-nagybirtok aránya. Ez befolyásolja ugyanis, hogy termelőszövetkezet vagy állami gazdaság, esetleg mindkettő alakul a településen, és milyen üzemméretben, mely a munkalehetőségeket meghatározza. Ezek mellett pedig számítanak még az infrastrukturális körülmények: a település elhelyezkedése országos viszonylatban, illetve a környékbeli településeket, nagyvárosokat tekintve.
Mindezen külső tényezők természetesen csak részben adják meg a teljes kép értelmezéséhez szükséges kereteket. Mint minden esetben, amikor társadalmat, közösséget, személyeket vizsgálunk, itt is jelentős befolyásoló tényező az egyén: a település és nagyüzemeinek személyi vezetősége, a lakosság egyéni stratégiái, ambíciói, a sajátos élettörténetek.
Mindezek sikeres együttállása esetén egy stabil, kiszámítható életvitel vált elérhetővé, mely a kor egyik sajátossága volt, és amely édes nosztalgiát is idézhet visszatekintve.
A tanulmány tehát ezt a kiszámíthatóságot, stabilitást mutatja be a szakirodalmi háttéren túl konkrét példákon keresztül: hogyan zajlott a megélhetés a szocialista korszak vidéki-falusi társadalmában.

Kulcsszavak: szocializmus, falu, megélhetés, stratégia, esettanulmány

PROTEKTÍV FAKTOROK A GYERMEKVÉDELMI GONDOZÁSBAN NEVELKEDETT FIATALOK ÉLETTÖRTÉNETEIBEN

BENEDEK Noémi
PhD-hallgató
Debreceni Egyetem, Humán Tudományok Doktori Iskola, Szociológia és Társadalompolitika Doktori Program
Kutatási terület: gyermekvédelem, reziliencia
b.nomci@gmail.com

A gyermekvédelmi gondozásból kikerülő fiatalok a társadalom egyik legvunlerábilisabb társadalmi csoportját képezik. Nagyobb kockázatot képviselnek hajléktalanság, bűnözés, anyagi problémák, munkanélküliség és pszichés problémák tekintetében. Már régen megfigyelték azonban, hogy hasonlóan kedvezőtlen körülmények között felnövekvő gyerekek fejlődésében hatalmas a heterogenitás. Míg egyesek pszichológiai és más problémákal küszödnek, a többiek látszólag sértetlenül kerülnek ki a megpróbáltatásokból és sikeresen funkcionálnak a mindennapi életben. A reziliencia jelensége a gyerekek esetében a kedvezőtlen fejlődési körülmények ellenére megmutatkozó pozitív adaptációt, pozitív fejlődési kimenetelt jelenti. Ehhez már kutatók által korábban azonosított védőfaktorok járulnak hozzá. A protektív faktorok több szinten is megnyilvánulnak: szülők és kapcsolatok (kompetens szülők, más közeli kapcsolatok, stb.), egyéni különbségek (intelligencia, önkontroll, sikermotiváció, stb.), illetve a közösség szintjén (hatékony iskolák, kulturális szokások, biztonságos és jól szervezett lakókörnyezet, stb) is hatást gyakorolhatnak (Masten, 2015).
Egyik kutatási kérdésem az, hogy a gyermekvédelemben felnőtt fiatal felnőttek narratíváiban milyen típusú protektív faktorok azonosíthatók, amelyek reziliens élettörténethez hozzájárulnak.
A McAdams féle (1995) életinterjú mintát használva eszközként, oly módon átalakítva, hogy a gyermekvédelemben szerzett élményeik kerüljenek a középpontba, életútinterjúkat vettem fel olyan fiatal felnőttekkel, akik teljes gyermekkorukat vagy annak egy részét a Hargita Megyei Szociális és Gyermekvédelmi Vezérigazgatóságnál gyermekvédelmi elhelyezésben (nevelőszülőnél vagy családi típusú elhelyezőközpontban) töltötték. Előadásomban ezek eredményeit szeretném bemutatni.

Kulcsszavak: gyermekvédelem, gyermekvédelmi gondozott, protektív faktorok, reziliencia

AZ OSZTÁLYON BELÜLI NÉPSZERŰSÉG ÉS STÁTUSZ VIZSGÁLATA ÉSZAK-MAGYARORSZÁGI ÁLTALÁNOS ISKOLÁKBAN: EGY KEVERT MÓDSZERTANÚ KUTATÁS TAPASZTALATAI

BOCSKOR Ákos
PhD-jelölt
Budapesti Corvinus Egyetem
Kutatási terület: oktatásszociológia, interetnikus kapcsolatok, kevert módszertan, diskurzuselemzés
akos.bocskor@gmail.com

Jelen tanulmány az osztályon belüli népszerűség és státusz vizsgálatának módszertani kérdéseit tárgyalja. Miközben az iskolai népszerűségnek jelentős nemzetközi szakirodalma gyűlt össze az elmúlt évtizedekben (különösen Nyugat-Európában és Észak-Amerikában), idehaza a témával eddig csak kevés kutató foglalkozott. A vizsgálati módszerek pedig a nyugati szakirodalomban is jellemzően vagy a hagyományos statisztikai módszerekre vagy klasszikus etnográfiai terepmunkára támaszkodnak, habár az utóbbi évtizedben egyre több modern hálózatelemzési technikákat alkalmazó tanulmány is megjelent. Kevert kutatás, mely integrálja ezen módszertani megközelítéseket, ugyanakkor csak elvétve található és a csoportos interjúk, különösen a fókuszcsoportos interjúk kínálta lehetőségek is többnyire kihasználatlanok maradnak. Kutatásom, alapozva a témában korábban végzett vizsgálódásaimra is, mindkét hiányra reflektálni kívánt: egyrészt a hazai iskolai népszerűséggel kapcsolatos ismeretek bővítését, másrészt újfajta módszertani megközelítésekkel való kísérletezést tűzte ki célul. Jelen tanulmány ez utóbbiról, a kísérletezések tapasztalatairól számol be. Kutatásom során három észak-magyarországi vegyes etnikumú (roma többségű) általános iskolában végeztem teljes körű terepmunkát, melynek során az összes felső tagozatos osztályban kapcsolathálózati és hagyományos survey kérdéseket tartalmazó kérdőívet vettem fel, valamint kiscsoportos (négy-hat fő közötti) fókuszcsoportos beszélgetéseket folytattam a tanulókkal (körülbelül 150 diákkal). Mindhárom intézményben egy-egy hetet töltöttem el, melynek során volt időm és lehetőségem kötetlen beszélgetéseket is folytatni az intézményvezetőkkel, osztályfőnökökkel, szaktanárokkal és magukkal a diákokkal is, akiknek a viselkedését a szünetekben is megfigyelhettem. Tanulmányomban a módszertani tapasztalatok jövőbeli implikáció mellett az angol nyelvű szakirodalomban használt fogalmak fordítási nehézségeit is tárgyalom és néhány alternatív fordítási javaslatot is ismertetek.

Kulcsszavak: oktatáskutatás, iskolai népszerűség, kevert módszertan, terepkutatás, fókuszcsoport

„BESÚGÓK”. KIUGROTT MAFFIÓZÓK HATÓSÁGOKKAL VALÓ EGYÜTTMŰKÖDÉSÉNEK OKAI ÉS KÖRÜLMÉNYEI AZ ESETTANULMÁNYOK FÉNYÉBEN

BOHÁCS Gergely
MA-hallgató
Debreceni Egyetem
Kutatási terület: interdiszciplináris társadalomtudományok
gbohacs@gmail.com

Jelen tanulmány elsődleges céljául néhány hatósággal együttműködő volt maffiózó, úgynevezett *pentito* (’bűnbánó’) elemzését tűztük ki abból a szempontból, milyen lelki, erkölcsi, valláserkölcsi stb. okok vezethették az említett egykori bűnözőket az állam melletti – érdekvezérelt és/vagy őszinte meggyőződésen alapuló – elköteleződésükben. A kutatómunka során levont következtetések hozzájárulhatnak a szervezett bűnözés elleni küzdelem egyik legfontosabb eszközének, a *pentitó*knak az alaposabb megértéséhez.
A választott elemzési módszer az exmaffiózók vallomásainak esettanulmányok formájában történő feldolgozása. Ebből következik, hogy a bibliográfiát elsősorban a szicíliai maffiát alaposan ismerő újságírók által készített interjúkötetek (primer források) alkotják. Nem nélkülöztük azonban olyan, a téma elismert kutatói által írt műveket (szekunder források) sem, mint amilyenek például Alessandra Dino szociológus észrevételei, vagy éppen a Palermói Egyetemen végzett, a maffia és a pszichológia kapcsolatát vizsgáló kutatások szakirodalmi dokumentációja.
A konklúzióban a *pentimento* (’bűnbánás’) okainak és körülményeinek egyik lehetséges szintézisét vázoljuk, természetesen a teljesség igénye – és főleg lehetősége – nélkül. Ennek a záró összefoglalónak nem leplezett célja, hogy felmutasson egy potenciálisan szinte kimeríthetetlen témát, melynek részletekbe menő kutatása hatékony eszközökkel láthatná el az illegalitás elleni küzdelmet.

Kulcsszavak: szervezett bűnözés, maffia, pentitók

A LETERHELTSÉG ÉS MUNKA-MAGÁNÉLET EGYENSÚLY VIZSGÁLATA A DEBRECENI EGYETEM PHD HALLGATÓINAK KÖRÉBEN

BOROS József
MSc-hallgató
Debreceni Egyetem Gazdaságtudományi Kar
Kutatási terület: munka-magánélet egyensúly, hallgatói önértékelés
jozsef.boros94@gmail.com

A munka és a magánélet összehangolása jelenleg is folyamatosan bővülő, erősen kutatott téma. A két terület közötti megfelelő egyensúly egyrészről egyéni jóléti tényező, másrészről a minőségi időtöltés egy sarkalatos pontja, továbbá kapcsolatba hozható demográfiai (pl. alacsony termékenység), gazdasági (munkaerő-hatékonyság) vagy kutatás és fejlesztési (hatékonyság és kiválóság) területekkel is. A munka-magánélet összehangolása erősen érinti a tudományos területet választó egyéneket is. Az említett csoport helyzete azért is tekinthető különlegesnek, mert a tudományos fokozat megszerzéséhez hosszú időt kell eltölteniük az oktatási rendszerben, éppen azt az időszakát, amely a legideálisabb periódus lenne a családalapításhoz. Különös tekintettel a nemek közötti különbségekre Paksi és Szalma egy 2012-es tanulmányukban azt találták, hogy a magasabban képzett nők gyakran eltolják gyermekvállalási hajlandóságukat. A doktori képzés során észlelt leterheltség hozzájárulhat a kutatói utánpótlás biztosításához is.
Jelen kutatás során a Debreceni Egyetemen aktív PhD hallgatói jogviszonnyal rendelkezőket vizsgáltam meg a képzés során észlelt leterheltségi dimenziók tekintetében. A 189 válaszadó véleményét fejezhette ki egy online kérdőív kitöltésével, amelyben az előző és a jelenlegi félévük során tapasztalt – kutatásból, oktatásból és ehhez kapcsolódó tevékenységekből, illetve egyéb, oktatáshoz és kutatáshoz közvetlenül nem kapcsolódó feladatokból – származó leterheltségüket illetően. A vizsgálataim során az eredményeket nemek, képzési forma, tudományterületek, családi helyzet, gyermekszám és a kutatói pályán való maradás tekintetében is összevetettem. Számos területen a férfiak – a szakirodalomban tapasztaltakkal ellentétben – nagyobb fokú leterheltséget észleltek, mint női társaik.

Kulcsszavak: Munka-magánélet egyensúly, PhD, Debreceni Egyetem, leterheltség

A KÁBÍTÓSZER-FOGYASZTÁS ÉS A PÁRKAPCSOLATOK KONTEXTUSÁNAK NARRATÍV DIMENZIÓI

DÉSI Ádám
PhD-hallgató
Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Állam és Jogtudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: Kábítószer fogyasztás és disztribúció
desiadam.d@gmail.com

A különböző nagy léptékű bűnözésvizsgálatok eredményei alapján egyértelműen kijelenthető, hogy a párkapcsolat olyan fordulópontot jelent az életút egészében mely jellemzően pozitív hatást fejt ki a kriminális karrier elhagyásának tekintetében. Kifejezetten erősítik a jövőbeli bűnelkövetéssel szembeni ellenállást, támogatja a legális munkaerőpiacon való elhelyezkedés szándékát és az annak történő megfelelést is egyaránt.
Mindazonáltal a kábítószerek fogyasztása tekintetében már korántsem ilyen egyértelmű a helyzet. A narratív kriminológia eszköztárát felhasználva, az interjúalanyok saját történeti megközelítésén keresztül értelmezhetővé válik ahogyan a párkapcsolatok tekintetében két egymással szemben álló jellegzetes narratíva segítségével helyezik el saját a szerhasználók élettörténetükben saját fogyasztási trendjüket.
Az empirikus adatok egy része lényegében megfelel a szakirodalom alapján elvártnak tekinthető stabilizáló, a fogyasztást csökkentő párkapcsolati magatartásnak. Ennek keretében a különböző kábítószerek fogyasztása mennyiségi és minőségi tekintetben egyaránt számottevően csökkent, mindaddig amíg a kapcsolat harmonikusan funkcionál.
Azonban egy ezzel ellentétes megközelítés is felmerült az elkészített interjúk alapján. A párkapcsolat kialakulása több esetben is csillapító hatása helyett, kifejezetten megerősítette és támogatta a kábítószer fogyasztást. Az addig absztinens, vagy legalábbis partneréhez képest elhanyagolható mértékben fogyasztó személy hamar felzárkózik partnere markánsabb fogyasztási trendjéhez. Ennek eredménye a párkapcsolaton belüli szerhasználat normalizálódása lett.
Az előadás célja annak bemutatása és értelmezése, hogy a kábítószer fogyasztás kontextusa milyen két egymással ellentétes párkapcsolati narratív mintázatot alakít ki, és az ezekben megjelenő szerepek hogyan viszonyulnak egymáshoz. Az elemzés empirikus alapját az egyetemi kábítószer fogyasztói és terjesztői szcénát vizsgáló disszertációhoz készített interjúrészletek biztosítják.

Kulcsszavak: kábítószer-fogyasztás, párkapcsolat, személyes narratívák, egyetem

MIGRÁCIÓS GYAKORLATOK KÁRPÁTALJÁN ÉS A FELVIDÉKEN

DOSZPOLY Roland
PhD-hallgató
Debreceni Egyetem Történelem és Néprajz Doktori Iskola
Kutatási terület: Értékrendek, vallási értékrend, megélhetési stratégiák, migráció, külföldi munkavállalás
doszroli@gmail.com

A tanulmány két határon túli, határ menti település adataira támaszkodva készült el, jelesül: a magyar-ukrán határhoz közel eső Izsnyétén, és a szlovák-magyar határhoz közel eső Szomotoron.
Kárpátalján két jelentős migrációs hullám zajlott le. Az első hullám a külső területekről Kárpátaljára bevándorló oroszok és ukránok migrációja volt, mellyel párhuzamosan zajlott a kárpátaljai őslakosok orosz és ukrán területek felé vándorlása. Második hullámként a különböző népek szakembereinek migrációját, - ha a Szovjetunión belül nézzük transzmigrációját – tekinthetjük, mely a második világháborút követően vált meghatározó jelenséggé. 1995-től kezdődően megnőtt a Magyarországon letelepülő kárpátaljai lakosok száma is, a munkavállalási szándékkal Magyarországra vándorlás tendenciájának növekedése pedig az 1999-es évtől szembetűnő. Meglehetősen szembetűnő jelenség, leginkább a munkavállalási célterület kiválasztásánál a nemzeti identitás felerősödése, hiszen az ukrán etnikum egyértelműen a szláv nyelvterületek felé, a poszt szocialista területeken vállal munkát, míg a magyarok inkább Magyarországon, bár náluk egyaránt jellemző az oroszországi munkavállalás is. Ebben az esetben nemzeti értékrendről beszélhetünk, mely hatást gyakorol a migrációs hajlandóságra. A célország kiválasztása persze elsődlegesen a lehetőségekre épül, tehát ahol munkáról hallanak, ahonnan elfogadható jövedelmekkel térnek haza, vagy ahova ismerős, esetleg vállalkozó hívja őket, oda mennek, vagy mennek vissza dolgozni. Míg Moszkvát egy erős munkavállalási központnak tartják, ahol fix jövedelmet, nagyjából 1000 dollár értékű munkabért kapnak, addig Magyarországon a rengeteg kemény munka mellett kevés, egy betonkeverésnél például 5000 forint a napibér, mellesleg munka és anyag hiányában nem is minden órájukat fizetik ki. Ezért Moszkva kedveltebb munkavállalási centrum mind a magyar, mind az ukrán munkavállaló esetében.
Szlovákia uniós csatlakozását követően, - tehát 2004 után – megindult a Felvidéken, elsősorban a fiatalok nyugati országok felé áramlása a jobb megélhetés reményében. A néhány hónappal később visszatérő szomotori fiatalok felfedeztek egy számukra meglehetősen jövedelmező karriert Ausztriában, jelesül az idősgondozás. Ennek jó hírét - és azt, hogy milyen nagy szükség van olcsó munkaerőre Ausztriában – elterjesztve nagymértékű migrációs hullám indult Szomotorról az elkövetkezendő években. A külföldi munkavállalók között már nem csak a fiatalok, de a középkorúak közül is szép számban akadtak, de a nemek tekintetében kizárólag nőkről beszélhetünk e megélhetés tekintetében. A fiatal és középkorú szomotori nők ausztriai idősgondozói munkaterülete egy csomópont lett tehát a helyiek számára, így a kutatásomban is.

Kulcsszavak: migráció, külföldi munkavállalás, migrációs hajlandóság, etnikum, értékrend

JÖVŐKÉP, MODERNITÁS ÉS IDŐTÉNYEZŐK A VEZETŐI NARRATÍVÁKBAN A SZÍRIAI KONFLIKTUS ELSŐ SZAKASZÁBAN

FAUST Anita
PhD-hallgató
Pécsi Tudományegyetem, Természettudományi Kar, Földtudományok Doktori Iskola
Kutatási terület: geopolitikai legitimáció, narratívák, hírmédia
faust.anita@gmail.com

A szakirodalom szerint a geopolitikai konfliktusok szükségességét megindokló narratívák alkalmazása elengedhetetlen ahhoz, hogy a konfliktusban való részvételhez biztosított legyen a támogatás, mind a saját lakosság, mind a nemzetközi közvélemény részéről. E narratívák számos, a szakirodalomban leírt, törvényszerű jellegzetességgel bírnak. Többek között jövőképet kell adjanak, célt meghatározva, és ami sok esetben a modernitás elérését foglalja magába. Alapító hatásuk miatt a konfliktuson elején adott narratíváknak fokozott jelentőségük van.

Kutatásomban a nagy komplexitást mutató szíriai konfliktus első szakaszában, azaz a 2011. márciustól 2011. augusztusig terjedő időszakban a közvetlenül érintett Szíria, a regionális hatalmak – Törökország, Szaúd-Arábia, Izrael és Irán – valamint a globális geopolitikai kóddal rendelkező Egyesült Államok legfelsőbb vezetői által adott, a szíriai konfliktushoz kapcsolódó narratíváit vizsgáltam meg, kvalitatív tartalom elemzéssel. Feltártam a modernitás-fogalom geopolitikai ágensenként eltérő, identitás-specifikus tartalmát, a jövőképeket, az alkalmazott időhivatkozásokat. Ezek alapján a játékelmélet szerinti véges – azaz győzelmet célzó – vagy vég nélküli – azaz túlélésre irányuló – játszma típusokba soroltam a beazonosítható konfliktusokat. E megkülönböztetés jelentőségét az adja, hogy a játszma véges vagy vég nélküli volta meghatározza az egyes ágensek konfliktussal kapcsolatos szemléletét és stratégiáját. Vizsgálatomban a szereplők közül négy geopolitikai ágensnek összesen öt játszmája volt a narratívák alapján besorolható a két játszma típus valamelyikébe.

E megközelítés alkalmazásával a geopolitikai konfliktusok természetéről és tágabb kontextusáról már a konfliktusok elején beható képet kaphatunk, illetve a módszer alkalmazásával a narratívák törvényszerűségeit árnyalhatjuk. Annak ellenére, hogy a globális média térben merőben eltérő a konfliktus szereplőinek a jelenléte, az identitások, a modernitás-fogalmak és jövőképek eltérései felhívják a figyelmet az egyes szereplők és a világrend szintjén egyaránt megmutatkozó erősségekre és gyengeségekre, valamint a párhuzamos realitásokkal is jellemezhető erőterek megnyilvánulásaira.

Kulcsszavak: narratíva, legitimáció, háború, jövőkép, modernitás

AZ ANIMÉS SZUBKULTÚRA TAGJAINAK IDENTITÁSTEREMTŐ JELENTÉSADÁSI FOLYAMATAI A TÁRGYBIRTOKLÁSON KERESZTÜL

FÜLÖP Tiffany
MA-hallgató
Miskolci Egyetem
Kutatási terület: szubkultúra kutatás
tiffany.fulop@gmail.com

Magyarországon a 90-es évek elején megjelent egy szubkultúra, ami ma már több ezer főt számlál és ami az általános iskolások érdeklődését, és a tinédzserek, fiatal felnőttek rajongását egyaránt a távol kelet, azon belül is elsődlegesen a japán kultúra felé fordítja. Egy olyan szubkultúra tagsága, aminek köszönhetően a csoport tagjainak értékrendje átalakul, fókuszuk egy lassan mainstreambe hajló, de még az elszeparálódás alakító hatásait erősen magán viselő, a hodkinsoni jegyeket számtalan ponton felvonultató, főleg online keretek között élő közösségben történő részvétel irányába fordul.
A szubkultúrán belül a fogyasztásnak olyan identitásalkotási mechanizmusai működnek, amelyek lehetővé teszik a tagjai számára hovatartozásuk kifejezését és megerősítését. Mindez olyan módon történik, hogy a tárgyak birtoklásával lehetőségük nyílik találkozni és fókuszba állítani Japánt, mint egyfajta életstílus-ajánlatot. Ahogy az ebben érintett emberek igyekeznek ennek az életstílusnak a felöltésére, a japán kultúra elemeinek - úgymond - fogyasztása közben azok egy részét tárgyi eszközökkel feleltetik meg. Ennek a - ahogy Berta Péter is írja - kultúrközi találkozási helyzetnek a nyomán olyan tárgy(kölcsön)hatások alakulnak ki, ahol a tárgyak rekontextualizálódnak. Mindeközben egy olyan összetett viszonyrendszer alakul ki, ahol a dolgok és a szubjektumok interakcióinak kontextusában létrejön a tárgyak jelentése a személyek részére.
Kutatásom során, ami online interjúkból és kérdőívekből, valamint a közösség éves rendezvényén történő résztvevői megfigyelésekből állt, ezt a folyamatot követtem figyelemmel. Közelebbről betekintve az általam végzett kutatási munkába azt vizsgáltam, ahogy a kialakult tárgyi kategóriákkal és az azokba olvasott jelentésekkel próbálják meg a közösség tagjai legitimálni hovatartozásukat. Mindezek során pedig a tárgyak olyan jelentésváltozásokra tesznek szert, amitől alkalmassá válnak ilyen jellegű megerősítésekre.
Előadásomban azt kívánom ismertetni a fent, röviden összefoglalt kutatásból kiindulva, hogy melyek a vizsgált csoport által vásárolt és birtokolt tárgykategóriák, valamint hogyan változnak azok értelmezései és alakulnak ki legitimáló hatásaik.

Kulcsszavak: szubkultúra, tárgyi kultúra, fogyasztói kultúra, identitásalkotás

A MAGYAR NEMZETI IDENTITÁS ÁLLAPOTAI ÉS A CIGÁNYELLENESSÉG VISZONYA SZOCIÁLPSZICHOLÓGIAI MEGKÖZELÍTÉSBEN

GÉCZY Dorottya[1], ŐRY Fanni, VENDÉG Bence
[1]PhD-hallgató
Pécsi Tudományegyetem Pszichológia Doktori Iskola Szociálpszichológia Program
Kutatási terület: előítélet, kisebbségpszichológia, gender, identitásfenyegetettség, szociálisreprezentációk
diobelhajos@gmail.com

Az előítéletesség minősége és mértéke egy egyénben vagy csoportban különböző kognitív, személyiség, szocializációs, csoportdinamikai és társadalmi tényező függvénye. Jelen kutatás azt vizsgálja, hogy a magyar nemzeti identitás állapotában, konstrukciójában fellehető másság, különbözőség milyen viszonyban van a cigánysággal szembeni előítélettel. A nemzeti identitást két aspektus mentén vizsgáltuk: a glorifikáció-kötődés skálán, illetve a nemzeti identitás fenyegetettségi mértékétől függően. A kérdés: ezekkel hogyan függ össze, hogyan változik az előítéletesség mértéke a magyarországi legnagyobb etnikai kisebbséggel, a cigánysággal szemben.

A kutatást egy online kérdőívcsomag segítségével vizsgáltuk, melyben először a „cigány" szóra kellett asszociálniuk a kitöltőknek. Ezt követően a Bogardus skálát, majd nemzeti identitás skálát kellett kitölteniük, majd a PTE Szociálpszichológia Tanszék munkatársai által fejlesztett Multiple Threat and Prejudice kérdőívre válaszoltak a megkérdezettek. Végül néhány demográfiai adat megadására került sor (nem, település, iskolázottság, anyagi helyzet, stb.).

A kutatás feltevése, hogy azok a válaszadók, akik magyar nemzeti identitásukat inkább glorifikáció által élik meg, illetve azok, akik magyar nemzeti identitásukban magasabb fenyegetettséget élnek át, előítéletesebb attitűddel rendelkeznek a cigánysággal szemben, s ezt az előítéletességet a cigány-szóra adott asszociációk dehumanizáló és/vagy biologizáló minősége is mutatja. A kutatás jelenleg is folyik, cél a minimum 150 maximum 300 kitöltő elérése. A kérdőív adatait SPSS, az asszociációkat IRAMUTEQ programmal elemezzük.

Kisebbséggel szembeni előítéletességet vizsgálva, kutatásunkkal arra szeretnénk felhívni a figyelmet, hogy a cigánysággal szembeni sztereotípiák milyen erősen élnek hazánkban, és miképpen szövik át a mindennapokat. Éppen ezért tartjuk fontosnak, hogy feltárjuk az előítéletesség csökkentésének olyan lehetőségeit, amelyek a magyar nemzeti identitás kontextusába ágyazottan képesek változtatni az emberek felfogásán.

Kulcsszavak: nemzeti identitás, előítélet, asszociációk, cigányság

KOMATÁL ÉS GERILLAHORGOLÁS RECIPROK KAPCSOLATOK INTÉZMÉNYESÜLÉSE A BUDAPESTI JÓZSEF ATTILA LAKÓTELEPEN

GERGELY Andrea
PhD-hallgató
Eötvös Loránd Tudományegyetem, Szociológia Doktori Iskola
Kutatási terület: Reciprocitáson alapuló háztartásközi gazdasági kapcsolatok
stanleyuptodate@freemail.hu

Doktori témámhoz kapcsolódóan 2018. tavaszán az Új Nemzeti Kiválóság Program támogatásával kvalitatív mélyinterjús vizsgálatot végeztem a budapesti József Attila lakótelep civil szervezeteinek és informális közösségi csoportjainak körében. Összesen tizenhét mélyinterjút készítettem a lakótelepen működő civil szervezetek/informális közösségek vezetői, önkéntesei és olyan, a helyi közösségekben aktív helyi lakosok körében, akik nem kötődnek kifejezetten egy-egy közösséghez, civil szervezethez, de a programok kapcsán találkoznak/találkoztak velük.
A kutatás során egy, a fővároson belül jól lehatárolható („falu a városban"), lokális identitással rendelkező területen vizsgáltam, hogy vajon a háztartásközi reciprok kapcsolatok alakulnak-e át önsegítő informális csoportokká/civil szervezetekké, hogy milyen motivációk vezérlik e csoportok tagjait/önkénteseit (milyen kapcsolati/szimbolikus tőkét tudnak így felhalmozni) és hogy a közösségi tevékenység hogyan tudja facilitálni a háztartásközi reciprok kapcsolatok kiterjedtségét és intenzitását.
A kutatás eredményei azt mutatják, hogy a választott közösségek (informális és civil szerveződések) a modernitás viszonyai közepette a reciprok kapcsolatok területén is megoldásokat adhatnak a korábbi organikus, tradícionális közösségek helyettesítésre. Egyrészt keretet nyújtanak a klasszikus páros reciprok kapcsolatok létrejöttéhez, másrészt a generalizált reciprocitás mentén lehetőséget adnak közösségi részvételre, az integráció erősítésére. Vizsgálatom alapján úgy tűnik, hogy a generalizált, a szerveződésekhez kapcsolódó reciprocitás a klasszikus páros formánál kevésbé kényszerítő erejű, s ezért törékenyebb - tudatos fenntartást, a kapcsolódó szokásrend, hagyományok kidolgozását igényli.

Kulcsszavak: reciprocitás, civil szervezetek, József Attila lakótelep

A SZEMÉLYES SORSOK ÉS TÖRTÉNETEK SZEREPE A ROMA HOLOKAUSZT OKTATÁSÁBAN

GULYÁS Klára
PhD-hallgató
Eszterházy Károly Egyetem Neveléstudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: roma kultúra antropológiája, roma értelmiség, hátrányos helyzetű gyermekek és felnőttek esélyegyenlőségi kérdései, női szerepek átalakulása, szociális városrehabilitáció, felzárkózáspolitikai fejlesztések, városrehabilitáció, iskolai szegregáció
zsgulyasklara@gmail.com

A roma holokauszt nem a cigányság történeti kontextusában, hanem a második világháború alatti európai népirtások kontextusában értelmezhető. A kiindulópont a náci ideológia és a náci Németország gyakorlata, amely hierarchiát állított fel az emberi csoportok között, s ezen hierarchia „alján" szereplő csoportoknak a kiirtást szánta. A cigányok kiirtására tett kísérlet markánsan kirajzolódó specifikumokkal jellemezhető.
A kutatás célja, hogy - a roma/cigány túlélőkkel készült interjúk személyes narratíváin keresztül - a Porrajmos történetére vonatkozó ismereteken túl megismerhetővé váljanak a szabadság elvesztésének állomásai, a kiszolgáltatottság fokozódása, és megérthetővé váljanak a Porrajmos személyes történetei.
A roma holokauszt előzményeinek, és eseményeinek megismertetésén túl kiemelten fontosnak gondoljuk a „személyes történelem" dimenziójának megjelenítését a roma Holokauszt oktatásában. Az előadás arra a kérdésre keresi a választ, hogy a roma holokauszt túlélői a személyes narratíváikban hogyan jelenítik meg az átélt borzalmakat. Arra helyezzük a hangsúlyt, hogy ezek a személyes élettörténetek, az abban megjelenített koncepciók és tartalmak módszertanilag hogyan alkalmazhatóak a roma holokauszt oktatása során. A kutatás során szisztematikusan áttanulmányoztuk a roma holokauszt túlélőivel készült interjúkat. Ezek egyfelől Varga Ágota roma holokauszt túlélőkkel készített dokumentumfilmjéből, másfelől a Porrajmos című könyvből származnak. A narratívák tematikus egységekre bontva kerülnek bemutatásra (begyűjtés, élet a lágerben, az őrök reakciói, együttélés a táborban, a felszabadulás, a hazaérkezés, a trauma utóhatásai, a roma holokauszt következményei a személyes életsorsban).

Kulcsszavak: Porrajmos, narratív történelem, személyes sorsok, roma Holokauszt az oktatásban

VÁLSÁGKEZELÉS ÉS HIVATALI BELSŐ KOMMUNIKÁCIÓ HATÁSA A PROJEKT HUMÁNERŐFORRÁSRA

GYURINA Eszter
PhD-hallgató
Eötvös Loránd Tudományegyetem Társadalomtudományi Kar Szociológia Doktori Iskola
eszter.gyurina@gmail.com

Az európai uniós projekteket végrehajtó projekt-szervezet kommunikációs stratégiája közigazgatási hivatali környezetben a döntéshozók számára is összetett feladat. A belső kommunikáció a projektek szempontjából elsősorban a szervezethez kapcsolódó belső folyamatok és rendszerek megismerése, alkalmazása, valamint a feladatok elvégzéséhez, és a munkatársakkal való interakciók lefolytatásához kapcsolódik.
Sikeres projekt megvalósításához elengedhetetlen a jó belső kommunikációs stratégia és annak művelése, hiszen, ha a belső kommunikáció nem megfelelő mederben és minőséggel folyik, akkor a külső, a kifelé törekvő kommunikáció sem lesz sikeres. Mindez hatással van a projektszervezet humánerőforrására is. A két irányú projektkommunikációnak mindenféleképpen párhuzamban és összhangban kell lennie. A közigazgatási szférában, hivatali közegben - ahol nem csak a szervezeti kultúra, hanem a szervezethez kapcsolódó szervezeti hálózat kultúrája is mérvadó (Például: egy közigazgatási háttérintézmény és a felette álló minisztérium, ellenőrző szervek és kapcsolódó szervezeti hálózatok kapcsolódása) - ott egy, a szervezetbe integrálódó, általában rövidebb, határozott idejű projektre összeállt, összeválogatott csoport szervezeti kultúrája, a formális és informális kommunikációja és ezáltal szerveződött belső kommunikációja hatással van a projektre, amely abban az esetben, ha a projektre szerveződött csoport tagjainak nehéz az alap szervezet struktúrájának és szabályainak követése, a projekt sikeres megvalósítását is kockáztatja.
A projektkommunikáció megtervezése fontos folyamat, mely már a projekt előkészítési szakaszában megtörténik, a projekt megvalósítása közben folyamatos ellenőrzést kíván.
A projekteket érő kockázati tényezők, válságok hatással vannak a humánerőforrás mozgására is. A válságkezelés során a belső kommunikáció befolyásolja a fluktuációt is. Ez maga után vonja a változtatás lehetőségét is tekintettel a projektek sikeres végrehajtására.

Kulcsszavak: projekt-szervezet, belső kommunikáció, válságmenedzsment, humánerőforrás-mozgás

KORMÁNYZATI KOMMUNIKÁCIÓ VIZSGÁLATA A KVANTITATÍV SZÖVEGELEMZÉSI MÓDSZEREKKEL

ILYÉS Márton[1], SZOLNOKI Pálma[2]
[1]PhD-hallgató
[2]PhD-jelölt
[1,2]Budapesti Corvinus Egyetem
[1,2]Kutatási terület: Hálózatkutatás, Energia piacok, Pedagógia
[1]ilyes.marton@gmail.com
[2]szolnokipalma@gmail.com

A kormányzati kommunikáció rendszeres formája a kormányinfó nevű rendezvény, ahol az erre kijelölt miniszter (Lázár János, majd Gulyás Gergely) és a kormányszóvivő mutatta be a kormány legfontosabb döntéseit és politikai üzeneteit (hiszen ezeken az alkalmakon a kormány véleményére is rákérdeztek újságírók az aktuális eseményekkel kapcsolatban). A Magyar Idők újság rendszeresen és igen részletesen beszámolt ezekről az eseményekről. 2015 júniusától-2018-ig összesen 453 kormányinfóról szóló cikk jelent meg (a Magyar Idők igyekezett a kormányzati kommunikációnak megfelelően közvetíteni az olvasók felé, így tudatos torzítás, önálló vélemények-interpretációk túlzott megjelenése nem zavarja a vizsgálatot).
Dolgozatunkban ennek a 3 és fél évnek a kormányzati kommunikációs összefoglalóját szeretnénk feltárni: mely kifejezések, programok uralták a kommunikációt az egyes időszakokban, mik voltak állandó kommunikációs panelek, vagy hosszan kitartottak, esetleg visszatérőek? A kutatás megadja a kormányzati hangsúlyok szerkezetét (például a gazdaságpolitikai, külpolitikai, szociálpolitikai stb. témák egymáshoz képesti súlyát és ezeknek a súlyoknak az időbeli változását). Természetesen ez nem fedi le a valós kormányzati tevékenységeket (hiszen csak az erről való kommunikációt elemzi) de a teljes kormánykommunikációt sem (hiszen csak egy típust; a kormányinfó-ról való beszámolókat vizsgáljuk, más megszólalásokat nem).
A kutatás a kvantitatív szövegelemzés (szövegbányászat) és a gépi tanulás módszertanát használja. Véletlen mintát veszünk a cikkekből, amelyeket részletes elemzésnek vetünk alá és kommunikációs kategóriákat azonosítunk. Ezen a mintán egy gépi algoritmust „tanítunk meg” a szövegek automatikus elemzésére (felügyelt tanulás), majd ezt a gépi algoritmust futtatjuk le az egész corpuszon. Végül részmintákon ellenőrizzük a gépi algoritmus eredményeit (validáció).

Kulcsszavak: Kvantitatív szövegelemzés, Gépi tanulás, Kormánykommunikáció

TUDOMÁNYOS LÁTHATÓSÁG ÉS A RAGADOZÓ FOLYÓIRATOK

JUHÁSZ Attila
PhD-hallgató
Debreceni Egyetem Informatikai Tudományok Doktori Iskola
Kutatási terület: Open Access a Visegrádi Négyek országaiban
juhaszattila93@gmail.com

Tanulmányomban a hazai felsőoktatásban dolgozó kutatók Open Accesshez fűződő viszonyát vizsgálom a jelenleg is folyamatban lévő nagymintás felmérésem keretein belül.
Kutatásom során az esetleges tudománymetriai ellentmondásokról szeretnék átfogóbb képet kapni, amelyek az egymástól eltérő diszciplínák összehasonlítása alkalmával mutatkoznak meg. Azt vizsgálom, hogy az oktatók hogyan vélekednek a nyílt hozzáférésről, valamint mennyire nyitottak a tudományos kommunikáció új formája felé. Ehhez átfogóbb képet kell kapnom a repozitóriumhasználati szokásaikról, illetve arról, hogy a saját intézményük dokumentumtárain kívül esetlegesen hol teszik még közzé elektronikus formában a munkáikat. A kutatás során meg szeretném tudni, hogy az egyes tudományterületeken van-e eltérés azt illetően, hogy az ott dolgozó kutatók mennyire preferálják a nyílt hozzáférést. Ezentúl vizsgálom azt is, hogy tapasztalták-e a tudományos áthatóságuk növekedését az esetleges közzétételeknek köszönhetően, valamint ez megmutatkozik-e az idézettségükben.
Az Open Access megjelenése nem csupán a tudományos publikációk számát, könnyebb elérhetőségét biztosította, hanem teret nyitott a parazita folyóiratok elterjedésének, amelyek a tudományos világ ragadozóiként váltak ismertté. Ezen kiadók üzleti tevékenységet folytatnak, és munkájuk során nélkülöznek mindenféle tudományosságot. A megfelelő díjak ellenében lektorálás nélkül közölnek publikációkat, ami a tudományba vetett hit csorbulásához vezethet. Napjainkban már nem mindig elegendő a kritikus gondolkodás, többször alapos utánajárást igényel egy-egy kiadó hitelességének ellenőrzése, amely sok esetben nehezebb, mint elsőre tűnik. Ezáltal szeretném megismerni a válaszadók véleményét, hogy miket tartanak a ragadozó folyóiratok legfőbb ismérveinek, melyekre figyelnek oda leginkább. A felmérésem során arra is választ keresek, hogy a hazai kutatókat milyen mértékben próbálták már felkeresni az említett kiadók, illetve hogyan vélekednek a tevékenységükről.

Kulcsszavak: Open Access, ragadozó folyóiratok, tudománymetria, tudományos láthatóság

A PSZICHOLÓGIAI DISKURZUS A 20-21. SZÁZADBAN

KEPE Nóra
PhD-hallgató
Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Politikaelméleti Doktori Iskola
nora.kepe@gmail.com

Christopher Lasch 1978-ban megjelent könyve óta egyrészt axióma, másrészt közhely, hogy *az önimádat társadalmában* élünk. Az előadás mégsem arra keresi a választ, hogy a társadalom tagjai manapság valóban önimádóbbak-e, mint korábban, hanem hogy korunk embere miért ezzel a fogalommal tartja leírhatónak az egyének és a társadalom viselkedését.
A kifejezés Freud 1914-es *Nárcizmusról* c. művének köszönhetően vált elsőként a pszichoanalízis központi fogalmává, majd terjedt el a 20. század második felében az orvostudományban, a társadalomelméletben és végül a közbeszédben is.
Távolabb lépve, a fogalomtörténeti vizsgálódás mindössze azon eljárás szemléltetésére szolgál, amely során az eredendően pszichológiai fogalmak elfoglalják helyüket a társadalomtudományban és beépülnek a mindennapi nyelvhasználatba. A hisztéria, a depresszió, részint a skizofrénia és a paranoia, illetve az orvostani kánonba kerülés küszöbén álló machiavellizmus is hasonló utat jártak be vagy járnak be éppen.
Fontos hangsúlyozni, hogy bár fogalmaink elsősorban a valóság leírására szolgálnak, az egyének által érzékelt jelenségeket írják le, valamint tapasztalatokat rögzítenek, elméleti modellként összeépülve a továbbiakban gondolkodásunkat is szervezik. Visszafelé haladva aztán meghatározzák tetteinket, befolyásolják személyközi kapcsolatainkat és azt a módot, ahogyan a világról gondolkodunk. Így a környezetünk leírására használt fogalmak, valamint gondolkodási keretek végeredményben formálják is mindazt, ami bennünket körülvesz. Mindezek alapján az egyén világhoz való viszonyát és a mindennapi eseményeket nagymértékben alakítja az a diskurzus, ahonnan fogalmainkat kölcsönözzük.
Éppen ezért, amennyiben az egyén világhoz való viszonyát és a 21. századi személyiségét kívánjuk megérteni, a nárcizmus fogalma inkább csak egy esete, megnyilvánulása egy jóval tágabb keretben megfogható változásnak, a pszichológiai szemléletmód elterjedésének és a pszichológiai diskurzus meghatározóvá válásának.
Az önimádat elvezetett minket ahhoz a kérdésfeltevéshez, hogy miért és hogyan válhatott a pszichológia fogalomkészlete meghatározóvá, amennyiben az egyén világhoz való viszonyának leírására törekszünk, s mit jelent mindez a mindennapokban az egyén és a társadalom számára. Az előadás során ennek megértésére és tetten érésére teszünk kísérletet.

Kulcsszavak: társadalomelmélet, pszichológia kritika, antipszichiátriai mozgalom, diskurzus

CHARACTERISTICS OF THE COMMEMORATIVE PRACTICES OF THE 1944 MASSACRES IN VOJVODINA

KŐVÁGÓ Emese
PhD-student
Eötvös Loránd University Faculty of Social Sciences, Doctoral School of Sociology
Research area: collective memory
kovagoemese@caesar.elte.hu

During the last three decades the collective memory of the massacres of local Hungarians carried out by Tito's military administration in 1944 Vojvodina transformed into cultural from communicative in the circle of local Hungarians. Given that societal forces behind the memory-construction were effective, the collective memory of the massacres serves as a basis for rites in present. In fall 2017 and 2018, through the method of participant observation I examined local rites (in Senta/Zenta, Subotica/Szabadka, Čurug/Csúrog, Bajmok and Martonoš/Martonos) that attempt to preserve the collective memory of the 1944 massacres, which also serve as a basis for creation and re-formation of local cultural meanings and values. Moreover, by observing and analysing the characteristics of the examined commemorative practices my aim was to detect the societal forces that influence the formation of local meanings and shape the frames of processing the past. Through the observed rites, as I concluded - which I wish to present at the conference and willing to re-consider based on the received critics – the collective memory of the event is energized through and forms the past by "nationality" in present despite that the meanings related to the collective memory of 1944 are fragmented and are still in formation, commemorative practices show local characteristics, and commemorating Hungarians allow other victim groups to join the ceremonies. In spite of the observed "nationality-centeredness" an explicit common "border-line" has been developed through local inter-ethnic interactions, an attitude that regulates commemorative practices, structures public narratives as neutral as possible, and aims to serve local peacefulness. These features, however, lead us to the question whether the controlled memory of the event occasionally locking itself into a rigid and formal "tricolour-ness" is able to serve reconciliation in a society that lacks relevant fundamental societal discourses and past-processing exercises in general, where the majority of the local population hesitates to participate in the commemorative exercises and where young local inhabitants are in an ambiguous relationship with the memory of 1944 massacres but identify present local conflicts as being ethnicity based.

Keywords: 1944-1945 massacres, Hungarians of Vojvodina, collective memory, commemorative practices, interethnic relations

A SZOCIALIZMUS OPERETT-TERMELÉSÉNEK, VALAMINT OPERETTJÁTSZÁSÁNAK ZENE- ÉS MŰFAJSZOCIOLÓGIAI ÉRTELMEZÉSE

LENGYEL Emese
BA-hallgató
Debreceni Egyetem, Bölcsészettudományi Kar
Kutatási terület: A 20. századi bécsi-magyar és magyar operettek és filmes adaptációik narratív elemzése, a tánc- és dalblokkok tánc- és vizuális antropológia felőli értelmezése, valamint az operettek, vígoperák és népszínművek műfaji összehasonlító vizsgálata
lengyelemese1@gmail.com

Az operettműfaj a 19–20. század legkomplexebb zenés-táncos színházi zsánere, melynek kezdeteit és sajátosságait a francia Jacques Offenbach teremtette meg a 1850-es években. Ezzel párhuzamosan elkezdődött a bécsi-magyar operettirányzat kialakulása is, melyet hagyományosan az Osztrák-Magyar Monarchia sajátos kulturális termékeként kategorizálnak a színház- és zenetörténészek. A műfaj magyarországi változatát illetően az egyik leghangsúlyosabb a szocialista korszak operettjátszása a 20. század második felében. Tanulmányomban a művészetszociológia tudományterület két ágának bevonásával, a zene- és műfajszociológia felől vizsgálom a korszak operettjátszását és operett-fogyasztását, nagy hangsúly fektetve a fővárosi színházak repertoárjára – kifejezetten a Fővárosi Operettszínház műsorszerkezetére – és a vidéki turnék szerepére. A zeneszociológiai értelmezésnél pedig az operett mint zene és a hallgató, a társadalom viszonyát fejtem fel az adott korszakra levetítve, miután rögzítettem e tudományág általános fogalmait. Nem lehet figyelmen kívül hagyni azt sem, hogy korszak alkotói a zsáner tartalmi- és dramaturgiai megújítását tűzték ki célul, így a műfajnak, valamint a közönségének is új feladatot próbált kijelölni. Az aktuális vezetés, a kultúrpolitikai döntések – többek között a magánszínházi szervezet felszámolása 1949-től – erősen befolyásolták az operett-termelés alakulását és fejlődését, melynek két főbb irányáról érdemes szólni. A szocialista realista operettirányzat szovjet mintára alakult ki hazánkban, a megszokott szerkezet és stílus felbontásával, a funkció újraértelmezésével az ideológia hordozójává tudott válni a közönségműfaj. A másik irány pedig a polgári nagyoperettek rekonstrukciója, természetesen az új funkcióinak megfelelő formában. Célom, hogy a szocialista korszak operettjátszásának több aspektusból történő értelmezése rávilágítson a magyarországi operettjátszás 20. századi sajátos alakulására és funkcióira.

Kulcsszavak: operettjátszás Magyarországon, műfajszociológia, zeneszociológia

A „BECSÜLET NAPJA”: A SZÉLSŐJOBBOLDAL KITÖRÉSSEL KAPCSOLATOS TÖRTÉNELMI EMLÉKEZETÉNEK DISZKURZÍV VIZSGÁLATA

LIPCSEI László Péter
PhD-hallgató
Debreceni Egyetem Humán Tudományok Doktori Iskola Szociológia és Társadalompolitika Doktori Program
Kutatási terület: szélsőjobboldal valóságértelmezése, emlékezetpolitikája, kulturális performanszai, diskurzuselemzés
laszlo.peter.lipcsei@gmail.com

Az újnacionalista és nemzetiszocialista mozgalom identitás- és valóságkonstrukciójának egyik meghatározó pillére az emlékezet. A mozgalom képviselői változatos eszközökkel interpretálják az akadémiai kánonnal szembeni alternatív történeti emlékezetet, melyek közül egyik legjelentősebb a „Becsület Napja” performatív megemlékezés. A diskurzuselemzés eszközeivel azt vizsgálom, hogyan járul hozzá a „Becsület Napja” a szélsőjobboldali valóság megkonstruálásához. Ehhez 2016 és 2019 között a Becsület Napján, illetve 2019-ben a Kitörés Emléktúrán való résztvevő megfigyelések szolgálnak emprikus forrásul.
A „Becsület Napján” az 1945 februárjában a Budai Várból kitörő német és magyar katonákra emlékeznek. A világháborút követő évtizedekben ez az emlékezet tabunak számított és a mai napig hiányos a társadalmi feldolgozottsága. Ebben az emlékezeti vákuumban kezdte el tematizálni és kollektív identitásának forrásául használni a magyar szélsőjobboldal a kitörést. Az 1995 óta kisebb kihagyásokkal rendszeresen megrendezett alkalmakon újnacionalista és nemzetiszocialista tömegek vesznek részt. Mára a kitörésre való emlékezést jelentős nemzetközi szélsőjobboldali nyilvánosság kíséri és a Becsület Napján olyan szervezetek tagjai is felszólalnak, mint a skandináv Nordic Resistance Movement vagy a német Die Rechte. A magyar és külföldi beszédek elemzése mellett bemutatom a „Becsület Napjához” szervesen kapcsolódó performatív elemeket is, úgy, mint a katonai rendben történő felállást, a testet, mint kommunikációs felületet és a szertartásos elemeket („Vagyunk-rítus”).
A megemlékezésen elhangzó beszédek heroisztikus katonai tettként emlékeznek a kitörés aktusára és morális igazolást szolgáltatnak a kitörő katonák számára. Rekonstruálom a diszkurzív stratégiát, hogyan teremtik meg a hősiesség mítoszát olyan szimbolikus nyelvi elemekkel, mint a vér, áldozat, militantizmus, bátorság. Mindez kizárólag az „elesett hősökre” érvényes, akiknek utódai a jelenlévők csoportja, akik a diszkurzív terminológiában a „mi” csoportját jelentik. A szövegek oppozícióba állítják a diszkurzív „őket”, akik szükségszerűen a fenyegető veszély, a pusztítás és morális alsóbbrendűség letéteményesei: „ők” felelősek Európa pusztulásáért, egyben a „mi” hőseinek tragédiájáért. Ez a szembenállás, melyet a kritikai diskurzuselemzés fogalomhasználata szerint ideológiai négyszögnek nevezek, ahol a reprezentációk egymást kölcsönösen kizáróan pozitívak vagy negatívak. Előadásomban kísérletet teszek annak megválaszolására, hogy a szélsőjobboldali diskurzusok, más szóval a megvizsgált szövegek és beszédek hogyan konstruálják ezeket a pozíciókat, a kontextusként szolgáló alternatív történelemet vagy a kollektív identitást, ad absurdum a szélsőjobboldali társadalmi valóság egyes szegmenseit a nyelven keresztül.

Kulcsszavak: Becsület Napja, szélsőjobboldal, diskurzuselemzés

SOCIOLOGICAL INVESTIGATIONS ON FILIPINO SEAFARING IN INTERNATIONAL MARITIME TRANSPORT THROUGH THE LENS OF ELIAS

MAIDO Marjorie
PhD-student
Eötvös Loránd University
Research area: Maritime sociology, cultural studies, deviance and social control
mmarjorie77@gmail.com

Seafaring is a profession largely participated upon by the Filipinos. They comprise one-third of the supply of world seafarers and the Philippines sharing the top five major supplier of seafarers alongside China, Indonesia, the Russian Federation and Ukraine. Seafaring as a highly global and peculiar occupation is embedded in a complicated web of domestic and global structures which made it an ambiguous, hidden, and neglected sector compared to the more regular forms of labor migration. And yet, Filipinos have maintained their global network since the mid-1970s, effectuating change and social mobility to the society and families back home. Nevertheless, this activity was oftentimes declared as a purely economic pursuit amidst the social costs seafarers must exchange with to sustain his job. Premising on the context that these major suppliers have been domestically challenged with low labor wages and by high unemployment rate, the economic reasons seem to be the most plausible explanation that they have to endure months away from family, dangers and risks at sea, conflict and violence onboard, unconscionable working hours, and many more. This paper however maintains, that Filipino seafaring can be disclosed to a much deeper perspective other than the use of the rational action theory (RAT) which tends to neglect the historical and cultural narratives of a particular group of people. The Philippine geographical make-up, for example is a major physical and social-precondition why Filipinos are 'inclined' to the maritime life compared to other nationalities.

This paper, drawing on Norbert Elias processual sociology discusses the sociogenic and psychogenic origins of Filipino seafaring, the paradoxes as major themes of Elias' works, laying down process as double bind or chiasm where civilization may happen simultaneously with de-civilizing process. In connection to the Filipino seafaring, this paper presents the 'civilizing processes' in terms of conduct and behavior onboard international vessels, and sexual practices of Filipino seamen. Other forms of paradoxes include the integration and disintegration of the seafarers in a multicultural environment and simultaneously with their social fields back home such as their families, Philippine economy and politics, and education, and the corresponding role of gossip in this constellation; cooperation and competition onboard, and identity formation. Using previous literature describing Filipino seafaring as sources of data, this study finds out how international seafaring attracted the Filipinos and how they characterize their attitudes, mindset, and dispositions concurrently with the 'civilizing processes' which transformed the maritime world.

Keywords: seafaring, Filipinos, process sociology, Elias

SUCCESSION IN HUNGARIAN FAMILY BUSINESSES – FROM A SYSTEMS-PSYHCHODYNAMICS APPROACH

MERETEI Barbara
Egyetemi tanársegéd
Budapesti Corvinus Egyetem, Gazdálkodási Doktori Iskola
Kutatási terület: Családi vállalatok menedzsmentje; Generációs különbségek a munkahelyen
barbara.meretei@uni-corvinus.hu

Small businesses have been established mainly after system settings in 1989 in Hungary. Many of those companies managed to grow in the last 30 years, and became a significant member of the market. These companies now face a difficult situation, the first succession process in the companies' life.
The process of succession is a hard project even to organizations with 2nd or 3rd generation managing the company, thus first succession is a determinative period of a company. The result of a succession process depends on many things. Both on „hard" and „soft" preparation of the organization, the present leader (father or mather of the successor) and the successor.
Systems-psychodynamics approach examines the hidden, unconscious part of the organization as a system. The theory is based on Freud's psychoanalytic approach. Bion later examined groups, group behaviour and the performance of groups. He realized that under pressure, in case of anxiety, groups create four types of coping mechanisms unconsciously together. This theory was based on Melanie Klein's theory of individual reaction to anxiety. These unknown mechanisms are present in the organizations' everyday lives,
Family businesses are special in term of systems and hidden mechanisms, because the two systems – family and organization – overlap each other and have both similar and different mechanisms. It is no easy to manage and handle the two systems together and also separately. Succession is an important process both for the family and the organization. On a conscious level planning the process itself, preparing the successor, finding the best way to educate him or her, or even decide to find an external successor then manage the process itself and at last finding the new place and role of the founder. The unconscious level is a different story, being aware of the hidden emotions, drivers, motivating factors, dynamics of the succession is a huge help for both systems and members of it. In this research we analyze a real succession process in a Hungarian family business using case study method.

Kulcsszavak: Family business, succession, systems-psychodynamics, systems theory

SZOLNOK MEGYEI JOGÚ VÁROS TERÜLETI VERSENYKÉPESSÉGÉNEK VIZSGÁLATA A JÖVŐ GENERÁCIÓJÁNAK SZEMSZÖGÉBŐL

MEZEI Martin
MA-hallgató
Szent István Egyetem, Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar
Kutatási terület: Regionális tudományok, vidék- és településfejlesztés
mezeimartin11@gmail.com

Kutatásom tárgyaként alapvetően Szolnok Megyei Jogú Város területi versenyképességének vizsgálatát fogalmaztam meg. A vidéki térségek fejlesztése és a regionális gazdaságfejlesztések egyik legfontosabb összetevője a lakosság helyben tartása, ezért kutatásom fókuszában is az emberi tényező áll, azon belül is a város fiatal rétege.
Fontos tudni, hogy Szolnok 2012-ben a CSR Hungary felmérése alapján elnyerte a „Legélhetőbb Magyar Város" címet. A városkép az elmúlt évtizedben teljesen megváltozott, mondhatni szembetűnően keveredik a szocialista-realista stílus a modern építészet formáival, és mindez leképeződik a lakosság mentális terében is. Úgy vélem, hogy Szolnok megérdemelte a címet, de az élhetőség fogalma viszonylagossá is tud válni, mely nézőpont kérdése.
A kutatásom legfőbb célja tehát az volt, hogy felmérjem Szolnok Megyei Jogú Város területi versenyképességét a fiatal szolnoki polgárok szemszögéből, és hogy kiderítsem, mennyire tartják élhetőnek és mennyire jelent számukra hosszú távú perspektívát, mint lakóhely. Az eredményeket összehasonlítottam országos, regionális és járási szintű adatokkal is, hogy objektív következtetést vonjak le.
Kutatásom módszertanilag két részre bontható, egy primer és egy szekunder egységre. A primer adatfelvétel elsődlegesen egy papír alapú kérdőíves felmérésből állt, melyet 7 szolnoki középfokú oktatási intézményben, összesen 341 diák bevonásával végeztem el 2018. szeptemberében és októberében, egy a Szolnok Megyei Jogú Város Polgármesteri Hivatalának Oktatási, Kulturális és Sport Osztályán tett látogatásom során pedig a város álláspontját is megismerhettem a témát illetően. A szekunder adatfelvétel során legfőképpen az Országos Területfejlesztési és Területrendezési Információs Rendszer adatbázisait használtam fel, valamint a Magyar Ifjúság Kutatás 2016-os eredményeit.
Bízom abban, hogy erős Szolnoki kötődésem ellenére megőriztem kutatásom objektivitását, és hogy a munkám gyarapítja majd a várost és azt az ifjúságot, melynek magam is tagja vagyok.

Kulcsszavak: Szolnok, versenyképesség, ifjúság, elvándorlás

A HALÁL, TEMETÉS ÉS GYÁSZ MEGJELENÉSE BENEDEK ELEK MESE- ÉS MONDAVILÁGÁBAN

MINCSIK Veronika
PhD-hallgató
Debreceni Egyetem, Történelem és Néprajz Doktori Iskola
Kutatási terület: Néprajz, emberélet fordulók
mincsikveronika@gmail.com

Számos kutató foglalkozott a népmesével, annak világával, leírásával, felosztásával és különböző elemzéseivel. Én egy új szemszögből, néprajzi vonatkozásban közelítettem meg a népmeséket, mégpedig, hogy miképpen jelennek meg a mesékben az emberélet fordulók: a terhesség, születés és keresztelő; az udvarlás, eljegyzés és házasság; valamint a halál, temetés és gyász.
Jelen előadás a mintegy 50 oldalas tanulmány harmadik része: a halál, a temetés és a gyász megjelenése a népmesékben.
Mivel lehetetlenség az összes magyar népmesét megtalálni, így a Benedek Elek által összegyűjtött magyar népmese- és mondakincs képezte kutatásom alapját. Hiszen Benedek Elek „ezer év magyar meséit gyűjtötte össze" Magyarország többféle vidékéről és dolgozta át székelymagyar nyelvre.
A 389 mesét tartalmazó „*Magyar mese- és mondavilág"*-ban mintegy 84 mese tartalmaz a halálra, temetésre, és gyászra vonatkozó motívumot, eseményt. Ezen belül azokat a témaköröket vettem sorra, amelyeket a néprajzkutatás, néprajztudomány is fontosnak, kutatandó területnek tart az emberélet fordulók kapcsán.
Milyen szavakkal fejezik ki a halált? Ki a halál megszemélyesítője? Milyen jelképek jelennek meg a halál kapcsán? Hogyan reagálnak a mesehősök a halállal való találkozásra? Milyen előkészületeket tesznek a halál közeledtével? Mit kell tenniük a halál bekövetkezte előtt? Miről szól a mesehősök végrendelete? Mi lehet a halál oka, és mi a meghalás módja? Kik vannak mellette, és hogyan reagálnak a halál bekövetkeztére? Melyek a temetési előkészületek és a holttesttel való tennivalók? A temetésen milyen tisztségviselők vannak és hogyan jelenik meg a koporsó, és a járművek? Hová temetkeznek? Mi történik a temetés után? Hogyan nyilvánul meg a gyász? Mit tudhatunk meg a sírjelekről?
A kérdésekre válaszolva megtudhatjuk, hogy melyek azok a szokások, amelyek a hagyományos paraszti életben is és Benedek Elek világában is megjelennek.
Természetesen számos téma így is hiányzik, amelyekre alig, vagy egyáltalán nem találunk utalásokat e népmesékben. Mindennek nyilvánvaló oka a mesékre jellemző *„*sietség*"*, hiszen csak azokat a mozzanatokat beszélik el, amelyek lényegesek, és a történet fonalának előrejutását segítik. Ilyen például, ha valakit sírba visz a sok bánat és a keserűség, a nagy pompával és parádéval megrendezett temetés, vagy a halálig tartó gyász.

Kulcsszavak: emberélet forduló, népmese, halál, temetés, gyász

AZ ÖNKORMÁNYZATI FELADATKÖRÖK TÁRSADALMI MEGÍTÉLÉSE A KÖZSZOLGÁLTATÁSOK KAPCSÁN

NAGY Ilona
MA-hallgató
Szegedi Tudományegyetem
Kutatási terület: Településszociológia, városfejlesztési projektek társadalmi megítélése
nagyilona4918@gmail.com

A településfejlesztés során fontos bevonni a lakosságot a tervezés különböző fázisaiba, és hasznos ismerni az egyes fejlesztési projektek támogatottságát, azonban legalább ennyire érdekes kérdés az is, hogy a helyi közszolgáltatásokkal kapcsolatban a lakosok vajon tisztában vannak-e azzal, hogy milyen feladatok tartoznak egy önkormányzat feladatkörébe, illetve rendelkeznek-e kellő tájékozottsággal az egyes feladatok ellátásáról ahhoz, hogy a közszolgáltatási feladatok szervezését és végrehajtását valóban meg tudják ítélni.
Az ismertetett szegedi survey kutatásban a közszolgáltatásokkal kapcsolatos feladatellátásokról alkotott lakossági vélemények, illetve a lakosok helyi ügyekkel kapcsolatos aktivitása került felmérésre.
Feltételezhető, hogy a közszolgáltatási feladatokról az érintett lakosság különböző megítéléssel rendelkezik és eltérő mértékű aktivitással jellemezhető aszerint, hogy mennyire kapcsolódnak ezek a szolgáltatások a városlakók mindennapi életéhez. Mindezek hátterében pedig szocioökonómiai és térbeli okok együttesen is húzódhatnak.
A releváns nemzetközi és hazai szakirodalom áttekintése után a Szegeden évente lefolytatott kérdőíves felmérés-sorozat legfrissebb adatai kerültek elemzésre. A felvételezéséből nyert adatokból megfelelő statisztikai módszerekkel a közszolgáltatási feladatok véleményezésének különbségeit, illetve a helyi önkormányzati tervezésben a lakosság részvételi aktivitását vizsgáltuk, hangsúlyt fektetve a szociológiai háttérváltozók és a térbeliség szerepére.
A kutatás eredményei alapján elkülöníthetők azok a közszolgáltatások, amelyeket a lakosok az önkormányzat feladatkörébe, illetve azon kívül sorolnak. Differenciák vizsgálhatók a szociológiai háttérváltozók szerint a közszolgáltatások megítélésében és a városlakók helyi ügyekbe való bekapcsolódásában Térbeli vonatkozásaikat tekintve pedig területileg is elemezhetők a társadalmi megítélések különbségei a városban.

Kulcsszavak: Településfejlesztés, survey, aktivitás, szocioökonómia, térbeliség

GAZDASÁGI DIVERZIFIKÁCIÓ ÉS RUGALMAS REAKCIÓK A XX. SZÁZADBAN A DOROGI SZÉNMEDENCÉBEN

NYÍRŐ András
PhD-hallgató
Szent István Egyetem, Enyedi György Regionális Tudományok Doktori Iskola
Kutatási terület: Kesztölc és környékének térségi kapcsolatai
andras.nyiro@gmail.com

Neil Adger azt vizsgálja sokat idézett tanulmányában (Adger, 2000), hogy a környezeti erőforrások rugalmassága mennyire határozza meg a társadalmi reakciók rugalmasságát. Adger szerint, ahol a természeti erőforrások rugalmasak, mint például egy tengerparti ökoszisztéma esetében, ott a társadalom is rugalmasabban tud válaszolni a változásokra. Ellenpéldaként épp a bányászatot említi, mondván, hogy a föld kincseire épülő társadalmak kiszolgáltatottabbak, és kevésbé tudnak rugalmasan reagálni a készletek elapadására.
A tények ennek az ellenkezőjét mutatják. Dorog lakosságának növekedését a szénkitermelés határozta meg. A város mégis rugalmasan megoldotta a gazdasági szerkezetváltást még a bányák bezárása előtt. A kesztölciek a XIX. század végén elkergették a bányakutatókat, és a vasútnak sem adtak helyet. Bár a falu lakosságának fő munkáltatója a bánya volt, mégsem vált Dorog agglomerációjává. A bánya bezárása után Kesztölc is tudott váltani. Több véletlen tényező és a tudatos tervezés lépései vezettek ahhoz, hogy Dorog és környéke ilyen rugalmasan tudott reagálni a megélhetését száz éven keresztül biztosító szénbányászat elvesztésére.

Kulcsszavak: Térségi kapcsolatok, úthálózat, településfejlesztés, településtörténet, vidékfejlesztés

KIREKESZTÉS VAGY PASZTORÁCIÓ AZ EGYHÁZAK SZEREPE A ROMA NEMZETISÉG EMANCIPÁCIÓJÁBAN

OLÁH Dezső
Eötvös Loránd Tudományegyetem Társadalomtudományi Kar Interdiszciplináris Doktori iskola
jilokris@invitel.hu

Társadalmunk és az egyházak számára is fontos és aktuális téma a cigány nép emancipációja. Megvizsgálandó kérdés tehát az, hogyan tudna az Egyház bekapcsolódni a cigányok oktatásába, nevelésébe. Underclass, vagy társadalmi kirekesztés? Melyik fogalomkör a helyes, melyiket használjuk? Mi is az „underclass", mikor és miért kezdtük el használni? A társadalom kutatásával foglalkozó kutatók szerint ez a fogalomkör a rendszerváltás után kezd kialakulni kelet Európában és hazánkban. A fogalomkörök tartalmát tekintve léteznek olyan szociológiai kutatások és elvek, amelyek a cigány nép jövőjét bizonyos területeken, mint pl. a munkaerőpiac, az oktatás és az egészségügy kilátástalannak ítélik meg. Kérdésünk tehát az, ha valaki cigánynak születik az determinálni fogja az egész életét? A kirekesztésről akár azt is mondhatnánk, hogy sportszerűtlen a másikat szándékosan ok nélkül kizárni a versenyből. Hol van itt a fair play? Véleményünk szerint, ha nem is „automatizmusként"ugyan, de a hosszú távú minőségi oktatás hatékony eszköze lehet a cigányság évszázadokon át tartó problémakörének kezelésére. Ennek a társadalmi folyamatnak a történelmi egyházak részeseivé válhatnak, hiszen módszereik és eszközrendszerük rendelkezésükre állnak a megfelelő minőségű segítségnyújtáshoz. A pasztoráció szó jelentése: lelki gondozás, amely szinonimája a lelkipásztorkodásnak, vagy hívek pasztorálásának, illetve a missziónak. A cigánypasztoráció mint rétegpasztoráció a cigányközösségek lelki gondozását és szociális gondoskodását teszi a figyelem és a cselekvés központjává. A pasztorációt, mint egyházi kifejezést leginkább a történelmi egyházak használják munkájuk során. Az ember szociális körülményeit nem csak, hogy figyelembe veszi, hanem küldetésének céljának rendeli alá. Az egyházak tehát fontos szerepet kapnak a romakisebbség emancipációjában. Ezzel önmaguk és a társadalom felé vállalt küldetésüket is kimagaslóan teljesíthetik.

Kulcsszavak: Kirekesztés, Egyház, Cigányok, Társadalom

A VÁLLALATOK TÁRSADALMI FELELŐSSÉGVÁLLALÁSÁNAK CSELEKVÉSELMÉLETI VIZSGÁLATA

POLÁK-WELDON Réka
PhD-hallgató
Eötvös Loránd Tudományegyetem Szociológia Doktori Iskola
Kutatási terület: Vállalatok társadalmi felelősségvállalása
polak-weldon.reka@uni-bge.hu

A vállalatok társadalmi felelősségvállalása (Corporate Social Responsibility, CSR) a gazdaság társadalmi szerepéről folyó diskurzus fontos eleme. A főáramú funkcionalista szervezetelméletek a profitmaximalizálás mítoszának magyarázóelvére épülnek. Ennek szerteágazó irodalma alapvetően instrumentális és normatív szemlélet alapján osztályozható (Carroll & Shabana 2010; Scherer & Palazzo 2007; Dahlsrud, 2007; Garriga & Melè 2004; Margolis & Walsh 2003). Az instrumentális megközelítés deskriptív módszereket használva gyűjti össze a vállalati szabályozó rendszerek és gyakorlatok jellemzőit, és ezekből fogalmaz meg követendő CSR gyakorlatokat. A normatív etikai szemléletet használó CSR kutatások viszont azt a kérdést teszik fel, hogy miért kell a vállalatoknak felelősen működniük. Mindkét szemlélet célja annak bizonyítása is, hogy a vállalatok pénzügyi (Corporate Financial Performance, CFP) és társadalmi – törvényi, etikai és filantróp – (Corporate Social Performance, CSP) teljesítménye között nem érvényesül helyettesítési hatás, vagyis nem versengenek egymással (Carroll, 1979). Az instrumentális és normatív megközelítések integrációja a köztük feszülő értékellentét és össze nem hasonlíthatóságuk miatt azonban nem sikerült (Scherer & Palazzo, 2007:7).
A gazdaság és a társadalom rendszerének egymással kölcsönösen összefüggő strukturális elemei közötti interakciók azonban sokféleképpen vizsgálhatók (Kornai, 2016:157). A klasszikus szervezetelméletek instrumentális és normatív megközelítései helyett, Max Weber cselekvéselméletét felhasználva azt vizsgálom, hogy a vállalatok társadalmi felelősségvállalása, mint társadalmi cselekvés – szándékolt, értelemmel bíró és mások viselkedéséhez igazodó – hogyan értelmezhető a weberi cselekvéselmélet keretrendszerében (Weber, 1978:38). Weber elméletének dialektikus elemei adják – a racionalitás, a cselekvés irányultsága, a társadalmi cselekvés ideáltípusai – a CSR jelentésének, motivációinak interpretatív.

Kulcsszavak: Vállalatok társadalmi felelősségvállalása, Weber cselekvéselmélet

A GLOBALIZÁLT J-POP ÉS J-ROCK A JAPÁN PRIZMAMŰVELET (KAWAIISÁG PRIZMA)

POLGÁR Veronika
PhD-hallgató
Budapesti Corvinus Egyetem
Kutatási terület: Társadalmi Kommunikáció
1989chiaki@gmail.com

A prizma hasonlatot Válvölgyi B. András használta Tokyo Undergrund (2004) című írásában. Ennek során kifejtette, hogy a japán kultúra tulajdonképpen prizmamód képes minden hatást beépíteni, hogy aztán különböző módokon megtörve (akár a prizma a fényt) vetítse vissza és kezelje a saját kultúráján belül. Ezt a hasonlatot nagyon jónak tartottam és tartom, s habár önmagában nem pontos, ezen tovább haladva - a művelet működésére és miként jére koncentrálva - vizsgáltam a japán kultúra 'prizma' jellegét. Tettem ezt két koncert DVD segítségével, amelyet egy olyan ifjúsági szubkultúra részeként kezeltem, melynek újító hatása a különböző globalizációs elméletek (különösképp a kölcsönös függőség és a hibriditás fogalmaival) megragadható és leírható. Jelen előadás eredményeim *kawaiiság* szeletét foglalja össze.
Bemutatom, hogy a *fanservice* (fanok kiszolgálása), mint jelenség miként fűződött össze a *kawaii* mozgalommal, hogy aztán a kettő együtt alakítsa az ipart. E mentén észrevehető a *kawaii*-paradoxon, ami már az ipar és a bekapcsolódó állam visszahatását mutatja magára a jelenségre. Mindez mind a *j-rock* (japán rock), mind a *j-pop* (japán pop) dalok esetén jellemző tendencia, a *j-rock*nál viszont megfigyelhető, hogy olyan vallásból kialakult japán gondolkozásból eredő alapok megjelenésének módját képviseli *(shikata ga nai),* mely a hagyományokra utal vissza és a hagyományok továbbélésének nyugati (vagy helyesebben: a liberalizmus logikáját inkább követő) kultúrák hatásaival kevert formáját jeleníti meg.
A kulturális hibridizációnak tehát több szintje is feltárhatóvá vált, egyrészt a *kawaii*-mozgalomra épülő ipar visszahatása a köré épült szubkultúrára, amibe idővel szigorú ellenőrzéssel kapcsolódott be az állam is; miközben a folyamat szerves része a kulturális hagyományok (jelen esetben a Koreából és Kínából származó buddhizmus) folytatása és a „nyugati" elemek beemelése. Mindez az elemek közötti kölcsönös függésben alakul, ami egyrészt hibrid képződményeket alkot, másrészt létrehozza magát a hibridizáció folyamatát és annak dinamikáját.

Kulcsszavak: kulturális hibridizáció, kölcsönös függőség, kawaii, fanservice, japán zene

VÁROSIASODÁSI MINTÁZATOK: VÁROSIAS FALU, VAGY FALUSIAS VÁROS?

SÁNDOR Vivien
PhD-hallgató
Debreceni Egyetem Történelmi és Néprajzi Doktori Iskola
Kutatási terület: A 21. századi vidék, közigazgatásilag átalakult települések, a városiasodott falvak társadalma és kultúrája, kistérségi szerveződés
sandorvivien1993@gmail.com

Kutatásom középpontjában egy egykori városból lett nagyközség és egy nagyközségből lett város, illetve kistérségi mikrocentrum áll. Vámospércs, amely a vizsgált terep, közigazgatási jogállása rendkívül változatos volt az elmúlt évszázadokban, évtizedekben. A kutatók számára az 1990-es évek előtti állapotok primer forrásokból ismeretes. A társadalomföldrajz hamar felismerte a városiasodás új formáját, így már ezen a területen a 2000-es években több publikáció is megjelent ezzel kapcsolatban, viszont a városiasodott nagyközség társadalmi változása, kulturális mintázata nem került górcső alá. Vámospércs utolsó monográfiája 1995-ben jelent meg. Az egyetlen forrás e kutatásban az 1990-től havonta megjelenő Vámospércsi Hírek, amely nemcsak az infrastrukturális, közigazgatási fejlődésről, átalakulásról számolt és számol be, hanem olykor személyes hangvételű rovataiban több ízben felmerült a kérdés: vajon városias kell-e lennie a lakosoknak, ha városban élnek? Meg kell-e felelniük bizonyos sztereotípiáknak? Vizsgálatomat nemcsak a település átalakulása alkotja, hanem a kulturális mintázatok és küldetéseik, a lakosság önreflexiója, kistérségi szerepe a város megváltozott utcaképe és építészete. A kutatás elsődleges célja, hogy megtaláljam a néprajztudomány helyét a 21. századi rurális térben és felhívjam a figyelmet a változások és átalakulások szabályszerűségére, amely a mai vidék mind gazdasági, mind társadalmi és mind kulturális arculatát formálja. Nemcsak eredményeket szeretnék megosztani az interdiszciplináris területek kutatóival, hanem kutatásbeli problémákat, a paradigmaváltás lehetőségeit, illetve felmerülő új definíciókat. A mikrocentrumok esetében egyik sarkalatos pont a lokalitás, mint kulturális szervező erő. Vámospércs esetében is, nem elég az, hogy a város úgymond önmagára koncentráljon, hiszen el kell látnia a környező településeket. A fesztiválozás, mint lokális, mégis mikro szintű hatókörrel bíró jelenség az egyik ilyen kardinális kérdés a kutatásban, mivel kultúraformáló, identitáshordozó, populáris mozzanat.

Kulcsszavak: városiasodás, falu-város, városi minták, önreflexió, vidék

A BIG DATA ALKALMAZÁSI LEHETŐSÉGEI A DIGITÁLIS EGÉSZSÉGÜGYBEN

SIMON Sára
PhD-hallgató
Eötvös Loránd Tudományegyetem, Társadalomtudományi Kar, Szociológia Doktori Iskola
Kutatási terület: digitális egészségügy, Big Data, hálózati társadalom
sara.simonsara@gmail.com

A XXI. század technológiai környezetében az egészségügy és a betegek információszerzése egyre nagyobb mértékben átalakul. A korábbi, paternalista, tekintélyelvű orvos−beteg kapcsolattal szemben megjelent az egyenrangú, kooperáción alapuló együttműködés igénye, különösképpen a krónikus betegségek esetében.
Az interneten történő tájékozódás lehetővé teszi a betegek számára, hogy az egyre szélesebb körben elérhető orvosi tudásanyag alapján önmaguk is információt szerezzenek állapotukról, betegközösségek részeseivé váljanak, másodszakvéleményt kérjenek, és elkötelezett segítői legyenek orvosaiknak.
Különösen igaz lehet a digitális egészségügy világában és a ritka betegséggel élők esetében, ahol akár évtizedes távlatban születhet meg a diagnózis, illetve sokszor élethosszig tartó állapotfenntartás és kezelés szükséges, amennyiben ez már rendelkezésre áll. Miközben a demográfiai alapú érintettségi ráta alacsony, a betegek száma csaknem 30 millió Európában, amely azt eredményezi, hogy nemcsak összehangolt egészségügyi ellátórendszerre, hanem széleskörű információra is szüksége van a pácienseknek és családtagjaiknak, annak érdekében, hogy ritka betegséggel könnyebb legyen együtt élni.
Éppen ezért az érintett betegek számára az információszerzés, valamint a tudományos és technológiai fejlődés következtében elérhető kezelési módokról való tájékozódás kiemelt jelentőségű lehet, melyet az internet ilyen célokra történő széleskörű használata elősegít. A kutatás ezért abból a feltételezésből indul ki, hogy a ritka betegséggel élők számára az információ és annak megosztása még értékesebb lehet, mint más betegségcsoportok esetében.
A kutatás célja volt, hogy interdiszciplináris és társadalomtudományi megközelítés segítségével mutassa be az információszerzés lehetőségeit a közösségi médiában. A Big Data alapú, social media listening adatállomány elemzése lehetőséget ad arra, hogy exploratív jelleggel megismerhetővé váljanak az időbeni megoszlások, az egyes stakeholder csoportok hálózati kommunikációja, valamint a véleményvezérek személye és tartalmai is, a szemantikai elemzés révén.
Összességében elmondható, hogy a Big Data alapú elemzés egy lehetséges módszertana az online tér vizsgálatának. Az előadás tárgya tehát a Big Data alkalmazása a digitális egészségügyi kutatásokban, valamint konkrét kutatási eredmények ismertetése a ritka betegségekben érintettekre fókuszálva.

Kulcsszavak: Big Data, ritka betegségek, információszerzés, közösségi média, e-páciensek

THE COMMON PLACES ON THE BASIS OF AN ALTERNATIVE ECONOMY

Elif Tuğba ŞIMŞEK
PhD-student
Eötvös Lorand University
Research area: Alternative economy models, alternative cooperatives, commons, labor economy, sociology, social movements
eliftugbasimsek@gmail.com

Based on an alternative economy, common production and sharing-based studies and experiences have recently started to increase in the world. This can be observed in international organizations like the United Nations: The UN declared the year 2012 as "the international year of cooperatives". In fact, the problematic of the possibility of alternative economies is always on the boil thanks to the ongoing economic crises, unemployment, poverty, social and economic problems, etc. Starting from this point, I will focus on alternative cooperative models as a common space and their practical and conceptual distinctions with traditional cooperatives in this work.
The examination of alternative cooperatives which have the characteristics of common production and organization will enhance the debate about the possibility of alternative economies, life, and culture. In order to improve the understanding of alternative cooperatives, several reference points will be identified and the distinctions of alternative and traditional cooperatives will be reinforced with concrete examples from Hungary. These reference points can be existing in all stages of the work from the beginning to the end, member participation in the decision-making processes, horizontal organization structure, creating horizontal relationships with other cooperatives and their members, all of which can be considered as an alternative approach. However, evaluating through concrete examples will also be important in understanding the alternative cooperative structure and recognizing the possible problems that these alternatives will encounter. One of these examples is a commune house/pub called Gólya based on cooperative understanding, and the other example is the "Meta Organizing Group" which is still in its infancy and they are working on establishing a solidarity economy network in Hungary. To make analysis and comparison between two groups, I conducted semi-structured interviews with the members of the two organizations in different time periods and benefited from various written and Internet sources. The outcomes of these interviews will be included in the work.

*Keywords***:** Alternative Cooperatives, Alternative Economy, Gólya, Cooperatives in Hungary

KORTÁRS ETNIKAI KÖZÖSSÉGFOLYAMATOK A NAGYECSEDI HELYI TÁRSADALOMBAN

SZABÓ Henriett
PhD-hallgató
Debreceni Egyetem, Történelmi és Néprajzi Doktori Iskola
Kutatási terület: multietnikus lokális társadalmak közösségfolyamatai, kortárs roma kultúra, cigányság néprajzi hagyományai, roma szakkollégiumok közösségviszonyai
szhszabohenriett@gmail.com

Az elmúlt években számos vidéki, lokális társadalomban végeztem terepkutatást, ahol többek között a hagyományokat őrző, elsősorban oláh cigány közösségek szokásait, értékrendjét és normáit kutattam, valamint emellett lehetőségem nyílt a romungró közösségek helyzetének a tanulmányozására is. Tapasztalataim és a terepmunkák során ért hatások arra ösztönöztek, hogy a megismert közösségek recens szociokulturális folyamatviszonyaival mélyebben is foglalkozzam.
A lokális, vidéki helyi társadalmak közösségfolyamatainak módszeres és összehasonlító vizsgálatát az elmúlt egy évben Nagyecsed településén végeztem. A kortárs antropológia módszereivel, mint a terepmunka, a résztvevéses megfigyelés, a vizuális dokumentálás és az interjútechnika (életútinterjú, strukturált interjú), olyan ismeretek birtokába kerültem, melyek alapján alkalmam nyílik az együtt élő eltérő etnikai közösségek viszonyrendszerének értelmezésére.
Előadásomban Nagyecsed három, egymástól jól elhatárolható etnikai közösségét és együttélési viszonyaikat mutatom be. Az elemzésben az integráció, az izoláció és a disszimiláció műveleti kategóriák értelmezési terében vizsgálom a lokális színtér etnokulturális kapcsolatrendszerét. A magyar, a romungró és az oláh cigány együttélés tanulmányozása során láthatóvá válik, hogy miként eredményezi az egyik etnikai reláció pozitív irányú „viselkedésváltozása” a másik két etnikai csoport közötti átjárhatóság szinte teljes kizárását. A kutatási eredmények alapján a nagyecsedi lokális etnikai csoportok közötti kapcsolatviszonyok figyelemreméltó összefüggéseire derült fény, melyeket az előadásban a terepen készített fotókkal és interjúszövegekkel mutatom be.

Kulcsszavak: oláh cigányok, romungrók, Nagyecsed, társadalmi közösségfolyamatok, multietnikus közösségek együttélési viszonyai

SZÜLŐI VISZONYULÁSMÓDOK ELEMZÉSE EGY SZÉKELYFÖLDI KISTÉRSÉGBEN

SZÁSZ Mária- Magdolna
PhD-hallgató
Debreceni Egyetem- Szociológia és Társadalompolitika Doktori Program
Kommunikációs Antropológia Munkacsoport, Regionális és Antropológiai Kutatások Központja
majesz94@yahoo.com

Az általam választott előadás egy erdélyi periférián lévő rurális településen található iskolához való szülői viszonyulásmódokat mutatja be. A viszonyulásmódok elemzésében a házi feladatok a fő szempont. Ezt a szülő és iskola együttműködés egyik módjának tekinthetjük, amely nagyban hozzájárulhat a gyerekek eredményességéhez, előnyükre vállhat szülők iskolai- valamint otthoni részvétele, támogatása, involválódása. Manapság a tanulók iskolai előmenetelében, képességeik fejlődésében elengedhetetlen a szülői támogatás, az iskolai tanulmányok támogatása.

A romániai Nemzeti Oktatás és Tudományos Kutatás Minisztériuma 2016 decemberében rendeletet bocsátott ki a házi feladatok szabályozására, ugyanis a gyerekek otthonra kapott feladatai kapcsán nagy volt az elégedetlenség a szülők körében mind mennyiségi- tartalmi- és nehézségi szempontból is. A mai gyakorlat mégis azt mutatja, hogy a gyerekek otthoni felkészülése kapcsán a rendelet meghozatala után sincs egyetértés, így fontosnak láttam megvizsgálni ezt a kérdést egy rurális település szülői populáció viszonyulásmódjának elemzésén keresztül. A szakirodalom a szülői bevonódásnak különböző formáit és típusait különböztetik meg (például Epstein, 1987, 1992, 1995, 2001; Catsambis, 2001; F. Lassú és társai, 2012; Yamauchi és társai, 2017): a nevelést, kommunikációt, önkéntességet, otthoni tanulást, döntéshozatalt és közösségi együttműködést. Az én munkám főként a szülők otthoni bevonódását vizsgálja.

Szükségét láttam megvizsgálni, hogy egy periférián lévő rurális településen milyen a szülők viszonyulása, attitűdje a gyerekeik otthonra kapott házi feladataihoz, hogyan látják saját szerepüket ebben a szituációban.

Kutatásom helyszíne Erdélyben Hargita megye délkeleti csücskében található Kászon község, amely öt településből tevődik össze és népessége közel 3000. Kutatásom tárgyát kérdőíves felmérés képezte, amelyet a község iskoláiban járó gyerekek szülei töltöttek ki. A kérdőív kilenc kérdéscsomagjából most kettőt mutatok be. Az egyik témacsomag a szülői viszonyulásmódokat tárgyalja a házi feladattal kapcsolatban, a másik a szülők szerepét vizsgálja a gyerekek otthoni tanulásában.

Kulcsszavak: rurális iskola, szülői bevonódás, szülői attitűd, szülői szerep, házi feladat

MILYEN RENDŐRSÉGET SZERETNÉNK? - A RENDŐRSÉGBE, MINT TÁRSADALMI INTÉZMÉNYBE VETETT BIZALOM ÉS MEGÍTÉLÉSÉNEK ÖSSZETEVŐI EGY FÓKUSZCSOPORTOS KUTATÁS EREDMÉNYEINEK TÜKRÉBEN

TAKÁCS Flóra
PhD-hallgató
Eötvös Loránd Tudományegyetem, Társadalomtudományi Kar
Kutatási terület: társadalomelmélet, társadalmi intézmények; kvalitatív módszertan
floratakacs@gmail.com

A különféle intézmények megítélése, a beléjük vetett bizalom és a velük való együttműködés különösen fontos kérdéssé válik a késő modernitás korában, amikor alapvetően rendül meg az emberek biztonságérzete, bizalma az őket körülvevő világban, köszönhetően a megnövekedett és nehezen kontrollálható kockázatoknak, a klasszikus modernitásra jellemző társadalmi struktúra felbomlásának, az újfajta hatalomgyakorlási technikáknak, a szakértői tudásba vetett bizalom megingásának, illetve az egyének identitáskonstrukciójának megváltozásának. Általában jellemző ebben a korban, hogy a különféle intézmények legitimitásának forrása, a szakértői tudásokba vetett bizalom természete, az intézmények egyénekkel való kapcsolata átalakul, aminek köszönhetően az intézmények változékonyabbá, instabilabbá válnak. Az intézmények stabilitása, kiszámítható működése a társadalmi kohézió és integráció alapja, ezért döntő kérdés, hogy a reflexívebb, sok szempontból tudatosabb, az intézményekre nyomást gyakorolni akaró és képes egyéni cselekvőkkel folytatott interakciók hatására át tudnak-e alakulni az intézmények és vissza tudják-e nyerni a beléjük vetett bizalmat.

A rendőrség, mint az állam által monopolizált erőszakot legitim módon használó szervezet, az egyik olyan társadalmi intézmény, mely kiemelt szerepet játszhat az emberek megrendült bizalmának a visszaállításban, másfelől azonban annak a veszélye is fennáll, hogy tovább fokozhatja az elbizonytalanodást, ha ragaszkodik a modernitás korában gyökerező, más társadalmi alrendszerektől elzárkózó, velük korlátozottan kommunikáló működésmódjához, és nem képes az új kihívásokra válaszként olyan működési mechanizmusokat kialakítani, melyek a társadalom minél több szegmenséből jövő egyénnel és szervezettel fenntartott partneri viszonyra, kölcsönös megértésre és együttműködésre építenek. Abban az esetben, ha a rendőrség működése nem találkozik más cselekvők elvárásaival, vagy „nem beszél velük egy nyelvet", a belé vetett bizalom megrendülhet, legitimitásából veszít, az egyének elzárkózhatnak az együttműködéstől, ami végső soron hatékonyságának csökkenését eredményezheti és nem lesz képes társadalmi rendeltetését megfelelően betölteni. Honnan tudjuk meg, hogy mik a rendőrség legitimitásának forrásai, mik a különféle cselekvők, egyének elvárásai a rendőrség irányába, mennyiben találkozik a normákról való elképzelésük az intézmény által képvisel normákkal, hogyan azonosítják társadalmi rendeltetését, milyen helyzetekben számítanak rá, mennyire bíznak meg benne, és milyen területeken élnek kritikával vele szemben? Vajon hazánkban a „civilek" még mindig a klasszikus modernitás rendőrségére vágynak, vagy megfogalmaznak olyan elvárásokat, melyek inkább a késő modernitás cselekvőire jellemzőek? Ha találunk ilyen elvárásokat, akkor azok vajon mennyiben találkoznak a rendőrség általuk érzékelt működésmódjával?

Az elmúlt évtizedekben több alkalommal kutatták hazánkban a rendőrségbe vetett bizalmat, mint az intézményi bizalom egyik komponensét, azonban ezek a kutatások majdnem mindig kvantitatív kutatások voltak. Egyfelől ezekből kiindulva nem kaphatunk részletes

magyarázatot arra, hogy ez a bizalom milyen komponensekből tevődik össze, illetve hogyan működik mikro-szinten. Másfelől ezek a kutatások nem terjedtek túl a bizalom kérdésén, nem foglalkoztak olyan faktorokkal, mint például az együttműködési készség, a megértő kommunikációra való törekvés, vagy a különféle cselekvői hálózatokba való beágyazódás sikeressége. Ahhoz, hogy értelmezni tudjuk azt a teret, melyben az adott intézmény reagálásra, változásra lehet kényszerítve, fel kell tárnunk azt is, hogy a vele kapcsolatban álló egyéneket, intézményeket milyen viszony fűzi a rendőrséghez. Ezen cél eléréséhez a kvalitatív módszerek sokkal hatékonyabb eszközként szolgálhatnak.
2018-19 őszén és telén, az Új Nemzeti Kiválóság Program keretében készült kutatásom során fókuszcsoportok segítségével igyekeztem feltérképezni a rendőrséggel szembeni társadalmi elvárásokat, ideáltipikus narratívákat, a bizalom(hiány) okait, illetve azt, hogy milyen törésvonalak rajzolódnak ki a megszólalók különféle cselekvői perspektívái mentén. A fókuszcsoportokra olyan intézmények vezetőit, képviselőit hívtam meg, akik munkájuknak köszönhetően várhatóan valamilyen előzetes tudással rendelkezhetnek arról, hogy az emberek biztonságérzete milyen tényezőktől függ, és rálátásuk lehet arra, hogy milyen tapasztalatokat szerezhetnek a különféle cselekvők a rendőrség működésével kapcsolatban. A meghívott intézmények közül több közvetlen, rendszeres, formális és informális kapcsolatban áll a rendőrséggel, így nem kizárólag a résztvevők személyes tapasztalatából és a média szűrőjén keresztül kikristályosodott benyomásaikból tudunk mintázatokra következtetni, hanem az intézményi szinten aggregáltakból is. Előadásomban ezen kutatás eredményeit mutatom be és kísérletet teszek arra, hogy szélesebb társadalomelméleti perspektívából tekinthessünk ezen eredmények fényében a rendőrség társadalmi szerepére, működésére.

Kulcsszavak: intézményi bizalom; társadalmi integráció; rendőrség; késő modernitás; fókuszcsoport

INFOKOMMUNIKÁCIÓS TECHNOLÓGIÁK ALKALMAZÁSA AZ IDŐSÖDÉSBŐL ADÓDÓ KIHÍVÁSOK KEZELÉSÉRE

TÓTH Anikó Panna
PhD-jelölt
Eötvös Loránd Tudományegyetem Társadalomtudományi Kar, Szociológia Doktori Iskola
Kutatási terület: információs társadalom, infokommunikációs technológia, telemedicina, szociális munka, konzultáció, közösségi média, mentálhigiéné
aniko.panna.toth@gmail.com

Az időskorú népesség száma és az aktív keresőkhöz viszonyított aránya az Európai Unióban és azon belül hazánkban is növekszik. Az idősödésből számos kihívás adódik: az ápolási, gondozási feladatok egyre nagyobb terhet rónak a családokra és az ellátórendszerre, az ellátási költségek és a nyugdíjrendszer fenntarthatósága nehezebb, ugyanakkor elvárás a jobb életminőség biztosítása, átalakul a munkaerőpiac, a szolidaritás és méltányosság kérdései hangsúlyosabban jelennek meg, generációk között és generáción belül is. Előadásomban azt mutatom be, hogy az idősek ellátását és társadalmi integrációját hogyan segíthetik innovatív megoldások, infokommunikációs technológiák. Az idősek ellátásában számos feladatra használható az IKT, ilyen például a gondozás, ápolás, mentálhigiénés szolgáltatások, egészséges és biztonságos környezet fenntartása, kommunikáció és kapcsolattartás, adminisztráció, értékelés, minőségbiztosítás, szervezés. A telemedicina bevezetésével javítható az egészségügy hatékonysága, az egészségmegőrzés, prevenció. Ismertetem az idősgondozás szociális innovációs lehetőségeit vizsgáló kutatások eredményeit, a hazai és nemzetközi jó gyakorlatokat, technológiai megoldásokat. Az új, IKT alapú szolgáltatások, ellátások létrehozását és elterjedését nehezítő körülmények, problémák ismerete kiemelten fontos a fejlesztések tervezéséhez, annak eléréséhez, hogy a technológia alkalmazása valóban az idősek, ellátottak érdekét, integrációját szolgálja, ezért ezeket is tárgyalom. Röviden áttekintem azt is, hogy milyen előfeltételek szükségesek az idősek igényeire választ adó, infokommunikációs technológiára épülő szolgáltatások bevezetéséhez, illetve, hogy a rendelkezésre álló kutatási eredmények szerint az idősek hogyan viszonyulnak ezeknek a technológiáknak az igénybevételéhez, milyen attitűdjeik vannak az IKT használatával kapcsolatban.

Kulcsszavak: Idősgondozás, szociális munka, IKT, közösségi média, telemedicina

FUNERAL TRADITIONS OF SCHÖNENWERD (SCHWITZERLAND)

TÓTH Judit Gabriella
PhD-student
Corvinus University of Budapest, Social Communication Doctoral School
Research area: ethnical identity, funeral traditions of different immigrants living in Schönenwerd

The burial service and the traditions belonging to this event have always meant an important occassion for people living in a village, most of the ethnographical studies write on believes and attitude forms attached to the death in the cases of certain communities. Wolfgang Kaschuba says identity means both things like identifying with the self and the community, but on the other hand it is the meaning dimension of belonging to somewhere. To admit the different features means belonging to the minority community, which can be the base of the national group cohension, the group solidaraty, which is essential to maintain of ethnicity.
In question of national identity those attitudes are determining which can be understand only in that case if those codes are known which are used in the local community. These are the songs, sayings, praying verses, and different types of sentence structures.
This lecture is trying to introduce the different types of nationalities living in Schönenwerd and their funeral traditions, which are the basic stone of their national identity and every day life in Schwitzerland. Several kinds of forms of the graves, the written text on them, the communication acts around them determine the happy life of these nationalities in this settlement.

Keywords: identity, funeral traditions, memories

NÉPZENEI GYŰJTÉSEK A HAJDÚSÁG TERÜLETÉN A 20. SZÁZADBAN

TÓTH Lilla
PhD-hallgató
Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Kar Történelmi és Néprajzi Doktori Iskola
Kutatási terület: A hajdúsági magyar népdalkészlet rétegezettsége társadalmi csoportok szerint
toth.lilla.lenke@gmail.com

A módszeres népzenegyűjtő munkák a 20. század elején elsősorban a magyar nyelvterület peremvidékeire fókuszáltak. A Hajdúság területén végzett kutatások szórványosak, többségük nem nyújt átfogó képet e kistáj népzenéjéről. Ebből fakadhat az a sematikus elképzelés, miszerint a Hajdúság népzenéjét a pásztordalok karakterizálják, ezek mellett szinte kizárólag új stílusú népdalokat találunk e területen. Ennek a kialakult képnek a differenciálására akkor nyílik lehetőségünk, ha a Hajdúság területén végzett gyűjtések során rögzített teljes dallamanyagot megvizsgáljuk. Ehhez a vizsgálathoz az átfogó jellegű szakirodalom, a regionális értékeket felmutató publikációk és az archívumokban őrzött gyűjtések áttekintése is szükséges. A gyűjtések sorában az első jelentős munka Bartók Béla nevéhez fűződik, aki 1906-ban 58 dallamot rögzített Hajdú vármegye területén. A korai gyűjtések közül Ecsedi István munkája emelkedik ki, aki saját gyűjtéseit 1927-ben publikálta (*Hortobágyi pásztor- és betyár-nóták dallamokkal*). Az 1930-as évek második felében indult útjára a *Pátria* hanglemezsorozat, amelyben a Hajdúság területéről összesen 19 hangszeres és 10 vokális dallam jelent meg. A hangszeres gyűjtések Lajtha László nevéhez fűződnek. A *Magyar Népzene Tára* sorozat kötetei a teljes magyar nyelvterület vokális népzenéjéről nyújtanak átfogó képet. A kötetekben publikált hajdúsági dallamok Balla Péter, Borsay Ilona, Dancs Lajos, Dorogi Márton, Ecsedi István, Kiss Lajos, Papp János, Paulovics Géza, Sárosi Bálint, Sztanó Pál és Víg Rudolf gyűjteseiből származnak. A régióban jelentős gyűjtőtevékenységet végzett Bencze Lászlóné Dr. Mező Judit, dr. Joób Árpád és tanítványai, valamint Czövek Lajos. Nevükhöz több kottás gyűjtemény és archív felvételekből szerkesztett hanglemez publikálása kapcsolódik. Nem mehetünk el szó nélkül Béres András munkássága mellett sem. Az elsősorban táncfolklorisztikával foglalkozó kutatónak számos népzenei és népmesegyűjtését őrzik a debreceni Déri Múzeum Néprajzi Adattárában. Jelen kutatás egyik nagy hozadéka a Zenetudományi Intézet archívumában fellelt Papp János-hagyaték. Dr. Papp János a debreceni Tanítóképző Főiskola tanáraként dolgozott, emellett pedig módszeres gyűjtőtevékenységet folytatott elsősorban Hajdú, Bihar és Szabolcs vármegyék területén. 1956 és 1973 között a három vármegye valamennyi települését végigjárta, beleértve a tanyavilágot és a pusztákat is. Munkája során több társadalmi osztály tagjaitól rögzített dallamokat, széles műfaji keretben. Az általa felgyűjtött, rögzített anyag átfogó képet nyújt a Felső-Tisza vidék vokális népzenéjéről. A népzenei gyűjtések jelentős része a vokális népzenei dallamrepertoár vizsgálatára irányul. Ez a szemlélet tetten érhető a Hajdúság területén végzett kutatásokban is, erről a kistájról hangszeres adatrögzítésről csak szórványos adataink vannak. Az utóbbi években végzett kutatómunka során több olyan hajdúsági és bihari paraszt- és cigányzenészt sikerült a kollégáimmal felkeresni, akik a 20. század második felében a hagyományos paraszti kultúra keretei között voltak aktív muzsikusok. A vonószenekarok teljes formájukban már nem találhatók meg, de fontos és hiánypótló népzenei gyűjtéseket folytatunk ezekkel a zenészekkel.

Kulcsszavak: népzene, népzenegyűjtés, Hajdúság

ADAPTATION OF LIVELIHOOD PRACTICES FOR POVERTY REDUCTION AMONG KHMER COMMUNITY IN THE MEKONG DELTA, VIETNAM

TRUONG Ngoc Thuy
PhD-student
Eötvös Lorand University, Faculty of Social Sciences
Research area: Sustainable development
tnthuy.agu@gmail.com; tnthuy@agu.edu.vn

This paper looks at the coping strategies used by the poor Khmer households when trying to fight poverty and demonstrate that given the social vulnerability created by the structure, they are not passive and have used the variety of coping strategies at their disposal to overcome their impoverished situation and maintain their livelihoods. This paper will analyze and compare the income generation levels of the different Khmer household groups, plus between the poor Kinh and Khmer households, in order to explore how some have managed to escape poverty and how others have remained poor, in response to the strategies adopted by the government poverty alleviation programs. The survey results that, the poor have been able to diversify their livelihood strategies and create a variety of income sources in order to survive. Depending upon their specific conditions, each category of poor household, both Kinh and Khmer, has devised its own survival strategy. While the general tendency of the Kinh and Khmer poor households has been to develop a strategy based on mobility, many of them are hired as seasonal labor working in the rice farms, while the former poor of both groups tend to generate an income by migrating to the urban centers. It is also clear from my study that, at the micro level, these survival strategies are very much related to the dynamics to be found in the different households. Adapting to secure a livelihood has meant expanding the villagers' social relations – the most important capital asset for the poor Khmer, such as connections and networks. Furthermore, the result of cultural integration among the Khmer people in An Giang Province belongs to the Mekong delta in Vietnam has been their connection with and access to new forms of information, educational attainment and migratory patterns, in order to generate an income. They have not only retained their traditional culture, but also practice cultural exchange with others as well; a remarkable situation formed by the Khmer migrant's lifestyles in the urban areas.

Keywords: Coping strategies, Khmer community, Mekong delta, Vietnam

A DIGITÁLISTÓL AZ OKTATÁSI EGYENLŐTLENSÉGEKIG AZ OTTHONI IKT-HASZNÁLAT DIMENZIÓI ÉS AZ ISKOLAI TELJESÍTMÉNY KÖZÖTTI ÖSSZEFÜGGÉSEK

VINCZE Anikó
PhD-jelölt
Budapesti Corvinus Egyetem Szociológia Doktori Iskola
Kutatási terület: Digitális egyenlőtlenségek, társadalmi rétegződés
anvincze@gmail.com

Az info-kommunikációs eszközök mára a társadalom működésének egyik fontos tényezőjét jelentik az élet számtalan területén, legyen az munka- vagy párkeresés, ügyintézés vagy szórakozás, kapcsolattartás vagy tanulás. A mai diákok generációja - „a digitális bennszülöttek" (Prensky 2001) - számára ezen eszközök használata többnyire a mindennapjaik részévé vált. Napjainkban a hozzáférés terén szinte nincsenek különbségek a fiatalok korcsoportjában, a digitális szakadék fogalmai tehát nem megfelelőek az egyenlőtlenségek feltárása szempontjából. Ezért figyelmünket a használat terén mutatkozó differenciákra szükséges irányítani, a digitális egyenlőtlenségekre (DiMaggio-Hargittai 2001), amelyek kihatnak a fiatalok életének számos területére.
Kutatásom fókuszában a digitális egyenlőtlenségek és az oktatási egyenlőtlenségek összefüggései állnak. A legtöbb országban szakpolitikai irányelvek írják elő a számítógépek és az internet elérésének biztosítását az iskolákban, valamint az IKT-használathoz kapcsolódó kompetenciák, ismeretek közvetítését. Ugyanakkor nincsenek arról pontos adatok, hogy az IKT-használat mennyiben járul hozzá az oktatási egyenlőtlenségek csökkentéséhez? Milyen esetekben erősíti fel és mikor gyengíti a számítógép- vagy internethasználat a diákok közötti teljesítménybeli különbségeket?
Tervezett előadásomban a PISA 2015-ös felmérésének magyarországi adatain végzett elemzés eredményeit mutatom be, amelyek az otthoni IKT-használat többféle dimenziója és az iskolai teljesítmény közötti összefüggésekre irányulnak. A digitális egyenlőtlenségek vizsgált kategóriáit a DiMaggio-Hargittai (2001) szerzőpáros által elkülönített dimenziók - úgy mint: a technikai felszerelés, a használat autonómiája, a képességek és tudás, társas támogatás, valamint a használat célja- alapján határozzuk meg. Egyrészről bemutatjuk a magyar fiatalok IKT-használati szokásait, a felsorolt szempontok mentén kirajzolódó egyenlőtlenségeket. Másrészt megvizsgáljuk, hogy milyen összefüggések fedezhetők fel az IKT-használat és a PISA mérésben vizsgált három kompetencia terület, - a matematikai, az olvasás-szövegértési valamint a természettudományi készségek - között. A digitális egyenlőtlenségek és az oktatási egyenlőtlenségek közötti kapcsolat valódi feltárásához figyelembe kell vennünk a tanulók társadalmi hátterét, hiszen – főleg Magyarországon – ez a faktor az, amely leginkább befolyásolja az iskolai teljesítményt (Vári 2003, Róbert 2004). Ezért a statisztikai modelleket kiegészítettük a tanulók társadalmi hátterét vizsgáló indexszel (ESCS). Eredményeink azt mutatják, hogy a digitális egyenlőtlenségek mentén az iskolai teljesítmény is differenciált. A használat bizonyos dimenzióiban pozitív, míg másokban negatív összefüggések fedezhetők fel.

Kulcsszavak: Digitális egyenlőtlenségek, IKT-használat, iskolai teljesítmény, PISA

GYERMEKVÁLLALÁS: TÉNYEK ÉS TERVEK

VITA Emese
PhD-hallgató
Babeş-Bolyai Tudományegyetem, Szociológia Doktori Iskola
Kutatási terület: párkapcsolatok szociológiája, családi gyakorlatok
emesevita1@gmail.com

A gyermekvállalás, mint az egyéni életutak egyik mérföldköve fontos esemény az egyének, a családok és a társadalom egésze szempontjából. Egyfelől része az egyéni életvezetésnek, és életstratégiának, másfelől létfontosságú a társadalmi reprodukció szempontjából.
A rendszerváltást követő években a termékenységi ráta jelentősen csökkent a poszt-szocialista országokban, amit a szakemberek egy része az új strukruális változásokkal, mások az értékrend átalakulásával, az oktatás expanziójával és az intézményrendszerekben bekövetkező változásokkal magyarázott.
A gyermekvállalással kapcsolatos magatartásváltozást összegző elméletekkel keretezve a tanulmányban dokumentálni szeretnénk a gyermekvállalással kapcsolatos tényeket és terveket, illetve összegezni a gyermekvállalásra ható legfontosabb társadalmi tényezőket. Elemzésünk célpopulációját a négy nagyobb határon túli magyar közösség (Erdély, Felvidék, Kárpátalja, Vajdaság) 18-49 éves lakossága képezi, akiket a 2018 nyarán egy nemre, korra, iskolai végzettségre reprezentatív, 2600 elemszámú mintán kérdeztek meg. A tanulmány empirikus alapját e nagymintás vizsgálat adatbázisán történő másodelemzés jelenti.
Az eddigi elemzések alapján a külhoni magyar népesség vonatkozásában is elmondható, hogy a gyermekvállalás időszaka egyre későbbre tolódik, különösen a férfiak esetében figyelhető meg, hogy a korábbi klasszikus mintázattól elmozdulva, a családalapítás, gyermekvállalás az ifjúsági életszakasz végén, vagy azon túl valósul meg.
A családpolitika egyik visszatérő kérdése a házasságon alapuló család és a gyermeknevelés viszonya. Ugyanakkor az elmúlt években a fiatalabb kohorszok körében növekedett az élettársi kapcsolatban élők között a gyermeket vállalók aránya, a fiatal házasok között pedig a gyermekkel rendelkezők aránya. A házasságkötés kitolódásával a gyermekvállalás terén szintén halasztó attitűd figyelhető meg. A gyermekvállalás időzítése nemileg, végzettség szerint és a párkapcsolat típusának függvényében differenciálódik.
Tapasztalatok szerint azokban az országokban születik több gyermek, ott közelít egymáshoz a leginkább a kívánt és megszületett gyermekek száma, ahol modernebb a szerepmegosztás, több családforma elfogadott, a nők munkaerőpiaci jelenléte magas arányú, hozzáférhetőek a gyermekellátásra szakosodott intézmények.
A magyar és a határon túli magyar közvélemény visszatérő sajátossága, hogy mind a házasságkötés, mind a gyermekvállalás szempontjából ideálisnak vélt életkort korábbra helyezi annál, mint az a gyakorlatban bekövetkezik, továbbá a családnagysággal, a gyermekek számával kapcsolatosan is több gyermeket tart kívánatosnak annál, mint amennyit a családok jellemzően vállalnak. A határon túli magyar közösségekben a kétgyermekes családmodell dominál, és a további gyermekvállalás leggyakrabban említett akadályozó tényezői a megfelelő párkapcsolat hiánya, a kapcsolat stabilitása, illetve a jövő bizonytalanságának percepciója.

Kulcsszavak: családalapítás, gyermekvállalás, gyermekvállalás időzítése, halasztó attitűd, ideális életkor

SPORTEGYESÜLETEK A MENEDZSMENT VILÁGÁBAN – ELMÉLET ÉS GYAKORLAT

ZIMÁNYI Róbert G.
PhD-hallgató
Testnevelési Egyetem, Sporttudományok Doktori Iskola
Kutatási terület: Sportmenedzsment – Sportegyesületek minősítési rendszere
zimanyi.robert@evopro-sc.com

Napjainkban kevés olyan területet tudunk felsorolni, ahol a menedzsment kifejezés ne jelenne meg, vagy valamilyen kontextusban ne kerülne elő. A sokak által csak vezetéstudományként említett menedzsment kifejezést minden esetben pontosan használják? A menedzselés valóban csak a vezetést jelenti? Figyelembe veszik adott szervezet adottságait és körülményeit? A tanulmány célja a menedzsment definiálása és bemutatása: miként jelenhet meg elméleti és gyakorlati szinten a sportegyesületek életében, egyfajta bevezetés a menedzsment és a különböző menedzsment fajták tudományos világába – sportegyesületi adaptációval és specializációval. Sportegyesületeknek is szükségük van tervezésre, szervezésre, irányításra és (változás)vezetésére – mindezt vezetői elköteleződés mellett. Több menedzsment fajta is létezik, ezeket is fontos megkülönböztetni és helyesen értelmezni, adaptálva a sportegyesületek téloszának megfelelően. Miként néz ki egy sportegyesületi menedzsment? Milyen menedzsment tevékenységek kerülnek előtérbe egy sportegyesület esetében, mennyiben tér el az ületi vagy állami szektor menedzselésétől? A válaszhoz fontos kritérium, hogy a télosz alapján három sportegyesületi típus kerül megkülönböztetésre: szabadidős-, verseny-, és vállalati sportegyesület. A tanulmány a menedzsment elméletek világába nyújt betekintést, amelyek sportegyesületi adaptálása és alkalmazása hozzájárul a jobb sportegyesületi működési feltételekhez és belső folyamatokhoz. Mely menedzsment elméletek alkalmazása nélkülözhetetlen a sportegyesületek esetében? Melyek azok az elméletek, amelyeket mindenképpen testre kell szabni egy sportegyesület esetében? Illetve mindezek miben különböznek a sportegyesületi fajtáktól függően, egyáltalán vannak-e különbségek? A kutatásból kiderül, hogy a menedzsment tudománya a sportegyesületek életében is jelentős szerepet játszik, a vizsgált menedzsment elméletek hatékony adaptálása hosszú távon pozitív hatással lehet a sportegyesületi működésre és folyamatokra. Megállapítható, hogy a menedzsment tudományok jelentősége napjainkban indokolt, hatékony alkalmazásuk valóban hozzájárul a versenyképesség növekedéséhez – mindez sportegyesületi oldalról is érvényes, azaz a sportegyesületeknek is célszerű és indokolt a hatékony menedzsment szemlélet alkalmazása, az elméletek sportegyesületi testreszabása és gyakorlati alkalmazása. A jövőben további olyan menedzsment elméletek is lehet elemezni, amelyekre a tanulmány jelen keretek között nem tér ki, vagy a tanulmány megírásának időpontjában még nem ismertek. Valamint még több gyakorlati példát is lehet említeni és elemezni a hatékony menedzsment bevezetéséről, további konkrét sportegyesületi példákkal alátámasztva létjogosultságukat. Önálló kutatásként vizsgálni lehet részletesen is a különböző menedzsment fajtákat és azok sportegyesületi adaptálását, megemlítve többek között a HR-, a teljesítmény-, a projekt-, és technológiamenedzsmentet.

Kulcsszavak: menedzsment, elméletek, sportegyesület, adaptálás

TÖRTÉNELEM ÉS POLITIKATUDOMÁNYI SZEKCIÓ

AZ EURÓPAI PARLAMENT A 2019. ÉVI EURÓPAI PARLAMENTI VÁLASZTÁSOKAT KÖVETŐEN (KUTATÁSI TERV)

BÁNKI András
PhD-hallgató
Budapesti Corvinus Egyetem Politikatudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: Európai Unió
bnki.andrs@gmail.com

Előadásom témája készülő doktori disszertációm kutatási terve. Az elmúlt évtized legalább három nagy kihívást támasztott az Európai Unió tagállamai felé: az elhúzódó gazdasági válságot egy migráció okozta politikai válság követte, majd a Brexit folyamat eredményeképpen először kell arra felkészülnie az Európai Unónak, hogy egy tagállam elhagyja a szervezetet. Az Európai Unió 27 tagállamában kerül sor 2019-ben az Európai Parlament képviselőinek megválasztására. Kutatásom célja, hogy feltárja és összefoglalja a 2019-ben esedékes európai parlamenti választások hatását az Európai Parlament politikai csoportosulásaira, frakcióira. A kutatás három részre osztható: (1) Az első részben a 2019-es európai parlamenti választások eredményeinek kvalitatív elemzését végzem el, különös tekintettel a migrációs útvonalak által érintett országokra. (2) A második részben az Európai Parlament frakciónak kvantitatív és kvalitatív elemzését kívánom elvégezni a doktori disszertáció megírásának pillanatában rendelkezésre álló 9. Európai Parlament (2019-2024) frakcióinak szavazási adatai alapján. Az elemzés kiemelten foglalkozik a brit képviselők hiánya miatt kialakuló szituációkkal, valamint a spitzenkandidat rendszer és a 2021-2027 közötti többéves pénzügyi keret kialakításának az Európai Parlamentet érintő kérdéseivel. Továbbá az Európai Parlament euro-kritikus és euroszkeptikus képviselőcsoportjainak dinamikájával. (3) A kutatás harmadik részében az Európai Parlament liberális frakciója (ALDE) által az 1999-es európai parlamenti választások óta betöltött szerepet kívánom elemezni. Ez utóbbi azért szükséges, mert ez a frakció változott a legtöbbet és így lehetőséget ad az Európai Parlamenten belüli egyéb változások dinamikájának bemutatására is. Az előadás során a kutatás relevanciáját, a kutatási kérdést, a kutatás elméleti kereteit, módszertanát és hipotéziseit mutatom be.

Kulcsszavak: Európai Unió, Európai Parlament, pártrendszerek, választási rendszerek, kutatási terv

ANGOL KÖVETI JELENTÉSEK A NÉMET-RÓMAI BIRODALOMBÓL (1542–1546)

BARÁTH Dóra
PhD-hallgató
Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Bölcsészettudományi Kar, Történettudományi Intézet
Kutatási terület: Koraújkori történelem, diplomáciatörténet
barath.dora93@gmail.com

Az 1540-es évek roppant nagy jelentőséggel bírtak Magyarország történetében: Buda 1541-es elvesztése, az 1542-es birodalmi hadjárat sikertelensége, majd a következő évek török hódításai állandósították az ország három részre szakadását a 17. század végéig. Ezzel az évtizeddel mégis kevés kutatás foglalkozik, és ritkán helyezik európai kontextusba a magyarországi eseményeket. Pedig a 16. század közepe európai szempontból is eseménydúsnak számított: az itáliai háborúk, a trienti zsinat előkészületei és a Német-római Birodalom schmalkaldeni háborúba torkolló belső ellentétei meghatározóak voltak az európai történelem későbbi alakulására nézve.

A magyarországi és európai események együttes vizsgálata új perspektívát kínál az évtized folyamatainak értelmezéséhez, különös tekintettel a birodalmi törökellenes segély (*Türkenhilfe*) kérdésére. Kutatásom az angol uralkodónak a Német-római Birodalom területén működő angol diplomaták által küldött követi jelentéseket vizsgálja, amelyekben a magyarországi helyzetről az európai helyzet részeként, de külső, távolabbi nézőpontból olvashatunk.

A katonai és vallási konfliktusok mellett a diplomáciai kapcsolatok és az információáramlás által felrajzolt kép is nagyban befolyásolta az egyes uralkodók külpolitikáját, így ezek elemzése közelebb vihet a korszak konfliktusainak megértéséhez. A koraújkorban kialakuló európai diplomatahálózatot a hálózatelemzés (*social network analysis*) segítségével vizsgálva feltárhatjuk, hogy az információ milyen úton terjedt, kik voltak a hálózat kulcsfigurái, jelentéseiket mennyiben vette figyelembe az uralkodó a későbbi döntéshozás során.

Előadásomban a kutatás elméleti hátterét és forrásbázisát szeretném bemutatni, különös tekintettel a már feltárt követi levelezésekre, Christopher Mont és Walter Bucler működésére. A levelezések kiemelt témái az 1542-1546 közötti birodalmi gyűlések és a kontinentális események, és számos magyar vonatkozású adattal is szolgálnak, így mind az egyetemes, mind a magyar történelem kutatása szempontjából érdekes forráscsoportnak számítanak.

Kulcsszavak: koraújkor, diplomáciatörténet, hálózatelmélet, angol történelem

FRIULIAK A MAGYAR SZALÁMIIPARBAN

BLASKÓ Barbara
PhD-jelölt
Debreceni Egyetem Történelmi és Néprajzi Doktori Iskola
Kutatási terület: Friuli vállalkozók Magyarországon. A Vidoni család Debrecenben (1884-1950)
barbara.blasko@gmail.com

Az észak-kelet olaszországi Friuli régió gazdasági és társadalmi életében az emigráció évszázadokon keresztül meghatározó szerepet játszott. A legjelentősebb migrációs folyamat azonban csak az első világháborút megelőző öt évtized során alakult ki, amikor a folyamatosan növekvő európai gazdasági fejlődés hatalmas mennyiségű munkaerőt igényelt az ipar és az infrastruktúra területén. A 19. század utolsó negyedében az elsődleges célpont a szomszédos Osztrák-Magyar Monarchia lett, 1892 és 1894 között pedig a magyar területek élveztek elsőséget.

Az Udinétől északra fekvő domb- és hegyvidéki terület településeinek egyik legjellemzőbb mestersége a szalámikészítőké volt, akik a téli hónapokra szegődtek el szezonális munkásként közép- és kelet-európai, nagyrészt honfitársaik által alapított, illetve vezetett üzemekbe. Az értékesítési lehetőségeket jól ismerve és az otthonról hozott szakmai ismeretek birtokában ugyanis néhány *salamuccio* szalámigyártási tevékenységbe fogott. A fővárosi iparosok mellett több magyar városban alakultak hasonló vállalkozások a helyi állattenyésztésre, nyersanyag-felvételi lehetőségekre alapozva, s a 19. század második felének figyelemre méltó húsipari vállalkozásai között debreceni cégeket is találunk, melyeket szintén Friuliból érkezett családok működtettek.

A friuli bevándorlók tevékenysége a magyar húsiparban igen jelentős és jellegzetes, hiszen a szalámigyártás elterjesztésében és a termék sikeressé tételében nagy szerepet vállaltak. Külön kiemelendő, hogy a főváros és üzemei mellett a folyamatnak Debrecen is meghatározó helyszíne, ahol a Vidoni a Pick és Herz mellett az ország harmadik legnagyobb piaci részesedéssel rendelkező vállalatává nőhette ki magát. A Boschetti és Vidoni, valamint a többi friuli üzem tevékenysége nemcsak ipartörténeti szempontból figyelemre méltó, hanem a migrációs folyamatok megértéséhez, a magyar-olasz kapcsolatok egy újabb részletének feltárásához is támpontokat nyújthat, s a helytörténetírás eredményeit is gazdagíthatja.

Kulcsszavak: Friuli, szalámi, Boschetti, Vidoni, Debrecen

MAGYAR-JAPÁN DIPLOMÁCIAI KAPCSOLATOK A ’80-AS ÉVEKBEN ÉS EGY SZEMÉLYES KAPCSOLAT; MIJAMOTO TERU: SZUISZEI MONOGATARI CÍMŰ MŰVE

CZIKKELY Zsuzsanna
PhD-hallgató
Eötvös Loránd Tudományegyetem Nyelvtudományi Doktori Iskola;
Kutatási terület: Magyar-japán kapcsolatok 1980 után
czikkelyzsuzsanna@gmail.com

A magyar-japán kapcsolatok már elég széleskörű feldolgozottságnak örvendenek, ugyanakkor a szimpla diplomáciai kapcsolatok mellett ugyanolyan fontosak a személyes kapcsolatok is, mert véleményem szerint azok sokkal mélyebbek és jobban segítenek megismerni a másik kultúrát. Japánban nagyon foglalkoztatott téma volt az 1956-os forradalom, majd a történelemben egy az egész világra és főként Európára kiterjedő változás következett be; az 1989-es rendszerváltozás. Utóbbinak köszönhetően könnyebbé vált az országok közötti utazás és átjárás. Japánnal is intenzívebbé váltak az ország kapcsolatai, ezért először az ebben az időben zajló diplomáciai kapcsolatokat szeretném röviden ismertetni, majd rátérni egy személyes kapcsolatra egy japán írón és művén keresztül, hogy milyennek látta, ábrázolta akkor a magyarokat és Magyarországot. A diplomáciai kapcsolatok hatással vannak az érintett országok egymásról kialakított véleményére, de egyéni szinten ehhez még hozzájárulnak a sajtó, illetve az irodalmi művek is. Hiszen ezek már sokkal személyesebb értesülési formáknak tekinthetőek. A sajtó inkább objektíven, tájékoztatásul szolgál az embereknek. Az irodalmi művek ezzel szemben már szubjektívebb véleményt, valamint képet közölnek, és éppen ezért jobban hathatnak az olvasóra is. Japán regényírók közül kiemelkedik a már fentebb említett Mijamoto Teru (宮本輝) nemcsak szakmai téren, hanem a regényei témáját illetően is, ugyanis több regényében felbukkan Magyarországgal kapcsolatos elem. A következőkben arra keresem a választ, hogy miből merített és miképp ábrázolja a magyar vonatkozású leírásokat, kifejezetten a címben szereplő művén keresztül amelyet, 1989-től olvashatott a japán közönség. Vajon miként került kapcsolatba Magyarországgal? Ebben az időben milyen kapcsolatot ápolt Magyarország és Japán? Mindezekre a választ elsősorban primer forrásokból és a regényből igyekeztem megtalálni és ismertetni ezt rövid tanulmányomban.

Kulcsszavak: Japán, 1989, magyar-japán kapcsolatok

A MAGYAR GÉPKOCSIZÓ ÉS HARCKOCSIZÓ ALAKULATOK AZ 1968-AS CSEHSZLOVÁK INTERVENCIÓBAN

CSÍK Ádám Lajos
MA-hallgató
Szegedi Tudományegyetem Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar
Kutatási terület: Magyarország XX. századi hadtörténete
csikadam4@gmail.com

Az 1968-as év Csehszlovákiába de más szocialista államban is, mint például Magyarország, olyan reformokat hozott, amelyek az előző években még elképzelhetetlennek tűntek. Csehszlovákia esetében ezen változások/reformok inkább társadalmi és politikai változásokban nyilvánult meg, amelyek az „*emberarcú*” szocializmus megteremtése felé mutattak. A csehszlovák változásokat a Szovjetunió és a keleti blokk más államai már az 1968 március 23-án tartott drezdai találkozón nehezményezték. A következő hónapok során komoly politikai és katonai nyomásgyakorlás sem tudta a csehszlovák kormányt, és Dubček eltántorítani a reformoktól. A szovjet vezetés nem hagyhatta kiteljesedni, a csehszlovák folyamatokat, amelynek katonai intervencióval vetett véget 1968 augusztus 21-én.
Előadásom célkitűzése az 1968-as csehszlovákiai bevonulásban részt vett magyar páncélos, és gépkocsizó lövészezredek szempontjából, a felelhető katonai iratokra támaszkodva bemutassam az eseményeket. Az előadásban olyan főbb mozzanatokra koncentrálok, mint a magyar haderők mozgósítása, a hadművelet megtervezése, és magának az intervenciónak a végrehajtása, az egységek közti kommunikáció. Az előbb felsorolt szempontok alapján a különböző katonai alakulatok között meglévő hadszervezésből fakadó hasonlóságokra, és különbségekre is igyekszem kitérni. A téma keretében a 31. harckocsiezred, a 6., 14., 33., és a 63. gépkocsizó lövészezredek tevékenységére fókuszálok. Az előadásban a bevonulást követő időszakból kiemelném a főbb eseményeket, a helyi politikai helyzetet, a magyar katonai parancsnokok által alkotott véleményekre, meglátásokra kitérve. A téma megalkotása során a célom volt, hogy az eseményt *„alulnézetből”*, a bevonulásra fókuszálva mutassam be. Az előadásom végén kitérnék az ezredek által Csehszlovákiában tapasztaltakra, tanulságokra.

*Kulcsszavak:*1968, Magyarország, Csehszlovákia, Intervenció

„AZ EMBERI ERŐFORRÁSOK MINISZTÉRIUMA UNKP-18-2 KÓDSZÁMÚ ÚJ NEMZETI KIVÁLÓSÁG PROGRAMJÁNAK TÁMOGATÁSÁVAL KÉSZÜLT”

„A KIRÁLY NEVÉRE ESKÜSZÖM HOGY FELESÉGÜL VESZEM…” EGY MEZOPOTÁMIAI HÁZASSÁG TÁRSADALMI HÁTTERE

CSITÁRI Péter
PhD-hallgató
Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar, Történettudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: Asszириológia, Kr. e. III. évezred végi Mezopotámia története
csitari.peter12@gmail.com

A Mezopotámiából előkerült szövegek általában a társadalmi elit életérők és tevékenységéről nyújtanak információt. Ritkán fordul elő, hogy a társadalom alsóbb rétegeinek szereplőiről a nevükön és foglalkozásukon kívül többet tudjunk meg. Az egyik Dél-Mezopotámiában lévő városból, Girszuból azonban előkerültek olyan jogi dokumentumok, melyek segítségével jobban megismerhető a mezopotámiai társadalom alsóbb rétegei. Ezen jogi dokumentumok (sumerül: di til-la) a Kr. e. III. évezred végén íródtak sumer nyelven, és a város kormányzójának (sumerül: ensi) levéltárában őrizték őket. A di til-la szövegek több, az adott időszakban (nagyjából 50 év) lezajlott peres ügyeknek az eseményeit, illetve ítéleteit rögzítették. Ebben a szövegkorpuszban rabszolgasággal, földtulajdonnal, örökséggel, és házasságok törvényességével kapcsolatos szövegek találhatók. Az NG 2, 16-os dokumentum egy házasságnak a törvényességét mondta ki, melyben megnevezték a házasságban szereplő feleket, azok családjait, illetve azzal kapcsolatban is információval szolgál, hogyan zajlott le az ókori Mezopotámiában a hivatalos házasságkötés. A dokumentum azonban a neveken kívül egyéb információt nem árul el a házasodó felekről. Nem derül ki pontosan ki a férj és a feleség, mi a foglalkozásuk vagy a társadalmi hátterük, illetve arról sem számol be, hogy a két család milyen kapcsolatban áll egymással. Girszuból azonban ebből a korszakból ismert nagyjából 30 ezer gazdasági adminisztratív szöveg, amelyek segítségével el lehet végezni egy prozopográfiai vizsgálatot a dokumentumban szereplő személyeken. Ennek a kutatásnak az eredményeként pedig meg lehet mondani, pontosan kik voltak a házasodó felek, milyen társadalmi háttérrel rendelkeztek, és végső soron az is kiderül, miért jött létre ez a házasság a két család között.

Kulcsszavak: Mezopotámia, társadalom, házasság

BEREG VÁRMEGYE A TANÁCSKÖZTÁRSASÁG IDŐSZAKÁBAN

CSORNYIJ Dávid
PhD-hallgató
Debreceni Egyetem, Történelmi és Néprajzi Doktori Iskola
Kutatási terület: Bereg vármegye tanácsköztársasági időszaka
csornyijdavid@gmail.com

Száz éve annak, hogy a problémákkal és társadalmi feszültségekkel teli Magyarországon kikiáltották a Tanácsköztársaságot. Az őszirózsás forradalom következményeként Bereg vármegyében is megalakultak a nemzeti tanácsok. A vármegye lakossága nyugtalanul élte meg a hatalomváltást, tömegtüntetések és lázongások közepette. A szociáldemokrata agitáció a háborúban megfáradt vármegyében már 1918 decemberétől egészen a tömegtüntetésig fokozódott. 1918 – 1919 fordulóján a szociáldemokraták pozíciói jelentősen megerősödtek a megyében, ez hozzájárult ahhoz, hogy a Tanácsköztársaság kikiáltása után pár nap alatt megalakultak a helyi direktóriumok. Bereg megyében a tanácshatalom első törekvései közé tartozott egy egész sor intézkedés, melyekkel központosításra és a sanyarú szociális és gazdasági helyzet konszolidálásra törekedtek. Megkísérelték a mezőgazdaság fellendítését, a földművelési munkák időben való elvégzését. Jellemző volt a rekvirálás, a húsínség, a komoly szesztilalom, és a kommunista ideológia erőteljes propagandája az élet minden területén. Ezekre a kísérletekre csak negyven napja adatott a tanácshatalomnak. 1919. április 26-án Beregszászt elfoglalták a román csapatok, Munkácsot a hónap utolsó napjaiban a csehszlovák légionáriusok vonták fennhatóságuk alá, így, mire a fővárost május 1-re vörös drapériákba öltöztették, az ország keleti vége elveszett a Tanácsköztársaság számára.
Előadásomban szeretném bemutatni, hogyan zajlott az 1919. márciusi fordulat Beregszászban és Bereg vármegyében. Kutatásom fő helyszíne a Kárpátaljai Területi Állami Levéltár volt, ahol több olyan fondot őriznek, amelyek betekintést engednek az időszak történéseibe. A forrásokból elsődlegesen a város életének szervezéséről, közigazgatási és társadalmi helyzetéről szerezhetünk információt. Bemutatom, mik voltak a lokális társadalmi és politikai előzményei és feltételei a tanácshatalom létrejötte. Szeretném vázolni a vármegyében létrejövő direktóriumok tevékenységét, az országos szinten bevezetett rendeletek végrehajtásának regionális szintű megvalósítása alapján. Előadásomból kiderül az is, miért kellett a tanácshatalom képviselőinek elmenekülnie a Beregszászból, illetve az is, hogy hogyan próbáltak kibújni a beregszásziak a szigorú szesztilalom alól. Szót ejtek továbbá a székely különítmények szerepéről, vármegyében kibontakozó „ellenforradalmi” tevékenységről, illetve a román és csehszlovák csapatok hadmozdulatairól is.

Kulcsszavak: Tanácsköztársaság, Bereg vármegye, Beregszász, Munkács, dr. Simon Mózes

MIT TUDHATUNK A JUGOSZLÁV ÁLLAMBIZTONSÁGRÓL A MAGYARORSZÁGI IRATOK ALAPJÁN?

DOMJÁN Dániel Ferenc
PhD-hallgató
Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Történelemtudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: Magyar-jugoszláv kapcsolatok, 1944-1956
domjan.d.f@gmail.com

A második világháborút követő európai történelem egyik legérdekesebb fejezete a Jugoszlávia és a Szovjetunió között kialakult konfliktus, mely az önálló külpolitikával nem rendelkező, Sztálin helytartója, Rákosi Mátyás által irányított Magyarországot is Moszkva melletti állásfoglalásra késztette Belgrád ellenében. 1948 júniusában a Kominform országai egy határozatban ítélték el Tito „elhajló" politikáját. A magyar-jugoszláv viszony gyors ütemben romlott, erős propagandahadjárat indult mindkét országban, mindennaposak lettek a határincidensek. A színfalak mögött a két ország titkosszolgálata is összecsapott, komoly ügynökháború zajlott, amelynek csupán egy-egy nagyobb eseménye került a nyilvánosság elé, ezeket az esetek legnagyobb részében propagandacélokra vagy koncepciós perek lefolytatására használták fel. A helyzetet az tette különlegessé, hogy mind a magyar, mind a jugoszláv titkosszolgálatot szovjet mintára hozták létre, emiatt a módszereik, eszközeik nagyrészt ismertek voltak egymás előtt. A magyar szervek mindent megtettek, hogy minél több információt szerezzenek be jugoszláv „kollégáikról", megpróbáltak minél több feltételezett jugoszláv kémet elfogni, beszervezni, illetve magyar és jugoszláv állampolgárokat ügynökként a délszláv államba küldeni hírszerző feladattal.
Az ügynökháború rendkívül sok iratot termelt, a vélt ügynökök, hozzátartozóik és ismerőseik kihallgatási jegyzőkönyvei, a jelentések, összefoglalók egy része napjainkban már kutathatóvá vált. Ezek azonban többszörösen szelektált anyagok, mely számos rostáláson is átestek, ráadásul – akarva, akaratlanul - hiányosak is. A fontosabb ügyekben a valós vizsgálatot végző szovjet „tanácsadók" a magyar szolgálatnak csak esetleges információmorzsákat juttattak, így számos kérdésre választ csak a moszkvai levéltárak adhatnának. Kérdéses továbbá a meglévő iratanyag valóságtartalma, az „egy forrás nem forrás" igazsága alapján szükséges lenne az anyagok összevetése jugoszláv állambiztonsági iratokkal, azonban az ex-jugoszláv tagállamokban ezek az iratok jelenleg nem kutathatók.
Előadásomban a fenti problémaköröket vizsgálom meg, és igyekszem átfogó képet adni a jugoszláv állambiztonsági szervek alapvető felépítéséről, elsősorban az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárának és a Magyra Országos Levéltár iratanyagára támaszkodva.

Kulcsszavak: magyar-jugoszláv viszony, kominform-konfliktus, ügynökháború, állambiztonság

ETNIKAI KONFLIKTUSOK A DEMOKRATIZÁLÓDÓ CSEHSZLOVÁKIÁBAN. SZLOVÁK-MAGYAR VISZÁLY 1968-BAN

GAÁL Veronika
PhD-hallgató
Eszterházy Károly Egyetem
Kutatási terület: A prágai tavasz és a csehszlovákiai magyarság
veronikagaalova@gmail.com

Az 1968-as prágai tavasz eseményei a csehszlovák politikában és közéletben egyfajta enyhülésként, demokratizálódási folyamatként jellemezhetőek. Ennek az enyhülésnek eredményeként 1968. március 12-én a Csemadok Központi Bizottsága kiadta állásfoglalását Csehszlovákia Kommunista Pártja és Szlovákia Kommunista Pártja Központi Bizottságának januári határozatához, melyben megfogalmazta elképzeléseit a nemzetiségi kérdés megoldásáról. Ezt támogatván a Járási Bizottságok és magyar szervezetek sorra adták ki állásfoglalásaikat. A szlovák sajtó a március 12-i Csemadok állásfoglalást nem tette közzé, azonban nagy nyilvánosságot biztosított a Csemadok-állásfoglalásokkal szembeálló, a magyar lakosságot a dél szlovákiai területeken élő szlovákok elnemzetietlenítésével és elnyomásával vádoló cikkeknek és nyilatkozatoknak. Az ezt következő időszakban mind a szlovák, mind a magyar fél sajtókiadványaiban megszaporodtak a nyilatkozatok és különféle viták. Ezek a „publicisztikai összeszólalkozások" számos téma köré csoportosultak. A legjellemzőbb és legfelkapottabb vitatémák közé tartozott az 1945-1948 közötti csehszlovák kisebbségi politika, a kisebbségek helyzetének államjogi rendezése, a reciprocitás elve, a dél- és kelet-szlovákiai nemzetiségi területek gazdasági helyzetének problémája, valamint különösen népszerű témává vált a nyelvkérdés megoldásának lehetséges modellje. A szlovák fél a magyar kisebbséget irredenta, revizionista, ellenforradalmi törekvésekkel vádolta, míg magyar részről igyekeztek mindvégig határozottan visszautasítani a vádakat Ezzel a szlovák—magyar sajtóvitával párhuzamosan, jelentősen ennek hatására, a déli területeken megnőtt a szlovák és magyar lakosság közötti bizalmatlanság. Ez nemzetiségi konfliktusok lehetőségét hordozta magában, amire számos valódi vagy valódinak vélt példát is hoznak a korabeli sajtótermékek.

Kulcsszavak: Prágai tavasz, 1968, nemzetiségek, sajtóvita, etnikai konfliktusok

ŐSKORI FÉMTÁRGYAK A DEBRECENI EGYETEM KLASSZIKA-FILOLÓGIAI ÉS ÓKORTÖRTÉNETI TANSZÉKÉNEK RÉGÉSZETI GYŰJTEMÉNYÉBŐL

GYURKA Orsolya
PhD-hallgató
Debreceni Egyetem
Kutatási terület: késő bronzkor, régészet
gyurka_orsi@yahoo.com

A Debreceni Egyetem Klasszika-filológiai és Ókortörténeti Tanszék régészeti gyűjteményének története a 20. század elejére nyúlik vissza és szorosan összefonódik a intézmény számos szerkezeti átalakulásával. A kollekció átfogóan mutatja be a régészeti korszakokat a paleolitikumtól kezdődően egészen a késő középkorig. A leltár alapján a leletanyag korszakonkénti százalékos arányának megoszlása a következő: őskor 89,4%; római kor 6,3%; népvándorlás és honfoglalás kor 1,5%; Árpád-kor és középkor 2,8%. A hiányos egyetemi dokumentáció ellenére feltételezhető, hogy a gyűjtemény jelenlegi formájában egyesíti az egykori Láng Nándor Múzeum törzsanyagát, a több magángyűjteményből és a Debreceni Egyetem Régészeti Intézetének saját feltárásaiból származó leleteket. Roska Márton debreceni tevékenységének ideje alatt a hagyaték erdélyi lelőhelyekről származó tárgyakkal gazdagodott, amelynek darabjai egyaránt megtalálhatóak a kolozsvári Történeti Múzeum és a a Szegedi Tudományegyetem Régészeti Tanszékének gyűjteményében.
Ennek a kiterjedt, heterogén összetételű gyűjteménynek része a késő bronzkor periódusába, a Kr. e. 1500 és 800 közötti időintervallumba datálható 32 fémlelet. A korabeli társadalmakban vagyonjelző szereppel bíró tárgyak között előfordulnak fegyverek, ékszerek és viseleti elemek. A bronzból készült kard, tokos, füles balták, tüskés-korongos csákány, kar- és nyakperecek, tű és átfúrt szélű pitykék alkotta leletegyüttes előkerülési helye és a Debreceni Egyetem gyűjteményébe való kerülésének módja ismeretlen. Ennek ellenére tudományos vizsgálatuk előmozdítja a késő bronzkor fémművességének megismerését.
Előadásomban a fémtárgyak tipokronológiai elemzésén és funkcionalitásuk bemutatásán túl, a Debreceni Egyetemhez kapcsolódó tudománytörténeti kutatások sorát bővítő adatokat is ismertetek.

Kulcsszavak: egyetemtörténet, régészeti gyűjtemény, fémeszközök, bronzkor

A SZOKOL- ÉS FRANKHAMISÍTÁS FELVIDÉKI VONATKOZÁSAI

IVÁNCSÓ Ádám
PhD-hallgató
Debreceni Egyetem, Történelmi és Néprajzi Doktori Iskola, Terror Háza Múzeum
Kutatási terület: szlovák a magyar határrevízióért: 1918-1943; ruszin nemzetiségtörténet: 1867-1945
adam.ivancso@yahoo.ca

A Horthy-korszak talán legismertebb botránya a francia valuta hamisításához kötődik. A magyar közélet több ismert szereplője is gyanúba keveredett a komoly nemzetközi visszhangot kiváltó ügyben, amely nem volt előzmény nélküli, hiszen pár évvel korábban már történt egy kísérlet a csehszlovák korona illegális lemásolására is. A szövevényes és sokszereplős történet résztvevői más-más célok miatt vágtak bele a vállalkozásba. Egyesek a trianoni békeszerződésért okolt Franciaországon akartak revansot venni; mások a saját egzisztenciájuk helyreállítását remélték tőle; míg a harmadik csoport a felvidéki revizionista propaganda és katonai akciók támogatására szerették volna felhasználni az esetleges bevételt.
Kutatásomban ennek az irredenta vonalnak a tevékenységét kívánom feltárni, amely mögött Mészáros Gyula turkológus és Bulissa Károly szlovák nemzetiségű ügyvéd állt. E két személy 1918-ban lépett a politikai élet színpadára, amikor még az ország integritásának a megvédéséért szálltak harcba. Bulissa Károly előbb a kérészéletű Kelet-Tót Köztársaság budapesti követeként tűnt fel, majd Mészárossal együtt a magyar Külügyminisztérium szolgálatába állva fejtettek ki propaganda tevékenységet a Felvidék területén. Ezekben az években kiépített kapcsolati hálójuk révén keveredtek bele a Windisgrätz Lajos herceg által kezdeményezett akcióba.
A téma kifejtéséhez és a csoport munkájának a bemutatásához a Magyar Nemzeti Levéltár forrásanyagból felhasználom a szokol- és frankhamisítás ügyében keletkezett vizsgálati dokumentumokat és a magyar határrevízióért dolgozó szlovák politikusok jelentéseit. A HM HIM Hadtörténelmi Levéltárában őrzött anyagok közül a Felvidéki Liga nevű társadalmi szervezet iratai is a forrásbázis részét képezik. Emellett a vizsgálatba bevontam olyan személyek naplóit és emlékiratait, akik a pénzhamisítási ügyek valamelyikében érintettek voltak, vagy éppen a magyar határrevíziót támogató szlovákokkal kapcsolatban álltak.
A kutatásom révén szeretnék rávilágítani egy alapvetően ismert ügy, kevéssé ismert részére, s ezáltal egy apró darabbal kiegészíteném a két világháború közötti magyar történelemnek és határrevíziós mozgalmaknak az összképét.

Kulcsszavak: Horthy-korszak, Felvidék, pénzhamisítás, revízió, szlovák

A SOPRONI BORVIDÉK KÖZÉP- ÉS KORA ÚJKORI TÖRTÉNETE

KERESZTES Gábor
Soproni Egyetem
keresztes.gabor@uni-sopron.hu

A nyugati határszélen elhelyezkedő Soproni borvidék Magyarország 22 történelmi borvidékeinek egyike, melynek termőterülete mintegy 1800 ha. A Soproni borvidék kiemelt figyelmet érdemel, mivel elkülönül a többitől sajátos világának és egyedi történelmének, népszokásainak köszönhetően.
A borvidék történetének kezdeteit az ókorban kell keresnünk. Scarbantia híres volt borkultúrájáról, melyet több tárgyi és írásos emlék örökít meg. A római korok után folytatódott a bortermelés, a IX. században egy német népcsoport, mégpedig a hiencek költöznek a területre, akik folytatják a szőlőtermesztést. Az ezt követő időkben Sopron küzd a regionális vetélytársaival, a kőszegi és a ruszti borokkal, de ezzel együtt elindul a borkultúra és -minőség fejlődése és növekszik a nemzetközi értékesítés volumene.
A középkorban és a kora újkorban Sopron földrajzi elhelyezkedése egyértelműen kedvez a borvidék fejlődésének, a bécsi udvar közelsége és a németajkú lakosság jelenléte tovább erősíti a regionális jelentőséget és Pozsony mellett a nyugatra történő borkivitel jelentős részben ezen területre koncentrálódik. A borvidék jelentősége az ország török megszállásának idejében ismét felértékelődik, ugyanis ez a terület nem kerül idegen kézre.
Kutatásaim során egy tanulmánysorozat keretében, a borvidék történelmét dolgozom fel a kezdetektől napjainkig. A korábbi tanulmányban a borvidék történeti kezdeteit, a kelta és a római szőlő- és borkultúra hatásait vizsgáltam, jelen tanulmányban a borvidék középkori, kora újkori története kerül bemutatásra.

Kulcsszavak: Sopron, borvidék, történelem

KÁLLAY MIKLÓS EGYKORI MINISZTERELNÖK SZEREPE ÉS KAPCSOLATI HÁLÓZATA AZ AMERIKAI MAGYAR EMIGRÁCIÓBAN A MAGYAR NEMZETI BIZOTTMÁNY TAGJAKÉNT 1953-1967 KÖZÖTT - LEVELEZÉSE, BESZÉDEI ÉS A KORABELI EMIGRÁCIÓS SAJTÓ ALAPJÁN

KERTÉSZ Tünde Fruzsina
PhD-hallgató
Debreceni Egyetem Történelmi és Néprajzi Doktori Iskola
Jósa András Múzeum Történeti Osztály
Kutatási terület: Kállay Miklós miniszterelnök emigrációs évei az Amerikai Egyesült Államokban 1953-1967-ig és az amerikai magyar emigráció helyzete a 20. században
kertesz.fruzsina@gmail.com

Kállay Miklós egykori miniszterelnök 1945-től 1953-ig Olaszországban, majd 1953-tól az Amerikai Egyesült Államokban élt és politikailag aktív tagjává vált az amerikai magyar emigráció életének. Még olaszországi évei alatt alakult meg a National Committee for Free Europe (később Free Europe Committee), vagyis a Szabad Európa Bizottság, mely egy amerikai magánszervezet, amit az amerikai kormány hívott életre 1947-ben, de bejegyzése majd 1949-ben került New York államban azzal a céllal, hogy a terjeszkedő szovjet befolyás alá került közép-kelet-európai országok lakosai számára a polgári demokrácia értékeit közvetítse. Ennek osztályaiként jöttek létre a nemzeti bizottmányok, így a Magyar Nemzeti Bizottmány is, melynek New Yorkba költözése után Kállay Miklós is tagja lett. Kállay Miklós megítélése amerikai részről alapvetően pozitív volt. Ennek okán az 1954-től a Magyar Nemzeti Bizottmány Végrehajtó Bizottságának tagjaként számos alkalommal képviselte a Free Europe Committee megbízásából a szovjet elnyomás alatt élő népeket. Beszédeket, előadásokat tartott és előadói körutakat tett a szervezet megbízásából, mint – ahogyan az amerikai részről elhangzott – a vasfüggöny mögötti legprominensebb államférfi. Kiterjedt levelezést folytatott az amerikai magyar emigráció tagjaival már olaszországi évei alatt is, majd az ezt követő időszakban is jellemző volt rá a naprakész tájékozottság az emigrációval és a magyarországi helyzettel kapcsolatban. Kállayról köztudott volt, hogy elítélte a szélsőséges nézeteket mind jobb, mind pedig baloldalon így tehát roppant megfelelő alkatú politikus volt ahhoz, hogy a hidegháború időszakában, az 1950-es években az amerikai kormány álláspontját a szovjet elnyomással kapcsolatban képviselje és népszerűsítse. Az amerikai közhangulatot borzolta az is, hogy szovjet ügynökök települtek be az országba és joggal tartottak attól is, hogy emigráns szervezetek ellen a kommunista uralom alatt élő országokból történik bomlasztás. Erről a korabeli emigrációs sajtó és a levelezések is tanúskodnak, s a jelenség ellen az amerikai kormány többek között a Free Europe Committee segítségével vette fel a harcot.

Kulcsszavak: emigráció, amerikai, sajtó, levelezés, miniszterelnök

EGY MÁSIK „NAGY ÉHÍNSÉG”. AZ 1876–1878-AS INDIAI ÉHÍNSÉG ÉS KÖVETKEZMÉNYEI A KORABELI BRIT BESZÁMOLÓKBAN

KOVÁCS Márta
PhD-hallgató
Debreceni Egyetem Történelmi és Néprajzi Doktori Iskola
Kutatási terület: Az indiai események a brit közvélemény különböző színterein a 19. század második felében
martykovacs89@gmail.com

A brit uralom alatt álló gyarmati India történetében a 19. század második felét aranykorként, fénykorként szokás jellemezni, a szubkontinenst egyenes a korona ékköveként emlegették. A korszakot azonban számos probléma kísérte végig; radikális vallási mozgalmak tevékenysége, különböző járványok, valamint éhínségek okoztak gondot a kormányzat számára. Ez utóbbiak közül az 1876–1878-as Nagy Éhínség, vagy más néven dél-indiai, esetleg madrászi éhínség ugyan „csak” egy volt a sok közül, mégis az egyik legismertebb, amely globális események láncolatába illeszthető.

A történések egyik okaként a hosszantartó szárazságot szokás megnevezni, amelyet a különleges földrajzi jelenség, az El Nino okozott, és nem csak Indiában volt hatással a klímára, ezáltal a mezőgazdasági termelésre, de Dél-Amerikában, Ausztráliában, illetve Kínában is komoly társadalmi-gazdasági gondokat eredményezett. Az 1870-es években pedig csaknem 50 millió ember haláláért tehető felelőssé. A történészek által kiemelt másik ok a hibás brit gazdasági rendszer, amelyet az éhínségekre való tekintettel sem változtattak meg jelentős mértékben.

Az évtized közepén fellépő természeti körülmények miatt a Dekkán-fennsíkon kialakult terméshiány, majd élelmezési probléma fokozatosan terjedt Dél-, illetve Délnyugat-India területein, legfőképpen Madrász és Bombay Elnökségekben. Azonban a lokális katasztrófa szinte egész Brit-India életére hatást gyakorolt, és az angolok gyarmati gazdasági és szociális rendszerére is befolyással volt.

Előadásom központi kérdése azonban nem az események történeti háttere, hanem az, hogy mit tudhatott ezekről az éhínségekről a brit közvélemény, milyen vélemények alakulhattak ki a társadalom különböző színterein – a sajtóban vagy a parlamenti képviselők körében –, és miként reagálhattak az történésekre.

A vélemények feltárására korabeli sajtótermékeket (például a *The Graphic,* a *The Spectator* vagy a *The Illustrated London News*) és a brit parlamenti viták átiratait használom forrásként, amelyek széleskörű képet alkotnak az anyaország társadalmában felmerülő kérdésekről, arról, hogy milyen jellegű problémaként éli meg Nagy-Britannia az indiai éhínségeket, és milyen megoldási javaslatok merülhettek fel a laikusok körében. Ezeket a beszámolókat, újságcikkeket néhány alapvető kérdésnél kiegészítem az esetet követően néhány évben megjelent egyéb típusú forrással is, mint például a hivatalos jelentések, illetve életrajzok.

Kulcsszavak: India, éhínségek, sajtótörténet, Brit Birodalom, gyarmatok

AZ ÉLETMÓD VÁLTOZÁSAI ÉSZTORSZÁGBAN ÉS MAGYARORSZÁGON AZ 1970-ES ÉS 1980-AS ÉVEKBEN

KÖVESDI Lilla Dóra
PhD-hallgató
Eötvös Loránd Tudományegyetem, Finnugor Tanszék
Kutatási terület: észt kultúra
ldkovesdi@gmail.com

Jelen előadásban az életmód változásaival, azon belül is a szabadidő eltöltésére kínálkozó különféle módokkal kívánok foglalkozni. Az elmúlt években nőtt a tudományos érdeklődés az 1970-es és 1980-as évek mindennapi élete iránt, de a pihenéssel vagy kifejezetten a szabadidő eltöltésének módjaival foglalkozó munkák száma még viszonylag kevésnek mondható. Több észt és magyar szerző is foglalkozik munkáiban a szocializmus idejének életszínvonalával és a mindennapi élettel. A szocialista államok történetével foglalkozó írásokat olvasva is túlnyomórészt a munka, a munka világa kerül előtérbe, a szórakozást, a szabadidős szokásokat kevésbé taglalják a szerzők. A mód, ahogyan az emberek a szabadidejüket töltik, sok kulturális jelentést hordoz magában, emellett fontos társadalmi összefüggésekre is rávilágít.
Az általam vizsgált, 1970 és 1989 közötti időszakban a kommunista berendezkedés ellenére már láthatóvá vált, hogy a szocialista országokra is hatással van az általános gazdasági fejlődés, melynek hatásai az emberek életmódjában is egyre inkább megmutatkoztak. Előadásomban azzal is kívánok foglalkozni, hogy hogy hogyan változtak a szabadidő eltöltésére kínálkozó lehetőségek, és hogyan szólt bele a hatalom abba, ahogyan az emberek a munkaidőn kívüli idejüket el kívánták tölteni az Észt Szocialista Köztársaságban és a Magyar Népköztársaságban. Be kívánom mutatni többek között azt, hogy melyek a főbb hasonlóságok és különbségek az Észt Szovjet Szocialista Köztársaság és a Magyar Népköztársaság lakóinak szabadidő-eltöltési módjaiban, illetve igyekszem megragadni azt, hogy hogyan követhető nyomon a szórakozási szokások vizsgálatán keresztül a nyugati társadalmakra jellemző, a nyilvánosságban sokáig megvetendőnek beállított fogyasztói magatartás fokozatos megjelenése, illetve előtérbe kerülése.

Kulcsszavak: Észtország, szórakozás, szabadidő, szocializmus, életmód

VIHAR A SIVATAGBAN. AZ EGYESÜLT ÁLLAMOK IRAK-POLITIKÁJA A CARTER-DOKTRÍNÁTÓL A HAJLANDÓK SZÖVETSÉGÉIG

LENGYEL Ádám
PhD-hallgató
Szegedi Tudományegyetem, Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar, Történettudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: jelenkori hadtörténet, különleges műveletek, aszimmetrikus hadviselés, az Egyesült Államok külpolitikája a '70-es évektől napjainkig
adamlengyel92@gmail.com

Az Egyesült Államok számára külpolitikájának egyik kulcsterülete volt a Közel-Kelet a második világháború végét követő időszakban. A térség gazdag kőolajforrásainak köszönhetően a világ jelentős részét ellátta, azonban politikai konfliktusokkal, társadalmi és vallási problémákkal terhes régió. Az Egyesült Államok számára értéke fokozatosan nőtt a hidegháború folyamán, több kísérletet is tett arra, hogy hatalmát a kőolajszállítmányok és a szállítási útvonalak fölött megszilárdítsa, vagy épp erősítse.
A térségre háruló figyelem az 1979-es év végén drasztikusan megnőtt, amikor az iráni iszlám forradalom hatására az Egyesült Államok elvesztette legfontosabb térségbeli szövetségesét, illetve a Szovjetunió Afganisztán lerohanásával közel került a Hormuzi-szoroshoz, melyen a kőolajszállítmányok áthaladtak. Ekkor hirdette meg Jimmy Carter elnök a róla elnevezett Carter-doktrínát, mely szilárdan kijelentette, hogy az USA létérdekének tekinti a Közel-Keletet, s a térség „*biztonsága érdekében*" a fegyveres beavatkozástól sem riad vissza.
Ekkor értékelődött fel Irak, s annak frissen hatalomra jutott diktátora, Szaddam Husszein az Egyesült Államok számára. Azonban az amerikai elnökök és az iraki diktátor kapcsolata mindig is ellentmondásos volt.
Előadásomban ennek a diplomáciai kapcsolatnak a történetét mutatom be az Egyesült Államok szemszögéből Jimmy Cartertől egészen George W. Bush elnökségéig. Előadásomban kitérek arra, hogy Carter, majd Reagan hogyan viszonyult a korábbi szövetségessel, Iránnal háborúba keveredő Irakhoz, majd milyen félreértelmezések vezettek végül hogyan vezettek az első (második) öbölháborúig, s a teljes szakításig. Végül röviden kitérek arra, hogy Bill Clinton, majd az őt követő George W. Bush adminisztrációja hogy viszonyult az öbölmenti országhoz, s mi vezetett annak lerohanásáig, megszállásáig és Husszein kivégzésig.

Kulcsszavak: USA, Irak, öbölháború, Carter-doktrína

A NŐ A TÁRSADALOMBAN, A NŐ A TÁRSADALOMÉRT: ESTERHÁZY MÓRICNÉ KÁROLYI MARGIT KÖZÉLETI TEVÉKENYSÉGE

LENGYEL Nóra
PhD-hallgató
Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar, Történelemtudományi Doktori Iskola, Modernkori Magyarország Doktori Program
Kutatási terület: Nőtörténet Magyarországon a 20. század első felében
noralengyel7@gmail.com

Az előadásban arra a kérdésre keressük a választ, hogy milyen lehetőségei voltak a közéleti szerepvállalásra egy arisztokrata nőnek a 20. század első felében. Milyen egyesületekbe léphetett be, és azokban milyen szerepet vállalhatott? Vajon tevékenysége alapján láthatóvá vált a közéletben vagy munkáját a háttérben végezte? Károlyi Margit (1896–1975) édesapja gróf Károlyi Gyula (1871–1947), édesanyja Károlyi Melinda (1872–1955); Esterházy Móricnak 1918-ban ment feleségül. A Károlyi család erdélyi ágából származó Esterházy Móricné életútját egészen nem vehetjük górcső alá, az előadásban magánéletének bemutatására nem vállalkozunk, csupán betekintést nyújtunk társadalmi, egyesületi tevékenységébe. Olyan szervezetek kerülnek említésre és röviden bemutatásra, melyeknek (rendes vagy pártoló) tagja volt, így egyes katolikus női szervezetek (mint például a Katolikus Nővédő Egyesület és a Katolikus Háziasszonyok Szövetsége), amik mellett kitérünk a Magyar Nemzeti Szövetség és annak női osztályának működésére: betekintést nyújtunk Esterházy Móricné beszédein keresztül a szervezet legfőbb feladataiba. Érintjük továbbá a Magyar Írónők Körét, valamint az Egyesült Női Tábort is. Vizsgáljuk, hogy az említett társaságokat a grófnő hogyan támogatta, és azt is áttekintjük, hogy a mecénási tevékenységen kívül milyen szerepet vállalt ezekben a szervezetekben. Arra is rávilágítunk, hogy Károlyi Margit iratanyaga alapján (MNL OL P196) melyek voltak azok a társadalmi problémák, amelyek foglalkoztattak egy arisztokrata nőt, ennek keretében vázoljuk, hogy a szociális gondoskodás mely területeinek fejlesztésébe kapcsolódott be, így előadásunk kiterjed a korabeli cselédkérdésre, a lány- és gyermekvédelemre, továbbá a női munkavállaláshoz kapcsolódó problémákra. A kutatás az Új Nemzeti Kiválóság Program keretében valósul meg, így az előadás csak egy szeletét mutatja be annak a kérdésnek, hogy az arisztokrata nők milyen szerepet vállaltak a 20. század első felének civil mozgalmaiban.

Kulcsszavak: nőtörténet, nőmozgalom, keresztény feminizmus, arisztokrácia, társadalomtörténet

HÁROM AZ EGYBEN: BRUBAKER „MODELLJE” ÉS A MAGYAR-UKRÁN VISZONYRENDSZER AZ ÚJ UKRÁN OKTATÁSI TÖRVÉNY ÁRNYÉKÁBAN

LJUBKA Katalin
PhD-hallgató
Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Politikaelméleti Doktori Iskola
Kutatási terület: Ukrajna politikai demokratikus átalakulása és a nemzeti kérdés: ukrán nemzetépítés és a kárpátaljai magyar érdekképviselet
katalin.ljubka@gmail.com

Rogerrs Brubaker elmélete szerint a nemzeti kisebbségeket, a nemzetiesítő államokat és az anyaországokat kölcsönös függések rendszere köti egybe. Ezen a rendszeren belül állandó belső küzdelem jelenik meg: a kisebbségek és az anyaország elitjei folyamatosan figyelemmel kísérik, hogy mit tesz az új nemzetállam, és különösen érzékenyek a „nemzetiesítő” vagy „nemzeti integrációs”törekvések bármely megnyilvánulására. Brubaker „hármas modellje” jó „kapaszkodókat” biztosít az új ukrán oktatási törvény körüli helyzet elemzéséhez is.
Mint ismeretes, a 2017. szeptember 5-én elfogadott új ukrán jogszabály 7. cikkelye szabályozza a nemzeti kisebbségek oktatásának nyelvét, amely többek között egyértelműen fogalmaz: az állam ezt követően csak ukrán nyelven szavatolja az oktatást, annak minden szintjén. Az új ukrán jogszabály, amely átfogó oktatási szerkezeti reform megvalósítását helyezi kilátásba, egyben egy új, az ukrán nemzeti identitásra épülő intézményrendszer kialakítására törekszik. Az elmúlt 25 év „nemzetiesítő” próbálkozásokhoz képest, ez a törvény teljesen egyértelmű határozott célt fogalmaz meg az oktatási intézmények számára a tanítás nyelve kapcsán: az csak az állami ukrán nyelv lehet.
Ez a jogszabály lett az az intézkedés, amely gyakorlatilag a korábban kiegyensúlyozott jószomszédi magyar-ukrán államközi kapcsolatból egyszerre egy elmérgesedett, feszült viszony kialakulásához vezetett. A kárpátaljai magyar érdekvédelmi szervezetek (nemzeti kisebbség) és Magyarország (anyaország) álláspontja szerint, az új jogszabály ellehetetleníti a kisebbségi nyelveken történő oktatást, így a magyar nyelven folyó nevelő munkát. A nemzeti kisebbség és az anyaország részéről elhangzó nyilatkozatok alapján, az intézkedés ellentétes az ukrán alkotmánnyal, illetve Ukrajna nemzetközi kötelezettségvállalásaival. A kárpátaljai magyarság egy új, a korábbitól merőben eltérő helyzetbe kerül: az új törvény veszélyezteti az egész magyar oktatási intézményrendszert.
Az elmúlt hónapokban média megnyilvánulásokon keresztül végig követhető, hogy egy belső jogszabály milyen hatással lehet egy hazai (ukrajnai) társadalmi, (nemzetiségi) csoport helyzetére, államközi viszonyra, és amely hatására „kölcsönös összefüggési” folyamatok indulnak el. Az előadásomban kísérletet teszek a „kölcsönös összefüggések” feltárására, a Brubaker „hármas modelljét” alkalmazva. A három szereplő adott, a viszonyrendszer alakulása szempontjából természetesen nem hagyható figyelmen kívül az ukrán parlamenti döntés előzményei és következményei.

A REFORMÁTUS OKTATÁS MEGÚJULÓ HAGYOMÁNYAI

LŐRINCZ Mónika Mária
PhD-hallgató
Debreceni Egyetem, Bölcsészettudományi Kar, Történelmi és Néprajzi Doktori Iskola
Kutatási terület: A református oktatás újjászületése, megújuló hagyomány a rendszerváltást követően Magyarországon
lorincz.monika@arts.unideb.hu lorinczm1@gmail.com

Doktori kutatásom témája a református egyházi oktatás hagyományainak, újraszerveződésének vizsgálata a rendszerváltástól napjainkig, különös tekintettel a Tiszántúli Egyházkerületre. A magyarországi művelődéstörténet 1990-től napjainkig terjedő időszaka meghatározó kultúrpolitikailag és oktatásügyileg az egyházak életében.
Fő kérdéseim:
Azonosíthatóak-e református hagyományok az oktatásban?
Sikerült-e visszahozni a református többletet azon intézmények életébe, melyek több mint 40 évig egy teljesen más szellemiség mentén működtek?
Mit ad a Református szó az iskola nevében szerepelve, csak a fenntartó más, vagy megfogható a velejáró plusz érték is?
Mennyi idő kell ahhoz, hogy átformálódjon egy iskola, és „reformátussá" váljon?
Ennek keretein belül folyik a református egyházi oktatás szerepének, méretének, képzéseinek vizsgálata a kezdetektől a századfordulón át az 50-es évek oktatásügyi rendeleti korlátozásáig, majd a rendszerváltás utáni megújulást követhetjük nyomon számokban.
Az előadás fő témái:

- A magyar református egyház oktatásának alapjai - az oktatás, mint Szentírásban megfogalmazott kötelesség
- A rendszerváltást követő intézményi megújulás
- Napjaink református oktatásának megújuló hagyományai egy kérdőíves kutatás tükrében
- Református, katolikus és más felekezek oktatási intézményeinek hagyományai között kimutatható-e jellegzetes eltérés

Kulcsszavak: református, felekezet, oktatás, hagyomány, megújulás

A PROTESTÁCIÓS ESKÜ HAGYOMÁNYA ÉS JELENTŐSÉGE JOHN SPELMAN POLITIKAI ÉRTEKEZÉSÉBEN

MADARÁSZ Fanni
PhD-hallgató
Pécsi Tudományegyetem, Középkor és Koraújkori Történeti Tanszék
Kutatási terület: 17. századi politikai értekezések, kora újkori angol történelem, államelmélet, állammetaforák, hatalmi reprezentáció, eszmetörténet
madaraszfanni.pte@gmail.com

Előadásom a 17. századi Anglia polgárháborús időszakának politikai értekezéseibe nyújt betekintést egy rojalista gondolkodó, Sir John Spelman pamfletein keresztül. Spelman (1594–1642) a rojalista politikai gondolkodók egyik, a szakirodalom által eddig méltatlanul mellőzött képviselője. Tanulmányait a cambridge-i Trinity College-ban, majd a Grey's Inn jogi szemináriumban végezte. I. Károly, angol király 1641-ben ütötte lovaggá és hivatalos államminiszteri kinevezése előtt állt, amikor 1642-ben egy tábori fertőzés következtében elhunyt.
A szerző az úgynevezett rojalista, vagy alkotmányos rojalista mérsékelt politikai csoporthoz kapcsolható, mely az 1640-es években I. Károly közvetlen tanácsadói köréből alakult ki. A jogilag korlátozott monarchia és a normatív joguralom (*rule of law*) koncepciója köré csoportosultak az általam vizsgált gondolkodók, s munkáikban arra tettek kísérletet, hogy definiálják az uralkodó hatalmának forrását, annak alappilléreit – úgy, mint a *Common Law* és az Anglikán Egyház – valamint a hatalom és a kormányzás korlátait. Korábbi kutatásaimban az értekezéseket főként a szuverenitás, az isteni jogalap és az abszolutizmus vonatkozásában vizsgáltam. Ezen előadásban azonban egy adott értekezésen belül (John Spelman: *The Case of our Affaires, in law, religion, and other circumstances briefly examined, and presented to the conscience*) a polgárháború egy különleges és a mai napig vitatott aspektusának, az *eskünek* a reprezentáltságát, szerepét és történeti hagyományait tanulmányozom.
Az 1641. május 3-án összeült angol Képviselőház előtt nem kisebb feladat állt, mint a kitörő forradalom és polgárháború jellegének definiálása. A zárt ajtók mögött történő tanácskozás végére egy eskü készült el. Az úgynevezett Protestációs Eskü (Protestation Oath) arra kötelezte annak letevőjét, hogy megvédje a protestantizmust, a koronát, Anglia szabadságjogait és a parlamentet. A Tudor uralom óta az államnak tett eskü a politikai konformitás morális és jogi garanciájaként szolgált. Az eskü egyedisége abban áll, hogy a protestáció nem csak a nemzetet kapcsolta össze a hűség eszméjén keresztül, ahogy azt az uralkodó, I. Károly remélte, hanem a politikai nemzethez tartozás kereteit is radikálisan kitágította azok számára, akik korábban kirekesztődtek a kor, gender, vagy osztálybéli hovatartozásuk miatt.
Az előadás központjában a tipológiai adalékok és a történeti hagyomány megvilágítása mellett annak bemutatása szerepel, hogy miként épült be az 1641-es eskü a királypárti értekezések narratívájába. Az eskütevés mint a hűség interpretációja jelenik meg ebben a vallási és politikai feszültségektől terhelt időszakban, melynek fontosságát a nemzetközi historiográfia már felismerte, a hazai történettudomány számára azonban egy, még kevéssé kutatott területnek számít.

Kulcsszavak: John Spelman, politikai értekezés, pamfletirodalom, eskü, szuverenitás

MOKAN-KOMITÉ ELLENÁLLÁSI SZERVEZET SZEREPE A KOMMUNISTA HATALOMÁTVÉTELBEN MISKOLCON

MAJZIK Dávid
PhD-hallgató
Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Történelemtudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: Kommunista hatalomváltás társadalmi tapasztalata Miskolcon
davidmajzik31@gmail.com

Kutatási témám a miskolci MOKAN-KOMITÉ ellenálló szervezet (Miskolci-Kommunisták-Antináci-Komitéja) története, és szerepe a II. Világháborús front átvonulását követően kialakult városi hatalmi űrben. Továbbá a későbbi évtizedekben keletkezett források mentén vizsgálom a szervezet tagjainak a Pártállamon belül betöltött szerepeit és egy magyar partizán kultusz létrehozásának kísérletét.
Előadásom során a MOKAN-Komité ellenállói tevékenységét mutatom be Miskolcon, a front átvonulását követően pedig azt, hogy a szervezet milyen szerepet töltött be a város közigazgatásának felállításában. 1944. december 3. után (a Vörös Hadsereg ezen a napon vonult be a városba) fegyveres karhatalmi szervezetként tovább működő MOKAN-Komité vezér szerepet vállalt a város háború utáni ujjászervezésében, mind politika-hatalmi, mint infrastrukturális szinten. A MOKAN karhatalom részt vállalt a civil lakosság malenkij robot-ra hurcolásában, rendszeresen tartott razziákat, fegyveresen volt jelen az utcákon, a hétköznapi életben, abban az időszakban, amikor minden más magyar fegyveres testületet az orosz hadvezetés lefegyverzett. A MOKAN-Komité elvitathatatlan érdemeket szerzett azzal, hogy megakadályozta a várost éltető gyár leszerelését és elszállítását, alkalmasint felrobbantását. Azokban a front átvonulását követő napokban, amikor semmiféle közellátás nem működött, gyógyszertárat működtetett, a közrend megóvásáért is felelősséget vállalt. Azonban az 1945 utáni évtizedekben a magasabb pártpozíciókat betöltő volt MOKAN tagok azon munkálkodtak, hogy elfedjék szerepüket a magyar civil lakosság elhurcolásában. Továbbá megpróbáltak egyfajta „makulátlan, hős partizán" képet alkotni magukról a történelmi emlékezet számára.
Az 1960-1970-es években az idősödő tagok számos visszaemlékezést és interjút készítettek a Párttörténeti Intézet keretei között felállított Visszaemlékezés-Gyűjtő Csoport segítségével. Ezeken a forrásokon keresztül szeretném bemutatni, hogy egyes mokanisták miként építették be identitásukba a magyarországi Szocialista Diktatúra évtizedei alatt a Második Világháború éveiben átélt történéseket. A szervezet kiemelkedő tagjainak életútjainak bemutatásán keresztül szeretnék képek alkotni arról, hogy a diktatúra támogatásával hogyan kíséreltek meg létrehozni egy párhuzamos történelmi emlékezetet Miskolc város helytörténetében.

Kulcsszavak: MOKAN, Miskolc, Malenkij Robot

„WINNING THE HEARTS AND MINDS" – THE MALAYAN EMERGENCY AND ITS OUTCOME

Csaba Bence MEZEY
PhD-student
Szeged University of Sciences
Research area: World War 2, Cold War, Insurrections, Counter-Insurgency Tactics and Strategies
mezeybence@gmail.com

By defeating the communist insurrection in Malaya that occurred between 1948-60, the British have demonstrated the effectiveness of counter-insurgency tactics and strategies. In my paper, I'll attempt to illustrate how the British have managed to deal with an anti-governmental rebellion with the use of propaganda, and the media in general. I will also show the potential efficiency of civilian-military cooperation, with which this whole strategy could be executed. What began as a series of assassinations and sabotages escalated into a full-scale armed conflict which had to be resolved with as little cost as possible. This operation, code-named the "Briggs-plan", was the first – and so far only – counter-insurgency strategy which opted for both a military and political solution, and worked. It became the textbook example that could not be reproduced on such a scale, although there were attempts at replicating it (the Vietnam war, for example). The question, what made this strategy work, requires a complex answer, which has to account for British colonial policies, a long history of dealing with insurrectionist movements and rebellions, as well as their entrenchment in local governments and leaderships. Having contracts with almost every level of society in the colonies also gave them a huge advantage when it came to information-gathering; it didn't take much time and effort to adjust or adapt the current system of a country or colony to what was required. This, coupled with a successful military campaign that relied on both British and Commonwealth troops and local forces, lead to a long, drawn-out war of attrition where the Malay rebels – who were *counting on* winning a battle of attrition – lost, and were scattered. Of course, it must be mentioned that these guerrillas didn't receive much outside support (since the ongoing Korean War held the world's attention), and the Soviet Union didn't want to push its luck any harder (Communist China did supply the rebels with token resources and equipment, however). All in all, this almost forgotten, yet important war deserves more recognition outside of military history, as it teaches valuable lessons on civil-military cooperation and partnership, which will always be a relevant topic in contemporary history.

Keywords: Malaya, guerrilla warfare, counter-insurgency strategies

AZ AMERIKAI EGYESÜLT ÁLLAMOK TERMÉSZETI KIVÉTELESSÉGE – HOGYAN VÁLHATOTT EGY MEZŐGAZDASÁGI ORSZÁG IPARI NAGYHATALOMMÁ?

NAGY Gergely
PhD-hallgató
Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar, Történelemtudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: A három lábon álló világrend: Az Amerikai Egyesült Államok „dollárdiplomáciája" és annak ideológiai háttere, a Párizs-környéki békék megkötésétől a gazdasági világválságig
gergely90.nagy@yahoo.com

A 2019. május 3–5. között megrendezésre kerülő *„TAVASZI SZÉL"* elnevezésű multidiszciplináris konferencián egy a doktori témámhoz is fontos természetföldrajzi kérdést szeretnék bemutatni. Az Amerikai Egyesült Államok megalakulásának pillanatától „furcsa képződmény" volt, nemcsak politikailag, hanem természet földrajzilag is. Egy alapvetően mezőgazdasági terület alakult át, a telepesek nagyfokú nyugat felé irányuló terjeszkedése és a több hullámban végbemenő bevándorlásnak köszönhetően, a 19. század utolsó évtizedeire a világ egyik leg-nagyobb ipari hatalmává és az USA gazdaságilag megelőzte a korban vezető európai hatalmakat. A történetírás az Egyesült Államokat, mint világhatalmi tényezőt 1945 után emlegeti, ami politikatörténetileg lehet helytálló, de az Egyesült Államok szuperhatalommá válásához kellett az az irdatlan ipari fejlődés, ami a 19. század második felében zajlott le, ehhez pedig az Észak-amerikai kontinens természetföldrajzi adottságai segítették hozzá az USA-t. A hatalmas kontinens méretűvé duzzadó ország ásványkincsei és adottságai mind elősegítették a mezőgazdaság rohamos fejlődését, és annak helyi sajátosságaként kialakuló farmgazdálkodást. Az új területek igénybe vételével a farmgazdálkodás egyre nyugatabbra tolódott, amelyet követett a határvidék nyugatra tolódása és a népesség nyugatra történő áramlása is. A sajátos körülmények teremtette mezőgazdasági fejlődés pedig jelentősen serkentette a korabeli technológia forradalmi fejlődését és a feldolgozó ipar robbanásszerű innovációját. A két iparág egymást serkentette és a vasútépítés megjelenésével a kettő közötti összeköttetés olcsóvá és gyorssá vált, amely így együttesen eredményezte azt, hogy a század végére az Amerikai Egyesült Államok a világ egyik vezető ipari országa lett. Előadásomban a fent vázolt folyamatot szeretném részletesebben is szemléltetni a konferencián.

CSALÁD ÉS/VAGY MUNKA? A KÁRPÁTALJAI MAGYAR NŐK SZEREPVÁLLALÁSAI AZ 50-ES ÉVEK SZOCIALIZMUSÁBAN

OROSZ Júlia
PhD-jelölt
Debreceni Egyetem, Bölcsészettudományi Kar, Történelmi és Néprajzi Doktori Iskola
Kutatási terület: nőtörténet, a kárpátaljai magyar nők helyzete a kommunista korszakban (1944–1960)
o.julia90@gmail.com

Ma a fiatalok egészen másképp látják a világot, teljesen más az elképzelésük az életről, mint annak idején nagyszüleinknek. Az évszázadok során a női szerepek folyamatosan változtak. A tradicionális társadalomban a nők elsődleges feladata a gyermekszülés és nevelés, mellette pedig a háztartás vezetése és a család ellátása volt. Tevékenységük elsősorban az otthonra korlátozódott. A 20. században ezen a téren jelentős változások történtek. A két világháború okozta demográfiai katasztrófa és a gazdasági kényszer miatt egyre több nőnek vált fontossá munkába állnia, sok esetben akár a férfiak helyet átvállalva. 1945 után a nemi szerepek közötti legfontosabb fordulatot világszerte a nők fizetett foglalkozásba való beáramlása jelentette, ami alapvetően változtatta meg társadalmi helyzetüket, szerepüket. Vizsgálódásom színtere Kárpátalja, azon belül a kárpátaljai magyar munkásnők helyzetének a feltárásával foglalkozom a második világháborút követő szovjet korszakban. A kommunista időkben a hagyományos női szerep mellé társult a kenyérkereső másodlagos szerep. A pártvezetés a propagandagépezetet felhasználva a dolgozó munkásnőt példaképpé emelte. Napjainkban még abban a szerencsés helyzetben vagyunk, hogy a korszakot átélt személyek felkereshetők, személyes tapasztalataiknak köszönhetően pedig átfogóbb és hitelesebb képhez tudunk jutni. Így kutatásom során a levéltári források mellett, visszaemlékezések segítségével és sajtótermékek felhasználásával próbálom feltárni a kárpátaljai magyar nők szocialista korszakbeli, valós mindennapi életét.
Előadásomban arra keresem a választ, hogy a kommunista rendszer, milyen változásokat hozott az korszakot átélt nők életébe? Milyen volt a fiatalkori jövőképük, illetve a női egyenjogúság jegyében milyen lehetőségek voltak nyitottak előttük? A kétkeresős családmodell mennyire volt elterjedt a korszakban? Mit gondolnak a hagyományos női szerepekről és a női kenyérkereső szerep hogyan hatott a családon belüli munkamegosztásra? Mennyire jelentett a problémát a korszakban a családi, háztartási és munkahelyi kötelezettségek összeegyeztetése és hogyan oldották meg a női kettős teherviselés gondját? A visszaemlékezés tapasztalatait pedig össze kívánom hasonlítani a korabeli sajtó (Vörös Zászló, Sztálini Győzelem, Szovjet Falu stb.) által festett képpel, ezáltal bemutatni, hogy a propaganda és a valóság mennyiben ellentmondásos.

Kulcsszavak: Kárpátalja, női sorsok, szocializmus

A SKÓT KIRÁLYSÁG EGYES SAJÁTOS RENDI GYŰLÉSEI: A KONVENCIÓK (1567-1689)

PAPP Ákos
PhD-hallgató
Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar
Kutatási terület: Skót rendiség, parlamentek a 16.-17. században
numenore@freemail.hu

Az 1990-es években felgyorsult devolúció és a Skót Parlament (korlátozott jogkörrel) létrejötte katalizálta a történeti kutatásokat az 1990-es éveinktől napjainkig, amelyek az 1707-ben megszűnt Skót Parlamenttel foglalkoztak. A konvenciókkal a historiográfiát áttekintve kevés említést találunk. A XX. század elején két királyi történész, Robert S. Rait és Robert K. Hannay foglalkozott tanulmányaiban és műveiben e kérdéskörrel, azonban ezt követően azonkívül, hogy néhány történész (például Gordon Donaldson) említést tett róluk egyes összefoglaló munkáiban nem sok utalást találunk. Az említett parlamenti kutatások előtérbe kerülésével viszont az utóbbi évtizedekben már előkerült ez a terület (lásd: Alan R. Macdonald kutatásai), azonban inkább csak retrospektív jelleggel és más problémakörhöz kapcsolva.
A koraújkori parlament –hasonlóan a középkori parlamenthez- több párhuzamos intézménnyel is rendelkezett. Ezek közül a legfontosabb az ún. rendi konvenció (Convention of Estates) , amelyet egyszerűen csak a parlament „testvérintézményének" is neveznek.
Az előadásban röviden áttekintjük a koraújkori skót parlament(rendiség) főbb jellemzőit, érintjük a konvenciók etimológiáját- esetleges mai használatukat - lásd az Egyesült Államok.
A konvenciók legfontosabb jellemzője az adók megszavazása volt, azonban inkább az ezen túli jogkörökről beszélünk, amelyekkel a rendi konvenciók az államhatalom főbb szereplőivé váltak: ilyenek a régensek megválasztása és felmentése, törvények elfogadása(ideiglenes hatállyal ugyan , de ez így is jelentős hatalmi funkció) bíráskodás, személyek közötti ügyekben döntés és egyes külpolitikai döntések.
A királyi hatalom oldaláról tekintve a rendi tanácsok és a rendi konvenciók révén a késő középkori és koraújkori skót uralkodóknak volt egy teljes bírói, pénzügyi és törvényhozói hatalommal bíró kevésbé reprezentatív gyűlésük. Az eltoni szóhasználattal élve (eltonian parlance) a skót politikában létezett egy „extra" kapcsolati pont a király és alattvalói között.
A konvenciók története kronológiailag több szakaszra osztható. 1585 és 1603 között közel 50 ilyen rendi konvenció volt, míg a régensek korában jóval kevesebb. 1603 után csökkent a konvenciók száma , amely az uralkodó Londonba költözésével , illetve a titkos tanács (privy council) szerepének erősödésével magyarázható.
A kutatás célja, hogy bemutassa a konvenciókat mint jelentős államhatalmi tényezőket valamint a parlamentet helyettesítő és a királyi hatalmat kontrolláló funkcióját és új elemekkel bővítse a skót parlament történetének meglévő jellemzőit, terminológiáját.

Kulcsszavak: Skót Királyság, rendek, parlamentek, rendi konvenciók, konvenciók

A HABSBURG-OSZMÁN DIPLOMÁCIA ÁTALAKULÁSA A 17. SZÁZADBAN – OSZMÁN KÖVETEK A CSÁSZÁRI UDVARBAN

PÁZMÁNDI Ágnes
PhD-hallgató
Eötvös Loránd Tudományegyetem, Történelemtudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: Habsburg-oszmán diplomáciatörténet, ceremóniakutatás
agi.pazmandi@gmail.com

Doktori kutatásaim keretében a 17. századi Habsburg-oszmán diplomáciai érintkezések protokollját vizsgálom, fő hangsúlyt helyezve a két birodalom közötti diplomáciai kapcsolattartás formáira, a béketárgyalások és békekötések ceremóniáira, koreográfiájára, valamint a Habsburg és oszmán követküldések diplomáciai aktusaira. Legfőbb célom annak bemutatása, hogy a diplomáciai érintkezéseket illetően milyen változások mentek végbe a 17. század végére, s ennek egyik fontos vetülete a két nagyhatalom követküldési szokásaiban megfigyelhető átalakulás. A korabeli források tanúskodnak arról, hogy az Oszmán Birodalom nehezen tudott alkalmazkodni a 17. század végére megváltozott nagyhatalmi helyzethez. A váltás a zsitvatoroki békét követően, elsősorban a korábban egyoldalú oszmán külpolitika kétoldalúvá válásában érhető tetten, jelesül, hogy az Oszmán Birodalom is megkezdi nagyszabású, ceremoniális követségek küldését a Habsburg udvarba. Disszertációm egyik fő csapásiránya e követségek vizsgálata, amelyek tevékenységéről – még ha nem is oly részletesek–, hasonló jelentések készültek, mint a Konstantinápolyba menő Habsburg követségekről. Ezek közül az egyik legfontosabb a vasvári béke után, 1665-ben Kara Mehmed pasa vezetésével Bécsbe küldött nagyszabású oszmán követségről szóló leírás. Hasonlóképpen alapvető forrásként tekinthetünk a szintén Bécsben tárgyaló Zülfikár pasa követi beszámolójára, aki a karlócai békét megelőzően egyezkedett a császárvárosban a békefeltételekről 1688 és 1692 között. Előadásomban e követségek bemutatását helyezem a középpontba, emellett említést érdemelnek a korabeli oszmán kútfők, krónikaírók munkái is, akik többször a követségi beszámolók rövidített változatait is beemelték történeti műveikbe. Ezek alapján a 17. századi Habsburg-oszmán diplomáciára vonatkozóan betekintést nyerhetünk a hivatalos oszmán udvari narratívába, illetve ennek változásaiba.

A MAGYAR IGAZSÁG-ÉS ÉLET PÁRTJÁNAK TÖRTÉNETE 1993-2010 KÖZÖTT

RÁCZ Márk
Egyetemi hallgató
Károli Gáspár Református Egyetem Állam-és Jogtudományi Kar
Kutatási terület: politikatörténet 1990 után
racz.mark@gmail.com

Előadásomban azt mutatom be, hogy milyen események zajlottak és milyen politikai döntések, illetve választási eredmények születtek a Magyar Igazság és Élet Pártja (MIÉP) környékén 1993-2010 között. Bemutatom a választási eredményüket önkormányzati, országgyűlési és az EP-választások tükrében.
Öt alfejezetre bontanám írásomat:
Az 1993/94-es rövid parlamenti jelenlétük vonatkozásában a párt születését, valamint annak előzményét mutatom be. Természetesen országgyűlési tevékenységüket is igyekszem vázolni. Ismert, hogy az MDF-ből kizárt Csurka István alapította meg a pártot.
A Horn-kormány alatti, parlamenten kívüli ellenzéki szerepük is kitölt egy fejezetet. 1994-1998 között több tiltakozó akciót és nagygyűlést szerveztek meg, amely többnyire a budapesti Hősök terén valósult meg. Nemzeti radikális jobboldali, antiglobalista, euroszkeptikus pártként határozták meg magukat, akik ádáz politikai ellenfelei voltak a szocialista-szabaddemokrata kormánykoalíciónak.
Az első Orbán-kormány alatt konstruktív ellenzékiség volt jellemző a pártra, ennek megfelelően is viselkedtek a Parlamentben. Óriási politikai sikerként könyvelhető el, hogy a rendszerváltást követően elsőként a MIÉP-nek sikerült a parlamenti 5%-os küszöböt túllépni. Csurka pártelnök-frakcióvezetőként határozta meg a szervezet életét.
Ugyanakkor érdemes lenne azt is megvizsgálni, hogy milyen belső ellentétek feszítették a pártot, különösen Szabó Lukács szerepére fókuszálva. A maroknyi frakcióval (14 fő) rendelkező szervezet négy éves működéséből ki kell emelni a Délvidék egy részére vonatkozó határmódosítási javaslatukat. Ez a kérdés a Jugoszláviát ért NATO-bombázások apropóján került előtérbe. „Se nem jobb, se nem bal, keresztény és magyar" – hirdették 1998-ban a választási kampányban.
Végül a 2002-es parlamenti kiesésük óta eltelt időszakot mutatom be. Ekkor kezdett lejtőre kerülni a párt, közben megalakult a JOBBIK, akikkel 2006-ban választási szövetséget kötöttek, de így sem sikerült jelentős eredményt elérniük. Ugyan a fővárosi közgyűlés tagjaként 1998-2006 között is kifejtették tevékenységüket, azonban 8 év után onnan is távozni kényszerültek. Nem mutatom be külön fejezetként az EP-választási szereplésüket, bár ez nem lett volna hosszú fejezet, hiszen eddig csak 2004-ben indultak el ezen a választáson. Éppen ezért az ötödik alfejezetben biztosítok neki helyet. Bár indultak a 2010-es országgyűlési választásokon is, de csak 11 egyéni jelöltet sikerült állítaniuk.
Csurka István személye végig meghatározta a párt életének alakulását, a kettő nem választható el egymástól. Nélküle nem ilyen, pontosabban másmilyen utat futott volna be egy ilyen szerveződés az 1990-es években. Személyzeti politikája is azt mutatja, hogy inkább a keresztény jobboldali középosztály felé nyitott volna. A MIÉP-frakció tagjai is ezt a tendenciát támasztották alá, ahol több közgazdász is helyet kapott. Mindenképpen meg kell említeni a dolgozatban élettársát is, Papolczy Gizella is gyakorolt valamifajta hatást a pártra. Jó értelemben véve Csurka szellemisége, habitusa, politikai céljai, drámairói tehetsége is rányomta bélyegét a MIÉP-re. Szellemi elődként tekintett a két világháború között munkálkodó Szabó Dezsőre és Németh Lászlóra.

Kulcsszavak: Csurka István, nemzeti radikalizmus, Parlament, ellenzék, választások

A NAGY HÁBORÚ HATÁSA AZ UNGVÁRI KIRÁLYI KATOLIKUS FŐGIMNÁZIUM MŰKÖDÉSÉRE 1914-1918 KÖZÖTT

ROMBAI Tibor
PhD-hallgató
Debreceni Egyetem, Bölcsészettudományi Kar, Történelmi és Néprajzi Doktori Iskola
Kutatási terület: Iskolai értesítők, mint történelmi források az oktatás és a politika hatásáról Ungvár iskoláiban 1914-1944 között
tibor13@meta.ua

Jelen tanulmány célja, megmutatni a Nagy háború (1914-1918) hatását az Ungvári Katolikus Főgimnázium működésére az iskolai értesítők tükrében. Sajnos nem minden iskolai értesítő maradt fent ezért csak részben lehet feltárni a háború hatását az iskola működésére, az oktatásra és azon belül pedig a nemzetiségi, nyelvi viszonyok változásaira. Összehasonlítva az 1914-1915-ös iskolai értesítőt az 1917-1918 értesítővel rálátást nyerhetünk, hogyan változott meg, a hadbavonult tanulók és a hadiérettségit tevők száma, a háború előrehaladtával, és miként nyilvánult meg az iskola részéről a katonai szolgálatot teljesítő tanulók emlékének ápolása. Ezenkívül, megtudhatjuk milyen intézkedéseket foganasitottak az állam részéről a háború során, amely kihatott az oktatási folyamatra, és miként sikerült megoldani a hadbavonult tanárok helyettesítését a háború folyamán. Ezután megvizsgálom, hogy miként próbálták a tanárok megoldani mindazon problémákat, amelyek a háború során jobban kiélezőtek elsősorban a jótékonysági adományozás megszervezését és a szegényebb tanulók támogatását, a hadikötvények vásárlását az 1917-1918. tanévben.

Kulcsszavak: iskolai értesítők, hadiérettségi, ifjúsági egyesületek, hadikötvények, Nagy háború

A KANADAI MAGYARSÁG METANARRATÍVÁI

SÁRHEGYI Tamás
PhD-hallgató
Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar Történelemtudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: jelenkortörténet, emlékezetkutatás, diaszpórakutatás, emigrációtörténet
sarhegyi.tamas@gmail.com

A 19. századtól folyamatosan vándoroltak ki magyarok Kanada területére, kezdetben szervezett letelepítések keretében, később pedig a 20. század során több hullámban és különböző politikai és társadalmi szituációban. A nagy emigrációs hullámok természetükből adódóan differenciálták a bevándorló csoportokat, akik különböző módon integrálódtak a befogadó társadalomba és a már létező diaszpóra közösségekbe. A csoportidentitás megteremtése és fenntartása a közös kulturális regiszterek létrehozásának egyik függvénye. Az identitás megőrzésének pedig egyik elsődleges lehetősége a közös múlt megtalálása. Így előadásomban a kanadai magyarság azon történeti elbeszéléseit vizsgálom és mutatom be, amelyeken keresztül önmagukat meghatározták. Ezen elbeszéléseket három csoportra osztom: 1) átfogó történeti elbeszélések 2) emigrációtörténetek 3) Magyarország és magyarság-történetek. Az első kategóriába olyan szövegek tartoznak, amelyek alapvetően leíró jellegűek és egységében szemléli a kanadai magyarságot (pl.: Rúzsa Jenő: A kanadai magyarság története, 1940, avagy Dreisziger Nándor vonatkozó történetírói munkássága). A második kategóriába a nagyobb számú autobiográf és irodalmi jellegű szövegek kifejezetten a kanadai magyarságra mint egységes csoportra vonatkozó részei tartoznak. Továbbá a személyes nézőponton és egyedi életutakon keresztüli, a különböző diaszpóra közösségekkel kapcsolatos általánosított következtetések (pl.: Lendvay-Zwickl Jenő, Miska János, Szóhner Gábor, Seres József stb.). Az utolsó kategóriában pedig az emigrációban kialakuló – Kanadában is rendkívül népszerű – mára inkább szubkulturális jellegű magyar őstörténeti kutatások (rokonság-elméletek) állításait tárgyalom.

Kulcsszavak: Kanada, magyarság, emigráció, történetírás, őstörténet

A PARASZTI TÁRSADALOM SZOCIÁLPOLITIKÁJA

SÁRI Tamás
PhD-hallgató
Debreceni Egyetem Történelem és néprajz Doktori Iskola
Kutatási terület: A paraszti társadalom szociálpolitikai megközelítése
tamassari3@gmail.com

Tágabb kutatásom ezen, szűkebb szelete, melyet *A paraszti társadalom szociálpolitikája* címen tárok a publikum elé, a néprajz és a szociálpolitika diszciplínák metszetében helyezkedik el. Annak ellenére, hogy az előző század elején már megjelentek a szociálpolitikai intézmény rendszer első elemei és a jóléti állam megvetette lábát kontinensünkön és ma is léteznek családi kötelékből adódó biztonsági hálók, mégis látható az a folyamat, mely szerint a szociális biztonságot a jóléti államtól remélhetjük egyre elszemélytelenedő világunkban. Így a kutatásom célja összevetni a szociális problémák megoldását a múlt századfordulós paraszti társadalom családi kötelékekre támaszkodó és a mai intézményes megoldásokat segítségül hívó gyakorlatai közt.
Kutatási kérdésként megfogalmazom a következőt: hogyan oldotta meg a paraszti társadalom a szociális problémáit a nagycsaládban a mai ellátórendszerhez viszonyítva?
Hipotézisként állítom: a paraszti társadalom családi kötelékek hálójában működő szociális biztonsági rendszere minden jelentős szociális bajra választ adott, bár alacsonyabb színvonalon a vizsgálat másik oldalához képest. Munkám során ezen összehasonlítás eredményeként a fenti hipotézis mellett érvelek.
A módszertanról elmondható, hogy a teljes kutatás mélyinterjúkkal kívánja alátámasztani állításomat, a kutatás ezen szelete azonban a szakirodalmi leírásokat veszi alapul, s veti össze a jelenleg hatályos jogszabályi rendelkezésekkel. Példának okáért: összehasonlítást nyer Tárkány Szücs Ernő Magyar jogi népszokások című munkájának szociális tartalma a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvénnyel.
Eredményeim során arra jutottam, hogy a legtöbb problémára, melyre az ellátórendszer választ ad, a nagycsalád is igyekezett választ találni, az egyébként számos különbség mellett.

Kulcsszavak: család, paraszti társadalom, szociálpolitika

ANGLIA, MINT A HATALMI EGYENSÚLY ŐRZŐJE CHARLES DAVENANT *AN ESSAY UPON THE BALLANCE OF POWER* (1701) CÍMŰ ÉRTEKEZÉSÉBEN

SCHVÉD Brigitta Kinga
PhD-hallgató
Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar, Interdiszciplináris Doktori Iskola
Kutatási terület: kora újkori angol történelem (politika-, diplomácia-, művelődés- és sajtótörténet), angol politikai gondolkodás és politikai kultúra (17–18. század); kora újkori egyetemes történelem, svéd–holland kulturális transzferek (16–17. század)
schvedbrigitta@gmail.com

Charles Davenant „Értekezés a hatalmi egyensúlyról” (*Essay upon The Ballance of Power*) című politikai pamflete 1701-ben jelent meg két másik, a hatalmi egyensúly (*balance of power*) témájához szorosan kapcsolódó írásával egy kiadásban, melyek „A háború, a béke és a szövetségkötések joga” (*The Right of Making War, Peace and Alliances*), illetve az „Univerzális monarchia” (*Universal Monarchy*) címeket viselik. Az 1656-ban született angol merkantilista közgazdász és tory politikus neve leginkább külkereskedelmi és államháztartási témákat fejtegető pamfletei, illetve kereskedelmi egyensúly-elmélete (*balance of trade*) miatt ismert. Az eddigi kutatás csak érintőlegesen tért ki politikai értekezéseire, ezért érdemes azokat mélyebb vizsgálat alá vetni, különösen a hatalmi egyensúlyról való kortárs vélekedés kontextusában.
A hatalmi egyensúly elve az állampolitika és a politikai publicisztika hangsúlyos elemévé, valamint a kialakuló államközi kapcsolatok elméletének egyik kulcsfogalmává vált a 18. század elejére. Az erőegyensúly fogalma az angol bel- és külpolitika középpontjába került, a toryk és whigek egymással való versengése pedig kiélesedett a belpolitikai, illetve az európai hatalmi egyensúlyról kialakult különböző vélemények és érvelések miatt. Ebben a kontextusban értelmezhető Charles Davenant hatalmi egyensúlyról szóló értekezése, amely alapvetően egy újabb, Franciaország elleni háború vállalásának szükségességét hirdeti Európa békéjének megőrzése, illetve a francia univerzális monarchia (*universal monarchy*) megállítása érdekében. Ennek kapcsán a szerző véleménye szerint a legfontosabb elérendő cél, hogy Anglia fenntartsa hatalmi egyensúlyozó szerepét Európában. A politikai pamflet III. Vilmos angol király (1689–1702) külpolitikáját kritizálta, továbbá határozottan szót emelt a Davenant véleménye szerint külpolitikai szempontból elvétett 1700. évi második felosztási szerződés (más néven londoni szerződés), és annak propagálói ellen. A felosztási szerződés túlzottan jó pozícióba helyezte Franciaországot, legfőképp a spanyol örökösödési háború (1701–1714) kitörését megelőzően II. Károly spanyol király (1665–1700) utolsó végrendeletének fényében.
A pamflet elemzése során igyekszem rávilágítani arra, hogy a hatalmi egyensúly elve milyen értelemben töltött be egyre fontosabb szerepet mind az európai nagyhatalmi politikában, mind az angol bel- és külpolitikában az utrechti békeszerződéseket (1713–1714) megelőző évtizedekben, és ebbe hogyan illeszthető be Charles Davenant műve.

Kulcsszavak: hatalmi egyensúly, Charles Davenant, angol politikai gondolkodás, univerzális monarchia, politikai pamflet

SILK THE DRIVING FORCE OF JAPANESE MODERNIZATION

Levente Gabor SZABO
PhD-student
University of Szeged
Research area: Japan, modernization, naval history

After Matthew C. Perry forced Japan to open itself to foreigners and to the larger world in 1853, the country entered into a period of chaotic modernization driven by the needs of local entrepreneurs. The Shogunate and the wealthier daimyos both invested heavily into Western experts and technologies. To convince these experts to come to the "end of world" their salaries not only had to be competitive, with anything they would be offered at home, but also it had to be large enough to convince them to move to Japan for extended periods. The question arises that, how did a country like Japan afford hundreds of these experts?
The key to understanding this question is the global silk trade. Historically silk was very popular in Europe since the antique times of the Republic of Rome. It lost very little of its appeal during the Muslim conquests and the crusades reinvigorated the silk trade. There have been attempts to produce silk in Europe but these ventures brought limited results, and certainly not enough to supply the mass need. In 1845, a mass epidemic devastated the European silk production. European silk production was based on the Chinese silk worms, which were susceptible to the epidemic, so importing more was not a solution. However, Japanese silk worms were immune to the disease, so they exploited their unique position to maximalize profits. This fortunate turn of events made it possible for Japan to modernize so efficiently.
My research focuses on the silk industry and the economic and diplomatic connection of Japan and the largest silk producer of Europe, France.

Keywords: Silk, Japan, modernization, France

IGAZGATÁSI REFORMOK A NEOABSZOLUTIZMUS KORSZAKÁBAN

SZABÓ Mátyás
PhD-hallgató
Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Közigazgatás-tudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: A Habsburg Birodalom (1848-1918), a magyar államtudomány története, az Osztrák-Magyar Monarchia közös külügyminisztériuma, a neoabszolutizmus közjogi kérdései
szabo.matyas@uni-nke.hu

A neoabszolutizmus éveire általában a magyar történelem egyik legfájdalmasabb és legkeservesebb epizódkorszakaként szoktunk tekinteni. Az 1848-as átalakulás és a kiegyezés közötti 20 év leforgása alatt rengeteg közjogi változás ment végbe Magyarországon az 1848-as reformoktól, az Országos Honvédelmi Bizottság és Kossuth kormányzó-elnökségén át, a katonai igazgatás, a provizórium és a definitívum bevezetéséig. Ezt követően az októberi diploma és a februári pátens reformjaival, majd a Sistierung korszakán át vezetett az út a kiegyezéshez, a dualista államjogi struktúra és a polgári jogállam megteremtéséhez.
A közgondolkodás napjainkban sem mindig képes szabadulni a forradalom és szabadságharc örökségétől, és nem ritkán a korszakkal kapcsolatban (1849-1867) egyoldalúan helyezkedik negatív, kritikus álláspontra. A 2000-es évek történeti kutatásai azonban már árnyaltabban értékelik ezt a szűk két évtizedet. Bár utólag a neoabszolutizmussal kapcsolatban a megtorlás, az önkényuralom, a központosítás, a magyar államiság megszüntetése, a magyar közjogi hagyományokkal összeegyeztethetetlen reformok merülnek fel asszociációként, a korszak nemzetközi szinten is elismert szakértője, Deák Ágnes is úgy vélekedik, hogy a birodalmi centralizmus árnyékában az 1850-es években kezd el formálódni a polgári állam Magyarországon.
A birodalmi centralizmus a magyar államstruktúrában leginkább a definitív igazgatási rendszerben nyilvánult meg. Erdély, Horvátország, Szlavónia és Dalmácia külön koronatartományként történő igazgatása mellett, Ferenc József 1849-es nyíltparancsában új koronatartományt szervezett Szerb Vajdaság és Temesi Bánság néven. A Magyar Koronatartomány megmaradt területén a katonai igazgatást és a provizorikus polgári igazgatást követően 1854-ben lépett életbe a véglegesnek szánt definitív polgári igazgatási rendszer. A közjogi reformokra az öt polgári kerületben (budai, soproni, pozsonyi, kassai, nagyváradi) szervező bizottságokat alakítottak ki. A bizottságok Magyar Nemzeti Levéltár által őrzött iratai mellett a korszak megismeréséhez remek adalékot adnak a teljhatalmú császári biztos irodájának anyagai. Előadásomban az 1850-es évek közigazgatási reformjait igyekszem bemutatni, kitérve a szervezés folyamatára a magyarországi és belügyminisztériumi szervek közötti kapcsolattartásra, végül az átszervezés nehézségei mellett kísérletet teszek rávilágítani azokra az előremutató intézményekre és változásokra, melyeket az emlékezetben elnyomott a Habsburg-dinasztia ellen irányuló ellenérzés.

Kulcsszavak: Habsburg Birodalom, neoabszolutizmus, közigazgatás-történet, centralizmus, polgári állam

AZ EMBERI ERŐFORRÁSOK MINISZTÉRIUMA ÚNKP-18-3-II-NKE-58 KÓDSZÁMÚ ÚJ NEMZETI KIVÁLÓSÁG PROGRAMJÁNAK TÁMOGATÁSÁVAL KÉSZÜLT

FEJJEL A FALNAK? – DONALD J. TRUMP ÉS AZ AMERIKAI-MEXIKÓI HATÁR VÉDELME

SZABÓ Regina
MA-hallgató
Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Nemzetközi és Európai Tanulmányok Kar
Kutatási terület: Az Egyesült Államok bevándorlási és menekültügyi politikája
szaboregina0220@gmail.com

Donald J. Trump mint „kívülálló üzletember" jelent meg az amerikai politikai színtéren: a 2016-os elnökválasztási kampány során markáns és sokszor nyers retorikájával, magát a hatalmi elittel szembe helyezkedve igyekezett növelni szavazóbázisát. Trump a hangsúlyt a gazdaság és a munkaerő piac fellendítésére, valamint a belbiztonság növelésére helyezte: mindennek fényében egyértelmű volt, hogy a kettő metszetében elhelyezkedő bevándorlás kulcsfontosságú eleme lesz a kampányának.
Az „America First" jelszóval összhangban az illegális bevándorlás visszaszorítását belbiztonsági, a legális bevándorlás csökkentését pedig gazdasági okokra visszavezetve tűzte ki célul. 2016-ban megtartott phoenix-i beszédében ismertette 10 pontból álló bevándorlási tervezetét, mely az Egyesült Államok bevándorlási és menekültügyi rendszerének hiányosságait azonosította, valamint ezekre javasolt konkrét, de mégsem részletes megoldásokat. A tervezet első pontja – az akkor még elnökjelölt szavait idézve – egy „áthatolhatatlan, kézzel fogható, erős és gyönyörű déli határfal" felépítésének ígéretét tartalmazta. A felépítés, valamint a fenntartási költségek teljes körű finanszírozását Trump a kezdetektől fogva Mexikóra hárította, valamint hangsúlyozta, hogy az amerikai adófizetők pénzét a beruházás nem fogja érinteni.
Trump kampányígéretét az utóbbi két évben számtalan kritika érte mind a demokraták, mind pedig a republikánusok oldaláról, valamint az amerikai közvélemény is rendkívül megosztott a kérdés tekintetében. A határfal felépítése és fenntartása egy súlyos belpolitikai vita részét képezi, mely a bevándorlási politikában közvetlenül érintett szereplőkön túl az amerikai társadalom egészére is hatást gyakorol. Előadásom során az amerikai-mexikói határ fizikai védelmével kapcsolatban felmerülő álláspontok ismertetése mellett Trump elnöki ciklusának első két évében hozott intézkedéseit értékelem három különböző tényező, hatékonyság, hatásosság és elkészültség tekintetében. Két év elteltével látható, hogy a fal megvalósításának legnagyobb akadálya a finanszírozás kérdésére vezethető vissza, hiszen Mexikó ellenállásával és Trump kongresszusi nyomásgyakorlásának viszonylagos sikertelenségével még mindig bizonytalanságok övezik a megvalósítást. Trump elnök a rendkívüli állapot kihirdetése által próbál költségvetési forrásokat allokálni a kampányígéret megvalósításának érdekében, ugyanakkor a döntéshozatal szintjén kialakult egyre mélyülő törésvonal, és az ezzel járó egyre drasztikusabbá váló intézkedések a fal támogatottságát ássák alá.

Kulcsszavak: Trump, határvédelem, fal, kampányígéret, bevándorlás

SÁROS VÁRMEGYE TÁRSADALOM- ÉS TÖRTÉNELEMTUDOMÁNYI ÖNREPREZENTÁCIÓJA A DUALIZMUS KÉSEI IDŐSZAKÁBAN

SZTANCS Gábor
PhD-hallgató
Eszterházy Károly Egyetem, Történelemtudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: Magyar asszimilációs kísérlet a kelet szlovák identitás alapján Sáros vármegyében, Jászi Oszkár nemzetiségi
centrumsztancs@gmail.com

A magyar kormányzat az 1890-es éveket követően igyekezett a szlovákok lakta Észak-Magyarországot, a magyar lakta Felvidékké alakítani. A sáros vármegyei elit a magyar kormányzatra támaszkodva milleniumot követően igyekezett minél jobban létrehozni saját történeti tudatát. Ennek okán is a vármegyei történetírás elkerülhetetlen mozzanata volt a 19. század során meginduló magyarországi nemzetépítéseknek, a nemzeti történeti tudat konstrukciójának.
Az előadásom, illetve belőle megírandó tanulmány prímer forrásbázisát az Eperjesi Szlovák Állami levéltárban megőrzött társadalmi egyesületek képezték. Ezt egészítette ki a főispáni és alispáni iratok. A sekunder források főként a nyomtatott sajtó képezi az eperjesen megjelenő Eperjesi Lapok, illetve a kelet szlovák nyelvű Naša Zastava. Bővebb összefoglalást és áttekintést, valamint irányelvet közöl Dessewffy István 1918-ban írt politikai pamfletje. Sajnos a főbb vezető személyek iratanyaga köztük Dvorčák Miklós hagyatéka nem maradt fent.
A dualizmus időszakában kísérlet történt a szlovákság megosztására, a keletiek (Sáros,Zemplén) önálló nemzetté szervezésére. A magyar vagy magyarosodó dzsentrinek illetve a sajátos nyelvjárások következtében a mindenkori magyar kormányok által támogatott magyarosodásnak. Az asszimilációs tereket segítette a vármegye elitje által létrehozott társdalami egyesületek, amelyek koordinálták a magyar és majd a kelet szlovák vagy másnéven szlovják identitás fejlesztését és bővítését.
Ennek terei voltak az 1909-ben létrehozott eperjesi Széchényi-kör, amely főként céljaként a magyar irodalom és művészet pártolását, ismertetését, terjesztését, Sárosvármegye területén kisdedóvás és népnevelés ügyének fejlesztését s általában a közművelődésnek nemzeti szellemben történő előmozdítását tűzte ki.
A másik társadalmi egyesült a Sáros vármegyei Magyar Közművelődés Egyesület, amely a Széchényi-kör megkezdet munkáját bővítette. A 20. század elejéig a keleti vármegyék vezetőségének nem kellett a szlovák nemzeti mozgalommal számolniuk, a szlovák intelligencia szinte egészében elmagyarosodott, és még a nyugati terület nemzeti vezetői sem mutattak érdemi érdeklődést a terület iránt. Változást a kivándorlás aránytalanul magas rátája okozta, mert a kivándoroltak a szabadabb amerikai viszonyok, a gyűlések, lapok kezdtek kitermelni egy öntudatos réteget, amelyből sokan hazaköltöztek. A védekezés leghatásosabb eszközét a hazafias közvélemény egy szlovák nyelvű, de magyar nemzeti szellemben írt újság kiadásában látta, amivel ellensúlyozni kellene a nemzeti agitációt. Ezen közművelődési egyesület kereti között valósult meg a szlovják identitás felkarolása és annak nyomtatott sajtó ás könyvek révén a vármegyei társadalommal történő megismertetése.

Kulcsszavak: Sáros vármegye, szlovják identitás, önreprezentáció, magyar asszimilációs kísérlet

AZ ELIT DEMOKRÁCIÁJA

TÓTH Balázs
PhD-hallgató
Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Politikaelméleti Doktori Iskola
Kutatási terület: Demokráciaelméletek, A demokrácia szemantikai problémája és működési zavarai
tothbalazsbalu@gmail.com

A kutatásom címe azt sugallja, hogy egy újabb „melléknevesített" demokrácia fajtát kívánok létrehozni vagy újra felhasználni. Azonban a célom ettől minél távolabb áll. A munkámat egy figyelemfelhívás gyanánt készítem, hogy a hazai tudományos diskurzus számára kevésbé ismert vagy ismert, de kevésbé hivatkozott szereplőinek munkáival foglalkozzak. Valamint, a doktori disszertációm lehetséges részeként abban nyújt segítséget, hogy rámutasson: a demokráciát veszélyezteti az elit hatalma, ha úgy tetszik az oligarchia veszélye.
A három munka melyekkel részletesebben foglalkozok a téma kapcsán: Sheldon S. Wolin *Democracy Incorporated*, Peter Mair *Ruling the Void*, és Colin Crouch *Post-Democracy* című műve. Az alábbiakban röviden ismertetem a kutatásom.
Egyre több hang figyelmeztet arra, hogy a gazdasági óriások veszélyeztethetik a demokrácia lényeges pontjait. Megjelenik a korrupció, az állami ügyekbe való politikán kívüli beleszólás, és a média manipulációja. Erre már Fareed Zakaria is figyelmeztetett, amikor az amerikai rendszert kritizálta művében a *The Future of Freedom, Illiberal Democracy at Home and Abroad*-ban. Azonban vele ellentétben az alábbi kritikák nem kevesebb demokráciát szeretnének, hanem épp ellenkezőleg: még többet, hogy visszaálljon az állampolgárok beleszólása a politikába.
Sheldon S. Wolin kifejti, hogy a demokráciák folyamatosan és szisztematikusan „elcégesednek", azaz a vállalati kultúra, vezetés és hozzáállás kisajátítja azt. Ez főként az Amerikai Egyesült Államok példáján lehet nyomon követni, hovatovább a 2017-ben hivatalba lépett elnökük is egy cégbirodalom vezetőjeként kezdte pályafutását.
Peter Mair kritikája csatlakozik Wolinhoz abban az értelemben, hogy szerinte sincs valójában demokrácia, illetve maximum eltorzult formában. Ezt a torzulást az okozza, hogy az állampolgárok és a politika között egy szakadék keletkezett, amely folyamatosan tágul. A fő probléma, hogy a demokrácia teljesen kiüresedett a választópolgárok számára. A pártrendszer és a demokrácia szorosan összekapcsolódik, és ahogy a pártok gyengülnek úgy a demokráciák minősége velük egyenes arányban szintén el kezd csúszni a lejtőn.
Colin Crouch kritikája arra próbálja felhívni a figyelmet, hogy valószínűleg beléptünk a posztdemokrácia korába, ahol a pártok vezetőségébe beférkőztek a különböző háttérben maradó tanácsadók, üzletemberek és lobbisták. Ez az új politikai osztály kiszorítja az embereket az aktív politikából. Így a posztdemokrácia a választói részvételből és a kapitalista gazdaságot és a politikai életet befolyásoló üzletemberekből és lobbistákból áll csupán.
Úgy gondolom ezen munkák (és egyéb kutatások) segítségével egy elméleti keretbe tudom foglalni a modern demokráciákat fenyegető egyik veszélyt: az elit hatalmának elterjedését.

Kulcsszavak: demokráciaelméletek, az elit hatalma, oligarchia, kiüresedés, posztdemokrácia

RITUÁLIS GYILKOSSÁGOK ÉS EMBERÁLDOZATOK A RÓMAI KÖZTÁRSASÁGBAN

TÓTH Gergely László
PhD-hallgató
Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar Ókortudományi Doktori Iskola
Kutatási terület: a köztársaság kori római hadsereg, prodigiumok, vallás és hadsereg kapcsolata
tothgergelylaszlo@gmail.com

Bevezetés: A történelem során számos nép embereket áldozott az istenek számára, ugyanis ezt gondolták a legnagyobb ajándéknak. Azonban egyes népek felhagytak ezzel a gyakorlattal, mert egyre inkább úgy érezték, hogy embereket meggyilkolni a „halhatatlanoknak" nem más, mint a barbárság, a civilizálatlanság egyik fő ismérve. Így gondolkodtak a rómaiak is, akik megvetették ezeket a rítusokat. Az előadás fő célja, hogy ráirányítsa a figyelmet egy közös metszéspontra, amely a rómaiaknál bemutatott rituális gyilkosságok és emberáldozatok között egyaránt megállapítható.
Fogalommagyarázat: Az emberáldozatok és a rituális gyilkosságok olykor-olykor szinonimaként használatosak, pedig a két fogalom nem ugyanazt jelenti. Az emberáldozatok esetében a társadalom úgy véli, hogy egy isten vagy annak kultusza megköveteli a rendszeres emberéletet. A rituális gyilkosság egy, a körülmények szülte reakció, amelynek során a társadalom rituálisan végrehajtja egy ember megölését, remélve, hogy az isteneknek szentelt áldozat legitimizálja az erőszakot, visszaállítja a rendet, megelőzi a közelgő katasztrófát. Az emberáldozatok esetében az istenek megkövetelik az áldozatot, míg a rituális gyilkosságnál az istenek ezt elfogadják mint megtisztelő gesztust. Az emberölés mindkét fajtája az isteni segítséget akarja megkapni azért, hogy megelőzzön vagy megoldjon egy krízist, párhuzamosan a közösség megtisztításával. Az emberáldozatok rendszeresek és preventívek, míg a rituális gyilkosságok alkalomszerűek és reaktívak.
Példák a vallásban: A rómaiak egyes emberáldozati formákat az évszázadok során átalakítottak és helyettesítettek. Így például május 14/15. egy Vesta-szüzekhez kapcsolódó rituálé, az Argei, amelynek során a résztvevők rongybábukat hordoztak körbe, majd bedobták őket a Tiberisbe a Pons Supliciusról. Cicero szerint a bábuk öreg embereket helyettesítettek.
A rómaiak – különféle okok miatt – nem mindig tudták vagy akarták helyettesíteni az emberáldozatot. A Vesta-szüzek őrizték a szent tüzet, amely a közösség szívét szimbolizálta, emellett számos rítus tartozott kötelességeik körébe. Amikor egy Vestát súlyos vétséggel vádoltak meg, a pontifexek testületének tárgyalásán halálra ítélhették a papnőt. A kivégzés módja az élve eltemetés volt – az erkölcstelen Vesták kivégzésénél ez volt a bevett gyakorlat. Emellett három olyan alkalom is ismeretes, amikor a Vesta papnők körüli botrányok mellett, a rómaiak két gallt és két görögöt temettek el élve a Forum Boariumon Kr.e. 228-ban, 216-ban és 114/113-ban – ezt állítólag a Sibylla-könyvek tanácsolták.
Az emberáldozatok további fajtái a gladiátor viadalok, amelyek kezdetben vallási szertartásokhoz kapcsolódtak. Azonban nem volt olyan római isten, amelyik megkövetelte volna a rendszeres áldozatot, és valószínűtlen, hogy a rómaiak úgy érezték, a halottaiknak emberáldozatra van szükségük egy temetési rítus keretében. Következtetések: Az előadás a fentebb említett esetek által rávilágít arra, miszerint az emberáldozatok és rituális gyilkosságok legfontosabb kapcsolódási pontja, hogy a rómaiak tartózkodtak a közvetlen erőszaktól, vagyis nem ontottak vért, bár ez az áldozato(ko)n nem sokat segített. Emellett a rómaiak előtt sem volt teljesen ismeretlen a vallás nevében elkövetett gyilkosság.

Kulcsszavak: rituális gyilkosság, emberáldozat, Római Köztársaság, Vesta-szűz, devotio

ÚJPÉTERY ELEMÉR DIPLOMATA KARRIERÚTJA

UZONYI Anita
PhD-hallgató
Debreceni Egyetem, Bölcsészettudományi Kar, Történelmi és Néprajzi Doktori Iskola
Kutatási terület: Magyarország diplomáciája a két világháború között, Újpétery Elemér
uanita93@gmail.com

Témaválasztásom nem indokolatlan, hiszen a két világháború közötti magyar diplomáciáról érdemes és kell is beszélni. Az első világháború után hatalmas változáson ment át mind a Külügyminisztérium mind pedig a diplomácia testület. Kvázi professzionalizálódás mutatkozik meg, amelynek kibontakozása az 1930-as évekre olyan szintet ért el, hogy kiváló diplomáciai kar kovácsolódott össze.
Az elszigeteltségből való kitörés egyik releváns pillére volt a diplomaták képzése és munkásságuk során szerzett tapasztalatok beépítése a magyar politikába. Ebbe a metódusba abszolút beilleszthető Újpétery Elemér és diplomata pályájának vizsgálata. Pályája feltárása során sikeresen interpretálható a korszak diplomata karrierek felépülése, azok jellemvonásai. Ugyanakkor ellentmondás is tapasztalható, hiszen a korszakra jellemző volt, hogy a diplomaták felvételekor az anyagi hátterük dominált és döntötte el sikerességüket. Elemér esetében ez nem így történt, hiszen ő egy középpolgári családból származott. Felvételének hátterében az a tény állt, hogy az 1918-ban bekövetkezett világháborús veszteség következtében a régi rendszer – a Ballhausplatzon tevékenykedő – diplomaták nem kívánták az új, köztársasági rendszert szolgálni, így többségük elhagyta az országot.
Újpétery Elemér számára az első igazán nagy fordulatot 1938 hozta, amikor május 14-én megalakul az Imrédy-kormány, ahol Újpétery Elemér személyi, külügyi titkári szerepet tölt be Imrédy Béla mellett. Visszaemlékezésében leírja, hogy igen jó viszonyt ápoltak egymással, amely releváns abból a szempontból, hogy Imrédy is bizalmi emberének tekintette így a lisszaboni követi munkásságát támogatta. Újpétery Teleki Pál mellett is exponált pozíciót töltött be és bizalmi emberének számított. Az egyre növekvő politikai nehézségek, a második világháború kitörése, a döntésképtelenség és az egyre nagyobb német befolyás és elköteleződés Teleki Pál öngyilkosságához vezetett. Újpétery volt az utolsó, aki Telekit élve látta 1941. április 2-án. Lisszaboni munkásságát 1942-ben kezdte el, Wodianer Andor főnöksége alatt. Megbízása elején sajtómunkálatokkal bízták meg majd feladatköre egyre inkább kiszélesedett.
Előadásomban a célom a Lisszabonban eltöltött munkásságának a bemutatása a második világháború idején, egy semleges országban, egy egyre inkább német elkötelezettségű ország érdekében.

*Kulcsszavak***:** Magyarország, külpolitika, Újpétery Elemér, diplomácia, diplomata

THE FOREIGN POLICY OF RUSSIA IN EAST-ASIA BETWEEN 1897 AND 1904

VÁRNAI Gergely
PhD-student
University of Pécs, Faculty of Humanities
Research area: The diplomatic history of the Russo-Japanese war 1904-1905
varnaigergely@freemail.hu

The Russo-Japanese War was the first war in the 20th century, where armies of hundred thousands soldier fought with the highest military technology (world war zero) and which forced the great powers to take position behind on of the belligerents, to create two group with opposite interests.
The topic of my dissertation is the diplomatic background of this conflict and I will present a special period of the Russian foreign policy, directly before the outbreak of the war.
Before 1897, the Russian foreign policy was dominated by the talented minister of finance and transport, Sergei Y. Witte, who used mostly political and economic resources to achieve the goals of the tsarist empire.
The change in the attitude of the Russian foreign policy came after the accession to the throne by Nicholas II. In on hand, between the young tsar and the older statesman became the gap always bigger, because personal reasons, on the another hand, the "Bazebrazov-group", a group of aristocrats, high rank military leaders and adventurers started to influence the emperor. The steps of Russia became more and more provocative against Japan. Russia increased here influence on the Far East: Russian troops occupied the harbor of Port Arthur in 1897, Manchuria in 1900-1901 and get concessions in North-Korea in 1903. The result of this process was, that the leaders of the Japanese state decided leave off to search for a peaceful solutions for the tensions between the to counties and attacked the Russian navy base Port Arthur on the 8. February 1904.
I will present the emergence of the Russian foreign policy and the rivalry of the oppositional Russian political groups between 1897 and 1904. My presentation will based on the memories and diaries of Russian statesmen, as the minister of finance Sergej Vitte, minister of military Aleksey Kuropatkin and the Russian ambassador in Tokyo, Baron Rosen

Keywords: foreign policy of Russia, Russo-Japanese War, geopolitics, East-Asia

„…TITOKBAN MINDEN SZEBBLELKŰ […] HÖLGY SZERELME.” FRIEDRICH ISTVÁN TESTKÉPE A KÉT VILÁGHÁBORÚ KÖZÖTT

VÉGH Loretta Vivien
PhD-hallgató
Debreceni Egyetem
Kutatási terület: Friedrich István élet- és politikai pályája
lorettavegh@freemail.hu

A Friedrich István életéről szóló cikkek és összefoglalók szinte kivétel nélkül kiemelték, hogy a képviselő – mint egykori válogatott futballista – rendszeresen sportol, így fizikai erőnléte, egészségi állapota megfelelő. A legitimista tábor vezéregyéniségének számító politikus testére és egészségi állapotára vonatkozó utalások – a kortárs vezérkultuszokhoz hasonlóan – az 1919 és 1944 közötti formális Friedrich-kép alkotóelemeinek tekinthetőek, ebben a vonatkozásban tehát érdemes megvizsgálni, hogy milyen szerepet töltött be, valamint mit hivatott szimbolizálni a test a személyéhez kapcsolódó diskurzusokban. A kor sok sportemberéhez hasonlóan több mozgásformát kipróbált, mint a lovagló- és az autósport, de igen hamar kiderült, hogy számára az akkor még gyakran „prolisportként” aposztrofált labdarúgás az igazi. Az a tény ráadásul, hogy egy alkalommal a nemzeti tizenegy tagjaként képviselhette hazáját, szintén hozzájárult a képviselő és a választópolgárok kapcsolatának erősítéséhez. A Műegyetemi Atlétikai és Football Club szikár, magas termetű – „kiváló helyzet-felismerési képességéről” és „remek helyezkedési készségéről” nevezetes – játékosáról néhány korabeli napilap sportrovatában képes összeállításokat is közreadtak, amelyek az erejét, az egészségét fejezték ki, és ezt összekapcsolták a politikai pályára való alkalmasságával és rátermettségével. A Friedrich Istvánról kialakított kép szerint egyedül ő volt „alkalmas” a válság leküzdésére, az elveszített nemzeti nagyság helyreállítására, kizárólag ő volt követésre méltó, ugyanis ő testesítette meg mindazt, amit a követői el kívántak érni. Az eddig tárgyalt Friedrich-kép 1939-ig létezett a korabeli nyilvánosságban, ezt követően egyre gyakoribbá vált, hogy elhúzódó, súlyos betegségéről jelentek meg közlemények, tevékenysége és magasztalása a nyilas hatalomátvételt követően a családi élet színtereire húzódott vissza, máshol ugyanis egyre kevesebb lehetőség volt mind testének ápolására, mind szellemi örökségének fenntartására.

Kulcsszavak: Friedrich, testkép, egészségi állapot, labdarúgás

A REGÉCI URADALOM 17. SZÁZAD VÉGI SZÁMADÁSKÖNYVEI

VERES Tünde
PhD-hallgató
Debreceni Egyetem Történelmi és Néprajzi Doktori Iskola
Kutatási terület: A regéci uradalom 17. századi gazdaság- és társadalomtörténete a Rákóczi birtoklás alatt
tundeveres21@gmail.com

Egy uradalom gazdaságát, gazdálkodását több tényező is befolyásolja, ennek megfelelően azt számos aspektusból lehet vizsgálni. Önmagában a kutatás középpontjában állhat a jobbágyi munkaerő megjelenése, a jobbágyi-allodiális termelés viszonya, egyes mezőgazdasági ágak külön vizsgálata, vagy belpolitikai, háborús események hatásainak tükröződése az adott uradalomban. A teljes gazdaság működésének hatékonyságát mégis legjobban a számadáskönyvekben lehet nyomon követni. Ennek reprezentálására szolgál a regéci uradalom számadáskönyveinek vizsgálata.

Az előadás középpontjában álló regéci uradalom 1644-től 1711-ig volt a Rákóczi család birtokában. A Thököly-felkelés kirobbanásától gyakorlatilag szinte folyamatosak voltak a harcok a térségben: a felkelést a török elleni háborúk, majd pedig a Rákóczi-szabadságharc követte. Mégis a 17. század végi időszakból maradt fenn a legtöbb olyan adat, amely az uradalom gazdaságával kapcsolatos. Ezek közé tartoznak a vincelléri, provizori számadások, konvenciós jegyzékek. Az ezekben található feljegyzések részletesen kitérnek mind a természetbeni, mind pedig a pénzbeli kiadásokra és bevételekre. A kiadások rávilágítanak, mennyit költöttek a 17. század végi gazdaság működtetésére, így eszközbeszerzésre, munkások és tisztek fizetésére. Mivel a regéci uradalom gazdaságában a vezető ágat a szőlőtermelés képviselte, nem meglepő, hogy az ezzel kapcsolatos feljegyzések képviselik a fennmaradt számadások legnagyobb részét. A számadások másik részét a bevételek képviselik. A források ezen szegmensének vizsgálata azért is fontos, mert a kiadások-bevételek szembe állításával képet kaphatunk az uradalom valódi jövedelmeiről, jövedelmezőségéről. Ezen felül a jobbágyi és allodiális gazdálkodás terméseredményeinek külön-külön történő feljegyzése az egykori Rákóczi birtok gazdaságának működéséről is képet szolgáltat.

A gazdasági vizsgálat során tehát a következő kérdéseket lehet feltenni: a majorsági, vagy a jobbágyi termelés hozott magasabb bevételt, illetve a bevételek mekkora részét képviselték a jobbágyoktól beszedett adók? Mire fordították a legtöbb költséget, és mi hozta a legtöbb bevételt? A kérdések válaszait a különböző számadások rejtik, amely válaszok egyben rámutatnak az uradalom gazdálkodásának szintjére is. Ennek megfelelően az előadás célja, hogy a provizori számadásokat összevetve képet alkosson a regéci uradalom 17. század végi gazdasági működéséről, változásairól, jövedelmezőségéről.

Kulcsszavak: Regéc, uradalom, gazdaságtörténet

REINHART KOSELLECK KORAI ANTROPOLÓGIAI NÉZETEI CARL SCHMITT ÁLLAMELMÉLETI FOGALMAINAK KONTEXTUSÁBAN

ZSIGER Ádám
MA-hallgató
Debreceni Egyetem, Bölcsészettudományi Kar
Kutatási terület: politikai beszédmódok Magyarországon a 19. században, a fogalomtörténet-írás elméleti problémái
adamparsonsproject@gmail.com

Előadásomban Reinhart Koselleck korai munkájának, a *Kritika és válság*nak fogalmi elemzésére támaszkodva a szerzői történelemszemlélet elméleti alapjait vizsgálom. Célom az, hogy Koselleck antropológiai nézeteit saját későbbi történeti időkoncepciójának fényében értelmezzem, ill. értelmezhetővé tegyem. Szeretnék rámutatni arra, hogy, bár a könyv tartalmi állításai, „fogalomtörténeti" felismerései Koselleck későbbi szövegeiben is fontos szerepet kapnak, mégsem feltételezhetünk munkái mögött azonos „szerzőséget", ill. arra, hogy a *Kritika és válság* egészen más elméleti megfontolásokon nyugszik, mint későbbi művei. Ennek magja az, hogy a *Kritika és válság*ban a kora-újkori polgárháborúkat hatalmi erővel berekesztő abszolutizmus történelmi leírása átadja a helyét a *minden* polgárháború megszüntethetőségét garantáló teoretikus értelmezésminták történeti kivetítésének/működtetésének. Koselleck eme szükségszerűnek láttatott felismeréseket Thomas Hobbes nézeteivel azonosítja és a belháborúk elkerülésének „etatista" megoldása mellett mindvégig elkötelezettnek tűnik. A polgárháború „tapasztalatával" újra és újra szembesítő, azt a mindenkori felelős politikai cselekvés jövőhorizontjához „rögzítő" törekvése mutatja, hogy történelemszemlélete alapvetően másként rendeli egymáshoz a múltat és a jövőt, a „tapasztalatot" és a „várakozást", mint a későbbiekben. Álláspontom szerint kevésbé lényeges, hogy mindez mennyiben ered Koselleck személyes politikai ízléséből, amely főleg munkájának történeti műként való (félre)olvasásával felvethető kérdés. Fontosabbnak tartom, hogy egyáltalán található-e elméleti leágazás a történeti időről vallott, később kiérlelt felfogása irányába? Előadásomban ezért azokat a fogalmi feltételeket keresem, amelyek, mint a szerző által előzetesen elfogadott posztulátumok, következményeikkel együtt behatárolják történelem-, és időszemléletét. Ennek összefüggésében azt kívánom alátámasztani, hogy Koselleck saját konstrukcióját aláveti Carl Schmitt fogalmi kereteinek. A schmitti decizionizmus ugyanis nem csupán Koselleck Hobbes-értelmezéseit határozza meg, de implikációi a kötet szinte minden pontján alakító tényezőként ragadhatóak meg. Előadásomban ezért elsősorban a weimari időszakban íródott Schmitt-művek kontextusában értelmezem a *Kritika és válság* elméleti alapjait. Ennek feltárását egyik alapfeltételének tekintem, hogy Koselleck korai történelem-felfogását összevethessük későbbi elgondolásaival. Az így nyert „strukturalista" felismerésekkel szeretnék hozzájárulni a kosellecki életmű belső törésvonalának megvilágításához, melyre a Magyarországon elsősorban fogalomtörténészként ismert szerző esetében eddig kevés figyelem jutott.

Kulcsszavak: fogalomtörténet-írás, történeti idő, antropológia, decizionizmus

TÁMOGATÓINK:

A rendezvény az Emberi Erőforrások Minisztériuma megbízásából az Emberi Erőforrás Támogatáskezelő által meghirdetett Nemzeti Tehetség Program NTP-FKT-M-18-0003 kódszámú pályázati támogatásból valósult meg.

XXII. TAVASZI SZÈL KONFERENCIA

DEBRECENI EGYETEM || 2019. MÁJUS 3-5.